

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 13. jaanuar 2014

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu liikme Lauri Vahtre ametivanne

Istungi rakendamine

2. Arupärimine parvlaevaliikluse tuleviku kohta (nr 369)

3. Arupärimine perearstisüsteemi kohta (nr 365)

4. Arupärimine ajateenijate ravikindlustuse kohta (nr 366)

5. Arupärimine kiirabireformi kohta (nr 371)

6. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Head jätkuvat aastat meile kõigile! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu esimese töönädala esmaspäevast istungit.

1. Riigikogu liikme Lauri Vahtre ametivanne

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, palun tähelepanu! Lugupeetud Riigikogu, seoses Riigikogu liikme Reet Roosi volituste peatamisega asub Riigikogu liikmeks asendusliige Lauri Vahtre. Kuulame ära Lauri Vahtre ametivande. Palun!

Lauri Vahtre

Asudes täitma oma kohustusi Riigikogu liikmena Riigikogu XII koosseisus, annan vande jääda ustavaks Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale. (Aplaus.)

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Nüüd, kolleegid, on võimalus üle anda arupärimisi ja seaduseelnõusid. Kõigepealt ma

palun kõnepulti lugupeetud proua Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna 11 seaduseelnõu. Esiteks, tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu ja teiseks, narkootiliste ja psühhotropsete ainete ning nende lähteainete seaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnimetatud kahe seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust sotsiaalminister Taavi Rõivas. Kolmandaks, pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu ning neljandaks, ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnimetatud kahe seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus. Viies, kohtute seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu; kuues, planeerimisseaduse eelnõu; seitsmendaks, ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse eelnõu ja kaheksandaks, majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu. Nelja eelnimetatud seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust justiitsminister Hanno Pevkur. Üheksandaks, maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi. Kümnendaks, maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust sotsiaalminister Taavi Rõivas. Ja üheteistkümnendaks, rahvusvahelise energiaprogrammi kokkuleppega ühinemise seaduse eelnõu, mille menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Lugupeetud esimees! Austatud kolleegid! Annan 22 Riigikogu liikme nimel üle arupärimise majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile seoses reisirongiliikluse käpardliku korraldamisega. Aasta alguse rongiliikluse hädades on suures osas süüdi majandusministeerium, kes sõlmis riigi nimel Elroniga lepingu, mis kubiseb vigadest. Raudtee-ettevõtjale pandud kohustused on pealiskaudsed ja mõnes osas üksteisele vastukäivad. Näiteks nõutav rongide väljumiste arv ja nõuded rongide kohta hakkavad kehtima alles aprillis, kuigi rongid asusid sõitma kolm kuud varem. Ministeerium ei arvestanud riigi tellimuse esitamisel rongide suurema täitumusega tipptundidel, mistõttu rongid on puupüsti täis ja inimesed peavad pikalt püsti seisma. Kohati tundub, et minister pole aru saanud sellest, et raudteel käib inimeste ja kaupade vedu erinevate reeglite järgi. Kui oli teada, et osa uusi ronge saabub Eestisse alles suvel, miks ei tehtud mõne teise vedajaga pooleks aastaks lepingut, et inimesed ikka veetud saaks? Partsil tuleb ka öelda, miks ei kutsunud ta riigifirma juhte korrale kohe, kui sai teada, et Elron ei täida lepingut. Lõpuks tahame teada ka seda, et kuna majandusministril on tema ametiaja jooksul üks skandaal teisele järgnenud, kas ta ei ole mõelnud oma ametist loobuda ja siia meie hulka tagasi tulla. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Lugupeetud esimees! Head kolleegid! Mul on hea meel anda üle 11 Riigikogu liikme arupärimine peaminister Andrus Ansipile. Arupärimine puudutab kaitseministri avaldusi: "Selle aasta alguses esines kaitseminister Urmas Reinsalu Washingtonis Rahvusvahelises Strateegiliste Uuringute Keskuses kõnega, kus käsitles NATO võimekuse arengut ja probleeme. Reinsalu tõi oma kõnes korduvalt välja, et Balti riikides ei ole NATO jõuline tasakaal mitte alliansi, vaid teiste riikide kasuks. "Teiste riikidena" nimetas minister "meie head sõpra Venemaad". Veel meenutas ta USA viimase tanki lahkumist Euroopast möödunud kevadel ning nentis, et "me igatseme selle tanki järele". Lisaks eelnevale kõnele on siinkohal paslik meenutada juba varasemat kaitseministri sõna-

võttu enne Gruusia parlamendivalimisi. Toona ütles härra minister avalikult välja, et opositsioonilise koalitsiooni Gruusia Unistus loonud Bidzina Ivanišvili olevat Venemaa marionett. Eesti on siiani lähtunud põhimõttest, et iga riik otsustab ise rahva poolt hääletatud siseriikliku poliitilise suuna üle. Sellise seisukoha võtmine tundub siinkohal väga selge kohtumõistmine teise riigi sisepoliitika üle. Antud väljaütlemine oli teadaolevalt toimunud Eerik-Niiles Krossi ja Mart Laari nõustamisel."

Me küsime ministri käest neli küsimust. Esimene neist: kas Washingtoni kõnes välja toodud seisukohad olid kooskõlastatud presidendi, peaministri ja välisministriga või nii nagu Gruusia riiki puudutavas kõnes, üksnes Krossi ja Laariga? Lisaks sellele on veel kolm küsimust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Yana Toom!

Yana Toom

Hea eesistuja! Austatud kolleegid! Mul on üle anda Keskerakonna fraktsiooni liikmete arupärimine haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole. See puudutab vajaduspõhist õppetootust. Esitasime sel teemal küsimuse ministri-le ka viimases eelmise aasta infotunnis, aga vastuseid õieti ei saanud. See on ka arusaadav, sest on raske niimoodi paugupealt vastata väga konkreetsetele küsimustele.

Asi on aga selles, et seaduse alusel määratakse üliõpilasele vajaduspõhine õppetoetus lähtudes sellest, kui suur on tema pere sissetulek. Erinevalt teistest sotsiaalvaldkonna seadustest ei ole perekond selle seaduse mõistes mitte reaalne perekond, vaid sinna kuuluvad bioloogilised vanemad ning õed-vennad ja poolõed-poolvennad. See tähendab seda, et kui on üksikema, kellel on üliõpilasest laps, või kui tudengil on kasuisa või kasuema ja bioloogilised vanemad elavad näiteks kuskil Austraalias ja teenivad seal meeletut raha, siis see noor inimene jääb vajaduspõhisest õppetoetusest ilma, kuna tema bioloogilised vanemad on rikkad. Samas ükski Eesti seadus ei näe ette seda, et kui abielu on lahutatud, siis peab näiteks isa oma lapsele tema ülikooliõpingute ajal elatist maksma. Seoses sellega me küsimegi ministrilt, mida on plaanis teha, et see asi korralda saada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Olen juhatusel vastu võtnud 11 seaduseelnõu ja kolm arupärimist. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus nende menetluse kolme tööpäeva jooksul. Kui arupärimised vastavad samale seadusele, siis edastan need otsekohe adressaatidele.

Nüüd annan edasi järgmised teated. Esiteks, seoses Riigikogu liikme Maret Maripuu volituste lõppemisega tema nimetamise tõttu Tööinspektsiooni peadirektori ametikohale on alates 2014. aasta 1. jaanuarist asunud Riigikogu liikmeks asendusliige Terje Trei. Teiseks, Riigikogu juhatus on registreerinud Riigikogu liikme Terje Trei Eesti Reformierakonna fraktsiooni liikmeks. Kolmandaks, Riigikogu juhatus on kinnitanud Riigikogu liikme Terje Trei sotsiaalkomisjoni liikmeks. Neljandaks, Riigikogu juhatus on menetlusse võtnud Riigikohtu esimehe mullu 20. detsembril esitatud Riigikogu otsuse "Saale Laose Riigikohtu liikmeks nimetamine" eelnõu ja määranud selle juhtivkomisjoniks põhiseaduskomisjoni. Viiendaks, Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 9. jaanuaril esitatud Euroopa Komisjoni teatise eelnõu, mis käsitleb raskustes olevate mittefinantsettevõtete päästmist ja ümberkorraldamist, Euroopa Liidu asjade komisjonile. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja teatise eelnõu kohta arvamust andma majanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 23. jaanuar kell 16.

Head kolleegid, palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 94 Riigikogu liiget, puudub 7.

Läheme selle nädala päevakorra kinnitamise juurde, kuid enne annan teada väikesest päevakorra muudatusest. Palun tähelepanu! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon on teinud ettepaneku arvata ettekandja puudumise tõttu kodakondsuse seaduse § 29 muutmise seaduse eelnõu 459 esimene lugemine täiskogu teispäevase istungi päevakorrast välja.

Selle täiendusega panen selle nädala päevakorra kinnitamise hääletamisele. Palun hääletada!

Poolt hääletas 94 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Päevakord on kinnitatud.

2. Arupärimine parvlaevaliikluse tuleviku kohta (nr 369)

Esimees Ene Ergma

Alustame tänaste päevakorrapunktide menetlemist, st arupärimistele vastamist. Esimene on Riigikogu liikmete Kalle Laaneti, Lembit Kaljuvee, Rainer Vakra, Deniss Boroditši, Kalle Kotkase, Jaan Õunapuu, Helmen Küti, Eiki Nestori, Heljo Pikhofi, Neeme Suure, Rein Randveri, Indrek Saare, Andres Anvelti ja Inara Luigase möödunud aasta 20. novembril esitatud arupärimine parvlaevaliikluse tuleviku kohta (nr 369). Ma palun kõnepulti kolleeg Kalle Laaneti!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Hea minister! Kõigepealt soovin kõigile ilusat tööaasta algust! 20. novembril möödunud aastal andis 14 Riigikogu liiget üle arupärimise majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. See puudutab parvlaevaliikluse tulevikku. Ma ei hakka seda faabulaosa ette lugema, loen ainult küsimused. Meil oli viis küsimust. Esiteks: "Millal ja kelle poolt on läbi viidud analüüs või tasuvusuuring enne ainuaktsionäri otsust soetada riigile neli parvlaeva?" Teine küsimus: "Kuidas tagab AS Tallinna Sadam avatud turumajanduse tingimustes antud projektile asjaomase sektori keskmise aastase tasuvuse?" Kolmandas küsimuses oli meil väikene viga sees, tahan selle ära klaarida. See puudutas riigihanke korraldamist nelja uue laeva projekteerimiseks, ehitamiseks ja liinile saatmiseks ning tahtsime teada, kas pole lootusetult hilinetud, kui laevad peaksid liinile minema 1. jaanuaril 2016. Tegelikult on alguspäevaks vist planeeritud 1. oktoober 2016, seega pole lootusetult hilinetud. Neljandaks: "Miks ei edasta Teie poolt juhitud ministerrium Riigikogu liikmetele nende poolt palutud ja nende tööks vajalikku informatsiooni?" Viiendaks: "Käesoleva aasta riigieelarve teise lugemise järgselt suurendas Riigikogu parvlaevadotatsiooni ca 600 000 euro võrra eesmärgiga tihendada liinigraafikuid. Kuidas on nimetatud raha kasutatud?" Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalle Laanet! Palun nüüd kõnepuldi majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed, sh austatud arupärijad! Vastan sellele arupärimisele.

Esimene küsimus: "Millal ja kelle poolt on läbi viidud analüüs või tasuvusuuring enne ainuaktsionäri otsust soetada riigile neli parvlaeva?" Majandusministeerium alustas laevade soetamise analüüsimist oktoobris 2011. Erinevate stsenaariumide ja eelduste täpsustamise tulemusena jõuti Vabariigi Valitsuses heakskiidetud ettepanekuni mõni kuu tagasi. Peamisi järeldusi oli kaks. Esiteks jõuti seisukohale, et laevade soetamine riigi poolt oleks maksumaksjale märgatavalt odavam kui senise asjakorralduse jätkamine. Kokkuvõttes tuleb eelkõige tänu väiksematele prahitasudele. Oleme praeguse informatsiooni põhjal ka rehkendanud, kui palju me kokku hoiame. Prahitasud oleks aastast kolme laeva korraldada ca 6 miljonit eurot ja kui võrrelda seda summat nelja laeva prahitasuga praegustel tingimustel, siis saame maksumaksjate säästuks 8 miljonit eurot aastas. Säästetav 6 miljonit eurot aastas moodustaks üle 40% praegusest toetusest ja oleks samas suurusjärgus kogu 2012. aasta piletituluga. Säästetava summa eest oleks sisuliselt võimalik lasta ehitada või osta neljas laev. Teine valitsuse arutelu järeldus oli, et lisaks raha kokkuhoiule väiksema toetuse näol võimaldab laevade soetamine riigi äriühingu omandisse ka reaalselt konkurentsi liiniveo operaatori konkursil. See võimaldab teenust osutada väiksema toetusega. Analüüsi tulemuste alusel töötati välja riigile otstarbekaim lahendus parvlaevavahenduse tagamiseks. Selle kohaselt hangib riigile kuuluv äriühing neli uut või kasutatud parvlaeva ja need prahitakse hilisema operaatorikonkursi võitnud operaatorile.

Teine küsimus: "Kuidas tagab AS Tallinna Sadam avatud turumajanduse tingimustes antud projektile asjaomase sektori keskmise aastase tasuvuse?" Saarte ja mandri vahelise parvlaevavahenduse pidamisel pole viimased 20 aastat turukonkurentsi olnud. Alates 1994. aastast on nendel liinidel tegutsenud üks operaator, kuigi on korraldatud mitu konkurssi ope-

raatori leidmiseks. Perioodil 2000–2012 on ühe reisi kulud kõnealustel liinidel kasvanud kaks-kolm korda. Osaliselt on kulude kasv seotud kvaliteedi tõusuga, kuid üldiselt on iga uue avaliku liiniveo lepingu sõlmimine toonud kaasa järjekordse hüppe kuludes ja riigi makstavates toetustes. Hüppeliselt kasvas avaliku liiniveo teenuse maksumus viimati 2006. aasta konkursi tulemusel. 2007. aastal oli laevavahenduse maksumus 4,4 miljonit eurot suurem kui enne konkurssi. See tähendas kasvu rohkem kui 40%.

Majandusministeeriumi andmetel ei ole kasutatud laevade turul mitte ühtegi sellist parvlaeva, mida saaks kasutada Saaremaa ja Hiiumaa liinidel, ilma et neid tuleks kõvasti ümber ehitada. Ei ole ka ette näha, et parvlaevaturg oluliselt järgmiseks, 2016. aasta lõpus algavaks lepinguperioodiks muutuks. Põhjus on lihtne. Üldiselt ehitatakse laevad konkreetseid liine silmas pidades ning Virtsu–Kuivastu ja Rohuküla–Heltermaaga võrreldavaid liine lähiregionis lihtsalt ei ole, arvestades jääklassi ja madala süvise nõudeid. Seega oleksime 2016. aasta lõpus suure tõenäosusega taas olukorras, kus operaatorikonkursil osaleb ainult üks teenusepakkuja ning turukonkurentist või turumajandusest üldse on sellises olukorras raske rääkida. Konkurentsi lihtsalt puudub ja see võimaldab riigi käest küsida ebamõistlikult kõrget hinda. Seega on vajalik riigi kui investori tegutsemine ning vastavalt riigiabi reeglitele peab riik investorina käituma samamoodi kui erainvestor. Sellest printsiibist lähtudes peab ka riigi äriühing teenima oma investeringult mõistlikku kasumit. Mõistlikuks kasumiks peetakse konkreetse sektori keskmist kasumlikkust. Seega on riigi äriühingul võimalus ja ka kohustus küsida laevade tulevastelt kasutajatelt tasu, mis katab tema kulud ja võimaldab teenida mõistlikku kasumit.

Kolmas küsimus: "Kas riigihanke korraldamine nelja uue laeva projekteerimiseks, ehitamiseks ning liinile saatmiseks 1. jaanuaril 2016 pole mitte lootusetult hilinevad?" Ei ole, sest esiteks ei räägi me siin 1. jaanuarist 2016, vaid 1. oktoobrist 2016. Teiseks, kui konkursi tulemusena ehitatakse uued parvlaevad, millest mõni võibki valmida hiljem kui 2016. aasta oktoobris, siis tuleb vahepeal lihtsalt välja kuulutada riigihange samadel tingimustel nagu

senini ja riik ei pea sõlmima operaatorilepingut kümneks aastaks, vaid seda võib teha ka lühemaks ajaks, kuni riigi äriühingu soetatud laevad on valmis liinile tulema. Lisan, et arvestades kõnelusi, mida on peetud praeguste laevade omanike ja nende esindajatega, ei saa rääkida ilmtingimata vajadusest ka uus laev ehitada, vaid me ootame endiselt, et konkursil osaleks ka praegu liine teenindavate laevade omanikud.

Neljäs küsimus: "Miks ei edasta Teie poolt juhitav ministeerium Riigikogu liikmetele nende poolt palutud ja nende tööks vajalikku informatsiooni?" Riigikogu liige Kalle Laanet on soovinud, et talle edastataks 12. septembril 2013. aastal Riigikantselei saadetud ja 26. septembril 2013. aastal valitsuskabineti nõupidamisel arutlusel olnud materjal mandri ja saarte vahelise parvlaevaliikluse tuleviku kohta. Sellel materjalil on märge "Asutusesiseseks kasutamiseks", ja seda kahel põhjusel. Materjal esitati enne otsuse vastuvõtmist ning sisaldab praeguste laevaomanike ärisaladusi. Ministeeriumil on lepinguline kokkulepe mitte levitada konfidentsiaalset äriinfot, mida me oleme saanud praegustelt laevaomanikelt. Selle tõttu saigi Riigikogu liikmele härra Laanetile edastatud kokkuvõtte, mis ei sisaldanud ärisaladuseks olevaid arve. See härra Laanetit ei rahuldanud ja ta palus kogu materjali, rõhutades Riigikogu liikme õigusi. Selle tulemusena edastati härra Laanetile 25. novembril e-kirja teel teade, et ministeerium on valmis talle dokumendi edastama. Samas paluti härra Laanetilt kinnitust, et ta täidab kirjalikus dokumendis sisalduva info konfidentsiaalsena hoidmise kohustust. Seda kinnitust me härra Laanetilt aga ei ole saanud. Lühike vastus on, et me oleme kohustatud kaitsma kolmandate isikute ärisaladusi, mis meile on teada antud.

Viies küsimus: "Käesoleva aasta riigieelarve teise lugemise järgselt suurendas Riigikogu parvlaevadotatsioone ca 600 000 euro võrra eesmärgiga tihendada liinigraafikuid. Kuidas on nimetatud raha kasutatud?" Kõigepealt meenutuseks, et 2013. aasta riigieelarve menetlemise ajal oli menetluses ka parvlaevalipiletite hinna tõusu puudutav määrus. Lisaeraldise eesmärk oli eelkõige tagasi hoida piletite kallinemist. Tänu sellele lisaeraldisele tõsteti piletihindu ca 15% plaanitud 25% asemel, et tagada jätkusuutlik ja reisijate vajadusi arves-

tav graafik. Aasta alguses kavandatud reisid on kõik teostatud. Seejuures on riigi finantseerimisel selle aasta esimese kümne kuuga tehtud võrreldes 2012. aasta sama perioodiga Virtsu–Kuivastu liinil ca 475 reisi, Heltermaa–Rohuküla liinil ca 115 reisi ja Sõru–Triigi liinil 73 reisi rohkem. Graafikute tihendamise tõttu suurenesid 2013. aasta liiniveokulud enam kui 500 000 euro võrra. Liiniveokulud kokku suurenesid veidi rohkem kui 1,2 miljoni euro võrra, üle 40% sellest tulenes reisijate arvu kasvust. Lisaks aasta alguses kokkulepitule on aasta lõikes tehtud lisareise kõigil kolmel parvlaevaliinil, kui see on olnud põhjendatud ja vajalik.

On oluline märkida, et parvlaevade liiniveokulud kaetakse kahest allikast: riigieelarve eraldis ja jooksvalt laekuv piletitulu. 2013. aasta eelarve ülejääk tekkis eelkõige tänu arvatust suuremale piletitulu laekumisele. Aasta algul nii suurt tulu ei prognoositud, piletite kallinemise tõttu eeldati, et reisijate arv ei suurene, aga tegelikult on nõudlus kasvanud. Usume, et suure osa sellest võib kanda väga ilusa ja sooja suve arvele, mis turistidevoogu kasvatas. Kulud aitab kokku hoida kütusehinna langus, osaliselt on aidanud toetust vähendada komertsreiside mitteaktsepteerimine. Samas on see ka piletitulu riigi toetuse arvestusest välja viinud.

Lähenedamine, et riigieelarvest eraldatud summa on sihtotstarbeline eraldis, mis igal juhul tuleb vedajale välja maksta, olenemata sellest, kas reisidele on nõudlust või mitte, ei ole põhjendatud. Ühistranspordi eelarvelisi vahendeid tuleb kasutada säästlikult, arvestades tegelikku nõudlust ja vajadust. Asjaolu, et piletitulu on suurem, kui planeeritud, ei tähenda, et maksumaksja raha tuleb igal juhul ära kulutada ja teha reise ka aegadel, kui selleks vajadus puudub. 2013. aastal kasutamata jäänud summa läheb käiku tänavu. See võimaldab meil katta liiniveo suurenevaid kulusid ning hoida ära järjekordset hinnatõusu, mida see muidu tingiks. Seega, raha kasutatakse sihtotstarbeliselt ühistranspordi toetamiseks. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Alustame küsimustele vastamist. Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Reisirongide puhul oli tegemist vanade amortiseerunud rongidega, aga saarte vahel liiguvad meil väga head laevad. Te ise alles hiljuti tänasite siin puldis härra Leedot, et nii hästi teenindatakse liine, aga küsimus olevat selles, et liiga palju raha küsitakse. Kas te olete ministeeriumis tõsiselt mõelnud sellise asja peale, et kui praegune teenidaja võidab 2016. aasta konkursi, mis siis riik nende nelja tellitud laevaga peale hakkab? Kui neid turul saada ei ole, siis ilmselt turg neid ei taha.

Juhan Parts

Aitäh! Küsin vastu, millisest konkursist te räägite. Veel kord: kui riik laevu ei hangi, ükskõik kas siis pruugitud või uusi, siis tõenäoliselt 2016. aasta konkursi tulemused toovad kaasa maksumaksja raha oluliselt enama kasutamise. Ma mainisin siin, et kolme laeva hankimise puhul me hindame kokkuhoiuks 6 miljonit eurot, nelja laeva puhul 8 miljonit eurot, seda põhiliselt tänu väiksematele prahitasudele. Seega on tegu puhtalt kapitalikuludega. Arvestades turu keskmist ja mõistlikku tootlust ning võlaressurssi, millele riik ligi pääseb, on võimalik see kapitaliinvesteering teha tunduvalt mõistlikumalt. Seejärel saab riik korraldada operaatorikonkursi, nagu me oleme neid käivitanud väikesaartega ühenduse pidamiseks. On alust arvata, et sellisel juhul tuleb ka tegelik konkurss. Varasemad kogemused olid sellised – ma viitasin siin 2006. aastale, aga ka 2004. aastal tehti kaks konkurssi, kus said osaleda ainult need, kellel olid olemas laevad, mis sobivad Saaremaa ja Hiiumaaga ühenduse pidamiseks –, et oli ette teada, et on vaid üks pakkuja. See on tähendanud märkimisväärset maksumaksja koormuse kasvu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Ühes viimasel infotunnis, kui ma küsisin teie käest selle 600 000 euro eraldamise kohta, te vastasite, et vedaja on kogu raha kätte saanud. See olevat rumal jutt, et midagi on puudu. Aga vaatame neid lukku löödud arve. 2013. aasta riigieelarve kirjutab ette eraldada 15 687 000

eurot, teie aruanne näitab, et vedaja on kätte saanud 15 297 873 eurot. Need arvud päris ei kattu. Ma mõistan seda ühtpidi – teil oli eelmise aasta lõpp väga kiire ja väga palju probleeme. Kas te tunnistate, et infotunnis antud informatsioon oli vale?

Juhan Parts

Kindlasti mitte. Teate, see küsimus on mulle väga tuttav. Sattusin ise ka suvel Saaremaale. Kuressaare on väike linn, ma tean seal peaaegu et komakohti. Veel kord: riik tellib ühendusi. Kui palju ühendusi on vaja, selle üle peetakse kohaliku kogukonnaga pikki ja keerulisi läbirääkimisi. Riik jälgib väga tähelepanelikult nõudlust ja maksab just sellest tulevalt kinni iga reisi. Riigi raha selleks tuleb kahest allikast: üks on piletitulu ja teine riigieelarve dotatsioon.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Härra minister, kuidas see saal saab teie sõnu uskuda? Kui me läksime üle avatud elektriturule, siis te väitsite sellest puldist, et elektri hind läheb alla. Veel olete rääkinud, kui edukas on meie põlevkivitööstus kaugel kodust. Oleme teilt kuulnud, kui suur tulevik on Estonian Airil Taskila juhtimisel, ja muud sellist, kui hästi kõik läheb ja kuidas kõik vead parandatakse ära ning üldse kõik läheb korda uue juhtimise all. Me näeme, et tulemusi pole. Rääkisime uutest diiselrongidest. Nüüd näeme, et me oleme ... ei oskagi öelda, kuhu me jõudnud oleme. Tähen-dab, kõik need ettevõtmised, mida te siit puldist olete kiitnud, on suures osas liiva jooksnud. Kuidas me siis saame uskuda teie sõnu, et praamid hakkavad hästi käima ja tuleb nad riigistada jne?

Juhan Parts

Kõik teie väited on sellise suhteliselt keskpärase, isegi läbikukkunud propagandisti ebatäpne jutt, et mitte öelda vale. Aga kui te esitate mulle lisaküsimusi nende viie väite kohta, siis ma hakkan neid järjest kommenteerima – alates sellest, mis puudutab elektrituru toimimist ja ka võimalikke investeeringuid põlevkivitööstusesse väljaspool Eestit. Aga sellisel

kujul, nagu te oma väited sõnastasite – jäägu see teie südametunnistuse peale, kui te seda kõike usute. Soovitan mitte uskuda, vaid töötada algmaterjalidega, konkreetse informatsiooniga. Küllap teete siis hoopis teistsugused järeldused.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Töötades algmaterjali ja faktidega, olen ma jõudnud selgele arusaamale, et kuna teile meeldivad Stadleri rongid, siis te olete ostnud nendele liinidele, kus sõidu pikkus on kaks-kolm tundi, linnalähivaguni kujundusega rongid, kus puuduvad tamburid, mis hoiaksid vagunis sooja, kus istmed on vastakuti, nii et inimesed ei saa seal normaalselt istuda, ja kus pole piisavalt nagisid, kuhu riideid riputada. Nüüd hakkab majandusministeerium ostma uusi praame. Kas ei ole ohtu, et ostetakse näiteks kruisilainerid saarte vahele liikuma? Vahest kehtib täpselt samasugune loogika – need lihtsalt meeldivad teile rohkem kui mõnd muud tüüpi laevad?

Juhan Parts

Esitasite kas-küsimuse. Vastus on: ei ole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalvi Kõva!

Kalvi Kõva

Aitäh, Riigikogu esimees! Hea minister! See suund, et riik endale laevad muretseb ja ise operaatoriks hakkab, iseenesest mulle meeldib. Aga mind teeb murelikuks selleks ette nähtud aeg. 2016. aasta oktoobris peaksid need laevad olema valmis inimesi peale võtma ning mandri ja saarte vahel sõitma hakkama. Praegu te olete selle töösükli algusjärgus, alles hakkate hankeid välja kuulutama. Vahest oleme aastal 2016 sellises seisus, et peame olemasolevad laevad Saaremaa Laevakompaniilt lihtsalt ära ostma?

Juhan Parts

Küsimus, kas aega ikka jätkub, on kindlasti õige. Ma juba vastasin sellele, kui kolmandat küsimust käsitlesin. Samas kuulsin teie pinginaabri kahtlusi – tema pakkus sellist lahendust,

et me kuulutaksime välja konkursi 2016. aasta kevadel. Aga siis me saaksime tulemuse, mis maksumaksjatele kuigi meeldiv ei ole. Usun tegelikult, et me oleme päris mõistlikus graafikus.

Meie soov on kindlasti teostada see üleminek praeguste operaatorite ja ka laevaomanikega sisulises koostöös. On täiesti ilmne, et see toob kaasa riigi efektiivsuse kasvu. Loomulikult on inimesi, kellele see plaan eriti ei meeldi. Aga oleks tore, kui Riigikogu ja teisedki teeksid endale selgeks, et tõenäoliselt oleks kõigil maksumaksjatel mõistlik selle plaaniga kaasa minna. Sellest hetkest, kui praegused laevade omanikud ja liinioperaatorid saavad aru, et Riigikogus ei ole nende seisukohast ühtegi nõrka fraktsiooni, läheb koostöö ehk veel paremini, kui me seda seni oleme teinud. Tegelikult võib aega vaata et ülegi jääda. Laevade omanikud on meiega olnud ühenduses 2010. ja 2011. aastast ning nad on tegelikult väljendanud ühel või teisel moel soovi, et riik saaks nende laevade omanikuks. Kui riigi äriühing selle konkursi korraldab ja nad otsustavad selles osaleda, siis jääb aega isegi üle. See on kindlasti väga oluline vaatepunkt. Ma ei tea, mida omanikud praegu arvavad, eks nad peavad kaaluma, kuidas tegutseda. Kuid nad on väljendanud selget soovi müüa riigile kolm laeva, mis on ju ehitatud just Saaremaa ja Hiiumaaga ühenduse pidamiseks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rainer Vakra!

Rainer Vakra

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Kõigepealt kiidan teid, et te olete mõistnud, et teatud juhtudel on tõepoolest majanduslikult otstarbekas, kui riik on peremees. Olgu näiteks kas või rongi- ja laevaliikluse korraldamine. Mul on teile lühike küsimus. Kas teil pole hirmu, et teie ministeeriumis on, nimetagem neid nii, kallutatud jõud, kes ei suuda või ei soovi teie riigimehelikke sotsiaaldemokraatlikke ideid korralikult ellu viia?

Juhan Parts

Jälle kas-küsimus! Kindlasti ei. Ministeeriumis töötavad selles valdkonnas väga pühendunud ja professionaalsed analüütikud. Ei ole sellist muret.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma võib-olla mõistaksin teie eesmärke paremini, kui riik võtaks opereerimise enda peale ning laevade teenuse osas kuulutaks avaliku hanke ja konkursi välja. Praegu ma ei saa päris täpselt aru, miks te arvate, et näiteks AS-i Tallinna Sadam tüdarettevõtte saavutab avatud turumajanduse tingimustes paremaid tulemusi kui praegune operaator. Me ju enam-vähem teame, kui palju laevad maksavad ja kui palju maksab teenindamine. Kas te arvate, et teil õnnestub uusi laevu saada odavamalt, kui sai senine liiniooperaator ja laevade omanik?

Juhan Parts

Lihtsalt infoks: valitsuses olid kaalumisel ka muud riigi äriühingud, kes võiks seda tööd teha. Ja üks asi tuleb lisaks sellele sammule riigis kindlasti veel teha. Riigi kinnisvara koondati kunagi ühte äriühingusse ja tegelikult on ka riigi laevapark läinud nii suureks, et samm-sammult oleks mõistlik riigi laevastu koondada ühtse haldamise alla. Ma ütlesin siin välja väga konkreetseid arvud. Need arvud baseeruvad põhjalikul analüüsil, mida tehes lähtuti olemasolevatest laevade kapitalikulu kujunemise täpsetest andmetest. Põhiline võit tuleb esiteks sellest, et tootlikkuse määr on praegu märksa kõrgem, kui võiks olla mõistlik, arvestades võimalikke kreditore. See on märkimisväärne võit. Ja teiseks, nagu on näidanud mitmed investeeringud, on riigi äriühingule raha hind tegelikult odavam kui tavalisele äriühingule. See on praegune reaalsus. Sealt tuleb märkimisväärne kokkuhoid.

Lisaks, seda on küll raske hinnata ja võib-olla pole see vajalik, aga kui riigil on võimalik korraldada sisuline konkurss, siis ehk me näeme siiski Eesti laevaoperaatorite turul mitut osalejat. See on täiesti omaette teema. Siin räägiti palju rongidest. Rongide puhul on pigem probleem selles, et me peame väga professionaalselt analüüsima, kas turul on ikka võimalik mitmel operaatoril tegutseda. Laevaihenduse tagamisel me näeme, et see võib olla võimalik, ja ma arvan, et me saame ausama ja läbipaistvama hinna, kui toimib läbipaistev operaatorfirmade konkurents, infrastruktuur laeva-

de näol on aga riigi kontrolli all. Aga sellest kokkuhoiust või võidust, mis sealt tuleb võrreldes tänasega, on mõtet rääkida siis, kui konkurss on läbi viidud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Kuna hangete väljakuulutamiseks ja uute laevade ehitamiseks on aeg ilmselgelt napp, kas siis tegelikult kogu see parvlaevade hankimise protsess jõuab meil ikkagi lõpuks sinna välja, et Saaremaa, Hiiumaa ja Muhumaa ehk kolm olemasolevat parvlaeva ostetakse praeguste omanike käest ära? Kas see ongi tagavaraväljapääs, kui aega puudu jääb?

Juhan Parts

Valitsus soovib läbi viia konkursi – rõhutan, konkursi, mitte hanke – kahe erineva optsioonina, nii laevade ehitamiseks kui ka laevade ostmiseks, kui need vastavad riigi määratletud tingimustele. Mis puutub nendesse tingimustesse, mis me määrame, siis olemasolevate laevade investorid on teinud väga head tööd. Võib rääkida mingitest üksikutest parameetritest, mida võib kohendada, arvestades praktikat, aga üldiselt on laevad nende liinide jaoks mõeldud ja hästi tehtud. Veel kord: see konkurss on mitme optsiooniga. Loomulikult on oluline küsimus, kas olemasolevad laevaomanikud osalevad sellel konkursil ja pakuvad oma kolme laeva või mitte. Ma ei oska nende eest vastata. Kui ei tulda pakkuma, siis on riigil võimalik lasta laevad ehitada. Kui me vaatame laevade ehituse ja projekteerimise ajagraafikut, siis parimal juhul saab laeva valmis kahe ja poole aastaga, mitme laeva puhul läheb tõenäoliselt natuke kauem. Nii et ma mõõnan, et kui tuleb kõik neli laeva uued ehitada, siis võib tekkida mingi keeruline periood, aga usun, et sel juhul on võimalik operaatoriga kokkulepe saavutada. Me võime alati teha hanke kas aasta peale või kahe aasta peale, sõltuvalt sellest, milline seis täpselt on.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Minu arvates on õige, et riik oleks laevade omanik. Küsimus on selles, kuidas neid omandada – kas lasta ehitada või osta turult. Kas ei võiks üritada osta neid turult aasta enne seda, kui teha see konkurss koos laevade ehitamisega? Kas see annaks selgema pildi ja ka hinnavõrdluse? Või mõtlen ma valesti?

Juhan Parts

See konkurss on ikkagi mõeldud laevade ostmiseks ja/või ehitamiseks. Igal juhul on meil vaja ühte laeva juurde, see on valitsuse seisukoht. Me teame, et uusi laevu on praegustel investoritel kolm tükki. See aga on vist konsensuslik arusaam, et Saaremaa ja Hiiumaa liinide teenindamiseks on vaja nelja laeva. Kui meile pakutakse neid kolme laeva, siis üks tuleb ikka juurde ehitada. Nende laevade opereerimise leping kehtib nii või teisiti 2016. aasta lõpuni ja siis on võimalik hakata nende baasil operaatori konkursi ette valmistama. Siin ei ole vastuolu. On lihtsalt see vähese aja mure, millest siin on täna räägitud, aga kolme laeva osas see langeb ehk ära. Neljanda laeva küsimus tuleb muidugi lahendada, see tuleb kindlasti ehitada, kui me mõtleme 20–25 aasta peale ette.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Aitäh! Austatud minister! Läbi aastate on parvlaevaliikluse korraldamine kirgi tekitanud ja üks sinu eelkäijaid on selle pärast pidanud oma ameti maha panema. Teine probleem on see, mis puudutab ministeeriumi enesekehtestamist. Siin öeldakse, et dotatsioonid on suured ja firma püüab kogu aeg selle poole, et neid suurendataks. Mulle jääb natuke arusaamatuks, kas ministeeriumil siis ei ole oma hoobasid, et kogu teemat paremini kontrolli all hoida ja teenus maksumaksjale odavamalt tagada. Aga küsimus on konkursi korraldamise ning laevade ostmise või ehitamise kohta. Kas selleks on võimalik analoogselt rongidega kasutada väljastpoolt Eestit tulevat raha või seda ei ole võimalik teha?

Juhan Parts

Ma ei saanud päris hästi küsimusest aru. Sinu esimene küsimus oli, kas ministeerium ei suuda vedajat ohjeldada. Veel kord: dotatsiooni määr, operaatori prahitud laevad ja piletihindade kujundamine on praeguse operaatoriga kokku lepitud pärast 2006. aasta konkursi. Kui te mu vastust kuulasite, siis teate, et tavaliselt on juhtunud nii, et igal niisugusel konkursil on laekunud üks kvalifitseeritud pakumine sääraسته laevadega, mis meid rahuldavad. Sealte kehtestuv hind koos erinevate hinnaindeksitega kujundabki riigi dotatsiooni.

Täna me räägime sellest, mis hakkab juhtuma 2016. aastal korraldataval konkursil. Eelmine kord, kui konkursi viis läbi Savisaar – ma eeldan, et parima tahtmise juures –, kasvas dotatsioon varem kehtinuga võrreldes 40%. See tegi 4,4 miljonit eurot aastas juurde. Päris võimas hüpe! Praegune operaator on mures ja deklareerib, et tema tegevus on kahjumlik, kuna prahitasud on väga suured. Tal on ju kolm uut laeva. Riigi mure see otseselt ei ole, aga selles ongi küsimus. Miks muidu Kalle Laanet kogu aeg esitab mulle mitmesuguseid süüdistusi ja aeg-ajalt Eesti Päevaleht annab mulle oma juhtkirjas juhtnööre, kuidas selles vallas toimetada. Me ei saa kahjuks praegu vastu tulla, et aidata operaatori võetud prahitasude kohustusi täita ja seal vahel tegutsevaid muid ettevõtteid aidata. Igaüks tahab oma leivale võid määrada, neid kohustusi muudkui riigi ette tuua ja paluda dotatsiooni kasvu. Selles osas oleme kogu aeg väga kindlalt oma positsioonil seisnud ja pakume nüüd lahendusvarianti, kuidas tagada ühendus saartega nii, et see on kõigi maksumaksjate seisukohast mõistlik ning tegelikult, ma usun, kasulik ka laevaomanikele ja operaatoritele. Aga küsimusest ma ei saanudki päris aru. Kas raha tuleb väljast või seest? Raha on raha, kuskilt ta tuleb.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud minister! Kas soovitakse avada läbi-rääkimisi? Palun kolleeg Kalle Laaneti läbi-rääkima!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Hea minister! Ma tahaksin lahti seletada neljandat küsimust. See puudutab Riigikogu liikmetele

informatsiooni edastamist. Jah, mina olin see, kes pöördus Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poole, nagu härra minister väitis. Aga ma ei pöördunud nende poole mitte kui üks Riigikogu liige, vaid ka kui parlamendi saarte ühenduse juht. Olin saadikuühenduse liikmetega kokku leppinud, et mina küsin neid materjale. Teiseks, kui me pikaaegse suhtlemise käigus olime ministeeriumilt vastused saanud – see võttis iga kord aega nädala või natuke rohkem –, siis konfidentsiaalsuslepingule ma tõesti alla ei kirjutanud. Saatsin Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumisse vastusmeili, öeldes, et minul ainuisikuliselt ei ole seda informatsiooni vaja, seda on vaja Riigikogu saarte ühendusele, arutamaks tulevikku. Palusin neilt vastust, aga see jäi saamata. Nii palju selle küsimuse selgituseks. Minister jättis mulje, et mina jätsin midagi tegemata, aga tegelikult jättis ministeerium minu viimasele meilile vastamata. Ausalt öeldes olen ma pöördunud ka Riigikogu Kantselei ametnike poole küsimusega, kas ei oleks vaja seadust muuta, et Riigikogu liikmed saaksid ministeeriumidelt alati informatsiooni, mida nad oma töö tegemiseks vajavad. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid ja lugupeetud minister! Üldine põhimõte korraldada tulevikus parvlaevaihendus mandri ning Hiiumaa ja Saaremaa vahel riigile kuuluvate laevadega ja operaatori leidmine konkursi korras on põhimõtteliselt väga õige. Sellest rääkis kunagine teede- ja sideminister Toivo Jürgenson juba 2000. aastal. Toona oli see väga julge seisukoht, sest juba siis arvati, et riik on halb peremees. Kahjuks on Jürgensoni sõnumi kohalejõudmine üle kümne aasta aega võtnud. 2011. aasta detsembris valmis Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tellimisel põhjalik selleteemaline uuring, mis veel kord tõestas riigilaevadel baseeruva ühenduse õigsust ja põhjendatust. Paraku lasti veel kaks aastat lihtsalt mööda minna ja alles mullu sügisel otsustas valitsus tegutsema hakata.

Sotsiaaldemokraate teeb murelikuks teadmine, et selle pisut rohkem kui kahe ja poole aastaga, mis lahutab meid praeguse liinilepin-

gu lõppemisest, ei ole võimalik ette valmistada ning läbi viia hanget nelja uue parvlaeva projekteerimiseks, ehitamiseks ja ka valmis ehitamiseks. Lihtsalt laevaehitustehastes ei ole kuskil sellist vaba võimsust ootamas, et äkki keegi tahab lasta piltlikult öeldes üleöö neli parvlaeva valmis ehitada. On tõesti olemas ka teine variant, et riik ostab praeguse operaatori kasutatavad laevad ära, aga neid on kolm sobivat vajamineva nelja asemel. Üks tuleb ikkagi juurde leida või ehitada. Kuna otsustamine ja tegutsemine on veninud lubamatult kaua, siis on selle teise variandi realiseerumine kõige tõenäolisem. See aga tähendab ka seda, et riik on ennast venitamisega teatud mõttes nurka mänginud. Viimasel hetkel ainukesi turul saada olevaid sobivaid laevu müües dikteerib hinna ju müüja, nii et riik on selle tehingu puhul selgelt nõrgem pool. Praegu tuleb väga targalt tegutseda, et 2016. aasta sügisel ei tabaks meid uus Elroni tüüpi segadus. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised.

3. Arupärimine perearstisüsteemi kohta (nr 365)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde. Riigikogu liikmed Marika Tuus-Laul, Vladimir Velman, Lauri Laasi, Ester Tuiksoo, Priit Toobal, Viktor Vassiljev, Kalev Kallo, Urbo Vaarmann ja Mailis Reps esitasid möödunud aasta 11. novembril arupärimise perearstisüsteemi kohta. Palun kõnepulti kolleeg Marika Tuus-Lauli!

Marika Tuus-Laul

Austatud eesistuja! Hea minister ja kolleegid! Me esitasime selle arupärimise natuke rohkem kui kaks kuud tagasi ja selle teema on perearstisüsteem. Me teame, et perearstisüsteemis nagu ka tervishoius laiemalt on praegu siiski väga palju probleeme. Need probleemid tõi paari aasta eest väga teravalt välja Riigikontroll oma põhjalikus auditis "Perearstiabi korraldus". Riigikontroll tõi esile, et perearstiabi kättesaadavus on halvenenud ja ooteajad on pikenenud. Nüüd on need probleemid veelgi teravamad. Eriti puudutab arstiabi halva

kättesaadavuse probleem just maapiirkondi. Me seisame silmitsi personalipuudusega. Arstide ja teiste tervishoiutöötajate väljaränne on meil, nagu teada, väga suur. Osa arste töötab põhilise aja piiri taga ja vaid mõned päevad kuus siin, mis loomulikult patsiente ei rahulda. Isegi siis, kui perearstina asuvad tulevikus tööle kõik arstid, kes perearstiõppe läbi on teinud, on meil mõne aasta pärast üle poolesaja perearsti vähem kui praegu, seda ka põhjusel, et selle aja jooksul jõuab 72% praegustest perearstidest pensioniikka.

Suur küsimärk on seotud arstide koolitusega. Teame, et Eesti Arstide Liiduga pole siin kokkulepet saavutatud. Õigemini, kokkulepe oli ja see kirjutati alla, aga praegu toimib valitsus teisiti. Ka siin on põhiline küsimus ikkagi see, et tulevikus ei ole meil küllalt perearste. Me ei tea, kui palju meil neid arste praegu tegutseb. Kui me lähtepunkti ei tea, siis me ei oska ka midagi planeerida. Loomulikult on suured probleemid alarahastatus, uuringuraha vähesus, ajapuudus ja maa-arstide väike sissetulek. Üks probleem on ka see, et patsiendid sooviksid koduvisiite, kas või ainult haigete laste juurde, aga arstid neid visiite praegu teha ei jõua. Eraldi küsimus, mida minister teiste küsimuste kõrval võib-olla natuke valgustab, on uute esmatasandi perearstikeskuste ehk tervisekeskuste loomine. Meid huvitab, kui kaugel sellega ollakse, kui palju neid keskusi tehakse, kes nendest ilma jääb ja milline hakkab olema perearstiabi kättesaadavus maapiirkondades, kas veelgi halvem kui praegu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun kõnepulti lugupeetud sotsiaalministri Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud Riigikogu juhataja! Head Riigikogu liikmed! Vastan teie arupärimisele perearstisüsteemi teemal. Loen ette ka küsimused.

Küsimus nr 1: "Riigikontrolli soovitus kohaselt tuleks riigil tagada perearstiõppe residentide arv vajalikus mahus. Lisaks peaks riik rakendama meetmeid, mille abil tuua vastava haridusega, kuid praegu perearstina mittetöötavad inimesed sektorisse tagasi. Kuidas hindate Riigikontrolli soovitus efektiivsust ja millised võiksid Teie hinnangul olla konkreet-

sed meetmed, millega perearstina mittetöötavad inimesed sektorisse tagasi tuua?" Juhin tähelepanu, et viidatud Riigikontrolli audit tehti üle-üle-eelmisel aastal. Päris palju on selle aja jooksul juba ka muudetud ja on astunud mitmeid samme. Aga võtame järjekorras. Minu meelest ei ole mingit kahtlust selles, et arstide põhiõppe koolitustellimuse mahtu tuleb suurendada, see käib täpselt samamoodi ka teiste tervishoiutöötajate kohta. Seda seisukohta ei toeta mitte ainult Sotsiaalministeerium, vaid ka Raul-Allan Kiiveti, Helle Viski ja Toomas Asseri uurimus "Eestis töötavate arstide arvu prognoos aastaks 2032". Samuti toetab seda seisukohta tervishoiu hea tahte koostöökokkulepe, millel on 22 osapoolt. Seda koostades saime sektori ühel häälel kõnelema. Ma olen teinud sektori nimel asjakohase ettepaneku Haridus- ja Teadusministeeriumile ning väga loodan, et haridus- ja teadusminister seda sellisena ka aktsepteerib.

Me oleme koostöös Tartu Ülikooli arstiteaduskonnaga esitanud arstide põhiõppe koolitustellimuse mahu aastani 2019. Seda tehes arvestasime peale vajaduste ka ülikooli võimekust ehk need arvud, mis me oleme tervishoiusektori nimel Haridus- ja Teadusministeeriumile esitanud, on kindlasti realistlikud. Ei vasta tõele, nagu meil ja arstide esindajatel oleksid siin erinevad arvamused. Vastupidi, perearstide selts ja arstide liit on olnud nende arutelude osapool ning igati toetanud ministrii samme, et arstide põhiõppe vastuvõtu mahtu suurendada. Ma arvan, et sellest toetusest on meile väga suur abi olnud. On selge, et kui terve sektor räägib ühel häälel, siis on see hääle tugevam. Samuti oleme suurendanud residentuurikohtade arvu just nimelt peremeditsiinis. Oleme suurendanud ka perearstide koolitustellimust.

Riik on vahepealsel ajal, peale seda, kui valmis viidatud Riigikontrolli aruanne, võtnud meetmeid, et arste tervishoiusektorisse tagasi tuua. Me oleme loonud projekti "Arstid tagasi tervishoidu". Selle raames on täienduskoolitust korraldatud kolmel korral. Projekti eesmärk on võimaldada arstiteaduskonna lõpetanutel, kes ei tööta praegu arstina või kes ei ole kantud tervishoiutöötajate registrisse, kui erialakeeles õelda, tulla uuesti Eesti tervishoiusüsteemi tööle. See on kolmekuuline programm, mille jooksul toimub praktika ja teoreetiline kooli-

tus. Programmis osalejad teevad ka eksami. Me rahastame seda programmi Sotsiaalministeeriumi eelarvest. Selle on praeguseks läbi teinud juba 42 arsti. Programmi populaarsus on ületanud meie ootusi, seda paljuski ka tänu väga positiivsele avalikule tähelepanule. See tõttu usun, et selle mahtu võiks lähitulevikus veelgi kasvatada. Tunnistagem, et kui tuua arstiharidusega inimene, kes töötab praegu väljaspool tervishoiusektorit, tervishoidu tagasi, siis on see ühiskonnale esiteks märksa kiirem ja teiseks rahaliselt palju soodsam võimalus kui uute arstide nullist alates väljaõpetamine. See ei tähenda, et me ei peaks uute arstide väljaõpetamisega intensiivselt tegelema, aga arstiharidusega inimesi tervishoidu tagasi tuua on lihtsalt märksa kiirem lahendus.

Küsimus nr 2: "Riik maksab noortele arstidele lähtetoetust, hetkel on lähtetoetuse summa 15 000 eurot. Käesoleval aastal muudeti toetuse taotlemise tingimusi. Eesmärk on muuta lähtetoetuse taotlemine lihtsamaks ja paindlikumaks. Lähtetoetus ei ole senini arstide seas populaarsust kogunud, nt eelmisel aastal taotles (Siin on viidatud 2012. aastale, kuna see arupärimine on esitatud mullu. – T. R.) lähtetoetust vaid üks inimene. Kas lähtetoetuse taotlemise tingimuste muudatustega võime prognoosida maapiirkonda tööle asuvate perearstide arvu kasvu?" Jah, vastab tõele, et 2012. aastal taotles ja sai lähtetoetust vaid üks inimene. Vastab tõele, et me seejärel tegime süsteemi paindlikkuse suurendamiseks muudatusi. 2013. aastal laekus kaheksa taotlust, millest kuus rahuldati. Nendest kuuest rahuldatud taotlusest kolm olid esitanud perearstid. Võrreldes eelneva aastaga taotluste arv kasvas ja paistab, et see trend jätkub. Loodetavasti on lähtetoetus tulevikus veelgi tõhusam meede. Kohtusin hiljuti ühe väikese, Vene piiri ääres asuva valla vanemaga. Me arutasime ühiselt seda, et lähtetoetus kombineerituna valla meetmetega (see vallavanem pakkus, et vald võiks näiteks korteri anda) võiks olla piisavalt atraktiivne, et ka noori, värskest ülikooli lõpetanud inimesi valda tööle kutsuda. Mul on hea meel, et vallad mõtlevad väga tõsiselt sellele ja inimeste maale tööle kutsumise peale laiemalt.

Küsimus nr 3: "Riigikontroll leidis oma auditis, et kehtiv süsteem ei motiveeri perearste maapiirkonda tööle minema: maaperearstide sissetulek on väiksem, nende töönäda-

lad on pikemad ning mitteametlikule tööle kulub enam aega. Kas ja kui palju on hetkel Eestis maapiirkondi, mis on perearsti nimistuga katmata?" Praegu ei ole mitte ühtegi maapiirkonda, mis ei oleks perearstinimistuga kaetud. 21 nimistu teenindamiseks ei ole püsivalt kinnitatud ühtegi perearsti, aga kõikides nendes piirkondades on arstiabi tagatud sellega, et Terviseamet on määranud sinna asendaja. See asendussüsteem, mis on vahepeal oluliselt muutunud, on osutunud üksjagu tõhusaks. See ei tähenda, et ei tegeldaks mainitud 21 piirkonda püsiva perearsti otsimisega. Aga tõepoolest, Eestis on 801 perearstinimistut ja nendest vaid 21 teenindab püsivalt asendaja. Perearstiga katmata ei ole mitte ükski nimistu. Nii et see väide, mis te oma küsimuse esitamisel tõite, ei vasta õnneks tõele.

Küsimus nr 4: "Kuidas tagada kvaliteetne ja kõigis Eestimaa piirkondades ühtlaselt kättesaadav perearstiteenus? Mida plaanib riik ette võtta, et vältida olukorda, kus perearst on sunnitud Soome tööle minema?" Lisaks mainitud projektile "Arstid tagasi tervishoidu", lähtetoetusele ja perearstide asendamise süsteemile oleme astunud veel mitmeid samme, et näiteks struktuurifondide abil uuel eelarveperioodil rahastada esmatasandi tervisekeskuste ehitamist ja renoveerimist, millele te ka viitasite. See loob esmatasandile nüüdisaegse taristu ning kindlasti parandab perearstide ja perearstidega seotud ametiinimeste töötingimusi. Haigekassa eelarves suureneb perearstiabi rahastamine kiiremini kui enamik teisi eelarveridasid, ainult hooldusravi rahastamine kasvab veel kiiremini. See on täiesti teadlik poliitiline valik, selleks et esmatasandi rolli Eesti tervishoius suurendada ja tugevdada. Kasv käesoleval aastal on enam kui 10%, me räägime ligikaudu 85 miljonist eurost. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea minister! Kas te oskate öelda, kui palju arste praegu on Eestis erialasel tööil? Ma ei pea silmas mitte seda, kui palju tervishoiutöötajaid on registris, vaid seda, kui paljud arstina töötavad.

Taavi Rõivas

Aitäh! Mul on ülevaade olemas, aga täpsuse huvides on parem, kui ma sellele küsimusele vastan kirjalikult. Siis saab välja tuua, kui paljud neist arstidest töötavad haiglas ja kui paljud esmatasandil, ja te saate nendest andmetest täpsema ülevaate. Aga ma arvan, et te leiate need andmed ka ise näiteks Tervise Arengu Instituudi ülevaadetest, mida te olete varem siin tsiteerinud. Need andmed on täiesti avalikud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Kaks aastat on möödas sellest ajast, kui Riigikontroll oma auditi valmis sai. Te väidate, et selle ajaga on tohutuid edusamme tehtud, ehitatud on taristut ja mida iganes, kõik asjad lähevad suurepäraselt ja tunduvalt paremini kui kaks aastat tagasi. Aga millegipärast inimesed kirjutavad nii teile ministeeriumi kui ka meile. Nad kurdavad ja kaebavad, et nad ei pääse arsti juurde, Tallinnas on täiesti võimatu saada perearstinimistusse, sest kõik nimistud on täis, perearstid ei tee koduviisi ja on võimatu saavutada seda, et perearst haige juurde koju läheks. Milles on siis asi? Kas inimesed valetavad? Kas kõik on ikka nii suurepäraselt korras, nagu te räägite, või on siiski ka mingeid probleeme, mida te võiksite meile siin praegu ausalt tunnistada?

Taavi Rõivas

Aitäh! Nagu ikka, omistasite oma küsimuses mulle päris palju väiteid, mida ma öelnud ei ole. Aga tühja sellest, eks see olegi teie kui küsija roll. See teema, mille te tõstasite, nimistute täitumus suurtes linnades, on täiesti tõsine ja me sellega tegeleme. Me oleme avalikult rääkinud sellest, et perearstinimistutes on inimesi, kes tegelikult ei ela ammu Eestis, mõni kolis juba paarkümmend aastat tagasi Eestist ära. Tegelikult nad perearstiabi ei kasuta. Kui need inimesed nimistutest välja arvata, siis vabanevad kohad inimestele, kes perearstiabi realselt vajavad, ja ka nende lähedastele. Näiteks kui teie ja teie abikaasa olete ühe perearsti patsiendid, siis te suure tõenäosusega soovite, et ka teie lapsed oleksid sama arsti juures kir-

jas. On väga oluline, et selliste olukordade jaoks oleks perearstinimistus mõni vaba koht. See muudatus on nüüd valitsuse tasemel otsusena koostöös perearstide seltsiga läbi viidud ja seda tehti perearstide väga suurel toetusel. See oli kuu või paar tagasi, kui me selle muudatuse tegime. Ma väga loodan, et rohkem teile neid kirju ei tule ja ükski perearst ei ole sunnitud kellelegi ütleva, et ta nimistu on täiesti täis. See muudatus parandab perearstide võimalusi patsiente abistada. See tähendab ka perearstide rahastamise paranemist, sest nende inimeste eest, kes on ravikindlustamata, kunagi arsti juures ei käi ja võib-olla elavad Eestist kaugel, näiteks Austraalias, ei saa perearstid ka pearaha, aga nimistus hoidsid nad kohta kinni. Me oleme selle probleemi lahendamiseks aktiivselt tegelnud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Mul on kas-küsimus. Pean ausalt tunnistama, et ma ei tea selle vastust. Kas perearst on kohustatud tegema koduviisi? Kui ei, siis miks? Kui jah, siis millisel juhul?

Taavi Rõivas

Aitäh! Seda oleks taas kord võimalik täpselt selgitada teile kirjalikult, sest siin võivad olla teatud erijuhud ja kuna ma pole ekstra valmistunud sellele küsimusele vastama, siis võin detailides eksida. Aga printsiibis vastab tõele see etteheide, et perearstide võimalus koduviisi teha ei ole üleliia suur, just aja mõttes. Praktikast on küllalt neid perearste, kes visiite teevad, aga ma ei ole päris kindel, millistel tingimustel see kohustus seaduses ette nähtud on. Ma parema meelega vastan sellele küsimusele kirjalikult, siis te saate detailsema ülevaate.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem küsimusi ministrile ei ole. Avan läbirääkimised. Palun, Marika Tuus-Laul! Kaheksa minutit.

Marika Tuus-Laul

Eesistuja! Head kolleegid! Lugupeetud härra minister! Ma arvan, et kõik on nõus sellega,

et tervishoius on kaks suurt-suurt puudust: arstide, õdede ja hooldustöötajate vähesus ehk nende nn väljaränne ning krooniline rahapuu-dus. Kui arvudest rääkida, siis viimastel aastatel on võtnud välismaal töötamiseks vajaliku tõendi umbes 400 tervishoiutöötajat aastas. Alates Eesti Euroopa Liiduga liitumisest on selle tõendi võtnud umbes 3000 tervishoiutöötajat. Musta stsenaariumi järgi, mida on pakkunud Tartu Ülikooli teadlased, võib arstide arv järgmise 20 aasta jooksul kahaneda 4500-st umbes 2500-ni.

Mis puudutab perearstindust, siis jah, Riigikontroll tegi 2011. aastal sellest päris põhjaliku ülevaate. Ta selgitas välja, et 20 aasta pärast on meil 60 perearsti veel vähem kui praegu, kusjuures isegi uute arstide koolitamine siin meid ei päästa. Kui ka kõik need, keda me perearstiks koolitame, lähevad sellesse ametisse tööle, peame arvestama, et väga palju arste jõuab pensioniikka. Meeles peame pidama ka seda, et viimase viie aasta jooksul on üle 80 perearsti võtnud endale tõendi välismaal töötamiseks. Nii et arvud on sellised.

Aga probleeme on ka arstide väljaõppega. Ma tahan ministrile öelda, et kui tema väite järgi on Eesti Arstide Liiduga siin kõik kooskõlastatud, siis see kindlasti niimoodi ei ole. Mul on olemas dokument, mille arstide liit hiljuti ministrile saatis. Sealt selgub, et arstid ei ole pakutuga nõus ja tahavad saada vastuseid oma küsimustele. Nimelt, Eesti Arstide Liidul on koolituse kohta täiesti oma arvamus, ühist keelt ei ole siin leitud. Ometi on omal ajal kokku lepitud ja alla kirjutatud dokument arstiõppe riiklike õppekohtade vajaduse kohta. Seda tehti 2012. aastal, kui oli arstide streik. See teema lepitati kokku n-ö konsensuslepingus. Sellele lepingule kirjutasid omal ajal alla sotsiaalminister, Haridus- ja Teadusministeerium, Tartu Ülikooli arstiteaduskond, arstide liit, haiglate liit ja perearstide selts. Kuid ministeerium ei ole sellest lepingust kinni pidanud ja on kasutusele võtnud oma plaani, mida minister siin ka nimetas. Nüüd siis tahetakse, et arstid oleksid sellega nõus.

Arstide liit toonitas nii selles viimases kirjas kui on toonitanud ka varem konsensuslepingus, et väga oluline on arstiks õppivate üliõpilaste arvu planeerides teada kõikvõimalikke teisi tegureid, ilma nende analüüsita ei ole võimalik neid arve paika panna. Esiteks tuleks

kindlaks teha Eestis töötavate arstide täpne arv ja nende koormus. Ilma selleta ei saagi ju midagi planeerida. Õppekohtade vajaduse hindamiseks on vaja eelkõige teada, kui palju arste praegu Eestis töötab. Konsensuslepingu järgi oli optimaalne arv 320 arsti 100 000 elaniku kohta. See nõudmine on ka selles arstide viimati esitatud dokumendis kirjas. Arstid palusid täpsustada, millele tuginedes on saadud praeguses plaanis olevad arstiteaduskonna õppekohtade arvud aastateks 2013–2018. Nende arvates pole arvestatud sellega, et osa arste lahkub välismaale, osa jõuab pensioniikka, silmas pole nende hinnangul peetud ka väga paljusid muid olulisi tegureid. Sellest kõigest võib järeldada, et riigil puudub konkreetne ülevaade, tal pole andmeid, kui palju arste praegu on, ja ta ei tea, kui palju oleks neid vaja juurde koolitada.

Kuigi perearstide nappus on üleriigiline probleem, avaldub see ikkagi teravamalt maa-piirkondades. Siis, kui me arupärimise esitasime, ei olnud mitmes kohas perearsti. Aasta lõpuks need kohad täideti, ent need arstid ei ole oma kohale kinnistunud, vaid töötavad seal ajutiselt. Loodame, et see olukord paraneb.

Sama asi oli ka lähtetoetusega. Arupärimise esitamise hetkel oli tõesti olemas vaid üks taotlus. Nüüd tehti need tingimused ümber. Üle kahe kuu on arupärimise esitamisest möödas ja olukord on muutunud. Kahju, et me ei saanud kiiremat vastust. Tol korral, kui lähtetoetust loodi, me palusime neid tingimusi paremaks teha. Me nägime ette, et need tingimused perearstidele peale ei lähe, ütleme nii.

Loomulikult on palju probleeme maal. Seal töötavate arstide sissetulek on väiksem. Noorte arstide arvates ei ole perearstina töötamine atraktiivne, sest uuringuraha on vähendatud ja pisikirurgia protseduure saab vähem teha. See-ga ei paku perearstina töötamine noortele arstidele motivatsiooni. Seda palus mul üks arst siin saalis öelda.

Jah, meil on tõesti abiarstid ja pereõed, aga üks patsient tahab ka arsti juurde saada. Terviseameti peadirektor Tiiu Aro on kinnitanud sedasama, et inimesed ootavad siiski arstiga kokkusaamist.

Esmatasandi tervisekeskuste loomisest oli aasta tagasi natukene juttu. Perearstide seltsi raportis öeldakse, et need keskused hakkavad olema 47 tõmbekeskuses ja arstiabi peaks siis

olema kättesaadav patsientidele 30 kilomeetri raadiuses. Aga need on niivõrd ammused arvud ja mingit kaarti selle kohta ei ole. Me tahaksime enne, kui see kõik valmis tehakse, natuke teada, mis ees ootab. Igal juhul tähendab perearstide koondumine tõmbekeskustesse maainimestele kindlasti probleeme. Me kardame, et järsku hakkavad maainimesed arstiabi edaspidi veelgi halvemini kätte saama, kuigi selle abi kättesaadavus on praegugi katastroofiliselt halb.

Nii et me tahame saada palju konkreetsemaid vastuseid. Seda tahavad nii patsiendid kui ka arstid, et ei tuleks jälle välja kabineti-vaikuses tehtud reform. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Minister soovib sõna võtta. Palun!

Taavi Rõivas

Austatud Riigikogu liikmed! Eks see ole vaatenurga küsimus, kas on kahju, et vastus ei saanud kiiremini, või on hea meel, et vahepeal ajal on realselt probleemidega tegeldud ja, nagu te õigesti ütlesite, mitmed probleemid ära lahendatud. Mina arvan, et see on pigem positiivne, et neid probleeme, mida me ühtemoodi mõistame, on võimalik ka kiiresti lahendada.

Ma soovin nüüd vastata nendele küsimustele, millele ma enne vastuse võlgu jäin. 2012. aasta lõpus (2013. aasta lõpu seisuga) oli Eestis 4357 töötavat arsti. Seega oli arste märksa rohkem kui 320 arsti 100 000 elaniku kohta. See ei tähenda, et probleem ei oleks oluline. On vaja tagada arstide jätkusuutlik arv ka siis, kui pensionile hakkab jääma rohkem arste, kui uusi arste peale tuleb. Ma räägin aastatest 2020–2040. Ma soovitan teil lugeda "Estonia. Health system review'd", mille on WHO egiidi all koostanud Eesti väga head tervishoiuspetsialistid. Seal on kõikidele nendele faktiküsimustele väga huvitavad vastused antud. Te saate seda ülevaadet lugedes aru, et arstide puudus praegu ei ole kõige suurem probleem. Märksa olulisem on see, kas arste jätkub ka 10 ja 20 aasta pärast. See on see, millega me peame tegelema. Seda probleemi lahendab põhiõppe vastuvõtu mahu kasvatamine. Teiseks, sellest ülevaatest selgub ka see, et õdede puudus on Eesti tervishoius

märksa tuntavam. See on see, millele tuleb tähelepanu pöörata.

Yana Toomi teine küsimus oli selle kohta, kas perearstil on kohustus koduvisiite teha. Kontrollisin järele. Jah, perearstil on vajaduse korral see kohustus. Vajadust hindab perearst ise, need vajadused ja võimalused ei ole seaduse tasemel detailideni paika pandud.

Viimaseks ütlen, et arstide koolitustellimuse mahu on hea tahte koostöökokkuleppe osalised heaks kiitnud. Perearstid ja arstid on olnud leppe sõlmimisel laua taga, nad on selle kooskõlastanud ning me oleme selle ühiselt esitanud haridus- ja teadusministrile. Väide, et arstid ei toeta koolitustellimuse mahu suurendamist või tahaksid mingit teistsugust mahu suurendamist, peab olema ebatäpne või ekslik, sest kõik osapooled on laua taga olnud ja selle kõik ühemõtteliselt heaks kiitnud.

Mulle meenus veel üks teema, mille te tõstatasite. See puudutab tervisekeskusi. Nendega on selline seis, et meil on esialgsel hinnangul nende jaoks ette nähtud 70–80 miljonit eurot, võib-olla isegi pisut rohkem. Viimastest läbiarvustest Euroopa Komisjoniga sõltub, kui palju me saame investeerida esmatasandi tervisekeskustesse üle terve Eesti, sh tõmbekeskustes, kus on vähemalt neli perearstipraktist. Me peame silmas ka suuremaid tõmbekeskusi, kindlasti Tallinna mitut linnaosa, kus sellist keskust veel ei ole. Näiteks on Õismäel väga tänapäevane tervisekeskus olemas, Haabersti linnaosas on ka teine keskus, mis asub Paldiski maanteel, aga on mitu linnaosa, kus midagi sellist ei ole. Nii et ka Tallinna mitmesse linnaosas võiks sellise keskuse ehitada või tuleks olemasolevaid maju renoveerida.

Te küsisite, kas tekib tervisekeskuste kaart. Me oleme selle tegevusega lõpusirgel. Eelmisel nädalal käisid meie inimesed Põlvamaal, et kohapeal selgeks saada perearstide ja omavalitsuste huvi selle teema vastu. Kui me oleme Eestile ringi peale teinud ja kõikidega rääkinud ning saanud selgeks, milline on huvi selle teema vastu kohapeal, vaadanud, kus on mõistlik see keskus teha haigla juurde, kus on võimalik ehitada uus maja, aga kus on vaja vana maja renoveerida, oleme löönud summad kokku ja kui meil on olemas realistlik plaan, siis ma hea meelega tulen seda tutvustama kas sotsiaalkomisjoni või, kui soovite, siis fraktsioonidesse. See sõltub sellest, mida te vajalikuks peate.

Ma arvan, et see on lähema paari kuu küsimus. Aga peab arvestama, et Euroopa Liidu vahendid avanevad kõige optimistlikuma plaani järgi 2014. aasta sügisel. Selleks ajaks on meil kindlasti olemas ülevaade ja ka see jaotus, kuhu kui palju investeerida vaja on. Aitäh teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Oleme selle arupärimise ammen-danud.

4. Arupärimine ajateenijate ravikindlustuse kohta (nr 366)

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme järgmise arupärimise juurde. Riigikogu liikmed Yana Toom, Viktor Vassiljev, Peeter Võsa, Lauri Laasi, Vladimir Velman, Valeri Korb ja Mihhail Stalnuhhin esitasid 13. novembril 2013 sotsiaalminister Taavi Rõivasele arupärimise ajateenijate ravikindlustuse kohta. Ma palun kõnetooli arupärijate nimel kõnelema Yana Toomi!

Yana Toom

Proua eesistuja! Austatud minister! Head kolleegid! Meie arupärimine on ajateenijate ravikindlustuse kohta. Ravikindlustuse seaduse kohaselt on õigus ravikindlustusele Eesti alalisel elanikul, tähtajalise elamisloa või elamisõiguse alusel Eestis elaval inimesel, kelle eest makstakse või kes maksab iseenda eest sotsiaalmaksu. Kõigile alla 19-aastastele on ravikindlustus garanteeritud sõltumata sellest, kas nende vanemad töötavad või mitte. Ravikindlustus on tagatud ka ajateenistuses olevatele ajateenijatele. Ajateenistus kestab 8 või 11 kuud. Kaheksakuuline ajateenistus algab üldjuhul oktoobris ning 11-kuuline ajateenistus juulis. Ajateenija kindlustuskaitse lõpeb üks kuu pärast seda, kui lõpeb riigi kohustus maksta sotsiaalmaksu, ehk üks kuu pärast ajateenistuse lõppemist. Üldjuhul alustatakse ajateenistust kas pärast keskhariduse omandamist või esimese astme kõrghariduse omandamise ajal. Ajateenijate endi hinnangul on parim aeg ajateenistuseks kohe gümnaasiumi lõpetamise järel. Enne ajateenistusse asumist tehakse sisseastumiseksamid kõrgkooli ja sinna sissesäämise korral on võimalik ajateenistusse kutsu-mise tõttu siirduda akadeemilisele puhkusele. Akadeemilisel puhkusel viibides ei ole üliõpi-

lasel üliõpilase staatusega kaasnevat ravikindlustust. Probleem peitub asjaolus, et ajateenistus lõpeb enne akadeemilise puhkuse lõppemist. Eelnevast tulenevalt jääb ajateenistusest mai lõpul või juuni alguses tagasi tulnud ajateenija ligi kaheks kuuks ravikindlustuseta. Seoses sellega on mul ministrile kolm küsimust, mida ma ei hakka ette lugema. Loodan, et härra Rõivas teeb seda ise. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun kõnetooli sotsiaalminister Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Vastan teie arupärimisele.

Küsimus nr 1: "Teadad on mitmeid juhtumeid, kus ajateenistusest tagasi tulnud isikud ei ole teadlikud oma ravikindlustuse lõppemisest enne õpingute nominaalaja algust. Kuidas ja mil määral on ajateenijatele tagatud nende ravikindlustusega seonduv info?" Nii ajateenijad kui ka kõik teised isikud saavad ravikindlustuse kehtivusega seonduvat infot väga hõlpsasti leida patsiendiportaalist digilugu.ee. Samuti saab infot haigekassa kodulehelt ja info-telefonilt 16363. Õpilased ja üliõpilased saavad infot ka õppeasutustest ja ajateenijad Kaitseressursside Ametist. Kutsun üles kõiki Riigikogu liikmeid, kes ei ole patsiendiportaali kasutanud, seda tegema, sest te saate digilugu.ee-st enda ja oma alaealiste laste kohta päris põhjalikku infot. Me järk-järgult täiendame seda infot, mida te sealt leida saate.

Küsimus nr 2: "Kui palju on teada juhtumeid, kus ajateenistusest naasnud isik vajab meditsiinilist abi, kuid tal puudub ravikindlustus, sest ajateenija kindlustuskaitse on lõppenud ning üliõpilase ravikindlustus on akadeemilise puhkuse tõttu peatunud?" Sotsiaalministeeriumi poole ei ole selliste probleemidega pöördutud. Ravikindlustamata isikutele on vältimatu abi tagatud. Aga nagu öeldud, kuna meil ei ole sellist infot, siis ma ei oska kindlaid arve tuua. Võimalik, et selliseid juhtumeid lihtsalt ei ole.

Küsimus nr 3: "Kas Te ei leia, et ajateenija ravikindlustusega katmist oleks mõistlik muuta nii, et ajateenistusest naasnud isik ei jääks enne akadeemilise puhkuse lõppemist ravikindlustuseta?" Sotsiaalministeeriumi hinnangul ei ole see võimalik.

gul ei ole kõnesoleval juhul tegemist ravikindlustuse seadusest tuleneva probleemiga, vaid õppekorraldusliku küsimusega. Oleme valmis teemaga seotud ministriumidega arutama ajateenistusest naasvate õpilaste ja üliõpilaste ravikindlustuskaitse kehtivust. Akadeemilise puhkuse ajaks üliõpilase kindlustuskaitse peatub ja see jätkub pärast puhkuse lõppemist. Ajateenija eest maksab sotsiaalmaksu riik ning tema kindlustuskaitse kehtib üks kuu pärast seda, kui lõpeb riigi kohustus sotsiaalmaksu maksta. Haridusvaldkonda reguleerivate seaduste kohaselt antakse üliõpilasele ajateenistuses olemiseks akadeemilist puhkust kuni üks aasta. Ei ole sätestatud nõuet, et akadeemilist puhkust ajateenistuses osalemiseks ei või anda lühemaks ajaks kui üks aasta, mistõttu, kui ajateenistusse minev üliõpilane võtab akadeemilise puhkuse 8–11 kuuks, sõltuvalt sellest, kui kaua tema ajateenistus kestab, ei peaks ka teie tõstatatud probleemi tekkima. Aga ma veel kord ütlen, et kui teie arvates väärib see probleem põhjalikumat arutelu koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga, siis meie oleme selleks valmis. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Täna, proua eesistuja! Austatud minister! See pole meie tõstatatud probleem, see on probleem, millega on meie poole pöördunud inimesed. Meie lihtsalt edastasime selle teile. Aga milles peaks väljenduma teie valmisolek Haridus- ja Teadusministeeriumiga neid asju arutada? Te ütlesite praegu: "... kui teie arvates väärib see probleem põhjalikumat arutelu koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga, siis meie oleme selleks valmis." Mida see praktiliselt tähendab? Kui mitme kuu pärast on mõtet teie käest taas küsida, kas te olete seda arutanud ja mida te olete otsustanud?

Taavi Rõivas

Aitäh! Nagu ma ütlesin, Sotsiaalministeeriumil ei ole infot, et oleks neid inimesi, kelle kindlustuskaitse oleks sellel põhjusel realselt katkenud. Meie hinnangul on üliõpilasel võimalik võtta täpselt sellise pikkusega akadeemiline puhkus, kui kaua kestab ajateenistus.

Seetõttu ei peaks ravikindlustuskaitset aega ilmtingimata üldse tekkimagi. See on üliõpilase vaba valik. Küllap on üliõpilaste teadlikkus sellest teemast erinev, samas on riik kindlasti tekitanud võimalused, et kõik võiksid teadlikud olla. Tervishoiuvaldkonnas on see võimalus tekitatud digilugu.ee kaudu. Ma usun, et ka haridussüsteem on andnud piisava ülevaate sellest, millistel tingimustel on võimalik akadeemilist puhkust saada. Aga ma veel kord ütlen, et kui ilmneb, et selliseid probleeme on hulgaliselt ja neid ainult teavitusega ei lahenda, siis me oleme valmis seda teemat edasi arutama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua eesistuja! Hea minister! Te ütlesite üsna tabavalt, et need Riigikogu liikmed, kes ei ole kunagi vaadanud digilugu.ee-d, vaadaku seda. Tõepoolest, paljud ei ole sellel leheküljel käinud ega ole seda näinud. Ma usun, et mitte ükski ajateenija ei ole ajateenistuses olles surfanud patsiendiportaali lehekülgedel. Neil on seal muudki teha, ma ei tea, kas targemat või mitte, aga vaevalt nad seal nii väga surfavad. Nii et ega see info nii väga kättesaadav ei ole. Aga mind huvitab rohkem see, kuidas tõlgendada teie vastust. Kas mingid läbirääkimised algavad või ei alga? Te ütlesite, et valmisolek on olemas, aga kuna keegi teie poole pöördunud ei ole, siis ei olegi plaanis kas haridusministeeriumi või veel kellegagi läbirääkimisi alustada. Kuidas sellega siis jääb?

Taavi Rõivas

Aitäh! Sõnastame siis nii, et kui see probleem, mis lahendamist vajab, on tõestatud, siis on olemas alus edasiseks tegevuseks. Kuni see kõik põhineb oletustel ja teoreetilistel konstruktsioonidel, siis ma julgen jääda äraootavale seisukohale. Sotsiaalministeeriumil on ju väga palju väga praktilisi probleeme, mille lahendamisega on vaja tegelda. Ma ei ole aga absoluutselt nõus teie hinnanguga patsiendiportaali kasutatavuse kohta. Digilugu.ee on kättesaadav igas internetiühendusega arvutis (tänapäeval on üldiselt kõik arvutid internetiühendusega) ja igas telefonis, millega on võimalik

internetti minna (tänapäeval on enamiku telefonidega võimalik internetti minna). Sinna portaali on väga lihtne minna ja ma tõepoolest soovitan seda. Sealt saab inimene enda kohta huvitavat informatsiooni. Seda portaali ei olegi nii väga vaja kasutada ajateenistuses olles, sest siis on inimesel ravikindlustuskaitse olemas, see on tal ka veel kuu aega peale seda. Küll aga siis, kui üliõpilasel tekib akadeemilise puhkuse ajal kahtlus, kas tal on parajasti ravikindlustuskaitse, ja kui talle on kättesaadav internet – ma usun, et see on kättesaadav –, on talle digilugu.ee-s kättesaadav ka tema terviseinfo.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem küsimusi ministrile ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Neljas arupärimine on ammendatud.

5. Arupärimine kiirabireformi kohta (nr 371)

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme järgmise arupärimise juurde. Riigikogu liikmed Marika Tuus-Laul, Mihhail Stalnuhhin, Valeri Korb, Lauri Laasi, Peeter Võsa, Enn Eesmaa, Eldar Efendijev, Tarmo Tamm, Jüri Ratas, Urbo Vaarmann, Viktor Vassiljev, Ester Tuiksoo ja Mailis Reps esitasid 2. detsembril 2013. aastal sotsiaalminister Taavi Rõivasele arupärimise kiirabireformi kohta. Palun kõnetooli arupärijate nimel kõnelema Marika Tuus-Lauli!

Marika Tuus-Laul

Hea eesistuja! Head kolleegid! Tuletan teile meelde, et algul oli väga palju tegemist kiirabireformi käivitamisega. Terve eelmise aasta küsisime palju kordi ministrilt nende asjade kohta. Ühes ja teises maakonnas ei läinud asjad nii, nagu vaja. Nüüd on see reform käivitunud. Loodame, et kõik läheb hästi, aga loomulikult on ikkagi väga palju küsimusi. Luuakse juurde uusi kiirabibrigaade, mis on iseenesest ju hea, kuid arstibrigaade juurde ei tule. Kiirabireformi tulemusel suureneb just õebrigaadide arv ning peamiseks tööjõuks jäävad meditsiiniõed. Ma ei arva, et meditsiiniõed teevad kehva tööd, kindlasti teevad nad oma tööd hästi, aga ka kiirabiarstid ise ütlevad, et

õed saavad küll oma tööga hakkama, aga nad ei tahaks tegelikult arsti ülesandeid täita. Me saame aru, et põhjuseks on siin ka see, et arsti töötund maksab 8 eurot ja õe oma 4,5 eurot. Eks siin rahavahe loomulikult ole, õebrigaadid on odavamad. Me küsimegi, kas sellest saadakse ka mingit kokkuhoidu ja kuidas üldse rahaga asjad on. Võib muidugi vaadata seda muudatust sellest seisukohast, et tegemist on järjekordse kärpega. Aga nagu öeldud, vaatame, mismoodi see reform käivitub.

Paljud staažikad kiirabiarstid on saanud koondamisteate. Nad said selle mõni kuu tagasi. Ka selle arupärimise me ju esitasime tükki aega, üle kahe kuu tagasi. Tahan öelda ministrile, et ka siis, kui me jääme ootama, millal probleemid lahendatakse, on meil hea meel selle üle, kui me saame oma arupärimisele kohe vastuse. Kui probleemid on lahendatud, siis me saame edasi minna ja esitada juba järgmisi küsimusi, kui vaja on. Mida kiiremini minister vastab, seda parem. Aga veel kord: koondamisteate on saanud väga mitmed kiirabiarstid. Ma nimetan näiteks doktor Mare Liigerit, kes on aastakümneid kiirabiarstina töötanud, ta on mitme kõrgharidusega väga kogenud arst. Koondatud on ka mitmeid teisi arste. Me teame, et erakorralise meditsiini osakondades on väga pikad järjekorrad, inimesed ootavad mitu-mitu tundi, lausa neli tundi. Need arstid võiks ju sinna tööle võtta, et inimesed ei peaks valu käes kannatades nii kaua ootama.

Loomulikult on väga suuri probleeme Häirekeskusega, kus ei tööta meditsiiniharidusega inimesed, vaid nn päästekorraldajad. Vahel võib isegi juhtuda, et välja saadetakse vale brigaad. Päästekorraldajate otsustest sõltub inimelu ja arstiabi kvaliteet.

Ammune küsimus on tööjaotus perearstide ja kiirabi vahel. Ei ole selge, kes mida peaks tegema. Siin peaks võib-olla olema mingi põhjalikum kontseptsioon. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun kõnetooli vastama sotsiaalminister Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja ja lugupeetud Riigikogu liikmed! Ma arvan, et on hea, kui taas kord on esitatud arupärimine, kus esitatud kahtlustele

saab anda kindlad vastused. Muidugi tahaks alati kiiremini vastata, kuid osa viivituse põhjustest on ju ka selles, et vahepeal oli pühade aeg ja Riigikogu liikmed kohtusid valijatega. Ma käisin mitu korda sellest majast mööda, kuid tuled olid siin kustunud ja ma ei saanud vastama tulla. Aga nüüd olen ma kohal ja me saame rahulikult sellel teemal rääkida.

Olgu öeldud, et kiirabireformi eesmärk ei ole mitte kunagi olnud raha kokkuhoid. Eesmärk on tagada, et kiire ja kvaliteetne abi jõuaks igasse Eesti piirkonda. Kiirabireformi tõttu arstibrigaadide arv ei vähenenud, vaid üle Eesti lisandus viis uut brigaadi: Türil, Jüris, Tartus, Haaberstis ja Lasnamäel. Sõitsin eile mööda endisest Õismäe polikliinikust, praegusest Haabersti Tervisekeskusest. Seal seisis lausa kaks kiirabiautot, varem ei ole seal kunagi neid autosid seisnud. Väga suur osa Tallinna ja lähivaldade inimestest saavad tänu sellele kiiremini abi.

Uued kiirabibrigaadid ja -baasid tähendavad ka seda, et aastavahetusest töötab kiirabis 75 uut töötajat. See tagab, et kõik Eesti inimesed võivad ennast turvalisemalt tunda, teades, et sõltumata sellest, kus piirkonnas nad parajasti viibivad, saabub abi vajaduse korral märksa kiiremini kui enne.

Nüüd lähen küsimuste ja vastuste juurde.

Küsimus nr 1: "Kiirabi rahastatakse ka edaspidi vastavalt brigaadi liigile. Arstidele makstakse 8 eurot ja õdedele 4,5 eurot tunnis. Kuna just õbrigaadide arv suureneb, siis kui suur on kiirabireformiga saavutatav kokkuhoid?" Raha kokkuhoidu ei ole ja see ei ole ka eesmärk. Eesmärk on arstiabi parem kvaliteet ja kiirem abi. Kiirabi eelarve suureneb: 2013. aastaga võrreldes kasvab see 2 387 870 euro võrra ehk 8%. Käesoleval aastal on kiirabi eelarve 31,1 miljonit eurot. Veel kord ütlen, et eelarve kasvab oluliselt. Sellest kasvust pisut üle poole on seotud kiirabibrigaadides töötavate inimeste palga kasvuga ja pisut alla poole uute brigaadide loomisega. Lisaks on ministeerium teinud ühekordseid eraldisi osa baaside finantseerimiseks, osa baaside rahastamise on teenuse osutajad katnud omavahenditest.

Küsimus nr 2: "Milliseks hindate ohtu, et õbrigaadide suurenemine kiirabis hakkab koormama haiglate erakorralise meditsiini osakondi, kuna perearsti asendamiseks puudub

õdedel pädevus ja lahenduseks jääb ainult sõit erakorralise meditsiini osakonda?" Kiirabiarskite ja -õdede roll ei ole perearste asendada. Perearstide ja kiirabitöötajate rollid on täiesti erinevad. Nad ei asenda teineteist, mõlemal on iseseisev roll. Vaatame hospitaliseerimist. Õbrigaadid on keskmiselt hospitaliseerinud 34,6% patsientidest, arstibrigaadid 33,7%. Ma ei näe siin põhjust hirmuks, et õbrigaadide absoluutarvu suurenemine võiks kaasa tuua EMO-de suurema koormuse. See ei ole kuidagi kooskõlas ka senise tööpraktikaga. Samuti on hästi oluline teada, et Põhja-Eesti Regionaalhaigla õbrigaadid saavad lähiajal telemeditsiiniseadmete kaudu otseside Põhja-Eesti Regionaalhaigla intensiivraviarstidega. See tähendab, et kiirabiautos ei ole mitte üks arst, vaid Põhja-Eestis saab kiirabibrigaad kaasata terve arstide meeskonna. Seda tehakse just nende väljakutsete ajal, kui inimese elu on ohus. Tehniliste seadmete kaudu jõuavad patsiendi südametöö, hingamise, vererõhu jm näitajad hetkega intensiivravi osakonda ja otsuse tegemisse saab kaasata arsti. Niimoodi kasutatakse arstide aega efektiivselt ja suurendatakse paljude kiirabibrigaadide võimekust.

Juba praegu on Tallinna Kiirabis valdavalt õbrigaadid. Kiirabis leitakse, et just nii on kõige parem tööd korraldada. Tallinnas on võimalik patsient väga lühikese ajaga haiglasse viia ja seal on patsiendi elu alati kindlamates kätes kui ükskõik kui professionaalse meeskonnaga kiirabiautos. Kuigi kiirabiautodes on väga laialdaselt kasutusel kõige moodsam tehnika – kui te käite Eesti kiirabibaasides ringi, siis te näete, et tehniliselt on see tiptase –, on sellegipoolest haigla intensiivravi osakond või erakorralise meditsiini osakond loomulikult midagi muud kui isegi kõige parem kiirabiauto. Tallinna kiirabipiirkondades on eesmärk saada patsient võimalikult kiiresti haiglasse, kui seda on vaja. Hajaasustusega kohtades kasutatakse edasi seda mudelit, et kiirabibrigaadis töötab arst. Näiteks on enamikus Lõuna-Eesti piirkondades, võib öelda, et isegi kogu Lõuna-Eestis päris palju arstibrigaade. Aga Põhja-Eesti valdades, kus teenust osutab Põhja-Eesti Regionaalhaigla, kaasatakse arste tehniliste seadmete abil. See on täiesti uus tase Eesti kiirabis. Väikeste brigaadidega, mis olid enne reformi, oleks see olnud täiesti mõeldamatu.

Küsimus nr 3: "Kahtlemata teevad õebrigadid väga head tööd, kuid statistika andmed näitavad, et arstibrigaadil õnnestub sündmuskohale saabudes elustamine 41% juhtudest ja õebrigadid äratavad ellu iga kolmanda kannatanu. Kuidas edaspidiselt tagada kiirabiteenuse kiiruse kõrval ka osutatava abi tulemuslikkus?" Juhin tähelepanu, et see 41% ei käi mitte arstibrigaadide, vaid reanimobiilibrigaadide kohta. Nende roll kahtlemata jätkub ka peale reformi. Ka nendele brigadidele ostetakse uusi tipptasemel masinaid. Õebrigadidel on elustamine õnnestunud tõepoolest 34%-l juhtudest, arstibrigaadidel on aga huvitaval kombel elustamiste osakaal 29%. Aga ma arvan, et sellest ei peaks mingeid kaugele ulatuvaid järeldusi tegema, sest iga juhtum on unikaalne. Samas on viimase viie aasta jooksul arstibrigaadidel elustamiste osakaal kasvanud 2% ja õebrigadidel 3,3%. Mul endal on väga suur usk sellesse, mida PERH teeb oma seadmete abil, kaasates intensiivraviarste elustamisse. Kindlasti annab see uue kvalitatiivse tasandi.

Küsimus nr 4: "Kiirabi arstibrigaadid peaksid olema hajutatud üle Eesti, et vajadusel oleks võimalik õebrigadile õnnetuspaigale ka reaalselt appi jõuda. Paraku ei ole nt mitte ühtegi arstibrigaadi ette nähtud Lääne-Harju teeninduspiirkonda. Miks ei kaeta iga kiirabi teeninduspiirkonda vähemalt ühe arstibrigaadiga?" Kõigis kiirabi teeninduspiirkondades, sh Lääne-Harjumaal, on vajaduse korral tagatud, et appi läheb reanimobiilibrigaad, kus on olemas ka arst. Veel kord ütlen, et sedasama Lääne-Harju piirkonda katab Põhja-Eesti Regionaalhaigla, mille õebrigadidel on kõige tänapäevasemad telemeditsiiniseadmed. Nad saavad otsesid tipphaigla intensiivraviarstidega. Seega, igas Põhja-Eesti kiirabiautos või, ütleme, igas Lääne-Harju piirkonna kiirabiautos ei ole vajaduse korral kättesaadav mitte ainult üks arst, vaid terve arstide meeskond. See kindlasti suurendab brigadide võimekust senisega võrreldes. Seni oli väikeste teeninduspiirkondade tõttu ainus lahendus kolmeliikmeline, n-õ esimese liini arstibrigaad, kus arst tagas kogu kiirabiteenuse oma väikeses teeninduspiirkonnas. Arstid olid siis sunnitud tegema ka seda tööd, mis oleks olnud jõukohane õebrigadidele. Samas oli katmata märksa suurem piirkond.

Küsimus nr 5: "Tänaseks on mitmed kiirabiarstid saanud koondamisteate. Selgusetu on aga koondatavate arstide konkreetne arv. Mitu kiirabiarsti on tänaseks oma töö kaotanud?" Alustuseks ütlen, et arstibrigaadide arv ei ole vähenenud. Seda esiteks. Kaks arstibrigaadi on Tallinnas ja Tartus. Viljandis, Pärnus, Narvas, Jõhvis, Põltsamaal, Otepääl ja Râpinas on üks arstibrigaad. Sellest aastast on uus arstibrigaad loodud Tapale ja Paidesse. Samuti, nagu ma juba kirjeldasin, on konsulteeriv arstibrigaad olemas Põhja-Eesti Regionaalhaiglas. Minule teadaolevalt ei ole palju neid kiirabiarste, kes oleksid koondamisteate saanud. Mina tean ühte konkreetset näidet. See on seesama inimene, keda teie nimetasite. Kui teil on andmeid, et neid inimesi on rohkem, siis jagage neid andmeid teistega. Aga niipalju võin ma öelda, et kui mõni kiirabiarst on oma töö kaotanud, siis seda kindlasti mitte kiirabireformi tõttu, vaid muudel põhjustel.

Küsimus nr 6: "Haiglate erakorralise meditsiini osakondade järjekorrad on väga pikad ja tihti ootavad inimesed vastuvõtule pääsemist mitu tundi. Miks ei ole koondatud kiirabiarste võetud spetsialistidena tööle haiglate erakorralise meditsiini osakonda, selle asemel laseme arstidel välja rännata?" Veel kord ütlen, et siin on juttu ühest konkreetsest inimesest. Minu kui ministri roll ei ole ei tööandja ega töövõtja poolel sellesse töösuhtesse sekkuda. Aga niipalju võin ma öelda, et sellel konkreetset juhitud ei ole mulle teadaolevalt kiirabireformiga küll mingeid seoseid. Arstid, kes oma tööd hästi teevad, on teretulnud tööjõud nii mõnessegi haiglasse. Eestis on arstid väga hinnatud ja oodatud tööjõud. Aitäh teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Minu küsimus on õe- ja arstibrigaadide kohta. Me teame, et Tallinnas töötab näiteks kaks arstibrigaadi. Te toonitasite siin reanimobiile. Kui palju siis meil neid reanimobiilibrigaade töötab? Minu teada töötavadki need arstibrigaadid ju reanimobiilide peal. See oli üks pool küsimusest. Mind huvitab ka see, kuidas te hindate Häirekeskuse operaatorite või päästet korraldavate töötajate tööd. Kas

seal võib tekkida väärinfot või mitteamust? Nad ei ole ju tervishoiutöötajad. Võib-olla ei saa inimene alati kvaliteetset abi seetõttu, et välja on saadetud vale brigaad.

Taavi Rõivas

Aitäh! Häirekeskus ei kuulu Sotsiaalministeeriumi valitsemisalasse, aga niipalju oskan ma öelda küll, et Häirekeskuse töö kvaliteedi parandamiseks on väga palju tehtud ja seda ka koostöös kiirabisüsteemiga. Häirekeskusel aitab tööd teha kindlasti see, et suur osa Eesti kiirabiautodest on varustatud jälgimisseadmetega. Häirekeskus näeb, kus autod paiknevad, kas nad parajasti vastavad väljakutsele ja sõidavad sündmuspaigale, sõidavad haigla poole või on jõude. Lõuna- ja Ida-Eesti on selle süsteemiga kaetud. Nende andmete põhjal saab kaardi pealt näha, milline on sündmuskohale lähim masin, ja saab anda sellele korralduse. Vajaduse korral saab Häirekeskus autojuhti ka juhendada, kuhu sõita ning millise posti juurest paremale või vasakule pöörata. See on üks väga positiivne asi, mis on Häirekeskust aidanud.

Teine asi, mis oluliselt on suurendanud Häirekeskuse võimalusi, tuleneb puhtalt kiirabireformist. Enne olid väikesed kiirabipiirkonnad, näiteks oli Rapla maakonnas kolm piirkonda. Kui kiirabi kutsuti patsiendi juurde, kelle elu ei olnud ohus, siis oli Häirekeskusel võimalik saata tema juurde vaid selle piirkonna kiirabibrigaad, kus see inimene elas. Kui inimene elas näiteks Kohila vallas, siis tuli tema juurde saata Kohila valla brigaad. Kui see brigaad oli samal ajal aga mõne teise patsiendiga teel näiteks Tallinna poole, siis pidi see patsient, kes oli kiirabi kutsunud, aga kelle elu ei olnud ohus, ootama, kuni brigaad Kohilasse naasis. Ma usun, et te nõustute minuga, et ootamise aeg oli liiga pikk. Nüüd on Häirekeskusel võimalik kogu suurest piirkonnast kutsuda välja lähim brigaad ja see brigaad läheb inimesele appi. Reanimobiilibrigaadide arvu ei ole me vähendanud. Ma kontrollin selle arvu üle ja järgmistele küsimustele vastates ütlen selle teile. Ma ei taha peast öeldes eksida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Vladimir Velman!

Vladimir Velman

Suur tänu, lugupeetud juhataja! Hea minister! Ma olen üks vähestest selles saalis praegu viibijatest, kes ei ole erialalt arst, aga ma olen aasta aega kiirabis töötanud. See kogemus näitas, et mõnikord on tõesti olukordi, kus ei ole mõtet arsti välja saata. On nimelt patsiente, kes pidevalt kutsuvad kiirabi välja, aga neil ei ole vaja muud kui kellegagi rääkida või on neil vaja süsti või mingit rohtu, enamat polegi tarvis teha. Te küll ütlesite, et teil ei ole reanimobiilibrigaadide arvu kaasas, aga kuidas teile tundub, milline on tendents, kas reanimobiilibrigaadide arv väheneb, jääb selliseks nagu praegu või suureneb.

Taavi Rõivas

Aitäh! Kindlasti see arv ei vähene. Reanimobiilibrigaadide peamine roll on haiglatevaheline transport. Jutt on ju kõrgema järgu haiglate brigaadidest. Tavaliselt on nii, et patsient tuuakse üldhaiglast kõrgema järgu haiglasse. Nende brigaadide arv tuleneb täpselt nende haiglate vajadusest. Ma sain nüüd info, et neid brigaade on, nagu ma ka mäletasin, kuus. Nende arvu ei ole meil põhjust vähendada, sest reanimobiilibrigaadidel on natuke teistsugune roll kui teistel kiirabibrigaadidel. Nad on varustatud väga spetsiifilise tehnikaga, mis aitavad patsienti elus hoida, seal on märksa kallim tehnika. Ütleme nii, et kui kiirabi-auto võib koos varustusega maksta umbes 100 000 eurot, siis reanimobiil koos kogu varustusega võib maksta kolm korda rohkem. Need summad on päris suured. Autod on ju samad, enamiku sellest rahast moodustavad need keerulised seadmed, mis aitavad patsienti elus hoida või elustada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Kiirabipiirkondade teenindamiseks korraldati eelmisel aastal uus konkurss. Põlvas ei tulnud esimesel korral ühtegi pakkumist, teisel korral tegi pakkumise Tõrva Tervisekeskus OÜ. Lugeses maakonna ajalehte, tuleb aga välja, et ka Tõrva Tervisekeskus ei ole suuteline seda teenust pakkuma. Ma lugesin, et teenindamist jätkab endiselt SA Tartu Ülikooli Kliinikum.

Kas oskate kommenteerida, kes nüüd viis aastat seda teenust Põlva maakonnas osutab?

Taavi Rõivas

Aitäh! Jätkab Tartu Kiirabi. Ma arvan, et see on Põlvamaa inimestele väga positiivne uudis. Kui alguses proua Tuus-Laul tõi välja, justkui oleks kiirabireform väga konarlikult läinud, siis mina arvan, et selle reformiga on nii nagu iga suure uuendusega. Alguses oli hästi palju küsimusi. Aga ma olen pärast kiirabireformi peaaegu kogu Eestile ringi peale teinud ja võin öelda, et kõikides kohtades, kus ma olen käinud, on inimeste nägudelt peegeldunud rahulolu. Võtame näiteks Järva maavanema, kes oli üks selle reformi tuliseid vastaseid. Ta tuli ja tänas mind. Ta ütles, et on väga hea, et nüüd on Türil üks brigaad lisaks ja Paidesse tuli arstibrigaad. Need muudatused on positiivsed ja aitavad kiirabil kiiremini sündmuskohale jõuda. Töökorralduslikud muudatused on isegi suurema mõjuga kui see, et viis brigaadi juurde tuli, sest suuremad teenusepakujad suudavad märksa kiiremini teha selliseid uuendusi, mis väikestele käiksid kahjuks täiesti üle jõu. Ma arvan, et praegu ei ole küll Eestis kuigi palju neid inimesi, kes kahtlevad selles, kas kiirabireform oli õige asi. Kui neid on, siis ainult teadmatuset tõttu. Ma arvan, et see reform oli väga oluline samm kindlustunde lisamiseks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Austatud minister, kõigepealt aitäh vastuste eest! Teil on õigus, et reanimobiilid on mõeldud transpordiautodeks, üldjuhul patsiendi madalama etapi haiglast kõrgema etapi haiglasse transportimiseks ja elupäästevõimekuse tagamiseks. Aga kui abi vajab kuskil metsatalus elav inimene ja dispetšeri hinnangul ei ole seal vaja lihtsalt lohutamist, tegemist ei ole mingi kerge probleemi lahendamiseks, vaid on tõepoolest vaja kiiret abi, siis kui pikk on aeg, mille jooksul abi peab selle inimese juurde jõudma?

Taavi Rõivas

Kiirabiväljakutsete hierarhia on neljaastmeline. Kohalejõudmise aega ei ole paika pan-

dud, kuna see võib sõltuda väga paljudest asjaoludest, küll on paika pandud väljasõitmise aeg. Need standardid sõltuvad väljakutse prioriteetsusest, mis omakorda sõltub patsiendi seisundist. Väljakutsete puhul, millele tuleb reageerida kiiresti, räägitakse alla minuti pikkusest reageerimisajast, selle aja jooksul peab auto välja sõitma. Kohalejõudmise aeg sõltub hästi palju ka sellest, kus üks või teine kiirabibaas asub ja kuidas see logistiliselt paikneb. Näiteks asub teie kodulinnas baas nüüd kesklinnas. Kuigi piirkonnas teenindatakse ka maakonna inimesi, tuleb öelda, et logistiliselt võttes asub baas päris heas kohas. Esiteks jõuab abi linnainimeste juurde väga kiiresti, aga halvemaks ei läinud ka reageerimine valdadest tulevatele väljakutsetele. Kiire vastus on see, et kahjuks ei ole võimalik kohalejõudmise standardit minuti täpsusega paika panna, aga väljasõitmise standard on küll paigas. See on ka päris karm. Kiirabitöötajad reageerivad ikkagi väga kiiresti.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Minu küsimus on seotud Ida-Virumaa ja Lääne-Virumaaga. Tahan teada, kui kaugel on need kohtuprotsessid, mis on seotud Ida-Virumaa ja Lääne-Virumaa kiirabiga ja mis said alguse pärast seda, kui riigihange oli läbi viidud. Mis te arvate, millal need küsimused lahenduse leiavad?

Taavi Rõivas

Raske on spekuleerida, aga ma loodan, et selgus tuleb võimalikult ruttu ja ka Virumaa inimestel on varsti selge, kes järgmisel lepinguperioodil kiirabiteenuse osutaja on. Samas ei ole põhjust muretseda ka praegu, sest teenuse osutamine on tagatud. Kahjuks on jah nii, et konkursside puhul tekib aeg-ajalt vaidlustusi. Ma arvan, et see on protsessi loomulik osa. Me keegi ei tahaks ju, et meil oleks selline riik, kes ütleks, et kui riik on midagi öelnud, siis selle üle enam ei vaielda. Kui inimesed või ettevõtted leiavad, et neil on vaja oma õigusi kaitsta ja teha seda kohtu kaudu, siis minu arvates on see loomulik osa kõikvõimalikest riiklikest haldusmenetluste hangetest. See on

igati normaalne protsess. Aga kindel on see, et teenus on ka Virumaal tagatud. Selle nimel on Terviseamet tööd teinud.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, sotsiaalminister Taavi Rõivas! Avan läbirääkimised. Palun, Marika Tuus-Laul! Kaheksa minutit.

Marika Tuus-Laul

Head kolleegid! Eks me lähiajal saame näha, kui hästi või halvasti kiirabireform on käivitunud. Siin ei ole tegemist Elroni rongiga, et paugupealt on kõik selge. Täna tuleb öelda, et reformi käivitamine läks vaevarikalt ja vaidlusterohkelt, aga põhiküsimuseks, ma arvan, jääb ikkagi kiirabi õekeskus. Uued brigaadid, mis tehti, on õbrigaadid. Ma arvan, et näiteks Tallinnas võiks arstibrigaade olla rohkem kui ainult kaks. Veel kord tahan toonitada, et meditsiiniõed ei tee halba tööd, nad kindlasti pingutavad ja püüavad kõigest väest, aga nad ei ole siiski arstid ega ole nii palju aastaid ülikoolis õppinud. Nagu siin juba öeldud, arstibrigaadid elustavad inimesi paremini. Ma tõin välja ka protsendid. Mis võib siin olla põhjus? Kas või see, et õel puudub litsents, et ta võiks pärast seda, kui ta on patsiendi südame taas tööle saanud, süstida patsiendile vajalikku ravimit. Siit võib-olla tekibki see vahe. Kiirabiarst Märt Põlluveere artiklist loeme välja, et kuigi õed saavad oma tööga hakkama, aduvad nad siiski oma väljaõppe piire.

Me peaksime neid asju kaaluma. Euroopa parameedikud on näiteks hoopis teise koolitusega. Seal kestab parameedikubrigaadi juhi koolitus kolm aastat, meil valmistatakse neid ette palju kiiremini. Märt Põlluveer on ka öelnud, et meie kiirabis on kontseptuaalne kriis. Eestis puudub ühtne plaan, mida kiirabi teeb või tegema peaks. Seaduse järgi on kiirabi, nagu ta nimetas, ratastel perearstikabinet, mis pakub ambulatoorset tervishoiuteenust, aga sisejulgeoleku osaks seda ei peeta. Raha kulub meil praegu brigaadide ümberpaigutamisele, tegelikult tuleks mõelda rohkem sisulise tegevuse ümberkorraldamisele.

Nagu juba nimetatud, veel suurem probleem on meil operaatorite-dispetšeritega ja Häirekeskusega. Kiirabireformiga ei lahendatud üht vana-vana probleemi, et Häirekeskuses

ei tööta meditsiiniharidusega inimesed. Me teame, et päästekorraldajale on ette antud teatud küsimustik. Näiteks küsib ta selle alusel tüüpiküsimuse, kas rinnus on valud, ja vastuse järgi saadab välja kindlat liiki brigaaadi. Arstid peavad seda tõsiseks probleemiks, sest dispetšerist sõltub, missugune brigaad kannatanu juurde sõidab, samuti abi kvaliteet. Alles mõne päeva eest tõstsid selle probleemi esile Hiiu-maa kiirabi erakorralise meditsiini brigaaadi juht Andrus Palu ja doktor Elo Volmer, kes ütlesid, et Häirekeskuse operaatorid ei ole piisavalt pädevad, sest nad ei ole tervishoiutöötajad. Selles artiklis oli ka niisugune kommentaar, et meedik saaks tulekahju korral tuletõrjesse helistamisega märksa paremini hakkama kui tuletõrjuja patsiendile diagnoosi panemisega. Selline see olukord praegu kahjuks on.

Tahan veel kord toonitada, et kindlasti oleks EMO-sse vaja rohkem valvearste juurde. Pea-aegu igauks on näinud, kuidas inimesed seal tundide kaupa ootavad. Kuigi seal tehakse siis, kui inimene sinna tuleb, kohe selgeks, kui kriitiline on inimese seisund, on väga tihti juhtunud ka seda, et siis, kui patsient lõpuks arsti juurde jõuab, saadetakse ta ruttu operatsioonile või pannakse kohe haiglasse, sest asjaga on nii kiire.

Toon veel kord välja ühe probleemi. Alles täna lugesime ajakirjandusest, et Tallinna ainukese laste kiirabiarsti Tatjana Ventmanni sõnul ei tehtagi meil vahet, mis on perearsti ja mis kiirabi töö. Kiirabiarstid teevadki meil perearsti tööd. Kiirabi sõidab välja, kui kellelgi on palavik, keegi on saanud mingi nakkuse, kellelgi on nohu või köha, keegi oksendab, kannatab kõhulahtisuse all vms. Kui perearstid vaevuksid käima patsientide juures kodus, oleks kiirabil tõenäoliselt poole vähem väljakutseid. Me teame, et kiirabiväljakutsete arv kogu aeg kasvab. Doktor nimetas, et nõukogude ajal, kui pediatrid kodus käisid, midagi sellist ei olnud, kõik oli selles mõttes paigas.

Aga jah, põhiline on ikkagi kontseptuaalne küsimus, mida keegi peab tegema, mida peab tegema perearst ja mida kiirabi. See küsimus on aastaid vana ja me ei ole siin lahendusele lähemale jõudnud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ka see arupärimine on ammen-
datud. Me oleme viienda päevakorrapunkti
arutelu lõpetanud.

6. Vaba mikrofoni

Aseesimees Laine Randjärv

Peale haamrilööki on võimalik registree-
ruda esinemiseks vabas mikrofonis. Palun,
Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Proua juhataja! Ma katsun teha lühidalt.
Meil on suurepärase sotsiaalminister. Nagu ta
ütles, Eesti inimene võib alati ennast turvali-
selt tunda. Ükskõik, mis juhtub, aga meil on
olemas sotsiaalminister, kes tuleb siia pulti ja
seletab alati ära, kui suurepäraselt meil kõik
asjad käivad, ja teatab, et arstide liit toetab
kõiki ministri algatusi. Tegelikult olen mina
näinud koopiaid arstide liidu kirjadest, mis on
tulnud küll sotsiaalministrile, küll haigekas-
sale. Iga liigutuse peale, mis ministeeriumis
tehakse, ja iga liigutuse peale, mis haigekassas
tehakse, tuleb protestikiri arstide liidult. Ju
seda siis nimetatakse toetamiseks.

Hea tahte koostöökokkulepe on muutunud
otsekui mingisuguseks permanentselt eksistee-
rivaks kehaks. Tegelikult kutsuti töörühm kok-
ku siis, kui rohkem kui aasta tagasi oli arstide
streik. Taheti saavutada mingisugune kokku-
lepe, kuidas edasi minna. Nüüd on varsti juba
poolteist aastat muudkui räägitud, räägitud ja
räägitud. Arstide liit aga jälle protestib. Nii et
ei tule sealt seda lepet niipea. Hea tahte ja
heade kavatsustega on sillutatud tee teadagi
kuhu.

On tore, et minister on alati valmis arutama,
kui on midagi arutada. Aga kui Riigikogu liige
esitab Riigikogu saalis küsimuse, siis ütleb
minister, et see on häma, see ei ole põhjus
selleks, et midagi arutada, info, mida annavad

Riigikogu liikmed, ei ole adekvaatne. Ma ei
tea, ju me siis ei ole adekvaatsed inimesed.

Väga tore oli kuulda, et on olemas
digilugu.ee ehk patsiendiportaal. Vaadake aga
kõik sealt järele! Ajateenija võib seal surfida
oma mobla või tahvelarvuti abil ja ka vana-
ema, kui tal on kõrge vererõhk, võib vaadata,
mida seal sel puhul soovitatakse. Kogu info on
pidevalt ju kättesaadav! Nii et, inimesed, te
võite iga hommikut alustada sellega, et igaks
juhaks vaatate, mis on teie kohta digilugu.ee-s
kirjas.

Meie siin võtsime seda asja päris tõsiselt.
Hea kolleeg Urbo Vaarmann, kes on IT-asjan-
duses päris kõva käpp, võttis oma suure nuti-
telefoni ja üritas sinna infoportaali sisse logi-
da, et vaadata oma andmeid, et vaadata, mida
ütleb patsiendiportaal Urbo Vaarmanni kohta.
Ta näitas mulle oma nutitelefooni ekraanilt, et
patsiendiportaal ütles Urbo Vaarmanni kohta:
"Tehniline viga." Selle peale kõndis Urbo
Vaarmann siit saalist minema, sest mis ta siin
ikka istub, kui tema kohta nii öeldakse. Asjade
kokkusattumine: minister ütleb üht, aga mi-
nistri armastatud IT-lahendused millegipärast
teist. Nii see paraku on ning niipalju lähevadki
kokku ministri sõnad ja teod. Aitäh, et kuula-
site!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel soove kõnelda?
Rohkem kõnesoove ei ole. Täna istungi päe-
vakord on ammenatud. Täna kõiki kolleege
osalemise eest!

Istungi lõpp kell 17.08.

Istungi kestus 2 tundi ja 8 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 14. jaanuar 2014

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seaduse eelnõu (477 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu esimese töönädala teisipäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi! Kõnesoove ei ole.

Läheme teadete juurde. Kolmapäeval, s.a 15. jaanuaril osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, siseminister Ken-Marti Vaher ja sotsiaalminister Taavi Rõivas.

Head ametikaaslased, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 82 Riigikogu liiget, puudub 19.

1. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seaduse eelnõu (477 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Algab Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seaduse eelnõu 477 esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Mailis Repsi!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Kallid kolleegid! Ma saan aru küll, et küllap sellepärast, et me alustasime täna oma tööd jõuliselt ja järsku, ei ole enamik Riigikogu liikmeid jõudnud veel saalist ära minna. Aga seda suurem heameel on mul teile tutvustada eelnõu, mis

käsitleb põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmist.

Tuletan teile mõne lausega meelde, mis on ajendanud Keskerakonna fraktsiooni seda eelnõu esitama ning miks me oleme seda teemat kultuurikomisjonis korduvalt ja põhjalikult arutanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma palun vabandust! Austatud ametikaaslased! Iga fraktsiooni kohtadelt, igast pingireast tuleb väga suurt lärmi. Ma palun austada ettekandjat ja neid, kes soovivad ettekannet kuulata!

Mailis Reps

See on ju tore, kui põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse üle tekib väga palju mõtteid ja arutelusid. Aitan nende mõtete tekkimisele veel kord kaasa.

Kui me suvel enne jaanipäeva arutasime põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmist ning üsnagi hilistel öötundidel nii mõnegi muudatusettepaneku poolt või vastu hääletasime, siis jäi mitu teemat kas lõpuni läbi vaidlemata või tekitasid meie otsused ühiskonnas küsimusi. Siinkohal toon välja ainult need teemad, mille juurde oleks enne kevadisi riigieksameid paslik Riigikogus tagasi tulla.

Riigikogus on hääleteenamusega otsustatud, et gümnaasiumi lõpetamiseks tuleb sooritada riigieksamid. Tuletan teile meelde, et alates sellest aastast on need kindlasti eesti keele eksam (gümnaasiumi riiklikus õppekavas sätestatud juhtudel eesti keele teise keelena eksam), matemaatikaeksam (te olete kindlasti teadlikud, et see võib olla kitsa või laia matemaatikakursuse eksam), võõrkeeleeksam ning loomulikult koolieksam. Riigieksam on sooritatud, kui õpilane on saanud vähemalt 1 punkti (see nõue kehtib tänaseni), ja rahuldavalt sooritatud, kui õpilane on saanud vähemalt 20 punkti. Selline tõlgendus oli võib-olla vajalik enne jaanipäeva, kuid nüüd, enne riigieksa-

meid oleks hea see 1 ja 20 punkti süsteem põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses üle vaadata. Tuleks otsustada ühe või teise kasuks. Võib otsustada, et õige on, nii nagu on minister kindlalt leidnud, 1 punkt, või võib teha otsuse, mida meie soovitame tõsiselt kaaluda, et endist viisi on riigieksamid sooritamiseks vaja saada 20 punkti.

Järgmine teema, mida meie kevadisel arutelul väga paljudes kõnedes arutati, oli tugispetsialistide rahastamine. Täiesti selge on, et see on lõpuni läbi vaidlemata. Ma usun, et peale minister Aaviksoo on jäänud vist kõigile teistele arusaamatuks, milline tegelikult on tugispetsialistide rahastamise tulevik. Tuletan teile meelde, et jutt käib logopeedidest, psühholoogidest, sotsiaalpedagoogidest ja eripedagoogidest, kes on saanud vastava koolituse. Lisaks Eesti maksumaksja rahastatud koolitustele on neid spetsialiste koolitatud välisvahendite abil. Mitu aastat on toimunud sotsiaalpedagoogide täienduskoolitus. Need spetsialistid on koolides hädavajalikud. Arvestades laste erinevaid vajadusi on selliste spetsialistide olemasolu koolis tihti lausa elementaarne, selleks et lapsed saaksid haridust omandada.

Siiamaani oli tugispetsialistide rahastamine, nii nagu ka kõikide teiste koolitootajate rahastamine loomulikult koolipidajate vastutusel ehk erakooli puhul vastutas selle eest eraõiguslik juriidiline isik, riigikooli puhul riik ja munitsipaalkooli puhul kohalik omavalitsus. Siiski oli kuni eelmise aastani selline lisavõimalus, et kui haridustoetusest olid õpetajate palgad välja makstud, siis võis sellest toetusrahast maksta palka tugispetsialistidele. Seda enamik omavalitsusi tegigi. Ministri väited, et rahastamises ei ole midagi muutunud, ei ole õiged. Muutunud on see, et minister nimetab nüüd tugispetsialistide rahastamist haridustoetusest õpetajate palgaraha varastamiseks või mittesihotstarbeliseks kasutamiseks. Tuletan teile meelde, et 2013. aastal saadi tugispetsialistide rahastamiseks eraldi vahendeid, 2014. aastast aga lisavahendeid tugispetsialistide rahastamiseks ette nähtud ei ole. Siin saalis on piisavalt spetsialiste, kes väga hästi teavad, et kohalike omavalitsuste rahastamine on üldse ebaselge. Loomulikult, kui koolil vahendeid ei jätku, on tõenäoliselt just huvitegevus ja tugispetsialistiteenused need, mille ra-

hastamine lõpetatakse, sest kohustusliku õppekava omandamine tuleb ju tagada.

Järgmine teema on õpetajate tööaja arvestus. Nimelt, viimaste muudatustega kehtestati õpetajatele 35-töötunnine nädal. Selle sees ei tooda enam välja, millise osa õpetaja tööst moodustab tunniandmine ja millise osa ülejäänud töö, näiteks tundideks valmistumine. Septembris võeti vastu määrus, mille kohta meile juunis lubati, et see kindlasti väga paljusid asju täpsustab. Kahjuks ei täpsusta see mitte midagi. Ka Eesti Haridustöötajate Liidu esindaja on olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelul välja toonud, et nii mõneski koolis on õpetajatele juba öeldud, et näiteks 27 ainetundi ei ole täiskoormus, täiskoormus on 35 tundi. Loomulikult oleks seetõttu igati paslik seadusandja täpsustus või juhend, milline osa sellest 35 tunnist võiks olla õppe- ja kasvatus-töö.

Järgmisena toon välja atesteerimisküsimused. Nimelt, kui me põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest võtsime välja ametijärgud – tuletan meelde, et need olid nooremõpetaja, õpetaja, vanemõpetaja ja metoodikõpetaja –, siis põhjendus oli see, et kohe-kohe on tulemas kutsete süsteem, mis väga rõõmsalt asendab atesteerimissüsteemi. Vana neljaastmeline süsteem ei olevat lihtsalt piisavalt paindlik. Nüüd on selge, et uut süsteemi ei ole rakendatud. Õpetajate esindusorganisatsioonid on seisukohal, et ilma õpetajate kutsemeisterlikkuse astmeteta ei ole süsteem kuidagi tänapäevane. Meie ettepanek ongi jätta ametijärgud kehtima kuni ajani, kui ühiskond ja meie riik on selleks valmis ning meil töötab uus kutsete süsteem. Kultuurikomisjonis peetud vestlustes on selgeks saanud, et võib-olla see lähiajal ka juhtub. Aga praegu seda süsteemi ei ole ning meie ettepanek on kuni uue süsteemi kehtima hakkamiseni atesteerimissüsteem alles jätta. Seda on lihtne teha, sest põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatuste vastuvõtmisel me kehtestasime siin üleminekusätteid. Nii et mingisugust auku vahepeal ei teki. Ka rahastamisel on aastatel 2014–2015 võimalik seda arvestada.

Need on muudatused, mida me oleme kultuurikomisjonis arutanud. Kui põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seaduse eelnõu 477 arutelu edasi lükati, siis oli meil lootus, et selleks ajaks, kui see eelnõu peale uut aastat tuleb jaanuaris siia saali – tuletan meel-

de, et juba on aasta 2014 –, siis on vastuse saanud nii mõnigi küsimus, alates tugispetsialistide rahastamisest ja lõpetades sellesama riigieksamite korraldamisega. Kuid saab aina enam kinnitust, et eelnõu on endiselt päevakorral ja need küsimused ei ole seni vastust saanud. Juhtivkomisjoni esimees kindlasti tutvustab teile meie arutelusid. Ütlen vaid niipalju, et komisjonis on seda teemat arutatud üsna mitu korda. Kõige selgem seisukoht oli, et kuna need küsimused ei ole vastust saanud, siis jääb see eelnõu menetlusse. Me loodame, et härra Aaviksoo esitab kunagi ka Vabariigi Valitsuse arusaama nendest küsimustest.

See on Keskerakonna fraktsiooni eelnõu kohta kõik. Loodan, et see eelnõu aitab teil kaasa mõelda nendes küsimustes, mis kooli-rahvale muret teevad. Vajaduse korral on meie fraktsioon ka edaspidi valmis neid vastuolulisi küsimusi täpsustama, sest näiteks tugispetsialistide rahastamise teemas on vaja kindlasti selgust saada, tehtagu asi selgeks siis rahastamispeatükis või kokkulepete abil kohalike omavalitsustega. Kui ma vaatan haridusliku erivajadusega laste koolituse kontseptsiooni, siis saab mulle selgeks, et kõige halvem, mida me teha saame, on see, kui me uute kontseptsioonide väljatöötamise ajal kaotame koolist olemasolevad süsteemid. Hiljem neid uuesti üles ehitada on väga-väga raske. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, teile on küsimusi. Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Need ettepanekud, mis teie eelnõus sisalduvad, on kõik äärmiselt mõistlikud. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon kahtlemata toetab neid. Aga oletame, et juhtub uskumatu asi ja teie eelnõu võetakse seadusena vastu. Kas te siis oleksite põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega rahul või näete seal veel põhimõttelisi probleeme, mida oleks vaja muuta?

Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Kui sotsiaaldemokraatide ja Keskerakonna fraktsiooni ettepanekud kokku võtta, siis tuleb sisulisi ettepanekuid kokku kindlasti üle saja. Eelnõus oleme välja toonud need teemad, mille kohta koalitsiooni nimel

sõnavõtjad on öelnud, et nende juurde tullakse tagasi. Kuna septembrist sai oktoober ja oktoobrist on tänaseks saanud jaanuar, aga tagasitulemiseni pole jõutud, siis Keskerakonna fraktsioon algataski selle eelnõu. Aga me leidsume, et toome välja ainult need teemad, mille puhul vähemalt Riigikogus on konsensuslik arusaam, et need tekitavad küsimusi. Laiemalt vaadates on põhikooli- ja gümnaasiumiseadus üks selliseid seadusi, mis tekitab nii poliitilist kui ka hariduspoliitilist diskussiooni. Kindlasti on siin teemasid, mille juurde tuleks tagasi tulla, näiteks riigigümnaasiumid, rahastamine ning kas või keelekorralduslikud küsimused. Nagu elu on näidanud, ei ole siin päevakorral isegi erakonnapoliitilised muudatused, vaid ministri tehtud poliitilised muudatused. Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus sõltub tihti ka inimeste isiklikust arvamusest.

Aseesimees Jüri Ratas

Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Ma tulen nende 1 ja 20 punkti juurde korraks tagasi. See on tegelikult oluline teema, sest tõsi ta on, et sellises sõnastuses varianti ei pakunud mitte ükski fraktsioon ega ka ministerruum. Küll aga võiks mõelda nii, et äkki see öösel sündinud otsus avab meile uusi võimalusi. Näiteks tekkis meil ju sellega seoses kaks kategooriat gümnaasiumilõpetanuid: lihtsalt lõpetanud ja rahuldavalt lõpetanud. Selle 1 punkti mõte oli, et inimene, kes on eksamid sooritanud, ei jääks toppama, et ta saaks koolist läbi. Aga kas ülikooliseaduses või ülikoolisestest õigusaktides ei võiks teha kaks tasan-dit, et näiteks teatud aladele ei saaks sisse need, kes on lihtsalt eksamid sooritanud, vaid ainult need, kes on rahuldavalt sooritanud? Näiteks võiks selleks, et saada sisse matemaatikateaduskonda, olla eksamid rahuldavalt sooritatud.

Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Kindlasti sai Riigikogu enamus nendel hilistel öötundidel või varastel hommikutundidel üheselt aru, et prooviti asendada 1 punkti 20 punktiga, aga välja tuli veidi teisiti. See, et juristid on püüdnud seda uut varianti meeletult mingisugusesse üm-

margusse vormi suruda ja selgitada, et 1 punkt ja 20 punkti täiendavad teineteist, on rumalas olukorras hea näo tegemine. Minule on arusaamatu, miks me oleme juba jõudnud uude aastasse, aga ei ole ikka veel sellest piinlikust olukorrast välja tulnud. Ma usun, et ei ole ühtegi fraktsiooni, kes ei nõustuks tegema ühtvõi teistpidi otsust. Iseasi on see, kuidas lõpuks hääletatakse. Võtame kas või selle ühe sätte ja muudame ära. Võib öelda, et need inimesed, kes on otsustanud ülikoolis õigusteadust õppida, saavad selle õnnetu juhtumi väga rumala näitena mõnes loengus välja tuua. Me ei anna sellega just kõige paremat eeskuju. Mis puudutab seda, et me toome sisse 1 punkti, siis minister on peale põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmist siin saalis väga selgelt välja toonud, et endiselt lähtuvad nii Innove kui ka kõik ministeeriumi ametnikud seisukohast, et riigiksam on sooritatud siis, kui on saadud 1 punkt. Tegelikult on inimene gümnaasiumi lõpetanud, kui ta on saanud vähemalt 1 punkti. Mis puutub rahuldavasse või mitterahuldavasse sooritamisse, siis oluline on see, mida õpilane edasi teeb. Hoolimata sellest, et meie noorte arv on väga tuntavalt vähenenud, loodan ma, et ei järgmisel ega ülejärgmisel aastal ei ole sellist ülikooli, kus arvatakse, et 20 punkti on piisav lävend. Nii või teisiti on see 20 punkti õigustühine, sest 1 punktiga on õpilane eksamil läbi saanud, aga kui ülikool paneb lävendiks näiteks 47 punkti, siis tegelikult on õpilasele oluline saada 47 või enam punkti. See lävend võib olla ka teistsugune, näiteks 39 või 55 punkti. Ükski tööandja ei hakka kindlasti küsima, mitu punkti sa riigiksamil said, vaid ta vaatab sulle otsa ja teeb sinuga tööintervjuu, loodetavasti küsib sedagi, millised on su tööalased oskused. Ta võib saata sind ka kutsekooli. Kui kevadel toimus siin öötundidel vaidlus selle üle, millal on riigiksam sooritatud, kas selleks on vaja 1 või 20 punkti, siis see, et need mõlemad variandid jäid kõrvuti kehtima, oli lihtsalt õiguslik rumalus.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud hea kolleeg Mailis! Nagu ka sina mäletad, tunnistasid paljud koalitsioonipoliitikud muudetud kujul

vastu võetud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelmise aasta kevadel kõige paremaks seaduseks. Täna on selgunud, et see on ainult praaki täis. Rääkimata sellest, et tugispetsialistide palkamiseks enam raha ei jätku, tuleb välja, et ei jätku raha ka õpetajatele palga maksmiseks. Mismoodi õpetajatele jaanuari palk välja makstakse ja mis alusel seda tehakse? Millal saab selgust, kudas on õpetajad kindlad, et nad saavad selle 20%-lise palgatõusu kätte?

Mailis Reps

Hea küsija! Mul oli lootus, et täna, teisipäeval, saan ma teile täpsemalt vastata, sest meil oli võimalus eile minister Aaviksooga sel teemal kultuurikomisjonis vestelda. Minister selgitas, et õpetajatele palga maksmiseks saavad kohalikud omavalitsused haridustoetuse vahendeid ja need eraldatakse Vabariigi Valitsuse määrusega, mida praegu välja töötatakse. Vabariigi Valitsuse määrused töötatakse välja üldjuhul jaanuaris või veebruaris. See määrus tuleb õigel ajal, loodetavasti jaanuari lõpus, kõige halvemal juhul veebruari alguses. See on kogu informatsioon, mille ma saan täna teile edastada. Rohkem meile kultuurikomisjonis infot ei antud. Mis puudutab erinevust eelmistest aastatest, siis tõepoolest on olnud aastaid, kui toetusfondi määrus tuli Rahandusministeeriumist ja võeti Vabariigi Valitsuse määrusena vastu alles aprillis, kuid saadav summa oli kohalikel omavalitsustel alati juba detsembris täpselt teada. Olukorda, kus kohalikul omavalitsusel ei ole teada isegi selle summa suurusjärku, ei ole mina viimase 12 aasta jooksul, kui ma olen poliitikas olnud, näinud. Isegi siis, kui parasjagu on välja töötatud uusi rahastusmudeleid, on suurusjärg antud igale kohalikule omavalitsusele varem teada ja ta on saanud sellega arvestada. Sa oled pikalt olnud Põlva linnapea ja tead isegi, et see, mis ajal see määrus välja tuli, oli tehniline küsimus. Sellest hetkest avanesid investeeringufondid ja sai teha ministereid lepinguid, kuid palga väljamaksmise alused olid kõigil juba jaanuaris selged. Praegu sellist õigusselgust ei ole. Mille alusel kohalikud omavalitsused palka maksavad? Nad teevad seda heas usus ja omavahenditest, aga nad ei tea seda summat. Nad teavad ainult seda, mida ütles minister siit puldist, et vähenemine ei ole suurem kui 5%.

Aseesimees Jüri Ratas

Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Hea Mailis! Ma siiski küsin sult veel sellesama teema kohta ja lähen sellega ka edasi. Sa ei vastanud mulle, mis võiks olla selle vastu, et näiteks kas või ülikooliseaduses ette näha, et ülikooli sissesäämiseks lihtsalt eksami sooritamiseks ei piisa, vaid eksam peab olema rahuldavalt sooritatud. Selle võimaluse võiks kehtestada ka mingis ülikoolisiseses dokumendis, konkursitingimustes vm. Maailmas on küllaga üliandekaid kirjanikke, kes ei olnud koolis matemaatikaga sina peal. Tekib küsimus, miks peaks selliseid inimesi diskrimineerima, kui nad ei kavatsengi edasi õppida sellel erialal, milles nad peavad riigieksami sooritama, aga mõnel teisel alal on väga andekad. Tasuks mõelda, kas me oleme äkki avanud ukse hoopis võimalustele, ei maksa näha seda muudatust vaid piiramisena. Jah, see ei kukkunud küll välja nii, nagu plaanitud oli, aga nüüd tuleks vaadata, mis edasi saab.

Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Olukorras, kus tundub, et Vabariigi Valitsus ei soovi põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses riigieksamite korraldamise täpsustustega edasi minna, me kõik jätkame tõlgendamist ning jääb kehtima nii 1 punkti variant kui ka rahuldavalt sooritamine ehk 20 punkti variant. Aga ülikooliseadust ei pea mina isiklikult vajalikuks täpsustada. Põhjus on selles, et tegemist on autonoomsete ülikoolidega, kes on ise oma sisseastumisreegleid sättinud. Tihti on ülikool andnud teaduskondadele siin vabad käed. Kas me peaksime täpsustama, et silmas peetakse rahuldavat sooritamist? Ma loodan, et mitte. Vaadake eelmise aasta lävendeid. Hoolimata sellest, et meedia oli väga kriitiline ja pidas lävendeid uskumatult madalaks, olid need siiski olemas ja kõrgemad kui 20%. Nii et ma loodan, et täpsustamise vajadust ei tule. Loomulikult, see on esimene aasta pärast muudatust, natuke nagu katseaasta. Aga siiaamaani on riigieksamipunktid, mida ülikoolid on nõudnud, olnud palju suuremad. Kas sellel 20 punktil on mingit õiguslikku tähendust? Eks see ole tõlgendamise koht. Minu arusaamist mööda 20 punktil õiguslikku tähendust ei ole, sest riigieksam on sooritatud 1

punktiga. 1 või 2 punktiga on gümnaasium põhimõtteliselt lõpetanud ja edasi sõltub kõik sellest, mida see õppeasutus, kuhu noor inimene sisse astub, arvestab, kas ta arvestab, et vahemik 1 punktist 19 punktini ehk mitterahuldav sooritamine on piisav. Võib-olla mõnel erialal see tõepoolest nii on. Mis puudutab aga geeniusi või teatud juhtudel ka erivajadusega inimesi, siis siin on ette nähtud eraldi vorm. Ülikoolid on arvestanud ka noortega, kes teatud erivajaduse tõttu ei saa ühte või teist riigieksamit teha.

Ühe nüansi toon ma veel siia juurde. Ootame kevadeni. Ma arvan, et palju suuremat segadust kui need riigieksamipunktid tekitavad kitsa ja laia matemaatikakursuse eksamid. Me võtsime mõni aasta tagasi vastu riikliku õppekava, täpsemalt öeldes tehti seda Vabariigi Valitsuse määrusega. Me oleme Riigikogus, nii kultuurikomisjonis kui ka saalis arutades leidnud, et kõik peaksid matemaatika riigieksami tegema. Meie eesmärk on olnud pöörata rohkem tähelepanu loodus- ja reaalinetele ning rohkem noori nende juurde tuua. Seda üllast eesmärki seades saime selgeks, et see riigieksam on aastaid olnud kontsentreeritud nendele noortele, kes on matemaatikas väga tublid ja valinud selle eksami vabatahtlikult. Väga paljudel tekkis õigustatud mure, et see eksam käib osale õpilastele üle jõu. Sellele järgnes idee, et võiks olla kitsama ehk nagu lihtsama matemaatika, elementaarse matemaatika kursus ja laiem kursus, mis on mõeldud nendele, kes on sellele erialale keskendunud. Selle aasta Innove uudised olid väga selged. Lugupeetud lastevanemad ja lugupeetud noored! Matemaatikaeksamit valides tuleb arvestada, kuhu kavatsetakse sisse astuda. Ülikool võib eeldada, et tehtud on laia matemaatikakursuse eksam. See võib tekitada enne kevadet üsna palju küsimusi. See ei ole loomulikult Riigikogu saali teema, aga hariduspoliitilise arutelu all võiks olla see, kas need otsused, mis me tegime mõne aasta eest, olid õigustatud, kas need ei tekita lisasegadust. Oletame, et noor inimene on õppinud 10., 11. ja 12. klassis kitsast matemaatikakursust põhjendusega, et see oli kooli valik. Seaduse järgi peab koolis õpetama loomulikult mõlema õppekava, nii kitsa kui ka laia matemaatika õppekava alusel, aga õpetajad on ju erineva võimekusega. Kui õpilane saab teada, et tema valitud alal nõutakse laia

matemaatikakursuse eksamit ja proovib seda teha, siis võib ta teoreetiliselt teha selle 2 punkti peale, võib-olla 10 punkti peale, võib-olla ka 20 punkti peale. See võib küll segadust tekitada. Kui ta oleks teinud kitsa matemaatikakursuse eksami, siis oleks ta võib-olla saanud rohkem punkte. Kuidas ülikoolid neid eksameid arvestavad, kas nad üldse kitsa kursuse eksamit ei arvesta või algab selle lävend näiteks 60 punktist? Need on küsimused, mida me minu arvates veel mitu aastat loksutame. Kui siiani oli praktika välja kujunenud, seal oli küll väga palju vigu, aga siiski üle kümne aasta oli olnud väga selge praktika, siis see aasta on selline katsejäneste aasta. Me teeme neid katseid kahjuks noorte peal.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Te tahate oma eelnõuga taastada põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sellise mõiste nagu "klassijuhatamise tasu". Kui ma õigesti mäletan, siis pärast kevadel tehtud muudatuse põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses mõisteid "klassijuhatamise tasu" ja "klassijuhataja" üldse enam ei ole. Te olete kindlasti saanud palju tagasisidet koolidelt ja olete selle valdkonnaga lähedalt tuttav. Kas teil on mingit tagasisidet, kas need kevadel põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses tehtud muudatused käimasoleval õppeaastal on juba klassijuhatamise kui ameti peale mõjunud? Kas koolid peavad veel vastu ja säilitavad seda ametit või on midagi ka juba juhtunud?

Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Ma ei ole üle-eestilist küsitlust teinud, et võiksin vastata, jah, nii on see 80%-s või 90%-s koolidest. Küll aga on mul nii nagu väga paljudel teistelgi koolidega tõepoolest tihe side. Peab ütleva, et hariduspoliitilistesse muudatusesse suhtuvad koolid väga konservatiivselt. Enamikus koolides või vähemalt kõikides nendes koolides, kus mina olen seda uurinud, on 1. septembrist toimunud väga selge muudatus. Nimelt on õpetajatega sõlmitud uued töölepingud ja väga paljudele õpetajatele on töölepingusse ühe kohustusena sisse kirjutatud klassijuhatamine. Küll aga on enamik õpetajaid rahalises mõttes kaotanud.

Lisatasud, mida siamaani ikkagi maksti – nii mõneski kohas olid need üle 100 euro –, on selle nn suure palgatõusu sisse ära kadunud. Nii et tegelikult on õpetajate reaalne sissetulek hoolimata lubadustest palka tõsta tegelikult kas vähenenud või on jäänud samaks. Klassijuhatamine on, jah, kohustusena lisandunud. Enamik koole püüab klassijuhatamise traditsiooni siiski säilitada, aga seda tööd lisatööna kahjuks enam ei arvestata.

Aseesimees Jüri Ratas

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! VII Riigikogus olid kuningriiklased. Nemad oleksid seda 1 ja 20 punkti temaatikat arendanud kindlasti edasi ka teistes seadustes. Näiteks võiksid õigusteaduskonna lõpetanud jaguneda juristideks ja juristideks, kes võivad töötada juristina. See oleks väga huvitav olnud. Aga kui vaadata muudatusettepanekute tabelit, mis meil oli kevadel teisel lugemisel, siis selgub, et sellist muudatusettepanekut selles tabelis ei ole. Sina kui kultuurikomisjoni liige ehk tead, kes siis selle esitas. Kuidas me võtsime vastu seaduse, kus on tehtud muudatus, mida mitte keegi ei ole ette pannud?

Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Eks me saime juuni lõpppäevadel selle ümber üsna palju diskuteerida. Ka mina ei oska selgitada, kuidas selline asi sinna seadusesse sisse sai. Ma olen Keskerakonna fraktsiooni nimel teinud selgitustööd kultuurikomisjonis, olen üks fraktsiooni ettepanekute autoritest, olen ka saalis mitmel korral sõna võtnud ja paljude rahvasaadikutega sel teemal rääkinud. Ma tean, et kõik, kes seda eelnõu siin saalis menetlesid, said aru, et me muutsime 1 punkti 20 punktiks. Järgnenud tõlgendused peegeldavad lihtsalt juristide väga pinnapealset tööd.

Aseesimees Jüri Ratas

Lauri Luik, palun!

Lauri Luik

Aitäh! Hea ettekandja! Minu arvates on suur osa selles eelnõus tehtud ettepanekutest mõistlikud. Ma arvan, et on mõistlik neid edaspidi menetleda koos ministeeriumist tule-

va eelnõuga ja siis vaadata, mis sest asjast saab. Aga lugedes seletuskirja viimast osa, mis käsitleb seaduse mõjusid ja rakendamiseks vajalikke kulutusi, tekkis mul üks küsimus. Äkki oskate öelda, missugust summat on tarvis terve selle eelnõu rakendamiseks ja kuidas on teie arvates võimalik veel käesoleval aastal see summa eelarvest leida?

Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Kõigepealt, kui me selle eelnõu heas usus algatasime, siis oli aasta 2013 ja Riigikogu ei olnud 2014. aasta eelarve menetlemisega veel väga kaugele jõudnud. Algamise mõte tol hetkel oli tuua tugispetsialistide rahastamise teema eelarvesse. Meie eesmärk oli vaadata ka atesteerimist ja õpetajate ametijärke. Muudatused atesteerimise korras ei muuda rahalist olukorda, aga tugispetsialistide rahastamise ümber on väga palju spekulatsioon olnud. Kui arvestada kokkulepet kohalike omavalitsustega, siis 2013. aastal eraldati neile kolm miljonit eurot lisavahendeid. Kohalikud omavalitsused ütlesid selle peale, et see ei ole küll piisav, aga aitäh sellegi eest. Tegelikult jõuti kokkuleppele. Maaomavalitsuste liit ja linnade liit on välja toonud, et vaja oleks üle kümne miljoni euro, aga nad on ka öelnud, et kui järgmiseks aastaks eraldatakse 3–5 miljonit eurot, siis nad oleksid sellega nõus. Kevadel rääkisime sellest, et haridustoetuses võiks välja tuua ühe osa, mis läheks tugispetsialistidele. Räägiti 2%-st, korra jäi kõlama ka 3%. Mis selle eesmärk oleks? Küsimus ei olegi niivõrd selles, kas me anname raha juurde või vähendame seda. Ma ei taha öelda, et haridustoetuse sees on lõtk, aga kogu see summa, mis kohalikele omavalitsustele on läinud, ei olnud vähemalt kuni viimase aastani ju õpetaja täpsusega välja arvatud. Alati on kohalikku omavalitsust peetud piisavalt targaks ja heaks partneriks. Ükskõik, kes on võimul olnud, kunagi ei ole riik võtnud sellist seisukohta, et omavalitsustele öeldakse, et tal on 14 õpetajat ja ta saab ainult 14 õpetaja raha. Alati on arvestatud, et hariduses on väga palju muutuvaid olukordi, küll tuleb inimesi koondada ja küll tuleb neid juurde võtta. Tuleb ka arvestada, et näiteks gümnaasiumiastmes on vaja anda lisaaineid, on vaja korraldada projektõpet, õpilased peavad tegema uurimistöid. Tegelikult andis riik siinsamas Riigikogu saalis haridustoetusega

kaasa ju lõtku. Nii et me ei räägi mitte niivõrd lisaraha vajadusest, vaid sellest, et kohalikele omavalitsustele tuleb anda tagasi õigus rahastada tugispetsialistide sellest rahast, mis on õpetajate palgast üle jäänud.

Küsimus on selles, kas me küllalt austame kohalike omavalitsusi ja peame nendest lugu. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses kevadel tehtud muudatustega võeti omaks see põhimõte, et kogu haridustoetus on õpetajate palgatoetus ja punkt, raha tugispetsialistide jaoks peab kuskilt juurde tulema. Kohalikud omavalitsused olid 2013. aastal nõus kolme miljoni euroga. Võib-olla on nad ka praegu sellega nõus, aga rahavajadus on kindlasti üle kümne miljoni euro. Kohalike omavalitsuste käest on küsitud ja EHIS-e andmete järgi kontrollitud, kui palju neid spetsialiste on. Väga paljud kohalikud omavalitsused maksavad ju ise neile palka. Osa sellest rahast tuli õpetajate palgavahenditest, osa ei tulnud. Raudne reegel oli, et ainult umbes ühe tugispetsialisti raha kolmest tuli õpetajate haridustoetusest. Kui palju on meil lisavahendeid? Siin on kaks lahendust. Esiteks, me võime anda kohalikele omavalitsustele tagasi õiguse oma rahaga ise mängida ja lõpetada ära selle, et haridusministeerium neid kiusab. Vabandust, et ma nii ütlesin! Me peame andma kohalikele omavalitsustele tagasi vabaduse ja lugupidamise. Teine lahendusvariant on see, et me peame leidma lisavahendeid. Ma arvan, et see summa ei võiks olla väiksem kui kümme miljonit eurot.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Hea ettekandja! See on pigem koalitsioonile mõeldud küsimus ja ma kindlasti esitan selle ka komisjoni esimehele, aga ma tahan teada sinugi seisukohta. Sa ütlesid, et kohalike omavalitsuste juhid ja koolidirektorid on väga mures, sest nad ei tea, kuidas tulevikus õpetajate ja koolide rahastamine toimub. Praegu menetletakse valdades ja linnades eelarveid. Koolijuht peab juba jaanuari lõpus maksma õpetajatele palka. Mida sa soovivad, kuidas koolijuhtid peaksid käituma, kas maksta välja 12% suuremad palgad või sellega natuke oodata?

Mailis Reps

Hea küsija! Vabariigi Valitsus on andnud määruse, mille alusel on õpetajate palga kohustuslik alammäär 800 eurot. Kui kohalik omavalitsus on seaduskuulekas, siis peab ta välja maksma vähemalt 800 eurot õpetaja kohta. Küsimusele, kas omavalitsusel on selleks vahendeid, ei oska ma vastata. Eilsel kultuurikomisjoni istungil ma ei saanud seda infot. Ma kardan, et ka koalitsiooni liikmed ei ole väga hästi informeeritud. Ma ei ole päris kindel, kas ka minister seda teab. Igal juhul võin teile vastata, et seaduse järgi on kohustuslik maksta vähemalt 800 eurot, aga riigieelarve menetlus mulle seda kindlust küll ei andnud, et kohalikele omavalitsustele seda raha ka antakse. Ma tuletan meelde olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu. Minister Aaviksoo tõi siis ja ka arupärimisele vastates (seda võib stenogrammist järele vaadata) välja, et õpetajate palga tõus on meie ühine eesmärk ja selleks peavad leidma vahendeid kõik: riik, kohalik omavalitsus ja õpetajad. See tähendab, et teatud õpetajad tuleb koondada ja koolivõrk tuleb üle vaadata. Vaid osa sellest rahast tuleb riigi käest, riik on siin ainult toetaja. See on täiesti uus kontseptsioon. Kui see hakkab kehtima tagantjärele, näiteks jaanuarist või veebruarist, siis paneb see kohalikud omavalitsused üsna piinlikku olukorda. Kindlasti ei saa keset õppeaastat õpetajaid koondada ega õppekava muuta. Kooli õppekava on juba ammu kinnitatud, isegi lisaaineid ei saa sealt maha võtta. Loomulikult ei ole võimalik keset kooliaastat ka koolivõrku ümber korraldada. Suure tõenäosusega tuleb õpetajate palk sellisel juhul millegi muu arvel. Kas see on tänavavalgustus, laste turvalisus või mingi muu asi, seda ei oska ma öelda. Aga jah, neid summasid, mis kohalikele omavalitsustele tulevad, me täna veel ei tea.

Aseesimees Jüri Ratas

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Ma tänan, härra eesistuja! Hea ettekandja! Koolis vahel esitatakse seda küsimust. Ma tahtsin teada ka sinu kui kultuurikomisjoni liikme arvamust. Kas võib-olla klassijuhatamine ongi ajast ja arust ning seda polegi vaja? Selle eest ju ei maksta ja miski justkui ei ko-

husta õpetajat sellega tegelema. Kas see on äkki uus suund meie hariduspoliitikas?

Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Ma lootan, et see nii ei ole. Aga kui põhikooli- ja gümnaasiumiseadust lugeda, siis on vastus jah. Klassijuhatamist kui tööd ega klassijuhatamise hariduspoliitilist kontseptsiooni põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses enam ei ole. Seda ei ole olemas kohustusena ega ole seda seal kirjas ka olemuslikult. Sellist asja nagu klassijuhatamine ei ole olemas. Küsimus on selles, kas meil on seda reaalselt vaja. Tekib ka õiguspoliitiline küsimus, kas meil peavad absoluutselt kõik asjad olema seadusesse kirjutatud. Ma julgen arvata, et ei pea olema. Põhikooli- ja gümnaasiumiseadusesse me oleme üldjuhul püüdnud aga kõik asjad sisse kirjutada, lausa liiga täpselt. Isegi selle, kas riigieksamit tehes peab saama 1 või 20 punkti, oleme sinna sisse kirjutanud. Me ühelt poolt püüame tohutult palju detaile põhikooli- ja gümnaasiumiseadusesse sisse panna, aga teiselt poolt võtame mingi põhimõttelise asja sealt välja. See saadab koolidele teatud signaali. Me ütleme täpselt, millised turvameetmed peavad koolis olema ja kellele tuleb helistada, kui laps kooli ei jõua, aga teisest kohast võtame välja klassijuhatamise teema. Võib öelda, et ju see oli siis ministri kaalutletud otsus. Kultuurikomisjonis tekitas see küll teatud diskussiooni, aga kahjuks nii see läks. Klassijuhatamine on seaduse tasandil nähtud ette ainult niikaua, kuni klassiga töötab klassiõpetaja, st algklassides.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Sa alustasid eelnõu tutvustamist tugispetsialistidest ja nendega seotud probleemidest. Minister Aaviksoo on siin saalis meile ette kandnud, et tugispetsialistide probleemid lahendatakse maakonnakeskustesse rajatavate tugispetsialistide asutuste või MTÜ-de abil. Kuidas sina suhtud sellesse arvamusse ning milliseid eelseid ja milliseid puudusi sa nendes MTÜ-des näed?

Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Mis puudutab maakonnakeskustesse tekkivaid keskusi, siis idee on hea. See, et maakonna või üle-eestilisel tasandil on olemas spetsialistid erivajadusega lastega tegelemiseks, on hea. Nii Põhja- kui ka Lõuna-Eestis saab nendest keskustest nõu küsida. Ma loodan, et tulevikus on nii, et kui lasteaiaõpetajal on kahtlus, et lapsel on näiteks Aspergeri sündroom (õpetaja on sellest lugenud, ta on guugeldanud, aga see on kogu tema informatsioon selle sündroomi kohta), siis on tal võimalik kellelegi helistada ja nõu küsida. Algul toimub see küll Euroopa raha eest, hiljem suudab Eesti loodetavasti ise seda süsteemi üleval pidada. Keskusest tuleb spetsialist ja jälgib seda last, ta annab nõu, võib-olla käib kaks-kolm korda aasta jooksul last vaatamas ja selgitab, millist abi laps ja tema pere võiksid saada. Kui ma olen õigesti aru saanud ja just see on maakonnakeskustes töötavate spetsialistide eesmärk, siis ma loomulikult toetan seda ideed, aga see kõik peab toimuma lisaks iga päev koolis tehtavale tugispetsialistide tööle. Vaatame maailmapraktikat. Aina täpsemaks minnakse uuringutes ja diagnoosides, aina varem märgatakse erandlikku käitumist. Täiesti selge on, et koolis töötav eripedagoog ei pruugi olla kursis iga uuenduse või avastusega, mille on teinud näiteks mingi kliinik Saksamaal, küll aga võiks maakonnaspetsialist nendest teadlik olla. Kui räägitakse, et keskuse spetsialist peaks asendama koolis töötavat logopeedi, kes vähemalt üle päeva lapsega logopedilist tööd teeb, et see saaks teises või kolmandas klassis õppides oma klassikaaslastega samas tempos edasi liikuda, siis loomulikult ei ole see võimalik. Pole võimalik, et spetsialist sõidab maakonnakeskusest pidevalt maakonnas asuvasse kooli, kui just ei ole tegemist imeväikse kooliga. Väga erandlikel juhtudel on see, ma kujutan ette, logistiliselt võimalik. Aga vähegi arvestatava suurusega koolis on näiteks logopeediteenus tegelikult püsivalt vajalik. Sama kehtib sotsiaalpedagoogiteenuse kohta. Küsimus on selles, kas väikeses vallas ja väikeses koolis on sotsiaalpedagoog ja sotsiaaltöötaja mõlemad vajalikud, aga see on juba valla töökorralduse küsimus, kuidas need rollid omavahel jagatakse. Sotsiaalpedagoog võib samal ajal olla ka laste õiguste spetsialist. Aga see ei tähenda, et ta peaks koolis asenda-

ma teatud erivajadusega lastega tegelema õpetatud spetsialiste. Kindlasti ei lahenda see kõik maakonnakeskuste, linnade ja suuremate koolide probleeme. Ma võin teile tuua näite. Harjumaal ja Tartus on juba mitmed väga erilised koolid, kes tegelevad kas pimedate lastega, kurtide lastega või teatud psüühilise erivajadusega lastega. Nemad on juba praegu *de facto* need, kes teisi koole nõustavad. Kui neile antakse veel lisavahendeid, et nende spetsialistid saaksid sõita teistesse koolidesse, siis ma usun, et see on kindlasti vajalik. Aga loomulikult ei asenda see tugispetsialistiteenust koolis.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, Mailis Reps! Kaasettekandeks palun kõnetooli kultuurikomisjoni esimehe Urmas Klaasi!

Urmas Klaas

Proua juhataja! Austatud kolleegid! Kultuurikomisjon on kõne all olevat eelnõu arutanud mitmel korral. Kõigepealt arutasime seda 23. septembril. 5. novembril oli meil suurem sisuline arutelu, kuhu olid kaasatud Haridus- ja Teadusministeeriumi õigusosakonna jurist Indrek Kilk ja välishindamisosakonna juhataja Ain Tõnisson. Me tegime järgmised otsused. Otsustasime teha ettepanekud saata eelnõu 477 täiskogu päevakorda 19. novembriks, esimene lugemine lõpetada ja anda muudatusettepanekute esitamiseks aega kümme tööpäeva. Kõik need otsused tehti konsensuse alusel. Aga vahepeal pidi kolleeg Mailis Reps komanderingusse sõitma ning seetõttu me vaatasime 3. detsembril oma varasema otsuse üle ja tegime ettepaneku võtta eelnõu täiskogu päevakorda 14. jaanuaril 2014. Menetluslikud otsused esimese lugemise lõpetamise ja muudatusettepanekute esitamise kohta jäid loomulikult jõusse.

5. novembril 2013 toimus põhjalikum arutelu ministeeriumi esindajatega. Selleks ajaks oli meile saabunud ka 18. oktoobril koostatud Haridus- ja Teadusministeeriumi kiri, mis võttis kokku Vabariigi Valitsuse arvamuse põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seaduse eelnõu 477 kohta. Kokkuvõtvalt öeldes ei toeta Vabariigi Valitsus Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud eelnõu sellisel kujul ja

toob välja ka põhjused. Ma põgusalt refereerin neid.

Esimene punkt puudutab riigieksami sooritamise lävendit. Haridusministeerium kirjutab: "Mõistlik on pidada riigieksamite peamiseks ülesandeks objektiivse ja võrreldava info kogumist erinevatele osapooltele õpitulemuste saavutatusest ja loobuda riigieksamite olulisest rollist gümnaasiumi lõpetamisel." Seetõttu ei pea ministeerium vajalikuks toetada 20% nõude kehtestamist, sest siis tuleks üle vaadata kõik riigieksamite eesmärgid.

Teises punktis, mis puudutab tugispetsialistiteenuse korraldamist, kirjutab Haridus- ja Teadusministeerium nii: "Vabariigi Valitsuse hinnangul on tugispetsialisti teenuse tagamise kohustuse näol tegemist kohustusliku omavalitsusliku ülesandega. Jääb arusaamatuks, miks soovitakse vastutust hajutada ja tekitada olukorda, kus avaliku halduse ülesandeid täidavad samaaegselt samas ulatuses riik ja kohalik omavalitsus. [---] Riik toetab kohalikku omavalitsust sellega, et pakub vähemalt igas maakonnas koolidele eripedagoogi ja psühholoogi teenust."

Kolmanda punkti kohta, mis käsitleb õpetajate tööülesannete täpsemat kindlaksmääramist ja töövaldkondade täpsustamist tunni täpsusega, ütleb haridusministeerium, tuginedes arvamustele, mis on saadud eelnõu ette valmistades, et õpetajate tööülesannete kindlaksmääramine on tööandja ja töövõtja omavahelise kokkuleppe küsimus. Õpetajaametis on ametikohapõhine tasu, mis lähtub üldtööajast ja hõlmab kõigi ametiülesannete täitmist. Tegemist on töölepingulise suhtega, tööandja ja töövõtja lepivad kokku, mida tööil täpsemalt tehakse.

Neljas punkt räägib kutsete süsteemi loomisest. Haridusministeerium kirjutab selle kohta, et 1. jaanuarist 2014 rakendub õpetajate kutseoskuste arendamiseks ja hindamiseks mitmetasemeline kutsete süsteem, mille on töötanud välja Kutsekoda koostöös õpetajate, ülikoolide, Haridus- ja Teadusministeeriumi ning teiste partneritega. Kui minna tagasi ametijärgkude juurde, mis on siiani kehtinud ja kehtivad ju oma tähtaja lõpuni, siis tekiks olukord, kus õpetaja ei ole nelja aasta jooksul üldse motiveeritud end täiendama. Tekiks segadus. Lähtutakse ikkagi sellest, et kutsete süsteem hakkab tööle.

Viies punkt: "Vabariigi Valitsus ei toeta muudatusettepanekut ka § 76 osas. Kuna tugispetsialistide teenuse rakendamine on põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 37 lõikest 2 tulenevalt kooli pidaja kohustus, siis ei ole mõeldav, et riik hakkab neile spetsialistidele kehtestama töötasu alammäära."

See oli Haridus- ja Teadusministeeriumi seisukoht. Loomulikult toimus komisjonis pikk ja põhjalik arutelu, kusjuures seisukohad ei jooksnud seekord opositsiooni ja koalitsiooni liini mööda. Nagu eelmine ettekandja mainis, tõepoolest, kuna me ootame Vabariigi Valitsusest tulevat põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu, siis me kavatseme nii mõnegi punkti juurde tagasi tulla, pidades arutelu ka alles esitatava eelnõu arutelu raames. Eks elu näitab, mida on õigem teha, kas eelnõud omavahel ühendada või mingeid mõtteid ühest eelnõust teise eelnõusse üle kanda. Seda me pole otsustanud. Igal juhul on need teemad ka edaspidi töös ja arutelu kindlasti teretulnud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Asume küsimuste juurde. Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud kultuurikomisjoni esimees! Kultuurikomisjon on teinud ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada. Sa rääkisid pikalt Vabariigi Valitsuse arvamusest. Mis sa arvad, millal on plaanis see eelnõu seadusena vastu võtta?

Urmas Klaas

Aitäh! Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu, mille Haridus- ja Teadusministeerium on välja töötanud, on ministeeriumidevahelisel kooskõlastusringil. Selle üle peetakse mitmeid vaidlusi. Me teame, et regionaalminister on mitmes punktis esitanud eriarvamuse, Rahandusministeerium on jätnud eelnõu üldse kooskõlastamata. Praegu räägib Haridus- ja Teadusministeerium veel läbi Rahandusministeeriumi ja Justiitsministeeriumiga. Seda infot jagas Haridus- ja Teadusministeerium meile eile kultuurikomisjoni istungil. Loodame, et see eelnõu jõuab õige pea siia ja siis me saame vaadata kõiki neid punkte, mis selles eelnõus on.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea kultuurikomisjoni esimees! Jaanipäeva eel vastu võetud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega kaotati ära õpetajate tunnikoormus, mis oli, nagu te teate, 18–24 ainetundi nädalas. Õpetajate tööaeg piiritleti vaid 30-tunnise üldtööajaga. Loodi selline olukord, kus õpetajal kadus garantii, et ta ei pea andma 35 ainetundi nädalas. See jäeti täiesti koolidirektori meelevalda ja õpetaja jäi kaitseta. Milline on teie seisukoht, kas õpetajate tunnikoormus siiski tuleks taastada?

Urmas Klaas

Aitäh! Väga õige, et te ennast parandasite, jutt käib ju 35-tunnisest nädalakoormusest, mitte 30-tunnisest. Me oleme põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu ette valmistades lähtunud sellest, et õpetaja töö on organiseeritud ja korraldatud samamoodi nagu mis tahes teine töö: sõlmitakse tööleping tööandja ja töövõtja vahel, kus lepitakse kokku konkreet- sed tööülesanded, mis peavad nende 35 tunni sisse ära mahtuma. Teateid inkvisitsiooni kohta ei ole meile koolidest tulnud. Direktorid töötavad ja õpetajad töötavad. Ma loodan, et selline töölepinguline suhe, mis on näiteks arstidel, toimib ka koolides.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud ettekandja! Ma päris üllatusin, kui sa rääkisid Vabariigi Valitsuse seisukoha sellest punktist, mis käsitleb tugispetsialistiteenuse rakendamist. Vabariigi Valitsuse seisukoht oli, et see on antud kohalike omavalitsuste korraldada ja seda kohustust hajutada ei ole mõtet. Kui te komisjonis seda teemat arutasite, kas sinna oli kutsutud ka kohalike omavalitsuste esindajaid rääkimaks sellest, miks siis kohalikud omavalitsused seda ülesannet ei täida? Milles probleem seisneb, kui Vabariigi Valitsus ütleb, et see on kohalike omavalitsuste ülesanne, kohalikud omavalitsused seda ülesannet aga ei täida? Võib-olla

peaks siin alustama mingisugust uurimist. Milles siin probleem on, kas sa oskad seletada?

Urmas Klaas

Aitäh! Kindlasti ei tohi kõlama jääda mõte, et kohalikud omavalitsused ja koolipidajad ei täida tugiteenuste osutamise kohustust. Seda kindlasti mitte. Täidavad. See, millises ulatuses nad seda teevad ja kui pädevad on inimesed, kes sellega tegelevad, ning millist tuge veel vajatakse, on eraldi teema, aga kindlasti nad seda kohustust täidavad. Ka minu arvates natuke segase rahastamisskeemi järgi on kohalike omavalitsusi siiani toetatud. Kui me võtame ette põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse kehtiva redaktsiooni ja selle variandi, mis võeti vastu eelmise koosseisu ajal, siis näeme, et tõepoolest on seaduses tugiteenuste osutamine kohalike omavalitsuste ülesandeks jäetud. See, mis arutelud kuskil on olnud, ja see, et valitsus on selleks raha eraldanud, on teine küsimus. Komisjonis on olnud sellel teemal väga põhjalikud arutelud ja ju need lähevad ka edasi. On kõlanud arvamusi, et omavalitsused võiksid haridustoetust ka tugiteenuste korraldamiseks kasutada, näiteks siis, kui õpetajatele on miinimumpalk garanteeritud. Palun! Lepime siis kokku, et me kasutame neid vahendeid tugispetsialistide rahastamiseks. Aga on kõlanud ka seisukohad, et seda ei tohi mitte mingil juhul teha ja peab kehtima väga selge printsiip: õpetajate palgaraha on mõeldud õpetajate palga jaoks, seda mujale anda ei tohi. Ministeerium on kaitsnud sellist puhast printsiipi ja rääkinud sellest, et riik toetab omavalitsusi sellega, et pakub eripedagoogi- ja psühholoogiteenust vähemalt igas maakonnas ning Euroopa Liidu toetusfondide raha eest kutsutakse ellu veelgi parem süsteem ehk tugiteenuste keskused. Nii et arvamusi on palju. Eks siis, kui Vabariigi Valitsuse eelnõu siia tuleb, lähevad need vaidlused edasi. Aga see mõte, et tugiteenuseid ei pakuta, ei tohi kindlasti kõlama jääda. Koolipidajad püüavad neid tagada. Iseasi on see, mis teenuseid täpselt pakutakse ja kui hästi on inimesed nende osutamiseks ette valmistatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Aitäh, proua juhataja! Austatud ettekandja! Ma küsin tugistruktuuride rahastamise kohta. Meie ülesanne siin peaks olema pigem suurendada noorte võimalusi tulevikus, mitte neid vähendada. Kas te ei leia, et tugistruktuuride rahastamise, ütleme, ääretu ebakindlus ei aita luua igale lapsele võimetekohast tulevikku, mis võib tulevikus lastele saatuslikuks saada?

Urmas Klaas

Aitäh! See küsimus tuleb selgeks saada. Selline lühikene mu vastus ongi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud hea kolleeg Urmas! Sa ütlesid, et komisjon ei nõustu Vabariigi Valitsuse mitme seisukohaga. See annab lootust. Kas te olete nõus kaaluma ametijärgkude taastamist, et endiselt oleksid olemas nooremõpetaja, õpetaja, vanemõpetaja ja meetodikõpetaja? Mis sinu arvates praegu motiveerib õpetajat ennast täiendama? Kas see teema võib uuesti kõne alla tulla?

Urmas Klaas

Aitäh! Kas komisjon toetab või ei toeta Vabariigi Valitsuse seisukohti, seda ei saa ma niiviisi mustvalgelt öelda, sest me ju ei hääletanud neid seisukohti läbi. Ma sõnastan nii, et ka komisjon pidas Vabariigi Valitsuse või Haridus- ja Teadusministeeriumi seisukohti diskuteeritavaks. Aga kas me avame põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ametijärgkude teemal uuesti? Selles mõttes on see teema ju avatud, et Keskerakonna fraktsioon on selle ettepaneku esitanud. Nii et loomulikult arutelu jätkub, aga muudetud põhikooli- ja gümnaasiumiseadus sai meil enne jaanipäeva vastu võetud, president on selle välja kuulutanud ja kutsete süsteemile minnakse praegu üle. Komisjoni nõunik vaatas veel täna hommikul õpetajate liidu kodulehekülge ja hankis meile info, et süsteemi rakendamine ja hindajate otsimine käib. See kõik on töös. Ma oma isiklikku arvamust ei taha avaldada, sest siis ma annaksin hea aluse suureks mõttevahetuseks. Aga mina toetan pigem kutsete süsteemi, mitte ametijärgkude süsteemi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urbo Vaarmann!

Urbo Vaarmann

Aitäh, hea istungi juhataja! Lugupeetud komisjoni esimees! Aina suurem arv õpilasi vajab õppimiseks lisatuge, mida koolisüsteemis pakuvad psühholoogid, eripedagoogid, logopeedid ja sotsiaalpedagoogid. Nende rahastamine on nüüd pandud kohalike omavalitsuste õlule, kellel selleks vahendeid ei ole. Kuidas hindate seisukohta, et suvel vastu võetud põhikooli- ja gümnaasiumiseadus tehti kõige nõrgemate õpilaste arvel?

Urmas Klaas

Aitäh! Sellele küsimusele ma juba vastasin. Aga põhimõte on see, et kehtiva seaduse järgi on see rahastamine tõesti kohalike omavalitsuste ülesanne. Haridus- ja Teadusministeerium ei soovita vastutust ja töökorraldust hägustada. Omavalitsused on avaldanud arvamust, et nad vajavad tugiteenuste korraldamisel tuge. Eks seadusandja peab eelnõude menetlemise käigus otsustama, kuidas ta selle asja lahendab.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas, teine küsimus!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud ettekandja! Sa ütlesid väga õigesti, et ei tohi jätta muljet, nagu kohalikul omavalitsused ei osutaks tugispetsialistiteenust, vaid pigem on küsimus selles, kui ulatuslik ja millise kvaliteediga see teenus on. Hea Urmas! Kui koolides käia, siis õpetajad ütlevad, et tugispetsialiste on vähe ja nende ettevalmistus on puudulik. Probleem on ka selles, et õpilased ei ole enam sellised, nagu nad olid kümme aastat tagasi, nende käitumine on muutunud. Õpetajad ei oska selliste õpilastega tunnis toime tulla. Neil on seetõttu topeltkoormus: nad peavad õpetama ainet ja tulema toime ka tunni korraldamisega. See on karjув probleem. Kuidas seda lahendada?

Urmas Klaas

Aitäh! Oleme kultuurikomisjonis seda teemat tõesti väga põhjalikult arutanud. See on olnud mitme arutelu läbiv joon. Me rääkisime sellest ka õpetajahariduse teemat arutades. Kui

kultuurikomisjon sõnastas Vabariigi Valitsusele ja ülikoolidele oma ettepanekud õpetaja-hariduse korraldamiseks, siis üks punkt oli seal ka selline, et õpetajate ettevalmistamisel tuleks pöörata suuremat tähelepanu üldpedagoogilise kompetentsi suurendamisele. See tähendab, et õpetaja peab lisaks sellele, et ta väga hästi tunneb oma ainet, olema ka hea õpetaja selles mõttes, et ta suudab klassiga toime tulla. See on vastus sinu küsimusele. Aga ka komisjonis on arutatud, et tugiteenuste korraldus peab võimaldama paindlikkust. Võib-olla meil ei olegi igas koolis tarvis nii palju tugispetsialiste, äkki võib olla üks tugispetsialist mitme kooli peale. Omavalitsused võiksid siin koostööd teha. Aga kindlasti peab see teenus olema kättesaadav ja seda peab pakkuma ikkagi kooli lähedal. Raskemad ja keerulisemad juhud võiksid jääda maakonna nõustamiskeskuste pärusmaaks. Tegelikult see süsteem praegu töötab. Aga probleemi olemus minu arusaama kohaselt on selles, et kuna kohalikele omavalitsustele on riik siiani tugiteenuste korraldamiseks toetusraha andnud – viimati oli tõesti juttu kolmest miljonist eurost –, siis selline ootus püsib. Küsimus on selles, kuidas sellele vastatakse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal, teine küsimus!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Hea ettekandja! Ma küll lubasin küsida seda, mida ma Mailise käestki küsisin, kas koolijuhid võiksid selle 12%-lise palgatõusu juba jaanuaris välja maksta, aga kuna Mailis vastas, et isegi minister seda ei tea, siis ma selle küsimusega veidi ootan ja küsin mõnevõrra laiema küsimuse. Mul oli kümme aastat tagasi võimalus koolis töötada, mitte küll õpetaja, vaid huvijuhina. Olles koolipere osa, nägin kõiki neid muudatusi, mis tehti nende kolme aasta jooksul, kui ma koolis töötasin. Minu arvates peaks haridus olema selline valdkond, kus muudatusi tehakse väga läbikaalutult, pigem peaks see olema konservatiivne valdkond. Aga selle aja jooksul, kui mina koolimajas tööd teha sain, toimus haridusvaldkonnas väga palju muudatusi. Näiteks said riigieksamid väga tähtsaks kooli lõpetamisel ja ülikooli astumisel. Nüüd ütleb haridusministeerium, et need enam väga oluli-

sed ei ole ja võib-olla peaks kogu süsteemi üle vaatama. Muutus ka punktisüsteem, oli 1 punkt, oli 20 punkti ja oli 50 punkti. Väga palju muudatusi on olnud. Miks see nii on? Kas tõesti ainult sellepärast, et on vaja raha kokku hoida? Või on meie lapsed rumalad?

Urmas Klaas

Aitäh! Ma usun, et kõik muudatuste tegijad on otsinud parimat võimalikku koolikorraldust. Kindlasti on hariduses probleeme, mida peab lahendama. Nii see on. Meie laste tulemuste üle võib eriti viimase PISA uuringu valguses head meelt tunda, aga see ei tähenda, et võiks loorberitele puhkama jääda. Kooli lõpetamise küsimus, mille üks osa on riigieksamid, on olnud korduvalt päevakorral ja ka püsib päevakorral. Selle eelnõu arutelu käigus ja ka enne jaanipäeva jõustatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu ettevalmistamise käigus kõlas komisjonis seisukohti, et riigieksameid pole üldse tarvis, sest kooli lõpetamiseks piisab koolieksamist. Riigieksami tulemust hinnates võib anda hinnangu ühe või teise aine omandamisele üldhariduskoolis, aga ülikooli astumisel peaks mõõtma potentsiaalse tudengi hoopis muid omadusi, näiteks motivatsiooni valitud erialal õppida, tema üldist intelligentsust, seda, kuidas ta võiks ülikoolis hakkama saada. Nii et on ka sellised seisukohad kõlanud. Aga on kokku lepitud, et selle süsteemi alusel, mis praegu töötab, peavad 20. jaanuariks, kui mu mälu mind ei peta, olema riigieksamid valitud, lisaks on vaja teha koolieksam ning õpilasuuringus või praktiline töö. Me lähtume praegu sellest süsteemist. Aga nagu öeldakse, kõige edukamad on need, kes suudavad muutustega kohaneda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma seni debatist osa ei võtnud, aga viimases vastuses kõlas midagi ebatavaliselt huvitavat. Olen kunagi eksamineerija olnud, umbes 25 000 inimest on minu juures eksamit teinud. Ma olen ka üle kümne aasta õpetanud. Sinu vastuses kõlas väide, et ülikooli astumisel

on vaja hinnata tulevase üliõpilase üldist intelligentsi. See paneb tõsiselt mõtlema. See, kuidas intelligentsust mõõta, on sotsioloogias üks suurimaid probleeme. Kas sa saad öelda, mis ühikutes seda mõõdetakse ja kuidas see protsess toimub, kui vastuvõturuumis on mitukümmend inimest? See on nii tohutult huvitav, mitte ainult mulle, vaid tervele maailmale.

Urmas Klaas

Aitäh! Tõesti, see on nii huvitav, et ei olegi head lahendust leitud ja kasutusel on mitmed süsteemid. Kultuurikomisjon selle eelnõu ettevalmistamise käigus seda küsimust ei arutanud. Aga ülikoolides ja isegi teaduskondades on erinevaid sisseastumiskorraldusi ning tudengikandidaatide järelekatsumise mooduseid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Sa ei vastanud minu küsimusele. Jah, kultuurikomisjonis seda võib-olla ei arutatud, aga kui sa seda mainisid ja see on sinu arvamus, siis sa peaksid ka vastuse leidma. Ma nägin ise aastat 20 tagasi pealt, kuidas pedagoogilises instituudis üks noor mees ei suutnud eksamikomisjonile lõpueksamil vastata, kui vanalt suri Jeesus Kristus. Me kõik oleme lugenud, et Tartu Ülikooli lõpetaja ei teinud vahet, kes oli Martin Luther ja kes Martin Luther King, ning arvas, et Jan Hus oli eestlane või keegi selline. See tähendab, et intelligentsikontrolli vist eelnevalt ei olnud. Nii et ma tulen küsimuse juurde tagasi. Kuidas see sinu arvates peaks sisseastumiseksamil toimuma? Sa ju väitsid, et seda võiks teha.

Urmas Klaas

Ma väitsin seda ja ütlen veel kord, et arutelul toodi välja, et ka meil on erinevaid süsteeme ja mooduseid, kuidas tudengeid valida ning mida ülikooli astumisel peab arvestama ja mida mõõtma, kas eelkõige faktiteadmisi või valmisolekut, motivatsiooni valitud erialal õppida, sh tõepoolest üliõpilaskandidaadi intelligentsust. Ma kordan, et siin on mitmesuguseid praktikaid. Tartu Ülikooli ajakirjanduseriala kasutab hoopis teisi mooduseid kui näiteks füüsikateaduskond ja see on väga hea. Ma ei pea nii tähtsaks, et me hakkaksime arutama, mida üks või teine autonoomne ülikool konkreetselt teeb. Las nad ikka ise korraldavad oma tööd.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Urmas Klaas! Asume läbirääkimiste juurde. Fraktsioonidel kõnesoove ei ole. Juhitivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 477 esimene lugemine tuleks lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määratud eelnõu 477 muudatustettepanekute esitamise tähtajaks 28. jaanuari kell 17.15.

Head kolleegid! Meie tänane päevakord on ammendatud.

Istungi lõpp kell 11.15.

Istungi kestus 1 tund ja 15 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 15. jaanuar 2014

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Raudteetransport
2. Trahvimäärad
3. Reisirongiliiklus
4. Laste heaolu

Istungi rakendamine

1. Kaitseväe korralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (487 SE) teine lugemine
2. Riigieelarve seaduse eelnõu (513 SE) teine lugemine
3. Maksukorralduse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (507 SE) teine lugemine
4. Väärteomenetluse seadustiku eelnõu (500 SE) esimene lugemine
5. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (521 SE) esimene lugemine
6. Ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (532 SE) esimene lugemine
7. Ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (551 SE) esimene lugemine
8. Riigikogu otsuse "Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020" heakskiitmine" eelnõu (553 OE) esimene lugemine

Infotund

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud peaminister! Ministrid! Head kolleegid! Tere päevast! Me alustame tänast infotundi. Kõigepealt teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks on registreerunud 36 Riigikogu liiget, puudub 65.

Asume tänase päevakorra juurde. Infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, siseminister Ken-Marti Vaher ja sotsiaalminister Taavi Rõivas.

1. Raudteetransport

Aseesimees Laine Randjärv

Esimene küsija on Mailis Reps. Küsimus on peaminister Andrus Ansipile, teema on raudteetransport. Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud peaminister! Küsin igati päevakohasel teemal, mis, peab ütlema, on selle uue aasta räägituid teemasid ka peredes. Kindlasti olete tartlasena nõus, et suured muudatused rongiliikluses tõid kaasa väga halbu olukordi, kas või selle, et Tallinna ja Tartu liinil pidid inimesed kaua püsti seisma. Kui te nüüd vaatate tagasi selle nõrdimuse peale ja rahva seas paljuräägitud porgandrongide peale, kas te valitsuse ülevaadetes olete kokkuvõtlikult oma hinnangu sellele üleminekule andnud? Milliseid puudujääke te ministeeriumi ja ministri töös olete leidnud?

Andrus Ansip

Aitäh, hea küsija! Ma oleksin nende rongide sildistamisega väga ettevaatlik. Saan aru, et te vahest mõtlete heldimusega vanadele rongidele – te marssisite nende ees kord ühes reklaamis, aga porgandrongideks ma uusi rongi küll nimetada ei taha. Minu meelest on see väga põhimõtteline muudatus Eesti raudteetranspordi ajaloos. Me vahetame enam kui 30 aastat vanad ebaefektiivsed rongid välja uute vastu, väga moodsate Šveitsis toodetud rongide vastu. Põhimõtteliselt on see samm õigustatud. Ega meil ju teist valikut ei olnudki, sest vanu rongi ei oleks enam suudetud täiendava remondiga pärast 2015. aastat eksploatatsioonis hoida. Ainus valik oligi uute rongide ostmine.

Ma mõõnan, et uute rongide kasutuselevõtt oleks pidanud olema sujuvam. Liiga palju muudatusi sattus ühele konkreetsele kuupäevale ja tulenevalt sellest, et neid muudatusi oli

üksjagu palju, ei suudetud kõiki muudatusi piisavalt hästi planeerida. Tõrkeid on olnud mitmesuguseid. Samas ei saa öelda ka seda, et oleks võinud kuidagi neid muudatusi hajutada. Kui tulevad ikkagi kasutusele rongid, mis liiguvad 15% kiiremini, siis ei saa vanu sõidugraafikuid alles jätta. Loomulikult tuleb graafikuid muuta. Ei ole mõeldav, et sõidugraafikud jäävad vanaks – rong küll sõidab kiiremini, aga seisab siis mõttetult kaua kusagil jaamas. Mis puutub piletimüügisüsteemi muutmisse, siis varasematel aegadel tegeldi ainult elektriraudteega ja diislrongidega mitte. Tulid uued liinid, aga ilmselt enne 1. jaanuari ei oleks saanud selle teemaga ka väga tõsiselt tegelda. Kahju, et on tekkinud tõrked, aga hea, et meil on uued rongid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Hea peaminister, palun katsuge kahe minutiga piirduda! Küsimusi on veel. Mailis Reps, esimene täiendav küsimus, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea peaminister! Paljudes reisijates on lisaks teie mainitud kitsaskohtadele tekitanud hämmeldust tõsiasi, et oli ju teada, et osa soetatud diislronge saadakse kätte märksa hiljem ning et uutest rongides on vähem istekohti kui vanades. Mõnes rongis on lausa enam kui kaks korda vähem istekohti. Miks ei laenatud puuduolevaid ronge mõnelt teiselt vedajalt? Selle ümber on olnud ajakirjanduses üsna palju diskussiooni. Minister Parts on selgitanud, et Edelaraudtee soovis puudujääva mahu tagamise eest utoopilisi summasid. Edelaraudtee on seda korduvalt eitanud. Kindlasti on teil valitsuses sellest juttu olnud. Millised andmed teil selle kohta on?

Andrus Ansip

Üks, mis oleks vanadelt rongidelt uutele üleminekul pidanud kindlasti olemata olema, on seesama konflikt Edelaraudtee ja Elroni vahel või Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi vahel. Üleminek oleks võinud tõepoolest olla, nii nagu ka teie ütlesite, sujuvam. Oleks tulnud enam pingutada selle nimel, et jätkata koostööd Edelaraudteega, seni kuni kõik uued rongid on olemas. Valitsus ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium soovisid soetada uued rongid 1. jaanuariks

2015. Aga hanke võitis firma, kes oli nõus kõige odavamaga hinnaga tegema need rongid valmis hiljemalt 1. juuliks 2014. Me ei saanud ju jätta uusi rongi kuhugi seina äärde seisma, et lepingujärgselt vanu rongi kuni 2014. aasta lõpuni käigus hoida. Paraku tekkisid konfliktid Edelaraudteega. Mul on raske hinnata, kas neid oleks saanud ära hoida või mitte. Mina kindlasti oleksin püüdnud saada hakkama ilma konfliktideta. Ma oleksin püüdnud Edelaraudteega rohkem koostööd teha, et neid ajutisi raskusi poleks tekkinud. See on viga, mis on tehtud ja mida tagantjärele parandada enam ilmselt võimalik ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps, teine täiendav küsimus!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud peaminister! Kindlasti on oluline nii ministeeriumi kui ka valitsuse seisukoht. Üks suuri vaidlusi, mida me oleme saanud ajakirjandusest jälgida, on vaidlus selle ümber, kas rongiliikluse minek riigifirma kätte on maksumaksjale odavam või hoopis kallim. Elroni juhid on püüdnud tõestada, et see on odavam, ka on seda rääkinud majandus- ja kommunikatsiooniminister. Edelaraudtee on väitnud hoopis vastupidist: see olevat maksumaksjale lõpuks palju kallim. Kas majandus- ja kommunikatsiooniminister on valitsuses esitanud ülevaatliku tasuvusanalüüsi, mis tõestab, et Elroni pakutud teenus tuleb odavam kui selle ostmine näiteks Edelaraudteelt? Kas te võiksite siin täna välja öelda, kui suur on sellisel juhul riigi sääst?

Andrus Ansip

Selle säästu suurusel on rääkinud nii Elroni kui ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajad. See summa on ka minul siin paberites kusagil kirjas, mälus seda ei ole. Sääst on kahtlemata olemas. Meil suureneb sel aastal riigi dotatsioon reisijateveole raudteel 4%, aga samas rongikilomeetrite arv suureneb 50%. Reisijate arv on prognoositav suurenema pea 25%. Aasta algus kinnitab, et need prognoosid saavad ilmselt ületatud, need pole olnud liiga optimistlikud. Seega, riigi dotatsiooni mõttes muutub ühe reisija transporti-

mine odavamaks. Uued rongid on kindlasti säästlikumad. Neid on võimalik märksa paindlikumalt kasutada kui vanu ronge.

Möödunud aasta lõpus, jõulude järel olin ma puhkusel. Tulin Otepäält suusatamast ja seisin kahel õhtul tõkkepuu taga, rong läks Tartust Elvasse. Ühel korral oli selles rongis, mis kaalub 200 tonni ja kuhu mahuks koos püstiseisjatega 500 inimest, neli reisijat, teisel korral veelgi vähem. Sellesama 200-tonnise rongi liikumise eest nelja reisijaga maksate teie, maksan mina, maksab anonüümne maksumaksja. Uued rongid on märksa paindlikumalt kasutatavad: on kahe vaguniga, kolme vaguniga, nelja vaguniga rongid, on võimalik neid ronge kokku haakida, on võimalik tipp-tunnil lisada vaguneid. See on märksa efektiivsem maksumaksja raha kasutamine.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Nüüd kohapeal registreeritud küsimuste juurde. Iga punkti juures saan lubada kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud härra peaminister! Neid ronge loomulikult oodati, aga üks rahvas ootas ka pisut rohkem mugavust, et ei peaks püstijalu Tartusse sõitma. Ja ehk loodeti ka tassi kohvi seal rongis saada. Aga küsimus on praegu eelkõige selles, et Elroni juht Ossip suhtleb rahvaga jõupositsioonilt, avaldades kahtlust, kas üldse on vaja kõigil istuda. Ta ei ole kordagi vabandust palunud ja tunnistanud, et ei õnnestunud meil see asi. Ning ega ole tegelikult ka majandusminister Parts selle kohta jõulist avaldust teinud, mööndes, et oleks pidanud selle asjaga rohkem tegelema, rohkem jälgima ja mõtlema, kuidas üleminek paremini korraldada. Mis hinnangu teie praegu annate majandusministri tegevusele? Kas ta oleks võinud oma tööd paremini teha?

Andrus Ansip

Aitäh! Kui tõepoolest keegi pole siiani rahvale tekitatud ebamugavuste pärast vabandust palunud, siis mina teen seda praegu. Need ebamugavused ei olnud põhjendatud. Neid võib küll mõista, aga asju oleks saanud paremini planeerida ja tekkinud ebamugavusi ära hoida. Loomulikult, Tartust Tallinnasse sõitvad ini-

mesed ei pea rongis püsti seisma. Ning tuleb kindlustada kõikide soovijate vedu ka vaatamata sellele, et võrreldes möödunud aastaga on reisijate arv kasvanud 25%. Pole põhjendatud ka see, et uutes rongides ei ole toitlustamisele mõeldud, eriti kui jutt käib pikematest sõitudest, Tartu–Tallinna lõigust näiteks. Olen sõitnud niisuguste rongidega Šveitsis ja seal pakutakse minimaalses ulatuses toidupoolist – saadaval on karastusjoogid, kohv, tee, saiakesed, küpsised. Ma ei kujuta ette, et Eestis võiks see olla enneolematult kallis, kindlasti on mõni eraettevõtte valmis niisugust teenust Elronile pakkuma. Ilmselt jäi see teenuse kavandajatel kahe silma vahele, ei mõeldud sõitjate mugavusele. See viga tuleb kindlasti kiiremas korras parandada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Te räägite vastustes põhiliselt detailidest. Ma natuke laiendaksin haaret. Selge on, et uute rongide tulekuga on reisijate teenindamine halvenenud. See on fakt. Punkt 2: täna saab täis kaks nädalat, 15 päeva on see asi juba kestnud. Nagu me loeme tänastest lehtedest, eile olid jälle suured seisakud, kolm rongi ei väljunud. Siit minu küsimus. Kas te olete kuulnud, et rahva seas võrreldakse Elroni tegevust valitsuse tegevusega ja tõmmatakse paralleele? Sama äpu, kui on Elron, on ka Eesti valitsus. Need väljendid on võetud kommentaaridest. Kas te kavatsete majandusministriga tõsiselt rääkida, olukorda analüüsida? Vead korduvad: Estonian Air, Eesti Energia põlevkivitööstus kusagil Ameerikas. Nüüd me oleme rongidega alt läinud. Esmaspäeval me hakkame siin Riigikogus praami-liiklust arutama. Millest teie kindlus? Kas te ei karda, et Parts suudab järgmised asjad sama hästi tuksi keerata?

Andrus Ansip

Vabariigi Valitsuse tegevusele on Heritage Foundation väga hea hinnangu andnud. Eesti majandusvabadust kiites nimetab ta ära Vabariigi Valitsuse tulemusliku töö riigi rahanduse korras hoidmisel. Mul ei ole mõtet hakata õigustama uute rongide kasutusele võtmisel tehtud vigu. Ma ei taha neid õigustada. Kogu

see protsess oleks tulnud kavandada nii, et reisijatele poleks ebamugavusi tekitatud. Kuid kaugemas plaanis olen veendunud, et kõik rakendamisega seotud ebamugavused saavad ületatud ja rahvas saab olema rahul meie reisirongidega, samamoodi, nagu ta on praegu rahul digireseptiga. Meenutuseks: kunagi, kui digiresepti juurutati, saatis seda protsessi üleüldine meedia meelepaha, aga praegu on meie Eesti inimesed digireseptiga rahul. Vähe sellest, seda imetletakse terves maailmas.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Me jääme selle juurde, et iga põhiküsimuse juures võib esitada kaks koha-peal registreeritud küsimust. Seega on käesolev teema ammendatud.

2. Trahvimäärad

Aseesimees Laine Randjärv

Päevakorra järgi on teine küsija Helmen Kütt, aga ta võttis oma küsimuse tagasi. Järgmine küsija on Peeter Võsa, kellel on küsimus siseminister Ken-Marti Vaherile trahvimäärade kohta. Palun, Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud minister! Tegelikult on mul küsimus rahalise karistuse miinimumpäevamäära tõstmise kohta. See tõuseb 3,2 eurolt 10 euroni. Ma palun endale selgitada sellist asja. Kas ma saan õigesti aru, et kui kuriteo toime pannud inimesele otsustatakse määrata rahaline karistus ja tal on tulumaks makstud, arvutatakse päevamäär sealt, ja kui seda ei ole tehtud, siis on 10 eurot too alus, millest lähtudes määratakse rahaline karistus? See tõus on kokku 312,5% – jube suur tõus. Kuidas neid summasid kavatakse hakata kätte saama?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Te tõenäoliselt puudutate praegu karistusõiguse revisjoni eelnõu, mis on jõudnud parlamenti ja mille töötas välja karistusõiguse revisjoni komisjon. Valitsusse esitas eelnõu Justiitsministeerium. Mis ma võin siseministrina öelda? See muudatus puudutab erinevaid karistusmäärasid, eriti varavastaste süütegude eest. Objektiks on eelkõige karistusseadustiku §-s 218 käsitletavat pisivar-

gused. See tähendab lihtsalt öeldes seda, et praegu on kriminaalkaristuslik määr 65 eurot. Kui see piirmäär varguse puhul ületatakse, siis järgneb kriminaalmenetlus, kui varastatud asja hind jääb alla 65 euro, siis on tegemist väärtemenetluse korras menetletava süüteoga. Justiitsministeeriumi ettepanekul on valitsus saatnud parlamenti eelnõu, kus seda määra tõesti tõstetakse. On parlamendi otsustada, millises ulatuses seda tehakse. Meil oli ka valitsuses debatt selle üle. Siseministeeriumi seisukoht on, et niisuguses ulatuses tõstmine ei ole vist mõistlik. Parlamendimenetluses, eelkõige õiguskomisjonis võiks ära kuulata paljud osapooled ja kompromissi leida. Peamiselt puudutab see kauplustes toimepandavaid vargusi. Võin öelda niipalju, et kahe kolmandiku poevarguste puhul jääb kahju alla 20 euro.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas on lisaküsimusi? Palun, Peeter Võsa, esimene täpsustav küsimus!

Peeter Võsa

Aitäh! Praegu oli jutt füüsilistest isikutest. Minu järgmine küsimus puudutab sedasama asja, aga juriidilisi isikuid, kelle puhul rahalise karistuse alammäär tõuseb 3200 eurolt 4000 euroni, mis teeb kõigest 25% tõusu. Kuidagi väga ebavõrdsed on need tõusud. Mida te sellest arvate?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Ütlen taustaks, et karistusõiguse revisjoni kontseptsiooni on välja töötatud päris mitu aastat. See töörühm oli minu arust väga autoriteetne ja koosnes Eesti parimatest ekspertidest, kes kaalusid nii väärtemenetluse kui kriminaalmenetluse erinevaid tahke, seda eelkõige materiaalõiguse seisukohast, mis peamiselt leiab kajastamist karistusseadustikus. Vaadati üle, millised on väärtekoosseisud, millised on kriminaalkoosseisud.

Mis puutub juriidilise isiku vastutusse, siis see on jällegi parlamendi kaalutleda. Määratõus on igal juhul põhjendatud. Kas see tõus võiks olla mõnevõrra suurem? Päris mitme süüteo koosseisu puhul minu teada tõusebki määr rohkem. Juriidilise isiku maksimaalne vastutus kriminaalkaristuse korral on aga karistusseadustikus juba praegugi märkimisvää-

ne. See puudutab loomulikult raskemaid kuriteokoosseise.

Parlament võib tänavu selle arutelu läbi viia ja püüda leida erinevate määrade vahel mõistlik tasakaal. Selle juures peab kindlasti arvestama seda, milliseid summasid on riigil võimalik tegelikult kätte saada. Kui me pöördume korra tagasi füüsilise isiku juurde, siis ka pisivarguste puhul ei ole tegemist mitte ainult rahatrahvidega, vaid ka tegelike arestidega. Neidki määratakse. Võib öelda nii palju, et keskmiselt istub meil pisivarguste eest arestimajas neli inimest päevas. See on ilmselgelt seaduse kohaldamise teema.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Võsa, teine täiendav küsimus!

Peeter Võsa

Aitäh! Tõesti on väga palju tööd tehtud. Eelnõusid, mis puudutavad nii karistusseadustikku, vääртеomenetlust kui kõike muud sellega seonduvat, on laual päris palju. Mina tahan tähelepanu juhtida vääртеomenetluse seadustiku eelnõule nr 500. Paragrahvist 81 "Alaealise tunnistaja ülekuulamise erisused" ma loen, et menetleja võib alaealise tunnistaja ülekuulamise juurde kutsuda lastekaitseametniku, sotsiaaltöötaja, pedagoogi või psühholoogi, kui tunnistaja on noorem kui 14-aastane ja ülekuulamine on seotud vägivaldaga. Mina saan sellest aru nii, et kui alaealise tunnistaja ülekuulamisele kaasata sotsiaaltöötaja, siis võib vägivalda kasutada küll. Kuidas teie sellest lausest aru saate? Aitäh!

Ken-Marti Vaher

(Naerab.) Hea Peeter! Ma tänan, et sa lugesid praegu kiirkorras sulle omase soravusega ette väga pika ja kindlasti veenva lause. Justiitsministeerium on tõesti valmistanud ette ja valitsus on arutanud mitmeid eelnõusid. Vääртеomenetluse seadustiku eesmärk on eelkõige vääртеomenetlust lihtsustada. Ekspertid on öelnud, et praegune vääртеomenetlus on keerulisem ja bürokraatlikum kui kriminaalmenetluses läbiviidavad kiirmenetlused. See kindlasti ei ole normaalne. Mullu suvel kiitis parlament heaks vääртеomenetluse lihtsustamise paketi, mille esitas Siseministeerium. Tänu sellele me eelkõige võidame liiklusjärelvalve

mahtu juurde ning väheneb bürokraatia, mis on seotud ühe vääртеo toimepanijaga.

Te arutate parlamendis praegu ühte suuremat paketti, mille eesmärk on sama: vähendada läbiviidavate menetluste bürokraatiat, suurendada võimalust keskenduda põhitegevusele ja kindlasti ka alaealiste kaitse. Ma arvan, et alaealiste kaitse on üks teema, mille peale parlament võiks rohkem aega kulutada, pidades seejuures silmas erinevaid menetlusi: nii neid, kus on tegemist alaealisest ohvriga, kui ka neid, kus on tegemist noore seadusrikkujaga. Vääртеo toimepanijad on näiteks ka alaealised, kes on tabatud alkoholi või uimasti tarbimiselt. Küsimus on, kas on mõistlik piirduda ainult nende karistamisega või tuleks püüda neid aidata nõustamise ja teatud sotsiaalteenustega. Mul on hea meel öelda, et Siseministeeriumi valitsemisalas liigutakse selles suunas, et alaealistest ohvreid võimalikult palju aidata ja ka rikkujad õiguskuulekale teele tagasi juhatada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Austatud minister, palun jääge vastates kahe minuti piirsesse! Nüüd üks kohapeal registreeritud küsimus. Andres Anvelt, palun!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Sa juba osaliselt vastasid mu küsimusele, aga ma küsin natuke teistmoodi. Kriminalseerimise rahalise määra tõstmine tekitab ühiskonnas palju vaidlust, nagu me meediast näeme. Kuna mul tuleb poliitikuna selle üle otsustada ja fraktsiooni liikmetega selle üle vaielda, on mul küsimus. Vääртеgude arv kriminaliseerimise määra tõstmisega 200 euronit kindlasti suureneb. Kas see toob politseile kaasa ka mingit rahalist kokkuvõtet? Kas Siseministeeriumis on tehtud arvutusi, kui palju politsei saaks pisivarguste kriminaalmenetlusest loobudes raha kokku hoida ja suunata selle tõsisemate kuritegude lahendamisele?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Nagu ma oma vastuses mainisin, olen ma ise pigem seda meelt, et parlament võiks leida mõistliku kompromisslahenduse 65 ja 200 euro vahel. Rohkem kui kolmekordne tõus ei ole praegu põhjendatud, minu arvates seda määra peaks korrigeerima.

See on tõesti aastal 2000 paika pandud. Olen täiesti kindel, et parlament leiab eri osapooli kaasates asjaliku ja põhjendatud lahenduse.

Mis puutub ressursi, siis seegi on ilmselge kaalumise koht. Täna võime öelda, et ega vääртеomenetlus ei hoiu kahjuks riigi ressursse mitte kuidagi kokku. Selle tõttu ongi esitatud hulk seadusmuudatusi, millega soovitakse vähendada bürokraatiat vääртеomenetluses, kui pisivarguse kahju jääb tõesti alla teatud määra. Nagu ma ütlesin, suurem osa poevargusi kvalifitseerub varavastasteks süütegudeks. Absoluutne enamik poevargustest on tõesti sellised, mille kahju jääb alla 20 euro. Nii et võib öelda, et mingit väga suurt nihet ressursside kasutamisel me ette ei näe. Loomulikult, kui on vähem kergemaid seadusrikkumisi, siis kriminaaluurijate jõud kulub rohkem teiste, ka tõsisemate kuritegude lahendamisele, korrakaitsepolitsei ressurss aga suureneb just vääртеomenetlustes. Võin lisada, et igal aastal on varavastaste kuritegude arv ja süütegude arv 10% vähenenud. See trend püsib. Suundumus on igati positiivne, see tähendab ju üldist kuritegevuse vähenemist riigis.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem kohapeal registreeritud küsimusi ei ole. Lõpetame selle teema arutelu.

3. Reisirongiliiklus

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine küsija on Jaan Õunapuu. Küsimus on peaminister Andrus Ansipile ja taas reisirongiliikluse kohta. Palun, Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Austatud peaminister! Mina sõitsin pühapäeva õhtul tiptunni ajal rongiga Tartust Tallinnasse. Peab ütleva, et probleemid, mis siin aasta esimestel päevadel olid, olid ka sel päeval olemas. Tapal jäi osa inimesi seisma ja piletimüügiga oli probleeme. Kuid ma tahan tähelepanu juhtida ühele teisele teemale. On täiesti arusaamatu, et Eestis sõitvate diislerongide kvaliteedi miinimumnõuded hakkavad kehtima alates 1. aprillist, kuigi rongid sõidavad juba aasta algusest. Eriti hull näib tõsiasi, et ministeerium teab, et Elron rikub riigiga sõlmitud lepingut, aga ei tee firma korralekutsumiseks mitte midagi. Üleskutsed selles sti-

lis, nagu minister on teinud, et ärge passige, hakake tööle, on minu meelest tagantjäreletarkus ja küllaltki kohatud. Mis te sellest arvate, kas nii peaks olema?

Andrus Ansip

See teie väide on mulle uudiseks. Eestis peavad seadusi täitma kõik, ka riigile kuuluvad äriühingud. Kui teie väidetut vastab tõele, siis on see muidugi äärmiselt kahetsusväärne. Samas ei maksa muidugi arvata, et Šveitsis äraproovitud rongid on Eestis kuidagi kasutuskõlbmatud. See tehnoloogia on aastakümnete jooksul Stadleris välja töötatud ja küllap see on hästi kasutatav ka Eestis. Ilmselt tuleb teie viidatud ebakõla, kui see tõele vastab, liigitada üleminekuraskuste alla.

Ma siiski tahan teid ja kõiki teisi võimalikke reisijaid julgustada. Elektriraudteel tõi uutele rongidele üleminek kaasa 25% rohkem sõitjaid. See on ikka väga suur kasv. Kui me mõtleme Tallinna ühistranspordile, siis uurin-gute järgi lisandus seal ainult 1% sõitjaid, uued rongid aga tõid elektriraudteel juurde 25% rohkem reisijaid. See kinnitab veel kord ammu teada tõde, et inimesi köidab eelkõige ühistranspordi hea kvaliteet. Uute rongidega, kui üleminekuraskused on ületatud, kvaliteet kindlasti paraneb. Juba sõidukiirus on midagi muud, rongide kiirendus on midagi muud, sõidu sujuvus on täiesti teisel tasemel. Ka on võimalik valida rohkemate väljumiste vahel.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaan Õunapuu, esimene täiendav küsimus!

Jaan Õunapuu

Aitäh! Ma saan aru, et firmal on kohane-mis- ja kasvuraskused. Ma loodan, et aeg parandab need haavad, eriti siis, kui uued, praegu puuduolevad rongid Eestisse jõuavad. Tahan aga oma küsimuses puudutada regio-naalpoliitikat. Minu poole on pöördunud päris mitu kohaliku omavalitsuse juhti, näiteks Tabiverest ja Rakke vallast. Probleem on üks. Tiptundide ajal on rongid tehtud kiirrongideks, väikestes kohtades need ei peatu. Inimestelt, kes elavad väiksemas asulas ja tahavad Tartus, Jõgeval või Tallinnas tööl või koolis käia, võetakse osa sõiduvõimalusi ära. 1. juunist tehakse graafikud ümber. Mis te arvate,

kas oleks vajalik kaaluda neid märksa rohkem regionaalpoliitika seisukohalt ning arvestada enam kohalike omavalitsuste juhtide ja väikeasulate elanike ettepanekuid?

Andrus Ansip

Kohalike omavalitsuste ja riigile kuuluva äriühingu koostöö on minu arvates täiesti loomulik. Ma eeldan, et just selle koostöö tulemusel on sündinud ka praegused sõidugraafikud. Aga ronge lisandub, tootja annab järjest uusi ronge Elronile üle ja see tähendab ka seda, et väljumiste arv suureneb. Sõidumugavus on võrreldes vanade Riia ja Vene rongidega hoopis midagi muud. Inimestel on võimalik valida kellaega, millal punktist A punkti B sõitma hakata. Ka varem sai seda muidugi valida, aga rongid käisid harva. Ma väga loodan, et sõidugraafikud tehakse sellised, et need on mugavad võimalikult paljudele. Eeldused selleks on kindlasti olemas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaan Õunapuu, teine täiendav küsimus!

Jaan Õunapuu

Aitäh! Ma lähen riigisiselt rongiliikluselt natuke kaugemale, Rail Balticu teema juurde. Teadaolevalt kirjutasid Poola, Soome ja Baltimaade ministrid mullu septembris alla lepingule, mis peaks olema aluseks raudteeühenduse ühissetevõtte loomisele. Seni pole seda ühissetevõtet asutatud. Leedu on viimastel kuudel hakanud nõudma, et trass läbiks ka Vilniust. Üleeile teatas Leedu transpordiminister, et kui Eesti ja Läti ei nõustu sellega, et Rail Balticu marsruut läbib Vilniust, võib kogu projekt läbi kukkuda. Teadaolevalt on projekti maksumus kolm miljardit eurot ja sellega on Eestis väga kõvasti tegeldud. Mida te Leedu platvormi kohta ütlete?

Andrus Ansip

Aitäh! Ma ei taha hakata kommenteerima ajakirjanduse vahendatud väiteid. Ma tean seda, et kõik kolm Balti riiki on kokku leppinud, et Vilniuse–Kaunase ühendus liidetakse Rail Balticu projektiga. Aga see ei tähenda seda, et Rail Baltic hakkab tegema siksakke. Trass peab ikka kulgema kõige otsemat teed mööda ja teistest linnadest, mida Rail Baltic

otseselt ei läbi, peab olema võimalus kiiresti sinna pääseda. Täpselt samamoodi on reisijatevedu korraldatud Šveitsis. Ei ole näiteks otseühendust Zürichi ja Sankt Moritzi vahel, ehkki on teada, et vähemalt suusamaratoni ajal on sinna sõitjaid päris palju. Vahepeal tuleb ümber istuda. Reisijatevedu on seal kavandatud eelkõige lähtudes teie rõhutatud regionaalsetest printsiipidest. Ei ole võimalik korraldada reisijatevedu majanduslikult efektiivselt nii, et see ühendaks ainult kahte linna. Ilmselt tuleb väga hoolikalt kaaluda, kuidas ühendada riikidevaheline reisijatevedu regionaalsete huvidega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, Rein Randver!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud peaminister! Teatavasti selle aasta maikuu lõpust muutub reisirongide sõiduplaan. Eesti inimestel ja ka meie külalistel tekivad lõunaregioonis ümberistumise võimalused nii Tartus kui ka Valgas. Kas te olete veendunud, et selleks ajaks on Elron praegused probleemid kõrvaldanud ja uue süsteemi käivitumine toimub suhteliselt sujuvalt? Teiseks, mida te teate rahvusvahelise reisirongiliikluse korraldamisest marsruudil Tallinn–Tartu–Valga–Riia?

Andrus Ansip

Mul ei ole selles vallas rohkem teadmisi kui Eesti rahval tervikuna. Rahvusvahelist rongiliiklust Riistartusse praegu ei ole. Kui me kunagi hakkame tõepoolest sõitma Tallinnast Varssavisse kiirrongiga, siis ma eeldan, et selle rongi peale Tartust või Valgast saamine pole probleem. Seesama elektriraudtee näide kinnitab meile, et kui reisijateveo kvaliteet on hea, siis inimesed eelistavad ühistransporti, kui kvaliteet on kehv, siis seda ei kasutata. Nii et kvaliteet peab hea olema. Nii rongile pääsemine kui ka rongisõit peab olema mugav, siis seda kasutatakse ja siis tuleb ka korralik piletitulu. Veel kord meenutuseks: elektriraudteel on sõitjate arv tänu uutele rongidele kasvanud 25%.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea peaminister! Minu arvates on debatt reisirongide ümber selgelt kahe-kolme mehe korraldatud, sealjuures meedia abiga. Eilsel majanduskomisjoni istungil süvenes mul arusaam, et probleeme pole ja tegu on väikeste üleminekuraskustega: ühe firma asemel on asunud tööle teine firma. Ma arvan, et riik tegi õige sammu, kui võttis selle asja ajada. Aga minu küsimus on selline. Kas te olete mõelnud raudteeveo peale laiemalt? Tõsised probleemid on meil hoopis kaubaveoga raudteel – kaubaveo mahud vähenevad. Kas valitsus on mõelnud, kuidas tänava nendele ettevõtetele appi minna?

Andrus Ansip

Aitäh! Ma väga tahaksin nõustuda teie hinnanguga, aga siiski ei saa. Ma ei arva, et kogu see pahameel, mis ajakirjandusest vastu vaatab, on mõne suhtekorraldaja või paari-kolme mehe põhjustatud. Selleks pahameeleks on ikka selged põhjused olnud. Ei oleks tohtinud põhjust anda, oleks tulnud püüda üleminekuutele rongidele paremini korraldada. Ma loodan, et need üleminekuraskused peagi ületatakse. Kuid mitte mingil juhul ei taha ma pida neid probleeme, mis üleminekul tekkisid, paratamatuks. Need ei olnud paratamatud, neid oleks saanud ära hoida.

Kaubavedude maht ida-lääne suunal on vähenenud ja seda eelkõige selle tõttu, et Venemaa väga märkimisväärsed investeeringud Ust-Lugasse, Primorskisse ja ka Peterburi sadamasse on hakanud tulu tootma, neid sadamaid on võimalik järjest enamas mahus eksploateerida. Ei maksa imestada, kui Vene ettevõtted eelistavad kaupa välja vedada, kasutades selleks oma riigi sadamaid. Ma loodan, et põhja-lõunasuunaline raudteevedu, kui Rail Baltic valmis saab, lisab kaubaveomahtu rohkem, kui seda on vähemaks jäänud ida-lääne suunal.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ka selle teema arutamine on lõppenud.

4. Laste heaolu

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme järgmise küsimuse juurde. Küsija on Inara Luigas, küsimus on sotsiaalminister Taavi Rõivasele laste heaolu kohta. Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud minister! Nagu te teate, eile esitleti Statistikaameti kogumikku "Laste heaolu". Seda, mida tähendab laste heaolu, ei pea ma täna siin sulle selgitama. Kogumikus esitatud arvud ei ole kaugeltki rõõmustavad. Toon mõned neist. Sügavas vaesuses, sügavas materiaalses ilmajäetuses elab Eesti riigis 22 000 last, absoluutses vaesuses 23 000 last. Mõned näitajad on küll paranenud, aga olukord tervikuna on läinud hullemaks. See ei ole teid aga hirmutanud, valitsus jätkab täpselt samasugust sotsiaalpoliitikat, nagu ta on ajanud, ja lapsed on aina enam vaesusesse vajunud. Ainuke, millega te olete hakkama saanud, on vajaduspõhine peretoetus, mis ei ulatu isegi kümne euroni. Te olete võtnud õiguse riiki juhtida. Kes on andnud teile õiguse sellist sotsiaalpoliitikat ajada?

Taavi Rõivas

Kõik minu õigused tulevad parlamendilt ja kõik parlamendi õigused tulevad Eesti inimestelt, kes meid on ametisse valinud. Ma tänan teid, et te sellel olulisel teemal küsimuse esitasite! Olen sama meelt, et näitajad on paranenud, aga kuni Eestis on kas või üks laps, kes kannatab puudust, on see teema nii tähtis, et sellele peab kogu ühiskond tähelepanu pöörama.

See eile avaldatud kogumik räägib üsna kaugest minevikust. 2011. aastal, mille andmeid see valdavalt kajastab, oli hoopis teistsugune olukord kui näiteks mullu. Me teame, et Eestis on majanduse seis väga kiiresti muutunud. Mul on hea meel, et nii täisealiste kui laste majanduslik olukord tervikuna on vahepeal muutunud paremuse poole. Sellegipoolest peame uurima, millised on vaesuse peamised põhjused ja millised selle võimalikud ravimid. Kui me vaatame seda kogumikku, siis see kinnitab meile niigi hästi teada olevat tõsiasi, et kõige parem ravim nii laste kui täisealiste vaesuse vastu on tasuv töö. Tasuvat tööd on

Eestis praegu mitukümmend tuhat töökohta rohkem kui 2011. aastal, sellegipoolest oli meil 2012. aasta andmetel 5000 lastega perekonda, kus kumbki vanem ei töötanud. Mida me tahame nende aitamiseks teha, sellest ma püüan teile rääkida täpsustavatele küsimustele vastates. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun esimene täpsustav küsimus, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud sotsiaalminister! Ütlesite õigesti, et vaesuse vastu kõige tõhusam ravim on tasuv töö. Statistikakogumikus tõdetakse samuti, et laste heaolu on seotud just sellega, kui palju on peres rahateenijaid ja kui palju ülalpeetavaid. Töötukassa andmetel on töötute arv kasvanud juba kolmandat kuud järjest, see moodustab tööealisest elanikkonnast juba 5,1%. Seega Eestis kasvab nende perede arv, kus on ülalpeetavaid ja rahateenijaid jääb aina vähemaks, ja koos sellega suureneb ka nende laste arv, kelle sotsiaalne olukord muutub aina halvemaks. Mulle tundub, et Sotsiaalministeeriumil ja üldse valitsusel on jäänud tegemata kogu ennetav töö. Sellele on viidanud ka Riigikontroll, öeldes, et kohalikele omavalitsustele ei ole seadusega antud kindlaid kohustusi, millega nad peavad tegelema. Miks on teie sotsiaalpoliitika viinud selleni, et on nii palju vaeseid lapsi?

Taavi Rõivas

Veel kord: kuniks on kas või üks laps Eestis, kes puudust kannatab, peab sellega tegelema. Aga ma olen kategooriliselt vastu teie hinnangule, kui te väidate, et näitajad on küll paranenud ja vaesuses kasvavate laste arv on vähenenud, aga olukord tervikuna on läinud hullemaks. Kui te midagi niisugust väidate, siis peab see millelgi põhinema. Võtame näiteks teie nimetatud tööpuuduse, mis mängib väga suurt rolli perede toimetulekus. Tööpuudus on Eestis kahanenud kiiremini kui üheski teises Euroopa Liidu riigis, see on meil üle kahe ja poole korra väiksem kui veel kolm aastat tagasi. See tähendab, et kümnetel tuhandetel peredel rohkem, kui tolles 2011. aasta andmeid kajastavas kogumikus viidatakse, on töö ja nende toimetulek on tagatud.

Te muretsete selle pärast, et igal aastal sügisest kevadeni tööpuuduse näitajad pisut kasvavad, perioodil kevadest sügiseni pööravad aga langusele. Juhin tähelepanu, et nii on see eranditult kõikidel aastatel olnud, tegu on töökohatade sesoonsusega. Kui me vaatame natuke negi pikemat perioodi, siis julgeme absoluutse korrapärasuse alusel väita, et hiljemalt märtsist pöörduv tööpuuduse tase taas langusele. See tase, mis meil praegu on, on enam-vähem sama mis enne kriisi. Eesti majanduses on töökohti sama palju kui enne kriisi. Aga jah, nende inimestega, kellel tööd ei ole, tuleb meil tegelda. Ka neil tuleb aidata töö leida.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Inara Luigas, teine täpsustav küsimus!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud sotsiaalminister! Te küsitate, millistele statistilistele näitajatele tuginedes ma tõestan, et olukord on hullemaks läinud. Teinekord tasub siit Tallinnast kaugemale, kas või Kagu-Eestisse minna ja vaadata, kuidas pered ja lapsed seal elavad, rääkida õpetajate ja lastevanematega. Siis te saate aru, kuidas on elukallidus mõjutanud lapsi ja peresid. Kogu majanduslik olukord on tõesti läinud hullemaks. Statistikas räägitakse ka, et väga palju sõltub lapse tulevik sellest, millised on tema vanemad. Lastevanemad on tihtipeale aga stressis, masenduses. Statistikakogumikus räägitakse, et lastevanemad ei tea, kuhu abi saamiseks pöörduda, kolmandik aga lihtsalt ei julge abi küsida. Ma tahan teile kinnitada, et vanemad ei soovi teilt saada raha kinopiletite ostmiseks, nad vajavad abi elementaarseks toimetulemiseks. Millist abi teie täna neile pakute?

Taavi Rõivas

Uskuge mind, ka mina käin Kagu-Eestis, ja peaaegu sama tihti kui teie. Küllap tean ka mina, milline tegelik olukord on. Kindlasti, kuniks on kas või üks pere, kes abi vajab, me peame sellega tegelema. Kui me saame inimesi aidata töökohaga, on see kõige parem ja jätkusuutlikum lahendus, aga lahendusi on veel. Seesama vajaduspõhine peretoetus, mille üle te ironiseerite – see reform on tegelikult ju poole peal. See toetus suureneb 2015. aasta

alguses ja kui riigile on jõukohane, siis edaspidi kasvab see minu hinnangul veelgi. Vajaduspõhine peretoetus on suunatud just nimelt nende laste aitamiseks, kes abi kõige rohkem vajavad.

Mina ei saa aru teist ja teistest opositsioonisaadikutest, kes ütlevad, et seda raha on liiga vähe, seda ei ole nende lastele vaja, see on täiesti mõttetu toetus. Ma ei ole teiega nõus. Ma väidan, et seda on väga vaja, ja kui riigile on jõukohane, siis me suurendame seda toetust veelgi.

Kui analüüsida, kui palju peretoetused üldse Eestis laste vaesust vähendavad, siis näeme, et laste toimetulek paraneb märgatavalt tänu sellele, kui perele makstakse lapsetoetust, vanemahüvitist ja muid peretoetusi. Kindlasti parandab kõige vaesemate perede toimetulekut ka see otsus, mille me tegime aastavahetusel, et sellest aastast on toimetulekupiir enam kui 20% kõrgem kui mullu. Ka see samm aitab. Usun, et me peame selliseid samme jätkama, mõeldes, kuidas oleks veel võimalik vajaduspõhiselt kõige vaesemate perede toetusi suurendada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud minister! Materiaalset puudust tunnevad ja kehvades tingimustes elavad eelkõige last üksi kasvatavate vanemate lapsed. Minu küsimus puudutab elatisraha. Eestis on mitukümmend tuhat last, kes ei saa elatist vanemalt, kellelt see on välja mõistetud. Mingit paranemist siin näha ei ole. Riik ei ole mitte midagi konkreetset ette võtnud. Paljudes riikides on elatise garanteerimise fond. Kas meil on midagi sellist plaanis? Ilma selleta me ei saa küll rääkida maailma parimast lastekaitse-seadusest. Lapsel on teatavasti õigus saada mõlemalt vanemalt tuge.

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma olen teiega nõus, et lapsed peavad saama tuge mõlemalt vanemalt. Mulle väga meeldiks, kui see tugi oleks rahaline, aga veel tähtsam on, et mõlemad vanemad lapsega koos aega veedaksid. See on märksa olulisem. Te viitate uuele lastekaitseadusele ja ironi-

seerite selle üle, et me oleme seadnud eesmärgiks, et Eesti lastekaitseüsteem oleks maailma parim. Mina ei häbene seda, et me nii ambitsioonika sihi oleme seadnud. Ma arvan, et iga sportlane, iga poiss või tüdruk, kes hakkab spordiga tegelema, tahab saada olümpiavõitjaks. Mida kõrgemaid eesmärgi endale seada, seda parem on tulemus. Ma arvan, et kõikide seaduste tegemisel me võiksime endale seada lati võimalikult kõrgele. Lastekaitse korralduse peamine eesmärk on võimalikult palju peresid toetada, et ära hoida olukordi, kus lapsi peab perest eraldama. Mul on hea meel, et võrreldes kümne aasta taguse ajaga on selliste väga äärmuslike abinõude nagu laste perest eraldamise arv Eestis ligikaudu poolteist korda vähenenud. Aga muidugi võiks see veel märgatavalt väiksem olla. Siin on lastekaitseüsteemil kindlasti tähtis roll.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Täna, proua eesistuja! Austatud minister! Ma olen teist nii palju vanem, et ma mäletan nõukogudeaegseid parteikoosolekuid. Te suudaksite seal väga hästi esineda. Te oskate viidata sellele, mida opositsioon ei ole teile öelnud, ja panete meile mingisuguseid imelikke väiteid suhu – näiteks nagu me oleksime vajaduspõhiste lastetoetuste vastu. Minu küsimus on selline. Ma lugesin ka neid pealkirju, et te lubate meile maailma parimat lastekaitseüsteemi. Kas te oskate öelda, millistest riikidest me peaksime mööda minema, et olla esikohal? Ja millal see aeg võiks saabuda?

Taavi Rõivas

See, et opositsioon on varem olnud vajaduspõhise lastetoetuse vastu, on küllap teada kõigile siin saalis olijatele ja ka kogu Eesti avalikkusele. Kui te nüüd ütlete, et te tegelikult vastu ei ole, siis ma võtan selle teadmise tänulikult vastu. Igäühel meist on võimalus targemaks saades või oma seisukohti ümber hinnates platvormi muuta. Vajaduspõhine peretoetus printsiibina on õige ja me peame sellega edasi minema, et süsteem täies mahus tööle hakkaks ja perede toimetulekut enam parandaks.

Mis puutub riikidesse, kellega me ennast võrdleme ja kellest mööda peaksime minema,

siis ärge võtke seda nagu spordivõistlust. Me oleme eeskujuks võtnud tõesti maailma parima lastekaitsega riigid, kindlasti on nende hulgas meie põhjanaaber, kindlasti Rootsi ja Skandinaavia maad üldisemalt. Me ei kavatse kedagi kopeerida, vaid ühendame Skandinaavia parimad teadmised Eesti lastekaitsjate kogemustega. Ma ei ütle, et me ilmtingimata paremad oleme, küll aga on meie kogemused suuremad. Nende seadused on varem tehtud ja meil on võimalus – me võtame selle tänulikult vastu – ka nende vigadest õppida. Nad on meid selles osas ka väga palju aidanud. Arvan, et lastekaitseseadusest tuleb üks hea seadus, ja kindlasti ka teie kaasabil.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ka laste heaolu teema on käsitatud, selle kohta rohkem küsimusi ei ole. Lõpetame infotunni küsimused. Suur tänu valitsusliikmetele! Valmistume istungi alguseks.

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere päevast! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu esimese tööädala kolmapäevast istungit. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, Andres Herkel!

Andres Herkel

Austatud proua juhataja! Austatud kolleegid Riigikogu liikmed! Riigikogu fraktsioonitu liikmena on mul hea meel üle anda seaduseelnõu, mis puudutab valimisseaduste ja teiste seaduste, sh Riigikogu liikme staatuse seaduse muutmist, et lahendada üks probleem, mis on tekitanud Eesti poliitilises kultuuris väga palju ebakõlasid. See on rahvalikus keeles nn peibutuspartide probleem. Teatavasti kehtib Eestis mandaatide ühitamatuse põhimõte: kohalike volikogude liikmed ei saa kuuluda Riigikogusse ja vastupidi, sama puudutab Euroopa Parlamendi. Küll aga kandideerivad inimesed massiliselt nendesse kogudesse, kuhu nad asuda ei kavatse. Leian, et kõige lihtsam viis seda lahendada on sätestada nõndaviisi, et uus mandaat tühistab varasema mandaadi. See paneks meid paremini mõtlema, kas me tegelikult tahame sinna minna, kuhu me oleme otsustanud kandideerida, ning sunniks varem valikuid

tegema ja seda niiviisi, et need oleksid mõistevad ka valijatele. Mõõnan, et kogu see mandaatide ühitamatuse küsimus on alates sellest, kui see 2002. aastal kehtima hakkas, sageli esile kerkinud. Riigikohtu otsus kolm päeva enne valimisi 2005. aastal on põhjustanud väga palju erinevaid tõlgendusi põhiseaduslikkuse osas ja ma olen kindel, et see küsimus tuleb lahendada, enne kui järgmised valimised tulevad. Kõige halvem on see praktika, mis praegu on Eestis välja kujunenud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! On teada, et selle ja eelmise valitsuskoalitsiooni üks järjekindlamaid tegevusi on olnud pidev majanduskeskkonna halvendamine. Keskerakonna fraktsiooni liikmetel on üle anda üks selleteemaline arupärimine peaministrile. 2009. aastal tõstis Vabariigi Valitsus vee erikasutuse õiguse ja maavarade kaevandamise õiguse tasu määrasid etteulatuvalt aastateks 2010–2015. Sellega anti ettevõtjatele selge signaal, et järgmiseks viieks aastaks on tasumäärad fikseeritud. Aga 2012. aasta oktoobris otsustas valitsus määrusega nr 83 tasumäärasid muuta, tõstes neid 2009. aastal kavandatust kiiremini ning suuremas ulatuses. Esialgse plaani kohaselt pidi perioodil 2013–2015 neid keskkonnatasude määri tõstetama kahel korral umbes 5%, muudatuse tulemusena aga oleksid tasumäärad tõusnud igal aastal 20%.

Õiguskantsler Indrek Teder edastas juba 2013. aasta aprillis valitsusele seisukoha, et selline tegevus on põhiseadusvastane, ning tegi ettepaneku viia keskkonnatasude määrad põhiseadusega kooskõlla. Paraku valitsus sellele ettekirjutusele ei reageerinud, mistõttu õiguskantsler oli sunnitud pöörduma Riigikohtu poole. Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium tegi 16. detsembril otsuse võtta seisukoht, et etteulatuvalt kindlaksmääratud tasude määrade ootamatu tõstmine on põhiseadusvastane. Sellest tulenevalt tuleb Riigikohtu otsuse põhjal nüüd tagasi maksta 4,8 miljonit eurot, lisaks jääb saamata sel aastal 12 miljonit ja 2015. aastal 17 miljonit eurot. Meil on seoses sellega peaministrile mitu küsimust. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud ühe seaduseelnõu. Riigikogu juhatus otsustab selle menetlusse võtmise vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele. Samuti olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud ühe arupärimise. Kui see vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses sätestatud, edastab Riigikogu esimees selle adressaadile viivitamatult.

Nüüd teadete juurde. Riigikogu juhatus on registreerinud Riigikogu liikme Lauri Vahtre Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni liikmeks. Teiseks, Riigikogu juhatus on kinnitanud komisjonide koosseisudes järgmised muudatused: Kaia Iva lahkumise riigikaitsekomisjoni liikme kohalt ja asumise sotsiaalkomisjoni liikme kohale, Lauri Vahtre asumise riigikaitsekomisjoni liikme kohale, Kalev Lillo lahkumise majanduskomisjoni liikme kohalt ja asumise maaelukomisjoni liikme kohale, Tiina Lokk-Trambergi lahkumise maaelukomisjoni liikme kohalt ja asumise majanduskomisjoni liikme kohale, Terje Trei lahkumise sotsiaalkomisjoni liikme kohalt ja asumise maaelukomisjoni liikme kohale, Aare Heinvee lahkumise maaelukomisjoni liikme kohalt ja asumise sotsiaalkomisjoni liikme kohale.

Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid: Vabariigi Valitsuse s.a 13. jaanuaril algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on sotsiaalkomisjon; Vabariigi Valitsuse s.a 13. jaanuaril algatatud narkootiliste ja psühhotropsete ainete ning nende lähteainete seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on sotsiaalkomisjon; Vabariigi Valitsuse s.a 13. jaanuaril algatatud pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on keskkonnakomisjon; Vabariigi Valitsuse s.a 13. jaanuaril algatatud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on keskkonnakomisjon; Vabariigi Valitsuse s.a 13. jaanuaril algatatud kohtute seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on põhi-seaduskomisjon; Vabariigi Valitsuse s.a 13. jaanuaril algatatud planeerimisseaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on majanduskomisjon; Vabariigi Valitsuse s.a 13. jaanuaril algatatud ehitusseadustiku ja planeerimissea-

duse rakendamise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on majanduskomisjon; Vabariigi Valitsuse s.a 13. jaanuaril algatatud majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on majanduskomisjon; Vabariigi Valitsuse s.a 13. jaanuaril algatatud maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon; Vabariigi Valitsuse s.a 13. jaanuaril algatatud maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on sotsiaalkomisjon; Vabariigi Valitsuse s.a 13. jaanuaril algatatud rahvusvahelise energiaprogrammi kokkuleppega ühinemise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on majanduskomisjon.

Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimised peaminister Andrus Ansipile, majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile ning haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole.

Nüüd, head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks on registreerunud 89 Riigikogu liiget, puudub 12.

1. Kaitseväe korralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (487 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme tänase päevakorra juurde. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Kaitseväe korralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 487 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli riigikaitsekomisjoni esimehe Mati Raidma!

Mati Raidma

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Arutuse all oleva eelnõu esimene lugemine lõpetati 23. oktoobril 2013. aastal. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 6. novembriks 2013 ei esitatud ühtegi ettepanekut. Riigikaitsekomisjon esitas omalt poolt 35 muudatusettepanekut. Riigikaitsekomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud Kaitseväe korralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eel-

nõu enne teist lugemist viiel istungil. Kogu eelnõu võeti koos Kaitseministeeriumi, Kaitseväge ja Kaitseleidu esindajatega läbi põhjalikult ja paragrahvide kaupa. Kõik riigikaitsekomisjoni muudatusettepanekud on tehtud konsensusena. Kaitseministeerium kui eelnõu algataja esindaja toetab kõiki riigikaitsekomisjoni muudatusi.

Muudatusettepanekuid ja nende põhjendusi saab lähemalt vaadata muudatusettepanekute loetelust ja seletuskirjast. Tooksin mõned neist siin välja. Nelja muudatusettepanekuga antakse Kaitseväge struktuuriüksuste põhimääruste kinnitamise õigus kaitseministri asemel Kaitseväge juhatajale. See hoiab märksa kokku nii Kaitseväge kui ka ministeeriumi aja- ning inimressurssi, mis kulub praegu eelnõude ettevalmistamisele ning menetlemisprotsessidele. Erandina jääb minister kehtestama Kaitseväge Ühendatud Õppeasutuste põhimäärust, kuna tegemist on rakenduskõrgkooliga, mida reguleerib rakenduskõrgkooli seadus, täpsemalt selle § 4 lõige 3.

Muudatusettepanekuga nr 17 sätestatakse, et isiku nõusolek andmete kogumiseks ja päringu tegemiseks kehtib tema suhtes kogu perioodi vältel, mis jääb kahe regulaarse taustakontrolli vahele. See tuleneb sellest, et samasugune regulatsioon kehtib riigisaladuse loa taotlemisel antava nõusoleku puhul.

Rea muudatusettepanekutega sätestatakse eriooperatsioonide väejuhatuse ülema ja luurekeskuse ülema ametisse nimetamiseks ja ametist vabastamiseks samasugune protseduur nagu Kaitseväge juhataja asetäitja, peastaabi ülema, väeliigi ülema ja toetuse väejuhatuse ülema puhul. Need on ametikohad, mille puhul on tegemist julgeoleku valdkonnas oluliste ametikohtadega, kus on tegu tundliku teabega, ja ametisse nimetamise protsess peab sellele vastama.

Muudatusettepanekuga nr 29 tehakse muudatus, mille kohaselt hakkab Kaitseväge peastaabi ülema asemel tegevteenistuspensionisaama Kaitseväge juhataja asetäitja. Kuna Kaitseväge Peastaabi ülem ei ole enam uue seaduse jõustumisel Kaitseväge juhataja esimene asendaja ja pensionisaajate ringi ei ole plaanis suurendada, siis saab Kaitseväge juhatajal olema ainult üks asetäitja.

Muudatusettepanekuga nr 30 taastatakse kuni 1. aprillini 2013 kehtinud olukord tegev-

teenistuspensionide maksmisel päästeteenistuses töötavate endiste tegevväelaste osas. Mullu 1. aprillil jõustus kaitseväge teenistuse seaduse muudatus, mille kohaselt tegevteenistuspension ei maksta, kui isik on tegevteenistuses, päästeteenistuses või politseiteenistuses, ja välislepingus ettenähtud juhul. Päästeteenistus lisati tol ajal ilmselt usus, et päästjate ja politseinike teenistuspensionide temaatika ühtlustub, kuid seda pole paraku juhtunud.

Muudatusettepanekuga 35 lükatakse edasi eelnõu jõustumine, et anda eelnõu menetlemiseks ja rakendusaktide paremaks ettevalmistamiseks rohkem aega. Ülejäänud muudatused on pigem sõnastuslikku ja täpsustavat laadi.

Riigikaitsekomisjon otsustas oma 16. detsembri istungil konsensusena esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 15. jaanuaril ja teha ettepanek teine lugemine lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Mati Raidma! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Eelnõu kohta on tehtud 35 muudatusettepanekut, kõik need on juhtivkomisjoni ehk riigikaitsekomisjoni esitatud. Me vaatame need läbi. Muudatusettepanek nr 1 – arvestada täielikult; muudatusettepanek nr 2 – arvestada täielikult; nr 3 – arvestada täielikult; nr 4 – arvestada täielikult; nr 5 – arvestada täielikult; nr 6 – arvestada täielikult; nr 7 – arvestada täielikult; nr 8 – arvestada täielikult; nr 9 – arvestada täielikult; nr 10 – arvestada täielikult; nr 11 – arvestada täielikult; nr 12 – arvestada täielikult; nr 13 – arvestada täielikult; nr 14 – arvestada täielikult; nr 15 – arvestada täielikult; nr 16 – arvestada täielikult; nr 17 – arvestada täielikult; nr 18 – arvestada täielikult; nr 19 – arvestada täielikult; nr 20 – arvestada täielikult; nr 21 – arvestada täielikult; nr 22 – arvestada täielikult; nr 23 – arvestada täielikult; nr 24 – arvestada täielikult; nr 25 – arvestada täielikult; nr 26 – arvestada täielikult; nr 27 – arvestada täielikult; nr 28 – arvestada täielikult; nr 29 – arvestada täielikult; nr 30 – arvestada täielikult; nr 31 – arvestada täielikult; nr 32 – arvestada täielikult; nr 33 – arvestada täielikult; nr 34 – arvestada täielikult; nr 35 – arvestada täielikult. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud.

Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 487 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

2. Riigieelarve seaduse eelnõu (513 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie tänane teine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud riigieelarve seaduse eelnõu 513 teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Sven Sesteri!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Annan täna teile ülevaate riigieelarve seaduse eelnõu ettevalmistamisest teiseks lugemiseks. Eelnõu kannab numbrit 513. Rahanduskomisjon arutas eelnõu mullu 19. novembril ja 17. detsembril ning tänavu 13. ja 14. jaanuaril. Eri istungitel osalesid ka Rahandusministeeriumi esindajad eesotsas minister Jürgen Ligi ja ja Riigikontrolli esindajad.

Peatun kõigepealt eelnõu eesmärkidel. Eelnõuga võetakse Eesti õigusse üle Euroopa Nõukogu direktiiv 2011/85/EL liikmesriikide eelarveraamistiku miinimumnõuete kohta, mille ülevõtmise tähtaeg on liikmesriikidele 31. detsember 2013. Eelnõu seadusena vastuvõtmise tulemusena fikseeritakse Eesti õiguses majandus- ja rahaliidu stabiilsuse koordineerimise ja juhtimise lepingus sätestatud valitsussektori eelarve tasakaalu reegel ning automaatne korrigeerimismehhanism, mis tuleb riigisisesse õigusse üle võtta 1. jaanuariks 2014. Teine eelnõu põhjus on see, et direktiivi ülevõtmiseks Eesti õigusse tuleb muuta kehtivat riigieelarve seadust. Riigieelarve seadus on vastu võetud aastal 1999 ja seda on põhjalikumalt muudetud viimati aastal 2003, mistõttu on regulatsioon aegunud ja eelarvestamise arenduste elluviimise võimalused piiratud. Seetõttu on koostatud uus riigieelarve seadus, nn baasseadus riigi finantsjuhtimise korraldamiseks, mis hõlmab kogu valitsussektorit.

Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks ehk 2013. aasta 14. novembriks laekus sotsiaaldemokraatidelt 34 ettepanekut, üheltki teiselt fraktsioonilt ega Riigikogu liikmetelt ettepanekuid ei laekunud. Lisaks nendele 34 muudatusettepanekule tegi rahanduskomisjon

veel täiendavalt 26 ettepanekut. Kõigi muudatuste selgitused on toodud muudatusettepanekute loetelus.

Kõigil neljal asjaomasel istungil arutas komisjon esitatud muudatusettepanekuid ja oma muudatusettepanekute kavandeid. Arutati komisjoni istungil otsustatud muutmist vajavate sätete sõnastust ja vaadati läbi laekunud kirjad. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud muudatusettepanekutest arvestas komisjon osaliselt seitset ettepanekut. Rahanduskomisjoni ettepanekutel tehti järgmised muudatused: kaotati piirang keskvalitsuse juriidilise isiku asutamisel, ümberkorraldamisel ja lõpetamisel; täpsustati piire, mille ületamisel on lubatud täiendavate piirangute kehtestamine; määrati tähtaeg, mille jooksul Rahandusministeerium peab selgitama Eesti Panga hinnanguga mitteamvestamist; täiendati strateegiliste arengudokumentide regulatsioon, sh lisati erand põhiseaduslike institutsioonide valitsemisala arengukava koostamise osas; suurendati selgust, et valitsus esitab riigi eelarvestrateegia Riigikogule viivitusega pärast kinnitamist; täiendati eelnõu sättega, et põhiseaduslikud institutsioonid otsustavad iseseisvalt tegevuspõhise eelarve kasutusele võtmise; täpsustati erandit teistelt riigiasutustelt laekunud vahendite ehk siirete ülekantavuse osas; täiendati muudatusettepanekute esitamise nõudeid, tulenevalt vajadusest tagada struktuurne eelarvepositsioon; tagati tasandusfondi ja toetusfondi alusel olevate arvnäitajate väärtuste määramine riigieelarvega; laiendati Vabariigi Valitsuse reservi vahendite kasutamist ettenägematuteks investeeringuteks ja finantseerimistehinguteks; täiendati stabiliseerimisreservi allikaid, mille hulka hakkavad kuuluma ka riigi konsolideerimata rahavoolise ülejäägi jaotamise otsuse kohaselt sinna reservi kantavad vahendid; lisati üleminekusätted uue RES-i jõustumisel seondult kassareservi suuruse, riigi võlakohustuste, antavate laenude ja muude selliste määrade osas; lisati keskkonnatasude seaduse muudatus keskkonnatasu deklaratsiooni esitamise tähtaja muutmiseks; määrati aktsepteeritav riskitase kohalikele omavalitsustele nende sõltuvate üksuste vabade vahendite paigutamiseks ning muudeti muid jõustamissätteid.

Nüüd natuke komisjonis arutatud küsimustest ja teemadest, mis kerkisid üles just seoses

muudatusettepanekutega. Selgitan teile ka põhilisi muudatusettepanekute mitteamvestamiste põhjusi.

Muudatusettepanek nr 2. Tasakaalureegli näol on tegemist olulise piiranguga valitsuse ja teiste valitsussektori institutsioonide tegevusele. Ettepaneku arvestamisel tekiks seaduses konkreetse numbrilise nõude asemel ebamäärane konstruktsioon. Vajaduse korral piiratakse teiste institutsioonide tegevust, lähtudes mitte seaduse konkreetsest nõudest, vaid valitsuse poolt eelarvestrateegias seatud eesmärgist.

Muudatusettepanek nr 3. Keskvalitsuse juriidilisel isikul ei ole oma keskpika perioodi eelarve-eesmärki. Ettepanek eeldaks igale asutusele eelarvepositsiooni eesmärgi püstitamist, mis oleks mõttetult keeruline. Muudatusettepanek nr 5. Eelnõuga nähakse ette, et seadusega või seaduste alusel tuleb keskvalitsuse juriidilistele isikutele kehtestada netovõlakoomuse ja finantsplaani esitamise nõuded. Keskvalitsuse juriidilisteks isikuteks ei ole eelnõu § 2 lõike 2 kohaselt sotsiaalkindlustusfondid. Haigekassa ja töötukassa kuuluvad sotsiaalkindlustusfondide alla ning neile ei laiene netovõlakoomuse ja finantsplaani esitamise nõuded. Muudatusettepaneku nr 7 arvestamine ei muudaks protsessi. Otsuse teeb Vabariigi Valitsus, analüüsi esitab rahandusminister. Muudatusettepanek nr 8. Kompenseerimismehhanismi leevendamine toob kaasa defitsiidi kompenseerimise perioodi liigse pikene-mise. Aastaseks kompensatsiooninõudeks on eelnõus võetud seesama 0,5% SKT-st, mille võrra eelarvepositsiooni parandamist aastas nõuaks stabiilsuse ja kasvu pakt riigilt siis, kui ta ei ole veel oma keskpika perioodi eelarve-eesmärki saavutanud. Muudatusettepanek nr 12. Prognoosi avaldamine sõltub statistika avaldamisest, seetõttu on otstarbekas säilitada paindlikkus ja mitte tähtaega seaduses määrata. Muudatusettepanek nr 14. Seaduses on Eesti Panga hinnangu andmise aega reguleeritud eelnõu §-s 82 toodud Eesti Panga seaduse muutmise seaduses. Muudatusettepanek nr 17. Rahastamisotsuste lisamine arengukavasse ei taga, et kõik kuluotsused tehakse samaaegselt, raha puudutavad otsused on koondunud riigi eelarvestrateegia ja eelarve protsessi, kus tasakaalustatakse arengukavade vajadused ning riigi tulud ja võimalused. Arengukavad on pikema perspektiiviga kui riigi eelarvestratee-

gia. Neljast aastast pikemad rahastamismahud on küsitavad.

Muudatusettepanek nr 19. Muudatus süvendaks valitsemisalakesksust riigi tegevuse suunamisel, ühiskonnas soovitud muudatuste saavutamist mõjutavad tegevused ei ole aga reeglina vaid ühes valitsemisalas. Valdkonna ulatuse defineerimine valitsemisalapõhiselt on liialt piirav. Näiteks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valdkonnad on majandus, energeetika, transport ja infoühiskond, Sotsiaalministeeriumi omad aga rahvastiku- ja perepoliitika, sotsiaalne turvalisus, tööturu- ja tervisepoliitika.

Muudatusettepanek nr 21. Ettepanek ei ole kooskõlas võimude lahususe põhimõttega, valdkonna arengukavad käsitlevad poliitikate elluviimist, mis on Vabariigi Valitsuse pädevuses. Riigikogu peaks kaaluma poliitika põhi-aluste kinnitamist arengudokumendina, milles määratakse poliitikavaldkonna visioon, üleriigiline eesmärk ja prioriteetsed arengusuunad. Muudatusettepanek nr 22. Valitsemisala arengukava koostamise ja kinnitamise teemat ei tuleks reguleerida riigieelarve seaduses. Need on valitsuse enesekorralduse küsimused.

Muudatusettepanek nr 23. Programmi algataja määramine seaduse tasemel pole vajalik, programmi algatamise otsuse teeb arengukava kaudu Vabariigi Valitsus või sõltumatult põhiseadusliku institutsiooni juht. Programmide puhul on oluline koostöös elluviimine, mitte ministeeriumikesksus.

Muudatusettepanek nr 24. Valdkonna arengukavade täitmise aruannete arutelu Riigikogus ei välista ka praegune regulatsioon. Riigi tegevuse kohta esitatakse ülevaade riigi majandusaasta aruannete koosseisus, mis katab kogu riigi tegevuse, sh valdkonna arengukavades sisalduva. Muudatusettepanek nr 25. Valitsemisala arengukavad on seni olnud ministrite tööinstrumendid. Valitsemisala arengukavasid viiakse ellu tegevuskava alusel, tegevuskava on tervikuna valitsuses kinnitatav. Muudatusettepanekud nr 26 ja 27. Puudub selgitus, miks peaksid olema eraldi volitusnormid. Arvestatud on alternatiivset ettepanekut kasutada kõigi arengukavade nimetuste loetlemise asemel koondnimetust "strateegilised arengudokumendid".

Muudatusettepanek nr 33. Kohalikud omavalitsusüksused on osa valitsussektorist ning nad

peavad järgima riigieelarvepositsiooni eesmärgi. Säte tuleb Euroopa Liidu fiskaaldirektiivist, mis kohustab valitsussektori tasandeid kaasa riigi eelarvepoliitika eesmärkide kujundamisse. Muudatus vähendab nende võimalust olla kaasatud ja ära kuulatud. Muudatusettepanek nr 36. Netovõlakooormus ja põhitegevuse tulem on finantsdistsipliini meetmed, seetõttu tuleb sättes kasutada seda mõistet. Riik ei pea andma investeeringutoetusi võlakooormust ülevõtvale või üle võimete elavale kohaliku omavalitsuse üksusele.

Muudatusettepanek nr 38. Ettepanek teeb riigi rahavoo juhtimise väga raskeks, kui mitte võimatuks. Muudatus vähendaks riigile võlakooormuse võtmisel otsustamise paindlikkust, lähtuvalt rahavoo vajadustest ning olukorrast finantsturgudel, suurendab intressikulusid ja pikendab võlakooormuse võtmise rahalisi kohustusi ajakohaselt. Muudatusettepanek nr 40. Stabiliseerimisreserv kujundatakse ümber eesmärgiga kasutada seda kriisiolukordade rahastamiseks, kui riigil ei ole kriisiolukorras võimalik kiiresti sobivas mahus võlakooormuse võtta. Sättes toodud reservi kasutamise vajadused võivad olla ressursimahukad ja tekkida ootamatult.

Muudatusettepanek nr 41. Ettepanek toob riigile kaasa täiendava intressikulu ning eeldab, et riik peab osaluste ostmist, laenude andmist ja olemasolevate võlgade tagasimaksmist rahastama vaid võlakooormuste võtmisega. Muudatusettepanek nr 42. Seadusega peab olema tagatud riigi valmisolek kriisi- ja hädaolukordadeks, sh finantskriisideks. Riigi rahavoo juhtimiseks ei kasutata stabiliseerimisreservi vahendeid, need on eraldi riigi muudest likviidsetest vahenditest ja mõeldud kriisiolukordadeks, kus väljamaksete tegemiseks on vaja riigikassal operatiivselt lühiajalist laenu võtta. Muudatusettepanek nr 44. Säte on mõeldud ettenägematuteks kriisiolukordadeks.

Ettepanekud nr 46 ja 56. Kuupäev võimaldab arvestada eelarveprotsessis haigekassa ja töötukassa ettepanekutega. Mitteametlikult esitatakse suvise majandusprognoosi tulemused haigekassale ja töötukassale augusti alguses, mis jätab haigekassa ja töötukassa nõukogule piisava varu esitada omapoolne eelarvepositsiooni ettepanek. Muudatusettepanek nr 47. Eelnõu § 34 lõike 1 kohaselt peetakse eelarveläbirääkimisi vaid ministeeriumide ja

põhiseaduslike institutsioonidega. Vaja on reguleerida kehtiv segadust tekitav erisus, et Rahandusministeeriumiga peetavates läbirääkimistes esindab rahvusringhäälingut rahvusringhäälingu nõukogu.

Muudatusettepanek nr 49. Riik peab ära hoidma kohalike omavalitsuste finantsraskusi. Majanduslangusest tingitud tulude suure vähenemise korral võib kohalik omavalitsus põhitegevuse tulemit planeerida ajutiselt üheks aastaks miinuses, et kohaneda muutunud olukorraga. Kui kohalik omavalitsus kavandab miinust kaks aastat järjest, lükkub eelarveprobleemide lahendamine edasi ning see võimaldab olla miinuses neli aastat järjest: kaks aastat eelarve täitmise tulemusena ja kaks aastat planeeritult. Sellises olukorras võivad reservid väheneda ohtlikult väikeseks ning kuhjuda tähtjaks tasumata arved. Eelnõu sõnastus lubab aasta lõpu seisuga olla miinuses kolm aastat.

Muudatusettepanek nr 55. Paragrahv parandab ära loomakaitseaduse viited, mis tuleb muuta kohaliku omavalitsuse finantsjuhtimise seaduse ja riigieelarve seaduse muutmise tõttu. Kui soovitakse muuta loomakaitseaduse § 64 lõike 6 sisu, tuleb algtatada eraldi seadusmuudatus. Muudatusettepanekud nr 57 ja 58. Nelja-aastane tsükel aitab tagada õiguslikku järjepidevust maksusüsteemis, kuid võimaldab ka töötukassal paremini planeerida oma eesmärkide saavutamist. Ettevaatavalt oleks otstarbekas kehtestada optimaalne ja suhteliselt stabiilne töötuskindlustusmaks määr, mida ei oleks tarvis üle ühe majandustsükli muuta. Selle tulemusel kogub töötukassa majanduskasvu aastatel reserve ning saab majanduskriisi ajal neid defitsiidi katteks kasutada, seejuures maksumäära muutmata.

Nüüd sellest, mis teemasid ja dokumente komisjonis arutati. Rahanduskomisjon palus põhiseaduskomisjonil esitada arvamus eelnõu vastavuse kohta põhiseadusele, eelkõige selle §-s 4 sätestatud võimude lahususe ja tasakaalustatuse põhimõttele. Põhiseaduskomisjon viitas oma vastuses kahele eelnõu probleemile: Riigikogu rolli vähenemine ning põhiseaduslike institutsioonide erisused eelarve menetluses. Riigikogu roll strateegiate planeerimisel ja otsuste kujundamisel eelnõus pakutud kujul on taandunud marginaalseks ning seisneb selles, et võetakse täitevvoimu koostatud strateegiad

lihtsalt teadmiseks. Poliitika kujundamine, sh mitmesuguste strateegiate kujundamine ning riigi pikaajaliste eesmärkide seadmine peab olema Riigikogu suunata ja otsustada. Parlamentaarset demokraatia ja võimude lahususe printsiibiga ei ole kooskõlas ka eelnõust tulenev põhiseaduslike institutsioonide kohustus koostada valdkonna valitsemisala arengukavasid ja -programme, mida kinnitab Vabariigi Valitsus. Põhjendamata on ka säte, mille kohaselt tegevuspõhiste liigenduste kasutamise riigieelarves ja eelnõus otsustab seadusandja ja teiste põhiseaduslike institutsioonide eest Vabariigi Valitsus.

Riigikontroll toob oma kirjas välja riskid, mille puhul on vaja Riigikogu põhimõttelist seisukohta lahenduste osas: muudatused strateegilise planeerimise korralduses, eelarve kasutamise sisukus, stabiliseerimisreservi juhtimine ning kohalike omavalitsuste rahastamine riigieelarvest. Peaaegu täielikult puudub eelnõus regulatsioon, mis puudutaks Riigikogu rolli strateegilises planeerimises. Riigikogul on võimalus avaldada oma arvamust valitsuses koostatud valdkondliku arengukava kohta. Täpsustamata on, millises ettevalmistuse etapis valdkondlikku arengukava arutatakse ja milline infopakett esitatakse koos arengukavaga ning mis saab hiljem Riigikogus tehtud ettepanekutest. Kui Riigikogu näeb põhjust muuta riigieelarvega eraldatava raha kasutamise sisulisi ja mõõdetavaid eesmärke, tuleks riigi eelarvestrateegia tuua riiklikult tähtsa küsimusena Riigikogus arutusele, muuta iga-aastase eelarve seaduse seletuskirja õiguslikku tähendust, esitada seletuskirja struktuuri kohta märksa detailsemad sisunõuded ja kirjeldada eelnõus otsustusõigus riigi jaoks oluliste pikaajaliste eesmärkide kehtestamisel, mis oleksid kohustuslikud täitevvõimu jaoks ja seostatavad eelarveotsustega. Aruandlus ei ole Riigikontrolli arvates piisavalt informatiivne ega aita kaasa riigieelarve kulutuste tulemuslikkuse parandamisele. Raha ja tulemuste vahel on seosed segased. Oluline on tagada, et eelarve täitmise aruandes esitatud arvanded on võrreldavad ja aasta jooksul toimunud muudatus eelnõu aruandes selgitatakse. Samuti tuleks täpsed nõuded kehtestada valitsuse esitatavate tegevuskavade kohta. Tähelepanu tuleb pöörata ka stabiliseerimisreservi moodustamise ja kasutamise küsimustele.

Komisjon käsitles ka töandjate keskliidu kirja, mis puudutas töötuskindlustusmakse määrasid riigieelarve seaduse eelnõus. Kirjas tehakse ettepanek jätta töötuskindlustuse seaduse muudatus riigieelarve seaduse eelnõust välja. Rahanduskomisjon jäi seisukohale, et töötuskindlustusmakse määrade kehtestamise regulatsioon on seotud riigieelarve baasseadusega, kuna töötukassa moodustab suure osa valitsussektori tuludest ja kuludest ning nõnda mõjutavad need määrad valitsussektori kui terviku eelarvepositsiooni. Riigi eelarvestrateegia ja riigieelarve koostamisel jälgitakse kogu valitsussektori eelarve reeglite täitmist. Seetõttu on vaja arvestada kõigi valitsussektorisse kuuluvate asutuste eelarvepositsioonidega. Seega on oluline siduda töötukassa eelarvepositsiooni mõjutavad otsused riigieelarve protsessiga ning samuti tagada keskpika perioodi tulubaasi ennustatavus. Baasseadusega planeeritud muudatused ei mõjuta töötukassa autonoomiat ega sotsiaalpartnerluse põhimõtteid, kuna töötukassa nõukogu roll maksemäärade kehtestamise ettepaneku tegemisel ei muutu.

Komisjon käsitles Euroopa Keskpanga arvamust eelnõu kohta. Euroopa Keskpanga arvamuse küsimine tuleneb Euroopa Liidu toimimise lepingust, kuna seaduseelnõu käsitleb Eesti Panka. Euroopa Keskpank soovib konsulteerival asutusel kaaluda uute ülesannete panemist Eesti Pangale.

Mitme eeltoodud kirjades viidatud probleemi lahendamiseks on rahanduskomisjon koostanud muudatusettepanekud. Strateegilise planeerimise, sh riigi eelarvestrateegia süsteemi regulatsioonide täiendamise osas on arutelu pooleli. Muudatusettepanekuid esitab rahanduskomisjon ka teise lugemise jätkamise etapis. Kaalumisel on, kas sätestada poliitika põhialuste kinnitamine Riigikogu poolt, ja ettevalmistamisel on võimalikud muudatused Euroopa Keskpanga arvamusest lähtuvalt. Samuti jätkab komisjon arutelu, kuidas täiendada regulatsioone, mis puudutavad põhiseaduslike institutsioone, eelarve kasutamise aruande sisukust ja kohaliku omavalitsuse üksuste riigieelarvest rahastamist. Kõik sellekohased ettepanekud Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt ja komisjonidelt on teretulnud.

Komisjon langetas järgmised konsensuslikud otsused: teha ettepanek võtta eelnõu tei-

seks lugemiseks täiskogu istungi päevakorda 15. jaanuaril ehk täna, teine lugemine katkestada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 23. jaanuar 2014 kell 5. Aitäh teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Läheme küsimuste esitamise juurde. Palun, Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Eelnõu § 18 punkt 1 sätestab: "Valdkonna arengukava kinnitab Vabariigi Valitsus, kui seadusest ei tulene teisiti. Valdkonna arengukava esitatakse enne kinnitamist Riigikogule arutamiseks." Täna arutab Riigikogu üht sellist arengukava – kultuuripoliitika põhiseisukohti. Sellel arutusel puudub aga igasugune sisuline mõte, sest Riigikogu ei saa arengukavas ega seisukohtades muuta mitte ühte sõna ega koma. Te jätsite toetamata sotsiaaldemokraatide parandusettepaneku, mis näeks ette, et Vabariigi Valitsus võiks selle menetluse käigus arengukava muuta vastavalt parlamendis väljendatud seisukohtadele. Palun, kas te ütleksite, millise sisu te annate eelnõu lausele, et valdkonna arengukava esitatakse enne kinnitamist Riigikogule arutamiseks? Milles see arutelu seisneb ja mis selle tulemustega saaks peale hakata?

Sven Sester

Täna küsimast! Ma saan aru, et eelnõu kontekstis soovib valitsus valdkondlike arengukavade puhul teada saada seadusandliku kogu ehk Riigikogu seisukohta, millisena tema näeb tulevikus arengukavast tulenevaid tegevusi. Ja arvestades seda, et teatavad arengukavad kinnitatakse valitsuses, peaks valitsus arvesse võtma muudatusi, mida Riigikogu vajalikuks peab.

Samas tahan siinkohal juhtida tähelepanu sellele, et kuna me täna eelnõu käsitlemise katkestame, siis perioodil katkestamisest kuni seaduse vastuvõtmiseni me saame veel vaielda selle üle, milline on Riigikogu roll strateegiliselt erinevate arengudokumentide läbivaatamisel. See roll ei piirdu ju läbivaatamisega, Riigikogu saab kaasa rääkida ka dokumentidele uue sisu andmisel. Kui ma ei eksi, siis praeguse baasseaduse regulatsiooni järgi meil on võimalus arengukava kas vastu võtta või tagasi

lükata. Kui võrrelda vana ja uut baasseadust, siis selles kontekstis midagi ei muutu. Pigem peab meie jaoks olema küsimus selles, millised on Riigikogu sisendid arengukavade koostamisel. See tähendab valdkondlike komisjonide koostööd täidesaatva võimu ehk ministerriumidega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Kas sa aitaks aru saada eelnõu § 5 lõike 2 sisust. Siin on sätestatud, et eelarveaasta põhi-tegevuse tulude ja kulude vahe peab olema vähemalt tasakaalus. Ma saan aru, et tulud ja kulud saavad olla omavahel tasakaalus, aga kuidas nende vahe saab olla tasakaalus? Ja millega see tasakaalus on?

Sven Sester

Aitäh! Teisel lugemisel võiksime rohkem keskenduda meie muudatusettepanekutele, kuna valdkonnaminister on eelarve baasseaduse üldisi normatiive juba tutvustanud. Aga vaatame konkreetset § 5 – tasakaal tähendab seda, et tulude ja kulude vahe ei saa olla erinevates miinustes. See on kiire vastus teile. Mida ütleb tasakaal, seda saate ise oma sõnumitest teada.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Andres Herkel!

Andres Herkel

Aitäh, proua juhataja! Austatud ettekandja! See oli kindlasti hea, et erinevalt käibemaksuseadusest te otsustasite sel korral pöörduda ka Riigikogu põhiseaduskomisjoni poole arvamuse saamiseks. Need kitsaskohad, mis seal välja toodi – Riigikogu eelarve autonoomia vähene-mine ja põhiseaduslikke institutsioone puudutav –, on õige tõsised. Komisjon on teinud hulga muudatusettepanekuid, aga kas ma saan õigesti aru, et te ei ole päris kindel, kas need küsimused on lahendatud? Milline on teie seisukoht selles suhtes? Kas eelnõu katkestamist on kavas kasutada selleks, et uut arvamust küsida? Ja lõpuks, mis te Rahandusministeeriumile ütlesite? Miks meile tuuakse nii tooreid eelnõusid?

Sven Sester

Ühes küsimuses oli mitu küsimust, ma püüan jõudumööda neile kõigile vastata. Esimene küsimus puudutas põhiseaduskomisjoni tähelepanekuid. Sellest on sündinud mitmed täpsustused eelnõus, näiteks põhiseaduslike institutsioonide n-ö tulemuspõhine eelarvestamine ja sellest tulenevalt võimalik allutatud Vabariigi Valitsusele. Tänu muudatusettepanekutele on ka uus regulatsioon ja uus arusaamine. Või õigemini arusaamine ei ole uus, pigem on väga selgelt aru saada, et seda algust ei ole. Aga põhiseaduskomisjoni ettepanekud on leidnud heakskiitu.

Nüüd teine pool küsimusest: kas peaks eraldi veel täiendavalt küsima põhiseaduskomisjonilt. Eks rahanduskomisjon otsustab, aga palju oleneb sellest, kas on eeldada, et põhiseaduskomisjonilt tuleb täiendavat informatsiooni. Baasseadus on ju põhiseaduskomisjonis juba olnud. Kui on aga eeldada, et tuleb veel täiendavaid tähelepanekuid, siis kindlasti tuleks sellele mõelda.

Kolmas küsimus oli seotud Rahandusministeeriumiga. Eks tegu oli eelmise aasta lõpus mitme eelnõu kuhjumisega ja, tõsilugu, eelnõu eeldatud vastuvõtmiseni jäänud aeg oli väga lühikene. Meil oli põhimõtteliselt sel hetkel kaks võimalust: kas riigisisised regulatsioonid eraldada Euroopa direktiividest lähtuvate nõudmiste alusel või siis mitte, kuna teatavad punktid oleksid pidanud tegelikult jõustuma 1. jaanuaril. Eks see on õpetuseks ka ministeeriumidele. Oleme selle kohta esitanud märgukirja, et tuleb seda tööd põhjalikumalt teha.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Rahandusministeerium on ametlikult rahanduskomisjoni kaudu teinud ettepaneku anda rahandusministrile täiendav õigus ajutiselt piirata riigieelarves ettenähtud väljamaksete tegemist, sellest ainult teavitades Vabariigi Valitsust. Lisaks varem esitatud juhtudele, milleks olid majanduslangus ja finantskriis, tehakse ettepanek, et seda võib minister teha ka siis, kui Rahandusministeeriumi poolt eelarves prognoositud tulud jäävad ministeeriumi enda prognoosi alusel täies mahus laekumata, seega kui on oht, et tulused laekub vähem.

Sisuliselt tähendab see seda, et me anname rahandusministrile piiramatu õiguse ainuisikuliselt otsustada, millal ajutiselt piirata riigieelarves ettenähtud summade väljamaksmist. Kas seda ei ole pisut liiga palju ühele institutsioonile?

Sven Sester

Aitäh hea küsimuse eest! Te tegelikult saite valesti aru, kui lugesite seda muudatusettepanekut ja kogu eelnõu teksti. Sellest oli ka rahanduskomisjonis juttu, et rahandusministrile on õigus teha ettepanekuid ja vastavalt nendele teeb ta teatavaid muudatusi. Ettepanekud peaksid aga kuskilt tulema. Meil oli ka rahanduskomisjonis selle üle diskussioon. Küsimus oli veel prognoosituses kui sellises. Te leidsite, et sõna "prognoositav" on liiast. Juhin tähelepanu, et kui me eelarve vastu võtame, siis kõik tulud on ju järgmise aasta või selle sama konkreetse eelarve kontekstis tegelikult prognoositavad. Lõppotsused võtab vastu ikkagi Vabariigi Valitsus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Eelmise aasta teisel poolel oli Riigikontroll väga tihedas kirj vahetuses Rahandusministeeriumiga ja sellest andis ta aru ka meile. 12. novembril tuli rahanduskomisjoni Riigikontrollilt kiri, kus on toodud neli põhipunkti, mille osas Riigikontroll ei näe mitte olukorra paranemist, vaid selle süvenemist. Näiteks arvab Riigikontroll, et riigieelarve seaduse eelnõuga kavandatakse ümber korraldada strateegilise planeerimise süsteem. Väidetakse, et eelnõuga suurendatakse Riigikogu rolli selles süsteemis, Riigikontroll aga arvab, et see roll pigem väheneb ja muutub ebaselgemaks. Ja on veel kolm põhipunkti. Kuidas sa kommenteerid Riigikontrolli pöördumist ja kuidas me kavatsame sellele reageerida?

Sven Sester

Aitäh hea küsimuse eest! Riigikontroll on toonud välja päris mitu punkti. Eks see ole alati nii, et võib jääda eriarvamusi. Rõhutan veel kord, et täna ei lähe eelnõu mitte vastuvõtmisele, vaid selle lugemine katkestatakse.

Mitu märkust, mis Riigikontroll on teinud, on leidnud kajastust ka nendes muudatusettepanekutes, mis täna teie laudadel on. Kas või seesama näide, mille põhiseaduskomisjon välja tõi ja mis puudutas põhiseaduslike institutsioonide tulemspõhist eelarvestamist ja potentsiaalset allutatust Vabariigi Valitsusele. See oli ka Riigikontrollil välja toodud.

Lisaks on tõesti väga oluline kogu strateegilise planeerimise korraldus: milline roll on Riigikogul, milline roll on Vabariigi Valitsusel ja milline roll on teatud dokumentidel. Siin on ju erineval tasemel dokumendid. Seda tööd me jätkame peale katkestamist. Kõik need punktid, samuti stabiliseerimisreservi ja riigi rahandusega seonduvad küsimused riigi rahavoo-gude juhtimisel, ehk siis kõik need punktid, mis Riigikontroll on välja toonud, on läbirääkimisteemad. Läbirääkimisi ja konsultatsioone on ka ametnike tasemel toimunud mitmeid. Eelnõu algataja andis Rahandusministeeriumi näol meile viimasel rahanduskomisjoni koosolekul selge signaali, et need muudatusettepanekud on Riigikontrolliga läbi arutatud ja heakskiitu leidnud. See on oluline informatsioon küllap ka saali jaoks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Muudatusettepanek nr 24. Komisjon lükkas tagasi Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ettepaneku, et Vabariigi Valitsus annaks Riigikogule üks kord aastas aru valdkondade arengukavade täitmise kohta. Sa ütlesid oma vastuses, et see ei ole sellepärast vajalik, et aruanne ju esitatakse majandusaasta koondaruande raames. See vist ei ole väga tõsine argument. Majandusaasta koondaruandes on mõnele valdkonnapoliitikale pühendatud tibia üle ühe lehekülje ja paljudele alla lehekülje. See on ääretult napp. Lisaks sellele on aruandes endas kirjutatud, et 2012. aastaks seatud 85 sihttasemest oli võimalik hinnata pooli ja seitsmest seatud prioriteedist nelja kohta ei saa veel hinnangut anda. See on ääretult napp võimalus. Kas te nii täpselt arvasitegi?

Sven Sester

Aitäh hea küsimuse eest! Ma tahan öelda, et kvantiteet ei määra kindlasti kvaliteeti, ja ka vastupidi. Väga oluline on teada saada informatsiooni, kuidas üks või teine arengukava on toimunud. Ja pole kindel, et poole lehekülje asemel üks lehekülg annab tunduvalt parema või täpsema ülevaate. Küsimus on regulatsioonides, selles, kuidas peaks käima arengukavade ülevaatamine ja nende võimalik muutmine perioodil, milleks kava on koostatud. Seda me ka rahanduskomisjonis arutasime. Kui arengukava ei leia tegelikult sellist rakendust, nagu me oleme ette näinud, kas siis tuleks seda muuta ja kui tuleks, siis millise perioodi tagant? Aga meil on võimalik pärast katkestamist seda debatti jätkata, esmalt rahanduskomisjonis ja hiljem juba suures saalis.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kas riigieelarve seadus ei peaks välis-tama võimaluse, et riigieelarvesse plaanitakse tulusid, millel pole veel seaduse jõudu ehk need pole veel seadustatud? Praegu on seoses käibemaksu temaatikaga tekkinud olukord, et eelarvesse kavandatakse tulu, aga seadust sisuliselt ei ole. Ettevõtluse seisukohalt oleks ju tark, et kõik maksumuudatused oleks ettevõtjatel üks aasta ette teada. Mida te sellest arvate?

Sven Sester

Aitäh! Kaks küsimust – esimene maksude stabiilsuse ja teine planeerimise kohta. Me rahanduskomisjonis nimetame kogu seda struktuuripositsiooni ja planeeringut suureks mustaks auguks, see on meie omavaheline žargoon. Loomulikult saab tulusid planeerida vaid lähtudes muudatustest, mis tulenevad seadustest. Näiteks autode käibemaksu käsitletud eelnõu puhul me arvestasime täiendavaid katteallikaid. Aga tegemist on prognoosiga. Tolle-sama autode käibemaksu puhul ma juhin teie tähelepanu sellele, et kui me leidsime täiendavalt 24 miljonit eurot katet, siis me parandasime riigieelarve positsiooni. Ega me siis ju prognoosi ei muutnud, prognoos jäi ikka samaks, mis Rahandusministeerium oli meile ühel hetkel teada andnud, ega siis see 24 mil-

joni võrra ei vähenenud. Prognoos oma makro-ökonomiliste näitajatega on hoopis midagi suuremat ja see koostatakse loomulikult nende seaduste alusel, mis on vastu võetud.

Teine küsimuse pool oli maksumuudatuste ja maksukeskkonna stabiilsuse kohta. Ma olen teiega täitsa nõus, et maksukeskkond peaks olema võimalikult stabiilne, võimalikult enustatav. Ega siis lisaväärtus ei teki kuskil mujal kui meie ettevõtluses. Mida ebastabiilsem on maksukeskkond, mis otseselt ettevõt- taid mõjutab, seda suurem on risk, et ettevõt- ted ei taha sellel turul olla.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Allik, teine küsimus!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Eelnõu §-ga 84 kavatakse muuta Eesti Rahvusringhäälingu seadust, kusjuures mitte ainult riigieelarve seadusest tulenevatel põhjustel, vaid kavatakse ette võtta tõsine poliitiline muudatus: nimetada rahvusringhäälingu nõukogusse täiendav liige täitevvõimu esindajana. Ringhäälingupoliitika on seni traditsiooniliselt kuulunud Riigikogu kultuurikomisjoni vastutusalasse. Miks rahanduskomisjon ei ole küsinud kultuurikomisjoni arvamust selle punkti kohta või on seda kavas teha?

Sven Sester

Baasseaduses plaanitakse selle eelnõuga tõesti päris mitmeid muudatusi. Kuna eelnõu lugemine on kavas katkestada, siis kindlasti rahanduskomisjon saab kultuurikomisjoni arvamust küsida, kui seda vajalikuks peetakse. Meil on see võimalus olemas. Mul ei ole voli anda teile rahanduskomisjoni esimehena kindlat sõna, see peab ikka olema komisjoni enamus otsus. Aga hea, et te selle saalis ära markeerisite, nüüd saab rahanduskomisjonis selle teema üles tõsta.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kotkas, teine küsimus!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austet ettekandja! Sotsiaaldemokraatide muudatusettepanekutest tulenevalt olete mitmes kohas täpsustanud väljendit "vähemalt tasakaalus". See on igati

kiiduväärt. Aga miskipärast on § 5 lõikesse 2 see ikkagi sisse jäänud. See "vähemalt tasakaalus" on minu arvates selline kõnekeelne väljend, millest poliitikud ja rahandustegelased saavad ühtviisi aru, et eelarve on kas tasakaalus või ülejäägis, aga nende inimeste jaoks, kes on füüsikat ja loogikat õppinud, tähendab see ka seda, et eelarve on kas tasakaalus või puudujäägis. Mis põhjusel § 5 lõikesse 2 on see "vähemalt tasakaalus" sisse jäetud?

Sven Sester

Ärge otsige siin mingit suurt karvast kätt või suurt venda, kes on teadlikult tahtnud nii jätta. Ma kiidangi siinkohal muudatusettepanekute tegijaid ja nende esindajaid rahanduskomisjonis Eiki Nestorit ja Rannar Vassiljevit. Nad on asju selgitanud ja päris mitme nende soovitusel põhjal on osa rahanduskomisjoni ettepanekuid tunduvalt täpsema sõnastuse saanud. Suure töö on tegelikult ära teinud mitte ainult komisjon, vaid ka üks fraktsioon.

Teie toodud § 5 lõikes 2 sisalduv "vähemalt tasakaal" iseenesest ütleb ära, mida silmas peetakse. Kui teie arvates pole see lõige sõnastatud sellisena, et saaks täpselt aru, kas peab olema tasakaal või ei pea, siis me võime selle üle täiendavalt diskuteerida. Mina saan aru, mida selle all silmas peetakse – kui on "vähemalt tasakaalus", siis on kas tasakaalus või parem. Kui te tunnetate, et peaks näiteks sõna "vähemalt" ära võtma, siis me peale teise lugemise katkestamist saame seda komisjonis arutada, nagu muidki redaktsioonilisi tähelepanekuid. On selge, et nii selle kui ka kõikide muude eelnõude sõnastus peab olema niisugune, et tõlgendamise ruumi ei jää. Tuletame meelde, millisena see eelnõu saabus Riigikogusse. Ma paragrahvi ei oska praegu hoobilt öelda, aga näiteks räägiti selles võlakoo- muse kasvust 60% lähedale SKT-st. Millal on jõutud "60% lähedale", on interpreteerimise küsimus. Kõik sellised kohad oleme rahanduskomisjoni muudatusettepanekutega nüüd selgelt ära märkinud. "60% lähedal" asemel on parem formuleering näiteks "üle 50%". Kinnitan, et ka selle § 5 lõike 2 juurde saame vajaduse korral tagasi tulla.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud Sven! Mul on raske sinuga nõustuda, et Riigikontroll oleks nende tehtavate muudatustega nõus. Üks Riigikontrolli märkus seisneb selles, et baasseadus ei kindlusta seda, et kohalikud omavalitsused ei pea riigi ülesannete täitmiseks oma tuludest saadud vahendeid kasutama. Aga küsimus on mul hoopis selline. Baasseadus on selleks liiga tõsine asi, et sellega tegeleks mingi kitsas ring. Arvestades seda, et eelnõuga eriti kiiret ei ole, et on kindlalt kolm kuud aega selle kallal tõsiselt töötada, ehk võiks teha ümarlaua või laiendatud koosseisuga istungeid, kust võtaksid osa kohalike omavalitsuste esindajad, Riigikontroll või kes tahes veel?

Sven Sester

Ma ei jaga arvamust, et eelnõuga tegeleb kitsas ring. Algataja ehk Rahandusministerium on pidanud eelnõu koostamisel läbirääkimisi eri institutsioonidega, samuti kohalike omavalitsuste esindajatega. Olen aru saanud, et kooskõlastusring oli sisuliselt kaks, enne kui eelnõu jõudis Riigikokku. Meie kriitika siin Riigikogus seisnes kahes etteheites. Jällegi see kvantiteedi küsimus: sa pead mitu korda läbirääkimisi, aga ikkagi jääb õhku küsimusi, mis minu kui rahanduskomisjoni esimehe hinnangul vajavad mingeid lahendusi. Sellest järeldub, et seda tööd oleks pidanud veel kolmas ring tegema. Teine meie etteheide oli, et periood, mis jääb eelnõu Riigikokku saabumise ja potentsiaalse jõustumise vahele, on lühike.

Rahanduskomisjon otsustas eelnõust välja võtta ühe paragrahvi, mille jõustumise tähtaeg oli 1. veebruar 2014. Et mitte olla tolle paragrahvi tõttu nurka surutud, võtsime selle välja. See andis meile võimaluse aega juurde saada ja seda me kasutamegi. Nüüd on see eelnõu olnud Riigikogus juba mitmeid kuid ja selle aja jooksul on erinevad töögrupid kohtunud.

Mis puutub kaasamise, siis kõik osapooled, kes on väiksemal või suuremal määral eelnõuga seotud, on töögruppides olnud. Ja nagu te teate, me läheme täna katkestamise teed. Üldiselt me tunnetame, et selle eelnõu kallal on palju tööd tehtud ja nüüd me võiksimme ta lõpuks seaduseks vormistada. Arvestades, et täna seda veel vastu ei võeta ja aega läheb veel, siis eks neid päevi kogune juba

päris palju. Me peaksime edasi liikuma – mitte kiirustades, aga meil ei ole mõtet ka protsessi pidurdada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur, teine küsimus!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna muudatusettepanek nr 55 – äkki sa selgitad saalile ja ka mulle. Sa rääkisid nii kiiresti, oli üsna keeruline aru saada. Millest ikkagi tekib vajadus luua kohalikele omavalitsustele uus laenu liik, mille nimi on äravõetud looma pidamise korraldamiseks võetav laen. Üldiselt tulenevad kohalike omavalitsuste laenud kas riigieelarve seadusest või kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadusest, nüüd siis käiakse välja loomakaitse seadusest tulenev eraldiseisev laenu liik. Kas see on hädavajadus? Kas omavalitsused on palunud, et peaks eraldi olema selline laenu liik?

Sven Sester

See teema oli ka rahanduskomisjonis üleval. Ma ei mäleta konkreetset ajendit, mis omavalitsusega see seondus ja mille pärast see eelnõusse pandi. Samas leidis rahanduskomisjon, et kui me tahaksime selle muudatuse loomakaitse seaduses teha, siis me peaksime säärase eelnõu eraldi algatama. Praegu me menetleme riigieelarve seadust. See on rahanduskomisjoni seisukoht. Keegi ei ole keelanud loomakaitse seaduses muudatust teha, aga selle kohta võiks eraldi eelnõu algatada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Austatud komisjoni esimees! Ma lähaksin juba järgmiste debattide juurde, mis tulevad peale katkestamist. Jutuks tuleb muudatusettepanek nr 32, mille eile rahanduskomisjon peale pikka vaidlust tegi ja mis käsitleb struktuurset tasakaalu. Eile märkis komisjoni liige Sõerd väga tabavalt, et ka Euroopa Komisjon ütles meie selle aasta eelarve kohta, et Vabariigi Valitsuse pakutud struktuurne tasakaal, ülejääk 0,...%, on tegelikult väiksem. Ta ütles teise numbriga. Me oleme komisjonis kõik tead-

likud, et struktuurne tasakaal kui selline on mõnes mõttes must kast. Kui me nüüd hakkame Riigikogus eelarve menetlemise käigus tehtud muudatusi sellest lähtudes hindama, siis mismoodi Riigikogu komisjon selle mõistmisega hakkama saab, kas üks või teine muudatuseettepanek mõjutab struktuurset tasakaalu või mitte. Eile me ühiselt leidsime, et muudatus, mille komisjon tegi selle aasta riigieelarve puhul, et katta maksuseaduste mittevastavõtmisest tekitatud puudujääki, sellele nõudele ei vastaks ega ei oleks tulnud arvestamisele. Aga järgmise, 2015. aasta eelarve puhul me peame juba olema nii targad, et ütleme: see muudatus vastab nõuetele, see mitte. Kuidas sa kujutad ette, et me seda teeme?

Sven Sester

Jutt on finantskirjaoskusest. See on küsimus, mida me oleme ka arutanud. Ma toon ühe analoogse näite teemast, mida me oleme käsitlenud ka siin Riigikogu saalis, kui kõne all oli Eesti Energia aktsiakapitali suurendamine. Üks Riigikogu liige tegi ettepaneku, et võtaks selle raha, mis Eesti Energiasse läheb, ja eraldaks näiteks mingiteks toetusteks või palkadeks. Raamatupidamislikus mõttes – rõhutan, raamatupidamislikus mõttes – on Eesti Energia puhul tegemist finantsinvesteeringuga, kui me kapitali suurendame. Finantsinvesteeringu puhul ei ole tegemist kuluga, raha muutub bilansi aktivas mingiks muuks ekvivalendiks. Kui me eraldaksime selle summa näiteks toetusteks, siis ta oleks kirjas kululiigina.

Analoogsete näidete puhul ja ka sinu välja toodud muudatuseettepanekute arutamise puhul on arusaamine sellest, kas konkreetse ettepaneku puhul on tegemist struktuurne tasakaalu rikkumisega või mitte, finantskirjaoskuse küsimus. Ega ei ole põhjust häbeneda, kui on vaja üht-teist küsida. Kui ei tea ise, siis tuleb küsida, kas ettepaneku arvestamine muudaks struktuurset tasakaalu või mitte. On eeldatud, et Riigikogu liige teab, mis asi on struktuurne tasakaal.

Teine, eraldi küsimus on see, kas säärane põhimõte peaks üldse baasseaduses sees olema. Näitena võib tuua, et muudatused, mis tehti 2014. aasta riigieelarve menetlusel, uue seaduse järgi ei oleks leidnud kinnitust, kuna need muudavad struktuurset tasakaalu. See on nagu eraldi teema. Mina arvan, et lähtuvalt

konservatiivsest planeerimispoliitikast pole struktuurne tasakaalu sissetoomine iseenesest halb.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Hea komisjoni esimees! Mu küsimus puudutab seaduseelnõu § 84 ja paranduseettepanekut nr 47, mille on teinud Sotsiaaldemokraatlik Erakond. See puudutab rahvusringhäälingu seaduse muutmist. Mis on sisuline põhjus, miks seda sotsiaaldemokraatide head ettepanekut ei toetatud? Ma saan aru, et ettepanek ei leidnud komisjonis toetust, seega ei lähe see ilmselt ka suures saalis läbi. Kui tõesti on valitsusel suur soov nimetada rahvusringhäälingu nõukogusse oma esindaja, miks tahab ta seda teha kultuuriministri kaudu, mitte rahandusministri kaudu, kui see nimetamine on tõesti riigieelarve ja finantsküsimustega seotud?

Sven Sester

Mul ei ole teile mingit uut sisulist informatsiooni edasi anda. Eelnõu muudatuseettepanekute läbivaatamisel ma teatud sisulisi põhjendusi vahendasin. Saan tugineda informatsioonile, mille on andnud eelnõu algatajad, ja diskussioonile, mis on olnud rahanduskomisjonis. Mis puutub muudatuseettepanekusse nr 47, siis kordan igaks juhaks üle, et on soovitud lahendada kehtiv segadust tekitav erisus, et Rahandusministeeriumiga peetavates läbirääkimistes esindab rahvusringhäälingut rahvusringhäälingu nõukogu. Muidu peetakse eelarveläbirääkimisi vaid ministeeriumide ja põhiseaduslike institutsioonidega. Kui see teema jääb peale teise lugemise katkestamist endiselt üles, siis saame rahanduskomisjonis seda veel arutada. Midagi pole lukku löödud.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Minu küsimus ei olnud selle kohta, kas tuleks likvideerida olukord, kus on arusaamatu, kes peab kaitsma rahvusringhäälingu eelarvet. See oli tõesti segane olukord, kaks seadust ei olnud

omavahel kooskõlas ja on hea, et probleem ära lahendatakse. Rahandusminister on aga öelnud, et kui valitsus saab endale rahvusringhäälingu nõukokku esindaja, siis saavad seal ka kõik finantsküsimumused kontrolli alla. Kui eesmärk on seesugune, miks siis esindaja nimetab kultuuriminister, mitte rahandusminister?

Sven Sester

Ma ei oska täpselt öelda. See küsimus on väga spetsiifiline. Arutame seda. Rahanduskomisjonis seda teemat üleval ei olnud, kui ma püüaksin vastata, oleks see juba minu interpretatsioon. Me saame seda kindlasti küsida kas otse ministrilt või siis komisjoni edasises arutelus.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! § 44 lõikes 2 on minu arust eksitav tekst. Siin on kirjas, et kohaliku omavalitsuse üksuste ja nende liitude ning Vabariigi Valitsuse vahelise kokkuleppega määratakse igasugused põhimõtted. Paraku minu teada ei ole seda kokkulepet viimasel kolmel-neljal aastal saavutatud. Mille alusel need põhimõtted siis tegelikult määratakse?

Sven Sester

Vaatame üle! Vaatame riigieelarve seaduse eelnõu menetluse käigus üle ka selle konkreetse § 44 lõike 2. Ei ole üldse küsimust! Aga väga hea, et sellised küsimusi tekitavad sätted suure saali istungi stenogrammis fikseeritakse – need on kohad, millele rahanduskomisjon saab oma tähelepanu pöörata. See on väga teretulnud!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole.

Sven Sester

Aitäh teile!

Aseesimees Jüri Ratas

Võtke heaks! Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Härra aseesimees! Lugupeetud kolleegid! Eesti Keskerakonna fraktsioon toetab täna seaduseelnõu lugemise katkestamist. Seda juba sel lihtsal põhjusel, et praegusel kujul ei ole seda võimalik isegi kolleege sundides vastu võtma. Ja teine asi, milles Eesti Keskerakonna fraktsioon kindel on, on see, et riigieelarve baasseadus on riigi jaoks liiga tähtis, et seda arutada ainult ministeeriumi ja rahanduskomisjoni vahel. Sellel arutelul peab olema palju laiem pind. Meie igal juhul pakume, et komisjon korraldaks arutelud kohalike omavalitsuste liitudega, tööandjate organisatsioonidega jne.

Nüüd seaduseelnõu juurde. Mõned märkused. Ma olen siin kogus periooditi olnud 1999. aastast peale ja arvasin, et olen kõike näinud. Seda, mis toimus eile rahanduskomisjonis, ma nägin aga esimest korda. Praegu te näete oma laudadel või riulis oleva seaduseelnõu juures 60 muudatusettepanekut. Eile oli neid 63. Millest ma praegu räägin? Nimelt, kui me arutasime muudatusettepanekut, mis eile oli nr 38 ja mida täna enam ei ole, siis hääletamise tulemus oli poolt 1, vastu 4, ülejäänud pidulikult puudusid, kuigi kõik olid komisjonis olemas. See oli rahanduskomisjoni muudatusettepanek. See oli Rahandusministeeriumi esitatud, aga sellegipoolest oli hääletustulemus selline, nagu ta oli. Tõega, ma nägin seda esimest korda! See ise juba näitab eelnõu 513 kvaliteeti – see on alla igasugust kriitikat.

Tahan pöörata tähelepanu veel ühele muudatusettepanekule, mis kahjuks on muudatusettepanekute tabelis olemas. See on muudatusettepanek nr 32 ja kõlab niiviisi: muuta § 38 lõige 2 ja sõnastada järgmiselt: riigieelarve eelnõu muutmise ettepanek ei või põhjustada struktuurset riigieelarve puudujääki, selle suurenemist ega struktuurse ülejäägi vähenemist. Ma tõstsin komisjonis üles küsimuse, kas ei teki selline võimalus, et tulevikus, kui tulevane opositsioon esitab 300, 600 või kas või 1000 muudatusettepanekut, siis on koalitsioonil kõige kergem avaldada arvamust, et kõik need muudatusettepanekud põhjustavad struktuurset riigieelarve puudujääki. Selle all võib mõelda üksipuha mida. Ja kui selline arvamus on olemas ning kui selleks ajaks koalitsioon on ühte toredasse seadusesse lülitanud punkti, et muudatusettepanekud, mis ei vasta riigieelarve seaduse § 38 lõikes 2 sätestatule, ei kuulu suures

saalis hääletamisele, siis ongi niiviisi, et koalitsioon võib sellisel suvalisel moel opositsiooni hambutuks teha. Meie fraktsioon paneb täna selle muudatusettepaneku hääletamisele ja ma palun kõiki meid toetada ning hääletada selle vastu. Sellist demokraatia riivet, nagu on näha tolle riigieelarve seaduse eelnõu menetlemisel, pole ma näinud. Komisjonis küll vastati, et mis sa nüüd, me ju räägime ja arutame ja kõik muudatusettepanekud vaatame läbi.

Palun kolm minutit lisaks!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, kolm minutit!

Mihhail Stalnuhhin

Komisjonis küll vastati, et mis sa nüüd, me ju räägime ja arutame kõik muudatusettepanekud läbi. Küsimus ei ole selles, kas neid arutatakse rahanduskomisjonis, küsimus on selles, kas ettepanekuid saab siin saalis hääletusele panna.

Veel tahan öelda, et ma olen päri Riigikontrolliga, kes novembri keskel teatas oma arvamuse. Nimelt seda, et uue riigieelarve seadusega kavandatakse ümber korraldada strateegilise planeerimise süsteem ja väidetavalt suurendatakse Riigikogu rolli selles. See roll aga pigem väheneb ja muutub segasemaks. Kahjuks pole mul kogu argumentatsiooni võimalik teile tutvustada, kiri on pikk ja põhjalik. Soovitan teil vaadata kirjavahetust, seal on see kiri täitsa olemas.

Olen nõus Riigikontrolliga ka selles, et riigieelarve, st riigivara kasutamise järelevalvega on otseselt seotud ka aruandlus ja see paraku muutub nigelamaks. Meil kaob too seni olnud mingigi ettekujutus, kuna on võimalik see meilt ära võtta praktiliselt täies ulatuses.

Olen nõus Riigikontrolliga ka selles, et riigieelarve, st riigivara kasutamise järelevalvega on otseselt seotud ka aruandlus ja see paraku muutub nigelamaks. Meil kaob too seni olnud mingigi ettekujutus, kuna on võimalik see meilt ära võtta praktiliselt täies ulatuses.

Stabiliseerimisreservist ei ole mul aega rääkida, aga kui see teid huvitab, siis lugege Riigikontrolli kirja. Aga eraldi mure on, et me oleme aastaid rääkinud sel teemal, et valitseb vastuvõtmatu olukord, kus kohalik omavalitsus peab oma tuludest kujunenud eelarvest kinni maksma igasugu riigi ülesannete täitmist – kas otsesel kujul, nagu see juhtus piiriületuse korraldamisel ühes või teises kohas, või kaudselt nagu siis, kui riik annab mingid oma ülesanded kohaliku omavalitsuse kanda ja rahaga seda ei kindlusta. Riigikontroll on välja pakkunud mehhanismi, kuidas see on võimalik

lähiajal ära teha. Selleks oleks vaja veidi muuta ka seda seaduseelnõu, aga seda tehtud ei ole. See on kõige suurem mure, sest nii nagu kohaliku omavalitsuse eelarvele on pikalt liiga tehtud, nii jätkatakse seda selle eelnõuga. Midagi selles valdkonnas ei muutu, seda ka uue seadusega.

Lõpetuseks, et see paremini meelde jääks. Meie ettepanek on tungiv ja me palume rahanduskomisjonil seda vähemalt arutada ja viia läbi laiahaardelised diskussioonid kõigi nende esindajatega, kelle elu sõltub riigieelarve baas-seaduse vormist ja sisust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Andres Herkeli!

Andres Herkel

Härra juhataja! Austatud kolleegid! Kuna auväärt komisjoni esimees viitas, et suure saali stenogramm on tähtis alus sellele, mida rahanduskomisjon edasi teeb, siis ma lisaksin mõned marginaalid selle seaduseelnõu lugemise stenogrammi.

Ma ei küsinud mitte ilmaasjata selle kohta, kas põhiseaduslikkuse analüüs põhiseaduskomisjonis ka pärast teise lugemise katkestamist jätkub. Olin põhiseaduskomisjoni liige, kui komisjon selle eelnõu kohta arvamuse andis, ja mäletan üsna hästi, et aeg, mis meie komisjonile sellega tegelemiseks anti, oli üsna napp. Kaasnes ka niisugune märkus, et see, mida komisjon toona ütles, oli miinimum sellest, mida niisuguse ajaraami puhul öelda saab.

Aga need asjad põhimõtteliselt olid fundamentaalsed ja puudutasid nii põhiseaduslike institutsioonide autonoomiat kui ka Riigikogu enda autonoomiat eelarve menetlemisel. Neid ei tohi riivata ega jätta juhuse hooleks. Komisjoni esimees ütles, et vaatame, millised muudatusettepanekud veel laekuvad ja kuidas see asi siis välja kukub. Minu arvates peab rahanduskomisjon vastutama selle eest, et kui seaduseelnõu antakse lõppmenetlusse, siis selle vastavus põhiseadusele ei ole enam vaidlustatav.

Teine küsimus, mille ma sama küsimuse raames esitasin, oli, kuidas üldse ministeeriumist sai tulla niisugune praak. Sellele sain komisjonilt veenva vastuse. Aitäh! Ma arvan ka, et edaspidi niisugust asja olla ei tohi. Küll

aga ei ole ma päriselt nõus selle väljavabandamisega, et aasta lõpp oli kiire. Minu meelest säärast praaki ei saa kuidagi seletada kiirusega, seda saab seletada suhtumisega, sh ministri suhtumisega meisse, Riigikogusse. Komisjonid, fraktsioonid ja Riigikogu liikmed peaksid olema märksa otsusekindlamad ja nõudma, et niisuguseid eelnõusid meile ei esitataks. See puudutab ka põhiseaduslike institutsioonide sõltumatust, see puudutab ka sedasama rahvusringhäälingut, mille kohta saalis on korduvalt küsitud ja mis ei ole põhiseaduslik institutsioon. Võib-olla pole see, kui ministrium hakkab rahvusringhäälingu nõukoguse liikmeid määrama, põhiseadusega mitte mingisugusel moel vastuolus, küll aga kärbib see avalik-õigusliku ringhäälingu autonoomiat. Ma tahaks, et me niisuguseid asju suudaksime vältida.

Lõpuks viimase marginaali korras üks lühike tagasivaade. Mitte ainult mina, vaid ka mitmed varasemad rahvasaadikud ja võib-olla ka mõned praegused staažikamad olivad on ilmselt pead murdnud, kust ikkagi sai alguse Riigikogu rolli vähenemine võrreldes valitsusega. Ilmselt üks põhilisi lähtekohti oli see, mis toimus Riigikogu IX koosseisus sellesama riigieelarve baasseadusega. Kui me loobume oma pädevusest riigieelarve küsimustes, siis toob see paratamatult kaasa Riigikogu marginaaliseerumise ka muudes valdkondades. Ma väga tahan seda vältida. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Hea juhataja! Kolleegid! Palun kohe alguses lisaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit.

Eiki Nestor

Alustan sellest, et rahanduskomisjon väga mõistlikul moel võttis selle eelnõuga rahandusministrilt ja Vabariigi Valitsuselt hoogu maha ja juhtis tähelepanu, et äkktöö korras seda seadust vastu võtta ei kõlba. Täna on eelnõu läinud paremaks, aga võiks olla veel parem.

Ma tahan öelda, et liikumist on kolmes suunas. Näiteks alles sellel nädalal me saime komisjonis teada, et Euroopa Keskpank ei ole päris rahul sellega, millise positsiooni me näeme selle seadusega ette Eesti Pangale. Seda on vaja muuta ja me teeme seda rahulikult, ei ole häda midagi. On toimunud positiivseid muudatusi. Ma julgen meie fraktsiooni nimel komisjoni tänada, et mitut meie ettepanekut on osaliselt arvestatud. Nendest kõige olulisemaks pean kahte. Esiteks seda, et riigi eelarvestrateegia tuleb arutlusele ka Riigikogus, see ei jää ainult valitsuse dokumendiks. Ei saa nii olla, et me võtame vastu eelarve, mille strateegiast me mitte tuhkagi ei tea. Teine oluline muudatus on seotud summadega, mille võrra riigi tulud ületavad kulutusi, ehk n-ö ülelaekunud rahaga, mis esialgses versioonis sõitis otsejoones rahandusministri käsutamise alla. Nüüd saame seoses majandusaasta aruandega meie otsustada, mis selle rahaga teha: kui suur osa läheb kassareservi, kui suur osa stabilisatsioonireservi. Need on positiivsed muudatused.

Aga kolleegid, kes enne mind rääkisid, rääkisid mõlemad õiget juttu. Mis on selle eelnõu viga? See on ametnikukeskne visioon sellest, kuidas asi peaks käima. Selle eelnõu tähtsus, sõbrad, on selles, et see reguleerib väga paljut. Kas või seesama üleriigiline tsirkus sõiduauto-de käibemaksuga – seegi on selle seaduse küsimus. Kui riigieelarve seadus võimaldab teatud asju teha, siis võibki selline tsirkus käivituda. Kui see seadus seda teha ei luba, siis seda juhtuda ei saa.

Eile kõigi suureks üllatuseks komisjon – ma tänan teda selle eest! – tõesti häälteenamusega suunas Rahandusministriumi tagasi ühe ettepaneku, mis oli lausa hull. Täna on siin eelnõus ette nähtud, et kui riigi tulud oodatud suuruses ei laeku, siis teatud juhul võib rahandusminister väljamakseid piirata. Tuli uus ettepanek: kui ka prognoositavad tulud ei täitu, siis ta võiks samamoodi käituda. Minu meelest ametnikud ei saanud ka enne asjast aru, kui ma tõin näite. Praegu on nii, et rahandusminister, kelle sõiduauto-de käibemaksu puudutav ettepanek on kuu peale saadetud, kelle pakutud 1000-euroste arve deklareerimine on välja kuulutamata ja kaevandamise tasud Riigikohtu poolt tühistatud, saab öelda, et tulud ei laeku ja, hing täis, teatab, et nüüd ma piiran välja-

makseid nii kaua, kuni te minu pakutud käibemaksumuudatusi vastu ei võta. Vaat niisugust olukorda ei tohi olla, saate aru!

Mis on siin veel puudu? Mõnes asjas on küll toimunud lähenemisi, aga alustan lihtsast puudusest. On vaja seletada – ma loodan siin ka põhiseaduskomisjoni abile, kus iganes Maruste ka praegu ei ole –, et kuidagi imelik on siin seaduses sätestada, et kuigi meie põhiseadus ütleb, et rahalisi kohustusi riigile võtab Riigikogu, siis laenu otsustamise otsustab rahandusminister või Rahandusministeerium. Muidugi kõik saavad ühtmoodi aru, kuidas see mehhanism tegelikult töötab, aga sõnastus on niisugune.

Järgmised probleemid puudutavad Riigikogu ja valitsuse vahelist tasakaalu. Kõigepealt tunnistan, et ükskõik, mida minu armsad ja mitte nii armsad parempoolsed kolleegid Delfis või kuskil mujal sotsiaaldemokraatide kohta kokku ka ei valeta, iseenesest on need korrigeerimis- ja kompenseerimismehhanismid, mis nüüd seadusesse tulevad, mõistlikud. Me ei räägi enam igal aastal mingit muinasjuttu tasakaalus eelarvest, mis on jama, vaid räägime sellest, et võib olla nii häid kui ka halbu aastaid. Ja siis, kui on halvad aastad olnud, tuleb nende möödudes headel aastatel vahepeal tekkinud puudujääk heastada. Kõik on lihtne.

Näiteks selline näide §-s 6, et kui on vaja korrigeerida eelarvepositsiooni, siis kes selle otsuse langetab. Praegu võib sellest sõnastusest välja lugeda, et asi käib niimoodi, et Rahandusministeerium prognoosib, et asi on hull, rahandusminister tõstatab valitsuses teema, et eelarveprognoosid ei täitu, ja teeb vajaduse korral ettepanekud eelarvepositsiooni parandada. Ja see on tema otsus. Meie ettepanek on lihtne: rahandusminister on kohustatud ettepaneku viima valitsusse ja valitsus otsustab, et on vaja muuta eelarvepositsiooni, mitte rahandusminister. Lihtne näide.

Või § 7. Kui on halvad aastad mööda saanud ja me oleme saavutanud struktuurse tasakaalu, siis on väga mõistlik kirjutada siia, et see vahepealne miinus oleks vaja heastada. Rahandusministeerium arvab, et seda peab tegema nii, et vähemalt 0,5% SKT-st aastast tuleb selleks planeerida. Meie ettepanek oli see arv siit välja jätta, et regulatsioon oleks paindlikum, sest reeglina väga halbadele aastatele

järgnevad paremad aastad, mis ei ole veel väga head. Näiteks kui see eelarve n-ö tasakaalustatav summa on 0,7% SKT-st, siis miks ei võiks asja heastada nii, et ühel aastal eraldatakse 0,2% ja järgmisel aastal 0,5% SKT-st? Need võivad näida nüanssidenä, aga nendest sõltub, kas meile tuuakse siia mingi järgmine bravuurikalt tehtud käibemaksuseadus või mitte.

Kõige olulisem on, et kahjuks ei ole toimunud mitte mingit lähenemist riigi strateegiliste dokumentide küsimuses. See on nii kurb, sõbrad! See on kohutav! Rahandusministeerium tahab, et praegune olukord püsiks. Nagu see asi käib: me ühiskonnas tõstatame probleemi, hulk tarku inimesi tuleb kokku ja arutab, kuidas neid lahendada, koostab mingisuguse dokumendi, aga kõik lõpeb sõnadega: seda rahastatakse sõltuvalt riigieelarve võimalustest. Pärast seda võite selle dokumendi maha matta ilma puhkpilliorkestrit kutsumata. See on mingi poliitilise eneserahulduse vorm, mis väljendub ühes pressiteates, et niisugune kava sai valmis, ja rohkem midagi ei järgne. Lugege meie ettepanekud läbi! Kui seadus nõuab ja valitsus tahab, tulevad need kavad siia. Riigikogu arutab, pärast seda võib valitsus teha neis muudatusi ja Riigikogu seejärel kas kinnitab konkreetse kava või mitte. Aru antakse Riigikogule ja kui vaja, siis muudetakse neid arengukavasid. Ainult nii asi töötab, muul juhul jääb püsima praegune rumal olukord. Kutsun teid üles meie muudatusi toetama!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Võime asuda eelnõu 513 muudatusettepanekute läbivaatamise juurde, neid on laekunud kokku 60.

Esimene muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt. Teine muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon ei ole seda arvestanud. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda ettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame hääletusprotseduuri ettevalmistust.

Head ametikaaslased, panen hääletusele teise muudatusettepaneku, mis on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 34 Riigikogu liiget, vastu 43, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 3 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele kolmanda muudatusettepaneku, mis on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 35 Riigikogu liiget, vastu 43, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 4 on juhtivkomisjoni tehtud. Muudatusettepanek nr 5 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Muudatusettepanek nr 6 on juhtivkomisjoni tehtud. Muudatusettepanek nr 7 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame hääletamise ettevalmistust.

Panen hääletusele seitsmenda muudatusettepaneku, mis on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 34 Riigikogu liiget, vastu 44, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 8 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame hääletamise ettevalmistust.

Panen hääletusele kaheksanda muudatusettepaneku, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 33 Riigikogu liiget, vastu 44, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 9 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 10 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada osaliselt. Muudatusettepaneku nr 11 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada osaliselt. Muudatusettepaneku nr 12 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Muudatusettepaneku nr 13 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 14 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada osaliselt. Muudatusettepaneku nr 15 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 16 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 17 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Muudatusettepaneku nr 18 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 19 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Muudatusettepaneku nr 20 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada osaliselt. Muudatusettepaneku nr 21 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda ettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame hääletamise ettevalmistust.

Panen hääletusele 21. muudatusettepaneku, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Era-

konna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 34 Riigikogu liiget, vastu 44, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

22. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on seda arvestanud osaliselt. Muudatusettepaneku nr 23 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Muudatusettepaneku nr 24 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame hääletuse ettevalmistamist.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 24. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 33 Riigikogu liiget, vastu 45, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 25 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon ei ole seda arvestanud. Muudatusettepaneku nr 26 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Muudatusettepaneku nr 27 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Muudatusettepaneku nr 28 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 29 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada osaliselt. Muudatusettepaneku nr 30 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 31 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 32 on esitanud juhtivkomisjon. Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Palun muudatusettepanekut nr 32 hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame hääletuse ettevalmistamist.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 32, mille on esitanud rahanduskomisjon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 51, vastu 22, erapooletuid ei ole. Ettepanek leidis toetust.

Muudatusettepaneku nr 33 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Muudatusettepaneku nr 34 on esitanud rahanduskomisjon. Muudatusettepaneku nr 35 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 36 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame hääletuse ettevalmistamist.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 36, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 24 Riigikogu liiget, vastu 41, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 37 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 38 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame hääletuse ettevalmistamist.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 38, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 23 Riigikogu liiget, vastu 42, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 39 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 40 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Palun seda ettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame hääletuse ettevalmistamist.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 40. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 27 Riigikogu liiget, vastu 42, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 41 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada osaliselt. Muudatusettepaneku nr 42 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Muudatusettepaneku nr 43 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 44 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 45 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 46 ei ole esitanud juhtivkomisjon, selle on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Muudatusettepaneku nr 47 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestama. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda siia seadusesse sobimatut paragrahvi hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame hääletuse ettevalmistamist.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 47. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 26 Riigikogu liiget, vastu 39, 1 erapooletu. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 48 on juhtivkomisjoni esitatud. Muudatusettepanek nr 49 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon ei ole seda arvestanud. Muudatusettepanekud nr 50, 51, 52, 53 ja 54 on juhtivkomisjoni esitatud. Muudatusettepanek nr 55 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon ei ole seda arvestanud. Muudatusettepanek nr 56 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Muudatusettepanek nr 57 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvesta-

mata. Muudatusettepanek nr 58 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame hääletamise ettevalmistust.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 58, mis on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 26 Riigikogu liiget, vastu 42, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 59 on juhtivkomisjoni esitatud. Muudatusettepanek nr 60 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata.

Head ametikaaslased, ma tänan teid! Oleme läbi vaadanud kõik muudatusettepanekud, mis puudutavad eelnõu 513. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu teine lugemine katkestada. Määrän eelnõu 513 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 23. jaanuari kell 17. Teine lugemine on katkestatud ja teise päevakorrapunkti käsitlemine lõppenud.

3. Maksukorralduse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (507 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi kolmanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 507 teine lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Tarmo Männi!

Tarmo Mänd

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Eelnõu algatas Vabariigi Valitsus eelmise aasta 14. oktoobril. Esimene lugemine toimus siin saalis 6. novembril.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, palun vabandust! Austatud ametikaaslased, saalis on väga suur lärm. Ma palun, austame ettekandjat ja neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad kuulda eelnõu 507 arutelu edasist käiku! Palun, ettekandja!

Tarmo Mänd

Kuna eelnõuga kavandatakse muuta mitut õiguskomisjoni töövaldkonda jäävat seadust, küsis rahanduskomisjon selle kohta arvamust ka õiguskomisjonilt. Komisjonil eelnõu kohta märkusi ei olnud, küll aga soovitati kaaluda võimaluse korral kohtutäiturite ja pankrotihaldurite kaasamist eelnõu menetlemisse. Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda esitas mullu 8. novembril rahanduskomisjonile taotluse kuulata ära nende seisukohad eelnõu osas. Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja esindajad osalesid komisjoni 16. detsembri istungil, kuhu olid kutsutud ka Justiitsministeeriumi ja Rahandusministeeriumi esindajad. Arutelu keskne teema oli maksuhalduri ja kohtutäituri pädevuse piiritlemine. Menetlusökonomika seisukohalt on maksuvõlgade kiirel ja efektiivsel sissenõudmisel oluline, et oleks üheselt selge, millal ja kuidas menetlus ühelt menetlejalt teisele üle läheb. Maksukorralduse seaduse § 130 lõike 2 sõnastuse täpsustamisel on silmas peetud ka Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja ettepanekut, muudatusettepanek nr 2 on kirjas teile väljastatud dokumentides.

Muudatusettepanekute tähtajaks Riigikogu liikmed, komisjonid ega fraktsioonid eelnõu kohta ettepanekuid ei esitanud. Eelnõu teist lugemist ettevalmistavad rahanduskomisjoni istungid toimusid 16. detsembril ja 13. jaanuaril. Juhtivkomisjon otsustas esitada viis muudatusettepanekut, mis on formuleeritud koos eelnõu algataja esindaja Rahandusministeeriumiga. Esimene muudatusettepanek teeb ettepaneku määratleda maksukorralduse seaduses üheselt mõistetavalt maksuhalduri õigus taotleda kinnisaja käsutamise keelumärke seadmist ilma puudutatud isiku nõusolekuta. Muudatusettepaneku nr 2 tegemisel on silmas peetud ka Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja ettepanekut. Lisatakse viide täitemenetluse seadustikku §-le 25. Eesmärk on saavutada olukord, et täiturid asuksid maksuhaldurite nõudeid kohe täitma. Muudatusettepanekud nr 3, 4 ja 5 puudutavad kõiki eelnõu rakendamise

ja jõustumise tähtaegu. Kõiki muudatusettepanekuid toetas rahanduskomisjon konsensussega.

Komisjon otsustas teha ettepaneku võtta eelnõu teine lugemine täiskogu 15. jaanuari istungi päevakorda ja teine lugemine lõpetada. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on vähemalt üks küsimus. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Mind huvitab muudatusettepanek nr 2. Selle tekstis on kirjas, et "maksuhalduri algatatud täitemenetluse jätkamisel kohtutäituri poolt ei rakendata täitemenetluse seadustiku §-des 24 ja 25 sätestatud nõudeid". Kui vaadata seletuskirja, siis tegemist on kohustuse vabatahtliku täitmise tähtajaga. Tekib olukord, kus täitemenetluse seadustikus on vabatahtliku täitmise tähtaeg olemas, aga teine seadus paneb selle konkreetse toiminguga puhul mingid piirangud peale. Kas sa ei näe selles vastuolu, et üks seadus näeb teatud õiguse ette, teine aga piirab seda?

Tarmo Mänd

Me oleme ühes komisjonis. Väga detailselt me seda ei arutanud, aga me siin õiguslikku probleemi ei näe. Kohustuse vabatahtliku täitmise tähtajast saab juhendada maksuhaldur, kohtutäituril ei ole tarvis seda teist korda rakendada. Selline on eelnõu mõte.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Alustame eelnõu 507 muudatusettepanekute läbivaatamist. Esimene muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt, samuti teine, kolmas, neljas ja viies. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Juhtivkomisjoni ettepanek oli eelnõu 507 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud ja kolmas päevakorrapunkt käsitletud.

4. Väärteomenetluse seadustiku eelnõu (500 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume neljanda punkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud väärteomenetluse seadustiku eelnõu 500 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli austatud justiitsministri Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Mul on hea meel sel aastal esimest korda teie ees olla ja olla siin nii olulise seaduseelnõuga, mis kannab nii ilusat numbrit nagu 500. Head alanud tööaastat ja ka lihtsalt head alanud aastat teile kõigile!

Nüüd siis eelnõust. Loomulikult, nagu ma juba sissejuhatuses ütlesin, on tegemist väga hea eelnõuga ning see väärrib Riigikogus toetamist ja põhjalikku arutelu. Väärteomenetluse seadustiku eelnõu koostamisel seadsime Justiitsministeeriumis eesmärgiks, et väärteomenetlus tuleb läbi viia kiirelt, efektiivselt ja kvaliteetselt. Väljatöötatud seaduseelnõusse on koondatud kogu väärtegude menetlemisega seonduv regulatsioon, lähtudes väärtegude ja nende menetlejate töö spetsiifikast, et hõlbustada väärteomenetlejate tööd. Seadustik on ju eelkõige kohtuvälise menetleja töövahend. Praegu kehtivat VTMS-i – ütleme väärteomenetluse seadustiku asemel edaspidi VTMS, kõlab lühemalt – on selle kehtimise ajal korduvalt täiendatud ja muudetud, täpsemalt öeldes lausa 52 korda, kuid ei ole tehtud läbivaid ja põhjalikke muudatusi, et lahendada küsitavusi, mis on esile kerkinud seaduse igapäevasel rakendamisel. Mitmed väärteomenetluse rakendamisel kerkinud sõlmküsimused on lahendatud kohtuvälise menetlejate ühise või kokkuleppelise praktika kohaldamise kaudu, mille kohta aga selgesõnaline regulatsioon seaduse tasandil puudub. Pean vajalikuks mainida, et tegemist ei ole täiesti uue väärteomenetluse regulatsiooniga. Eelnõu väljatöötamise eesmärk oli kehtiv väärteomenetlus üle vaadata ja vajaduse korral praeguse õigusmaastikuga kooskõlastada ning analüüsida eri liiki menetlusi, et muuta need efektiivsemaks ja kvaliteetsemaks. Seega on aluseks siiski kehtiv VTMS, mille muutmine tulenevalt muutustest

ühiskonnas ning õigus- ja menetluspraktikas on möödapääsmatu.

Eelnõus on arvesse võetud ka kehtivasse väärteomenetlusse 19. juunil 2013 Riigikogus vastu võetud väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõuga (selle number oli toona 375) tehtud muudatused, nagu näiteks menetlustoimingu videosalvestamine kirjaliku protokolliga asemel. Erandkorras nõustusime Siseministeeriumi ettepanekuga võtta see regulatsioon eelnõust välja ja kehtestada see kiiremini, juba kevadel.

Järgnevalt peamistest muudatustest. Esimesena toon välja muudatuse, mis sätestab vähetähtsa väärteo menetluse alustamisel menetlejale diskretsiooniõiguse ehk kaalutusõiguse andmise. Väärteomenetluse alustamisel kehtib üldprintsibiina teatavasti legaliteedi põhimõte, kuid seaduses sätestatud tingimusel on menetlejale antud vähetähtsa väärteo puhul õigus kaaluda menetluse alustamata jätmise võimalust ja piirduda isiku suulise hoiatusega. Ennetades küsimusi, märgin siiski ära, et ilmselt ei ole väärtegu vähetähtis juhul, kui on tekitatud kahju või kui väärteomenetlus on alustatud isiku väärteoteate alusel, milles on osutatud tekitatud kahjule. Ma usun, et meil puudub põhjus kahelda kohtuvälise menetlejate oskustes, pädevuses ja hindamisvõimes tuvastada rikkumise raskust ja otsustada väärteomenetluse alustamise vajalikkuse üle. Näitena võib tuua, et vastavalt kehtiva liikluseaduse §-le 206 on karistatav nõutavalt kauguselt mitteleotava riikliku registreerimismärgiga mootorsõiduki või maastikusõiduki juhtimine (karistus 10 trahviühikut), politseinik võiks aga karistamise asemel öelda juhile, et puhastagu number kohapeal ära.

Teise olulise muudatusena toon esile, et uue eelnõuga anname kohaliku omavalitsuse üksusele ehk valla- või linnavalitsusele kui kohtuvälisele menetlejale õiguse volitada teist kohaliku omavalitsuse üksust viima väärteomenetlust läbi volitava kohaliku omavalitsuse üksuse nimel. VTMS-i kohaselt on ka valla- või linnavalitsus kõigi tema territooriumil toime pandud väärtegude puhul kohtuvälise menetleja, kui seaduses on väärteo menetlemise pädevus sätestatud just omavalitsusele. Kohaliku omavalitsuse üksused on aga väga erineva suuruse ja koosseisuga, mistõttu väärteomenetlejal esineb ülesannete täitmisel raskusi. Selle olukorra

lahendamiseks annab eelnõu kohaliku omavalitsuse üksuse volikogule võimaluse otsustada, et halduslepinguga volitatakse väärtomenetlust läbi viima teine kohaliku omavalitsuse üksus. Kõik volituse sisuks olevad tingimused tuleb kokku leppida halduslepingus, juhindudes kohaliku omavalitsuse korralduse seadusest ja halduskoostöö seadusest.

Kolmandana toon välja, et korrigeeritakse väärtomenetluse lõpetamise aluseid. Kehtivas seaduses, täpsemalt §-s 29, mõned väärtomenetluse lõpetamise alused dubleerivad üksteist. Seetõttu teeme ettepaneku jätta välja tekst "kui seadus, mis nägi ette karistuse väärtete eest, on kehtetuks tunnistatud", kuna see on kaetud väärtomenetlust välistava alusega, milleks on see, et teos puuduvad väärtete tunnused. Kui puudub seadus, mis näeb ette karistuse, siis ei saa olla ka väärtete tunnuseid. Lõpetamise aluste olulisim korrigeerimine puudutab eelkõige otstarbekuse kaalutlusest lähtuvat lõpetamist. Kehtivas väärtomenetluse seadustikus ei ole avatud otstarbekuse tõttu lõpetamise tähendust, eelnõus on aga lahti kirjutatud alused, millistel juhtudel saab väärtomenetluse lõpetada, võttes aluseks otstarbekuse kaalutlused.

Oluliseks tuleb minu hinnangul pidada ka seda, et luuakse paindlikum karistusena mõistetud rahatrahvi tasumise võimalus. Teatavasti tuleb kehtiva seaduse kohaselt rahatrahv tasuda 15 päeva jooksul ja pärast seda pööratakse nõue täitmisele. Nüüd on ettepanek rahatrahvi vabatahtliku tasumise tähtaega pikendada ja see võiks hakata sõltuma rahatrahvi suurusest. Kuni 100 trahviühiku suurune rahatrahv tuleb täies ulatuses tasuda panka 30 päeva jooksul, kuni 200 ühiku suurune rahatrahv 60 päeva jooksul ja kuni 300 trahviühiku suurune rahatrahv hiljemalt 90 päeva jooksul, alates väärtootsuse jõustumise päevast.

Toon välja ka muudatuse, mis võimaldab üldmenetluses kalduda kõrvale üldistest menetlustähtaegadest, samuti teha otsus kiiremini kui 30 päeva möödudes protokollil kätteamisest. Soovi korral saadetakse lahendi koopia menetlusala e-posti aadressile. Selline regulatsioon lahendab praktikas tekkinud mured. Nimelt saavad inimesed sageli enda kohta tehtud otsusest teada alles siis, kui nendega võtab ühendust kohtutäitur. See tähendab, et lahendi tegemisest on möödunud nii palju

aega, et otsus on edastatud juba täiturile täitmiseks. Eelduslikult võime loota, et olukordi, mil isik väärtootsusega tutvuma ei tulegi ega saa seetõttu määratud trahvi tähtaegselt tasuda, jääb vähemaks. Kuna kaebetähtajad algavad siiski päevast, mil väärtootsus on kohtuvälise menetleja juures tutvumiseks kättesaadav ja mis menetlusala isikule teada antakse, tuleb isikul olla siiski hoolas ja kohusetundlik, eelkõige tähtaegade osas. Väärtootsuse koopia saatmine elektronposti teel on võimalus lahendi kättesaamist lihtsustada, kuid kaebetähtaegade algus ei sõltu sellest, millal isik oma elektronpostist väärtootsuse leiab või asjaomase kirja avab.

Kui me juba menetlusest rääkisime, siis ma usun, et huvi võiks pakkuda ka see, et eelnõuga võimaldatakse kohaldada raskemate rikkumiste puhul kiirmenetlust. Eesmärk on anda suuremate rikkumiste korral võimalus karistada isikut kiirmenetluse korras ja seega hoida menetlusressurssi kokku üldmenetluste arvel. Kiirmenetlust ei ole võimalik kohaldada väärteteasjades, mille eest tuleb menetlusala isikut karistada arestiga või kohaldada lisakaristust, näiteks juhtimisõiguse äravõtmist.

Täiendatakse ka kohtupidamist puudutavaid sätteid. Nimetan siinkohal mõne neist. On ettepanek anda võimalus kohtu loal vara arestida. Näiteks liiklusnõudeid järjepidevalt rikkuvate isikute mõjutamiseks on väärtete toimepanemise vahendi konfiskeerimine tõhusaim mõjutamise ja ka seaduskuulekuse suurendamise meede. Näiteks 2012. aastal konfiskeeriti korduvrikkujatelt kokku 48 sõiduvahendit. Kohtumenetluses luuakse ka võimalus arutada ühel kohtuistungil ühte väärteteasja või katkestamatult järjest mitut väärteteasja ning kuulutada kohtuotsuse lõpposa suuliselt iga väärteteasja arutamise järel, teatades samas, millal kohtumenetluse pooled kirjaliku kohtuotsuse kätte saavad. Väärteteasjade järjestikusel arutamisel ühel kohtuistungil kohtuistung heli- või videosalvestatakse. Kaotatakse kehtivas väärtomenetluse seadustikus ja menetlusnõuetes sisalduv nõupidamistoa kohustus. Kohtule antakse võimalus kuulutada otsus välja suuliselt ja öelda, millal saab kohtu kantseleist kätte kirjaliku otsuse. Apellatsioonimenetluse, kassatsioonimenetluse, teistmismenetluse ja määruskaebuse lahendamise menetluse kohta antakse üldine viide, mille kohaselt väärtomenetluses

kohaldatakse kriminaalmenetluse seadustiku sätteid, arvestades väärtomenetluse seadustikus kehtestatud erisusi.

Usun, et lühike kokkuvõte väga mahukast eelnõust on teile edasi antud. Loomulikult on õiguskomisjoni ettepanek esimene lugemine lõpetada Vabariigi Valitsusele sobiv. Eks siis saame õiguskomisjonis eelnõuga tööd edasi teha. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Austatud minister, teile on ka küsimusi. Peeter Võsa, palun!

Peeter Võsa

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud minister! Mul on küsimus käesoleva seaduseelnõu § 81 "Alaealise tunnistaja ülekuulamise erisused" kohta. Mina lugesin seda ega taibanud ööd ega mütsi. Lugesin sealt ühe lause ette siseministrile ja tema ei saanud ka midagi aru. Ma loen selle nüüd teile ette ja küsin, kuidas teie sellest aru saate. "Menetleja võib alaealise tunnistaja ülekuulamise juurde kutsuda lastekaitseametniku, sotsiaaltöötaja, pedagoogi või psühholoogi." Edasi tuleb tingimus: kui tunnistaja on noorem kui 14-aastane ja ülekuulamine on seotud vägivallaga.

Hanno Pevkur

Mis siin segaseks jäi? Eelnõul on olemas ka seletuskiri. Kui te võtate seletuskirja, mis käsitleb § 81, siis te saate sealt täpsema seletuse. Hästi lühidalt öeldes on aga § 81 mõte selles, et erinevalt kehtivast seadusest on ettepanek suurendada alaealise ja tema esindaja õigusi ehk teisisõnu tagada alaealistele väärtomenetluses suurem kaitse. Kui te olete natuke mures selle sõnastuse n-ö grammatilise tõlgenduse pärast, siis ma mõistan, et esimesel lugemisel võib jääda mulje, et ülekuulamine ise on seotud vägivallaga. Loomulikult on jutt sellest, et alaealise suhtes toime pandud tegu on seotud vägivallaga. Aga loodetavasti avab seletuskiri selle sätte mõtte selgemalt. Nagu ikka tuleb ühte seaduseelnõu lugeda koos seletuskirjaga.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Siin saalis on tuhat korda räägitud, et seletuskiri ei ole see, millest üks või teine institutsioon lähtub, lähtutakse siiski seadusest. Mul on küsimus seoses § 20 lõikega 3, mis ütleb: "Kui menetlusalune isik pärast menetluse alustamist muudab oma elu- või asukohta, võib tema taotlusel asja menetleda tema uue elu- või asukoha järgi." On täiesti võimalik, et ühel inimesel on kaks elukohta, kaks korterit. Asi on alustatud, inimene registreeris end ümber, nüüd saadetagu materjalid sinna. Selleks ajaks, kui need sinna on jõudnud, on möödunud kuu või kaks. Menetlusalune registreerib jälle tagasi endisse kohta ja nii võib see kesta lõputult. Ei ole ju üldse raske end ümber registreerida, kuni lihtsalt kogu asi aegub. Kas te oskate selgitada, kuidas toimida selles olukorras?

Hanno Pevkur

Aitäh! Oskan ikka selgitada. See puudutab otseselt menetleja õigust ja teiselt poolt menetlusaluse õigust. Teisisõnu, kui menetlusalune isik vahetab oma elukohta, nagu te ütlesite, siis teatavasti menetlevad asja eri prefektuurid, kui me räägime näiteks politseitööst. Tegelikult vahet pole, kui me räägime näiteks Keskkonnainspeksioonist, siis menetlevad ühte või teist väärtegu samuti eri osakonnad. Oletame, et rikkumine on toime pandud Tallinnas. Põhja Prefektuur alustab Tallinnas menetlust ja isik vahetab oma elukohta, registreerib end Tartusse. Kui menetleja on nõus ja menetlusalune isik seda taotleb, võib tema asja edasi menetleda Lõuna Prefektuur Tartus ja edasi läheb asi isiku elukohast tulenevalt arutusele näiteks Tartu Maakohtusse või suurema tõenäosusega Tartu Halduskohtusse. Mõte on teha protsess paindlikumaks. Kui isik on kolinud Tartusse, siis ei pea ta ilmtingimata tulema väärtomenetluse ajaks Tallinna või käima menetluse lõpuni Tallinnas, vaid võimalik on asi üle anda. See ei tähenda, et menetlus jääb venima, menetlus kestab edasi määratud tähtajaga.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud härra minister! Mu küsimus puudutab 6. peatükki, tõendamise ja tõendite kogumise üldtingimusi. Siin on §-s 65 öeldud: "Tõendeid kogutakse viisil, mis ei riiva kogumises osaleja au ja väärikust, ei ohusta tema elu või tervist ega tekita põhjendamatult varalist kahju. Keelatud on tõendeid koguda isiku suhtes põhjendamatut vägivalda kasutades ..." Milline on põhjendatud vägivald ja mis ulatuses võib vägivalda kasutada? Ei saa aru.

Hanno Pevkur

Aitäh! Politseitöö praktikas või üldse väärtemenetlejate praktikas ongi vahel vaja kasutada ka füüsilist jõudu. On selge, et kui kohtuvälisel menetlejal on vaja kasutada füüsilist jõudu, siis ei pea seda välistama. Ma usun, et kui te politseitööga natukenegi kursis olete, siis te teate, et politseil on õigus kasutada käeraudu. Aga see, kui kasutatakse käeraudu, on juba iseenesest jõu kasutamine. Samas, kui isik ei ole agressiivne ja puudub igasugune vajadus kasutada käeraudu, aga neid siiski kasutatakse, siis see ongi põhjendamatut. Kui isik on rahulik, allub politsei korraldustele, siis ei ole mingit põhjust kasutada füüsilist jõudu. Nii et see säte on siia sisse kirjutatud eelkõige menetlejale, et ei mindaks üle piiri.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Minu küsimus on ka seotud §-ga 65. Lõige 5 sätestab, et menetleja võib keelata menetlustoimingu osalejatel menetlustoimingu käigus teatavaks saanud teabe avaldamise, kui see on vastuolus käesoleva seadustiku §-s 59 sätestatud alustega. Üks alus on see, et ei kahjustata Eesti Vabariigi huve. See on lõike 1 punkt 2. Siit ka küsimus: kuidas kohtuväliline menetleja hindab Eesti Vabariigi huvide suurust?

Hanno Pevkur

Aitäh! Selle pärast ei tasu muretseda. Kui kohtuvälisel menetlejal see vajadus tekib, eks ta siis hindab. Kui tekib selline situatsioon, et menetlusalune isik või menetlustoimingu osaleja siiski avaldab mainitud andmeid, eks siis

lõpptõde vaieldakse selgeks kohtus. Aga kui me vaatame erisuste aluseid ja tõendite kogumise üldtingimusi ehk § 65 ja § 59 koostoides, siis on selge, et nende kahe paragrahvi koostoime eesmärk on tagada objektiivne menetlus ja see, et menetlus saaks ka objektiivse lahendi. Objektiivsest lahendist on eelkõige huvitatud ju menetlusalune. Menetlusalusele tuleb tagada, et kogutud tõendid, sõltumata sellest, kas need on füüsilises vormis, digitaalses vormis või mingil muul moel, oleksid taasesitatavad ja kasutatavad kohtumenetluse või väärtemenetluse lõpuni, kui kohtuväliline menetleja ise selle otsuse teeb, ja neid ei oleks rikutud.

Aseesimees Jüri Ratas

Vladimir Velman, palun!

Vladimir Velman

Suur tänu, lugupeetud istungi juhataja! Hea minister! Minu küsimus puudutab § 97 lõiget 1. See sätestab, et vaatluse eesmärk on koguda väärtetoasja lahendamiseks vajalikke andmeid, avastada väärtetoajäljed ja võtta asitõenditena kasutatavad objektid ära. Seega võib vaatluse eesmärgil ära võtta näiteks inimese arvuti. Äravõtmine on tõsine isiku õiguste riive, mis ei lange kokku vaatluse mõistega. Miks on vaatluse puhul vaja asi ära võtta?

Hanno Pevkur

Aitäh! Loomulikult, kui me räägime vaatluse eesmärgist, siis nagu te ise ette lugesite, on vaatluse eesmärk koguda väärtetoasja lahendamiseks vajalikke andmeid. Teie rääkisite arvutist, aga samamoodi võib tuua ka mõne teise näite. Väärteod on kõikvõimalikud avaliku korra rikkumised ja avaliku rikkumise objektiks või avaliku korra rikkumise esemeks võib olla, no mis me näiteks toome, koerakaka ei ole ilus näide, aga põhimõtteliselt arusaadav näide. Sellisel juhul see tähendabki, et asitõendina võib olla vaja koerakaka tänavalt ära võtta või näiteks seda pildistada.

Mõistkem ikkagi, et vaatluse käigus kogutavad tõendid on eesmärgipärased ainult juhul, kui need on konkreetsetes väärtetoasjas tähtsad. Ja kui me läheme kriminaalmenetluse juurde, siis ka seal on olemas asjade äravõtmise võimalus. Kriminaalmenetluse seadustiku läbi vaatamisel tuleb suure tõenäosusega arutuse

alla küll see, et seal ei ole meil enam sellist mõistet nagu "võetus". Isik võib vabatahtlikult olla nõus kriminaalmenetluse raames esetõendina ära andma, aga võetuse mõistet kriminaalmenetluses enam ei ole. Väärteomenetluses peab vaatluse puhul selline võimalus olema. Te toote ühe näite, aga seadus peab olema universaalne. Loomulikult, kui arvuti äravõtmine on ebaoproportsionaalne, siis ei tohi sellist äravõtmist rakendada.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Palun vabandust, aga kuulates kolleegide küsimusi ja teie vastuseid, tekib tunne, et eelnõu koostajad elavad elevandiluuist tornis ega tea reaalsest elust suurt midagi. Paragrahvi 82 lõike 1 punkti 5 kohaselt võib ütluste andmisest keelduda abikaasa, püsivas kooselus olev isik ja tema vanem, sealhulgas ka isik, kellega süüdistataval on abielu või püsiv kooselu lõppenud. Kuidas kohtuväline menetleja kontrollib, millal kooselu lõppes või kas see oli püsiv? Inimesed elavad vabaabielus, täna on nad koos, homme riius ja kooselu ongi lõppenud. Mida peaks menetleja sellises olukorras otsustama?

Hanno Pevkur

Aitäh! Mul on hea meel, et Keskerakonna nõunik on teinud head tööd ja toonud teile välja üksikuid lõikeid üksikutest paragrahvidest. Aitäh hea töö eest! Need ettepanekud võiks ka õiguskomisjonile edastada. Kui te annate nüüd oma nõunikule edasi ka § 82 mõtte, siis § 82 sätestab menetlusaluse isiku õigused. Ehk kui isik ütleb, et ta on vabaabielus, või ütleb, et ta ei saa selle juhtumi puhul tunnistusi anda, kuna ta on menetlusalusega püsivas kooselus, siis niisugune õigus on siin antud. See ei ole menetleja otsustada, vaid menetlusaluse isiku ja temaga koos elava isiku õigus on seda mitte teha. Kui te võtate § 82 lõike 1 alguse, siis näete, et õigus keelduda tunnistajana ütluste andmisest on menetlusaluse isiku lähedasel, see õigus on antud lähedasele, mitte menetlejale.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Võrreldes praegu kehtiva seadusega on uus tekst märksa karmim. Kui lugeda, siis on näha, et väga palju on üle võetud kriminaalmenetluse seadustikust. Minu küsimus ongi seotud sellega. Kas Eestis toimepandud väärteod on muutunud viimastel aastatel raskemaks?

Hanno Pevkur

Aitäh! Ma ei ole selles suhtes teiega nõus, et tekst on karmim. See seadustik, mis on teie ees laudadel, kaitseb oluliselt isiku õigusi ja isiku põhivabadusi. Nagu oli juba jutuks, on siin alaealiste õiguste suurem kaitse, samuti tunnistajate kaasamise õigus, kaitse kaasamise õigus jne. See seadustik kaitseb isikute põhiõigusi oluliselt rohkem. See, et kaks süütegusid käsitlevat menetlusseadustikku metoodiliselt üksteisega rohkem sarnanevad, on minu arvates väga mõistlik. Sest kui me räägime süüteomenetlusest ja väärtegudest ning kuritegudest ja kriminaalmenetlusest, siis on igati mõistlik, et need menetlused oleksid läbiviimise poolest ja eelkõige isikute kaitse seisukohast võrreldavad ning tugineksid samasugustele põhimõtetele. Aga loomulikult on siin erinevusi väga palju, sest kuritegude puhul on isiku põhiõiguste riive oluliselt suurem ja kriminaalmenetlus riivab põhiõigusi märksa sügavamalt. Kui te küsite, kas seadus on läinud karmimaks, siis ma ütlen, et ei, ei ole läinud karmimaks. Aga menetlusreeglid peavad olema sellised, mis ühelt poolt annavad riigile võimaluse sekkuda efektiivselt ja kiiresti ning teiselt poolt annavad isikule kõik võimalused kaitsta oma õigusi. Nagu ma ütlesin juba oma sissejuhatavas kõnes, on kas või õigus tasuda trahvi pikema aja jooksul isiku jaoks oluliselt leebem ja rohkem tema põhiõigusi arvestav. Kehtiv regulatsioon, mille järgi trahv peab olema makstud 15 päeva jooksul, ja kui ei ole makstud, siis läheb asi täituri kätte, ei ole minu arvates mõistlik. Kui inimesel ei ole palgapäev kätte jõudnud ning selle tagajärg on, et peale trahvisumma peab ta kohe ka täitemenetlusest tulenevat lisakulu kandma, siis see on eba-mõistlik. Mina ütlen, et pakutav maksimaalselt 90-päevane ehk kolmekuuline tähtaeg on ini-

mese jaoks oluliselt leebem ja sõbralikum, isegi kui ta on rikkunud seadust.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni liikme Igor Gräzini!

Igor Gräzin

Austatud juhataja! Lugupeetud minister! Kallid kolleegid! Õiguskomisjon vaatas ja kaalus seda asja ning leidis selle üldiselt hea olevat. Aga ei teie küsimustest ega ka ministri selgitustest ei jooksnud läbi selle seaduseelnõu tõeliselt oluline probleem, mille üle tuleb siin saalis, samuti õiguskomisjonis väga kõvasti mõelda. See on nimelt see, mida minister lõpus nimetas. See on see, et arutatav seadustik ja õigusharu on väga lähedane kriminaalprotsessile. Me näeme mitmes kohas, kus asjad peaaegu kokku jooksevad. Vähe sellest, siin on asi isegi nii kaugele läinud, et näiteks apellatsioon, kassatsioon, teistmine jne toimuvad üleüldse kriminaalprotsessi järgi, mis on absurdne. Sellist asja ei saa olla. Kui me räägime kahest eri õigusharust, millel on erinevad reguleerimisobjektid ja reguleerimismeetodid, siis üks ei saa teise protsesse rakendada. See ei ole võimalik. Teisest küljest on ka täiesti selge, miks on ära tehtud see suur töö, millest minister siin rääkis. Meil on aja jooksul välja kujunenud väga palju seadusrikkumisi, süülisi rikkumisi, mida ei tohiks olla ja mida kriminaalprotsessi järgi menetleda ei saa. Selles mõttes ütlen vastuseks ühele esitatud küsimusele, et Eesti riik on läinud palju leebemaks. Me oleme palju pehmemad, leebemad ja mõistvamad, kui me olime seni, ja me oleme vastu tulnud kõikidele inimestele, kes kogemata või vähem kogemata on seadusest üle astunud.

See probleem iseenesest, kus lõpeb üks seadusharu ja algab teine, on selles seaduses aga tõepoolest olemas. Ma nimetan veel ühe sellise juhu, millest siin ei ole juttu olnud – see on kokkupuude tsiviilkohtumenetluse seadustikuga. Näiteks hoiatuse kättetoimetamine toimub üldse tsiviilmenetluse korras, mis ei ole kuidagi seotud väärtetega, see viide on siinkohal olemas. Nii et siin on, ma ütleksin, probleemi tuum.

Selle eelnõu kallal on töötanud, nagu me seletuskirjast näeme, paarkümmend inimest ministeeriumist, akadeemiast jne, kes on meie juriidilise protsessualistika tipud. On täiesti selge, et need küsimused, mis ma praegu esitasin, nende ees seisid ja nad on andnud positiivse vastuse. Tulemuseks oleme saanud seaduse, mis tervikuna on harmooniline, loogiline, arusaadav, ja ma arvan, et rakendajale ka äärmiselt lihtne. Ta ei pea olema kõiges lihtne süüteo toimepanijale. Lõppkokkuvõttes mõtleb tema selle peale, kuidas kiirust ületada, aga mitte selle peale, mitme päeva jooksul ta pärast seda peab trahvi maksma. Nii et tervikuna on see samm olnud keeruline ja raske, aga see samm on minu arvates astunud humanismi, mõistuse ja riigi halduskoormuse seisukohalt vähendamise suunas.

Mida siis komisjon arutas? Komisjon vaatas läbi kogu selle n-ö kirpitsi, nii nagu ta siin on. Ma juhin ühtlasi tähelepanu, et see seadus on ka eelnõuna esitatud juriidiliselt, tehniliselt äärmiselt kõrge kvaliteediga. Nimelt on meil olemas tekst, selle juures seletuskiri, seletuskirja taga on täiesti eraldi mõjuanalüüs, seejärel on välja toodud kulutused, mida seaduse rakendamine kaasa toob, siis tuleb arvamuste ja ettepanekute tabel ning lõpus on veel sisukord. Ühesõnaga, seda seadustikku on analüüsitud sisuliselt üks kord tekstina ja neli korda eri aspektidest.

Komisjon ei saanud pöörata tähelepanu ja ei pööranudki tähelepanu kõikidele vastuväidetele ja argumentidele, eriti nendele, mis on hiljem arvesse võetud. Kuid kõige olulisem probleem, mis on üles jäänud ja mis tuleb paari nädala jooksul läbi arutada, on eri õigusharude omavaheline seos, mille kohta te leiate argumente eeskätt parandusettepanekute tabelist. Vaadake, mida on pakkunud advokatuur ja millest on rääkinud Riigikohus.

Üks omaette arutelu teema, mis läbi jooksis, oli nagu ikka seotud rahaga, aga sugugi mitte sellest aspektist, nagu tavaliselt ajakirjanduses räägitakse, et kui palju trahve tuleb koguda selleks, et eelarvelünkasid täita (siin on muide ka näidatud, et see on 0,00087%, nii et sisuliselt seda sissetulekut ei ole). Räägiti sellest, et meil võib paari aasta jooksul vaja minna kas 400 000 või 100 000 eurot selleks, et kehtestada elektroonilise või digitaalse dokumendi töötlemise mehhanism. Siin on otsustamise

koht. Erinevus on lühidalt öeldes selles, kas luua ühtne tsentraalne süsteem n-õ *once and forever*, et meil oleks see asi ükskord tehtud ja Eestis oleks üks tsentraalne e-toimiku süsteem (400 000), või püüda e-toimiku süsteem välja arendada kõikide menetlejate puhul – need on siis vastavalt Keskkonnaministeerium, maksuamet jne, ühesõnaga kõik need, kes meil menetlejana figureerivad. See on rahalise otsustamise koht. Me ei pea maksma seda raha homme, aga siiski suhteliselt varsti. Kogu üleminek digitaalsele ja elektroonilisele asjaajamisele võtab siin esitatud oletuste kohaselt paar aastat, nii et me saame rääkida digitaalse süsteemi valmimisest tõenäoliselt aastal 2016.

Võib-olla veel üks küsimus, mis aruteludest läbi jooksis, aga jäi kuidagi õhku rippuma. See on küsimus selle kohta, milline on struktuur, kes on protsessi ja kes on kogu menetluse osalised väärteomenetluse puhul, võrreldes kriminaal- ja tsiviilprotsessiga. Ma ei tea, kas te panite tähele üht väga omapärast asjaolu. Nimelt on ühes menetlusliigis, see on siis, kui tegemist on kohtuvälise menetlusega, olemas see, mis peaks olema normaalses tsiviilprotsessis – kolmas pool. Kusjuures kõige huvitavam on, et on ainult nõudeõiguseta kolmas pool, st isik, kelle suhtes võidakse rakendada konfiskeerimisnõudeid. Nõudeõigusega kolmandat pole kohtuvälise menetluse puhul üldse olemas. Seda pole ka kohtuliku menetluse puhul, kuigi siin on muidugi teatav loogika olemas sel lihtsal põhjusel, et siin võib tinglikult – see on küll natuke uus konstruktsioon, aga miks mitte – selleks teiseks või nõudeõigusega pooleks paradoksaalsel kombel olla kohus ise, kes antud juhul esindab riiki ja kannatanut. Sest lõppkokkuvõttes on kohus see, kelle kaudu kahjud välja nõutakse, ja kahjusid võib seejärel ka tavalise tsiviilprotsessi korras välja nõuda realselt kahju kannatanud isik.

Nii me siis komisjonis rääkisime, tund aega sai täis ja arutusele tuli võtta järgmine päevakorrapunkt. Mis me siis otsustasime? Esiteks pöördun komisjoni nimel teie poole palvega see dokument veel kord läbi vaadata nii tähelepanelikult, kui see võimalik on, sest tegemist on mahuka ja väga tähtsa paberiga. Iga ettepanek on rohkem kui teretulnud, kuigi mulle tundub, et enamik võimalikke ettepanekuid on juba kirjas. Muudatusettepanekute tähtaeg

võiks meie arvates olla 29. jaanuar 2014, kahe nädala pärast. Meie ettepanek on esimene lugemine lõpetada. Minule langes au siin teie ees rääkida. Kõik need otsused tehti konsensusena. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on ka küsimusi. Peeter Võsa, palun!

Peeter Võsa

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud ettekandja! Minus tekitab küsimusi käesoleva eelnõu § 57 "Väärteoasja materjali üleandmine prokuratuurile teos kuriteo tunnuste ilmnenemise korral". Praegu on olnud selline praktika, et kohtuvälise menetleja ei anna juhul, kui ilmnevad kuriteo tunnused, asja üle mitte prokuratuurile, vaid uurimisasutusele, kes prokuratuuri järelevalve all asja menetleb. Kui nüüd kogu see paberimajandus hakkab käima prokuratuuri kaudu, siis see ju pikendab protsessi, minu arvates vähemalt kümme päeva. Kas see on mõistlik?

Igor Gräzin

Seda me ei arutanud, aga Peeter, vaata, mida mina arvan. Esiteks ei saa neid materjale ja lugusid, mis lähevad prokuratuuri kuriteo koosseisu tunnustel, olla eriti palju. Kui me üheksal juhul kümnest räägime sellest samast koerakakast või kiiruse ületamisest, siis kuhu sa selle materjali ikka nii väga saadad. See on teema number 1. Number 2 – ma ütleksin isegi, et pluss on veel see, et kohustus langeb prokuratuurile ja tema on ka kompetentne otsustama, kas üldse on neid tunnuseid või lihtsalt tundus, et on. Selles mõttes kompetentsus suureneb. Aga ma olen sinuga nõus, kui sa väidad ka vastupidist. Kuna meil praktika praegu puudub, siis sina arvad nii, mina arvan naa, eks siis vaatame.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, Marko Pomerants!

Marko Pomerants

Aitäh, hea eesistuja! Hea kolleeg Gräzin! Ma saan aru, et eri õigusharudena käsitled sa kriminaalmenetlust ja väärteomenetlust. Palun selgita, milles võiks olla põhimõtteline erinevus. Kui ühel juhul on varastatud näiteks

63-eurone ja teisel juhul 65-eurone asi, siis tänase seaduse kohaselt teatavasti üks läheb ühe menetluse ja teine teise alla. Mis on see põhjendus, et kohe teist liiki või teistsugust menetlust alustada?

Igor Gräzin

Kui ma sulle päris ausalt ütlen, siis ega ma ei tea. Aga kuna ma pean vastama enam-vähem arukalt, siis ma muidugi mõtlen sulle vastuse välja. Põhiasi riigi seisukohalt on teatav ökonomia. Saad aru, menetleda ära virutatud kilekoti või kahe viinapudeli juhtumit samas korras, nagu menetletakse panga tahtlikku pankrotti või midagi muud säärast – tähendab, siin on lihtsalt menetlusökonomia küsimus. Lõppkokkuvõttes on muide tegu ainult ühe dokumendiga. Siin on ju ka kiirmenetlus ja tavaline menetlus. Mille poolest nad erinevad? Ühe paberi poolest, ühel on protokoll ja teisel ei ole. Aga see muudab juba pilti: kui on protokoll, siis on tavaline menetlus, ilma protokollita on kiirmenetlus. Kujuta nüüd endale seda asja ette, pane siia otsa prokuratuur ja kogu see uurimismasin, millest me räägime. Kõik taandub ikkagi sellele koera ..., näed, ma ei saa nüüd ka sellest näitest lahti. Ühesõnaga, kõik taandub, ütleme, sellele numbrimärgile jne. Riigi seisukohalt on mõtet teha kaks asja: esiteks, need kaks haru eristada, kusjuures üks nendest on oluliselt lihtsam kui teine, ja samal ajal teha niimoodi, et nad omavahel ka klapiksid, et nad on lahus, aga hästi sarnased.

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi. Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Ma küll püüdsin ministri soovitusel rahuneda ja leida kindlustunnet, aga kuidagi ei leidnud. Võib-olla sina saad vastata sellelesamale küsimusele ja siis ma olen kindlamal positsioonil. Kuidas ikkagi kohtuväline menetleja hindab Eesti Vabariigi huvide suurust? Mina kardan, et siin on rohkem subjektiivsust kui objektiivsust.

Igor Gräzin

Kohtuväline menetleja ehk ametnik, teda kutsutakse küll politseinikuks, küll inspektoriks, ükskõik mismoodi, on riigi ametlik esin-

daja ja riigi ametlik ametnik. See on meie ühiskondlik kokkulepe, me lepime kokku, et vaata sina ja mina oleme tavalised, sellel, mis sina arvad ja mis mina arvan, ei ole tähtsust, aga tema on vormis ja tänaval ja tema arvamus on tähtis. See ongi see kokkuleppe küsimus. Me ei saa tagada absoluutset kindlust niimoodi, et seda diskretsiooni, suva ei teki. Küsimus on lihtsalt selles, et me peame leidma need inimesed, kelle suva me usaldame, vaatama, et politseis, maksuametis jne töötaksid head, ausad patrioodid, südametunnistusega inimesed.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Paragrahvi 159 lõige 8 ütleb, et kui kohtuvälisel menetlejal ei õnnestu menetlusalusele isikule tutvustada ja kätte anda muudetud või uuesti koostatud väärteoprotokolli koopiat, siis katkeb käesoleva seadustiku § 161 lõikes 5 sätestatud lahendi kättesaamise tähtaeg kuni menetlusalusele isikule muudetud või uuesti koostatud väärteoprotokolli tutvustamise ja kätteandmiseni. Igor, kui pikk võib olla maksimaalne katkemise aeg?

Igor Gräzin

Vaat siin on küsimus, kas elatakse elevandi-luutornis või mitte. Tegelikult võib see aeg olla lõpmatu. Mine esimese ettejuhtuva kohtutäituri juurde ja ta ütleb sulle, et nad ei saa tööd teha, sest neil ei õnnestu mitte ühtegi täitedokumenti kätte anda. Ma arvan, et sa oled minuga selles mõttes nõus. Esimene menetlusdokument, mille näiteks mina olen enda kohta alati kätte saanud, on tavaliselt kohtutäituri paber, mis ütleb, et mine ja maksa. Kõigi nende aastate jooksul olen ma saanud kümneid kohtutäituri pabereid, aga ma ei ole saanud ühtegi otsust selle kohta, miks ma kiirust ületasin. Ja nähtavasti nii jääbki. Pange tähele, mida minister ütles: me püüame teha niimoodi, et võtame vähemalt registrikoha järgi, et me katsume midagi paremaks teha. Mingit garantiid aga demokraatlikus ühiskonnas, kus iga inimene elab seal, kus ta tahab, deklareerib, mida ta tahab, lihtsalt ei ole. Ma olen isegi täi-

turitele öelnud, et see on minu aadress, järgmine kord, kui tulete, tooge sinna. Ei aita.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja! Vaadates selle eelnõu mahtu ja tunnetades tänast optimismi, ma küsin: kuidas komisjon hindab, kui palju on juba saavutatud kompromisse ja lõpetatud vaidlusi? Või on ette näha, et põhjalikul menetlusel komisjonis tuleb eelnõu veel oluliselt muuta ja selle üsna mahuka eelnõu sees on juba üsna palju intriigi?

Igor Gräzin

Jõle raske on sulle vastata, aga ma võin sulle öelda ühte asja. Eks meil ole ju olnud igasuguseid eelnõusid, aga see on tehniliselt üks paremaid, mis üldse siit saalist on kunagi läbi käinud. See, et siin on lõpus välja toodud vaidluskohad, tähendab vähemalt seda, et me ei pea enam näpuga otsima, kas see on probleem ja kas see on probleem. Siin on öeldud, et probleem on see, ja on ka lahendusvariandid. Kuidas nüüd öeldagi, me oleme kohe nagu asja sees. Ja muide, mispärast opositsiooni küsimused on täna nii kavalad? Sellepärast, et paber on paks, aga lihtne lugeda. Nii et ma arvan, et me saame hakkama. Ma nimetasin sulle ära selle kõige olulisema vaidluskoha, aga põhimõtteline otsus on ju tehtud: meil on vaja uut vääртеomenetlust, selles on kõik need 52 parandust jne. Ma arvan, et läheme edasi. Saab asja, ära muretse!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, selle paberi kohta, mis on paks, aga lihtne lugeda, rohkem küsimusi ei ole.

Igor Gräzin

Aitäh kõigile!

Aseesimees Jüri Ratas

Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada. Määratud eelnõu 500 muudatusepanekute esitamise tähtajaks 29. jaanuari

nuari kell 16.15. Esimene lugemine on lõpetatud ja neljas päevakorrapunkt käsitletud.

5. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (521 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume viienda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 521 esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalminister Taavi Rõivas!

Taavi Rõivas

Lugupeetud istungi juhataja! Riigikogu liikmed! Tutvustan teile tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Lühidalt öeldes tehakse selle seaduseelnõuga kaks muudatust töötuna arvelevõtmise tingimustes. Esimene muudatus puudutab juriidilise isiku juhtimis- ja kontrollorgani liikmeid ajal, mil nad ise ettevõtet juhivad, ja teine hooldajaid, kellele valla- või linnavalitsus maksab hooldamise eest toetust. Kehtiva seaduse alusel võetakse töötuna arvele juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liige, kes tasu ei saa. Eelnõu järgi ei võeta enam töötuna arvele äriühingu juhte ja prokuriste, seda isegi siis, kui nad tasu ei saa. Äriühingu juhtimise eest tasu mittedaamine ei pruugi veel tähendada, et ettevõtte juht tegelikult ei tööta. On võimalik, et ettevõtte juht teenib oma tasu, olles samaaegselt ettevõtte omanik, näiteks omanikutuluna. Äriühingu muude juhtimis- ja kontrollorganite liikmete (nõukogu liige, asutaja, likvideerija jne) puhul jääb töötuna arvelevõtmise senine kord kehtima ja neid on võimalik töötuna arvele võtta.

Ma juhin tähelepanu, et paljud vägagi väärivad seisukoha avaldajad on selle seaduse mõttest paraku valesti aru saanud. Ka tänasest Eesti Päevalehest võib lugeda artiklit, kus majandusasju väga hästi tundev arvamustoitmetaja kirjeldab seda seadust kui sellist, mis ei võimalda äriühingu juhte, kes on töötuks jäänud, töötuna arvele võtta. Ei, sellega siin tegu ei ole. Jutt käib sellest ajast, kui inimene ise

parajasti juhib ettevõtet, ta on juhatause liige, ettevõtet ei likvideerita, ta on majandusaasta aruandes kinnitanud, et ettevõtte tegutseb, nii nagu majandusaasta aruandes iga aasta deklareeritakse. Kui inimene juhib ettevõtet, siis ei saa ta samal ajal olla töötu. Ma usun, et kõik saalisolijad nõustuvad selle printsiibiga. Ka kehtiva õiguse järgi on äriühingu juhid töötuna arvelevõtmisel eelisseisus, võrreldes käsunduslepingu alusel töötavate inimestega, keda töötuna arvele ei võeta, ning füüsilisest isikust ettevõtjatega. Füüsilisest isikust ettevõtjana tegutseval isikul ei ole võimalik end töötuna arvele võtta sõltumata sellest, kas ta saab tasu või mitte. See on juba kehtiv reeglistik.

Kehtiva tööturuteenuste ja -toetuste seaduse alusel ei ole võimalik arvele võtta hooldajaid. Seadusmuudatus võimaldab seda teha. Töötukassa aitab omastehooldajail tööle saada, pakudes vabu töökohti ja osutades muid tööturuteenuseid, mis aitavad tööd leida. Kui kohalikul omavalitsusel ei ole võimalik kohe korraldada pereliikme hooldamist, siis võib töötukassa hüvitada töötule kulud, mis kaasnevad asendushooldusega, et hooldaja saaks kasutada tööturuteenuseid ja/või tööle asuda. Eelnõuga antakse töötukassale õigus tööharjutust ise korraldada, ajakohastada töötuna ja tööotsijana arvelevõtmise ning palgatoetuse maksmise korda. Alates 1. märtsist 2014 saab töötuna ja tööotsijana arvelevõtmise avalduse esitada ka töötukassa veebilehe kaudu. Samuti nähakse ette võimalus maksta töötu soovil toetusi ja hüvitisi ka teise isiku pangakontole ehk nende maksmine ühtlustatakse teiste toetuste ja näiteks pensionide maksimisega. Palgatoetust makstakse edaspidi töötuskindlustuse andmekogu andmete alusel. Praegu peab tööandja esitama töötukassale palgatõendi.

Töötuna arvel olevate isikute arv võib juhtimis- ja kontrollorgani liikmeid puudutava muudatuse tõttu väheneda maksimaalselt 3000 inimese võrra ja puudega isiku hooldajaid puudutava muudatuse tõttu kasvada maksimaalselt 2000 inimese võrra. Samas sõltub see loomulikult iga konkreetse inimese valikutest. On igati loogiline, et näiteks nendes ettevõtetes, kes tegelikult ei tegutse, algatavad juhatause liikmed ettevõtte likvideerimise ja sellisel juhul on neil võimalik ennast soovi korral töötuna arvele võtta. Samuti oleks võib-olla liiga palju oodata, et kõik omastehooldajad on

kohe valmis end töötukassas registreerima, soovides saada tööturuteenuseid. Kahe töötuna arveloleku tingimuste muudatuse tõttu võib töötute arv kokku muutuda. Selle kohta on seletuskirjas toodud ka arvutused.

Täna teid! Tegemist on väga hea eelnõuga, mida ma palun toetada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on vähemalt üks küsimus. Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Te juba mainisite siin meedia vahendusel väljaõeldut. Kindlasti on aga üsna paljudel, kes on selle eelnõuga kas või põgusaltki tutvunud, tekkinud samasugune küsimus. Ka meie fraktsioonis oli selle üle üsna elav arutelu, mõeldes sellele, kui palju jäi inimestel kriisi ajal ettevõtteid n-ö kappi või riulile ootama aegu, kus saaks ettevõtlust jätkata, kus on ehk veidi soodsamad tingimused. Tööturuteenuste seadusega tehtav piirang annab nüüd selge signaali, et kui sul on ettevõtte, see on kunagi asutatud, aga praegu ei ole tal mitte mingit käivet, sissetulekut ei ole, siis selleks, et sa üldse saaks oma peret ülal pidada, pead sa ettevõtte likvideerima, juhul kui sul ei ole muid võimalusi ennast töötuna arvele võtta. Kas see on mõistlik?

Taavi Rõivas

Aitäh! Nüüd me läheme äriõiguse valdkonda, mis ei ole kindlasti otseselt sotsiaalministri vastutusala. Aga nii see paraku on, et Eesti äriõiguse järgi kinnitab ettevõtte juht majandusaasta aruandes, et ettevõtte tegutseb. Juhul, kui ettevõtte ei tegutse, on selle juhul võimalus algatada likvideerimismenetlus ning sellest hetkest, kui likvideerimismenetlus on algatatud ja ettevõtte juht on ennast registreerinud likvideerijana, on tal võimalik saada kõiki tööturuteenuseid. Ma usun, et te nõustute minuga, et tegutsevat ettevõtet juhtides, isegi kui see on väike ettevõtte, ei ole inimene samaaegselt töötu. Inimene ei saa korraga töötada ja töötu olla. Kahjuks on nii, ega see muudatus ei ole tulnud päris tühja koha pealt. Töötukassa hinnangul on päris palju ka selliseid juhtumeid, kus ettevõtted tegelikult tegutsevad, ettevõtte omanik ja juhatause liige, kes on üks isik, saab oma tulu

omanikutuluna ning töötukassat kasutatakse lihtsalt selleks, et saada ravikindlustust ja töötutoetust. Reaalselt tööturumeetmeid kasutada ei soovita. See toetus ja ravikindlustuskaitse kokku maksavad riigile enam kui 200 eurot kuus. Seda võimalust on hakanud kasutama üsna paljud reaalselt tegutsevate ettevõtete juhid ja me ei pea seda õiglaseks nende inimeste suhtes, kes tegelikult sellist riigi tuge vajavad.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Ma arendan siiski Mailise teemat edasi. Kahjuks kipume looma seadusi eeldusel, et kõik Eesti inimesed ongi petised. Ma toon parema näite, proovige siis mulle vastata. Ma olen Riigikogu liige, aga kuulun ka mitmeteistkümne ettevõtte juhatusse ja kinnitan aastaaruandeid. Nendest ettevõtetest ma palka ei saa, kuna ma töötan Riigikogus, ja see on eetiline. Mul on võetud tööle inimesed, kes nendes ettevõtetes tegutsevad. Mina lähen Riigikogust ära ja jään töötuks, sest mul ei ole mingit alust kellelegi öelda, et mine sina nüüd ära, sest mul ei ole õigust ennast töötukassas arvele võtta. Miks mind karistatakse selle eest, et ma olen parlamendiliikmena eetilisel distantseerunud ettevõtlusest? Mul on firmad olemas, aga sisuliselt ma jään töötuks.

Taavi Rõivas

Aitäh! Selles regulatsioonis, kui Riigikogu liige, kellel on oma sotsiaalsed garantiid, mis ei ole tavalise töötuskindlustuse süsteemi osa, või ettevõtte juht reaalselt jääbki töötuks ja enam ettevõtet ei juhata, käesoleva eelnõuga muudatusi ei sätestata. Ma juhtisingi tähelepanu, et avalikkuses on ekslikult ringelnud arusaamad, justkui sätestaks. Ei sätesta. Kui inimene on seni ettevõtet juhtinud, olnud juhatuse liige ja jääb mingil põhjusel töötuks, enam ettevõtet ei juhi, siis on tal võimalik ennast töötuna arvele võtta. Seda esiteks. Teiseks, Riigikogu liikmete puhul, nagu te ise teate, kehtivad veel täiendavad reeglid ja võimalused. Kolmandaks, kui te olete ettevõtte omanik, kuid ei ole samaaegselt ettevõtte juhatuse liige, teil tegutsevad seal teised inimesed, siis

ei peaks see eelnõu teid ühelgi moel puudutama.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Soovin täpsustada sihtasutuse ja MTÜ inimeste olukorda. Kuna te olite ühiskondlikult aktiivne ka enne ministriks saamist, siis olete kindlasti kursis, et väga paljud inimesed Eestis kuuluvad mitmesugustesse MTÜ-desse ja osalevad algatustes. Üldjuhul ei saa nad seal üldse tasu ja kui ka mingi tasu tuleb, siis on see väga väike. See seaduseelnõu muudab olukorda. Võib-olla te täpsustate, et inimesi ei ootaks siinkohal üllatused.

Taavi Rõivas

Aitäh! Nii ettevõtte nõukogu liikmetele, asutajatele, likvideerijatele kui ka mittetulundusühingute ja sihtasutuste juhtimis- ja kontrollorganite liikmetele jäävad need võimalused alles. Eelnõu ei muuda siin midagi, seda eeskätt põhjusel, et MTÜ-sid juhitakse väga tihti kas ühiskondlikus korras või, nagu te ütlesite, väga väikese tasu eest. Kehtivas seaduses on antud ka selle väga väikese tasu piirmäär. Kui mittetulundusühingu juhi tasu jääb allapoole seda, siis ei ole tal takistusi, et end samaaegselt töötuna arvele võtta. Me jätsime selle erisuse ka ettevõtte nõukogu liikmetele, seda samuti põhjusel, et Eesti äriõiguse või Eesti äripraktika järgi ei ole ettevõtte nõukogu liikmeks olemine täiskohaga töötamine. Nii et teoreetiliselt on mõeldav, et isik on nõukogu liige ja otsib samaaegselt tööd. Seetõttu jääb ka nõukogu liikme erisus sisse. Otsene vastus teie küsimusele on: mittetulundusühingute ja sihtasutuste juhte see muudatus ei puuduta.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Ma arendan veel natuke oma mõtet. Ühe tööturumeetmena on meil päris palju propageeritud, et kui te tööd ei leia, siis hakake ettevõtjaks. Ettevõtte asutamine on tehtud väga lihtsaks, seda saab ilma osakapitali või aktsiakapitali maks-

mata teha sisuliselt arvuti juurest lahkumata. Ilmselt on väga paljud inimesed sellest julgustatuna kas või töötukassa ettepanekul teinudki endale ettevõtte, mis aga majandustegevust ei ole suutnud alustada, sest idee puudub. Nüüd on see inimene omanik ja juhatuse liige, tegevus on null ja ta on endiselt hädas. Mis nendest inimestest saab? Selle seaduse järgi on ta sõnasõnalt võttes justkui ettevõtja, see on tema probleem, et ta ei suuda selle ettevõttega midagi edasi teha.

Taavi Rõivas

Aitäh! See on väga hea küsimus. Seda me oleme arutanud ka Teenusmajanduse Koja juhtidega. Mina küll ei usu, et keegi teeks ettevõtte nii, et tal üldse idee puudub. Küllap tal idee ikka on. Küll aga on teil õigus selles, et suure tõenäosusega ei hakka see ettevõtte esimestel kuudel kohe tulu tootma, nii et oleks võimalik juhatuse liikmele reaalselt ka palka maksta. Me oleme arutanud, et võib-olla on mõistlik teha üleminekusäte. Kui töötukassa ise annab ettevõtte asutamise toetust, siis teha näiteks nii, et esimesed kolm kuud vastasutatud ettevõtete puhul seda reeglit ei rakendata, et inimene, kes töötuna asutab ettevõtte, võib esimesed kolm kuud ettevõtte asutamisest alates veel töötuna arvele jääda. Sellist muudatust tasuks komisjonis kindlasti kaaluda ja küllap on võimalik ka sihtgruppidega selle üle aru pidada. Meie Teenusmajanduse Kojaga arutades jõudsime näiteks sellise tulemuseni. See oleks tegelikult mõistlik, me saame ju aru, et esimestel kuudel ei pruugi ettevõtte kohe teenima hakata, eriti kui tegemist on töötukassa enda toetusel asutatud ettevõttega.

Aseesimees Jüri Ratas

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Mul on sama küsimus FIE-de kohta. Kas ma saan õigesti aru, et olenemata sellest, kas nad saavad tasu või ei saa, kummalgi juhul ei ole FIE-del võimalik ennast arvele võtta?

Taavi Rõivas

Aitäh! Täpselt nii see on ja see on nii ka kehtivas seaduses, seda me praegu arutatava

eelnõuga kuidagi ei muuda. FIE puhul ongi tegemist teatud mõttes hübriidformaadiga, et inimene on üheaegselt töötaja, ettevõtja ja mõnes mõttes ettevõtte staatuses. Loogika on ka selles, et kuna FIE tasult ei maksta töötuskindlustusmakset – FIE puhul on väga raske rehkendada, kas peaks maksma käibelt või peale seda, kui ettevõtlusega seotud kulud on maha arvatud –, siis on aastaid tagasi tehtud niisugune regulatsioon, et FIE-t töötuna arvele võtta ei saa. Küll aga on inimesel vaba valik, kas ta tegutseb FIE-na, kus tal on ühed õigused ja kohustused – ma julgen öelda, et on nii eeliseid kui ka miinuseid –, või ta tegutseb osäühinguna, kus tal on vabadus valida, kas ta tegutseb juhatuse liikmena või töötajana, makstes endale näiteks töötuskindlustusmakset. See võimalus on teoreetiliselt ju olemas, kui ta on töötaja. Juhatuse liikmena vabatahtlikult töötuskindlustusmakset maksta ei saa. Juhatuse liikmed ei maksa seda ju ka praegu.

Aseesimees Jüri Ratas

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Ma jätkan samal teemal. Füüsilisest isikust ettevõtja on ju samasugune ettevõtja kui osäühing. Kas neid ei tasuks siiski ühtemoodi kohelda?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ei, ma arvan, et ta ei ole täpselt samasugune ettevõtja nagu see inimene, kes asutab osäühingu ja töötab seal kas siis juhatuse liikmena või ettevõtte töötajana või on omanik ja palkab juhatuse liikme. Kõik need formaadid erinevad omavahel ja kõikidel neil on kindlasti ka ühisosa. Erisusi on olnud varem ja küllap on ka tulevikus. Aga veel kord: see konkreetne eelnõu ei muuda selles osas midagi. FIE staatus on sedavõrd huvitav teema, et seda võiks mitte küll sotsiaalkomisjon, aga Riigikogu rahanduskomisjon lõputult arutada. Ka mina rahanduskomisjoni esimehena vedasin omal ajal neid arutelusid ja seal tuli igasugu huvitavaid mõtteid.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu-kaaslased! Sotsiaalkomisjon arutas eelnõu 521 oma 16. detsembri istungil. Istungil osalesid sotsiaalminister Taavi Rõivas ja Sotsiaalministeeriumi tööturu osakonna nõunik Õie Jõgiste. Minister andis ülevaate eelnõust, nii nagu ta tegi seda täna ka siin oma sõnavõtus. Teemad, mis tõusid üles komisjonis arutelu käigus, olid needsamad mis siin saaliski. Küsiti, miks eristatakse äriühingu juhatuse liikmeid teistest töötajatest. Vastused olid samasugused, nagu siingi anti. Eelnõu eesmärk on tagada see, et tööturuteenuseid ja -toetusi saaksid inimesed, kes neid saama peavad. Samuti uuriti, kui palju võiks olla tööturuteenuseid ja -toetusi puudutavas õigusruumis n-ö skeemitajaid. Ministeeriumi esindajad ütlesid, et selliseid inimesi on umbes tuhat. Need on inimesed, kes äriühingu juhatuses olles töötasu ei saa ja seetõttu on nad võtnud ennast töötuna arvele. Kuid on kahtlusi, et tegelikult võtavad nad oma tasu välja mingil teisel moel, vältides sotsiaalmaksu ja töötuskindlustusmaksu maksmist. Nii et selle sätte ja muudatuse eesmärk on tagada õiglus ja täpsustada seadust nii, et teenuseid saaksid need, kes makse maksavad. Need, kes maksudest mingite knihvidega kõrvale hoiavad, teenuseid ei saa või tuleb neil loobuda äriühingu juhatuse liikme positsioonist ja siis saavad nad ennast töötuna arvele võtta.

Teine oluline teema, millest siin on vähem räägitud, on see, et me laiendame tööturuteenuste saajate ringi nende inimestega, kes saavad hooldajatoetust ja teevad omastehooldaja tööd. Neid on nüüd võimalik töötuna arvele võtta ja neile teenuseid osutada.

Sotsiaalkomisjon otsustas konsensusega teha ettepaneku võtta eelnõu täiskogu päevakorda 2014. aasta 15. jaanuaril, esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepaneku esitamise tähtajaks seaduses ettenähtud kümme tööpäeva, s.o 29. jaanuar kell 17.15. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Küsimusi ei ole. Aitäh ettekandjale! Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Soovivad. Avan läbirääkimised ja palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea eesistuja! Head kolleegid! Imselt võidakse mind küll partei nimekirjast kustutada, aga arutelu saalis kutsus mind siia kõnepulti. Ma võtsin endale omavoliliselt õiguse fraktsiooni nimel kõneleda, sest fraktsioonis meil sellest teemast siiski juttu oli. Mis on viimase aja trend? Trend on see, et valitsusest tulevad Riigikokku eelnõud, mis tunduvad olevat justkui kiirustades kusagil välja mõeldud. Tegelikku diskussiooni Riigikogu saalis tekkida ei saa, kuna valitsuskoalitsioon ei võta nõuks ministrile vastu hakata. Ministriks pannakse ju inimesed, keda koalitsiooniparteid täielikult usaldavad, ja kuidas sa siis ikka ministri vastu töötad.

Praegu arutatava seaduseelnõu kõige valusam koht, mida me oleme täna siin küsimustevastuste ringis tõsiselt arutanud, näeb välja täpselt selline, et pesime tite ilusasti puhtaks, tahtsime, et elu läheks paremaks, aga viimase asja unustasime tegemata ja viskasime tite koos pesuveega uksest välja. Millest ma räägin? Ma räägin sellest, et me oleme Eestis loonud hästi liberaalse ettevõtluskeskkonna. Ettevõtete asutamine on tõeliselt lihtne, neid on praeguseks registreeritud üle 200 000, aga ma arvan, et aruannet, mitte nn nulldeklaratsioone, esitab neist selgelt alla poole, kui mitte öelda, et aktiivselt tegutsejaid on võib-olla 30 000 – 50 000. Kõik ülejäänud on ettevõtted ettevõtluse pärast, tehtud ühel või teisel viisil.

See seadus nüüd otseselt veel midagi kurja ei tee, aga ta riputab jälle ühiskonna jaoks õhku ühe probleemi. Ta riputab ühiskonna jaoks õhku selle probleemi, et oma liberaalse keskkonnaga me justkui propageerime ettevõtlust ja paljud inimesed, ajendatuna soovist mitte jääda elu hammasrataste vahele, mitte olla kaotajad, proovivad leida töötustaatusele lahendust ükskõik kuidas. Ja üks üsna laialt levinud ja lihtsaks tehtud moodus ongi see, et hakka ettevõtjaks. Osal see ju tegelikult õnnestubki. Siit edasi tuleb järgmine probleem. Väga paljudes tegevusvaldkondades on juhtunud niimoodi, et enam ei sõlmitagi töölepinguid, vaid suheldakse ka protsessi sees ettevõtetega. Esitatakse teenusarveid ja siis peab ettevõtja, kellel see osuühing on, ise vaatama, kuidas ta endale palka maksab või mida ta iganes teeb. Nii et selles mõttes on segadust palju. Üks valdkond on näiteks meelelahutusäri, kus seda

moodust kindlasti kasutatakse. Üsna palju on siiski sellist olukorda, kus inimene on teinud heas mõttes meeltesegaduses endale ettevõtte, see on tal registris, ta on ettevõtte juhatuse liige, aga ta ei ole mitte kunagi suutnud seda ettevõtet tööle panna, ta isegi ei tea väga täpselt, kuidas see võiks tööle hakata. Aga tal on justkui kindlam tunne, ta on justkui parem inimene, sest ta on ettevõtja. Nüüd tuleb Sotsiaalministeerium välja eelnõuga, millega ta annab endale teatud mõttes võimaluse neid inimesi karistama hakata.

Ma palun kolm minutit lisaagea!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, kolm minutit!

Aivar Riisalu

Me loome omamoodi paranoilise olukorra. Eesmärk on tegelikult õilis. Mulle väga imponeerivad need põhjendused, mida ministeerium ja komisjoni esimees on välja toonud, et umbes tuhatkond inimest praegu põhimõtteliselt petab, rikub keskkonda. Aga kas see annab meile õiguse võtta pikk kuuseprops ja lüüa enda ümber plats puhtaks, öelda, et nüüd on nii ja mitte mingisuguseid variatsioone siia enam ei jää? Ma arvan, et see ei ole selles mõttes õige, et niimoodi me hakkame teist otsa pidi maha suruma inimese soovi midagi enda jaoks muuta, kui ta on raskes olukorras. Me surume ta säära, ma julgen öelda, lõpuni läbi mõtlemata meetmetega jälle tagasi sellisesse tardumusse, et ära tee midagi, võta riigi käest raha ja sul ongi kõige parem olla. Sest niipea, kui sa midagi ette võtad, võib kusagil olla mingi seadusnüanss, mis hakkab sind ahistama. Meie asi on mõelda, et see nii ei oleks, ja sellepärast oleme meie Keskerakonna fraktsioonis sellele suhteliselt valuliselt reageerinud. Me peame andma ühiskonnale arutamiseks arukaid mõtteid, mis on meie enda jaoks selgeks mõeldud. Seda sellel lihtsal põhjusel, et vastasel juhul tekib ebakindlus, hirm just selle ees, et mul on niigi paha olla ja nüüd ma pean iga päev, selg küürus, ootama ja mõtlema, mis sealt siis nüüd jälle tuleb. Vaat see on see kurb koht. Mulle on täiesti vastuvõetamatu ja ma arvan, et ka enamikule Keskerakonna liikmetest on täiesti vastuvõetamatu, et mingisuguse kitsa grupi pärast nuheldakse kõiki. See ei ole hea toon! Meil juhtub aga niimoodi järjest ja järjest,

meile tuleb seaduseelnõusid, mis on justkui kiirustades tehtud. Viimane oli see 1000-euroste arvete deklareerimise asi. Lõpuks leidis siiski ka koalitsiooni poole peal mõistlikke inimesi, kes julgesid tõepoolest selja sirgu ajada ja öelda, et päris nii ei tohi. Aga ära ta siit ikka läks ja tänu presidendile tuleb ta siia tagasi.

Nüüd ma kordan oma mantrat. Kallid koalitsiooniparteid! Kui te niiviisi jätkate, siis kaob elanikkonnal, valijal absoluutselt iga-sugune usaldus teie vastu, mis teeb võimalikuks selle, et aastal 2015 võib Eestis toimuda vasakpööre. Meie majanduse õblukest olukorda arvesse võttes ei pruugi see olla aga riigile ja rahvale kõige parem lahendus. Sotsiaaldemokraadid ei ole meie tee. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on eelnõu 521 esimene lugemine lõpetada. Määratud eelnõu 521 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 29. jaanuari kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud ja viies päevakorrapunkt käsitletud.

6. Ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (532 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi kuuenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu 532 esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalminister Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Selle eelnõu väljatöötamise eesmärk on võtta Eesti õigusruumi üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis reguleerib ravimiohutust. Eelnõuga ühtlustatakse ravimiohutuse järelevalvega seotud õigusraamistikku, laiendatakse ravimiohutuse ohumärkide tuvastamise nõudeid ning tõhustatakse kiireloomuliste meetmete võtmist Euroopa Majanduspiirkonnas seoses ravimiohutusega. Samuti nähakse eelnõuga ette ravimi müügiloa hoidja kohustus teavitada Raviametit ravimi Eestis turustamise katkestamise või lõpetamise põhjustest. Kehtivas ravimiseaduses on nõue, et

müügiloa hoidja ehk isik, kes ravimit n-ö maa-
le toob, peab teavitama Ravimiametit ravimi
turustamise lõpetamisest või ravimiga varus-
tamise katkestamisest kaks kuud ette. Direk-
tiivi kohaselt on müügiloa hoidjal kohustus
seda ka põhjendada. Kuni käesoleva ajani ei
ole müügiloa hoidjatelt nimetatud põhjendusi
nõutud. Samas ei ole välistatud ka olukord,
kus müügiloa hoidja on katkestanud või lõpe-
tanud ravimi turustamise seoses ravimiohutuse
probleemidega, kuid põhjendamise nõude puu-
dumise tõttu on probleem jäänud tähelepanuta.
Seetõttu on vaja, et nii tarneraskuste kui ka
turustamise lõpetamise korral müügiloa hoidja
selgitaks põhjuseid. Samuti nähakse ette müü-
giloa hoidja kohustus põhjendada, kui müügi-
luba ei uuendata. Müügiluba uuendatakse üld-
juhul pärast esmast viieaastast kehtivuse pe-
riodi tähtajatult. Muudatus aitab välja selgi-
tada olukordi, kus müügiloa uuendamisest
loobumine võib olla seotud ravimiohutusprob-
leemiga. Seadus jõustub üldises korras. Aitäh
teile!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Küsimusi ei ole. Palun ettekandeks
Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe
Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Hea juhataja! Head Riigikogu liikmed! Nii
nagu siingi andis minister ka komisjonis eel-
nõust ülevaate. Sotsiaalkomisjon arutas seda
eelnõu 2013. aasta 16. detsembri istungil. Ko-
misjon otsustas saata ravimiseaduse muutmise
seaduse eelnõu esimesele lugemisele 15. ja-
nuariks ettepanekuga esimene lugemine lõpe-
tada. See otsus oli konsensuslik. Tehti ettepa-
nek määrata muudatusettepanekute esitamise
tähtajaks kümme tööpäeva ehk 29. jaanuar kell
17.15. See oli komisjoni otsus.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide
esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõne-
soove ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on
esimene lugemine lõpetada. Määrati eelnõu
532 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks
29. jaanuari kell 17.15. Esimene lugemine on
lõpetatud ja kuues päevakorrapunkt käsitletud.

7. Ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (551 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume seitsmenda päevakorrapunkti juur-
de. Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud
ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse
eelnõu 551 esimest lugemist. Palun, sõna on
sotsiaalminister Taavi Rõivasel!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed!
Ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse
eelnõuga ühtlustatakse ravikindlustuse saamise
tingimusi ja tähtaegu ning täpsustatakse ravi-
mite hinnakokkulepete regulatsiooni. Esimese
muudatuse kohaselt saavad isikud kindlustus-
kaitse tähtajatu või üle ühekuulise tähtajaga
võlaõigusliku lepinguga senise üle kolmekuu-
lise tähtajaga lepingu asemel. Kindlustuskaitse
saamise eeldusena jääb endiselt kehtima tingi-
mus, et isiku eest peab lepingu teine pool
maksma sotsiaalmaksu vähemalt eelarveaas-
taks riigieelarvega kehtestatud kuumääralt.
Lihtsam keeles öelduna tähendab see seda,
et nendel inimestel, kellel ei ole regulaarset
igakuist palka, näiteks loomeinimestel või loov-
inimestel, kellele töötasu makstakse ebaregu-
laarselt, piisab ravikindlustuskaitse saamiseks
ühekuulise tähtajaga lepingust. See muudatus
on tehtud koostöös Kultuuriministeeriumiga ja
loovisikute esindajatega. Samuti hakkab juhti-
mis- ja kontrollorganite liikmetele ja võlaõi-
gusliku lepingu alusel tööd tegevatele isikutele
ravikindlustuskaitse kiiremini kehtima – kui
seni oli ooteaeg kolm kuud, siis nüüd on see
14 päeva. Muudatus toob kaasa ravikindlus-
tatud isikute arvu suurenemise ja ravikindlus-
tuse saamise tähtaja lühenemise.

Teine oluline muudatuste plokk täiendab
ravimite hinnakokkulepete regulatsiooni, lisa-
des hinnakokkulepete ajakohastamise alused.
Senine regulatsioon puudutab vaid hinnakok-
kulepete sõlmimist, aga nüüd hõlmab see ka
uuendamist. Tavapärast hinnakokkulepete
kehtivus üks aasta, ja kui kumbki pool ei
avalda soovi hinnakokkulepet muuta, siis pike-
neb lepe automaatselt järgmiseks aastaks. Sel-
liselt võib lepe pikeneda korduvalt. Asjaolusid,
mille esinemisel tuleb hinnakokkulepete auto-
maatselt pikendamisest loobuda, seni esitatud

ei ole. See on viinud olukorrani, kus teistes liikmesriikides ravimite hinnad aja möödudes järk-järgult odavnevad, kuid Eestis püsivad samal tasemel mis hinnakokkuleppe sõlmimise ajal. Seega on eelnõu eesmärk luua alus hindade ülevaatamiseks nii hinnakokkuleppe sõlmimisel kui ka selle pikendamisel. Sisuliselt luuakse alus soodusravimite hinna regulaarseks ajakohastamiseks vastavalt sellele, kuidas hinnad on teistes liikmesriikides muutunud. Eelnõu kohaselt võrreldakse hinnakokkuleppe pikendamiseks ja sõlmimiseks Eesti hindasid kolme samasugusel arengutasemel oleva Euroopa Liidu liikmesriigi hindadega. Need riigid on Läti, Leedu ja Slovakkia. Muudatuse mõju tähendab odavamaid ravimeid Eestis vastavalt sellele, kuidas ravimid odavnevad teistes Euroopa Liidu riikides.

Palun seda eelnõu toetada! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Aitäh, hea juhataja! Head Riigikogu liikmed! Sotsiaalkomisjon arutas seda seaduseelnõu 16. detsembril 2013. aastal. Ülevaate valitsuse eelnõust andis sotsiaalminister Taavi Rõivas. Arutelul osalesid ka Sotsiaalministeeriumi ravimiosakonna juhataja Dagmar Rützel ja tervishoiuosakonna peaspetsialist Ülle Jordan. Minister andis ka siin eelnõu sisust ülevaate. Ma võin öelda seda, et tegu on mõnes mõttes täiendusega loovisikute seadusele, mille me võtsime vastu eelmisel aastal. Muudatusega lihtsalt täiendatakse ravikindlustuse tekkimise õigust ja täpsustatakse seda nende puhul, kes ei ole töösuhtes mitte töölepingu, vaid muude võlaõiguslepingute alusel. Nagu minister ütles, tähtaegu lühendatakse ja lõppkokkuvõttes on eesmärk laiendada ravikindlustusega kaetud isikute ringi.

Komisjon otsustas saata ravikindlustuse seaduse muutmise eelnõu esimesele lugemisele 15. jaanuaril 2014. aastal ettepanekuga esimene lugemine lõpetada (see ettepanek oli konsensuslik) ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Ma tänan! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada. Määratud eelnõu 551 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 29. jaanuari kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud ja seitsmes päevakorrapunkt käsitletud.

8. Riigikogu otsuse "Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020" heakskiitmine" eelnõu (553 OE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kaheksanda päevakorrapunkti juurde. Alustame Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020" heakskiitmine" eelnõu 553 esimest lugemist. Palun Riigikogu kõnetooli kultuuriminister Urve Tiiduse!

Urve Tiidus

Austatud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed!

Aseesimees Jüri Ratas

Me kindlasti tervitame Riigikogu esimeest! Aitäh teile!

Urve Tiidus

Juhataja, palun vabandust! Sissejuhatuses tutvustan lühidalt selle otsuse eelnõu saamise ajalugu. Kuusteist aastat tagasi kiideti Riigikogus heaks kultuuripoliitika põhialused. Aasta oli siis 1998. Need põhialused kehtivad siiani, aga aeg ju ei peatu. Seetõttu nägi Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm aastateks 2011–2015 ette uuendada kultuuripoliitika arengusuundi aastani 2020. Vabariigi Valitsus kiitis otsuse "Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020" eelnõu heaks eelmise aasta 21. novembril. See dokument sisaldab kultuuripoliitika kujundamise ja elluviimise põhimõtteid ning prioriteete järgmistes valdkondades: arhitektuur, disain, etenduskunstid, filmikunst, helikunst, kirjandus ja kirjastamine, kujutav kunst, kultuuriajakirjandus ja meedia, kultuuriline mitmekesisus, muinsuskaitse, muuseumid, raamatukogud ja rahvakultuur. Oma ettekandes tahan vastata järgmistele küsimustele:

kes koostasid "Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020" otsuse eelnõu, kui palju kaasati avalikkust ja huvitatud osapooli, millised asjaolud vajasisid olulist muutmist, kuidas korraldatakse dokumendis kirjeldatud põhialuste elluviimine ja mis on kultuuripoliitika põhialuste vaim seekord?

Kes siis koostasid? Kultuuripoliitika arengusuundade koostamist koordineeris töörühm. Sellesse kuulusid MTÜ Eesti Kultuuri Koda esindajad, nende seas Riigikogu liikmed Mart Meri ja Tiina Lokk ning praegune Sirbi peatoimetaja Ott Karulin, samuti Riigikantselei, Rahandusministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Kultuuriministeeriumi esindajad. Töörühma juhtis tollane kunstide asekanstler Ragnar Siil. Kultuuripoliitika põhialuste koostamisel olid ministeeriumi ja juhtühma partneriks väga paljud valdkondlikud organisatsioonid.

Kui palju kaasati avalikkust? Eelnõu ettevalmistamisel konsulteeriti asjasse puutuvate ministeeriumide ja valdkondlike esindusorganisatsioonidega. Kokku laekus konsultatsioonide käigus dokumendi tööversioonile enam kui 400 ettepanekut ligi 60 esitajalt. Kõik konsultatsioonide materjalid on avalikult kättesaadavad veebiaadressilt www.kultuuripoliitika.ee. Tegemist oli läbi aegade ühe suurema kaasamisprotsessiga Kultuuriministeeriumis. Samuti konsulteeriti dokumendi koostamisel korduvalt Riigikogu kultuurikomisjoniga, kelle ettepanekuid on lõppversioonis ka igakülgselt arvestatud.

Mis vajas põhialustes muutmist? Kultuuriministeeriumi koostatud eelmise põhialuste dokumendi täitmise ülevaade näitas, et kuigi mitmed seisukohad on ka praegu päevakohased ja elulised, on olukord viimase 15 aasta jooksul siiski tunduvalt muutunud. Seetõttu on vaja kokku leppida uuendatud arengusuundades, mille järgi saab kujundada kultuuripoliitikat järgmisel seitsmel aastal. Ma toon välja mõned olulisemad uuendused.

Uute kultuuripoliitika põhialuste eelnõus pööratakse oluliselt suuremat tähelepanu tehnoloogilisele arengule ja sellega seonduvatele võimalustele. Näiteks on üks kultuuripoliitilisi prioriteete meie kultuuripärandi digiteerimine. Kultuuripärandit digitaalsel kujul kättesaadavaks tehes saab luua uusi kasutusvõimalusi mitmes valdkonnas: teaduses, hariduses, ette-

võtluses. Riik on võtnud eesmärgiks digiteerida Eesti Vabariigi 100. aasta juubeliks väärtuslikum osa kultuuripärandist. Võidakse küsida, kes selle väärtuslikuma osa defineerib. Selleks kaasatakse valdkonna asutused ja parimad eksperdid. Varasemast märksa suuremat tähelepanu pööratakse Eesti osalemisele rahvusvahelises koostöös. Ma ei liialda, kui ütlen, et kultuuril on riigi välissuhtluses väga mõjuv roll. Selle dokumendi kohaselt laiendatakse järgnevatel aastatel veelgi kultuuriesindajate võrgustikku, jätkub koostöö rahvusvaheliste organisatsioonidega ning loomulikult Euroopa Liidus poliitikate kujundamisel. Osalemine rahvusvahelistes ettevõtmistes ei ole enam ammu väheste valdkondade privileeg. Eesti loomeinimesed on ühes või teises vormis kaasatud või on ise algatajad väga erinevates rahvusvahelistes koostööprojektides. Lihtsalt infoks ütlen, et kultuuriesindajad on Eestil praegu kuues riigis, lisaks veel kultuurireferent New Yorgis ja kaks Eesti Instituudi välisesindust.

Veel muutustest. Täpsemalt sõnastatakse kultuuri rahvusvahelistumise ja ekspordiga kaasnevad mõjud. Kultuuri rahvusvahelistumine on pöördumatu protsess ning osalemine mitmekesises ja paljudes eri vormides toimivas üleilmses suhtlemises on ka Eesti kultuuri pärisosa. Siiski ei peeta poliitikasuundades silmas globaliseerumist, nagu selles dokumendis öeldakse, või mõne teise kultuuri- või keeletraditsiooni matkimist. Nenditakse, et maailma kultuurile avatuna on ka väike kultuur ise elujõulisem. Märgitakse kultuuri rolli riigi maine olulise kujundajana. Kui lubate mainida, siis näiteks kultuuri ekspordile suunatud rahasummad on viimastel aastatel kõvasti kasvanud ja seda ka alanud aastal. Näiteks ministeeriumi enda eelarvest läheb ekspordi toetuseks üks miljon eurot, millest kolmveerand jagatakse avatud taotlusvoorudega. Loomulikult on kultuuri ekspordimisel väga tähtis roll ka kultuurikapitalil.

Veel üks teema, mis on eelmise dokumendiga võrreldes oluliselt muutunud. Enam pööratakse tähelepanu loomemajandusele ja seostele teiste poliitikavaldkondadega. Eestis soodustatakse loomemajanduse kui teadmispõhise majanduse ühe olulise osa arengut, öeldakse otsuse eelnõu seletuskirjas. Uuenduslikkust ja loovust nähakse katalüsaatorina

konkurentsivõime suurendamisel nii isiku kui ka ühiskonna tasandil. Aluspõhimõtetes sõnastatakse konkreetset, et kui kultuurivaldkonnas tegutsevad inimesed soovivad ennast ettevõtluse kaudu teostada, siis saavad nad selleks riigilt tuge. Hinnanguliselt saab öelda, et loomemajandus moodustab juba praegu ligi 3% Eesti sisemajanduse kogutoodangust. Üldiselt on hinnatud, et loomemajanduse kasvutempo on ülemaailmselt kiirem kui teistes majandussektorites. Kui rääkida sidususest teiste valdkondadega, siis on loomemajanduse tähtsust rõhutatud ka "Eesti ettevõtluse kasvustrateegias 2014–2020".

Järgmine küsimus, kuidas korraldatakse dokumendis kirjeldatud põhialuste elluviimine? Eelnõus toodud teemad saavad rakeduskava, kus tegevused konkreetset lahti kirjutatakse. Need on seotud iga-aastase eelarvestrateegiaga, mis teatavasti on meil 1 + 3 aastat, kokku nelja aasta kohta. Etteheidet dokumendi vähestele detailsusele leevendagu teadmine, et suurem osa ettepanekuid on üldprintsipiide all kaetud. Samuti on lähtutud põhimõttest, et Riigikogul on üsna keeruline hakata kõiki üksikasjalikke samme valitsusele ette kirjutama. Selle dokumendi täiesti uuenduslik osa on see, et Kultuuriministeriumil, st ministril on kohustus iga aasta Riigikogule tehtust aru anda ehk kõnelda sellest, mis nendest suunistest on ellu rakendatud.

Mis on kultuuripoliitika põhialuste vaim seekord? Kõige paremini kirjeldavad seda vaimu järgmised sõnad: eesti rahvusliku identiteedi hoidmine ja edendamine, loovuse väärtustamine, kultuurimälu talletamine, tulevaste põlvetele hoidmine ja teadvustamine ning loomulikult elujõulise, avatud ja areneva kultuuriruumi eest seismine igal tasandil.

Lisan veel paar ääremärkust. Kuigi on kõlanud arvamusi, et lõppdokumendi eelnõu on kujunenud lühemaks kui kaasamisel saadud suur ettepanekute hulk eeldanuks, on uus, järgmisel seitsmel aastal kultuurivaldkonna arengut kujundav alusdokument põhjalikum ja üksikasjalikum, kui oli eelmine, ning katab kogu kultuurivaldkonda ühtlasemalt. Dokumendi lugejal võib tekkida küsimusi seoses asjaoluga, et mõnda teemat ei ole üldse lahti kirjutatud. Näiteks rõhutatakse küll otsuse eelnõu lisas, et riiklik kultuuripoliitika lähtub Eesti Vabariigi põhiseaduslikust sihist tagada

eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimine läbi aegade, siiski pole selles aga kajastatud eraldi keelepoliitikat. Olgu öeldud, et riik on leppinud kokku keelepoliitika eesmärkides ja tegevustes "Eesti keele arengukavas 2011–2017", mistõttu põhialustes enam detailsemaks ei minda. Ka sporti kui ministeeriumi haldusala ei ole eraldi välja toodud. Spordivaldkonna riiklik arengustrateegia töötatakse välja koostöös Eesti Olümpiakomiteega ning arengusuundi arutatakse regulaarselt toimival Eesti spordi kongressil. Spordi kongress on iga nelja aasta tagant ja järgmine on praegu planeeritud selle aasta novembrisse, kuhu me saadame heakskiitmiseks ka spordi arengustrateegia aastani 2020.

Pean tõdema, et "Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020" sündis tervikuna enne ministri vahetust. Seetõttu tahan omalt poolt tänada tagantjärele kõiki, kes on selle tõsise dokumendi ettevalmistamises osalenud, alates kaasamõtlejatest, ettepanekute tegijatest, töörühmas osalejatest, valdkondade nõunikest kuni asekanclerite, juhtide ja minister Rein Langini välja. Olles tutvunud kõigi protsessi tegevuste ja käikudega, tahan avaldada tänu ka kultuurikomisjonile konstruktiivse koostöö eest veel enne selle otsuse eelnõu jõudmist Riigikogusse! Soovin eelnõule head õnne ja loomulikult loodan, et te selle siis ka kenasti vastu võtate! Suur tänu teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Tõesti, dokument on harmooniline ja suur tänu nendele, kes selle koostasid. Aga mõned küsimused on välja jäänud, võib-olla need on mõeldud teise sammuna. Näiteks rahastamine. Alus võib olla hea, programm ka hea, aga kui rahastamine ei ole kas või paari sõnaga paika pandud, siis võib tekkida küsimus, kas programm võib rakendada praeguse skeemi järgi. Minu küsimus on punkti 22 kohta, mis on seotud piirkonnapoliitikaga. Kuidas te näete edaspidi regionaalset koostööd omavalitsuste ja piirkonnaga?

Urve Tiidus

Aitäh selle küsimuse eest! Tõesti, kui ma loen punkti 22 ette, siis dokumendis on selline sõnastus, et riik võtab regionaalses kultuurikorralduses suuna selgemalt määratleda ülesanded ja vastutus koostöös kohalike omavalitsuste, omavalitsusliitude ning kolmanda sektori organisatsioonidega. Iseenesest kõik teavad, et kohaliku kultuurielu korraldamises on väga palju kohalike omavalitsuste õlul, aga samas ei saa mööda vaadata ka asjaolust, et kultuurielu korraldamiseks kohapeal eraldab riik siiski eelarve raha, investeeringute raha ja on olemas kultuurkapital, kuhu kultuurielu korraldajad ja loomeinimesed saavad pöörduda projektitoetuste saamiseks. Peale selle toetab kultuuri veel hasartmängu nõukogu. Loomulikult on terve hulk programme, mida ministrium on valdkondade kaupa rahastanud, ja ka tulevikus rahastatakse projekte, mis tulevad kohalike omavalitsuste inimeste poolt. Tõsi, tingimused on erinevad. Üldiselt on ju suund olnud niisugune, et kultuuri eelarve tasapisi kasvab, mis on ka, ma arvan, Riigikogu liikmete teene. Tagasiminekut pärast finantskriisi aastaid ei ole olnud, mindud on ikkagi vastupidises suunas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Herkel!

Andres Herkel

Aitäh! Austatud minister! Kultuuri arengukava ettevalmistamisel oli tegev praegune Sirbi peatoimetaja Ott Karulin. Enne peatoimetajaks saamist on ta seda kava Sirbis pikemalt käsitlenud, kirjutades muu hulgas: "Piirava ja pehmemä sõnastuse valik on suuresti tingitud meie ministriumide vähesest koostööst riiklike strateegiate kujundamisel ja nii pörkusime juhtrühmas pidevalt nn klaasseinte vastu: kultuuripoliitika on tihedalt põimunud haridus-, regionaal- ja majanduspoliitikaga, kuid "Kultuur 2020" eesmärged polnud võimalik seada mahus, mis ulatub teiste ministriumide haldusalasse, kuigi tegemist peaks olema riikliku, seega kõiki valdkondi ja ministriume hõlmava strateegiaga". Kas teie oma lühikeses ametiaja jooksul olete nende klaasseinte vastu juba põrganud ja kui üksi kultuuriminister selle strateegiaga valitsuses on?

Urve Tiidus

Aitäh selle küsimuse eest! Ütlen otse, et klaasseinu ega -lagesid ei ole mul praegu ees olnud ja kindlasti ma ei ole üksi. Ma saan öelda seda, et Vabariigi Valitsus kiitis otsuse eelnõu heaks novembri lõpus, kui ministrid ei olnud veel vahetunud. Kui rääkida horisontaaltasandi koostööst ministriumide vahel, siis ma olen alati seda meelt, et mitte kunagi ei ole olukorda, kus kõik on absoluutselt ideaalne. Alati saab asju järgmisel korral veel paremini teha. Ütleme nii, et eks igal ministriumil on loomulikult huvi seista oma valdkonna eest, aga elu ise sunnib meid rohkem koostööd tegema. Ma ei näe praegu seda probleemi, et koostöö ei oleks võimalik. See ongi minu vastus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna, proua juhataja! Austatud minister! Te ütlesite, et kultuur muutub järjest rahvusvahelisemaks. Ma olen teiega täiesti nõus. Homme avatakse Berliinis suur rahvusvaheline üritus, Roheline Nädal, kus on esindatud toit ja kultuur ja kus Eestit presenteeritakse väga laiajooneliselt. Eesti on seal partnermaa. Ometi ei ole arutatavas dokumendis kordagi juttu Eesti rahvustoidust või üldse Eesti toidust. See küsimus on kindlasti mõeldud ka vähemalt kolmele endisele kultuuriministrile siin saalis. Aga praegu on teie kord ja ma küsin teie käest: miks kultuur alahindab või ei märgi üldse Eesti toidukultuuri?

Urve Tiidus

Suur tänu väga hea küsimuse eest! Mina teiste eest vastata ei saa, aga ma küll natuke kaitseksin seda olukorda. Tegelikult on ju toit pärandkultuuri osa ja pärandkultuuri see dokument kindlasti kaitseb.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud kultuuriminister! Palju jõudu teile selles uues väljakutses! Ma tulen ühe mitte just intriigi, aga üsna valusa debati juurde, mis kultuuripoliitika dokumendi väljatöötamisel oli. See

puudutab punkti 3, kõrghariduse maastikku kultuuri ja kunsti vallas. Sõnastus on tänaseks saanud üsna pehmeks, kauniks ja ümmarguseks. Võib-olla ainuke fakt minevikust on lause, mis ütleb, et riik võtab suuna kultuuri- ja kunstialast kõrgharidust andvate koolide võrgustiku korrastamiseks eesmärgiga rakendada parimal viisil olemasolevaid võimalusi ning tagada kõrghariduse kvaliteet ja jätkusuutlikkus. Kas uuel ministril on selles osas teistsugune arvamus?

Urve Tiidus

Aitäh selle küsimuse eest! Kindlasti olen ma selle poolt, et olemasolevaid võimalusi tuleb rakendada parimal viisil ja tagada kõrghariduse kvaliteet. Ma tean selle dokumendi ettevalmistamise ajaloost, et üks vaidlusi puudutas arhitektuurialast kõrgharidust, konkreetsemalt, kuidas seda Eestis anda, kus, kui palju ja millistes ülikoolides. Teiseks oli juttu kaunite kunstide akadeemiast. Ma pean uuesti ütleva, et see dokument on siiski raamdokument. Siin, nagu te näete, ei ole eraldi nimetatud ühtegi Eesti kultuuriasutust, ühtegi kultuuriinstitutsiooni, ja see on reegel. Kui me oleks toonud sisse kas või kaks-kolm kõrgkooli, siis on kindel, et dokument oleks läinud paljupalju mahukamaks, mis iseenesest pole ju mingi hull asi. Aga pikas perspektiivis oleks üldistusastme puudumine võinud kujuneda kitsenduseks. Ma arvan, et endise haridusministrina te jagate seda arvamust, et seitsme aasta perspektiivis on siiski hea jätta sellised detailsemad otsused professionaalide kätte. Ega me ei saa ju ka öelda, et paneme käe ette, kui ülikoolid tahavad koolitada. Ma tean ka arhitektuurivaldkonna inimeste arvamust, kuidas arhitektuurialane kõrgharidus peaks olema korraldatud. Just täna kohtusime Eesti Arhitektide Liidu esindajatega ja arutasime seda teemat. Ma saan aru, et ka kultuurikomisjon on sellist sõnastust aktsepteerinud. Ma arvan, et seitsme aasta perspektiivis on see hea sõnastus.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Lugupeetud proua minister! Vestleme teiega esimest korda peale seda, kui te

uude ametisse astusite. Nii et mul on põhjust ja isegi vajadus teid tervitada ja teile edu soovida! Nüüd kultuuripoliitika juurde. Isiklikult mulle ei meeldi igasugused deklaratiivsed, ebakonkreetsed dokumendid. Kultuuripoliitika põhialused, nii nagu nad praegu on, annavad isegi seletuskirja kaudu üsna häguse ettekujutuse, mida see poliitika endast kujutab. Ma vaatan seletuskirja punkti 32.1, mul ei ole aega tsiteerida punkti ennast. Seletuskirjas on öeldud, et ühise kultuuriruumi loomine on oluline, kuna põhineb ühistel põhiväärtustel ja ühise pärandi väärtustamisel. Kas te saaksite selle dokumendi seisukohalt konkretiseerida, mis need ühised põhiväärtused ja ühine pärand on?

Urve Tiidus

Aitäh küsimuse eest! Ühised väärtused ja ühine pärand – see on väga põhjalik küsimus. Ma arvan, et ühised väärtused on need, mis seovad üldse inimesi. Selle dokumendi valguses ma ütleksin, et see on kultuuri hoidmine, teiste kultuuride tunnustamine, erinevuste tunnustamine kultuuriruumis ja selle mitmekesisuse hindamine. Minu meelest on see siin siiski selgesti näha ja see on oluline kultuuriruumi harmooniliseks edendamiseks. Kui see kõlab väga üldiselt, siis pärast mõtlemist ma oskan seda võib-olla veel täpsustada. Eile oli mul suurepärase võimalus kohtuda Eestis elavate rahvusvähemuste esindajatega. Kultuuriministeerium on traditsiooniliselt neid inimesi võõrustanud. Ma pean ütleva, et seal oli näha see meie ühine osa. Inimesed tahavad, et neid, nende kultuuri, kombeid ja traditsioone tunnustatakse ja väärtustatakse sellisena, nagu nad on. Seda Eesti riik ka teeb. Nii et selline vastus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Väga meeldiv on esitada teile küsimust ja tore on soovida teile edu selles ametis. Minu küsimus puudutab samuti kultuurilist mitmekesisust. Nimelt on siin mitu punkti, mis räägivad sellest, et on vaja soodustada ja toetada rahvusvähemuste kultuuri säilitamist. Samas ei ole Eesti seadustes mitte kuskil kasutusel sellist terminit nagu "rahvusvähemus", igal pool

on "vähemusrahvus". Küsimus nr 1 ongi see, kas see on üks ja sama. Kui see on üks ja sama, siis vähemusrahvust on Eesti seadustes mõistetud nii, nagu see on kultuuriautonomia seaduse järgi, ehk näiteks venelased nende hulka ei kuulu. Minu küsimus ongi, et mida see termin siin juriidiliselt tähendab.

Urve Tiidus

Aitäh küsimuse eest! See on tõesti juriidiliselt üsna täpne küsimus. Kohe vastan teile. Teatavasti on Eestis üle saja rahvusvähemuse, mõned nendest on arvukamad, mõned on väiksemal arvul esindatud. Selge on see, et need on inimesed, kelle juured kas on teistes riikides ja kultuuriruumis või on nad ise hiljem siia tulnud ja eesti keel ei ole nende emakeel. Mina saan sellest asjast niimoodi aru. Täpsete definitsioonide koha pealt jään ma teile vastuse võlgu, aga ma tegelen selle teemaga.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud proua minister! Soovin teile edu uues ametis! Mind huvitab sport. Te ütlesite, et spordivaldkonda puudutavate dokumentidega tegelevad Eesti Olümpiakomitee ja Eesti spordi kongress. Kas need dokumendid jõuavad kuidagi ka siia Riigikogu saali, kas me saame nendega tutvuda?

Urve Tiidus

Ma eeldan, et ikka on võimalik tutvuda. Spordivaldkonnas nüüd selliseid protsesse küll ei ole, mis peaksid jääma rahvaesindajatele teadmata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev, teine küsimus!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Võib-olla ma kiirustan, aga kui tee on valitud, siis olen harjunud samm-sammult seda käima. Sellepärast on mul teise sammu küsimus. Kuidas te näete rakendust? Kui tulla tagasi punkti 22 juurde, siis mida peavad peale seda, kui meie oleme need põhialused vastu võtnud, tegema näiteks omavalitsused? Kas nad pea-

vad töötama välja mingi dokumendi, kuidas selle dokumendi nimi on, kas need on ettepanekud, kas see on kava või on see strateegia? Arengukavad nad teevad neljaks aastaks, seaduses ettenähtud perioodiks, te teate seda väga hästi. Millises vormis on teine samm?

Urve Tiidus

Kohalikud omavalitsused ja riik ei ole ju vastaspooltel asuvad nähtused, nad on partnerid, ühe ja sama riigi osad, esindavad üht ja sama rahvast. Aeg-ajalt ma kuulen sellist kommentaari, et omavalitsused ja riik, et rahakotid on eraldi jne. Nii nagu omavalitsuste ülesandeid on täpsustatud mitme teema puhul, on ilmselt ka kultuuri arengusuundade elluviimisel vaja ühte sellist vastastikuse mõistmise või seisukohtade kujundamise protsessi. Kuidas see välja näeb? Ma vaatan minister Langi otsa, palun vabandust, Riigikogu liikme Rein Langi otsa, püüan tema silmist lugeda ja mõtlen, mismoodi see täpselt välja kujuneb. Aga ka selles kultuuripoliitika dokumendis on mainitud, et eesmärkide elluviimine, see, kuidas tegevused omavahel mõistlikumalt ja tulemusrikkamalt ära jagatakse, sõltub mõneti haldusreformi edenemisest. Ütleme nii, et ei ole üheseid mustvalgeid lahendusi. Minu meelest on siin võtmelause ka see, et riik peab oluliseks sõnastada koostöös omavalitsustega visiooni, millised on kohaliku omavalitsuse pädevusse kuuluvate kultuuriasutuste roll ja arenguvõimalused tulevikus, sh on rahvaraamatukogude ja rahvamajade tulevikuvision, mis on praegu täiesti kohaliku omavalitsuse vastutusala. Niimoodi ma vastan teile praegu. Ma loodan, et saan sel teemal võib-olla juba sügisel, kui on aruande tegemine, teile palju-palju konkreetsemalt vastata.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Ester Tuiksoo, teine küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna, proua juhataja! Austatud proua minister! Eelmine kultuuripoliitika põhialuste dokument kannab kuupäeva 16. september 1998. Kas teile on antud ülevaade, mis on olnud selle dokumendi kõige suuremad saavutused ja tugevamad plussid?

Urve Tiidus

See on selline kaheleheküljeline dokument, üsna konkreetne ja lühikene. Suuremad saavutused on seotud sellega, et Eesti riigi põhiseaduslik roll kultuuri kaitsmisel ja järjepidevuse hoidmisel on saavutatud, see kestab ja muutusi siin ei ole. Kindlasti on sellel dokumendil oma osa ka selles, et nii kultuuri eelarvelise rahastamise kui ka kultuurkapitali kaudu on loovinimesi ja loomeliite järjekindlalt toetatud. On peetud oluliseks Eesti iseseisvuse aja alguses tekitatud süsteemi, kus on tunnistatud, et loomeinimesed vajavad Eestis kui suhteliselt väikeses kultuuriruumis lisatuge, ja see süsteem on hästi toimunud. Nüansse on seal hästi palju. Mul on natuke kahju, et ma ei valmistunud selleks aruandeks põhjalikumalt, aga ma olen täiesti kindel, et kultuurikomisjoni esimees Urmas Klaas võtab selle kuidagi kokku.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Juku-Kalle Raid!

Juku-Kalle Raid

Aitäh! Austatud minister Urve, ja nagu ma teada sain, ka austatud minister Rein! Tore dokument on, aga üks asi teeb muret. Aastate pikku on sellistest paberitest jäänud kõrvale üks selline vaieldamatult kultuuri alla kuuluv nähtus nagu Eesti looduslikud pühapaigad. Kuidas niisuguseid mitme valdkonna vahele jäävaid asju sellisest dokumendist üles leiaks? Ühelt poolt oleks justkui tegu muinsuskaitse valdkonda kuuluva nähtusega. Muinsuskaitsejad väga nendega ei tegele, väites täiesti õigus- tult, et need pole inimeste loodud. Teisest küljest ei ole see ju ka vaid keskkonnanalane küsimus ega kuulu ka üksnes pärand- või pärimuskultuuri alla, kuna on ikkagi looduslikud paigad. See kõik on tinginud totra tõsiasja, et looduslike pühapaikade korrashoid ja kas või katastrisse kandmine ning kaitsmine on krooniliselt alarahastatud. Kas sa oskad mulle öelda, kust ma selles dokumendis leian üles sellise valdkondadevahelise asja?

Urve Tiidus

Aitäh küsimast! Mulle meenub juba eelmise aasta lõpus, üsna minu ametiaja alguses toimunud kohtumine looduslike pühapaikade kaitsjate ühenduse inimestega. Nad tutvustasid mulle kogu seda temaatikat. On ka teada, et

osa looduslikest pühapaikadest on juba Eestis kaitse all. Tõsiasi on see, et nende kaardistamine käib, neid on hästi palju. Kõik siin võib-olla ei tea seda teemat, tegemist on igasuguste looduses asuvate kultusobjektidega, puudega, kividega ja väga paljude muude asjadega, mida selle ühenduse inimesed üles otsivad. Nad koguvad inimeste käest pärimuslugusid ja on neid objekte ka juba n-ö looduses maha märkinud. Arutelu teemaks oli tõesti see, kuidas reguleerida nende kõikide kaitset. Praegu on Eesti Kultuuriministeeriumi eelarves olemas üks summa – tõsi, see ei ole väga suur –, mida need n-ö inventeerijad saavad kasutada pühade objektide otsimiseks ja kaardistamiseks. Kui ma hakkam nüüd seletuskirja läbi otsima, siis ma kulutan väga palju teie aega, lugupeetud Riigikogu liikmed. Kas ma võin vastata kirjalikult, lugupeetud Juku-Kalle Raid? (Juku-Kalle Raid vastab saalist jaatavalt.)

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Mailis Repts, teine küsimus!

Mailis Repts

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Mitu teemat on põhjalikult läbi arutatud ja otsuse eelnõu lisan on sõnastatud ka sellekohased kokkuvõtted. Üks olulisi teemasid kajastub punktis 28.6, kus on räägitud muusikahariduse terviklikkusest ja rõhutatud riigipoolse toetuse vajadust. Järgmises lauses on välja toodud, et see hõlmab nii alus-, põhi-, kesk- kui ka kõrgharidust. Kas sellest punktist 28.6 võib välja lugeda, et riik tuleb muusikahariduse ja muusikakoolide võrgu küsimustes ka rahaliselt toeks?

Urve Tiidus

Aitäh veel kord küsimuse eest! Nagu on öeldud, põhimõtteliselt mõjutavad need arengusuunad järgmise seitsme aasta jooksul ka rahastamisotsuseid. Mis ajal täpselt ja millises mahus on Eesti riigil võimalik muusikakoole toetada või muusikakompetentsikeskusi luua, see on riigieelarve strateegia teema ja mõneti ka valdkondlike arengukavade teema. Väga konkreetset aastanumbrit ja rahasummat ei ole praegu mõistlik öelda ja mul puudutab ka vastav info.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Urbo Vaarmann!

Urbo Vaarmann

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Ma lähen laiemalt spordi juurde. Kahe ja poole kuu jooksul, niikaua kui ma olen Riigikogus olnud, ei ole komisjoni jõudnud mitte ühtegi spordiga seotud asja. Kas teie juhtimise ajal on oodata, et ka spordipoolega hakatakse tegelema ja sporditeemalisi asju jõuab komisjoni?

Urve Tiidus

Täna küsimast! Ma ei hakka siin ära sõnuma, aga suure tõenäosusega võib niimoodi juhtuda.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Juku-Kalle Raid, teine küsimus!

Juku-Kalle Raid

Aitüma! Mul on hea meel tõdeda, et selles dokumendis on päris toredasti käsitletud kirjandust ja kirjastamist. Eesti kirjanduse arendamiseks annaks igasuguseid asju ära teha. Ma küsin sinu isiklikku arvamust. Kas sa ei usu, et kui inimeste kasvatamiseks tahetakse raamatuid soetada ja neid lugeda, siis oleks mõistlik ehk taas langetada raamatute käibemaksu, vähemalt Eesti autorite raamatutel?

Urve Tiidus

Suur tänu küsimuse eest! Tõepoolest, hind on ostu tegemisel üks argument, aga mitte ainukene. Ei saa muidugi teha üldistust, aga on teoreetiline võimalus, et käibemaksu langetamisega raamatu hind poes võib-olla väga palju ei langegi. Nagu te, lugupeetud rahvasaadik, väga hästi teate, on raamatute juurde meelitamiseks hoopis olulisem võtte see, et lapsed kasvatatakse väga varakult raamatulembeseks. Üks selline võtte, millega tänapäeva noort põlvkonda ilukirjanduse juurde meelitada, on muuta raamat tehnoloogiliselt atraktiivseks ehk siis sünnitada digiraamatuid. Eestis saab praegu kokku vist juba üle poolteisesaja eesti kirjandusklassiku raamatu, mis on digitaliseeritud, ja see protsess jätkub, sinna pannakse veel raha juurde. Kui minu põlvkond eelistab lugeda kaantega ja paberile kirjutatud raamatuid, mida võib igale poole kaasa võtta – digi-

raamatuid muidugi küll samamoodi –, siis noorem põlvkond on järjest enam sina peal elektroonilise tehnoloogiaga ja need emakeeleõpetajate seltsi valikul digitaliseeritud kirjandusklassika teosed on kindlasti üks võimalus noori inimesi rohkem ilukirjandust lugema panna. Kui väga isiklikku arvamust küsida, siis tuleb raamat ikka lapsele varakult pihku pista või temaga koos lugema hakata, ja soovitavalt lugeda selliseid raamatuid, mis jätvad lapsele nii kustumatu mälestuse, et ta hiljem tunneb kogu aeg seda lugemisnälgga. Kõigiga see vist nii ei juhtu, aga väga paljudega juhtub.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud minister! Möödunud aastatel, kui kehtisid eelmised kultuuripoliitika põhialused, sai üks Eesti linn, pealinn Tallinn kultuuripealinnaks. Kui te seda uut kava kokku panite ja arutasite põhialuseid aastani 2020, kas te arutlesite siis ka selle üle, et Eestis võiks mõni teine linn, näiteks Tartu või Kuressaare, kanda kultuuripealinna tiitlit?

Urve Tiidus

Täna selle küsimuse eest! Nii nagu ma ettekande lõpus ütlesin, ei olnud mul kahjuks õnne viibida selle otsuse eelnõu ettevalmistamise juures. Seetõttu, kuna ma pole kõiki protokolle läbi lugenud, neid on päris palju, jään ma praegu vastuse võlgu, kus võiks Eestis veel kultuuripealinn asuda. Kuna see on üks selline tiitel, millele Euroopas väga kirglikult pretendeeritakse, siis on karta, et kandidaatest puudu ei tule. Aga olles optimistlik inimene, ma ütlen, et miks ka mitte kunagi hiljem jälle.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom, teine küsimus!

Yana Toom

Täna, proua eesistuja! Hea minister! Mulle teeb rõõmu leheküljel 9 olev punkt 29.4, kus on kirjas, et riik peab looma eeldused e-raamatute arvu kasvuks jne. Kas te natuke avaksite, kuidas peaks riik seda toetama? Ma saan aru, et kui riik ostab mingisuguse autorilitsent-

si, siis raamat on piiranguteta kättesaadav ja tasuta. Aga me ei räägi ju ainult autoritest ja ainult raamatutest, mille puhul autoriõigus kehtib. On ka kirjanduskriitika ja kirjandusklassika, kus enam autoriõigused ei kehti. Mis plaanid konkreetsemalt on? Kas need on teil juba olemas või on tegu lihtsalt hea tahtega? Praegu paraku elektrooniline eestikeelse kirjanduse baas märkimisväärne ei ole. Aitäh!

Urve Tiidus

Põhimõte on, et Eesti austab autoriõigusi, ja see kehtib ka digiraamatute puhul. Nagu ma ennist rääkisin, Eesti Emakeele Seltsil on õpetajate koostatud nimekiri eesti ilukirjanduse klassika teostest, mille puhul on autoriõigused tähtajad lõppenud. Need raamatud on digitaliseeritud. Aga kordan, autoriõigused on olulised ja kui saavutatakse kokkulepped, siis saab loomulikult digitaliseerida ka teisi raamatuid. Praegu laenutab näiteks Tallinna Keskraamatukogus 2% lugejatest digiraamatuid ja see arv on viimase kahe aasta jooksul kasvanud – vähe küll, aga siiski kasvanud. On täiesti kindel, et see protsent nii raamatukogu lugejate kui ka raamatupoest ostjate puhul kasvab, nõudlus digiteoste järele suureneb. Kindlasti tehakse tööd, et seda valikut laiendada, loomulikult on ka kirjastused sellest huvitatud. Igasugused tehnoloogilised uuendused sunnivad ettevõtjaid kirjastusvaldkonnas otsima lahendusi, kuidas raamatu kirjastamisel nagu ikka autoriõiguse küsimused lahendada. See on täiesti mõisteta.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kultuuriminister Urve Tiidus! Ma palun kaasettekanadeks kõnetooli kultuurikomisjoni esimehe Urmas Klaasi!

Urmas Klaas

Lugupeetud proua aseesimees! Austatud kolleegid! Lugupeetud minister! Kultuurikomisjonil on olnud meeldiv võimalus käsitleda Riigikogu otsuse "Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020" heakskiitmine" eelnõu, aga ka neid põhialuseid endid. Meie komisjoni nimetuses on küll sõna "kultuur" ja me oleme nime järgi kultuurikomisjon, aga lõviosa meie tööst ja teemadest on seotud haridusega. Seda

meeldivam on olnud tegelda kultuuripoliitika põhialustega aastani 2020.

Peab ütleva, et dokumendi väljatöötamist alustati ammu. Juba aastal 2011 andis Kultuuriministeeriumi asekancler mulle teada, et selline dokument on koostamisel. Ka mitmed kultuurikomisjoni liikmed on mitte küll komisjoni liikmetena, vaid aktiivsete tarkade inimestena mitmes organisatsioonis osalenud põhialuste väljatöötamisel. Tunnustan siinkohal endist kultuuriministrit Rein Langi, kellega koos me oleme mitmel korral põhialuste dokumenti käsitlenud. Mullu 8. oktoobril tutvustati põhialuseid kogu kultuurikomisjonile esimest korda. Leppisime kokku, et meie komisjon teeb dokumendi muutmiseks omapoolsed ettepanekud, ministeerium arvestab neid, kui võimalik, ja esitab Vabariigi Valitsusele kinnitamiseks dokumendi, kus on kultuurikomisjoni ettepanekuid juba arvestatud. Nii ka läks. Meie tähtsamad ettepanekud on tõepoolest arvestamist leidnud ja selle eest Rein Langile aitäh!

16. detsembril toimus kultuurikomisjoni istung, kus me tegime järgmised otsused: määrata ettekandjaks siinkõneleja, teha ettepanek võtta otsuse eelnõu täiskogu istungi päevakorda 15. jaanuaril, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ning määrata muudatusettepanekute tähtjaks 29. jaanuar kell 17.15. Kõik ettepanekud tehti komisjonis konsensusena.

Nüüd mõne sõnaga sellest, mida kultuurikomisjon pidas oluliseks rõhutada või kultuuripoliitika põhialustes teistmoodi sõnastada. Esiteks tegime ettepaneku II peatükk "Kultuuripoliitika eesmärk" sõnastada selliselt, et lisaks kultuuripoliitika loovust väärtustava ühiskonna kujundamisele peab ka hoidma ning edendama eesti rahvuslikku identiteeti, uurima, talletama ja edasi kandma kultuurimälu. Soovisime eesmärgi laiemalt ja rohkem tulevikku vaatavalt sõnastada.

Tähtis teema oli meie jaoks III peatükk "Kultuuripoliitika kujundamise ja elluviimise põhimõtted". Punkti 2 sõnastamisel pidasime oma komisjoni profiilist lähtudes oluliseks, et huviharidus ja huvitegevus oleks korraldatud riigi ning kohalike omavalitsuste koostöös nii, et tõepoolest kultuurialased teadmised oleksid kättesaadavad, oskused omandatavad ja kõigil oleks võimalus aktiivselt kultuurielus osaleda. Laiemalt seondub see sellega, mille kohta kolleegid küsisid, ehk eri ministeeriumide ja elu-

valdkondade tervikuks ühendamise ja kultuuripoliitika põhialuste dokumendi kontekstis. Kahjuks me näeme kurvastavalt palju iga ministeeriumi töötamist oma puuraugus, ministeeriumideülest koostööd peaks rohkem olema. See on siia kirja pandud just nimelt haridusministeeriumi silmas pidades.

Punktis 3 on juttu kultuurialasest kõrgharidusest. Kolleegid tõstasid küsimuse, kas peab olema nii täpselt ja ka üsna jäigalt sõnastatud, et ühes piirkonnas tegutsevad õppeasutused tuleb koondada ühtseks tervikuks. Leidime, et see ei ole põhjendatud ja see lauseosa võeti meie ettepanekul välja. Jääb sõnastus, et riik võtab suuna kultuuri- ja kunstialast kõrgharidust andvate kõrgkoolide võrgustiku korraldamisele. Kindlasti peaks ka nende koostöö olema tihedam.

Veel käsitlesime komisjonis kultuuritöötajate kvalifikatsiooni tõstmist ja täienduskoolitust. Eraldi tuleb rõhutada, et kuna infoühiskond eeldab pidevaid uuendusi ka kultuuritöötajate töös, siis peab nende täienduskoolitus ja kvalifikatsiooni tõstmine olema selgemalt sõnastatud.

Toon välja ka sellise teemaderingi nagu "Raamatukogud" – punkt 35.4. Kultuurikomisjon peab vajalikuks rõhutada rahvaraamatukogude tähtsust ja seda, et rohkem peaks soodustama ühe kohaliku omavalitsuse piire ületavaid rahvaraamatukogudevahelisi ettevõtmisi, et nende raamatukogude võrgustik oleks ka tegudes tõhusam.

Kultuurikomisjon rõhutas, et edasises tegevuses on väga tähtis, et kõik ministeeriumid arvestaks kultuuripoliitika põhialuseid riigieelarve ja riigi eelarvestrateegia koostamisel. Nii Kultuuriministeerium kui ka muud ministeeriumid peaksid põhialustesse suhtuma kui tõeliselt suunda näitavasse dokumenti ja koostöö ministeeriumide vahel peaks toetama selle elluviimist.

Me rõhutasime, et üks kord aastas peab minister esitama Riigikogule ülevaate kultuuripoliitika põhialuste elluviimisest. Selleks tuleb loomulikult korralikult valmistuda ja kaasata ettekande koostamisse ka asjasse puutuvaid partnereid.

Üks arutuse all olnud teema seostus spordiga. Osa komisjoni liikmeid ei olnud rahul, et sport on dokumendist välja jäänud. Viimaks leppisime sellega, et sporditeema leiab kajas-

tust eraldi arengukavas ja sellest tehakse kokkuvõtteid Eesti spordi kongressil. Kolleeg Lauri Luik informeeris meid, et Riigikogu spordi toetusrühm hoiab teemal silma peal ja tegeleb spordivaldkonnaga tõhusalt.

Niisugune oli lühidalt kokku võetuna kultuurikomisjoni arutelu käik. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Asume küsimuste juurde. Palun, Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Täna toimus siin saalis huvitav diskussioon riigieelarve baasanduse üle, kus on kirjas selline punkt, et valdkonna arengukava kinnitab Vabariigi Valitsus, kui seadusest ei tulene teisiti, ja valdkonna arengukava esitatakse enne kinnitamist Riigikogule arutada. Praegu me siin arutamegi valdkonna arengukava ja huvi paistab olevat pehmelt öeldes leige. Mis sina arvad, milline sisu peaks valdkonna arengukava arutelul parlamendis olema? Kas siiski ei oleks õigem, kui parlament Vabariigi Valitsuse ettepanekul küll kinnitaks valitsuse esitatud dokumendi alusel selle arengukava, aga nii, et menetluse käigus teeks valitsus selles parlamendi soovitusel muudatusi? Nii saaks parlament tõepoolest suunava ja juhtiva vähemalt kaasrolli oluliste poliitikate kujundamisel Eestis.

Urmas Klaas

See teema oli kultuurikomisjonis arutusel. Kui ma nüüd meenutan, siis meiegi mõte liikus selles suunas, et niisugused poliitika põhialuste dokumendid võiksid saada parlamendi suurema tähelepanu osaliseks. Päris seda, et kõik valdkondlikud arengukavad, mida täidesaatev võim algatab, mille eest ta vastutab ja mis on teinekord üsna kitsad, peaks parlamendis kinnitatama, ma ei arva. Aga sellised dokumendid nagu julgeolekupoliitika põhialused ja kultuuripoliitika põhialused võiksid siin saalis rohkem tähelepanu pälvida. Seda enam on tervitatav, et me saime kultuurikomisjonis sel teemal tõhusalt kaasa rääkida.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun, Liisa-Ly Pakosta! Kaheksa minutit.

Liisa-Ly Pakosta

Head kolleegid! Ma alustan sellest, et kultuurikomisjonis olid kõik komisjonis esindatud erakonnad nende arutelude käigus väga ühte meelt. Aga kui me vaatame avalikku arutelu, siis käib nagu mingi kõva andmine. Praegu IRL-i esindajana kõneldes püüan ma hoida seda joont, mis kultuuris, hariduses ja teistes väga paljusid puudutavates valdkondades võiks meie eesmärk olla. See on, et meie fraktsioonid ka avalikult, mitte ainult kinniste komisjoniuste taga, vahel ühel arvamusel oleksid.

Soovin Isamaa ja Res Publica Liidu nimel tänada Kultuuriministeeriumi ja minister Rein Langi, sest tõepoolest me tundsiime, et kultuurikomisjon on sellesse protsessi kaasatud. Me saime vabalt arutleda, vabalt ettepanekuid teha ning neid ettepanekuid lõppkokkuvõttes kas arvestati või vähemalt need kuulati ära. Ei saa kuidagi nõus olla opositsiooni kriitikaga, justkui oleks kultuuripoliitika arutelu olnud takistatud. On ka üldisem üleskutse, et kui tõesti on niimoodi, et on olnud täiesti vabas vormis arutelu ja jõutakse mingitele tulemustele, siis ei maksa pärast süüdistada, et päris formaalselt see ju niimoodi ei olnud, kui ta sisuliselt oli.

Tahan täna muidugi soovida jõudu kõikide nende rakenduskavade koostajatele. Meie ootused nende rakenduskavade suhtes on väga kõrged. Kavatsime tähelepanelikult jälgida iga rakenduskava koostamist ja täitmist – lubaduste täitmist tegelikke ettevõtmisi läbi viies ja eelarvest summasid eraldades. Kindlasti ootame põnevaid arutelusid siinsamas Riigikogus nii kultuuri loojatelt kui ka tarbijatelt. Suurel osal juhtudest langevad need kokku. Kultuuripoliitika aluste iga-aastane arutelu Riigikogu saalis pakub loodetavasti head täiendust nendele kultuurivaldkonna teemadele, mida siin saalis niikuinii käsitletakse.

Kui millestki unistada ja anda noot, mis meie arvates veel võiks Eesti kultuuris juhtuda, siis kindlasti on see Eesti asja edasiminekuks. Olen nõus nii Ott Karulini kui ka teistega, kes siin saalis on nentunud ministeeriumidevahelist hägusat koostööd või lausa koostöö puudumist teatud valdkondades. Esimene asi võikski olla kultuurivaldkonnas erimeelsuste asendamine koostööga. Meie unistused puudutavad suures osas ka selles dokumendis vähe käsitletud leid-

nud harrastuskultuuri. Üldiselt on teada, et Eestis Kultuuriministeerium tegeleb professionaalse kultuuriga ja kohalikud omavalitsused harrastuskultuuriga. Vahest võiks riik anda kohalikele omavalitsustele juhiseid, kuidas harrastuskultuuriga paremini edasi minna. Neid näpunäiteid praeguses riigi kultuuripoliitikas ei ole, aga see on kindlasti üks valdkond, kus Isamaa ja Res Publica Liidu arvates peaksid asjad edasi minema.

Ma näitlikustan natuke. Harrastuskultuuri keskkond on viimasel ajal muutunud nii praktilises elus kui ka mõttemallides. Kui mõni aega tagasi oli nii, et kui Annel, Sirjel ja Luule tuli mõte teha väike tore naisansambel, siis tarvitses neil vaid pöörduda kohaliku kooli direktori poole ja ühe klassiruumi nad ikka omale harjutamiseks said. Kui nad täna sellise jutuga lähevad, siis kooli direktor on sunnitud käsi laiutama ja rääkima kooli omatulude plaanist. Lisaks on maja valve all ja kes see ukse lahti teeb? Kui too inimene leitakse, siis ta tahab ületundide eest töötasu. Kõik see on läinud väga formaalseks. Luule, Sirje ja Anne ei taha aga oma mehi kodus närvi ajada või naabreid vihastada.

Kogu rahvakultuuri teema tuleks värske pilguga üle vaadata. Ehk on midagi, mida me praeguses muutunud keskkonnas saaksime riigi poolt soovitada, võib-olla muuta, võib-olla kaasa aidata. Oleks tore, kui me saaksime olla kindlad, et meie lapsed, lapselapsed ja kõik järgmised põlvkonnad saavad Eesti asja sama lihtsalt ja nii loomulikult edasi ajada, nagu eelnevad põlvkonnad seda teinud on nendel aegadel, kui rehetas või rehealuses laulmise puhul keegi omatulude plaani ei nõudnud. Loodame, et see juhtub. Oleme omalt poolt valmis kaasabi osutama. Kui Kultuuriministeerium soovib jätkuvat konstruktiivset koostööd ka huvihariduse vallas, siis loomulikult Isamaa ja Res Publica Liit on sellest teemast väga huvitatud. Aitäh!

Asesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Jaak Allik! Kaheksa minutit.

Jaak Allik

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud vähesed kultuurihuvilised kolleegid! Lugupeetud proua minister, kes ka ehk kuskil meid

vaatab ja kuulab! On väga kahju, et saalist on lahkunud hea uus ja vana kolleeg Lauri Vahtre, keda ma tahaks tänada ja tervitada ning kellega meil on ühised mälestused 1998. aastast. Siis töötasime me koos, mina valitsuse esindajana ja tema kultuurikomisjoni esindajana, üle poole aasta Eesti kultuuripoliitika põhialuste kallal, mis kohe oma kehtivuse lõpetavad. Seda tookord vastu võetud ning 15 aastat vastu pidanud dokumenti sai parlamendis valitsuskoalitsiooni ja opositsiooni väga meeldiva ning viljaka koostöö tulemusena küllalt suures osas täpsustatud ja parandatud. Just see viis dokumendi ühehäälele vastuvõtmiseni ning on taganud selle, et need põhialused on suures osas olnud püsivaks suunanäitajaks eri valitsuste kultuuripoliitikale. Tänu sellele on meie kultuuripoliitika püsinud märksa stabiilsem kui näiteks hariduspoliitika.

Vaadates praegu seda vana dokumenti, silmasin ma seal punkti, mille just Riigikogu sinna lisas. Lubage seda tsiteerida: "Riik tunnustab ning toetab Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku ja teiste meil registreeritud usuorganisatsioonide tegevust ühiskonna normaalseks toimimiseks vajaliku eetilise õhkkonna loomisel ning näeb kirikus olulist partnerit kultuurialases tegevuses." Mul on kahju, et meile täna esitatud dokumendis seda mõtet pole, ja veelgi rohkem on kahju, et meil puudub ka võimalus seda parlamendi diskussiooni käigus sinna lisada nagu 15 aastat tagasi.

Minu jaoks ongi suurim probleem nii tänase kui ka teiste niisuguste riiklikku poliitikat põhimõtteliselt suunavate aktide puhul just see, et parlament on taandatud vaid tumma käetõstja rolli. Kindlasti oleks kultuuripoliitikat käsitlevasse dokumenti paljudel kolleegidel nii oma erialastest kui ka kogukondlikest kogemustest lähtuvalt väärt täiendusi lisada. See teeks tolle kava ka sisuliselt konsensuslikuks ja tagaks talle vähemalt sama pika eluea, kui oli 1998. aastal vastuvõetul. Arvan, et tulevase parlamendi enamuse üheks tähtsamaks ülesandeks peaks saama parlamendi autoriteedi ja rolli taastamine riigi oluliste poliitikate kujundamisel ja suunamisel.

Meile esitatud dokumendi koostamisest võtsid ühel või teisel kujul osa paljud loomeliidud, keskseltsid ja kultuuriasutused. Nagu teame, oli ettepanekuid üle 400 ja nende esitajaid üle 60. Lõpptekst valmis Kultuuriministee-

riumi ja Eesti Kultuuri Koja ühistööna ning kindlasti on autorid, kelle hulgas on ka meie head kolleegid Tiina Lokk ja Mart Meri, igati tänamist väärt. Tahan omalt poolt tunnustada endist kultuuriministrit Rein Langi, kelle initsiatiivil seda dokumenti tegema hakati ning kes töö käigus hoidis kultuurikomisjoniga pidevat kontakti, nii et vähemasti sel moel on mõned Riigikogu liikmete seisukohad dokumenti jõudnud.

Uutes põhialustes on kirja pandud 23 üldist põhimõtet ja 13 kultuurivaldkonna 73 prioriteeti. Küllap hakatakse sellele dokumendile nagu ka eelmisele kohe ette heitma üldsõnalisust ning sellest järelutama tegeliku kultuuripoliitika puudumist. Meie oma Riigikogu Toimetiste viimases, 28. numbris iseloomustavad Karina Talts ja Peeter Laurits põhialuseid kui loosunglikus kantseliidis kirja pandud hetkeolukorra kirjeldust, millest tõsiseid tulevikuplane on raske leida. Nende arvates selles dokumendis kultuuripoliitika puudub.

Mina nii karmi kriitikaga nõus ei ole. 1998. aastal lähtusime riiklikku kultuuripoliitikat välja töötades eesmärgist selgelt määratleda just Eesti riigi ehk keskvalitsuse vastutus meie rahvuskultuuri säilimise ja arengu eest. Jõudsime selleni, et riigi vastutuses, seega riikliku kultuuripoliitika objektiks on kultuuriloomel ja kultuuritarbe rahaline toetamine loomevabaduse kindlustamiseks, sobivaima õigusruumi tagamine ning professionaalse kultuurihariduse korraldamine.

Suunitletus just keskvalitsuse ülesannete piiritlemisele on jäänud kehtima ka uues dokumendis ja seetõttu mingit radikaalset pööret kultuuripoliitika uued põhialused endaga kaasa ei too. Kõige positiivsem uuendus on ehk tõepoolest Riigikogu otsuses olev nõue, mille alusel peaks kultuuriminister kord aastas esinema parlamendi ees ettekandega kultuuripoliitika põhialuste elluviimise kohta. Kui suudaks kujundada traditsiooni, et kultuuriministri tulevasele iga-aastasele aruandele parlamendi ees eelneks valdkonna konkreetsete probleemide avalik sõelumine nii ajakirjanduses kui loomeliitudes, siis võiks põhialuste uuest versioonist kasugi tõusta. Ja muidugi oleks vaja parlamendi töökorda teha täiendus, et säärasel valitsuse aruannete kuulamised ei jääks vaid sooja õhu liigutamiseks, vaid neile järgneks ka konkreetne otsus, millega parlament seab

valitsusele ülesande ja tähised järgmiseks aastaks.

Asi on ju selles, et paljudele kenadele mõtetele ja vagadele soovidele, mis on nüüd 73 prioriteedina meie ees kirjas, puudub eelarve kate. Toon kaks näidet. Põhialused kordavad juba 1998. aastal fikseeritud eesmärki, et kõrgharidusega kultuuritöötajate ja atesteeritud spetsialistide miinimumtöötasu peaks olema Eesti keskmise palga tasemel. 2014. aastal jääb see saavutamata nagu seni. Teine näide on kõiki filmisõpru rõõmustav punkt 27.3, kust loeme, et riik loob koostöös kohalike omavalitsuste ja eraettevõtjatega võimalused suuremates maakonnakeskustes asuvates teatrites ja kultuurikeskustes filmide digitaalseks näitamiseks. Kahjuks pole 2014. aasta eelarves selleks otstarbeks ette nähtud sentigi.

Selleks ongi väga vajalik kultuuriministri aruande kuulamine parlamendis enne järgmise aasta eelarve menetluse lõppu. See võimaldaks Riigikogul kord aastas iseendale näkku vaadata ja küsida, kas soovitakse midagi realselt ära teha, et omaenda tehtud otsused saaks täidetud. Millised prioriteedid mis aastal aga aktualiseeruvad, see sõltub muidugi kõige enam konkreetsest kultuuriministrilt ja ministeeriumi juhtametnikest. Kahjuks on peaaegu kogu seltskond, kes Kultuuriministeeriumis meile täna esitatud põhiseisukohad välja töötas – minister, kaks asekanstlerit ja arenguosakonna juhataja –, sellest majast juba lahkunud. Soovin uuele kultuuriministrile proua Urve Tiidusele jõudu nende prioriteetide eest võitlemisel ning tarkust nende olulisuse pingerea määramisel! Kinnitan Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel meie toetust arutamisel oleva otsuse eelnõule! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun nüüd Riigikogu kõnetooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esindaja Rein Langi!

Rein Lang

Lugupeetud juhataja! Reformierakonna arvates on tegemist muidugi väga hea eelnõuga. Samas peab selle eelnõu puhul tõepoolest silmas pidama asjaolu, millele siin on täna viidatud ja millel eriti sisukalt peatus Jaak Allik. Küünevaha saab Riigikogu sisse ajada ainult nelja punkti ehk sisuliselt nelja lausesse.

Mina ei ühine kriitikaga, et senine asjade korraldus on põhimõtteliselt halb, juhul kui Riigikogu kultuurikomisjon, kelle pärusmaaks see materjal on, oli kaasatud sellesse tegevusse algusest peale. Tegelikult Riigikogu liikmete arusaamad, Riigikogu fraktsioonide arusaamad ja erakondade arusaamad – kusjuures mitte ainult Riigikogus esindatud erakondade, vaid ka teiste erakondade omad – selles dokumendis ka kajastuvad. On täiesti loomulik, et kõiki ettepanekuid ei olnud võimalik selle dokumendi kokkupanemisel arvestada. Neid arvestati nii palju, kui see oli vähegi võimalik.

Minu arvates – ilma igasuguse ironiata – on kõige parem osa sellest otsuse eelnõust punkt 2: teha Vabariigi Valitsusele ettepanek esitada alates 2014. aastast Riigikogule hiljemalt iga aasta 1. novembriks ettekanne kultuuripoliitika põhialuste elluviimise kohta. Ma meenutan teile, et analoogselt on otsustatud kriminaalpoliitika, turvalisuspoliitika ja õiguspoliitika arengusuundadega ning vähemalt kriminaalpoliitika arengusuundade puhul on Eestis tegemist täiesti enneolematu edulooga. Selle käsitlemine üks kord aastas on andnud valitsusele kindluse, et 1997. aastal sai valitud õige tee. Me näeme, et kuritegevus Eestis väheneb, seega tehtud valikud on põhimõtteliselt olnud õiged. Iga-aastane debatt kriminaalpoliitika aluste teemal on olnud väga edasiviiv. Reformierakonna arvates on väga tore, et nüüd liitub selle reaga ka kultuuripoliitika, mida üks kord aastas hakatakse Riigikogus arutama. Seega me paneme ta samale pulgale õiguspoliitika, kriminaalpoliitika ja turvalisuspoliitika, mis tavalise meediatarbija silmis on ikka olnud märksa seksikam kui kultuuriteemade arutamine. Nii et see on väga positiivne ja ma loodan, et Riigikogu selle otsuse just sellises vormis, nagu ta on valitsusest tulnud, heaks kiidab.

Paraku on meil õige palju kõikvõimalikke arengukavasid ja strateegiaid, millest suur osa on mingisugusel moel läbinud ka parlamentaarse lugemise ja mis on kirglikult vastu võetud, aga pärast kire vaibumist on paljud neist riiulile unustatud. Kui midagi üldse ette heita 1998. aastal vastuvõetud kultuuripoliitika põhisuundadele, siis just seda, et need jäid parlamendi tasemel aastas kord arutamata. Mina ei ühine Jaak Allikuga tähelepanekus, et järgmisel valitud Riigikogul tuleb parlamendi autori-

teet õigele tasemele tõsta. Minu arvates Eesti parlamentarismiga on kõik korras. Pigem sõltub palju sellest, kas meie kultuuritase võimaldab Riigikogu mainet avalikkuse silmis natuke parandada või me üritame kõikvõimalike trikkidega ennast lihtsalt enne valimisi upitada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Mailis Repsi!

Mailis Reps

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Lugupeetud minister! Kolm fraktsiooni on oma kokkuvõtva arvamuse juba öelnud. Ka Keskerakonna fraktsioon arutas kultuuripoliitika põhialuseid sellises vormis, nagu see esialgselt kultuurikomisjoni esitati. Tol hetkel veel minister Rain Lang andis üle pooltoore või peaaegu valmis variandi ja me saime kultuurikomisjoni istungi ajaks koguda fraktsionikaaslaste ja oma partnerite ning tuttavate mõtteid, milliseid täpsustusi ja muid muudatusi võiks dokumendis teha. Meil on olnud võimalus tutvuda erinevate huvigruppide seisukohtadega, sest oma arvamuse on selle vägagi põhjaliku ja samal ajal üsna üldise dokumendi diplomaatilisel sõnastamisel saanud öelda paljud.

Ainukesena kritiseeriti seda, et mõni institutsioon ei leidnud sealt oma nime. Eks üks või teine Eesti inimene oleks soovinud, et tema isiklikult või tema asutus oleks järgmiseks kümneks aastaks kindlustatud, ajaloos ära mainitud. Sellest ehk too väga selge soov. Ühelt poolt see garanteerib nagu kindlustunde, et konkreetne asutus või inimene on ka edaspidi hinnatud, teiselt poolt aga annab läbirääkimistel Vabariigi Valitsusega Riigikogu või ministri tasandil õiguse lisavahendeid küsida.

On hea, et maandatud sai ülikoolide suur mure, et muusikaakadeemia ja kunstiakadee-

mia tahetakse Tallinna Ülikooliga liita. Dokumendis on öeldud, et kümne aasta perspektiivis tuleb vastavalt vajadusele koostööd tugevdada. Ülikoolide rektorid ütlesid väga selgelt välja, et dokumendi sisu rahuldab neid, võib-olla nad tahaks vaid üht või teist valdkonda puudutavaid formuleeringuid täpsemalt sõnastada. Kõige enam aga oodatakse täpsemaid lubadusi lisasummade eraldamiseks.

Selle lühikese sõnavõtu kokkuvõtteks võiks öelda, et meie fraktsioon on väga rõõmus kujuneva praktika üle. Loodetavasti see jätkub ka teiste valdkondade dokumente kooskõlastades. On väga tähtis, et enne, kui me teeme põhimõttelise otsuse, kas kiita heaks või mitte, on valdkonnakomisjonis toimunud sisuline debatt, mille käigus on olnud võimalik teha ka muudatusi. Ma väga loodan, et selline praktika jätkub ka teiste valdkonnadokumentide arutelul. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 553 esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrän eelnõu 553 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 29. jaanuari kell 17.15. Esimene lugemine on lõppenud ja kaheksanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

Head ametikaaslased, meie tänane istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 18.36.

Istungi kestus 5 tundi ja 36 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 16. jaanuar 2014
Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud käibemaksuseaduse ja raamatupidamise seaduse muutmise seaduse (493 UA) uuesti arutamine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu esimese töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi! Kõnesoove ei ole.

Liigume teadete juurde. Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise peaminister Andrus Ansipile.

Head ametikaaslased, tulenevalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 73 lõikest 1 ei ava istungi juhataja täna päevakorrapunkti nr 1 arutelu, sest päevakorrapunkti arutamise aluseks olevad dokumendid ei ole Riigikogu liikmetele kättesaadavaks tehtud. Seega ei toimu Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 507 kolmandat lugemist.

Liigume edasi kohaloleku kontrolli juurde.

Kohalolijaks registreerus 71 Riigikogu liiget, puudub 30.

Täna on päevakorras üks täpsustus. Nimelt, tänase päevakorrapunkti arutelul, Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud käibemaksuseaduse ja raamatupidamise seaduse muutmise seaduse uuesti arutamisel, teeb põhiseaduskomisjoni ettekande põhiseaduskomisjoni esimees Rait Maruste ning rahanduskomisjoni ettekande rahanduskomisjoni liige Remo Holsmer.

1. Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud käibemaksuseaduse ja raamatupidamise seaduse muutmise seaduse (493 UA) uuesti arutamine

Aseesimees Jüri Ratas

Algab Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud käibemaksuseaduse ja raamatupidamise seaduse muutmise seaduse uuesti arutamine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste!

Rait Maruste

Austatud kolleegid! Oma möödunud aasta 18. detsembri otsusega kasutas Vabariigi President oma õigust, mis on talle antud põhiseaduse § 107 järgi, ja jättis välja kuulutamata Riigikogus 11. detsembril 2013. aastal vastu võetud käibemaksuseaduse ja raamatupidamise seaduse muutmise seaduse, leides, et nimetatud seaduse § 27 lõige 1² on vastuolus Eesti Vabariigi põhiseaduse §-dega 11, 13 ja 31 (eraldi võetuna, mitte nende koostoimes).

Põhiseaduskomisjon arutas Vabariigi Presidendi otsust oma 14. jaanuari istungil, kus osalesid ka Vabariigi Presidendi õigusnõunik Ülle Madise ja Vabariigi Presidendi Kantselei siseosakonna juhataja asetäitja Mall Gramberg. Komisjonis toimus põhjalik mõttevahetus.

Põhiseaduse § 107 mõte on kontekstis see, et presidendi suspensiivne veto peab rajanema seaduse põhiseadusvastasuse argumentidel. Meil on parlamentaarne, mitte presidentaalne riik. Tulenevalt sellest on president põhiseaduslikkuse hoidja ja järelevalvaja. Oleks meil president otsevalitav ja riigikorraldus presidentaalne, siis võiks tema veto sisaldada ka muid, sh ratsionaalsete valikute, otstarbekohasuse ja õiguspoliitiliste suuniste argumente. Teisisõnu, seadusloome puudujäägid, vead või vastuolud teiste õigusaktidega, seaduses antud valikute

ebapiisav majanduspoliitiline otstarbekohasus või vähene põhjendatus on küll kahetsusväärne, kuid juhul, kui need ei too kaasa ilmset põhiseadusvastasust, ei saa see meie süsteemis olla presidendi vetopädevuse sisuks. Need küsimused vaieldi läbi juba 20 aastat tagasi.

Põhiseaduse § 11 annab põhiõiguste piiramise alused ehk nn proportsionaalsuse printsiibi, sätestades: "Õigusi ja vabadusi tohib piirata ainult kooskõlas põhiseadusega. Need piirangud peavad olema demokraatlikus ühiskonnas vajalikud ega tohi moonutada piiratavate õiguste ja vabaduste olemust." Teine paragrahv, mida president oma otsuses mainis, on § 13, mis sätestab igäihte õiguse riigi ja seaduse kaitsele, fikseerides muu hulgas nn õigusselguse põhimõtte: "Igäihel on õigus riigi ja seaduse kaitsele. [---] Seadus kaitseb igäihte riigivõimu omavoli eest." Põhiseaduse § 31 näeb ette ettevõtlusvabaduse, sätestades, et Eesti kodanikel on õigus tegelda ettevõtlusega ning koonduda tulundusühingutesse ja -liitudesse. Seadus võib sätestada selle õiguse kasutamise tingimused ja korra.

Me peame tähelepanu pöörama ka asjaolule, et riigieelarve on vastu võetud, seda ei saa enam muuta, nagu ei saa muuta ka riigieelarve koostamise aluseks planeeritud laekumisi. Vaidlustatud seaduse § 27 lõige 1² sätestab kohustuse esitada käibedeklaratsiooni lisana arved, mis ületavad tuhat eurot: "Käibedeklaratsiooni lisal kajastatakse 20-protsendise ja 9-protsendise käibemaksumääraga maksustatavate kaupade ja teenuste eest juriidilisele isikule, füüsilisest isikust ettevõtjale ning riigi-, valla- ja linnaasutusele väljastatud ning nendelt saadud arvete andmed, kui arve või arvete kogusumma ilma käibemaksuta on maksustamisperioodil ühe tehingupartneri kohta vähemalt 1000 eurot. Tehingupartneripõhist piirmäärat arvestatakse ostu- ja müügiarvete puhul eraldi."

Et vaidlustatud on osundatud sätte põhiseaduspärasus eraldi võetuna, mitte paragrahvide koostoimes, siis tuleb neid paragrahve ka käsitleda lahus või eraldivõetuna. Seda ma järgnevalt püüangi teha.

Ettevõtlusvabadust ettenägeva põhiseaduse § 31 teine lause sätestab selgelt, et selle õiguse kasutamise tingimused ja korra sätestab seadus. Seda, nagu me näeme, on seaduse tasemel

õigusaktiga ka teha püütud. Ettevõtlusvabaduse kasutamise reguleerimine, selle tingimuste ja korra kindlaksmääramine on täitevõimu prerogatiiv. Seda õigust on ka Rahandusministeerium kasutanud ning esitanud asjakohase seaduseelnõu. Seega puudub alus väita, et elnõu on vastuolus põhiseaduse §-ga 31 eraldi võetuna.

Teiseks, põhiseaduse § 13 on kahelõikeline. President ei ole täpsustanud, millise lõikega vaidlustatud seadus vastuolus on. Tema argumentatsioonist lähtudes võib eeldada, et selleks on kõnealuse paragrahvi lõige 2, mis sätestab, et seadus kaitseb igäihte riigivõimu omavoli eest. Siiski, omavoli või sõnamurdliku käitumise argumentatsiooni ei ole kasutatud. Küll aga on viidatud selle sätte osaks olevale õigusselguse põhimõttele. Argumenteerimiseks kasutatakse vaidlustatud seaduse väidetavat vastuolu notariaadiseaduse ja advokatuuriseadusega. Paraku on jäänud täpsemalt avamata, millega ja kuidas see seadus vastuolus on. Selle üldargumendiga võib ju nõustuda. Kahjuks ei ole täpsemalt välja toodud, millised normid millises kollisioonis on ja kuidas on see ilmses vastuolus põhiseadusega. Võimalik, et tegu on õigusloomelise puudujäägiga, mida saanuks – seda möönab ka president – tõlgendusreegleid kasutades ületada. Seega, kõnesoleva seaduse vastuolu põhiseaduse §-ga 13, täpsemalt öeldes küll viimase lõikega 2, on võimalik, kuid üsna küsitav, sest vastuolu on jäänud lähemalt avamata.

Kolmandaks, presidendi esitatud põhiseadusvastasuse argumentatsiooni põhiosa seondub §-ga 11, täpsemalt öeldes selles sisalduva proportsionaalsuse põhimõttega. Proportsionaalsuse põhimõtte on inimõigusi käsitlevas õiguses ja Euroopa Liidu õiguses mõneti erineva sisuga. Proportsionaalsuse põhimõtet ettenägev Euroopa Liidu lepingu artikkel 5 sätestab selle kui võimu kasutamise printsiibi, mille kohaselt võimuorganid kasutavad võimu neile antud pädevuse piirides. See tegevus peab olema vajalik eesmärgi saavutamiseks ning aktsiooni sisu ja vorm peavad olema eesmärgiga kooskõlas. Selle kohaselt eristatakse proportsionaalsuse testi kontrollis nelja staadiumi. Esiteks, legitiimse eesmärgi olemasolu. Teiseks, vahend, mida pakutakse, peab olema sobiv eesmärgi saavutamiseks, sh peavad olema tõendid, et selle meetmega saavutatakse

taotletav eesmärk või efekt. Kolmandaks, vahend peab olema vajalik selle eesmärgi saavutamiseks ning peab puuduma alternatiivne, vähem riivav meede. Neljandaks, vahend peab olema mõistlik, põhjendatud ning arvestama huvigruppide põrkuvaid huvisid. Proportsionaalsus kitsamas mõttes (*stricto sensu*) tähendab taotletava eesmärgi ja rakendatavate abinõude tasakaalu hindamist. Kaalutakse nende plusse ja miinuseid ehk rakendatakse nn kahjude ja kasude hindamise meetodit.

Eelnõu 493 saabus Riigikokku möödunud aasta 25. septembril. Riigikogu võttis järgmisel päeval selle eelnõu menetluse ja rahanduskomisjon arutas seda esimest korda möödunud aasta 7. oktoobril. Põhiseaduskomisjonile ei ole teada ja ka Vabariigi Presidendi taotlusest ei selgu, mis põhjusel alustas Rahandusministeerium laia hulka maksukohustuslasi mõjutavat maksualast ümberkorraldust sedavõrd hilja. On hea toon teha maksualased ümberkorraldused nii, et maksukohustuslastele jääks vähemalt aasta vajalike ettevalmistuste tegemiseks. See on nn *vacatio legis*, kui akt on küll vastu võetud, kuid pole veel jõus. Taotlusest ei nähtu ka seda, milliste huvigruppidega ja mismoodi need kavandatud muudatused läbi räägiti. Vabariigi President osutas sellele, et eelnõu koostamisel ei arvestatud selle kooskõla Euroopa Liidu asjakohase õigusega. Kui Vabariigi Presidendi põhiseaduslikkuse järelevalve pädevusse ei kuulu riigisisese õiguse ja Euroopa Liidu õiguse kooskõla hindamine, on võimalik, et presidendil on sisuliselt õigus. Nimelt jäävad arveldused välisriikidega pakutava regulatsiooni ehk piiriülese pakutava regulatsiooniga hõlmamata või on seda sisuliselt raske teha. Sellele oleks tulnud eelnõu ettevalmistamisel tähelepanu pöörata. Aga ei saa märkimata jätta seda, et Riigikogu rahanduskomisjonil oli vähemalt kaks kuud aega eelnõu puudusi kõrvaldada ja korrigeerida, sh oleks võinud muuta ka selle võimalikku jõustumise aega.

Kui eeltoodud kriteeriumide alusel lühidalt ja kokkuvõtlikult hinnata, kas proportsionaalsuse kriteeriumid on täidetud, siis võime konstateerida järgmist. Esiteks, kahtlemata on eelnõu eesmärk legitiimne, taotletakse paremat maksulaekumist ja maksudest kõrvalehoidmise vältimist. Vahend on kohane ka eesmärgi taotlemise mõttes, küll aga võib vaielda selle

kohaldamise määra ja pakutud vahendi efektiivsuse tõendatuse üle. Teiseks, vahend on vajalik ehk asjakohane maksudistsipliini parandamiseks ja maksudest kõrvalehoidmise vältimiseks. Kolmandaks, ebapiisavalt on võib-olla esitatud sobilike või vähem riivavate alternatiivide läbikaalumise ja hindamine. Neljandaks, kõige problemaatilisem on vahendi mõistlikkus, otstarbekus või selle piisav põhjendus ja eelnõu ettevalmistamise viis, sh huvigruppidega läbiräägitus ja see, kas on jäetud piisavalt aega, et isikud, keda see seadusmuudatus puudutab, saaksid selleks ettevalmistusi teha.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma palun vabandust! Head ametikaaslased! Saalis on väga suur sumin, mis, ma arvan, ei ole üldse seotud eelnõuga 493. Ma palun austada ettekandjat ja neid inimesi, kes soovivad kuulata! Palun, ettekandja!

Rait Maruste

Täna! Seega, proportsionaalsuse kriteeriumi, võimalik, et ka õigusselgust, on riivatud küll, kuid ainult osaliselt. Kas riive on sellise intensiivsuse määraga, et see toob kaasa põhiseadusvastasuse, jääb küsitavaks.

Kokkuvõtvalt rääkides on pigem eiratud head õigusloome tava või ei ole sellele tavale piisavalt tähelepanu pööratud, võib-olla on tegemist ka õigusloome rämpakusega ning nõrgalt argumenteeritud ja selgitatud majanduspoliitiliste valikutega. See ei tee eelnõu ettevalmistajatele au ning see praak tuleb kõrvaldada. Majanduspoliitiliste valikute ja otstarbekuse, sh õigusloome kvaliteedi arvustamine on küll vajalik, kuid see ei peaks käima suspensivse veto menetluse kaudu või kui, siis tuleks seda teha väga põhjalikult, veenvalt ja asjakohaselt, st tuleks veenvalt esile tuua ilmne vastuolu põhiseadusega. Eelnõus pakutava regulatsiooni eelised ja puudused saavad ilmsiks praktika käigus, seni on need valdavalt spekulatiivsed. Vajaduse korral saaks puudusi korrigeerida kas asjakohase poliitilise algatuse, õiguskantsleri või kohtute kaudu toimuva põhiseaduslikkuse järelevalve menetlusega.

Vabariigi President on teinud ettepaneku puudused kõrvaldada. Kas eelnõu Riigikogus uuesti menetletakse, see sõltub teie otsusest. Põhiseaduskomisjoni ettepanek on eelnõu

uuesti menetleda ja teha selles otstarbekusest lähtuvad korrektsioonid. On asjakohane ja üldistes huvides, et ilmnunud puudused kõrvaldataks ja tehtud märkusi arvestataks. Selleks edu rahanduskomisjonile! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu, austatud ettekandja! Teile on küsimusi. Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud komisjoni esimees! Te kandsite suuresti ette oma isikliku seisukoha. Seda te tegite ka komisjonis. Ma pean küll ütleva, et komisjonis jäi kõlama vähemalt kahe fraktsiooni seisukoht, et nimetatud eelnõu on põhiseadusega vastuolus ja president on oma vetoõigust õigesti kasutanud. Kas ma sain õigesti aru, et teie seisukoht on see, et president selle eelnõu puhul justkui kuritarvitas oma vetoõigust?

Rait Maruste

Täna! Ei, ma ei arva, et ta oma vetoõigust kuritarvitas. Kuid ma püüdsin siin esile tuua (me püüdsime seda ka komisjonis selgitada), et kui president võtab ette suspensiivse veto tee, siis peab see rajanema selgetel ja veenvatel põhiseadusvastasuse argumentidel. Aga vaadates seda veto ja selle esitamise viisi, motiveeritust, siis paistab välja, et raskuspunkt on õiguspoliitiliste valikute põhjendatusel ja muul sellisel, mitte nii väga põhiseadusvastasusega argumenteerimisel. Sellele tahtsin ma tähelepanu juhtida nii komisjonis kui ka täna siin.

Aseesimees Jüri Ratas

Andres Herkel, palun!

Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Ma vist lasin selle koha teie kõnest kõrvust mööda ja seetõttu palun, et te kommenteeriksite pikemalt selle seaduse tõenäolist vastuolu Euroopa Liidu õigusega, kuivõrd komisjon seda käsitles. Nüüd minu küsimuse teine pool. Te mõnsite, et tegemist on ikkagi mõneti pahelise seadusloomega. Jah, president on viimane filter, kes saab seda peatada. Aga kõik filtrid ei pea olema põhiseaduslikud ja põhiseaduslikust analüüsima. Kui on rohkem

kompetentsikeskusi, kes toovad välja kitsaskohad, ja kui neid märkusi arvestatakse, siis on tulemus ju seda parem. Paraku jäeti arvestamata need arvamused, mida esitasid ettevõtlusorganisatsioonide esindajad, mitmed inimesed, kes väitsid, et selle seadusega on probleem. Millest see meil tuleb, et juhtimine ja seadusloome on väga monoloogne ja toimub ülevalt alla?

Rait Maruste

Kõigepealt vastan küsimuse esimesele poolele. Ei põhiseaduskomisjoni ega Vabariigi Presidendi pädevusse põhiseaduslikkuse järelevalve valdkonnas ei kuulu meie seaduste ja Euroopa Liidu õiguse kooskõla hindamine. See on meie õigussüsteemi üks puudujääk. Võib-olla peaksime selle kõrvaldamiseks vaevalt nägema, et põhiseaduslikkuse järelevalve hakkaks hõlmama meie seaduste ja Euroopa Liidu õiguse kooskõla hindamist. Te küsisite kooskõla kohta Euroopa Liidu õigusega. Sellest oli põhiseaduskomisjonis põgusalt juttu. Teadaolevalt näeb Euroopa Liidu asjakohane direktiiv ette kindlad nõuded selle kohta, mida riigid võiksid käibedeklaratsioonidel küsida. See ei ole otse põhiseaduskomisjoni teema ja sellepärast jäi see lähemalt lahti rääkimata. Seda võiks teha või peaks tegema rahanduskomisjon oma edaspidises töös. Põhiseaduskomisjon on põhiseaduskomisjon, me ei saa hinnata headest tavadest kinnipidamist ühe või teise seaduse ettevalmistamisel. Nendest kinnipidamine peaks olema üldine norm kõikides komisjonides. Me saame põhiseadusega kooskõla seisukohalt hinnata siiski ainult seda, kuidas president on argumenteerinud suspensiivse veto kasutamist. Missugused valikud ja põhjendused seal on pakutud, see jääb juba rahanduskomisjoni hinnata.

Aseesimees Jüri Ratas

Paul-Eerik Rummo, palun!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Minu küsimus on enam-vähem samas võtmes mis eelmistel küsijatel. Teie ettekandest selgus, et kõnealune seadus pigem ei ole vastuolus põhiseadusega ja president on seega oma volitusi mõnevõrra ületanud. Samas mõnsite, et tõenäoliselt või isegi väga ilmselt on see seadus vastuolus hea õigusloome tava-

ga. Kes võiks olla see institutsioon Eestis, kes juba vastuvõetud seadusi sellest vaatenurgast hindab? Kas selleks on vaja luua mingi eraldi institutsioon? Kas on vaja see ülesanne panna mõnele olemasolevale institutsioonile, nagu te mõnsite, rääkides kooskõlast Euroopa õigusega? Või peakski jääma lootma, et ühiskonnas kujuneb välja hea tava ja asi hakkab paremini minema?

Rait Maruste

Aitäh! Väga hea küsimus ja märkus. Tava ei sünni üleöö. See nõuab pikaajalise praktika paikaloikumist ja teatud standarditest, normidest ja heast käitumisest juhendumist, mis võtab aega. See on ennekõike valitsuse ja parlamendikomisjonide igapäevase töö ja suhtumise küsimus. Kui sellest ei piisa, siis sekkutakse teiste menetluste abil. Näiteks teeb seda Vabariigi President, hiljem, kui seadus on juba jõus, võib sekkuda õiguskantsler ja teatud selginemised tekivad kohtupraktika kaudu, nii nagu see normaalses riigis toimub. Seetõttu ma selles asjas väga kärsitu ei oleks, see nõuab lihtsalt aega. Selle tava käsumeetodil või repressiivse vahendiga ellusurumine on väga komplitseeritud. Ma arvan, et selle järele ei ole ka vajadust.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud põhiseaduskomisjoni esimees! Teie ettekandes jäi kõlama teie seisukoht, et see seadus ei ole põhiseadusega vastuolus, vaid tegemist võib olla põgusa riivega. Samas on praegu ju arutelu all see, kas presidendi ettepanekuga nõustuda või mitte. Arutelu all ei ole see, kas valitsuskoalitsioon on taas kord vastu võtnud seaduse, milles on rohkelt õiguspraaki. Seda on ennegi juhtunud, näiteks põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse puhul. Te tulite meie ette põhiseaduskomisjoni ettepanekuga, et presidendi ettepanekuga tuleks nõustuda. Kas põhiseaduskomisjoni ettepanek on siis see, et tuleks nõustuda presidendiga selles, et tegemist on põhiseadusega vastuolus oleva seadusega?

Rait Maruste

Lühike vastus on jah, kuid see põhiseadusvastasus on nõrgalt motiveeritud. Ma tahtsin sellele tähelepanu juhtida, sest olen oma varasemas elus näinud päris hulgaliselt Vabariigi Presidendi vetosid ning nende põhjendamise viisi. Ma pidasin vajalikuks juhtida tähelepanu, et argumentatsioon peaks olema tugevamaal põhiseaduslikkuse alusel. Aga sisu mõttes on presidendil õigus. Kui meil on olemas hea tahe, siis me peaksime need esiletoodud ja võib-olla ka varem teada olnud puudujäägid kõrvaldama. Meile on antud selleks võimalus. Teeme selle ära!

Aseesimees Jüri Ratas

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Kõigepealt ütlen, et ma kindlasti toetan eelnõu uuesti menetlemist. Aga vaadates kas või neid seaduseelnõusid, mida Vabariigi Valitsus meile esitab, mille puhul ettevalmistuse tase on kindlasti kõrgem kui siin Riigikogus valminud eelnõudel, ja vaadates neid põhjendusi, tekkis mul üks küsimus. Mis põhiseaduskomisjoni esimees arvab, kas me peaksime iga seaduseelnõu arutelul küsima kas või siin Riigikogu saalis ministri käest, kas on küllalt arutatud seda, millised on alternatiivid ja miks nendest on loobutud? Seletuskirjades ju alternatiivide arutelust eriti ei kirjutata.

Rait Maruste

Aitäh! Väga õige tähelepanek. Kui eelnõu ette valmistatakse, siis tuleb veenvalt esitada ka see, mispärast on see variant ainuõige lahendus ja missuguseid alternatiive arutati. See on täiesti asjakohane osa proportsionaalsuse testi hindamisest, et regulatsioon oleks otstarbekas ning riivaks võimalikult vähe inimeste õigusi ja vabadusi. Täiesti õige märkus, ma olen sellega nõus.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud komisjoni esimees! Sa oled ilmselt hästi tuttav nende muudatustega, mida planeeritakse seaduses teha. Kas vastuolu põhiseadusega on nüüd

sealt kõrvaldatud või tekib ikkagi võimalus, et see teema jõuab kohtusse? Mis on sinu arvamus? Kas need muudatused on piisavad?

Rait Maruste

Ma ei ole nende muudatustega kursis. See ei ole eelkõige minu mure, see on rahanduskomisjoni asjaomaste isikute mure. Seetõttu jätan ma selle hinnangu andmata. Ma usun, et rahanduskomisjoni liikmed on sellest teemast täiesti teadlikud. Kui see küsimus teid huvitab, siis rahanduskomisjoni ettekandja võib teid valgustada.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Eelnõu menetlemise ajal tuli rahanduskomisjoni väga palju pöördumisi ja mõnes neist viidati ka väidetavale vastuolule põhiseadusega. Küsin lihtsalt selleks, et saaksime arvamusi vahetada. Kas te ei arva, et sellised pöördumised, kus viidatakse võimalikule vastuolule põhiseadusega, võiks automaatselt edastada teie komisjonile? Lihtsalt igaks juhuks, sest äkki ei ole põhiseadusega kooskõla kontroll olnud piisav.

Rait Maruste

Aitäh! Esiteks, ma ei arva, et see peaks toimuma automaatselt. Teiseks, me ei saa ennast põhiseaduslikkuse koha pealt kuidagi pidada tõe ultimatiivseks või viimaseks allikaks. Põhiseaduslikkuse hindamiseks on meie riigis olemas omad menetlused ja institutsioonid: Vabariigi President, õiguskantsler, kohtud jt. See kõik kogumis tagab põhiseadusest parema kinnipidamise. Kuigi ma saan teie küsimusest aru, pean siiski ütlema, et väidetav põhiseadusvastasus ei või kujuneda mingiks malakaks, millega vehitakse. Ei või olla nii, et kui üksipuha mis seadus on arutluse all, siis väidetakse, et see on põhiseadusvastane, aga see väide jäetakse põhjendamata ja veenvalt selgitamata. Selline areng ei oleks kõige tervitatavam. Ma ei pea vajalikuks, et põhiseaduskomisjon peaks iga eelnõu selle koha pealt hindama. Kuigi me oleme valmis oma hinnangut andma, kui mõni komisjon meie poole

pöördub. Me oleme seda teinud juba varem ning teeme ka praegu ja edaspidi.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Remo Holsmeri!

Remo Holsmer

Austatud juhataja! Head kolleegid! Kõigepealt tänan põhiseaduskomisjoni ja põhiseaduskomisjoni esimeest väga põhjaliku arutelu ja käsitluse eest komisjonis! Samamoodi tänan rahanduskomisjonile edu soovimise eest! Selle eelnõu menetlemisel läheb edu ja jõudu kindlasti vaja.

Vabariigi Presidendi otsust "Käibemaksuseaduse ja raamatupidamise seaduse muutmise seaduse väljakuulutamata jätmine" arutas Riigikogu rahanduskomisjon oma kahel istungil: selle nädala esmaspäeval ja teisipäeval. Teisipäeval istungil andis Vabariigi Presidendi motiividest seaduse välja kuulutamata jätmisel ülevaate õigusnõunik Ülle Madise. Paljuski kirjeldas neid motiive põhiseaduskomisjoni ettekandja, aga põgusalt peatun nendel minagi.

Kõikidele käibemaksukohustuslastele käibedeklaratsiooni lisa täitmise kohustuse panemine on vastuolus põhiseaduse §-ga 31, sest ettevõtlusvabadust piirab ebaproportsionaalselt, kui keset majandusaastat pannakse ettevõtjale kohustus teha ümber raamatupidamistarkvara ja kliendiandmebaas ning ta peab igakuist deklareerimiskohustust hakkama täitma senisest suuremas mahus. See kõik oleks põhiseaduspärane siis, kui saaks kindlalt väita, et meetme abil käibemaksuauk tõepoolest väheneb.

Teine põhiseaduslik aspekt on see, et kogu ärisaladusega seonduv teave koondub ühte suurde andmebaasi. Presidendi arvates on küsitav, kas turvanõuded on seejuures piisavalt tagatud. Tekib ka õigusselguse küsimus, mis puudutab n-ö vabasid elukutseid: notareid, advokaate, täitureid. Kui oleks olnud üksnes see probleem, siis ei oleks presidendi õigusnõuniku sõnul vetot kasutatud. Presidendi kantselei esindaja selgitas, et kui president ei oleks vetot kasutanud, siis oleks Riigikohus tõenäoliselt tunnistanud seaduse põhiseadu-

sega vastuolus olevaks, mis omakorda toonuks riigile kaasa kahju hüvitamise nõuded. Nii-palju lühidalt õigusnõunik Ülle Madise kommentaaridest komisjonis.

Rahandusministeeriumi esindaja Marek Uusküla selgitas, et ministeerium valmistab ette põhjalikumad analüüsi. Uue seletuskirja ettevalmistamise heaks töötab viis töögruppi. Arutluse all olevad küsimused on seotud mõjuanalüüsi, halduskoormuse, andmete käitlemise turvalisuse ja seaduse proportsionaalsusega. Analüüsitakse ka kooskõla käibemaksudirektiiviga. Kui seletuskirja esialgne kavand valmib, siis loomulikult saavad huvi-grupid seda kommenteerida ja selle kohta ettepanekuid teha.

Plaanitavatest muudatusettepanekutest kirjeldan neid, mis on rahanduskomisjoni laual ja peaksid ühel või teisel kujul jõudma uue eelnõu teksti, juhul kui Riigikogu otsustab seda seadust täna muutmata kujul mitte vastu võtta.

Selleks et oleks tagatud sujuvam üleminek uuele regulatsioonile, kavandatakse lisada rakendussäte, mis võimaldaks esitada käibedeklaratsiooni lisal esitatud andmeid summeerituna tehingupartnerite kaupa. See puudutab eeskätt suuremaid jaekette, kes tegid sellise ettepaneku Riigikogu rahanduskomisjonile detsembris, kui eelnõu veel menetluses oli. Ärisaladusest rääkides tuleb öelda, et Maksu- ja Tolliameti infosüsteemid on niisama turvalised kui pankadel. Pankade usaldusväarsus on aga Eesti ettevõtjate ja inimeste silmis märkimisväärselt suur. Nende puhul ei ole ju selliseid küsimusi tõstatatud, kuigi neilegi on sama info kättesaadav. Maksu- ja Tolliamet kasutab ka praegu väga ulatuslikku andmebaasi. Siiski leiab andmete käitlemise turvalisus tulevases seletuskirjas põhjalikku käsitlemist. Muudatusettepanekutes ja ka seletuskirjas käsitletakse põhjalikumalt vabade elukutsetega seotud õigusselgust ning võimalikku vastuolu käibemaksudirektiiviga.

Kokkuvõtlikult öeldes olid komisjoni arutelu põhiteemad järgmised. Kas eelnõu algataja plaanib veel alternatiivseid lahendusi analüüsida? Selle kohta kinnitas algataja, et alternatiivsete lahenduste analüüs on rahanduskomisjonile ja kõigile teistele Riigikogu liikmetele tulevikus kättesaadav seletuskirjas.

Ettevõtlusvabaduse piirangu proportsionaalsusega seonduval peatuti pikemalt. Näiteks

toodi komisjonis välja, et huvitav oleks teada saada Riigikohtu seisukohta, kuidas ta sisustaks ettevõtlusvabaduse mõiste selle seadusega seonduvalt. Küsiti, et kui seaduse tekst oma põhiolemuselt jääb samaks ja muudetakse üksnes seletuskirja, kas siis on regulatsioon põhiseadusega kooskõlas. Presidendi kantselei esindaja selgitas, et põhiküsimus on see, kas on olemas teisi meetmeid, mis aitaksid saavutada samu eesmärgi, kuid oleksid leebemad. Kui objektiivselt ei ole võimalik teisiti reguleerida, siis probleemi pole, eeldusel, et see küsimus on põhjalikult läbi analüüsitud.

Kas kavandata regulatsioon on vastuolus käibemaksudirektiiviga? Kui asja sisuliselt vaadata, siis tuleb öelda, et registrikood kui selline ei mõjuta käibemaksu tagasiarvestamist. Raamatupidamise seadus sätestab nõuded raamatupidamise algdokumendile, käibemaksudirektiivi artikkel 226 loetleb arve rekvisiidid. Raamatupidamise seaduse nõuded on Eesti riigis kohustuslikud kõigile raamatupidamiskohustuslastele ja need on laiemad kui käibemaksudirektiivi nõuded. Näiteks ütleb direktiiv, et arvel ei või olla allkirja, aga raamatupidamise seaduses on kirjutatud, et arvel on allkiri. Käibemaksudirektiiv reguleerib käibemaksustamise põhimõtteid ja puudutab käibemaksukohustuslasi. Raamatupidamise seadust peavad järgima kõik raamatupidamiskohustuslased. Igal juhul pöördub komisjon selle küsimuse juurde edasise menetluse käigus tagasi ja seda analüüsitakse põhjalikult.

Rahanduskomisjoni menetlusotsused olid järgmised: teha ettepanek mitte toetada seaduse muutmata kujul vastuvõtmist ning juhul, kui see ettepanek leiab täiskogu toetust, siis on meie ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva. Need otsused langetati rahanduskomisjonis konsensuslikult. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna, austatud ettekandja! Teile on küsimusi. Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Kas te komisjonis seda eelnõu menetledes arutlesite ka järgmise teema üle? Kui see seadus vastu võetakse ja rakendub, hakkab maksuamet saada deklaratsioone, mille moodustavad miljo-

nid ja miljonid kiretud read, kus on ettevõtete nimesid ja arvud. Need arved on seal kõik ilusasti reas, aga kuidas see kiretu ja tohutu infomass aitab praktikas käibemaksupettusi ära hoida? Minu arusaamist mööda on nii, et kui ma müün midagi ära ja saan raha kätte, aga makse maksta ei taha, siis ma kandin selle raha välja ja lähen oma teed. See, et see deklaratsioon kuskil on, tegelikult petist ju kuidagi ei takista. Kas see tuli üldse kõnesse?

Remo Holsmer

Aitäh! See väga põhimõtteline küsimus, mille austatud küsija praegu esitas, kas registrikoodi nõue ostuarvete puhul on piisav selleks, et käibemaksupettustega võidelda, oli arutlusel ka sügisistungjärgul eelnõu arutades. Nagu viitas ka president seadust siia tagasi saates, oli see seadus võib-olla ebapiisavalt põhjendatud. Samuti puudus alternatiivide kirjeldus, kuidas saaks käibemaksupettuste ja käibemaksuauguga võidelda. Ma usun, et meil on ees uus debatt, seda eeldusel, et täiskogu seadust muutmata kujul uuesti vastu ei võta. Ka teie, hea küsija, saate teha ettepanekuid, milline võiks olla parim võimalus käibemaksupettustega võitlemiseks.

Aseesimees Jüri Ratas

Andres Herkel, palun!

Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Eile me arutasime siin riigieelarve baasseaduse eelnõu. Selle kohta oli rahanduskomisjon aegsasti põhiseaduskomisjoni arvamust küsinud. Kas te oskate seletada, mis põhjusel rahanduskomisjon selle seaduseelnõu kohta arvamust ei küsinud? Ometigi märgiti neid probleeme ka nendes arvamustes, mis rahanduskomisjonil pidid käepärast olema. Kas te üldse kaalusite põhiseaduskomisjoni poole pöördumist, selle asemel et riskida sellega, et Vabariigi President jätab seaduse välja kuulutamata?

Remo Holsmer

Aitäh küsimuse eest! Võimalik vastuolu või riive põhiseadusega oli loomulikult rahanduskomisjoni istungitel arutlusel. On õige, et rahanduskomisjon küsis põhiseaduskomisjoni arvamust riigieelarve baasseaduse eelnõu kohta. Ma arvan, et seda, miks ei küsitud arvamust

kõne all oleva eelnõu kohta, peaks küsima komisjoni esimehelt. Praegu see meid edasi ei aita. Minu arvates oleks olulisem keskenduda sellele, kuidas uut eelnõu saaks täiendada, teha selle kohta muudatusettepanekuid ja võtta seadus vastu sellisel kujul, et plaanitav eesmärk oleks saavutatud ning see oleks tehtud kooskõlas põhiseadusega.

Aseesimees Jüri Ratas

Paul-Eerik Rummo, palun!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Kuidas rahanduskomisjon hindab, kui kaua selle seaduse muutmise – eeldusel, et seda täna muutmata kujul vastu ei võeta – võiks aega võtta? Tõenäoliselt tehakse ju üsna palju ettepanekuid käibemaksupettuste vältimise teistsuguste meetodite kohta. Midagi peaks põhimõtteliselt muutuma, tuleks uusi meetodeid kasutusele võtta, selleks et käibemaksupettusi vältida. Kui kaua see kõik võiks aega võtta? Teiseks, milline on juba vastu võetud käesoleva aasta riigieelarve seaduse tegelik staatus, kui kõnealune seadus kajastub riigieelarves sellisel kujul nagu praegu?

Remo Holsmer

Aitäh! Muudatusettepanekute rahanduskomisjonile esitamise tähtaeg on 23. jaanuaril. Seda, mis kuupäeval rahanduskomisjon eelnõu arutab, ei ole veel otsustatud, aga see juhtub nii kiiresti kui võimalik. Kindlasti ei ole ühtpidi võttes huvi seda väga kiiresti menetleda, aga teistpidi võttes ei ole ka põhjust sellega venitada. Eelnõu algataja on Rahandusministeerium. Nende esindaja on kinnitanud, et uus seletuskiri ja muudatusettepanekud saavad valmis selle nädala lõpuks. Sellest nädalast on järel veel poolteist päeva, seega peaks homseks olema esialgne kavand valmis. Kindlasti saavad rahanduskomisjon ja kõik fraktsioonid sellega põhjalikult töötada ning muudatusettepanekuid teha. Nagu ma ütlesin, muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on 23. jaanuaril.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud rahanduskomisjoni esindaja! Minu küsimus puudutab selle seaduse

vastuolu Euroopa Liidu direktiiviga, mis näeb kindlalt ette, milliseid andmeid võib käibedeklaratsioonis nõuda, ja välistab nende hulgast mitmed andmed, mille esitamise see seadus Eesti ettevõtjatele kohustuslikuks muudab. Te mainisite oma ettekandes, et Eestis on ennegi vastu võetud seadusi, mis selle direktiiviga vastuolus on, näiteks raamatupidamise seadus. Rahanduskomisjonis Rahandusministeeriumi esindaja siiski ütles, et seda direktiivi võib ka teisiti tõlgendada. Kas te palun annate edasi selle info, et direktiivi, millel mustvalgelt luges on üks mõte, on võimalik Eestis ka teisiti tõlgendada?

Remo Holsmer

Aitäh! Ma ütlesin, et võimalik vastuolu käibemaksudirektiiviga – ma rõhutan sõna "võimalik" – on pigem juriidiline kui sisuline. Nagu ma ettekandes viitasin, Eesti seadus nõuab arvel ka allkirja, käibemaksudirektiiv seda ette ei näe. Arutluse all oleva seaduse eelnõu algsel kujul nägi ette, et raamatupidamise seadusesse lisatakse paragrahv, mis nõuab registrikoodi esitamist. Jah, see ei puuduta käibemaksupettustega võitlemist sisuliselt, küll aga on seal juriidilised nüansid, mida rahanduskomisjon ja algataja kindlasti analüüsid.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud ettekandja! Seaduse vastuvõtmine nihkub *circa* paar kuud. Kas seaduse rakendamine ka seetõttu edasi nihkub?

Remo Holsmer

Aitäh! Praegu on seda väga raske prognoosida. Mina ei julge seda öelda. Nagu ma ühele küsimusele vastates ütlesin, ühtepidi võttes ei sooviks kiirustada, teistpidi võttes ei ole põhjust väga palju venitada. See, millal seadus vastu võetakse ja millal rakendatakse, on lähinädalate küsimus. Praegu on sellele liiga ennatlik vastata.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Hea ettekandja! Üks peamine põhjus, miks president selle seaduse vetostas, on see, et koormised pannakse kõigile ettevõtjatele, kuigi petiseid on vähe. See seadus ei taga, et eesmärk saavutatakse ja käibemaks hakkab paremini laekuma. Ma sain aru, et ka koalitsiooni arvates see seadus seda eesmärki ei täida. Kas te olete arutanud, võib-olla on olemas mõni viis, kuidas käibemaksupettusi saaks otstarbekamalt vähendada?

Remo Holsmer

Aitäh! Te viitasite küsimuse sissejuhatuses põhjusele, miks president seda seadust välja ei kuulutanud. Mina tsiteerin tema otsuses toodud põhjendust: "Kui üksikasjalik analüüs on võimalik Riigikogule, ettevõtjatele ja avalikkusele esitada, siis palun seda eelnõu uuesti arutamise käigus teha. Samuti palun läbi mõelda, millise aja jooksul suudavad nt suured jaekaubandusettevõtted oma kliendiandmebaasid ja raamatupidamistarkvara võimalikele muudatustele kohandada." Miks ma selle ette lugesin? President ei vetostanud plaanitavat eesmärki kui sellist.

Mis teie küsimuse lõpuosa oli? Muud meetmed. Loomulikult on kaalutud, et näiteks piiriüleste käibemaksupettuste puhul on üks võimalus pikendada tagastamise tähtaega kas või 60 päevale. Teine võimalus on võtta maksumetisse töötajaid juurde. Eks neid alternatiive ole. Ma usun, et eelnõu algataja toob need välja uues ja põhjalikumas seletuskirjas. Me saame neid kaaluda ja teha otsuseid, milline meede tundub Riigikogule käibemaksupettustega võitlemisel kõige mõistlikum olevat.

Aseesimees Jüri Ratas

Juku-Kalle Raid, palun!

Juku-Kalle Raid

Aitäh! President jättis seaduse välja kuulutamata ja astus vahele. Kas komisjonis tööpoolest ei tulnud kordagi jutuks, et sellel on ju tegelikult üks lihtne põhjus: selleks, et takistada paaril ebanormaalsel inimesel seadust rikkuda, hakatakse seadusega igaks juhuks karistama kõiki normaalseid inimesi? Kas sulle endale ei tundu, et põhjus on selles?

Remo Holsmer

Aitäh! Ma arvan, et "karistamine" on natuke karm sõna selle soovitud eesmärgi poole liikumise kirjeldamiseks. Jah, muudatuste rakendamise algaasis on ettevõtjail kindlasti vaja kulutada nii aega kui ka raha, aga see on ühekordne kulutus. Tulevikus toimub käibedeklaratsiooni lisa esitamine automaatselt. Kaugemas perspektiivis ei suurenda selle lisa täitmine halduskoormust ega ajakulu.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, mul on üks täpsustav tähelepanek. Juhul kui Riigikogu täiskogu otsustab hakata seadust 493 muutma, siis kas on õige öelda, et juhtivkomisjon ootab muudatusettepanekuid 30. jaanuariks kella 17.15-ks?

Remo Holsmer

Vabandust! Komisjoni otsus oli, et muudatusettepanekute esitamise tähtaeg võiks olla kümme tööpäeva. Kui ma kuupäevadega eksisin, siis oli juhataja märkus ilmselt asjakohane. Meie ettepanek on anda muudatusettepanekute esitamiseks aega kümme tööpäeva.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Soovitakse. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea juhataja! Head kolleegid! Me oleme taas kord olukorras, kus me Riigikoguna teeme oma tööd nii, nagu me seda tegema peaksime. Me oleme küll presidendi abiga, aga peaaegu vist ühiselt kokku leppimas, et me peame seda seadust muutma. Eesti Vabariigi valitsus käitub ju nagu pime metsas, kes ei saa enam aru, kuhu liikuda ega kuidas liikuda ja, mis seal salata, niipea kui ta kaks sammu astub, nii ta peaga vastu puud jookseb.

Ma meenutan siin puldis olles, et seadusandlik ebastabiilsus tekkis sellel hetkel, kui tõsiselt tuli letti sõna "käibemaks", ehk kui me siin saalis ühel kenal suvepäeval poolteisenädalase etteteatamisega tõstisime käibemaksu 18%-lt 20%-le. Ühiskonna silmis nägi see väga inetu välja.

Järgmine kord oli käibemaksuteema siin Riigikogu saalis kõne all kaks aastat. Me

nimelt proovisime seaduse jõuga vähendada pettusi kütuse käibemaksuga. See meil ka lõpuks, pärast kaheaastast ettevalmistust, õnnestus. Tollal jäi mulle aga arusaamatuks, miks meil läks sellega tervelt kaks aastat aega. Ma mäletan selgesti, et kui me selle muudatuse vilju saime noppima hakata, siis tuli Taavi Rõivas rahanduskomisjoni esimehena siia pulti hõiskama, et me oleme nagu juhuslikult sada miljonit eurot võitnud ja vaadaku kõik, kui tublid me oleme. Aga me oleksime võinud võita palju rohkem, kui me oleksime käitunud natukene operatiivsemalt, sest tegelikult oli meile kogu see skeem ette mängitud.

Nüüd me oleme siis käibemaksu deklareerimise juures ehk, ütleme siis, selles olukorras, kus ettevõtjatele pannakse arvestatav kohustus deklareerida suuremaid kui 1000-euroseid arveid. Kui me vaatame käibemaksu olemust, siis mõistame, et tegevettevõtjale jääb suhteliselt arusaamatuks, kuidas see meede töötama peaks. Ma proovisin eelkõneleja käest selle kohta küsida. Ma küsisin müümise kohta, sest just petturid, kellega see seadus võitlema peaks, müüvad väga palju ja korraga. Keegi kusagil, näiteks raamatupidaja, kui ta olemas on, võib muidugi koostada mingisuguse deklaratsiooni ja panna selle kiretu rea kuhugi kirja. Aga kui minul ei ole algusest peale plaani riigile kopikatki maksta, siis ma võtan selle laekunud raha ja kaon ära. Selleks hetkeks, kui selle deklaratsiooni abil kunagi kuskil midagi avastatakse, olen mina juba ammu kadunud. Kannatavad ja peavad palju rohkem vaeva nägema aga need, kes oma igapäevast tööd teevad, käibedeklaratsiooni esitavad ja riigile käibemaksu maksavad.

Miks ma seda räägin, võib teil küsimus tekkida.

Ma võtan kolm minutit lisa aega.

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit lisa aega.

Aivar Riisalu

Aitäh! Minu jutt võib tunduda ju kummaline. Aga vaadake, me siin Riigikogus oleme siiski olukorras, et kui me järjest neid vigu teeme, siis lõhe meie ja reaalse maailma ehk nendesamade ettevõtjate vahel, kes meie tegevusest enam aru ei saa, läheb nii suureks, et see ei ole enam mõistlik. Saage aru!

Me loeme aruandest, et Eestis on jällegi rohkem ettevõtlusvabadust ja me oleme maailmas selle poolest 11. kohal. Tõepoolest, me tahaksime olla õnnelikud ja rõõmsad ning hõisata päikese poole, et küll on tore olukord. Eesti ettevõtlus on ju eelkõige väikeettevõtlus. Kui rääkida ettevõtjatega, siis selgub, et nemad muutust paremuse suunas ei tunnetata. Nad ütlevad, et nende elu on läinud raskemaks ja läheb veel raskemaks, sest väikese käibe ja olematu kasumiga on üsna keeruline kõiki neid nõudeid täita. Seda hullem on see, kui sulle on igaks juhuks löödud otsaette tempel "Pätt!".

Samas tekib jällegi kuristiku küsimus. Statistiliselt võttes tundub, et me oleme jube ilusad. Kui ma õigesti mäletan, siis eilse Äripäeva esikaanelugu väitis (Äripäev on muidugi küll kollakat värvi leht), et eelmise aasta 11 kuuga vähenes eksport 9%. Minu arvates on see arvestatav ohu märk. Ka põhjus oli seal ära toodud. Nimelt on meie põhiturud Skandinaavia vias tardunud, mis vastab tõele. See näitab aga seda, et me võime ju olla ettevõtluses vabad, kuid kas see vabadus ühel hetkel ei hakka tähendama, et meil lihtsalt ei olegi midagi teha, me olemegi nii vabad, et ei pea enam mitte midagi tegema?

Ma arvan, et me peame kõikide meie käes olevate vahenditega võitlema selle eest, et selliseid seaduseelnõusid siia enam ei tuleks. Kusjuures ma kinnitan, et ma ei julge seda kõike, mis on meile siia toodud, näiteks ametiautode käibemaksustamisega seotud ettepanekuid, nimetada sisuliseks rumaluseks. Ma tänasin siin puldis kunagi Jürgen Ligi selle eest, et ta käitub nagu normaalne keskerakondlane, kes üritab ka natuke rikkust maksustada. Tegelikult ei ole siia pahatihti toodud mitte rumalusi, küsimus ei ole nende algatuste sisus. See ongi kurb. Küsimus on selles, kuidas need algatused siia tulevad. Nüüd jõuamegi minu kõne alguse juurde tagasi. Need eelnõud tulevad siia kuidagi juhuslikult, ette valmistamata, analüüsi ei ole justkui üldse proovitud teha. Need ideed on mõnes mõttes algfaasis. Siit tuli ka see võrdlus pimedas metsas hulkumisega. Mulle meenuvad keskkonnatasud. Kohus on teinud otsuse, mis läheb riigile otseselt maksmata 4,8 miljonit eurot (kui mulle arvud kolleeg Kallo eilsest sõnavõtust õigesti meelde jäid) ja täiendavalt jääb laekumata 12 miljonit eurot.

See on kokku ligi 17 miljonit eurot. Meie siin Riigikogu saalis kraaklesime selle üle, et lapsetoetuse jaoks oleks vaja olnud vist natuke üle 20 miljoni euro. Vaadake, kui lihtsalt arvud meie käest läbi käivad. Arvud on ühest küljest kiretud, aga teisest küljest näitavad meie kultuuritaset. Kallid kolleegid, me ei tohi enam niimoodi jätkata! See on minu sõnum. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist. Head ametikaaslased, ma palun korraks tähelepanu! Enne kui me hääletama hakkame, püüan selgitada, mida juhataja hääletusele paneb. Nimelt panen ma hääletusele Vabariigi Presidendi poolt Riigikogule tagasi saadetud käibemaksuseaduse ja raamatupidamise seaduse muutmise seaduse muutmata kujul uuesti vastuvõtmise. Olgu niipalju öeldud, et mõlemad komisjonid, kes on seda seadust arutanud, nii põhiseaduskomisjon kui ka rahanduskomisjon, on teinud ettepaneku seda muutmata kujul mitte vastu võtta.

Panen hääletusele Vabariigi Presidendi poolt Riigikogule tagasi saadetud käibemaksuseaduse ja raamatupidamise seaduse muutmise seaduse muutmata kujul uuesti vastuvõtmise. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt ei olnud ükski Riigikogu liige, vastu oli 73 rahvasaadikut ja erapooletuks ei jäänud keegi. Riigikogu ei võtnud seadust muutmata kujul vastu. (Tabel 1.)

Selle seaduse edasine menetlemine toimub Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt. Määrän käibemaksuseaduse ja raamatupidamise seaduse muutmise seaduse muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 30. jaanuari kell 17.15. Juhtivkomisjon on rahanduskomisjon.

Oleme päevakorrapunkti käsitlemise lõpetanud. Täna istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 11.02.

Istungi kestus 1 tund ja 2 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 20. jaanuar 2014
Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine parvlaevaliikluse tuleviku kohta (nr 372)
2. Arupärimine maamaksuvabastuse kohta (nr 373)
3. Vaba mikrofoni

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärku teise tööädala esmaspäevast istungit. Kolleegid, nüüd on võimalus üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Kõigepealt palun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna neli seaduseelnõu. Esiteks, kriminaalmenetluse seadustiku, karistusregistri seaduse, kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse, riigilõivuseaduse, riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse ning riigi õigusabi seaduse muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust justiitsminister Hanno Pevkur. Teiseks, Kaitseliidu seaduse, kaitseväeteenistuse seaduse ja kaitseväeteenistuse seaduse rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust kaitseminister Urmas Reinsalu. Kolmandaks, töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust sotsiaalminister Taavi Rõivas. Neljandaks, protokoll nr 15 inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni muutmise kohta ratifitseerimise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust välisminister Urmas Paet. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Austatud Riigikogu juhataja! Head kolleegid! Mul on au sotsiaaldemokraatide fraktsiooni nimel üle anda otsuse eelnõu, millega teeme Vabariigi Valitsusele ettepaneku töötada 2014. aasta 1. juuliks välja elatismaksete garanteerimise süsteem, mis tagaks lapsele määratud elatismaksete laekumise õigel ajal. Loodav institutsioon maksaks last kasvatavale vanemale õigel ajal välja väljamõistetud elatismakset ning nõuaks need sisse elatise maksmise kohustusega vanemalt. Praegu ei ole riik ning avalik sektor toime tulnud ülesandega tagada igale lapsele elatis lahus elavalt vanemalt. Õiguskantsler lasteombudsmanina on rõhutanud, et elatise maksmata jätmise, milles on süüdi valdavalt isad, on Eestis väga suur probleem, mille tõttu kannatavad eelkõige lapsed ja nende heaolu. Eestis vastutab last kasvatav vanem ainsana maksekohustuste täitmise jälgimise ja raha maksmata jätmise korral meetmete võtmise eest. Sotsiaaldemokraadid on seisukohal, et elatise maksmata jätmise ei ole vanemate omavaheline asi, sest igakuine elatis määratakse ju lapsele. Pääaeegu kõikides riikides on olemas institutsioon, kes tegeleb elatismaksete kogumise ja väljamaksmisega. Seega saame suures osas tugineda rahvusvahelisele praktikale. Enamikus riikides kuulub süsteemi nn tagatud elatistoetus, mida makstakse kokkuleppe täitmata jätmise puhul. Riigiinstitutsioon võib oma kohustused täitmata jätnud vanemalt selle sisse nõuda. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Proua juhataja! Austatud kolleegid! Kui me täna ei esitaks arupärimist majandusminister Juhan Partsile, siis, ma arvan, oleks Juhan

Parts õhtul nõrkinud. Keskerakonna fraktsiooni nimel annangi üle arupärimise majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Me küsime temalt Rail Balticu arengute kohta. Rail Balticu idee on peaaegu 20 aastat vana. Juba 1994. aastal avaldatud poliitilises dokumendis "Läänemere maade visioon ja strateegiad aastaks 2010" kajastati Baltimaid läbivat rongiühendust kui tähtsat elementi Läänemere regiooni ruumilises arengus. Praeguseks on jõutud planeeringute kooskõlastamiseni ning keskkonnamõtjude hindamiseni. Need protsessid peaksid lõppema aastaks 2015. Rahvusvahelisel tasandil on eesmärk 2015. aasta lõpuks kokku leppida ühtsed põhimõtted, millest partnerriigid oma planeerimisprotsessis lähtuvad. Selleks et Euroopa Liit projekti kaasrahastaks, peavad Balti riigid tegutsema kiiresti, sest kui Rail Balticu ehitusega ei ole alustatud 2016. aastaks, võivad Balti riigid eurorahast ilma jääda. Seoses sellega on meil ministrile kolm küsimust. Eeskätt huvitab meid Juhan Partsi senine koostöö Läti ja Leedu kolleegidega ning see, kui kaugemale ollakse jõutud projekti ühiste põhimõtete kokkuleppimisel. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Proua juhataja! Head kolleegid! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonil on üle anda arupärimine siseminister Ken-Marti Vaherile. See arupärimine tuleneb 17. jaanuaril 2014. aastal Eesti ajakirjanduses refereeritud Hispaania ühes suuremas üleriigilises päevalehes El Pais avaldatust. Nimelt, selles lehes avaldati intervjuu Peruu narkootikumidevastase võitluse agentuuri nõuniku Alberto Hartiga, kes teatas, et Baltimaad, sh Eesti, on muutunud Lõuna-Ameerika narkokartellide uueks transiidimaaks. Arvestades seda, et artiklis oli ära toodud väga palju üksikasju selle kohta, kuidas see tegevus Peruus toimub, ja sedagi, et Peruu on Lõuna-Ameerika kõige suurem kokaiinitootja, tekitavad sellise kõrge ametniku ütlused küllaltki palju muret. Seetõttu on meil siseministrile viis küsimust. Kõigepealt on oluline välja selgitada, kas sellisel süüdistusel on üldse mingisugust alust. Mida meie siseminister selle kohta oskab kostada ja mida näitab statistika? Millist rolli mängib Eesti Lõuna-Ameeri-

rika narkotransiidis? Mida on näha meie vastavatest kriminaalmenetlustest ja mida on siseministril kavas ette võtta, et reageerida sellistele süüdistustele ja parandada Eesti mainet? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Juhatuse nimel olen vastu võtnud viis seaduseelnõu ja kaks arupärimist. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, otsustab juhatus nende menetlemise kolme tööpäeva jooksul, ja kui arupärimised vastavad sellele seadusele, siis edastan need otsekohe adressaatidele.

Nüüd teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse Riigikogu liikme Andres Herkeli s.a 15. jaanuaril algatatud Euroopa Parlamendi valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu ja määranud juhtivkomisjoniks põhiseaduskomisjoni.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 16. jaanuaril esitatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi eelnõu, millega muudetakse direktiivi 94/62/EÜ (pakendite ja pakendijäätmete kohta), et vähendada õhukeste plastkandekottide tarbimist, Euroopa Liidu asjade komisjonile. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja direktiivi eelnõu kohta arvamust andma keskkonnakomisjoni ja majanduskomisjoni. Arvamuste esitamise tähtaeg on s.a 30. jaanuar kell 16.

Head kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 87 Riigikogu liiget, puudub 14.

Läheme selle nädala päevakorra kinnitamise juurde. Päevakord on teil laudadel.

Panen selle nädala päevakorra kinnitamise hääletusele. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 83 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole.

Päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine parvlaevaliikluse tuleviku kohta (nr 372)

Esimees Ene Ergma

Alustame tööd esmaspäevase päevakorra punktidega. Algab arupärimistele vastamine. Esiteks on arutelu all Riigikogu liikmete Kalle

Laaneti, Inara Luigase, Deniss Boroditši, Lembit Kaljuvee, Kalev Kotkase, Jaan Õunapuu, Rainer Vakra, Jevgeni Ossinovski ja Karel Rüütli 3. detsembril möödunud aastal esitatud arupärimine parvlaevaliikluse tuleviku kohta. Palun kõnepulti kolleeg Kalle Laaneti!

Kalle Laanet

Austatud kolleegid! Hea juhataja! Minister Ligi! Möödunud aasta 3. detsembril esitas üheksa Riigikogu liiget rahandusminister Jürgen Ligile arupärimise. Ajendatuna murest parvlaevaliikluse tuleviku pärast ja soovist olla kursis kavandatavate muudatustega on Riigikogu saarte ühendus pöördunud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poole palvega saada teavet uute arengute kohta parvlaevaühenduse tagamisel. Kahetsusväärset on ministeeriumi reageering olnud eirav ja formaalne. Sellest tulenevalt pöördusime rahandusministri poole.

Me esitasime rahandusministrile viis küsimust. Küsimused on järgmised. Kas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on pöördunud rahandusministri poole, et arutada nelja laeva soetamise rahastamisskeemi? Kas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi pakutud nelja parvlaeva soetamise skeem ei lähe riigiabi põhimõtete alla? Kuidas rahandusministri arvates tagab AS Tallinna Sadam avatud turumajanduse tingimustes sellele projektile asjaomase sektori keskmise aastase tasuvuse? Kas riigihanke korraldamine nelja uue laeva projekteerimiseks, ehitamiseks ja liinile saatmiseks 1. jaanuaril 2016 ei ole mitte lootusetult hilinevad? Täpsustuseks ütlen, et õige kuupäev peaks siin olema 1. oktoober 2016. Pärast käesoleva aasta riigieelarve teist lugemist suurendas Riigikogu parvlaevadotatsioone *circa* 600 000 euro võrra eesmärgiga tihendada liinigraafikuid. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ei ole järginud Riigikogu kinnitatud sihtfinantseeringu kasutamist. Kuidas rahandusminister hindab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi teguviisi? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun kõnepulti lugupeetud rahandusministri Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Esimene küsimus: "Kas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on Teie poole pöördunud, et arutada 4 laeva soetamise rahastamisskeemi?" Vastus on jah. 26. septembril arutas asja teatavasti ka valitsuskabinet.

Teine küsimus: "Kas MKM-i poolt pakutud 4 parvlaeva soetamise skeem ei lähe riigiabi põhimõtete alla?" Seda tuleb kontrollida. Selleks tuleb konsulteerida Euroopa Komisjoniga ja see voli on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil. Kui see skeem peaks mine-ma selle piirangu alla, siis tuleb taotleda riigiabi andmise luba. Selles ei ole midagi väga ebatavalist.

Kolmas küsimus: "Kuidas Teie arvates tagab AS Tallinna Sadam avatud turumajanduse tingimustes antud projektile asjaomase sektori keskmise aastase tasuvuse?" Riigiabi vältimise eeltingimus on see, et tasuvus oleks turupõhine. Tallinna Sadama partner Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium peab tagama, et see ökonoomika paigas oleks. See puudutab prahitasusid jms.

Neljas küsimus: "Kas riigihanke korraldamine nelja uue laeva projekteerimiseks, ehitamiseks ning liinile saatmiseks 1. jaanuaril 2016 pole mitte lootusetult hilinevad?" Nagu arupärija juba täpsustas, on jutt 30. septembrist. 30. september on viimane tähtaeg, et 1. oktoobriks saaks asja ära teha. Selles ei saa lõpuni kindel olla. Ka valitsuskabinet muidugi avaldas selle suhtes kahtlust. Kui see korraldamine ei õnnestu, siis tuleb majandusministeeriumil vahetada korraldada. Alternatiiv on hilisema valmimistähtajaga laevade ehitamine. Aga ei saa ju ka välistada, et olemasolevate laevade omanikud konkursil osalevad.

Viies küsimus: "K.a riigieelarve teise lugemise järgselt suurendas Riigikogu parvlaevadotatsioone *ca* 600 000 euro võrra eesmärgiga tihendada liinigraafikuid. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ei ole järginud Riigikogu poolt kinnitatud sihtfinantseeringu kasutamist. Kuidas Teie hindate MKM-i poolset teguviisi?" Kõigepealt, liinigraafikuid on tihendatud. Konkreetset arvud võib üle kinnitada majandusministeerium. Aga raha andmine riigieelarvest on ainult eeldus, et see kõik ära kasutatakse, ei ole kohustust kogu raha ära kasutada. Kogu aeg peab hindama raha kasuta-

mise otstarbekust ja vaatama, milline on tegelik vajadus. Ma ei usu, et Riigikogu raha eraldades oli täpsem, kui suudab olla majandusministeerium. Nii et raha on kulutatud otstarbekalt. Kui kõik ei ole ära kulutatud, siis järelikult on saadud vähemaga hakkama. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Aitäh, juhataja! Austatud minister, suur tänu vastuste eest! Ma olen teiega täiesti päri, et riigi raha tuleb kasutada väga kohusetundlikult. Kuid minu arvates oleks olnud mõistlik, kui Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, leides, et nii palju raha ei ole tarvis, oleks tulnud Riigikogusse ja seda rahvasaadikutele öelnud. Aga ma tahtsin küsida hoopis tükki teise nurga alt. Mind huvitab, et kui riigile kuuluv äriühing Tallinna Sadam oma tütarettevõtte TS Shippingu kaudu võtab laenu parvlaevade soetamiseks, kas see laen läheb siis Eesti riigi võlakohustuse hulka.

Jürgen Ligi

Aitäh! Sissejuhatuse kohta ütlen siiski, et ega täitevvõimul ei ole kohustust raha viimse sendini ära kulutada või aru anda, miks ta iga konkreetse asja peale ei kuluta täpselt ettenähtud summat. Aru antakse siis, kui Riigikogu teema vastu huvi tunneb. Meil on tegemist kuluproгноosiga riigieelarve põhjal, mille aluseks on mingisugune regulatsioon, kõnesoleval juhul Riigikogu tahe. Aga on ebarealistlik arvata, nagu Riigikogu oleks täpselt teadnud, et 600 000 eurot on probleemi lahenduse täpne piir. Riigikogu pädevuse suhtes tuleks olla realistlik. Tegemist ei ole täitevvõimuga. Ta ei suuda neid arve nii täpselt fikseerida ega nii täpseid kohustusi täitevvõimule anda.

Nüüd küsimusest endast. Te tundsite huvi laenukoormuse vastu. Idee on ikkagi see, et riigifirma võetud laen ei lähe kindlasti laenukoormuse alla. Temale makstavad dotatsioonid on ikkagi jooksvad kulud. Muidugi peab see skeem olema täpne, vigu ei maksa siin teha. Aga see firma ei kuulu valitsussektorisse ja temale makstavad dotatsioonid on jooksvad kulud.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austet rahandusminister! Kas valitsus arutas uute parvlaevade teemaga kaasnedavad vajadused ehitada ümber parvlaevasadamad? Riigile kuuluvate parvlaevasadamate kaldarambid on ehitatud just praeguste laevade jaoks.

Jürgen Ligi

Aitäh! Ei, valitsus sellist asja ei aruta. Me ei ole nagu see minevikuvalitsus, kes pidi kõiki tehnilisi küsimusi arutama. Eelarves on kajastatud põhimõtteline kokkulepe, kas rahastada või mitte. See "äriplaan" on see, mida valitsus arutab. Millist kaid täpselt sinna juurde on vaja, selle otsustamine ei ole kindlasti valitsuskabineti roll.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Lugupeetud minister! Te mainisite, et on vaja konsulteerida Euroopa Komisjoniga selles küsimuses, kas on tegemist sammuga, mis kuulub riigiabi alla. Kogemused kipuvad näitama, et Euroopa Komisjonilt vastused ja selgitused väga kiiresti ei tule. Kas see küsimus on esitatud ja kui on, millal see siis võiks vastuse saada?

Jürgen Ligi

Aitäh! See peaks olema ikkagi küsimus majandusministeeriumile. Ma ei ole päris hästi nende jooksva tegevusega kursis. Seda tuleb neilt küsida. Aga see ülesanne neil on. Aega võtab see ka. Ma ei välista, et siin ei olegi probleemi, aga sellele tuleb saada kinnitus Euroopa Komisjonilt.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud rahandusminister! Avan läbirääkimised ja palun kõnepulti kolleeg Kalle Laaneti!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Minister! Head kolleegid! Ma olen mures ja arvan, et väga paljud saartel elavad inimesed on mures. See jutt,

mida on viimastel aegadel räägitud parvlaevaliikluse tuleviku kohta, on olnud väga erinev, lausa seinast seinä. Üritatakse küll väita, et ei ole vaja muretseda, kõik saab korda. Kindlasti saab, aga kui palju see maksumaksjale lõpuks maksma läheb, on suur küsimärk. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi viimaste aegade otsused näiteks Eesti Õhu kohta, kuhu me oleme 85 miljonit eurot maksumaksja raha sisse pannud, või vaidlused Edelaraudtee ja Elroni vahel panevad tõsiselt muretsema. Ma olen seisukohal, et parvlaevaliiklus peab Eesti inimestele olema mõistliku hinnaga ja see liiklus peab toimuma praegusel või veelgi paremal tasemel. See peab olema eesmärk. Miks teatud asjadest üritatakse rääkida pooltõdesid, miks ei räägita nii, nagu asjad on, mis tekitab segadust, see on minu ja paljude inimeste arvates oluline küsimus. Need inimesed küsivad seda minu käest. Ma väga loodan, et parvlaevaliiklusega seonduv saab tulevikus selgemaks, inimestele antakse selgemad vastused ja ka Riigikogu liikmed hakkavad saama informatsiooni, eelkõige just Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumilt. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalle Laanet! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised.

2. Arupärimine maamaksuvabastuse kohta (nr 373)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Kadri Simsoni, Mailis Repsi, Yana Toomi, Priit Toobali, Tarmo Tamme, Lauri Laasi ja Aivar Riisalu 9. detsembril möödunud aastal esitatud arupärimine maamaksuvabastuse kohta. Palun kõnepulti kolleeg Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Lugupeetud minister! Nagu Riigikogu esimees just ütles, on seitse Riigikogu liiget esitanud rahandusministrile arupärimise, mille teema on maamaksuvabastus.

Aeg-ajalt ikka juhtub, et Riigikogus võetakse Reformierakonna ja IRL-i hääletega vastu seadusi, milles, nagu hiljem selgub, on kas vähem või rohkem praaki. Probleeme tekitab ka seadustatud maamaksuvabastus. Selle tee-

maga otseselt seotud liidud (maksumaksjate liit ja koduomanike liit) on kutsunud koduomanikke üles esitama kaebusi halduskohtusse, sest maamaks ei ole kõigi koduomanike suhtes õiglane ega kohtle neid kõiki võrdselt.

Jutt on sellest, et kodud võivad olla erinevates hoonetes. Mõni kodu asub näiteks kortermajas, mille alumistel korrustel on äripinnad. Eelkõige on selliseid kortermaju suurte linnade keskustes, aga ka väiksemate linnade keskustes. Seetõttu on kogu selle kortermaja juurde kuuluv maa osaliselt ärimaa, aga maamaksuvabastust saab ainult elamumaa. Nii et kuigi inimene elab korteris, mis on tema ainuke kodu ja selle suurus ei ületa kindlasti kehtestatud piirmäära, saabub talle ikkagi igal kevadel maksuametist maamaksuteade ja ta peab esimesel või teisel korral asuva äripinna eest maamaksu maksma.

Teine probleem puudutab kaasomanike maamaksuvabastuse piirmäära. Eestis on päris mitmeid maju, kus esimene korrus kuulub ühele ja teine korrus teisele perele. Kui see maja on lihtsalt kaasomandis, siis ei ole ette nähtud, et mõlemad pered saaksid 1500 ruutmeetri ulatuses kodualuse maa maksuvabastust, vaid see 1500 ruutmeetrit jagatakse kaheks ja mõlemad pered saavad maksuvabastust kõigest 750 ruutmeetri pealt. Nii mõnelgi juhul võib see tähendada kohustust maksta oma kodualuse maa eest maamaksu. Sarnane olukord tekib juhul, kui selline maja on pärandijagamise objekt, kui kõik pärijad on kaasomanikud. Seega, ainult juriidiline erinevus põhjustab selle, kui palju on kodu all maamaksuvaba maad.

Möödunud aastal pöördus koguni 22 koduomanikku sellise kaebusega halduskohtusse. Oldi seisukohal, et maamaksuvabastus pole kõikidele koduomanikele võrdselt tagatud. Esimene kohtulahend avalikustati 18. oktoobril. Kohus leidis, et maamaksuseaduse maksuvabastuse piirmäära säte on põhiseadusega vastuolus, kuna tekitab koduomanike ebavõrdse kohtlemise. Riigikohtus käib veel järelevahtvemenetlus põhiseaduslikkuse üle, aga sellest hoolimata on seaduse praak silmaga näha. Seda praaki ei ole terve aasta jooksul suutnud parandada see erakond, kes lahkelt lubadusi jagas. Seega peaks seda tegema Rahandusministerium, kellel on selleks kõige rohkem administratiivseid ressursse.

Sellest tulenevalt küsimegi rahandusministrielt, mida ministeerium selle teemaga ette võtab. Meid huvitab ka see, et kui mitte midagi ette ei võeta, kui palju siis sel aastal veel uusi kohtulahendeid tulla võib. Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kadri Simson! Palun veel kord kõnepulti lugupeetud rahandusministri!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Arupärija rääkis oma sissejuhatuses õiglusest. Ma soovitan sellel teemal rääkides olla selle sõnaga hästi ettevaatlik, sest tegelikult tekib siin see küsimus, kas neile, kellel on, peab veel juurde andma ja kas see on õiglane. Kas saab näiteks piirata omavalitsuste tulubaasi lihtsalt ühe poliitilise idee nimel? Neid vastuolusid, mis ükskõik millise maksuerandi tõttu tekivad, on palju. Sellepärast olen mina isiklikult väga kriitiline peaaegu kõigi maksuerandite suhtes. Ka maksuvaba miinimum võib tekitada suure õiglusküsimuse, kuna need, kellel piisavalt tulu ei ole, jäävad selle võrra avalikust teenusest ilma, kuna riigile laekub vähem raha.

Aga nüüd küsimuste juurde. Esimene küsimus: "Mida plaanib Rahandusministeerium ette võtta arupärimises välja toodud kahe peamise probleemi lahendamiseks?" Rahandusministeerium ei plaani seadusmuudatust. Kui kohus tõepoolest meile selle ülesande annab, laekub riigieelarvesse, aga eelkõige omavalitsuste eelarvetesse, taas vähem raha ja siis tuleb mõelda, mida selle maksuvabastusega edasi teha. Aga põhimõtteliselt tuleb rõhutada, et maamaks ei ole peamaks, maamaksu objekt on maatükk. Maamaksu suurus ei sõltu sellest, kas maa on hoonestatud või millise kasutusotstarbega hooned seal asuvad. Asjaõiguseaduse kohaselt maksab iga kaasomanik äri- ja elamumaa sihtotstarbega maatüki eest maamaksu proportsionaalselt korteriomandi suurusga nii elamumaa kui ka ärimaa eest. Elamualuse maa maksusoodustuse eesmärk oli vähendada maksukoormust teatud piirini, mitte maamaks üldse kaotada. Seaduses kehtestatigi maamaksuvabastuse saamise eelduseks elamumaa sihtotstarve. Õiguskantsler kirjutas

14. veebruaril 2013. aastal rahanduskomisjonile, et sihtotstarbe kriteeriumi kehtestamine maamaksuvabastuse saamiseks on põhiseadusega kooskõlas. Mingi kriteerium tuleb alati kehtestada, kõigi maksuerandite puhul on, nagu ma ütlesin, probleem, kuidas neid piiritleda. Rahandusministeeriumi hinnangul on maamaksuvabastus kõikidele elamumaaomanikele võrdselt tagatud, korteriomand ja kaasomandis olev maatükk on maamaksust vabastatud 1500 ruutmeetri ulatuses.

Teine küsimus: "Milliseid seadusmuudatusi on veel oodata maamaksu osas?" Otseselt maamaksuga seotud suuri muudatusi plaanis ei ole, selleks puuduvad poliitilised kokkulepped. Aga valitsus esitas 9. detsembril 2013. aastal Riigikogule maamaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu, mis on nüüd saadetud esimesele lugemisele. Selle eelnõu sisu on lühidalt öeldes järgmine. Reformimata maade maamaks arvutatakse sihtotstarbega maa maksustamise hinna alusel. Kohalikud omavalitsused saavad kohustuse esitada alates 2015. aastast Maksu- ja Tolliametile maamaksu arvutamiseks vajalikud alusandmed maamaksu infosüsteemi kaudu. Kehtestatakse avalikult kasutatavate maade loetelu. Eelnõu seadusena jõustumise korral ei maksta maamaksu üldkasutatava maa sihtotstarbega maalt ja avaliku veekogu, avalikult kasutatava veekogu ning avalikult kasutatava tee aluselt maalt. Seadus plaanitakse jõustada 1. jaanuaril 2015.

Kolmas küsimus: "Kui palju prognoosite 2014. aastal maamaksuteemalisi kohtuvaidlusi?" Me ei tegele kohtuvaidluste arvu prognoosimisega. Kindlasti on ebaõiglane väita, et valitsus saadab siia praaki. Seaduseelnõude kohta võib olla erinevaid arvamusi, aga ebaõiglane on rääkida, et teile saadetakse siia praaki. Kodualuse maa maksuvabastus on teatavasti ülimalt vastuoluline meede nii sotsiaalses mõttes kui ka piiritlemise mõttes. Sealt tulevad need vaidlused, mida juristid peavad lahendama. Kohus menetleb piiripealseid juhtumeid, aga ta ei anna hinnangut meetme sisukusele, näiteks sotsiaalsele sisukusele. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud rahandusminister! Ma tean teie skeptilist meelestatust maamaksu ära-kaotamise suhtes, aga minu küsimus on ikkagi nende korteriomanike kohta, kes elavad kortermajas, mille alumisel korrusel on kas apteek, kontor või mis tahes äripind. Ma arvan, et selliseid kortereid võib olla tuhandeid. Nendes elavad inimesed peavad maksma maamaksu, kuid mõni teine inimene, kes elab märksa suuremas majas, kus ei ole sellist äripinda, ei pea seda maksma. Kui palju neid kohtulahendeid siis olema peab, et te siiski selle teema üle vaataksite? Kodu on kodu. Kui tahetakse anda hüvitist maamaksuvabastuse näol, siis tuleks seda anda igale koduomanikule.

Jürgen Ligi

Aitäh! Kodu on tõepoolest kodu, ainult et sellist juriidilist piiritlemist, et kodu puhul ei pea maksu maksma, kusagil ei ole. Kodu legaaldefiniitsioon üldse seadustes puudub. Nii et ikkagi tuleb see poliitiline idee panna rakendamiskõlblikku vormi ja mitte muuta maamaksu peamaksuks. Päris niimoodi ei saa erinevaid makse segamini ajada, et mida rohkem elab kuskil inimesi, seda rohkem maad on seal maksuvaba. Kui maja all on ärimaa, siis on loogiline, et kas muudetakse maa sihtotstarvet või see äri, kes seal tegutseb, maksab maamaksu ära. See on turegulatsiooni küsimus. Ka minu kodu all on äripinnad, aga ma küll ei ole osanud pisaraid valada, et kellelgi tuleb seal mingit maamaksu maksta. Kortermajas on maamaksusumma väga väike. On ettevõtmise küsimus, kuidas need rendipinnad selle makskoormuse ära jagavad. Keegi ei ole öelnud, et ärialune maa peab olema maksuvaba. See ei ole loogiline. Ma viitan veel kord rahvusvahelistele ekspertidele, kes peavad maamaksu väga õiglaseks maksuks, mis hästi laekub, on majandusele ohutu ja on ka selles mõttes positiivne, et tagab piiratud ressursside efektiivsema kasutamise. Selles on selle maksu majanduslik mõte, siin ei ole mingisugust kiusu. Riigieelarve või omavalitsuste eelarve ei ole prügikast. Me ei peaks hirmsat ebaõiglust nägema selles, et keegi peab sinna midagi maksma.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Ma sain aru, et te kinnitasite, et küsimusi on. Arupärimise põhjal otsustades tekitavad probleeme konkreetsed nüansid. Ma ei saanud aga vastust küsimusele, kas ministeerium kavatses reageerida nendele probleemidele, mille olemasolu te ise kinnitasite. Kui ta reageerib, siis mida ta kavatses teha ja kui palju see aega võtab? Või kavatses ta jätta need probleemid praegu külmutatuks, kasutab sellist meetodit?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ministeerium kavatses reageerida nii palju, kui kohus meid sunnib. Aga me ei ole kordagi kiitnud seda seadust kui väga õilsat meedet. Tegelikult võiks ikkagi makse korjata sealt, kust neid on kõige õiglasem korjata ja kus nad on majandusele kõige ohutumad. Me ei sea eesmärgiks lõputut maamaksuvabastust, näiteks nii, et kui korterisse kolib 50 inimest, siis kõigile neile laieneb maksuvabastus. See maks ei ole peamaks. Vaatame, mis kohus ütleb, ja selle järgi toimime.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Teatavasti on elamumaa maksust vabastatud. Teine tingimus on, et see peab olema kodualune elamumaa ehk seal peab asuma inimese kodu. Aga on väga palju elamumaad, kus otseselt kellegi kodu ei ole. Mõnel inimesel on ju mitu kinnistut jne. Kas te oskate öelda, kui suur protsent kogu elamumaast on maksust vabastatud, st on kellegi kodualune maa? Kas te oskate seda protsenti öelda?

Jürgen Ligi

Aitäh! Oi, niimoodi peast küll ei oska. Aga teie käest tahaksin küsida, kuidas te saate siin hakata kiitma astmelist tulumaksu, kui te maa puhul toetate astmelist mittermaksustamist ja toetate kõige jõukamate inimeste ehk eelkõige Tallinna kõige magusamate kruntide maamaksuvabastust. Ma saan aru neist, kes on vaadelt parempoolsed ja peavad seda õiglaseks, aga teist ma aru ei saa. Pange ikkagi süsteemi see, mida te taotlete. Tallinnas on, kui ma ei eksi, n-ö magusamates rajoonides maa mak-

sustamise hind 700 euro kandis, samas kui kuskil Lõuna-Eestis on see pigem 70 euro kanti, kui sedagi. Te võiksite neid küsimusi esitada hoopis teise nurga alt, kui arvestada teie ilmavaadet, mida te deklareerinud olete.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Maamaks kohalikes omavalitsustes on 0,1–2,5% maa maksustamise hinnast. Nagu ma mäletan, ei ole seda kunagi korrigeeritud. Kas me elame veel 10–15 aastat nende määradega edasi või teil on oma vaade sellele? Kas siin oleks vaja muutust?

Jürgen Ligi

Aitäh! Mul on muidugi oma vaade maamaksule, aga ma ei pea seda rahandusministrina deklareerima enne, kui see saab valitsuse programmiks. Aga selge on see, et lähiajal midagi selles süsteemis muutumas ei ole. Ma arvan, et need koefitsiendid ei ole kõige suurem küsimus maamaksu regulatsioonis.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra rahandusminister! Avan läbirääkimised. Kutsun kõnepulti kolleeg Kadri Simsoni.

Kadri Simson

Ma tulen siia kõnetooli ette valmistamata ja ainult seetõttu, et Jürgen Ligi oma tavapärasel tõreduses pani meile süüks midagi, milles me süüdi ei ole. Kolleeg Kalev Kallo juhtis oma küsimuses väga kohaselt tähelepanu sellele, et mitte kogu elamumaa Eestis ei ole kodualune elamumaa. Mõned korterid või majad on omaniku teine, kolmas või neljas kinnistu ja nende eest tuleb maksta maamaksu. Mõned korterid või majad on nende omanduses, kes pole ennast Eestis elanikuks registreerinud, vaid elavad kuskil mujal, ja ka nende korterite või majade eest tuleb maksta maamaksu. See oli korrektne küsimus selle kohta, kui palju on kodualuse maa maksu kaotamine praegu kohalike omavalitsuste eelarvetest maamaksu välja viinud.

Keskerakonna arupärimine ei olnud selle kohta, kas peaks tegema kingitusi kõige jõuka-

matele. Nagu teada, ei ole see meie põhimõte olnud. Aga kui üks koalitsioonipartner on sellise lubaduse andnud, siis ei tasuks öelda, et kui inimesed elavad näiteks Võrus, Valgas või Kohtla-Järvel või miks mitte ka Pärnus, Tallinnas või Tartus sellises kortermajas, mille alumisel korrusel on toidupood juba sellest ajast saadik, kui see maja ehitati, või juuksuritöökoda, miks mitte ka apteek, siis nende inimeste majanduslik olukord oleks nagu parem kui neil inimestel, kes elavad eramus. Neid ei peaks kindlasti süüdistama, et nad liiga hästi elavad. Näe, milline luksus, alumisel korrusel on äriettevõtte! Need inimesed on praegu maksustatud maamaksuga, kuigi nende kodu ei peaks sellega maksustatud olema, sest selline oli koalitsiooni lubadus.

Nii et me ei tahtnud üldse mitte selle üle vaielda, kas maamaksuvabastus on kingitus kõige jõukamatele. Tõenäoliselt ta seda on. Aga kui valitsus juba selliseid kingitusi teeb, siis ei peaks kortermajades elavaid inimesi erinevalt kohtlema. Neid inimesi ei peaks kohtlema teisiti kui eramajaomanikke. Ilmselt jõuab see teadmine ministriumile kohale kohtuotsuste kaudu ja mingi lahendus siiski tuleb. Aga mõnel esmaspäeval on ministril ka paremad ajad ja siis on need arutelud siin sisukamad. Nii et tänan tähelepanu eest ja loodan, et sellel aastal ikkagi probleemile lahendus leitakse! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kadri Simson! Lugupeetud rahandusminister soovib ka veel oma sõna öelda.

Jürgen Ligi

Austatud arupärijad! Austatud Riigikogu liikmed! Ma kordan siis selle tuttava jutu üle, et ega ma ka ei kavatsenud siia pulti tulla, aga näed, läks niimoodi. Ma ei oleks tahtnud kuidagi küsijate kohta omadussõnu kasutada, aga kuna nemad minu kohta kasutasid, siis ma jätkan samas stiilis. Kadri oma tavapärasel õeluses pani mulle sõnu suhu ja pani isegi küsijale sõnu suhu. Mina ei märganud, et küsija oleks mult küsinud, kui palju läheb eelarvest selle seaduse tõttu raha välja. Sellist küsimust lihtsalt ei olnud. Teiseks ei ole ma andnud ka selliseid vastuseid, nagu väideti, küll aga olen ma andnud sisulisi vastuseid. See oli sisuline

debatt, mida ma püüdsin tekitada. Kortermajade puhul ei saa ühelgi juhul rääkida väga suurest maamaksukoormusest. See võib olla küsimus mõne paarismaja puhul, kus on vähe omanikke, või ridamaja puhul, aga sedagi jõukamates piirkondades. See ei ole nii suur sotsiaalne küsimus, et seda peaks siin hüperboolide abil esitama.

Küll aga on maamaks tõesti suur probleem Tallinnas. See ongi põhiliselt Tallinna probleem. Küsige mujalt valitud või mujal elavatelt rahvasaadikutelt. Teie olete ka vist mujalt valitud, aga elate Tallinnas. Tegelikult on see ikkagi Tallinna kõige jõukamate piirkondade probleem, et kohati on maks väga kõrge. Palun vabandust, ma ei taha poliitiliselt vastanduda, aga sellele eelnõule reageeris kohalik omavalitsus, kes tõstis minu teada äripinna maamaksu maksimaalseks ja kokkuvõttes tuli sellest võitjana välja. Suurema maksu said kaela ka need, kelle elamu või korter asub osaliselt ärimaal. Veel kord ütlen, et see ei ole peamaks, mida peaks käsitlema isikute kaupa. On igati loogiline, et seda on algusest peale käsitletud kruntide kaupa. Mina ei tunne ennast väga õnnelikuna sellepärast, et minu maja all on juuksuritöökoda, mingi arvutiäri ja veel midagi, küll aga arvan, et kui regulatsioon on selline, siis need ettevõtted peaksid maamaksu ära maksma. Mina arvan, et see on nii. Kas igal konkreetsel juhul on võimalik õiglust saavutada? Kas seda on võimalik niimoodi teha, et kui juuksuritöökoja peal elab rahandusminister, siis ta teeb sellise seaduse, mis muudab kõik need majad maksuvabaks? Mina elan siin, ehitage kas või oma tehased minu maja alla ja ma vabastan teid maksust! Võib-olla võtan väikest pistist ka.

Võtke ikkagi maksudebatti sisuliselt ja ärge sildistage inimest, kes püüab teiega debatti arendada! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan läbirääkimised.

3. Vaba mikrofon

Esimees Ene Ergma

Kolleegid! Peale minu haamrilööki on võimalik registreeruda sõnavõtuks vabas mikrofonis. Palun, kolleeg Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Proua juhataja! Austatud kolleegid! Ma tuln siia pulti teile rääkima ühest väga meeldivast sündmusest, milles Eestil on olnud võimalus osaleda juba 21 aastat. Berliinis toimub nimelt rahvusvaheline toidumess, mis kestab kümme päeva ja on väga oluline üritus. Eestil on seekord seal kuldkaart, nagu ma olen juba öelnud. Meil oli võimalus sisustada avatsereemonia ning reklaamida seal Eestit ja Eesti tooteid. Riigikogu väga paljudel liikmetel, kaasa arvatud maaelukomisjoni liikmetel, oli võimalus seal osaleda. Suur rõõm oli 5000 inimesele korraldatud presentatsiooni pealt vaadata. Seal oli kultuuriprogramm ja muidugi ka toitlustati 5000 inimest üle maailma. Peab ütleva, et kui kultuuriprogramm jäi mõnevõrra nõrgaks, siis maitsev toit kompenseeris selle. Ma olen saanud üliposiitivset tagasisidet selle õhtu kohta.

Ma toon välja selle ürituse statistika. Selle algus ulatub juba 1926. aastasse. Tõsi, sõja ajal jäid messid ära. Eesti osaleb sellel messil 1993. aastast ja alates 1998. aastast korraldab seda Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda. Seega on tal väga pikaajalised kogemused, kuidas Eesti toiduainetööstust, turismi ja meie mahetooteid sakslastele tutvustada. Ka sellel aastal oli meie valik võrratult hea. Esindatud olid kalatooted, rukkileib, õlu, Vana Tallinn, millela ei saa Saksa turule minna, ja juust.

Miks ma selle välja toon? Sakslased hindavad kvaliteetset toitu. Neil on välja töötatud ka kvaliteedi hindamise süsteemid, mille järgi on Eesti toiduturu jaoks loodud kaks märki: pääsukese- ja ristikumärk. 2013. aastal said esimesed Eesti tooted – E-Piima kaks juustusortti – sellel messil medali, üks sai pronks- ja teine kuldmedali. Need ajalooliselt tähtsad tooted olid Eesti stendil saadaval. Sakslased oskavad selliseid asju hinnata.

Toidumessil osales 70 riiki. Ka sel aastal prognoositakse, et messil käib 500 000 inimest. Messiala on 124 000 ruutmeetrit suur. Need arvud on ju kolossaalsed. Küll on tore, et Eestil on olnud võimalus seal osaleda ja Eestit tänu sellele messile väga hästi tuntakse.

Ma kasutan võimalust ja tänan siit puldist neid inimesi, kes seda kõike korraldasid. Ma tänan Eesti Peakokkade Ühendust, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Põllumajandusministeeriumi ja selle ametnikke ning loomuli-

kult kõiki Eesti toiduainetööstuse ettevõtteid, kes on läbi aegade sellel messil osalenud ja aru saanud, et see on äärmiselt oluline just nimelt meie ekspordi huvides! Suur tänu teilegi kuulamast, kes te siin saalis olete! Ma arvan, et järgmistel kordadel võiksite te kõik sellele messile minna. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Ester Tuiksoo! Palun kõnepulti kolleeg Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Austatud kolleegid! Kindlasti on nii mõnigi teist teinekord mõelnud, millest see küll tuleb, et Skandinaavia riikide tipp-poliitikute hulgas on väga palju neid, kellest terves maailmas väga lugu peetakse. Lühimeenutusena mainin sellega seoses, et Trygve Lie Norrast oli ÜRO esimene peasekretär ja rootslane Dag Hammarskjöld väga edukas ÜRO peasekretär. Me kõik mäletame veel üsna hästi Martti Ahtisaari erakordset läbilöögivõimet nendes pingekolletes, kus oli tarvis rahuläbirääkijaid, et hoida ära kõige hullemat. Täpselt sama suutis ka Alexander Stubb, kui oli Venemaa ja Gruusia relvakonflikt.

Meil ei ole see õnnestunud, ei ole õnnestunud ka lätlastel ja leedulastel. Ilmselt osaliselt 50-aastase Nõukogude okupatsiooni tõttu, kuid tõenäoliselt pole see ainus põhjus.

Teades oma kunagise töö tõttu rohkem just soomlaste hingeelu, võin kinnitada, et omavahelistes vestlustes, kitsas ringis kasutavad nad teinekord oma kolleegide kohta küllaltki jõulisi väljendeid. Nende hulgas on kindlasti ka seda laadi sõnu nagu "jobud". Kuid soomlastel on erakordne oskus, et kui nad lähevad avalikkuse ette ja debateerivad oma poliitiliste vastastega, siis nad mitte kunagi mitte midagi sellist ei ütle.

Ma olen alati arvanud, et Eesti väljend "Meest sõnast, härga sarvest" tähendab muu hulgas seda, et mees teab, mida ta ütleb, ja oma sõnast ei tagane. See toob meid loomulikult nüüd üsna lähedale sellele, et minister Juhan Parts kasutas sõna "jobud" oma Leedu

kolleegi kohta, õigemini mitte üksnes ühe kolleegi, vaid tegelikult terve valitsuse kohta. Õnneks on see konflikt üsna rahumeelselt lahenemas. Tuleb välja, et Juhan Parts on juba vabandust palunud, kuigi ma ei saa aru, miks mitte oma Leedu kolleegi või Leedu valitsusjuhi poole pöördudes, vaid Leedu suursaadikuga vesteldes. Aga tühja sellest.

Kuid rahvas väga sageli sildistab ja rahvale jäävad paljud asjad meelde. Ma mäletan seda aega – osaliselt ei olegi see veel lõppenud –, kui leedulased olid ärritunud ja solvunud selle pärast, et üks kunagine Eesti välisminister oli nende arvates kasutanud üleolevaid repliike Leedu rahva ja ka lätlaste kohta. See välisminister armastas kanda kikilipsu. Asi läks isegi nii kaugele, et ühes Leedu huumori- ja satiirisaates osales üks nukk, kes oli samamoodi rietatud.

Nii et selliste sõnadega peab olema erakordselt ettevaatlik. Balti riikide koostöö ei ole kõigest hoolimata ju ideaalne. Meil on mõned üksikud suured eesmärgid, mille suhtes meie arvamused on väga lähedased. Kuid niipea, kui me läheme natuke konkreetsemaks, on see siis julgeolekuküsimus või energeetikaküsimus, me näeme, kui palju erinevusi meil tegelikult on. Päris hea näide on Rail Baltic.

Seda laadi sõnu võiksid poliitikud kasutada võimalikult vähe, parem veel, kui üldse mitte. Loodame, et leedulased ei hakka eestlasi nimetama jobudeks, ja loodame, et nad ei hakka tulevikus rääkima eestlastest ka kui Tuha-Juhanitest. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Enn Eesmaa! Rohkem kõnesoove ei ole. Head kolleegid, istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 15.57.

Istungi kestus 57 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 21. jaanuar 2014
Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Maksukorralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (507 SE) kolmas lugemine

2. Vabariigi Valitsuse ülevaade Euroopa stabiilsusmehhanismi antud stabiilsustoetustest ja Eesti Vabariigi osalemisest Euroopa stabiilsusmehhanismis

3. Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu (544 OE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu teise tööädala teisipäevast istungit. Nüüd on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Eelnõusid ega arupärimisi üle anda ei soovita.

Läheme teadete juurde. Kolmapäeval, 22. jaanuaril osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts ja välisminister Urmas Paet. Teiseks, Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimised majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile ning siseminister Ken-Marti Vaherile.

Nüüd, head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks on registreerunud 83 Riigikogu liiget, puudub 18.

1. Maksukorralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (507 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Asume tänase päevakorra juurde. Esimene punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 507 kolmas lugemine. Kas on kõnesoove? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 507 lõpphääletusele. Kuna see nõuab Riigikogu koosseisu hääaltenamust, siis teeme taas kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 86 Riigikogu liiget, puudub 15.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 507. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 70, vastu või erapooletu ei olnud keegi. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 2.)

2. Vabariigi Valitsuse ülevaade Euroopa stabiilsusmehhanismi antud stabiilsustoetustest ja Eesti Vabariigi osalemisest Euroopa stabiilsusmehhanismis

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane teine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse ülevaade Euroopa stabiilsusmehhanismi antud stabiilsustoetustest ja Eesti Vabariigi osalemisest Euroopa stabiilsusmehhanismis. Ettekandja on rahandusminister Jürgen Ligi. Ma tutvustan teile selle päevakorrapunkti menetluse korda. Esiteks on rahandusministri ettekanne kuni kümme minutit. Seejärel võib iga Riigikogu liige esitada ettekandjale ühe suulise küsimuse. Järgnevad läbirääkimised,

mille käigus esinevad sõnavõtuga fraktsioonide esindajad. Palun, austatud minister Jürgen Ligi, ootan teid kõnepultil!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Pisut enam kui aasta tagasi pidasime tuliseid vaidlusi Euroopa stabiilsusmehhanismi asutamislepingu ratifitseerimise üle. Üks osa meie toonasest kokkuleppesest oli, et Vabariigi Valitsus annab kord aastas Riigikogule aru ESM-i tegemistest ja Eesti osast neis. ESM-il tähtis esimene tegevusaasta 8. oktoobril saluudita ja vaikselt, ilma et siin ja kohtusaaliski väljendatud hirmud, et Eestit ähvardavad miljardimaksud tõeks saavad, oleks realiseerunud.

Kõigepealt tuletan Riigikogu liikmetele meelde mõned ESM-i puudutavad arvud. ESM-i 700 miljardi euro suurusest kapitalist on sissemakstav kapital 80 miljardit, milles Eesti osa on 148,8 miljonit eurot. Nüüdseks on neli viiendikku sellest sisse makstud, viimane osamakse tehakse aprillis 2014. Siis saavutab ESM ka maksimaalse laenuvõime, mis on 500 miljardit eurot. Juhin tähelepanu sellele, et sissemakstavat kapitali ei kasutata toetusprogrammide rahastamisel, see on tagatiseks, et ESM-i erinevas vormis võlakohustusi emitteerida. Tänu suurele sissemakstava kapitali osakaalule, seda ka võrdluses teiste rahvusvaheliste finantsinstitutsioonidega, ning Fitchi ja Moody'se tippklassi reitingutele on ESM-i toetusprogrammide rahavajaduste katteks saadud turgudelt soodsaid lühi- ja ka pikaajalisi rahuksüste. Erinevalt EFSF-i garantiidest, mis meie võlakoormust suurendavad virtuaalselt, ESM-iga seotud kapitalimaksud või ESM-i enda maksed seda ei tee.

2012. ja 2013. aastal on ESM-i kaudu antud finantsstabiilsuse toetust kahele riigile: Hispaaniale ja Küprosele. Hispaanias toetati pankade rekapitalizeerimist toetuslaenudega. See programm lõppes detsembris 2013 ja selle laenu suurus oli lõpuks 41,3 miljardit eurot. Mäletame, et algne lubadus oli laenata kuni 100 miljardit. Programmi eesmärgid said täidetud. Hispaania panganduse kokkukukkumine hoiti ära. Nüüd on Hispaania panganduse regulatsiooni ning järelevalvet kõvasti reformitud. Ohus olnud pangad said restruktureerimisabi, mis on võimaldanud ka abi mittedaanud pankadel oma positsioone parandada ning

anda oma panus, et majandus hakkaks taastuma. Restruktureerimistegevus nii panganduses kui majanduses laiemalt jätkub ka 2014. aastal ja nüüd juba ilma ESM-i toeta. Euroopa Komisjon ja euroliidu riigid jätkavad Hispaania arengu hoolsat monitooringut ka pärast programmi lõppemist.

Toetus Küprosele on laiapõhjalisem, sisaldades pankade rekapitalizeerimist, riigi rahanduse korrastamist ja ka struktuurireforme võimaldavat toetuslaenu. ESM-i raha on selleks mõeldud kokku 9 miljardit eurot, millest 4,6 miljardit on Küprosele juba välja makstud. Küprose programmi edenemist on hinnatud kahel korral. Järeldus on, et riik täidab talle seatud eesmärgi peagi ja vahest isegi ületab selle. Pingutama peab muidugi ka edaspidi, programmi toele saab Küpros loota kuni 2016. aasta esimese kvartali lõpuni. Arvestades neid kahte programmi, on ESM-il vaba ressursi 449,7 miljardit eurot.

Riigikogu väljendas eelmisel aastal taht olla kaasatud ESM-i puudutavate otsuste ettevalmistamisse. Seda taht on valitsus arvestanud. Oleme toonud Riigikokku heakskiitmiseks ESM-i ja EFSF-i kombineeritud laenu mahu ülempiiri kinnitamise, samuti riikide majanduspoliitiliste programmide tingimused. Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjon on regulaarselt saanud ülevaateid programmide täitmisest ning ka uue, alles plaanitava toetusvahendi ehk pankade rekapitalizeerimise ettevalmistamise käigust. Senised kogemused Hispaania ja Küprosega ütlevad, et kui nende programmide muudatused oleks antud täiskogu hinnata, oleks see olnud ülepingsutamine.

Finantsstabiilsuse küsimuste otsustamine võib mõnikord vajada kiiret tegutsemist. Soovin Riigikogu tänada, et te endale võetud rolli täites olete sellega arvestanud ning võimaldanud vajalikku operatiivsust ja paindlikkust. Kokkulepitud protseduuride tõeline test ei ole siiski veel toimunud. Kui tulevikus peaks ESM-i rohkem rakendatama pangandussektori kaitse meetmena, on kiireloomuliste juhtumite esinemise võimalus suurem ja teiepoolne operatiivsus veel kriitilisema tähendusega.

Mida uut on oodata 2014. aastal? Kõigepealt, Lätist saab euroala liikmena osanik ESM-is. Läti liitumisega kahaneb meie suhteline osalus ESM-is 0,186%-lt 0,1855%-le. Nominaalselt meie osalus ei muutu. Otsustus-

küpseks hakkab saama pankade otsekapitaliseerimise reeglite pakett. Seega tulen ratifitseerimisseaduse kohaselt peagi uuele ESM-i instrumendile teie nõusolekut küsima. Praegu tundub, et mõneks ajaks jääb ESM-i ainsaks aktiivseks kliendiks Küpros. ESM-i võimalikud sekkumised võivad kõne alla tulla EFSF-i programmist väljuvate riikide turvavõrguna. Abi vormiks oleks julgestuslaen või ennetav krediidiliin. Iirimaa sellist võimalust ei kasutanud. Portugaliga seisavad need arutelud veel ees. ESM-i abi võib kaalumisele tulla ka siis, kui on vaja täita Euroopa Keskpanga tehtavates pankade analüüsidest ilmnedavad võivad pankade kapitali puudujääke, aga seda alles viimase võimalusena.

Võrreldes ESM-i pikaajalise missiooniga on üks aasta väga lühike aeg, et juba hinnanguid anda. Julgen siiski väita, et ESM koostöös muude sammudega, nagu näiteks tugevdatud euroala majandusjuhtimine, ning Euroopa Keskpanga meetmete ja lubadustega moodustab tugeva finantsstabiilsuse kaitsemüüri. Viimase aasta jooksul on tormituuli edukalt tõrjutud. Meil on nüüd olemas vahend toetuse kohaletoimetamiseks ja me ei pea enam pidama vormi ja sisu üle samaaegseid läbirääkimisi nagu varem, vaid saame keskenduda sisule.

ESM-i raames rahastatud programmid on seni oma eesmärgi täitnud. Hispaania väljus programmist ning Küpros, vähemalt esialgu, edeneb hästi. ESM on viimase võimaluse rahastamise allikas ning seda võimendab ka kreditorriikide ja probleemsete riikide käitumismall. Laenuandjad väga lisa ei taha anda, kui annavad, siis ainult rangetel tingimustel. Hädas olevad riigid ei taha abi ka küsida, sest tingimused ja nendega kaasnev kontroll on neile vastumeelt.

Täna kuulamast ja loodan hea koostöö jätkumist! Jõudu Riigikogule parlamentaarse kontrolli tegemisel!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Nüüd on aeg küsimusi esitada. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud rahandusminister! Te annate täna ülevaadet ESM-ist, mis peaks asendama EFSF-i. Minu küsimus on Kreeka programmi kohta. EFSF loodi ajutise program-

mina ja Kreeka teine abiprogramm oli mõeldud aastateks 2012–2014. Täna te prognoositate käesoleva aasta arenguid, aga kas on võimalik ennustada, et kui Kreekale EFSF-i toetusest ei piisa, siis kas temastki saab ESM-i klient?

Jürgen Ligi

Põhimõtteliselt on nende kahe fondi tegevus liidetud, seal ei ole enam suurt vahet. Kreeka programm läheb praegu plaanikohaselt. Riik on ilmselt saavutanud – ei tea küll veel täpset näitajat – primaarülejäagi, mis tähendab, et soovi korral on võimalik hakata laenukoormust vähendama. Riik kosub. Loodetakse majanduskasvu. Selles vallas mingisuguseid erilisi halbu üllatusi-uudiseid ei ole, kuigi jah, Kreeka on kindlasti programmiirikiidest kõige kehvem ja mitte kõik uudised sealt ei ole head. Praegu käib järjekordne ülevaatus, mul oleks vaja selle põhjal oma faktiteadmisi värskendada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud härra rahandusminister! Kui me käime eri piirkondades ja kohtume inimestega, tuleb sageli jutuks meie riigieelarve piiratus, Eesti vaesus ja rahapuudus. Kõige sagedasem küsimus on ikka seesama: miks meiesugune väike riik peab toetama suurriike, kes on saanud kopsakamaid eurotoetusi ja nautinud jõukamat elustiili? Miks meie peame päästma rikaste riikide panku, kes on endale ise vabatahtlikult neid hukutavaid riske võtnud? Mida teie ütleksite nendele inimestele, kelle lastest elab üks kümnendik absoluutses vaesuses ja suhtelises vaesuses 17%? See on kõige tavalisem küsimus.

Jürgen Ligi

Eks vastus sõltu inimesest, kes küsib. Väga palju sõltub küsija toonist. Ka minu vastuse keerukus sõltub küsijast. Teiega ma räägin natuke teises keeles kui lihtsa valijaga teie piirkonnast, sest inimeste arusaamised on erinevad. Teie peaksite minu jutu kindlasti ilusamasse keelde tõlkima. Mina ütlen, et me päästame ju ka iseenda majanduskeskkonda, või õigemini mitte ka seda, vaid eelkõige seda.

Me püüame eneseväarikust säilitada. Pole ju meil ununenud ajad, kui Eesti sai keerulistes tingimustes väga suurt abi – poliitilist, rahalist ja ka nõuabi. Selle toel me oleme saavutanud väga kiire arengu. Ja see aeg pole lõppenud, endiselt on Eesti riik, kes saab Euroopast palju rohkem raha, kui me ise sinna maksame. Küsimus on solidaarsuses ja eneseväarikuses.

Kui sul juba jalad kannavad ja sa näed, et liitlane on raskustes, siis tuleb koos appi minna. Ei saa eitada ka seda, et tänu ESM-ile on Euroopa Liidu majandus stabiliseerunud, see aga tähendab meile ekspordi ja investeringute võimalust ning üleüldist usaldust. Nii et abi andmine ei ole olnud omakasupüüdmatu. Kindlasti ei oleks kuidagi aidanud Eestis vaesust paremini leevendada see, kui me oleksime selle pisku lihtsalt laiali jaganud. Kokkuvõttes oleks meie riigi üldine jõukus väiksem, kui kriis jätkuks. Vaesuse likvideerimisel ei aita muu kui väga täpselt sihitud rahastused, aga suurte protsesside rahastusmehhanismid on teistsugused.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Suur aitäh! Härra minister! Eesti osalus ESM-is vastavalt asutamislepingule on meile siin saalis teada, kuna me ise selle ratifitseerisime. Mu küsimus on, kui suur on praegu Eesti osa, mis on realses kasutuses ehk antud abivajajatele.

Jürgen Ligi

Aitäh! Nagu ma ütlesin, ei ole Eesti riigi sissemakstud raha üldse kasutuses, ESM toimib ju laenuturul. See, mida me maksame, on fondi põhikapital. See on see usaldus, mille pinnalt siis saadakse turult väga odavalt laenu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Härra rahandusminister! Euroopa stabiilsusmehhanismi reeglid on sellised, et kes on sealt abi saanud, see nagu lahku musta kassa toetajate hulgast, ja need, kes abi saanud ei ole, muudkui maksavad. Kunagi jõuab siis kätte selline aeg, kui osa on

lahkunud, osa on jäänud. Kui arvestada Eesti riigi senist käitumist, siis võibki niimoodi juhtuda, et Eesti ongi üks viimaseid, kes sinna kassasse jääb ja peab teisi toetama. Ja kui me oleme üks, ütleme, viiest viimasest, kes sinna jäävad, kas me olemegi siis viie jõukaima Euroopa Liidu riigi hulgas?

Jürgen Ligi

Vabandust, see on vist mingi muu päevakorrapunkt, millest te räägite. Me ei aruta täna mingit musta kassat ega iseenda majandusolukorda, vaid Euroopa stabiilsusmehhanismi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urbo Vaarmann!

Urbo Vaarmann

Aitäh! Lugupeetud minister! Eelmise aasta alguses arvati, et suure tõenäosusega saavad ESM-i klientideks ka Sloveenia ja Itaalia. Siimaani on hästi läinud, need riigid on abita hakkama saanud. Milline on nende kahe maa olukord praegu? Kas suurem oht on möödas?

Jürgen Ligi

Aitäh! Itaaliale abi andmisest küll tõsiselt ei ole räägitud. On räägitud Sloveenia võimalikust pangandusprogrammist, aga seda tõrjub igal meie kohtumisel Sloveenia valitsus või Sloveenia rahandusminister ise. Nagu ma oma kõnes ütlesin, ei soovi ükski riik hea meelega sellist abi vastu võtta. Pigem on olnud probleeme paari riigiga, kes on seda abi vastuvõtmist liiga kaua edasi lükanud. Üks neist oli Kreeka ja teine Küpros. Itaaliast ei ole üldse põhjust rääkida. Itaaliast on põhjust rääkida kui suurest mõneti stagneerunud ja võlakoorma all majandusest, aga mitte kui Euroopa riigist, kes ei saaks turult laenu. Sloveenia puhul on tihe koostöö ja monitooring käib, ei ole märke, et temaga seoses mingeid programme oleks tulemas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Viimasel ajal on räägitud juba Irimaast, Portugalist, Hispaaniast, Kreekast ja Küprosest, mainitud on ka Itaaliat ja Sloveeniat. Mis riiki

gid on veel järjekorras? Või "järjekorras" ei ole tegelikult õige sõna, aga kes veel võivad seda abi küsida ja osa saada programmidest, mis nende pangandust parandavad? See on üks küsimus. Teiseks, kuidas te hindate praegu meie ja meie naabri Soome käitumist praktikas? Kas nende garantiipositsioon oli parem kui meie või teiste Euroopa riikide oma?

Jürgen Ligi

Nagu ma ütlesin, abiprogramme juurde tulemas ei ole. Aga Euroopa pangandusliidu raamides on põhimõtteliselt kokku lepitud viisid, kuidas edaspidi hakatakse pankadele kriisiabi pakkuma, ja ESM on seal kõige viimane valik. Just sellisele Eesti positsioonile olen ma viidanud, kui olen meie seisukohti tutvustamas käinud. ESM on pankade otsekapitaliseerimisel viimase järgu abimees. Teine küsimus oli Soome kohta. See, mida Soome kunagi tegi, on küll nii kauge minevik, et ma isegi ei oska täpselt öelda, kui palju nende toonastest positsioonidest veel kehtib. Kindlasti nende üldine käitumine läbirääkimislaua taga toonast platvormi ei meenuta.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud minister! Eurorühm kinnitas 12. aprillil 2013 Küprosele finantsabi andmisega seonduvad poliitilised tingimused ning troika ettepaneku pikendada Iirimaa ja Portugalile antud laenude tähtaegu. Soodustamiseks täies mahus turgudele naasmist, arutasid ministrid EFSF-ist ja ESM-ist antud laenu tähtaegade pikendamist keskmiselt seitsme aasta võrra. Kes andis Eesti esindajale mandaadi hääletada laenu tähtaegade pikendamise poolt?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei jõudnud seda uudislõiku täpselt fikseerida, aga ma oletan, et te peate silmas otsuseid, mis on kooskõlastatud Euroopa Liidu asjade komisjonis.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Teatavasti otserekapitaliseerimise toetust hakatakse pankadele andma liikmesriikide taotlusel ja ainult eeldusel, et kapitalisüsti saav pank on pärast seda eluvõimeline. Te küll äsja küsimusele vastates peatusite sellel, et see on järjekorras viimane abinõu, aga kas te näete selles ka mingisugust ohtu, et ESM-i võimalikku abi laiendati pankadele?

Jürgen Ligi

Nagu ma ütlesin, olen kogu aeg kaitsnud seda positsiooni, et mis puutub pankadesse, siis ESM on viimase järgu abiline. Enne ikkagi tuleb erasektor alates omanikest, tuleb riik, riigi vastutus, ja kui see ei aita, siis tuleb kõne alla ESM. Aga me ehitame ju üles ka seda stabiliseerimismehhanismi, pangaliidu teist sammast. Panganduse stabiliseerimise teine samm on ju ka enne ESM-i. Mina ei prognoosiks, et ESM-i lähiaegadel, nähtavas tulevikus üldse vaja läheb pankade rekapitaliseerimiseks. Muidugi, eks see teise samba ehitamine võtab aega. Kokkuvõttes me oleme seda võimalust tõrjunud, pannes vastutuse ennekõike teistele osalistele.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Ma tänan, proua eesistuja! Austatud minister! Meie ESM-i tööriistakasti lisandub tänavu suure tõenäosusega ikkagi pankade otsekapitaliseerimise instrument. Selle muudatuse poolt hääletamiseks on Eesti esindajal vaja Riigikogu otsust. Millal on plaanis selle eelnõuga Riigikokku tulla? Ma küsin seda aega seepärast, et saaks vältida ohtu, et te tulete sellega siia näiteks 12 tundi enne otsuse langetamist.

Jürgen Ligi

Nagu me jõuame, nii ruttu tuleme. Mingist 12 tunnist siin kindlasti juttu ei ole. Tuleme võimalikult ruttu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Kui lugeda Vabariigi Valitsuse aruannet Eesti osalemise kohta Euroopa stabiilsusmehhanismis, siis võib öelda, et valdavalt on kõik kirja pandud positiivses alatoonis. Sellepärast ongi mul selline küsimus: kas tõesti on meil kõik nii hea ja ei ole põhjust üldse musta värvi kasutada?

Jürgen Ligi

Meil on palju probleeme, aga need ei seostu ESM-iga. ESM-ist on seni olnud ainult kasu. See on Euroopa majandusele kõvasti usaldusväärsus juurde andnud ja võimaldanud kogu Euroopal Liidul rahastada ennast ise, välja arvatud üksikutest eranditest riigid, kes seal programmis on.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Annely Akkermann!

Annely Akkermann

Aitäh, hea eesistuja! Austatud minister! Nagu te õigesti ütlesite, on tormituuled Euroopa rahanduse kohal selleks korraks vaibunud ja usaldus euroliidu rahanduses taastunud. Ma tahan teid tunnustada suure panuse eest ESM-i loomisel ja töölerakendamisel, mis meie riigis on küll väga ebapopulaarne olnud, aga tagantjärele hinnates võib öelda, et see on õige asi. EFSF-ist on antud laene summas 192 miljardit eurot. Kas Eestil on seoses nende laenudega veel garantiikohustusi üleval?

Jürgen Ligi

Kõigepealt, ma tänan heade sõnade eest, aga kindlasti ei maksa siin kellegi isiklikku panust esile tõsta. See on olnud kollektiivne töö. Tõsi, vintsutatud on rahandusministrit ja Riigikohtus, ja üsna naeruväärsete argumentidega, võib tagantjärele kinnitada. Aga te küsite EFSF-i kohta. EFSF-i garantiide summad on endised, need garantiid kehtivad. Ma peaks neid arve kontrollima, aga tõenäoliselt on Eestil garantiisid suurusjärgus 150 miljonit eurot. Aga see tuleks kindlasti üle kontrollida – täna ei ole päevakorras EFSF, sellepärast võin natuke eksida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua eesistuja! Austatud rahandusminister! Eelmise aasta detsembris spekulatiivseti Kreeka puhul kolmanda, võib-olla isegi neljanda abipaketi eraldamisega. Te ütlesite ühes vastuses, et tegelikult on Kreekaga kõik hästi ja see majandus on juba tõusuteel. Kreeka on praegu euroliidu eesistujamaa. Kas need spekulatsioonid võisid olla seotud eesistumiskuludega?

Jürgen Ligi

Mul läks kaduma, millised spekulatsioonid. Et Kreeka vajab lisaraha? See on iseenesest olnud kogu aeg üks võimalus ja loomulikult, Kreeka eelarvekulutusi prognoosides on ka eesistumiskulu kogu aeg arvestatud. See, et lisaraha vajadust ei saa välistada, on olnud minugi positsioon. Aeg, mil otsuseid hakatakse langetama, hakkab lähemale jõudma. Võib-olla juba selle aasta sees tuleb langetada otsuseid Kreeka programmi suurema rahastamise kohta. See ei tähenda tingimata lisaraha, kindlasti ei tähenda see ka Eesti suuremat sisse makset, aga see võib tähendada tähtaegade korrigeerimist ja nõnda edasi. Seda on paaril korral juba tehtud. Sõltub jällegi, kuidas Kreeka oma tingimusi täidab. Eks tule kasutada survemeetodit, aga ka tunnustuse meetodit – mõlemad on olemas. Kui riigid on täitnud programmi väga kohusetundlikult, on tore, kui nad saavad natukene ka poliitilist tuge sel moel, et öeldakse neile vahepeal mõni hea uudis – selles mõttes hea, et seda võiks pidada tähelepanuavalduseks. Ega laenuperioodi pikendamine ei ole läbinisti hea otsus, aga ühiskonna pinged on riikides, kes peavad reforme tegema ja välisel surve all kärepiima, arusaadavad. Meil õnnestus need liigutused oma otsustega õigel ajal ära teha, selle poolest oli meil lihtsam.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Vladimir Velman!

Vladimir Velman

Aitäh, proua istungi juhataja! Lugupeetud rahandusminister! ESM-i loomise ajal oli tõsine küsimus selle kogukapitali maht. Lõpuks jäi selleks 700 miljardit eurot, millest 80 miljardit oli sisse makstav kapital. ESM on nüüd tegut-

senud üle aasta. Kuidas tänases kontekstis see valitud kogukapitali maht tundub?

Jürgen Ligi

Ma ei tea, kas ma kaotasin mõne sõna vahepeal ära. Kui te küsisite praegust seisust, siis see kapitalimaht on sellest 700 miljardist neli viiendikku. Seda te vist küsisite. Vastasin ma õigele küsimusele? Proovige täpsustada küsimust, võib-olla mul läks vastus natuke valesti.

Aseesimees Laine Randjärv

Meil on praegu niisugune kord, et igapähele on lubatud esitada üks küsimus.

Jürgen Ligi

Keegi ehk aitab oma küsimusega, ma siis vastan.

Aseesimees Laine Randjärv

Priit Toobal aitab võib-olla siis Vladimir Velmanit. Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea minister! Priit Toobalil on küll oma küsimus.

Jürgen Ligi

Te võite kaks tükki küsida, siis ma vastan kaks korda.

Priit Toobal

Ma tahan küsida meie lõunanaabrite lätlaste kohta, õigemini Läti riigi kohta, kuna sealgi võeti tänavu euro kasutusele ja Läti liitub ka ESM-iga. Ja on ju teada, et meie valitsuse liikmetele meeldib suhelda lähiriikide valitsustega, mõnel tuleb see paremini välja, mõnel kehvemini. Kindlasti olete teie suhelnud Läti rahandusministriga. Millised meeolud valitsevad Läti valitsuses ja avalikkuses seoses ESM-iga liitumisega?

Jürgen Ligi

Minu arust tuleb meil kõigil suhtlemine väga hästi välja. Meil on ülimalt sõbralikud suhted. Iseasi, kuidas õnnestub kellelgi väljenduda – ma ei mõtle praegu ennast –, kui naabreid juures ei ole. See on vahel probleem olnud. Aga enda kohta pole mul alust seda väita. Lätlaste suhtumine poliitilisel tasandil on olnud palju üksmeelsem. Mulle jäi juba siis

mulje, kui meie võitlused veel käisid, et Lätis ei teki kunagi sellist melu ESM-i ümber. Ma ei ole kuulnud, et see teema oleks seal nõnda üles klopitud nagu meil. Tagantjärelegi on piinlik meenutada, mida kõike meie kõrged arvavad ESM-i kohta ei öelnud. See retoorika, mis ESM-i ümber on kõlanud, on hästi mõttetu olnud. Mis iganes tuleviku probleemid ka pole, printsiibilt ei olnud see kriitika tõsiselt võetav.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Ma läheksin edasi Balti sõpruse ja Läti temaatikaga. Äkki oskate öelda, kui suur on Läti summa, mis ESM-i tuleb sisse maksta? Kas see on suurem või väiksem kui Eesti oma? Mulle piisab täiesti vastusest, kas suurem või väiksem.

Jürgen Ligi

Ma ei tea seda absoluutsummat. Ma tean, et nende osalus vähendab meie oma 0,0005%. Aga absoluutsummat mul käepärast ei ole. Ma oletan, et arvestades rahvaarvu osakaalu asjaomas valemis ja ka SKT suurust – SKT on Lätis siiski natuke suurem kui meil –, võib eeldada, et nende osalus ESM-is on ka veidi suurem.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud minister! Küprose puhul on vähemalt ajakirjanduse põhjal otsustades üks peamisi probleeme olnud nende vähesed rahapesuvastased mehhanismid seadustikus. Ma saan aru, et nende osamaksed on sellest osaliselt sõltuvusse pandud ja seda on vist ka Ecofinis arutatud. Kas need osamaksed on viimase aasta jooksul paranenud ja kas Kreeka maksulaekumised ehk siis riigi poolt maksu kogumised on selle viimase aasta jooksul mingites suurusjärgudes oluliselt paranenud?

Jürgen Ligi

Aitäh! ESM ja sellega seonduv on eelkõige eurogrupi teema, aga Ecofin ikka puudutab

seda ka. Ma ei püüdnud kinni, kas te küsisite pigem Kreeka või pigem Küprose kohta. Aga kui Kreeka kohta, siis Kreeka maksulaekumised on küll leidnud püsivat kriitikat, aga nad on siiski reforme läbi viinud ja nõu kuulda võtnud. Neil on tehtud asju, mis enne olid mõeldamatud. Iseasi on, et kui maksumiskultuur on käest ära, kui ruttu siis selle üle kontroll saavutatakse. See on keerulisem küsimus. Jah, nende struktuurireforme, erastamist ja maksuhaldust on pidevalt kritiseeritud, aga ootame selle praegu kestva ülevaatuse ära. Uudiseid laekub ametnike tasandil iga päev, ma peaks enne enda jaoks andmeid värskendama, et mingisugune hinnang anda. Võib-olla on asjade seis vahepeal paranenud. Ega neil praegu kõik väga lihtsalt ei edene, kodused pinged on väga üleval ja jälle räägitakse sisepoliitilistest tõketest.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud rahandusminister! Siin on juba põgusalt olnud juttu ka EFSF-ist. Minu küsimus on selline. Kui vaadata ESM-i ja Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi summaarset laenuvõimet, siis on see, nagu täna mainitud, 700 miljardit eurot. EFSF-ist on Iirimaa, Kreekale ja Portugalile lubatud 192 miljardit eurot. Te eraldi EFSF-i laenude seisu Riigikogu ette tutvustama ei tule. Võib-olla võtate täna mõne minuti ja räägite lühidalt veel mõnest riigist. Kreeka on juba jutuks olnud, ehk valgustate natuke rohkem ka Iirimaa ja Portugali olukorda.

Jürgen Ligi

See jutt oleks väga populaarteaduslik. Peaksin teadma täpsemaid fakte, mis seis on. Aga üldpilt on see, et Iirimaa on pidulikult programmist väljunud, ja see on suurepärane. Nende rahanduse seis ei ole suurepärane, aga nad on kreditoride usalduse saavutanud, nii et nad laenavad turult. Portugali programm peaks ametlikult lõppema mais, kui ma õigesti mäletan. On hulk näitajaid, mis on neil tunduvalt paranenud. Loomulikult puudutab see otseselt eelarvet, aga ka näiteks jooksevkontot ning ekspordi ja konkurentsivõimet üldisemalt. Nad vist mingil määral hangivad turult juba lühike-

seks ajaks laene. Jällegi oleks vaja värskemat ülevaadet, mida ma regulaarselt annan ELAK-ile. Täna ma ei ole selleks eraldi valmistanud.

Küprose kohta sai öeldud, et arvati, et talle antud hinnangud osutuvad liiga optimistlikuks ja Küprose majandus kukub täielikult kokku, kui see *offshore*-mudel likvideeritakse või kokku tõmmatakse. Praeguseks on nad ootusi hoopiski ületanud, mis on väga kena. Hispaania on programmist väljunud. Selle majandusega on probleemid muidugi rängad, eelkõige tööturul, aga teiselt poolt on hea meel näha, et üks riik on oma hoiakutel väga konstruktiivne. Kui käivad rahandusministrite läbirääkimised, siis Hispaania suhtub oma isiklikule kogemusele toetudes paljudesse meetmetesse ja programmidesse konstruktiivselt, mitte tõrk-salt. Rohkem riike nimetada vist põhjust pole. Hispaania ja Iirimaa on programmist väljunud ning Kreeka ja Küpros on alles. Endiselt võib kõige kehvemaks pidada Kreeka olukorda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea eesistuja! Hea minister! Tavapärases finantsmaailmas on igasugune käendus ja garantii samamoodi kohustus, mida näiteks mulle laenu andnud pangad hoolega jälgivad, olgu ma ettevõtja või eraisik. ESM annab laene kuni 30 aastaks ja meie anname sellele garantiisid. Kui pikaajaline on praegu meie pikim garantii ja kui palju see meie riigi rahandusbilanssi mõjutab?

Jürgen Ligi

Me oleme sinna sisse maksnud umbes – ma nüüd peast ütlen – 119 miljonit eurot. See ongi see garantii, mille pealt ESM opereerib – 119 miljonit eurot. Ma loodan, et ma ei öelnud valesti. See on meie suur garantii. Aga me võime rahulikult magada, see ei tähenda meile mingisuguseid käegakatsutavaid riske.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, rahandusminister Jürgen Ligi! Kas on kõnesoove? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Selle arutelu lõpetamine Riigikogu ot-

sust ei nõua, seega on teine päevakorrapunkt ammendunud.

3. Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu (544 OE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu 544 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Neeme Suure!

Neeme Suur

Proua juhataja! Head kolleegid! Mul on hea meel teile tutvustada Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse eelnõu 544. Ma mõtlesin, et ühe osa oma ettekandest jätaks ära – selle osa, mis pidi sisaldama emotsionaalset kõnet töökohtade olemasolu ja kvaliteedi olulisusest Eesti inimestele, meie piirkondadele, valdadele ja linnadele. See asjaolu peaks olema kõigile, vähemalt enamikule saalis viibijatele selge ja ilma seletuseta arusaadav. Mis aga tõenäoliselt ei ole üheselt arusaadav, on probleemi sügavus. Tõenäoliselt üks osa inimesi arvab ka siin saalis, et riigil pole häda midagi ja siin enam midagi paremaks teha ei saa. Teine osa arvab, et häda on küll ja elu annab ka paremaks teha. Veel ei ole tõenäoliselt ühene suhtumine, kas praegune olukord on paratamatu. Küllap üks osa saalis viibijatest arvab, et protsessid, mis Eestis toimuvad, on iseeneslikud ja paratamatud ning jätkuvad sõltumata sellest, mida keegi ka ette ei võta, olgu see keegi kas Vabariigi Valitsus või Riigikogu. Vaesus, väljaränne, linnastumine ja kihistumine on justkui paratamatud. Teine osa saalist arvab, et riik oma kogukondlikus olemuses, alates oma kõrgeimast tasemest kuni iga omavalitsuse ja külaseltsini, saab teha ning peab tegema parima, mis on võimalik, et loetletud trendide mõju vähendada ja neid peatada. Me saame midagi teha ja peame midagi tegema, ning märksa rohkem kui seni. Mäletate, septembris esines Riigikogu ees arengufondi uus juht härra Arro, kes ettevõtluse arendamisele ja EAS-i tegevusele viidates ütles, et eks tehakse seda mida seni, aga pisut paremini. Kolleegid, hoiak "nagu seni,

aga pisut paremini" ei tööta enam ja sellest ei piisa! Eestis peab toimuma mingi põhimõtteline muutus, kui me räägime ettevõtluse ja majanduse arendamisest, töökohtade olemasolu ja kvaliteedi tagamisest.

Sellest, et omavalitsused peaksid töökohtade nimel pingutama, räägivad kõik poliitilised jõud. Kuidas aga tagada, et seda tõesti tehakse? Sotsiaaldemokraadid tegid eelmise aasta sügisel ettepaneku muuta KOKS-i ja omavalitsusliitude seadust ning kirjutada sinna sisse nii omavalitsuste ja omavalitsusliitude kohustus ettevõtluskeskkonda arendada kui ka vastavad eraldised riigieelarvest. Tol korral eelnõu läbi ei läinud. Vabariigi Valitsuse seisukohas oli kirjas, et on vaja välja töötada kompleksne lahendus, mille puhul praktilised võimalused ettevõtluskeskkonda mõjutada ja töökohti luua sätestatakse ka valdkonnaseadustes. Tol korral ütles hea kolleeg Priit siit puldist, et komisjonis suurem osa jagas arusaama, et ettevõtlustemaatikaga tuleb tegelda kõigil, kaasa arvatud kohalikel omavalitsustel. Aga selles osas, kas seaduses peaks see olema nii või teisiti sõnastatud ning kui sisuliseks, täpseks ja põhjalikuks tuleb minna, oldi eriarvamusel.

Nüüd on sotsiaaldemokraatidel uus ettepanek. Eelnõu kohaselt peaks Riigikogu tegema Vabariigi Valitsusele ettepaneku töötada 2014. aasta 1. märtsiks välja kohalike omavalitsuste poolt ettevõtluse toetamise kompleksne lahendus, mis hõlmab praktilisi võimalusi ettevõtluskeskkonda mõjutada ja töökohti luua ning see sätestatakse ka valdkonnaseadustes. Tähtajaks on pakutud 1. märts, mis tänase seisuga on ilmselgelt liiga lähedane kuupäev, kuid seda tähtaega saame Riigikogu menetluse käigus muuta.

Regionaalminister on laiali saatnud omavalitsuskorralduse reformi seaduse eelnõu. Seletuskirja kohaselt on selle üks eesmärk suurendada kohaliku ettevõtluse ja tööhõive arendamise võimekust. Seletuskirjas on avaldatud lootust, et omavalitsuste liitmise kasvatamine nende motivatsioon ettevõtlust edendada. Samuti on eelnõus loetletud kohaliku omavalitsuse ülesandeid, nagu näiteks lastehoid ja jäätmeäritlus, nii nagu need KOKS-ist tulenevad. Kuid eelnõus on ka märgitud: lisaks eelmainitule on kohaliku omavalitsuse ülesanne üksinda või ühiselt naaberomavalitsustega ettevõtluskeskkonda arendada ja kohalikkude töö-

hõivet tagada. Juhin teie tähelepanu, head kolleegid, et kohaliku omavalitsuse ülesandeks ei ole ühegi seadusega pandud ettevõtluskeskkonna arendamist. Vastavalt põhiseadusele saab omavalitsusele ülesandeid panna ainult seadusega. Omavalitsuste liitmine iseenesest ei suurenda motivatsiooni ettevõtluse arendamisega tegelda. Kui me tahame, et kohaliku ettevõtluse ja tööhõive arendamine edeneks, nagu eelnõu seletuskirjas kirjas oli, siis me vajame tõesti kompleksset lahendust, mille puhul praktilised võimalused ettevõtluskeskkonda mõjutada ja töökohti luua sätestatakse ka valdkonnaseadustes. Just sellise protsessi sotsiaaldemokraatide eelnõu praegu algatas. Head kolleegid, meil on täna võimalus sellise kompleksse lahenduse loomise protsess käivitada. Palun Riigikogu seda eelnõu toetada! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Hea ettekandja! Kui lugeda eelnõu seletuskirja, siis ei tule sellest välja, et kui see kompleksne lahendus ühel hetkel tõesti välja töötatakse, siis selle elluviimiseks peaks kohalikule omavalitsusele olema tagatud rahaline kate. Kas te olete sellega arvestanud? Seletuskirjas pole välja toodud, et selline vajadus on. Praeguse Vabariigi Valitsuse ja valitsuskooalitsiooni ajal on tihtipeale juhtunud nii, et antakse küll ülesanded, aga raha nende katteks mitte. Mida teha, et seekord samamoodi ei läheks?

Neeme Suur

Aitäh küsimuse eest! Seda eelnõu tuleb vaadata komplekskena, koos eelmise eelnõuga. Eelmises eelnõus, mille me esitasime mullu sügisel – see oli nr 456 –, oli tehtud konkreetne ettepanek KOKS-i ja omavalitsusliitude seadusesse sisse kirjutada kohustus ja samas ka säte selle kohta, et vastavad vahendid tuleb eraldada riigieelarvest. Selles eelnõus me oleme sõnastanud asja lihtsalt niimoodi, et Vabariigi Valitsusel tuleb välja töötada kompleksne lahendus. Ja selle kompleksse lahenduse üheks osaks me loomulikult peame ka rahastusmeetmeid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun teie küsimus, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Aitäh, austatud proua juhataja! Hea ettekandja! Teie mõlemad eelnõud on kindlasti väga head olnud. Arvestades teie kompetentsust omavalitsustegelasena, võib arvata, et te olete teinud prognoosi, millise aja vältel pärast seaduseks saamist annab see eelnõu tulemusi kohalike omavalitsuste tööhõives. Te olete selle teise eelnõuga valitsusele kehtestanud väga lühikese tähtaja tööplaani väljatöötamiseks. Kas olete prognoosinud, millal tulemused võiks tulla, kui kõik õnnestub?

Neeme Suur

Tõesti, see tähtaeg on lühike. Millegipärast on ikka niimoodi, et kui eelnõu koostad, siis valitud tähtaeg tundub piisav. Me koostasime selle eelnõu kaks kuud tagasi ning jah, nüüd, kui see saali on jõudnud, tundub juba kiire olevat. Aga me arvestasime tähtaja määramisel sellega, et eelnõu menetlemine ja ka otsusega antava ülesande tähtaeg ei tohiks olla väga lähedal Riigikogu valimistele 2015. aasta kevadel. Arvasime, et see kompleksne lahendus peaks 2014. aasta esimeses pooles valmis saama. Samas võib seda tähtaega menetluse käigus veel arutada.

Millal otsus tulemusi annab, on ennustamise küsimus. Aga kui me jääme lootma, et lihtsalt omavalitsuste liitmine suurendab nende motivatsiooni ettevõtluskeskkonda arendada, siis tõenäoliselt on alust tulemusi oodata märksa kaugemas tulevikus kui juhul, kui see kohustus on neile seadusega pandud, kui on välja töötatud kompleksne lahendus koos muudatustega valdkondlikes seadustes ja kui on tagatud ka asjaomane rahastus. Praegu on omavalitsusvõrgustik kõige paremini välja arendatud haldusvõrgustik Eestis. Kui me seda ettevõtluskeskkonna edendamiseks ei kasuta, siis tõenäoliselt laseme käest ühe väga hea võimaluse meie Eesti riiki edasi aidata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Vahepeal täpsustan, et Vabariigi Valitsusele tehtava ettepaneku otsuse eelnõu menetlemise korras on ette nähtud, et Riigikogu liige võib mõlemale ettekandjale esitada ühe küsimuse. Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Opositsiooni roll on olla valitsuse ja koalitsiooni valvekoer. Keskerakond on sel teemal teinud valitsusele mitu konkreetset ettepanekut. Minu laual on paraku statistika selle kohta, et sotsiaaldemokraadid ei ole neid eelnõusid eriti usinalt toetanud. Kas te tõesti siiralt usute, et kui te annate valitsusele üldsõnalise ülesande, kus ei ole konkreetset kohustust ära märgitud, siis nad ikka midagi tegema hakkavad? Kust see sinisilmsus teil tuleb?

Neeme Suur

See sinisilmsus tuleb tõenäoliselt põhiseadusest. Põhiseadus sätestab Eesti riigi kui parlamentaarse riigi. Parlamendil on võimalus, voli, õigus ja kohustus kehtestada seadusi, kontrollida Vabariigi Valitsuse tegevust ja anda Vabariigi Valitsusele ülesandeid. Kui parlament parlamendina käitub, siis need ülesanded saavad ka täidetud. Sellest tulenebki usk.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Neeme Suur! Ma palun kaasettekandjaks kõnetooli maaelukomisjoni liikme Priit Sibula!

Priit Sibul

Austatud juhataja! Head kolleegid! Riigikogu maaelukomisjon arutas seda sotsiaaldemokraatide eelnõu eelmise esmaspäeva, 13. jaanuari istungil. Nii nagu kolleeg Neeme Suur rääkis, sisuliselt me debateerisime selle teema enam-vähem läbi juba 25. septembril ja siis 8. oktoobril ka siin suures saalis. Kuna tol korral eelnõu heakskiitu ei leidnud, siis on sotsiaaldemokraadid teinud uue katse, sedakorda on tegu kavandatud ettepanekuga valitsusele kompleksne lahendus välja töötada.

Oli juba juttu sellest, et tähtaeg on liiga lühike. Seda arvas ka üks komisjoni liige. Aga tõsi on see, et eelnõu anti üle juba möödunud aasta lõpus ja tegelikult Riigikogu juhatus otsustas, et muudatusettepanekuid saab teha kella 17.15-ni 5. detsembril. Selleks ajaks muudatusettepanekuid ei laekunud.

Ma ei hakka üle rääkima eelnõu sisu, Neeme juba kandis ette, mida see eelnõu käsitleb. Komisjon hääletas, kas toetada eelnõu 544 otsusena vastuvõtmist. Poolt oli 4 ja vastu 5 komisjoni liiget, kusjuures lahe jooksis mööda

koalitsiooni ja opositsiooni joont. Niisiis, komisjon ei toetanud eelnõu vastuvõtmist. See on komisjoni arutelu kohta kõik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja, äkki sa seletad, milline oli komisjoni argumentatsioon, miks nad ei toetanud eelnõu?

Priit Sibul

Komisjoni liikmetel oli, nagu ma ütlesin, mitu seisukohta. Üks oli, nagu siin saalis juba kõlas, et tähtaeg on liiga lühike. Osa komisjoni liikmeid aga ei pea õigeks, et kohalik omavalitsus ettevõtlusega tegeleks. Õigemini oli küsimus, millised need ülesanded ikkagi saavad olla. Aga see on natukene muna ja kana laadi küsimus – ühtpidi justkui ei peaks tegelema, teistpidi, kui peaks tegelema, siis kui süvitsi ja millised need ülesanded võiksid olla. On inimesi, seda ka meie komisjonis, kes arvavad, et ettevõtlusega peaksid tegelema ettevõtjad ja kohalik omavalitsus ei peaks sinna väga palju sekkuma.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Hea komisjonipoolne ettekandja! Mina arvan, et kõigepealt peaks oma rahva tööhõivega tegelema Vabariigi Valitsus. See on tema esmane ülesanne koos ettevõtjatega. Kui kohalik omavalitsus saab oma panuse anda, on väga hästi. Kas eelnõu algatajad tõid komisjonis kas siis sellel arutelul, mis toimus 13. jaanuaril, või sellel, mis toimus septembris, mõne konkreetse näite? Näiteks minu kodumaakonnas Viljandi maakond on üks omavalitsus, kus on vähem kui 1000 elanikku. Õigemini on niisuguseid omavalitsusi juba rohkem kui üks. Kuidas saab nii väike omavalitsus kohapeal ettevõtlust arendada? Kas tooksite konkreetse näite, mis oleks need meetmed?

Priit Sibul

Kui ma õigesti mäletan, siis komisjonis räägiti Võrumaast. Meil on sealkandist mitu

inimest komisjonis. Näiteks tegelevad ettevõt-lusega agaralt Misso ja Meremäe. Nemad teevad seda tööd aktiivsemalt kui Võru linn. Kasutatakse erinevaid meetmeid, alates planeeringutest kuni selleni, et otsitakse ettevõt-jaid, kes teeks kohapeal investeringu ja looks töökohti. Väga palju sõltub omavalitsuse eest-vedajast ehk vallavanemast. Ma tean Misso asjade seisuga veidike paremini. Seal on tõesti nii, et kui inimesed on sinna elama läinud, siis neile pakutakse tööd, üheskoos mõeldakse kõik võimalused läbi ja on ka infrasüsteem loodud, et inimesed saaksid toimetama hakata. Nii et võimalusi on juba praegu olemas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud ettekandja! Sa ütlesid, et komisjonis toimus hääletus ja tuli välja, et koalitsiooni kuuluvad Riigikogu liikmed ei toetanud otsust teha Vabariigi Valitsusele selline ettepanek. Samas eelkõneleja rääkis, et regionaalministril on koostatud seaduseelnõu, milles viidatakse, et tuleks arendada kohalikku ettevõtlust ja teha kõik, et seda edendataks ka kohaliku omavalitsuse tasandil. Kas komisjonis oli ka juttu sellest eelnõust ja kas oli osalema kutsutud ka regionaalminister, et ta annaks ülevaate, mida tema eelnõus seda väites mõeldakse? Või toimib regionaalminister kuidagi valesti?

Priit Sibul

Ma unustasin jah mainida, et komisjonis tutvustasid eelnõu meie komisjoni liikmed Kalvi Kõva ja Kalev Kotkas. Ka olid kohal sotsiaaldemokraatide esindajad, aga külalisi sellel istungil ei olnud. Küll oli regionaalminister seletusi andmas möödunud korral. Siis seda omavalitsuskorralduse reformi seaduse eelnõu veel olemas ei olnud, nii et sellest eelnõust ei ole me omavahel rääkinud. See läks alles valitsuse kooskõlastusringile ja me ei tea, kas see toetust leiab või mitte, ja kui leiab, siis millisel kujul. Neid nüansse, mille kohta te küsisite, me ei ole kahjuks veel jõudnud komisjonis arutada. Aga kindlasti meil see kavatus on ja ma eeldan, et me seda teeme.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud esineja! Eksperdid on ammu selgeks teinud, et ilma riigi toetuseta Eestimaa äärealadel ettevõtlust arendada on peaaegu et võimatu. See puudutab ka Kagu-Eestit ja seepärast oli Misso näide minu meelest väga lapsik. See on võetud Võrumaa Teatajast ühest lugejakirjast, nagu ma aru saan. Tunnen hästi Misso vallavanemat ja tean sealset olukorda. Võin öelda, et olukord on üsna nutune, isegi projekti "Tule maale" juht laskis enne uut aastat Misso vallast jalga. Nii et pole mõtet selliseid näiteid tuua. Siit minu küsimus: kas IRL on valitsuskoalitsioonis midagi välja pakkunud, et edendada ettevõtlust maal?

Priit Sibul

Pean ütlema, et ma ei ole seda lugejakirja lugenud, ja ma ei tea, kas selle kirjutaste teie või keegi teine. Aga ma olen suhelnud Misso eelmise vallavanemaga ja nende inimestega, kes seal toimetavad, ja ma ei saa öelda, et seal midagi väga lapsikut oleks korda saadetud. Minu meelest on seal toimunud üsna mõistlik areng. Mida IRL on teinud? Eelkõneleja mainis, et IRL-i minister Siim Valmar Kiisler on välja pakkunud omavalitsuskorralduse reformi seaduse eelnõu. Seda reformi püütakse terviklahendusena ellu viia. Eks ongi kaks võimalust. Mõneti on mõistetav, et püütakse kohe ja kiiresti reageerida, nagu Neeme rääkis, aga IRL on alati üritanud pakkuda konkreetset ja komplekssemat lahendust.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Aitäh! Härra ettekandja! Teie juttu kuulates jääb mulle väga ühene mulje, et kõik põhjendused, miks koalitsioon selle eelnõu tagasi lükkab, on küllaltki otsitud. Jõustumise kuupäev on tõesti selline, nagu ta praegu on, aga seda võib ju muuta. Ettevõtlusorganisatsioonid üle riigi on pidanud väga vajalikuks, et seadus kohustaks omavalitsusi kohalikku ettevõtlust arendama ja soodustama. Kas ei ole tegelik põhjus ikkagi selles, et muudatus eeldab mingisugust summat riigieelarvest? Seda raha ei

taheta välja käia ja ehk seepärast lõppeski hääletus komisjonis suhtega 4 : 5?

Priit Sibul

Ma ei julge küll teie sõnu kinnitada, aga kui te räägite nii veendunult, et see eelnõu kõik need probleemid lahendab, siis jääb mul ainult üle mõtiskleda, miks seda ei realiseeritud sel ajal, kui teie ministriametis olite. IRL on püüdnud kogu aeg omavalitsusreformi kavandada terviklikul kujul ja meie hinnangul on mõistlik haldusreform ära teha, et siis muudegi küsimustega tegelda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Austatud ettekandja! Majandusminister on käivitanud püha sõja nn puukärimeeste vastu. Samas, omavalitsussektoris soositakse endiselt sellist tegevusetust ja riigieelarve summadest sõltumist. Kas sa oskad öelda, miks valitsusk koalitsioon viljeleb sellist valikulist korraldumist?

Priit Sibul

Ei oska kommenteerida, miks valitsus nõndaviisi teeb.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Hea kolleeg Priit! Mind ajendab küsima teema, mille sa siin avasid – haldusreform. See eelnõu paneb ettevõtluse toetamise ja tööhõive suurendamise rohkem omavalitsuste õlgadele. Kas tolle IRL-i väljatöötatava haldusreformi elluviimisel on suurem roll ettevõtluse toetamisel riigil või omavalitsusel või jääb ikkagi initsiatiiv ettevõtjale endale? See on niisugune tulevikku suunatud küsimus. Võib-olla kommenteerid?

Priit Sibul

Minu hinnangul saab ettevõtlusega tegelda ikkagi ennekõike ettevõtja ise. Aga ma saan aru, mida Kalev mõtles oma küsimusega teatud tegevusetuse soosimise kohta. Me ei saa rääkida ainult omavalitsuskorralduse reformist, me peame rääkima ka maksusüsteemi muuda-

tustest. Komisjonis arutati ja ma olen sellega päri, et ka maksusüsteem peab olema omavalitsuste jaoks motiveeriv, mitte demotiveeriv. Üks komisjoni liige kasutas viimasel ajal üsna populaarseks saanud sõna "jobu", väites, et praegu toetab riik jobudest omavalitsusi. Need, kes vähem pingutavad, saavad suuremat tuge, nõnda et omatulu tuleb nii või teisiti täis. Kes aga väga palju pingutab, suudab investeerimist meelitada ja töökohti luua, et maksuläekumine paraneks, saab selle võrra vähem riigi toetusfondist. Tõenäoliselt tuleb neid asju koos lahendada, muidu ei ole reformil mõtet.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem ettekandjale küsimusi ei ole. Suur tänu! Asume läbirääkimiste juurde, mille käigus saavad sõna fraktsioonide esindajad. Palun, Aivar Riisalu Keskerakonna fraktsiooni esindajana!

Aivar Riisalu

Hea eesistuja! Head kolleegid! Sotsiaaldemokraadid on selle eelnõuga kindlasti pidanud silmas väga õilsaid eesmärgi. Kahjuks tuleb tunnistada, et välja on tulnud selline ettepanek Vabariigi Valitsusele, mille puhul valitsus saaks ise otsustada, mida ta nende meetmetena ette näeb, et kohalikud omavalitsused paremini hakkama saaks ja elu Eestimaal edeneks. Selles osas on Keskerakonna seisukoht väga selge: muinasjutte meie, kes me enamikus oleme Riigikogus olnud pea kolm aastat, enam ei usu. Praegune Eesti Vabariigi valitsus ei ole olnud nõus mitte ühegi opositsiooni ettepanekuga, võimaluse korral on need alati siit saalist välja tõugatud. Selle tõttu, head opositsiooni kaaslased, jookseme sellegi eelnõuga vastu tuult. Nii et ainus tunne, mis sellest kõigest jääb, on kõdi puhuvast tuulest. Natukene tahaks teie poole näppu vibutada ja meie arusaamist mööda selle tühja eelnõu menetluse käigus iseennast kõrvust tõsta.

Ma palun kolm minutit lisaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaks.

Aivar Riisalu

Ma pean silmas oma erakonda. Ka meie oleme proovinud Vabariigi Valitsust motiveerida väga konkreetsete ettepanekutega, millest

üks on olnud teilegi väga selgelt südamelähedane – see räägib üksikisiku tulumaksu baasi taastamisest kriisieelsele tasemele. Me kuuleme kogu aeg, et Eestil on läinud hästi, et meil on rahandus korras ja eelarve tasakaalus. Miks ei võiks siis teha vähemalt selle liigutuse, et taastada üksikisiku tulumaksust omavalitsustele mineva osa kriisieelne tase? Sellel hetkel, kui me seda eelnõu siin menetlesime, siis üks, kaks, kolm, neli, viis, kuus, seitse sotsi ei pidanud vajalikuks isegi mitte kohal olla, rääkimata sellest, et nad oleksid julgenud hääletada.

Me räägime siin, et kohalikel omavalitsustel on vaja arendada ettevõtlust ja mida iganes. Selleski osas on Keskerakond natuke teisel seisukohal. Kohalik omavalitsus saab luua pigem selliseid sotsiaalseid töökohti, mis on seotud tema enda majandamisega. Vaat sotsiaalsete töökohtade üle me võiksim rääkida – need justkui on töökohad, aga need ei ole parim lahendus. See on abinõu, mis aitab ajutise meetmena inimesi elus edasi. Ma räägin reisisaatjatest Tallinnas, mitmesugustes pargikoristamistes kaasatud inimestest ja millest iganes, mida kõik ühiselt väga mõnitada võtsid. Aga tegelikult aitas see tuhandetel inimestel tööharjumust hoida. Kohaliku omavalitsuse roll on pigem selliste asjadega tegelda.

Head sotsid, saage aru, et töökohti loob majandus! Ja vaat nüüd me jõuame sellise globaalsema aruteluni välja. Mina ja Keskerakond väga otsetoetusi ei poolda, aga me oleme seisukohal, et juba riigis kehtivate maksude kaudu, kas või sotsiaalmaksu või mis iganes maksu diferentseerimise kaudu oleks võimalik piirkondades tagada paremad tingimused, et luua töökohti regioonides, kust töajõud kipub ära minema. Näiteks võiks ellu viia mitmesuguste tööstusparkide ideed. Muidugi valdades see ei õnnestu, aga näiteks maakonnakeskustes on neid vägagi võimalik tekitada. Seda loetelu võiks jätkata.

Natuke ka infrastruktuurist. Kui meie andsime käiku teeseaduse muutmise seaduse eelnõu, et kohalikud omavalitsused saaksid igal juhul teehoolduseks teatud protsendi teehoiurahast, siis üks, kaks, kolm, neli, viis, kuus, seitse, kaheksa, üheksa sotsi ei olnud isegi mitte kohal, veel vähem, et nad oleksid selle poolt hääletanud.

Kõvasti paremini läks siis, kui Keskerakond andis selle eelnõu järel sisse tööturuteenuseid

ja -toetusi puudutava seaduse eelnõu. Seal puudus hääletamisel ainult kolm sotsi. Kuidas sellest aru saada? Näiteks konkreetselt Kalvi Kõva – mees, kes on juhtinud valda, kes teab, kui raske on elu Läti piiri ääres, aga teda ei huvita. Ei huvita! Vaat see on kurb.

Ma tahan öelda, et seda tänast algatust Keskerakond ei saa toetada sellel lihtsal põhjusel, et kui me soovime õhku puhuda, siis me võtame kopsud õhku täis ja puhume: uuuh! Aga mitte midagi ei juhtu. Valitsusele tuleb anda konkreetseid ülesandeid. Kui nad neid ülesandeid ei täida, siis tuleb valitsus aastal 2015 välja vahetada. Ja ma loodan, et selle tagajärjel ei toimu vasakpööret. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Kalvi Kõva Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Kalvi Kõva

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Ja hea kolleeg Aivar! Mul on siin üks paberileht, kus on kirjas minu kõne, aga ma panen selle siia kõrvale. Aivar motiveeris mind hoopis teisest asjast rääkima.

Head sõbrad, me teame, et viimaste aastate jooksul on 50 000 inimest Eestist ära läinud ehk siis Eesti inimvara on 50 000 inimese võrra väiksem. See on Võrumaa jagu rahvast. Ja, hea Aivar, kui meie räägime aiast, siis sina tulid siia rääkima aia august. Täiendava teederaha eraldamine kohalikele omavalitsustele ja muud säärased meetmed ei mõjuta otseselt seda, kas inimesed lähevad ära või mitte. Inimesed lähevad ära sellepärast, et neil ei ole kohapeal tööd. Tee võib olla kui tahes hea, kui tööd ei ole, siis midagi ei tee, võib-olla seda rutemini inimene maalt ära sõidab.

Sellest tulenevalt on sotsid teinud ridamisi ettepanekuid, et motiveerida kohalikke omavalitsusi töökohti looma ja ettevõtlust arendama ning neid selles aidata. Viimane meie algatus – Aivar, sa ehk kuulad ka nüüd – oli tõesti 8. oktoobril siin saalis, kui oli menetluses seaduseelnõu 456, mille eesmärk oli kirjutada kohaliku omavalitsuse korralduse seadusesse ja omavalitsusliitude seadusesse mõningad punktid, mis motiveeriks ja kohustaks kohalikke omavalitsusi ettevõtlust arendama.

Mis teeb meid murelikuks? Tõesti, valitsus on öelnud, et probleem tuleb lahendada komp-

leksselt, ja selleks pühaks lehmaks peetakse omavalitsusreformi, sh omavalitsuste liitmist. Kui me ajaloos tagasi vaatame, siis näeme, et omavalitsuste liitmisest ja tugevdamisest on räägitud raudselt juba viimased kümmekond aastat, isegi rohkem. Mis puutub tulevikku, siis jah, eilsel päeval saatis regionaalminister omavalitsuskorralduse reformi seaduse eelnõu valitsuse kooskõlastusringile. Tolles eelnõus on ülla eesmärgina kirjas, et tugevamad omavalitsused on motiveeritumad ettevõtlusega tegelema. Aga me ei tea, kas see valitsuse kooskõlastusringil olev eelnõu saab seaduseks, ja me ei tea, kas viie aasta pärast meie omavalitsused on tugevamad, kas nad on motiveeritumad tegelema ettevõtlusega. Sellest tingituna on elementaarne, et ka omavalitsuste praeguse võimekuse piirides tuleb neile anda nii kohustused kui ka motivatsioonipakett ehk siis see tööriistakorv, mille abil nad saaksid kaasa aidata ettevõtluse arendamisele ja töökohtade loomisele. Me ei tohi jääda ootama omavalitsuste reformi tulemit ja lootma, et küllap siis kõik asjad muutuvad paremaks.

Loomulikult, sellesama 8. oktoobril siin saalis olnud eelnõuga me nägime ette ka konkreetseid ülesanded ja konkreetseid meetmed, kuidas kõike teha, kuid valitsuse arvamus oli, et see ei muuda midagi, tarvis on komplekssemat ja paremat lahendust. Täna sel päeval me oleme siin ja ütleme: "Selge, meie, seadusandlik kogu ehk Riigikogu, annamegi valitsusele ülesande ja see on selline: tehke see kõikehõlmav ja põhjalik lahendus!" Anname selleks ka tähtaja, mitte nii, et istume siin aasta pärast taas koos ja räägime, et inimesi on veel tuhandete viisi Eestist lahkunud, osa kohalikke omavalitsusi teeb tublisti ettevõtlusalast tööd, osa

mitte. Ja ikka oleme lõhkise küna ees ja murrame pead, miks asjad paremaks pole läinud.

Kutsun teid kõiki üles toetama Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ettepanekut kohustada meie ministreid selle lahenduse kallal kiiresti tööle hakkama! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Selle otsuse eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 544 lõpphääletusele. Me valmistume lõpphääletuseks.

Head kolleegid, enne lõpphääletust peame läbi viima kohaloleku kontrolli, kuna tegemist on Riigikogu koosseisu häälteenamust nõudva otsusega.

Kohalolijaks registreerus 54 Riigikogu liiget, puudub 47.

Ja nüüd, head kolleegid, panen lõpphääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu 544. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 20 Riigikogu liiget, vastu oli 8, erapooletuid 2. Seega ei leidnud otsuse eelnõu piisavat toetust ega ole otsusena vastu võetud. (Tabel 3.)

Head kolleegid, tänane päevakord on ammendunud. Soovin teile kõikidele kaunist päeva jätku! Kohtumiseni!

Istungi lõpp kell 11.23.

Istungi kestus 1 tund ja 23 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 22. jaanuar 2014

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Majanduskoostöö naabritega
2. Rail Balticu trassi planeerimine
3. Juhan Partsi avaldused
4. Ühe vanemaga peres kasvavate laste olukord
5. Kaitseministri avaldused
6. Aafrika
7. Rongiliiklus ja uued Elroni rongid

Istungi rakendamine

1. Erakonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (439 SE) kolmas lugemine

2. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu (534 OE) teine lugemine

3. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Riigieelarve kontrolli erikomisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu (540 OE) teine lugemine

4. Riigikogu otsuse "Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2014–2020 "Teadmistepõhine Eesti" heakskiitmine" eelnõu (529 OE) teine lugemine

5. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (506 SE) teine lugemine

6. Liiklusseaduse ja väärtemenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (508 SE) teine lugemine

7. Avaliku teabe seaduse, elektroonilise side seaduse ja hädaolukorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (524 SE) esimene lugemine

8. Elektroonilise side seaduse ja riigilõivu-seaduse muutmise seaduse eelnõu (536 SE) esimene lugemine

9. Riigikogu otsuse "Transpordi arengukava 2014–2020 kinnitamine" eelnõu (560 OE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu liikmed! Tere päevast, austatud peaminister ja ministrid! Alustame tänast infotundi. Palun teeme kõigepealt kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 33 ja puudub 68 Riigikogu liiget.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts ning välisminister Urmas Paet. Täna on meil eelnevalt registreeritud seitse teemat. Iga teema kohta saab esitada kaks kohapeal registreeritud küsimust.

1. Majanduskoostöö naabritega

Esimees Ene Ergma

Asume küsimuste juurde. Esimesena palun küsimus esitada sünnipäevalaps Kadri Simsonil! Küsimus on peaminister Andrus Ansipile.

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Te olete oma eelnevas elus olnud ka majandus- ja kommunikatsiooniministri ametipostil. Seetõttu on kohane küsida teie käest hinnangut praegu toimuvale. Kahtlemata te ühelt poolt teate, et see valdkond on ulatuslik ja seal on vaja teha keerukaid otsuseid, aga teiselt poolt on teie kabineti minister, teie paremal käel istuv Juhan Parts viimastel nädalatel eksinud nii diplomaatia kõige lihtsamate alustõdede kui ka valitsuse töökorralduse vastu, jättes kooskõlastamata oma tegevuse Soomes LNG terminaliga seoses. Mul on väga lihtne küsimus: kuidas te olete rahul majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi tööga?

Andrus Ansip

Aitäh! Tegijal ikka juhtub. Parem oleks muidugi, kui häid asju juhtuks rohkem kui

halbu. Paraku tuleb aeg-ajalt silmitsi seista ka ebaseeldivustega. Ebasobiva sõnakasutuse eest on Juhan Parts juba vabandust palunud, leedulased on öelnud, et sellega on asi lõpetatud. Ma arvan, et ka meie Eestis võiksime selle asja lõpetatuks lugeda. LNG terminaliga ning laiemalt Eesti ja Soome gaasituru ühendamisega seonduvat me arutame homme kabinetiistungil. Turgude integreerimise aluseks on toruühendus Balticconnector, millest mina kergekäeliselt loobuda küll ei taha. Aga need arutelud seisavad alles ees. Kuulame ära majandus- ja kommunikatsiooniministri argumentid, millest lähtudes Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on pidanud võimalikuks vähemalt esialgu, järgmise viie aasta jooksul torujuhtme ehitamisest Euroopa Liidu rahastatud projektina loobuda. Kuulame need argumentid ära ja küllap valitsus siis Eestile kasuliku otsuse langetab.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, esimene täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud peaminister! Ma rohkem Leedu teemat ei puuduta. Loodame, et see kõnepruuk ei tule pärisellu, kuna "Pehmete ja karvaste" sari on telekraanil lõppenud. Aga te mainisite, et te homme arutate LNG terminali teemat. Samas olete teie ise andnud Eesti Päevalehele kommentaari ja öelnud, et Juhan Parts on esinenud LNG terminali teemal ettepanekutega, mis erinevad valitsuses kujundatud seisukohast. Mulle on teie sõnadest jäänud mulje, et valitsus on mingi seisukoha siiski juba kujundanud. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on teatanud, et Soomele esitatud ettepanek LNG terminali jagamise kohta ei ole vastuolus valitsuse varasema seisukohaga. Kas teie hinnangul ületas minister Soome visiidi ajal oma volitusi või mitte?

Andrus Ansip

Küllap me arutame seda küsimust homme põhjalikult. Aga ma olen siit kõnepuldist ja ka pressikonverentsil öelnud, et Eestil ja Soomel on selles küsimuses kolm valikut. Eestile oleks kõige soodsam lahendus, kui terminal tuleks Eestisse ja soomlased saaksid toruühenduse. Kui terminal tuleks Inkoosse ja Eesti saaks

toruühenduse, siis see oleks Eestile paremuselt teine ja soomlastele ilmselt kõige parem lahendus. Kõige kehvem lahendus oleks see, kui kumbki ei saaks midagi. Vaat seda lahendust ei tahaks.

Üks ettepanek, mille Juhan Parts tegi ajalehele intervjuud andes, ei näe ette torujuhtme ehitamist, vaid kahe terminali ehitamist. Minu meelest ei ole see hea ettepanek. See ei integreeriks turge, gaasiturud jääksid eraldi ka pärast seda, kui need terminalid on valminud. Meenutagem kas või Ukrainas juhtunut. Kui gaasihinnad tõusid seal kosmiliselt kõrgeks, siis hakati Nord Streami kaudu Saksamaale viidud maagaasi pumpama tagasi Ukrainasse. Läbi Saksamaa tulnud gaas oli ukrainlastele odavam kui otse Venemaalt tulnud gaas. Torujuhte Eesti ja Soome vahel annaks ka meie gaasitarbijatele kindlustunnet juurde. Torujuhtme ärajätmist ei ole minu meelest võimalik kompenseerida ühe laeva kurseerima panekuga. Tekib ka küsimus, missugused volitused on Vabariigi Valitsus majandus- ja kommunikatsiooniministrile andnud. Sellest räägin juba järgmisele küsimusele vastates.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, teine küsimus!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud peaminister! Te mainisite kolme võimalikku versiooni LNG terminaliga seoses. Mulle kõrvaltvaatajana tundub, et Läti, kes esialgu oli leppimas sellega, et LNG terminal tuleb Soome lahe kaldale, võib vaadata, et otsused pole veel tehtud, ja võib oma esialgset seisukohta muuta. Kas teil või majandusministril on olnud kontakte Läti kolleegidega? Kas te olete kindel, et Läti ei esita taas ettepanekut, et LNG terminali võiks hoopis Lätti ehitada?

Andrus Ansip

Aitäh! Boozi raport, mis koostati Euroopa Komisjoni tellimusel, nägi LNG terminali kõige parema asukohana ette kas Eestit või Soomet. See eelistus tulenes eelkõige toruühenduse olemasolust. Kui toruühendust pole, kui Soome lahe kallastele siia ja sinna lihtsalt ehitatakse väikesi terminale, siis on loomulikult täiesti õigustatud küsimus, miks ei võiks

terminali ehitada ka Riiga või miks ei võiks Klaipeda projekti nimetada ümber regionaalseks projektiks ja siis kõiki neid projekte võrdsest rahastada. Olgu öeldud, et ega Eesti valitsus ei ole otsustanud, et LNG terminal Eestis peaks sel juhul asuma just nimelt Paldiskis, mitte Eesti riigile kuuluvas Tallinna Sadamas Muugal. Aga võib muidugi ka küsida, miks ei võiks see olla Sillamäel. Kui toruühendust pole, siis oleks ka Eestis võimalik valida rohkem kui ühe asukoha vahel. Lätlased on tegelikult juba aktiveerunud, nad on andnud märku oma soovist saada Euroopa Liidu rahastatud terminali. Leedulased ei ole veel ergastunud.

Esimees Ene Ergma

Nüüd saab esitada kaks kohapeal registreeritud küsimust. Alustab kolleeg Heimar Lenk.

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Härra peaminister! Me räägime koostööst naabritega. Ma tulen tagasi Leedu juhtumi juurde. Kui vaadata lähiajalugu, siis teie valitsuse ministrite sõnadest võiks koostada terve raamatu. Meenutame näiteks Rein Langi või Jürgen Ligi väljendeid. Praegu räägime Juhan Partsist ja jobudest. Võib meelde tuletada ka seemneid, fooliumi jm. Kas teile ei tundu, et te peaksite korraldama ministritele koolituse, et nende kõnemaneeer natuke paraneks ja nad oleksid veidi viisakamad? Natuke liiga ülbeks on mindud nii meedia kui ka avalikkuse vastu, mulle on niisugune mulje jäänud. Ülbe ollakse ka meie vastu siin saalis.

Andrus Ansip

Ma olen nõus, et ministrite ütlustest on võimalik raamat teha, ja usun, et see raamat oleks päris huvitav. Ma ei arva sama raamatu kohta, mille võiks koostada hea küsija küsimuste põhjal.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Ma küll ei usu, et mu küsimus kunagi raamatukaante vahele jõuab, aga küsin siiski. Lähen tagasi LNG terminali teema juurde. Hea peaminister! Te järjestasite kolm varianti,

tehes seda enda hinnangul paremusjärjestuses. Pärast te kommenteerisite majandus- ja kommunikatsiooniministri sõnu, et tegelikult võiks Soomel olla oma ja Eestil oma LNG terminal. Kas ma sain õigesti aru, et kui nendele kolmele variandile lisada neljas variant, mida ma just kirjeldasin, siis asetseks see selle variandi järel, mille kohaselt Soomes asuv LNG terminal oleks Eestiga ühendatud torujuhtme kaudu? Kas ma sain õigesti aru, et see variant oleks parem kui majandus- ja kommunikatsiooniministri pakutu?

Andrus Ansip

Aitäh! Jah, ma järjestaksin need neli varianti selliselt nagu teiegi. See neljas variant oleks minu silmis parem kui mitte midagi, aga sellele küllalt lähedal. Seda varianti on pakutud ja ma olen sellega väga pinnapealselt tutvunud. Võin öelda, et see ei rahulda absoluutselt meie loodusliku gaasi tarbijate vajadusi. Paldiski LNG terminali seotust gaasi põhivõrguga Eestis ei ole mina üheski plaanis näinud. Aga arutelu seisab homme ees, eks me siis kuuleme, missugused need kavad on. Olgu öeldud, et Paldiskis asuva terminali ja Eesti Gaasi võrgu ühenduse pikkus on umbes 50 kilomeetrit, Muugal asuva terminali ja võrgu ühenduse pikkus aga 12 kilomeetrit. Sealt tuleb ka erinev hind. Laevad sõidavad põhiliselt Muuga sadamasse. Kui kavandada see terminal sobivaks laevade tankimiseks ja kui kõik Läänemerele sõitvad laevad või ka meie sadamatesse sõitvad laevad läheksid üle looduslikele gaasile, siis see tähendaks sisuliselt Eesti gaasiturust kahekordistumist. Laevad käivad ju põhiliselt Muugal ja mõistlik oleks neid tankida seal, mitte saata näiteks Tallinki Helsingi ja Tallinna vahel kurseerivaid laevu vahepeal kuhugi Paldiskisse tankima. Ka Eesti-siseselt tekivad hoopis uued valikud. Aga minu arvates on kõige eelistatum variant kindlasti see, kui terminal oleks Eestis ja Soomega oleks toruühendus.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Rail Balticu trassi planeerimine

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Karel Rüttilt majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhana Partsile. Palun!

Karel Rüttil

Aitäh, austatud eesistuja! Hea minister! Eksperdid on välja toonud, et praegu jääb maanteed ja raudteevõrgu alla kokku *circa* 570 ruutkilomeetrit maismaad ehk 1,3% Eesti pindalast. Kui lisada siia olemasolevate põhi- ja tugimaanteed mõjutsoon, mis ulatub kahel pool maanteest ühe kilomeetri kaugusele, siis on selge, et selline võrgustik võtab enda alla juba peaaegu 18% Eesti territooriumist. Võrdluseks võib öelda, et niisama suur ala Eesti maismaast on võetud looduskaitse alla. Kuidas kavatakse Rail Balticu planeerimisel ja ehitamisel saavutada suurprojektist riigile tuleneva tulu ja selle keskkonnamõjust tuleneva kulu tasakaal? Kas olete veendunud, et projektis keskkonnale ettenähtud leevendusmeetmed on piisavad?

Juhana Parts

Aitäh! Täna saan öelda, et Rail Balticu projekti riigisisestel ettevalmistustöödel on kolm põhilist tegevussuunda. Esiteks kaalutakse trassivariante. Paralleelselt sellega on algatatud võimalike eelstrasside keskkonnamõju strateegiline hindamine, millele järgneb tehniline eelprojekteerimine. Ma arvan, et võimalikku keskkonnamõju kompenseerivate ja tasakaalustavate meetmete küsimus lahendatakse keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus. Praegu, ilma tervikkäsitluseta, oleks vara sellisest mahukast infrastruktuuriprojektist rääkides väga detailseks minna. Graafiku järgi peaks keskkonnamõju strateegiline hindamine kõige varem toimuma esimese kvartali lõpus, aga arvestades trassi uute variantide lisandumist, seda ennekõike Harjumaal, peame olema valmis ka mõnekuuliseks viivituseks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Karel Rüttil, esimene täpsustav küsimus!

Karel Rüttil

Aitäh! Hea minister! On teada, et maismaa ja selle looduslik mitmekesisus on transpordi infrastruktuuri rajamise, uuendamise ja laiendamise pideva surve all. Rail Balticu trassi asukoha põhiargument Eestis on selle pikkus ehk see peab olema võimalikult lühikene, et saadaks ajalist ja rahalist võitu. Kas kalkulasioonides on ikka õigesti arvestatud ulatusliku kahjuga, mida tekitab looduskeskkonnale piki Vahe-Eesti metsavööndit kulgev trass? Miks pole kaalutud trassi kulgemist Via Baltica lähedal? Siis oleksid kulud keskkonna jaoks vajalikele leevendusmeetmetele palju väiksemad ja võimalik, et see kaaluks üles maanteele rajatavate kahetasandiliste ristete üldkulu.

Juhana Parts

Julgen väita, et uurimistöodes on kõiki neid küsimusi komplekselt käsitletud ja käsitletakse ka edaspidi (muidugi sõltuvalt uurimistöö detailsuse astmest). Mis puudutab seda, kas trass Tallinnast Riiga läheb läbi Tartu või Pärnu, siis siin on olulised kaks teadusel põhinevat tegevust, mille puhul on kaasatud ka ühiskonda või laia avalikkust: riigi üldplaneeringu "Eesti 2030+" koostamine ning trassi võimaliku suuna strateegiline uuring, mille tellis Euroopa Komisjon Eesti, Läti ja Leedu valitsuse antud lähteülesande alusel. Selle põhjal oleme põhiliselt majandusliku tasuvuse kaalutlusest lähtudes võtnud aluseks suuna Tallinn–Pärnu–Riia. Käib töö, et kõiki aspekte arvestades selgitada, millised trassivariandid sellel suunal on majanduslikult tasuvamad ja kõige väiksema keskkonnamõjuga. Milline tuleb lõplik trass? Ma arvan, et see otsus tehakse lähikuudel või vähemalt esimese poolaasta jooksul. Kõik materjalid on avalikud. Ma usun, et vastus ka sellele küsimusele, kas trass oleks võinud olla maanteele lähemal, on ekspertidel olemas.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Karel Rüttil, teine täpsustav küsimus!

Karel Rüttil

Aitäh! Hea minister! Kuidas te hindate, kas looduskeskkonnale tekitatava mõju uuringud, mida tehti planeerimisprotsessi käigus, on olnud piisavad? Kas te olete kursis, milliseid

uuringuid on plaanis veel teha, et teada saada, millist mõju see trass looduskeskkonnale avaldab?

Juhan Parts

Uuringuid tehakse pidevalt edasi. Ainuüksi planeerimisprotsessi käigus on algatatud eri detailsusastmega uuringuid. Väga detailne uuring, mis hõlmab ka keskkonnamõju (selle kohta te minu arust küsisite), on võimalik teha ikkagi siis, kui on jõutud põhimõttelisele otsusele, millist trassi eelistatakse. Detailse keskkonnamõju uuringu puhul võib alati tulla välja asjaolusid, mille tõttu tuleb üle vaadata ka varasemad otsused. Me ei saa seda välistada. Aga see on avalik protsess. Minu arvates on see väga hästi käivitatud, sest kaasatud on need kogukonnad ja piirkonnad, keda see teema puudutab. Arvamusi on palju. On väga meeldiv, et paljudes piirkondades oleme üsna kokkulepete lähedal, kui me vaatame Pärnu või Rapla piirkonda. Keerulisem on olukord Harju maakonnas. Olen nõus sellega, et isegi kui eelistrassi kokkulepe on olemas, jätkuvad mikrotasandil keskkonnauuringud ka projekti järgmises faasis.

Esimees Ene Ergma

Nüüd saab esitada kaks kohapeal registreeritud küsimust. Alustab kolleeg Jaan Õunapuu.

Jaan Õunapuu

Aitäh! Austatud minister! Eile andsid teie ministeeriumi inimesed majanduskomisjoni liikmetele ülevaate projekti hetkeseisust. Meil on palju räägitud sellest, et me saaksime Rail Balticu abil ühenduse Euroopa suuremate keskustega. Praegu räägime sellest, et heal juhul ulatub trass Leedu-Poola piirini. Te ütlesite esmaspäeval ühes raadiointervjuus, et otsustamise ajal oli Eestis sõelal kaks trassi, aga Vilniust ei olnud Leedul kuskil kirjas. Mind huvitab, kuidas sellega tegelikult oli. Teine küsimus on trassi ülalpidamiskulude kohta. Kui palju läheb näiteks Eesti riigi maksumaksjale tulevikus maksma selle trassi ülalpidamine?

Juhan Parts

Alustan tagantpoolt. Praegune alus Eesti, Läti ja Leedu ühistegutsemiseks on kolme riigi valitsuste tellitud uuring, mida nimetatakse AECOM-i uuringuks. AECOM on rahvus-

vaheline konsultatsiooniettevõtte, mis on väga tugevalt seotud uute raudteeinfrastruktuuri projektidega Euroopa eri kohtades. See uuring annab vastuse ka äriplaani kohta, mida te küsisite. See on väga lihtsustatud äriplaan, mis on koostatud praegu teada olevate arvude ja praeguste teadmiste põhjal. Me teame, et oponeerimine on mitmes riigis ühelt ja teiselt poolt. Oponeerimine on praeguses faasis minu arvates igati loomulik. Aga äriplaan on selline, et kui me räägime kuni 85% ulatuses infrastruktuuri investeerimistoetusest, siis selle infrastruktuuri opereerimine peab olema tasuv. Teisisõnu, 15% investeringuid peab suutma teha see ühisettevõtte, mille moodustamise üle meil käivad pikaks veninud kõnelused. Ka opereerimine peab olema tasuv. See on vastus. Kindlasti tekib kohe küsimus, kas nii kaubaku kui ka sõitjateveo puhul on võimalik tegutseda ilma igasuguse motivatsioonita. AECOM-i uuring ütleb, et jah, on võimalik. Aga ma kordan, et me oleme faasis, kus ka tasuvusküsimused tuleb üle vaadata, kui ilmneb uut informatsiooni, et investeerimise maksumus läheb kallimaks.

Kui ma õigesti mäletan, siis teie küsimuse algus oli selle valiku kohta: Tartu *versus* Pärnu. See on väga oluline küsimus. Me oleme seda ju eri tasanditel arutanud, ma julgen nii öelda, vähemalt kümme aastat. Oluline informatsioon on ikkagi see, mis on ... Aeg lõppes otsa. Kord on kord.

Esimees Ene Ergma

Palun kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Urve Palo!

Urve Palo

Suur aitäh, eesistuja! Lugupeetud minister! Te ütlesite, et äriplaan põhineb AECOM-i analüüsil ja prognoosil. Seesama prognoos ütleb, et aastal 2020 peaks hakkama iga päev selle rongiga Tallinnast Pärnusse sõitma üle 3000 inimese. Praegu sõidab Tallinnast Pärnusse bussi ja autoga ligi 2000 inimest päevas. Isegi kui me eeldame, et pooled neist hakkavad rongiga sõitma, mis on ka väga-väga positiivne hinnang, on vaja ikkagi leida juurde üle 2000 inimese, kes hakkavad järsku iga päev Tallinnast Pärnusse sõitma. Kas te ise usute seda prognoosi? Kui usute, siis millel teie usk baseerub? Mina isiklikult ei ole Rail Balticu

vastu, küll aga tahan, et analüüsid ja prognoosid oleksid pädevad, et ei juhtuks nii nagu Estonian Airiga või Elroni rongiliiklusega.

Juhan Parts

Mul on ettepanek. Sellel AECOM-i uurin-gul on nüüd, aastal 2014, kui asi on konkreet-seks läinud, väga palju oponente. Kes kirjutab Delfis, kes oma blogis, kes Facebookis. Ma arvan, et oleks mõistlik ka Riigikogu ja ma-janduskomisjoni kaasabil uuesti võtta ette kaubaveo ja sõitjateveo prognoosid, mis ei ole kirjutatud lakke vaadates. Selleks, kuidas uute infrastruktuuriprojektide puhul neid prognoose piirkondade eripära arvestades tehakse, on oma metoodika. Ma arvan, et mõistlik oleks korraldada uus kohtumine ekspertidega, et saada väga konkreetseid vastuseid. Mul on olnud kohtumisi Eesti mitmes piirkonnas, kus tekkisid täpselt samasugused küsimused. Ma arvan, et me vajame neid vastuseid. Näiteks küsisid inimesed Kehtna rahvamajas ka mõne arvu kohta, kas on ikka võimalik, et need rea-liseeruvad. Ma usun, et meil oleks planeerimi-se praeguses faasis vaja natuke rohkem süve-neda sellesse, kuidas tasuvusanalüüsi tehakse. Siin ei ole küsimus uskumises või mitteusku-mises, vaid me saame baseeruda – Eesti valit-sus on siin olnud võrdlemisi süsteemne – nen-de parimate ekspertide arvamustel, kelle me koostöös Euroopa Komisjoniga oleme välja valinud. Eksperte, kes selliseid transpordi-investeeringuid planeerivad, võib Euroopast kindlasti leida. See on mu ettepanek. Siis me saaksime suurendada ka teie usku sellesse ühte konkreetsesse arvu.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Juhan Partsi avaldused

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Enn Eesmaalt välisminister Urmas Paetile. Palun!

Enn Eesmaa

Suur aitäh! Austatud minister! Minu küsi-mus lähtub ebaadekvaatse sõnaseadmise varju-külgedest inimeste-, rahvaste- ja riikidevahe-listes suhetes. Sajandite jooksul on tavad

loomulikult muutunud. Võib arvata, et kui Lehola Lembitu oleks Leedu esimese kuninga Mindaugase ja tema kaaskonna kohta kasu-tanud umbes sama karuseid väljendeid kui Juhan Parts tänapäeval, siis oleks olnud sõda lahti. Tänapäeval piisab vabanduse palumisest. Ja tänu taevale, sest Balti koostöös on teisigi probleeme. Küsin aga seda, kui kaua seda laadi juhtumid, et mitte öelda skandaalid, rah-vusvahelist suhtlemist mõjutavad. On ju hästi teada, kui soodsalt mõjuvad asjaajamisele isi-kutevahelised kontaktid. Kas ka negatiivsete aspektide mõju on niisama tuntav?

Urmas Paet

Aitäh! Ma arvan, et see konkreetne intsi-dent on tänaseks saanud selgelt joone alla. Kõik osapooled on aktsepteerinud vabandusi ja selgitusi ning on väga selgelt öelnud, et nendes olulistest asjades, mille puhul on vaja kokkuleppele jõuda, kokkuleppeid otsitakse ja see intsident seda tegevust ei häiri. Seda, kui pikk mälu ühel või teisel inimesel on ja kuidas ta oma mälu kasutab, on mul keeruline öelda. Aga mis puudutab otseselt riikidevahelist suht-lemist, siis sellel konkreetsel juhtumil on täna-seks joon all.

Esimees Ene Ergma

Kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Rein Randver, palun!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minis-ter! Ma seon oma küsimuse eelmise teemaga. Kuidas te hindate koostööd oma Leedu kollee-giga Rail Balticu küsimustes? Kas teil on väga hea koostöö?

Urmas Paet

Aitäh! Nii nagu paljudes teistes küsimustes on ka selles küsimuses välisministrite koostöö väga hea. Rail Balticu puhul on, kuidas öelda, mõnevõrra lihtsam, kuna detailidega peavad tegelema majandusministrid, siseministrid või muud ministrid. Meil on Leedu välisministeeriumi ja välisministriga ühine arusaam, et uut raudteeühendust muu Euroopaga on vaja kõi-gil Balti riikidel. Selles ei ole mingisuguseid erimeelsusi küll olnud.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra välisminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Ühe vanemaga peres kasvavate laste olukord

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Heljo Pikhofilt peaminister Andrus Ansipile. Palun!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud peaminister! Eestis on tuhandeid ühe vanemaga peresid, kes on jäänud ilma lapse teise vanema abist, sest see ei täida lapse ülalpidamise kohustust. Elatise võlgnikud, enamasti isad, vilistavad kohtulahenditele, mis peaksid neid panema ülalpidamiskohustust täitma. Hoolimata kohtuotsustest pole riik juba pikki aastaid suutnud tagada, et lapsed elatisraha ka kätte saaksid. Miks riik ei taga kohtuotsuste täitmist ja miks on üksikemad üksi jäetud?

Andrus Ansip

Aitäh! Riik ei ole kindlasti see, kes üksikemad üksi jätab. Vastupidi, riik on ette näinud väga palju meetmeid, mis toetavad just üksi last kasvatavaid vanemaid. Kuid tööle vastab see, et 24% Eesti lastest kasvab ühe vanemaga, 92%-l juhtudest on selleks vanemaks ema ja 8%-l isa. Enamasti saavad üksi last kasvatavad vanemad toetust ka lapse teiselt vanemalt, 10–15%-l juhtudest hoiab teine vanem siiski elatisraha maksmisest kõrvale. Riik on ette näinud mitmeid sanktsioone ja meetmeid, kuidas neid vanemaid korrale kutsuda. Alles eile esines Justiitsministeerium uute ettepanekutega, kuidas sundida neid lastevanemaid, kes hoiavad elatisraha maksmisest, oma kohustusi siiski täitma. Ma panen kõigile vanematele südamele, et nad oma laste kasvatamises osaleksid ega hoiduks elatisraha maksmisest ükskõik mis ettekäändel. See on ka sügavalt ühiskondlik küsimus, see on tööandjate küsimus, sest elatisraha maksmisest kõrvalehoidjad ei tee seda tavaliselt üksinda, vaid on kaasanud sellesse oma tööandja, uue elukaaslase-abikaasa ja teisigi isikuid. Minu meelest peaks ühiskond suhtuma neisse kaasaaitajatesse negatiivselt ja taunivalt.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heljo Pikhof, esimene täpsustav küsimus!

Heljo Pikhof

Aitäh! Äkki tasuks meil seekord eeskujuga võtta Lätist, kus peale elatisraha garanteerimise fondi loomist paranes raha laekumine oluliselt. Seda eelkõige selle tõttu, et lapsevanem, kes hoidis kõrvale elatisraha maksmisest, muutus võlglasteks riigi ees. Praegu on meil ju nii, et ema peab kogu selle protsessi läbi viima, aga see on üsna kulukas ja nõuab suurt närvikulu. Ka ei ole tagatud, et elatisraha lapse heaks laekuma hakkab. Mida te arvate sellest, kui me võtaksime seekord eeskujuga Lätist? Sotsiaaldemokraadid on esitanud ka eelnõu, et Eestiski loodaks elatisraha garanteerimise fond, mis on olemas enamikus Euroopa Liidu liikmesriikides.

Andrus Ansip

Aitäh! Elatisraha garanteerimise fond ei ole mitte mingisugune imevahend. Kui üks elatisraha nõudja asendub teisega ja elatisraha sissenõudmise protsessis midagi ei muudeta, siis isegi juhul, kui see teine nõudja on Eesti Vabariik, jäävad probleemid endiseks. Kui kogu koormus asetada sellele loodavale fondile, siis see tähendab, et need korralikud lastevanemad, kes oma laste eest hoolitsevad ja tasuvad ka elatisraha, kui elu on neid abikaasast lahkuviinud, peavad lisaks oma laste kasvatamisele hakkama tasuma ka nende laste kasvatamise eest, kelle vanemad või üks vanem oma lapse kasvatamisest ei hooli. Tõhustama peaks aga elatisraha maksmisest kõrvalehoidjate vastu rakendatavaid sanktsioone. Ma olen täiesti nõus, et osa eile pakutud ettepanekutest, näiteks autojuhtimisõiguse äravõtmine, võib tunduda liiga karm ja ebaproportsionaalne, kuid diskussiooni käivitamiseks on sellised ettepanekud väga kohased. Autojuhiloa äravõtmine ei ole ju maailmas haruldane. Austraalias, Kanadas ja Ameerika Ühendriikides see süsteem toimib. Miks mitte kasseerida laste elatisraha sisse maksmisest kõrvalehoidva isiku teisest pensionisambast? Igasugused ettepanekud, kuidas, piltlikult väljendades, teha põrguks elatisraha maksmata jätvate inimeste elu, on teretulnud. Nende ettepanekute kasutamist tu-

leb kaaluda. Ainult kohustuste riigile üleandmine ei lahenda probleemi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heljo Pikhof, teine täpsustav küsimus!

Heljo Pikhof

Ega siis ainult Eestis ei hoita elatisraha maksimisest kõrvale, teistes Euroopa Liidu liikmesriikides aga kasutatakse selle vastu sanktsioone. Tähtis on ju see, et elatisraha saaks laps iga kuu. Selleks ongi see fond vajalik. Kui raha lapsevanemalt ei laeku – mõnikord jäetakse tahtlikult maksmata, aga teinekord ei olegi võimalust maksta –, siis riik või see institutsioon maksaks igal juhul lapsevanemale iga kuu mingi summa välja. Soomes on see summa 118 eurot ja Lätis 45 eurot. Ma arvan, et ka meie võiksime sellele mõelda, selle asemel et rääkida laste vaesusest sellises vormis, mis olukorda ei paranda. Meil elab ju 40% üksikvanemaga peres elavatest lastest vaesuses.

Andrus Ansip

Aitäh! Ma olen teie väidetega täiesti päri. Elatisraha maksimisest hoidumine viib küllalt arvestatava osa lastest allapoole vaesuspiiri. Elatisraha saajate hulgas aga peaaegu ei ole lapsi, kes elavad allpool kas suhtelise või absoluutse vaesuse piiri. Nii et elatisraha maksimine on ka laste vaesuse aspektist lähtudes ülimalt oluline. Kuid tahan veel kord rõhutada, et me peame muutma ühiskonnas suhtumist inimestesse, kes hoiduvad oma lastele elatisraha maksimisest. Jah, populistlikult võib ju lugeda probleemi lahendamiseks, kui luuakse üks fond, kuhu kõik anonüümsed maksumaksjad hakkavad solidaarselt raha maksma, aga sisuline lahendus saab tekkida ikkagi ainult siis, kui lapsevanem hakkab oma lapsele elatisraha maksma, juhul kui ta ise lapse kasvatamisega ei tegele. Õhustiku muutmine seisab meil ees niikuinii.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kohapeal registreeritud küsimused. Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud härra peaminister! Seda küsimust on sotsiaalkomisjonis arutatud aastaid, ilmselt lausa 15 aastat, niipalju kui mina mäletan. Aga mul on tunne, et komisjonile on pandud liiga raske ülesanne, sest küsimus on ikkagi juriidiline ja hõlmab probleemi laiemalt. Ka näiteks eisel üritusel ei osalenud õiguskomisjoni esindajaid, ometi on tegemist ju kohtulahendite täitmisega. Probleem on selles, et kohtulahendid on täitmata. Samas näen, et ega riiki see küsimus pole väga palju huvitanud, see ongi jäänud kahe inimese vaheliseks asjaks. Mis te arvate riigi vastutusest ja millal teie arvates muudab riik selle küsimuse prioriteediks? See on ju väga oluline küsimus.

Andrus Ansip

Aitäh! Ükski riik ei suuda asendada inimestevahelisi suhteid. Inimesed peaksid hoolima oma laste kasvatamisest. Mitte keegi ühiskonnas ei tohiks kaasa aidata laste kasvatamiseks mõeldud elatisraha maksimisest kõrvalehiilimisele. Mitte keegi ei tohiks seda teha! Kuid paraku on juhtumeid, kus lastevanemad, kellel on olemas materiaalsed võimalused oma lastele elatisraha maksta, hoiavad sellest kõrvale ning teevad seda töökaaslaste ja perekonnaliikmete abiga. Selline tolerantne suhtumine elatisraha maksimisest kõrvalehoidjatesse peaks ühiskonnas lõppema. Riigi laiem prioriteet on see, et inimesed kasvataksid oma lapsi või siis, kui pered on lahku läinud, osaleksid oma laste kasvatamises elatisraha makstes. See on vaieldamatu prioriteet. Hinnanguliselt 85–90% Eesti lastevanematest täidavad oma vanemakohustusi, nad osalevad lapse kasvatamisel, täites vähemalt selle miinimumi, mille seadus ette näeb, ehk maksavad elatisraha. Pooltel juhtudel kasvatavad lapsi mõlemad vanemad, nad osalevad koos rahaliste kulutuste katmises ja ka kasvatustöös. Pilt ei ole nii trööstitu, nagu küsija näitas, kuid ka 10–15% oma laste kasvatamisest kõrvalehoidjaid on lubamatult suur näitaja.

Esimees Ene Ergma

Viimane kohapeal registreeritud küsimus. Palun, kolleeg Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea peaminister! Kui on standardne situatsioon, et laste isa ei taha elatisraha maksta, vaid hoiab sellest kõrvale, siis on politsei asi ta üles otsida, mingid inkasofirmad arestivad tema pangaarved ja kõik peaks nagu toimima. Aga on küllaltki palju ka ebastandardseid olukordi, kui laste isa on kadunud välismaale, keegi ei tea, on ta üldse elus või ei ole, emal ei ole isegi võimalik temast lahutada, kuna isa saatusest ei ole mitte midagi teada. Alati ei ole võimalik jätta neid probleeme ainult ema, n-ö rongaisa ja politsei lahendada. Kas teatud juhtudel ei peaks riik siiski andma kasvavatele lastele seda abi, mis oleks kindlasti odavam kui viltukasvanud täiskasvanuid pärast ümber kasvatada?

Andrus Ansip

Aitäh! Üksikvanema staatus on hoopis erinev lapse või selle lapsevanema staatusest, kes nõuab oma lapse teiselt vanemalt elatisraha. Üksikvanemate lapsed on ka seaduses saanud riigilt omamoodi kaitse. Kui lapse üks vanem, nagu te nimetasite, on ära kadunud, teda ei ole võimalik leida või ta on surnud, siis on võimalik kasutada ka muid sotsiaalabivahendeid, selleks et last aidata. Lapsel on võimalik saada toitjakaotuspension. Vajaduspõhised lapsetoetused suurenevad, need aitavad väga paljusid lapsi vaesusriskist välja. Iga juhtumit tuleb eraldi analüüsida ja iga hädasolija jaoks lahendus leida.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Kaitseministri avaldused

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Priit Toobalilt välisminister Urmas Paetile. Palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Käesoleva aasta alguses esines kaitseminister Reinsalu Washingtonis strateegiliste ja rahvusvaheliste uuringute keskuses kõnega, kus käsitles NATO võimekust, arengut ja probleeme. Reinsalu tõi oma kõnes korduvalt välja, et Balti riikides ei ole strateegiline sõja-

line tasakaal mitte alliansi, vaid teiste riikide kasuks. Ta mõtles ilmselgelt Venemaad ja ütles selle ka välja. Veel meenutas ta USA viimase tanki lahkumist Euroopast möödunud kevadel ning nentis, et Eesti igatseb selle tanki järele. Kas teie olete Reinsalu avaldusega selles mõttes nõus, et Eesti vajab USA tugevamat sõjalist kohalolekut? Või piisab teie arvates praegusest olukorrast, heast läbisaamisest ja teadmistest, et oleme USA-ga kindlad liitlased?

Urmas Paet

Aitäh! Alati, kui mingi asi tekitab nii palju elevust, nagu see seminar, mis toimus Washingtonis juba nädalate eest, on mõistlik pöörduda juurte juurde. Ma vaatasin, mida seal seminaril täpselt kõneldi. Kaitseminister esines ettekandega, millele järgnes diskussioon, mille käigus talt küsiti, milliste jõududega peaks USA Euroopas jätkama, et tagada oma sõjalise jõu piisav nähtavus ja usutavus Euroopas, eriti Balti riikides. Vastuses märkis kaitseminister, et Balti regioon on ainus ala Euroopas, kus NATO on oma võimekuse poolest vähemuses. Ta märkis, et kõige olulisem oleks tegevuste kogum, mida võiks nimetada ka USA kohalolekuks. Järgnevalt mainis ta ühisõppuste, visiitide ja õigel ajal tehtud kindlameelsete poliitiliste avalduste tähtsust. Selgelt oleks kaitseministri arvates kroonijuveeliks USA alaline kohalolek Euroopa pinnal. Ta lisas, et soovib USA kohalolekut ka Eestis, kuid saab aru praegusest reaalsusest.

Kui seda tervikuna vaadata, siis ausalt öeldes ei ole siin minu meelest mingit küsimust. See on ju see, millest me oleme oma kaitse- ja julgeolekupoliitikas viimased 20 aastat ja kauem kõnelnud. Mis puudutab NATO riikide esindajate kohalviibimist Eestis, siis meil on teatavasti olemas NATO õhuturbemissioon, mille eest praegu vastutavad Ameerika Ühendriigid. NATO küberkaitsekeskuses on realselt kohal rohkem kui kümne NATO liikmesriigi, sh Ameerika Ühendriikide esindajad. Regulaarselt toimuvad meie piirkonnas õppused, kus on paljude NATO liitlaste esindused varem kohal olnud ja on ka tulevikus. Balti Kaitsekolledžisse on Ameerika Ühendriigid regulaarselt panustanud ja teevad seda praegugi. Nii et kui panna kokku see, mida kaitseminister tegelikult rääkis ja millised on meie suhted liitlas-

tega NATO-s, sh Ameerika Ühendriikidega, siis minu meelest on see lugu tasakaalus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal, esimene täpsustav küsimus!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Hea minister, aitäh selle vastuse eest! On muidugi kahju, et Eesti ajakirjanikud kipuvad ministreid tihti-peale valesti mõistma ja ministrid ei kipu pärast neid valemõistmisi ümber lükkama. Võib-olla just see ongi probleem. Aga ma küsin teie seisukohta selle kõne kohta. Kuidas seal väljendatud seisukohad võiksid muuta ja kas need muudavad olukorda Eesti-Vene piirilepingu sõlmimisel? Kas neil üldse on sellele mõju ja kui on, siis missugune see mõju võiks olla?

Urmas Paet

Ma arvan, et need kaks teemat ei ole omavahel kuidagi seotud. Mina küll ei näe siin mingit mõju. Mis puudutab NATO ja Venemaa suhteid ning koostööd, siis aastaid on ju tegutsenud NATO-Vene nõukogu. Siis, kui see koostöö aastaid tagasi kokku lepidi, lepidi NATO ja Venemaa vahel põhimõtteliselt – muu hulgas kirjalikult – kokku ka selles, mida pooled oma territooriumil teevad. Ka kõik see, mis on Eesti julgeoleku- ja kaitsepoliitikas toimunud, on vastavuses sellega, mida NATO ja Venemaa juba aastaid tagasi oma koostöö valguses kokku leppisid. Siin ei näe ma küll mingit vastuolu.

Esimees Ene Ergma

Palun, Priit Toobal, teine täpsustav küsimus!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister, aitäh sellegi vastuse eest! Kolmas küsimus on mul hoopis teisest ooperist, aga ka väga selgelt seotud kaitseministri tegevuse ja avaldustega. Nimelt kirjutas eilne Postimees, kuidas kaitseminister, Eerik-Niiles Krossi erakonnakaaslane ja erakonna esimees, on püüdnud kontakti võtta Interpoli selle komisjoni liikmetega, kus otsustatakse, kes Interpoli kodulehel tagaotsitavana välja pannakse. Kas sel-

line käitumine, kui ühe riigi poliitilise organi liige, valitsusliige või erakonna esimees seesuguse asjaga tegeleb, on teie arvates korrektne?

Urmas Paet

Mina sain sellest suhtlemisest teada aukonsuli kaudu ja sain informatsiooni meie suursaadikult Jordaanias. Oleks väga kena, kui valitsusliige enne seda, kui ta sellises küsimuses aukonsuli poole pöördub, oma kavatsusest Välisministeeriumi teavitaks. Siis ei peaks me hakkama aukonsulile seletama, mis on ja mida ei ole.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Lõpetame selle küsimuse käsitlemise.

6. Aafrika

Esimees Ene Ergma

Kolleeg Marianne Mikkol on küsimus peaminister Andrus Ansipile. Palun!

Marianne Mikko

Suur tänu! Kesk-Aafrika Vabariik oma 4,6 miljoni elanikuga on Eesti välispoliitikas uus suund. Praegune seis on selline, et meil puudub seal diplomaatiline esindus ja ka tihedam kultuuriline või majanduslik läbikäimine Kesk-Aafrika Vabariigiga. Peaminister on väitnud, et Kesk-Aafrika Vabariigi missiooni eesmärk on ära hoida humanitaarkatastroof selles riigis. Teema tõstatus teatavasti detsembris ülemkogus, kus Eesti ühena vähestest võttis Prantsusmaa esitatud probleemi kohta sõna. Kellega te, peaminister, Kesk-Aafrika Vabariigi küsimustes nõu pidasite, enne kui ülemkogus sõna võtsite?

Andrus Ansip

Ma pidasin nõu nendega, kellega ma pidasin vajalikuks nõu pidada. Oma sõnavõtuga ei võtnud ma Eesti riigile mitte mingisuguseid kohustusi. Ma loodan, et Eesti Vabariik ei saa mitte kunagi peaministrit, kes hakkab iga oma lauset ja sõnavõttu kellegagi kusagil kooskõlastama. Vaba mõttevahetus eeldab inimese vabadust oma seisukohti väljendada. Kinnitan, et kõigis oma esinemistes olen ma lähtunud Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni

kinnitatud positsioonidest ega ole nendest kõrvale kaldunud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marianne Mikko, esimene täpsustav küsimus!

Marianne Mikko

Jacques Chiracile, Prantsusmaa presidendile, kuulub ütlus: "Te jätsite kasutamata kuldaväärt võimaluse vaikida." Miks Eesti Vabariigi peaminister ei kasutanud võimalust vaikida arutelul riigi üle, mis asub meist kaugel ja mille kohta me teame vähe üksikasju?

Andrus Ansip

Hea küsija! Te olete jätnud mulle mulje, et te olete humaanne inimene, kes hoolib inimesteludest ka siis, kui asi ei puuduta ainult teie lähikondseid. Minu meelest on ÜRO ja Euroopa Liidu tasemel otsustatu, et Kesk-Aafrika Vabariiki tuleb saata missioon, selleks et ära hoida genotsiidi ja humanitaarkatastroofi, ainuõige. Me ei saa suhtuda katastroofidesse, mis toimuvad kusagil eemal, pelgalt oma huve silmas pidades. Ei saa mõelda nii, et kui genotsiid toimub kaugel, siis see meid ei puuduta. Me oleksime pidanud midagi õppima 20 aastat tagasi Rwandas toimunud genotsiidist, kui muu maailm adekvaatselt ei sekkunud, mille tagajärg oli miljon tapetut. Miks soomlased osalevad pidevalt maailma kriisikolletes rahuahendajate või rahuvalvajatena? Miks igal aastal on rahuahendajate missioonidel 400–500 Soome kaitseväelast? Miks viimase 57 aasta jooksul on rahuahendajate missioonidel osalenud 40 000 Soome kaitseväelast? Me võiksime seda endalt aeg-ajalt küsida.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marianne Mikko, teine täpsustav küsimus!

Marianne Mikko

Suur tänu! Härra peaminister! Kas te olete pärast seda, kui Kesk-Aafrika Vabariigi missioon Riigikogus tagasi lükatakse, valmis need 2,7 miljonit eurot, mis üleöö selle missiooni jaoks leiti, andma arenguabiks, et tõrjuda Kesk-Aafrika Vabariigis vaesust?

Andrus Ansip

Aitäh! Viimases ülemkogus, kui arutati julgeoleku- ja kaitsepoliitikat, jõuti järeldusele, et on situatsioon, kus pelgalt humanitaarabi andmine ei ole lahendus, vaid selleks, et anda humanitaarabi, tuleb kõigepealt anda julgeolekuabi. Kesk-Aafrika Vabariik on just üks selliseid kohti, kus ei ole võimalik anda humanitaarabi ilma julgeolekuabi andmiseta. Olgu öeldud, et paljud riigid on rahastanud Kesk-Aafrika Vabariigi konflikti lahendamiseks aitavaid meetmeid. Näiteks on Ühendkuningriik eraldanud selleks 50 miljonit naelsterlingit. Tänu prantslaste otsustavale sekkumisele on ära hoidud genotsiid ja vähendatud humanitaarkatastroofi tekkimise ohtu. Me ei saa panna seda kohustust ainult prantslastele või brittidele, nagu rõhutati ÜRO-s. Ka kõik keskmise suurusega ja väikesed riigid peaksid tegema kõik endast oleneva, et hoida ära humanitaarkatastroofi ja genotsiidi terves maailmas.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan ka selle küsimuse käsitlemise.

7. Rongiliiklus ja uued Elroni rongid

Esimees Ene Ergma

On võimalik esitada veel üks küsimus. Kolleeg Tõnis Kõivul on küsimus samuti peaminister Andrus Ansipile. Palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Nüüd tagasi koduste asjade juurde. Mulle väga meeldivad kvaliteetsed Šveitsi asjad. Mulle meeldivad Šveitsi kellad, maitseb Šveitsi juust ja šokolaad ning minu arvates on ka meil ringi sõitvad Šveitsi rongid väga head. Proovisin uue rongi ära juba mõni nädal tagasi ja jäin sellega igati rahule. Ka teil on tulnud rongide kohta palju selgitusi jagada. Aga on teil olnud võimalust need juba neljandat nädalat Eestis sõitvad rongid isiklikult ära proovida?

Andrus Ansip

Aitäh! Jah, mul on õnnestunud sõita rongiga Tartust Tallinnasse. Möödunud pühapäeval võtsin ma selle sõidu ette, sest ma olin pidanud siinsamas Riigikogu infotunnis küsimustele vastama ja olin siin pidanud kuulma väga hal-

vustavaid hinnanguid rongiühendusele. Ma pean ütleva, et seda, mida mina kogesin, saab ainult ülivõrdes kirjeldada. Rong oli avar ja mugav. Ma ei uskunud, et üks rong võib üldse nii sujuvalt Eesti pinnal sõita. Kui me Tartu vaksalis seisime, sõitis meist mööda pikk kaubarong, aga ei olnud mingisugust vibratsiooni, kolksumist ega kõrval sõitva rongi rütmis kaasarappumist. Sõit oli suurepärase, mitte mingeid probleeme. Rong ei olnud ka ülerahvastatud. Kiirus kasvas märkamatu 120 kilomeetri tunnis. Mõnel maanteega ristumisel alanes kiirus 80 kilomeetri tunnis, kuid mõne hetke pärast oli see jälle 120 kilomeetri tunnis. Istmed olid väga mugavad. Mõeldud oli ka jalgrattaga reisijatele, konksud, kuhu jalgratas riputada, olid rongis olemas. Tualett oli avar. Wifi, tõi küll, kadus enne Tallinna ära, aga 3G mobiilside töötas suurepäraselt. Ma kordan veel, et otsus soetada uued rongid oli õige. See on revolutsiooniline otsus Eesti sõitjateveo ajaloos. Need rongid on mugavad ja pälvidavad lähemas tulevikus kõigi reisijate kiituse. Ma kutsun kõiki inimesi üles rongiga sõitma!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister, selle ilusa kaheminutilise jutu eest, kui tore on sõita uues rongis! Ma peaksin ka ikkagi selle ära proovima. Infotunni aeg on läbi.

Head kolleegid, suur tänu küsimuste esitamise eest! Lugupeetud peaminister ja ministrid, suur tänu küsimustele vastamise eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, tere päevast! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu teise töönaädala kolmapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Kõnesoove ei ole.

Liigume teadete juurde. Riigikogu juhatus on võtnud menetluse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Vabariigi Valitsuse s.a 20. jaanuaril algatatud kriminaalmenetluse seadustiku, karistusregistri seaduse, kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse, riigilõivuseaduse, riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse ning riigi

õigusabi seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on õiguskomisjon. Teiseks, Vabariigi Valitsuse s.a 20. jaanuaril algatatud Kaitseväe seaduse, kaitseväeteenistuse seaduse ja kaitseväeteenistuse seaduse rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on riigikaitsekomisjon. Kolmandaks, Vabariigi Valitsuse s.a 20. jaanuaril algatatud töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on sotsiaalkomisjon. Neljandaks, Vabariigi Valitsuse s.a 20. jaanuaril algatatud protokoll nr 15 inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni muutmise kohta ratifitseerimise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on põhiseaduskomisjon. Viies, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni s.a 20. jaanuaril esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu, mille juhtivkomisjon on sotsiaalkomisjon.

Head ametikaaslased, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 85 ja puudub 16 Riigikogu liiget.

1. Erakonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (439 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame tänase päevakorra punktide menetlemist. Esimene päevakorrapunkt on põhiseaduskomisjoni algatatud erakonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 439 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Soovivad. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Priit Toobali! Kaheksa minutit.

Priit Toobal

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Taas on vastuvõtmisel muudetud erakonnaseadus. Tuletan meelde, et erakonnaseadus võeti vastu 1996. aastal ning täna muudetakse seda 27. korda. Annan endale aru, et asjaolud muutuvad ning tihtipeale on hädavajalik seadusi muuta, kuid erakonnaseadust on minu hinnangul põhjendamatult tihti avatud ja muu-

detud. Iga kord, kui nimetatud seadust on muudetud, on kõikvõimalike keeldude ja piirangute kruvisid veelgi enam pingule keeratud. Ma ei ole päris kindel, et see just õige tee on olnud. Tahan öelda, et meil kehtivad piirangud on Euroopas ühed rangemad. Õnneks muudab eelnõu mõnevõrra lihtsamaks uue erakonna loomise ja väikeerakondade hakkama saamise.

Aga nüüd eelnõu juurde. Möödunud aasta esimeses pooles aset leidnud rahvakogu protsessis oli üks oluline aruteluteema erakondadevahelise ja -sisese konkurentsi ausus ja elavus ning erakondade rahastamise ausus ja kontrollitavus, samuti raha mõjuvõimu kahanemine poliitilises otsustusprotsessis. Mõne aja pärast lõpphääletusele minev eelnõu on põhiseaduskomisjoni pakutav lahendus sellele rahvakogus tõstatatud probleemile.

Laias laastus võib nüüd seaduseks saavad muudatused jagada kaheks: erakondade rahastamine ning erakondade konkurents. Lagi seatakse sularahaannetusele – 1200 eurot annetaja kohta aastas – ning ülempiir seatakse ka erakonna laenukohustustele. Seda selleks, et vältida n-ö lõhkilaenamist.

Olen veendunud, et erakondade rahaga seonduva muudab palju läbipaistvamaks kaks olulist aruandluse muudatust. Tulevikus esitavad erakonnad lisaks kvartaalsetele tuluaruannetele ka kvartaalseid kuluaruandeid ja teevad seda üsna detailselt: kululiigiti ja konkreetseid summasid näidates. Kululiigid on näiteks tööjõukulud, majanduskulud ning poliitilise tegevuse kulud, mis omakorda jagunevad suhtekorralduskuludeks, avalike ürituste kuludeks, tele-, raadio-, välireklaami kuludeks jne.

Rahastamise osas täpsustatakse Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni rolli. Komisjon hakkab tulevikus erakondi ka nõustama, ta ei ole edaspidi üksnes järelevalvaja ja karistaja. Pean seda oluliseks just väikestele ja uutele erakondadele, kes oma tegevuse alustamiseks või ka elus püsimiseks nõu vajavad, et mitte vigade eest hiljem karistatud saada.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma palun vabandust! Head ametikaaslased, saalis on väga suur lärm. Palun austame ettekandjat ja neid, kes soovivad ettekannet kuulata! Palun, ettekandja!

Priit Toobal

Aitäh! Teine osa seadusmuudatusi muudab erakondade konkurentsi kahtlemata ausamaks ning aitab erakonnamaastikku mitmekesistada. Pärast 2015. aasta parlamendivalimisi suureneb rahaline toetus neile erakondadele, kes ei kogu nii suure hulga valijate toetust, et ületaksid valimiskünnise. Erakonnal, kes kogub vähemalt 2% häältest, on õigus saada 30 000 eurot, erakonnal, kes kogub üle 3% häältest, on õigus saada 60 000 eurot, ning erakonnal, kes jääb napilt alla künnise ehk kogub vähemalt 4% häältest, on õigus saada 100 000 eurot aastas. Seda on palju rohkem, kui on praegu künnise alla jäänud erakondadele riigieelarvest vahendeid ette nähtud.

Niisama olulised kui erakondade tulud on ka kulud. Ma pean silmas kautsjonit. Eelnõuga vähendatakse kautsjonit praegusega võrreldes poole võrra. See muudab uutele ja väiksematele erakondadele just parlamendivalimistel osalemise jõukohasemaks.

Tulen taas rahvakogu juurde. Üks domineerivaid ettepanekuid seal oli vähendada erakonna asutamiseks vajaliku 1000 liikme nõuet, et suurendada poliitilist konkurentsi ja lihtsustada uute erakondade loomist. Piirmäära alandamist toetasid järgmised argumendid. Senine piirarv on Eesti rahvaarvuga võrreldes ebamõistlikult suur. Väiksema liikmete arvu puhul kaasataks lihtliikmeid rohkem otsuste langetamise ja erakonna sisedemokraatia toimiks paremini. Erakonna asutamise senine piirang pärsib riigi demokraatiat, kuna poliitikaloo on koondunud liialt väheste erakondade kätte.

Põhiseaduskomisjonis toimunud arutelu tulemusel ja ka eespool toodud argumente arvestades leidsime, et erakonna asutamiseks vajalikku liikmete arvu võiks tõesti vähendada. Eelnõu pakub selleks piiriks 500 liiget. Leian, et lisaks künnise alla jäänud erakondade palju suuremale rahastusele on see üks olulisemaid muudatusi, mida erakonnaseaduse muutmise endaga kaasa toob.

Soovin jõudu Andres Herkelile ja Kristiina Ojulandile uue partei loomisel, sest alates s.a 1. aprillist, mil seadus jõustub, on uut erakonda luua palju lihtsam, liikmete arvu poolest lausa poole lihtsam kui praegu. Jõudu soovin ma neile siiralt.

Erakonnaseaduse muudatustega lahendame ühe osa probleemidest, millele jääkeldrist

alguse saanud protsess tähelepanu juhtis. Järgmisena võtab põhiseaduskomisjon ette valimiste korraldamist käsitlevad seadused. Valimisseaduste muutmisel peab olema sama eesmärk mis käesoleval seaduseelnõul: see peab suurendama poliitilist konkurentsi.

Keskerakonna fraktsioon toetab erakonna-seaduse muutmist. Ma loodan, et ka valimisseaduste arutelu on niisama konstruktiivne, kui oli erakonnaseaduse muutmise arutelu komisjonis. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Indrek Saare! Kaheksa minutit.

Indrek Saar

Lugupeetud kolleegid! On ülimalt tõenäoline, et meil ei oleks praegu käsil erakonnaseaduse muutmise kolmas lugemine, kui poleks olnud avalikku survet Riigikogule ja eeskätt nn rahvakogu protsessi. Seepärast on kindlasti põhjust tänada neid sadu inimesi, kes seisid selle eest, et meie poliitiline süsteem muutuks avatumaks ja demokraatlikumaks, ning ühel või teisel moel kaasa mõtlesid ja nendes aruteludes osalesid. Paraku ei taha ei põhiseaduskomisjoni ega Riigikogu enamus vististi aru saada, millised on ühiskonna tegelikud ootused, mistõttu meie ees seisev lahendus pehmelt öeldes ei rahulda, kui mitte kasutada viimasel ajal klassikuks saanud Juhan Partsi eeskujul mõnda radikaalsemat väljendit.

Esmalt räägin siiski ka mõnest väikesest ja toredast asjast. Igati tervitav on, et erakonnaseadus vähendab erakonna asutamiseks vajalikku liikmete arvu 1000 inimesest 500 inimeseni ja vähendab kaks korda valimistel osalemise kautsjonit. Eesmärgiga lihtsustada uute jõudude poliitikasse tulekut pakkusid sotsiaaldemokraadid samasuguseid ettepanekuid juba 2012. aasta sügisel. Tuleb aga nentida, et pikaldane protsess on teinud väga raskeks kasutada seda vähenevat piirarvu erakonna asutamiseks veel enne eelseisvaid Euroopa Parlamendi valimisi. Nagu juba öeldud, on seadusmuudatus kavandatud jõustuma 1. aprillil ja siis jääb kandidaatide esitamiseks veel vaid kümme päeva. Siiski loodan, et need, kes soovivad seda teha, suudavad kogu protseduuri nende kümme päeva läbi käia.

Hea meel on ka selle üle, et õnnestus siiski veenda kolleege loobuma eelnõus algselt olnud piirangust. See oleks keelanud Eestis alaliselt elavatel mittekodanikel erakondadele raha annetada, mis oleks vähendanud nende võimalust poliitikas osaleda. On põhjust eeldada, et terve oma elu Eestis elanud ja kohalikel valimistel osalevatel inimestel on vähemalt niisama suur huvi Eesti poliitika vastu kui näiteks Läti, Prantsusmaa, Bulgaaria, Küprose või mõne teise Euroopa Liidu liikmesriigi kodanikel. Tänu sellele, et kõik Euroopa Liidu kodanikud saavad nüüd teha annetusi Eesti erakondadele, võib ennustada, et suure tõenäosusega me kuuleme tulevikus nii mõnegi naljaka või natuke vähem naljaka loo sellest, kes Eesti erakondadele annetanud on.

Koalitsiooni liikmed on rääkinud (sellest rääkis praegu ka üks opositsiooni esindaja), kuidas me suuremeelselt muudame erakondade rahastamist riigieelarvest. On tõsi, et paraneb nende künnise alla jäävate erakondade rahaline seis, kes koguvad valimistel 2–5% häältest. Aga kui minna vähegi asja sisusse, siis selgub, et sellest 5,4 miljonist eurost, mis riigieelarvest eraldatakse erakondade toetuseks, moodustab väikestele erakondadele minev summa heal juhul 2–3%. Uus ümberjagamine konkurentssituatsiooni ju ei muuda, sest Riigikogus esindatud erakondade päralt on ka edaspidi 97–98% vahenditest, millega saab teha suuremahulisi, künnise alla jäänud erakondade omadest tuntavalt suuremaid valimiskampaaniaid. Meie taotlesime rahastamis põhimõtete sisulist muutmist. Õiglasema lahenduse korral oleks pool riigi toetusest jagunenud kõigi parlamenti valitud parteide vahel võrdselt ja teine pool oleks jagunenud kõigi valimistel osalenud erakondade vahel vastavalt saadud häälte arvule, nii nagu pakkus ka rahvakogu. See suurendamiseks riigi toetust künnise alla jäänud erakondadele kaks-kolm korda, võrreldes praegu pakutuga, ja oleks palju võrdsemaks muutnud Riigikogusse pääsenud erakondadele eraldatavaid summasid. Muu hulgas saanuks ka edaspidi 10 000 euro suurust toetust see erakond, kes sai valimistel vähemalt 1% häältest. Koalitsioon hääletas Keskerakonna toel need parandusettepanekud paraku maha. Muidu tihti nõrgemate aitamisest kõnelevad keskerakondlased unustasid solidaarsusprintsipi oma konkurentsielise säilimise nimel.

Sotsiaaldemokraadid on aastaid seisnud valimiskulude otsustava piiramise eest, mis oli üks rahvakogu kesksemaid ideesid. Kellelegi ei ole saladus, et Eestis sõltuvad valimistulemused eeskätt sellest, kui palju on erakonnad kampaaniasse raha panustanud. On nukker teada, et kohtade jaotus Riigikogu saalis sõltub 90% ulatuses kulutatud raha hulgast. Valimiskulude kärpimise katsed on senini paraku vastu müüri jooksnud, aga me ei jäta jonni. Varem või hiljem peab võidurelvastumine lõppema ja maailmavaateline konkurents tihenema.

Poliitilise tahte puudumise tõttu ei jõudnud seadusesse ka rahvakogu ettepanek keelata Riigikogu liikmetel kuuluda riigile kuuluva äriühingu nõukogusse, kuigi arutelu sel teemal siiski oli.

Poliitilisele konkurentsile ei aita kuidagi kaasa ka seaduse punkt, mis seab erakondade laenuvõtmisele rangemad piirid. Esmapilgul tundub ju kõik üllas, sest erakondade finantskäitumine peab olema vastutustundlik. Aga pange tähele, siiani oli väiksematel erakondadel vähemasti võimalus võtta laenu, et püsida vähegi pildil kampaania ajal, millesse mõni teine erakond matab miljoni või kaks riigieelarvest saadud eurot. Näiteks, kui tulevikus saab 2,9% toetust korjanud erakond riigilt 30 000 eurot, kogub veel 30 000 eurot liikmemaksudest, sest ta on kõige eeskujulikum liikmemaksude koguja, saab lisaks 30 000 eurot annetusi, siis, ennäe imet, saab ta 10 000 eurot veel ka laenu võtta. Ta võib teha sajatuhandlise kampaania, samal ajal kui need, kes saavad riigieelarvest toetust, maksavad kampaaniakuludeks miljoni või kaks. See muudab oluliselt konkurentsituatsiooni.

Seaduses on veel sätteid (nt erakorralise audiitorkontrolli tegemise õigus), mis loovad võimaluse keerata väiksematel erakondadel kraanid kinni, kui selle jaoks on ainult poliitilist tahet ja piisavalt kokkuleppesoovi. Samuti on kaunikesti keerulisse rolli pandud Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjon, kes peab ühel ajal olema nii nõustaja kui ka järelevalvaja. Loodan, et pidev rollikonflikt nende tööd päris võimatuks ei tee.

Muudetud erakonnaseadus poliitilist mitmekesisust ei suurenda, paotades uutele tulijatele ust vaid näiliselt. Rahvakeeli võiks seda, mille me täna siin vastu võtame, nimetada Potjomkini külaks või *pokazuhha*'ks. Võib kasutada

mõnda veel rahvalikumat väljendit, näiteks on viimasel ajal poliitikas tihti kasutusel olnud "kosmeetiline iluravi", mis tähendab tegevust, millel sisulist tulemust ei ole. Aga ühiskonna ootus, et poliitika ja valitsemine muutuksid ausamaks ja avatumaks, pole kuhugi kadunud. Selles on sotsiaaldemokraatide fraktsioon veendunud. Seepärast on meil võimatu selle seaduseelnõu poolt hääletada. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kas teil on protseduuriline küsimus, Andres Herkel?

Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Minu arvates on see, et Riigikogu liige, kes ühtegi fraktsiooni ei kuulu, ei saa täna selles debatis sõna võtta, üks diskrimineerimise erivorm.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh teile!

Andres Herkel

Agas kuna Priit Toobal nimetas minu nime, siis on mul küsimus. Kas mul on repliigiõigus? (Sumin.)

Aseesimees Jüri Ratas

Jah, palun! Repliigiõigus teil on.

Andres Herkel

Aitäh! Ma arvan, et härra Toobal peab seda seadust natukene suuremaks kingituseks, kui see tegelikult on. Ainus sisuline muudatus on siiski asutamispääsu alandamine 1000 liikmelt 500 liikmele. See oli Juku-Kalle ettepanek, mis läks komisjonis läbi ja seda ei vaidlustatud ka suures saalis. Ma kahetsen, et läbi ei läinud muud ettepanekud, mis puudutasid rahastamise ümberkorraldamist ning künnise alandamist.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Alustame eelnõu 439 lõpphääletuse ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, kuna eelnõu 439 nõuab Riigikogu koosseisu hääldenamust, siis teeme enne lõpphääletust kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 94 Riigikogu liiget, puudub 7.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 439. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 72 Riigikogu liiget, vastu 18 ja erapooletuks ei jäänud keegi.

Põhiseaduskomisjoni algatatud erakonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 439 on seadusena vastu võetud. (Tabel 4.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

2. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu (534 OE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume teise päevakorrapunkti juurde. Algab Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu 534 teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni aseesimehe Deniss Boroditši!

Deniss Boroditš

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Nagu te mäletate, on eelnõu eesmärk nimetada julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni liikmeks Aadu Musta asemel Enn Eesmaa ja Enn Eesmaa asendusliikmeks selles komisjonis Priit Toobal. Pärast eelnõu esimest lugemist arutasime seda põhiseaduskomisjonis 13. jaanuaril. Sellel istungil otsustas meie komisjon esitada Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepaneku alusel muudatusettepaneku, millega arvatakse erikomisjoni koosseisust välja Andres Herkel, nimetades tema asemel komisjoni liikmeks Ülo Tuliku. Ülo Tuliku asendusliikmeks nimetatakse Kaja Kreisman. See kõik toimus konsensuslikult.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, teile on küsimusi. Jevgeni Ossinovski, palun!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Esimesel lugemisel siin saalis arutati küsimuse üle, kas kriminaaluurimise all olev Riigikogu liige võib kuuluda sellisesse eripärasesse komisjoni, nagu seda on julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjon. Kas esimese ja teise lugemise vahel toimus põhiseaduskomisjonis jätkuarutelu selle ühe konkreetse kandidaadi sobivuse üle?

Deniss Boroditš

Aitäh! Ma mäletan neid diskussioone. Oli antud aeg muudatusettepanekute esitamiseks, igal Riigikogu liikmel oli see võimalus. Kahjuks neid komisjonile ei laekunud. Muus kontekstis komisjon seda teemat ei arutanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Ma avaldan kahetsust, et parlamendis on üks fraktsioon, kes ei usu põhiseaduses äratoodud süütuse presumptsiooni. Aga minu küsimus on pisut teise teema kohta. Mõnes mõttes on ka minu viga, et ma komisjonis seda küsimust ei tõstatanud, aga soovin siiski teada, kas parlament ei peaks selliste küsimuste puhul ühetaoliselt käituma. Kui Keskerakonna fraktsioon tegi kunagi ettepaneku teha muudatus riigieelarve kontrolli erikomisjonis, et vahetada välja n-ö aknaalune Riigikogu liige, siis leiti, et teda välja vahetada pole põhjust, aga Keskerakonna fraktsioon võiks ühe liikme sinna komisjoni juurde nimetada. Kas samamoodi poleks pidanud käituma ka praegu ja mitte Andres Herkelit n-ö välja puksima komisjoni liikme koha pealt, vaid IRL oleks võinud lihtsalt nimetada oma teise esindaja sinna komisjoni? Kas see olnuks ühetaoline käitumine? Kas see oleks olnud korrektsem?

Deniss Boroditš

Jah, see kõik oleks võib-olla olnud arutamist väärt, aga komisjonis keegi seda teemat ei tõstatanud. Komisjoni otsus võeti vastu ühehäälselt. Minul isiklikult ei ole siia midagi lisada.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ma lähen härra Ossinovski küsimusega veidike edasi. Kas sulle ei tundu, et komisjoni koosseis, mida hakatakse täna hääletama, võib pärssida komisjoni tööd?

Deniss Boroditš

Aitäh! See on subjektiivset laadi küsimus. Ma arvan, et me peame, olles parlamendi liikmed, lähtuma konkreetsest korrast. Seda on meie komisjon ka teinud. Mis puudutab emotsionaalseid hoiakuid, siis ma arvan, et igäihel on õigus oma arvamusele ja emotsionaalsele hoiakule.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Soovitakse. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud kolleegid! Kõnelen enda nimel. Minu meelest on julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjon eripärane komisjon, see ei ole selline komisjon nagu teised. Seetõttu ei tohiks minu hinnangul sinna määrata kriminaalkuriteos kahtlustatavat inimest. Asi ei ole süütuse presumptsioonis, asi on selles, kas tegevus, mis selles komisjonis toimub, lisaks sellele, et see on aus, ka näib aus ega riiva avalikkuse õiglustunnet. Veel võib välja tuua selle, et seaduse kohaselt võib piirata salastatud teabele juurdepääsu õigust nende isikute puhul, kes on kriminaalasjas kahtlustatavad. Ka selles kontekstis võib tekkida küsimus, kas sellel konkreetisel isikul võimaldatakse tegelikult selles komisjonis töötada. Samal ajal on selge, et komisjoni liikmete määramine on meie väljakujunenud tava kohaselt fraktsioonide pädevuses. Esimesel lugemisel juhtisin ma sellele tähelepanu ja tegin Keskerakonna fraktsioonile ettepaneku kõne all olev isik kellegi teisega asendada. Kuna seda tehtud ei ole, siis ei saa ma kuidagi seda eelnõu toetada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun, Lauri Vahtre, sõnavõtt kohalt!

Lauri Vahtre

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Ka mina tahan väljendada oma isiklikku hoiakut. Ühest küljest on loomulikult selge, et demokraatias ja parlamentarismis on omad reeglid, ja kui komisjonis on n-ö erakondade kohad, siis on erakondadel õigus neid kohti oma äranägemise järgi täita. Aga see reegel ei ole absoluutne. Rõhutan, väljendades kindlalt isiklikku seisukohta, et minu arvates on normaalne see, kui kapo uurib Toobalit, aga mitte see, kui Toobal uurib kapot. Seetõttu on ka minul väga raske seda eelnõu toetada ja ma teen seda ainult äärmise häda korral.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea juhataja! Head kolleegid! Maailmas on olnud aegade hämarusest peale üks imepärane instrument, mida nimetatakse peegliks. Ka siin Riigikogu saalis istuva 101 inimese hulgas on piisavalt palju neid, kes peaksid ühel hetkel endale meelde tuletama, mis asi on peegel, ja sellesse vaatama. Nähes sealt vastu vaatamas ebalevat, tüsenevat, hallinevat või ilusamaks muutuvat isendit, tuleks iseendalt küsida, kas see isend on elanud selliselt, et tal on õigus teiste peale näpuga näidata ja kritiseerida kedagi, kes võib-olla on isegi millegi vastu eksinud, aga keda ei ole selle eest karistatud. Sest see, kes on eksinud ja peaks karistatud saama, on ebamõistlikult pika aja jooksul olnud lihtsalt surve all. Karistust ei olegi talle nii lihtne määrata, sest sellel hetkel, kui see nn rikumine tekkis või seda üritati tekitada, ei vaadatud võib-olla jälle keegi peeglisse.

Kallitele sotsiaaldemokraatidele on mul sügav ja soe sõnum: ka teil võiks peegel olemas olla. Peegel võiks olla ka Jevgeni Ossinovskil. Mulle meeldib, et Eesti on unikaalne riik maailmas, kus maailmavaade muutub päevadega ja mõne nädala pärast saab selle vahetada uue poliitilise jõuga liitumise vastu. Eestis tuleb pahatihti ette, et pada sõimab katelt, ja mitte midagi ei juhtu. Siis sa istud siin ja kuulad ning elu suhteliselt hästi tundva inimesena

mõtled, et see vend, kes praegu räägib, võiks tasa olla.

(Vahelehiite: oh, õige!)

Aga ta ei ole tasa. Ma arvan, et elu ise paneb asjad paika ja sotsiaaldemokraatidest ei ole meil varsti üldse enam vaja rääkida. Sellepärast, et see ei ole see tee, mida Eesti vajab.

Aga ma rõhutan siiski veel: head kolleegid, ärge olgem kurjad, vaadake peeglisse ja ajage Eesti asja! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Sõnavõtt kohalt, Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Ma siiralt tänan Aivar Riisalu ja tahan kallitele kolleegidele soovida, et mitte kunagi ei peaks keegi teist olema kriminaaluurimise all!

Aseesimees Jüri Ratas

Ma palun Riigikogu kõnetooli Kalle Laaneti!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Ma kasutan näitleja Mari-Liis Lille väljendit ja küsin, mis on sellel pildil valesti, kui me selle asja ära hääletame. Kolleeg Priit Toobal ütles, et ta ei soovi, et keegi oleks kriminaaluurimise all. Täpselt samamoodi ei taha seda mina. Ka mina olen uurimise all olnud. Aga minu arvates peaksid selles saalis olevatel inimestel olema teatud eetilised reeglid, millest üle ei astuta. Kahjuks need ei tööta, mis minu arvates on ääretult kurb. Aivar rääkis siin peeglist. See kõik on ilus jutt. Aga mõelgem ka sellele, kuidas need asjad väljastpoolt paistavad ja kuidas saavad teatud ametnikud teatud dokumentidega minna sellesse komisjoni, kui nad teavad, et nad ei tohi nendega sinna minna. Minu arvates oleks olnud kõige lihtsam, kui Keskerakonna fraktsioon oleks rahulikult selle üle mõelnud ega oleks härra Toobalit asendusliikmeks esitanud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kui te seda veel ei tea, siis ütlen teile, et tegelikult ei ole Eestis seaduse ees süütuid inimesi. On lihtsalt neid, kellega kapo pole veel tegelema hakanud. Aga mitte selleks ei tulnud ma siia pulti, vaid selleks, et jumalat tänada, sest täna näen ma imet, mida ealeski poleks uskunud.

Te olete kõik poliitikud. Kas te teate, mida rahvas teist arvab? Minust ka muidugi, sest minagi olen poliitik. See on kõige räpasem amet ilmas, mis olla võib. Kui sellest saalist siin rääkida, siis, teate, kui keegi kellegi kohta siin midagi öelda võib, siis on see ainult valija. Teie lõpetage oma süüdistused! Ma küll näen, kuidas Ossinovskile ja Vahtrele kasvavad tiivakesed, aga see on ainult illusioon, sest pühakuid siin saalis ei ole. Me tegeleme poliitikaga ja see on seotud väga raskete otsuste, läbirääkimiste, otsingutega jne. Aitab sellest, et meist siin koolipoisikesi tehakse ja üldsust lollitatakse! Kui teil ongi esialgu enam-vähem puhas reputatsioon, siis oodake ära see aeg, mil kapo teie vastu huvi tundma hakkab, ja see puhas reputatsioon on momentaanselt minevik. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun, sõnavõtt kohalt, Tõnu Juul!

Tõnu Juul

Täna! Lugupeetud parlamendiliikmed! Te unustate selle kõige ilusa kõrval, mis te olete siin rääkinud, ühe väga tõsise asja. Meil on alati õigus anda hinnangut oma kolleegidele parlamendis. Mina ei kahtle mitte grammigi, et need inimesed, kellest täna juttu on, saavad positiivse hinnangu. Nii et ma arvan, et me võiksime hakata otsustama.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ega sõnavõtte ei ole, sulgen läbirääkimised. Alustame eelnõu 534 muudatusettepanekute läbivaatamist. On laekunud üks muudatusettepanek juhtivkomisjonilt. Oleme muudatusettepaneku läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et pärast teise lugemise lõppemist tuleks eelnõu 534 panna lõpphääletusele. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 534. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 42 Riigikogu liiget ja vastu 2, erapooletuks ei jäänud keegi.

Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu 534 on otsusena vastu võetud. (Tabel 5.)

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

3. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Riigieelarve kontrolli erikomisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu (540 OE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kolmanda päevakorrapunkti juurde. Algab Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Riigieelarve kontrolli erikomisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu 540 teine lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni aseesimehe Deniss Boroditši!

Deniss Boroditš

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Selle eelnõu eesmärk on nimetada Riigikogu riigieelarve kontrolli erikomisjoni liikmeks Kajar Lemberi asemel Jüri Morozov. Muudatusettepanekuid eelnõu kohta laekunud ei ole. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on soovi küsida? Küsimusi ei ole. Hea ettekandja, ma tänan teid! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Eelnõu 540 kohta muudatusettepanekuid laekunud ei ole. Me võime juhtivkomisjoni ettepaneku kohaselt minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 540. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 63 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole.

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Riigieelarve kontrolli erikomisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu 540 on otsusena vastu võetud. (Tabel 6.)

Kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

4. Riigikogu otsuse "Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2014–2020 "Teadmistepõhine Eesti" heakskiitmine" eelnõu (529 OE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume neljanda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2014–2020 "Teadmistepõhine Eesti" heakskiitmine" eelnõu 529 teine lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli kultuurikomisjoni esimehe Urmas Klaasi!

Urmas Klaas

Härra aseesimees! Austatud kolleegid! Käesoleva eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 4. novembril m.a. Esimene lugemine toimus suures saalis 18. detsembril. 7. jaanuariks s.a, kui oli muudatusettepanekute esitamise tähtaeg, ühtegi muudatusettepanekut kultuurikomisjonile ei laekunud. Kultuurikomisjon valmistas eelnõu teiseks lugemiseks ette 13. jaanuaril ning otsustas saata eelnõu teisele lugemisele tänaseks, 22. jaanuariks 2014. Kultuurikomisjon otsustas konsensuslikult teha täiskogule ettepaneku panna eelnõu pärast teise lugemise lõpetamist lõpphääletusele. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Enn Eesmaa, palun!

Enn Eesmaa

Aitäh! Ma palun sinu kommentaari sellele, mida on väga paljudes ringkondades arutatud. Kas on õige selline põhimõte, et publikatsioonide tsiteeritavus on mõnevõrra olulisem kui teised aspektid? Kuidas muutub uues strateegias rahastamis põhimõte?

Urmas Klaas

Aitäh! Seda küsimust kultuurikomisjon otsuse eelnõu teiseks lugemiseks ette valmistas ei arutanud. Aga võin öelda, et kultuurikomisjon arutas selle nädala esmaspäeval Eesti Teadusagentuuri tööle rakendamist ja teaduse rahastamise temaatikat ning ka see teema oli päevakorral. Pikemalt ma seda ei lahkaks, sest

see ei ole selle punkti teema. Aga võin teie rahustuseks öelda, et tsiteeritavus ei ole enam nii oluline kui mõne aja eest.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud komisjoni esimees! Eesti teaduse arendamise kontekstis on korduvalt rõhutatud, et meil on vaja jõuda selgusele, mis on õigem, kas rahastada vaid teaduse absoluutseid tippe või paljusid valdkondi, andes nii võimaluse palju suuremale hulgale teadustöötajatele. Kumba seisukohta teie komisjoni esimehena toetate?

Urmas Klaas

Aitäh! Pean jällegi kahetsusega ütlema, et selle otsuse eelnõu teist lugemist ette valmistades kultuurikomisjon seda teemat ei arutanud. Aga loomulikult on õige, et teaduse rahastamises toimuvad praegu suured muutused. Teadusagenduur rakendub tööle, hindamiskomisjonid töötavad, on olemas nii institutsionaalsed uurimistoetused kui ka personaalsed uurimistoetused ja nendevaheline tasakaal on kahtlemata arutamist väärt teema. Võib-olla tulebki leida nende kahe vahel tasakaal, et noortel teadlastel oleks võimalik pärast doktoritöö kaitsmist aktiivse teadustegevusega jätkata ja nendel, kes juba mõtlevad rahulikuma aja peale, oleks võimalik väärikalt aktiivsest teadusest lahkuda.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud komisjoni esimees! Teaduse reformimine on teadlaste seas tekitanud poleemikat, sest senise 1900 palgalise teadustöötaja koha asemel hakatakse tulevikus finantseerima 600–650 teadustöötajat. Peaminister on öelnud, et need väited ei ole õiged, aga minister Aaviksoo sõnade järgi on tegemist spekulatiivse mõttearendusega, millel on siiski oma tõepõhi all. Palun selgitage, mitut täiskoormusega teadlase ametikohta plaanib riik edaspidi rahastada!

Urmas Klaas

Täna väga! Pean taas kahetsusega ütlema, et seda küsimust me otsuse eelnõu teiseks lugemiseks ettevalmistamise käigus ei arutanud. Ma võin anda teile väga põhjaliku ülevaate sellel teemal, mille kohta te küsisite, ja võin saata teile ka kirjaliku materjali. Kultuurikomisjon arutas seda esmaspäeval ja ta jätkab neid arutelusid.

Aseesimees Jüri Ratas

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, härra juhataja! Austatud komisjoni esimees ja esindaja! "Teadmispõhise Eesti" märksõnad on teadmised ja innovatsioon. Samas pööratakse ülikoolides suuremat tähelepanu sellele, et üliõpilased oma bakalaureuse- ja magistritöodes äärmise täpsusega autoriteetidele viitaksid. Mil määral soosib see süsteem teie hinnangul uute teadmiste teket?

Urmas Klaas

Aitäh! Väga filosoofiline küsimus. Soosib vägagi ja soosib nii fundamentaaluringuid kui ka teadmiste rakendamist. Selles strateegias ongi tähelepanu pööratud teadmiste ellurakendamisele, et oleksid olemas praktilised seosed ning valitsusasutuste ja ülikoolide vahel toimuks horisontaalne koostöö. Siis on võimalik teha ka sektoritevahelisi, interdistsiplinaarseid uuringuid ja saab nende tulemusi ellu viia.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea komisjoni esimees! Teist lugemist ette valmistades on komisjonil võimalik kasutada kahte erinevat lähenemist. Meie väärikas kultuurikomisjon võib lihtsalt vaadata, et muudatusettepanekuid ei ole esitatud, ja ega siis arutelu vist väga mitu minutit ei kesta. Aga nagu sa juba väga kaunisti ütlesid, see teema on ju komisjonis arutelu all edaspidigi, nii sellel nädalal kui ka järgmistel nädalatel ja seda arutatakse kindlasti hiljemgi. Mitmed teadusvaldkonna väärikad esindajad on avaldanud oma eriarvamust ja väljendanud muret nende muudatuste pärast. Meie fraktsioonis tõusetusidki need teemad

just nende kirjutiste ja pöördumiste tõttu. Võib-olla on kohane viidata ka tulevastele aruteludele ja rääkida sellest, mida mõtleb kultuurikomisjon teha peale eelnõu otsusena vastuvõtmist.

Urmas Klaas

Aitäh! Me kindlasti jälgime selle strateegia ellurakendamist. Tegemist on väga olulise strateegiaga, aga mitte ainult. Nagu ma ütlesin, esmaspäeval olid meil arutluse all teaduse rahastamise aspektid. Me peame komisjonis mõtlema – minu ettepanekul on see juba järgmisel esmaspäeval päevakorras –, kuidas me selle aruteluga edasi läheme. Siin on tõepoolest, mille üle aru pidada. Tuleb mõelda sellele, kuidas kõik selle info teada saaksid. Praegu on üsna palju sellel teemal ka desinformatsiooni, loomulikult on väga palju emotsioone. Ajakirjandusest on läbi käinud sellised kolossaalsed arvud, mille kohta küsis kolleeg Tarmo Tamm. Riigikogu liikmed peavad siin selgust saama, nii et arutelud kindlasti jätkuvad ka strateegia ellurakendamise üle. Aga me oleme kultuurikomisjonis seni püüdnud neid asju lahus käsitleda. Natuke laiemad teemad on konkreetselt selle strateegiaga seotud, aga me arutame ka kitsamalt teadusagentuuri tööle rakendamist ja teaduse rahastamist mitmesuguste uurimistootuste abil.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, siin saalis on kuus pingirida ja vähemalt kolmest kostab päris kõva sumin ning lisaks kostab seda ka saali tagaosast. Ma palun austada ettekandjat ja neid, kes soovivad esinejat kuulata!

Urmas Klaas

Meil käib juba strateegia ellurakendamine.

Aseesimees Jüri Ratas

Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja, vaigistavate märkuste eest! Austatud ettekandja! Paljud teadlased ütlevad, et teadlaseks ei saa õppida, vaid teadlaseks sünnitakse. Kas kõnealune strateegia tagab, et meie tulevase Einsteini ja Nobeli preemia kandidaate märgatakse juba koolis ja nende anded arendatakse välja, et neile oleksid

tulevikus kõik ukсед lahti ja nad ei kaotaks teaduse tegemise pisikut, mis neile võib-olla emapiimaga kaasa on antud?

Urmas Klaas

Aitäh! See strateegia nii sügavale üldharidusse või koolieelsete lasteasutuste tegevusse ei sukeldu. Need on kindlasti väga olulised teemad, mille kohta sa küsid. Mulle on meeldinud alati rõhutada, et hariduse kolm komponenti – teadmised, oskused ja loovus – peavad olema tasakaalus. Siin on kindlasti oluline loovuse pool. Samas seostub see hariduslike erivajadustega, milleks on ju ka andekus. Seda on vaja märgata ja toetada. Kõik need teemad on aktuaalsed ning need on nii Haridus- ja Teadusministeeriumis kui ka kultuurikomisjonis olnud arutelu all ja tulevad edaspidigi arutlusele. Need teemad, kuidas teha kool huvitavamaks ja kuidas ta peaks toetama õpilase loovust, on praegu kõne all, aga konkreetselt selle strateegia raames ei ole me neid arutanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Soovitakse. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Ene Ergma!

Ene Ergma

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Kõigepealt tahan teile endise teadlasena ja akadeemikuna öelda, mis paneb paika teaduse ja selle, kes on teadlane. See on kvaliteet, kusjuures mitte kvaliteet Eesti Vabariigis, vaid kogu maailmas. Kui seda ei ole, siis on samamoodi nagu vahetevahel spordis, et meil on Eesti meistrid, aga maailmameistreid ei ole.

Aga täna ootab meie heakskiitu Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2014–2020 "Teadmistepõhine Eesti". See on juba kolmas teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia. Esimese võttis Riigikogu vastu 2001. aastal. Olin toonase Eesti Teadusfondi nõukogu esimehena ja Eesti Teaduste Akadeemia asepresidendina väga tihedalt seotud esimese strateegia ettevalmistamisega. Mäletan, kui palju vaidlusi tekkis prioriteetsete suundade kindlaksmääramisel, sest kõne all oli üle paarikümne suuna. Tõsise diskussiooni tulemusel koorus neist välja kolm võtmevaldkonda: kasutajasõbralikud infoteh-

noloogiad ja infoühiskonna areng, biomeditsiin ning materjalitehnoloogiad. Tolle aja valik on osutunud edukaks, sest nendel suundadel on saavutatud häid tulemusi alusteadustes. Samuti on olnud teadussaavutuste siire majandusse just nendel suundadel kõige suurem.

Ka Eesti teadus- ja arengutegevuse ning innovatsiooni strateegia 2014–2020 "Teadmistepõhine Eesti" toob perspektiivsete kasvualdkondadena esile samad suunad: IKT, tervisetehnoloogiad ja -teenused (nt biotehnoloogia ja e-tervis) ning ressursside efektiivne kasutamine (nt materjaliteadus ja -tööstus, innovaatiline ehitus ehk "tark maja", keemiatööstus jm). Tänu üle kümne aasta tagasi vastuvõetud õigetele otsustele on need valdkonnad teinud läbi tõsise arengu ja nüüd seatakse eesmärgiks loodud potentsiaali kasutamine Eesti arengu ja majanduskasvu heaks. Prioriteetide seadmisel on aluseks uus, nutika spetsialiseerumise meetodika. Et valdkonnaülene koordineerimine läheks sujuvamalt, on tehtud täpsustusi juhtimis- ja seireküsimustes.

Strateegia ettevalmistamisel on sisendina kasutatud rahvusvahelisi ja riigisiseseid hindamisi ja raporteid. Strateegia on põhjalikult läbi arutanud mitmed huvigrupid, näiteks Eesti Teadusagentuur, Eesti Teaduste Akadeemia, Eesti Biokeskus, ülikoolid ja Eesti Kaubandus-Tööstuskoda. Olles ise tutvunud strateegia ühe esialgse variandiga, võin öelda, et strateegia on arutelude käigus tunduvalt paremaks muutunud. Väga tähtis on, et on välja toodud strateegia rahastamise kava, kus on aastate ja vastutajate kaupa fikseeritud konkreetsete tegevused ja nende maksumus neljal (1 + 3) aastal. Sellised indikaatorid annavad strateegiale tugeva toetuse.

Tahan strateegia kontekstis toonitada, et uuel Euroopa Liidu rahastamisperioodil 2014–2020 on Haridus- ja Teadusministeerium ülikoolidele ette näinud meetme koos eelarveliste vahenditega, mis on lisaks muudele tegevustele mõeldud selleks, et toetada ülikoolide koostööd ettevõtetega. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning EAS-i roll on tagada, et ettevõtted esitaksid uuel perioodil ülikoolidele ja teadusasutustele senisest targemaid tellimusi, ülikoolid omalt poolt peavad aga varasemast rohkem panustama energiat ja ressursse. Selline sünergia võib anda väga häid tulemusi. Loodame, et ülikoolide ja ettevõtjate

koostöö muutub aastast aastasse veelgi efektiivsemaks.

Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon toetab Eesti teadus- ja arengutegevuse ning innovatsiooni strateegia 2014–2020 "Teadmistepõhine Eesti" heakskiitmist ja loodab strateegia ambitsioonikate eesmärkide täitumist. Suur tänu!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Mart Meri!

Mart Meri

Aitäh! Palun lisaiega!

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit lisaiega, kokku kaheksa minutit.

Mart Meri

Teadus- ja arengutegevuse ning innovatsiooni strateegias on tehtud hulk olulisi poliitilisi valikuid ja sihiseadmisi aastani 2020. Eesti riigi, rahva ja ühiskonna seisukohalt saab teadustegevuse strateegiat võrrelda kultuuripoliitika põhialuste ning julgeolekupoliitika aluste tähenduse ja mõjukusega. Lisaks riigisisestele eesmärkidele seab strateegia sihid, milline peaks olema Eesti teaduse positsioon rahvusvahelises konkurentsisis. Võib ja tulebki öelda nii, et strateegia "Teadmistepõhine Eesti" on kokkulepe teadlaskonna ja riigi vahel selles, mida ühiskond ootab teadlastelt ning mida teadlased on suutelised ühiskonnale andma. Ikka selle nimel, et Eestis elavate inimeste heaolu suureneks nii vaimses kui ka materiaalses mõttes ja parimal juhul nii, et Eesti teadlaste töötulemused suurendaksid heaolu ka väljaspool Eestit.

Niisiis peaks strateegia tähendama kokkulepet parimal moel. Laiemas avalikkuses ei ole strateegia suuremat tähelepanu pälvinud. Ilmselt on kõige laiem avalikkus, kes enne selle dokumendi ametlikuks muutumist sellega tegeleb, praegu siinsamas parlamendi suures saalis. Seetõttu kasutan ma vabadust kõnelda ka paarist tumedamast asjast.

Kindlasti üks olulisemaid lauseid meile siin parlamendis on leheküljel 16, mis sedastab väga realistlikult, nii heas kui ka halvast, et hiljemalt aastaks 2018 peab Eestil olema plaan,

kuidas teadus- ja arendustegevuse rahastamine lahti haakida Euroopa Liidu tõukefondidest. See plaan valmib mõistagi kas siin saalis kelleltki raha ära võttes või riigi maksupoliitikat muutes.

Aga üks karmilt tume lause on ka leheküljel 9 peatükis "Eesmärkide saavutamise meetmed". See kõlab nii: "Esitamata jäävad sellised tegevused, mille rõhutamise ei ole strateegias tähtis või mille suhtes ei planeerita suuremaid muutusi." See on väga laia tähendusväljaga lause. Vaatame seda lauset näiteks humanitaar- ja sotsiaalteaduste taustal, mida strateegias peaaegu ei mainitagi või kui mainitakse, siis justkui vabandust paludes, põhiseaduses peale surutud kohustusena. Näide leheküljelt 6 (see tekst on pealegi keeleliselt vigane): "Põhiseaduse järgi tuleb hoida ja arendada Eesti keele ja kultuuri alast TAd. Teadmiste edasiandmiseks ja rakendamiseks tuleb arendada humanitaarteadusi, sh soodustada nende valdkonnaülesust." Mida see küll tähendada võiks? Selle lause juures on viitelink, mille tagant võib leida Teadus- ja Arendusnõukogu arutelu-paberi aastast 2012, mis on suuresti olnud käesoleva strateegia mustand – väga lahtise tekstiga. Seal oligi absats, millele strateegia kokkukirjutajad viidata on tahtnud: "Fookuses peaksid olema täppis-, loodus-, tehnika- ja meditsiiniteadused, ülejääva vaba raha saaks suunata sotsiaali-humanitaari." Ülejääva vaba raha! Kas see tähendab, et sotsiaali-humanitaari nimetamine ülejäägiks ei ole tähtis või ei kavandata sotsiaalis-humanitaaris suuremaid muudatusi? Kas siin ikka on olemas kokkulepe humanitaar- ja sotsiaalteadlastega?

Edasi räägin tabelitest, kus on rahanumbrid, suhtarvud ja indikaatorid. Siingi on segadust õige palju. Tabelid on põhitekstis ja üks oluline neist on ka seletuskirjas. Strateegia siht on järgmisel aastal tõsta teadus- ja arendustegevuse rahastamise tase riigi ja kohalike omavalitsuste eelarvetes 1%-ni SKT-st ning edaspidi seda taset hoida. See on väärt siht. Põhitexti ja seletuskirja tabelleid kõrvutades tuleb aga järeldada, et seda 1%-list taset saab hoida ainult tänu kohalike omavalitsuste panusele. 2015. aastaks on seda kavandatud 31 miljonit, 2016. aastaks 38 miljonit ja 2017. aastaks 31,4 miljonit eurot. See tähendab, et kolme lähema aasta jooksul tuleb umbes 100 miljonit eurot

kohalike omavalitsuste kaudu. Kas omavalitsused on sellest ikka teadlikud?

Valitsuse retoorika vähemalt ajakirjanduses on olnud, et teadus- ja arendustegevuse rahastamine suureneb pidevalt, tabel strateegia lehekülgedel 16 ja 17 lükkab selle retoorika aga selgelt ümber. Veelgi enam, teadus- ja arendustegevuse riigipoolne rahastamine mitte ei suurene, ei jää samale tasemele, ei stabiliseeru, vaid hüpleb aastati kord üles, kord alla, umbes paarikümne miljoni euro kaupa. Aastaks 2020 on riigi osa indikatiivse absoluutarvuna kavandatud ligi 17 miljoni euro võrra väiksemana käesoleva aasta tasemest. Kas nii tagatakse tasakaalustatud areng, teadlaskarjäär noortele, Eesti riigisiseste vajaduste katmine ja Eesti esilhoidmine rahvusvahelises konkurentsis?

Ei, tuleb välja, et teadus on Eestis kahanev valdkond. Sisuliselt on ta seda olnud juba alates aastast 2008, sest vana süsteemi järgi on sihtfinantseerimine, baasfinantseerimine, infra-toetus ja ka grantide summa absoluutväärtuses püsinud muutumatuna. Palju räägitud kasv on tänu teadlaste jonnakale tööle tulnud muudest allikatest, esmajoones erasektorist ja Euroopa Liidust. Aga nagu strateegia ütleb, hakkab edaspidi kahanema ka Euroopa Liidu tõukefondide osa.

Praegu alanud murrang Eesti teaduses on võib-olla võrreldav Nõukogude süsteemist väljumise ajaga. Murrangut veab Eesti Teadusagentuur, mille viimaste kuude tegevus on tekitanud teadlaskonnas segadust, pingeid ja muret. On kommunikatsioonihäireid, on valesalt pörkuvaid põhimõtteid, on hägusust riiklikes ja rahvuslikes sihtides.

Eelmise nädala esmaspäeval pöördus haridusministri poole Rektorete Nõukogu, kes leidis, et praegune olukord seab ohtu Eesti teaduse mitmekesisuse ning Eesti arenguks hädavajaliku teadlaste ja innovaatorite järelkasvu tagamise. Rektorid leiavad, et seeläbi satub ohtu ka strateegia eesmärkide täitmine.

Selles äärmiselt pingestunud olukorras teen sotsiaaldemokraatide saadikurühma nimel ettepaneku Eesti teadus- ja arendustegevuse strateegia teine lugemine katkestada ning anda vähemalt nii palju lisa-aega, et kultuurikomisjon saaks korraldada seni toimumata koosoleku, kus koos teadlaskonna esindajatega oleks võimalik arutada praeguse olukorra ja

strateegia sihtide kooskõla või vasturääkivusi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei ole esitatud. Kuna Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt on tulnud ettepanek eelnõu teine lugemine katkestada, siis tuleb meil see tore ettepanek läbi hääletada.

Lugupeetud kolleegid, panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 529 teine lugemine katkestada. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 17 ja vastu 36 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Lugupeetud kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2014–2020 "Teadmistepõhine Eesti" heakskiitmine" eelnõu 529. Palun hääletada!

Poolt hääletas 47 ja vastu 19 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi.

Eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 7.)

5. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (506 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 506 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnepulti rahanduskomisjoni liikme Peeter Laursoni!

Peeter Laurson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 506 algatas Vabariigi Valitsus m.a 14. oktoobril. Esimene lugemine lõpetati 6. novembril ja muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oli 13. novembril. Ühtegi muudatusettepanekut ei esitatud. Eelnõu teine lugemine toimus rahanduskomisjonis s.a 14. jaanuaril. Komisjon tegi eelnõus konsensuslikult ühe muudatuse. Sellega sätestatakse seaduse mõne osa jõustumise aeg. Muudetakse seaduse § 2 lõiget 2 ja sõnastatakse see järgmiselt: "Käesoleva seaduse § 1 punktid 1–4, 8–12, 14,

15, 17–20, 23 ja 24 jõustuvad 2014. aasta 1. märtsil." Seaduse üldine jõustumise aeg on 1. jaanuaril 2015, kuid oli kavandatud, et osa sätteid jõustub varem, 1. jaanuaril 2014. Me jõuame eelnõu eeldatavasti lõpuni menetleda jaanuari jooksul ning seaduse vastuvõtmisele järgnevad toimingud jõuab ära teha 1. märtsiks. Seetõttu saab kõnealused sätted jõustada 1. märtsil.

Rahanduskomisjon otsustas konsensuslikult saata eelnõu täiskogu päevakorda 22. jaanuariks, teha ettepaneku teine lugemine lõpetada ning kui teine lugemine lõpetatakse, siis on meil ettepanek saata eelnõu kolmandale lugemisele 29. jaanuariks. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Peeter Laurson! Küsimusi teile ei ole. Kas kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu kohta, nagu ettekandja juba ütles, on tehtud üks muudatusettepanek, mis on täielikult arvestatud.

Me oleme jõudnud selleni, et seaduseelnõu 506 teine lugemine on lõpetatud.

6. Liiklusseaduse ja väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (508 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud liiklusseaduse ja väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu 508 teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnepulti majanduskomisjoni aseesimehe Urve Palo!

Urve Palo

Tere päevast, lugupeetud eesistuja ja head kolleegid! Majanduskomisjon käsitles liiklusseaduse ja väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu 508 teisele lugemisele saatmist oma korralisel istungil 17. detsembril. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist oli sellele arutelule kutsutud teede- ja raudteosakonna juhataja Ain Tatter. Esitatud oli kaks muudatusettepanekut, ühe oli teinud majanduskomisjon ja teise Kristen Michal. Mõlemad ettepanekud võeti konsensuslikult arvesse.

Esimese muudatusettepaneku sisu on lühidalt öeldes järgmine. Eelnõus viidatakse

Euroopa Liidu liikmesriigi sõidukite riiklike registreerimisandmete vahetamiseks määratud pädevale asutusele, aga sõnastusest võib jääda selgusetuks, kas andmete säilitamise tähtaeg kehtib ka Maanteeameti kohta, kes Eestis sõidukite riiklike registreerimisandmete vahetamisega tegeleb. Seetõttu lisatakse sellesse lõikesse sõnad "Maanteeameti või teise", täpsustamaks, et andmete säilitamise ja kustutamise kohustus laieneb ka Maanteeametile.

Teise parandusettepaneku on läbi arutanud Justiitsministeeriumi asjatundjad ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valdkonnaekspertid. Võimalusele, et eelnõu väärilt tõlgendatakse, on tähelepanu juhtinud ka politsei. Muudatuse kohaselt on tõlgi kohalolu väärteomenetluses kohustuslik alates väärteoasja arutamisest maakohtus (seda muidugi juhul, kui tegu on inimesega, kes eesti keelest aru ei saa). Kui aga menetlusalune isik või tunnistaja taotleb tõlgi kaasamist väärteoasja kohtuvälises menetluses, kuna riigikeeleoskus ei ole piisav, et menetlustoimingust aru saada, siis on see võimalus olemas.

Lühidalt on see muudatusettepanekute kohta kõik. Nagu öeldud, kiitis komisjon kõik muudatused konsensuslikult heaks, tegi ettepaneku teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis on meil ettepanek saata eelnõu kolmandale lugemisele 29. jaanuariks. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Urve Palo! Ka teile ei ole küsimusi. Kas kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Nagu kolleeg Palo ütles, on esitatud kaks muudatusettepanekut. Vaatame need läbi. Esimese muudatusettepaneku on esitanud majanduskomisjon ja ettepanekut on täielikult arvestatud. Teise muudatusettepaneku on esitanud kolleeg Kristen Michal ja juhtivkomisjon on seda ettepanekut täielikult arvestanud. Me oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Võime konstateerida, et seaduseelnõu 508 teine lugemine on lõpetatud.

7. Avaliku teabe seaduse, elektroonilise side seaduse ja hädaolukorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (524 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud avaliku teabe seaduse, elektroonilise side seaduse ja hädaolukorra seaduse muutmise seaduse eelnõu 524 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnepulti majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Valitsus esitab teile avaliku teabe seaduse, elektroonilise side seaduse ja hädaolukorra seaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu põhiline eesmärk on arendada edasi riigi infosüsteemi koosvõimelist toimimist. Selleks näeb seaduseelnõu ette, et Riigi Infosüsteemi Amet saab lisamandaadi järelevalve ja muude koordineerivate tegevuste jaoks. Eesmärk on, et riigi infosüsteemi kuuluvate infosüsteemide arendamisel ja pidamisel arvestataks koostöömiseks vajalike kokkulepitud reeglitega. Seni on selline seadustatud, läbipaistev ja otsene järelevalvevõimalus Riigi Infosüsteemi Ametil puudunud.

Lisaks nähakse ette Riigi Infosüsteemi Ameti järelevalve ulatus. See puudutab nõudeid, mis käsitlevad andmekogude asutamist, kasutusele võtmist ja pidamist, riigi infosüsteemi kindlustavate süsteemide (nt turvasüsteemid) kasutamise nõudeid, samuti andmekogude ja infosüsteemide X-teega liidestamise nõudeid. Järelevalve subjektid on riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutused, avalikke ülesandeid täitvad eraõiguslikud isikud ja X-teega liidestatud infosüsteemide pidajad.

Lisaks avaliku teabe seaduse ja elektroonilise side seadusele muudetakse hädaolukorra seadust. Selle eesmärk on sätestada Riigi Infosüsteemi Ameti järelevalvepädevus elutähtsa teenuse osutamiseks kasutatavate infosüsteemide ning nendega seotud infovarade turvameetmete alalise rakendamise üle. Elutähtsa teenuse osutajad määratakse kindlaks tulenevalt hädaolukorra seadusest ja täpsemalt teeb seda Vabariigi Valitsus.

Ma arvan, et see oli kõik oluline nimetatud eelnõu kohta. Palume seda eelnõu toetada!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Küsimusi teile ei ole. Ma palun kõnepulti majanduskomisjoni liikme Arto Aasa!

Arto Aas

Majanduskomisjon arutas seda eelnõu m.a 12. detsembril. Komisjoni istungilt puudus komisjoni liige Tõnis Palts, selle eest olid kohal majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts, Riigi Infosüsteemi Ameti järelevalveekspert Jana Orlovski ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi sideosakonna juhataja Tõnu Nirk. Eelnõust minister juba andis ülevaate. Midagi väga poliitilist siin ei ole, pigem on see halduse korraldamise küsimus.

Komisjonis arutati selle üle, kas selle eelnõu võiks liita eelnõuga 536, mis tuleb meil täna järgmisena arutelule ja käsitleb sama valdkonna küsimusi. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium toetas kahe eelnõu liitmist edasise menetluse käigus.

Komisjonis küsiti, millest tuleneb eelnõuga tehtavate muudatuste vajadus. Lühike seletus on see, et on soovitud luua seadustes suuremat selgust. Edaspidi peaks olema üheselt arusaadav, et järelevalvefunktsioon on Riigi Infosüsteemi Ametil. Praegu on seadus sõnastatud nii, et järelevalvet teeb MKM või tema määratud valitsemisala asutus. See sõnastus ei ole väga selge.

Uuriti, milline on Riigi Infosüsteemi Ameti tavapärane järelevalveprotseduur. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindaja andis selgitusi, et kui on toimunud mingi info- turbeintsident, siis RIA kontrollib seda. Tema kontrollitavate hulgas on eelkõige kohalikud omavalitsused ja ministeeriumid. Arvati ka, et järelevalveks on ressursse piisavalt. Riigi Infosüsteemi Ameti järele valvab omakorda Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Rohkem eelnõu sisust juttu ei olnudki.

Nüüd räägin komisjoni otsustest. Me tegime esiteks ettepaneku võtta eelnõu täiskogu päevakorda 22. jaanuariks 2014, teiseks on meil ettepanek esimene lugemine lõpetada ja kolmandaks teeme ettepaneku määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 5. veebruar

2014 kell 17. Kõik otsused võeti vastu konsensuslikult. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Arto Aas! Küsimusi teile ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määrän eelnõu 524 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 5. veebruari kell 17.

Eelnõu 524 esimene lugemine on lõpetatud.

8. Elektroonilise side seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (536 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud elektroonilise side seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 536 esimene lugemine. Palun veel kord ettekandeks kõnepulti majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi!

Juhan Parts

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Elektroonilise side seaduse ja riigilõivuseaduse muutmine muudab elektroonilise side valdkonna riiklikku korraldust ja järelevalvepädevust puudutavaid sätteid. Praegu on elektroonilise side valdkonna regulaatori vastutus jagatud Tehnilise Järelevalve Ameti ja Konkurentsiameti vahel. Tehnilise Järelevalve Ameti ülesanne on seni olnud sageduste ja numeratsiooni kui piiratud ressursi jagamine, selle kasutamise korraldamine ning järelevalve sageduste ja numeratsiooni kasutamise, side- teenuste osutamise ja aparatuuri nõuetele vastavuse üle. Konkurentsiameti pädevuses on aga elektroonilise side reguleeritavate turgudega, kuluarvestuse ja tariifidega, universaalteenusega ning sidevõrkudele juurdepääsu ja sidumisega seonduvad funktsioonid.

Senine regulatiivne mudel on toiminud hästi, kuid me näeme elektroonilise side valdkonnas järjest rohkem konsolideerumist, ka tehnilist konsolideerumist, tehnoloogia ja turu mõistes, mistõttu regulaatorite tegutsemise efektiivsus on väga oluline tegur elektroonilise side arengus. Selle tõttu teeb seaduseelnõu ettepaneku koondada elektroonilise side regulaatori funktsioonid ühte järelevalveasutusse.

See on meie ettepaneku kohaselt Tehnilise Järelevalve Amet.

Riigilõivuseaduse muudatused näevad ette, et riigilõivu televisiooni- ja raadioteenuse tegevusloa taotluse läbivaatamise eest makstakse Tehnilise Järelevalve Ametile. Varem tuli see riigilõiv tasuda Kultuuriministeeriumile.

Palume seda eelnõu toetada!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Küsimusi ei ole. Palun veel kord ettekandeks kõnepulti majanduskomisjoni liikme Arto Aasa!

Arto Aas

Riigikogu majanduskomisjon arutas seda eelnõu 12. detsembril m.a. Kohal olid kõik komisjoni liikmed, välja arvatud Tõnis Palts. Eelnõu tutvustasid minister Juhan Parts ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi sideosakonna juhataja Tõnu Nirk. Üldise ülevaate eelnõust minister juba andis. Nagu eelmise eelnõu arutelul juttu oli, on peale esimest lugemist kavas eelnõud 524 ja 536 ühendada.

Nüüd räägin arutelu käigust ja küsimustest, mida komisjonis esitati. Küsiti, kas Konkurentsiameti ametnikud edaspidi konkurentsiküsimustega enam ei tegele. Vastuseks kõlas, et ameti põhiülesanne on ja oli valdkonnaspetsiifiliste turgude analüüs, mida algselt, veel aastal 2005, oli 18. Tänapäeval nende turgude arv väheneb, alles on jäänud kaheksa, ja see sunnib tööd ümber korraldama. Sidesektoris on suund eriregulatsiooni vähendamisele. Järkjärgult minnakse üle tavapärasele konkurentsioigusele.

Teiseks paluti kirjeldada riigilõivuseaduse muudatusi, mida on kaks. Esimene neist käsitleb raadioamatööridele lubade väljastamist. Riigilõivu suurus on sel puhul 2,3 eurot. Varem väljastati need load kolmeks aastaks, edaspidi väljastatakse viieks aastaks. Riigil on vähem bürokraatiat, raadioamatööridel aga väiksemad kulud. Teiseks, 1. juulist 2014 kuuluvad meediateenuste regulaatori ülesanded Kultuuriministeeriumi haldusala asemel Tehnilise Järelevalve Ameti haldusalasse. Loodi sõltumatu meediateenuste regulaator. Riigilõiv jäi siiski endiseks.

Kolmandaks küsiti komisjonis, kas ülemineku jaoks, kui ülesanded antakse Konkurentsiametilt üle Tehnilise Järelevalve Ametile, ei

peaks kehtestama rakendussätteid, näiteks juhtumi puhuks, kui Konkurentsiametil on mõned menetlused pooleli. Ministeeriumi esindajad arvasid, et see on hea tähelepanek ja pooleliolevad menetlused tuleb üle vaadata, et üleminek oleks sujuv.

Lõpuks ütlen komisjoni otsused. Esiteks otsustasime saata eelnõu täiskogu päevakorda 22. jaanuariks 2014, teiseks otsustasime teha ettepaneku esimene lugemine lõpetada ja kolmandaks on meil ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 5. veebruar 2014 kell 17. Kõik otsused langetati komisjonis konsensuslikult.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Arto Aas! Küsimusi teile ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määratud eelnõu 536 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 5. veebruari kell 17.

Seaduseelnõu 536 esimene lugemine on lõpetatud.

9. Riigikogu otsuse "Transpordi arengukava 2014–2020 kinnitamine" eelnõu (560 OE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Transpordi arengukava 2014–2020 kinnitamine" eelnõu 560 esimene lugemine. Palun veel kord ettekandeks kõnepulti majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! On suur au tutvustada teile transpordi arengukava aastateks 2014–2020. Esmalt tahan siit kõnepuldil tänada kõiki, kes on selle strateegilise dokumendi koostamisele kaasa aidanud. Üle aasta on kestnud arutelud ja uuringud, on tehtud prognoose ning arutatud perspektiivitaju- ja rahastamisküsimusi. Terve teemade kompleks on olnud arutelu all. Täna tutvustab valitsus seda plaani, kuidas Eesti transporti võiks järgmised seitse aastat edasi viia, Riigikogule.

Me teame, et transpordil on tänapäevase majanduse toimimisel ja inimeste heaolu taga-

misel kasvav roll. Transpordiga kaasnevad lisaks kõigele heale ja vajalikule aga negatiivsed keskkonnamõjud, mis sedasama heaolu ja majanduse konkurentsivõimet omakorda vähendavad. Seetõttu on meie transpordipoliitika eesmärk arendada mugavaid ja ohutuid liikumisvõimalusi, et suurendada majanduse konkurentsivõimet ja inimeste heaolu, arvestades sealjuures, et kõik arendatavad liikumisvõimalused oleksid kaugemas perspektiivis kestlikud.

Kõigepealt teen väikese kokkuvõtte möödunud aastatest, sellest, millised on olnud olulisemad muutused ja arengud Eesti transpordis riigi vaatepunktist. Toon mõne näite. Mitmed üliolulised liiklussõlmed on rekonstrueeritud ja turvalisemaks muudetud. Liiklusohutus tervikuna on teinud olulise sammu edasi. Jätkatud on neljarealistehite põhimaanteede ehitamist. Kohalikes omavalitsustes on toetatud mitme turvalisust parandava ja aega säästva ümbersõidu rajamist. Rekonstrueeritud on suur osa raudteevõrgust, ehitatud on uued platvormid, välja vahetatud kogu sõitjateveo veerem. Ühendus saartega, nii suuremate kui ka väiksematega, on nüüd uuel kvaliteeditasemel. Rekonstrueeritud ja laiendatud on Tallinna lennujaam, korrastatud on ka enamik regionaalseid lennujaamu. Paari aasta jooksul rekonstrueeritakse loodetavasti oluline osa Tallinna tramivõrgust, soetatud on 20 uut trammi. Maakonnabussiliinidele on soetatud üle 100 uue bussi. On veel palju muid selliseid arenguid.

Loomulikult on veel palju teha, kuid siiski saame hakata rohkem keskenduma järgmisele sammule. Nimelt on vaja ühendusi paremini omavahel siduda, sh integreerida infotehnoloogilisi lahendusi, et tekitada terviklikum liikumiskeskond. Ühenduste all peame silmas kohalikke ühendusi ehk inimeste igapäevast liikumist kooli või tööle (liigutakse muidugi ka muudel põhjustel, mida võib olla sadu), regionaalseid ühendusi, kui liigutakse eelkõige tömbekeskuse ja selle tagamaa vahel, ning üleriigilisi ühendusi ehk seda, kuidas saab liikuda Eesti eri piirkondade vahel. Üleriigiliste ühenduste puhul on oluline see, kuidas on Eesti teised osad ühendatud Tallinnaga. Aga kindlasti on tähtsad ka rahvusvahelised ühendused, see, kuidas me oleme ühendatud ülejäänud maailmaga. Me peame loomulikult kõigi nende teemadega eraldi tegelema, aga selge siht

järgmisteks aastateks on see, et neid ühendusi tuleks omavahel paremini siduda.

Teine teema, mille ma esile tõstan, on see, et transport peab aitama kaasa meie majanduse konkurentsivõime suurenemisele. Me oleme pakkunud arengukavas tegevussuundi, mis aitavad muuta elu- ja ettevõtluskeskkonda atraktiivsemaks ning aitavad laiemalt kaasa Eesti ettevõtluse arengule ja ettevõtluse struktuursetele muutustele, arvestades meie praegust arengutaset.

Kolmandaks, kindlasti ei saa me üle ega ümber transpordi maksumusest. Transport on kallis, investeeringud nõuavad tavaliselt aega, samuti läheb aega, kuni need end ära tasuvad. Ma nimetasin, et ühendus saartega on uuel kvaliteeditasemel ja rongiliiklus on sisuliselt täielikult tänapäevastatud. Siin tuleb arvestada, et selle kõige elluviimiseks on riigi dotatsioonid pidevalt kasvatatud. See kasv on toimunud kiiremas tempos kui SKT kasv. On selge, et samasuguse tempoga saaks transpordi rahastamine kasvada pikemas vaates ainult millegi muu arvel. 2020. aastaks eesmärkide seadmisel oleme olnud realistlikud. Dotatsioonid ei saa samas tempos kasvada ja me ei saa korraga ette võtta kõiki investeeringuid, mida arengukava koostamisel on arutatud.

Nüüd räägin suurematest teemadest, valdkondadest, kus aastaks 2020 peaks olema toimunud märkimisväärseid arenguid. Esiteks, maakasutuse ja transpordi planeerimine peab olema integreeritud. Selles valdkonnas on olnud selgeid vajakajäämisi. Me soovime parandada rongiliikluse kvaliteeti, kuid samas pole viimase 20 aasta jooksul uusi kinnisvaraarendusi rongiliiklust silmas pidades tehtud. Vastupidi, uusarendused on sageli tehtud ühendusvõimalusi arvestamata. See peab kindlasti muutuma. Eriti oluline on seda silmas pidada siis, kui hakatakse koostama uusi maakonnaplaneeringuid. Usun, et maavalitsuste ja omavalitsuste ning Siseministeriumi ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi koostöös jõuame 2020. aastaks olukorda, kus planeeringud ja arendused on ligipääsetavuse poolest palju paremini läbi mõeldud ja ellu viidud. See aitaks vähendada sundliikumisi ja tühisõite.

Kuigi viimase kümne aasta jooksul on ehitatud mitmeid olulisi liiklussõlmi ning jätkatud neljarealistehite ehitamist ja rekonstrueerimist, seisavad kõige keerulisemad ülesanded

siiski endiselt just maanteetranspordi ees. Eestis on tihe teedevõrk, kui arvestada elanike arvu, aga kahtlemata võiks suur osa nendest teedest olla palju paremas seisukorras. Koos transpordi arengukavaga on koostatud ka uus teehoiukava aastani 2020. Selle järgi teehoiuvahendite maht aasta-aastalt suureneb ja me suudame teede kvaliteeti tervikuna parandada.

Maanteetranspordiga seotult on väga oluline eesmärk parandada liiklusohutust. Liikluses hukkunute arv peab aastal 2020 olema alla 50. Me oleme selles valdkonnas edusamme teinud. Viimased kolm aastat oleme saavutanud selle eesmärgi, mis kümme aastat tagasi seati aastaks 2015: et liikluses hukkuks aastas vähem kui 100 kaaskodanikku. Me teame, et iga surm liikluses on mõttetus, rumalus, aga me peame arvestama inimelu paradokse. Me usume, et uus eesmärk on realistlik. Selle saavutamiseks, nagu transpordi arengukava ette näeb, valmib selle aasta jooksul uus liiklusohutusprogramm mitmete ambitsioonikate ülesannetega.

Üleriigilistest ühendustest rääkides tuleb kõnelda rongiliiklusest. Me oleme sellesse teinud suuri investeeringuid, aga kindlasti on vaja astuda järgmine samm ning kui kogu rongipark on täielikult tööle rakendatud, siis suurendada ühenduskiirust ja väljumiste arvu. Arengukavas prognoositakse, et tänu teenuse paremale kvaliteedile kasvab rongiga sõitvate inimeste arv kaks korda. Sellega seoses näeb arengukava ette nn peatuste meetme, mille kohaselt me planeerime vähemalt 15 miljonit eurot ennekõike kohalikele omavalitsustele, aga miks mitte ka meie teistele partneritele, et neil oleks võimalik taotleda investeerimisvahendeid raudteepeatustele juurdepääsu avamiseks ja nende mugavamaks tegemiseks.

Räägin veel omavalitsustest. Me saame hakata rohkem tähelepanu pöörama kohalikele ühendustele, arvestades seejuures, et kohalikul tasemel ei mõjuta transpordiinvesteeringud mitte ainult liikumisvõimalusi, vaid elukeskkonna kvaliteeti ja atraktiivsust laiemalt. Uus veerem, korras tänavad, arusaadavad viidad ja reaalses infosüsteemid aitavad luua keskkonda, mis suurendab nii elanike heaolu kui ka Eesti atraktiivsust ja seeläbi konkurentsivõimet. Toon ühe näite. Arengukava näeb ette pikendada trammivõrku Tallinna lennujaamani. See parandab lennujaama ühendust linnaga, loob kindlasti positiivse esmamulje Eestist ja

ühendab kasvavat Ülemiste ärilinnakut kesklinnaga. Kohalikele omavalitsustele on ette nähtud vahendid Euroopa Regionaalarengu Fondist. Lisaks on olemas peatuste meede, mida ma juba mainisin, ning ka üleriigilise tähtsusega investeeringuid tehes arvestatakse seda, kuidas need aitavad kaasa kohalikele ühendustele.

Ma mainisin oma kõne alguses, et transpordi arendamisel tuleb püüelda selle poole, et transpordi negatiivsed keskkonnamõjud ei suureneks. Kui me võrdleme meie transpordi transpordiga Lääne-Euroopas, arenenud Euroopas, siis on selge, et meie kauba- ja sõitjatevedu tulevikus koos majanduse arenguga kindlasti kasvavad. Samas ei ole see kasv nii drastiline, nagu kümnekond aastat tagasi ennustati. Kui suur osa sellest kasvust tuleb ühistranspordist ja samal ajal tulevad kasutusele uued, säästlikumad tehnoloogiad, siis me suudame transpordi keskkonnamõjud täita. Uute tehnoloogiate all pean ma ennekõike silmas kütusetehnoloogiaid. Esiteks on selge, et sõidukid muutuvad kütusesäästlikumaks. Teiseks muutuvad uued alternatiivsed kütused kättesaadavamaks. Arengukava järgi on esimene suurem muutus alternatiivkütuste osas gaasisõidukite osakaalu suurenemine. Enne arengukavas käsitletud perioodi lõppu peaks olema võimalik minna üle ka taastuvale gaasile, mis on toodetud Eestis. Kaugemas perspektiivis näeme loodetavasti läbimurret ka elektri- ja vesinikutehnoloogiates.

Rahvusvaheliste ühenduste parandamisel pöörame senisest rohkem tähelepanu lähinaabritele. Arengukava pakub eesmärgiks taastada olemasoleval raudteel rongiühendus Lätiga, seda eelkõige Lõuna-Eesti arengut silmas pidades. See nõuab tihedat koostööd Läti kolleegidega. Venemaa suunal on eesmärk lühendada Peterburi sõitmise aega, et see oleks alla viie tunni, ja koostöös raudteeoperaatoritega ning Vene raudtee- ja transpordiministeeriumiga leida võimalused uue veeremi liinile tulekuks Peterburi ja Moskva suunal.

Väga vajalik on tagada lennuühendus Eesti oluliste kaubanduspartneritega. Planeerime lennujaama tehtavate investeeringute jätkamist. Lennujaama lähedus linnale on inimeste arvates eelis, aga samas tähendab see vajadust investeerida ohutusse ja keskkonnakaitseks. Läheme edasi ka Rail Balticu arendamisega, et

alustada ehitusega Euroopa Liidu selle eelarveperioodi jooksul.

Rahvusvaheliste ühenduste oluline eesmärk on ka Eesti logistika- ja transpordisektori konkurentsivõimet suurendada. See tähendab, et mahukaupade kõrval tuleks transportida ja käidelda suurema lisandväärtusega kaupu. See protsess on alanud, sest kaubavedu ida-lääne suunal hakkas vähenema juba mitu aastat tagasi ja ettevõtted on otsinud uusi arenguvõimalusi. Kõige keerulisem on olukord raudteel. Kaubaveod raudteel sõltuvad sedavõrd tugevalt ida-lääne suunal veetavatest mahukaupadest, et täielikku ümberorienteerumist ei ole võimalik saavutada. Seega tuleb hoida kulud mõistlikul tasemel, investeerida ettevaatlikult ja tagada konkurentsivõimeline teenus nendele kaupadele, mis mööda Eesti raudteed idast läände lähevad.

Lõpetuseks tahan rõhutada veel ühte läbivat teemat: infotehnoloogia kasutamist transpordisektoris ehk intelligentset transpordisüsteemi. Arengukavas ei ole küll otseselt projekti tasemel välja toodud seda, mida me tegema peaksime, küll aga on rõhutatud, et kõikide transporditeenuste puhul peaks kaaluma, kuidas intelligentsete transpordisüsteemidega muuta neid efektiivsemaks ja kasutajale mugavamaks. See on üks osa eri liikumisviiside paremast ühendamisest ning annab Eesti ettevõtetele lisavõimaluse töötada välja tooteid ja teenuseid, mida on võimalik eksportida, ja suurendada nii meie konkurentsivõimet, nagu ma alguses märkisin.

Kõige lõpuks räägin maksumusest. Me oleme transpordi arengukava lisas planeerinud vahendeid, mida riik kavatses ühel või teisel moel kulutada transpordi arengukava täitmiseks. Seda on 3,3 miljardit eurot, mis on suur raha. Kui arengukava heaks kiidetakse, siis aitab see kindlasti suunata avalikke ressursse õigesse kohta. Soovin teile asjalikku meelt aruteluks ja julgust otsustamiseks! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, minister Parts! Teile on palju küsimusi. Alustab kolleeg Kalev Kallo.

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Arengukava võib olla kui tahes hea, aga veel tähtsam on selle elluviimine. 11. peatükis

"Arengukava elluviimine, seire, maksumus ja rakendajad" on kirjas: "Arengukavale koostatakse nelja aasta pikkune rakendusplaan, mis sisaldab elluviidavaid tegevusi, vastutajaid ja ressursside vajadust. Esimese rakendusplaani aastateks 2014–2017 esitab MKM Vabariigi Valitsusele kolme kuu jooksul pärast arengukava Riigikogus kinnitamist." Samasugused laused olid ka merenduse arengukavas. Selle rakenduskava jõudis kinnitamisele umbes aasta ja kaks kuud pärast arengukava kinnitamist, mitte kolme kuu jooksul. Kas te julgete siin väita, et transpordi arengukava esimene rakendusplaan jõuab tõesti valitsusse kinnitamisele kolme kuu jooksul pärast selle arengukava kinnitamist Riigikogus?

Juhan Parts

Aitäh! Eks see sõltub sellest, kui palju tuleb vaidlusi osapooltega. Täna on rakenduskava esimene versioon valmis, lähiajal saadame selle arvamuse avaldamiseks huvigruppidele, ministriumidele ja teistele. Loodetavasti on kolme kuuga võimalik see menetlus ära lõpetada. Me oleme kindlasti teatud ajasurve all, mida ei olnud merenduse arengukava vastu võttes. Nimelt, me ju planeerime tulenevalt transpordi arengukavast kasutada vahendeid juba sellel aastal. Praegu toimub Eesti ja Euroopa Komisjoni partnerluslepe kõneluste viimane voor. Kui kokkulepe on saavutatud, siis selleks, et avada rahalised võimalused transpordiinvesteeringutele, on vaja teie aktsepti sellele arengukavale ja rakendusplaanile, on vaja mitmeid seaduseelnõusid ja määrusi. Me töötame praegu selle arvamusega, et me suudame enne suve kõik need tööd lõpule viia. Partnerluslepe kõneluste lõpetamine Euroopa Komisjoniga ei sõltu aga loomulikult meist. Kui kõik läheb hästi, siis tempo on küll väga kiire, aga meie hinnangul on see ülesanne täidetav.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Aitäh! Austatud minister! Arengukavas on välja toodud rahvusvahelise kaubaveo maht. Kui 2012. aastal oli see suurusjärgus 72 miljonit eurot, siis aastaks 2020 on selleks planeeritud 86 miljonit eurot. On ka öeldud, et kasv

tuleb enamasti merendussektorist, samal ajal kui kaubavedu raudteel tuntavalt väheneb. Kui vaadata välja toodud olulisemaid probleeme, siis mind teeb küll väga murelikuks tendents, et raudteel võib kaubavedu väheneda sel määral, et see võib ohustada taristu ülalpidamist. Kuidas sellest probleemist üle saada? Kas see on üldse probleem?

Juhan Parts

Ma viitasin sellele oma kõnes. Ühtpidi ei ole selles, et meritsi hakkab rohkem kaupa liikuma, üldse midagi halba. Kui me vaatame sadamate ja mitme terminali tegevust, siis näeme, et nad on leidnud uusi ja suuremat lisandväärtust pakkuvaid ärimudeleid, kaup tuuakse meritsi sisse ja viiakse meritsi välja. Need pakutud arvud on välja töötatud eksperdihinnangutele tuginedes ja turuosalistega dialoogi pidades. Loomulikult on need prognoosid ja nii tulebki neisse suhtuda.

Raudtee kaubamahust rääkides on minu arvates võtmeküsimus meie kodune vaade. Me peame hoidma oma konkurentsivõimet ja transpordikoridori. Ma julgen öelda, et meie transpordikoridori konkurentsivõime on päris hea. Me oleme kindlasti üsna atraktiivsed ega tohi teha samme, mis seda kuidagi muudaks. Kindlasti tuleb investeerida ka kohtadesse, kus annaks atraktiivsust suurendada. Kui me räägime kaubandusest ida-lääne suunal, siis minu arvates on keskne küsimus ikkagi Maailma Kaubandusorganisatsiooni raames sõlmitud kokkulepped, mis tekitavad võrdset konkurentsi ka ida suunal ehk Venemaa, Kasahstani ja Valgevene tolliliidu suunal, et kauba omanikud, ükskõik siis, kes nad on, saaksid vabalt valida parima teenusehinnaga kaubakoridore. Praegu ei ole see veel reaalne olukord, enne kõike puudutab see mitmesuguseid administratiivseid otsuseid raudtee läbilaskevõime kohta, aga samuti tariifipoliitikat. Kui neid kokkuleppeid täidetakse, siis ma arvan, et üks pudelikael kõrvaldatakse ja Eesti ettevõtetel, kes on seotud Eesti transpordikoridori teenindamisega, tekivad võimalused paremini konkureerida.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Suur aitäh! Härra minister! Minu küsimus on arengukava sisu ja vormi, eesmärkide ja nende saavutamise vahendite seose kohta. Leheküljelt 26 loen ma, et liikumine peab olema ohutu. Olen sellega täiesti nõus. Edasi on arengukavas öeldud, et transpordisüsteem peab olema kujundatud selliselt, et selles ei hukkukuks ega saaks raskelt vigastada ükski liikleja isegi juhul, kui ta liikluses eksib. See ei ole noriv küsimus, ma lihtsalt tahan teada arengukava koostajate loogikat. Kuidas see teostatav on, näiteks kas või siis, kui inimene ei kannu pimedal ajal helkurit ja temaga midagi juhtub?

Juhan Parts

Ma arvan, et transpordi puhul on ohutuse rõhutamine rohkem kui asjakohane. Seda esiteks. Teiseks, transpordi puhul võib tunduda sõna "ohutus" kasutamine nagu lapse manitsemine, kui teda kooliteele saadetakse, aga transpordiohutus on terve teadus kõigi oma komponentide, meetodikate ja tehniliste võtetega, mis on välja arendatud ja veel arendamisel. Üks aspekt puudutab siin ka seda, mille kohta te küsisite. Tegelikult, kui inimene eksib milligagi ohutuse vastu, siis peaks mingite muude vahenditega vähendama võimalust, et ta hukub või saab raskeid vigastusi. See ongi kõik. Kõige lihtsam näide on see, et kui me istume autosse, siis me näeme turvapatja ja paljusid muid tehnilisi vahendeid. Kui juht eksib, jäädes näiteks roolis tukkuma, siis ei pruugi ta juurma saada, kui auto tehnilised vahendid on korras. Selliseid võimalusi saab rakendada ka tavalises liikluskorralduses, meie linnade tänavatel ja kus iganes. See on see printsiip, mida on siin rõhutatud. Ma arvan, et seda printsiipi ei pea rakendama ainult meist eemal, kus tehnoloogiat arendatakse ja autosid või muid transpordivahendeid toodetakse, vaid kindlasti on seda printsiipi võimalik loominguliselt rakendada ka igapäevase liikluse korraldamisel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud minister! Kolm-neli aastat tagasi oli hästi aktuaalne Tallinna Sadama koostöö Hiina sa-

damatega. Arengukavast ei osanud ma leida, kas ka tulevikus võiks selline koostöö toimuda. Võib-olla te natuke räägite sellest, kas selline koostöö on veel aktuaalne või on see täiesti päevakorrast välja võetud ja kas arengukava ka seda kajastab?

Juhan Parts

Rahvusvahelist koostööd arengukava kindlasti kajastab. Kui me räägime transpordiettevõtetest, siis rahvusvahelistumine on lihtsalt tänapäeva elementaarne nõue. Meie sadamatel ja muudel transpordiettevõtetel ei ole piiranguid atraktiivsete võimaluste leidmisel maailmaturul. Ma arvan, et olgu see Hiina või ükskõik milline muu riik, pole vahet, sest tegelikult on kõik meile väga lähedal. Mis puudutab konkreetset Tallinna Sadamat, siis see koostöö toimub ja seda arendatakse. See oli võib-olla rohkem päevakorral siis, kui kaaluti Hiina ettevõtete reaalseid investeeringuid koostöökas Eesti sadamatega. See huvi ei ole päris kustunud, aga see ei ole enam nii aktuaalne. Põhjust tuleb küsida meie Hiina partnerite käest. Kindlasti on oluline, et meie transpordiettevõtetel, teiste hulgas sadamatel, oleks koostööpartnereid võimalikult paljude maailma sadamate hulgas, et neid sadamaid ühendaksid laevaliiniid ja kasutataks kõiksuguseid muid võimalusi. Praegu liiguvad kaubad just niimoodi. Selle nimel me kindlasti tööd teeme.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Mulle meenus üks teie initsiatiiv, mis mulle tõsiselt meeldis. Ma otsisin selle internetiavarustest üles. Ajalehepealkiri aastal 2011 kõlas niimoodi: "Parts tahab Tallinna–Tartu maantee ehitada erarahaga". See oleks tähendanud PPP-projekti, mille abil oleks Tallinna–Tartu maantee kolme aastaga valmis ehitatud. Tubli, härra minister, see oli tõeliselt hea mõte ja asjalik initsiatiiv! Minu arvates ei tuleks mitte ainult Tallinna–Tartu maantee valmis ehitada, vaid tuleks valmis ehitada ka Tallinna–Pärnu maantee, mis ühendab meid Euroopaga samamoodi nagu Rail Baltic, mille ma ka heaks kiidan. Kas ei oleks aeg see mõte uuesti kõne alla võtta ja ellu viia?

Juhan Parts

Ma püüan täna mitte kiuslikult vastata, kuigi mul tekkis kolm mõtet, kuidas teile vastata. Aga ma räägin pigem investeeringute tegemise tempost, nende mahust ja jaotamisest pikema aja peale, mida ma natuke juba puudutasin. Ka arengukava käsitleb seda. Me peame loomulikult arvestama, kui kiiresti me suured transpordijahid valmis ehitame. Minu arvamus ja minu arvates ka ekspertide arvamus on, et maanteetranspordi tuleks arendada nende suurlinnade suunal, mille puhul seda tasub arendada. Me ei arenda ju maanteetranspordi Stockholmiga ega Helsingisse, vaid ikkagi maismaad pidi Peterburi, Riia ja miks mitte ka Moskva suunal. Neid maanteid tuleb kindlasti kaugemas perspektiivis arendada. Küsimus on tempos. Ma arvan, et tempo võiks kindlasti olla kiirem Tallinna–Tartu maantee ehitamisel, kuna siia liitub väga tugevalt see sisemine põhjus, et Eesti peaks olema ühtsem.

Ettepanekule kasutada eraraha te viitasite pealkirja tasemel, mis ei olnud korrektne. Tavaline inimene loeb siit välja, justkui tuleks tasuline tee. Me ei leidnud üksmeelt, kas see ettepanek oleks mõistlik või mitte. Ma ei välista, et selle idee juurde tuleks tagasi tulla, aga arengukavas me seda laadi investeerimisvõimalusi ette ei näe. Pigem on põhiline allikas Euroopa Liidu vahendid, aga me ei välista vajaduse korral ka laenu ehitamist. Praegu on valitsuses jõutud kompromissile, et ehitatakse mõõduka tempoga olulisi suuri transpordijahid, sh Tallinna–Tartu ja Tallinna–Pärnu suunal. Mõlemad jahid saavad järgmise seitsme aasta jooksul märkimisväärseid investeeringuid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Meie laudadel oleva dokumendi sisu on päris hea. Teemade käsitus on meeldiv ning siin on kirjas palju tähtaegu ja arve. Mulle arvud meeldivad. Mis ei meeldi, on see, et kuigi rahvusvaheline kaubavedu on viimastel aastatel päris jõudsalt suurenenud, on vähenenud kaubavedu raudteel. Seda päris tuntavalt, viimase perioodi jooksul peaaegu kaks korda. Arengukavas ei ole ette nähtud midagi sellist, mille abil saaks

pidurdada rahvusvahelise kaubaveo allakäiku raudteel. Peaminister vastas mu küsimusele, et me oleme sellega nagu leppinud. Miks me oleme leppinud sellega, et meie transiit vähe-
neb?

Juhan Parts

Millega me oleme leppinud? Ma edasi ei kuulnud. Ma sain aru, et te küsisite, kas idast võiks tulla rohkem kaupa. Ma natukene härra Õunapuu küsimusele vastates sellest rääkisin. Meie põhiline tegevus siin on hoida ja suurendada meie transpordikoridori atraktiivsust ja konkurentsivõimet. Siin on teatud vastutus ka Euroopa Komisjonil. Aga arvestades, et me oleme Maailma Kaubandusorganisatsiooni liige, on ikkagi oluline, et meist idasse jäävas majandusruumis ehk Venemaa, Kasahstani ja Valgevene tolliliidus täidetaks neid lubadusi või leppeid, mida andis ja sõlmis Venemaa Föderatsioon, liitudes Maailma Kaubandusorganisatsiooniga. Kui see olukord stabiliseerub, siis kindlasti hakkab rohkem mängima meie atraktiivsus transpordikoridorina ja suureneb meie teenuste konkurentsivõime.

Kui me mõtleme oma majandusstruktuuri peale, siis väga tervitav on see, et me oma ettevõtjate ressursi kasutades kogu aeg otsime uusi võimalusi, kuidas rohkem teenida iga kaubatonni pealt, mis Eestisse tuleb ja siit välja läheb. Mõneti administratiivsete meetoditega tehtud muudatus turul on soodustanud kaubandustegevuse hoopis pikaajalisemat jätkusuutlikkust. Kindlasti ei ole ma nõus sellega, et me ei peaks oma ettevõtjatega võitlema iga võimaluse eest, mis meie turgu arendab ja meie võimalusi soodustab. Aga ma arvan, et me peame tegema realistliku plaani ning olema vajaduse korral teravad ja konkreetsed. Siin tuleb kindlasti tööd teha. Meid huvitab, et kaubavood, mis Eestist läbi lähevad, oleksid äriliselt põhjendatud ja pikaajalise jätkusuutliku perspektiiviga. See on väga tähtis.

Kellelegi ei ole saladus, et meie naabruses on valminud täiesti uus sadam, mille kaubatonnaž on tohutult kasvanud. See on olnud selge poliitika ja me võime seda ainult ühtepidi mõista. Ma arvan, et olukord võiks olla natuke teistsugune, kui toimiksid kõik kokkulepped võrdse kohtlemise ja kaubaomanike vaba võimaluse kohta valida parim transpordikoridor. Siin ei ole meie seis sugugi halb. Jah,

me juhime tähelepanu, et raudteel on lood kriitilised. Me ei või olla ettevaatamatud seal uute investeringute ja muude selliste asjade tegemisel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Transpordi arengukavas on kesksel kohal taastuvate kütuste kasutamine ning transpordi keskkonnamõju vähendamine. Samas andsite mullu augustis Briti ajalehele The Telegraph intervjuu ja ütlesite, et te ei toeta sõda fossiilkütuste vastu. Kuidas peaks seda väidet arengukava kontekstis mõistma?

Juhan Parts

Need on kaks täiesti erinevat asja, nagu öö ja päev. See, et igasuguses majandustegevuses tuleb rakendada majanduslikke hoobasid, saavutamaks väiksemat negatiivset mõju keskkonnale, on väga selge arusaam. Ka transpordi arengukavas on kirjas, et me peame tegema kõik endast sõltuva (arvestades meid ümbritsevaid arenguid), et oma tõenäoliselt kasvava transpordi keskkonnamõju vähendada. Me oleme pakkunud selleks olulist võimalust, mida seni pole väga palju kasutatud. See on biogaasi, mis on kodumaine ressurss, parem kasutuselevõtt. Võtmeküsimus on selle konkurentsivõimelisus. See ongi see, mida ma silmas pean. Te viitasite The Telegraphi intervjuule. Mul on teile palve. Näkhe rohkem vaeva, töötage algallikaga ja looge endale kontekst, siis te saate mu lausetest aru ja hakkate mu mõtet jagama.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urbo Vaarmann!

Urbo Vaarmann

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Üks arengukava eesmärk on kvaliteetsed teed ja sujuv liiklus. Suur probleem Eestis on kohalike teede korrashoid, kuna riik jättis nende rahastamise majanduskriisi ajal täiesti unarusse. Kas arengukava toob omavalitsustele leevendust, lõpetab lõpuks omavalitsuste teede kroonilise alarahastamise ja lahendab tekkinud probleemid?

Juhan Parts

Arengukava pakub välja stabiilse kohalike teede rahastamise printsiibi. Arengukava ei vabasta aga kohalikke omavalitsusi Eestis kehtivatest seadustest tulenevast vastutusest. Kohalikel omavalitsustel on oma tulubaas ja riik rahastab omavalitsusi täiendavalt. Me pakume arengukavas välja stabiilse printsiibi ja väga loodame, et keegi ei kavatse seda rahastamist vähendada. See peaks andma omavalitsustele võimaluse teha pikaajaline teede hoidmise ja arendamise kava. Arengukava näeb ette mitmeid võimalusi ka selleks, et omavalitsused saaksid koostöös riigiga investeerida uutesse arendustesse. See puudutab eelkõige suuremaid omavalitsusi, aga siin on kindlasti võimalusi ka väiksematel. On ka regionaalsed ja linnalised meetmed. Ma rääkisin kavandatavast programmist, kuidas raudtee paremini muude transpordiliikidega ühendada jne. Siit tuleb lisarahastamine. Julgen öelda, et kui võrrelda lõppenud perioodiga, siis juhul kui omavalitsused on aktiivsed ning neil on plaane ja projekte, võib rahastamine tulevikus olla isegi suurem.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud minister! See arengukava kehtib aastani 2020. Seetõttu on natuke imelik, et Rail Balticust on seal väga vähe juttu. Mis seisundis peaks Rail Balticu projekt olema kuue aasta pärast?

Juhan Parts

Aitäh! Arengukava ütleb, et sel perioodil me peaksime tegema investeerimisotsuse, mis tähendab, et ka füüsiline ehitustöö peaks käima minema.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud härra minister! Mul on küsimus kohalike teede kohta. Arengukavas käsitletaval perioodil kavandatakse kuni 10% kütuseaktsiisist laekuvatest vahenditest eraldada kohalikele omavalitsustele. Me teame, et samal ajal suureneb pidevalt alternatiivsete

kütuste kasutamine. Loogiliselt võttes peaks kütuseaktsiisi laekumine seetõttu vähenema. Miks te tahate panna kohalikud omavalitsused raskesse olukorda?

Juhan Parts

Me oleme ka riigi tasemel planeerinud teede hoidmise ja korrashoiu raha tulenevalt arvestuslikult prognoositavast kütuseaktsiisi laekumisest. Meie prognoos on tehtud nelja kuni kuue aasta peale. Tegelikult on ametlik prognoos tehtud nelja aasta peale, aga me ise oleme koos Rahandusministeeriumi inimestega püüdnud ka pikemat prognoosi anda, et finantsarvestus oleks n-ö mitmetahuline. Sellel perioodil kindlasti mingisugust dramaatilist muutust siin ei tule, pigem vastupidi. Arengukava kohaselt tuleks ette näha analüütiline töö ja otsida õiglasemaid maksustamise viise, et just see, kes teid kasutab, selle eest realselt maksaks. Praegu on kõige õiglasem seos olemas kütuseaktsiisi puhul. Me oleme sellega kõik nõus. Vaevalt et ka küsija ostab endale kütust külmkapi jaoks, ta ikkagi paneb ostetud kütuse autosse ja sõidab autoga mööda teid. See on väga õiglane seos. Aga kui tulevad hoopis teistsuguse tehnoloogia põhjal valmistatud autod, siis tuleb see küsimus üha rohkem päevakorrale. Kuid ma arvan, et see muutus ei toimu üleöö. Selle tõttu näeb arengukava ette uurimis- ja analüütilist tööd, et selgitada, millised võiksid olla alternatiivid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Minu küsimus on mõnevõrra sarnane kolleegide Urbo Vaarmanni ja Marika Tuus-Lauli küsimustega kohalike teede kohta. Kindlasti on hea, kui on fikseeritud stabiilne rahastus. Aga väga hästi on ju teada, et see 10% kütuseaktsiisist, mis läheb kohalikele teedele, ei taga, et need teed ka korda saaksid. Kui korra on toimunud suur hüpe kütuseaktsiisist eraldatava raha hulgas, siis pärast seda võib päästa ka stabiilne olukord. Ma arvan, et praegu see stabiilne olukord veel ei rahulda. Vahepeal peaks mõne aasta jooksul see raha kindlasti suurenema. Aga minu küsimus on järgmine. Arengukava üks eesmärgi on täpsustada

teede jaotamist riiklikeks, kohalike omavalitsuste ja erateedeks. Kuidas seda plaanis teha on? Missuguse teeliigi osakaal suureneb, missuguse osakaal väheneb? Milline see suund on?

Juhan Parts

Kõigepealt loodame inventariseerida kohalikud teed ja saavutada seda, et teeregistrit saaks paremini kasutada. See annaks ka praktilist informatsiooni. Teine teema, mida me oleme kohalike omavalitsuste liitudega arutanud, on see, kas ennekõike uute arenduste puhul ei peaks leidma mingeid võimalusi suurendada riigi panust, arvestades ühe või teise tee tähtsust. Me oleme seni kasutanud seda meedet, et neid objekte projektipõhiselt rahastada. Ka sel aastal on need projektid laual, aga ma arvan, et see teema vajab läbitöötamist. Ma ei kujuta seda kindlasti ette nii, nagu Tallinn kõige häälekamalt on nõudnud, et võtku riik Vabaduse puiestee endale, ise ta seal ju sõidab, või võtku Peterburi maantee, kus sõidavad tähtsad riigiautod, miks Tallinn peab seda korras hoidma. Ma ei kujuta seda niimoodi ette. Ma kujutan ette, et võiks olla natukene intelligentsem koostööformaad. Riik ei saa minna omavalitsuse territooriumile ja hakata omavalitsuse eest tema ülesandeid täitma. Ma näen siin teatud koostöövõimalusi. Me arengukavas fikseerime, et see teema tuleks läbi töötada. Kui paljusid omavalitsusi ja mis kanti see puudutab, eks see paistab.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Hea minister, ärge nüüd hakake mind ega sotsiaaldemokraate süüdistama Kreeka tegemises!

Juhan Parts

Ma ei ole seda kunagi teinud.

Neeme Suur

Jutt on laenamisest, millega tegeleb riik. Väga mitmed äriühingud esindajad on ütelnud, et riigi laenukoormuse suurendamine ainult seoses ESM-i või EFSF-iga ei ole väga mõistlik, sest kui on mingid väga selgelt riigile majanduslikku kasu toovad suurprojektid või

ettevõtmised, siis oleks riigil mõistlik oma laenukoormust suurendada. Kas transpordi arengukava valguses on teil olnud arutelu all, et mõni nendest projektidest võiks kiiremini valmis saada, kui kaasataks laenu raha ja Eesti riik suurendaks oma laenukoormust seoses transpordi arengukava projektide elluviimisega?

Juhan Parts

Ma ei räägiks otseselt riigi laenust, kuigi mina isiklikult seda dogmaatiliselt ei välistaks. Aga kui ma vaatan laiemalt investeringuid, ka transporti, siis arvan, et kui me arvestame Eesti majanduse suurus, siis need transpordinvesteringute vahendid, mida me pakume, on päris piisavad. Siin on alati see risk, et me tahame korraga hästi palju ja tagajärg on tegelikult see, et tasakaal läheb paigast ära. Kogu aeg on risk, et need investeringud jõuavad sellisele tasemele, et tekitavad mingisuguse mulli. Selle üle võiks aga kindlasti diskuteerida, kui on olemas projekt, mis vajaks investeringuid kiiremini. Ühte mainis siin eelnev küsija, härra tagapingist, see on Tallinna–Tartu maantee. Mina isiklikult oleksin avatum, aga selline on praegu valitsuskoalitsiooni kokkulepe. Ivori Padar rahandusministrina, muide, ka ei toetanud seda, et kasutada intelligentsemaid rahastamisviise ja teha suurem tükk korraga, et saaks võib-olla mõne kilomeetri teed odavamalt valmis.

Kui me räägime transpordist, siis mitmed investeringud me teeme riigieelarve tasakaalu mõjutamata, aga siiski paljuski, nagu me ütleme, laiema arusaama alusel, avalikes huvides. Me praegu otsime variante, kuidas investeerida laevadesse, millega pakutakse avalikku teenust. Või võtke needsamad rongid – needki ei ole riigieelarve tasakaalu mõjutanud. Me oleme suutnud luua uue rongipargi ilma tasakaalu mõjutamata. Võimalikud investeringud näiteks lennujaamadesse ja sadamatesse on sellised, et meil on võimalik tegutseda intelligentsemalt, mitte ainult eelarve tasakaalu kaotamise hirmust lähtudes, vaid kindlasti teatud suurema efektiivsusperspektiiviga.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Hea eesistuja! Hea minister! Neeme võttis mul sõnad suust ära. Kui me vaatame Eesti riiki, siis on kurb tõdemus, et kõik inimesed tahavad siia Tallinna poole tulla, sõltumata sellest, et elutingimused ei ole siin võib-olla paremad kui kuskil mujal. Kui ma vaatan transpordi arengukava, siis ega ma ei näe, et minu lapsed sõidaksid neljarealisel teel Tartust või Narvast Tallinnasse. Kui ma näen, et rongiliikluse piirkiirus on Eesti riigi järgmise seitsme aasta plaanis ikkagi 120 kilomeetrit tunnis, siis ma küll küsin, kas ei oleks aeg emiteerida riigi võlakirju ja võtta laenu, et ehitada valmis infrastruktuur, mis aitaks meie majandust elavdada.

Juhan Parts

Aitäh! Hea küsija, sinu majandusfilosoofia langeb rohkem kokku Jorh Aadniel Kiire omaga, mina esindan aga Joosep Tootsi mõtteid. Lahtiseletatuna käib jutt neljarealistest teedest. Me oleme Tallinna–Narva maanteel päris kõvasti edasi liikunud, juba Rakvereni on võimalik sõita neljarealisel teel, seda on 100 kilomeetrit. Kas seda tuleks veel arendada? Jah, see perspektiiv peaks olema, aga see ei anna lühiajaliselt mitte midagi, kui me kogu oma ehitusressursi näiteks kulutaksime selleks, et ka Rakverest Kohtla-Järvele viiks neljarealine tee ja me tahaksime seda saavutada, ma ei tea, enne Eesti Vabariigi 100. sünnipäeva. See on potjomkinlus, see ei ole kahe jalaga maa peal olev majandamine.

Sama puudutab ka rongide kiirust. On selge plaan viia Tallinna–Tartu liinil reaalne sõidu-aeg alla 1 tunni 45 minuti. Siit tulenevad ka kiirused. Te võite rääkida, et te tahate saada Tallinnast Tartusse viie minutiga, et aeg ju liigub edasi. Aga katsume arvestada aastaegade, loodusseaduste ja ka majandusseadustega. Kindlasti tuleb neid teemasid arendada, aga ma arvan, et kaine meel ütleb, et suur tükk ajab suu lõhki. Transpordinvesteeringute kandev idee peaks olema see, et edasi liigutakse järk-järgult ja püütakse investeerida õigetesse kohtadesse, kus neil ei ole mitte ainult pikaajaline, vaid ka lühema aja jooksul tekkiv mõju meie heaolule ja majanduse konkurentsivõimele. Me teame mitmeid halbu näiteid. Eelküsija rääkis Kreekast. Hispaanias on lennujaamu, kust ei tõuse õhku ühtegi lennukit. Selliseid

näiteid meie poolkeral on. Ma arvan, et investeeringutega tuleks edasi liikuda ettevaatlikult. Aga ma siiski kordan, et on ka projekte, mille puhul võiks olla natuke ambitsioonikam. Üks nendest, kuhu ma ise rohkem panustaksin, kui oleks olemas laiem poliitiline konsensus, on Tallinna–Tartu neljarealine tee, mis võiks ulatuda Mäoni. Praegu me pakume seda Võõbuni, jääb veel 15 või 20 kilomeetrit.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Repts!

Mailis Repts

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esinaine! Lugupeetud majandus- ja kommunikatsiooniminister! Kui me vaatame seda arengukava, mida täna siin tutvustatakse ja mida komisjonis on juba varem tutvustatud, siis näeme, et Estonian Airi teemat on seal üsna tagasihoidlikult kajastatud. Mis te arvate, milline on Estonian Airi positsioon lennundusturul kas mõne aasta pärast või selles perspektiivis, nagu me täna arutame, ehk kuni aastani 2020?

Juhan Parts

Hea küsimus, muide! Reaalsus on see, et Estonian Air oli 2008. aastal sisuliselt pankrotis. Ma kordan selle veel kord üle, kuna minu arust on teie erakonnakaaslased ja avalikkus seda teemat korduvalt valesti käsitlenud, väites, justkui valitsus või majandusminister oleks tahtnud riigikapitalismi tuhinas asuda lennundusäri ajama. Me tegime selle üsna keerulise valiku majanduskriisi tipp hetkel, kui oli oht, et kui lisaraha ei tule, siis seda ettevõtet enam ei ole ja me anname uue hoobi majanduskriisis olevale Eestile, kaotades ära väga olulise strateegilise infrastruktuuri osa – lennuühendused. Me tegime seda sellest arusaamast lähtudes, et selleks, et kvaliteetsed lennuühendused käiksid kaasas Eesti majanduse, kultuuri ja hariduse arengu vajadustega, on vaja lennuettevõtet, kellele Eesti on koduturg. Vaadates ühe meie lõunanaabriga juhtunut ja seda, mis on toimunud Kesk-Euroopas, on selge, et sellise lennuettevõtte kadumine võib kaasa tuua kvaliteetsete lennuühenduste märkimisväärse kahanemise. See muidugi ei pruugi tähendada, et lennuühendused üldse kaovad. See oli meie lähtekoht. Me näeme praegu vaeva, et ettevõtte saneerida ja restruk-

tureerida. Ka Euroopa Komisjon uurib seda küsimust. Need on teemad, kus tuleb kõigepealt selgus majja saada. See võib võtta aasta, mul on raske hinnata selleks kuluvat aega, aga see lahendus ei ole väga kaugel.

Kahtlemata jääb alles küsimus ettevõtte konkurentsivõimest ühtsel Euroopa lennundusturul. Kui ettevõtte nõukogus tegutsesid väljapaistvad Eesti ettevõtjad, siis üritati saavutada nn kriitilist massi. See struktuurne probleem on ka praegu selle lennuettevõtte ees ning see jääb pikemaks ajaks kestma. Kõne alla jääb teinegi küsimus. Me oleme minu arvates algatanud Euroopa Komisjoniga tõsise poliitilise diskussiooni, mis otseselt küll ei puuduta minvikus tehtud otsuseid. See diskussioon käib Euroopa ühtse lennundusturu tegeliku toimimise üle ja turu mõju üle niisugustes väikese koduturuga riikides, nagu Eesti on. Praegu vaatab komisjon läbi enamikku riigiabi suuniseid. Valitsus esitas paar nädalat tagasi ettepanekud mittefinantsilise iseloomuga raskustesse sattunud ja reorganiseerimist vajavate ettevõtete riigiabi suuniste kohta. Ennekõike lähtusime turumoonutustest Euroopa ühtsel lennundusturul ja sellest, milliseid hoobasid on meie arvates vaja sellises olukorras, kus Eesti riik on või kuhu ta võib sattuda siis, kui lennuettevõtted satuvad raskustesse. Ma ei tea, kuidas see diskussioon lõpeb, aga praegu see käib. Kutsun ka parlamendiliikmeid üles siin oma panust andma, et seda küsimust selgitada! Ma usun, et Euroopa Liidu asjade komisjon on valitsuse seisukohtadega kursis. Euroopa Komisjoni üldine hoiak on üsna selge: turg peab lennunduses oma töö ära tegema. Euroopa lennuettevõtete konsolideerumine kindlasti jätkub.

Kokku võttes ütlen, et kindlasti ei saa välisendada, et Estonian Airil võib olla võimalus mingisuguseid sobivaid nišše leida. Me loomulikult tervitaksime seda, kui me leiaksime reaalseid partnereid aktsionärideks. Me oleme seda alati tahtnud. Me töötame iga päev selle nimel, et oleks reaalselt huvi arenguvõimaluste vastu, mis Euroopa Liidu turul väga väikese turuosa moodustavas ettevõttes võiksid olla. See on praegune situatsioon. Mingisuguseid garanteeritud lahendusi siin ei ole. Aga ma arvan, et transpordi arengukava seisukohalt on küllap kõik ühte meelt: kvaliteetsed ja arenevad len-

nühendused on väga oluline komponent meie riigi konkurentsivõime suurenemises.

Esimees Ene Ergma

Andre Sepp, palun!

Andre Sepp

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea minister! Ma tulen õhust alla maa peale ja tulen kohalike teede juurde tagasi. Arengukava meede 2.1 ütleb selgelt, et viiakse läbi kohalike teede inventariseerimine. Ma loodan väga, et see toimub arengukava kehtimise esimestel aastatel. Aga minu küsimus on sama meetme kirjeldava osa kohta. Nimelt kaalutakse, kas võiks riigi vahendite eraldamise siduda n-ö omavalitsuse omaosalusega. Siin on selgelt kirjas, et kaalutakse vahendite eraldamise sidumist omavalitsuse vajadusega teid remontida või ehitada. Siiamaani on omavalitsused seda raha teatavasti vabalt kasutada saanud. Kas on plaanis muuta teeseadust ja määrata täpsemalt kindlaks, milleks see vähenegi 10% on planeeritud, või sõltub see otsus inventariseerimise tulemustest?

Juhan Parts

See on meie arusaam, et riik võiks neid vahendeid nii investeerida. Ma ei arva, et see üleminek peab olema väga järsk. Aga me näeksime hea meelega, kui riigi vahendeid ei kasutataks mitte tavaliseks teehoolduseks, talvel lumelükkamiseks ja suvel aukude lappimiseks, vaid omavalitsused ikkagi parandaksid selle raha abil teede kvaliteeti. See on meie soov. Küsimuse sissejuhatuses mainisite inventariseerimist. Me loodame, et see toimub lähiajal. Loodetavasti saame rahastamiskokkuleppe omavalitsusliitudega sõlmitud.

Aseesimees Jüri Ratas

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Ma tänan, härra eesistuja! Austatud minister! Meetmes 4.1 "Taastuvate kütuste kasutamise soodustamine teetranspordis" on välja toodud elektrisõidukite osakaalu suurendamine. KredEx on juba üle aasta toetanud elektri-autode omanikke ja nad on proovinud oma sõiduriista ka talvel. Milline on olnud tagasi-

side? Kas elektriauto õigustab ennast meie külmas kliimas?

Juhan Parts

Hea küsimus, aga ma ei saa teile vastates tugineda analüütilisele ega statistilisele andmebaasile. Kui teil on huvi, siis me kindlasti saame need andmed teile saata. See subjektiivne tagasiside, mida ma olen saanud riigiasutustelt, kohalikelt omavalitsustelt ja erakasutajatelt, on olnud pigem positiivne. Kindlasti on olnud ka ekstsesse, aga üldiselt on tagasiside olnud positiivne. Me anname endale aga aru, et meie transpordi mahtu arvestades on tegemist juhtprojektiga, mis ei loo uut reaalsust. Meil oli võimalus selline investeering teha ja see on juba Eesti majandusele ühel või teisel moel palju tagasi andnud. Ma pean silmas meie partnerit, Jaapani suurkorporatsiooni Mitsubishi. Ma usun, et meil on tekkinud mitmeid väikeettevõtteid, kes selle baasilt vaatavad juba rahvusvahelisi turge. Võiks mõelda, kuidas samm-sammult nende autode kasutamist laiendada. Kindlasti ei maksa ette kujutada, et elektriauto on kohe varsti meie kõikide kasutuses.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Mitmes meetmes on välja toodud piiriületus, nn Narva piirkond. See on tervitatav. Siin on kaks varianti. Esimene näeb ette liikumist läbi Narva linna ja teine on seotud uue sillaga, mis on omaette probleem. Üks pool minu küsimusest ongi järgmine. Kui me täna selle strateegia kinnitame ja on vaja hakata taktikat valima, kas siis teie arvates on õige variant see, mis läheb läbi linna? Kui jah, siis kuidas seda teha, sest piirangud on ees? Või eelistate ikkagi silla varianti? Teiseks soovin teada, kas selleks on ette nähtud ka ressursid ja kui on, siis millised.

Juhan Parts

Aitäh! Minu arvates on taktika see, et me peame kindlasti investeerima. Siin on väga oluline koostöö idanaabriga, eriti piiri läbilaskevõime suurendamisel. Kiiremini peaksid üle piiri saama kõik: veoautod, jalakäijad, bussid jt. Praegu töötab nende teemadega üsna detail-

selt töörühm, kuhu on kaasatud kõik ametkonnad, kes piiriületusega seotud on. Narvas peaks lähteülesanne olema natuke ambitsioonikam ja terviklikum. Siin on meil Vene poolega päris hea koostöö. Nende teemadega on vaja nii või teisiti tegelda, ka siis, kui ennekõike veoautodele luuakse mingisugune teine logistiline skeem, nii et nad ei sõida enam läbi Narva. Minu arvates on see kaugemas perspektiivis mõistlik, aga just kaugemas perspektiivis.

See projekt on jõudnud sellesse faasi, et me oleme Venemaaga ühises transpordikomisjonis tõstnud selle küsimuse uuesti lauale. Maanteeamet on koostanud värskendatud, uue lähteülesande, mis on esitatud Vene poolele, kellel on suur huvi selle projektiga edasi liikuda. Me peame arvestama, et kõne all ei ole ainult sild, vaid ikkagi kõik logistilised transpordilahendused mõlemal pool Narva jõge. Enne kui see tehniline lahendus visiooni tasandil ükskord kooskõlastatakse, on vaja arutada ülimalt paljusid tehnilisi küsimusi. Ma arvan, et see on kahjuks pikk protsess. Peame olema realistid. Sellepärast ei ole mõtet väga karta investeerimist piiriületusse läbi Narva linna. Seda piiriületust tuleb sujuvamaks muuta ja sellesse investeerida. Need ei ole väga suured summad, kui me vaatame tervikpilti.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! See ei olnud väga ammu, kui Ivari Padar kuskil soid mööda kõndis ja näitas, et sinna tuleb uus Tartu–Tallinna neljarealine tee. Siis räägiti, et selle hind on umbes kolm miljardit krooni. Tänapäevaks on selle teelõigu hind kasvanud vähemalt viis korda. Kas ikkagi ei oleks olnud majanduslikult otstarbekas laenu võtta ja see teelõik valmis ehitada? Sellega oleks päästetud ka inimesid. Aga kuna te olete sellele küsimusele juba natuke vastanud, siis ma küsin teise küsimuse, majandusliku mõtlemise kohta. Kas meil on igal pool vaja neljarealist teed? Ehk piisaks kohati kolmerealisest ja me saaksime kiiremini oma eesmärgi täidetud?

Juhan Parts

Aitäh! Eks seda tuleb küsida Ivari Padarilt. Aga mina olin seal metsas temaga koos ega kavatsegi seda häbeneda. Oli selline plaan küll. Osaliselt jäävad asjad ikka vähese tahtmise taha, aga selle plaani teostumist mõjutas kindlasti ka majanduskriis. Kui me 2007. või 2008. aastal seal soos olime, ei osanud vist keegi prognoosida, et see kriis nii sügav tuleb. Ma olen selgitanud oma seisukohta, täna on teie ees aga valitsuse esitatud transpordi arengukava. Siin on ette nähtud ehitada Tallinna–Tartu tee, kus on 2 + 2 rida, kuni Võõbuni uue trassina. See on peaaegu seesama plaan, mida me koos Ivari Padariga soos pidasime. Ma ei mäleta, kas meil oli ka mingit kangemat kraami kaasas.

Teespetsialistid ütlevad, et Mäoni ei ole 2 + 2 rida probleem. Vaadake, iga tee loob ka omaette reaalsust. Ma arvan, et see võiks küll olla eesmärk. Peale Mäod on mitme objekti tarvis olemas reaalsed projektid, näiteks Mäeküla ristmiku, Paia kurvi või Põltsamaa ümbersõidu jaoks. Need on kirjas meie kavades ja osaliselt ka teehoiukavas. Siin dokumendis neid nii täpselt kirjas ei ole, aga ka teehoiukava on ju avalik. Need on kõik sellised 6–8-kilomeetrised lõigud. Üldiselt on pakutud nende puhul 2 + 2 rida, ma julgen öelda, et seda on pakutud suuremas osas. Kui rahalised võimalused on olemas ja me näeme, et me turgu üle ei kuumenda, siis võiks sellega edasi minna.

Teehoiukavas me pakume Tartu pool just seda 2 + 1 rea varianti, et näha, mismoodi see ikkagi tööle hakkab. Me peame endale aru andma, et see on täiesti teistsugune lahendus kui 2 + 2. Miks teele, kus on 2 + 2 rida, ehitatakse igasuguseid ristmikke, mille kohta saab keelt teritada, küsides, kas me oleme nii rikkad? Väga lihtsal põhjusel: sellisel teel ei saa (ja mitte ainult Eesti standardite, vaid üldiselt omaksvõetud liiklusstandardite järgi) teha vasakpöoret. Kui vasakpöore on lubatud, siis ei ole see enam 2 + 2 reaga tee. Selle tõttu tulebki neid kalleid ümbersõite ja kõike muud sellist rajada. See ei ole poliitiline küsimus, see on paljuski inseneride ja transpordiasjatundjate otsustada. Me näeme teatud selliseid 2 + 1 reaga lõike ette Tartu ja Põltsamaa vahel ning Tallinna ja Pärnu vahel. Me oleme neid näinud Soomes ja Rootsis. Ma arvan, et ka

meie võiksime ühe sellise lõigu valmis teha. Eks me siis näeme, mil määral see variant töötab ja kas see suurendab liiklusohutust.

Aseesimees Jüri Ratas

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh, härra juhataja! Ma ei tea, kas mu küsimus on inseneridele või poliitikutele, aga ma tulen raudtee juurde. Hulgaliselt on neid, kes ütlevad, et Eesti-sisene regionaalne raudtee on mõttetu ja ainus mõistlik raudteeliin on see, mis toob mahukaubad Venemaalt meie sadamatesse. Hulgaliselt on neidki, kes ütlevad, et Rail Baltic on mõttetu. Transpordi arengukava käsitleb aastaid 2014–2020 ehk kuut aastat, mis ei ole transpordi planeerimisel mitte pikk, vaid pigem keskpikk või isegi lühemapoolne perspektiiv. Mis te arvate, milline näeb välja Eesti transpordivõrk aastal 2030?

Juhan Parts

Väga lai küsimus. Nendel kahel teemal, mida te mainisite, Rail Baltic ja Eesti-sisene reisirongiliiklus, annab arengukava ju teatud vastused. Vaevalt, et meil on mõtet rajada täiesti uusi Eesti-siseseid reisirongiliine. Eesti 150 aastat kestnud rongiliikluse areng olnud ikkagi pigem taandareng, kuigi teatud sinu-soididega. Te olete olnud aktiivne Haapsalu küsimuses. Siin me oleme loodetavasti saavutanud teatud kompromissi. Vaatame, kuidas uued investeeringud tööle hakkavad ja uurime veel kord seda konkreetset lõiku, siis saab selle küsimuse juurde tagasi tulla. Kui teid huvitab Rail Baltic, siis ma soovitan lugeda AECOM-i uuringut. Ka täna infotunnis oli sellest juttu. Seal on pigem konservatiivsust, mitte ülimat optimismi nende arvude suhtes. Ma mäletan seda sellest ajast, kui koostajad mulle seda uuringut tutvustasid.

Uus infrastruktuur, kui ta on tõesti täiesti uus, võib luua uut reaalsust. Võib-olla see näide ei ole sobilik – härra Õunapuu kehitab õlgu, nagu tal ikka kombeks –, aga mõelgem liiklusele Tallinna ja Helsingi vahel. Muidugi on seal ka palju muid tõmbejõude, aga ikkagi oli 1999. aastate alguses sada tuhat reisijat aastas, nüüd on üheksa miljonit. Loomulikult on siin erinevaid põhjusi, on majanduslikke ja isiklikke suhteid ning kultuurivahetust, aga

infrastruktuur mängib siin ikkagi väga suurt rolli. Uut infrastruktuuri ei planeerita ju ilma oleviku või mineviku andmeteta, need on alati oluline komponent.

Aseesimees Jüri Ratas

Rein Randver, palun!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Sellel transpordi arengukaval, mis nüüd kinnitamisele läheb, on kindlasti väga palju häid külgi. Võib-olla saab selle abil neid negatiivseid tegureid, mis meie igapäevaelule ja loodusele mõjuvad, vähendada ja nii elukeskonda paremaks muuta. Loomulikult on see üks majanduse arengumootor ja parandab kindlasti inimeste liikumisvõimalusi. Teatavasti on arengukavas kirjas, et igast Eestimaa nurgast peaks kolme tunniga saama teise Eestimaa otsa, näiteks pealinnast Valka. Kui ma lähen jalgratta, elektriauto või tavalise sõiduautoga, mis kasutab bensiini, kuidas on mul siis võimalik neid erinevaid liikumisviise omavahel ühitada? Kas raudteejaamas, bussijaamas või parklas on olemas võimalused elektri-auto laadimiseks? Kuidas kõik need liikumisviisid selles süsteemis omavahel kokku panna?

Juhan Parts

Eks arengukava seda ühtesobivust rõhutada. Ta loob siin võimalusi omavalitsustele, riigi ametkondadele ja asutustele ning eraettevõtetele. Kui me räägime intelligentsetest transpordisüsteemidest, ühildumisest, infotehnoloogia võimaluste paremast kasutamisest, inimeste võimalusest oma liikumist planeerida, mida see arengukava näeb ju n-ö rakendusplaani tasemel ette, siis me saame planeerida mitmesuguseid programme. Näiteks saame ette näha otseseid riigi investeeringuid, et koos eraettevõtetega leida uusi innovatiivseid lahendusi. Me katseme ressursse paigutada sellesse, et ühilduvus natuke parem oleks. Olgem ausad, ühilduvust on ka praegu, aga võrdlemisi algelisel tasemel. Kuni selleni välja, et me ei suuda korda teha näiteks ühendust Balti jaamaga. Me räägime tihtipeale suurtest asjadest, aga vaadake, milline on ühendus Balti jaamaga. Või võtame Vanasadama. See on Eesti põhireisiasadam, kust käib läbi üheksa miljonit reisijat aastas. Nendele võib juurde liita inimesed,

kes käivad sadamas teisi saatmas ja vastu võtmas. Igasugune ühilduvus teiste transpordivahenditega seal tegelikult puudub. Üks bussiliin vist käib sinna. Kui palju oleks aga tänapäevaseid võimalusi, näiteks võiks mingi tramm või buss viia inimesed lähimasse ühisõidukite peatusesse! On veel palju-palju muid võimalusi. Reisisadamast peaks lähtuma kergliiklusteede võrk.

Meil ei ole vaja minna Valgamaale või mõnda teise kaugemasse paika, tegelikult on ka meie n-ö kesksetes kohtades, kus liigub väga palju inimesi, transpordiühendus kehv. Või see projekt, et tramm võis sõita lennujaamani. Siin me oleme loodetavasti saavutanud Tallinnaga üksteisemõistmise. 800 meetrit on veel jäänud teha. Tuleb ka arvestada, et sinna piirkonda on tulnud juurde väga palju töökohti. Nii et on selliseid projekte ja need on meie silme all. Aga muidugi liitub siia väga palju n-ö pehmeid asju. Meil peaksid olema ühtsed piletisüsteemid ning suuremad linnad peaksid suutma ületada erimeelsused, mis on tekkinud nende ja muude kohtade vahel, kus inimesed elavad ja töötavad. Me oleme kaks aastat vaeva näinud, et Harjumaa Ühistranspordikeskus, mis on ju omavalitsuste ühine keskus, looks inimeste elu- ja töökohtade vahele uusi ühistranspordiliine ja muudaks olemasolevaid liine. See oleks see, mis tekitaks heaolu, efektiivsust ja säästu. On muidugi kohti, kuhu on vaja panna rohkem ressursse, aga mõned asjad vajavad lihtsalt inimlikku oskust, tähelepanu ja nutti.

Aseesimees Jüri Ratas

Lauri Luik, palun!

Lauri Luik

Aitäh! Hea minister! Ma tulen korraks Haapsalu raudtee teema juurde tagasi. Küsimus puudutab majanduskomisjoni tehtud muudatusettepanekut transpordi arengukava kohta, mis minu arvates oli päris hästi sõnastatud. Aga kui ma seda praegu loen, siis näen, et selle sõnastust on muudetud. Küsimus on ajendatud sellest, et täna siin saalis me ju sisuliselt midagi muuta ei saa, me saame ainult küsimusi esitada ja vastuseid kuulata. Äkki te paari sõnaga kommenteerite, millest see sõnastuse muudatus tulenes?

Juhan Parts

Mulle tundub, et praegune sõnastus on isegi parem kui majanduskomisjoni pakutud sõnastus.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Lugupeetud minister! Selle kava leheküljelt 50 loen ma, et Rail Balticu reisijate raudteed on kavandatud Tallinnas Ülemiste piirkonda ja Pärnu linna või selle lähialale. Kas ma saan õigesti aru, et kui parlament selle kava heaks kiidab, siis ei ole enam mõtet ametlikul tasemel rääkida mingist võimalikust Tallinna–Tartu–Valga trassist? Mul on ka teine küsimus Rail Balticu kohta. Mida Rail Balticu all selles kavas mõeldakse? Tavainimene on aru saanud, et on lubatud kiirreisirongiliiklust Tallinnast Berliini, aga lehtedest loeme, et poolakad ei kavatse midagi ette võtta Varssavi ja Leedu piiri vahel trassi rajamiseks. Te olete suhelnud leedulastega. Äkki kommenteerite ka poolakate tegevust? Mida me Rail Balticu all selles transpordi arengukavas tegelikult silmas peame pidama?

Juhan Parts

Transpordi arengukava lähtub otsuste järjepidevuse loogikast. Kümme aastat on olnud vastasseis Tartu *versus* Pärnu. Üleriigiline planeering aastani 2030 ja mitmed uuringud on tõestanud, et ennekõike majanduslike tõsiasjade tõttu on kiirraudtee, mis suudab teenindada 240 kilomeetrit tunnis sõitvaid ronge, realistlikum Riia suunal, kus trass on lühem. Te küsisite, mis on Rail Baltic. Rail Baltic on, nagu ma ütlesin, raudtee infrastruktuur, mis suudab teenindada 240 kilomeetrit tunnis sõitvaid ronge alates Tallinnast kuni Leedu ja Poola piirini. Rail Baltic, mis on Euroopa n-ö TEN-E-projektide loetelus, lisab uusi ühendusi põhja, ennekõike Soome suunal, ja mitteraudteelisi lahendusi. Ta markeerib meie kuulumise Euroopa raudteekoridori kuni Kesk-Euroopani ja sealt edasi.

Poola on olnud erakordselt toetav ja konstruktiiivne. Me teame, et alates Leedu-Poola piirist on raudtee infrastruktuur kuni Varssavini üsna kehvas seisus. Ma võin eksida, aga minu arvates on keskmine kiirus seal 60–70

kilomeetrit tunnis. Poola on oma järgmise kuue aasta investeeringute strateegias, hoolimata sellest, et Poola on suur riik ja seal on teisi prioriteete, otsustanud, et trassil, mis Poola pinnal algab Leedu linna Marijampole lähistel, suundub Suwalki linna ja edasi Varssavisse, on edaspidi võimalik sõita kiirusega 160 kilomeetrit tunnis. Seda on kinnitanud Poola peaminister ja transpordiminister ning seda on ka avalikult öeldud. Minu teada on see kirjas ka Poola ametlikes transpordi käsitlevates strateegilistes dokumentides. Poola on öelnud, et kui kiirused kasvavad 240 kilomeetrit tunnis, nagu on kirjas Rail Balticu n-ö definitsioonis, siis nemad on kindlasti valmis lisaks investeerima. Aga meil ei ole mingisugust põhjust nõuda praegu Poola käest enam.

Ma ei mõista päris hästi neid avalikus diskussioonis sõna võtvaid, kuidas öelda, sarkastilisi kriitikuid, kes räägivad ühendusest Tallinna ja Berliini vahel. Ma hindan Rail Balticu puhul seda, et see aitab arendada Eesti, Läti ja Leedu koostööd majanduse, kultuuri ja turismi vallas ning soodustab inimeste suhtlemist. Sellel on väga oluline regionaalne mõõde. Rail Balticu eesmärk Euroopa kontekstis on väga lihtne: meie raudtee infrastruktuur tuleb tänapäeval ja pikaajaliselt jätkusuutlikul moel ühendada Mandri-Euroopa raudtee infrastruktuuriga. See on see eesmärk. Inimestele võib jääda mulje, et selle raudtee ainuke mõte on see, et Tallinnas on Jaak Allik ja Juhan Parts, kes tahavad kohe istuda rongi ja sõita otse Alexanderplatzile. See kindlasti nii ei ole. Väga olulised on selle projekti ühtesobivus teiste, eksisteerivate infrastruktuuridega, mõistlikud reisijateenused, samuti regionaalne aspekt. Me räägime ju sellest, kuidas seda raudteed saaks paremini kasutada Tallinna–Pärnu vahelisel alal. Kõne all on Rapla ja paljud muud sellised kohad.

Aseesimees Jüri Ratas

Arto Aas, palun!

Arto Aas

Aitäh! Minu küsimus puudutab Saaremaa süvasadama ümberehitamist reisisadamast kaubasadamaks. Te kindlasti mäletate, et kui seda sadamat Ninase külla rajati, siis lubati, käsi piiblil, et see jääb reisisadamaks ja kaup

selle kaudu vedama ei hakata. Minister on kindlasti nõus, et uus transpordi arengukava on ülimalt põhjalikult läbi mõeldud ja tõsine dokument. Ometi ei ole selles dokumendis mitte ühtegi korda mainitud Saaremaa süvasadamat, ei kaubavedude ega muus kontekstis. Süvasadamat ei mainita kaubasadamana ka kehtivas merenduspoliitika arengukavas, mis võeti vastu kaks aastat tagasi ja on üsna värske dokument. Kust tuleb see otsus, see mandaat ehitada reisisadam ümber kaubasadamaks? Seda enam, kui Saaremaaga püsiühendust ei tule ja Kuressaares on toimiv sadam olemas.

Juhan Parts

Kindlasti on arengukavas väga paljud sadamad nimetamata jäänud. Võib-olla Saaremaa süvasadam sellise omapärase projektina väärriks riiklikku mõtestamist. See on päris hea mõte. Selle eest, mida praegu teeb Tallinna Sadam, vastutab Tallinna Sadama juhtkond, nii juhatus kui ka nõukogu. Tallinna Sadam väärindab talle kuuluvaid varasid ja otsib uusi võimalusi. Selleks ei ole ühelgi moel vaja üldkoosoleku ehk Eesti riigi kui aktsionäri esindaja jah- või ei-sõna. See on minu arusaam sellest õiguslikust keskkonnast. Süvasadama ideed mäletan ma 1990. aastatest, aga olin ka 2000. aastate alguses juures, kui see investeerimisotsus tehti. Loomulikult käsitleti seda sadamat ka olulise kaubasadamana. Selline oli see idee. Sadama kasutusvaldkonda piirati keskkonkakaitselistel põhjustel. Kui Tallinna Sadama juhatus peab vajalikuks seda olukorda muuta, siis loomulikult, kui nad kõiki keskkonnareegleid arvestavad, on neil see võimalus, mõneti ma isegi arvan, et lausa kohustus, kui nad tahavad oma vara paremini teenima panna. Kätt sellele ette panna on väga raske. Minu teada see mingeid erilisi investeeringuid ei vaja. Seal on aga vaja uusi keskkonnamõju hindamisi, et võiks ka kaubavedu selle sadama kaudu lubada.

Aseesimees Jüri Ratas

Rein Randver, palun!

Rein Randver

Aitäh! Hea minister! Alles mõni küsimus tagasi rääkisime reisirongide suurest kiirusest. Minu küsimus on selle kohta, kuidas on transpordi arengukavas kajastatud liiklusturvalisust

või liikluskahjude vähendamist. Olid ajad, kui teatud kategooria maanteedel lubati sõita 100 ja 110 kilomeetrit tunnis. See on nüüd asendunud normaalse kiirusega, 90 kilomeetriga tunnis. Kas te peate õigeks, et piirkiiruse piiramine on üks kõige paremaid abinõusid, kuidas liiklusturvalisust suurendada? Kas siin on sellel kevadel arenguid oodata või mis võib juhtuda aastani 2020? Te rõhutasite, et maanteed ja autod lähevad paremaks ning liiklejad muutuvad korrektsemaks. Ma küsingi, miks piirkiiruse piiramisega karistatakse korralikke liiklejaid.

Juhan Parts

Hea küsimus. Seda on arutanud ka valitsuse liikluskomisjon. Sinna ei kuulu ainult ministrid, vaid ka teadlased, ametkondade esindajad, liiklusekspertid. See kogu, mis alates 2007. aastast regulaarselt kokku saab, tegeleb liikluse strateegiliste küsimustega ja analüüsib sündmusi, et ühtlustada eri ametkondade, kodanikuühiskonna ja omavalitsuste tegevust. Seal on praegu tööpoolest käsil üks uuring liikluskiiruse ja liiklusohutuse seoste kohta. Ma ootaksin selle uuringu tulemused ära.

Seda teemat saab vaadata kahtepidi. Ma olen teiega nõus ja see on olnud ka liikluskomisjonis arutelul (sellest lähtudes on püstitatud uuringu lähteülesanne), et tõenäoliselt on teid, kus me kiirust liialt piirame. See on selge, vaadates paljude teiste Euroopa riikide kogemusi. Aga minu arvates on üks raskemaid küsimusi see, mis tuleb kindlasti uues liiklusohutusprogrammis läbi töötada (see uuring annab selleks esimese sisendi), et meil on väga palju teid, kus ka 90 kilomeetrit tunnis on liiast. Liikluskomisjon on esitanud sellise mõtte ja palunud seda uurida, et meil tuleks ikkagi hakata lubatud kiirust määrama teede kaupa. Liiklusspetsialistide vastuväide on see, et mida ühtlasem on liiklus eri kohtades, linnas ja maal, seda paremini arenevad välja liiklejate harjumused. Samas on meie teede olukord tegelikult selline, et on väiksemaid teid, kus võib-olla ei tohikski sõita kiiremini kui 70 kilomeetrit tunnis (ma ei räägi praegu linnatänavatest, ma räägin väljaspool linnu asuvaltest teedest), ja on teid, kus võiks olla lubatud suurem kiirus. Nii et sellist tööd on alustatud. Kindlasti on huvitav vaadata, millised on tule-

mused ja kuidas me mingitele otsustele jõuame.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Kas kergliikluste ehitamine on poliitiline otsus? Ma tean, et praegu projekteeritakse Põlva–Saverna maantee renoveerimist. Projekteerimine ja kooskõlastamine käib, aga seal pole ette nähtud kergliiklusteed. Õigemini on see vist planeeritud kahe kilomeetri kaugusele Põlvast ja siis see lõpeb, kuigi seal edasi tuleb paar päris suurt küla. Millest sõltub see, kas kergliiklusteid ehitatakse või ei? Kas see on poliitiline valik või on selles ka mingi loogika?

Juhan Parts

Meil on olemas ju tee projekteerimise normid. Asja teine pool on kindlasti rahalised võimalused. Kui me räägime riigiteede kapitaalremondist ja uutest arengutest selles vallas, siis üldjuhul planeeritakse ka kõikvõimalikke kogujateid, kõrvalteid ja kergliiklusteid. Tavaliselt on nii, kui midagi kapitaalselt remonditakse või ehitatakse. Ma eeldan, et nii on ka Põlva kandis. On väga palju projekte, kus toimub koostöö omavalitsusega, neid kaasrahastatakse koos vallaga, et asi ära teha. Kergliiklusteid on kümne aasta jooksul üle Eesti ikkagi väga palju juurde tulnud. Ma arvan, et me peaksime seda tööd jätkama. Aga see on ikkagi tervest mõistusest lähtuv otsus. Poliitiline oleks see otsus siis, kui majandusminister võtaks telefoni ning ütleks kellelegi, et see lähaks ja paneks sinna, kuhu vaja, natuke kruusa ja natuke kergemat asfaldi, et härra Tamm Põlvamaal rahule jääks. Sellist riiki me ka ei taha, kuigi kohati te seda minult nagu ootate.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Peaministrina te käisite lennuväljal, mis asub Jõhvi vallas, ja teate sealset olukorda. Poisikese-põlvest mäletan, et inimesed said tollal suvel üks kord päevas lennata Tallinna või Peterburi,

tollasesse Leningradi. Ida-Virumaal on teinegi niisugune lennuväli, see on Narva lähedal. Kas te olete oma meeskonnaga arutanud nende lennuväljade tulevikku või ootavad nad lihtsalt paremat aega?

Juhan Parts

Aus vastus on see, et transpordiühenduste seisukohast on meil praegu lennujaamaresursse üle. See on nii Tallinnas, kus asub meie põhiline rahvusvaheline lennujaam, aga tegelikult ka mujal, kus viimase viie aasta jooksul on investeeritud nn kohalikesse lennujaamadesse. Veel kord: meil on neid ressursse üle. Nõukogude võimu viljastavates tingimustes potsatas neid lennujaamu teatud põhjustel hästi palju igale poole. Aga riigi vaateväljas on ka Pärnu lennujaam, mille kohta mingit otsust ühes ega teises suunas tehtud ei ole, kuna selle tasuvus sõltub läbirääkimistest. Seda laadi lennuvälju nagu Jõhvi ja Narva lähedal on mitmeid. Me tervitame kindlasti seda, kui kohaliku initsiatiivi abil leitakse neile mingisugune rakendus. Aga Peterburi soovitan ma teil autoga sõita, saate kiiremini.

Aseesimees Jüri Ratas

Peep Aru, palun!

Peep Aru

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister, ma kiidan teid selle arengukava koostamise eest! See on päris asjalik, pakub perspektiivi ja lahendusi, aga eks väikseid küsimärke ja küsimusi ikka ole. Ma tsiteerin: "Eesmärk on ehitada riigimaanteedel tolmuwab katted kõigile suurema kasutusega (sagedus üle 50 auto/ööp) kruusateedele aastaks 2030, arvestades elanikkonna paiknemist ja tee kasutamise intensiivsust." Kas on liikunud või liikumas mõtteid ja otsuseid ka selle kohta, et neid piirkondi, kus on rohkem kruusateid, teistele järele aidata või suurenevad vahed elutingimustes veelgi?

Juhan Parts

Küsimus ei olnud mitte teede, vaid piirkondade kohta.

Peep Aru

Kruusateede osas, jah.

Juhan Parts

Ma saan kommenteerida nii, et kruusateede programmist on palju juttu olnud. Teehoiukava on heaks kiidetud. Ma lihtsalt valgustan teid, kui te ei ole seda märganud. Seal on hästi põhjalik osa selle kohta ja lisamaterjale on veel rohkem. Seal on enam-vähem kõik riigile kuuluvad kruusateed väga põhjalikult mitmesuguste kriteeriumide alusel ära hinnatud ja edetabelisse seatud. Teehoiukava annab stabiilse rahastusmahu, mida me vähemalt lähiaastatel saame tõenäoliselt natukene suurendada, ja siis on need teed niisuguses ilusas edetabelis. Erinevate tehnoloogiliste võtetega teha need teed n-ö tolmuvabaks – see on see, mida me teha saame. Ma ei püüdnud su küsimuse täpselt tuuma kinni. Kas on mingeid muid kriteeriume, mille järgi neid teid valida? Neid kriteeriume, mille põhjal me oleme kruusateed Eesti eri piirkondades reastanud, et neid siis n-ö tolmuvabaks teha, on mitmeid. Kui on mingeid ettepanekuid, siis ma hea meelega võtan need vastu ja annan Maanteeametile üle. Kui me valitsuskabinetis teehoiukava kinnitasime, siis mulle tundus, et kõik möönsid, et see on objektiivne ja päris õiglaselt kõiki Eesti piirkondi arvestades tehtud töö.

Aseesimees Jüri Ratas

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra juhataja! Härra minister! Raudteetaristu puhul on probleem, et viimaste aastate väike kaubaveomaht raudteel on tekitanud olukorra, kus avaliku raudtee majandamine on muutunud nii taristu kasutajale kui ka omanikule keeruliseks. Milliseid lahendusi näeb valitsus, et taristu majandamine oleks kestlik ka kaugemas perspektiivis?

Juhan Parts

Aitäh! Aega on vähe ja ma olen sellele küsimusele juba kaks korda siin vastanud. Ilmselt fraktsiooni sekretär, kes teile neid küsimusi jagas, et te oma töökohustused ära täidaksite, ajas midagi sassi. Kui vähegi võimalik, härra Vassiljev, siis te äkki stenogrammist vaatate oma kahe kolleegi eelnevaid küsimusi. Ma andsin neile väga pikad vastused.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma palun, ärge tulge õpetama seadusandliku võimu esindajaid, Riigikogu liikmeid, mida nad võivad küsida ja mida ei või!

Juhan Parts

Ma ei õpetanud praegu!

Aseesimees Jüri Ratas

Nii. Rohkem küsimusi ei ole. Ma tänan ministrit! Palun nüüd Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni liikme Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud minister! Julgen arutlusel oleva transpordi arengukava arutelu puhul tuua võrdlemisi positiivsena esile selle, et majanduskomisjoni ja tema esimehe initsiatiivil sai komisjon seda arengukava arutada juba enne, kui valitsus selle kinnitas, ja me saime esitada ka oma ettepanekuid. Majanduskomisjon arutas seda arengukava oma istungil 19. septembril, kus me kuulasime transpordisektori ettevõtete esindajate seisukohti. 26. septembril toimus põhjalikum arutelu koos ministeeriumi esindajate Eero Pärnmäe ja Toomas Haidakuga. Arutluse käigus, veel enne arengukava valitsuses kinnitamist – rõhutan seda veel kord –, formuleeris majanduskomisjon transpordivaldkonna esindajatega kohtumisel ja Riigikogu liikmetelt saadud ettepanekute põhjal kuus ettepanekut. See näitab, et arengukava oli võrdlemisi hästi ja põhjalikult läbi töötatud. Ettepanekute väike arv näitab, et puudujääke seal väga palju ei ole.

Pärast nende ettepanekute esitamist toimus majanduskomisjoni istung teisipäeval, 14. jaanuaril, kus oli arutluse all Riigikogu otsuse "Transpordi arengukava 2014–2020 kinnitamine" eelnõu esimesele lugemisele saatmine. Nagu ma mainisin, komisjon oli arengukava tekstiga enne selle kinnitamist Vabariigi Valitsuses põhjalikult tutvunud. Majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts andis meile ülevaate arengukava olulisematest punktidest. Järgnes majanduskomisjoni liikmete arutelu.

Näiteks küsiti läbi Tartu suunduvate transpordiühenduste kohta. Tartu Linnavalitsus tegi transpordi arengukava ettevalmistamise käigus mitmeid ettepanekuid, mida ei arvestatud.

Need puudutasid lennundust ja Tallinna–Tartu–Riia rongiühendust. Saime vastuseks, et lennujaama puhul on oluline äriplaani olemasolu. Riigile langeks nende ettepanekute tõttu suur koormus, kuna investeringuid on raske planeerida. Rongiühenduse puhul on lahtine Riia küsimus, vaja oleks koostööd Lätiga. Kuid praegu ei nähta võimalust investeerida infrastruktuuri Tartu ja Valga vahelisel lõigul.

Nüüd räägin nendest kuuest majanduskomisjoni eelneval arutelul välja toodud punktist, mis majanduskomisjon esitas kirjalikult enne arengukava kinnitamist Majandus- ja Kommunikatsiooniministriumile ja tegi ettepaneku need muudatused arengukavasse sisse viia. Sisuliselt arvestas ministrium kuuest muudatuse ettepanekust viit. Täielikult jättis ta arvestamata ühe. Ka majanduskomisjoni arutelul tekkis küsimus, et majanduskomisjoni ettepaneku, mis kooskõlastamistabelis on number 58 all ja mis näeb ette jätta välja kohalike teede rahastamise 10%-line maksimummäär, on Majandus- ja Kommunikatsiooniministrium arvestamata jätnud. Ministriumi esindajad ei osanud seda esialgu täpselt kommenteerida. Kuid olles vaadanud, et see 10% on ikkagi teksti sisse jäänud, kommenteerisid nad umbes nii, et olenemata sellest, kas määr on arengukavas fikseeritud või mitte, on võimalik seda vajaduse korral tõsta. Ministriumi arvates on oluline anda signaal kohalikele omavalitsustele pikemaajaliste plaanide tegemiseks teede kohta. Tegelik elu loomulikult näitab, et kui see 10% on fikseeritud, siis igasugused tõstmise ettepanekud lükatakse arengukavale viidates kindlasti tagasi.

Märgiti, et Tallinna arengukavas aastateks 2014–2020 on kirjas välisvahendite arvel kavandatud investeringud. Sellele vastati, et transpordi arengukava koostamise käigus toimusid Tallinnaga diskussioonid, et kokku leppida projektid, mis tuleks valmistada ette uue Euroopa Liidu finantseerimisperioodi jaoks. Kahjuks sel ajal, kui seda arengukava arutati, kokkulepetele ei jõutud. Samuti rõhutati, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministrium on lugenud prioriteediks kaks suuremat projekti Tallinnas, mida võimaluse korral tuleks toetada Euroopa Liidu vahenditest. Need on Ülemiste ja lennujaama piirkonna linnaga ühendamise, millest oma ettekandes ja pikas diskussioonis rääkis pikemalt ka minister, ning

Vanasadama ühendused linnaga, sh loomulikult jalakäijate ühendused. Ka sellest oli küsimuste ja vastuste vóorus rohkem kui üks kord juttu.

Lõpuks otsustati teha esiteks ettepanek saata eelnõu täiskogu päevakorda 22. jaanuariks 2014. Otsus tehti konsensuse alusel. Teiseks otsustati teha ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada. Ka see otsus tehti konsensuse alusel. Kolmandaks otsustati teha ettepanek määrata muudatuse ettepanekute esitamise tähtajaks 5. veebruar 2014 kell 17. Seegi otsus tehti konsensuse alusel. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Läheme nüüd küsimuste juurde. Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Mul on lihtne küsimus. Veel eile õhtul peale kella viit ei olnud võimalik Riigikogu koduleheküljelt leida transpordi arengukava teksti, seal oli väljas ainult seletuskiri. Kas see on loomulik, et nii mahukas materjal ei ole veel päev enne saali tulemist kättesaadav?

Kalev Kallo

Vastan otse, et see ei ole loomulik. Aga kuna komisjonis olid materjalid kättesaadavad, siis ma ei oska öelda, kas need kodulehel olemas olid. Ma seda ei uurinud, sest mul olid materjalid käes. Minu meelest oli see tekst ka siin Riigikogu saalis saadaval, aga kodulehte ma tõesti ei kontrollinud.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Minu küsimus on seotud arengukava maksimumse prognoosiga ja selle tabeliga, mis on eelnõule lisatud. Kas te komisjoni istungitel arutasite omavalitsuste osalust ja seda, kuidas see toimuma hakkab? Ma vaatasin, et siin on ainult dotatsiooni paar korda nimetatud, aga on omavalitsusi, kes on otseselt selle kõigega seotud. Ma toon siin iga kord näiteks Narva. Läbi Narva sõidetakse piirile, ka rahvusvahelise tähtsusega sild on Narva bilansis ja on veel

palju teisi küsimusi. Kuidas see mehhanism tööle hakkab? Kust need allikad tulevad?

Kalev Kallo

Aitäh! Võiks vastata nii, et ei saa päris täpselt öelda, mitme protsendiga peaks kohalik omavalitsus ühes või teises projektis kaasa lööma. Kindlasti on see kaasalöömine ja osalemine vajalik, aga arengukava on tegelikult suurem raamdokument. Arutelul esitasin ma ministrile küsimuse, millal jõuab meie kätte rakenduskava, mis tuleb välja töötada kolme kuu jooksul pärast arengukava Riigikogus kinnitamist. Arvan, et täpsemad lahendused, mis käsitlevad konkreetseid summasid, peaksid kindlasti leidma kajastust rakenduskavas. Arengukavas seda väga täpselt ära toodud ei ole. Pean mainima, et me ka komisjonis seda detailselt ei arutanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra juhataja! Austatud komisjoni esimees! Mul on küsimus selle kohta, kuidas majanduskomisjonis toimus töö otsuse eelnõuga. Ka komisjoni töös osalevad nõunikud ja kantselei töötajad, nii nagu ka fraktsioonides on nõunikud ja tehnilised töötajad, kes valmistavad meile ette küsimusi, sõnavõtte ja mitmesuguseid materjale. Kas majandusminister, kes ilmselt on ainuisikuliselt selle arengukava koostanud, nagu tundub, tegi ka komisjonis solvavaid märkusi tehniliste töötajate oskuste kohta? Äkki kasutas ta nende kohta ka mingisuguseid nimetusi, nagu leedulaste kohta?

Kalev Kallo

Aitäh! Kõigepealt pean parandama vea, mis küsimust esitades tehti. Ma ei ole komisjoni esimees, ma olen komisjoni ettekandja. Komisjonis andsid seletusi minister ja asekancler ning kohal oli teisi ministri töötajaid. Julgen küll väita, et komisjonis oli arutelu korrektne ja jäi vastastikuse viisakuse piiridesse.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu esindaja Aivar Koka!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Head kolleegid! Jaanuaris käiku läinud uued reisirongid tähistavad sisemaalimisraskustest hoolimata olulist kvaliteedihüpet Eesti ühistranspordi arengus. Kuid kindlasti ei jää porgandpunased rongid viimaseks oluliseks investeeringuks, mis selles valdas tehtud. Eks iga uus asi tahab harjumist. Teisiti pole see ka uute rongide ega uue firmaga, kes sõitjatevedu korraldab. Riigi soov on pakkuda inimestele võimalikult heal tasemel ja konkurentsivõimelist ühistransporditeenust ning suur samm selles suunas on uute rongide liinile tulekuga astutud.

See ei tähenda, et reisirongiliikluse arengus oleks lagi saavutatud. Arenenud Euroopa riikide mõistes kvaliteetse ühistranspordini on Eestis minna veel pikk tee. Et seda teed käia, peame teadma, kuhu soovime välja jõuda ja milliseid ühiskonna vajadusi peab ühistransport rahuldama. Samas tuleb aru anda, et meie ressursid on piiratud ja iga investeering vajab tõsist kaalumist. Ühistranspordi kvaliteedi ja sellest tulenevalt ka kasutatavuse määrab väljumiste sagedus ja vahemaade läbimise kiirus.

Nagu teame, on Eesti eri piirkondade majanduslik aktiivsus isepalgeline. See on kaasa toonud perifeersete maakondade tühjenemise ning inimeste koondumise Tallinnasse ja selle lähiümbrusesse. Samas toob elanike arvu ülemäära kiire suurenemine kasvupiirkondades kaasa omad probleemid: kinnisvara kallineb, ei suudeta tagada inimestele eluks vajalikku taristut, on puudus lasteaia- ja koolikohtadest jne. Kokku võttes võib öelda, et Eestis on palju tühjalt seisvaid eluasemeid, mille järele pole turul nõudlust, samas kui inimesed on töökoha tõttu sunnitud kolima Tallinnasse, kus elatakse tihti peale halvemates olmetingimustes kui varem.

Raudtee peab tagama kauba- ja sõitjateveo ning saavutama selle, et ühendused muutuvad kiiremaks. Iga investeeringuga peab looma ka lisandväärtust. Tallinna–Tartu kiirraudtee ühendaks Eesti kaht suuremat linna. Toimiv ühistransport on oluline osa majanduse vereringest. Rahvastiku koondumine linnadesse on ülemaailmne protsess ja don Quijote kombel selle vastu võidelda ei ole mõistlik. Küll aga on võimalik avalike investeeringute abil luua tingimused selleks, et inimesed ei koonduks ühte keskusesse, vaid mitmesse.

Eesti regionaalselt tasakaalustatud arengu tagamiseks on kriitilise tähtsusega Tartu linna- piirkonna areng. Tartu konkurentsivõimest sõltub kogu Lõuna-Eesti ning märgatava osa Kesk- ja Ida-Eesti maakondade tulevik. Tartu konkurentsivõime suurendamise üks oluline tingimus on ühendused muu maailmaga. Elu näitab, et Ülenurme lennujaamast ei saa nii pea toimivat õhusilda, mistap tuleb liikuma pääsemiseks kasutada teisi võimalusi. Üks viis on luua kiire raudteeühendus Tartu ja Tallinna vahel. Ülemistele tuleb rajada lennu-, bussi-, trammi- ja rongiliikluse ühine reiserterminal, mis võimaldaks piltlikult öeldes astuda rongist lennujaama või lennukilt perroonile, et mugavalt reisi jätkata. On vaja parandada inimeste ja kaupade liikumisvõimalusi, st teha need majanduslikult, ruumiliselt ja füüsiliselt kättesaadavamaks, kiiremaks ja mugavamaks.

Ühendused peavad olema sõitjate- ja kauba- veo vajadusi arvestades mõistlikud, aga tuleb muidugi arvestada tehnoloogilisi võimalusi ja ohutusest tingitud piiranguid. Uued rongid, mis võiksid sõita 160 kilomeetrit tunnis, sõidavad 100–120 kilomeetrit tunnis lihtsalt sellepärast, et taristu ei võimalda kiiremini sõita. Tuleb rekonstrueerida Tallinna ja Tartu vaheline raudtee nii, et selle vahemaa saaks läbida 80 minutiga. Olgem eestlased, aga saagem ükskord ka eurooplasteks! Ärgem rääkigem enam kiirusest 120 kilomeetrit tunnis! Sellise kiirusega sõitsid Euroopas reisirongid eelmise sajandi keskel.

Palun kolm minutit lisaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit lisaega.

Aivar Kokk

Kiire ja kvaliteetne raudteeühendus kahe Eesti suurema linna vahel parandab Tartu ettevõtluskliimat ning vähendab inimeste soovi kolida Tallinnasse. Head ja mitmekesised ühendused loovad võimaluse käia Tallinnas tööl, aga elada näiteks Lõuna-Eestis, rebimata katki oma juuri.

Rohkem kui Euroopa mõistes aeglast rongiühendust kolme Balti pealinna vahel on meil vaja kiireid Eesti-siseseid ühendusi. Need kaks teemat tuleb ühitada ehk lüüa kaks kärbest ühe hoobiga. Rajame Rail Balticu läbi Tartu! See annab meile Tallinna ja Tartu vahel uue raud-

teeliini, mis võimaldab vajaduse korral suurendada nii kauba- kui ka sõitjatevedu ja teha regionaalpoliitikat.

Lisaks sellele tuleb hinnata, milliste teiste Eesti tõmbekeskustega on Tallinnal veel võimalik sisse seada kiire rongiühendus. Kindlasti on üks selliseid linnu Narva, mille paremaks Tallinnaga ühendamiseks tuleks rekonstrueerida Tapa–Narva raudteelõik. Samuti tuleb analüüsida Riisipere–Haapsalu–Rohuküla raudtee rajamise tasuvust. Investeeringud Eesti-siseste raudteeühenduste parandamiseks on vajalikud sõltumata sellest, kas Rail Baltic tuleb, ja nende vajalikkus ei sõltu sellestki, milline trassikoridor selleks valitakse. Kahtlemata vajavad nii Tallinn kui ka Tartu head raudteeühendust teiste Balti riikide pealinnadega ja sealt edasi Kesk-Euroopaga, aga Rail Baltic ei lahenda riigisiseseid puudujääke. Täpselt nii, nagu Tallinna–Tartu maantee laiendamise kõrval tuleb tagada ka teiste linnade omavaheline ühendus, tuleb sõltumata Rail Balticust tegelda Eestis olemasoleva raudteevõrgu arendamisega, eri liikumisviiside omavahelise ühendamise ja raudtee- ja maanteetranspordisõlmede väljaehitamise ja

Heal tasemel ühistransport võimaldab Eesti regioonidel areneda ühtlasemas tempos ja vähendada ühiskonna regionaalset kihistumist. See aitab tugevdada Eesti regionaalseid keskusi, mis praegu ähvardavad Tallinnasse tühjaks joosta. See aitab Euroopa konkurentsivõime tugevdada ka Tallinna. Mõistagi vajab iga projekt rahastamist. Ma leian, et Eesti ei peaks kartma riigi võlakirjade emiteerimist oluliste taristuinvesteeringute rahastamiseks, sest see tasub end mitmest vaatepunktist rohkem ära kui investeeringute tegemata jätmine. Raudtee peab toetama regionaalarengut. Kiired ühendused loovad võrdsemad tingimused ettevõtluse arenguks üle kogu Eesti. See aga suurendaks majanduskasvu ja riigi maksutulu ning looks uusi töökohti.

Sestap on IRL otsustanud, et eeltoodud seisukohad peavad leidma kajastust ka transpordi arengukavas aastateks 2014–2020. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Jaan Öunapuu!

Jaan Õunapuu

Lugupeetud eesistuja ja vähesed saali jäänud kolleegid! Austatud minister! Ilmselgelt on tegemist väga olulise transpordi arengut suunava dokumendiga. Seda kinnitab ka tõik, et sellel kaval on seos 21 arengukava ja strateegiaga.

Nagu tihti juhtub, jääb ka transpordi arengukava paljudes valdkondades üldsõnaliseks ja osaliselt pealiskaudseks. Nii mitmedki poliitikutud ja omavalitsustegelased on nimekirja investeringuid ootavatest transpordiobjektidest nimetanud kirjaks jõuluvanale. Arengukava maksumus on 3,3 miljardit eurot, aga me peame teadma ka seda, et arvestatud ei ole riigi äriühingute ega kohalike omavalitsuste kulused, samuti ministriumide üldkulused, mis on seotud meetmete võtmisega. Unistuseks jäävad paljud vajalikud ja regionaalpoliitiliselt tähtsad objektid, olgu see siis neljarealine Tartu–Tallinna maantee või Muhumaad mandriga ühendav sild.

Positiivse poole pealt saab välja tuua, et küllaltki hea ülevaade on antud transpordisüsteemi hetkeolukorrast. Ühistranspordi dotatsioon on alates 2006. aastast tõusnud üle 75%, protsentuaalselt on kõige rohkem suurenenud toetus saartega ühenduse pidamiseks, millele on jõudsalt kaasa aidanud poliitikutud.

Samas pean juhtima tähelepanu arengukavas toodud väidetele, et ühistranspordi kasutus on viimastel aastatel pidevalt vähenenud. Olles ise pidev bussi ja rongi kasutaja, ei saa ma selle väitega päriselt nõustuda. Vähemalt Tartu ja Tallinna vahel on täistunnibussid ja tippaegadel väljuvad rongid puupüsti sõitjaid täis, eriti sellel aastal rongiliikluses tehtud ümberkorralduste tõttu. Tartu–Tallinna maantee on roolis olijale suur katsumus, eriti talvel. Sellel liinil on ühistranspordi korraldajatel arenguruumi veel piisavalt. Majandusministeeriumi mitteametlikel andmetel sõidab sellel liinil bussiga *circa* 600 000 inimest aastas, rongiga 250 000 inimest, autoga sõitjate arv ületab aga kahe miljoni piiri. Sotsiaaldemokraadid ei lepi kavas toodud tagasihoidliku eesmärgiga ehitada Kose–Võõbu lõigule 2 + 2 rajaga uus trass ja Põltsamaa–Tartu vahele vähemalt kaks möödasõidurada. Kaugem eesmärk peaks olema kogu trassi neljarealiseks ehitamine. Kui võtta arvesse kõiki tegevusi, siis võib öelda, et need kulutused ulatuvad kahe miljardi euroni.

Mis puudutab rahvusvahelisi kaubavedusid, siis loodetakse 2020. aastaks saavutada selline võimekus, et kaubaveo maht on vähemalt 86 miljonit tonni praeguse 72 miljoni tonni asemel. Kasv peaks seejuures enamikus tulema merendussektorist, samal ajal kui raudteel kaubavedu teatud osas väheneb. Tuletan meelde, et Eesti lipu all on ainult neli kaubalaeva. 1992. aastal oli neid 71, seega on neid üle 17 korra vähemaks jäänud. On vaja muuta maksusüsteemi nii, et omanikud tuleksid oma laevadega uuesti Eesti registrisse.

Eestis on üle 16 500 kilomeetri riigimaanteed, üle 18 000 kilomeetri era- ja metsateid ning kõige rohkem ehk ligi 23 000 kilomeetrit kohalikke teid. Kohalike teede seisukord on halb nii maaomavalitsustes kui ka linnades. Selle põhjus on pidev alarahastatus, mille on tinginud riigi seisukoht, et kohalike teede korrahoidu peaks rahastama eelkõige omavalitsuste tulubaasist. Loomulikult leiavad vallad ja linnad oma eelarvetest teede ja tänavate korrahoiduks raha, kuid riigi suurema toeta pole lähiaastatel paranemist loota. Üleriigilised liidud on teinud arengukava kohta ettepaneku suurendada kütuseaktsiisist omavalitsustele minevat osa, kuid seda ei ole arvestatud. Selle dokumendi järgi peavad omavalitsused kuni 2020. aastani leppima sellega, et riigi abina laekub neile kuni 10% kütuseaktsiisist, mida on ilmselgelt vähe.

Palun natuke aega juurde!

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit.

Jaan Õunapuu

Omaette teema seondub raudteega. Ma ei peatu pikalt Rail Balticu kasvuraskustel, kuigi eilsel majanduskomisjoni istungil tõstatasid rahvasaadikud mitmeid tõsiseid ja veel mitte lõpuni selgeks räägitud küsimusi. Kuidas tagatakse igapäevased kauba- ja sõitjatevood? Näiteks peaks 2030. aastal iga päev Tallinna ja Pärnu vahet sõitma ligi 3500 ning Pärnu ja Riia vahet 2500 inimest. Palju reklaamitud Euroopa suurte keskuste asemel saame Kaunasesse, kui sinnagi, rääkimata taas alanud vaidlustest trassi kulgemise üle. Hea, et arvesse on võetud Riigikogu majanduskomisjoni ettepanekut alustada ettevalmistustöid põhjendatud suundadel, st Riisipere–Haapsalu–Rohuküla

ja Valga–Koidula–Pihkva suunal. Samuti peetakse oluliseks Lelle–Pärnu lõigu rekonstrueerimist ja Tartu reisirongi kiiruse suurendamist kuni 160 kilomeetrini tunnis.

Lõpetuseks ütlen, et teemasid, millest selle kava puhul võiks rääkida, on kindlasti palju. Kuid ma siiralt loodan, et arengukavas kirjapandu suures osas realiseerub ja investeeringud, mis on kavandatud, saavad tehtud. Kindlasti saab siis ka Eestimaa paremaks paigaks ja inimesed on eluga, mida nad siin riigis elavad, rohkem rahul ega otsi võimalusi siit jalga lasta. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on,

et eelnõu 560 esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrän eelnõu 560 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 5. veebruari kell 17. Esimene lugemine on lõpetatud ja üheksanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

Head ametikaaslased, tänane istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 17.27.

Istungi kestus 4 tundi ja 27 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 23. jaanuar 2014

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Õiguskantsleri ettepanek vahistatu liikumisvabaduse ja teiste vahistatutega suhtlemise võimaluse kohta (vangistusseaduse § 90 lõike 3 lause 1 ja lõige 5) (nr 24)

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu teise töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Soovijaid ei ole.

Head ametikaaslased, viime nüüd läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 62 Riigikogu liiget, puudub 39.

Head ametikaaslased, tänase päevakorrapunkti arutelul teeb põhiseaduskomisjoni nimel ettekande põhiseaduskomisjoni liige Rein Lang ning õiguskomisjoni nimel ettekande õiguskomisjoni esimees Marko Pomerants.

1. Õiguskantsleri ettepanek vahistatu liikumisvabaduse ja teiste vahistatutega suhtlemise võimaluse kohta (vangistusseaduse § 90 lõike 3 lause 1 ja lõige 5) (nr 24)

Aseesimees Jüri Ratas

Asume arutama tänase päevakorra esimest punkti. Head ametikaaslased, ma ütlen nii palju, et tulenevalt meie kodukorrast võib Riigikogu liige esitada igale ettekandjale ühe suulise küsimuse ja kõigil kolmel ettekandjal on ettekandeks aega kuni 20 minutit. Ma palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks õiguskantsler Indrek Teder! Tegemist on õiguskantsleri ettepanekuga nr 24 vahistatu liikumisvabaduse

ja teiste vahistatutega suhtlemise võimaluse kohta (vangistusseaduse § 90 lõike 3 lause 1 ja lõige 5). Palun, härra Teder!

Indrek Teder

Austatud juhataja! Kõrgeauline parlament! Edastasin teile oma ettepaneku nr 24. See käsitleb paari vangistusseaduse sätte vastuolu Eesti Vabariigi põhiseadusega. Minu hinnangul piiravad need põhjendamatult ja kaalutlusõiguse osa vahistatute põhiõigust suhelda teiste vahistatutega. Olen oma arvamust ettepanekus põhjalikult selgitanud.

Teadupoolest tagab Eesti Vabariigi põhiseadus meile kõigile teatud põhiõigused, sh ka õiguse lävida teiste inimestega. Õigus suhelda seostub põhiseaduse §-s 26 kirjas oleva õigusega eraelu puutumatusel ja ka § 19 lõikes 1 sätestatud vaba eneseteostuse õigusega. Põhiõigused on kõigil isikutel, kui neid ei ole just põhiseadusega kooskõlas olevalt piiratud. Põhiõigused on ka neil, kellelt vabadus on võetud süüdimõistva kohtuotsuse tõttu, samuti on põhiõigused inimestel, kes viibivad kohtuotsust oodates eelvangistuses.

Austatud parlamendiliikmed! Tahan rõhutada, et minu ettepanek nr 24 käsitleb vahistatuid, st isikuid, kelle suhtes ei ole süüdimõistev kohtuotsus jõustunud ja kelle puhul süüdimõistvat kohtuotsust ei pruugigi tulla. Vastavalt Eesti Vabariigi põhiseaduse §-le 22 ei tohi kedagi käsitada kuriteos süüdi olevana enne, kui tema kohta on jõustunud süüdimõistev kohtuotsus. Seda vähem on riigil voli vahistatut ilma tungiva vajaduseta karmimalt kohelda kui süüdimõistetud kurjategijat.

Vangistusseaduse § 90 lõike 3 esimene lause kohustab vanglateenistust hoidma kõiki vahistatuid ööpäev läbi lukustatud kambris. Vangistusseaduse § 90 lõige 5 paneb vanglateenistusele kohustuse välistada eri kambrite vahistatute suhtlust. Süüdimõistetud seevastu võivad vähemalt neli tundi ööpäevas, reeglina enamgi, liikuda oma eluosakonnas vabalt ringi

ja suhelda sama osakonna kambrites kinnipeetavatega. Arvan, et vaidlustatud sätete mõte on eeskätt välistada lubamatu kriminaalmenetluse mõjutamine. See põhjus tingib ka vajaduse piirata eraelu puutumatuse ja vaba eneseteostuse õigust, mida inimene kasutab muu hulgas teistega suheldes. Kõik võimalikud muud põhjendused oleksid kohased ka süüdimõistetute puhul ning sel juhul peaks süüdimõistetuid hoidma samasugustes oludes kui vahistatuid. Mõlemad vaidlustatud sätted on seadusandja sõnastanud nii, et kaalutusõigust pole ette nähtud. Neid tuleb rakendada kõigi vahistatute suhtes.

Tegemist ei ole pseudoprobleemiga. Eestis tuleb ette, et inimene on vahi all järjest aasta või lausa mitu aastat. Vaidlustatud sätted sunnivad sellist vahistatut viibima kogu päeva ilma mõtestatud tegevuseta nelja seinaga vahel. Kui selliseks isolatsiooniks puudub sisuliselt vajadus, on tegemist inimese põhiõiguste rikkumisega, mis võib kujutada endast ka Eesti Vabariigi põhiseaduse §-ga 18 keelatud väärkust alandavat kohtlemist. Seega olen jõudnud järeldusele, et vangistusseaduse § 90 lõike 3 esimene lause ja lõige 5 ei ole kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseadusega ning vajavad muutmist. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud õiguskantsler! Teile on ka küsimus. Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud härra õiguskantsler! Olen igati nõus, et vahistatut, kes ei ole veel süüdi mõistetud ja keda võib-olla süüdi ei mõistetagi, peaks suhtlusõigus olema. Vähemalt võiks sel juhul kehtida kaalutusõigus. Kuid komisjonis tekkis väga palju küsimusi hoopis seoses ühe teise probleemiga, mis ei ole otseselt selle ettepanekuga seotud. Väga paljusid inimesi huvitas, miks õiguskantsler ei ole tegelnud küsimusega, kui kaua üldse võib inimest eeluurimise all hoida. On teada juhtumeid, kus see on kestnud isegi viis aastat. See on väga oluline küsimus. Kas oskate mingit nõu anda? Te ütlesite küll, et selle taga on kohtu otsused, aga seaduste järgi käivad ka kohtud. Ehk võiks midagi ümber teha?

Indrek Teder

Jah, vahistamine riivab isiku põhiõigusi väga tugevalt. Tegu on ju inimestega, kes pole süüdi mõistetud. Seega peaks vahi all viibimine vältama vaid nii kaua, kui see on hädavajalik. Olen kindel, et riigivõim peab tegutsema selle nimel, et hoida vahi all pidamise ajad nii lühikesed kui võimalik.

Ma palusin selle kohta andmeid Justiitsministeeriumist. Keskmise vahistamise kestus, nn mediaan kohtueelses menetluses oli 132,5 päeva ehk 4,3 kuud, aritmeetiline keskmine oli 123 päeva ehk 4 kuud. Vastata, kas kõik on vastanud põhiseadusele või mitte, on väga raske. Raske on seda öelda ombudsmanina mingi konkreetse kaasuse puhul, ka on küllaltki keeruline võtta seisukoht, kas peaks üldse olema sätestatud kindel maksimaalne aeg, mille vältel võib isikut vahi all pidada. Kriminaal-ajad ja nende menetlemise suurim võimalik kiirus on väga erinevad. Ideaalis peaks ka praegune regulatsioon, mis näeb ette vahi all pidamise põhjendatuse regulaarset kontrolli, suutma vältida inimeste põhjendamatult pikka vahi all hoidmist. Rõhutan, et minul õiguskantslerina on küllaltki keerukas anda hinnanguid vahi all pidamise põhjendatuse kohta. See tuleneb õiguskantsleri seaduse § 25 lõikest 2, mis keelab arvustada kohtuotsuseid. Küll aga saan ma analüüsida konkreetset seadust, kas see vastab põhiseadusele või mitte.

Aseesimees Jüri Ratas

Andres Anvelt, palun!

Andres Anvelt

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud õiguskantsler! Selge on, et praegu kehtiv seadus kõnealusel juhul kaalutusõigust ette ei näe. Te olete õiguskantslerina kogu seda olukorda analüüsinud. Kas te oskate öelda, kui kaugel võiks olla muudatuste kavandamine, et vahistatute suhtlemisvabaduse piiramine saaks kooskõlla põhiseadusega? Eeluurimisel mingisugused piirangud võivad ju olla vajalikud, aga kui kaugele nendega võiks minna?

Indrek Teder

Tõesti, ma olen seda analüüsinud. Mõni inimene on olnud vahistatud peaaegu viis aastat. Alprintsip võiks olla, et piirangute määramisel kehtib kaalutusõigus. Aga üldiselt ma

arvan, et see kõik peaks rohkem olema just Justiitsministeeriumi kaaluda, see on tema ülesanne. Ent ka austatud parlament võib kuidagi seda reguleerida.

Aseesimees Jüri Ratas

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud õiguskantsler! Mul on küsimus niisuguse olukorra kohta: inimene on kinni peetud 48 tunniks, aga seda on tehtud ilmselgelt selleks, et talle survet avaldada, ja on ka ette näha, et kohus seda ei pikenda. Mis te arvate, kas see on õiguspärane, et politsei seda siiski rakendab?

Indrek Teder

See on natuke teine teema. Ma peaksin seda eraldi analüüsima.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud õiguskantsler, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun nüüd Riigikogu kõnetooli ettekandeks põhiseaduskomisjoni liikme Rein Langi!

Rein Lang

Austatud juhataja! Head kolleegid! Palun vabandust oma natukene koriseva hääle pärast! Minu ülesanne on anda teile ülevaade põhiseaduskomisjonis toimunud arutelust õiguskantsleri ettepaneku nr 24 üle. Komisjon arutab õiguskantsleri ettepanekut oma korralisel istungil esmaspäeval, 20. jaanuaril. Õiguskantsler Indrek Teder rõhutas komisjonile eraldi, et tema ettepanek puudutab vahistatuid ehk isikuid, kes ei ole süüdi mõistetud. Teatavasti põhiseaduse § 22 kohaselt ei tohi kedagi käsitada kuriteos süüdi olevana enne, kui tema kohta on jõustunud süüdimõiste otsus. Praegu ongi paradoksaalne olukord, kus vangistusseaduse § 90 lõigetes 3 ja 5 on vahistatute kinnipidamise kohta sätestatud karmimad nõuded kui süüdimõistetute kinnipidamise kohta. Õiguskantsler tõi näite, et vahistatud isik peab viibima oma kambris enamasti 23 tundi ja liikuda saab ühe tunni ööpäevas, samas kui süüdimõistetud isik võib ööpäevas liikuda vähemalt neli tundi. Seepeale küsis komisjoni esimees Rait Maruste, kas

õiguskantsler näeb vangistusseaduse regulatsioonis veel võimalikke vastuolusid põhiseadusega, mispeale õiguskantsler vastas, et ta on osutanud ka selle seaduse vastuolule põhiseaduse §-dega 11 ja 26.

Õiguskantsleri nõunik Indrek-Ivar Määrits täiendas, et vangistusseaduses ettenähtud piirangud on teatud juhtudel kindlasti tarvilikud. Nende piirangute eesmärk on välistada, et vahistatud saavad kriminaalmenetlusesse õigusvastaselt sekkuda ja näiteks omavahel kokku leppida, mida menetlejale rääkida. Teatud juhtudel võib vahistatule võrreldes teiste kinnipeetavatega rangema režiimi kohaldamine olla täiesti õigustatud. Kuid kõigi vahistatute puhul ja alati sellist vajadust ei ole. Osa vahistatute puhul ei ole põhjust arvata, et nad hakkavad kriminaalmenetlust mõjutama – seda tulenevalt toimepandud kuriteost, tõendamiseseme asjaoludest või menetluse staadiumist. Näiteks on vaidlus jõudnud juba kassatsiooniastmeni. Praeguse regulatsiooni kohaselt tuleb kõiki vahistatuid hoida ühesugustes tingimustes, kuna kaalutusõigust ette nähtud ei ole.

Komisjoni esimees Rait Maruste sedastas seepeale, et meie ees on kolm probleemi. Esiteks, vahistatud isiku süüelisust alles püütakse tõendada, seega peaks vahistatule kui formaalselt süütule isikule kohaldatav režiim teoreetiliselt olema kergem kui süüdimõistetule kohaldatav režiim. Teiseks, vahistatute eraelusse puutuv, näiteks lähedastega kokkusaamine, on üsna kõvasti häiritud. Ja kolmandaks, režiimi määramine ei tohiks olla üheülbaline, vaid kooskõlas menetlusstaadiumi, vahistatu isiku ja kuriteo liigiga, võimaldamaks piirangute rakendamisel suuremat paindlikkust.

Siinkõneleja märkis ka komisjonis, et õiguskantsleri ettepanek on täiesti asjakohane. Kehtiva vangistusseaduse koostamisel lähtuti eeldusest, et seadus peab olema üsna lihtne, kuna vangistusseadus on suunatud ka rakendajale ehk vanglateenistusele ja vanglatöötajate võime kinnipeetavate õigustele personaalselt läheneda oli veel seitse-kaheksa aastat tagasi üsna keskpärane. Praeguseks on vanglateenistuse võimekus kardinaalselt paranenud. Kui keegi on kahtlustatuna raskes kuriteos kuueks kuuks vahi alla võetud ja esmased menetlustoimingud on tehtud, siis ei ole mingit mõtet asjaosalist terveks päevaks kambrisse sulgeda.

Seega peaks diskretsiooniõigus kindlasti olema ja regulatsiooni võiks vastavalt parandada.

Ka Justiitsministeerium on põhimõtteliselt selle lähenemisega nõus ning justiitsministril on hulk mõtteid selle kohta, mida võiks seaduse parandamise käigus lauale tõsta. Komisjon võiks siinkõneleja arvates ka nõustuda õiguskantsleri ettepanekuga viia vangistusseadus põhiseadusega kooskõlla. Sama mõtet toetas komisjoni liige Väino Linde, kuid tema leidis, et õiguskantsleri ettepanekud võiksid tulevikus olla konkreetsemad ja selgemad, siis jõuaksid komisjoni liikmed ettepaneku iga lehekülge põhjalikumalt analüüsida. Õiguskantsler Indrek Teder oli sellega igati nõus.

Põhiseaduskomisjon arutas ka seda, kas vahistatu suhtes rakendatava konkreetse kinnipidamisrežiimi peaks otsustama prokurör või kohtunik. Õiguskantsleri arvates peaks seda tegema prokurör. Samal seisukohal oli nõunik Indrek-Ivar Määrits, sest prokurör otsustab juba praegu vanglavälise suhtlemise üle, mis on sisuliselt samaväärne. Rait Maruste sõnas, et kui kohtunik annaks loa hoida isikut vahi all näiteks kaks nädalat ning vastavalt asjaoludele pikendab seda tähtaega, siis peaks kohtunik iga kord hindama ka seda, missugused eeluurimise sammud on tehtud ja milliseid piiranguid oleks vahistatu suhtes vaja edasi rakendada. Tegemist on põhiõiguste piiramisega. Ei tundu õige anda see otsus prokuröri langetada, kuna prokuröril on süüdistusest tulenevad huvid. Selleks, et need huvid oleksid teatud kontrolli all, võiks vahistatule kohaldatava režiimi prokuröri ettepanekul otsustada kohus, kui ta näiteks pikendab isiku vahi all pidamise tähtaega.

Deniss Boroditš arvas, et õigus teha ettepanek piiranguid muuta peaks peale prokuröri olema kindlasti ka kaitsjal. Komisjoni esimees leidis, et täiskogu ettekandes võiks komisjoni esindaja märkida ka seda, kes peaks otsustama, milliseid piiranguid rakendada. See eeldaks, et muudetakse praegust praktikat, mille kohaselt kohtunik annab kohe loa isikut vahi all hoida kuni kuus kuud. Ja nii ma siis ütlen teile, head kolleegid, et minu arvates peaks vahistatu kinnipidamise režiimi otsustaja olema kohus. Põhiseaduskomisjoni nõusolekul tahan ma siin ja praegu vaidlustada ka senise praktika, mille kohaselt kohtunikud rahuldavad kohe kõik prokuröri ettepanekud võtta isik kuuks kuuks vahi alla. Lisaks sellele, et tegu on isikute

põhiõiguste põhjendamatu piiramisega, ei ole see mõistlik ka ökonoomilisest aspektist. Seda probleemi tuleks kindlasti analüüsida ja seadustes vajalikud parandused teha.

Mida siis põhiseaduskomisjon otsustas? Konsensusega otsustati nõustuda õiguskantsleri ettepanekuga nr 24. Teiseks otsustati konsensusega määrata ettekandjaks põhiseaduskomisjoni liige Rein Lang. Soovin enda ja kogu põhiseaduskomisjoni nimel nii Justiitsministeeriumile kui ka Riigikogu õiguskomisjonile jõudu selle ettepaneku elluviimisel!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Teile on ka küsimus. Andres Anvelt, palun!

Andres Anvelt

Aitäh, härra juhataja! Mu küsimus jääb võib-olla natukene väljapoole komisjonis räägitut, aga see kindlasti puudutab seda punkti. Õiguskantsler on kritiseerinud kahte olulist sätet, need on vangistusseaduse § 90 lõike 3 esimene lause ja lõige 5. Lõige 3 on vangistusseaduses juba ammu, see pärineb ajast, kui vanglate võimekus tagada vahistatute põhiseadusjärgne kohtlemine oli väiksem. Lõige 5 on pärit 2009. aastast, kui teie olite justiitsminister. Äkki teil on meeles, mis pärast 2009. aastal see põhiseadust riivav säte sisse toodi ja mida te praegu sellest lõikest 5 arvate?

Rein Lang

Aus vastus on, et ega ikka ei mäleta küll. See on üks väike detail ja komisjonis see teema päevakorrale ei tõusnud. Küsimus on paljuski selles, kuidas seda § 90 lõiget 5 tõlgendada – kas ainult sõna-sõnalt või võtta ka teised tõlgendamismeetodid arsenali.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni esimehe Marko Pomerantsi!

Marko Pomerants

Tere päevast, lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Peale kaht ettekannet, mida te olete juba kuulnud, mul väga palju lisada ei ole. Inimesed, kes osalesid õiguskomisjoni arutelus, on muidugi natuke teised, see on mõis-

tetav. Meie 20. jaanuari koosolekul tutvustas oma ettepanekut õiguskantsler Indrek Teder isiklikult, kohal oli ka Indrek-Ivar Määrits tema kantseleist. Kõik, kes on saalis, on ettepanekut juba kuulnud, ja kõik, kes uurivad stenogramme, saavad asja sisust ülevaate siis, kui loevad, mida on täna siin rääkinud Indrek Teder ja meie kolleeg Rein Lang.

Meie arutelu oli laias laastus kokkuvõtlikult sama. Õiguskomisjonis tuli ka jutuks sellesse konkreetseesse kaasusesse mõneti mittepuutuv küsimus vahistamistähtaegade kohta. Ma võin teid informeerida, et peale seda, kui Justiitsministeeriumi ettevõtmisel on karistusseadustiku eelnõu kallal suur töö ära tehtud ja see seadustik on jõudnud meie menetlusse – järgmisel nädalal on meil plaanis esimene lugemine –, on ministeerium ette võtnud järgmise töö, mida alustati üle aasta tagasi, kui justiitsminister oli veel Kristen Michal. See on kriminaalmenetluse seadustiku probleemidega seonduv arutelu. Kindlasti on vahistamistähtajad, vahistamisalused ja üldse vahistamisega seonduv selle debati teema, nii et küllap sellega siis eraldi tegeletakse.

Aga iga kingsepp peab jääma oma liistude juurde. Natukene võib-olla veel laiemalt. Rein Lang rääkis, et põhiseaduskomisjonis arutati, kes peaks olema piirangute kehtestaja, kas kohus või prokurör. Arvan, et kui seda vangistusseaduse § 90 lõike 3 esimest lauset või lõiget 5 timmima hakata, siis on mõistlik vaadata otsa ka kriminaalmenetluse seadustiku §-le 143¹, kus on kirjas vabastuspiiranguga isikule kohaldatavad lisapiirangud. Seal sätestatakse, et neid piiranguid võib kehtestada kohus või prokuratuur, ja on ka teatud piirangute loetelu. Selles paragrahvis ilmselt saaks täpsemalt teatud õiguste piiramist sätestada.

Nagu te juba aimate, jõudis õiguskomisjon arutelu tulemusena samasugusele järeldusele kui põhiseaduskomisjon ja nõustus õiguskantsleri ettepanekuga. Aeg annab arutust, kuidas me selle ettepaneku realiseerime ja põhiseaduspärase seadusmuudatuse teeme. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, hea ettekandja! Teile on vähemalt üks küsimus. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Minu teada on Strasbourgi inimõiguste kohtus menetlusse võetud vähemalt üks juhtum, mis pärineb Eestist ja on seotud inimõiguste rikkumisega vahistamise korral. Kas teie komisjon võiks tunda huvi selle Strasbourgis menetluses oleva küsimuse põhjendatuse vastu ja vastuse vastu, mille Strasbourgi kohus andis? Millega kohus põhjendas, et ta võttis selle juhtumi menetlusse? Sellest võiks tõenäoliselt teie töös tolku olla, kui te hakkate seadussätteid parandama. Kas te arvestate sellega?

Marko Pomerants

Aitüma! Ma saan aru, et teil on silme ees selge pilt, millest käib jutt. Me saame teiega sellest rääkida ja arutada, kuidas see meie tööle võiks kaasa aidata.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Te ütlesite, et aeg annab arutust. Aga milline on teie komisjoni praktika sellistel juhtumitel, kui komisjon nõustub õiguskantsleri ettepanekuga? Kas te ise komisjonis valmistate ette seadusmuudatuse või ootate, et see tuleb Justiitsministeeriumilt?

Marko Pomerants

Variandid võivad olla erinevad. Aga kindlasti peaks seadust muutma koostöös Justiitsministeeriumiga, see on hästi mõistlik.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, aitäh teile! Rohkem küsimusi ei ole. Kas Riigikogu liikmed soovivad avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Võime minna õiguskantsleri ettepaneku hääletamise ettevalmistuse juurde.

Head ametikaaslased, panen hääletusele õiguskantsleri ettepaneku. Kes on õiguskantsleri ettepaneku poolt? Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 63 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Õiguskantsleri ettepanek leidis toetust. (Tabel 8.)

Kuna Riigikogu toetas õiguskantsleri ettepanekut, teen vastavalt Riigikogu kodu- ja

töökorra seaduse §-le 152 õiguskomisjonile ülesandeks algatada eelnõu vangistusseaduse kooskõlla viimiseks Eesti Vabariigi põhiseadusega.

Head ametikaaslased, meie ainsa päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud ja tänane istung samuti. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 10.30.
Istungi kestus 30 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 27. jaanuar 2014

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse töö kohta (nr 370)

2. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ametikaaslased! Hea Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärku kolmanda töönädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt palun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi! Palun, Urbo Vaarmann!

Urbo Vaarmann

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Soovin Keskerakonna fraktsiooni nimel üle anda kaks arupärimist. Esimene on kultuuriminister Urve Tiidusele, kellelt soovime aru pärida tantsupeolistele seatud vanusepiirangu kohta. Möödunud aasta lõpul jõudis Eesti avalikkuseni suurt nõrdimust tekitanud uudis, et tänava suvel toimuva üldtantsupeo osalejatele seatakse vanusepiirang kas 60 või 65 aastat. Naisrühmade 12 tantsijast kolm ja segarühmade 16 tantsijast neli võivad olla vanuses 60–65 aastat. Seoses sellega soovimegi anda üle arupärimise. Teise arupärimise soovin Keskerakonna fraktsiooni nimel üle anda härra Jaak Aaviksoole, haridus- ja teadusministrile. Seda seoses eelmisel nädalal Tapa erikoolis toimunuga. Käisin seal ise kohal ja pilt, mis seal avanes, oli õige halb. Soovime teada, mida ministeerium plaanib ette võtta, et olukord seal stabiliseeruks. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Priit Toobali!

Priit Toobal

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Annan terve rea kolleegide nimel Keskerakonna fraktsioonist üle arupärimise majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. See puudutab arvutite pahavara levikut Eestis. Tänavu jaanuari keskel teavitati Riigi Infosüsteemi Ametit ja politseid, et Eestisse on jõudnud CryptoLocker-nimeline pahavara, mis muudab andmed arvutis püsivalt loetamatuks. Riigi Infosüsteemi Ameti infoturbe eksperdi Triin Niguli hinnangul ei ole pahavaraga nakatunud arvutit ilma kurjategijata võimalik lahti teha, sest päästev krüptovõti asub küberkurjategija kontrollserveris. Eesti e-riigina on oma toimimise üles ehitanud suuresti interneti ja arvutite kasutamisele. Jutt ei ole siin ainult pelgalt riiklikest registritest või ID-kaartidest, vaid ka valimistest ja pangandusest. Ei ole ju kellelegi uudis, et võõras käsi on paljude isikute kontosid tühjendanud.

Eelmise aasta lõpus valmis RIA tellitud uurimus, kus Eestil soovitatakse lähiaastatel kasutusele võtta tugevad lahendused ID-kaardil olevate andmete kaitsmiseks. Spetsialistide hinnangul on praegu võimalik meie andmeid turvav süsteem vaid mõne tunniga lahti murda. Põhiliselt just e-valimiste ja e-panganduse teemal on ministrile esitatud neli küsimust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud härra juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kaks seaduseelnõu ja esitab ühe Riigikogu otsuse eelnõu. Esiteks, reklaamiseaduse § 22 muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Teiseks, "Sisekokkuleppe nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate vahel

Euroopa Liidu abi rahastamise kohta mitmeaastase finantsraamistiku (2014–2020) alusel vastavalt AKV-EL-i partnerluslepingule ning finantsabi eraldamise kohta nendele ülemere- maadele ja -territooriumidele, mille suhtes kohaldatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu neljandat osa" ratifitseerimise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust välisminister Urmas Paet. Ja kolmandaks, Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu rahutagamismis- sioonil Kesk-Aafrika Vabariigis" eelnõu. Riigi- kogus esindab selle eelnõu menetlemisel Vaba- riigi Valitsust kaitseminister Urmas Reinsalu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Olen Riigikogu juha- tuse nimel vastu võtnud kolm eelnõu ja kolm arupärimist, vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele otsustab Riigikogu juhatus nende edasise menetlemise.

Liigume edasi teadete juurde. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse 2013. aasta 2. detsembril algatatud meretöö seaduse eelnõu 552 uueks juhtivkomisjoniks õiguskomisjoni.

Nüüd viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 87 Riigikogu liiget, puudub 14.

Head ametikaaslased! Enne päevakorra kin- nitamist on õiguskomisjon teinud ettepaneku arvata korrakaitse seaduse muutmise ja raken- damise seaduse eelnõu 424 Riigikogu täiskogu kolmapäevase istungi päevakorrast välja. Alus- tame selle täiendusega päevakorra kinnitamise ettevalmistamist. Palun mikrofoni Eiki Nesto- rile! Protseduuriline küsimus.

Eiki Nestor

Vabandust, aga mul on tõesti protseduuri- line küsimus. Mis asjaoludel otsustas Riigi- kogu juhatus meretöö seaduse eelnõu juhtiv- komisjoni vahetada?

Aseesimees Jüri Ratas

Minu teada selle tõttu, et komisjonidevahe- listel läbirääkimistel peeti õigeks juhtivkomis- joni vahetada. Kui ma eksin, siis palun komis- jonide esimeestel või liikmetel käega märku anda ja esitada protseduuriline küsimus. Mulle

tundub, et ma ei eksi, nii et jään oma vastuse juurde: see otsustati komisjonidevahelise aru- telu tulemusena.

Läheme oma protseduuriga edasi. Head ametikaaslased, panen käesoleva nädala päe- vakorra kinnitamisele koos selle ühe täiendu- sega, mille ma õiguskomisjoni ettepanekul tegin. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 88 Riigikogu liiget, vastuoli- jaid ega erapooletuid ei ole. Päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse töö kohta (nr 370)

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi arupärimiste juurde. Täna on neid päevakorras üks ja see on Riigikogu liikmete Urbo Vaarmanni, Viktor Vassiljevi, Kalev Kallo, Enn Eesmaa, Peeter Võsa, Lauri Laasi, Vladimir Velmani, Valeri Korbi, Mih- hail Stalnuhhini ja Mailis Repsi 2. detsembril 2013 esitatud arupärimine Ettevõtluse Arenda- mise Sihtasutuse töö kohta. Arupärimine kan- nab numbrit 370 ning sellele vastab majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Ma palun Riigikogu kõnetooli Urbo Vaarmanni, et arupärimise sisu avalikkusele tutvustada!

Urbo Vaarmann

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kollee- gid! Lugupeetud minister! Soovime täna saada selgitust Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse töö kohta. Novembri keskpaigas alustas EAS Venemaal turunduskampaaniat, mis kutsus üles jälgima Eesti turismiinfo fännilehte. Kam- paanias osalejate vahel loositakse välja au- hind – privaatne lennureis Eestisse koos 75 sõbraga. Kampaaniat reklaamiti nelja videokli- piga, mille peategelasteks olid hiiglaslikud matrjoškad, kes sümboliseerivad Eestisse turismireisile tulnud Vene turiste. Hiigelnukke kujutatakse pidevalt sattumas piinlikesse olu- kordadesse bussis, hotellis, restoranis ja spaas, kus Eesti reisikorraldajad neid aitavad. Eesti Päevalehe andmetel nõudsid Venemaal tegut- sevad Eesti ettevõtjad EAS-i mõnitava sisuga kampaania lõpetamist, mida EAS otsustaski teha. Mitmed Eesti reklaamitegijad ja -eksper- did leidsid, et kampaania autorid püüdsid jäl- jendada venelastega seotud stereotüüpe, ent

läksid nende võimendamise liiale. Meediaväljaannete soovidele internetist kustutatud reklaami näha vastas EAS eitavalt. Samas peeti kampaaniat õnnestunuks eelkõige saadud suure tähelepanu tõttu. Kokku läks matrjoškade kampaania EAS-ile maksma 180 000 eurot.

Seoses eeltooduga on meil kuus küsimust. Kui suur on EAS-i 2013. aasta ja 2014. aasta eelarve ning kui suure osa sellest moodustavad reklaamikulud? Millise hinnangu annate EAS-i senisele tööle Eesti tutvustamisel välismaal? Kas olete arupärimises nimetatud matrjoškareklaame näinud ning kas teie hinnangul on see hästi õnnestunud reklaam? Kas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on arutanud EAS-i tegevuse täiendava kontrollimise vajalikkust? Kas olete arutanud tekkinud probleemi erakonnakaaslastega, kes kuuluvad EAS-i nõukogusse ning kas te olete kaalunud võimalust kutsuda tagasi EAS-i nõukogu esimees? 28. detsembril toimus EAS-i nõukogu koosolek, kus arutati ka antud küsimust. Kas teid on nõukogu arutelude tulemustest informeeritud? Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhani Partsi, et vastata arupärimisele, mis kannab numbrit 370!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Austatud Riigikogu liikmed, sealhulgas ka head arupärijad! Vastan sellele arupärimisele.

Esimene küsimus: "Kui suur on EAS-i 2013. aasta ja 2014. aasta eelarve ning kui suure osa sellest moodustavad reklaamikulud?" EAS-i eelarve maht oli 2013. aastal 110,7 miljonit eurot ja 2014. aastal on 70,3 miljonit eurot. Ütlen kommentaarina, et see vähenemine puudutab paljuski mitmeid regionaalinvesteeringuid, mida samuti EAS on teostanud – ennekõike koolid, lasteaiad ja muud taolised asutused. Reklaamikulude summa oli 2013. aastal suurusjärgus 1,8 miljonit eurot ja selle aasta eelarves on nendeks kavandatud 1,6 miljonit eurot, mis moodustab 2,5% aastaeelarve mahust. Reklaamikulud suunatakse suures enamikus ehk üle 90% nendest koostöös turismiettevõtjatega Eesti turismi sihtturgudele turismi edendamise eesmärgil.

Teine küsimus: "Millise hinnangu annate EAS-i senisele tööle Eesti tutvustamisel välismaal?" Vaadates EAS-i tööd pikema perioodi vältel, võib näha, et EAS-i töö on olnud süstemaatiline ja järjepidev. Samas, arvestades Eesti majanduse ees olevaid väljakutseid ja meie arengutaset, võib öelda, et kindlasti on meil veel märkimisväärset arenguruumi, et aja nõuetega kaasas käia. Kokku on EAS turismivaldkonnas määratlenud enda jaoks 15 sihtturgu. Need on Soome, Venemaa, Läti, Leedu, Norra, Rootsi, Saksamaa, Itaalia, Hispaania, Prantsusmaa, Holland, Suurbritannia, Hiina, Jaapan ja USA. Nendega seotud kulud kaetakse olemasolevate vahenditega, mida on suuremas mahus kui ainult reklaamikulud. Töö hulka kuuluvad ka muud tegevused, nagu koostöö turismi käsitlevate välisajakirjanikega, koostöö reisikorraldajatega, kes pakuvad Eesti külastust, sihtturgudel korraldatavad infopäevad, osalemine välismessidel, mitmesugused kampaaniad. See kõik on turismialane tegevus.

Nimetan ka mõned arvud 2013. aasta tegevuse kohta sihtturgudel, lihtsalt et teil tekiks mingi taju. Kokku on korraldatud üritusi ja kampaaniaid 126. Turismi- ja üldse reisiteemadega tegelevaid ajakirjanikke on informeeritud üle 600. Reisikorraldajatest partnereid on 1337. Veebikeskkonna visitestonia.com külastuste arv on kasvanud 3,7 miljonini aastas.

Kui veel hinnata EAS-i tegevust, siis Eesti tuntust kindlasti mõjutab töö välisinvesteeringutega, mille peamine eesmärk on ennekõike luua Eestis kõrge lisandväärtusega uusi töökohti ja suurendada riigi maksutululu. EAS on fokuseeritult välisurgudele määratlenud kasvuvaldkondadena info-kommunikatsioonitehnoloogia, *cleantech*, teenuskeskused. Peale investeeringute tegemist on EAS-i ülesanne aidata välisettevõtetel laiendada Eestis käivitatud tegevusi ning julgustada rahvusvahelisi kontserne ka muid tegevusi Eestisse üle tooma. Kolmas tegevussuund, mis puudutab Eesti kuvandi loomist välismaal, on töö välismessidel. 2013. aastal osaleti koostöös ettevõtjatega kokku kümnel messil, meilt löi kaasa üle 100 ettevõtte. Suurim välismess oli paadimess Hanseboot 2013, kus Eesti oli ka partnermaa.

Kolmas küsimus on, kas ma olen arupärimises mainitud matrjoškareklaame näinud ning kas minu hinnangul on see hästi õnnestunud reklaam. Ma olen neid näinud. Olin siis para-

jasti Peterburis koos Eesti äridelegatsiooniga ja esimene emotsionaalne reaktsioon ei olnud sugugi nii must-valge, nagu te arupärimises väitsite. Ka tagantjärele ma lauskriitikaks põhjust ei näe ja kindlasti ei pea ma üldse kohaseks seisukohavõttu poliitilisel tasandil, hindamaks iseseisva turismiagentuuri tööd.

EAS-i tegevus Eesti tutvustamisel on vaielamatult andnud positiivseid tulemusi, ka kõnealuse nn matrjoškakampaaniaga seotud arvud on vägagi efektsed. Mul on olemas selle kohta väga põhjalik aruanne, kui arupärijatel on huvi, siis võib seda tutvustada. Kampaania tulemusel kaasati 358 000 inimest, Moskvas kõnetati NRJ raadios 2,4 miljonit inimest päevas, Peterburi Love Radios 1,8 miljonit inimest päevas, radioklippe lasti eetris 203 korda, koondauditooriumi katvus oli 6,4 miljonit, millest 2,2 miljonit interneti *online* ja 4,2 miljonit raadio kaudu. Kolm korda suurenes asjaomase venekeelse Facebooki lehekülje fännide arv. Uued kontaktid kujutavad endast olulist lisandväärtust – nende kaudu saab kommunikatsiooni jätkata, edastades ettevõtjate infot ja teha pakkumisi Eesti külastamiseks. Üldistades võib öelda, et Venemaa on praegu Eesti jaoks üks kõige kiiremini kasvavaid turismiturge. Venemaalt väljareisivate turistide pärast käib tihe konkurents. Me oleme selles vallas viimastel aastatel hästi edasi arenenud ja julgen öelda, et selles on olulist rolli mänginud EAS, kes on töösse kaasanud erinevaid partnereid ja ka ise suure panuse andnud. Venemaa turistide arv Eesti majutusettevõtetes on viimase nelja aastaga kasvanud rohkem kui kaks korda. Eelmisel aastal ületas Venemaa turistide arv Eesti majutusettevõtetes 300 000 piiri, kasv oli aasta varasemaga võrreldes esialgsel andmetel 15%.

Neljas küsimus: "Kas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumis on arutatud EAS-i tegevuse täiendava kontrollimise vajalikkust?" Vastus on, et selle kampaaniaga seoses mitte. Kommentaarina võin öelda, et tõenäoliselt Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus on tänase päevaga enim auditeeritud organisatsioon Eestis. Juhin tähelepanu, et õigus EAS-i tegevust auditeerida on Euroopa Kontrollikojal, Euroopa Komisjonil oma n-ö sisekontrolli auditeerimisüksuste kaudu, Eesti Riigikontrollil, Rahandusministeriumil ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumil,

samuti EAS-i välisaudiitorile lisaks veel EAS-i enda sisekontrollil ning teatud vahendite osas ka meie Siseministeriumil. Ja tõepoolest, neid kontrole on olnud märkimisväärselt palju.

Viies küsimus: "Kas olete arutanud tekkinud probleemi ka erakonnakaaslastega, kes kuuluvad EAS-i nõukogusse, ning kas olete kaalunud võimalust kutsuda tagasi EAS-i nõukogu esimees Cinzia Siig?" Vastus mõlemale küsimusele on eitav. Tavaliselt mingit ühte kampaaniat ministerium ja minister ei aruta, EAS on ikkagi iseseisev sihtasutus. Meie põhitähelepanu on pööratud ettevõtluse, innovatsiooni, ekspordi ja turismi edendamisega seotud strateegilistele küsimustele, samuti välisinvesteeringute kaasamisega seotud probleemidele. EAS on olnud kogu selles töös käivitav jõud ja ka osaline väga paljudes Eesti arengu seisukohalt olulistes ettevõtmistes.

Kasutangi nüüd seda poodiumi ja tutvustan mõnda nendest. EAS-i ettevõtlusele suunatud programmid on aidanud märkimisväärselt suurendada Eesti inimeste ettevõtlusaktiivsust, samuti rahvusvahelistumist. Stardi- või eksporditoetust saanud ja ka teadmiste- oskuste arendamise programmis osalenud ettevõtete müügitulu on suurenenud keskmiselt 10–30%. Viimase viie aasta jooksul on Eestis märkimisväärselt kasvanud innovatsiooni- ja arenduskulutuste suurus võrreldes sisemajanduse kogutoodanguga. On teada, et kui investeeritakse üle 2% vahenditest, on see oluline kvantitatiivne näitaja, iseloomustamaks majanduse struktuurset muutusi. Meie arvestuste järgi on ligi 90% Eesti teadus- ja arendustegevuse erinevaid projekte käivitatud EAS-i kaasabil.

EAS on ainuke institutsioon, kes tegeleb süstemaatiliselt välisinvestorite teenindamisega. Eelmisel aastal teenindati kokku 70 äridelegatsiooni, investorite visiiti. EAS-i otsesel kaasabil on riiki toodud kümneid välisinvesteeringuid kümnetes miljonites eurodes ja loodud sadu uusi töökohti, rääkimata pehmetest toetavatest tegevustest, et hoida ja suurendada Eestisse investeerimise aktiivsust. EAS on rahastanud kaheksat tehnoloogia arenduskeskust ja nendega koostööd teinud. Praegu on neil kokku üle 70 partneri, sh neli ülikooli, kus on loodud 500 kõrget kvalifikatsiooni eeldavat ja innovatsiooniga otseselt seotud töökohta. Kaitstud on kümneid patente ja tehnoloogia arenduskeskuste partnerettevõtete eks-

porditulu on nelja aastaga kasvanud enam kui 80%. EAS on käivitanud koostöös Eesti ettevõtjatega rohkem kui 20 klatri tegevuse, milles osalevad nii väikesed kui suured Eesti ettevõtted. Enamiku osalenud ettevõtete hinnangul on koostöö välispartneritega tänu klastritele paranenud ja need on kaasa aidanud uutest toodetest-teenustest saadava müügitulu kasvule. EAS on panustanud *start-up* ettevõtluse kasvule. EAS-i kaudu on finantseeritud kolme erakapitalil põhinevat ärikiirendit. EAS on aidanud käivitada äriinglite võrgustikku EstBAN, korraldanud koolitus- ja õppereise ning toonud Eestisse rahvusvahelisi mentoreid. Seda loetelu võib jätkata, see info oli lihtsalt teile taustaks, andmaks hinnanguid EAS-i tegevusele.

Ja kuues, viimane küsimus: "28. detsembril toimus EAS-i nõukogu koosolek, kus arutati ka antud küsimust. Kas Teid on nõukogu arutelude tulemustest informeeritud?" Kui palju ma ka ei uurinud, sel kuupäeval toimunud EAS-i nõukogu koosolekust mul teavet ei ole. Nimelt, 28. detsember oli laupäev, jõuludejärgne aeg. Viimane nõukogu koosolek toimus 11. detsembril. Kui küsimus on esitatud seoses matrjoškakampaaniaga, siis ma olen teadlik, et EAS on seda arutanud. Kindlasti võiks EAS-i sisemisi protseduure sel moel täiustada, et rohkem läbi mõelda otsustusprotsessid igasuguste kampaaniate lõplikul kinnitamisel. Analüüsida tuleb ka asjaomaseid tehnilisi lahendusi. Mis puutub matrjoškade kasutamise süžeesse, siis jah, see viitab vajadusele ideesid laialdasemalt välisturul testida, enne kui need lõplikult käiku lähevad.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud minister! Teile on ka küsimusi. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Tulen tagasi matrjoškade juurde. Olen venelane. Ausalt öeldes, kui ma esimest korda neid klippe vaatasin, siis löönuksin hea meelega hambad kurku sellele, kes need valmis tegi. Pärast tuli muidugi naer peale. Aga jäi üks küsimus. Hea küll, võib solvata teatud rahvast. Ent kas võib solvata ainult seda teatud rahvast või võib solvata kõiki? Kas te kujutate ette sellist sotsiaalse sisuga reklaami, kus nukud

oleksid näiteks Lõuna-Tirooli rahvariides ehk sakslased, kes täpselt samuti hooraksid, laamendaksid ja jooksid ennast Tallinna tänavatel ja söögiastutustes purju? Kas on võimalik, et me näeme ka sellist reklaami lähiajal?

Juhan Parts

See oli konkreetne küsimus: kas me näeme Lõuna-Tiroolile kui sihtturule suunatud reklaami? Kaldun pigem vastama eitavalt, kuna see regioon ei ole praegu Eesti sihtturgude hulka otseselt lülitatud. Aga tulen tagasi teie küsimuse sissejuhatuse juurde. Ma mõistan teie emotsiooni, aga hoidun ministrina ühes või teises küsimuses hinnangut andmast. Veel kord: EAS Turismiagentuur on professionaalne ja sõltumatu agentuur. Mul on väga keeruline tajuda, mida venelased seda reklaami vaadates on tundnud. Olen kuulnud ühesuguseid ja teistsuguseid arvamusi, aga usun, et minu hinnangust siin väga palju ei sõltu. Küll aga peaksid sellised mustvalged reageeringud või erinevad reageeringud turismiagentuurile ütleva seda, et reklaamid tuleb enne turule paiskamist paremini läbi mõelda, arvestades seejuures ka võimalikke negatiivseid reaktsioone.

Aseesimees Jüri Ratas

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh! Lugupeetud minister! Nii palju kui ma kuulnud olen, on viisade väljaandmise arv veidi vähenenud, aga vaevalt te oskate selle kohta midagi öelda. Nagu ma teie jutust praegu aru sain, teile tundus see reklaamikampaania täiesti mõistlik olevat. Kas te laseksite need klipid uuesti käiku ja kas te muudaksite seal midagi või jätaksite kõik täpselt sama-suguseks?

Juhan Parts

Kogu see kampaania oli palju laiem. Neid otsuseid peavad tegelikult langetama professionaalid. Muud vastust olla ei saa. Sellise reklaami sisu otsustamine peab olema turismiagentuuri pädevuses.

Aseesimees Jüri Ratas

Olga Sõtnik, palun!

Olga Sõtnik

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Erinevalt minu erakonnakaaslastest mulle see reklaam meeldis ja ma ei tea, miks EAS lõpetas selle näitamise varem, kui neil kavas oli. See on tõenäoliselt maitseküsimus. Ja sellepärast ei küsi ma teie käest mitte matrjoškade kohta, vaid selle kohta, mis teil seal EAS-is toimub. Ma mõtlen seda, et järjekordne juht on sealt lahkumas. Mis toimub? Miks on nii suur kaadrivoolavus asutuses, mille tähtsus Eesti majanduseluse tõepoolest suur on? Millised on need probleemid, mis EAS-i vaevavad?

Juhan Parts

Kõigepealt, ma eeldan, et te olete venelane ja võib-olla te arutate omavahel selle asja selgeks. Kordan, et ma olin siis, kui see teema Eesti meedias üles tõusis, Peterburis. Mul oli võimalik seda YouTube'ist vaadata ja kõrval olid ka mõned venelased, kes nende peale muigasid, mööndes selle reklaami teravdatud ja moonutatud, läbi huumoriprisma antud sõnumit. Aga see selleks. Nüüd vastan teie küsimusele. Täpselt nagu meedias on kajastatud: juhatuse esimees Taavi Laur on otsustanud isiklikel põhjustel kevadel lahkuda ja nõukogu ülesanne on leida EAS-i juhatusele uus esimees, uus tippjuht, kes suudab neid ülesandeid täita. Ma ei kahtlegi, et EAS-i nõukogu sellega hakkama saab.

Aseesimees Jüri Ratas

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Ma tänan, härra minister! Siin läks vägisi aruteluks, kes on venelane, kes eestlane. Mina olen hoopis poluvernik ja pean ütlema, et mulle see reklaam meeldis ühel lihtsal põhjusel: ega seal eestlased nendest matrjoškadest palju targemad ei ole. Nii et seis oli 1 : 1. Aga minu küsimus on selline. Ma ikkagi ei saanud vaatamata sellele pikale arutelule aru, miks ja kes võttis vastu otsuse see reklaam eestrist kõrvaldada. Makstakse meeletut raha, tehakse reklaam, käivitatakse kampaania, ja siis ühel hetkel keegi ütleb, et lõpetame ära. Kes see oli ja miks seda tehti? Millele tugineti?

Juhan Parts

Need on EAS-i sisemised otsused. Ma oletan, et otsuse tegi EAS-i juhatuse.

Aseesimees Jüri Ratas

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra juhataja! Härra minister! Mul on selline küsimus: kas teile endale, mitte kui ministrile, vaid kui targale haritud inimesele see matrjoškareklaam meeldis või ei meeldinud? Mis emotsioone see teie tekitas?

Juhan Parts

Ma vastan üldiselt. Kui ma vaatan Eestis näidatavaid reklaame väga erinevate kaupade ja teenuste, ürituste ja kõige muu kohta, siis väga paljud mulle ei meeldi. Aga ma arvan, et teie viidatud asjaoludel ma ei ole ka võib-olla tüüpiline reklaami objekt. Inimesed on erinevad ja nende maitset on erinevad. Kindlasti tuleb silmas pidada teatud eetilisi standardeid, aga ma ei pretendeeri siin õigusele väljendada mingit lõplikku seisukohta, kas see reklaam neid standardeid ületas või ei ületanud. Te kuulsite ka, et proua Yana Toom kiitis neid reklaame ja on pigem häiritud EAS-i tegevusest, kes neid rohkem ei näita.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Te olete Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse tegevusest rääkides öelnud, et selle eest vastutavad professionaalid ja et tegevjuhtkonda peaks eelkõige kontrollima nõukogu. Samas, nõukogu liikmed on teie nimetatud. Ma läksin vahepeal EAS-i leheküljele ja nägin, et nõukogu on 12-liikmeline. Neist kahe kolmandiku puhul on märgitud ametipost või staatus, miks nad sinna nõukokku kuuluvad, neli inimest on seal ilma igasuguse selgituseta ja kolm neist mulle ka tundmatud nimed. Äkki te ütlete, miks te olete nõukokku nimetanud Raul Paruski, Arvi Altmäe ja Kristina Tautsi, kelle kohta isegi EAS ei suuda öelda, millega nad tegelevad ja miks nad nõukogus on?

Juhan Parts

Väga ootamatu küsimus. Mul vist ei sobiks siin persoone arutada, aga kui te Raul Paruski kohta küsite, miks ta on EAS-i nõukogus, siis te tõenäoliselt Eesti ettevõtluse arengust ja sellega seotud inimestest suurt midagi ei tea. Ma arvan, et Raul Paruski näol on kindlasti tegemist väga eduka praktikuga nii panganduses kui ka reaalses ettevõtluses ja ka väga tugeva teoreetikuga. Ta on õppinud Viini Majandusülikoolis ettevõtlust ja innovatsiooni ning on väga laia silmaringiga Eesti majanduse väljakutseid mõistev inimene. Samamoodi võib jätkata: ka Arvi Altmäe pole tundmatu. Kui me räägime rakenduskõrgharidusest ja selle rollist meie majanduse arendamisel, siis võiks just Arvi Altmäe valgustada meile strateegilisi väljakutseid, mis tihtipeale igapäevases poliitilises kempluses tähelepanuta jäävad. Mis puutub erakondlikku kuuluvusse, siis ma vaatasin ka EAS-i nõukogu varasemaid koosseise ja kinnitan, et praeguses nõukogus on erakonnaliikmeid läbi aegade kõige vähem. Sõندان seda väita, kuigi ma ei tea päris täpselt, mis seis oli eelmise kümnendi algul. On ka arutletud, kas nõukogu ei võiks olla väiksem – võib-olla 12-liikmeline nõukogu on poolärilise organisatsiooni jaoks liiga suur. Liiga palju on erinevaid arvamusi. Samas on hulk organisatsioone, kes tahavad ühel või teisel moel olla nõukogu tegevusse rohkem kaasatud. Selle üle võiks aga diskuteerida, kas EAS-i nõukogus ei peaks kompaktsema tegevuse huvides olema vähem liikmeid, kui praegu on.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Olen kuulnud väiteid, et selle uhke reklaami ajal vähenes viisade väljaandmine umbes 10% ehk siis reklaam oli negatiivse, mitte positiivse mõjuga. Teiseks, te ütlesite, et juhatus tegi otsuse reklaam lõpetada, aga sellele kulutati ometi 180 000 eurot. Kes nüüd vastutab selle mõttetult raisatud raha eest? Palju väiksemate pattude eest võetakse 24 või 48 tunniks kinni ja otsitakse läbi, aga kes nii suure summa raiskamise eest vastutab?

Juhan Parts

180 000 eurot oli kogu selle kampaania maksumus ja ma oma vastustes selgitasin, et tegelikult jõuti kampaania käigus erinevaid kanaleid – sotsiaalmeediat, raadiot – kasutades peaaegu 6,4 miljoni elanikuni. Arvan, et kogu seda kampaaniat tuleb vaadata tervikuna, mitte ainult neid konkreetseid reklaamiklippe.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised ja palun Riigikogu kõnetooli Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Reklaam on see, mida püüad mitte märgata, aga tahes-tahmata mõnikord siiski näed ja vahel palju rohkem, kui tegelikult tahetakse näidata. Mäletate, on olnud selliseid juhtumeid, et inimesed on reklaamil kinniõmmeldud suudega. See pidi olema sotsiaalne reklaam, agiteerimaks eesti keelt õppima, ja see äratas palju vaidlusi. Ent šokireklaam pidavat efektiivne olema. Samas on ka selliseid reklaame, kus pildi taha peidetakse nagu mõnitamist. Võib-olla keegi teist mäletab, et aastat 6 või 7 tagasi reklaamiti rahvusvaheliste telefonikõnede odavaid tariife ja sõltuvalt riigist, mille tariifist juttu oli, olid pildil – suured plakatid rippusid üle terve Eesti – hokimängijad selle riigi vormis. Kui reklaamis oli juttu Kanada tariifist, siis olid Kanada vormis mängijad, kui Ühendriikidest, siis USA vormis. Meil Ida-Virumaal reklaamiti rohkem odavat tariifi helistamiseks Venemaale. Vene koondise hokimängijal oli seal Al Bundy nägu. Mul on seniajani kuskil see pilt arhiivis olemas, tegin suure mõnuga sellest plakatist pildi. Tõenäoliselt minu kolleegid pole vaadanud sellist seriaali nagu "Tuvikesed", aga see on üsna populaarne. Selle peategelane on jobu ja mats Al Bundy ning temast tehti Vene koondise mängija. Selline varjatud mõnitamine.

Seoses matrjoškareklaamiga tekkis mul küsimus, kas on võimalik, et analoogset reklaami tehakse ka Soome suunas, Saksamaa suunas, Iirimaa suunas. See oleks väga huvitav. Näiteks kui võtta aluseks meie logo "Welcome to Estonia" ja sama ideoloogia, mis oli selles matrjoškareklaamis, siis selle pildi peal peaks olema umbes selline tekst: *Hey you, stupid*

drankers and whores, we need your money! Let's go to Estonia! Right now! Midagi selletaolist: "Teie, joodikud ja litsid, meil on vaja teie raha! Tulge Eestisse! Otsemaid!" Selline on tolle matarjoškadega reklaami sõnum ja ma ei saa aru, kuidas saab säärane jõledus olla riigi tasemel finantseeritud. Aga kuna paistab, et mõnele see isegi meeldib, siis pakun härra ministrile, et äkki teeks proovi, kuidas see massidele mõjub. Varsti on valimised, äkki teeb IRL Eestis elavatele venelastele valimiseelse reklaami, mis oleks ka matarjoškadega, kes on purjus, laamendavad ja löövad litsi. Vaatame, milline tuleb tulemus! Siin on kerge üht asja mustast valgeks rääkida. Proovige oma naha peal, siis saate teada, millise reaktsiooni niisugune reklaam esile kutsub. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Yana Toomi!

Yana Toom

Ma tänan, härra eesistuja! Ma tänan ka härra ministrit, kes erinevalt oma paljudest kolleegidest kuulab meie arvamusi! Ma tulin siia ühel põhjusel. Härra Parts väitis, et mulle see reklaam meeldis ning et ma kiitsin ja kaitsesin seda. Meediainimesena pean tunnistama, et reklaam oli hea, aga selliseks reklaamiks pole Eestis aeg küps. Riigiasutus, kes tegeleb sääraste projektidega, peaks sellega arvestama. Selle reklaami on ilmselt teinud noored inimesed, kes on kompleksivabad ning naeravad teiste ja enda üle – võib-olla täiesti siiralt –, aga ühiskond ei ole selleks valmis. On väga kummaline, et meie riigis, tahtsin öelda "raisatakse", aga ütlen viisakalt "kulutatakse" miljoneid lõimumisele ehk integreerumisele, ent ei osata sellega arvestada ja astutakse niisugustesse ämbritesse. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea eesistuja! Hea minister! Head kolleegid! Ma saan oma kolleegide nõrdimusest hästi aru ja selle tõttu ma matarjoškateemal rohkem ei peatu. Meil igäühel on oma minevik, olevik ja tulevik ning meil igäühel on omad arusaamad ja omad põhjused solvuda.

Kuna EAS-i teema taas kõneks tuli, siis ma räägin EAS-ist laiemalt. Hea minister on praegu ka saalis ja kuulab mind. Juhan Parts ministrina on minus alati ühest küljest imetlust äratanud, teisest küljest aga olen ma ka ise aeg-ajalt teda väga teravalt süüdistanud ja palunud tal isegi kaaluda, vahest oleks tal mõistlik töötada mingis muus sektoris, kus töö oleks vähem närviline.

Aga praegu on mul ministrist kahju. EAS on üks tema haldusala olulisimaid struktuure, mis kujundab ettevõtluskeskkonna üleüldist häälestatust ja olemust ning suudab paljutki mõjutada. Täna hommikul kuulasin Kuku raadiost EAS-i nõukogu esinaise ebalevaid vastuseid. Ta kordas justkui päheõpitud lausetega ühtesid ja samu dogmasid, et nende juht läheb ära isiklikel põhjustel ning küllap nad leiavad asemele tubli inimese. Saatejuhi küsimuste peale kinnitas ta ringiga tagasi minnes jällegi ebalevalt, et "me leiame, me teeme, me suudame, me saame". Kurb on, et minister peab ka selle eest vastutama. Tal on tegelikult tööd liiga palju.

Ma olen kogu aeg öelnud, et majandusministeerium tuleks jagada kaheks: majandusministeeriumiks ja võib-olla kommunikatsiooniministeeriumiks, mis tegeleks ka igasuguse logistikaga.

Palun kolm minutit lisaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, kolm minutit!

Aivar Riisalu

Tegelikult ongi ühe inimese käest liiga palju nõuda, et ta kõige selle eest suudaks adekvaatselt vastutada. EAS-is on aegade jooksul olnud väga kummalisi olukordi. Ma räägin teile ühe mõistujutu. Oletame, et Eestis on samas valdkonnas ehk konkreetsel juhul turismivallas kaks tegutsevat ettevõtet. Üks ehitab kogu oma infrastruktuuri valmis 100% riigi raha eest, sellepärast et ta teeb seda piirkonnas, kuhu on kuhjatud põlevkivitootmise jäätmed ja kuhu ehitatakse teatud keskus. Oma raha ei paiguta need ettevõtted sinna üldse mitte. Ja siis on samasugused ettevõtjad, kes tegutsevad lõuna pool looduslikes tingimustes ega ole mitte kunagi mitte sentigi mitte ühegi taotluse alusel toetust saanud, sest neile tehakse EAS-is selgeks, et teie ei too meile turiste juurde. Aga

võta näpust! Me ju teame, et lõuna pool meist on Läti ja Lõuna-Eestile suhteliselt lähedal on ka Venemaa. EAS kuidagi suudab sellised olukorrad ilma igasuguse analüüsita niimoodi lahendada, et ühele kõik ja teisele mitte midagi. Siit tuleneb minu esimene konstruktiivne ettepanek ministriumile ja ka EAS-i juhtkonnale. Võib-olla oleks mõistlik sinna inimesi juurde võtta ja jätta sinnapaika selline ärivaldkond nagu konsultatsiooniettevõtted, kes kirjutavad EAS-i projekte. Nende äri võiks ära lõppeda ja EAS võiks suhelda ettevõtetega otse. Ka konkreetse näite puhul juhtus ilmselt see, et üks ettevõtja valis vale projektikirjutaja, teine ettevõtja aga õige projektikirjutaja. Ja paksu verd kui palju.

Mõistukõnes võiks rääkida veel ühest teisest ettevõtjast, kes oli mõnda aega EAS-i nõukogu liige ja kellel sealt lahkudes tekkis töötlevas tööstuses võimalus saada 25 miljonit krooni raha, et osta seadmeid. Ja neid seadmeid ei olnud vaja mitte millegi muu jaoks kui selleks, et hakata turul teistele samas valdkonnas tegutsejatele teenust osutama. Mis iseenesest ei ole loogiline, sest sa ei saa osta mingit pingitöö teenust. Kui sul on tootmine, siis sa pead selle pingi ikka ise muretsema. Mina leian, et see raha andmine ei olnud kuigi mõistlik. Ja seesama ettevõtja sai veel natuke aega hiljem päris arvestatava rahasumma ühe tehase ehituseks. Ja hiljem, nagu me teame, olid EAS-il järjekordsed probleemid: päris arvestatavaid summasid oli antud justkui valesti või kuidagiviisi projektireegleid rikkudes, ja too ettevõtja oli asjaomases nimekirjas suhteliselt eesotsas.

Sellised faktid on kurvad. Üks endine nõukogu liige on hiljem EAS-iga väga soojades suhetes ja leiab rahastust, mõni teine ettevõtja visatakse lihtsalt uksest välja põhjendusega, et tema ettevõtte ei too meie ühiskonnale mingit kasu. Kõik sellised asjad jäävad hinge ja kui siis see väljavisatu ühel hetkel saab sellest avalikult kõnelda ajakirjanduses või kus iganes, siis ei maksa imestada. Seepärast ongi vaja mõelda, et järsku saaks midagi siiski paremini teha.

Minu arvates oleks esimene asi, mis EAS ette võtma peaks, see, et ta kaasaks oma töösse noori andekaid analüütikuid, kes suhtleksid ettevõtjatega otse. EAS ise analüüsiksiki kõiki esitatud projekte. Siis ei peaks mingi EAS-i

divisjonijuht andma sulle läbirääkimistel kaasa kuue ettevõtte nimega A4 lehte ja küsima, kellega neist konsulentidest suhtlema peaks. Sulle öeldakse seal selgelt, et kui sa esimese võtad, siis on asi garanteeritud, kui sa neljanda võtad, siis kuigi kindel ei ole. Need on kõik reaalsed juhtumid, neid ei ole keegi välja mõelnud.

Sellised turule antavad signaalid tekitavad olukorra, et kui järjekordne juhatus esimees astub tagasi ja nõukogu esinaine annab värisvaid, ebakindlaid vastuseid, siis ühiskond asub rünnakule nende käsi hõõruvate tegelaste kamba vastu. Juhan Parts on minister, kelle puhul ma ei tahaks, et sellised asjad toimuvad. Ütlen ausalt ja otse: müts maha tema ees, mina sellist stressi taluda ei suudaks. Kui ma oleksin tema positsioonil, siis ma kindlasti oleksin leidnud endale teise töö või vahest isegi oleksin läinud kuhugi metsa peitu – lihtsalt ei julgeks enam välja tulla, sest kogu aeg ainult riieldakse. Kas ta selle kõik ikka on ära teeninud? Ta tegelikult ju ei teadnud nendest matrjoškadest mitte midagi. Need matrjoškad tehti kusagil valmis ja prooviti seda võimalikult hästi teha, aga välja kukkus nagu EAS-is enamasti ikka. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Arupärimisele on vastatud.

2. Vaba mikrofon

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Nüüd, peale haamrilööki, saab end registreerida sõnavõtuks vabas mikrofonis. Palun! Kõnesoove on. Palun Riigikogu kõnetooli Heimar Lengi!

Heimar Lenk

Head kolleegid! Kallis rahvas! Vaesus ja rahapuudus kummitavad Eestit. Riigikassa rahanälg on läinud nii hulluks, et lõpuks lubati peavoolu meedia kriitikanooled suunata isegi Eestis tegutsevate välispankade vastu. Siiani on see tabuteema olnud. Varem on suured ajalehed ja rahvusringhääling oma silmad kinni hoidnud, kuigi on juba aastaid teada, et neli suuremat välispanka pole Eesti riigile oma hiigelkasumite pealt mitte sentigi ettevõtte tulumaksu maksnud. Eesti Keskerakond on siitsamast kõnepuldist teemat mitu korda

püüdnud tõstatada, kuid seda pole tähele pandud.

Õnneks võtab tänane Postimees asja üles. Swedbank, SEB, Danske Bank ja Nordea Pank teenisid aastail 2010–2012 Eestis üle 1 miljardi euro puhaskasumit. Sellest veerandi teenis Swedbank. Ükski nendest pankadest ei maksa Eesti riigile sentigi tulumaksu. Kõige rumalam on asja juures see, et kõik on ametlik ja toimub Eesti seaduste kohaselt. Teatavasti ei pea meie riigis ettevõtted tulumaksu maksma, kui nad kasumit välja ei võta, vaid investeerivad selle ettevõtte arengusse. Kahjuks pole seda investeerimist pankade puhul aga viimastel aastatel eriti täheldatud.

Kui Eesti pangad Eestis kasumit ei tooda, siis välispangad Eestis kasumit ei jaota. Ema maal teevad seda nende peakontorid küll. See-ga voolab Eesti inimeste raha nende pankade kaudu riigist välja. Ja summad on nimetamisväärsed. Ma kordan, pange tähele: neli panka teenisid paari viimase aastaga 1 miljard eurot kasumit. See on kohutavalt suur summa, kui me arvestame, et Eesti riigieelarve on 8 miljardit eurot. Ning sellest kasumist ei saa asukohamaa ehk siis Maarjamaa mitte kui midagi.

Välispangad lihtsalt röövivad Eesti inimesi, nad on tehtud pankade orjadeks. Nagu me teame, suur osa pangalaenusid võetakse ligi 30 aastaks, aga hoiustelt saab meie rahvas vaid näruseid krosse. Eesti Panga viimastel andmetel, mis täna on meedias ka avalikuks tehtud, on juba niigi olematud intressid veelgi langes. Mullu novembris langesid intressid 0,21 protsendi võrra, detsembris 0,28 protsendi võrra.

Head kolleegid! See eestlaste röövimine tuleks lõpetada. Peaksime ehk mõtlema omaenda riigi panga peale. Milleks maksta võõrastele pankadele oma taskust raha? Peaksime mõtlema ühistupangale, mis toetub omamajale kapitalile ja mille liige võiks olla iga Eestimaal elav inimene. Me võiksime Eesti inimeste raha kokku panna ja teha suure panga. Ehk tasuks selle idee peale mõelda? Kümme-kond hoiu-laenuühistut, mis praegu Eestis edukalt tegutsevad, annavad ühistulise panganduse arendamisel head eeskujude. Välismaiste pankade nuumamine suhteliselt vaese keskmise Eesti elaniku arvel tuleks minu arvates lõpetada või siis tuleks alustuseks panna need

ülikasumlikud pangad vähemalt meie riigile makse maksma.

Siin tekibki küsimus, miks meie valitsuserakonnad, eriti Reformierakond, aga muidugi ka IRL pole selles suunas samme astunud. Võib-olla on nende erakondade liikmetel eriline huvi selle vastu, et senine olukord püsiks. Võib-olla saavad need kaks erakonda praegusest pangapoliitikast rahalist kasu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid ja kõik teised, kes meid praegu kuulavad! Minu eelmisest esinemisest võis tekkida ekslik tunne, et ma ründan EAS-i. See kindlasti ei ole nii. Minu kodulinn on EAS-ile tänulik, et viimaste aastate jooksul on toetatud mitut projekti. Nende hulgas on palju linna jaoks väga tähtsaid ettevõtmisi, mis on seotud infrastruktuuri, haljastuse ja muuga. Küsimus on aga selles, et mitte alati ei kontrollita, kellelt üks või teine töö tellitakse ja kuidas see tehtud on. Enne läheb asi käiku.

Pulti tulin ma selleks, et teile oma teadmisi jagada. Olin kaheksa ja pool aastat omavalitsuse juht ja sel ajal läks see informatsioon minust kummalisel kombel mööda, eelmisel nädalal sain siis imestada. Te olete kindlasti kursis, et Eesti liitus 1994. aastal Euroopa kohaliku omavalitsuse hartaga ja see jõustus Eesti jaoks 1. aprillil 1995. Tõenäoliselt te teate ka, et on olemas selline ühendus nagu Euroopa Nõukogu Kohalike ja Piirkondlike Omavalitsuste Kongress, mis on selline nõustav koda, aga mida Euroopas siiski kuulatakse. Mina isiklikult ei teadnud, et meie kohalike omavalitsusi ühendavad organisatsioonid on pöördunud selle kongressi poole vähemalt kaks korda: esimest korda 2000. aastal ja teist korda 2009. aastal. Ja mitte kuigi ammu, kolm aastat tagasi, 2010. aastal soovitas seesama Euroopa Nõukogu Kohalike ja Piirkondlike Omavalitsuste Kongress Euroopa Liidu ministrite komiteel kutsuda Eesti ametivõime üles töötama koos nendega üheksas konkreet-ses suunas. Kõike ma teile tutvustada ei jõua, aga näiteks soovitatakse täpsustada kohaliku omavalitsuse kohustusi käsitlevaid õigusakte.

Kas see ei ole meie jaoks päevakohane? Kas ei ole tõesti nii, et kõik need ülesanded on üsna uduselt formuleeritud ja seaduste praegune sõnastus ei sega valitsusel kas või iga päev kohalikule omavalitsusele uusi funktsioone lisada? Või selline suund: muuta kiiresti riigisisesid õigusakte, et kohalikele omavalitsustele eraldataks suurem osa laekunud tulumaksust. Praegu saavad meil omavalitsused tulumaksust ca 50%, Lätis aga 80%. Sellest on jutt. See määr peaks vastama Eesti Vabariigi põhiseaduse ja teiste õigusaktidega omavalitsustele pandud kohustustele ning võimaldama omavalitsustel kohalikest maksudest tulu saada. Kohalikest maksudest on meil üsna raske tulu saada.

Selles, et riigi rahastamine peab kindlustama kohalike omavalitsuste funktsioonide täitmise, on veendunud Eesti omavalitsused ja Euroopa Liit, nüüd on jäänud veenda ka meie valitsust. Kusjuures see soovitus, millest ma viimati rääkisin, anti juba 2000. aastal.

Eks millalgi tuleb järjekordselt jutuks, miks olukord linnades ja valdades halveneb, miks inimesed üha rohkem sõidavad Eestist ära välismaale. Üks põhjus on see, et ignoreeritakse neid Euroopa Liidu soovitusi, mida Vabariigi Valitsuses keegi täita ei soovi. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Yana Toomi!

Yana Toom

Härra eesistuja! Head kolleegid! Mul on väga apoliitiline sõnavõtt. Me teame kõik, et täna tähistatakse maailmas holokausti ohvrite mälestuspäeva. Usun, et ka Riigikogus oleks loogiline selle kohta mõni sõna öelda. Ma ei hakka sellest pikemalt rääkima, kuna me kõik

teame, mida holokaust endast kujutas. Täna toimuvad Eesti koolides mälestusüritused ja nii oleks ka meil siin kohane seda päeva märkida.

Teine asi, mis ajendas mind siia pulti tulema, on fakt, et täna sai 70 aastat päevast, mil murti läbi Leningradi blokaad. Juhtusin eile olema ühe raamatu esitlusel. See on tõlgitud eesti keelde, raamatu pealkiri on "871 päeva". Autor on Ninel Koribskaja, kes elas blokaadi üle, kui ta oli algul 10, siis 11 ja 12 aastat vana. Hiljem pani ta oma mälestused kirja. Sellest, mis oli Leningradi blokaad, pole samuti mõtet siin rääkima hakata. Mul oli väga kahju, et sellel esitlusel ei olnud ühtegi Eesti meedia esindajat. Eesti meedias pole ma näinud raamatust ühtegi sõna. Ma ei tea, kas selle vastu ei tunta huvi või milles on asi. Mu esialgne plaan oli, et ma võtan selle raamatu, tulen siia pulti ja loen mõne lõigu. Aga siis ma sain aru, et ma ei saa sellega hakkama – ma lihtsalt ei suuda kõva häälega seda lugeda.

Mul on siiras soovitus meile kõigile pidada niisugused asjad meeles. Ja kui teile juhtumisi see raamat poes silma hakkab, siis võtke ja vähemalt sirvige seda! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Vaba mikrofonivõr on lõppenud. Head ametikaaslased, ma tänan teid! Tänapäevane istung lõppenud. Ma soovin teile jõudu meie töös!

Istungi lõpp kell 16.02.

Istungi kestus 1 tundi ja 2 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 28. jaanuar 2014

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu otsuse "Saale Laose Riigikohtu liikmeks nimetamine" eelnõu (563 OE) esimene lugemine

2. Kodakondsuse seaduse § 29 muutmise seaduse eelnõu (459 SE) esimene lugemine

3. Tulumaksuseaduse ja sotsiaalmaksuseaduse § 3 muutmise seaduse eelnõu (533 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärku kolmanda töönädala teisipäevast istungit. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Eelnõusid ega arupärimisi üle anda ei soovita.

Läheme teadete juurde. Kolmapäeval, s.a 29. jaanuaril osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, kaitseminister Urmas Reinsalu ja justiitsminister Hanno Pevkur.

Nüüd, head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Hetkel on kohalolijaks registreerunud 75 Riigikogu liiget, puudub 26.

1. Riigikogu otsuse "Saale Laose Riigikohtu liikmeks nimetamine" eelnõu (563 OE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me asume tänase päevakorra punktide käsitlemise juurde. Esimene päevakorrapunkt on Riigikohtu esimehe esitatud Riigikogu otsuse "Saale Laose Riigikohtu liikmeks nimetamine" eelnõu 563 esimene lugemine. Tutvustan teile menetluse käiku. Kõigepealt on põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste ettekanne, mis

kestab kuni viis minutit. Riigikogu liige võib kummalegi ettekandjale esitada ühe suulise küsimuse. Järgnevad läbirääkimised, millest võtavad osa fraktsioonide esindajad. Seejärel toimub lõpphääletus, hääletamine on salajane. Nüüd, head kolleegid, palun ma ettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste!

Rait Maruste

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Riigikogu otsuse eelnõu 563 esimese lugemise arutelu toimus Riigikogu põhiseaduskomisjonis esmaspäeval, 20. jaanuaril. Selle juures viibisid Riigikohtu esimees Priit Pikamäe ja Riigikohtu liikme kandidaat Saale Laos. Priit Pikamäe selgitas, et eelmise aasta novembri lõpus lõppesid Riigikohtu esimehe Märt Raski volitused. Kohtute seaduse § 53 lõike 2 alusel kuulutas Riigikohtu esimees vabanenud koha täitmiseks välja avaliku konkursi tähtajaga üks kuu. See konkurss lõppes 2. detsembril 2013. Riigikohtu liikme kohale kandideeris kolm inimest: Õiguskantsleri Kantselei III osakonna juhataja, õiguskantsleri nõunik Saale Laos, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik Paavo Randma ja kolmas kandidaat, kes loobus konkursi käigus.

Riigikohtu esimees, kuulanud ära Riigikohtu kriminaalkolleegiumi, Riigikohtu üldkogu ja kohtute haldamise nõukoja arvamused, otsustas teha Riigikogule ettepaneku esitada vabanenud Riigikohtu liikme kohale õiguskantsleri nõuniku Saale Laose kandidatuur. Härra Pikamäe märkis, et seda tehes pidas ta silmas eeskätt seda, et tegemist on tulevase kriminaalkolleegiumi liikme ametikohaga ning Saale Laosel on laialdased teadmised karistusõiguse ja kriminaalmenetluse valdkonnas, sest tema töökohad nii Justiitsministeeriumis kui ka Õiguskantsleri Kantseleis on olnud seotud karistusõiguse temaatikaga. Olulisena märkis Priit Pikamäe, et kandidaat on väga kompe-

tentne põhiseaduslikkuse järelevalve vallas. Kõike eelnevat arvesse võttes pakkus Riigikohtu esimees välja Saale Laose kandidatuuri, leides, et ta on väga hea kandidaat Riigikohtu liikme ametikohale.

Nüüd annan lühidalt ülevaate küsimustest ja arvamustest, mida pärast Priit Pikamäe sissejuhatust komisjonis esitati. Siinkõneleja märkis, et kohtunik saab praeguse seaduse kohaselt ametis olla 67. eluaastani. Kandidaat on sündinud 1974. aastal. Ma küsisin, kas nii pikk aeg ei ehmata kandidaati. Saale Laos vastas, et ta kaalus konkursil osalemist väga põhjalikult ning jõudis veendumusele, et on valmis seda vastutust kandma. Ta ütles, et kui töö pakub huvi, siis võib seda teha terve elu.

Küsisin ka, kas tema arvates on esmane Riigikohtu kassatsioonikohtu funktsioon või põhiseaduslikkuse järelevalve ehk konstitutsioonikohtu funktsioon. Riigikohtunikukandidaat vastas, et kui valida tuleks neist üks, siis tema, lähtudes oma praegusest töökohast, arvab, et kaalukauss kaldub tunduvalt põhiseaduslikkuse järelevalve funktsiooni poole.

Kolleeg Rein Lang märkis, et kohtute seaduse kohaselt kuulutab Riigikohtu esimees uue Riigikohtu liikme leidmiseks välja avaliku konkursi, kus võivad osaleda kõik juristid. Järelikult võib Riigikohtu liikmeks saada inimene, kes ei ole päevagi olnud esimese või teise astme kohtunik. Seda võib võrrelda välisteenistusega, mis on üks väheseid kohti, kus kehtib karjäärimudel. Mujal avalikus teenistuses on valitud pigem positsioonimudel, nii ka Riigikohtus. Positsioonimudel võib tekitada olukorra, kus andekad noored inimesed konkureerivad avalikul konkursil, saavad toetuse ja on selles ametis 40 aastat ehk oma tööinimese tee lõpuni. Rein Lang küsis, kas Riigikohtu esimehe arvates on selline mudel õigustatud. Priit Pikamäe vastas, et aastal 2012 menetleti seda teemat ja eelnõu jõudis parlamenti. Selle algne versioon nägi ette jäiga karjäärimudeli, kuid parlamendis muudeti eelnõu ning otsustati avaliku konkursi ehk avatud mudeli kasuks. Avatud lähenemist toetatakse põhjusel, et kõrgemasse kohtusse on vaja ka akadeemiliste ringkondade ja muude õigusvaldkondade, näiteks kogenud advokaatide teadmisi ja kompetentsust. Priit Pikamäe leidis, et kehtivas kohtute seaduses pakutud lahendus on õige.

Kolleeg Väino Linde märkis, et julgeb kandidaati kindlasti soovitada, sest tegemist on asjaliku ja konkreetse inimesega. Ta küsis, kas kandidaadi arvates võib sellel, kui Riigikohtu liikmeks saab inimene, kes tuleb väljastpoolt kohtusüsteemi, olla ka eeliseid või kas see sunnib midagi juurde õppima. Kandidaat vastas, et ta on olnud kohtus lühikest aega praktikal ja ka mõne otsuse kirjutanud. Ta lisas, et Õiguskantsleri Kantseleis on ta kokku puutunud kohtusüsteemiga laiemalt, kuna õiguskantsler osaleb kohtute haldamise nõukojas ning selle päevakorra ja materjalide läbitöötamine on tema juhitava osakonna ülesanne. Lisaks on ta kirjutanud oma teadustööd, bakalaureuse- ja magistratöö, kriminaalasjade praktika põhjal, uurides nii materiaalsoõiguse kui ka menetlusõiguse probleematikat. Sama valdkonnaga tegeles ta Justiitsministeeriumis.

Siinrääkija mainis, et Euroopa konstitutsioonikohtute ja rahvusvaheliste kohtute moodustamisel on tavaks, et need komplekteeritakse tähtajaliselt. Kohtunikud nimetatakse ametisse fikseeritud ühekordseks tähtajaks, kas 9 või 12 aastaks. Kuna Eesti Riigikohus on põhiseaduslikkuse järelevalve kohus, kas siis ei võiks mõelda selle üle, et riigikohtunikud oleksid ametis tähtajaliselt? Priit Pikamäe vastas, et rahvusvahelised kogemused selles vallas on mitmesugused. Õige on see, et konstitutsioonikohtu liikmed nimetatakse tavaliselt kindlaks tähtajaks, aga kuna Eesti mudel on n-õ kolm-ühes-lahendus – ülemkohus, kõrgem halduskohus ja konstitutsioonikohus –, siis määratakse meil Riigikohtu liikmeid eluks ajaks. Kõige korrektsem lahendus Priit Pikamäe arvates oleks eraldi põhiseaduskohtu loomine, mis aga vajaks laiemat arutelu ja põhiseaduse muutmist.

Need olid lühidalt arvamused, mis komisjonis esitati. Arutelu lõpuks tegi põhiseaduskomisjon ettepaneku võtta ametisse nimetamine täiskogu päevakorda 28. jaanuaril ehk täna. See otsus tehti ühehäälselt. Teiseks tehti ettepanek panna eelnõu lõpphääletusele (ka selles oldi üksmeelsed). Ettekandjaks määrati siinkõneleja. Viimaseks otsustati teha Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 117 lõike 3 kohaselt Riigikohtu liikme kandidaadile Saale Laosele ettepanek esineda Riigikogu täiskogu ees kuni viieminutilise ettekandega. Ka see oli üksmeelne otsus. Täna!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Ettekandjale küsimusi ei ole. Suur tänu, Rait Maruste! Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikohtu liikme kandidaadi Saale Laose!

Saale Laos

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Täna teid võimaluse eest enne küsimustele vastamist esineda lühikese ettekandega! Soovin teiega jagada mõningaid mõtteid ning lähtun märksõnadest "kohtusüsteem", "põhiõiguste kaitse kriminaalmenetluses" ja "põhiseaduslikkuse järelevalve".

Kohtuniku töö on vastutusrikas. Tal tuleb mõista õigust ja langetada pooltele siduvaid lõplikke otsuseid, olgu siis ainuisikuliselt või kollegiaalselt. Kohtusüsteemi osatähtsust õigusriigis on raske ülehinnata. Ühelt poolt peab olema olema sõltumatu kohtusüsteem, teiselt poolt peab õiguskaitse olema kättesaadav ja seda mõistliku aja jooksul. Kohtualduse põhimõtted ja menetluskorrad sätestab seadusandja. Need on konstitutsioonilised ehk nn 51 hääle seadused. Menetlusökoonomia küll õigustab piiranguid kohtule juurdepääsu reguleerimisel, kuid need ei tohi olla ülemäärased. Viitan siinkohal riigilõivude, aga ka riigi õigusabi kättesaadavuse ja kvaliteedi temaatikale. Kohtumenetluse kord peab ideaalis olema paindlik. Reguleerida tuleks nii palju kui vajalik ja nii vähe kui võimalik, et teel lõpplahendini arvestataks konkreetse õigusvaidlusega ja samal ajal tagataks osalejate menetluslikud õigused.

Peatun järgmisena kriminaalmenetlusega seonduval. Põhiõiguste tagamine nii kohtueelses kui ka kriminaalasja kohtumenetluses on viimastel aastatel olnud avalikkuses laiemalt arutatud teema. Äsja teatas ju ka justiitsminister, et 2014. aastal keskendutakse kriminaalmenetluse korrastamisele. Plaanis on läbi vaadata läbiotsimise, vahistamise, eeluurimise ja kaitseõigusega seonduv. Olen nõus, et keh-tiva seaduse pinnalt tekkinud praktikad tuleb aeg-ajalt üle vaadata ja selle tulemusel saab hinnata seaduse muutmise vajadust. Seda enam tuleb seda teha riigi tegevuse sellises valdkonnas, kus on lubatud ja millega kaasneb väga intensiivne sekkumine põhiõigustesse. Rõhutan, et ka olemasolevaid norme tuleb tõlgendada põhiseaduspäraselt, st põhiõiguste

suuremat kaitset tagaval viisil. Kui õigusnorm aga ei võimalda või ei taga praktika muutmist – ma pean silmas õigusselguse argumenti –, siis on põhjendatud seadust muuta ja rakendajale selge juhtnõr anda. Olgu näitena toodud nn elektroonilistest andmekandjatest tõendi teema. Arvestades elektroonilise suhtluse suurt ulatust ning menetlustoimingutega kaasnevat põhiõiguste riivet ja selle intensiivsust, tuleks minu hinnangul tõsiselt mõelda infosüsteemide läbiotsimise eriregulatsioonile kriminaalmenetluse seadustikus. Seoses kriminaalmenetlusega teeb mind murelikuks ka see, et hoolimata peaaegu kolm aastat tagasi Riigikohtus langetatud mitmest otsusest on praegugi reguleerimata kriminaalmenetlusega tekitatud õigusvastase kahju hüvitamise kord.

Räägin ka põhiseaduslikkuse järelevalvest. Riigikohtu pädevusse kuuluvad lisaks kassatsioonkaebuste läbivaatamisele ka põhiseaduslikkuse järelevalve kohtu ülesanded, sh tuleb langetada otsuseid õigustloovate aktide põhiseaduspärasuse või -vastasuse kohta. Aeg-ajalt kerkib üles küsimus Riigikohtu aktiivsusest ehk sellest, ega Riigikohus ei ole tikkunud seadusandja mängumaale. Lihtsustatult öeldes on küsimus sekkumise määras. Põhiseadus näeb teadupärast ette põhiseaduse ülimuslikkuse põhimõtte ja sellega on seotud kõik riigivõimu harud. Ka poliitilise tahte kujundamise protsess peab järgima põhiseaduse mõttes ausaid reegleid. Nii on Riigikohtu põhiseaduslik ülesanne hinnata õiguslikult – rõhutan sõna "õiguslikult" – ka seadusandja tegevust, lähtudes sellistest väärtustest nagu õiguskindlus või võrdne kohtlemine. Vaieldamatult võib ka Riigikohtu otsuseid kritiseerida, kuid isegi siis, kui ma ei nõustu eri õigusväärtuste kaalumisel tehtud otsustega, on minu arvates hea otsuse tunnus see, kui lõpplahendini viiv õiguslik argumentatsioon on loogiline, arusaadav ja terviklik. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas Riigikohtu liikme kandidaadile on küsimusi? Palun, Väino Linde!

Väino Linde

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea Riigikohtu liikme kandidaat! Kuigi sa oma ettekandes sellel teemal juba peatusid, küsin ma täpsemalt. Põhiseaduslikkuse järelevalve

mõttes on Riigikohut peetud ka n-ö negatiivseks seadusandjaks. Kuidas sa selle oma võimaliku tulevase töökoha mõttes lahti mõtestad?

Saale Laos

See on eelkõige küsimus sellest, et Riigikohtu pädevuses põhiseaduslikkuse järelevalve kohtuna on anda hinnang õigustloova akti, kaasa arvatud seadusandja vastuvõetud seaduse põhiseaduspärasusele. Kui Riigikohus tuvastab vastuolu põhiseadusega, on järgmine samm seadusandja otsuse kehtetuks tunnistamine. Selles väljendubki negatiivse seadusandja volitus, mis Riigikohtule põhiseadusest tuleneb. Rääkides Riigikohtu aktiivsusest või, nagu ma oma kõnes rõhutasin, sekkumise määra, siis ühelt poolt on Riigikohtul küll volitus seadus kehtetuks tunnistada, aga teiselt poolt peab ta väga selgelt piire jälgima. Seadusandjal on ühiselu korraldamise reeglite vastuvõtmisel lai kaalutlusruum ning Riigikohus ei tohiks siin kirjutada parlamendile ette ühte konkreetset ja kitsast viisi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rait Maruste!

Rait Maruste

Lugupeetud Riigikohtu liikme kandidaat! Oma ettekandes te märkisite, et Riigikohus on põhiseaduslikkuse järelevalve kohus ka õigustloovate aktide puhul. Ta on korduvalt seda järelevalvet rakendanud ja see on õige. Aga põhiseadus ütleb, et kohus tunnistab põhiseadusvastaseks ka muu õigusakti või toimingut, mis rikub põhiseaduses sätestatud õigusi ja vabadusi. Milline on teie hinnang, kuivõrd on toimingute põhiseaduspärasuse hindamine meil levinud? Missugune on teie arvamus selle kohta?

Saale Laos

Kui vaadata Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve praktikat, siis näeme, et enamik otsuseid puudutab vaieldamatult õigustloovaid akte, olgu küsimus siis konkreetse või abstraktses normikontrollis. Samas on Riigikohtule antud volitusi näiteks valimistega seoses. Valimistoimingute õiguspärasuse ja põhiseaduspärasuse hindamisel ongi tegemist toimingutele

hinnangu andmisega. Nii et on ka sellist tegevust.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Sa peatusid oma ettekandes kriminaalmenetluse seadustiku võimaliku muudatuse vajalikkusel, eelkõige just selle normi väljatöötamisel, mis käsitleb elektroonilisi andmekandjaid ja läbiotsimise regulatsiooni. Kas sa arvad, et kriminaalmenetluse seadustik vajaks ka mingeid muid muudatusi?

Saale Laos

Kindlasti toob praktika aeg-ajalt esile kehtiva seaduse puudujääke. Sellepärast ma ka rõhutasin, et kriminaalmenetlusega kaasnevad väga intensiivsed riived – eelkõige räägin ma kohtueelsest menetlusest – ja see seadustik tuleb seetõttu üle vaadata. Debatt on puudutanud näiteks läbiotsimist ja vahistamist. Ma võin väljendada oma isiklikku seisukohta. Läbiotsimiseks volituste andmist ei ole seadusandja küll piiranud *expressis verbis* kohtu loaga, aga vaadates läbiotsimise kui kohtueelse menetluse toimingut olemust, seda, mida see toob kaasa läbiotsitavale ja kui suur kaal võib olla nendel tõenditel, mis selle toimingut käigus leitakse, on siin väga tõsine kaalumise koht, kas siiski ei peaks läbiotsimiseks suuremal määral andma volitusi kohus, nii et seda ei otsustaks kohtueelse menetluse ametnikud. Ma mainisin ka vahistamise teemat. Kuigi praktikas on kujunenud välja nii, et kohtueelses menetluses annab eeluurimiskohtunik loa vahistada inimene kuni kuueks kuuks, on see minu hinnangul seaduse tõlgendus. Ma ei näe mingisugust takistust, miks kohus ei võiks konkreetse juhtumi asjaolusid arvestades öelda kohtueelsele uurijale ja prokurörile, et need tuleksid vajaduse korral uut luba taotlema ühe kuu, mitte kuue kuu pärast.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Meie ümber on kiiresti muutuv maailm ja

vahel tundub, et meie õigusruum suudab vaevu sellega sammu pidada. On väga palju mõisteid, nähtusi ja protsesse, mida siis, kui põhiseadust kirjutati, ei eksisteerinudki, aga mis kõik meie õigusruumi mõjutavad, olgu nendeks internet, Euroopa Liit või paljud rahvusvahelised organisatsioonid, mille liige nüüd Eesti on. Järjest rohkem peame tõlgendama põhiseadust, peame mõtlema, mida põhiseadus selle või teise asja kohta ütleb. Kust peaks minema veelahke Riigikohtu ja Riigikogu vahel, kui me järjest rohkem tõlgendame nähtusi ja protsesse, mille kohta põhiseadus ei ütle mitte midagi?

Saale Laos

Kahtlemata on põhiseadus elav dokument. Seadusandja ja rahvas rahvahääletusel põhiseadust vastu võttes kindlasti arvestasid sellega, et olustik muutub. Teatud paindlikkus on ju põhiseadusesse sisse kirjutatud. Põhiseadust peabki tõlgendama, küsimus on pigem piirides, kui kaugele saab seaduse rakendaja tõlgendusega minna ja kus jõuab kätte see piir, et seadusandja või rahvas rahvahääletusel peaks põhiseaduse mingisuguse sätte ümber mõtestama. Seda on üldistatult keeruline öelda, see sõltub ikka konkreetsest olukorrast, regulatsioonist, mida üks või teine paragrahv ette näeb. On ju öeldud, et põhiseaduse tõlgendamisel tuleb lähtuda põhiseadusest kui tervikust, me ei saa ühtegi normi n-ö kontekstist välja võtta. Kui ka kontekstuaalne tõlgendamine tekitab igapäevaelu reguleerimisel probleeme, siis tuleb tõsiselt kaaluda põhiseaduse muutmist.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Suur tänu! Väga austatud Riigikohtu liikme kandidaat! Te nimetasite kõrgeid riigilõive, mida tuleb tasuda kohtusse pöördumisel. Ma mäletan, et üks kõige tulisematest vaidlustest üldse, mis siin saalis on olnud, oli kuus-seitse aastat tagasi, kui riigilõive tõsteti. Need tõusid tol korral tuhandeid protsente ja isegi rohkem. Mis te arvate, kui paljud inimesed on jätnud nende aastate jooksul oma õiguste kaitseks kohtusse pöördumata? Tollane minister argumenteeris seda muudatust sellega, et inimesed ei peagi nii sageli kohtusse pöörduma.

Saale Laos

Riigilõiv oma olemuselt on tõesti piirang kohtusse pöördumise õiguse reguleerimisel. See on põhiseaduse mõttes täiesti lubatav õiguslik võte. Küsimus on selles, millise kaalu me anname kohtusse pöördumise õigusele kui sellisele. Ühelt poolt peab riigilõiv tõesti ära hoidma pahatahtlikud kohtusse pöördumised, teiselt poolt tähendab riigilõivuregulatsioon ju ka seda, et kui keegi läheb kas tõendamata või pahatahtliku kaebusega kohtusse, maksab riigilõivu ära, aga oma seisukohale kinnitust ei saa, siis jääb riigilõiv tema kui kaotaja kanda. Rääkides sellest, kui palju võis riigilõivude tõstmine mõjutada kohtusse pöördumiste arvu, pean tunnistama, et ma ei ole statistikat nii põhjalikult vaadanud, et oskaksin seda öelda. Hinnangust siin ilmselt ei piisa. Aga vaadates riigilõivude suurust on üsna tõenäone, et kindlasti on inimesi, kes on õiguskaitsest sellel põhjusel loobunud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lauri Vahtre!

Lauri Vahtre

Täna! Proua Laos, mul on selline küsimus. Riigikohus on tähtis asutus, seal on targad inimesed, Riigikohus langetab tähtsaid otsuseid ja tema tegevus on ka küllalt kulukas. Tähtsuseti ei ole ilmselt see, millised praktilised tagajärjed on Riigikohtu lahenditel. Nagu te olete ilmselt märganud, on viimasel ajal tähelepanu köitnud see, et Tallinn küüniliselt ja jõhkralt keeldub täitmast seaduse nõuet laste-aia kohatasu maksmise kohta. Seetõttu on korduvalt kohtusse pöördutud ja selle küsimusega, kas seaduse nõue on põhiseaduskohane, on jõutud ka Riigikohtusse. Riigikohus on otsustanud, et seaduses vastuolu põhiseadusega ei ole, ja sellega asi piirdubki. Tallinn keeldub endiselt seadust täitmast. Teie kui tulevane Riigikohtu liige ...

Aseesimees Laine Randjärv

Küsimus, palun!

Lauri Vahtre

Ma soovin teada teie seisukohta, kas ja kuidas te kavatsete huvi tunda Riigikohtu otsuste ellurakendamise vastu.

Saale Laos

Riigikohtu otsuste ellurakendamise üks meede on kahtlemata Riigikohtu esimehe igaaastane ettekanne siinsamas teie ees saalis. Minu teada on ka Riigikohtu esimees seda teemat suuremal või vähemal määral käsitlenud. Kui tõstatada küsimus, kuidas tagada Riigikohtu otsuste täitmine, natuke abstraktsemalt, siis on selge, et mingisugust sunnimehhanismi on sinna väga raske lisada.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Tänan, Riigikohtu liikme kandidaat Saale Laos! Kas on kõnesoove? Kõnesoove ei ole, läbi-rääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 563 lõpphääletusele.

Austatud Riigikogu, tulenevalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 79 lõike 2 punktist 3 on Riigikohtu liikme ametisse nimetamisel Riigikogu istungil hääletamine salajane.

Panen hääletusele Riigikohtu esimehe esitatud Riigikogu otsuse "Saale Laose Riigikohtu liikmeks nimetamine" eelnõu 563. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 80 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi ja erapooletuks jäi 2.

Otsuse eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 9.) Palju õnne, Saale Laos!

2. Kodakondsuse seaduse § 29 muutmise seaduse eelnõu (459 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme teise päevakorrapunkti juurde. Algab Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud kodakondsuse seaduse § 29 muutmise seaduse eelnõu 459 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Jevgeni Ossinovski! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Mul on protseduuriline küsimus. Proua juhataja, selgitage palun, kas mul jäi midagi kahe silma vahele! Kas vahepeal on reglement muutunud ja küsimuse esitamiseks on nüüd aega üks minut ja 15 sekundit? Või mis on põhjus, miks te ei anna kellelegi, kes istub saali siinpoelses osas, võimalust rääkida üle minuti, isegi ühte sekundit mitte, kuid kol-

leeg Vahtrel lubasite rahulikult rääkida minuti ja 15 sekundit? Kui inimene ei suuda oma mõtet minuti jooksul formuleerida, nagu nõuab töökord, siis pole tal selles saalis midagi teha. Kui ei jõudnud, siis ei jõudnud. Selgitage, miks te rikute reglementi!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kindlasti ei riku ma reglementi. Kui üks minut on täis, helistan ma kella, ükskõik, kes parajasti sõna on võtnud. Te võib-olla pannite tähele, et ma pärast ühe minuti möödumist ka teatasin, et me ootame küsimust. Ma usun, et Lauri Vahtre, kes on praegu veel väga noor Riigikogu liige, harjub lähiajal oma küsimusi kiiremini formuleerima. Palun, Mihhail Stalnuhhin, teine protseduuriline küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Kas me võime teha sellest järelduse, et kui teile lihtsalt tähelepanu mitte pöörata, siis võib rääkida minuti ja veerand minutit või poolteist minutit, täpselt nii palju, kui keegi tahab? Tuleb lihtsalt mitte tähele panna, et te seal midagi helistate ja räägite ning ei teki mingit probleemi. Kas on nii?

Aseesimees Laine Randjärv

Ma usun, et kõik Riigikogu liikmed teavad, et küsimuse esitamiseks on kodu- ja töökorra seaduse kohaselt aega üks minut. Ma loodan tõepoolest, et kõik on sellest aru saanud ja püüdnud selle poole. Ma ei ole kindlasti kellelegi liiga teinud. Kui hakata statistikat tegema, siis tuleb öelda, et olen kahjuks võimaldanud mõne sekundi sellest ühest minutist kauem rääkida kõikidel, kellel parasjagu jutt pooleli on olnud. Kinni pole kunagi ühtegi mikrofoni pandud.

Me läheme nüüd teise tänase päevakorrapunkti juurde. Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Tutvustan teile Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni eelnõu, mille eesmärk on muuta kodakondsuse seadus ühes väikeses punktis natukene inimlikumaks. Meid ajendas eelnõu algatama üks konkreetne juhtum, millest eelmise nädala lõpus kirjutati Eesti Eks-

pressis ja ka teistes väljaannetes ning millest mina olen rääkinud juba ligi aasta aega.

Tutvustan lühidalt probleemi sisu. Üks Eestis sündinud 13-aastane tüdruk on aastast 2001 naturaliseeritud Eesti kodanik. Lapse sünnihetkel olid tema mõlemad vanemad määratlemata kodakondsusega, mistõttu sai laps kodakondsuse seaduse § 13 lõike 4 kohaselt kodakondsuse lihtsustatud naturalisatsiooni korras. Aastal 2009 otsustas lapse isa astuda Venemaa Föderatsiooni kodakondsusesse. Nagu Venemaa Föderatsiooni diplomaatilistes esindustes on kahetsusväärset kombeks, pakuti isale võimalust, et lisaks endale Venemaa Föderatsiooni kodakondsuse võtmisele võtaks ta Venemaa kodakondsuse ka lapsele, kellel oli tegelikult juba Eesti kodakondsus olemas. Mõistagi ei maininud Venemaa konsul midagi sellest, et Eestis on topeltkodakondsus keelatud ning selle tõttu võivad lapsel tekkida probleemid. Ka vanemad ise ei teadnud kehtivast topeltkodakondsuse keelust. Teadmatusetele viitab ka asjaolu, et kui 2013. aastal läks ema lapsele uut Eesti passi taotlema, siis küsiti talt lapse isikutunnistust ning ta ulatas ametnikule tütre Venemaa passi, mille tõttu topeltkodakondsus välja tuligi. Selle peale algatati kooskõlas Eestis kehtiva seadusega Eesti kodakondsuse äravõtmise menetlus. Menetluse käigus tehti perekonnale ettekirjutus tõendada Venemaa kodakondsusest loobumist, muidu lubati lapse Eesti kodakondsus tühistada. Siiani oli iseenesest kõik hästi: vanem oli teadmatuses teinud vea ja riik andis võimaluse see heastada, et laps saaks edasi olla Eesti kodanik. Tegelik probleem aga alles algas. Selgus, et Venemaa kodakondsuse seaduse § 19 lõike 3 kohaselt ei saa alaealine loobuda Venemaa kodakondsusest, kui lisaks lapsele ei ole ka üks tema vanematest Eesti kodanik. Kuna lapse ema on endiselt määratlemata kodakondsusega isik ja isa on Venemaa kodanik, siis see perekond seda Venemaa kodakondsuse seaduse konkreetset paragrahvi ei täida. Sisuliselt puudub neil praegu igasugune võimalus isegi taotleda lapse vabastamist Venemaa kodakondsusest. Seega ei saa see perekond endast mitteoleneval põhjusel täita Politsei- ja Piirivalveameti ettekirjutust loobuda Venemaa kodakondsusest, hoolimata sellest, et nad seda tahavad ning on astunud ka samme selles suunas. Teisisõnu nõuab riik inimeselt midagi, mida

inimene temast endast mitteoleneval põhjusel ei ole võimeline tegema. See on absurd.

Politsei- ja Piirivalveametil ei ole meie seaduse kohaselt selles küsimuses kaalutusõigust. Ehkki Politsei- ja Piirivalveameti ametnikud on selgelt aru saanud, et olukord ei ole normaalne, ei saa nad kehtiva seaduse kohaselt konkreetset juhul hinnata, kas sellele inimesele võiks Eesti kodakondsus alles jääda või ei. Seega peaks kehtiva õiguse kohaselt sellelt tubliilt lapselt Eesti kodakondsuse ära võtma. Bürokratliku küünilisusega öeldakse Politsei- ja Piirivalveameti kirjas, et kui laps säilitab Venemaa Föderatsiooni kodakondsuse, loeb Politsei- ja Piirivalveamet ta kuu aja pärast Eesti kodakondsuse kaotatuks, tunnistab kehtetuks temale välja antud Eesti kodaniku passi ning keeldub temale korduva Eesti kodaniku passi väljaandmisest. Sel juhul peab talle seaduslikult Eestis viibimiseks taotlema elamis-luba.

Tekib küsimus, kelle huvides selline toimingisviis parasjagu on, kas see on riigi, ühiskonna või selle perekonna huvides. Olen nimetatud küsimuses pöördunud ka õiguskantsleri poole kirjaliku küsimusega nr 129. Sellele antud vastust võite meie veebisüsteemist ka lugeda. Oma vastuses ütleb õiguskantsler: "On siiski küsitav, kas kirjeldatud olukorras lapselt Eesti kodakondsuse äravõtmine on kooskõlas lapse parimate huvidega." Õiguskantsler viitab siin ÜRO lapse õiguste konventsioonile, mille kohaselt kõikides riiklikes toimingutes peaks esiplaanile seadma just lapse huvid. Selle eest, kui lapse isa või ema on teinud midagi, mis lapse huvi kahjustab, ei tohiks karistada last. Õiguskantsler jätkab: "Rahvusvahelise õiguse kohaselt sisustatakse kodakondsust inimese ja riigi vahelise tegeliku ja efektiivse sideme olemasolu kaudu. See eeldab tugevate faktiliste sidemete olemasolu kodakondsusjärgse riigiga. [---] Topeltkodakondsuse vältimise peamiseks põhjuseks on lojaalsuskonflikti tekkimise oht (nt kaitsevääkohustus, konsulaarkaitse), mida laste puhul sisuliselt ei esine. Vastupidi, Eesti kodakondsuse omamise kaudu on võimalik riigil kuuluvustunde kaudu aidata kaasa lastest lojaalsete kodanike kujunemisele."

Konkreetset juhul on ju selge, et Eestis sündinud ning siin alati elanud ja koolis käival lapsel on tegelik ja efektiivne side Eestiga ole-

mas. Pigem võiks küsida, kas selline efektiivne ja tegelik side on tal olemas oma teise kodakondsusjärgse riigi ehk Venemaaga. Õigus-kantsler küsib, kas nimetatud juhul ei peaks olema võimalik säilitada lapsele Eesti kodakondsus niikaua, kuni laps saab täisealiseks ning saab ise astuda samme Venemaa Föderatsiooni kodakondsusest loobumiseks.

Arutlusel oleva eelnõu eesmärk on kirjeldatud absurdne olukord lõpetada. Kodakondsuse seaduse § 29 täiendatakse uue lõikega, mille kohaselt ei võeta Eesti kodakondsust ära neilt isikutelt, kes tõendavad, et ei saa endast mitteoleneval põhjusel teise riigi kodakondsusest loobuda. Sellega antakse Politsei- ja Piirivalveametile nimetatud küsimuses kaalutusõigus. Seda, et inimene ei saa endast mitteoleneval põhjusel kodakondsusest loobuda, peab see inimene ise tõendama. Kohe, kui teise riigi kodakondsusest loobumine muutub võimalikuks, näiteks saab see laps täisealiseks, siis saab teise riigi kodakondsusest loobumist nõuda.

Ehkki eelnõu ajend on selgelt ühe konkreetse perekonna juhtum, on sarnaseid juhtumeid kümneid ja kümneid. Tahan eraldi toonitada, et eelnõu ei muuda Eesti kodakondsuspoliitika põhimõtteid, see ei suhestu mitte kuidagi laiema diskussiooniga topeltkodakondsuse lubatavuse üle, mida vahelduva eduga on siin peetud. Kõik topeltkodakondsust keelavad sätted jäävad kodakondsuse seaduses kehtima.

Eesti ei ole Euroopas ainuke riik, kus topeltkodakondsus on üldjuhul keelatud. Küll aga neis riikides, kus see nii on, nähakse ette erandid, mis kaitsevad lapsi ja perekondi ning väldivad isikutele ebamõistlike koormiste seadmist. Näiteks on üks vaieldamatult rangemaid kodakondsuse seadusi Austrias, kuid ka seal võib teise riigi kodakondsuse säilitada, kui küsimuse all on lapse heaolu või selleks on oluline era- või pereeluline põhjus. Vabariigi Valitsuse arvamus selles küsimuses on täis niivõrd demagoogilisi rumalusi, et nende esitamise au jätan ma komisjoni ettekandjale. Aitäh! Vastan meeleldi teie küsimustele.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Juku-Kalle Raid!

Juku-Kalle Raid

Aitäh! Jevgeni! Kas ma saan õigesti aru, et kui Vene riik käitub oma vastse kodanikuga ebahumaanselt, jättes talle mingid asjad teatamata, siis peab Eesti riik hakkama seetõttu oma seadusi muutma? Saad sa ikka aru ka, mida sa räägid?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Ütleme nii, et Venemaa Föderatsiooni toimimisel selles konkreetsetes küsimuses on kaks aspekti, mis on kindlasti taunimist väärt. Esiteks, kui vanematele antakse Venemaa kodakondsus, siis soovitatakse, et ka laps võiks olla Venemaa kodanik. See ei ole minu meelest õigustatud. Teiseks on küsimus, kuidas tõlgendada Venemaa kodakondsuse seaduse konkreetset paragrahvi, millele ma viitasin, mille järgi need vanemad ei saa isegi taotleda oma lapse kodakondsusest vabastamist, kuna nõutakse, et üks vanem peab selleks olema mõne muu riigi kodanik. Üldise praktika kohaselt võiks Venemaa minu hinnangul hinnata oma riigisisese toimetamise meie riigi määratlemata kodakondsusega elanikke teise riigi kodanikena, mis puhul oleks võimalik see probleem lahendada. Kahjuks Venemaa seda ei tee. Olen sellel teemal suhelnud Venemaa Föderatsiooni saatkonna konsulaarosakonna juhatajaga ja Välisministeeriumiga. Kahjuks puudub Eestil igasugune võimalus mõjutada seda, kuidas Venemaa oma seadusi rakendab. Vastuseks sulle ütlen, et küsimus ei ole mitte selles, mida teeb Venemaa, vaid küsimus on selles, kuidas meie oma inimestega käitume.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Täna! Sa ütlesid, et niisuguseid juhtumeid on kümneid ja kümneid. Kuidas on nende juhtumite korral käitunud? Kas on näiteks taotletud elamisluba?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Eks see ole nii, et neid inimesi, kes on sellises keerulises olukorras püüdnud leida mingisugust sisulist lahendust sellele probleemile, on kahjuks ainult üksikuid. Enamasti on siis, kui inimesele on tulnud Politsei- ja Piiri-

valveametist paber teatega, et ta rikub seadust ja talt võetakse pass ära, nii lihtsalt läinudki.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Juku-Kalle Raid, teine küsimus!

Juku-Kalle Raid

Jevgeni, ma saan aru, et on üks inimene, kes loobus Eesti kodakondsusest. No hästi. Seetõttu kannatas tema tütar. Aga see asi, mida sina praegu ajad, on selge signaal Vene kodanikele, et, kulla inimesed, tehke, mis tahate, küll meie oma seadused selle järgi kohandame. Kas see ei ole sinu arust absurd?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh küsimuse eest! Ma ei saanud aru küsimuse esimesest osast. Eesti kodakondsusest ei ole keegi loobunud, lapse vanemad olid algul mõlemad määratlemata kodakondsusega isikud. Kui lugupeetud küsija oleks minu ettekannet kuulanud, siis ta oleks sellest tõenäoliselt aru saanud. Kuna laps sai kodakondsuse seaduse § 13 lõike 4 alusel lihtsustatud naturalisatsiooni korras Eesti kodakondsuse, siis tema vanemad ei saanud olla ühegi teise riigi kodakondsuses. Mulle jääb kahjuks see küsimus arusaamatuks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Täna, proua eesistuja! Hea ettekandja! Ma saan aru, et te olete suhelnud Venemaa Föderatsiooni esindajatega. Kas see praktika, mida te kirjeldasite, jätkub või on nad oma käitumist muutnud? On teil selle kohta infot?

Jevgeni Ossinovski

Pean tõdema, et Venemaa Föderatsiooni saatkonna esindaja, kellega ma suhtlesin, ei suhtunud sellesse probleemi piisavalt taunivalt, ta ei näinud tõenäoliselt siin suurt probleemi. Ma arvan, et sellel teemal võiks meie Välisministeerium aktiivsemalt oma Vene kolleegidega suhelda, et lõppkokkuvõttes ikkagi inimeste huvid mingitest teistest huvidest eespool oleksid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Minu meelest on see kümne aasta jooksul vist viies kord, kui see küsimus selles saalis tõstatatakse. Aga minu küsimus on seotud valitsuse argumentatsiooniga. Ma ei tahaks saada mitte emotsionaalset, vaid ikkagi konkreetset vastust. Kas valitsuse argumentatsioon on muutunud, kas sellele on midagi lisatud või on see jäänud samasugusele tasemele?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Vabariigi Valitsus ei toeta seda eelnõu, sest see muudaks nende arvates oluliselt senise kodakondsuspoliitika põhimõtet ja seda ilma sisulise vajaduseta. Ma arvan, et see lause võtab nende seisukoha päris hästi kokku. Lisaks on räägitud sellest, et tegelikult ei vasta tõele, et isik jääb Eesti kodakondsusest ilma, ta võib esitada arvamuse Politsei- ja Piirivalveametile, ta kindlasti kuulatakse ära jne. Aga põhiline argument on see, mille ma kohe ette loen: "Eesti kodakondsuspoliitika on muutunud alates iseseisvuse taastamisest vähe ning lähtunud seisukohast, et kodakondsuspoliitika põhimõtteid ei muudeta."

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Ma palun kaasettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Mart Nuti!

Mart Nutt

Proua juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Põhiseaduskomisjon arutas käesolevat seaduseelnõu kolmel komisjoni istungil. Esmalt oli eelnõu kõne all 2013. aasta 10. septembri istungil, siis toimus kõige põhjalikum ja sisulisem arutelu sel teemal. Teist korda arutas komisjon eelnõu 16. detsembri istungil, siis tehti menetluslikud otsused eelnõu kohta. Kolmas kord oli eelnõu arutelu all 2014. aasta 20. jaanuari komisjoni istungil, kui menetluslikud otsused ümber tehti. Nimelt oli algselt kavandatud, et eelnõu esimene lugemine toimub 14. jaanuaril, kuid kuna ettekandja ei saanud sellel istungil osaleda, siis lükati lugemine edasi. Meie lõplik otsus oli see, et eelnõu tuleks arutada tänasel, 28. jaanuari istungil.

Tutvustan põgusalt kõiki neid kolme istungit. Esimesel istungil, mis toimus 10. septembril, osalesid lisaks põhiseaduskomisjoni liikmetele Siseministeeriumi migratsiooni- ja piirivalvepoliitika osakonna juhataja Ruth Annus, sama osakonna nõunik Siiri Leskov ning sama osakonna õigusnõunik Kaire Sepper. Nimetatud seaduseelnõu tutvustas tollel istungil algatajate nimel härra Ossinovski. See tutvustus hõlmas põhimõtteliselt sama probleemiringi, millest härra Ossinovski ka täna Riigikogu plenaaristungil rääkis. Debatt toimus põhiliselt valitsuse esindajate ja elnõu algataja vahel. Teiste osalejate küsimused puudutasid võib-olla rohkem detaile. Aga kuna sellel debatil hõlmati väga laia teemaringi, mis läks elnõu raamistikust küllaltki kaugemale, siis räägin ma praegu nendest küsimustest, mis puudutasid elnõu.

Ruth Annuse vastuse võtan ma küllaltki üksikasjalikult kokku, et ei tekiks erinevaid arvamusi ega möödarääkimisi. Proua Annus sõnas, et Eestis on tõesti selliseid lapsi, kelle vanemad on võtnud lapsele lisaks Eesti kodakondsusele Venemaa Föderatsiooni kodakondsuse. Seda on peetud lastevanemate teadlikuks ja tahtlikuks tegevuseks, mida Venemaa Föderatsiooni saatkond on ka soodustanud, kuigi on teada, et Eestis ei ole mitmikkodakondsus lubatud. Tõenäoliselt soovivad vanemad saada oma lapsele soodsamat positsiooni, kuid seda ei järgne, sest naturalisatsiooni korras kodakondsuse saanud lapsed kaotavad Eesti kodakondsuse. Kui laps jääb vanemate teadliku või teadmatusest tingitud tegevuse tõttu Eesti kodakondsusest ilma, siis saab seda olukorda muuta vastava võimaluse abil, mis on kodakondsuse seaduses ette nähtud. Vastavalt põhiseadusele on isikul täisealiseks saades võimalus Eesti kodakondsusesse kuulumine taastada. Siin saalis tekkis küsimus arvudest. Proua Annusele viidates võib öelda, et kodakondsuse seaduse § 29 alusel on Eesti kodakondsuse kaotanud 608 isikut. 2010. aastal oli neid isikuid 139, 2011. aastal 103 ja 2012. aastal 118. Ei ole teada, kui paljud neist on täisealised ja kui paljud alaealised. Selle üle hakati arvestust pidama 2013. aastal, mil Eesti kodakondsuse kaotas 90 isikut, nende seas 23 alaealist. Seega on tegemist pigem täisealiste isikutega, kes on lootnud, et infovahetus riikide vahel ei toimi, ja on võtnud lisaks naturalisatsiooni korras

saadud Eesti kodakondsusele Venemaa Föderatsiooni kodakondsuse.

Proua Annus tegi teatavaks Vabariigi Valitsuse seisukoha. Härra Ossinovski juba tutvustas seda päris piisavalt, aga ma kordan selle mõningal määral üle. Vabariigi Valitsus ei toeta elnõu, olles seisukohal, et elnõu muudaks ilma sisulise vajaduseta senise kodakondsuspoliitika põhimõtteid. Siseministeerium analüüsis kehtiva seaduse vastavust lapse õiguste konventsioonile, mis näeb ette, et lapsel on õigus kodakondsusele. Kui laps omandab lisaks Eesti kodakondsusele mõne muu riigi kodakondsuse ja selle tagajärjel loetakse ta Eesti kodakondsuse kaotanuks, siis jääb lapsele teise riigi kodakondsus alles. Tegemist ei ole olukorraga, kus laps jääks kodakondsuseta, ning seega ei näe Siseministeerium siin vastuolu lapse õiguste konventsiooniga. Mitmikkodakondsuse seadustamise puhul tuleks üksikjuhtumeid ja väikesi gruppe käsitleda tervikuna. Tuleks leida vastus küsimusele, kas ja millistel tingimustel ning missuguste isikugruppide puhul, kas selektiivselt või tervikuna on Eesti riik valmis oma kodakondsuspoliitika kujundama selliseks, et mitmikkodakondsus oleks lubatud. Selliseid põhimõttelisi küsimusi ei ole mõistlik lahendada üksikjuhtumite ja marginaalsete isikugruppide pinnalt loodud seadusmuudatuse abil.

Peale debatti püüdsime leida kompromissi, kas on võimalik sõnastust muuta niimoodi, et elnõu vastaks praegustele kodakondsuse seaduse põhimõtetele ja rahuldaks ka algatajaid. Leppisime kokku, et oleks otstarbekas moodustada töörühm, kes selle elnõuga tegeleb. Aga kuna Siseministeerium ei leidnud võimalust, kuidas elnõu niimoodi kohendada, et vältida vastuolu, mis tekib seoses mitmikkodakondsusega, siis ei olnud selle töörühma moodustamisel mõtet.

Järgmine komisjoni koosolek, kus nimetatud elnõu arutati, toimus 16. detsembril 2013. aastal. Seal rõhutas valitsuse esindaja Siiri Leskov üle, et Vabariigi Valitsus seda elnõu ei toeta, sest sellega tahetakse oluliselt muuta kodakondsuspoliitika aluspõhimõtteid, mis keelavad Eesti kodanikul olla samal ajal mõne muu riigi kodakondsuses. Sellise regulatsiooni kehtestamiseks puudub praktiline vajadus, sest kehtiv kodakondsuse seadus on

kooskõlas nii lapse õiguste konventsiooni kui ka põhiseaduse sättega.

Sellel koosolekul tehti järgmised menetluslikud otsused. Esiteks otsustati saata seaduseelnõu plenaaristungile arutelule s.a 14. jaanuariks. See otsustati konsensuslikult. Teine konsensuslik otsus oli see, et ettekandjaks otsustati määrata põhiseaduskomisjoni liige Mart Nutt. Üks otsus ei olnud konsensuslik. Nimelt tehti ettepanek eelnõu tagasi lükata. Selle poolt oli 6 ja vastu 5 komisjoni liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Nimetatud eelnõu kohta Riigikogu liikmed, komisjonid ega fraktsioonid muudatusettepanekuid ei esitanud. Nagu ma mainisin, nimetatud eelnõu lugemine 14. jaanuaril jäi ära ja selle tõttu pidi komisjon nimetatud seaduseelnõu juurde tagasi pöörduma ning tegema uued menetluslikud otsused. Need on järgmised. Me teeme ettepaneku saata eelnõu esimeseks lugemiseks täiskogu päevakorda 28. jaanuariks (konsensuslik otsus), otsustasime määrata ettekandjaks põhiseaduskomisjoni liikme Mart Nuti (jälle konsensuslik otsus) ja teha ettepaneku lükata eelnõu tagasi (6 poolt, vastu 5, erapooletuks ei jäänud keegi). Need otsused tehti esmaspäeva, 20. jaanuari koosolekul. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma püüan aru saada sinu loogikast, et ei tohi rikkuda teatud põhimõtteid, millest lähtuvalt on meie kodakondsuspoliitika selline, nagu ta on. Sa nimetasid põhimõtet mitte lubada topeltkodakondsust. Aga see seaduseelnõu, niipalju kui ma aru saan, peakski aitama seda probleemi lahendada, ta aitabki topeltkodakondsust vältida, kusjuures ta lahendab seda probleemi Eesti Vabariigi, mitte Venemaa Föderatsiooni kasuks. Need ei klapi kokku, see põhimõte, millele sa viitasid, ja see mõte, mis on seaduseelnõus. Mis põhimõttest sa siiski räägid?

Mart Nutt

Aitäh, härra Stalnuhhin! Esiteks, ma andsin edasi Vabariigi Valitsuse seisukoha, mitte oma isikliku seisukoha. Teiseks, vaatame seda sea-

duseelnõu. Mis on selle tagajärg olukorras, kus isik on ühe riigi kodakondsuses ja saab ka teise riigi kodakondsuse, kusjuures teda selle esimese riigi kodakondsusest ei vabastata? Siis tekib tal topeltkodakondsus. Minu arvates on see siit täiesti selgelt ja loogiliselt tuletatav.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Minu küsimus puudutab ühte väga konkreetset ja valusat näidet. Eesti perekond lapsendas kaks väikelast, kellel on Vene kodakondsus. Need lapsed räägivad eesti keelt, nad elavad selles peres, aga nad ei saa Eesti kodanikeks, sest Venemaa ei anna neid vabaks. Eesti riigil oleks tark endale juurde võita kaks tublit kodanikku, kes kasvavad meie inimeste keskel. Me peaksime selleks võimaldama võtta sellel perel nende lastele Eesti kodakondsus, hiljem nad Vene kodakondsusest niikuinii loobuksid. Kas komisjonis nende kuumade arutelude käigus ei tulnud esile selliseid variante, et me peaksime kodakondsuspoliitikas käituma targalt ja tõepoolest Eesti riigile kasulikult? Selle pere mure on väga sügav. Ma olen nendega isiklikult suhelnud ja leian, et riik peaks neile vastu tulema ja ka natuke omakasu peale mõtlema. Tublisid kodanikke ei maksa siiski niimoodi üle parda visata.

Mart Nutt

Aitäh! Olen isiklikult selle juhtumiga kursis. Komisjon sellel istungil seda teemat ei puudutanud, aga ma leian, et siin võiks lahenduseks olla Eesti ja Venemaa vaheline kokkulepe. Kuni kas üks või teine pool ei ole valmis olnud seda kokkulepet sõlmima – ma saan aru, et Eesti poolel on see valmisolek olemas –, seni on probleem jäänud lahendamata. Aga ma olen sinuga absoluutselt nõus, et niisugused küsimused tuleb lahendada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud härra Nutt! Palun selgitage, kas valitsuskoalitsiooni viimased, minu arvates mõistusvastased ja ebahumaansed üksikotsu-

sed seoses kodakondsuse mitteandmisega on tingitud lihtsalt hirmust, et iga lisanduv mitte-eestlasest kodanik on täiendav hääl Sotsiaaldemokraatlikule Erakonnale või Keskerakonnale või on nende otsuste taga ka mingid mulle hoomamatud rahvuspoliitilised või julgeolekupoliitilised ohuhinnangud! Lisaks täna arutata-vale kaasusele pean silmas ka meie olümpia-koondise ilmajätmist tõenäoliselt kõige kõrge-mast kohast Sotšis, kuna Eesti kodaniku paa-rissõidupartnerile keelduti kodakondsust and-mast.

Mart Nutt

Aitäh! Komisjoni ettekandjana ei saa ma valitsuse nimel kuidagi vastata. Palun esitage oma küsimus Vabariigi Valitsusele!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh! Austatud ettekandja! Tegemist on noore inimesega, kes on saanud igati seadus-likult lihtsustatud naturalisatsiooni korras Eesti kodakondsuse, on deklareerinud oma soovi jääda Eesti kodanikuks ja ainult Eesti kodani-kuks ning loobuda Vene kodakondsusest esi-mesel võimalusel, kui ta on saanud 18-aasta-seks. Eesti riik aga ütleb talle, et ei, sellist kodanikku me ei vaja, elagu Eestis parem Vene kodanikuna. Kuidas saab selline käitumine olla Eesti riigi julgeoleku või mis tahes muudes huvides? Kas komisjon arutas sellist küsimust?

Mart Nutt

Aitäh! Komisjon arutas selle lapse küsi-must. Komisjonis ei tõstatatud küsimust, milline on praegusel juhul lapse tahe. Aga kuna tegemist on alaealisega, siis tema vanemad on tema seaduslikud esindajad ja nende otsus tema kohta on paraku seaduslik. Kui me räägi-me sellest, et vanematelt võiks võtta ära õiguse oma lapse seisukohta esindada, siis see tähendaks sisuliselt vanemlike õiguste äravõtmist. Seda küsimust me ei arutanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austet ettekandja! Oma ettekandes sa rääkisid, et komisjon otsus-tas eelnõuga edasi tegelda ja moodustada töö-rühma, aga see jäi tegemata, sest Siseministee-riumi esindaja eiras seda üritust. Minu aru-saam parlamentaarsest demokraatiast on selli-ne, et kui Riigikogu otsustab töörühma moo-dustada ja kutsub sinna Siseministeeriumi esindaja, siis see lihtsalt tuleb ega komment-teri. Millised on sinu arusaamad parlamen-taarsest demokraatiast?

Mart Nutt

Aitäh! Ma ei väitnud, et Siseministeeriumi esindaja eiras seda. Siseministeerium esitas meile seisukoha, et kompromissi ei ole võima-lik leida. Seetõttu pidi komisjon oma otsused tegema.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Te rääkisite valitsuse seisukohast ÜRO lapse õiguste konventsiooni kohta. Valitsus on seoses selle juhtumiga toonud konventsioonist välja selle sätte, mis on nendele mugavam, ehk selle punkti, et lapsel on õigus kodakondsusele. Siin ei ole ju mitte mingisugust vaidlust, sellel konkreetset juhul ei ole kodakondsusetusega probleeme. See, millele viitas eelnõu seletus-kiri ja millele algselt viitas õiguskantsler, on hoopis üks teine ÜRO lapse õiguste konvent-siooni säte, mis puudutab lapse huvide esile-seadmist kõikides riiklikes menetlustes ning lapse karistamata jätmist vanemate tehtud vigade eest sellistes küsimustes, mis puuduta-vad kodakondsuslikku staatust. Seda ei ole minu teada Siseministeerium hinnanud. Mis on sinu või komisjoni seisukoht just selle punkti kohta?

Mart Nutt

Aitäh! Komisjon sellesse põhjalikumalt ei süvenenud. Ma nüüd natukene võib-olla ületan ettekandja volitusi, aga ütlen siiski, et küsimus on siin selles, kas me saame käsitleda lapse tahte vastasena otsust, mida tema seaduslikud vanemad tema huvides teevad. Selle küsimuse

üle võib vaielda, aga automaatselt väita, et see on lapse huvide vastane, me ilmselt ei saa.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Palo!

Urve Palo

Aitäh, proua eesistuja! Hea esineja! Valitsuse ja Siseministeriumi seisukohti selles küsimuses on lausa õdvastav kuulata, need on minu arvates bürokraatlikud ja eluvõõrad. Ühe põhjusena, miks ei saa sellele lapsele kodakondsust alles jätta, tuuakse see, et ei saa teha erandit väikese kaasuse põhjal. Aga elu ei olegi ju lihtne, elus on erandeid ja erijuhtumeid, ei saa kõike ühe lauaga lüüa. Kas ei oleks siiski aeg vaadata kodakondsuse seadus üle ja eluga kohandada? Mis siis tõesti juhtub, kui osal lastel on kuni täiskasvanuks saamiseni topeltkodakondsus? See ei kätke ju endas mingit ohtu Eesti Vabariigile, küll aga saaksime juurde mõned tublid kodanikud.

Mart Nutt

Aitäh! Demokraatlikus riigis on debatt kõikidel teemadel alati lubatud. Arutatava eelnõu raamides me seda debatti laiemaks ei muutnud. Iseenesest on ka selle üle ju arutatud, kas Eestis ei võiks topeltkodakondsus laiemalt kehtida. Seisukoht on siiamaani olnud, et riskifaktorid on suuremad kui positiivne boonuse, mis siit tuleb. Aga ma kordan, et keegi ei saa takistada meid seda debatti jätkamast.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud hea kolleeg Mart! Sa oled hea kodakondsuspetsialist. Ma esitan sulle küsimuse, mis ei hõlma küll selle eelnõu teemat. Teatavasti on Eestis topeltkodakondsus keelatud, aga maailmas on väga palju inimesi, kellel on lisaks Eesti kodakondsusele mõne teise riigi kodakondsus. Oskad sa öelda, kui suur nende inimeste arv võib olla ja mis on selle asja lahendus?

Mart Nutt

Aitäh! Kõigepealt, ära küsi selle kohta, mida me komisjoni istungil ei arutanud. Sa

tead, et mul on raske sellisele küsimusele vastata. Seda arvu on väga raske öelda, kuid need inimesed on kahtlemata olemas. Inimestel on mitu kodakondsust eri põhjustel, tavaliselt on selline inimene saanud mitu kodakondsust juba sündides. Me võime rääkida võibolla mõnekümnest tuhandest sellisest inimesest. See arv võib olla ka suurem, aga täpselt me praegu seda öelda ei oska, sest mõne riigi, näiteks Venemaa Föderatsiooni kohta meil ülevaade puudub.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom, teine küsimus!

Yana Toom

Proua eesistuja! Hea ettekandja! Mulle väga meeldis teie loogika, et see otsus, mille võtavad vastu vanemad, ei ole risti vastupidine lapse huvidele. Seda võiks ilmselt laiendada ka muudele küsimustele. Aga tegelikult meenus mulle seda kõike kuulates üks kuulus aforism, nimelt, *sõn za ottsa ne otvetšajet* ehk poeg isa eest ei vastuta. Vägisi jääb selline mulje, et Eesti kodakondsuspoliitika on sellest Stalini kuulsast lausest karmim. Või ma eksin?

Mart Nutt

Poeg ei vastuta isa eest selles mõttes, et vanemate patte ei saa nuhelda laste kaela. Aga me hakkame vist praegu väga laialt filosoferima.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Ma saan aru nõndamoodi, et see ebasoodne olukord, mille minu meelest pigem ebaõnnestunud lahenduseks eelnõu on välja pakutud, tekkis asjaolu tõttu, et täiesti õiguspäraselt Eesti kodakondsuse saanud lapsevanemad ei olnud teadlikud, et topeltkodakondsus ei ole võimalik. Kas komisjonis oli kõne all, kuidas sai juhtuda, et oma lapsele kodakondsust taotlevatele vanematele ei selgitatud nende taotluse tausta?

Mart Nutt

Aitäh! Paar aspekti. Ettekandja Jevgeni Ossinovski rääkis selle probleemi lahti. Siin oli küsimus selles, et vanemad ei olnud Eesti

kodanikud. Vanemad olid määratlemata kodakondsusega isikud, kes hakkasid taotlema Venemaa Föderatsiooni kodakondsust. Nende laps oli saanud Eesti kodakondsuse registreevimise kaudu. Nüüd on küsimus selles, kellele oleks vanem pidanud küsima selgitust, kas lapsel on õigus topeltkodakondsusele või mitte. Ilmselt oleks ta pidanud seda küsima Venemaa Föderatsiooni võimudelt, kes talle kodakondsust pakkusid. Muidugi, kui ta oleks pöördunud Eestis ametkonna poole, kelle käsutuses see informatsioon on, oleks talle seda selgitatud. Võimalik, et need vanemad ei tulnud selle pealegi, aga ma ei tea asjaolusid täpsemalt. Sellele, kas need vanemad olid sellest teadlikud või mitte, oskab võib-olla härra Ossinovski vastata. See informatsioon, mis komisjonil on, põhineb praegu härra Ossinovski informatsioonil.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kui me kunagi aastaid tagasi sinuga selles saalis esimest korda ühe koosseisu liikmed olime, siis oli meil üks kolleeg, Riigikogu liige, kellel oli topeltkodakondsus. Vähemalt üks selline Riigikogu liige oli olemas. Valitsuses töötas kõrge ametnik, kellel oli topeltkodakondsus. See on öeldud selle jutu sekka, et topeltkodakondsus on keelatud. Aga küsimus on hoopis teine, see puudutab seaduseelnõu teksti. Siin on öeldud, et mõne muu riigi kodakondsusest loobumine on võimatu. Sellest ma saan aru, võib olla selline seadus, et see on tõesti võimatu. Ebamõistlikult keeruline – sellest ma ka võin aru saada, kuigi see on subjektiivne hinnang. Aga kas te arutasite komisjonis, millal on kodakondsusest loobuda ohtlik? Võib-olla toote mingi konkreetse näite, kui kodakondsusest loobuda võib olla ohtlik.

Mart Nutt

Aitäh! Seadussäte ei ole komisjoni, vaid algatajate sõnastatud. Seaduseelnõu § 1 lõige 2 kõlab järgmiselt: "Käesoleva paragrahvi lõiget 1 ei rakendata, kui isik tõendab, et mõne muu riigi kodakondsusest loobumine on võimatu, ohtlik või ebamõistlikult keeruline." Ma arvan,

et seda peaks algatajatelt küsima, mida nad ohtlikkuse all silmas peavad. Ma võin umbes ette kujutada, mida selle all mõeldakse, aga ma võib-olla hakkas liiga palju sellel teemal spekulerima. Näiteks võib tegemist olla mõne sellise riigiga, kus on terroristlik režiim ja kus isik ei saa taotleda kodakondsusest vabastamist muul moel kui sinna riiki sõites, aga sinna sõitmine oleks eluohtlik. Kuid see on praegu minu oletus. Ma ei saa vastata algatajate eest.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kotkas, teine küsimus!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austet ettekandja! Ma täpsustan oma varasemat küsimust. Kui seadusandja otsustab moodustada töörühma, et eelnõuga edasi tegelda, aga Siseministerium teatab, et kompromiss ei ole võimalik, ja töörühm jääbki moodustamata, kas siis ei ole tegemist parlamentaarse demokraatia väikese riivega? Töövõtja pärsib parlamentaarset debatti, teatades lõpliku tõe, et kompromiss ei ole võimalik, ja meie lõpetamegi siin majas arutelu ära.

Mart Nutt

Ausalt öeldes, üks põhjus, miks me kokku ei saanud, on see, et inimesed, kelle poole mina komisjoni volitusel pöördusin, ei olnud huvitatud töörühmaga liitumisest. Kui meil oleks olnud arutada mingisugune eelnõu, siis ma arvan, et me oleksime sellega edasi tegele- nud. Ka protokollis on kirjas, et minu väga suur isiklik huvi oli, et me oleksime leidnud kompromissi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Tahaksin, et te täpsustaksite. Kas ma sain õigesti aru, et meil on kõne all praktiliselt kaks asja? Üks asi on see teema üldiselt ja teine asi on see eelnõu. See töörühm, millest te rääkisite ja mis oleks tulnud moodustada, ei oleks saanud selle eelnõu alusel edasi minna, sest ei olnud piisavalt argumentatsiooni, et eelnõu edasi arutada. Kas komisjoni arvates on see teema oluline ja aktuaalne? Kas teie arvates

võiks selle teemaga tegelda, aga lihtsalt see eelnõu ei anna võimalust seda edasi arendada?

Mart Nutt

Aitäh! Hetkel ei saa ma komisjoni nimel vastata. Võin vastata enda nimel, et see teema on aktuaalne. Aga kui mingi tööühma moodustamine tuleb kõne alla, siis selleks peab olema alus. Kõnesoleval juhul oleks see alus olnud käesolev eelnõu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Karel Rütli!

Karel Rütli

Austatud eesistuja! Hea komisjoni ettekandja! Ma saan aru, et Eestis põhimõtteliselt ei soovita mitte mingil juhul kodakondsuspoliitikat muuta. Aga minu lähedaste hulgas on inimesi, kes elavad väljaspool Eestit, mitte Venemaal, vaid näiteks Inglismaal. Üks lapsevanem on Eesti kodanik, teine ei ole. Lapsed õpivad väga suure õhinaga eesti keelt ja on Eestist väga huvitatud. Kas Eesti riik ei vaja neid lapsi, kes elavad väljaspool Eestit, aga on Eesti patrioodid? Millist nõu ma peaksin oma lähedastele andma tulevikus, kui täisealiseks saavad need lapsed, kes elavad väljaspool Eestit, aga otsivad Eestiga sidet?

Mart Nutt

Aitäh! Kui sa soovid komisjoni seisukohta, siis ma võin selle küsimuse komisjonile edasi anda. Ma olen jälle natukene raskes olukorras. Minu arvates Eesti riik vajab neid lapsi väga ja mul on väga hea meel selle üle, et nad on Eesti kodanikud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urbo Vaarmann!

Urbo Vaarmann

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Kas teil oli ka jutuks, kui palju neid halli passiga inimesi võib veel Eestis üldse olla ja kui palju on lastega peresid, kus selline probleem võib tekkida? Vene kodakondsust võetakse ju päris tihti. Kas neid inimesi ka kuidagi teavitatakse?

Mart Nutt

Aitäh! Oma ettekandes ma lugesin ette, kui palju on neid inimesi, kes on sellesse olukorda sattunud. See statistika on aastast 2013. Alates 2013. aastast on Eesti kodakondsuse kaotanuks loetud 90 isikut ja nende seas on olnud 23 alaealist. Siin ei ole täpsustatud, kas nad on taotlenud Venemaa või mõne muu riigi kodakondsust, aga Eesti kodakondsuse kaotamine on olnud seotud mingi muu kodakondsuse võtmisega. Halli passi omanikke on alla 100 000, praeguse hinnangu järgi 80 000 – 90 000. Lapsi, kes võiksid Eesti kodakondsust registreerimise kaudu taotleda, on umbes 3000. Need andmed ütlesin ma praegu ilma allikatele peale vaatamata. Ma ei usu, et see probleem puudutab kõiki inimesi, kes on oma lapsele Eesti kodakondsust taotlenud ja selle saanud. Nad kõik ei hakka kohe oma lapsele ka mõne teise riigi kodakondsust taotlema. Ma arvan, et see on pigem üksikute inimeste, mitte suure hulga inimeste valik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Allik, teine küsimus!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Nagu ma aru saan, komisjon ei soovi näidata sellele lapsele ja tema vanematele legaalset teed, kuidas lapse Eesti kodakondsus säilitada. See on aus perekond, lapsevanem tuli ja näitas Vene passi ning soovis legaalset teed kasutada. Kümned ja sajad tema saatusekaaslased saavad ajakirjandusest aru, et Vene pass tuleb sahtli põhja ära peita. Kas meie seadusandjatena või teie komisjoni esindajana oleme tõesti rahul meie töö tulemusega, kui praegu peaks komisjoni ettepanek läbi minema?

Mart Nutt

Ma arvan, et riik ja komisjon peaksid paremini töötama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Mikser, teine küsimus!

Sven Mikser

Aitäh! Austatud ettekandja! Mind ajas hämingusse teie vastus kolleeg Kalev Kotkase küsimusele. Ma mäletan, et kui omal ajal Tallinna linnapea käis Venemaal ja üks parlamen-

dikomisjon soovis teda pärast seda näha, aga linnapea teatas, et ta ei soovi komisjoni tulla, siis tekitas see parlamendis palju pahameelt. Nüüd me kuuleme, et ministriumiametnikud teatavad, et nad ei ole huvitatud parlamendikomisjoni ette tulemisest. Ma küsin, kes need ametnikud olid. Kas te olete pöördunud ka nende ülemuse, st ministri poole või ei soovi nad äkki ka ministri antud ülesandeid täita, sest nad ei ole sellest huvitatud?

Mart Nutt

Aitäh, härra Mikser! Te lugesite minu sõnadest välja seda, mida ma ei öelnud. Ükski ministriumiametnik ei ole keeldunud parlamendiliikmetega kokkusaamisest. Ma räägin parlamendiliikmetest.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Paul-Eerik Rummo, teine küsimus!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Lähtudes teie vastusest minu eelmisele küsimusele teeb mulle veidikene muret olukord, kus kes tahes isik, kes taotleb Eesti kodakondsust endale või oma lapsele, ei ole automaatselt informeeritud, mis kaasneb Eesti kodakondsuse omandamisega. Kas on nõnda, et ametkonnad ei ole kohustatud informeerima taotlejaid kõigist asjaoludest või nad lihtsalt ei täida seda nõuet? Kuidas sellega on? Segadust võib puhtalt sellel pinnal veelgi tekkida.

Mart Nutt

Aitäh! Komisjoni nimel on sellele raske vastata, sest komisjon ei tegele kellelegi kodakondsuse andmisega. Niipalju kui minul on informatsiooni, võin öelda, et nendele vanematele, kes taotlevad oma lapsele registreerimise kaudu kodakondsust, antakse põhjalik informatsioon. Kas räägitakse ka sellest, et Eesti kodakondsus kaotatakse, kui taotletakse mõne muu riigi kodakondsust, seda ma konkreetselt ei tea. Ma eeldan, et seda tehakse, aga inimesed võivad selle ka ära unustada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Palo, teine küsimus!

Urve Palo

Aitäh, proua eesistuja! Hea esineja! Kas sa põhimõtteliselt oled nõus sellega, et Eestis, kus on nii vähe inimesi, peaks iga inimene olema arvel ja iga inimese püüdlust saada Eesti kodanikuks peaks seadustega toetama? Selle üksikjuhtumi põhjal otsustades meie seadused mitte ei toeta, vaid lausa takistavad seda. Kas sa pead sellist seadust selle juhtumi kontekstis õigeks? Kas komisjonis oli juttu, kas Eestis peaksid seadused toetama inimeste soovi saada Eesti kodanikuks?

Mart Nutt

Aitäh! Minu arvates on igal tasandil arutatud, et Eesti huvides on see, et Eestis elavad inimesed oleksid Eesti kodakondsuses. Mitmik kodakondsus on natuke teise rõhuasetusega teema. Me ei läinud seda arutades sügavamale, kui ma teile selle päevakorrapunkti raamides tutvustasin.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jevgeni Ossinovski, teine küsimus!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! On selge, et kõik otsused, mis siin saalis sünnivad, saadavad mingisuguse signaali nendele inimestele, keda need puudutavad. Kas sa võiksid kuidagi kokku võtta selle signaali, mille tahavad saata põhiseaduskomisjoni kuus liiget, kes suurel määral – mulle on jäänud selline mulje – lähtuvad Siseministeeriumi ja valitsuse arvamusest? Mis on see sõnum nii nendele inimestele, kes konkreetsel juhul võivad jääda Eesti kodakondsusest ilma, kui ka kõikidele nendele, kes on sarnases olukorras?

Mart Nutt

Aitäh! Mina saan aru nii, et signaali soovisid saata eelnõu algatajad. Komisjon peab menetlema kõiki eelnõusid, mis on algatatud. Komisjonis küll keegi ei arutanud seda, et nende menetluslike otsustega soovib komisjon kellelegi mingit signaali saata.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud kolleegid! Ütlen lihtsalt Mart Nutile vastuseks, et eelnõu algatajad kindlasti ei tahtnud saata signaali, eelnõu algatajad tahtsid selle ebanormaalse olukorra lahendada. Kahjuks ei ole praegu väga palju inimesi saali sellel poolel, kus istuvad need, kes põhiseaduskomisjonis sellele eelnõule kuus vastuhäält andsid. Nii et mul on raske hinnata, mil määral nad tänase aruteluga kaasa mõtlesid. Aga ma ütlen põhiseaduskomisjonis toimunud arutelude ja nendest tuleneva järelduse põhjal, et see on üks nendest õnneks mitte väga paljudest kordadest, kus mul on piinlik. Mul ei ole piinlik siis, kui meil on maailmavaateline vaidlus sotsiaalpoliitika üle. See vaidlus on normaalne, sellele annab hinnangu valija. Piinlik on siis, kui te tegelikult ju kõik saate aru, mis on õige, aga teil on lihtsalt ükskõik. Te ei ole viitsinud süveneda, te olete lihtsalt järginud Siseministeriumi arvamust selles küsimuses. Valija ei anna kahjuks hinnangut sellele, kui te ükskõiksuse tõttu lasete tubliilt Eesti kodanikult kodakondsuse ära võtta. See inimene jääb kodakondsusest ilma ja seda, mis signaali see talle saadab, me ju kõik teame. Kui te paneksite ennast selle perekonna olukorda, siis teie õiglustunne kindlasti ütleks, et see on sigadus. Aga te ei tee seda. Just sellistel hetkedel on mul piinlik teie kolleeg olla. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove rohkem ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek oli, et eelnõu 459 tuleks esimesel lugemisel tagasi lükata. See tuleb läbi hääletada.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 459 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 38 ja vastu 37 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Eelnõu on juhtivkomisjoni ettepanekul tagasi lükatud. (Tabel 10.)

3. Tulumaksuseaduse ja sotsiaalmaksuseaduse § 3 muutmise seaduse eelnõu (533 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie tänane kolmas päevakorrapunkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse ja sotsiaalmaksuseaduse § 3 muutmise seaduse eelnõu 533 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Eelnõu 533 on teie ees teist korda. Meenutan teile, et eelnõu lähtub olukorrast, et haigestumise korral koheldakse meil erinevalt inimest, kes teeb palgatööd, ja inimest, kes teeb ka tööd, aga ei saa mitte palka, vaid selle töö eest raha. Ravikindlustuse seaduse kohaselt kasutatakse haigestumise korral esimesed kolm päeva omavastutuse printsiipi ja selle aja eest nad kumbki hüvitist ei saa. Edasi maksab tööandja viie päeva jooksul palgatöötajale 70% tema varasemast töötasust, aga füüsilisest isikust ettevõtjal ju ei ole tööandjat, kes peaks palga maksmist jätkama. Seega, kui palgatöötajal on omavastutuse periood kolm päeva, siis füüsilisest isikust ettevõtjal, tuleb nii välja, kaheksa päeva. Selle probleemi lahendamiseks olemegi esitanud tulumaksuseaduse ja sotsiaalmaksuseaduse § 3 muutmise seaduse eelnõu, mille meie fraktsiooni liikmed valmistasid ette koos maksuasjanduse ekspertidega.

Idee on iseenesest lihtne ja tekitab vähe bürokraatiat. Me lähtume sellest, et meil on olemas kõigi isikute isikustatud sotsiaalmaksu andmed iga aasta kohta. Meie idee võimaldab füüsilisest isikust ettevõtjal haigestumise korral nendesamade päevade eest, kui tööandja jätkab töötajale palga maksmist, oma ettevõtlastulust maha arvata ühe summa. Kui palgatöötajale makstakse hüvitist 70% ulatuses tema varasemast palgast, siis füüsilisest isikust ettevõtja saaks tulust maha arvata 70% ministri juhendi alusel arvatud summast, mis on seotud möödunud aastal makstud sotsiaalmaksuga. See summa oleks nii nagu ka palgatööd tegevatel inimestel maksustatud tulumaksuga. Nii et kord oleks ühesugune. Põhimõtteliselt tähendaks see printsiipi, et me kohtleme palgatöötajaid ja füüsilisest isikust ettevõtjaid

samadel alustel, juhul kui nad haiguse tõttu tööd teha ei saa.

Eelnõu on olnud üks kord Riigikogu menetluses ja ka siis esitas Vabariigi Valitsus selle kohta oma arvamuse. Ma tahan öelda, et valitsus on seekord suhtunud meie eelnõusse tõsisemalt, kui võrrelda selle arvamusega, mis esitati eelnõu eelmisel arutelul. Ütlen valitsuse ettepanekute kohta lühidalt, et mõned neist nõuavad debatti, kas ühte või teist probleemi lahendada tulumaksuseaduses või sotsiaalmaksuseaduses. Ka on eelnõu algatajad kindlasti valmis vajaduse korral täiendama eelnõu nende sätetega, mis on seotud füüsilisest isikust ettevõtjate erikontodega. Võib-olla võiks seaduses olla ka täpsemini kirjas, millest seda haiguspäevade raha tuleks maha arvata, et kellelgi ei tekiks eriarvamusi. Aga need on kõik tehnilist laadi viperused, mis on lahendatavad eelnõu edasisel menetlemisel, need ei ole eriti keerulised. Põhiline on teadmine, kas me füüsilisest isikust ettevõtjaid ja palgatööd tegevaid inimesi kohtleme haigestumise korral ühtmoodi või mitte.

Lühidalt on see kõik. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Ettekandjale ei ole mitte ühtegi küsimust.

Eiki Nestor

Ilmselt oli väga hea ettekanne.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu, Eiki Nestor! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Peeter Laursoni!

Peeter Laurson

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Tulumaksuseaduse ja sotsiaalmaksuseaduse § 3 muutmise seaduse eelnõu 533 esimene lugemine toimus Riigikogu rahanduskomisjonis 20. jaanuaril s.a. Algataja esindajana tutvustas eelnõu Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni aseesimees Eiki Nestor. Vabariigi Valitsuse seisukohti eelnõu kohta tutvustas Rahandusministeeriumi maksupoliitika osakonna peaspetsialist Kairi Ani.

Räägin komisjonis toimunud arutelust. Haigushüvitis on mõeldud potentsiaalse tulu

vähendamise hüvitamiseks. FIE puhul on garanteeritud tulu ebaselge, seetõttu on automaatne tulu vähemine küsitav. Küsimuseks jäi, milline on FIE garanteeritud tulu. Sellele me mõistlikku vastust ei saanudki. Sarnane olukord on ühemehefirmades. Kui juhatase liige haigestub ja kui firma juhil ei ole iseendaga töölepingut, pole tal nagu FIE-lgi kedagi, kes maksaks haigushüvitist. Kui on töösuhe, siis makstakse juhatajale palka, st probleemi ei ole. Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse kohaselt maksab 4–8 päeva haigushüvitist tööandja. Arutati, kuidas FIE puhul tulu arvutada. Palgasaaja tulu arvestatakse palgaarvestuse järgi. Eelnõu esitaja seisukoht oli, et FIE puhul võiks võtta aluseks eelmisel aastal tasutud sotsiaalmaksu.

Anti ülevaade valitsuse seisukohast. Valitsus eelnõu ei toeta. Põhjused on järgmised: "Eelnõu seletuskirjas on peamise eesmärgina toodud töötajate ja FIE-de võrdne kohtlemine. Võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamine eeldab kahte gruppi isikuid, kes on olulises osas sarnases olukorras. Kuigi nii töötaja kui ka FIE puhul on tegemist tööd tegevate isikutega, on töösuhe lepinguline suhe, mida reguleerib töölepingu seadus. Tegemist on tugeva sõltuvussuhtega, mille alusel vajavad pooled erilist kaitset ning konkreetset õigussuhtesisest regulatsiooni. Töölepingulist sõltuvussuhet iseloomustab näiteks lepingu ühe poole allutamine teise poole korraldustele ja juhistele, kindlaks on määratud töö tegemise aeg ja koht jms. Lisaks kohustab töölepingu seadus maksima töötajale püsiva sissetuleku tagamiseks töötasu vähemalt Vabariigi Valitsuse kehtestatud alammääras. Seevastu FIE puhul on äri-seadustiku kohaselt tegemist oma nimel tasu eest kaupu või teenuseid pakkuva isikuga ning kaupade müük või teenuste osutamine on talle püsivaks tegevuseks. Tema töö tegemise aeg ja viis jääb tema enda otsustada. FIE suhe oma lepingupartneriga ei ole alluvussuhe ning üldjuhul on tegemist võrdsete partneritega. Iseisvuse määr on oluliselt suurem, mistõttu on FIE ja töötajate puhul tegemist oluliselt erinevas olukorras olevate inimestega. Arvestades FIE tegevuse olemust ei pruugi erinevalt töötajast tähendada haigestumisest tingitud paus automaatselt tulu vähendamist. Haigushüvitis on aga haiguse tõttu saamata jäänud tulu hüvitis."

Lisaks eeltoodud sisulistele probleemidele on valitsus välja toonud järgmist: "1. Eelnõu ülesehitus tekitab arusaamatust – tulumaksuga maksustatavast ettevõtlustulust arvutatakse maha summa, mis maksustatakse eraldi tulumaksuga. Maksumaksjale oleks arusaadavam, kui sotsiaalmaksu osas maksusoodustuse kehtestamiseks sätestataks see sotsiaalmaksuseaduses. Kahes seaduses samasisulise soodustuse sätestamine ei ole vajalik. Lisaks jääb segaseks asjaolu, kas kõnealune mahaarvatav tulumaksuga maksustatav summa jagatakse enne tulumaksuga maksustamist sarnaselt ettevõtlustuluga 1,33-ga või maksustatakse see üldkorras füüsilise isiku tuluna.

2. Esitatud seadusmuudatus seab haigestumise tõttu mahaarvatava summa sõltuvusse eelmise aasta tegevuse tulemist. Eelnõust ei selgu, mil viisil toimub haigestumise tõttu saamata jäänud tulu hüvitamiseks mahaarvatava summa arvutamine eelmisel aastal kahjumiga lõpetanud FIE puhul.

3. Eelnõust ei selgu, millisest ettevõtlustulu liigist toimub arvestusliku summa mahaarvamine, kui FIE saab ka tulu põllumajandus- ja metsamaterjali võõrandamisest – kas proportsionaalselt konkreetse tululiigi tulu või tulemiga või valib vähendatava tululiigi FIE ise.

4. Analüüsimatele on muudatuse mõju FIE erikontole, kahjumite edasikandmisele ning täiendavatele maksusoodustustele (TMS § 32 lg 4 – täiendav mahaarvamine põllumajandus- ja metsamaterjali võõrandamise korral).

5. Eelnõu seletuskirjas toodud väide, et eelnõul puudub mõju riigieelarvele, ei ole kohane. Eelnõu tulemusel väheneb sotsiaalmaksu laekumine. Sotsiaalmaksu laekumise vähenemine vähendab järgneval aastal ka FIE-le makstavaid, sotsiaalmaksust sõltuvaid hüvitisi (vanemahüvitis, haigushüvitis) ja pensioni. Lisaks tuleb maksuhalduril teha muudatuste sisseviimiseks kulutusi maksukohustuse arvutamise infosüsteemides."

Lõppkokkuvõttes komisjonis suures jones nõustuti valitsuse seisukohtadega ja nenditi, et FIE-de tegevust käsitlevates seadustes oleks vaja muudatusi. Konkreetse eelnõu kohta langetas komisjon järgmised otsused: otsustasime saata eelnõu täiskogu päevakorda 28. jaanuariks ja teeme ettepaneku lükata eelnõu esime-

sel lugemisel tagasi. Poolt oli 4 komisjoni liiget ja vastu 3, erapooletuks ei jäänud keegi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Läheme küsimuste juurde. Palun, Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austet ettekandja! Kas komisjoni arutelul käsitleti asjaolu, et FIE-de arv praegu kiiresti väheneb ja seda eeskätt nõrgemate sotsiaalsete garantiide tõttu? Kui algatajate pakutud lahendus komisjonile ei sobinud, kas komisjoni arutelul kerkis esile mõni parem lahendus? Kuulaksime seda hea meelega.

Peeter Laurson

Nenditi tõepoolest seda, et FIE-de arv väheneb. Kõlasid ka põhjused, miks see nii on. Osaihinna sotsiaalsed garantiid on tõepoolest paremini kirjeldatud. Kuna FIE-de puhul on veel hulk küsimusi, mis oleks vaja ära lahendada, siis tuleks ilmselt algtada eraldi arutelu. Valitsuse seisukohti vaadates leidis komisjon, et me ei saa eelnõu toetada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud ettekandja! Sa ütlesid, et töölepingu puhul peab töötaja täitma tööandja korraldusi jne. Jah, see on loomulik, et kokkulepitud korraldusi peab täitma. Aga sa ütlesid ka seda, et FIE-de puhul on tegu võrdsete partneritega. Ma toon näite: kosmeetik töötab FIE-na. Kes on tema partner? Kas ta on seda iseendale või? Seleta, palun, lahti!

Peeter Laurson

Kosmeetiku puhul on tõepoolest väga raske öelda, kes see partner on.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kotkas, teine küsimus!

Kalev Kotkas

Aitäh, proua eesistuja! Austet ettekandja! Sa lugesid valitsuse seisukohast valikuliselt ette mõne etteheite meie eelnõule. Kas komisjon jagas ka seda valitsuse hirmu, et FIE-de

arvestusliku haigushüvitise rakendumisel hakavad nad põhjendamatult haiguslehti võtma, arsti määratud ravi eirama ja endale tahtlikult vigastusi tekitama?

Peeter Laurson

Jah, valitsuse arvamus käsitles tõepoolest ka selliseid mõtteid. Komisjon neile väga suurt tähelepanu ei pööranud. Mina tõin välja olulisemad aspektid, miks komisjon eelnõu ei toetanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heljo Pikhof, teine küsimus!

Heljo Pikhof

Tegelikult on ju praegu ka FIE-del õigus minna rasedus- ja sünnituspuhkusele. Ma ei saa väga hästi aru nendest põhjendustest, miks neil ei peaks olema õigust saada haigushüvitist, sest ka seda arvestatakse ju mingite summade pealt. Kui me räägime võlaõiguslikest lepingutest, mis ei ole töölepingud, siis seal on analoogselt kirjas, et vähemalt miinimumpalgalt peab olema sotsiaalmaks makstud. Ma ei saa aru, miks ei ole võimalik haigushüvitist maksta. Palun seleta ära, et kui ühel juhul on võimalik FIE-le hüvitist maksta (pean silmas neid naisi, kes rasedus- ja sünnituspuhkusele lähevad) ja teisel puhul mitte, miks see siis teisel juhul takistatud on!

Peeter Laurson

Valitsus on välja toonud (sellega rahanduskomisjon nõustus), et väga raske on selgeks teha hüvitise määra. Kui eelmisel kalendriaastal saadi näiteks kahjumit, siis ei ole hüvitist selle põhjal hästi võimalik arvutada. Kas või rahandusminister peaks mingi määrase andma, kuidas hüvitise määra arvutada. Eelnõus ei ole välja toodud, kuidas see võiks aset leida, ja selle küsimuse lahendamiseni, kuidas see peaks välja nägema, komisjonis ei jõutud. Eelnõu esitaja oleks pidanud seda ise täpsemalt kirjeldama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jüri Morozov!

Jüri Morozov

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Valitsusk koalitsioon on deklareerinud, et nad on

n-ö vaieldamatud ja absoluutsed ettevõtluse ja ettevõtjate toetajad. FIE-d on Eesti ettevõtluses arvuliselt väga suur rühm, kellel on väga kindel roll ja osa Eesti majanduses, seda eriti maapiirkondades. Kuidas te põhjendate selle debati nii kiiret lõpetamist juba esimesel lugemisel? Kas siis see osa Eesti ettevõtlikest inimestest ei vääri, et üldse arutataks nende sotsiaalseid tagatiseid, või on siin mingi muu põhjus?

Peeter Laurson

Nagu ma ütlesin, FIE-de puhul on üleval ka muid probleeme tekitavaid küsimusi ning need tuleks kõik komplekselt lahendada. Ainuüksi selle eelnõuga, kus praegu on sees ka vastuolud ja mis ei oleks lahendanud haigushüvitise määra probleemi, ei oleks saavutatud õiget tulemust. Seetõttu olid komisjoni liikmed seisukohal, et selle teemaga tuleks edasi tegelda ning peaks kõik küsimused komplekselt ette võtma, selle asemel et tegelda ainult ühe küsimusega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Ma tänan, proua eesistuja! Hea ettekandja! Kas ma sain õigesti aru teie vastusest ühele eelnevale küsimusele, et komisjonis heideti eelnõu algatajatele ette, et neile ei tulnud appi ministeerium, kes oleks pidanud mingisuguse määrase tegema?

Peeter Laurson

Ei, te saite valesti aru.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Valitsus väitis, et talle jäi ebaselgeks, mis saab siis, kui FIE tegevus ei andnudki tulu. Eelnõu mõte on, et haiguspäevade eest saaks oma ettevõtlustulust mingi summa maha arvata. Kas see oleks oluliselt mõjutanud eelnõu käekäiku, kui me oleksime sinna kirjutanud lause "Selle tõttu võib füüsilisest isikust ettevõtja tulu väheneda või kahjum suureneda"? Kas see oleks aidanud valitsusel asjast paremini aru saada? Mis sa arvad?

Peeter Laurson

Ma ei julge arvata, kas see oleks valitsuse arusaamist mõjutanud. Ei oska siin seisukohta võtta, me seda komisjonis ei arutanud. Ka sina ei esitanud komisjonis seda küsimust.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Mul on väga kahju, et rahanduskomisjon selle sotsiaaldemokraatide algatatud väga mõistliku seadusparanduse ettepaneku tagasi lükkab. Aga sa ütlesid, et komisjoni liikmed leidsid, et teema on oluline, sellega tuleks edasi tegelda ja leida kompleksne lahendus. Kas komisjonis, valitsuskoalitsioonis või Isamaa ja Res Publica Liidus on arutatud, millal siis tulla selle kompleksse lahendusega välja? Tõesti, suur osa ettevõtjatest vajab oma probleemile lahendust. Üks konkreetne lahendus on küll lauale toodud, aga seda te toetada ei taha. Millal tuleb see kompleksne lahendus meie ette, et me saaksime seda teemat arutama hakata?

Peeter Laurson

Seda, kunas see teema võiks uuesti kõne alla tulla, komisjon ei arutanud. Kuna komisjoni liikmed olid seisukohal, et FIE-dega seonduvad regulatsioonid on aktuaalsed, siis ma arvan, et see võib uuesti arutlusele tulla lähiajal.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Avan läbirääkimised. Palun, Kalev Kotkas Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel!

Kalev Kotkas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Sotsiaaldemokraadid on käesoleva eelnõuga Riigikogu ees tegelikult kolmandat korda, selle koosseisu jooksul aga juba teist korda. Teeme seda jälle sellepärast, et meie arvates on oluline ettevõtlusvorme senisest võrdsemalt kohelda.

Kui inimesed töötavad FIE-dena, siis on see riigile kõige lihtsam, odavam ja kiirem moodus inimeste tööhõive- ja toimetulekuprob-

leemide lahendamiseks. Sellest hoolimata suhtub meie liberaalne riik FIE-desse umbusuga ja eirab nende probleeme. Tulemused ei ole lasknud ennast kaua oodata ja on väga kõnekad. 2009. aasta alguses oli 53 000 FIE-t, 2012. aasta lõpus 28 512. Hoolimata valitsuskoalitsiooni valjuhäälselt ettevõtluse toetamise retoorikast ja töötukassa aktiivsete tööturumeetmete jõulisest kasutamisest, FIE-de arvu vähenemine jätkub. Üks põhjus siin on FIE-de hoopis nõrgemad sotsiaalsed garantiid, sh olematud haigushüvitise saamise väljavaated. Seda hoolimata sellest, et ravikindlustuse eest maksavad nad töövõtjatega samadel alustel ja samas määras.

Valitsuse seisukohad valitsusliikmete arvates ebamugavate seaduseelnõude kohta on kujunenud juba žanriks omaette. Toetamata jätmise põhjused on vahel halenaljakad, vahel on seda demagoogiat aga lausa piinlik lugeda. Seekordsest valitsuse arvamusel saame muu hulgas teada, et kuna FIE-del on kõrgem iseseisvuse määr kui palgatöötajatel, siis ei tähenda haigestumisest tingitud tööpaus neile tulu vähenemist. Samuti väljendatakse seal hirmu, et FIE-dele arvestusliku haigushüvitise rakendamisel hakkavad nad põhjendamatult haiguslehti võtma, arsti määratud ravi eirama või endale tahtlikult vigastusi tekitama. Kahju on nendest ametnikest, kes valitsuse käsul sellist jama peavad kokku kirjutama. Kui riik ei usalda oma ettevõtjat, on liigne loota, et ettevõtja usaldaks oma riiki. Vastastikuse umbusalduse õhkkonnas ei olegi võimalik ettevõtlust edendada. Valitsusel on ükskord aeg FIE-dega seotud kompleksidest ja hirmudest üle saada.

Mööname, et eelnõu tuleks täiendada klausliga, kuidas arvestada FIE jooksva aasta haigushüvitist juhul, kui eelmine majandusaasta lõppes kahjumiga. See on jõukohane nii algatajatele kui ka rahanduskomisjonile. Nii et kokkuvõtvalt: seaduseelnõu väärrib täiendamist, mitte tagasilükkamist. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel kõnesoove? Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 533 tuleb esimesel lugemisel tagasi lükata. Peame selle ettepaneku läbi hääletama. Valmistume hääletamiseks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 533 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 41 Riigikogu liiget, vastu oli 30, erapooletuks ei jäänud keegi. Eelnõu on esimesel lugemisel tagasi lükatud. (Tabel 11.)

Head kolleegid! Tänaane päevakord on ammendatud.

Istungi lõpp kell 11.56.

Istungi kestus 1 tund ja 56 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 29. jaanuar 2014

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Tulumaks
2. Elatisnõuded
3. Riigisaladuse kaitse
4. Valitsuse rahvastikupoliitika
5. Võlgade sissenõudmine

Istungi rakendamine

1. Liiklusseaduse ja vääртеomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (508 SE) kolmas lugemine
2. Kaitseväge korralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (487 SE) kolmas lugemine
3. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (506 SE) kolmas lugemine
4. Karistusseadustiku ja kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (468 SE) teine lugemine
5. Karistusseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (554 SE) esimene lugemine
6. Perekonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (546 SE) esimene lugemine
7. Äriseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (549 SE) esimene lugemine
8. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (545 SE) esimene lugemine
9. Kohtute seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (570 SE) esimene lugemine
10. Pakendiseaduse ja pakendiaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu (561 SE) esimene lugemine
11. Pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu (568 SE) esimene lugemine
12. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse muutmise seaduse eelnõu (569 SE) esimene lugemine

13. Maamaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (558 SE) esimene lugemine

14. Krediidiasutuste seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (559 SE) esimene lugemine

15. Maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (575 SE) esimene lugemine

16. Maksukorralduse seaduse muutmisega seotud teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (574 SE) esimene lugemine

17. Meditsiiniseadme seaduse muutmise seaduse eelnõu (562 SE) esimene lugemine

18. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (566 SE) esimene lugemine

19. Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse muutmise seaduse eelnõu (567 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud peaminister ja ministrid! Alustame tänast infotundi. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 39 Riigikogu liiget, puudub 62.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, kaitseminister Urmas Reinsalu, justiitsminister Hanno Pevkur.

Head kolleegid, kuna täna on registreeritud kaheksa küsimust, siis kohapeal registreeritud küsimuste arv on kaks. Niisiis, kiireid näppe!

1. Tulumaks

Esimees Ene Ergma

Esimene küsimus on kolleeg Kadri Simsonilt peaminister Andrus Ansipile. Palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Kuigi teie erakonnakaaslased on alustanud tulumaksu arutelu selle üle, kuidas panku vabatahtlikult maksustada, puudutab minu küsimus seda, mis teie juhitud valitsuskalitsioonis on seadusesse kirjutatud – see on lubadus alandada järgmise aasta 1. jaanuarist üksikisiku tulumaksu 1% võrra. Välja on reklaamitud, et sellest maksualandusest võidavad kõik, aga paraku ei vasta see päris tõele. Äkki te annate sisesejuhatuseks ülevaate, kui palju võidab sellest valimislubadusest alandada tulumaksu 1% võrra inimene, kes töötab töönädalas 40 tundi ja kuus 160 tundi, aga teenib miinimumpalka. Kui palju võidab üks selline statistilist Eesti keskmist palka teeniv inimene ja kui palju hakkab sellest järgmisel aastal võitma teie mantlipärija peaministri ametis?

Andrus Ansip

Aitäh! Kõik võidavad 1%, välja arvatud need, kes tulumaksu ei maksa.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, esimene küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Stenogrammi huvides ma siis vastan ise oma küsimusele. Tulumaksu alandamisest ühe protsendi võrra võidab miinimumpalga saaja kuus 1 euro ja 97 senti, keskmise palga saaja 7 eurot ja 49 senti ning peaminister 48 eurot ja 48 senti, mida on mitu korda rohkem, kui miinimumpalga saaja saab aasta jooksul. Miks on teie juhitud valitsus valinud tööjõumaksude vähendamiseks just tulumaksu alandamise tee, mis, nagu näha, suurendab inimeste netosissetulekute ebavõrdsust veelgi? Samas oleks ju võimalik jätta see raha inimestele kätte hoopis nii, et suurendataks maksuvaba tulu, sellest võidaksid kõik töötajad võrdselt.

Andrus Ansip

Aitäh! Need asjad on ikka käsikäes käinud, st tulumaksuvaba miinimumi suurendamine ja tulumaksu alandamine. Üldiselt on selle valitsuse ja ka eelmiste valitsuste suund olnud sama mis Euroopas valdavalt: tööjõumaksude, otseste maksude alandamine. Makse on Euroo-

pas suurendatud enamasti siis, kui tegemist on tarbimisega, või eriti siis, kui tegemist on saastamisega. "Saastaja maksab" on Euroopas olnud valdav printsiip juba vähemalt viimase aastakümne jooksul ja seda printsiipi oleme järjekindlalt hakanud järgima ka Eestis.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, teine täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud peaminister! Te ütlesite, et tulumaksu alandamine on ikka käinud käsikäes tulumaksuvaba miinimumi tõstmisega. Paraku pole tulumaksuvaba miinimumi tõstetud juba 2006. aastast, mil see oli 66,7% alampalgast. Kui see järgmisel aasta ei tõuse, siis moodustab tulumaksuvaba miinimum kõigest 36,9% alampalgast. Kui palju tulumaksuvaba miinimum järgmisel aastal tõuseb, kui ta käib käsikäes tulumaksu alandamisega?

Andrus Ansip

Aitäh! Raske öelda, see selgub riigieelarve strateegia koostamise käigus, aga ka siis mitte lõplikult. Lõplikult selgub see ikkagi siis, kui riigieelarve Riigikogus vastu võetakse. Mee-nutuseks olgu öeldud, et majanduskriisi ajal me ei alandanud ka tulumaksu alandamisega.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Peep Aru!

Peep Aru

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea peaminister! Eelküsija tundis siin muret 1% saatuse pärast, mida see head teeb ja mis on paha. Tegelikult on Reformierakonna initsiatiivil vähendatud tulumaksu kokku 6%, kui arvestada ka järgmisesse aastasse kavandatud vähendamist. Hea peaminister, mida see 6% tulumaksu vähendamist on nii üksikisikutele kui ka ettevõtetele, Eesti riigile tervikuna andnud? Ehk oskate lühidalt, kokkuvõtlikult öelda.

Andrus Ansip

Aitäh! Lühidalt seda nüüd küll kokku ei võta. Loomulikult on iga maksumaksja maksumäär vähenenud ja Eesti riigi konkurentsivõime on suurenenud. Meil on seetõttu, et me

ei ole riigikassasse nii palju makse kogunud, õnnestunud majandusbuumi ajal ülekuumenemist tagasi hoida ja sellega omakorda jälle majandusele uut hoogu anda. Samas on tulude jaotamise ebaühtlus meil viimase kümne aasta jooksul vähenenud kõige kiiremini Euroopa Liidus. Tõsi, viimastel aastatel, pärast kriisi on tulude jaotamise ebaühtlus jälle pisut suurenenud, kuid *summa summarum* on tulude jaotamise ebaühtlus kümne aasta võrdluses vähenenud Eestis kõige rohkem, võrreldes teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega. See maksumuudatus on suurendanud Eesti konkurentsivõimet ja sellest on võitnud iga Eesti inimene.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud härra peaminister! Kui juttu on tulumaksust, siis loomulikult küsin ma astmelise tulumaksu kohta. Praegu tuleb pea iga päev mõni ettevõtja ajalehtedes välja mõttega, et viimane aeg on see kehtestada. Kui me vaatame, siis proportsionaalne ehk ühetaoline tulumaks on veel mõnes slaavikeelses riigis ja näiteks sellistes riikides nagu Albaania, Hongkong, Bulgaaria, Rumeenia ja Mongoolia. Kõikides arenenud riikides on astmeline tulumaks. Luksemburgis on näiteks 17 maksuastet, Soomes, Itaalias, Belgias viis maksuastet, Portugalis kaheksa. Saksamaal, Hollandis, Hispaanias ja Austrias on neli astet. Ameerikas on neli astet ja esimeses Eesti Vabariigis oli näiteks 13 astet. Ka praeguse Eesti Vabariigi algul oli meil kuni 1993. aastani neli astet, vahepeal oli kõrgeim aste korraks isegi 50%. Miks me siis ikkagi ei taha astmelist tulumaksu kehtestada ja riiki sidusamaks teha?

Andrus Ansip

Ma leian, et riik on sidus siis, kui maksu maksjad saavad aru, kuidas maksusüsteem toimib. Eri riikides on erinevad traditsioonid, erinevad arusaamised sellest, mis on hea ja mis ei ole kõige parem. Eesti inimesele on selge, läbipaistev ja ühetaoline maksusüsteem kõige parem. Valimistel on korduvalt olnud üheks põhiküsimuseks maksuküsimus ja valijad on oma eelistust andes alati olnud ühetaolise maksusüsteemi säilimise poolt. Meie jaoks on oluline, et inimesed teaksid, kuidas maksusüsteem

toimib. Kui inimesed saavad sellest aru, kui nad usaldavad seda süsteemi, siis nad maksavad ka ausalt oma makse. Me oleme silmitsi maksuaukudega, maksudest kõrvalehoidmise probleemidega, kuid julgen teile kinnitada, et probleemid Eestis on märksa väiksemad kui väga paljudes teistes Euroopa riikides. Meie maksusüsteem toimib, see on efektiivne ja OECD hinnangul on maksukogumise efektiivsus OECD liikmesriikide hulgas kõige suurem just nimelt Eestis. Me võiksime küsida, miks see siis nii on. Kas meie maksuhaldurid on targemad, tublimad kui kõik teised või on mingisugune mõju ka meie maksusüsteemil.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Elatisnõuded

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Helmen Kütilt justiitsminister Hanno Pevkurile. Palun!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Lugupeetud justiitsminister! Eilses Eesti Päevalehe arvamusloos olete toetanud seisukohta, et elatisraha fondi näol on tegemist sotsialistliku ilminguga, mida hakatakse kohe ära kasutama laisklejate huvides. Samas te räägite küll, et kaotajaks jääb alati laps, ja uskuge, just nendel laisklejatel on lapsed, kes seda elatisraha vajavad. Mu küsimus on, milline on teie lahendus probleemile, kus praegu on täitemenetluses 12 000 elatisrahanõuet. Kui kaua see menetlus aega võtab? Need lapsed vajavad seda raha ju iga päev.

Hanno Pevkur

Aitäh! Kui tulla minu eilse artikli juurde, siis tasub seda, mida te tsiteerisite, veel kord tähelepanelikult lugeda. Ma viitasin seal ühele Leon Glikmani seisukohale, mida ta on välja öelnud. Nii et see oli laenatud tsitaat, nagu on kenasti ka lehes kirjas. Kui rääkida elatisnõuetest, siis on mul hea meel, et ka Riigikogu tunneb väga elavat huvi elatisabi ja elatisabisüsteemi vastu. Sotsiaalkomisjoni liikmena te kindlasti osalesite sotsiaalkomisjoni avatud istungil, kus ka Justiitsministriumini inimesed rääkisid võimalikest lahendustest. Välja on

pakutud mitmesuguseid lahendusi. Esiteks klaarin aga ära selle elatisfondiga seonduva. Jah, ma ütlen otse välja, mina ei toeta elatisfondi. See ei ole mõistlik idee, et lapsevanemad, kes korralikult maksu maksavad ja korralikult oma lapsi kasvatavad, hakkavad ühiselt kinni maksma võlgnevusi, mis on tekkinud laste kasvatamisel nendel lapsevanematel, kes oma kohustusi ei täida. See ei ole õiglane ausate ja korralike lapsevanemate suhtes.

Teiseks, kui vaadata seda, millised need meetmed võiksid olla, siis me oleme näiteks pakkunud välja võimaluse riigi antud õigusi piirata. Üks näide võiks olla juhiloa piiramise õigus. Loomulikult on seal hulk erisusi, aga neid arutati kindlasti ka sotsiaalkomisjoni istungil, siinne formaat ei võimalda meil kõike läbi käia. Samamoodi kõlas siin eelmisel nädalal peaministri suu läbi mõte arutada teise samba maksetega seonduvaid võimalusi. Seda toetab ka Justiitsministeerium. On veel hulk mõtteid, ja kui teil on ka lisaküsimus, siis loodetavasti saan ma jätkata.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt, esimene täiendav küsimus!

Helmen Kütt

Täna! Austatud minister! Mina loen artiklid alati väga tähelepanelikult läbi ja sellepärast ütlesin ka küsimust esitades, et te olete pidanud õigeks toetada härra Glikmani väljendatud põhimõtet. Teie koalitsioonipartner IRL on väidetavalt elatisraha fondi juba viis aastat mõttes kandnud ning avaldanud ka nõrdimust ja kurbust, et seda ei ole koalitsioonilepingusse pandud. Sotsiaaldemokraadid andsid sellel nädalal sisse eelnõu, mis käsitleb elatisraha fondi loomist. Kui te ei ole veel selle eelnõuga tutvunud, siis te olete ilmselt asjast valesi aru saanud. See ei tähenda mitte seda, et tublid lapsevanemad maksavad jätkuvalt ja pikalt nende lorude eest kõik kinni. Küsimus on selles, kes muutub võlglase suhtes isikuks – kas teine lapsevanem, kes võla tasumist nõuab, või riik, kellele ollakse võlgu. Riik maksab ajutiselt sellest fondist ja teeb kõik, et raha sinna tagasi saaks. Küsin ikkagi, kui pikalt selle probleemi lahendamine kestab, millal see teie arvates lahendatakse?

Hanno Pevkur

Aitäh! Kui me räägime teie mainitud arvust 12 000 ja te küsite aega, siis loogiliselt võttes elatisnõuete koguarv kasvab. Elatisnõuete täitestatistikat hakati Eesti riigis pidama 2001. aastast. Kui me võtame igati loogilise aegrea ja arvestame, et täitemenetlus elatisasjades kestab kuni lapse täisealiseks saamiseni või kuni 21. eluaastani, kui ta käib koolis, siis lühema stsenaariumi järgi täieneb täitestatistika suure tõenäosusega kuni 2019. aastani, pigem veel sealt edasi, kui me räägime ka kutsekoolis õppivatest lastest või lastest, kes õpivad edasi pärast 18. eluaastat. Elatisnõuded ongi pikad nõuded, elatist makstakse kuni lapse täisealiseks saamiseni. Sellest tulenevalt ei ole loogiline eeldada, et elatisnõuete arv märkimisväärselt väheneb. Ka kohus ei tee sellist otsust, et elatisnõue on ühekordne makse. Ei, elatisnõue on igakuine makse ja sellest tulenevalt suureneb ka andmebaasis olevate inimeste hulk. Kui vaadata seda, mitut juhtu kohus aastas menetleb, siis keskel läbi on kohtus jooksvalt 600 asja. Igaüks võib teha siit järelduse, kui 600 asja lisandub ja tagantpoolt kukuvad ära ainult nende asjad, kes on saanud juba 18-aastaseks, siis sealt see pluss-miinus saldo tuleb. Nii et nagu ma ütlesin, arvestades täitestatistikat, nende isikute hulk, kes on elatise maksmisel võlgu, lähiaastatel pigem suureneb.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt, teine täpsustav küsimus!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Hea minister! Te olete olnud ka sotsiaalminister ja väga asjalik sotsiaalminister, praegu olete justiitsminister. Kuidas te prognoosite meie eelnõu saatust? Kuna teie isiklikult seda ei toeta, siis tundub, et see on juba ette määratud riulile jääma, ehkki ka üks üksikvanemate eestkõnelejaid Kaarel Veike pidas eilses "Vabariigi kodanike" saates elatisrahafondi teemat vähemalt arutamiseväärseks. Miks teile juba ette tundub, et kõik ettepanekud, mis tulevad opositsioonilt – vaatamata sellele, et praegusel juhul on ka IRL samale asjale juba viis aastat mõelnud –, on väga viletsad ja halvad, koalitsiooni omasid aga tasub arutada?

Hanno Pevkur

Aitäh! Kindlasti ei ole kõik ettepanekud, mis opositsioonilt tulevad, halvad, vahel tuleb ette ka säravamaid hetki. Mis puudutab elatisfondi, siis ma ütlesin oma isikliku arvamuse ja ma olen jätkuvalt seda meelt, ma ei tagane sellest arvamusest. Kui inimesed täidavad korralikult oma lapsevanemakohustusi, siis on võimalik ka sel juhul, kui nad ei saa ühise eluga hakkama ja otsustavad abielu lahutada või kooselu lõpetada, täiskasvanud inimeste kombel elatisraha maksmisses kokku leppida, mida enamik neist lapsevanematest muuseas ka teeb. Kui me vaatame lahutuste arvu ja kooselude purunemise arvu, siis on selge, et valdav osa paaridest saab omavahel kenasti kokku lepitud, kuidas lapse kasvatamine pärast lahkuminekut korraldada. Anda lisamotivaator või -stiimul mittemaksjatele, et ei ole muret, ei peagi maksuma, riik võtab selle asja üle – see ei ole mõistlik. Riik on otsustanud elatisabi seaduse kaudu tulla inimestele appi kuni kohtulahendi saamiseni. Seda, kas kolm kuud riigi abi on piisav või mitte, võib arutada. Aga öelda kõikidele korralikele maksumaksjatele, lapsevanematele, et hakake maksuma nende eest, kes ei ole korralikud, ei ole minu arvates mõistlik.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kohapeal registreeritud küsimused. Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud härra minister! Endise pikaajalise sotsiaalministrina mäletate, kui palju kordi ja kui pikki aastaid on seda küsimust arutatud sotsiaalkomisjonis. Ja ikka on seda edasi lükatud, mingeid lahendeid pole olnud ja ei saagi olla, sest see on ju puhtalt õiguslik küsimus, tegemist on kohtulahendite mittetäitmisega. Ma olin juhuslikult ka seal avalikul istungil, kuna seegi kord oli selle istungi kokku kutsunud sotsiaalkomisjon. Miks ei oleks võinud teha koos õiguskomisjoniga ühise istungi? Samuti küsin ma, miks ei olnud nii tähtsal istungil kohal ei justiitsministrit ega sotsiaalminister Taavi Rõivast. Võib-olla oleks siis saanud asjale kiiremini pihta.

Hanno Pevkur

Aitäh! Ma oleksin väga tahtnud tulla. Ma olin sel ajal Riigikogu majas, olin põhiseaduskomisjonis. Oleksin väga tahtnud tulla ja hea meelega arutanud neid teemasid. Mul on tõesti kahju, et ma ei saanud seal olla. Aga põhiseaduskomisjon oli teinud ettepaneku tulla nende juurde üht eelnõu tutvustama ja muid teemasid arutama ning see oli juba kokku lepitud, kui tuli sotsiaalkomisjoni kiire otsus teha selline arutelu. Minul ei ole midagi selle vastu, et õiguskomisjon ja sotsiaalkomisjon seda teemat ühiselt arutavad. Loomulikult on teil väga õige tähelepanek, et eelkõige on tegemist täitemenetluse küsimusega. Aga ma tulen veel kord selle juurde tagasi, et enne täitemenetlust ei takista miski kaht täiskasvanud inimest omavahel kokku leppimast, kuidas pärast lahkuminekut lapse eest hoolt kanda ja tema ülalpidamist korraldada. See on ju asja iva.

Sellest hetkest, kui juba riik peab sekkuma, võimaldab täitemenetlus praegugi võtta mitmesuguseid meetmeid. Me oleme selle debati käigus pakkunud välja uusi meetmeid, muu hulgas sinnamaani välja, et muuta kehtivaid põhimõtteid, kas või näiteks päevarahade arvestamisel. Meil käib väga palju inimesi Soomes tööl, osa neist on suunatud sinna lähetusega ja neile makstakse päevaraha, mis ei lähe arvesse sissetuleku arvestamisel ja mida täitur ei saa näiteks arestida. Vabalt võiks mõelda ka sellele. Me oleme pakkunud võimalust minna teise samba sisse maksete juurde, kasutada teise sambasse kogutud vara, et selle abil täita elatisvõlgnike kohustusi jne. Need meetmed on kõik menetluses, need on paberile pandud ja me tuleme kindlasti välja seaduseelnõuga, kus eraldi käsitletakse täitemenetluse tõhustamist.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud minister! Te räägite sanktsioonidest, aga sanktsioonid ei tähenda seda, et elatisraha ilmtingimata lasteni jõuab. Sotsiaaldemokraatide esitatud eelnõu ei näe päris kindlasti ette seda, et riik võtab üle võlgniku kohustuse maksta lapsele elatisraha. Sotsiaaldemokraatide esitatud elatisraha garanteerimise fond näeb ette, et lapsele laekub iga kuu raha, mis tähendab, et laps saab süüa, käia huvirin-

gides jne. Laps vajab ju raha iga kuu. Praegu on paraku nii, et ema – üldjuhul ema – peab võlgnikku taga ajama, mis aga käib paljudele üle jõu. Riigi ees võlglasteks jäämine muudab ikka oluliselt asja. Võtame kas või Läti. Läti jõuab maksta iga kuu 45 eurot, kui võlgnik oma kohustust ei täida. Kas te arvate, et Eesti lapsed on kehvemad kui enamiku teiste riikide lapsed?

Hanno Pevkur

Aitäh! Nüüd peab küll täpsustama, mida te mõtlete enamiku riikide all, kui te tõite siin ainult Läti näite. Võib ju kaaluda ka Venemaa meetmeid. Venemaa näiteks ei lase inimest riigist välja, kui elatisraha on maksmata. Eri riikides on kasutatud mitmesuguseid huvitavaid meetmeid. Meie oleme pakkunud välja oma loetelu elatisnõuete täitmise meetmetest. Neid meetmeid on kümnekond ja nende kallal me teeme tööd edasi, et tulla eelnõuga siia Riigikogu saali. Hea kolleeg Urmas Reinsalu täpsustas kõrvalt, et teie eelnõu ei ole veel päris eelnõu, see on otsuse eelnõu, millega Vabariigi Valitsusele tehakse ülesandeks asjaomane eelnõu koostada. Seal ei ole veel teie skeeme näha. Kui te ütlete, et teil on olemas eraldi eelnõu selle teema kohta, siis ootame huviga. Aga kui see eelnõu puudutab elatisfondi, siis ma ütlen veel kord, et ma tõesti ei toeta sellist elatisfondi, kus ausad maksumaksjad ja korralikud lapsevanemad võtavad üle nende võlgnike kohustused, kes ei täida oma lapsevanemakohustust ega täida ka kokkuleppeid. Me räägime ju kohtust läbi käinud asjadest, kus vanemad on kokku leppinud või kohus on öelnud, et peab maksma. Mulle kirjutas just eile üks isa, kes ei ole oma endiselt abikaasalt elatisraha saanud. Ta kirjutas väga südamlikult, et on väga hea, kui selle probleemiga tegeldakse. Sellisel kujul elatisfondi loomine või elatise maksamise panemine riigi, maksumaksjate ja korralike maksumaksjate peale ei ole aga mõistlik.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Riigisaladuse kaitse

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on Priit Toobalilt kaitseminister Urmas Reinsalule. Palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Teisipäeval saime lugeda artiklit, kus väideti, et Eesti Päevalehe uurimistöö tulemusel on selgunud, et USA valitsus on Eesti võimudele mõista andnud, et teie nõunikule Eerik-Niiles Krossile riigisaladuse loa andmine ei ole väga hea mõte. Päevalehes te vastate, et see, kas te sel teemal kellegagi kohtusite, on omaette küsimus. Ma kasutan võimalust ja küsin nüüd selle küsimuse ära. Kas selleteemaline kohtumine on aset leidnud, kellega te kohtusite ning kas Eesti Päevalehes toodud info vastab tõele?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Kõigepealt palju õnne Riigikogu julgeolekuasutuste komisjoni valimise puhul! Mis aga puudutab seda Eesti Päevalehe väidet, et kaitseminister olevat andnud Ühendriikidele lubaduse, mille järgi Eerik-Niiles Kross ei saa Eestis iialgi riigisaladuse luba, siis see ei vasta tõele. Esiteks, riigisaladuse luba väljastavad Eesti Vabariigi julgeolekuasutused väga selgete protseduuride alusel, kaitseminister ei väljasta riigisaladuse lubasid. Õige on see, et Eerik-Niiles Kross on pikaajaline kaitseministri nõukoja liige, kus tal ei ole tööalaselt riigisaladuse luba vaja olnud. Läänud sügisest alates on ta poole kohaga minu nõunik, kus tal samuti ei ole riigisaladuse luba vaja olnud. Eerik-Niiles Kross on selgelt väljendanud, et tal ei ole taktistusi, kui ta peaks tööülesannete tõttu tulevikus riigisaladuse luba vajama, et ta saab seda taotleda ja Kaitsepolitsei amet saab seda menetleda. Mingid institutsioonid ei ole esitanud mulle ametlikke nõudeid selle kohta, mis puudutab Krossi staatust Eesti riigiteenijana ja tema õigusi.

Esimees Ene Ergma

Palun, Priit Toobal, esimene täpsustav küsimus!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Suures töömelus on teil jäänud tähelepanuta, et mind otsustas parlament sellesse komisjoni siiski asendusliikmeks nimetada, mitte põhiliikmeks. Sellegipoolest aitäh õnnitluste eest!

Eerik-Niiles Kross on tõesti väitnud, et ta pole riigisaladuse luba taotlenud, järelikult tal seda luba ka ei ole. Kas te saate parlamendile kinnitada, et teie ihunõunikul puudub igasugune ligipääs riigisaladusele? Kui ta pole luba taotlenud ega seda saanud, siis järelikult pole tal ka vaikimiskohustust, et kui ta pääseb riigisaladusele ligi, siis ei pea ta seda infot kuidagi saladuses hoidma. Kas te ei leia, et teie nõunik võib olla ohuallikas riigisaladusele, põhjustada saladuse lekke?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma arvan, et ühe opositsiooniliidrina Tallinnas on ta ohuallikas teatud jõududele. Kindlasti mitte ei ole ta aga ohuallikas selles, mis puudutab riigisaladuse kaitset ja julgeolekuabinõusid Kaitseministeeriumis või selle valitsemisalas. Isikutel, kellel vastavalt korrale peab riigisaladusele juurdepääsu luba olema, on see olemas ja seda taotletakse vastavalt protseduurile. Isikud, kellele see luba ei ole kohustuslik, seda ka ei taotle. Nii on see kõigis Eesti riigi institutsioonides, kehtib vajaduse printsiip. Riigisaladust väljastavad julgeolekuasutused vastavalt Eesti, mitte teiste riikide seadustele. Nagu Eerik-Niiles Kross ise eile ütles, riigisaladuse hoidmise nõue tal on, aga see tuleneb tema kui reservis oleva ohvitseri ametikohast sõjaajal ja loodetavasti ei ole tal seda nõuet kunagi vaja täita.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal, teine täpsustav küsimus!

Priit Toobal

Aitäh! Teie ihunõunik Eerik-Niiles Kross on ohuallikas vähemalt Interpoli arvates. Teatavasti helistasite hiljuti Jordaaniasse ja soovisite kontakti saada Interpoli komisjoni endise liikmega. Minu teada on Eesti esindaja Interpolis küll siseminister. Mis põhjusel teie võtsite ühendust Interpoli komisjoni endise liikmega? Teiseks, möödunud neljapäeval vaadati uuesti

üle Eerik-Niiles Krossi küsimus, kas ta on Interpolis tagaotsitav põhjusega või mitte. Ma ei ole kuulnud, et seda otsust oleks uuesti läbi vaadatud. Kas teil on teistsugust infot?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma arvan, et info vahetamine nii Eesti ametiisikutega kui ka Eestit esindavate teiste isikutega, sh aukonsulitega, ei ole kunagi halb. Mis puudutab Venemaa Föderatsiooni algatatud menetlust Eerik-Niiles Krossi osas, siis tõepoolest, nagu siseminister on kinnitanud, vaadatakse see asi Interpolis uuesti läbi. Minu andmetel ei ole seda aga veel läbi vaadatud, vaid see on tulevikus ees.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kohapeal registreeritud küsimused. Kolleeg Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Eerik-Niiles Krossi vastu tunnevad huvi Venemaa julgeolekuasutused, Interpol otsib teda taga, räägitakse, et USA ei taha teda meie riigisaladuste juurde lasta. Kuidas siis on? Te peaksite Eerik-Niilest tundma juba aastakümneid ja olete enne ka koos töötanud. Varasemas elus ei ole tal tegelikult peale selle jama, mis tal oli ameti krediitkaardi kasutamise, ühtegi pahandust olnud. Kas ta on siis tõesti selline kuritegelike kalduvustega inimene, et teda taga otsitakse ja ei taheta kuhugi ligi lasta? Milles on küsimus?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Kõigepealt ma tahan öelda, et see on avalik informatsioon, et Venemaa Föderatsioon teda taga otsib, ja Venemaa Föderatsiooni suhtes on Eesti õiguskaitseasutused oma seisukohti väljendanud. Teiseks, Interpol ei otsi teda taga paralleelselt Venemaa Föderatsiooniga, vaid Interpol on vahendanud Venemaa Föderatsiooni tagaotsimisteadet, mille kohta Eesti Vabariigi ametiasutused on esitanud Interpolile oma seisukohad. Ja nagu härra Toobal väitis, vaadatakse seda küsimust tõepoolest Interpolis läbi ja menetletakse. Mis puutub spekulatsioonidesse, siis need ongi spekulatsioonid. Õiguskult me saame käsitleda isiku vastutust, isiku seisukohti ja staatust, lähtudes faktidest. Spekulatsioonide tasemele ma kindlasti ei lasku.

Oma osa spekulatsioonides ja nende intensiivistumises – see puudutab ka meediat – on loomulikult sellel, et ühed valimised on möödunud, ees seisavad järgmised valimised ja poliitikutele on siis selline diskussioon omane. Ma arvan, et siin ei ole mõtet kiusatusele järele anda ega liikuda spekulatsioonide võimendamise suunas.

Esimees Ene Ergma

Viimane kohapeal registreeritud küsimus. Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Kas Eesti prokuratuur on vaidlustanud Interpoli-poolse tagaotsimise?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Vastavalt protseduuridele saavad isikud, kelle suhtes Interpol õigusabikeskkonnana tagaotsimisavaldusi vahendab, teha ise avaldusi ja kommenteerida. Eesti Vabariigi õiguskaitseasutused on oma positsiooni selles küsimuses väljendanud. Ja nagu ma ütlesin, kulgeb menetlus nõnda, et Interpoli institutsioonid vaatavad asja läbi ja kujundavad oma seisukoha.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Valitsuse rahvastikupoliitika

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Urve Palolt peaminister Andrus Ansipile! Palun!

Urve Palo

Täna, proua eesistuja! Lugupeetud peaminister! Eesti Vabariigi põhiseaduse preambul sätestab Eesti rahvuse ja kultuuri säilimise läbi aegade. Teie valitsemisaja jooksul, üheksa aasta jooksul on rahvaarv Eesti Statistikaameti andmete järgi vähenenud ligi 30 000 inimese võrra, seda nii negatiivse iibe kui ka negatiivse rändesaldo tõttu. Näiteks eelmisel aastal oli iive negatiivne 1634 inimese võrra ja rändesaldo miinus 1661 inimest. Selle informatsiooni valguses ma küsin, millise hinde te paneksite

oma üheksa aasta jooksul viljeldud sotsiaalmajanduspoliitikale Eestis.

Andrus Ansip

Aitäh! Hinde panevad valijad, aga kui ma tõesti libastuksin ja hakkaksin iseennast hindama, siis ma paneksin hindeks hea, sest iive on Eestis alates vanemahüvitise sisseseadmisest oluliselt paremaks muutunud. Tõsi, viimastel aastatel ei ole iive enam nii hea, kui ta oli mõned aastad tagasi. Kuid võrreldes eri riikide sündimuskordajaid, on Eesti siiski pigem suurema sündimusega riikide hulgas. Selle asjaga on nii, nagu ta on: teatud edu on saavutatud, varasem kiire sündimuse langus on peatatud, kuid iivet positiivseks pöörata pole õnnestunud. Rõõmustav on see, et viimase kaheksa aasta jooksul on Eestis märgatavalt vähenenud surmade arv ja inimeste oodatav eluiga on märgatavalt pikenenud, sh on tunduvalt kasvanud ka prognoositav tervena elatud aastate arv. Selles osas me oleme esirinnas terves Euroopas. Hinnangu annab ajalugu, mina seda hinnangut anda ei taha. Isegi rändeküsimustes ma hoiduksin hinnangutest, ehkki ilma minu hinnangutagi on teada, et Kes- ja Ida-Euroopa riikides on väljaränne viimase kümne aasta jooksul olnud üldiselt suurem, kui see on olnud Eestis.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urve Palo, esimene täpsustav küsimus!

Urve Palo

Lugupeetud peaminister! Ma imetlen teie oskust olla optimist ja positiivne ka sellises olukorras, kus teie valitsemisaja jooksul on juhtunud see, mille eest professor Rein Taagepera 2005. aastal hoiatas: Eesti on langenud demograafilisse vetsupotti. Eestis sünnib varsti juba sama vähe lapsi nagu Bulgaarias, Hispaanias ja Kreekas. Sündimuskordaja ühe naise kohta jääb alla 1,5, samal ajal kui Põhjamaa-des on see ligi 2. Meie pered soovivad saada üle kahe lapse ja sünnitusealiste naiste arv on endiselt väga suur. Millistel uuringutel baseeruvad teie otsused rahvastikupoliitikas ja mis te arvate, miks Eesti naised ei sünnita, kuigi selles eas naised on olemas?

Andrus Ansip

Aitäh! Teie viidatud 2005. aastal oli loomulik iive negatiivne, miinus 2966. 2013. aastal on miinus oluliselt väiksem, 1643. Ehk siis seda vetsupoti kujundit kasutades oleme nagu välja ronimas. Trend on olnud päris hea. Ma ei tea, millistele uurimustele teie tuginate, kui te väidate, et sündimuskordaja on Eestis alla 1,5. Minu käes olev materjal, mille andmete allikaks on Statistikaamet, kinnitab seda, et viimati oli sündimuskordaja alla 1,5 ehk siis 1,47 2004. aastal, 2005. aastal oli see 1,5 ja 2012. aastal 1,59. Niisiis on ka sündimuskordaja teie viidatud aastaga võrreldes paranenud. Valitsus tugineb üldse oma otsustes teadmistele ja üks põhilisi teadmiste ammutamise allikaid on statistika. Valitsus kindlasti ei ignoreeri mitte kuidagi statistikat ega ka teaduslikke uurimusi. Meie oleme alati püüelnud teadmistepõhise ühiskonna poole. Isegi siis, kui emotsionaalne foon on selline, et teadmisi tahetakse ignoreerida, kui väidetakse, et tegemist on ainult statistikaga, aga tegelik elu on hoopis midagi muud, oleme meie jäänud kindlaks teadmistepõhise ühiskonna mudelile ja oleme oma otsustes lähtunud tõsiteaduslikest statistilistest andmetest.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urve Palo, teine täpsustav küsimus!

Urve Palo

Lugupeetud peaminister! Mu küsimus puudutas sündimust ja ma küsisin, mis pärast naised ei sünnita, kuigi soov on ja sünnituseas naiste arv on suur. Mis puudutab sündimust 2005. aastal, siis see oli 519 lapse võrra suurem kui möödunud aastal, nii et sündimus on meil langenud, mitte tõusnud, kuigi Rein Taagepera ütles, et ainult kümme aastat on jäänud, et seda tõsta. Ma ütlen teile ise, millised tegurid paneksid rohkem sünnitama, selle kohta on 2008. aastal tehtud uuring. Esiteks on peredel probleem, et riigipoolne toetus on liiga väike. Teine probleem on lasteaiakohtade puudus ja kolmas see, et lastele ei suudeta tagada head haridust. Kõigi nende kolme probleemi lahendamist on riigil võimalik mõjutada. Selleks, et lapsetoetust kolmekordistada, huviringiraha maksta ja tagada koolitoit gümnaasiumi lõpuni, on vaja 150 miljonit eurot aastas. Riigieel-

arve on 8 miljardit. Kas küsimus on rahas või tahtes?

Andrus Ansip

See küsimus oli nii pikk, et ei oskagi üles leida õiget kohta, kust küsimust arutama hakata. Kõige enam riivas minu kõrva väide, et Eesti naised ei sünnita sellepärast, et Eesti riigis ei ole võimalik saada head haridust. See on küll üks väga kahetsusväärne enesehaletsus, millel pole tegelikkusega mitte mingit pistmist, sest äsja avaldatud PISA testi tulemused kinnitavad, et Eesti haridus on parimate hulgas Euroopas ja ka kogu maailmas. See ei saa nüüd küll mitte kuidagi põhjus olla. Veel kord: ma soovitan teil tugineda tõsiteaduslikele uuringutele, tugineda statistikale, mitte pelgalt emotsioonidele, kui te midagi väidate või ka riigi poliitikas ette panete.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Küsimus puudutab ebavõrdsust demograafilise olukorra põhjusena, mida te puudutasite tegelikult ka tulumaksuküsimusele vastates. Ma üritan tugineda statistikale. Te väitsite, et Eesti on üks kõige kiiremini ebavõrdsust vähendav riik Euroopa Liidus. Eurostat, vaadeldes näiteks kvintiilide, jõukaima ja kõige vaesema kvintiili sissetulekute ebavõrdsust, väidab, et viimase seitsme aastaga ei ole Eestis ebavõrdsus vähenenud. Ainukese n-ö saavutusena võib selles kohas välja tuua majanduslanguse. Mu küsimus tuleneb tegelikult inimarengu aruandest, kuna selles ka meile siin eelmisel aastal tutvustatud aruandes on öeldud, et Eesti eripäraks, võrreldes teiste Euroopa riikidega, on meie sotsiaalsüsteemi vähene ...

Esimees Ene Ergma

Palun küsimus!

Rannar Vassiljev

... efektiivsus ebavõrdsuse vähendamisel. Kas te olete sellega nõus?

Andrus Ansip

See küsimuse osa kadus nüüd küll kellahelinasse ära.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid, ühest minutist on küllalt, et esitada küsimus!

Andrus Ansip

Kas te saaksite korrata küsimuse osa? Ma võin muidugi kommenteerida ka seda pikka küsimusele eelnenud osa.

Esimees Ene Ergma

Ei, härra peaminister! Palun, Rannar Vassiljev, korrake küsimust!

Rannar Vassiljev

Ma ütlen uuesti tsitaadi inimarengu aruandest, ja see tõesti on tsitaat: "Eesti eripäraks, võrreldes teiste Euroopa riikidega, on meie sotsiaalsüsteemi vähene efektiivsus ebavõrdsuse vähendamisel."

Andrus Ansip

Väide tervikuna ei vasta Euroopa kontekstis tõele. Meie sotsiaalsüsteem on efektiivne ja võrreldes OECD liikmesriikidega, võrreldes teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega paistab meie sotsiaalsüsteem silma just efektiivsuse poolest. Me tahame seda efektiivsuse poolt veelgi suurendada. Näiteks palju kõneainet pakkunud vajaduspõhised peretoetused on eelkõige suunatud just nimelt sellele, et aidata neid, kellel riigi abi kõige rohkem vaja läheb. Ja on täiesti selge, et *summa summarum*, lõppkokkuvõttes see vähendab ühiskonnas ka vaesust, vähendab tulude jaotamise ebahühtlust. Te nimetasite, et majanduskriis oli see, mis tulude jaotamise ebahühtlust vähendas. Ei, see ei olnud majanduskriis. Majanduskriisi ajal, 2009. aastal langetas valitsus täiesti teadlikult otsuse suurendada pensione, kuigi kõik aktsepteeritud eksperdid soovitasid valitsusel pensione hoopis kärpida. Tõepoolest, ka väga paljud sotsiaalteadlased olid hiljem üllatunud, kui avaldati 2009.–2010. aasta vaesusnäitajad ja avastati, et kriisiajal on tulude jaotamise ebahühtlus hoopis vähenenud, suhteline vaesus on vähenenud. See oli täiesti prognoositav ja sellepärast valitsus otsustaski kõige suuremas riskis oleva rühma sissetulekuid kriisiajal suurenda-

da, sest ta teadis, et need inimesed ei tule muidu kriisioludes toime. Mis puudutab Eurostati andmeid, siis 2000. aastal oli Eestis ülemise ja alumise kulukvintiili erinevus 6,0 korda, see vähenes kuni 5,0-ni ja praegu on see, ma väga täpselt ei väida, aga peaks olema 5,2 ehk oluliselt alla selle, mis oli aastal 2000.

Esimees Ene Ergma

Viimane kohapeal registreeritud küsimus. Palun, kolleeg Yana Toom!

Yana Toom

Ma tänan, proua eesistuja! Austatud peaminister! Mul on väga tehniline küsimus, see puudutab neid teadmisi, millele tugineb valitsus, kujundades perepoliitikat. Viimase kolme või kahe kuu jooksul on koalitsioon läbikukkumisele määranud kaks opositsiooni eelnõu, mis puudutasid lastetoetuste suurendamist: oli sotside eelnõu ja meie oma. Vastuväide oli mõlemal puhul see, et meil ei ole veel valmis roheline raamat ja ei ole mõjude analüüsi, mis selliste võimalike suurendamistega kaasneb. Mõlemat tööd alustati aastal 2012. Kuna sotsiaalkomisjonis ei osanud ei teie erakonna kaaslased ega ka Sotsiaalministeeriumi esindaja seda öelda, siis ma küsin teie käest: millele tugines valitsus, toetades laste vajaduspõhist toetust, kui väidetavalt neid andmeid ei ole olemas?

Andrus Ansip

Aitäh! Kuidas ei ole olemas? On statistilised ülevaated, mis väga ühemõtteliselt ütlevad seda, et kõige suuremas vaesusriskis on need lapsed, kelle peres on kolm või enam last. See tõttu saavad kõik need pered seda nn vajaduspõhist lastetoetust, ilma et nad peaksid kuhugi mingeid avaldusi esitama. Väga selgelt teaduslikele andmetele tuginedes on otsustatud suurendada nendele inimestele makstavat lastetoetust ilma igasuguse avalduseta ja tulu deklareerimiseta. Ka see on teadmistele tugine mine, kui vaesusriskis olevatele lastele makstakse suuremat toetust. Loomulikult on riigil teadmised selle kohta, kes toetust vajavad. Mitte mingisuguseid eelteadmisi ei vaja otsustus suurendada kõigil lausaliselt, ühteviisi toetussummasid. Aga ma ei pea seda efektiivseks maksumaksja raha kasutamiseks, sest maksumaksjal sellist raha ju õigupoolest polegi. Kõik

elualad nõuavad lisavahendeid, ja kui neid lausaliselt, ühtlase kihina kõigile sama targalt tagasi maksta, nagu neid inimeste käest koguti, siis väga suurt efekti vaesuse vähendamises või ebavõrdsuse vähendamises ei saa tekkida.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Võlgade sissenõudmine

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Marika Tuus-Laulilt justiitsminister Hanno Pevkurile. Palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud härra minister! Jätkame elatisrahade ja võlgade sissenõudmise küsimusega laiemalt. Keskerakonna fraktsioon on aastaid toetanud seda, et kui üks vanematest on võlglane, siis esmalt aitab riik teisel vanemal kohe raha kätte saada, sest laps vajab ju raha kohe. Riigil on hiljem riiklike struktuuride kaudu palju lihtsam võlgniku käest võlga välja nõuda, inimene on siis juba riigile võlgu. Miks meil tahetakse veeretada seda probleemi, teha seda nagu kahe inimese vaheliseks teemaks ja antakse kohustus võib-olla otse üle vanavanemale, kes ise vaevu ots otsaga kokku tuleb ja elab sageli oma väikesest eelpensionist või puudepensionist? Miks seaduses üldse selline punkt sees on?

Hanno Pevkur

Aitäh! Vaat nüüd ei teagi, kas alustada algusest või lõpust. Kuna teie küsimuse lõpuosa puudutas vanavanemate temaatikat, siis ma soovitan teil võtta lahti Riigikohtu kodulehekülge. Riigikohtu kodulehekülje peal üleval keskel on selline jaotis nagu "Lahendid", avage see ja toksige sisse kuupäev 19. oktoober 2011. Sealt te leiate lahendi, kus Riigikohus vaagis väga põhjalikult asenduskohustuse täitmist vanavanemate poolt. Vanavanemate asenduskohustuse täitmine oli sees enne 2010. aastat kehtinud perekonnaseaduses, mälu järgi vist §-s 65, võite ise üle vaadata, ning uues perekonnaseaduses on samasugune asenduskohustuse või ülalpidamiskohustuse täitmise põhimõte § 106 lõikes 2 ja sealt omakorda on

vist viide ka §-le 96. Kui te Riigikohtu lahendi läbi loete, siis te saate need viited kätte, see-tõttu ma vanavanemate teemal rohkem ei peatu.

Täitemenetlusel aga peatuksin hea meelega küll. Tullis teie küsimuse alguse juurde, te küsisite, miks peaks tegema seda kuidagi kahe inimese vaheliseks asjaks. Palun vabandust, aga need kaks inimest, kelle vahel see asi on, on omavahel olnud nii heades suhetes, et on saanud isegi järeltulijad. Kui see ei ole nende asi, kelle asi see siis veel on? Kui nad ei ole omavahel kokkuleppele jõudnud ja riik peab lõpuks sekkuma, siis riik sekkub täitemenetluse kaudu ja selleks on olemas täitemenetluse seadustik. Ja uskuge mind, täitemenetluse tõhustamiseks ettepanekud tulevad.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul, esimene täpsustav küsimus!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Ma ei saa aru, milleks siis riik üldse on, kui ta ei taha sekkuda. See vanaema ja vanaisa kohustus on kuskil seaduses loomulikult sees, aga ma küsin, kas te peate seda õiglaseks. See vanavanem tuleb ise vaevu ots otsaga kokku. Teiseks küsin selle kohta, et teie pakute siin välja tõesti repressiivmeetmeid, alates autojuhilubade äravõtmisest ning lõpetades relva- ja kalapüügilubadega ja teisest pensionisambast raha võtmisega, samas teie koalitsioonipartner pakub üheselt välja elatisrahafondi teema. Kuidas te omavahel koalitsioonis kokku lepite, mismoodi te selle küsimuse lahendate? Teil on jälle nii erinevad arusaamad. Ja lõpuks: kuidas üksikvanem ikkagi selle lasteraha kätte saab?

Hanno Pevkur

Aitäh! Ärge muretsege, küll me kokku lepime. Oleme varem leppinud ja lepime nüüd ka. Lihtsalt fakti täpsuse huvides ütlen, et keegi pole kunagi rääkinud juhiloa äravõtmisest, räägitud on juhtimisõiguse peatamisest, ajutisest peatamisest mõjutusvahendina. Olge küsimuste esitamisel ikka täpne. See, milles kokku lepitakse, on suunatud sellele, et laps saaks tõesti elatise kätte, et elatis, mille kohus on välja mõistnud, jõuaks selleni, kes last ülal peab. Elatise väljamaksmise või väljanõudmise puhul ongi kaks põhimõttelist valikut.

Kui me räägime poliitilistest valikutest, siis on kaks põhimõttelist valikut. Esimene võimalus on mõjutada võlgnikku mitmesuguste meetmetega ja panna ta maksma. Kui võlgnik ei maksa, siis tuleb vaadata, mis vara tal on, realiseerida see täitemenetluse kaudu ning maksta selle arvel elatist, olgu see vara siis kas või teine pensionisammas, sest see on ju inimese endale kogutud vara. Teine lähenemine on see, et ausad maksumaksjad ja korralikud lapsevanemad maksavad ühiselt. Siin ongi veelah. Mina ütlen, et see veelah on täiesti selge ja siin ei saa, vähemalt mitte istuva justiitsministri puhul, rääkida sellest, et hakkame karistama ausat maksumaksjat ja korralikku lapsevanemat ning seda, kes ei ole korralik, me ei karista repressiivmeetmetega. Vastupidi, me ütlemegi, et me karistame ja vajaduse korral repressiivme ja kiusame mitmesuguste meetmetega inimest, kes ei maksa, ning ausad maksumaksjad, kes saavad oma lapse kasvatamisega edukalt hakkama, võivad rahulikult edasi elada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul, teine täpsustav küsimus!

Marika Tuus-Laul

Ma saan küll aru, et ega siis riik ei võta seda kohustust üle, et siin kannatavad ausad maksumaksjad. Riik nõuab selle raha ikka välja, temal on seda palju lihtsam välja nõuda kui ühel vanemal kohtu kaudu. Selles on küsimus. Riigil on kasutada teised meetmed. See, et elatisraha probleemi pole aastaid osatud lahendada, näitab meie riigi ääretut nõrkust ja saamatust selles küsimuses. Kus on see riigi vastutus kas või täitemenetluse osas? Kohtuotsuseid ei täideta. Ma ei pea silmas ainult elatisraha, riigil on võlglastelt kätte saamata umbes 510 miljonit eurot. Need on tohutud summad. Võlglastel on välismaal. Kas ka selleks on midagi tehtud, et neid kinni püüda? Asi on isegi jõudnud Euroopa Inimõiguste Kohtusse, kus uuritakse, miks elatisrahad maksmata on. Mida te vastaksite?

Hanno Pevkur

Aitäh! Täitemenetluse pärast on kõik riigid mures. Senimaani, kuni leidub kelme, petiseid ja isikuid, kes riigi vastu huvi ei tunne ja seadust ei austa, ongi see probleem kõikides riiki-

des. Me võime tuua siin näiteid küll ja küll, ka lugupeetud endistest riigiametnikest, kes on riigilt raha varastanud ja kellelt see on lisaks kriminaalmenetlusele kohtu kaudu ka tsiviilkorras välja nõutud. Täitemenetlus tegeleb sellega. Kui inimese ametlik sissetulek on 300 eurot, siis väga palju ei saa sealt ära võtta, sest nagu te ise ja loomulikult ka riik on korduvalt rõhutanud, peab elatusmiinimum inimesele kätte jääma. Siis ongi niisugune olukord, et vara pole sel inimesel rohkem kui 300 eurot, auto on naise või ema firma oma jne. Inimesed kahjuks petavad riiki. Kui inimene on juba võlgu jäänud, siis tema käest selle raha kättesaamine on raskendatud.

Te olete juba kolm aastat olnud õiguskomisjonis, midagi võiks olla juba ka külge jäänud. Täitemenetlus on nii riigi kui ka eraisiku jaoks ühesugune. Täitemenetlust viivad läbi täiturid vastavalt seadusele. Kunagi oli Eestis olemas täitevamet ja seaduses olid antud ulatuslikud võimalused. Täitur sai näiteks tulla ja koputada teile ukse peale ning täitedokumendiga sisse astuda. Nüüd me oleme kokku leppinud, et täiturid on vabakutse esindajad ja see ei võimalda neil tulla eraisiku koju. Isiku põhiõiguste seisukohast on selline valik tehtud. Kui täitur tahab tulla teie maale või vara üles kirjutama, siis peab ta saama selleks kohtu loa. Me oleme demokraatlikult endal sellise õigussüsteemi välja kujundanud.

Esimees Ene Ergma

Nüüd tuleb ilmselt viimane küsimus. Palun, kolleeg Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud minister! Enamikus riikides on ju loodud mingisugune elatismaksete garanteerimise süsteem, mis tagab lapsele määratud elatismaksete õigeaegse laekumise. Enamikus riikides kuulub süsteemi nn tagatud elatistoetus, mida makstakse kokkuleppe mittemäitmise korral ja mille riiklik institutsioon nõuab kohustused täitmata jätnud vanemalt tagasi. Lisaks Lätile on see olemas Austrias, Belgias, Taanis, Norras, Soomes, Prantsusmaal, Saksamaal, Rootsis, Austraalias jm. See on loodud just selleks, et kui lahus elav vanem ei maksa õigeaegselt elatist või keeldub üldse selle maksmisest, saab laps selle igal juhul kätte. Soomes näiteks teab üksikvanem, et tema

arvele laekub iga kuu vähemalt 118 eurot, Lätis on see summa 45 eurot. Miks te arvate, et Eesti lapsed peavad olema viletsamas olukorras?

Hanno Pevkur

Aitäh! Ma ei arva, et Eesti lapsed peavad olema viletsamas olukorras. Sellest tulenevalt ma ütlen veel kord: veelahe ongi selle vahel, kas maksta ühiselt korralike lapsevanemate arvel või teha võlgnike elu ebameeldivaks, pitsitada neid juhulubade peatamisega, kalastusloa peatamisega, relvaloa peatamisega, teise pensionisamba maksetega ja veel mingite meetmetega, mis me oleme välja pakkunud. Selle eelnõuga me tuleme parlamenti, ärge muretsege! Võlgnike elu tuleb teha keeruliseks. Võlgnike elu tuleb teha selliseks, et neil on ebamugav, kas või sinnamaani välja, et kui nad mingitki tuludeklaratsiooni täites tulu deklareerivad, siis ei saa nad tulumaksutagastust. Veelahe ongi selles, kas tegelda konkreetse võlgnikuga või öelda, et kõik lapsevanemad maksavad ühiselt. Siin on erinevad arusaamad.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise, sest infotunni aeg on läbi. Head kolleegid, tänan küsimuste esitamise eest! Head valitsusliikmed ja peaminister, tänan vastuste eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu kolmanda töönädala kolmapäevast istungit. Kolleegid, nüüd on võimalus üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Jätkamaks teemat, mida me arutasime tund aega tagasi infotunnis, on mul 12 kolleegi nimel üle anda arupärimine rahandusminister Jürgen Ligile. Nagu te infotunnis kuulsite, peaminister ütles, et teoreetiliselt võiks tulumaksuvaba miinimumi tõsta, aga reaalselt ei pruugi see välja tulla. Sellest tulenevalt küsime rahandusminister Jürgen Ligilt, et aasta tagasi andis ta Eesti Päevalehes selge lubaduse, et

tulumaksuvaba miinimum peab hakkama tõusma. Ometi nägime möödunud aastal, kui planeeriti selle aasta eelarvet, et mitte midagi selles osas viiendat aastat järjest ei toimunud.

OECD pani juba 2012. aasta raportis kirja, et Eestis on väiksema sissetulekuga inimeste maksumäär võrreldes teiste riikide omaga kõrge, mistõttu peaks otseste maksude vähendamisel olema rõhuasetus väikesepalgalistel ja üks viis seda teha võikski olla tulumaksuvaba miinimumi tõstmine. Seoses sellega on meil rahandusministrile kolm küsimust. Esimene küsimus: kui tööandjad ja ametiühingud leppisid eelmisel aastal kokku, et alampalk tõuseb, kas siis järgmise sammuna nähakse ette tõsta tulumaksuvaba miinimumi? Maksuvaba tulu suurus jääb miinimumpalga suuruselt iga aastaga aina rohkem maha. Teine küsimus on seotud sellega, et Riigikogu jagas 2011. aasta valimistel lubadusi. Üks neist oli, et tulumaksuvaba miinimumi summa kasvab käsikäes tulumaksu vähendamisega. Mida selles osas tehakse? Kolmas küsimus on, mida üldse tehakse väikesepalgaliste inimeste maksukoorma kergendamiseks. Tänan tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Rait Maruste!

Rait Maruste

Proua juhataja! Head kolleegid! Põhiseaduskomisjon algatab kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu on välja töötatud lähtuvalt õiguskantsleri ettepanekust nr 21, milles õiguskantsler leidis, et kodakondsuse seaduse § 6 punktides 2, 2¹ ja 2² toodud tingimuste kohaldamine isiku suhtes, kes on seaduses toodud perioodi jooksul püsivalt Eestis elanud, kuid kellele jäi enne tema 15-aastaseks saamist elamisluba taotlemata või õigel ajal pikendamata seadusliku esindaja tegevusetuse tõttu, on vastuolus põhiseaduse § 12 lõikest 1 tuleneva võrdsuspõhiõigusega. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Tänan! Palun, kolleeg Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Hea juhataja! Austatud kolleegid! Annan Riigikogu väliskomisjoni poolt üle Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 44 ja välissuhtlemisseaduse § 6 lõike 1 punkti 4 alusel koos-

tatud otsuse eelnõu. Teatavasti on aasta alguses osa Riigikogu liikmeid ühest komisjonist teise liikunud ja see on mõjutanud ka Riigikogu välisdelegatsioonide tööd ja koosseise. Neid otsuseid tuleb üsna mitu tükki, praegu annan üle Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamise eelnõu. Loodetavasti Riigikogu juhatusel lahkelt loal hakkame seda varsti siin menetlema. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Olen juhatusel nimel vastu võtnud ühe seaduseelnõu, ühe otsuse eelnõu ja kaks arupärimist. Kui eelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, otsustab juhatus nende menetluse võtmise kolme tööpäeva jooksul. Kui arupärimine vastab samale seadusele, edastan selle otsekohe adressaadile.

Nüüd teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetluse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Vabariigi Valitsuse s.a 27. jaanuaril esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu rahutagamissmissioonil Kesk-Aafika Vabariigis" eelnõu, mille juhtivkomisjon on riigikaitsekomisjon; teiseks, Vabariigi Valitsuse s.a 27. jaanuaril algatatud reklaamiseaduse § 22 muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on majanduskomisjon; kolmandaks, Vabariigi Valitsuse s.a 27. jaanuaril algatatud "Sisekokkuleppe nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate vahel Euroopa Liidu abi rahastamise kohta mitmeaastase finantsraamistiku (2014–2020) alusel vastavalt AKV-EL-i partnerluslepingule ning finantsabi eraldamise kohta nendele ülemeremaadele ja -territooriumidele, mille suhtes kohaldatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu neljandat osa" ratifitseerimise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon.

Riigikogu juhatus on kinnitanud Riigikogu liikme Rait Maruste põhiseaduskomisjoni esimeheks ning Riigikogu liikme Tarmo Tamme põhiseaduskomisjoni aseesimeheks.

Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimised kultuuriminister Urve Tiidusele, majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile ning haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole.

Kolleegid, palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 86 Riigikogu liiget, puudub 15.

1. Liiklusseaduse ja väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (508 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Läheme tänase päevakorra juurde. Esimene punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud liiklusseaduse ja väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu 508 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi avata. Võime minna lõpphääletuse juurde.

Head kolleegid, kuna selle seaduse vastu võtmiseks on vaja Riigikogu koosseisu hääletenamust, siis palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 85 Riigikogu liiget, puudub 16.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud liiklusseaduse ja väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu 508. Palun hääletada!

Poolt hääletas 85 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 12.)

2. Kaitseväge korralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (487 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Läheme edasi. Vabariigi Valitsuse algatatud Kaitseväge korralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 487 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi me ei ava. Me võime minna lõpphääletuse juurde.

Head kolleegid, ka see seaduseelnõu nõuab vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu hääletenamust. Palun teeme veel kord kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 81 Riigikogu liiget, puudub 20.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Kaitseväge korralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 487. Palun hääletada!

Poolt hääletas 62 Riigikogu liiget, vastu või erapooletu ei ole keegi. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 13.)

3. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (506 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 506 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Me võime minna lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 506. Palun hääletada!

Poolt hääletas 84 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 14.)

4. Karistusseadustiku ja kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (468 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku ja kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu 468 teine lugemine. Ettekandjaks palun kõnepulti õiguskomisjoni aseesimehe kolleeg Kalle Laaneti!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Õiguskomisjon arutas seaduseelnõu 468 teisipäeval, 14. jaanuaril 2014. Kuna esimese ja teise lugemise vahe kujunes väga pikaks, siis tuletan teile meelde, millest selle eelnõu puhul juttu on. Eelnõuga soovitakse muuta karistusseadustiku laiendatud konfiskeerimise kohaldamist

puudutavaid sätteid, laiendatakse võimalust kohaldada vangistuse asemel sõltuvusravi ja täpsustatakse karistusjärgse käitumiskontrolli kohaldamise regulatsiooni. Kuna muudatusettepanekute laekumise tähtajaks ühtegi ettepanekut ei esitatud, siis otsustas komisjon teha ettepaneku võtta eelnõu täiskogu istungi päevakorda 29. jaanuaril ja teine lugemine lõpetada. Kui teine lugemine lõpetatakse, siis on ettepanek saata eelnõu kolmandale lugemisele 12. veebruariks, mil võiks läbi viia ka lõpphääletuse. Kõik otsused tehti konsensusega. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalle Laanet! Tundub, et teile küsimusi ei ole. Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Nagu kolleeg Kalle Laanet ütles, muudatusettepanekuid ei olnud. Eelnõu 468 teine lugemine on lõppenud.

5. Karistusseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (554 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 554 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnepulti justiitsminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Mul on suur au tutvustada teile karistusseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, mis on saanud numbriks 554 ja mis põhimõtteliselt muudab Eesti karistusõigust.

Sissejuhatuseks on hea meel tõdeda, et tegemist on väga vajaliku eelnõuga, mis õiguskorda suurel määral korrastab. Enne sisu juurde minemist meenutan natukene ajalugu, seda, kuidas see seaduseelnõu siia saali jõudis.

Üks karistusseadustiku põhjaliku ülevaatamise algatajaid oli eelmine Riigikohtu esimees Märt Rask, kes juhtis probleemile tähelepanu 2010. aasta kevadistungjärgul peetud ettekandes, kus ta rõhutas, et üldpõhimõtetest tulenevalt on karistusõigus *ultima ratio* ehk selline

õigusharu, mille poole pöördumine on vajalik juhul, kui teiste õigusarude regulatiivsest toimest ei piisa. Riigikohtu esimees väitis, et sellest põhimõttest meie seadusloomes paraku eriti pole juhindutud ja see on paratamatult kaasa toonud karistusõiguse devalveerumise. Lubage mul siinkohal meenutada Riigikohtu esimehe sõnu sealtsamast ettekandest. "Tuleb tõdeda, et töajulistest 15–74-aastastest Eesti elanikest on 55,6% kantud karistusregistrisse erinevate väär- ja kuritegude toimepanemise eest. Isikud, kellel on kehtiv karistus või kes on olnud karistatud mõne süüteo eest, moodustavad üle poole elanikkonnast. Nende andmete põhjal võib tõsikindlalt väita üksnes seda, et ainult vastsündinud on karistamata." "Kas inimene sünnib ilma selleks, et võtta vastu oma karistust?" küsis Riigikohtu esimees siin saalis. Lõpuks võttis ta oma kõne kokku järgmiste ettepanekutega. Esiteks, korraldada kõikehõlmav karistusõiguse teaduslik revisjon, et määratleda väärtuspõhiselt karistusõiguse pikemaajalise arengu eesmärgid ja suunad. Teiseks, korrastada kehtivat karistuste süsteemi ja tõsta karistusõigus tõesti *ultima ratio* tasemele. Ja kolmandaks, arendada mittekarakteristliku iseloomuga mõjutusvahendite süsteemi, et vähendada karistatud isikute osa ühiskonnas, luues sellega eeldused süütegudesse tauniva suhtumise kujunemiseks.

Nüüd aga tagasi tänapäeva. Kehtivas õiguses võib lisaks 400 kuriteo- ja väärteokoosseisule karistusseadustikus leida ligi 900 väärteokoosseisu 147 haruseaduses. Seega on meil kokku umbes 1300 erinevat karistusnormi. Karistusregistrisse oli 2013. aasta juuni seisuga kantud 665 607 eri isikut. Sealhulgas isikuid, kellel on kehtiv karistus, oli 261 480. Ainult väärteo eest oli kehtiv karistus 171 194 isikul ja ainult kuriteo eest 39 645 isikul, nii väärteokui kriminaalkorras oli karistatuid 50 641. Kehtiv karistus on seega umbes 20%-l elanikkonnast. Karistusregistrisse on läbi aegade olnud kantud pooled elanikud.

Arvestades asjaolu, et enamiku süütegudest panevad toime tööealised isikud, on karistatud isikute osakaal viimaste hulgas loomulikult veelgi suurem. 2013. aasta suvel jõustunud seadusmuudatuste tulemusel on karistusregistris kehtiva karistusega inimeste arv küll vähenenud, kuid registrisse kantud olnud isikute arv on siiski liialt suur.

Siinkohal võivad paljud küsida, miks nii suur kriminaalkaristuste arv halb on. Ma vastan eelkõige kolme argumendiga. Esiteks ei ole õigusriigile kohane ülemääraselt sekkuda isikute põhiõigustesse ja vabadustesse. Teiseks devalveerib selline suhtumine karistusi ja kolmandaks toob see enesega kaasa õigusselgusetuse, mis omakorda tuleneb meie põhiseaduse määratletuse põhimõttest.

Ühesõnaga, aeg revisjoniks oli küps. Ma soovin siinkohal rõhutada, et tegemist on eelkõige revisjoniga, sest seda eelnõu koostades ei võetud vaatluse alla teo karistatavuse aluseid ega piire karistusõiguse üldosas, samuti ei soovita teha põhimõttelisi muudatusi sanktsioonide süsteemis tervikuna.

2011. aasta alguses alustati Justiitsministeeriumis karistusõiguse ülevaatamist. Moodustati töörühm, kuhu kuulusid õigusteadlased ja praktikud ning mida vedas Tartu Ülikooli professor Jaan Sootak. See töörühm seadis endale kolm põhilist eesmärki. Esiteks, lühendada karistatavate tegude loetelu, kõrvaldada ülekriminaliseerimine ja suurendada haldussunni rakendusala. Teiseks, korrastada karistusõiguse süsteem, kõrvaldada kattuvad kuriteo- ja väärteokoosseisud. Kolmandaks, täpsustada karistatavate tegude koosseisude kirjeldusi. Analüüsi käigus otsis töörühm karistusõigust hinnates vastuseid näiteks järgmistele küsimustele. Kas konkreetset kuriteokoosseisu on üldse vaja? Kui ei, kas siis kustutada see tervikuna või muuta väärteoks? Teiseks, kas kuriteokoosseisu on vaja kitsendada? Kolmandaks, kas ettenähtud sanktsiooni on vaja muuta? Neljandaks, kas väärteokoosseisu on vaja või piisab haldussunnist? Viiendaks, kas vastutusnorm on arusaadav ja õigusselge, kas see vastab nn määratletuse nõuetele?

Komisjon tuli pisut rohkem kui aasta jooksul kokku 23 korral. Kuna kõigi kohtumiste arutelud olid väga sisukad ja põhjalikud, võttis kodifitseerimisprotsess eeldatust pisut rohkem aega, aga tulemus on seda parem ja nüüd lõpuks teie ees. Eelnõus tehakse ettepanek muuta karistusseadustikus üle 200 paragrahvi, kusjuures soovitakse tunnistada kehtetuks 47 koosseisu ja lisada 17 koosseisu. Väärteokoosseise muudetakse 126 haruseaduses. Ma usun, et ajaline raam seab omad piirid ja ma ei jõua kõiki muudatusi teile tutvustada. See töö jääb eelkõige õiguskomisjonile. Ma soovin loomu-

likult neile selleks palju jõudu! Siiski tooksin esile mõningad muudatused, mis võiksid huvi pakkuda, ja seda eelkõige karistusseadustiku üldosast.

Olulise muudatusena kaotatakse ära väärteoprejuditsioon. Kehtivas karistusseadustikus nähakse osa süüteo koosseisude puhul ette vastutus kuriteo eest üksnes sel põhjusel, et sama teo eest on varem kohaldatud väärteokaristust. Korduva väärteo lugemine kuriteoks ei ole karistusõiguslikult aga põhjendatud. Väärteo varasem toimepanemine ei muuda uut väärtegu oma olemuselt raskemaks, selle sisu jääb ikka samaks, ei ületa väärteo raskuse künnist ega ulatu kuriteoga põhjustatud ülekohtuni. Kui tegu on üldjuhul karistatav väärteona, saab see olla karistatav kuriteona üksnes siis, kui karistusseadustikus on selgelt esile toodud teo kriminaliseerivad tunnused, näiteks oluline kahju, suur ulatus või muud sellist.

Eelnõus tehakse ka ettepanek tõsta miinimumpäevamäär 10 euron. Kehtivas karistusseadustikus on miinimumpäevamäär 3,2 eurot, mis tuleneb sellest, et karistusseadustiku vastuvõtmise ajal kehtestati määraks 50 krooni. Siis moodustas see 1/32 alampalgast, aastal 2013 aga 1/100 alampalgast. Miinimumpäevamäärat tahetaksegi tõsta proportsiooninihke kõrvaldamiseks. Miinimumpäevamäärat tõusul on eelkõige kaks mõju. Esiteks tõstab see varavastase väärteo ja kuriteo vahelist piiri. Kui seni oli kriminaalmenetluse algatamise piiriks 64 eurot, siis eelnõu kohaselt saab selleks 200 eurot. Alla 200-eurose kahjuga varavastast süütegu menetletakse eelnõu järgi väärteona, mis tähendab ka seda, et teole vastava karistuse saab määrata kiiremini.

Teiseks mõjutab muudatus kuriteo eest mõistetava rahalise karistuse päevamäärade suurus. Tavaliselt arvestab kohus rahalist karistust mõistes isiku reaalselt sissetulekut, kuid arvestuslik päevamäär ei tohi olla väiksem kui miinimumpäevamäär.

Tõstan siin esile ka juriidilise isiku vastutuse küsimuse. Eelnõu järgi vastutab juriidiline isik kõigi süütegude eest, mida juriidilisel isikul on võimalik toime panna – seda muidugi juhul, kui teo on toime pannud juriidilise isiku juht või pädev esindaja ning juriidilise isiku huvides. Kui juriidiline isik on teinud kõik, et vältida pädeva esindaja poolt teo toimepanemist, siis juriidiline isik süüteo eest ei vastuta.

Lisaks jäetakse juriidilise isiku võimalikest karistustest välja sundlõpetamine. Sundlõpetamine tuleb kõne alla tsiviilmenetluse kaudu, kriminaalmenetluses saab juriidilist isikut edaspidi karistada rahalise karistusega.

Lisatakse säte, mis käsitleb süüteoga tekitatud kahju suurusi. Praegu on kahju suurusjärgu arvutamine seotud palga alammääraga. Oluliseks kahjuks loetakse kahju, mis ületab kehtivat palga alammäära ühes kuus kümme korda. Et kuriteo koosseisu tunnus ei oleks seotud täitevõimu aktiga, täpsemalt siis palga alammäär kehtestamisega, pannakse kahjumäärad karistusseadustikku selgelt kirja. Oluline kahju on üle 4000 euro, suur kahju üle 40 000 euro ja eriti suur kahju üle 400 000 euro.

Karistuste mõistmise, asendamise ja täideviimise kord muudetakse paindlikumaks. Näiteks muudetakse tundide arvu, mis on aluseks vangistuse asendamisel üldkasuliku tööga. Kehtivas seaduses vastab ühele päevale vangistusele kaks tundi tööd. Pärast 2012. aasta lõpus tehtud põhjalikku ühiskondliku töö tundide arvu ja selle töö tulemuslikkuse analüüsi ning teema arutamist Kuriteoennetuse Nõukogu ja kodifitseerimiskomisjoni istungitel leiti, et ühe päeva vangistuse võrdumine ühe tunni üldkasuliku tööga annaks paremaid tulemusi. Väärteokaristuse asendamiseks määratud ÜKT minimaalseks kestvuseks kehtestatakse viis tundi. Eelnõuga lisatakse ka võimalus asendada kuni 30 ÜKT tundi sotsiaalprogrammiga, et motiveerida süüdlasi tegema nii töötunde kui ka osalema programmis. Selleks et luua võimalus rikkumistele paindlikumalt reageerida ja hoida ära väikeste rikkumiste eest vangi saatmist, muudetakse reageerimine üldkasulikku tööd puudutavatele rikkumistele paindlikumaks. Nimelt lisatakse võimalus teha üldkasuliku töö tegijatele väiksemate rikkumiste korral hoiatusi, panna neile lisakohustusi või pikendada töö tegemise tähtaega, arvestades tähtaja üldist piirangut, mis on teatavasti kaks aastat.

Elektroonilise valve tingimusi soovitakse paindlikumaks muuta. Näiteks saab ka elektroonilise valve tingimuste kergemate rikkumiste eest hoiatusi teha. Samuti peame vajalikuks lisada seaduse tasandil alkokontrolliseadme kasutamise võimalusi.

Ennetähtaegse vabastamise osas luuakse alaealistele eritingimused. Alaealine kuulub

kohustuslikult vabastamisele, kui ta on ära kandnud vähemalt pool teise astme kuriteo karistusajast või kaks kolmandikku esimese astme kuriteo karistusajast. Ennetähtaegse vabanemise piir tuuakse alaealiste puhul kuult kuult neljale kuule. Muudetakse ka tingimisi vangistuse katseaegade miinimummäära: ilma kontrollnõueteta katseaega lühendatakse kolmelt kuni viielt aastalt ühe kuni viie aastani, kontrollnõuete määramise korral on katseaeg 18 kuu kuni kolme aasta asemel kuus kuud kuni kolm aastat. Kontrollnõuete määramine muudetakse vajaduspõhiseks. Alaealiste šoki-vangistusele kehtestatakse ülempiir 30 päeva.

Põhilised muudatused on nüüd teile ette loetud. Üksikute koosseisude kohta on kindlasti muudatusettepanekuid, mis Riigikogu liikmete tähelepanu pälvivad, aga ma loodan, et õiguskomisjonist Riigikogu fraktsioonideni ja kõigi liikmeteni jõudev info on piisav. Kui on küsimusi, siis saab neid õiguskomisjonis menetluse raames üksikute koosseisude kaupa lahata.

Usun, et kui eelnõu 554 saab seaduseks, siis see mõjutab meie elu eelkõige tänu sellele, et suureneb õigusselgus, karistusõigus hakkab tõepoolest olema *ultima ratio* ehk viimane abinõu, karistusregistrisse kantud isikute arv väheneb ja väheoluline pole ka see, et täitevvõimul on võimalik tähelepanu suunata tõsisemale ja varjatud kuritegevusele.

Kindlasti tuleb esimese ja teise lugemise vahel õiguskomisjonis pikk ja põnev arutelu. Soovin komisjonile jõudu ning kõik, kellel huvi, tulge õiguskomisjoni kuulama! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Läheme küsimuste juurde. Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Suur tänu, istungi juhataja! Kuna Eesti ühiskond on ülekriminaliseeritud, siis ma pean õigeks, et me seda vähendame. Ilmselt meeldiks see ka Brüsselile. Aga kui kriminaalkuriteoks hakatakse pidama vargust, millega tekitatud kahju on praeguse vähemalt 64 euro asemel üle 200 euro, siis mis te arvate, kui palju võib näiteks kauplustest varastamine kasvada? Poodnikud ütlevad, et kardetakse just kriminaalkaristust ning käiakse poes ringi, kalkulaator peos, ja arvutatakse. Kuidas siis justiitsmi-

nister ja siseminister omavahel kokku lepivad? Teatavasti minister Vaher arvab, et selle piiri tõus on liiga suur.

Hanno Pevkur

Ma juhtisin oma ettekandes tähelepanu 2001. aastale. Kui te võtate ette Riigikogu stenogrammid ja tutvute ehk ka õiguskomisjoni aruteludega, siis näete, et osalenud isikute debatt oli täpselt samasisuline. Tollal, nagu ma ütlesin, 50 krooni moodustas 1/32 töötasu alammäärast. Vastav oli ka üldine hinnatase poodides ja inimeste elatustase. Nüüd, 12 või 13 aastat hiljem, ei ole elatustase enam selline. Nagu ma ettekandes ütlesin, miinimumpäevamääratõus on kahene mõju. Ühest küljest tõepoolest väärteo ja kuriteo piir muutub. Teisest küljest ei ole ma kuidagi rahul sellega, et meie rahalised karistused on nii lebed. Miinimumpäevamääratõus annab võimaluse muuta rahalised karistused karmimaks. Karistused kriminaalkuritegude eest peavad olema mõjusad. Need asjad on omavahel vältimatult seotud.

Võttes kokku meie korraldatud küsitlusi ja uuringuid, kinnitavad Justiitsministeeriumis töötavad analüütikud üheselt, et pisivarguste puhul pole oluline see, kui palju varastatu maksab, vaid eelkõige see, kui lihtne on seda varastada. Loomulikult võib poodnikel nüüd selline hirm tekkida, aga objektiivselt ei ole põhjust eeldada, et edaspidi pisivarguste hulk kõvasti kasvab.

Lõpetuseks ütlen, et ma ei taha kuidagi leppida sellega, et Eesti riigis väärtegu nagu süüteks ei peetagi. See ei ole nii! Väärteo eest on võimalik inimene 30 päevaks arestikambri saata, ka rahalised karistused on päris karmid. Mitmes riigis väärteo ja kuriteo vahel piiri ei tõmmata, vaid räägitakse süütegudest, räägitakse karistatavatest tegudest. Vargus on karistatav tegu, vargus on süütegu. Otsuse, et me nimetame selle väärteoks, tegi Eesti riik sellepärast, et seda on siis võimalik kiiremini menetleda. Aga kuidagi ei saa leppida suhtumisega, et vargus ei ole edaspidi enam vargus. Vargus jääb varguseks. Kui te varastate võõra asja, siis on see vargus ja sellele järgneb karistus. Ja kui me vaatame kohtupraktikat ja karistusi pisivarguste eest, siis näeme, et korduvalt varastavad pisivargad võivad minna kriminaal-

korras karistatuna vanglasse. Mina siin selles mõttes probleemi ei näe.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Me kindlasti jõuame seda kõike veel komisjonis arutada, aga ma küsin praegu teie poliitilist seisukohta. Sa märkisid väga õigesti, et karistusõiguslik sekkumine on äärmuslik vahend ja et rohkem peab olema võimalust tegeleda varjatud ja raske kuritegevusega. Kui me räägime perversivallast, siis selle varjatus on erinevate uuringute andmetel Eestis 70–80%. Perversivalla käigus toime pandud tapmiste arv suureneb. See on praegu üks kolmandik mõrvadest ja iga aastaga see näitaja suureneb. Seetõttu on mul niisugune küsimus. Seletuskirjas on öeldud, et uus tekst on kompromiss, et mitte koostada eraldi paragrahvi perversivalla jaoks, nagu rahvusvahelised soovitusel ette näevad. Minu küsimus on, kelle või mille vahel kompromissi mõeldakse. Paljudes teistes koosseisudes lähi- või sõltuvussuhet kui raskendavat asjaolu ei nimetata.

Hanno Pevkur

Kehalise väärkohtlemise paragrahv ehk § 121 oli kodifitseerimiskomisjonis päris pikalt arutluse all. Kaaluti erinevaid sõnastusvariante, erinevaid versioone, kuidas seda kõike peaks käsitlema, näiteks kas vägivallakuritegusid tuleks rohkem lahterdada või mitte. Kodifitseerimiskomisjon sõnastas selle paragrahvi kompromissina, arvestades seejuures ka ettepanekuid, mis kirjalikult tulid. Kehtivas karistusseadustikus, nagu sa ise väga hästi tead, eraldi perversivalda või sõltuvussuhtega seotud vägivallada üldse ei käsitleta. Nüüd tuakse § 121 teises lõikes sõltuvussuhtes toime pandud vägivallategu eraldi sisse raskendava asjaoluna ja sellega on antud selge signaal, et perversivalla juhtumid saavad erilise käsitlemise.

Ka 2013. aasta kriminaalstatistikast on näha, et politseitoos on juba muutusi märgata. Selles osas ma olen sinuga sada protsenti nõus. Perversivalla juhtumite kohta on mul viimased andmed kausta vahel. Võin näidata eelmise aasta andmeid – mul ei ole lihtsalt neid siin kaasas –, mitu protsenti on viimase ohvriuurin-

gu järgi latentsus ja millised on tegelikud näitajad. Saadan need hea meelega elektrooniliselt, kui on soov. See kogumik ilmub kohe, umbes paari kuu jooksul – vist järgmisel nädalal läheb see trükki. Seal saab siis täpseid graafikuid ja muid slaide näha. Aga perversivalla puhul, jah, oli niisugune kokkulepe.

Pärast eelnõu üleandmist parlamenti oleme juba teinud ühe kohtumise, kus olid kohal ka naiste ümarlaura liikmed. Seal sai täiendavalt arutatud, kas peab veel midagi korrigeerima. Usun, et me jätkame seda debatti ka õiguskomisjonis, siis saame mõelda, kas see sõnastus on kohane või mitte. Mulle tundub, et see on piisavalt hea. Vägivallavorme on väga erinevaid ja kui me neist igaühe kohta teeme eraldi paragrahvi, siis võime hätta sattuda. Praegu on kompromiss selline, et teise lõike kaudu on lähisuhtevägivald seaduses fikseeritud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Rääkisite sellest, et eelnõus suureneb kuritegude puhul karistuse miinimumpäevamäär 3,2 eurost 10 euron. Advokatuuri hinnangul on trahvi suurenemine suunatud töökama ja ütleme nii, edukama inimese vastu. See, kes ei taha maksta, ei maksa, ja kellel ei ole, millega maksta, ka ei maksa. Nii ma küsingi, kui suured summad on riigil jäänud saamata nendest rahalistest karistustest, mis kohus on inimestele määranud?

Hanno Pevkur

Täitemenetluse statistika on siin infotunnis läbi käinud, aga seal ei saa ju kõike kokku võtta, tuleb trahvid eraldi lahti lüüa. Täitemenetluses on tsiviilnõuded, aga ka otseselt kriminaalkahju hüvitamised, kui kahju on suhteliselt väike ja kriminaalmenetluste raames on esitatud tsiviilnõuded. Mul ei ole neid arve täna kaasas, aga kui on soovi, ma võin need teile meiliga saata. On olemas liikide kaupa statistika, milline on ühes või teises liigis täitemenetluses olevate nõuete suurus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul, teine küsimus!

Marika Tuus-Laul

Suur tänu, proua istungi juhataja! Vaatame, kui palju on väärtegade toimepanijad riigile võlgu: praegu on maksmata 13 miljonit, pluss kriminaalasjades veel 95 miljonit. Tekib küsimus, et kui me rahalisi karistusi suurendame, kuidas siis loodetakse seda raha kätte saada? Kui juba neid väiksemaid summasid kätte ei saada, kuidas see võiks siis suuremate summade puhul õnnestuda? Jääb tunne, et riik lihtsalt püüab leida täiendavat võimalust raha juurde nõuda.

Hanno Pevkur

Siis on teil küll täiesti vale mulje jäänud. Kas teie ettepanek on karistusi mitte karmistada? Kui nii, siis on teil võimalik see muudatusettepanek eelnõu menetlemise käigus teha. Mina seda eelnõu algatajana kindlasti ei toeta. Ma arvan, et karistused peavad olema mõjusad, ja mõeldes, kuidas need oleksid mõjusad, on põhjaliku läbikaalumise tulemusel jõutud lahenduseni, et päevamäär hakkab 3,2 euro asemel olema 10 eurot. Siin ei ole minu meelest midagi rohkem arutada. Mis puutub raha kättesaamisse, siis loomulikult täitemenetlejad teevad oma tööd edasi. Ka infotunnis me avaldasime mõtteid, kuidas seda võiks parandada. Kindlasti tehakse selle kohta veel ettepanekuid. Kahjuks on Eestis, nagu ma ka infotunnis ütlesin, inimesi, kes seaduse täitmisest lugu ei pea. Ma möönan, et tihtipeale inimesel ei ole selleks raha või muud vara, ent seal on alati mängus üks aga: inimene pani toime kuriteo või väärteo. Kui inimene oleks käitunud seaduskuulekalt, siis ei oleks talle trahvi või kriminaalkaristust rahalise karistusena määratud.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Kehtiva seaduse alusel on nii kuriteo kui ka väärteokatse puhul seaduses sätestatud juhtudel võimalik arvestada kergendavaid asjaolusid. Eelnõuga lisatakse § 25¹, kus seda otseselt välja toodud ei ole. Kas kehtiva seaduse põhimõtte arvestada kuriteo- või väärteokatse puhul vahel kergendavaid asjaolusid jääb jõusse?

Hanno Pevkur

Paragrahv 25¹ on üldosas ja räägib sellest, et peale kuriteokatse on võimalik karistada ka väärteokatse eest. Seda põhimõtet praegu veel kehtivas karistusseadustikus ei ole. Mis puutub kergendavatesse ja raskendavatesse asjaoludesse, siis need sätted ei ole muutmisele läinud. Paragrahv 25¹ sätestab konkreetselt selle, et ka väärteokatse on karistatav.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Ma küsin nende probleemide valguses, mis täna infotunnis jutuks olid ja millest on ka meedias väga palju räägitud. See puudutab elatisvõlgnikke. Karistusseadustiku § 169 ütleb, et vane ma kuritahtliku kõrvalehoidumise eest oma nooremale kui 18-aastasele lapsele või täisealiseks saanud, kuid abi vajavale töövõimetule lapsele kohtu poolt väljamõistetud igakuise elatusraha maksmisest karistatakse rahalise karistuse või kuni üheaastase vangistusega. Eelnõus, mida te praegu tutvustate, on "kuritahtlik" vahetatud sõnaga "teadvalt". Kuidas teile tundub, kas säärane pisiparandus viib selle probleemi kõrvaldamiseni või peaksime komisjonis veelgi tõsisemalt üheskoos otsima mingeid muid lahendusi?

Hanno Pevkur

Ütleksin, et tegemist ei ole pisiparandusega. Kui lähtuda tähtede arvust paragrahvis, siis on see tõesti pisike parandus, aga kui võtame sisu, siis mitte. Kehtiv õigus peab elatise mittemaksmist kriminaliseerimise aluseks, kuna näeb selles kuritahtlust. Kuritahtluse tuvastamine praktikas on olnud äraütle mata keeruline, kui mitte võimatu. Alati leiab inimene aluse kinnitada, et kõrvalehoidmine elatise mittemaksmisest ei ole kuritahtlik, vaid seotud raske majandusseisuga. Praeguses sõnastuses on seda sätet väga raske täita.

Sellest, et me asendame sõna "kuritahtlik" sõnaga "teadev", me eeldame väga suurt nihet. Ootame seda eelkõige loomulikult preventiivsel eesmärgil. Politseitöötajad kinnitavad, et kui on esitatud kuriteoavaldus elatise mittemaksmise kohta, siis juba ainuüksi avalduse esitamine on pannud asjaosalisi paremini

maksma. Aga paljudel juhtudel politsei ei saa neid avaldusi menetleda, sest tegu peab olema kuritahtliku käitumisega. Kui nüüd keegi tahtlikult hoiab elatise maksmisest kõrvale ja on selgelt teada, et tal tegelikult vara on, siis see muudab politsei ja ka prokuratuuri jaoks olukorra lihtsamaks. Usun, et ennetava meetmena on sel märksa suurem mõju ja inimesed, kes ei maksa elatist, hakkavad seda paremini tegema.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Kõiksugu pahategusid võib peale füüsilise isiku korda saata ka juriidiline isik. Ta võib petta, varastada, tekitada ühiskonnale kahju ja nagu igasugune kahjur tuleb ta ära hävitada. Siia maani oli võimalus rakendada karistusena juriidilise isiku sundlõpetamist, eelnõuga kaotatakse see ära. Kas ministeerium ei arva, et sellise karistuse ärakaotamine annab ühiskonnale signaali, et ettevõtet ei saagi karistada, kuigi kuritegude toimepanek on saanud tema tegevuse osaks?

Hanno Pevkur

Ei arva, ja seda mitmel põhjusel. Esiteks, sundlõpetamine tähendab sisuliselt seda, et vastutavat isikut enam ei ole. Kui me räägime mõjusast karistamisest, siis juriidilise isiku puhul ei ole eesmärk niivõrd tema tegevus lõpetada ja lugeda sellega juhtum ammendatuks, kuivõrd see, et anda juriidilisele isikule signaal, et ta on rikkunud seadust ja see on kriminaalkorras karistatav. Selle eest on ette nähtud karistus, ja see karistus on majanduslik. Sundida ettevõtet tegevust lõpetama ei ole kuigi mõjus ega otstarbekas. On ju meil võimalik 18 minutiga uus ettevõtte asutada. Otsarbekas on määrata rahaline karistus, mis mõjutab ettevõtet majanduslikult, ja see raha ka sisse nõuda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud minister! Paragrahv 113 on lihtne ja lakooniline,

aga kas see on häirekell ettevõtjate jaoks? Ma kirjeldan ühte olukorda, mis võib vabalt igal pool ette tulla. Ettevõtte territooriumil on vana ja ei tea millal tehtud auk, mis on pealt katmata. Üks töötaja kukub sinna sisse ja sureb. Samas keegi pole tal käskinud sinna minna. Kuni tänase päevani just nagu kedagi karistada ei olnudki. Kas nüüd peavad firmad olema valmis selleks, et neile saab niisuguste juhtumite puhul hakata määrama kopsakaid rahalisi karistusi?

Hanno Pevkur

Kui ettevõtte on vara omanik, sealjuures kinnistu omanik, siis ta peab oma kinnistul tagama heakorra. Kui see ei ole tagatud ja selle tõttu on kellegi tervis kahjustada saanud või keegi surnud, siis loomulikult juriidiline isik peab selle eest vastutama. Firma peab arvestama sellega, et kui ta ei ole täitnud oma omanikukohustust territoorium korras hoida, vajaduse korral selle ümber piire ehitada jms ning tema tegevusetuse tagajärjed – tegevusetus on samamoodi tegu – on rasked, siis sellele järgneb karistus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Anvelt, teine küsimus!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Ma küsin ühte asja, mis otseselt selles eelnõus ei kajastu. See puudutab lapsi kui võimalikke sekundaarseid ohvreid perevägivalla juhtumite korral. Ka mitmesugustes rahvusvahelistes dokumentides, näiteks ühes konventsioonis, mille nimi mul hetkel meelde ei tule, on kirjas, et see võiks olla raskendav asjaolu või omaette koosseis. Kuidas on sinu suhtumine? Karistust raskendavate asjaolude loetelus on meil hulk asjaolusid, näiteks süüteo toimepanemine sõjaseisukorra ajal või üldohtlikul viisil. Kas ei võiks selles loetelus olla ka perevägivalla toimepanemine lapse juuresolekul?

Hanno Pevkur

Seda on arutatud ja ma usun, et meil on mõistlik seda õiguskomisjonis edasi arutada. Loomulikult on perevägivalla korral ohvrite hulk suur. Ohver ei ole ainult see, kellele on tekitatud füüsiline vigastus, kui laps vägivalda pealt näeb, siis on temagi kuriteo ohver. Kui

inimene vägivallatses oma abikaasa kallal laste juuresolekul, on ohvrite hulk suurem ja see on juba raskendav koosseis. Kas sätestada see selge sõnaga? Arvan, et võiksime selle õiguskomisjonis läbi arutada. Ma jätan selle mõtte meelde, aga praegu on, nagu sa ka ise väga hästi kursis oleva inimesena tead, kehalist väärkohtlemist käsitlev § 121 just sellise sõnastusega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev, teine küsimus!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Härra minister! Paragrahviga 60¹ lisatakse karistusseadustikku põhimõtte, milleks on tegevkahetsus. Selle alusel antakse kohtule kaalutusõigus teo toimepanija karistust vähendada või ta karistusest hoopiski vabastada, kui isik on vabatahtlikult loobunud teo edasisest toimepanemisest. Näiteks nõustus altkäemaksu võtma, aga hiljem vaatas, et vähe antakse, ja ei võtnud vastu. Kas kohtuniku võimalused rakendada tegevkahetsuse puhul lubatud kaalutusõigust on kuidagi reglementeeritud või on see puhtalt kohtuniku sisetunde küsimus, millest ta lähtub, kas oma elukogemustest või millestki muust?

Hanno Pevkur

Karistusseadustik on tervik. Ärge võtke seda ühte lisatud paragrahvi ette ega tehke selle pinnalt järeldusi! Mis puutub süüdistuse esitamisse, siis pärast asja kohtusse jõudmist on võistlevas menetluses kaks poolt. Kui kohus jõuab veendumusele, et on võimalik seda paragrahvi kasutada, ja üks pooltest seda taotleb, siis kohus seda ka teeb. Kohus on kindlasti võimeline hindama, kas taotlus on põhjendatud ja kuulub rahuldamisele või mitte.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Võsa, teine küsimus!

Peeter Võsa

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud minister! Mulle väga meeldis tähelepanek, et seadus on tervik. Aga seadus peab olema ka praktikas rakendatav – kas seadus ise või koosmõjus teiste õigusaktidega. Vastu võetud, kuid veel jõustumata korrakaitseaduses on

kirjas, et avalikus kohas, näiteks bussis, on keelatud õhu saastamine teist isikut oluliselt häirival viisil. Täna arutame eelnõu, mis peaks sätestama, mis saab siis, kui inimene siiski on seadust rikkunud ja bussis haiseb. Palun öelge, mida saab tulevikus politsei teha nende inimestega! Millise karistuse saab karistusseadustikus määrata nendele inimestele, kes bussis haisevad?

Hanno Pevkur

Tuleb ikkagi lugeda kõigepealt sedasama korrakaitseadust. Korrakaitseadus annab üldkorrakaitseorganile, st politseile õiguse sekkuda, kui keegi rikub avalikku korda. Samas, korrakaitseadus sätestab ühe põhimõttena ka selle, et üldreeglina korrakaitseorgan sekkub, kui avaliku korra rikkumine on toime pandud teisi häirival viisil. Teisisõnu, kõigepealt tuleb tuvastada, et kaaskodanikke on häiritud, ja seejärel tuleb mõelda, kuidas karistada, kui see on vajalik. Mina isiklikult piirduksin politseiametnikuna sellisel juhul hoiatusega, mis on uues väärteomenetluse seadustikus sätestatud. Ma paluksin halvasti lõhnaval inimesel bussist lahkuda ja ennast korda teha. Alati ei ole ju karistamine eesmärk. Usun, et ka teie toodud näite puhul ei ole eesmärk inimest karistada selle eest, et ta on elu hammasrataste vahele sattunud ega ole saanud ennast pesta. Eesmärk on, et kõik saaksid ühistransporti kasutada, ilma et seda miski häiriks. Seetõttu ma detaile puudutavasse vaidlusse ei laskuks, aga üldiselt ma ei näe kõnealuse juhtumi puhul vajadust inimest kriminaalkorras või väärteokorras karistama hakata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Ma tänan, proua eesistuja! Austatud minister! Ma vaatan 9. peatüki 1. jagu, mis käsitleb eluvastaseid süütegusid. Paragrahvi 113 on lisatud, et tapmise eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, karistatakse rahalise karistusega. Kas te olete nõus natuke lahti seletama, mida siin täpsemalt silmas peetakse? Kas juriidiline isik vastutab selle eest, et on ettevaatamatusest põhjustanud kellegi surma, või mis tingis selle täienduse?

Hanno Pevkur

Mitte ainult § 113, vaid ka väga paljudesse teistesse paragrahvidesse on lisatud juriidilise isiku vastutus. Tegu on olnud põhimõttelise vaidlusega selle üle, kas juriidilist isikut saab karistada või mitte. Kolme aasta pikkuse töö käigus on kujunenud selge arusaam, et kui juriidilist isikut on mõne teo eest võimalik karistada, siis see vastutussäte karistusseadustikku ka lisatakse. Sellest tuleneb ka kataloog paragrahvidest, kus juriidilise isiku vastutus on kirjas. Tapmise puhul on väga lihtne näide: tapmine tellitakse juriidilise isiku kaudu ja selle eest makstakse juriidilise isiku kontot kasutades. Ja ongi tegu juriidilise isiku vastutusega. Loomulikult on ka teo toimepanija, kes otseselt tapmise eest vastutab, aga teo tellijast juriidiline isik saab samuti karistada. Nii et igal juhul juriidilise isiku vastutus on siin olemas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Väino Linde!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister! Esmalt aitäh ausate ja põhjendatud vastuste eest! Ma pole kindlasti dekriminaliseerimise vastu, aga olen lugenud ajalehest, et eelnõu seadusena jõustudes võib juhtuda nii, et kui sisse murda maakodudesse või suvemajadesse, kus alaliselt ei elata, seal laamendada, lõhkuda ja varastada, nii et kahju jääb alla 200 euro, siis ei ole see enam mitte kuritegu, vaid väärtegu. Võib ju ka nii, aga teades, et maal on politseinikke väga vähe, neil on käed-jalad tööd täis, tekib küsimus, kuidas saab neid väärtegusid uurida, kui süüdlasi ei ole kuigi kerge tabada? Kannatanutel võib olla tunne, et riik on nad otsekui puu alla saatnud. Süüdlastele aga võib jääda mulje, et sääraustes tegudes pole midagi hullu. Kuidas sellega on?

Hanno Pevkur

Küsimus puudutab eelkõige paragrahvi, mis käsitleb omavolilist sissetungi. Omavolilise sissetungi puhul räägib nii kehtiv õigus kui ka eelnõu eluruumist, aga mitte ainult. Omavolilise sissetungi puhul ei ole tähtis, kas tegemist on suvila, aiamaja või lihtsalt majaga, kus väga tihti ei viibita. Küsimus on, kas kuriteoga tekitatud kahju on vähemalt 200 eurot või

vähem. Aknaklaasi lõhkumine ei pruugi tekitada kahju vähemalt 200 eurot ja mingite lõhutud esemete koguväärtus ei pruugi ulatuda 200 euroni. Ongi nii, et kui kahju jääb alla 200 euro, siis me räägime vandaalitseemisest. See ei pruugi olla toimunud kusagil suvilas, see võib olla toimunud näiteks tänava peal. Kui autoklaas lüüakse sisse, siis on samamoodi tegemist vandaalitseemisega. Sama lugu on ka omavolilise sissetungiga autosse, kui kahju on vähem kui 200 eurot ehk klaas on sisse löödud, aga on kohe minema joostud.

Ma olen kommentaaridest lugenud, et sellisel juhul justkui ei saagi midagi teha. Aga saab ikka. Tegemist on süüteoga ja inimesed on öelnud, et nad ei saa kuskilt kahjusummat kätte. Sellega ma päris nõus olla ei saa. Isegi kui me räägime kriminaalmenetlusest, on ikkagi tekitatud kahju vaja sisse nõuda. Seda saab teha tsiviilhagiga, mille võimalus jääb endiselt alles. Küsimus on eelkõige selles, kas süüteo toimepanijad avastatakse. Kui nad avastatakse, siis peab omanik nende vastu esitama tsiviilhagi tekitatud kahju kompenseerimiseks. Selles mõttes ma sisulist probleemi ei näe. Pluss on veel see, et kahju ulatuse võib määratleda nõu liidetud kujul. Kombineerides väärteomenetlust, kriminaalmenetlust ja tsiviilmenetlust, saab süüdlase tuvastamisel ja kättesaamisel teda karistada ning temalt kahju välja nõuda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom, teine küsimus!

Yana Toom

Ma tänan, proua eesistuja! Austatud minister! Paragrahv 119¹ annab võimaluse karistada inimest, kes on osalenud kakluses. Seletuskirjas on näide, et mingi seltskond tarvitas alkoholi ja hommikul on üks inimene, kelle suhtes tarvitati vägivalda, surnud. Selles olukorras on isiku süüd välistav asjaolu, kui ta tõmmati kaklusesse tema tahte vastaselt. Kas on mõeldud, kellena selline säte käsitab inimest, kes läks kaklust laiali ajama? Kas ta tahtis või ta ei tahtnud kakluses osaleda?

Hanno Pevkur

Loomulikult, iga kriminaalasja puhul tuleb kõike tõendada ja tuvastada tegelikud asjaolud. Kui neid ei õnnestu tuvastada, siis ei saa ka süüdistusega kohtusse minna. Te tõite näite,

kui ainult üks isik ütleb, et ta läks kaklust lahutama, ülejäänud ütlevad, et ta lõi niisama kaasa. Kui on võimalik selgeks teha, mis tegelikult juhtus, siis loomulikult ei hakata karistama isikut, kes läks kaklust laiali ajama. See paragrahv on seletuskirjas kõige paremini lahti seletatud. Purjus seltskond avastab hommikul mitte midagi mäletades ärganuna, et üks neist on surnud. Siis ongi küsimus selles, keda ikkagi karistada. Kui on sellised asjaolud, on loomulikult äraütlemata keeruline näidata näpuga ühele inimesele ja öelda, et tema on süüdi. Aga muidugi on süüdistuse esitamiseks võimalik teha ekspertiise ja nende tulemusel selgub sageli ka tõde.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu, minister Hanno Pevkur! Rohkem ettekandjale küsimusi ei ole. Ma kutsun kaasettekandeks kõnetooli õiguskomisjoni liikme Kalle Jentsi.

Kalle Jents

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Õiguskomisjon arutas seda eelnõu 14. jaanuaril. Arutelul osalesid justiitsminister Hanno Pevkur, tema nõunik Madis Timpson ja ase-kantsler Kristel Siitam-Nyiri. Minister andis komisjonile ülevaate põhimõttelistest muudatustest, nii nagu tänagi siin suures saalis. Olgu ette öeldud, et kuna seaduseelnõu on väga mahukas ja tegu on ka nn haruseaduste muutmisega, siis süvitsi me mitmesuguste süütekoosseisude muudatustesse ja uute koosseisude sisse ei jõudnud minna. Me otsustasime, et teeme seda esimese ja teise lugemise vahel, ootame ära kõik parandusettepanekud ja ka huvigruppide ideed-mõtted ning olenevalt sellest, kui palju neid on, läheme teemade kaupa edasi. Aga me jõudsime arusaamisele, et tegemist on kahtlemata väga hea eelnõuga. Mitmed mõisted muutuvad märksa konkreetsemaks, koosseisud arusaadavamaks. Ma ei hakka kõike kordama, minister juba rääkis põhimõttelistest muudatustest.

Komisjon otsustas teha ettepaneku võtta eelnõu täiskogu istungi päevakorda 29. jaanuaril, määrata muudatusettepanekute tähtajaks 12. veebruar kell 17 ja ettekandjaks Kalle Jents. Kõik need ettepanekud tehti konsensussega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Teile on üks küsimus. Väino Linde, palun, teie teine küsimus!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Öeldakse, et jonn on jumalast, kangus kura-dist. Küsin sinu kui komisjonipoolse ettekandja käest, kas komisjon peatus eelnõu ette valmistades ka sellel probleemil, mille kohta ma enne härra ministrilt küsisin. Mõtlen sisse-murdmisi maakodudesse või suvemajadesse, mis ei ole alalised eluruumid. Kuidas ikkagi kannatanutele tõestada, et riik nendest hoolib ja süüdlased saavad teenitud karistuse? Kas võiks mingisugust sätet mõnevõrra muuta, võrreldes eelnõu algse tekstiga või see ei ole asjakohane?

Kalle Jents

Isegi kui sellekohast parandusettepanekut ei tule, on ikkagi kohane komisjonis kõik teemad, mis siin täna küsimuste-vastuste voorus kõlasid ja mis on meedias tõstatatud, läbi arutada. Üks neist on varguse puhul väärteo ja kuriteo piir ning teine just nimelt too sisetungimise teema. Komisjonis me veel ei ole seda arutanud, aga minu meelest on seal kaks momenti. Kõigepealt, see kvalifitseerub kuriteona, kui kasutatakse vägivalda. Mida me mõtleme vägivalda all, ka seda võib natuke arutada. Kas vägivald on ainult füüsiliselt kellegi kallale minek või on see näiteks ka ukse mahalõhkumine, kui tungitakse ruumi. Väärteoga võiks tegu olla, kui suvilasse või näiteks garaaži ilmub kutsumata purjus külamees, jaurab seal ega lähe ära. Nagu siingi kirjas on, see on tõesti väärtegu. Aga kui keegi murrab suvilasse sisse ja tal jääb vargus sooritamata, sest ta lihtsalt ei jõudnud midagi varastada, siis kahtlemata on see olemuselt kriminaalkuritegu. Nii et siin on kaalumise koht. Teine asi on eluruumi küsimus. Ma ei tea, eks seegi on tõlgenduse koht – suvilas ikkagi elatakse, paljud inimesed elavad seal suure osa aastast. Kindlasti kogu eelnõu vajab põhjalikku arutelu ja ma arvan, et me leiame küsimärkidega kohad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valdo Randpere!

Valdo Randpere

Hea ettekandja! Esitan lihtsalt stenogrammi täiendamise ja täiustamise eesmärgil küsimuse, et sa jätsid nimetamata, kas komisjon teeb Riigikogu saalile ka mõne ettepaneku, mida selle esimese lugemisega teha.

Kalle Jents

Aitäh! Hea kolleeg, näed, minu puhul lööb ikkagi kogenematus välja. Komisjon teeb konsensusega ettepaneku esimene lugemine lõpetada. Muudest komisjoni otsustest ma teid juba informeerisin.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu, Kalle Jents! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 554 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määrän eelnõu 554 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 12. veebruaril kell 17.

6. Perekonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (546 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud perekonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 546 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli justiitsminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud istungi juhataja! Hea Riigikogu! Nagu eelmise eelnõu puhul, on kindlasti ka selle eelnõu puhul tegemist väga hea ja ka väga vajaliku eelnõuga. Loomulikult ei ole siin saalis olijatele mingi uudis, et ministriumid jälgivad ja teatud aja järel analüüsivad, kuidas üks või teine seadus töötab, millised on ilmnunud kitsaskohad ja kas on sätteid, mida saab paremaks muuta. Perekonnaseaduse puhul, mis jõustus 1. juulil 2010, on samamoodi läinud.

Selle eelnõu väljatöötamise eesmärk oli selgitada ja täpsustada perekonnaseadust lähtuvalt seaduse esimese kolme kehtivusaasta jooksul ilmnunud rakendusprobleemidest ja

parandada pisivead, et tagada seaduse tõrgeteta toimimine ning sätete üheselt mõistetavus. Selleks edastati 2012. aastal eri asutustele arvamuse esitamiseks perekonnaseaduse rakendamise seotud küsimuste analüüs (nimetagem seda edaspidi kontseptsiooniks). Tolles kontseptsioonis toodi peatükkide kaupa välja sätteid, mis Justiitsministeeriumi hinnangul praktiliselt ei oleksid toimivad ja probleeme on tekitanud, ning pakuti välja valikud edasiseks tegutsemiseks. 2013. aasta keskel saatsime perekonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kooskõlastamisringile. Nüüdseks ongi eelnõu jõudnud järgmisesse etappi ehk teie ette.

Annan ülevaate olulisematest muudatustest. Esiteks sätestatakse erisused õiguslike tagajärgede osas juhul, kui abikaasad on abielu kestel toimunud soovahetuse tagajärjel samast soost. Sel juhul käsitatakse abielu kuni kehtetuks tunnistamise kohtuotsuse jõustumiseni kehtivana ning õiguslikud tagajärjed on analoogsed olukorraga, kus abielu lõpeb kehtetuks tunnistamise kohtuotsuse jõustumisel. Abielu kehtetuks tunnistamise hagi esitamise õigus antakse ministrile.

Teiseks, eelnõuga täiendatakse lapse ema abikaasa isaduse eelduse välistamise aluseid. Muudatuse kohaselt ei kehti abikaasa isaduse eeldus lisaks senisele abikaasade ühisele avaldusele ka juhul, kui lapse on eostanud teine mees ning see teine mees võtab isaduse omaks. Seega ei ole lapse emal enam vaja abikaasa nõusolekut selleks, et lapse tegelikult eostanud mees saaks isaduse ka tegelikult omaks võtta.

Kolmandaks muudetakse ülalpidamiskohustuse regulatsiooni. Täpsustatakse ülalpidamist saama õigustatud isikute ja ülalpidamiskohustuslaste järjekorda. Õigustatud isikute järjestuses pannakse paika last hooldava lahutatud abikaasa, lapse sünni puhust ülalpidamist saama õigustatud vanema ning lahutatud abikaasa positsioon. Ülalpidamiskohustuslaste järjestuses määratakse kindlaks lapse sünni puhust ülalpidamist andma kohustatud isiku positsioon ning muudetakse selgemaks lapsendaja ja bioloogilise vanema järjestus ülalpidamiskohustuslasena olukorras, kus vanem on andnud lapsendamiseks nõusoleku.

Neljandaks täpsustatakse ülalpidamiskohustuse raames tekkiva asenduskoohustuse regulatsiooni, et tagada teiste sugulaste asendus-

kohustuse teke selgemalt ka alaealise lapse ülalpidamiseks, kui alaealise lapse vanema vastu ei ole võimalik ülalpidamiskoost etitada või kui ülalpidamise väljamõistmist või sissenõudmist on temalt ülemäära raske saavutada. Asenduskohustuse regulatsiooniga hõlmatakse ka abikaasa, lahutatud abikaasa ja lapse sünni puhust ülalpidamist andva kohustatud isiku ülalpidamiskohustus puhuks, kui kohustatud isikult ei ole võimalik ülalpidamist saada või seda on äärmiselt raske saavutada. Samuti sätestatakse sel juhul kohalduva tagasinõudeõiguse tekkimise alus, mis annab tagasinõudeõiguse nii eespool nimetatud isikute jaoks kui ka nende vastu.

Tehakse erand ühist hooldusõigust omavate vanemate ühisest esindusõigusest ning vanemal võimaldatakse last üksinda esindada lapse igapäevaelu asjades tehtavates toimingutes. Lisatakse ka üldine põhimõte, mis selgitab, et hooldusõiguslikud vanemad võivad kokku leppida ühisesindusõiguse teostamise korraldamises. Sellega seoses jäetakse seadusest välja teise vanema nõusoleku eeldus, kui vanem last üksinda esindab, mis kohaldus senini piiritlemata juhtudel.

Kui alaealise või täisealise eestkostetava eestkostjaks tuleb määrata valla- või linnavalitsus, on kohtul edaspidi võimalik rahvastikuregistri kandest lähtumise asemel kaaluda, milline valla- või linnavalitsus on selle inimesega kõige tugevamalt seotud. Seadusesse on lisatud ka näidisloetelu, mida võib tugevamaks seoseks pidada. Ja viimaseks tooksin esile, et eestkostjale antakse erandina võimalus teha eestkostetava nimel väärtpaberitehinguid kohutu nõusolekuta, kui ta on need väärtpaberid eestkostetavale enda vahendite arvel kinkinud. Regulatsioon laieneb ka sel viisil omandatud väärtpaberite arvel tehtavatele edasistele väärtpaberitehingutele.

Ma usun, et olete nüüd saanud ülevaate põhilistest eelnõuga tehtavatest muudatustest, õigemini isegi kõigist muudatustest. Me kindlasti toetame õiguskomisjoni ettepanekut esimene lugemine lõpetada ja eelnõuga edasi liikuda. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Asume nüüd küsimuste esitamise juurde! Peeter Võsa, palun!

Peeter Võsa

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud minister! See seadus reguleerib kenasti ära olukorra, kui üks lapsevanem muudab oma sugu. Samasooliste kooselu on selle seaduse alusel võimalik konkreetselt ja võib-olla isegi üsna julmalt lõpetada. Aga kui on selline eluline olukord, et mõlemad vanemad on oma sugu muutnud, mismoodi seadus selle lahendab?

Hanno Pevkur

Kui mõlemad isikud on muutnud oma sugu ja ametlikult ka isikukoodi muutnud, siis see tähendabki seda, et nende abielu on tühine. Nad peavad abielu uuesti sõlmima. Nende abiellumine on aga endiselt võimalik, sest ühel on mehe isikukood ja teisel naise isikukood. Perekonnaseaduse § 1 sätestab, et abielu sõlmitakse mehe ja naise vahel ning kui nad on seaduse silma ees mees ja naine kas bioloogiliselt või siis soovahetuse tulemusel, siis see tähendab, et neil on võimalik seaduslik abielu sõlmida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Ka mul on küsimus § 9 lõike 1 kohta. Mis on selle muudatuse tinginud? Kas on ilmnenud, et seda punkti on sageli hakatud ära kasutama või on algatatud mingid kaasused? Ajakirjandus on teemat suhteliselt vähe kajastanud. Meedia andmetel on olnud ainult üksikud juhud aastas, tavakodanikust kuni ministeeriumi kantslerini välja, aga erilisi probleeme ei ole kuulda olnud. Mis selle muudatuse on tinginud? Ja kui tõepoolest on tegu lapsi omava ja kasvatava perekonnaga ning üks nendest vahetab sugu, miks nende abielu ei võiks siis jätkuda? Miks peaks selle soovahetuse tõttu katkestama, kui nad ise tahavad niimoodi jätkata?

Hanno Pevkur

Neil ei ole takistusi kooselu jätkamiseks. Aga kehtiva perekonnaseaduse § 1 sätestab, et abielu sõlmitakse mehe ja naise vahel. See on imperatiivne nõue ja tähendab seda, et kui see abielu eeldus on ära langenud ehk tegu ei ole mehe ja naisega, siis abielu nende kahe ini-

mese vahel olla ei saa. Nende abielu tuleb kehtetuks tunnistada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Eelmine küsija esitas selle küsimuse ära, mis mul oli. Aga, härra minister, millal me siis lahendame selle olukorra? Millal me seadustame kahe samast soost isiku kooselu? Mis plaanid Justiitsministeeriumil sellega on? (Sumin.)

Hanno Pevkur

Aitäh! Siinkohal oleks paslik saalis ringi vaadata, mis toimub. Aga ütlen sellele küsimusele vastuseks oma subjektiivse arvamuse ja võin öelda ka Reformierakonna arvamuse. Reformierakond on mõni aeg tagasi heaks kiitnud kooseluseaduse sooneutraalse versiooni või, ütleme, sellega edasi tegelemise. On selge, et valitsusk koalitsioonis ei ole selles osas üksmeelt, nii nagu mõne teisegi teema puhul, ja seetõttu ei ole kooseluseadusega aktiivselt tegeletud. Kui parlamendil on soov kooseluseaduse või partnerlusseadusega tegeleda või tuleb sarnaselt Euroopa Inimõiguste Kohtu lahendiga ka Eestis mingil hetkel kohtulahend, mille kohaselt perekonnaseaduse § 1 on mingil põhjusel põhiseadusega vastuolus, siis on nii Riigikogu suur saal kui ka Vabariigi Valitsus seisus, kus seda teemat tuleb arutada. Selline on asjade seis praegu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Vaatan siin kõrval kühmu vajunud ja hallinevat kolleegi Igor Gräzinit ja mõtlen tema võitluse peale SMS-laenude kuritegelike intresside ja kogu selle loogikaga. Aastaid ei ole suudetud lahendust leida, ja mees on halliks läinud. Perekonnaseaduses me nüüd reguleerime hästi operatiivselt soovahetusest tulenevaid peresuhteid ja kõike muud sellist. Mul on selline otsene küsimus, kui suur vajadus selle järele meil siis ikkagi praegu on. Me saame selle regulatsiooni kiiresti tehtud, aga mõne pakilise asjaga läheb aastaid. Põlvkonnad vahetuvad ja

inimesed jäävad vanaks, aga lahendusi ei paista kuskilt.

Hanno Pevkur

Hea Aivar Riisalu! Ka SMS-laenusid puudutavad lahendid paistavad ja on võib-olla lähemal, kui sulle tundub. SMS-laenude puhul on küsimusi mitme ministeeriumi valitsemisalas. Intressilae osas on minu ettepanek krediidi kulukuse määr oluliselt allapoole tuua. Plaanis on seda teha juba lähiajal kas otse parlamendi kaudu, kasutades teie võimalusi, või siis valitsuse või Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kaudu. Pakun välja, et see määr võiks olla isegi 50%. Aga see arutelu ei puuduta eelnõu, mis meil praegu ees on.

Ma hea meelega diskuteeriksin teiega SMS-laenude ja krediidi kulukuse määra teemal veel edasi, aga lähen siiski tagasi perekonnaseaduse juurde. Kui me perekonnaseaduse analüüsi tegime, siis vaatasime selle otsast lõpuni läbi. Ja otsast lõpuni läbivaatamine tähendab, et kui meile laekuvad kooskõlastusringilt tähelepanded, siis me peame neid kaaluma ja paljusid ka arvestama. Praktikas võib teie küsitud valdkonnas probleeme olla ja õigusselgusetust ei tohi olla.

SMS-laenude puhul on õigusselgus olemas: tsiviilmenetluse kaudu on laeks määratud Eesti Panga kolme kuu krediidi kulukuse määr. See ei tohi olla kõrgem. Kui on kõrgem, siis ta on tühine. Perekonnaseaduse kõnealuse muudatuse aga tingis õigusselgusetus. Kui on tegu perekonnaga, kus on mees ja naine, kellest üks vahetab sugu, ja selle tagajärjel on kaks meest või kaks naist seaduslikus abielus, siis see on seadusega vastuolus ja meil ei ole regulatsiooni, mida sellisel puhul teha. Sel põhjusel me peamegi seadusse kirjutama, et niisugusel puhul on abielu tühine. See on vastus sinu küsimusele, miks sellega on tegeletud. Aga ma kinnitan sulle, et ka SMS-laenudega tegeletakse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Imre Sooäär, teine küsimus!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud minister! Sa viitasid vastuses Olga Sõtniku küsimusele Euroopa Inimõiguste Kohtu lahenditele. Kui me sätestame selles § 9 lõikes 1 kitsendavad tingimused, siis vahest pöördub keegi inimõi-

guste kohtusse. Kas see säte seal peaks vett või võidakse seda pidada diskrimineerimiseks? Ja kui paljusid inimesi kõnealune probleem üldse puudutab?

Hanno Pevkur

Viimasele osale küsimusest jätan vastamata, kuna ma tõesti ei tea, kui paljusid isikuid see puudutab. Nii palju ma tean, et praktikas on olnud üksikud juhtumid, kus abielus inimene on sugu muutnud ja sellest tulenevalt on olnud vajadus abielu tühistamiseks. Neid juhtumeid on olnud väga vähe. Aga kui paljusid see teoreetiliselt võiks puudutada, seda on raske hinnata.

Mis puutub Euroopa Inimõiguste Kohtusse, siis kui seal läheb vaidluseks, siis minu hinnangul on pigem küsimus mitte §-s 9 – kas selles on sätestatud inimõigusi kitsendav tingimus või mitte –, vaid §-s 1, millele § 9 tugineb ja mis ütleb, et abielu sõlmitakse mehe ja naise vahel. Euroopa Inimõiguste Kohus ei ole käsitlenud abielu instituuti, ta käsitles kooselu. Kõige värskem selle kohtu lahendis on kirjas, et kui riigis on reguleeritud kooselu, siis see ei saa kehtida ainult eri soost isikutele. Kooselu regulatsioon peab kehtima kõikidele. See on see vahe.

Eesti perekonnaseadus käsitleb abielu kui instituuti ja abielus saavad olla ainult mees ja naine. Nii et tegu on erinevate asjadega. Samas ei saa välistada, et keegi Eestist pöördub Euroopa Inimõiguste Kohtu poole. Viimase eeldus on loomulikult see, et asja käsitletakse enne Eesti kolmel kohtuastmel. Teatud juhtudel võib põhiseaduslikkuse kontroll minna pärast halduskohut otse Riigikohtusse, siis saab hakkama kahe astmega. Aga need on juba detailid. Eks siis kõigepealt meie Riigikohus ning seejärel Euroopa Inimõiguste Kohus peab ütlema, kas Eesti Vabariigi perekonnaseaduse § 1 on kooskõlas Eesti põhiseadusega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Kui see eelnõu seaduseks saab, siis sätestatakse lastevanemate õigused ka nii-suguse ettevõtmise puhul nagu soovahetus. Ilmselt jääb lastevanematele õigus kas lahuta-

da või vahetada sugu, kuid kas selles kontekstis on silmas peetud ka laste õigusi? Perekonnaseadus ütleb, et lastevanemad on kohustatud kasvatama lastest täisväärtuslikud kodanikud, aga kuidas on sellise protsessi puhul tagatud, et lapsed ei saa hingelisi traumasid?

Hanno Pevkur

Ma usun, et lapsed on kaitstud. Kui on abielus inimesed ja neil on ühised lapsed, siis küllap nad kasvatavad neid oma parimate teadmiste ja oskuste kohaselt. Siduda seda isikute sooga ei ole minu arvates kohane. Meil on ju nii üksikisikuid kui üksikemasid ja ka nende puhul võiksime teoreetiliselt tõstatada küsimuse, kas see on korrektne pere või mitte. Selles mõttes ma ei näe probleemi. Kui inimesed on otsustanud järeltulijaid saada, siis kindlasti nad teevad kõik selleks, et anda neile parim võimalik kasvatus.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, justiitsminister Hanno Pevkur! Palun kaasettekandeks kõnetooli õiguskomisjoni liikme Valdo Randpere!

Valdo Randpere

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Õiguskomisjon arutas seda väga head eelnõu oma istungil 14. jaanuaril. Osalesid ka justiitsminister Hanno Pevkur, ministri nõunik Madis Timpson ja ministeeriumi eraõiguse talituse nõunik Susann Mikli. Eelnõu arutades tekitas ka komisjonis kõige rohkem elevust ja küsimusi seesama soovahetuse temaatika. Arutasime seda ja ma täpsustan natukene justiitsministrit, kes vastas Olga Sõtniku küsimusele. Mul on tunne, et Olga soovis teada saada, kas Eesti kavatses seadustada samasooliste abielu. Minister rääkis samasooliste kooselust ja partnerlusseadusest, mis võiks olla sooneutraalne, seda ka selle tõttu, et Euroopa kohus on nii otsustanud. See vahe on seega selgeks tehtud. Reformierakond ei ole kunagi heaks kiitnud samasooliste abielu käsitlevat eelnõu, me ei ole sellega ei edasi ega tagasi läinud. Selline asi võib Eestis teoks saada alles siis, kui Eesti rahvas seda soovib. Millal see juhtuda võib, seda mina ei tea.

Aga minu arvates olid eelnõu tähtsaimad punktid teised, kuigi need tekitasid komisjonis

vähem elevust. Toon mõned neist välja. Esiteks muutub kord, kuidas käsutada, kasutada ja hallata abielupaaride lahusvara. Siia maani on see olnud reguleeritud nii, et lahusvara on lahusvara ja vara omanik otsustab, mida ta sellega teeb. Nüüd kehtestatakse erand lahusvara suhtes, mida kasutatakse eluasemena. Selle üle ei saa lahusvara omanik enam üksinda otsustada, tal peab olema abikaasa nõusolek tehingute tegemiseks. Ma leian, et see on positiivne. Teiseks, minister küll juba nimetas seda möödaminnes, aga ma toonitan seda, kuna minu arvates on tegu väga hea muudatusega. Ja nimelt, lastevanematel eestkostjatena on praegu keelatud ilma kohtu nõusolekuta teha laste eest väärtpaberitehinguid, samal ajal kui lapsed seda Eestis oma ea tõttu ise teha ei saa. Teine nonsens kehtivas seaduses on see, et nimetatakse ära mõned väärtpaberid, millega lastevanemad siiski tohivad teha tehinguid, ja need on eriti riskivabad Euroopa Liidus emiteeritud võlakirjad. Selle sätte üle ma naersin siinsamas puldis juba aasta tagasi. See tuleks tõesti ära muuta. Juristid majanduse peensusi võib-olla alati ei jaga, miks nad muidu teatud võlakirjad mõni aasta tagasi riskivabadeks tembeldasid. Viimaste aastate sündmused on näidanud, et Euroopa Liidu riikide välja antud võlakirjad ei ole riskivabad ja tegelikult ei ole ka ükski teine väärtpaber riskivaba. Nii et see on eksitav, kui juriidikas sellist määratlust kasutada.

Peale arutelu otsustasime komisjonis teha ettepaneku võtta eelnõu täiskogu istungi päevakorda 29. jaanuaril. Ka teeme ettepaneku esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatustettepanekute tähtajaks 12. veebruar 2014 kell 17. Ettekandjaks määrati Valdo Randpere. Kõik otsused tehti konsensusel ja siin me nüüd oleme. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Kas komisjonis tuli jutuks, et selle teemaga võiks laiemalt tegeleda sotsiaalkomisjon? Siin on palju sotsiaalse sisuga küsimusi.

Valdo Randpere

Iseenesest on see hea küsimus. Kas ma tohin paluda tähelepanu ka justiitsministrilt? Hanno, ma tahan, et ka sina kuulaksid! Helmen küsis, kas me arutasime komisjonis, et äkki võiks selle teema üle rohkem arutleda sotsiaalkomisjon. Mina ei taha otse oma seisukohta avaldada, aga teiste riikide õigusloomes on proovitud kõik sotsiaalvaldkonda puudutavad seadused erinevatest valdkondadest – näiteks perekonnaseadus, töövõimetuse kompensatsioon, tööõigust jms puudutavad seadused – koondada ühte koodeksisse. Ma ei tea, kas Eestis on sellist plaani või ei ole. Meie riiulil on Justiitsministeeriumist tulnud väga mahukad uued eelnõud. Võib-olla on ka see üks töösuund, mis Eestil peaks olema. Põhimõtteliselt võib ju arutada, kas teha seadusi ministeeriumide valdkondade kaupa või eluvaldkondade kaupa. Aga seda konkreetset küsimust õiguskomisjonis ei arutatud. Küsi järgmine kord justiitsministri käest, mis plaanid neil on.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Te ütlesite, et samsooliste abielud saavad Eestis teoks siis, kui Eesti rahvas seda tahab. Kas see on teie isiklik seisukoht või komisjoni arvamus, et seaduseks saavad Eestis need asjad, mida rahvas tahab?

Valdo Randpere

See on lihtsalt minu vana teadmine õigus-teaduskonnast, kus ma jätsin hästi meelde, et õigusloome peegeldab ühiskonda ning ühiskonnas väljakujunenud eetilisi ja õiguslikke arusaamu. Ja kui Eesti elanikkonna hulgas ei ole olemas toetust ükskõik millisele seadusele, siis seda vastu inimeste tahtmist ellu kutsuda on minu arust väga keeruline.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Allik, teine küsimus!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Kui õiguskomisjonile laekuks eelnõu, mis näeks ette surmanuhtluse taastamise Eestis, kas te hakkaksite siis uurima rahva arvamus selle kohta või mitte?

Valdo Randpere

Hea küsimus! Minu arvates me oleme lisaks sellele, et me tänapäeval lähtume endiselt sellest, mis Eesti ühiskonnas on aktsepteeritav või mitteaktsepteeritav, seotud ka üldiste euroopalike väärtushinnangutega. Ja me oleme aktsepteerinud, et surmanuhtlus ei ole mõistlik karistusvorm. Kui selline ettepanek õiguskomisjonile saabuks, siis loomulikult me peaksime selle üle arutlema, aga ma ei näe sellel erilist perspektiivi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Olga Sõtnik, teine küsimus!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma palun vabandust, et mu küsimus ei puuduta seda eelnõu, aga te ütlesite, et eelnõud, millel on elanikkonna toetus, võiksid saada seadusteks. Ma arvan, et kui küsida inimeste käest, kas nad toetavad lapsetoetuse suurendamist, siis peaaegu 100% ütleks, et toetab küll. Miks koalitsioon siis ei lähe seda teed pidi ega tee sellist otsust?

Valdo Randpere

Esiteks, te tõlgitsete mu sõnu natuke vildakalt. Teiseks, ma ei ole kindel, et teie statistika päris õige on. Ma ei ole kindel, et 100% inimesi toetab seda. Seda diskussiooni on väga palvalt peetud ja selle küsimuse on kõik erakonnad oma valijatele esitanud. Ka on uuritud, kas peaksid olema lausalsed toetused või vajaduspõhised toetused. Nüansse on palju.

Teile vastuseks ütlen, et tunni või kahe eest olid siin infotunnis üleval küsimused, kuidas riik peaks lahendama elatisraha maksamise probleemi. Kas riik peaks vahele astuma või mitte ning kas riik peaks seda ja teist tõstma? Kui teil on ettepanek lapsetoetust või ka elatisraha suurendada, olge hea ja näidake ära, mille arvel me seda teeme! Loomulikult on väga palju hästi toredaid ettepanekuid, mida kõike poliitikud tahaks teha, eriti enne valimisi. Küll hea meelega jagaks neid, aga meil on piiratud ressursid ja millestki tuleb loobuda. Võtame sellesama elatusraha teema. Olgu, riik teeb fondi, aga kas me siis vähendame näiteks lapsetoetust või mille arvel me seda teeme?

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjonile ettepanek on eelnõu 546 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määrán eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 12. veebruari kell 17.

7. Äriseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (549 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie tänane seitsmes päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud äriseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 549 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli justiitsminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud istungi juhataja! Hääd Riigikogu liikmed! See on küll väga hea eelnõu. See on tõesti hea eelnõu! Ja see on sellepärast hea, et Eesti ärikeskkonna kujundamisel tuleb vahel otsa vaadata küsimusele, mis me saame teha selleks, et äriühingutel oleks mõistlik siin toimeta ja et Eesti ärikeskkond oleks atraktiivne.

Üks suur põhjus, miks Eesti ärikeskkond ei ole nii atraktiivne, kui ta võiks või saaks olla, on see, et meie likvideerimismenetlused on suhteliselt pikad. Need ei ole küll nii pikad nagu paljudes muudes Euroopa riikides, aga siiski.

Sellest tulenevalt on ettepanek muuta äriseadustikku ja mõnda teist seadust, et alates 1. jaanuarist 2015 võimaldada osauhingu ja aktsiaseltsi vara ühendamist oma füüsilisest isikust ainuosaniku või -aktsionäri varaga. Uus ühinemismenetlus võimaldab osauhingu või aktsiaseltsi lihtsamat ja kiiremat lõpetamist võrreldes tavapärase likvideerimismenetlusega. Selle muudatuse eemärgid oleks muu hulgas viia äriseadustik kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2011. aasta 5. aprilli direktiiviga, mis käsitleb aktsiaseltside ühinemist. Ka täiendatakse eelnõuga kohturegistreid puudutavaid sätteid.

Aga nüüd natukene täpsemalt. Eelnõus nähakse ette osahingu või aktsiaseltsi lihtsustatud lõpetamine selliselt, et ühingu vara ühendatakse ühingu füüsilisest isikust ainuosaniku või -aktsionäri varaga. Ühinemise eelduseks on osaluse kuulumine üksnes ühele inimesele, lisaks on ühinemine võimalik juhul, kui osalus kuulub abikaasade ühisvara hulka. Ühinemisel läheb ühingu vara füüsilisele isikule üle üldõigusjärgluse korras ning ühing lakkab olemast. Kui ühendav füüsiline isik tegutseb FIE-na, ei lähe vara raamatupidamislikult tema ettevõtlusvara hulka, kuid ta saab seda vara hiljem ettevõtluses kasutama hakata.

Kuna uue ühinemismenetluse eesmärk on üksnes ühingu likvideerimist lihtsustada, mitte ettevõtlusega tegelemise vormi muutmist lihtsustada, siis uue ühinemismenetluse abil tegevuse jätkamist FIE vormis, osahingu või aktsiaseltsi tegevuse jätkamist FIE vormis maksuõiguslikult eraldi ei soodustata.

Ühinemise käigus vara üleandmist füüsilisele isikule maksustatakse üldjoontes sarnaselt ühingu likvideerimisel vara üleandmisega osanikele või aktsionäridele. Selleks lisatakse eelnõusse kaks Rahandusministeeriumi välja töötatud tulumaksuseaduse muudatust. Tänu ühinemisele ei pea osahing ja aktsiaselts lõpetamiseks läbi viima likvideerimismenetlust, selle võib asendada kiirema ühinemismenetlusega. Senise kuue kuni kaheksa kuu asemel võiks see edaspidi toimuda kahe kuuga. Samas kaasneb ühinemisega füüsilise isiku piiramatult isiklik vastutus ühendatava ühingu kohustuste eest.

Muudatused on plaanitud jõustuma 1. jaanuaril 2015, kuna e-äriregister, e-notar ja ettevõtjaportaali vajavad samuti arendustööd. Oleks ka mõistlik, et maksuõiguslikud muudatused jõustuksid kalendriaasta alguses.

Nagu ma eespool nentisin, viiakse meie äriseadustik kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga, mille number jäi ütlemata. See on 2011/35/EL ja direktiiv käsitleb aktsiaseltside ühinemist. Muudatus puudutab ühendatava ühingu juhtkonna mittevastutamist kahju tekitamise eest, mis kaasneb ühingu aktsionäridele ühinemise väära ettevalmistamise ja läbiviimisega. Seda siiski üksnes juhul, kui ühendatav ühing on 100%-liselt ühendava ühingu tütarühinguks.

Viimasena peatun korraaks kohturegistreid puudutavatel muudatustel. Luuakse seaduslik alus järelevõlvetluse toimingute läbiviimiseks registripiirkonnaüleselt. Kehtiv seadus võimaldab registripidajal teha registrikandeid registripiirkonnaüleselt, kuid ei reguleeri järelevõlvetluse käigus tehtavate määruste (näiteks trahvihoiatus, trahvimäärus, registrist kustutamise hoiatus, sundlõpetamise hoiatus) tegemist registripiirkonnaüleselt. See oleks aga vajalik, sest see tagab ühtlase töökoormuse kõigi menetlejate vahel üle Eesti.

Samuti reguleeritakse registripidajale esitatud paberdokumentidega seonduvat. Kehtiva õiguse kohaselt võib registripidajale esitada dokumente nii paberil kui elektrooniliselt. Sellest tulenevalt peetakse registriosakondades toimikuid, mis on kas paberil, osaliselt paberil ja osaliselt elektroonilised või ainult elektroonilised. Täiselektronilise registrimenetluse tagamiseks digiteerivad registriosakonnad kõik esitatud paberdokumendid ja olemasolevad pabertoimikud. See on vajalik registripiirkonnaüleseks registrimenetluseks ja ka toimikutega elektrooniliseks tutvumiseks. Üks toimikute digiteerimise eesmärk on ka mahukatest paberarhiividest vabanemine. Paberarhiivide järele pole vajadust, kui kõik dokumendid on kättesaadavad elektrooniliselt. Selleks et registriosakonnad ei peaks pidama topeltarhiivi – senist paberarhiivi ja digiteerimisel tekkinud elektroonilist dokumentide andmebaasi –, nähakse eelnõuga ette, et esitatud paberdokumendid tuleb digiteerida. Esitatud paberdokumendid tagastatakse registriosakonnast kohapeal või saadetakse ettevõtjale lihtpostiga.

Täpsustatakse ka kandeavalduse menetlemise tähtaega. Eelnõuga täpsustatakse, et kui kandeavaldus esitatakse registriosakonnale pärast tööpäeva lõppu, kuid enne südaööd, puhkepäeval või riigipühal, loetakse avalduse saabumise ajaks avalduse esitamisele järgnev tööpäev. Muudatus aitab välistada olukorda, kus menetlustähtaeg ületatakse põhjusel, et ühe tööpäeva jooksul ei jõuta menetleda kõiki esitatud kandeavaldusi. Ettepanek on samuti kaotada kehtetute äri- ja ettevõtluskeeldude avalikustamine. Andmekaitse Inspeksioon on juhtinud ministeeriumi tähelepanu asjaolule, et kehtetute äri- ja ettevõtluskeeldude avalikustamine ei ole kooskõlas kehtiva õiguskorraga ning keelu avalikustamisel tuleks lähtuda kee-

lu kehtivusajast. Andmekaitse Inspektsiooni on üldiselt mõistlik kuulata.

Teeme ka ettepaneku laiendada registrisekretäri pädevust lihtsamate registriasjade menetlemisel. Nii majandusaasta alguse ja lõpu kuu-päeva registrisse kandmine kui ka tegevusala andmete uuendamiseiga seotud toimingud on tegevused, milleks pole vaja kohtunikuabide pädevust, sellega saavad hakkama ka registrisekretärid.

Enne aga, kui ma lõpetan, soovin juhtida tähelepanu sellele, et eelnõu vastuvõtmiseks on Riigikogus vaja koosseisu hääلteenamust, kuna eelnõuga muudetakse ka kohtumenetlust puudutavaid sätteid. Vastav nõue tuleneb teatavasti Eesti Vabariigi põhiseadusest. Selle väikese tähelepanujuhtimisega ma lõpetan. Kindlasti toetan õiguskomisjoni ettepanekut esimene lugemine lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kabrits!

Siim Kabrits

Aitäh, istungi juhataja! Lugupeetud minister! Väga positiivne, et äriregistri paberarhiivid muutuvad digitaalseks, et kõik dokumendid digiteeritakse. Raamatupidamise seaduse § 12 näeb ette algdokumentide säilitamise seitse aastat. Kas oleks mõistlik anda ettevõtjatele võimalus, et kui algdokument on paberkujul, siis on võimalik see digiteerida ja säilitada seda digitaalsel kujul seitse aastat? Nii saaks vähendada ettevõtjate muret mahukate dokumentide säilitamisel.

Hanno Pevkur

Ma ei tea rahandusministri seisukohta ja valitsuse üldist arvamust, aga mulle tundub see väga mõistlik mõte olevat. Raamatupidamise seadust aga hoiab Rahandusministeerium ja rahandusminister peaks selle tõsiselt läbi kaaluma. Mina mingit takistust ei näe. Kui riik hoiab oma andmeid elektroonilisel kujul, miks ei võiks digitempliga varustatud andmeid hoida ettevõtjad. Kui selleks on mingisugune eriline põhjus, siis peaks seda teadma. Aga kui dokumendid skaneerida ja seda tehes digitaalselt allkirjastada, siis sellega juhatuse liige või raamatupidaja võtab vastutuse dokumentide õigsuse eest. Miks mitte, peaks kaaluma.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks õiguskomisjoni liikme Igor Gräzini!

Igor Gräzin

Aitäh! Kõigepealt üks väga oluline meditsiiniline tähelepanek. Vaadake kõik aknast välja, sest kui ma köhin, siis jääte teiegi haigeks, minul on gripp. Hoidke eemale ja ärge küsige!

Mis puutub Riigikogu komisjoni töösse, siis me arutasime eelnõu teispäeval, 14. jaanuaril kolmanda punktina. Lisaks komisjoni liikmetele viibis kohal Rahandusministeeriumi peaspetsialist Elo Madiste. Arutelu lõpus tegime ettepaneku võtta eelnõu täiskogu istungi päevakorda täna ja esimene lugemine lõpetada. Muudatusettepanekute tähtaeg võiks olla 12.02.2014 kell 17. Ettekandjaks määrati konsensusena Igor Gräzin.

Seaduseelnõu tekst on teil käes. Juhin tähelepanu kahele väga huvitavale asjaolule. Esimene on see, et kuigi tegemist ei ole väga keerulise seadusega, on tegemist äärmiselt pika ja kapitaalse seletuskirjaga. Tegu on juhtumiga, kus seletuskiri oleks võinud olla poole lühem ja lihtsam, aga vähemalt saab aru, mis siin on öelda tahetud. Ja teine asjaolu: juhin tähelepanu äriseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskirja vastavustabelitele ja kooskõlastustabelitele. On märkimisväärne, et üheksal juhul kümnest on kõik mõtted, mis on ette pandud, arvesse võetud. Teiste sõnadega, tegemist on suures osas inim- ja ärisõbraliku seadusega, kus mingeid väga tõsiseid probleeme ei ole.

Härra minister nimetas siin mitut väga olulist momenti, mida ka meil tunni aja jooksul arutati. Juhin tähelepanu paarile kõige olulisemale asjale, mis on tähtsad meie äriinimestele. Esiteks, igasuguse äritegevuse puhul ükskõik mis riigis on normaalne, et peale kõige muu võib ette tulla sellist protseduuri nagu pankrot ja likvideerimine. Enamgi veel: on öeldud, et firma, mis pole kolm korda olnud pankrotis, või äri, mida ei ole kolm korda likvideeritud, ei ole lihtsalt tõsiselt võetav. Seega on tegemist täiesti normaalse äriprotseduuriga, mis paraku võtab palju aega, närvikulust rääkimata. Kui kõik läheb nii, nagu eelnõus kirjas on, siis keskeltläbi kuue kuu asemel saab firma likvideer-

ritud kahe kuu jooksul. See on esimene väga oluline muutus.

Teiseks, minister otseselt seda ei nimetanud, aga on väga tähtis tähelepanu juhtida veel ühele momendile. Kui likvideerimine leiab aset kiiresti, näiteks kahe kuu jooksul, siis kes ehmatas sellest kõige rohkem ära? Sellest ehmatas ära eelkõige võlausaldaja. Võlausaldaja risk ju selle võrra kasvab. Mida pikem on likvideerimistähtaeg, seda kauem on aega asja õiendada ja püsis lootus oma raha kätte saada. Minister sellest küll väga palju ei rääkinud, aga selles eelnõus on võlausaldaja huvid täielikult kaitstud. Kogu protseduur leiab aset ainult juhul, kui see kaitse on garanteeritud.

Viimane moment, millele siin ka ühe küsimusega tähelepanu juhiti, on see, et väga paljud paberid muudetakse digitaalseks. Kui peaks hästi minema ja Jürgen Ligi vastu punnima ei hakka, siis tõenäoliselt jääb hoidmise tähtjaks, millest Siim rääkis, endiselt seitse kuud ka digitaalse vormi puhul. Seega, liigsete paberite probleem kaob ära. Tulemus on, et normaalne äriprotseduur, mida nimetatakse likvideerimiseks, saab olema lihtsam, humansem, garanteeritum ja see soodustab kindlasti meie ärikeskkonna paranemist. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni ettepanek on esimene lugemine lõpetada. Määratud eelnõu 549 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 12. veebruari kell 17. Esimene lugemine on lõppenud ja seitsmenda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

8. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (545 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kaheksanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 545 esimene lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks justiitsminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Eelnõud lähevad järjest paremaks. See on ka väga hea eelnõu ja selle eest tuleb tänada väga paljusid isikuid. Eraldi tahaksin esile tõsta advokatuuri, kes on seda teemat aidanud menetleda. Aja kokkuhoiu mõttes ei ole mõistlik üles lugeda kõiki institutsioone, kes on sellesse panustanud, aga igal juhul puudutab see eelnõu paljusid. Kui kellelgi on huvi, kes olid selle eelnõu tegemisse kaasatud, siis võtke seletuskiri ette ja vaadake järele.

Aga nüüd asja juurde. Nagu pealkiri ütleb, puudutab teie ees olev eelnõu eelkõige tsiviilkohtumenetlust. Selle algatamise tingis tõsiasi, et menetluskulude kindlaksmääramine tsiviilkohtumenetluses kestab ebamõistlikult kaua. Ministeerium on teinud asjaomase analüüsi, kust tuli välja, et 2012. aastal jõustunud kohtulahendite puhul kestis menetluskulude kindlaksmääramine keskmiselt 309 päeva. See on kümme kuud! Ühesõnaga, niisugune asjade seis ei olnud mõistlik ja nii saigi eelmise aasta alguses püstitatud ülesanne olukord lahendada.

Eelnõu eesmärk on luua võimalused selleks, et tsiviilkohtumenetluses määrataks menetluskulud kindlaks ja mõistetakse need vastaspoolelt välja märksa kiiremini kui seni. Senist korda, mille järgi menetluskulud määratakse kindlaks pärast põhimenetluses tehtud lõpplahendi jõustumist eraldi hagita menetluses, muudetakse. Edasipidi määratakse menetluskulud kindlaks selle kohtumenetluse raames, millega kulud kaasnesid. Samuti on eelnõu eesmärk tõsta ja ühtlustada menetluskulude kindlaksmääramise kvaliteeti. Tulenevalt kulude kindlaksmääramisest samas menetluses põhiasja lahendamise menetlusega määrab eelnõu kohaselt ka kulud kindlaks põhiasja menetleja – kohtunik. Seni lahendasid kulude kindlaksmääramise asju valdavalt kohtunikuabid.

Nüüd lühidalt sellest, kuidas see asi tulevikus välja võiks näha. Esimese ja kõige tähtsama muudatusena toon välja, et senise eraldi hagita menetluse asemel määratakse eelnõu kohaselt kulud kindlaks põhiasjaga samas menetluses. Teiseks, menetluskulude nimekiri ja kuludokumendid esitatakse kohtule enne kohtuvaidluste lõppu või kirjalikus menetluses kohtu määratud tähtaja jooksul igas kohtuastmes selles astmes tekkinud kulude kohta. Vii-

mase istungiga seonduvad kulud võib kohtule esitada kolme tööpäeva jooksul istungi toimumisest. Kui kuludokumente kohtule tähtajaks ei esitata, määrab kohus kindlaks üksnes need menetluskulud, mille kandmine asja materjalidest nähtub. Praegu esitatakse teatavasti kuldokumentid eraldi menetluses.

Oluline on minu arvates ka see, et põhiasjaga sama menetluse raames kulude kindlaksmääramisega kaasnevad ka tõhusamad võimalused kuludokumentide kättetoimetamiseks. Eelnõuga taastatakse võimalus menetluskokumentide saatmiseks kättetoimetamiseks.

Seda ma küll juba mainisin, aga kordan veel üle suhteliselt olulise muudatuse, et kui seni lahendasid kulude kindlaksmääramise asju kohtunikuabid, siis edaspidi teevad seda kohtunikud. Loodava regulatsiooni kohaselt võib menetluskulude rahalise suuruse kindlaks määrata kahes menetlusetapis. Esiteks, kui maakohus määrab kohtuotsuses kulud kindlaks ja kohtuotsus kaevatakse edasi, määrab kulud kindlaks ka iga kõrgema astme kohus, kes kaebust menetleb. Teiseks, juhul kui maakohus kohtuotsuses kulude rahalist suurust kindlaks ei määra, ei määra kulusid kindlaks ka kaebust menetlev kõrgema astme kohus. Sellisel juhul määrab kulude suuruse kindlaks asja menetlenud maakohus mõistliku aja jooksul pärast vaidluse lahendamise kohta tehtud kohtuotsuse või menetlust lõpetava määruse jõustumist. Maakohus võib jätta kulud kohtuotsuses kindlaks määramata juhul, kui kohtu hinnangul kuluks selleks nii palju aega, et see takistaks põhiasja lahendamist. Loodav regulatsioon peaks motiveerima maakohut määrama kulud kindlaks juba kohtuotsuses, sest juhul, kui maakohus seda ei tee ja lahendi peale kaevatakse edasi, tuleb maakohul hiljem kindlaks määrata ka muude kohtuastmete menetlustega seonduvad kulud.

Siinkohal ongi paslik lõpetada selle mitte kuigi ulatusliku sisuga, aga väga olulise eelnõu tutvustamine. Toetan kindlasti õiguskomisjoni ettepanekut eelnõu esimene lugemine lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun nüüd Riigikogu kõnetooli ettekandeks õiguskomisjoni liikme Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Austatud härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud justiitsminister! Seaduseelnõu iseloomustades ei jää mul muud üle kui justiitsministriga ühel meelel olla. Tõesti, tsiviilkohtumenetluses on seni olnud probleemiks hagiga seotud materjalide kättetoimetamise aeg. Minister rääkis keskmiselt kümnest kuust, aga siin analüüsis on kirjas, et seda on venitatud kuni nelja ja poole aastani – ka selliseid juhtumeid on olnud.

Nüüd aga meie istungi juurde. See toimus 14. jaanuaril ning peale komisjoni liikmete ja justiitsministri, kes eelnõu põgusalt tutvustas, viibisid kohal ka ministri nõunik Madis Timpson ja Justiitsministeeriumi eraõiguse talituse nõunik Stella Johanson. Minister andis ülevaate eelnõu tekke tagamaadest ja valitsevast olukorrast. Selle ära kuulanud, langetas komisjon järgmised otsused. Tehti ettepanekud lülitada eelnõu täiskogu tänase istungi päevakorda, esimene lugemine lõpetada, määrata muudatusettepanekute tähtajaks 12. veebruar kell 17 ja ettekandjaks teie ees kõneleja Andres Anvelt. Kõik ettepanekud sündisid konsensusega.

Loodan, et selle eelnõu seaduseks saades leevendub rahva pahameel tihtipeale pikaleveninud protsesside üle tsiviilkohtus. Kahju väljanõudmine muutub kindlasti objektiivsemaks, kuna kohtunikuabide asemel hakkavad asjaomaseid otsuseid tegema kohtunikud. Veel on tähtis ära märkida – minister seda juba ütles, aga ma rõhutan ka –, et kohtuskäimisega seotud kulud antakse tõesti eelnevalt teada. See vähendab võimalust nende kulude kurritarvitamiseks ja võimalust, et kostja ehk kahju tekitaja hakkab nende kuludega kuidagi tasandama tema tekitatud kahju. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole, ma tänan ettekandjat! Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määran eelnõu 545 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 12. veebruari kell 17. Esimene lugemine on lõppenud ja kaheksanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

9. Kohtute seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (570 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi üheksanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud kohtute seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 570 esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks justiitsminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! See on täna viimane eelnõu, mida ma teile esitlen. Ning jälle on mul hea meel tõdeda, et tegemist on väga hea eelnõuga. Selle eesmärk on korrastada kohtulikke registreid ja lihtsustada kohtunikuabiks saamist käsitlevaid sätteid.

Järgnevalt ülevaade põhilistest muudatustest. Esiteks, kohtulike registritega seonduvast. Arvestades nii toimunud kui ka kavas olevaid infotehnoloogilisi muudatusi kohtusüsteemis, on loomulik, et ka kohtulikke registreid organisatsiooniliselt arendatakse. Kuna registripidamine toimub suures osas elektrooniliselt, on võimalik registrid ümber korraldada selliselt, et osakonnad, mis praegu on eri kohtute struktuuriüksused, kuuluvad edaspidi ühe maakohu alla. On selge, et sellise muudatuse tulemusel on võimalik kohtulikke registreid efektiivsemalt juhtida ja hallata, kusjuures nende õiguskindlus ja sõltumatus täitevvõimust säilib. Praegu on Eestis neli registriosakonda ja kinnistusosakonda: Harju, Pärnu, Tartu ja Viru maakohus. Eelnõu kohaselt jääb Eestisse üks registriosakond ja üks kinnistusosakond, kuid mõlemal hakkavad olema piirkondlikud talitused. See tähendab, et kõik senised osakonnad jäävad füüsiliselt samadesse asukohtadesse ning need nimetatakse ümber piirkondlikeks talitusteks.

Olles koostöös kohtute haldamise nõukoja-ga hoolikalt kaalunud registri võimalikke asukohti ja arvestanud erinevaid aspekte, otsustati eri kohtute juures asuvate kinnistusosakondade ja registriosakondade juhtimine alates 1. jaanuarist 2015 anda Tartu Maakohule. Kuna registripidamine viiakse ühe maakohu alluvusse, vabastatakse eelnõu kohaselt teiste maa-

kohtute kohtudirektorid registrihaldusega tegelemisest ja luuakse võimalus nimetada ametisse üks kohtudirektor, kes tegeleb ainult registrite haldamisega. Registriasjade menetlemine käib kavandatu kohaselt seniste reeglite järgi, mis tähendab, et praegused kohtunikuabid jäävad ametisse ja lahendavad ka edaspidi registriasju, kuid neile ei anta lahendada õigusemõistmisega seotud laiemaid ülesandeid, näiteks menetluskulude kindlaksmääramist. Õigusemõistmist toetavad kohtutes kohtujuristid, kelle värbamine algas teatavasti eelmise aasta esimeses pooles.

Ja nüüd teine muudatus. Nimelt hakkab kohtunikuabide ametisse kandideerimise kord edaspidi lihtsam olema, kuigi nende kvalifikatsiooninõuded ei leevendu. Praegu on ettevalmistusteenistuse läbimine suhteliselt aeganõudev ja kulukas ning selle läbimiseks peab kandidaat olema lahkunud eelmisest töökohast. Tulevikus asendatakse kohtunikuabi ettevalmistusteenistus ettevalmistuskava täitmisega, mis võimaldab vabale kohtunikuabi ametikohale kiiremini inimese tööle võtta ja võimaldab kohtunikuabi konkursil osaleda soovijail jätkata oma senisel töökohal kuni uude ametisse nimetamiseni. See toob konkursile loodetavasti ka rohkem kandidaate, kelle hulgast on võimalik välja valida parimad. Paindlikkuse tagamiseks on konkursikomisjonil võimalik koostada ettevalmistuskava, arvestades iga inimese individuaalseid võimeid, omadusi ja kogemusi. Ka võib piisava kogemusega kohtunikuabiks saada soovijad ettevalmistuskava täitmisest vabastada. Sellest hoolimata kontrollitakse isikute teadmisi avaliku konkursi raames. Sellega on tagatud, et ametisse saada soovijatel on vajalikud teadmised ja oskused olemas. Oleme kindlad, et kuigi kohtunikuabiks saamine muutub lihtsamaks, registrite töö kvaliteet ei lange, kuna nõuded kohtunikuabile jäävad samasuguseks ja ka otsustusprotsess tema ametisse võtmiseks põhimõtteliselt ei muutu.

Toetame põhiseaduskomisjoni ettepanekut esimene lugemine lõpetada ja loomulikult ka selle eelnõu seaduseks saamist. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, tänan teid! Küsimusi ei ole. Palun nüüd Riigikogu kõnetooli ettekan-

deks põhiseaduskomisjoni liikme Väino Linde!

Väino Linde

Tervitus teile, auväärased Riigikogu liikmed! Auväärt istungi juhataja! Justiitsminister! Põhiseaduskomisjonil on hea meel, et minister toetab meie ettepanekuid selle eelnõu edasise menetlemise kohta. 21. jaanuar oli see tore päev, mil toimus Riigikogu põhiseaduskomisjoni istung, kus me neljanda päevakorrapunkti arutasime käesolevat eelnõu. Lõppkokkuvõttes tegime konsensusega vajalikud menetluslikud otsused. Esiteks, et oleks tore, kui see eelnõu võetaks tänase istungi päevakorda. See on juba tehtud. Teiseks oli ettepanek – samuti konsensusega – täna esimene lugemine lõpetada ja muudatusettepanekute tähtajaks võiks olla tavapärased kümme tööpäeva. Tähtaeg lõpeks seega 12. veebruaril veerand tundi viis läbi.

Vaatasime selle eelnõu tekstile komisjoni istungil ka täpsemalt otsa. Lugupeetud minister andis meile esmalt ülevaate põhjustest, miks eelnõu esitati. Tõepoolest, eesmärk on reguleerida kohtute seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmist eelkõige selles osas, mis puudutab kohtulike registrite töökorraldust ja kohtunikuabi ettevalmistusteenistuse regulatsiooni. Ja on teisi asjakohaseid muudatusi muudes küsimustes. Komisjonis oli juttu, et registrite pidamine on – vähemalt enamikule komisjoni liikmetele tundub nii – täitev-korraldav tegevus, mis õigusemõistmisega kuigi palju seotud ei ole. Nii tekib küsimus, kas ikka on otstarbekas pidada kõike seda ilu kohtute juures. Aga ajalooliselt on niimoodi välja kujunenud ja ka valitsuse enamuse arvates võiks niisugusel moel edasi minna. Teadaolevalt on Eesti äriühingud samuti seda meelt, et need registrid võiksid kohtute juures olla. Ka põhiseaduskomisjon mõõnis, et eelnõu seisukoht jätta äriregistrid ja muud registrid kohtute juurde on igati asjakohane. Asjakohane on seegi, et lõppkokkuvõttes antakse kinnistusosakond ja registriosakond ühe maakohu, Tartu Maakohu juhtida. Miks just Tartu Maakohus? Kohtute haldamise nõukoda oli niisugusele seisukohale jõudnud ja ka põhiseaduskomisjon leidis, et selline lähenemine on õige.

Mida veel selle eelnõu kohta öelda? Nähakse ette võimalus, et kohtunikuabidel, kes pärast selle seaduse rakendamist ametisse astuvad, kaob ära täiendav sotsiaalne tagatis, mis praegustel kohtunikuabidel on. See on koondamise korral kuue kuu ametipalga suuruse hüvitise saamine. Oli ka juttu muudatustest seoses sellega, et kohturegistriga hakkab toimetama üks kohus, Tartu Maakohus. Seal luuakse lisaks praegu olemasolevale kohtudirektori ametikohale teine juurde, aga üldiselt on veel vara ennustada, mis saab nendest töötajatest, kes üle meie armsa Eestimaa teistes maakohutes nende küsimustega tegelevad. Nad võivad ametisse jääda, aga võib ka juhtuda, et tuleb mingeid muudatusi teha. See kõik selgub juba edasise töö käigus, kui seadus on vastu võetud ja asutud seda ellu rakendama.

Üks hea kolleeg viitas komisjoni istungil sellele, et seletuskirja leheküljel 4 on üks lause, mis võib osale kohtuametnikele solvav tunduda. See lause on, et kohtunikuabidest peavad saama kvalifitseeritud ja efektiivselt töötavad spetsialistid. Sellest võiks nagu järeldada, et praegu nad seda äkki ei ole. Aga kindlasti on, komisjon selles ei kahtle. Minister mõõnis, et selle lause sõnastus ei ole tõesti kohane, see on liiga terav. Kohtunikuabi staatus kindlasti säilib. Seda selgitas meile ka minister.

Eelnõu kohaselt lisatakse seadusesse vanemkohtujuristik nimetamise regulatsioon. See motiveerib kohtujuriste kvalifikatsiooni tõstma, mis tähendab ka natuke suuremat palka.

Veel hõlmab eelnõu kohtunikuameti taotlejatega seonduvat – ma pean silmas kohtunikukandidaate. See ei ole meile uudiseks, et kohtunikuks kandideerija puhul tuleb läbi viia julgeolekukontroll ja alles pärast seda saab inimese, kui muud tingimused on täidetud, kohtunikuks nimetada. Praeguse seaduse kohaselt on asjaomane tähtaeg üheksa kuud, aga eelnõus pakutakse välja, et kohtunikuks kandideerija võiks saada kohtunikuks nimetatud kolme aasta jooksul pärast julgeolekukontrolli tegemist. Algselt oli selleks plaanitud isegi viis aastat, aga lõpuks arvati, et see on ikka liiast. Mõnele põhiseaduskomisjoni liikmele isegi tundus, et kolmeaastane periood on liiga pikk – selle ajaga võib isiku elus juhtuda ühte koma teist ja see paneb julgeolekukontrolli järeldused kahtluse alla. Selgitati, et seda kont-

rolli on võimalik uuesti läbi viia, kui tekib kahtlus või otsene alus. Üldiselt komisjonis ei välistatud, et esitatakse muudatusettepanek kolme aasta asemel lühem periood sätestada.

Põhiseaduskomisjonis oli juttu ka sellest, mis üldse saab meie kohtute seadusest tervikuna. Eelmise Riigikogu ajal seda peaaegu et juba menetleti, aga lõppkokkuvõttes sellest ikkagi asja ei saanud. Suurem kohtureform on meil nagu külmunud ooteseisundis ja lugupeetud minister avaldas arvamust, et vaevalt Riigikogu jõuab asjaga tegeleda selle aastakese jooksul, mis meil järgmiste korraliste parlamendivalimisteni jäänud on. Eks ta peab veel natukene kannatama, oma aega ootama. Pärast niisugust tõdemust lõpetas põhiseaduskomisjon oma istungil eelnõu 570 menetlemise. Ja, head kolleegid, lubage ka minul nüüd panna punkt oma ettekandele. Aitäh! Tore oli!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu! Teile on vähemalt üks küsimus. Priit Toobal.

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud ettekandja! Ka komisjonis oli tore seda teemat arutada. Aga ma küsin järgmist. Eelnõu sätestab ka selle, et tulevikus kohtunikuabi ametipalk ei ole väiksem kui 1315 eurot. See on arvuna seadusesse kirjutatud. Kui tavapärane selline praktika on, et ühe või teise ametikoha palga alammäär kirjutatakse arvuna sisse? Minu teada see ei ole kuigi levinud praktika. Miks selles eelnõus nii on?

Väino Linde

Me põgusalt peatusime komisjoni istungil ka sellel arvul. Jah, see ei ole päris tavapärane praktika. Tegu on nende inimeste miinimumpalgaga ja kuna kohtunikuabide seisukohalt on ajad ärevad, siis tahetakse neile eelnõuga anda kindlustunne, et nende miinimumpalka ei vähendata. Seepärast pandi see palganumber eelnõusse kirja.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, me läheme küsimustega edasi. Peep Aru, palun!

Peep Aru

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja, mida sa kokkuvõttes arvad, kas elu läheb pärast selle eelnõu seaduseks vormistamist paremaks või halvemaks?

Väino Linde

Ma olen täiesti veendunud, et elu läheb pärast selle eelnõu seaduseks saamist paremaks. Kevad tuleb lähemale, ilmad lähevad soojemaks ja mitmed kohtuametnikud saavad kindlust juurde. Loodan, et kõik kohturegistri-tega seonduv maandub lõppkokkuvõttes ühe maakohtu hõlma alla ja see annab meile võimaluse ressursi kokkuhoidlikumalt kasutades neid registreid edaspidi kasutada niisugusel moel, et kõigil nendest kasu on.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh vastuste eest ja selle kindlustunde eest! Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni ettepanek on esimene lugemine lõpetada. Määrán eelnõu 570 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 12. veebruari kell 17.15. Esimene lugemine on lõppenud ja üheksanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

10. Pakendiseaduse ja pakendiaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu (561 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi kümnenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud pakendiseaduse ja pakendiaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu 561 esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannuse!

Keit Pentus-Rosimannus

Austatud Riigikogu aseesimees! Head parlamendiliikmed! Täna on teie ees kaks pakendiseaduse muutmise eelnõu, millest esimene on üksjagu mahukam. Tolle esimese eelnõuga, mis kannab numbrit 561, tahame eelkõige parandada pakendite ja pakendijäätmete kogumise süsteemi toimimist. Eelmisel aastal jõudis üldse Eesti turule üle 123 000 tonni pakendeid ning nendest tekkinud jäätmetest koguti ja taaskasutati üsna kopsakas hulk ehk

siis kokku 68%. See tulemus on iseenesest hea ja ületab ka meie riikliku kohustuse taaskasutada vähemalt 60% pakendijäätmetest. Aga muidugi on meie siht, et taaskasutuse maht suureneks veelgi ja et prügimägedele jõuaks võimalikult vähe jäätmeid, ükskõik kas nad tekivad pakenditest või millestki muust. Seetõttu kavatsen muuta taaskasutusorganisatsioonide tegevuse senisest läbipaistvamaks ja seeläbi suurendada kontrolli nende organisatsioonide üle, kes tegelevad pakendite taaskasutamise ja kogumisega. See tähendab muu hulgas seda, et pakendite tagastamine muutub ka inimeste jaoks mugavamaks. Eelnõu järgi taaskasutusorganisatsioonid tulevikus enam pakendi vastuvõtmisest keelduda ei saa. Suureneb pakendikonteinerite arv. Kui praegu võivad taaskasutusorganisatsioonid mitme peale paigaldada ühe pakendite kogumise mahuti, siis edaspidi on seaduses selgelt kirjas, et igal organisatsioonil tuleb välja panna oma n-ö kogumistünn. Kui praeguse seisuga on Eestis pisut üle 5000 konteineri, siis pärast seaduse jõustumist peaks neid lisanduma 500–750.

Täpsustuvad ka mitmed teised taaskasutusorganisatsioonide tegevust reguleerivad sätted. Täpsemaks saab akrediteerimise taotlemine. Edaspidi on organisatsioonidel kohustus esitada finantsplaan, mille kohta hakkavad seaduse jõustumise järel kehtima rangemad nõuded. Muu hulgas tuleb seal kajastada pakendijäätmete infrastruktuuri tehtavaid investeeringuid ja selgelt sätestada, milline on tulevasteks investeeringuteks hoitav raha. Akrediteeritud taaskasutusorganisatsioonil on hulk ülesandeid, muu hulgas tuleb tagada, et pakendi ja pakendijäätmete käitlemisega seotud teenus oleks ostetud reaalse konkursi alusel. Kavatatud muudatused lisavad seadusse nõuded, et konkursi alusel teenuse ostmisel tuleb lähtuda raha säästlikust kasutamisest, et hange peab olema läbipaistev ja kontrollitav ning kõiki teenusepakkujaid tuleb võrdselt kohelda. Juhul kui taaskasutusorganisatsioon tegeleb pakendimaterjali kokkuostuga, peavad hinnad, mille alusel pakendit kokku ostetakse, olema avalikud ja kättesaadavad selle organisatsiooni veebilehel.

Eelnõu järgi peavad pakendijäätmete taaskasutamise tõendil olema edaspidi kirjas täpsemad andmed: kes andis pakendijäätmed üle, milline oli täpselt pakendimaterjali liik, konk-

reetne kood ja kogus, ka taaskasutamise kood. Taaskasutamise tõend peab andma ülevaate, mis kogutud pakendijäätmetega on toimunud ja kuidas neid on käideldud. Valeandmete ja ka puudulike andmete esitamise eest saavad Keskkonnainspeksioon ning Maksu- ja Tolliamet ettevõtteid tulevikus karistada.

Lisaks on eelnõus täpsemalt reguleeritud pakendiauditiga seonduv. Kehtivas seaduses on pakendiauditi mõiste iseenesest küll olemas, aga reaalne olukord on selline, et tegu on üsna üldise ja täpsemalt sisustamata mõistega, mistõttu iga ettevõtte on viinud auditi läbi üsna oma äranägemise järgi. See on üks nendest puudustest, millele juhtis tähelepanu ka Riigikontroll. Uues eelnõus on pakendiauditi läbi viimine märksa täpsemalt kirjas ja loodetavasti saab seetõttu ka kontrolli tõhusamalt teostada.

Ma näen, et teil on hulgaliselt küsimusi, mistõttu ma siinkohal lõpetan. Hea meelega jätkan arutelu ja vastan küsimustele. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Austatud minister, teile on tõesti küsimusi! Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud keskkonnaminister! Ma soovin keskenduda sellele tegevusele, mis nüüd ära keelatakse, st taaskasutusorganisatsioonide omavahelisele koostööle. Nüüd peavad nad üksinda teatava hulga kogumistünni välja panema. Eestis on akrediteeritud segapakendite kogumise ja taaskasutuse süsteemi kuuluvaid organisatsioone ainult kolm, kellest üks on väga palju suurem kui ülejäänud kaks. Need organisatsioonid on Eesti Pakendiringlus, MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon ja Tootjavastutusorganisatsioon OÜ. Kuidas need organisatsioonid sellesse eelnõusse suhtuvad? Kas pole ohtu, et sellise normi kehtestamise tõttu kaks väiksemat üldse ära kaovad ja Eestis jääbki tegutsema ainult monopoolne organisatsioon?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Ei, sellist ohtu me küll ei näe. Tegemine on eelnõuga, mida on väga põhjalikult arutanud ka ministeeriumi juures nõuandva organina tegutsev pakendikomisjon. Tuleb küll öelda, et nimetatud organisatsioonid on teinud selle eelnõu kohta kriitikat tõesti üksjagu, aga

me ei ole võtnud eesmärgiks teha eelkõige sellist eelnõu, mis oleks organisatsioonidele endile eriti meelepärane. Väga teravat kriitikat just pakendikonteinerite arvu aadressil ei ole organisatsioonid siiski teinud. Neil on olnud vastuväiteid mõningatele kontrolli tõhusamaks muutmise abinõudele, näiteks sellesama pakendiauditi puhul. Pakendikonteinerite arvu on suurendatud eelkõige ikka nende huvides, kes pakendeid ära anda tahavad, st otseselt inimeste, klientide huvides. Kui analüüsida natuke tagasisidet, mis pakendi kogumise kohta ka ministeeriumisse jõuab, siis peamised etteheited on olnud, et pakendikonteinerid ei ole kas väga hõlpsasti leitavad või et vahemaad konteinerite vahel on kaunis suured. Ja et vältida olukorda, kus inimesed jätavad pakendid kas sorteerimata või ära andmata ainuüksi seetõttu, et konteinereid, mille paigaldamise kohustus organisatsioonidel ka praegu seaduse järgi on, ei ole piisavalt, siis tegigi pakendikomisjon selle täienduse, mis ühena viimastest eelnõusse sisse läks. Ma pean ise seda kaunis oluliseks, et pakendeid ära anda oleks tõepoolest mugav ja see võimalus oleks hästi tagatud. Omavalitsused on need, kes organisatsioonidega lepinguid sõlmivad ja kes ka konteinerite asukohtade osas peavad organisatsioonidega koostööd tegema, ja ma küll usaldaksin omavalitsusi selles küsimuses. Ka nende huvi peaks ju loogiliselt võttes olema pakendite äraandmine võimalikult mugavaks teha.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud proua minister! Selge see, et pakendite ja pakendijäätmete kogumise süsteem toimib, aga tal on miinuseid ka. Kuidas te hindate, mil määral ta töötab ja kuhu ta peaks edasi liikuma pärast seda, kui me selle eelnõu Riigikogu saalis vastu võtame?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Üks oluline muudatus on seesama, millest eelmisele küsimusele vastates juttu oli: pakendite äraandmine muutub inimeste jaoks lihtsamaks. See mure, et pakendeid on väga keeruline ära anda, sest konteiner asub väga kaugel või väga ebamugavas kohas, peaks saama leevendust. Kui tõesti 500–750 konteinerit

juurde tuleb, siis klientide jaoks on see kindlasti mõistlik ja teeb elu mugavamaks. Teine osa puudutab võimalust taaskasutusorganisatsioonide tegevust paremini kontrollida. Pakendiauditi täpsem sätestamine eelnõus on üks asi, mis seda võimalust suurendab. Väga kokkuvõtlikult öeldes on kaks asja: esiteks luuakse inimestele paremad võimalused pakendite äraandmiseks ning seeläbi toetatakse liigiti kogumist ja sorteerimist; teiseks tõhustatakse kontrolli pakendiorganisatsioonide üle. Need on kaks peamist suunda, kuhu see eelnõu kogu süsteemil areneda aitab.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Kui pakendiette võtja on pakendite kogumisega seotud ülesanded üle andnud taaskasutusorganisatsioonile, kas siis pärast seda on tal õigus neid ka veel iseseisvalt koguda?

Keit Pentus-Rosimannus

Jah, see on olnud üks vaidluse või küsimuse koht, et kui ülesanne on üle antud, kuidas siis tagada, et pakendid oleksid selles mahus, mis kohustus on üle antud, kindlasti kokku kogutud, et hiljem ei tekiks süsteemis kattuvust või andmete ristijooksmist. Õigust pakendeid koguda ettevõttelt päris ära võtta ei saa, aga kui kohustus on üle antud organisatsioonile, siis kokkulepitud mahus peab need pakendid kokku koguma ikkagi organisatsioon, mitte ettevõtte ise.

Aseesimees Jüri Ratas

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh! Lugupeetud minister! Riigikontrolli audiitorite hinnangul võis 2009. aastal pakendite taaskasutussüsteemi kontrollimatuse tõttu jääda riigile laekumata umbes miljard krooni ehk 64 miljonit eurot tulu. Kas selle eelnõu tulemusel laekub edaspidi riigieelarvesse selle võrra rohkem raha?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! See on üks arv, mille üle on vaieldud ka Riigikontrolliga. Pakendiaktsiis iseenesest

on kinnitus selle kohta, et taaskasutus ei toimi piisavalt efektiivselt. Pakendiaktsiis on üks neist maksudest, mille puhul ei ole põhjust väga rõõmustada, kui laekuva aktsiisi number väga suur on. Küll võib öelda, et kontroll nende summade üle, mis peavad eelarvesse laekuma, on pärast selle seaduse vastuvõtmist lihtsam ja tõhusam, aga pakendiaktsiisi idee ise on pisut teistsugune. Päriselt ei ole me Riigikontrolliga nõustunud selles osas, et igal juhul on eesmärgiks võimalikult suur pakendiaktsiisi summa riigieelarves.

Aseesimees Jüri Ratas

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh! Austatud minister! Juhul kui taaskasutusorganisatsioon ei täida ja ei kavatsegi täitma hakata pakendiseaduses sätestatud kogumiskohtade arvu nõuet – ma loodan, et asi nii kaugele ei lähe –, kas siis on ette nähtud ka mingid sanktsioonid? Kas Keskkonnainspeksioon on selles osas mingit järelevalvet teinud, ning kui on, siis millised on tulemused?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Kaks küsimust korraga. Akrediteeringus nõutud tingimusi on ettevõtte või organisatsioon kohustatud täitma igal ajahetkel. Kui neid tingimusi ei täideta, siis on põhjust ja on võimalik akrediteering tühistada. See peaks olema küll kõigile üheselt selge. Mis puudutab konteinerite paigaldamist, siis nagu eespool juttu oli, on praegu täiesti legaalne olnud omavaheline kokkuleppimine või nimetame seda siis koostöök, mistõttu realselt tänavatel olevate pakendikonteinerite arv ongi väiksem. Edaspidi kaob see võimalus ära.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Eelnõu järgi suureneb oluliselt kogumiskohtade arv, kuna iga taaskasutusorganisatsioon peab tagama, et seaduses ettenähtud kogumiskohtade tiheduse nõue oleks täidetud. Samuti peab igas kogumiskohas olema tagatud kõigi pakendimaterjali liikide kogumine. Kas see tähendab, et ühes kogumiskohas peab olema

vähemalt viis konteinerit ja kas taaskasutusorganisatsioonid suudavad tagada pakendimaterjali liigiti kogumist?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! See ei tähenda ilmtingimata, et füüsiliselt peavad olema eraldi konteinerid või eraldi tünnid. Kui te pakendikonteinereid endale ette kujutate, siis sageli on tegu ühe suure konteineriga, kus on vaheseinad vahel, ja tänu sellele on võimalik sinna eri liiki pakendeid panna. Nii et tünnid või konteinerid ei pea olema eraldi, aga liigiti kogumine peab olema võimalik. See võimekus peab organisatsioonidel olema ja sellele ei olegi vastu vaieldud. See on seaduses ette nähtud nõue ja seda tuleb täita.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud minister! Oma osa pakendiringluses ja taaskasutuses on riigil, ettevõtetel ja nendel keskustel, kes sellega tegelevad, teine pool on kindlasti tarbijad, inimeste käitumine. Riigikontrolli 2010. aasta auditi kohaselt tervelt 54% inimestest ei teadnud, et nad saavad pakendi tasuta ära anda. See audit oli 2010. aastal. Kas vahepeal on inimeste teadlikkus suurenenud? Mida on ministeeriumil plaanis käesoleval ja järgmisel aastal teha, et see protsent ei oleks mitte 54, vaid oluliselt väiksem?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Ma olen nõus selle hinnanguga, et teadlikkus pakendite äraandmise võimalusest ja ka liigiti kogumisest võiks olla suurem. Mul ei ole kaasas päris viimaseid andmeid selle kohta, milline oli see protsent näiteks aastal 2012 või 2013, aga teadlikkus on kindlasti kasvanud. Üks põhjus on tõenäoliselt see, et me oleme hakanud jälgima ja nõudma, et korraldataks teavituskampaaniaid pakendite äraandmise võimaluste kohta. Mu hinnang on selline, et neid kampaaniaid on viimasel ajal, viimastel aastatel tehtud ka mõnevõrra hoogsamalt ja paremini. Aga lisaks sellele, et ei teata, kus kodukohale kõige lähem pakendikonteiner asub või kas üldse pakendi äraandmise võimalus olemas on, on üks kitsaskoht,

mida me näinud oleme, ikka toosama pakendi-konteinerite väike arv ja üldse nende füüsiline olemasolu. Ja seda me soovime sellesama eelnõuga muuta. Eks te võite igauks ise siin omakeskis või oma peas parasjagu mõelda, kas te teate, kus teie kodukohale kõige lähem pakendikonteiner asub ning millal ja mis kanalit kaudu teile viimati selle kohta teavitus kohale jõudis. Seda peaks igauks meist teadma, aga ma julgen öelda, et ka mitte igal parlamendiliikmel ei pruugi siiski seda teadmist olla. Ja see ei ole mitte inimese enda viga, vaid näide sellest, et teavitustööd tuleb teha palju efektiivsemalt.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma küsin veel kord pakendikonteinerite juurdepanemise kohta. Eestis on kolm taaskasutusorganisatsiooni. Kas mõni neist juba täidab esitatud tiheduse nõudeid ega pea uusi konteinereid juurde muretsema?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Ma pean selle puhtalt täpsuse huvides üle kontrollima, milliseid konteinereid ja kui palju täpselt organisatsioonide kaupa juurde paigutada tuleb. Ma ei tahaks eksida väga konkreetset arvu välja öeldes. Seda peaks üle kontrollima ka omavalitsuste käest, kes on need reaalsed osapooled, kellega organisatsioonid on lepingud teinud. Nii et ma ei saa teile praegu detailset vastust anda, aga luban, et täpsustan asja ja edastan siis vastuse.

Aseesimees Jüri Ratas

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra juhataja! Austatud proua minister! Mul on küsimus Riigikontrolli ja konteinerite kohta. Nimelt soovitas Riigikontroll aastal 2010 tehtud auditi tulemusel täpsustada, kuidas peavad eri liiki pakendijäätmete konteinerid olema märgistatud. Lisaks soovitas Riigikontroll kehtestada nõude, et pakendijäätmete kogumise kohtades oleks info, kuidas pakendeid sorteerida, kes vastutab konteineri eest ja ka kontakttelefon, kuhu saaks problee-

mide korral helistada. Selle soovitusel osas ei ole pakendiseadust muudetud. Kas te ei nõustunud Riigikontrolli ettepanekutega või miks ei ole sellekohaseid muudatusi tehtud?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Eelnõusse ei ole muudatusi lisatud ilmselgel põhjusel, et nendes aruteludes, mis olid kaunis pikad ja põhjalikud ning kuhu olid kaasatud paljud asjaosalised, alates omavalitsustest ja lõpetades kontrollorganitega, ei peetud hädavajalikuks just nimelt seaduse tasemel selliseid täpsustusi teha. Aga seadust vastu võttev kogu olete ju teie, nii et eks need on küsimused, mis tuleb komisjonis läbi arutada. Kui parlament leiab, et selline täiendus on vaja just nimelt seadusega teha, siis tuleb see eelnõusse sisse viia.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, Kaja Kreisman!

Kaja Kreisman

Aitäh! Minu küsimus puudutab samamoodi konteinerit ennast. Kas selle seadusmuudatuse tegemise käigus oli arutusel konteineri ava suurus? See on ka üks põhjus, miks inimesed ei taha ära viia isegi oma kogutud pakendit, konteineri avad on nii väiksed, et kõik tuleb käsitsi ümber laadida.

Keit Pentus-Rosimannus

Eri töörühmades on see teema küll läbi käinud ja põhjendus on mu meelest üsna seaduse loomise algusest saadik olnud ühesugune. Sellel asjal on ka teine pool ehk siis tahetakse vältida olukorda, kus kord juba konteinerisse pandud materjali või pakendi saab sealt jälle hõlpsasti välja kookida. Seetõttu on praegune lahendus selline, nagu ta on. Ütlen taas, et konkreetset seaduse tasemel ei peetud vajalikuks väga täpset sentimeetrite arvu lisada. Aga põhjus, miks konteineri avad ei ole eriti suured, on just selles, et vältida olukorda, kus konteinerid hakkavad toimima ka äraspidise laadimisjaamana.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud proua minister! Ühes paragrahvis on kirjutatud, et pakendiettevõtja peab esitama järelevalve õigusega isiku nõudmisel jne. Minu küsimus ongi, et kui suur on Eestis see armee, kellel on järelevalve õigus käes.

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Ma ei nimetaks seda just armeeks. Õigus kontrollida on kindlasti Keskkonnainspektsioonil, aga kõik sõltub muidugi kontrolli iseloomust. Ka näiteks maksuametil on õigus teatud kontrolli teha. Ma ei arva, et kontrollijate armee, nagu te seda nimetate, on kuidagi liiga suur, ma ei tahaks neile küll liiga teha. Pigem on olukord selline, et kohustused ja valdkonnad, mida kontrollida tuleb, on väga ulatuslikud. Võtame näiteks needsamad kontrollijad Keskkonnainspektsioonist, kes jälgivad ka selle seaduse täitmist. Nende valdkond ei piirdu ju mitte ainult pakenditega, vaid see ulatub sageli kuni kalanduseni välja. Seetõttu ma arvan, et see nn armee on üsna paras ja kindlasti mitte liiga suur.

Aseesimees Jüri Ratas

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh! Proua minister! Pakendiseadus määrab pakendite kogumiskohtade tiheduse. Näiteks Tallinna linnas peaks seaduse järgi olema ca 190 avalikku kogumiskohta. Eelnõu § 1 punktiga 11 sätestatakse, et 190 kohta peab olema iga taaskasutusorganisatsiooni kohta. Eestis tegutseb kolm taaskasutusorganisatsiooni. Kas see tähendab siis, et kogumiskohti peaks olema 570? Kuidas te hindate, kas taaskasutusorganisatsioonid on võimelised tagama nii suure hulga kohti või nõuame neilt võimatut?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Mitte mingil juhul ei nõua võimatut. Mõtleme näiteks Tallinna-suuruses linnas elavate elanike arvu peale ja pakendikoguse peale, mis sellises linnas tekib. Kui me oleme ühte meelt, et igasuguste jäätmete liigiti kogumine ja nende taaskasutamine on eesmärk, mille Eestis on endale võtnud, siis üks asi, mis aitab seda eesmärki saavutada, on see, et pakendite

ja liigiti kogutud jäätmete äraandmine peab olema inimese jaoks võimalikult mugav. Organisatsioonid, kes on akrediteeritud ja kes on endale vabatahtlikult sellise kohustuse võtnud, ei saa ega tohi seaduses sätestatud nõuetest kuidagi mööda hiilida või otsida võimalusi, kuidas seaduses olevaid nõudeid mitte täita. Nii et Tallinna-suuruses linnas, kuna te just Tallinna näiteks tõite, ei ole see pakendikonteinerite arv kindlasti liialt suur. Tallinn on tõesti üks nendest näidetest, mille puhul on sageli ka ministeeriumini jõudnud etteheiteid, et konteinerite asukohad ei ole teada või ei ole nad alati väga mugavates kohtades. Ma loodan, et selle seaduse vastuvõtmise järel paraneb olukord ka Tallinnas. Ma ei arva küll, et organisatsioonid, kes tahavad ja peavad võimalikuks selliseid ülesandeid täita, kuidagi häтта jäävad, seda kindlasti mitte.

Aseesimees Jüri Ratas

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra juhataja! Austatud proua minister! Pakendiseaduse § 17 lõike 3 punkt 6 ütleb, et taaskasutusorganisatsiooni akrediteeringu saamiseks tuleb esitada keskkonnaministrile, st antud juhul teile, tegevuskava osana muu hulgas meediaplaan lõppkasutaja ja tarbija teavitamiseks pakendi ja pakendijäätmete tagastamisvõimaluste ning kogumis- ja taaskasutussüsteemi kohta. Meedias oleme aegajalt näinud teavituskampaaniaid, mille on korraldanud Eesti Taaskasutusorganisatsioon MTÜ ja Eesti Pandipakend, aga teisi kampaaniaid pole näha olnud. Kuna teile need asjad esitatakse, siis te ilmselt teate, kas teistel taaskasutusorganisatsioonidel on meediaplaanid olemas või ei ole.

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Seda kontrollitakse, need plaanid peavad kõigil olema ja ka kampaaniad peavad olema kõigil läbi viidud. Teie kolleeg Priit Toobal juhtis enne ka tähelepanu sellele, et mitte alati ei ole teadlikkus sedavõrd suur, kui ta olla võiks. Ma arvan, et see oli igati kohane tähelepanu juhtimine. Kampaaniaid ei tohi teha mitte linnukese kirjasaamise pärast, vaid sellisel viisil ja sellistes kohtades, et nendest inimestele tõesti ka kasu on. Seda on viimasel

ajal eriti tõhusalt kontrollitud ja kindlasti on ka pärast selle eelnõu vastuvõtmist põhjust väga täpselt üle vaadata, millised kampaaniad on läbi viidud ja kus nad on läbi viidud. Seesama inimeste teadlikkuse näit on üks viis, kuidas hinnata, kas kampaaniad on olnud piisavad ja kas nad on läbi viidud sellisel viisil, et nendest ikkagi kasu on.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Ma püüan sõnastada küsimuse tavainimese seisukohalt. Arusaadav, et see on lisatöö igale perele: praegu peab iga päev vähemalt kolm kotikest täitma, nüüd tuleb neid veel juurde. See on ebamugav, ütleme niiviisi. Aga nii või naa, kultuur süveneb, inimesed täidavad korraldusi ja püüavad asjad korras hoida. Siit on mul ka küsimus. Ma olen näinud, et korteriühistul ja pakendifirmadel on tõesti kõik kooskõlastatud ja on hea koostöö. Aga olen ka näinud, et konteinerid seisavad, sildid on, aga nad on ääreni täis. Kuidas seda olukorda parandada? Te rääkisite aktsioonidest, rääkisite teistest abinõudest, aga nii või naa on kohad, kus see on suur probleem.

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Jõuan taas ringiga tagasi esimese küsimuse ja esimese vastuse juurde. Üks põhjus, miks pakendikonteinerid tihti üle ajavad, on muu hulgas see, et konteinerite arv ei ole piisav. Teiseks tuleb paraku ette ka seda, et pakendikonteineritesse üritatakse toppida asju, mis sinna kindlasti ei kuulu, nagu näiteks puhalt olmejäätmeid. Aga eelkõige on küsimus ikkagi pakendikonteinerite arvus, selles, et nende asukohad oleksid inimestele mugavad ja pakendite äraviimine võimalikult lihtsaks tehtud. See on üks nendest viisidest, mida me ise oleme pidanud õigeaks, et teie kirjeldatud muret leevendada.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks keskkonnakomisjoni liikme Tõnis Kõivu!

Tõnis Kõiv

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Riigikogu keskkonnakomisjon arutas eelnõu numbriga 561 13. jaanuari istungil. Kohal olid komisjoni liikmed, ametnikud ning selle punkti juures ka Keskkonnaministeeriumi asekancler Harry Liiv ja Keskkonnaministeeriumi jäätmeosakonna peaspetsialist Marika Siht. Tehtud muudatustest kuulsime siin proua ministri suust juba pikalt ja põhjalikult nii ettekandes kui ka vastustes küsimustele. Komisjoni liikmetel oli aga ka mõningaid küsimusi. Kõigepealt mõni sõna sellest ülevaatest, mis meile seadusest anti. Eelnõu eesmärk on laiendatud tootjavastutuse põhimõttel toimivate pakenditaaskasutusorganisatsioonide tegevuse täpsem reguleerimine, läbipaistvuse suurendamine ja kontrolli tõhustamine nende tegevuse üle. Kõige suurem muudatus on pakendiauditi osa tekitamine pakendiseadusesse. Tulenevalt turule lastud pakendatud kauba massist on vajalik mitmesuguste nõuetega audiitorkontroll audiitoritegevuse seaduse tähenduses. Kehtivas seaduses on vaid üks lause, et andmed tuleb auditeerida, mis on olnud ka Riigikontrolli hinnangul raskesti mõistetav ja sisuliselt mittetäidetav või on selle täitmist olnud väga raske kontrollida.

Teine oluline muudatus, millest ka siin on juba mitu korda räägitud, aga ütlen sellegipoolest üle, on see, et kõik tootjavastutusorganisatsioonid peavad looma pakendite kokkukogumiseks oma võrgustiku. See toob ilmselt kaasa selle, et konteinereid saab olema rohkem. Ja kui jäätmekava koostamisel tehtud küsitlusest selgus, et tervelt 43% kohalikest omavalitsustest pole rahul pakendite liigiti kogumisega, konteinerite arvu, asukoha ja kõige muu sellisega, siis seaduse jõustamise järel muutub see protsent loodetavasti märgatavalt väiksemaks.

Oluline muudatus on ka see, et taaskasutusorganisatsioonide tegevus peab olema senisest veel avalikum, muu hulgas tuleb ka teenuseid sisse osta riigihanke reeglite alusel, mis muudab sisseostmise selgemaks, läbipaistvamaks ning loodetavasti ka soodsamaks. Neid andmeid, mida taaskasutusorganisatsioon peab esitama, täpsustatakse selle koha pealt, et eraldi tuleb välja tuua, kui palju on kokku kogutud võrgustiku kaudu ja kui palju otseselt ettevõtete juurest.

Tulen nüüd komisjoni liikmete küsimuste juurde. Kolleegidel oli küsimus, et kui seaduses on sätestatud, et tagatisrahaga pakendeid lõppkasutajale või tarbijale müüv pakendiettevõtja ei saa tagatisrahaga pakendi tagasivõtmise kohustust taaskasutusorganisatsioonile üle anda, kas siis selles osas on mingisugune muudatus. Tegelikult siin mingit muudatust ei ole, see on ka praegu täpselt nii reguleeritud.

Komisjoni liikmete soov oli teada saada, mis on olnud need asjad, millega huvigrupid või asjasse puutuvad organisatsioonid ei ole rahul olnud. Täpsem ülevaade ettepanekutest ja nende arvestamisest või mitteametamisest on eelnõu lisas tervikuna ära toodud. Konkreetsemalt räägiti sellest, et huvigrupid ei kiitnud sugugi heaks esialgset plaani muuta taaskasutusorganisatsioonide akrediteering tähtsajaliseks, mistõttu sellist muudatust ka ei ole. Sellega ei olnud rahul ei tööandjate keskklii ega toiduainete tootjad ja kaupmehed.

Oli veel küsimus, et mõningatel juhtudel on jäänud mulje, et inimesed on küll tublid, korjavad eraldi kokku paberi, pakendid ja olmejäätmekogud, aga lõpuks läheb kõik võib-olla ühte Iru katlasse ärapõletamiseks, et kas see on ikka päris õige. Pakendiseaduses on kirjas, mida loetakse taaskasutuseks, mida korduskasutuseks ja ringlusse võtuks. Energiatootmiseks kasutamine on üks pakendijäätmekogude taaskasutuse vorme ja sellisena ei saa põletamist kuidagi mõista. Aga on selge, et kui see täpselt niimoodi toimub, nagu eespool öeldud, siis inimeste motivatsioonile jäätmekogude liigiti koguda see väga kaasa ei aita. Oli küsimus ka 2010. aastal muudetud pakendiseaduse sätte kohta, mille järgi õhu- ja veesõiduki pardale viidav kaup on panditagatisrahast vabastatud. See otseselt küll pakendiseadust ei puuduta, aga saime vastuse, et selle probleemiga ministeeriumis tegeldakse.

Olles oma küsimused esitanud ja vastused ära kuulanud, võttis komisjon vastu hulga otsuseid: suunata eelnõu täiskogu päevakorda 29. jaanuaril, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtsajaks 12. veebruar 2014 kell 17.15 ning määrata eelnõu juhtivkomisjonipoolseks ettekandjaks Tõnis Kõiv. Kõik need otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on üks küsimus. Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Teatavasti toimetab Euroopa Parlamendi juures väga palju lobiste ja Eesti ettevõtjateni on ka jõudnud seesugune tegevus. Euroopas laiemalt on lobireeglid seadustatud ja kogu see tegevus ehk siis lobistiline suhtlemine on avalik. Nii võiks see olla ja peaks olema ka Eestis. Ma küsingi, kas ja kellega teie olete selle eelnõu ettevalmistamisel, menetluse käigus suhelnud, missuguste ettevõtetega kohtunud.

Tõnis Kõiv

Aitäh küsimuse eest! Riigikogu keskkonnamisjonil, sh ka minul selle eelnõu vastutava ettekandjana, juhtmenetlejana seisab kohtumine huvilistega ees. Me oleme selle aja juba ette näinud, kohtumine peaks toimuma veebruar alguses, kuupäevaks on plaanitud 11. veebruar, aga see võib muidugi veel muududa. See kohtumine on eelnõu menetluse raames planeeritud. Seni ei ole kohtumisi olnud.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada. Eelnõu 561 muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on s.a 12. veebruar kell 17.15.

Esimene lugemine on lõpetatud ja kümnes päevakorrapunkt käsitletud.

11. Pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu (568 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 11. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu 568 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannuse!

Keit Pentus-Rosimannus

Austatud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! See on too teine pakendiseaduse muutmise, millest eelmise pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu arutelu algul ka juttu oli. Põhjus, miks teie ees on kaks eraldi eelnõu, on see, et praegune puudutab direktiivi ülevõtmist. Me oleme Keskkonnaministrieriumis hoidnud väga seda joont, et me kobar-eelnõusid parlamendile ei esita. Kui on tegu muudatusega, mis tuleneb direktiivist, siis on see on tõepoolest eraldiseisev eelnõu ja puudutab ainult direktiivi, midagi muud siia külge poogitud ei ole.

Teie ees oleva pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu eesmärk on üheselt paika panna, mis on pakend ja mis mitte, ning tolle eelnõuga saab Eesti õigusesse üle võetud Euroopa Komisjoni asjaomane direktiiv, mis omakorda muudab Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi pakendite ja pakendijäätmete kohta käivat lisa. Selles lisas on toodud selgitavad näited toodetest, mille defineerimine on praktikas probleeme tekitanud. Kui ettevõtja pole kindel, kas tema toote näol on tegu pakendiga või mitte, siis tulevikus saab ta kõnealusel seaduses toodud analoogse näite põhjal selle kindlaks teha. Nagu te näete, on tegemist üsna tehniliste, aga tõesti vajalike täpsustustega, mis muudavad olukorda lihtsamaks ja selgemaks eelkõige ettevõtete jaoks. Hea Riigikogu, palun teil seda eelnõu toetada! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, tänan teid väga! Küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Valeri Korbi!

Valeri Korb

Lugupeetud kolleegid! Riigikogu keskkonnakomisjoni istung toimus teisipäeval, 21. jaanuaril 2014 ja meie päevakorras oli esimese punktina just pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu tutvustamine. Keskkonnaministrieriumi jäätmeosakonna peaspetsialist Marika Siht tutvustas eelnõu ning vastas komisjoni liikmete küsimustele. Meie komisjon otsustas konsensuslikult võtta eelnõu täiskogu päevakorda 29. jaanuaril 2014, teha ettepaneku esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatus-

ettepanekute tähtajaks 6. veebruar 2014 kell 10. Eelnõu menetlemise juhtivkomisjoni ettekandjaks määrati konsensuslikult keskkonnakomisjoni liige Valeri Korb. Kõik. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei paista olevat. Juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada. Määratud eelnõu 568 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 6. veebruari kell 10.

Eelnõu esimene lugemine on lõpetatud ja 11. päevakorrapunkt käsitletud.

12. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse muutmise seaduse eelnõu (569 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 12. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse muutmise seaduse eelnõu 569 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannuse!

Keit Pentus-Rosimannus

Hea istungi juhataja! Lugupeetud parlament! Täna on esimesel lugemisel ka ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse muutmise. Selle eelnõu eesmärk on eelkõige tagada inimestele taas kord parem teenus ja ka õiglasem hind. Ja et seda teha, viib eelnõu ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse kooskõlla värskelt muudetud konkurentsiseadusega. Edaspidi kaob vee-ettevõtjate konkursi korras määramise erand ja kogu protsess hakkab toimuma riigihangete seaduse kohaselt. See tähendab, et tulevikus ei määrata vee-ettevõtjat mitte viieks aastaks, vaid läbiviidud hankega kuni 12 aastaks. Sedavõrd pikk periood lubab ettevõtjatel praegusega võrreldes kindlasti paremini investeringuid kavandada, sest nagu teada, on ka ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavad koostatud mitte lühemaks perioodiks kui 12 aastaks.

Teine osa eelnõust sisaldab muudatusettepanekuid, mis annavad Konkurentsiametile suuremad õigused, ja taas võib öelda, et ka järelevalve muutub tõhusamaks. Kui varem sai

amet teha järelevalvet ainult ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitumise tasude üle, siis tulevikus laieneb see ka liitumistasude metoodikale. Seni valitses kaunis kurioosne olukord, kus Konkurentsiamet pidi õigeks lugema ka tasud, mis olid arvutatud seadusega mitte kooskõlas oleva metoodika alusel. Nii et see seaduse auk või aps saab parandatud.

Kolmandaks kaotame veel ühe väikse augu, mis võimaldas vee-ettevõtjal kooskõlastada uued veeteenuse hinnad Konkurentsiameti ja kohaliku omavalitsusega, kuid jätta need hinnad kehtestamata ja nõuda veeteenuse eest edasi hinda, mis ei olnud korrektne. Nüüd tuleb kooskõlastatud ja avalikustatud hind 60 päeva jooksul tõepoolest ka kehtestada.

Eelnõus täpsustatakse ka elanike käest võetava liitumistasu arvutamise korda. Nii et edaspidi peaks selles osas ebaõiglust vähem olema ja tasu, mida inimese käest liitumisühenduse väljaehitamise järgselt võtta võib, peab olema proportsionaalne tema kinnistul tehtavate tööde kulutustega. Piltlikult öeldes, kui ühel tänaval on näiteks kümme kinnistut, kelle jaoks veevärk välja ehitatakse ja kellel on võimalus sellega liituda, siis edaspidi ei ole enam sellist olukorda, et kui sellel kümne kinnistuga tänaval on ainult üks kinnistu, kes on valmis liituma, siis nõutakse kogu kulu sisse selle ühe kinnistu omaniku käest. Edaspidi saab ja on lubatud tema käest küsida ikka ainult proportsionaalset tasu, vastavalt siis 1/10 kõigist kulutustest.

Aitäh! Tegu on vajaliku eelnõuga, palun parlamendil seda toetada!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Teile on vähemalt üks küsimus. Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh! Proua minister! IRL-i kurikuulus monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seadus andis Konkurentsiametile pädevuse kontrollida vee-ettevõtjate liitumistasude suurus, aga ometi loen ma selle eelnõu seletuskirjast, et 2013. aasta sügiseks oli Konkurentsiamet kooskõlastanud vaid üheksa vee-ettevõtja liitumistasu metoodika. Kas sellest võib järeldada, et IRL-i kurikuulus seadus ei toiminud isegi selles osas ja nüüd tuleb regulatsiooni muuta?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Seadusi võtab Eesti Vabariigis vastu parlament, mitte üks või teine erakond, ja minu teada on ka see seadus saanud parlamendi heakskiidu. Kui mõni parlamendiliige leiab, et eelnõu, mis on heaks kiidetud, vajab täpsustamist, siis seda võib kindlasti teha. Selle seaduse kohta tuleb öelda, et pisut põhjalikum analüüsi tulemusel oleks see ilmselt võinud olla mõnevõrra täpsem. Üks nendest kohtadest, kus on nüanssidest või detailidest puudu jäänud, saab praegu teie ees oleva eelnõuga parema lahenduse. Saab tõesti lahenduse, mis võimaldab Konkurentsiametil reaalselt teha kontrolli, nagu ma enne ütlesin, just nimelt metoodika üle. Nii et palun veel kord parlamendil seda eelnõu toetada! Klientide jaoks on see kindlasti mõistlik ja vajalik eelnõu.

Aseesimees Jüri Ratas

Ülo Tulik, palun!

Ülo Tulik

Aitäh, istungi juhataja! Tõepoolest tundub tegemist olevat mõistliku eelnõuga. Aga kas ma sain õigesti aru, et kohalik omavalitsus võib selleks, et saada rohkem kliente, otsustada, et liitumistasu üldse ei maksta? Kas see võimalus jääb alles?

Keit Pentus-Rosimannus

Kas omavalitsusele jääb õigus ja võimalus kompenseerida liitumistasu? Jah, see võimalus jääb alles, see võimalus ei kao selle eelnõuga kuskile.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni aseesimehe Karel Rütli!

Karel Rütli

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Riigikogu keskkonnakomisjon arutas eelnõu 569 ehk siis ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse muutmise seaduse eelnõu esmaspäeval, 20. jaanuaril 2014. aastal. Keskkonnakomisjoni istungil osales üheksa komisjoni liiget, üks liige puudus. Kutsutud külalistena osalesid Keskkonnaministeeriumi asestantsler Harry

Liiv, veeosakonna peaspetsialist Galina Dani-
lišina ja õigusosakonna jurist Elina Saunanen.
Keskkonnaministeeriumi ametnikud tutvustasid
eelnõu ja tõid välja, et ühisveevärgi ja
-kanalisatsiooni seaduse muutmise eesmärk on
ajakohastada vee-ettevõtjate määramise regu-
latsiooni. Vee-ettevõtja ülesanne on varustada
võrguga liitunud kinnistuid veega ning korral-
dada reovee ärajuhtimist ja puhastamist. Seni
on vee-ettevõtja määramine toimunud konkurentsiseaduse kohase eri- või ainuõiguse and-
mise teel vastavalt Vabariigi Valitsuse kehtes-
tatud korrale. Konkurentsiseaduse 1. jaanuaril
2014 jõustunud muudatuse kohaselt kohalda-
takse eri- või ainuõiguse andmisel edaspidi
riigihangete seaduses sätestatud kontsessiooni
nõudeid ja seetõttu tehakse eelnõuga vastavad
parandused ka vee-ettevõtjate osas. Praktikas
toob eri- või ainuõiguse regulatsiooni asenda-
mine kontsessiooniga kaasa selle, et riigihan-
gete seaduse alusel sõlmitud lepingute puhul
saavad isikud hankevaldusi lahendada riigi-
hangete vaidlustuskomisjonis, samas kui eri-
või ainuõiguse andmise haldusakte sai vaid-
lustada üksnes halduskohtus. Samuti sätesta-
takse, et edaspidi saab vee-ettevõtja senise viie
aasta asemel määrata kuni 12 aastaks. See
arvestab paremini kohalike omavalitsuste
kohustust koostada ja kinnitada ühisveevärgi ja
-kanalisatsiooni kava vähemalt 12 aastaks.
Kuna vee-ettevõtja tegevus oleneb otseselt
ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise
kavast, siis peab maksimaalne hankelepingu
kestus olema seotud arendamise kava kestu-
sega.

Räägin natukene sellest arutelust, mis kom-
misjonis toimus. Komisjoni liikmed soovisid
teada, kas uue seadusega võimaldatava sund-
valduse seadmise või äärmuslikult isegi sund-
võõrandamise kohta on ka näiteid teada.
Ministeeriumi esindajad tõid välja, et sellised
äärmuslikke meetmeid on tõesti kasutatud.
Näiteks ühes Lõuna-Eesti väiksemas piirkon-
nas on toimunud sundvõõrandamine, sest isik
ei suutnud täita neid ülesandeid ja kohustusi,
mis ta oli endale võtnud. Samuti sooviti teada,
et kui mõningates piirkondades on elanike arv
vähenenud või sealt on hulgaliselt inimesi
lahkumas, kas siis on võimalik teha erisusi.
Ministeeriumi esindajad vastasid, et loomuli-
kult on vaja teha koostööd omavalitsustega ja
see informatsioon võimalikult varakult saada,

et analüüsida ja täpsustada, milline peaks ole-
ma puhastite efektiivsus ja kus oleks võimalik
seada ka leebemaid tingimusi ning võtta tarvi-
tusele teisi meetodeid, kui koormus on vähe-
nenud. Ministeeriumi ametnikud tõid välja ka
selle, et ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seadus
ei sea sellist piirangut, et ühisveevärgi ja
-kanalisatsioon peavad kindlasti olema toru-
des. Võimalik on kasutada ka kogumismahu-
teid, mida haldab vee-ettevõtja.

Veel tundsid komisjoni liikmed huvi, et kui
mõnel puhul on ehitust mitu aastat edasi lüka-
tud ja inimesed on juba ise teinud ära inves-
teeringud vajalikesse seadmetesse, kas siis
ikka peab igal juhul liituma. Selliseid möön-
dusi on võimalik teha. Kui kõik vastab nõuete-
le ja keskkonda ei ole rikutud, siis on selles
osas võimalik läbi rääkida ja kokkuleppeid
sõlmida. Komisjoni liikmed tundsid huvi ka
tasaarvelduse vastu. Ministeeriumi ametnikud
tõid välja, et tasaarvelduse süsteem on kehti-
nud tegelikult päris tükk aega. Pisut on muu-
detud vaid sõnastust, sest tasaarveldamine
tähendab, et klient jääks justkui võlgu ja mõ-
lemad pooled oleksid justkui üksteisele võlgu,
st ka vee-ettevõtja. Tegelikult maksab kliendile
osaliselt tagasi ainult vee-ettevõtja, kui kulutu-
sed on tehtud. Lisati veel, et hiljem ei ole või-
malik tasaarveldada teenuse hinnaga, sest need
on kaks eri komponenti: üks on veeteenuse
hind ja teine osaline tagastamine.

See on arutelu kohta lühidalt kõik.

Komisjoni istungil otsustati teha ettepanek
võtta eelnõu täiskogu 2014. aasta 29. jaanuaril
kell 14 algava istungi päevakorda. Teiseks
otsustati teha ettepanek esimene lugemine lõ-
petada. Kolmas ettepanek oli määrata muuda-
tusettepanekute tähtajaks 2014. aasta 12. veeb-
ruar kell 17.15. Neljandaks määrati eelnõu
menetlemisel juhtivkomisjoni ettekandjaks
keskkonnakomisjoni aseesimees Karel Rüütli.
Kõik need otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on küsimusi?
Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas
fraktsioonide esindajad soovivad avada läbi-
rääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita.
Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene luge-
mine tuleks lõpetada. Määrän eelnõu 569
muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a
12. veebruari kell 17.15.

Esimene lugemine on lõpetatud ja 12. päevakorrapunkt on käsitletud.

13. Maamaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (558 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 13. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud maamaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 558 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Maamaksuseaduse muutmise eelnõu näeb ette järgmised muudatused. Kõigepealt kehtestatakse reformimata maade maamaksu arvutamise kord. Maakatastris registreerimata maatükkide maamaks arvutatakse edaspidi ühistel alustel. Paljud omavalitsused on juba andmete esitamisel märkinud maatükkide maksustamishinnaks sihtotstarbeta maa maksustamishinna, mis siis nüüd on uus üldine põhimõte ja seega ei ole siin olulist mõju omavalitsuste sissetulekule. Kohalikel omavalitsustel on kohustus esitada alates 2015. aastast maamaksu arvutamiseks vajalikud alusdokumendid maamaksu infosüsteemi. Suurem osa maamaksu arvutamiseks vajalikest andmetest kogutakse teistest riiklikest registritest ning vaid mõned andmed tuleb sisestada omavalitsuste ametnikel käsitsi. Maamaksu infosüsteemi kasutuselevõtmise järel ei ole omavalitsustel enam vaja teha kulutusi maamaksu arvutamiseks, vajalike andmete kogumiseks ega haldamiseks loodud infosüsteemide töös hoidmiseks ja arendamiseks. Täpsustatakse veelgi avalikult kasutatava maa mõistet. Sätestatakse avalikult kasutatavate maade loetelu. Nendeks on avaliku veekogu, avalikult kasutatava veekogu ja avalikult kasutatava tee alune maa, samuti maa, millel on üldkasutatava maa sihtotstarve. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on vähemalt üks küsimus. Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Täna, härra eesistuja! Austatud rahandusminister! Me tegeleme siin maamaksuga, mis on arvatud 2001. aasta korralise hindamise alusel ehk siis peaaegu 13 aastat tagasi. Vahepeal on maa hind tõusnud, kus kümneid, kus sadu kordi. Millal toimub järgmine maa korraline hindamine?

Jürgen Ligi

Aitäh! Rahandusministeerium sellega ei tegele. Ma ei ole nende plaanidega kursis.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalvi Kõva, palun!

Kalvi Kõva

Aitäh, istungi juhataja! Hea minister! Seda maad, mis on jätkuvalt riigi omandis, on tulevikus plaan maksustada sihtotstarbeta maa maksustamishinnaga. Kas te selle eelnõu ettevalmistamisel kaalusite ka teisi maa sihtotstarbeid, et on näiteks ärimaa, maatulundusmaa, metsanduskõlvikud, metsamaakõlvikud, põllukõlvikud?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei tea, et selliseid kaalumisi oleks olnud. Minu arust on praegune lahendus see, millele ekspordid jõudsid.

Aseesimees Jüri Ratas

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Tuues põhjuseks, et omavalitsuste rakendatavad maamaksustamise meetodid on erinevad, püütakse nüüd luua üks keskne käsitus, mis iseenesest on positiivne. Eelnõu kohaselt tehakse seda aga viisil, mis on riigi jaoks kõige odavam ja omavalitsuste jaoks kõige kahjulikum, sest see on kõige odavamini maksustatav maa. Miks te just sellise viisi valisite?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kui ma õigesti aru saan, siis teie küsimuses on ettepanek kasutada hinda, mis annaks suurema maksukoormuse. Mis see täpne eesmärk on? Ma hea meelega arutaks seda pärast esimest lugemist, uuriks välja, mis need kaalutlused on. Praegu on omavalitsused

hakanud üldiselt seda hinda kasutama ja selle põhjal sätestatakse see minu arvates üsna rahuliku südamega.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Tarmo Männi!

Tarmo Mänd

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Komisjon arutas seda eelnõu oma istungil 21. veebruaril. Eelnõu tutvustas rahandusminister Jürgen Ligi. Sellest arutelust väga palju esile tuua mul pole. Komisjoni üldine arvamus oli, et ühtse korra kehtestamine reformimata maa maksustamiseks on hädavajalik. Teiseks arutati maamaksustamiskorra muutmise mõjusid, mis tulenevad sihtotstarbeta maa maksustamishinna rakendamisest ja mille tõttu omavalitsustele laekuv tulu mõnevõrra väheneb. Kolmanda teemana käsitlesime ühtse infosüsteemi loomist. Teatavasti paneb see omavalitsustele lisakohustusi, mida eelnõu algataja suure mõjuna ei hinda. Kuna omavalitsusliitude ettepanekud olid suurel määral jäänud arvestamata, siis otsustas komisjon kohtuda nende esindajatega enne teist lugemist.

Komisjon otsustas konsensuslikult teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 2014. aasta 12. veebruar kell 17.15. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on vähemalt üks küsimus. Kalvi Kõva, palun!

Kalvi Kõva

Aitäh, istungi juhataja! Hea komisjonipoolne ettekandja Tarmo! Minu küsimus on, et kas te komisjonis arutasite eelnõu ka sisuliselt. Praegu on tehtud ettepanek maksustada reformimata riigimaid sihtotstarbeta maa maksustamishinnaga, mis on kolm-neli korda odavam kui näiteks maatulundusmaa või näiteks metsamaa keskmine hind. Kas võiks tulla kõne alla, et rahanduskomisjon teeb muudatusettepaneku, mille kohaselt seda maad hinnatakse praeguse situatsiooni alusel kõlvikute lõikes? Seda on ju täiesti reaalne välja arvutada ja teha. Kui kõik teevad seda ühtemoodi, siis on

loodud ühtne süsteem, mis on õiglane nii kohalike omavalitsuste kui ka riigi suhtes.

Tarmo Mänd

Hea kolleeg! Ma saan vastata niimoodi, et seda me komisjonis ei arutanud, kuid oma loogika siin on. Juhtiva menetlejana saan rääkida isiklikust seisukohast. Algatajal tõenäoliselt ei ole reformimata riigimaa puhul praegu lähtuda muust kui selleks kehtestatud maksustamishinnast. Tegelikult ei olnud omavalitsustel keelatud kasutada kõrgemaid hinnamäärasid, mida nad on ka teinud, see ei ole rikkumine. Küsimus on see, et tekib üleminekuaeg, järgmisel aastal jääb reformimata riigimaad, mida on 7% maa üldisest pinnast, tõenäoliselt veel vähemaks. Suuri mõjusid muudatus kaasa ei too, aga see tuleb läbi rääkida. Minul ei ole pädevust komisjoni nimel praegu sellest rääkida. Igal juhul käsitlen ma omavalitsusi selles küsimuses partneritena ja seepärast me neid laua taha kutsumegi. Kuid kulud ei ole märkimisväärsed ja ajas need järjest vähenevad. Ühtne süsteem võimaldab kiiremas korras lõpetada reformimata riigimaa eksisteerimise.

Aseesimees Jüri Ratas

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja! Õigusloome põhimõtted ütlevad, et kui rakendatakse mingi uus kord, siis valitakse meetod, mis selle subjektile kõige vähem kahju tekitab, seda kõige vähem mõjutab, mis on kõige leebem. See on üldine õigusloome põhimõte. Praegu arutatav eelnõu võtab omavalitsuste suhtes kõige jäigema positsiooni ja määrab neile kõige odavama maamaksustamisviisi. Kas te arutasite komisjonis ka võimalikke alternatiive, ja kui te ei arutanud, siis miks?

Tarmo Mänd

Täna! Ma ütlen veel kord, et ma kandsin ette, mida me komisjonis arutasime. Kui ma vastaksin, siis ma peaks seda tegema isikliku arvamusel. Aga selge on see, et praegu, kui meil on reformimata riigimaa, on sellel olemas maksustamishind. Õiguspärast ootust keegi sellega rikkuda ei saa.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Kalev Kotkase!

Kalev Kotkas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Eelmine kord, kui Riigikogu maamaksuseadust muutis, pani valitsuskoalitsioon sellele nimeks "Koduomanike maamaksust vabastamise seadus". Tunnustan siinjuures valitsust, et paari aasta tagune lennukas populism on asendunud kainema töömeeleoluga. Sotsiaaldemokraatidel iseenesest ei ole midagi selle vastu, kui käesoleva eelnõuga plaanitakse tagada suurem õigusselgus. Kahjuks on selle õilsa eesmärgi varjus riigil plaanis hakata omavalitsuste arvel kokku hoidma ja maksta jätkuvalt riigi omandis oleva maa eest kohalikele omavalitsusüksustele maamaksu odavaima tariifi järgi. Tagajärjeks on riigi poolt makstava maamaksu vähenemine 90 omavalitsusüksuses. Seletuskirjas on nende 90 omavalitsusüksuse hulgas ka Kõrgessaare vald, mida 9. detsembriks, kui valitsus selle eelnõu algatas, juba poolteist kuud olemas ei olnud. Mul on väga kahju, et Kõrgessaare valda enam ei ole, samavõrd on mul kahju, et valitsus sellest veel midagi ei tea.

Sotsiaaldemokraatide arvates oleks õiglane leida nn kuldne kesktee ja maksta jätkuvalt riigi omandis oleva maa eest maamaksu maatulundusmaa sihtotstarbe järgi ja kõlvikupõhiselt. Toon näite Laheda vallast. Sihtotstarbeta maa maksustamishind on seal 46 eurot hektari kohta, ärimaal 6400 eurot hektari kohta. Maatulundusmaal, kui kõlvikuks on põld, on maksustamishind 167 eurot hektari kohta, kui mets, siis 264 eurot hektari kohta. Eelnõu kohaselt tahab valitsus maksta 46-eurose maksustamishinna järgi. Õiglasem on maksta 167–264-eurose maksustamishinna järgi kõlvikupõhiselt. Kõik selleks vajalikud andmed on riigil ja omavalitsustel ju olemas.

Valitsus on lubanud maareformi lõpetada 2017. aastaks. Kui eelnõu jõustub 1. jaanuaril 2015, siis on see kaheks aastaks tehtud seadus olukorras, kus üle 20 aasta on ilma sellela hakkama saadud. Peale selle vähendab käesolev eelnõu riigi finantshuvi maareform võimalikult kiiresti lõpetada. Täna!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada. Määrán eelnõu 558 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks s.a 12. veebruari kell 17.15.

Esimene lugemine on lõpetatud ja 13. päevakorrapunkt käsitletud.

14. Krediidiasutuste seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (559 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 14. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud krediidiasutuste seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 559 esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Eelnõu eesmärk on suurendada finantsstabiilsust ning tagada finantssektori usaldusväärsus ja läbipaistvus. Eelnõu põhineb Euroopa Liidu õigusaktidel, need omakorda globaalsetel standarditel, Basel III-l. Esiteks kehtestatakse uued kapitalinõuded pankadele ja investeerimisühingutele. Eesmärk on hoida pangandussektoris senisest rohkem kvaliteetset kapitali, et tugevdada vastupidavust majandusšokkidele. Üldine kapitali hoidmise miinimummäär on 8%, rohkem peab kapitali olema juhul, kui kaubeldakse keeruliste ja riskantsemate finantstoodetega. Pangad peavad looma kahjumite katmiseks täiendavad kapitalipuhvrid. Eesti Pank saab õiguse kehtestada erinevate eesmärkidega kapitalipuhvreid. Näiteks nõutakse pankadelt kapitali lisamist perioodidel, kui laenu kasv on suur, ning puhver vabastatakse, kui majandusüksusel pöördub. Juhul kui pank puhvrinõudeid ei täida, saab teda sanktsioneerida rahaliste karistustega või piirata panga dividendide ja boonuste makseid. Kavandatavad meetmed aitavad vältida mõne panga liigset riski ja selle kogunemist finantsüsteemi. Täiendatakse panga üldjuhtimise korda, sätestatakse kohustus luua panga nõukogu tasemel riskikomitee, pangajuhtide ametisse valimiseks ja töötulemuste hindamiseks

luuakse nomineerimiskomitee. Kehtestatakse põhimõtte, et panga juhtorganites peab olema mitmesuguste kogemuste ja teadmistega inimesi, täiendatakse panga juhtisikutele tasu määramise reegleid. Teiseks võetakse üle alternatiivfondide valitsejate direktiiv, millega kehtestatakse uued nõuded fondivalitsejatele, kes haldavad riskikapitalifondi ja riskifonde. Eesmärk on kehtestada suurem kontroll riskifondi valitsejate tegevuse üle, seni pole nad järelevalve alla kuulunud. Kolmandaks tehakse tehnilisemaid muudatusi, mis ei tulene Euroopa Liidu õigusest. Täpsustatakse Finantsinspeksioonile esitatavat infot panga omanikest ning reegleid ametiasutustele, kui soovitakse infot isikute kontoandmete kohta. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna, austatud minister! Küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Inara Luigase!

Inara Luigas

Austatud kolleegid! Rahanduskomisjon arutas seda eelnõu 21. jaanuaril s.a. Algataja esindajana tutvustas eelnõu rahandusminister Jürgen Ligi. Eelnõu eesmärk, nagu rahandusminister ütles, on suurendada finantsstabiilsust ning tagada finantssektori usaldusväärsus ja läbipaistvus, kehtestades uued nõuded pankadele, investeerimisühingutele ja alternatiivfondide valitsejatele. Komisjonis tõusetusid ka mõningad teemad, küsimusi oli seaduse jõustumise aja ning direktiivide ja määruse ülevõtmise tähtaja kohta. Rahandusminister selgitas, et direktiiv ja määrus moodustavad ühtse paketi, neid tuleb vaadelda koos ning nad asendavad kapitalinõuete direktiive. Kuigi direktiivide ülevõtmise tähtaeg oli juba 2014. aasta, s.o käesoleva aasta algus, ei tekita see viivitus väga suuri probleeme, sest Eesti on teatud eesmärges silmas pidades taganud kapitali- ja likviidsusnõuete kehtestamisel senisest suurema tõhususe ja läbipaistvuse. Samuti küsiti, mis muutub Eesti Panga osas, milliseid funktsioone lisandub Eesti Pangale. Selgitati, et Eesti Pank on juba täitnud talle pandud maksesüsteemide järele vaatamise kohustusi ja seetõttu hakkab Eesti Pank tegema nn makrojärelevalvet. Küsimusi oli ka omavahendite kohta. Omavahendite nõuded kehtestatakse Euroopas

pangandusmäärusega. Olulisemad muudatused on, et täpsustatakse esmaste omavahendite koosseisu ja vähemusosalus läheb teiste omavahendite koosseisu. Samuti kehtestatakse rangemad nõuded hübriidinstrumentidele. Veel räägiti kogu kapitalinõude ehk kapitali adekvaatsuse määrast, mis sellest direktiivist ja seaduseelnõust tulenevalt on 8%. Erinevus varasemaga võrreldes on see, et adekvaatsusnõue ei tohi ületada 8%. Eestis on see olnud ka 10%, mis on kaks protsenti kõrgem. Sooviti teada, millised on esmased omavahendid ja esimese taseme põhiomavahendid. Selle kohta on seaduseelnõu seletuskirjas olemas väga head skeemid, nii et kellel on huvi, saab sealt lugeda.

Komisjon langetas järgmised konsensuslikud otsused: võtta eelnõu päevakorda kolmapäeval, 29. jaanuaril s.a, eelnõu esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva, s.o 12. veebruar kell 17.15. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Küsimusi ettekandjale ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada. Määrati eelnõu 559 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 12. veebruari kell 17.15.

Esimene lugemine on lõpetatud ja 14. päevakorrapunkt käsitletud.

15. Maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (575 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 15. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 575 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Kõnesoleva eelnõuga luuakse töötamise register. Eelnõu eesmärk on võidelda ümbrikupalkade vastu ja koguda kogu töötamisega seonduv informatsioon ühte elektroonsesse keskkonda – töötamise registrisse. Ühtse

registri kasutuselevõtt aitab vähendada Maksu- ja Tolliameti, töötukassa, Sotsiaalkindlustusameti, Tööinspektsiooni, haigekassa, Politsei- ja Piirivalveameti halduskoormust ning dubleerivat tegevust andmete esitamisel, kogumisel ja töötlemisel. Selle muudatusega kaitstakse ka töötajat, sest inimene saab edaspidi ise registrist vaadata, kas ta on ikka ametlikult tööle vormistatud ja kas tema eest on maksud tasutud. Väheneb tööandjate halduskoormus, andmeid esitatakse edaspidi üksnes töötamise registrisse ja need jõuavad kõigi vajalike riigiasutusteni. Praeguse olukorraga võrreldes muutub see, et haigekassa veebikeskkonna asemel tuleb andmed esitada maksuameti veebikeskkonna kaudu. Kui praegu on töötaja registreerimiseks aega seitse kalendripäeva, siis edaspidi tuleb seda teha enne inimese tööleasumist. Sellega vähendatakse kindlasti võimalusi maksta ümbrikupalka, sest maksuamet saab lisavõimalused ümbrikupalkadevastaseks tegevuseks. Tal on õigus isik tuvastada ja tööandjat karistada, kui objektil tööd tegev isik pole kantud registrisse. Konjunktuuriinstituudi andmetel sai 2012. aastal osaliselt või täielikult ümbrikupalka 12% töötajatest, eelarvesse jäi sellest laekumata 146 miljonit eurot ja suur osa inimesi jäi sotsiaalse kaitseta. Sellest muudatusest on tänava eeldatavalt riigieelarvele tulu 2–5 miljonit eurot. Jõustumise ajaks palume määrata 1. juuli 2014, mil peaks jõustuma ka Sotsiaalministeeriumis ette valmistatud maksukorralduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Remo Holsmeri!

Remo Holsmer

Austatud juhataja! Head kolleegid! See seaduseelnõu puudutab ka kõiki meid, Riigikogu liikmed hakkavad samuti olema loodava töötamise registri osa. Nüüd täienduseks ministri räägitule. Rahanduskomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu oma 21. jaanuari istungil, kus eelnõu eesmärkidest andis ülevaate rahandusminister Jürgen Ligi. Nagu minister siingi mainis, on eelnõu eesmärk võidelda ümbrikupalkade vastu ja vähendada ebasea-

duslikku tööjõu kasutamist. Luuakse töötamise register, kuhu koondub kogu töötamisega seotud regulatsioon. Selle tulemusel on igapäev võimalik hõlpsalt kontrollida enda kohta käivaid andmeid ja veenduda, kas töötamisega seotud sotsiaalsed garantiid on tema jaoks tagatud. Seeläbi on isikute sotsiaalsed õigused paremini kaitstud. Teiseks väheneb tööandja halduskoormus. Andmed esitatakse edaspidi vaid ühte registrisse, kust need jõuavad kõigi vajalike riigiasutusteni, nii nagu ka minister enne oma kõnes kinnitas. Niisamuti väheneb halduskoormus ametiasutustes, kes andmeid koguvad ja töötlevad – Maksu- ja Tolliametis, Eesti Töötukassas, Sotsiaalkindlustusametis jne. Neljandaks, sotsiaalsete tagatiste toimimise süsteem tervikuna muutub lihtsamaks.

Käesolev eelnõu moodustab ühe terviku ning seda tuleb vaadelda koos järgmisena arutusele tuleva Sotsiaalministeeriumis ette valmistatud maksukorralduse seaduse muutmise seaduse seotud teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga 574. Ministeeriumide valdkondlikku pädevust arvestades on muudatused vormistatud kahe eri eelnõuna.

Lühidalt rahanduskomisjonis toimunud aruteludest. Tööandjal on kohustus registreerida töötaja töö alustamise hetkest. Kuidas toimub infovahetus töötamise registriga? See oli küsimus, mis tõstatati ka rahanduskomisjoni istungil. Üldjuhul tuleb töötamine registreerida e-maksuameti veebikeskkonnas. Selleks peab tööandjal olema sõlmitud Maksu- ja Tolliametiga veebikeskkonna kasutamise leping, mille saab ka elektrooniliselt sõlmida. Samuti on võimalik esitada andmeid lihtsustatud korras. See tähendab, et töötaja põhiandmed – isikukood, töötamise alguskuupäev, tööd võimaldava isiku kood – edastatakse Maksu- ja Tolliametisse telefoni teel või SMS-iga. Lihtsustatud korras registreerimise korral peab tööd võimaldav isik esitama seitsme päeva jooksul tööle asumisest täiendavad andmed töötamise registrisse. Mis juhtub, kui töötamine jäetakse registreerimata? Sel juhul on tegemist väärtetega. Registreerimiskohustuse täitmata jätmise eest on võimalik rakendada sunniraha. Sellisel juhul teeb maksuhaldur tööd võimaldavale isikule esmalt hoiatuse sunniraha määramise kohta ning annab täiendava tähtaja töötamise registreerimiseks. Kui tööd võimaldav isik täiendava tähtaja jooksul kohustust ei täida,

rakendab maksuhaldur sunniraha. Konkreetne sunniraha ülemmäär on 3300 eurot ning sunniraha esmasel rakendamisel ei või selle suurus ületada 1300 eurot ja teisel korral 2000 eurot.

Komisjonis oli juttu ka isikusamasuse tuvastamisest ja sellest, millised on Maksu- ja Tolliameti õigused. Maksuhalduri ametnikul on isikusamasuse tuvastamiseks õigus peatada isik, nõuda temalt isikut tõendava dokumendi esitamist ja saada isikusamasuse tuvastamist võimaldavaid ütlusi. Kelle kohta tuleb andmed registrisse kanda? Registrisse kandmise otustavaks kriteeriumiks on maksukohustuse tekkimine tööd võimaldaval isikul tööd tegeva isiku töötamisest tulenevalt. FIE-d on jäetud välja seetõttu, et FIE sotsiaalsed tagatised on sõltuvuses tema registreerimisest äriregistris. Töötamise registris tuleb registreerida ka äriühingus ja füüsilisest isikust ettevõtja juures vabatahtlikuna töötavad isikud. Komisjonis küsiti, kuidas toimub tõendamine vabatahtliku töötamise puhul. Sellisel juhul tuleb hindamisel lähtuda tõenditest, mõnikord ka kaudsetest, kõigist asjaoludest kogumis ning elulise usutavuse kriteeriumist. Kohtul on võimalik lõppastmes vaidluse korral välja selgitada, kui tõenäoline on, et inimene näiteks neli-viis kuud kaheksa tundi päevas tasuta töötab, kuid samal ajal suudab oma rahalisi kohustusi perfektselt täita. Rääkisime komisjonis ka teiste riikide kogemustest. Eelnõus ei käsitleta töötamise registri loomist mitte sektoripõhiselt, vaid tervikuna Eestis. Teised riigid on praktiseerinud ka seda, et register luuakse näiteks toidlustussektoris, ehitussektoris jne. Eelnõu algataja sõnul leiti eelnõu väljatöötamise käigus, et see oleks nagu poolik lahendus. Seetõttu on töötamise register esitatud Riigikogule otsustamiseks teisel kujul, see ei ole sektoripõhine, vaid puudutab kõiki Eestis töötavaid inimesi korraga.

Menetlusotsused olid järgmised. 21. jaanuari istungil otsustas rahanduskomisjon teha ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtjaks kümme tööpäeva, s.o 12. veebruar kell 17.15. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja, ma tänan! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad

avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada. Määratud eelnõu 575 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks s.a 12. veebruar kell 17.15.

Esimene lugemine on lõpetatud ja 15. päevakorrapunkt käsitletud.

16. Maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (574 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 16. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 574 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalminister Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Täpselt nii nagu Jürgen Ligil eelmise eelnõu on minul hea võimalus esitleda teile maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mis on tihedalt seotud eelmises päevakorrapunktis käsitletud eelnõuga. Nimelt puudutab see loodavat töötamise registrit. Ministeeriumide valdkondlikku pädevust arvestades on muudatused lihtsuse ja efektiivsuse huvides vormistatud kahe eelnõuna. Selle konkreetse eelnõuga, mis praegu teie ees on, sätestatakse õiguslik alus Maksu- ja Tolliameti loodavast registrist teistele riiklikele institutsioonidele vajalike andmete saamiseks. See on vajalik ka selleks, et saada andmeid inimeste ravikindlustuskaitse, töötuskindlustuskaitse, sotsiaalkindlustuskaitse tagamiseks. Lühidalt öeldes saab kõik andmed esitada ühe liidese kaudu. Loomulikult väheneb seetõttu ka ettevõtete halduskoormus. Eelnõu on plaanitud jõustuma s.a 1. juulil, eeldusel, et eelmises päevakorrapunktis arutatud eelnõu jõustub samuti samal ajal. Aitäh teile!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, aitäh! Küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Hea juhataja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 574 enne esimesele lugemisele saatmist oma 20. jaanuari istungil. Istungil osalesid sotsiaalminister Taavi Rõivas ja asjaomase valdkonna ametnikud nii Rahandusministeeriumist, Maksu- ja Tolliametist kui ka Sotsiaalministeeriumist. Nagu minister oma ülevaates ütles, sätestatakse seadusega õiguslik alus, kuidas teised riiklikud institutsioonid saavad Maksu- ja Tolliameti loodavast töötamise registrist vajalikud andmed isikute ravikindlustuskaitse, töötuskindlustuskaitse ja sotsiaalkindlustuskaitse tagamiseks ning töötuskindlustus- ja sotsiaalkindlustushüvitise maksmise õigsuse kontrollimiseks.

Ma ei hakka eelnõust ülevaadet andma, kuna minister juba tegi seda, vaid markeerin ära ühe teise probleemi, mida eelnõu aitab lahendada. Nimelt on õiguskantsler oma ettepanekuga nr 15 teinud ettepaneku likvideerida põhiseadusvastasus, mis puudutab töötuskindlustusstaazi arvestamise korda ja kus on olemas vastav õiguskantsleri menetlus. Arutatav eelnõu, millega luuakse töötamise register, lahendab sotsiaalkomisjoni arvates ära selle probleemi, millega me oleme siin juba paar aastat tegelnud.

Komisjon otsustas teha ettepaneku panna maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 574 esimesele lugemisele 29. jaanuaril 2014 ja esimene lugemine lõpetada. Komisjon teeb ettepaneku määrata muudatsettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva. Komisjoni poolseks ettekandjaks määrati komisjoni esimees Margus Tsahkna. Otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada. Määrän eelnõu 574 muudatsettepanekute esitamise tähtajaks s.a 12. veebruari kell 17.15.

Esimene lugemine on lõpetatud ja 16. päevakorrapunkt käsitletud.

17. Meditsiiniseadme seaduse muutmise seaduse eelnõu (562 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 17. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud meditsiiniseadme seaduse muutmise seaduse eelnõu 562 esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks sotsiaalminister Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Käesolev seadusmuudatus ajakohastab meditsiiniseadmete andmekogu regulatsiooni, mis läbi andmekoosseis laieneb ja andmed muutuvad ligipääsetavamaks. Eelnõu kohaselt kogutakse andmeid Eesti kaudu Euroopa Liidu turule lastud, kasutusele võetud, esmakordselt Eestis levitatud ja professionaalselt kasutatud meditsiiniseadmete kohta, samuti ohujuhtumite kohta. Edaspidi saab andmekogu uue versiooni kaudu edastada andmeid ka kliiniliste uuringute ja järelevahtemenetluste kohta. Ettevõtjatele muutub mugavamaks juba praegu seaduses olevate andmeesitamise kohustuste täitmine. Seaduse jõustudes ja andmekogu arenduste kasutusele võtmisel saame parema ülevaate turul olevatest meditsiiniseadmetest. See omakorda vähendab meditsiiniseadmetest põhjustatud ohtu inimeste tervisele.

Seaduse rakendamisega kaasnevad ka kulutused. Ühekordne andmekogu loomise kulu on 138 624 eurot koos käibemaksuga ja ülalpidamise kulud on 40 000 eurot aastas. Seadus ja selle alusel tehtavad rakendusaktide muudatused on planeeritud jõustuma 1. aprillil s.a. Aitäh teile!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna, austatud minister! Küsimusi teile ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Hea juhataja! Sotsiaalkomisjon arutas valitsuse algatatud meditsiiniseadme seaduse muutmise seaduse eelnõu oma 20. jaanuari istungil, kus osalesid ka sotsiaalminister Taavi Rõivas ja Sotsiaalministeeriumi ravimiosakonna peaspetsialist Tairi Välinurm. Minister andis ko-

misjonile ülevaate eelnõust, nii nagu ta tegi seda praegu ka siit kõnepuldist. Seetõttu ei hakka ma nüüd enam eelnõust ülevaadet tege- ma. Komisjon arvas, et tegu on hea ettepaneku ja hea eelnõuga, mis vähendab bürokraatiat, muudab täpsemaks ja selgemaks ülevaate me- ditsiiniseadmetest ja lihtsustab kogu sellealast tegevust. Komisjon tegi ettepaneku saata eel- nõu esimesele lugemisele 29. jaanuaril 2014, esimene lugemine lõpetada ja määrata muu- datusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva ehk 12. veebruari kell 17.15. Suur tänu!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud komisjoni esimees, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada. Määrän eelnõu 562 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 12. veebruari kell 17.15.

Esimene lugemine on lõpetatud ja ka 17. päevakorrapunkt on käsitletud.

18. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (566 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 18. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud tervis- hoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 566 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sot- siaalminister Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Selle eelnõu kohaselt antakse Ter- viseametile õigus arvata perearsti nimistust välja ravikindlustamata isikud, kelle elukoht rahvastikuregistri andmetel ei ole Eestis. Teise olulise muudatusega luuakse ämmaemandatele õiguslik alus osutada abi kodusünnitusel.

Ravikindlustamata isikuid, kelle elukoht rahvastikuregistri andmetel ei ole Eestis, oli möödunud aasta oktoobri seisuga 47 271. Ini- mesed, kes ei viibi püsivalt Eestis ega tarbi siin üldarstiabi teenust, hoiavad paraku kinni kohta perearsti nimistus, ja kui selle piirsuurus on täis, nii nagu see eriti suuremates linnades

mõnikord juhtub olema, ei saa perearst võtta oma nimistusse juurde ravikindlustatud isi- kuid. Loomulikult ei saa perearst ravikind- lustamata isikute pealt ka pearaha ja vastavalt on perearsti teenistus selle võrra väiksem. Ter- viseamet võrdleb perearstide nimistuid kord kvartalis, et tagada asjakohased nimistud ning perearstile ja temaga koos töötavatele tervis- hoiutöötajatele võimalus üldarstiabi osutada. Nimistute korrastamine on vajalik, et perearsti- abi oleks kõigile ka tegelikult kättesaadav. Kehtiva õiguse kohaselt arvab Terviseamet isiku perearsti nimistust välja juhul, kui nimis- tusse kantud isik ei ole Eesti rahvastikuregistri objektiks.

Teise muudatusega nähakse ette võimalus kodusünnitusabiks, mida võib pakkuda iseseis- valt osutatava ämmaemandusabi raames. Kodu sünnitamise kasuks otsustanutele tuleb tagada legaalne professionaalne abi sünnituse planeerimisel, sünnituse käigus ja peale sünni- tust, et vähendada riske naisele ja vastsündi- nule. Regulatsioon tagab, et kodusünnitusel arvestatakse nii kodus sünnitaja kui ka lapse huve. Muudatuse rakendumisel tekib õiguslik alus kehtestada planeeritud kodusünnituseks vajalikud tingimused ja kord ning nõuded ja reeglid teenuse osutajatele.

Seadusmuudatuse rakendamise ega rii- gieelarvele ega ravikindlustuse eelarvele lisa- kulusid ette näha. Kodusünnitusabi ei ole hai- gekassa tervishoiuteenuste loetelus ehk pla- neeritud kodusünnitus ja sellele järgnev ämma- emanda koduvisiit on sünnitajale tasuline. Kodusünnitusabi pakkumise ämmaemandal teki- vad kulutused töövahenditele ja ravimitele, mis peavad olema selle teenuse osutamisel kaasas.

Perearsti nimistust väljaarvamise seotud muudatus jõustub üldises korras ning kodusün- nituse regulatsioon 1. augustil 2014. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, tänan teid ülevaate eest! Küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Helmen Küti!

Helmen Kütt

Austatud juhataja! Head kolleegid! Lugu- peetud minister! Riigikogu sotsiaalkomisjon arutas tervishoiuteenuste korraldamise seaduse

muutmise seaduse eelnõu esmaspäeval, s.a 20. jaanuari istungil. Osalesid kõik üheksa komisjoni liiget ja komisjoni nõunikud. Sotsiaalminister Taavi Rõivas andis põhjaliku ülevaate. Küsimustele vastas Heli Paluste, Sotsiaalministeeriumi tervishoiuosakonna juhataja. Enne kui minna sisu tutvustuse juurde ja rääkida, millised küsimused komisjonis olid, ütlen ära, et komisjon tegi ettepaneku võtta nimetatud eelnõu täiskogu päevakorda täna, 2014. aasta 29. jaanuaril, esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 2014. aasta 12. veebruar kell 17.15. Ettekandjaks otsustati määrata sotsiaalkomisjoni liige Helmen Kütt, kes teile seda eelnõu praegu tutvustab. Otsused olid konsensuslikud.

Eelnõu tekitas palju küsimusi. Tundub küll, et üks pikalt üleval olnud probleem ehk ämmaemandate kodusünnitusel osalemise legaliseerimine saab nüüd lahenduse, kuid see lahendus on osaliselt poolik. Küsimused olid järgmised. Esimese punkti puhul, mis puudutab perearstide nimistuid, tekkis küsimus, kas rahvastikuregister ning Maksu- ja Tolliameti kasutatavad maksuregistrid on omavahel ühitatavad ja kas on võimalik ka selline olukord, et inimene elab välismaal, sotsiaalmaksu maksab Eestis, aga rahvastikuregistri kohaselt ei ole Eesti elanik. Maksuregistrite kohta Sotsiaalministeeriumi esindaja täpselt vastata ei osanud. Sotsiaalminister selgitas, et eelnõu puudutab eelkõige ravikindlustamata isikuid, mitte ravikindlustusega hõlmatud isikuid.

Palju rohkem ja suuremaid arutelusid põhjustas kodusünnituse teema. Nii nagu eelnõu seletuskirjas on väga kaunilt välja toodud ja nagu ka sotsiaalminister nimetas, peaks üks selle seaduse eesmärk olema järgmine: "Austus sünnitaja tõekspidamiste ja eelistuste suhtes ning võrdne kohtlemine peavad sünnitajale olema tagatud nii kodus kui haiglas." Sellest tulenevalt tekkisid ka küsimused. Küsiti, et kui haiglas pakutav sünnitusabi ja sünnitusele eelnevad toimingud on haigekassa hinnakirja alusel tasustatavad, siis miks see ei ole nii ka kodusünnituse puhul. Põhimõtte arvestada inimese valikuid ja eelistusi ning kõiki võrdselt kohelda on ju üllas. Küsimusi esitati ka selle kohta, kuidas toimub lapse registreerimine, kui sünnitatakse kodus. Veel arutleti teemat sellest aspektist, et kodusünnitusabi puhul ei ole tegemist mingi täiendava kuluga riigieelarvele ja

miks ei võiks haigekassa siis selle abi eest maksta. Kui vaadata statistikat, siis aastal 2012 valisid kodus sünnitamise 66 naist. Kui need 66 last oleksid sündinud haiglas, siis oleks see nagooni toonud kaasa kulu riigieelarvele. Kui nüüd aga valitakse kodus sünnitamine, siis jäävad kulud perekonna kanda. Selle teema üle oli pikk arutelu. Üks kolleeg leidis, et teemat tuleks edasi arendada ja veel arutada. Ma pean ütleva, et sotsiaalkomisjon võttis minu meelest vastu väga õige otsuse: korraldada enne eelnõu teisele lugemisele saatmist arutelu, kuhu kutsutakse osalema spetsialiste ämmaemandate liidust ja MTÜ-st Sünni Vägi, kes on selle teemaga pikalt tegelnud. Kuulatakse ära ka nende seisukohad ja põhimõtted, et seejärel siis juba langetada otsused, võttes vajaduse korral arvesse ka parandusettepanekuid, mis 12. veebruariks peaksid laekuma. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Teile on vähemalt üks küsimus. Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud ettekandja! Hea Helmen, sa ütlesid, et eelmisel aastal oli kodusünnituste arv 66. Kas komisjonis võrreldi seda arvu, nagu meil tavaks on olnud teatud asju võrrelda, sama arvuga teistes liikmesriikides? Kas oli juttu, millises liikmesriigis on kodusünnituste arv kõige suurem?

Helmen Kütt

Võrdlused on ka Eesti riigi kohta. Kui 1992. aastal registreeriti planeeritud kodusünnitusi 19, siis 2012. aastal, nagu öeldud, oli neid 66. Euroopa Liidu riikides on see arv väga erinev. Meil on see arv üldjuhul väga väike, aga näiteks Saksamaal, Ühendkuningriigis, Hollandis, Belgias, Austrias ja Ungaris on ka kodusünnitusi registreeritud ja reguleeritud ning sünnitajate arv on suurem. Kõige suurem on see näitaja Hollandis, kus 30–40% sünnitustest toimub kodus. Skandinaavia riikides on kodusünnitusi 2–4% kõigist sünnitustest.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Soovivad. Avan läbirääki-

mised. Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Helmen Küti! Kas te soovite kaheksa minutit kõneaega?

Helmen Kütt

Ei, kaheksat minutit vist ei lähe. Austatud esimees! Head kolleegid! Austatud minister! Ma palun vabandust Rein Aidma käest, kes teeb ettekande viimases päevakorrapunktis ja peab minu järel ootama! Käes on tõesti 18. päevakorrapunkt, väljas on juba pime ja õhtu on hiline. Aga tegemist on väga-väga olulise eelnõuga ja sellega ei tohiks minna niimoodi, et teemale üldse tähelepanu ei pöörata. Selle tõttu lubage mul siiski peatuda mõningatel olulistel punktidel. Nii nagu ma eelnõu tutvustades ütlesin, on eesmärk õilis: kohelda võrdselt neid, kes on otsustanud sünnitada lapse haiglas, ja neid, kes teevad seda kodus. Aga kahjuks on praegu nii, et võrdsus ei ole tagatud rahaliselt ehk siis need pered, kus on otsustatud, et laps sünnib kodus, ei ole võrdsed teistega. Riik kohtleb neid ebavõrdselt, sest nad peavad sellega seotud kulutused ise kinni maksma. See võib mõnel noorel perel muuta kodusünnituse kasuks otsustamise rahalistel põhjustel võimatuks.

Vabariigi Valitsuse nägemus ja eesmärgid peresõbralikust Eesti riigist on esitatud valitsuse 2013. aasta 24. oktoobri korralduses nr 454, mille pealkiri on "Targad vanemad, toredad lapsed, tugev ühiskond. Laste ja perede arengukava 2012–2020". Selles on kirjas valitsuse oluline kohustus arendada teenuseid perede iseseisva majandusliku toimetuleku soodustamiseks. Praegu arutatava seaduseelnõu kodusünnitusabi käsitlev punkt ei näita tegelikult riigi austust naise, kogu pere valikute suhtes ja seetõttu on tegu inimeste ebavõrdse kohtlemisega. Väga positiivne on, et eelnõu esitajad ja koostajad on varasemas variandis olnud sõnapaari "sünnituse juhtimine" siiski eelnõust välja jätnud ja asendanud selle sõnadega "jälginine ja vajadusel abistamine". Samuti on väga positiivne see, et sotsiaalkomisjon on otsustanud enne, kui komisjoni liikmed hakkavad hääletama, kuulata ära ka teised osapooled, sest siiani täna oleme saanud selgitusi ainult Sotsiaalministeeriumilt. Lõppkokkuvõttes on muidugi väga hea, et see teema lõpuks siiski legaliseeritakse, et kuidagi tekib

õigus- ja õiglusruum. Ma väga-väga loodan, et Riigikogu liikmed kaaluvad esitatud ettepanekuid, enne kui nad hakkavad lõplugemisel nuppu vajutama, ega tekita olukorda, kus üht osa ühiskonnaliikmeid – reaalne tulemus on sündinud laps – koheldakse ebavõrdselt. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada. Määrän eelnõu 566 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks s.a 12. veebruari kell 17.15.

Esimene lugemine on lõpetatud ja 18. päevakorrapunkt käsitletud.

19. Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse muutmise seaduse eelnõu (567 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi 19. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse muutmise seaduse eelnõu 567 esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalminister Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Selle eelnõuga luuakse uute psühhoaktiivsete ainete varajase hoiatuse infosüsteemi andmekogu lühinimetusega VAHIS. Andmekogu eesmärk on tugevdada turule tulevate või turul olevate psühhoaktiivsete ainete käitlemise kontrolli ning tagada võimalike kuritarvituste korral kiire riigipoolne sekkumine. Seni on infovahetus uute psühhoaktiivsete ainete kohta toimunud ametnike kirjavahetuse teel. Andmekogu sisaldab uute psühhoaktiivsete ainete kohta sellist informatsiooni nagu näiteks aine kirjeldus, keemiline koostis, aine tootmise ja levitamise viisid ja toime inimesele ning ettepanekud käitlemise piirangute rakendamiseks. Andmekogusse sisestatud info on kättesaadav ainult neile inimestele, kes vajavad seda oma tööülesannete täitmiseks. Eelnõu kohaselt on juurdepääs infosüsteemile oma töö spetsiifika tõttu Ravimi-ametil, Maksu- ja Tolliametil, Justiitsministeeriumil või Justiitsministeeriumi hallataval

riigiasutusel, Politsei- ja Piirivalveametil, Terviseametil ning Sotsiaalministeeriumil või Sotsiaalministeeriumi hallataval riigi teadus- ja arendusasutusel. Eelnõu rakendamiseks vajalikud kulud on Raviameti ja Tervise Arengu Instituudi 2014. aasta eelarvesse planeeritud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, teile on tublisti küsimusi. Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Kas nendel mittetulundusühingutel, kes tegelevad just uimastite probleemiga, on kunagi võimalik selle nimekirja juurde pääseda või ei ole seda võimalik teha ka tulevikus?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma nimetasin need asutused, kellele vastavalt oma töö spetsiifikale peaks olema ligipääs sellele registrile või infosüsteemile. Väga lai see ring tõepoolest ei ole, kuna siin on lähtunud sellest, kas neid andmeid on vaja töö tõttu. Nii et otsene vastus teie küsimusele on, et ei, me ei ole kavandanud, et nendele andmetele pääseks ligi sedavõrd lai ring.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud minister! Mõtlesin, kellelt ma seda küsin, kas peaks esitama küsimuse põllumajandusministrile, aga kuna täna on siin selline seaduseelnõu, siis ma küsin sinult. Käisin seemnepoes ja vaatasin porgandiseemneid, mida kevadel maha panna, ja nägin müügil kanepiseemneid. Kuna kanep on psühhotropne aine, kas sina oskad siis öelda, milliste kanepiseemnetega on tegu? Kas nende müük on üldse Eesti riigis lubatud? Milline on sinu arvamus selle kohta?

Taavi Rõivas

Aitäh, hea küsija! Ma tõesti ei tea, millises poes te käisite ja milliseid seemneid seal parajasti müügil oli. Kui teil tekkis kahtlus, et tegemist võib olla illegaalsete seemnetega, siis minu soovitus oleks nende ostmisest kindluse mõttes hoiduda ja vajaduse korral kontrollida,

ega tegemist ei ole millegi illegaalsega. Tahtmata liigselt spekuloida, ma usun siiski, et küllap seal võis olla tegemist selliste taimede seemnetega, millest päris narkootikum kasvama ei hakka. See oleks ikkagi lausa kurioosne, kui te poes sellist asja nägite. Ma soovitaksin selle konkreetse juhtumi puhul nõu pidada inimestega, kes valdkonda detailselt tunnevad ja oskavad hinnata, mis seemned seal täpselt on.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas on veel küsimusi? Ei ole. Austatud minister, ma tänan teid! Palun Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Rein Aidma!

Rein Aidma

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Hea minister! Kõne all olevat narkootiliste ja psühhotropsete ainete ning nende lähteainete seaduse muutmise seaduse eelnõu 567 loeti sotsiaalkomisjonis esimest korda esmaspäeval, 20. jaanuaril 2014. Lisaks komisjoni liikmetele osalesid Sotsiaalministeeriumi rahvatervise osakonna tervisepoliitika juht Ene Augasmägi ja õigusosakonna nõunik Ethel Bubõr. Kõnesoleva seaduseelnõu kohta esitati küsimusi alates sellest, kas eelnõu hõlmab ka neid aineid, mis on juba varem üles tähendatud ministri käskkirjaga, või ainult uusi. Vastus on, et siia tulevad ainult uued ained. Nende arvuline suurusjärg on umbes 20 aastat. Peamine teave tuleb Põhjamaadest. Sellega teemade arutelu lõppes.

Otsustati teha Riigikogule ettepanek võtta kõnealune seaduseelnõu täiskogu päevakorda 29. jaanuaril ehk siis täna. Edasi otsustati teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja järgmiseks teha ettepanek määrata muudatusettepanekute tähtajaks 12. veebruar 2014 kell 17.15. Viimasena otsustati määrata ettekandjaks siin puldis olev sotsiaalkomisjoni liige Rein Aidma. Kõik otsused võeti vastu konsensusena. Ma tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud ametikaaslane! Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Fraktsioonide esindajatel on võimalus avada läbirääkimised. Kõne-soove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpeta-

da. Määrán eelnõu 567 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 12. veebruari kell 17.15. Seega on esimene lugemine lõpetatud ja ka 19. päevakorrapunkt käsitletud.

Head ametikaaslased, meie tänane istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 18.15.

Istungi kestus 5 tundi ja 15 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 30. jaanuar 2014

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Õiguskantsleri ettepanek riigilõivuseaduse ning tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja halduskohtumenetluse seadustiku koostoime normide Eesti Vabariigi põhiseadusega kooskõlla viimiseks (nr 25)

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere hommikust, head kolleegid! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu kolmanda tööädala neljapäevast istungit. Nüüd, lugupeetud kolleegid, on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, kolleeg Yana Toom!

Yana Toom

Proua eesistuja! Head kolleegid! Mul on Keskerakonna fraktsiooni liikmete nimel üle anda arupärimine sotsiaalminister Taavi Rõivasele. See arupärimine puudutab alkoholi poliitikat. Nimelt, enam kui aasta tagasi avalikustas Sotsiaalministeerium alkoholi poliitika rohelise raamatu esialgse variandi. Nimetatud dokument paneb paika alkoholi poliitika arengusuunad. Rohelisse raamatusse koondatud meetmete eesmärk on vähendada alkoholi liigtarvitamist Eestis. Pärast aasta kestnud arutelusid on roheline raamat valitsusele esitamiseks valmis, kuid dokumendi muutunud sisu on sattunud kriitika alla. Puudusena tuuakse välja, et rohelises raamatus välja toodud alkoholi tarbimise vähendamise meetmed ei ole piisavad. Näiteks oleksid rohelise raamatu esialgse versiooni järgi 1. juuni ehk lastekaitsepäev ja 1. september ehk õppeaasta esimene päev olnud alkoholivabad päevad. Muudatuste tõttu on nüüd rohelises raamatus vaid sõnastus, et ühiskonnas tuleks kujundada hoiak, et nendel päevadel alkoholi ei tarbita. Eespool nimetatule lisaks ei ole Sotsiaalministeeriumis valminud konkreetseid ettepanekuid alkoholi miini-

mumhinna kehtestamiseks. Seoses sellega on meil härra Rõivasele viis küsimust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud kolleegid! Nii nagu Eesti riik peaks Kohtla-Järve perekonnale andma võimaluse heastada oma teadmatusest tehtud viga, kui Kristina Brujeva saab täisealiseks ja tal on võimalik loobuda Venemaa Föderatsiooni kodakondsusest, nii annab ka Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon neile Riigikogu liikmetele, kes teisipäeval hääletasid meie eelnõu vastu, võimaluse asjaga veel kord lähemalt tutvuda ning toetada kodakondsuse seaduse § 29 muutmise seaduse eelnõu, mille ma siinkohal uuesti ja muutmata kujul Riigikogu menetlusse annan. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Olen juhatuse nimel vastu võtnud ühe seaduseelnõu ja ühe arupärimise. Kui seaduseelnõu vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus selle menetluse võtmise kolme tööpäeva jooksul. Kui arupärimine vastab sellele seadusele, siis edastan selle otsekohe adressaadile.

Palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 82 Riigikogu liiget, puudub 19.

Head kolleegid, nüüd väike päevakorra täpsustus. Täna on meil üks päevakorrapunkt, õiguskantsleri ettepanek riigilõivuseaduse ning tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja halduskohtumenetluse seadustiku koostoime normide Eesti Vabariigi põhiseadusega kooskõlla viimiseks (nr 25). Põhiseaduskomisjoni ettekande teeb põhiseaduskomisjoni esimees Rait Maruste ning õiguskomisjoni ettekande õiguskomisjoni esimees Marko Pomerants.

1. Õiguskantsleri ettepanek riigilõivu-seaduse ning tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja halduskohtumenetluse seadustiku koostoime normide Eesti Vabariigi põhiseadusega kooskõlla viimiseks (nr 25)

Esimees Ene Ergma

Asume tänase pävakorrapunkti menetlemise juurde. Arutelul on õiguskantsleri ettepanek riigilõivuseaduse ning tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja halduskohtumenetluse seadustiku koostoime normide Eesti Vabariigi põhiseadusega kooskõlla viimiseks. Kuid enne, kui ma kutsun lugupeetud õiguskantsleri kõnepulti, tahan teile rääkida, kuidas me seda ettepanekut menetleme. Kõigepealt on õiguskantsler Indrek Tederi ettekanne, mis kestab kuni 20 minutit, siis on põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste ettekanne, mis kestab samuti kuni 20 minutit, ning viimane on õiguskomisjoni esimehe Marko Pomerantsi ettekanne, mis kestab ka kuni 20 minutit. Palun tähelepanu! Riigikogu liige võib igale ettekandjale esitada ühe suulise küsimuse. Läbirääkimistest on võimalik osa võtta kõigil. Lõpuks paneme hääletusele küsimuse, kes on õiguskantsleri ettepaneku poolt. Ettepaneku vastuvõtmiseks on vaja poolthääletenamust.

Alustame. Ma palun kõnepulti lugupeetud õiguskantsleri Indrek Tederi!

Indrek Teder

Austatud juhataja! Kõrgeauline parlament! Tsiteerin põhiseaduse § 15: "Igaühel (Rõhutan, et igaühel. – I. T.) on õigus pöörduda oma õiguste ja vabaduste rikkumise korral kohtusse." Minu meelest on see äärmiselt oluline. Aga kas ikka iga isik saab pöörduda kohtusse, kui kohtulõivud on liialt kõrged? Põhiseaduse § 12 sätestab väga üheselt ja selgelt võrdsuspõhiõiguse. Tulenevalt võrdsuspõhimõttest koosmõjus põhiseaduse §-ga 15 ja ka teistest normidest on isikul õigus pöörduda kohtusse. Samas näeb võrdsuspõhimõtte ka ette, et kohtusse pöördumise riigilõiv peab olema mõistlik ja minimaalne, see ei tohi kujutada endast takistust. Kas eri valdkondades see nii ka tegelikult on? Kahjuks ei ole.

Analüüsisin õigusnorme ja järeldasin, et seadusandja ei ole loonud kohtusse pöördujate

ja kohtunike jaoks normi, kuidas arvutatakse põhiseadusega kooskõlas olevat riigilõivu, kui kohus tunnistas riigilõivu ettenägeva normi põhiseadusega vastuolus olevaks ja peab määrama uue, põhiseadusega kooskõlas oleva riigilõivu. See on oluline probleem, mille tõttu palun teil muuta paar aastat tagasi kehtinud riigilõive, mis olid liialt kõrged ja seetõttu põhiseadusega vastuolus. 2012. ja 2013. aastal tegeles Riigikohus üle 50 selleteemalise menetlusega ning leidis, et riigilõivud olid liialt kõrged ja seetõttu põhiseadusega vastuolus. Samuti on 2014. aastal juba esitatud kuus uut riigilõivu põhiseaduslikkuse järelevalve algatamise taotlust. Probleem on praegu kohtutes arutlusel olevates asjades, mis said alguse siis, kui lõivud olid väga kõrged. Need kohtuasjad on järjepanu jõudnud ja ka veel jõuavad Riigikohtusse. Vanade lõivude õiguspärasust on võimalik veel praegugi hinnata tänu kohtute antud tõlgendusele, et riigilõivu suuruse põhiseadusele vastavuse küsimust saab tõstatada väga pikka aega.

Meenutan, et 1. juulil 2012 jõustusid riigilõivud, mis olid varasematest palju väiksemad. Tunnustasin toona justiitsministri ja seadusandja tegevust. Ühtlasi lootsin, et sellega on väga kõrgete riigilõivudega seonduv probleem lõppenud. Praktika näitas aga midagi muud.

Kui öelda, et riigilõiv on kohtusse pöördumise õiguse piirang, siis peab see vastama kõikidele põhiseaduse nõuetele. Esiteks saab põhiõiguse piirangu kehtestada ainult seadusandja. Teiseks, piirangu sisu ja ulatuse saab määrata ja peab määrama seadusandja. Õigus peab olema määratletud ja etteaimatav ning kohtlema kõiki võrdselt. Praegu see nii ei ole, vaid õiguses on lünk.

Toon mõne näite. Lähtun seadusandja kaalutlusest, et mida suurem on hagi hind, seda kõrgem on riigilõiv. Ühte asja arutades leidis kohus, et 6391 euro suurune riigilõiv on ülemäära kõrge, ning määras, et inimene peab tasuma põhiseaduspärast riigilõivu 3531 eurot. Teises asjas määras kohus 7349 euro suuruse, põhiseadusega vastuolus oleva riigilõivu asemel riigilõivuks 1500 eurot. Kas see on loogiline? Järgmises näites tunnistasid kaks kohut täpselt ühesuuruse ehk 17 895 euro suuruse riigilõivu põhiseadusvastaseks ning määrasid uueks riigilõivuks ühel juhul 1000 eurot ja teisel juhul 4154 eurot. Kas selline sarnases

olukorras olevate isikute ebavõrdne kohtlemine ei ole mitte meelevaldne? Rohkem näiteid on näha minu ettepaneku lisana koostatud tabelis.

Praegune olukord on puudutatud isikute hulka ja kohtusse pöördumise õiguse kaalukust arvestades minu hinnangul ebamõistlik ja põhiseadusega vastuolus. See on põhiseaduslik probleem ja vajab seadusandja sekkumist. Leian, et mõistlik on sätestada norm, et 1. jaanuarist 2009 kuni 30. juunini 2012 kehtinud liigkõrged riigilõivud muudetakš väiksemaks.

Võib küsida, kas selline uus ja isikute jaoks soodne norm ei tekita uut tungi kohtusse pöörduda, vanu riigilõive vaidlustada ja riigilt raha tagasi nõuda. Leian, et vastus sellele küsimusele on eitav. Üldiselt kaitstakse oma subjektiivset õigust. Üks seaduslikkuse põhimõtte oluline osa on tegutsemine seaduste ja nendes paikapandud tingimuste ja korra, sh tähtaegade raames. Kui isikule on antud vaidlustamiseks võimalus ja aeg, siis tuleb neid kasutada, arvestades kehtivaid mängureegleid.

Austatud Riigikogu! Soovin rõhutada, et liiga kõrgete riigilõivude probleem ei seisne ainult eelkirjeldatud sätte puudumises, vaid see probleem on märksa suurem. Leian, et õigusriigi põhimõttega ei ole kooskõlas, et kohtud, kõik põhiseaduslikkuse järelevalve menetluses arvamust andvad asutused ja isikud ning menetlusosalised tegelevad praegugi küsimusega, kas 1. jaanuarist 2009 kuni 30. juunini 2012 kehtinud riigilõivumäärasid sisaldanud normid olid põhiseaduspärased või mitte. Kohus võib neisse menetlustesse sisuliselt uppuda. Seadusandja võiks ka selle probleemi lahendada. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra õiguskantsler! Asume küsimuste juurde. Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Väga austatud härra õiguskantsler! Ma mäletan, et kui lõive tõsteti, siis tõsteti neid ikka väga-väga palju. See oli vist aastal 2009. Kohtusse pöördumise riigilõiv oli meil näiteks 14 korda kõrgem kui Rootsisis ja 6–7 korda kõrgem kui Venemaal. Kui paar aastat tagasi neid lõive alandati, siis ega seda ei tehtud nii väga koalitsiooni vabast tahtest. Ma

mäletan, et teie tegite Riigikogus sel teemal ettekande ja alles pärast seda lõive muudeti. Aga kas teie meelest on praegu kehtivad lõivud õiglased ja põhiseadusega kooskõlas?

Indrek Teder

Tähendab, kas peale 2012. aastat? Jah, ka seda ma analüüsisin. Minu meelest on see lõiv praegu kuni 10 500 eurot ja on ka küllaltki kõrge.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra õiguskantsler! Nüüd kutsun ma ettekandeks kõnepulti põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste. Palun!

Rait Maruste

Austatud juhataja! Head kolleegid! Pean alustama oma ettekannet väikese märkusega selle kohta, et meie lähtusime komisjonis oma seisukoha kujundamisel ja ettekande ettevalmistamisel õiguskantsleri 16. jaanuaril s.a esitatud kirjalikust tekstist. Täna õiguskantsleri ettekantud tekst oli mõnevõrra muudetud ja teiste rõhuasetustega.

Õiguskantsler tutvustas ja põhjendas oma ettepanekut nr 25 põhiseaduskomisjoni ees 27. jaanuaril 2014. Tutvustusele järgnes intensiivne mõttevahetus, mille jooksul mitmed komisjoni liikmed väljendasid kahtlusi ja õiguskantsleri seisukohast erinevaid arusaamu. Komisjoni liikmed mõõnsid probleemi olemasolu, kuid nägid selle tekke põhjusi ja lahendusi õiguskantslerist mitmeti erinevalt.

Kokkuvõtlikult öeldes leidis õiguskantsler, et riigilõivuseadus, tsiviilkohtumenetluse seadustik ja halduskohtumenetluse seadustik on vastuolus põhiseaduse §-dega 3, 11, 12, 13 ja 14, § 15 lõikega 1 ning § 24 lõikega 5 nende koostoimes. Õiguskantsler arvas, et põhiseadusega kooskõlas ei ole õigusnormi puudumine, mis näeks ette riigilõivu suuruse arutamise olukorras, kus kohus on jätnud põhiseadusvastasuse kaalutlustel 1. jaanuarist 2009 kuni 30. juunini 2012 kehtinud riigilõivu ettenägeva normi kohaldamata. Teisisõnu, õiguskantsler soovib, et seadusandja, Riigikogu, annaks ajavahemiku 1. jaanuar 2009 kuni 30. juuni 2012 kohta põhiseaduspärase suurusega riigilõivu normi või normid.

Kuid küsime, esiteks, kas ainuvõimalik lahendus on tingimata uue üldnormi või uute üldnormide andmine või on siin ka muid võimalusi. Teiseks, milline on põhiseaduspärase suurusega õigusnorm? Kui kohus on tuvastanud selle, mis ei ole põhiseaduspärane, siis on loogiline eeldada, et ta teab ka seda, milline on või oleks põhiseaduspärane lahendus või lõivu suurus.

Lühiselgituseks ja meenutuseks ütlen nii palju, et nimetatud ajavahemikul, s.o majanduslanguse ajal, tõstis seadusandja riigilõive oluliselt, mis tekitas kohtusse pöördumise ja kohtule juurdepääsu võimalikkuse või võimatuse probleemi. Alates 1. juulist 2012 on riigilõive küll alandatud, kuid kohtutest on läbi käinud kümneid kohtuasju, mille lahendid on kõrged riigilõivud tagasiulatavalt põhiseadusvastaseks tunnistanud. Riigilõive alandades ei näinud seadusandja aga õiguskantsleri arvates ette "sõnaselget ja läbimõeldud lahendust nendeks juhtudeks, mil isik, kes on kohtusse pöördunud varasemalt (tasudes ühtlasi enne 01.07.2012 kehtinud seaduse alusel arvatud suurema riigilõivu) ...". Väidetavalt on see kaasa toonud õigusselgusetuse ja sellest tuleneva ebavõrdse kohtlemise, sh juba kehtetute riigilõivude jätkuva rakendamise.

On tõsi, et kohtusse pöördumise õigus on põhiseadusega tagatud põhiõigus (põhiseaduse § 15 ja § 24 lõige 5). Põhiseaduse §-de 13, 14 ja 15 koostoimes tagatud õigus kohtulikule kaitsele hõlmab samal ajal nii isiku õigust pöörduda kohtusse kui ka riigi kohustust luua põhiõiguste kaitseks kohane kohtumenetlus, mis on õiglane ja kõnealuse õiguse tõhusaks teostamiseks vajalik. Sedastanud riigi kohustatuse, tuleb küsida, kes on see riik. Kas see on ainult seadusandja, kõnesoleval juhul Riigikogu, või on riik ka kohtud? Ilma igasuguse kahtlusega on meie põhiseaduse teksti ja doktriini kohaselt riik ka kohtud, kelle olemuslik ja põhiseaduslik ülesanne on tagada õiguse ühtlane ja ühetaoline kohaldamine ning põhiõiguste kaitse kooskõlas põhiseaduse normide ja printsiipidega. On ju meie kohtutel ka põhiseaduslikkuse järelevalve funktsioon ning Riigikohtul lasub kohustus kassatsioonimenetluse ja põhiseaduslikkuse järelevalve menetluse kaudu tagada õiguse ühetaoline ja põhiseaduspärane kohaldamine ka olukorras, kus õigusnormistik on ajas olnud erinev, isegi vastuoluline või

mitmeti tõlgendatav. Seda kohtud, sh Riigikohus, päev päeva kõrval teevadki. Jääb raskesti mõistetavaks, miks riigilõivude ühetaoline ja põhiseaduspärane kohaldamine on ületamatu raskus.

Õiguskantsler esitas veenvalt näiteid selle kohta, kuidas tegelikult kohtupraktikas on kohtud pidanud võimalikuks rakendada, esiteks, kuni 31. detsembrini 2008 kehtinud riigilõivumäärasid, teiseks, alates 1. juulist 2012 kehtima hakanud uusi määrasid ja, kolmandaks, kohtu enda hinnangul põhiseaduspärase suurusega riigilõivumäärasid. Nii et on kolm toimimisviisi. On raske mõista, miks Riigikohus ei võiks oma lahendis probleemset olukorda üldistada ja leida põhiseaduspärase lahenduse, mis annaks võimaluse arvestada olukorda ja üksikjuhtumite eripära. See ei tähendaks uute riigilõivumäärade kehtestamist, vaid alamal seisvatele kohtutele seadusest tulenevate võimaluste raames tõlgenduslike juhiste andmist olemasolevate, piiratud arvu ja piiratud aja jooksul tekkinud juhtumite kohta. Nii saaks lõpetada üksikjuhtumite kaudu probleemile reageerimise, mis kogu süsteemi koormab. Senine praktika ei ole kooskõlas ei menetlusökonomika, otstarbekuse ega kõrgema kohtu olemusliku funktsiooniga.

Lõpetuseks. Põhiseaduskomisjon konstateeris probleemi olemasolu ning kutsus täiskogu üles seda järeltõlgida ja õiguskantsleri ettepanekut toetama. Samas olime üsna erinevat meelt selles, kuidas probleemile reageerida. See tingis ka eelõeldu. Riigilõivud kuuluvad oma sisult õiguskomisjoni pädevusse. Võimalik, et õiguskomisjon koos Justiitsministeeriumiga jagab meie järeltõlgimise või leiab mingi teise, probleeme lahendava seadusandliku lahenduse. Selleks soovime õiguskomisjonile terast meelt ja jõudu! Arutlus meie komisjonis näitas – seda möönis ka õiguskantsler –, et uue fikseeritud riigilõivumäära retrospektiivne rakendamine võib olukorda veelgi keerulisemaks muuta ja tuua kaasa uusi vaidlusi, seda nii kohtule juurdepääsu kui ka võrdse kohtlemise pinnalt. Täna!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Rait Maruste! Teile küsimusi ei ole. Ma kutsun kõnepulti õiguskomisjoni esimehe Marko Põmerantsi!

Marko Pomerants

Tere päevast, lugupeetud esinaine ja lugupeetud kolleegid! Õiguskomisjon samamoodi nagu põhiseaduskomisjon arutas õiguskantsleri ettepanekut, mis seekord kandis numbrit 25, oma 27. jaanuari istungil. Kohal oli ka ettepaneku tegija õiguskantsler Indrek Teder ise koos oma nõuniku Helen Kranichiga.

Enne kui ma lähen õiguskomisjoni arutelu käigu juurde, annan väikese vastuse Marika Tuus-Lauli küsimusele, kui palju on paras. Kõik, kellel on käes õiguskantsleri ettepanek nr 25, mis tõepoolest, nii nagu kolleeg Rait Maruste juba mainis, oma olemuselt on hulga diskuteeritavam kui eelmine, 24. ettepanek, võiksid vaadata ettepaneku lisa, et näha, kuidas kohus on varasemate lahendatud juhtumite puhul käitunud. Kui me vaatame põhiseadusega vastuolus oleva lõivu suurust ja alates 1. juulist 2012 kehtiva riigilõivu suurust, siis näeme, et kohtud on pidanud võimalikuks, et põhiseaduspärane lõiv on juba nende kahe vahel. Toon stiilinäite: põhiseadusvastaseks on loetud lõiv suurusega 4400 eurot, aga põhiseaduspäraseks lõiv suurusega 2029 eurot ja lõpuks on selgunud, et uus lõiv on hoopiski 950 eurot. Nii et ka kohus on pidanud võimalikuks hoopis kõrgemat põhiseaduspärast lõivu kui see uus Riigikogus sätestatu. Aga see oli selline vahepala.

Probleemi olemust ei ole ilmselt mõtet enam ümber jutustada, seda on eelkõnelejad juba väga veenvalt teinud. Räägin lihtsalt nendest rägastikku moodustavatest paragrahvidest, millest õiguskantslergi rääkis. Minu arvates on meie vaatevinklist võttes õiguskantsleri käsitles kõige olulisem põhiseaduse § 3, mis räägib seadusandja kohustusest tegutseda. Kõik ülejäänud paragrahvid, millega vastuolu siin välja on toodud, räägivad lihtsalt inimese õigusest saada õiglaselt koheldud, kohtus käia, edasi kaevata või mida iganes.

Aga nüüd lähen komisjoni arutelu juurde. Kuna õiguskantsler tuli meie juurde põhiseaduskomisjonist, siis kõigepealt tundsimegi huvi, millega seal tegeldi. Sellest oleme täna eelkõneleja abil ülevaate saanud. Järgmisena küsisime õiguskantslerilt seda, kus ta siis varem oli. Me ei teinud seda mitte pahatahtlikult, aga meile kõigile teadaolevalt ei olnud see probleem sellise teravusega üldse arutlusel siis, kui me menetlesime praegu kehtivaid

seaduspäraseid riigilõive. Ka siis oleks võinud see probleem ju tegelikult üles kerkida. Õiguskantsler ütles, et ta on asjaga tegelnud ja pöördunud Riigikohtu poole ettepanekuga anda soovitus alama astme kohtutele ühetaoliseks käitumiseks põhiseaduspärase lõivu määramise küsimuses. Seda käsitles kolleeg Rait Maruste oma ettekandes põhjalikumalt. Aga paraku ei ole sellest õiguskantsleri soovitusest kohtusüsteemis asja saanud, põhjust ma ei tea.

Tundsimine ka huvi, kas lisaks nendele juhtumitele, kui lõiv on põhiseadusvastaseks tunnustatud, on analoogia põhjal oodata veel nõudeid riigi vastu. Sellele küsimusele vastates ütles õiguskantsler komisjonis, et ta kahtleb, et see on võimalik. Täna, nagu te kuulsite, oli ta väga selgesõnaline ja ütles, et ei, see ei ole võimalik ning selle põhjused tulenevad jälle seadusest ja seaduse piiridest. Tõepoolest, kui kellelgi on pretensioone, siis peaksid need olema esitatud seaduses antud aja kestel. Kõiki teisi juhtumeid on kohtus menetletud n-ö põhiseadusvastaste lõivudega ja keegi pole menetluse jooksul seda probleemi tõstatanud. Õiguskantsleri nõunik lisas, et ettenähtud ajal oma nõudmise esitamise kohta on olemas ka Riigikohtu lahend. Rääkides võimalikest lahenditest arvas õiguskantsler, et siin võiks olla ka näiteks mingisugune konkreetne summa, näiteks 1000 eurot või alla selle.

Arutasime, kuidas saaks juhul, kui me õiguskantsleriga nõustume, seaduslünka kõige paremal viisil täita. Õiguskomisjoni esialgse hinnangu järgi võiks esimene lahenduskoht olla riigilõivuseadus, kus saaks sätestada käitumisjuhise põhiseadusvastaste lõivude käsitlemise kohta. Meie arvamus on, et mingisuguse neljanda variandi sissetoomine lisaks kolmele kohtus juba kasutuses olevale võimalusele ei ole võib-olla päris adekvaatne. Tegemist ei ole mitte ühe loomatoiduga, mis viiel erineval moel hea on. Alates 2012. aasta juulist kehtivad riigilõivud on üldjoontes ajale vastu pidanud, kuigi on olemas ka Riigikohtu lahend elektrooniliselt ja paberil esitatud avalduste erineva käsitlemise kohta tsiviilkohtumenetluses. Nimelt on Riigikohus tunnistanud riigilõivuseaduse § 57 lõiked 1 ja 15 põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks osas, mis sätestab tsiviilkohtumenetluses avalduse muul viisil esitamisel kohustuse tasuda riigilõivu suuremas määras kui avalduse elektroonilisel

esitamisel. Aga üldiselt, nagu ma ütlesin, on uus lõivustik ajale vastu pidanud.

Arutelu tulemusena leidis õiguskomisjon, et teeb täiskogule soovitusel õiguskantsleri ettepanekuga nõustuda, kuid möönab, et see lahendus ei ole nii lihtne, kui tundus olevat eelmise, 24. ettepaneku lahendus. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Marko Pomerants! Küsimus on kolleeg Valeri Korbil.

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud kolleeg! Mis sa arvad, kas see, et õiguskantsler käib iga nädal siin, et meile ettepanekuid teha ja üle vaadata neid seadusi, mis me varem vastu oleme võtnud, kestab veel pikalt? Kas me ka ise saame midagi teha, et see nii pikalt ei kehtaks?

Marko Pomerants

Aitüma! Vaadake, kui kaua, kui mitu töönädalat on õiguskantsler ametis olnud. Ta on jõudnud õnneks (ma küll ei tea, kas seda sõna "õnneks" sobib siin kasutada) aga alles 25. ettepanekuni. Nii et nii hull see asi ei ole.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Veel kord suur aitäh kolleeg Marko Pomerantsile! Kolleegid,

nüüd on võimalik alustada läbirääkimisi. Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Me võime minna hääletuse juurde. Kutsume kolleegid saali.

Lugupeetud kolleegid, panen hääletusele küsimuse, kes on õiguskantsleri ettepaneku poolt. Palun hääletada!

Poolt hääletas 56 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, 1 jäi erapooletuks. Ettepanek on vastu võetud. (Tabel 15.)

Kolleegid, kuna Riigikogu toetas õiguskantsleri ettepanekut, teen Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152 kohaselt õiguskomisjoni ülesandeks algatada eelnõu riigilõivuseaduse ning tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja halduskohtumenetluse seadustiku koostoime normide kooskõlla viimiseks Eesti Vabariigi põhiseadusega.

Head kolleegid, istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 10.36.

Istungi kestus 36 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 10. veebruar 2014
Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine vajaduspõhise õppetootuse kohta (nr 376)
2. Arupärimine erikoolide probleemide kohta (nr 380)
3. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud haridus- ja teadusminister! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärku neljanda töönädala esmaspäevast istungit. Nüüd on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Kõigepealt palun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kaks seaduseelnõu. Esiteks, maksuasjades vastastikuse haldusabi konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi. Teiseks, välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Mul on au anda haridusministrile üle arupärimine haridusliku erivajadusega laste toetamise teemal. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse kohaselt on haridusliku erivajadusega õpilased lisaks nendele, kelle erivajaduse on tinginud puue või tervises seisund, ka need, kellel esine-

vad õpiraskused, käitumis- ja tundeeluhäired, kes on pikka aega koolist puudunud või kes ei valda piisavalt kooli õppekeelt ning võivad seetõttu vajada tugipersonali ja spetsiaalse ettevalmistusega pedagooge. Ainuüksi aastatel 2006–2010 langes põhikooli viimasest astmest välja 1437 poissi, lisaks ka 543 tüdrukut. Väljalangemine jätkub. Meie õpilaste hulk aina kahaneb, mida paraku saadab erivajadusega, sh psüühika- ja käitumishäirega laste osa kasv. 2014. aasta 1. septembriks moodustatakse igasse maakonda vähemalt üks nõustamiskomisjon, mis peaks lahendama paljusid probleeme, nagu on öeldud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 50 lõikes 1. Kuid kahjuks toimub nõustamiskeskustes teise astme nõustamine. Praxise uuringu põhjal eelistavad koolide ja lasteaedade juhid ning õpetajad seda, et tugispetsialist oleks olemas igas asutuses. Siit tuleb meie esimene küsimus, miks eelistatakse riiklikult toetada just teise tasandi nõustamist. Sellele lisaks on meil veel viis küsimust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Proua juhataja! Head kolleegid! Me oleme kirjaoskajad inimesed, nii nagu enam-vähem kõik Eesti elanikud, kes ei ole mitte väikelapsed. Me loeme lehti, kuulame uudiseid ja teame, mida on Riigikontroll avastanud seoses e-tervise infosüsteemiga ja milles Riigikontroll Sotsiaalministeeriumi süüdistab. Mõni minut tagasi lõppes riigieelarve kontrolli erikomisjoni avatud koosolek, kuhu olid kutsutud haiglale, e-tervise infosüsteemi, Sotsiaalministeeriumi ja veel mitme osapoole esindajad. Koosolekul üritati probleemistikust ülevaadet saada. Asi läks aga selles suunas, et hakati lihtsalt üksteist süüdistama. Haiglad süüdistasid sihtasutust, sihtasutus süüdistas ministeeriumi ja ministeerium süüdistas nii sihtasutust kui ka

haiglaid. Üldiselt, lugu on segane. Just nimelt selle pärast esitabki Keskerakonna fraktsioon sotsiaalministrile arupärimise e-tervise infosüsteemi kohta. Miks ei ole e-tervise infosüsteem rakendunud hoolimata sellest, et planeeritud 2,8 miljoni euro asemel on kulutatud umbes 15 miljonit eurot? Me tahame ministrilt teada, miks ei ole Sotsiaalministeerium taganud piisavat järelevalvet. Meid huvitab, millised on edaspidised sammud. Kas on plaanis kulutada veel 15 miljonit eurot või kuulutatakse projekt läbikukkunuks? Millise hinnangu annab minister nii Sotsiaalministeeriumi kui ka Eesti E-tervise Sihtasutuse tegevusele? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatusel nimel olen vastu võtnud kaks seaduseelnõu ja kaks arupärimist. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, otsustab juhatus nende menetluse võtmise kolme tööpäeva jooksul. Kui arupärimised vastavad sellele seadusele, edastan need otsekohe adressaatidele.

Järgnevad teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetluse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Riigikogu põhiseaduskomisjoni s.a 29. jaanuaril algatatud kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on põhiseaduskomisjon. Teiseks, Riigikogu väliskomisjoni s.a 29. jaanuaril esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Euroopa Nõukogu Parlamendaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise" eelnõu, mille juhtivkomisjon on väliskomisjon. Kolmandaks, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni s.a 30. jaanuaril algatatud kodakondsuse seaduse § 29 muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on põhiseaduskomisjon.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse 30. jaanuaril ja 6. veebruaril esitatud eelnõud Euroopa Liidu asjade komisjonile. Esiteks, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu, millega muudetakse Euroopa väiksemate kohtuvaidluste menetluse määrust. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja määruse eelnõu kohta arvamust andma õiguskomisjoni ja põhiseaduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 13. veebruar kell 16. Teiseks, menetlusõiguste pakett. Riigikogu juhatus on määranud

Vabariigi Valitsuse seisukohtade, direktiivide ja soovitude eelnõude kohta arvamust andma õiguskomisjoni ja põhiseaduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 13. veebruar kell 16. Kolmandaks, nõukogu direktiivi eelnõu, millega muudetakse nõukogu direktiivi 2011/96/EL eri liikmesriikide ema- ja tütarettevõtjate suhtes kohaldatava ühise maksustamisüsteemi kohta. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja direktiivi eelnõu kohta arvamust andma rahanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 20. veebruar kell 16. Neljandaks, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi eelnõu, milles käsitletakse avalikustamata oskusteabe ja äriteabe (ärisaladuste) ebaseadusliku omandamise, kasutamise ja avalikustamise vastast kaitset. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja direktiivi eelnõu kohta arvamust andma õiguskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 20. veebruar kell 16. Viiendaks, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi eelnõu tollieeskirjade rikkumisi ja asjaomaseid karistusi käsitleva liidu õigusraamistiku kohta. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja direktiivi eelnõu kohta arvamust andma majanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 20. veebruar kell 16. Kuuendaks, uuendoidu, loomade kloonimise ja kloonloomadest saadud toidu turulelaskmise pakett. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade, määruse eelnõu ja direktiivide eelnõude kohta arvamust andma maaelukomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 20. veebruar kell 16.

Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimise sotsiaalminister Taavi Rõivasele.

Tähelepanu, teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 88 Riigikogu liiget, puudub 13.

Palun! (Vahele hüüa saalist.) Nii. Kas peab juhataja vaheaja võtma? Üks moment, me kontrollime veel üks kord. Ma tühistan selle kohaloleku kontrolli.

Palun teeme veel üks kord kohaloleku kontrolli! (Naer. Sumin.) Masin läks hääletuse peale kohe tööle. Head kolleegid, ka selle hääletuse me tühistame.

Järgkordselt teeme palun kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 87 Riigikogu liiget, puudub 14.

Läheme selle nädala päevakorra kinnitamise juurde. Panen selle nädala päevakorra kinnitamise hääletusele. Palun hääletada!

Poolt hääletas 81 Riigikogu liiget, vastu oli 1, erapooletuks ei jäänud keegi. Nädala päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine vajaduspõhise õppetoetuse kohta (nr 376)

Esimees Ene Ergma

Alustame tööd selle nädala päevakorra punktidega. Algab arupärimistele vastamine. Esimene arupärimine on Riigikogu liikmete Yana Toomi, Viktor Vassiljevi, Urbo Vaarmani, Eldar Efendijevi, Enn Eesmaa, Peeter Võsa, Lauri Laasi, Vladimir Velmani, Valeri Korbi, Mailis Repsi ja Ester Tuiksoo 13. jaanuaril esitatud arupärimine vajaduspõhise õppetoetuse kohta. Palun kõnepulti kolleeg Yana Toomi!

Yana Toom

Austatud proua eesistuja! Austatud minister! Head kolleegid! Meie arupärimine käsitleb vajaduspõhist õppetoetust. Kõrgharidusreformi käigus muudeti õppetoetuste süsteemi ja sellest õppeaastast alates on vähekindlustatud peredest pärit üliõpilastel võimalik taotleda vajaduspõhist õppetoetust. Selle eraldamisel võetakse aluseks üliõpilase keskmine sissetulek, mille arvestamise aluseks on tudengi ja tema perekonnaliikmete tulumaksuga maksustatud tulu eelmisel kalendriaastal. Eelmise aasta tuludeklaratsiooni alusel perekonna sissetuleku arvutamine ei anna aga adekvaatset pilti pere sissetulekust sel hetkel, mil üliõpilane vajaduspõhist õppetoetust taotleb. Probleem peitub veel asjaolus, et vajaduspõhise õppetoetuse arvestamisel loetakse üliõpilase perekonnaliikmeteks tema vanemad, alaealised õed ja vennad, poolõed ja -vennad, silmas ei peeta aga tuluallikaid ühiselt kasutatavat leibkonda. Paljude tudengite vajaduspõhise õppetoetuse taotlus on tagasi lükatud just seetõttu, et rahvastikuregistri andmete põhjal on üliõpilasel vanem, kes eelduste kohaselt peaks oma last toetama (nii arvatakse õppetoetuste ja õppelaenu seaduse ning maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskirjas), kuid tegelikult seda ei tee. Lisaks on jäänud vajaduspõhise õppetoetuse taotlejate arv oodatust

tagasihoidlikumaks. Põhjuseks on toodud üliõpilaste vähenenud informeeritus. Neil põhjustel on vajaduspõhisest õppetoetusest ilma jäänud umbes 3000 üliõpilast. Seoses sellega esitasime härra Aaviksoole kolm küsimust, mida ma ette lugema ei hakka. Loodan, et minister teeb seda ise. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Yana Toom! Palun vastamiseks kõnepulti haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo!

Jaak Aaviksoo

Lugupeetud eesistuja! Head rahvasaadikud! Enne kui ma vastan konkreetsetele küsimustele, ütlen paar sõna sissejuhatuses. Ülikooli-seaduse muudatustega seati sisse tasuta kõrgharidus ja ligipääsu õppemaksuta kvaliteetsele kõrgharidusele sai täiendavalt enam kui 4000 noort, mis minu arvates on oluliselt parandanud Eesti inimeste võimalust teostada oma õigust omandada head kõrgharidust. Lisaks sellele, erinevalt varasemast praktikast, kui ette olid nähtud üsna tagasihoidlikud tulemuspõhised stipendiumid, nähakse nüüd esimest korda ette vajaduspõhised õppetoetused, mis meie hinnangul võimaldavad rohkem kui kolmandikul õppima asunud üliõpilastest saada kuni 220 euronit ulatuvaid toetusi. Ka see meede on tuntavalt kasvatanud ligipääsu kõrgharidusele, eriti sotsiaalselt ja majanduslikult nõrgematest pere- ja leibkondadest pärit üliõpilaste puhul. Seepärast olen ka praegu veendunud, et need meetmed on olnud oluline panus nii Eesti haridus- kui ka pere- ja sotsiaalpoliitikasse.

Nüüd küsimused ja vastused. Esimene küsimus: "Üliõpilasel on õigus taotleda vajaduspõhist õppetoetust kaks korda aastas. Samas võib tudengi majanduslik olukord vahepeal drastiliselt muutuda. Olete öelnud (Riigikogu infotund 11.12.2013), et tudengi majandusliku olukorra muutumisel on ülikoolidele jäetud väike puhver erandite käsitlemiseks. Palun selgitage, kuidas niisugune puhver töötab, kui palju rahalisi vahendeid on selleks eraldatud ja kui suur arv tudengeid on sellest jooksvalt abi saanud?" Ka siin on asjakohane kõigepealt üldisem märkus. Vajaduspõhine õppetoetus ei ole mõeldud üliõpilase palgana. See on mõeldud selleks, et toetada neid üliõpilasi, tagades toimetulekuks

minimaalselt vajalikud vahendid, kellel muidu oleks kõrgharidusõppes õppimist alustada raske või kelle muud sissetulekuallikad ei võimaldaks normaalset äraelamist. Erakorraliste olukordade puhul tuleb arvestada, et perekonna majandusliku seisundi halvenemist ei tule leevendada õppetootustega, vaid selleks tuleb kasutada muid kohaliku omavalitsuse hallatavaid sotsiaaltoetuste ja -teenuste skeeme. Samuti on arusaadav, et igasugune sissetulekute hindamine peab haarama teatud perioodi. Seda perioodi valides on vaja arvestada kahte asjaolu. Esiteks peaks see periood adekvaatselt kajastama üliõpilase või tema perekonna sissetulekut teatud ajavahemikul ning teiseks peaks seda saama mõistlike vahenditega administreerida ja hallata. Valisime pärast konsultatsioone Maksu- ja Tolliameti ning Sotsiaalministeeriumiga selle lähenemise, et tulused hinnatakse riiklike registrite alusel ja nendes olevate andmete põhjal. See võimaldab leibkonna, perekonna või üliõpilase majandusliku seisukorda hinnata piisava usaldusväärsusega ja väikese administratiivse koormusega. Selle ajavahemiku muutmine eeldab administratiivset lisaaparaati ja on seotud üsna suure bürokraatiaga. Bürokraatia aga maksab ja nende kulude võrra väheneb seetõttu see ressurss, mida on võimalik eraldada üliõpilaste toetamiseks. Juba seaduseelnõu arutelu ajal ja mitmel arutelul olen siit kõnepuldist öelnud, et oleme leidnud optimaalse tasakaalupunkti, võttes aluseks arusaama, et vajaduspõhine õppetootus on perekonna toetus, mis lähtub registrites kirjas olevast eelmise aasta sissetulekust. Selle põhjal olemegi seda õppetootust juba ühe semestri vältel jaganud. Haridus- ja Teadusministeerium on igal aastal eraldanud õppeasutustele vahendeid põhi- ja täiendavate õppetootuste maksmiseks. Toetuste suurus lepatakse Haridus- ja Teadusministeeriumi ning õppeasutuse vahel sõlmitud lepingus kokku ning see on tuletatud õppeasutuses täiskoormusega õppivate üliõpilaste arvust. Õppetootuste ja õppelaenu seaduse § 5 lõike 5 kohaselt on õppeasutusel võimalik kuni 50% põhitoetuse fondi vahenditest suunata õppeasutuse moodustatud eritoetuse fondi. Fondi kasutatakse üliõpilaste õpingute jätkamist takistavate olukordade leevendamiseks. Eritoetuse fondi kasutamise korra kinnitab õppeasutuse ehk kõrgkooli nõukogu ja teeb seda koostöös üliõpilase-

esindusega. Tõsi, nimetatud fondist saavad toetust taotleda üliõpilased, kes asusid õppima enne 2013/14. õppeaastat, ning seda toetust makstakse kuni 2015/16. õppeaasta lõpuni. Üliõpilastele, kes immatrikuleeriti alates 2013/14. õppeaastast ning kellel on õigus taotleda vajaduspõhist õppetootust, nimetatud fondist toetuse taotlemine ei laiene. Suure vajaduse korral on õppeasutustel võimalik oma üliõpilasi toetada tegevustoetuse raames eraldatavatest vahenditest. Pärast esimest taotlusvoorust analüüsime tulemusi ja erijuhtumeid. Kui tõepoolest ilmneb tungiv vajadus erifondi laiendamise järele, siis oleme valmis koos üliõpilaskondadega seda kaaluma. Senised andmed ei ole näidanud, et sellist täiendust oleks vaja.

Teine küsimus: "Väga paljud üliõpilased on vajaduspõhisest toetusest ilma jäänud, kuna toetuse taotlemisel võetakse aluseks perekond, mitte aga igapäevaselt ühiselt majandav leibkond. Samas on teada väga palju juhtumeid, kus üks bioloogilistest vanematest oma last ei toeta ja pole ka seda kunagi teinud. Mida plaanite süsteemi paindlikumaks muutmise ja vajaduspõhise õppetootuse õiglasemaks muutmise eesmärgil ette võtta?" Meile ei ole teada, et väga paljud üliõpilased oleksid vajaduspõhisest toetusest ilma jäänud. Toetust on jagatud seaduste ja neis kehtestatud reeglite järgi. Ainus suurem probleem on olnud see, et mitmel põhjusel on paljud üliõpilased kas loobunud toetuse taotlemise lõpuleviimisest või ei ole taotlust üldse esitanud. Olen korduvalt selgitanud, miks võetakse taotluse hindamisel aluseks perekond, mitte leibkond. Üks ja kõige olulisem põhjus on see, et leibkonna määramine on seotud äärmiselt suure ja kuluka bürokraatiaga ning arvestades meil kasutusel olevat isikute elukoha registreerimise praktikat on selle süsteemiga lihtne manipuleerida. Seetõttu, nagu te väga hästi teate, on Riigikogu võtnud vastu seaduse, millest tulenevalt analüüsitakse üliõpilase sissetulekut lähtudes perekonnast, mitte leibkonnast. Sellest tulenevalt ei planeeri Haridus- ja Teadusministeerium esialgu muuta üliõpilase sissetuleku kindlaksmääramisel arvestatavate isikute ringi, välja arvatud menetluses olevad erandid, mis puudutavad üldhariduskoolides õppivaid üle 18-aastaseid pereliikmeid. Ministeerium on seisukohal, et olemasolev süsteem võimaldab toetada tegelikult toetust vajavaid üliõpilasi, kelle

juurdepääs kõrgharidusele ilma toetuseta oleks küsitav.

Kolmas küsimus puudutab üliõpilaste informeerimist vajaduspõhise õppetoetuse taotlemisest. Oleme sellise kampaania käivitanud. Usun, et ka Riigikogu liikmed on raadios ja muudeski meediakanalites tähele pannud üleskutset seda toetust taotleda. Vastuse, kas üliõpilasel on õigus toetust saada või mitte, saab üsna operatiivselt ja taotlemine ei nõua ülemäära aega ega energiat. Kampaania maksab suurusjärgus 5000 eurot. Täna teid tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud haridus- ja teadusminister! Asume küsimuste juurde. Palun, kolleeg Yana Toom!

Yana Toom

Ma täna, proua eesistuja! Hea minister! Toon näiteks ühe konkreetse juhtumi. Üks neiu, kellel on ema ja kasuisa, astus sel aastal Tartu Ülikooli. Kasuisa on pensionär ja leibkonna sissetulek on väga väike. See neiu ei saa vajaduspõhise õppetoetust sel põhjusel, et tal on Austraalias isa, kes väidetavalt on rikas. Kuidas sellisel juhtumil peaks toimima? Kas see puhver, mida te kirjeldasite, laieneb sellistele juhtumitele või mitte? Selliseid näiteid on veelgi, ma võin teile saata kohe terve pataka. Aga see näide oli ühe konkreetse inimese kohta. Mida teha? Tegemist pole pere, vaid leibkonnaga ja see leibkond on vaene.

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Olge nii hea, saatke see patakas mulle! Ma töötan selle läbi ja annan teile siis vastuse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud minister! Te olete korduvalt rääkinud, et teistsugune süsteem tooks kaasa tohutu bürokraatliku aparadi loomise. Sotsiaaldemokraadid teatavasti pakkusid ideena välja, et võiks üliõpilasi usaldada ja piirduda tagantjärele toimuva pistelise kontrolliga maksuameti registrite alusel, kusjuures reeglite rikumine tooks kaasa väga karmid sanktsioonid.

Miks te arvate, et üliõpilased tahavad ennast vaesemaks valetada, eriti kui see toimub kaasüliõpilaste arvel? Sel juhul käivituks kindlasti ju ka üliõpilaskonna enda sotsiaalne kontroll. Mina ei arvaks siiski tulevastest spetsialistidest nii halvasti.

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Ka mina ei arva üliõpilastest halvasti. Aga mis puudutab toetuste n-ö avansina väljamaksmist ja tagantjärele karmide sanktsioonide rakendamist, siis vaadake neid riske, mis sellega seotud on. Raha tagasi nõuda, kui see on juba ära kulutatud, on ka siis, kui tagasinõudmine on õigustatud ja võib-olla üliõpilasele isegi arusaadav, üsna keerukas nii psühholoogiliselt kui ka materiaalselt. See on põhjus, miks tavaliselt menetletakse kõiki toetusi ikkagi ennetavalt, mitte tagantjärele. Usun, et ka üliõpilaste puhul ei ole see praktika kohatu. Sel põhjusel on Haridus- ja Teadusministeerium seisukohal, et vähese bürokraatiaga ja riiklikel registritel põhinev süsteem on proportsionaalne ja õiglane eelkõige just üliõpilaste suhtes.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esinaine! Hea minister! Kui me vaatame üleüldse meie toetusi, mille hulka võiks kindlasti arvestada ka vajaduspõhise õppetoetuse, siis näeme, et need on ikkagi leibkonnapõhised. Perekonna mõistest lähtuv toetus on vähemalt sotsiaalsüsteemis üsna haruldane. See ongi kõige rohkem küsimusi ja hämmeldust tekitanud ning seetõttu on tekkinud ka segadus. Kui me eelnõu menetlesime, siis ka kõige pessimistlikuma hinnangu põhjal arvasime, et neid üliõpilasi, kes vajavad vajaduspõhise õppetoetust, on umbes 5000. Väljamakseid on aga tehtud palju vähem. Mida teie ministrina peate selle peamiseks põhjuseks? Millest see tuleneb?

Jaak Aaviksoo

Nagu juba öeldud ja mitte esimest korda siin saalis, peamine põhjus on see, et üliõpilased seda toetust ei taotlenud. Ma usun, et nende meetmete tõttu, mida me oleme praktika põhjal võtnud, näeme pärast juba alanud se-

mestrit, et taotlejate arv kasvab. Muuseas, sellele seisukohale andis tuge küsitlus, mille tulemused avaldas tänane Eesti Päevaleht. Nendest järeldub, et üliõpilase keskmine netosissetulek on 545 eurot, mis ületab 90 euroga Eesti miinimumpalka. Samas artiklis on näidatud, et neid üliõpilasi, kelle sissetulek jääb alla 300 euro kuus, on 34% ehk umbes üks kolmandik, mis vastab enam-vähem sellele hinnangule, mis Haridus- ja Teadusministeeriumil oli vajaduspõhiste õppetoetuste sisseseadmisel. Usun, et umbes selline on toetatavate üliõpilaste osa ka pärast seda, kui sellel semestril üliõpilasi veel lisaks informeeritakse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma pöördun tagasi erifondi juurde. Minu küsimus on seotud nende üliõpilastega, kelle majanduslik olukord tuntavalt halveneb. Siis, kui selle toetuse sisseseadmist arutati, oli ju mitmeid ettepanekuid, mis ei oleks bürokraatiat suurendanud, vaid oleksid näiteks sätestanud juhud, kui üliõpilasel oleks võimalik erakorraliselt seda toetust saada, näiteks toitja kaotuse puhul või muudel sellistel juhtudel. Siis jäi kõlama ministeeriumi väide, et kõik need küsimused saab lahendada tulemuslepingute raames ja ülikoolid nõustuvad erifonde looma. Ma ei ole ka suuremate ülikoolide kodulehtedelt selle kohta infot leidnud. Kas ma sain õigesti aru teie tänastest sõnadest, et tegelikult ei ole neid fonde siiani loodud ja nendel üliõpilastel, kelle majandusolukord on vahepeal tuntavalt halvenenud, on praegu ainuke võimalus taotleda toimetulekutoetust?

Jaak Aaviksoo

Nagu juba öeldud, on põhimõtteline seisukoht, et õppetoetus ei ole ette nähtud erakorraliste majandusraskuste leevendamiseks. See on põhimõtteline poliitiline valik. Erakorraliste olukordade lahendamiseks on riiklikud meetmed olemas. Küsimus on selles, kas oleks vaja luua mingisuguseid puhverfonde koos sellega vältimatult kaasaskäiva bürokraatiaga. Nagu ma juba ütlesin ja veel kord kordan, ootame ära selle analüüsi, mis me esimese semestri põhjal teeme, vaatame, kui palju selliseid juh-

tumeid on, ja otsustame juba informeeritud olukorras, ilma poliitilise ja kohati emotsionaalseks muutuva debatita, lähtudes andmetest. See võiks olla mõistlik tee. Ootame ära tulemused, vaatame, kui palju neid juhtumeid on, ja siis otsustame proportsionaalsusest lähtudes, kas lisainstrumendi loomine on põhjendatud või mitte.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Austatud minister! Kui üliõpilane asus õppima 2013. aastal ja kui tema vanemate sissetulek tuludeklaratsiooni põhjal on 12 eurot suurem, kui on lubatud selle toetuse saamise korral, siis isegi sel juhul, kui üliõpilane õpib ainult viitele, ei saa ta ka edukalt õppiija stipendiumi või toetust. Kas te peate seda olukorda õigeaks? Järsku oleks põhjust siiski neile, kes õpivad tõepoolest edukalt, ainult viitele või A-dele, anda võimalus taotleda ka nn õpitulemustest sõltuvat toetust?

Jaak Aaviksoo

Ma arvan, et neil on õigus taotleda õpitulemustest sõltuvat toetust. Niisugune toetuskeem on olemas.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud minister! Te ütlesite, et neid üliõpilasi, kes on jäänud ilma vajaduspõhisest toetusest, mida makstakse olemasoleva süsteemi alusel, väga palju ei ole. Oleks huvitav teada, kui palju neid siiski on. Kas neid üliõpilasi, kes on selles küsimuses teie või Haridus- ja Teadusministeeriumi poole pöördunud, on üks, kaks, kümme või sada?

Jaak Aaviksoo

Minu poole ei ole keegi siamaani pöördunud, ehkki ma olen siit kõnepuldistki öelnud, et seda võiks vabalt teha. Ma sain aru, et rahvasaadik Yana Toomi poole on pöördunud terve patsakas. Ma kindlasti töötan selle patsaka läbi ja annan teile siis informatsiooni, kui-

das nende üliõpilaste olukorda saaks leevendada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud minister! Te mainisite ühes oma vastuses, et tudengid on õpitoetuste taotlemisel olnud üllatavalt leiged. Ma täpsustan kolleeg Ester Tuiksoo küsimust. Kui palju protsentuaalselt on avaldusi, mis on esitatud, aga mida ei ole rahuldatud?

Jaak Aaviksoo

Ma ütlen teile mälu järgi. Elektroonses keskkonnas esitatud avaldustest, kui ma õigesti mäletan, jäi umbes neljandik rahuldamata. Ma kutsun üles kõiki, kes vähegi tunnevad, et neil võib olla õigus seda toetust saada, julgelt taotlust esitama. Mitte midagi halba ei sünni ka sellest, kui tuleb negatiivne otsus. Ärgem muretsegem selle pärast, kui palju oli äraütlemisi. Muretsegem eelkõige selle pärast, et kõik abi vajajad seda toetust saaksid.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra haridus- ja teadusminister! Kas kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada? Avan läbirääkimised. Kõigepealt palun kõnepulti kolleeg Yana Toomi!

Yana Toom

Proua eesistuja! Seetõttu, kuna esitada saab ainult ühe küsimuse, tahan ma nüüd lihtsalt tsiteerida austatud ministri juttu infotunnis, mis leidis aset eelmise aasta detsembris, kui me samal teemal rääkisime. Ma esitasin siis küsimuse leibkonna- või perekonnapõhise toetuse kohta: "Seletuskirjas seisab, et rahvastiku registri andmetes on iga laps vanematega seotud. Võib olla ka juhtumeid, kus vanemad on lahutatud, aga registri andmete põhjal on vanemad siiski tuvastatavad ja me eeldame (See tähendab, et seletuskirja autorid eeldavad. – Y. T.), et nad mõlemad oma last toetavad. Aga samas, perekonnaseaduse peatükis "Põlvnemisest tulenev ülalpidamiskohustus" on selgelt kirjas, et last tuleb toetada – ükskõik millist last – kuni tema 18. eluaastani, aga kui ta õpib gümnaasiumis või kutseõppeasutuses, siis

21. eluaastani. Millele me siis tuginame, eeldades, et vanemad oma üliõpilasest last nii pikalt toetavad, kui näiteks kohus määrab alimente vaid kuni lapse 18-aastaseks saamiseni?" Seda küsisin ma ministrilt. Selle peale vastas minister nõnda: "Me võime muidugi ette kujutada, et me elame maailmas, kus ainukesed kohustusel tulenevad seadustest. Aga ometigi olen ma veendunud, et mitte ainult mina, vaid ka kõik teised siin saalis viibijad on oma üliõpilastest lapsi kas toetanud või valmis toetama kuni nende õpingute lõpuni, vastavalt majanduslikele võimalustele muidugi. Kui te (See tähendab mina – Y. T.) tõepoolest peate vajalikuks, et see kohustus tuleks sätestada seaduses, siis võib niisuguse seaduseelnõu algatada ja seda Riigikogus menetleda." Ma loodan, et ükskord haridusministeerium seda ka teeb, sest seni on jäänud täiesti arusaamatuks, millele me tuginame oma lootuses, et üks lohakas või lihtsalt vaene inimene on võimeline oma last nii pikalt toetama. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Mailis Reps, kust sa soovid esineda, kas puldist? Palun, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Hea minister! Selge on see, et see ei ole esimene kord, kui me räägime väga olulisel teemal, mis puudutab kogu kõrgharidusreformi.

Kõrgharidusreformi eesmärk oli võimaldada tasuta kõrgharidust igale noorele. On selge, et astunud sammud on õiged. Järgmiste aastate väga väike gümnaasiumilõpetajate hulk toob paratamatult kaasa olukorra, kus me peame omavahel kvaliteedis kokku leppima, meil ei ole enam põhjust rääkida väga suurest konkurssist ülikoolikohtadele. Astunud sammud, mille eesmärk oli järk-järgult üle minna tasuta kõrgharidusele, pidid kõigile nendele noortele, kes tahavad õpingutele pühenduda, pakkuma tasuta õppimise võimalust koos stipendiumi või toetusega.

Arutelud vajaduspõhise õppetõetuse üle olid Riigikogu saalis suhteliselt põgusad, küll aga olid need komisjonis üsnagi elavad. Seesama vaidlus leibkond *versus* perekond oli ka siis üleval. Kuigi peab ütlema, et sotsiaaldemokraatide uue eelnõu tõttu, mida eelmisel

aastal väga pikalt menetleti, tuli nii mitmelegi koalitsiooni liikmele üllatusena õppetoetuste ja õppelaenu seaduses esitatud leibkonna uus kontseptsioon. Sisuliselt on tegemist täiesti teise lähenemisega, kui on sotsiaalsüsteemis, kus lähtutakse reaalselt koos elavatest inimestest, mitte sellest, et kuskil maailma avarustes võib juhuslikult olemas olla üliõpilase üks bioloogiline vanem, kellel meie seaduste järgi peaks olema kohustus oma last üleval pidada. Arvestatav osa lastest, keda kasvatab üks vanem, elab ema juures, ainult emaga koos elavaid lapsi on aina rohkem ja rohkem. See, et 18 aasta jooksul ei suudeta sageli elatiseküsimust lahendada, peaks olema Riigikogu liikmetele ja kindlasti ka valitsusliikmetele nüüdseks selge. Kui aga laps jõuab ülikoolivanusesse, miks me siis järsku arvame, et see vanem, kes ei ole suutnud kõik need aastad elatist maksta, hakkab ülikoolis õppivat noort inimest toetama? See, et noor inimene, kes võib olla pärit väga vaesest leibkonnast, võib vajaduspõhisest õppetoetusest ilma jääda ainult sellepärast, et kuskil peaks olema tema bioloogiline vanem, kes oleks pidanud teda juba siinamaani toetama, on enam kui liiast.

Seetõttu kutsun veel kord nii koalitsiooni kui ka haridus- ja teadusministrit üles vaatama seda probleemi selle pilguga, et leida noorele inimesele vajalik lahendus. Tõenäoliselt ei ole küsimus ainult selles, et üliõpilasi on halvasti teavitatud. Reaalne elu võib põhjustada selle, et ühe bioloogilise vanema tõttu, kes oma last toetanud ei ole, peab see väga raskes olukorras olev noor inimene minema tööle, sest ta ei saa taotleda vajaduspõhist õppetoetust. Lahenduse leidmine peaks olema meie kõigi eesmärk, olgu selle lahenduse nimetus siis puhvertsoon, paindlikkus või ülikooli kiire võimalus sekkuuda. Aga siin on kindlasti vaja muud kui lihtsad ja odavad statistilised lahendused. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised ja lõpetan ka selle arupärimise arutelu.

2. Arupärimine erikoolide probleemide kohta (nr 380)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Urbo Vaarmanni, Yana Toomi, Viktor Vassiljevi, Eldar Efendijevi, Enn Eesmaa, Lauri Laasi, Vladimir Velmani, Valeri Korbi, Mihhail Stalnuhhini, Kadri Simsoni ja Peeter Võsa 27. jaanuaril esitatud arupärimine erikoolide probleemide kohta. Ma palun kõnepulti kolleeg Urbo Vaarmanni!

Urbo Vaarmann

Lugupeetud esimees! Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud minister! Minu arupärimine on koostatud Tapa Erikoolis toimunud mässu tõttu. Tahan arupärimise tekstile juurde lisada, et peale seda, kui arupärimine sai üle antud ja kogu see jama seal juhtus, üritasin ma kooliga suhelda. Ma ei ole vist ainuke inimene, kes on seda üritanud. Aga koolil on keelatud suhelda ja kahjuks sealt enam vastuseid ei saa, öeldakse, et tuleb suhelda ainult ministeeriumiga. Aga nüüd arupärimise enda juurde.

Tapa Erikoolis toimus mäss, mis tipnes akende sissepeksmisega, pedagoogide ründamisega ja õpilaste massilise põgenemisega õppeasutusest. Õnneks saadi põgenenud inimesed kiiresti kätte ja toimetati kooli tagasi, osa neist viidi arestimajja, kui ma ei eksi, siis oli selliseid inimesi viis.

Koolis tekitab probleeme asjaolu, et eri riskitasemega õpilased viibivad koos. Kooliruumid on korraldatud niimoodi, et 12-aastased lapsed, kellel on lihtsalt õpiraskused, ja 17-aastased staažikad kurjategijad, kes on juba olnud Viru vanglas, saavad olla koos samades ruumides. See tekitab koolis mitmesuguseid probleeme.

Erikoolides on tööl järelevalvetöötajad, kes peavad hakkama saama korra tagamisega nende noorte hulgas, kellest paljud on juba mõnda aega vanglas veetnud. Kui tavalise järelevalvetöötaja palgatase on umbes 480 eurot, nagu ma olen aru saanud, siis samasugust tööd tegevate vanglaametnike palgatase on umbes 1200 eurot, ometi tuleb mõlemal tegelda suhteliselt sarnaste konfliktidega. Seetõttu on keeruline leida erikoolidesse järelevalvetöötajaid, sest palk on madal ja töö raske. Soovime saada oma küsimustele vastuseid. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Urbo Vaarmann! Palun kõnepulti haridus- ja teadusministri!

Jaak Aaviksoo

Lugupeetud eesistuja! Head küsijad! Tõepoolest, olukord Tapa koolis ei ole niisugune, nagu me tahaksime. Selleks et aastate jooksul kuhjunud probleeme lahendada, on kõige mõistlikum tagada spetsialistidele ja töötajatele töörahu ning vältida kooli kasvandike eksponeerimist, ülemäärast avalikku tähelepanu ja muid ettevõtmisi, olgu siis poliitilises mõttes või heast südamest initsieeritud, mis teevad käitumis- ja psüühikahäiretega lastega tegelemise keerukamaks, mitte lihtsamaks. Olen selle palvega pöördunud meedia poole ja mul on hea meel, et ajakirjandus on mõistnud vaoshoitud lähenemise põhjendatust.

Nüüd vastan küsimustele. Tõepoolest olid kuni 2013. aasta lõpuni Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud riigi pidamisel olevate HEV-koolide õpetajatele sõltuvalt kooli tüübist 10–25% kõrgemad palgamäärad. 25% kõrgem palga alammäär oli kasvatuse eritingimusi vajavate ning tundeelu- ja käitumishäirega õpilaste koolide õpetajatel. Neid koole haldab Haridus- ja Teadusministeerium ning nende töötasufondi planeerimisel lähtutakse riigikoolide palgakorralduse raamjuhendist. Ka varasematel aastatel ei olnud haridusliku erivajadusega lastega töötavale personalile ette nähtud mingit lisatasu, küll aga oli nende õpetajate palga alammäär kõrgem. Nagu te väga hästi teate, ei ole me pidanud otstarbekaks seaduse alusel kehtestada erinevaid palgamäärasid eri õpetajakategooriatele. See aga ei tähenda, et me ei peaks palku koolides diferentseerima, kusjuures oluliselt rohkem kui seni. Oleme selleks otstarbeks kõikidele koolidele, nii kohaliku omavalitsuse kui ka riigikoolidele eraldanud lisavahendeid. Sealjuures tuleb kindlasti arvestada ka kõrgema palga vajadust haridusliku erivajadusega laste koolides. Konkreetsemalt Tapa juhtumit silmas pidades võib öelda, et Tapa Erikoolis maksti 2013. aastal töötasu ühe õpetaja ametikoha kohta 1014 eurot kuus, mis on ligi 10% rohkem kui tavakoolis. Lisaks kõrgemale töötasule on erikoolis oluline tagada lastega vahetult tegelevate spetsialistide piisav hulk õpilase kohta ja nende ettevalmistus. Praegu õpib Tapa Erikoolis 38 õpilast ja

töötajaid on 58, st iga õpilase kohta 1,5 töötajat.

Teine küsimus: "On teada, et erikooli järelevalvetöötaja palk on kordades väiksem kui vanglas noorte üksuses töötava valvuri brutopalk. Kas Te ei leia, et erikoolide töötajad on selgelt alamakstud ning mil määral tuleks Teie hinnangul palku kasvatada?" Mulle ei ole teada, et erikooli järelevalvetöötaja palk oleks mitu korda väiksem kui vangla noorteüksuses töötava valvuri brutopalk. Vanglaametnike reaalsel töötasu oskab kommenteerida justiitsminister. Mulle ei ole jäänud muljet, et ta leiaks, et need ametnikud ei ole alamakstud. Kõik Eesti töötajad on alamakstud. Aga Justiitsministeeriumi veebilehe andmetel on vanglavalvurite palk võrreldav erikoolide järelevalvetöötajate töötasuga. Vanglavalvuri töötasu algab sõltuvalt kvalifikatsioonist 490 eurost ning küünib 1300 euroni. Ministeerium on erikoolidele eraldanud keskmiselt 800 eurot ühe järelevalvetöötaja ametikoha kohta kuus, mis on enam-vähem vangla- või järelevalveametnike keskmine palk. Seetõttu ei pea paika arvamus, just nagu oleks järelevalvetöötaja palk mitu korda väiksem kui vangla noorteüksuses töötava valvuri brutopalk. Personalipoliitilised otsused, sh palgaotsused, teeb kooli direktor. Näiteks makstakse Kaagvere Erikoolis järelevalvetöötajatele 844 eurot kuus.

On siiski veel üks asjaolu, millele pean vajalikuks tähelepanu juhtida. Oleme tasapisi liikunud selles suunas, et käitumis- ja psüühikahäiretega lastele ettenähtud kooli ja seal loodud eriõpingimusi ei käsitletaks samal tasemel, samas retoorikas, samas võtmes, samas suhtes kui vanglat või noortevanglat. Tegemist on põhimõttelise muudatusega lähenemises, mille me saime pärandiks endisest süsteemist. Me liigume selle teadvustamise suunas, et tegemist on lastega, kes vajavad õppe- ja kasvatustöö eritingimusi, kusjuures need tingimused ei ole karistusliku, vaid pigem toetava ja abistava eesmärgiga. Loodan, head rahvasaadikud, et te jagate seda seisukohta, mille me oleme püüdnud sõnastada hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse kontseptsioonis ja mida haridusministeerium viib ellu erikoolides toimivas igapäevatoos.

Osaliselt olen nüüd vastanud ka kolmandale küsimusele, mis kõlab nii: "Erikoolide töötajad on kurtnud, et neil puuduvad reaalsed karistus-

võimalused ning seetõttu sõidavad õpilased nende korraldustest selgelt üle. Kuidas plaanite korrigeerida kasvatajate õigusi?" Hea küsija! Erikool ei ole karistusasutus. Erikoolis kasutavad võimalused on sätestatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses ning alaealise mõjutusvahendite seaduses. Lisaks on kohus andnud õiguse laste teatud vabadusi koolis viibimise ajal piirata. Vabaduste piiramise võimalus ongi oma olemuselt karistusliku efektiga. Mil viisil on kool suutnud neid õigusi laste käitumise kujundamises kasutada, on kooli töökorralduse küsimus. Meil on koole, kus see toimib hästi, aga on kahjuks olnud ka juhtumeid, kui kooli töökorraldus ei ole olnud niisugusel tasemel, nagu me oleksime tahtnud näha. Võrreldes erikoolide ja teiste üldhariduskoolide võimalusi laste käitumist mõjutada, on ilmne, et seaduses on täiesti proportsionaalselt antud erikoolidele lisavõimalusi. Kavandatud uue seadusega (Haridus- ja Teadusministeeriumis on valminud lapse õiguserikkumise juhtumisse sekkumise seaduse eelnõu) ning uute koolihoonetega paranevad võimalused, et õppe- ja kasvatustegevus lähtuks iga lapse riskidest ja vajadustest, mis erinevalt praegusest olukorrast lubaks iga lapse vajadustele palju individuaalsemalt läheneda.

Neljas küsimus: "Erikoolid töötavad olukorras, kus samade seinte vahel on koos nii 12-aastane väike vargapoiss kui 17-aastane staažikas kurjategija. Kas peate sellist koosseiseteerimist normaalseks ja selles probleemi ei näe? Kuidas on plaanis lahendada tekkinud olukord?" Erikooli õpilased on tõepoolest kuni viieaastase vanusevahelga noored. Suurem osa neist on aga 14–16-aastased ning 12- ja 17-aastaseid on erikoolides üksikuid. Tapa Erikooli 38 õpilasest on alla 14-aastasi vaid 4. Kool saab õpilasi vanuse järgi klassidesse või kasvatusrühmadesse jaotada ning tagada nende eraldatuse. Kui erikool soovib avada eraldi kasvatusrühma või väikeklassi, siis piisab, kui ta selleks koolipidaja esindaja poole pöördub. Kindlasti peab erikool õppe- ja kasvatustöö korraldamisel arvestama laste ealiste iseärasustega, aga lisaks tuleb arvestada õpilaste riskitaset, keelt, sugu, määratud õppekava erisusi ja paljusid muid sotsiaalseid, meditsiinilisi, psühholoogilisi ja hariduslikke erivajadusi. Selliste erijoontega arvestamine nõuab tavakooliga võrreldes palju rohkem ressursse. Seetõttu

ongi erikoolis tegevuskulu õpilase kohta neli korda suurem kui teistes haridusliku erivajadusega laste koolides ja kuni kümme korda suurem kui tavakoolis, küündides 25 000 – 30 000 euroni aastas. Uue HEV-kontseptsiooni järgi korraldatakse erikoolide võrk ümber lähitult laste käitumisriski tasemest. Sarnase riskitasemega õpilased hakkavad õppima ja elama ühes hoonekompleksis, arvestamata nende sugu, kusjuures nad on eraldi teistest rühmadest. Paraku tuleb tõdeda, et praegused õppehooned ei toeta õppe- ja kasvatustöö neid printsiipe sel määral, nagu me näha tahaksime. Seepärast on ministeerium alustanud erikoolide hoonete renoveerimistoiminguid. Tapa koolihoone ehitushange on välja kuulutatud, veebruari ja märtsi jooksul kuulutatakse välja Kaagvere Erikooli ja Tallinna Konstantin Pätsi Vabaõhukooli hoonete ehitushanked. Hiljemalt 2015. aasta septembriks on kõik kolm kooli uuendatud.

Head kolleegid! Päris pikkade aastate jooksul on nendes koolides ja nende lastega seoses kuhjunud lubamatu hulk probleeme. Seepärast loodan väga, et teil jätkub kannatust aidata kaasa nendele meetmetele, mis me oleme viimaste aastate jooksul Haridus- ja Teadusministeeriumis võtnud, selleks et paremini nende laste hariduslike vajaduste eest hoolitseda. Nagu juba öeldud, kavandatud on uued õppehooned ja koolide juhtimine korraldatakse ümber, ühendades nad ühise administratsiooni alla, mis võimaldab paindlikumalt reageerida eriolukordadele, vahetada kogemusi ja töötajaid, vajaduse korral ka õpilasi, suunates neid sinna, kus nende arenguks ja õpinguteks on parimad tingimused. Vähetähtis ei ole seegi, et hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse kontseptsioon on lõpuks koostatud ja selle alusel on võimalik neid probleeme süsteemsemalt lahendada. Viimasena osutan muudatustele seadustes. Karistusliku suunitlusega lähenemiselt minnakse üle toetava suunitlusega lähenemisele. Selleks on ette valmistatud lapse õiguserikkumise juhtumisse sekkumise seaduse eelnõu, mis, ma loodan, veel enne suurt suve teie laudadele jõuab. Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Asume küsimuste juurde. Palun, kolleeg Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud minister! Haridus- ja Teadusministeerium on 2011. aasta juunist valmistanud ette täiesti uut alaealiste erikohtlemise süsteemi ja sellekohast seadust. Möödunud aastal saadeti see eelnõu kooskõlastusringile. Nagu te juba ütlesite, see on lapse õiguserikkumise juhtumisse sekkumise seaduse eelnõu. Kuna see eelnõu polnud aga isegi kõige olulisemate partneritega läbi räägitud, siis pole seda tänaseni kooskõlastatud. Küsimus ongi selles, kas te olete kindel, et see ikkagi kooskõlastatakse ja enne ka partneritega läbi räägitakse.

Jaak Aaviksoo

Hea küsija! Seda etteheidet, et see eelnõu partneritega läbi räägitud ei olnud, ma küll kuidagi omaks võtta ei taha. Pigem räägiti liiga palju ja liiga kaua, võib-olla oleks läbirääkimisi saanud intensiivsemalt ja efektiivsemalt toimetada. Aga peamised probleemid, mis selle konkreetse seaduseelnõuga tekkisid, olid mõned, ütleme, üldisemat plaani eriarvamused Sotsiaalministeeriumiga. Need puudutasid seda, kas lapse õiguserikkumise juhtumisse sekkumise seaduse eelnõu ei tuleks menetleda lastekaitse seaduse raamides, nii nagu ideoloogia ette näeb. Õigusrikkumistesse sekkumine ei peaks olema mitte karistava iseloomuga, vaid lihtsalt osa lastekaitsetegevusest. See üldpoliitiline arutelu on pooleli. Aga ma olen optimistlik, ma ei näe valitsuses väga suuri sisulisi takistusi selle seaduseelnõu Riigikokku suunamisel veel enne suurt suve. Ma usun, et te saate seda eelnõu ka Riigikogus paremaks teha, võrreldes sellega, mis kuju ta valitsuses saanud on. Aga ma väga loodan, et nii seaduses kui ka igapäevases praktikas järgitakse seda põhimõtet, mida me hädasti vajame, ning minnakse karistuskeskselt ja repressiivselt lähenemiselt üle toetavale lähenemisele.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urbo Vaarmann!

Urbo Vaarmann

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma tulen tagasi selle seaduse juurde, millest on väga pikka aega räägitud. Nüüd on osa kooli töötajaid saanud kriminaalsüüdistuse. Minu arvates me

ei mõtle, mida edasi teha, vaid eitame probleeme. Kas siin ei teki natuke koomiline olukord?

Jaak Aaviksoo

Ma palun vabandust, aga ega ma küsimusest aru küll ei saanud. Koomikat ma selles olukorras sugugi ei näe. Kui teie arvate, et selle üle oleks põhjust naerda, siis ma ei oska seda kuidagi kommenteerida. Mis puudutab Tapa Erikoolis toimunut ja ka praegu toimuvat, siis ma juba ütlesin, et minu arvates ei oleks mõistlik pühendada sellele ülemäärast politiseeritud tähelepanu, ka ei saa pidada olukorda koomiliseks. Pigem tuleks ekspertidele ja teistele inimestele, kes nende probleemide lahendamiseks ametis on, anda võimalus selle tööga edasi minna. Meil tuleb oma tööd teha. Seaduseelnõu on ette valmistatud ja ju ta jõuab valitsusest ka Riigikokku. Nagu öeldud, naermisväärselt ei ole siin midagi, tegemist on tõsise probleemiga, mis on kahetsusväärset aastaid lahendamata olnud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Repts!

Mailis Repts

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esinaine! Hea minister! Täna küsimuste-vastuste voorust ei saanud kuigipalju informatsiooni ei meie ega kahjuks ka kõik need, kes lootsid mingitki vastust oma küsimustele saada. Mis on ministeeriumi konkreetset sammud, millega riik tuleb probleemi lahendamisel appi ja püüab leida koos lahendusi, kui välja arvata sisejuurdlus ja kooli juhtkonna süüdistamine? See, et te ütlete, et selle juhtumi kajastamine on politiseeritud või ühiskond pöörab sellele ebatervet tähelepanu, on üks lähenemine. Ärme räägime sellest. Küllap tuleb järgmine skandaal. Nii juhtus Kaagveres, kus tegelikult midagi peale seda ei muutunud, nii juhtus Nõmme ajutises varjupaigas, kui ka tegelikult riigi lähenemises midagi ei muutunud. Nüüd on kõne all Tapa. Millised on need konkreetset sammud?

Jaak Aaviksoo

Hea küsija! Ma lugesin ka teie pressiteadet ja see tegi mind lihtsalt kurvaks. Sellest kiirgub soovimatust probleemidele konstruktiivselt läheneda. Kui teie arvates ei piisa nendest

sammudest, mis on astunud kontseptuaalsel tasemel ja seadusandluse tasemel, kui teie arvates ei piisa sellest, et on muudetud kooli õppekeskkonda ning operatiivselt on selle kooli tegevuse toetamiseks sinna suunatud lisaks spetsialiste, vajaduse järgi on eraldatud lisavahendeid ja on tugevdatud kooli juhtimist, siis jääb mul üle ainult küsida, mis on piisav. Ma tahan põhimõtteliselt ümber lükata teie järgmise väite: "Kindlasti loodame ministrilt kuulda konkreetsete ja sisuliste sammude kohta, mida valitsus antud küsimuses astuma hakkab. Selle asemel, et kuulda järjekordset sisutühja kooli süüdistamist." Kes ja milles on kooli süüdistanud, jääb minule arusaamatuks. Jäägu küsija ja selle teema politiseeriya südame-tunnistusele see, kuidas see kõik mõjub koolikollektiivile ja õpilastele, kes selles koolis õpivad.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Te ütlesite õigesti, et selliseid teemasid ei tohi poliitilise tähelepanuga koormata ja siin ei tohi poliitikat teha. Tuleb pigem kaasa tunda kõikidele nendele, kes seal koolis viibivad ja nende õpilastega töötavad. Täna vestlusest jäi aga justkui mulje, et riik alles kavatses midagi tegema hakata, uus seadus jõuab siia võib-olla enne suurt suve, koolis tehakse ehituslikke ümberkorraldusi jne. Kas te ei arva, et tegelikult võiks ministeerium kiiremas korras sinna appi minna, kas rahaliselt või lisatööjõuga, võiks midagi luua, mis lihtsustaks olukorda seal koolis? On ju olemas näiteks Vabariigi Valitsuse reserv, mille abil saaks kiirendada kooli olukorra parandamist.

Jaak Aaviksoo

Hea küsija! Kõik teie nimetatud sammud on juba astunud. Ma olen ise seal kohapeal käinud, peaaegu iga päev on seal kohal ministeeriumi ja teiste koolide spetsialistid, et olukorrale lahendust leida. Ma arvan, et te murrate üleliigse jõuga sisse täiesti avatud uksest. Kõik need sammud on juba ammu astunud, need astuti viivitamatult pärast probleemide ilmumist. Minu arvates tuleks võtta seda olukorda rahulikult ja, nagu juba öeldud, anda spetsialis-

tidele võimalus töötada. Vaevalt et politiseeritud debatt seda olukorda parandab, pigem see halvendab õhkkonda, mida need inimesed tööks vajavad.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu veel kord, lugupeetud haridus- ja teadusminister! Avan läbirääkimised. Palun kõnepulti kolleeg Mailis Repsi!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu esinaine! Head kolleegid! See on küll huvitav lähenemine, et kui Riigikogu juhib tähelepanu küsimusele, mis teeb muret sellele koolikollektiivile ja kõigile raskete noortega tegelevatele spetsialistidele, siis nimetab minister seda poliitiliseks debatiks. Heakene küll, aga ma ei usu, et kõik ajakirjanikud, erikoolis töötavad kasvatajad ja eelmisel nädalal Justiitsministeeriumis arutelul üsna krõbeda sõna kaasa öelnud prokuratuuri või politsei esindajad oleksid kõik selles mõttes politiseeritud, nagu härra Aaviksoo silmas pidas.

Tegemist on tõepoolest teemaga, mida on kümme aastat edasi-tagasi veeretatud kui kuuma kartulit. Täna tuldi jälle välja väitega, et on olemas mingi uus eelnõu, mis väidetavalt jõuab meile siia suvel ja peale seda saavad kõik küsimused lahenduse. Ma kardan, et kui järjekordse probleemi lahendamine lükatakse selle taha, siis see ei ole see, mida tahavad Tapa Erikooli ja Kaagvere Erikooli õpetajad ja kasvatajad, ega need inimesed, kes töötavad alaealiste asjade komisjonis või tegelevad noortega politseis. Vastust ootavad ka täiesti tavaliste koolide töötajad, kes on silmitsi olukorraga, kus mõni aasta tagasi veel toiminud süsteemi (võib-olla toimis see aeg-ajalt lünklikult, kuid siiski) ei ole peale kontseptsiooni mitte millegagi asendatud.

Mis siis puudu on? Esiteks, koolis ei ole tingimusi. Teiseks on tekkinud järgmine probleem. Me räägime õiguspõhisest lähenemisest noortele, kes on teinud ära tiiru vanglas või kellel on isegi mitmekordne vanglakogemus. Kui kasvataja, kes on öövalves, paneb selle noore kuhugi üksinda rahunema või teatud juhtudel, kui noorel on sõltuvus, saadab ta akendeta ruumi, siis on ta sellega noore õigusi rikkunud ja seetõttu algatatakse tema vastu

juurdlus. Seetõttu võib tekkida küsimus, mis üldse motiveerib neid inimesi selles koolis töötama.

Me võime siin vaielda poliitilisel või sisulisel tasandil, kas tegemist on õiguste või karistustega. Tegemist on aga asutusega, mis on vangla või eeluurimisvangla alternatiiv. Eri-koolis on noorel lisaks sellele, et ta on ühiskonnast eraldatud, võimalus ja õigus õppida ning ta saab selleks ka tuge.

Meil on väga hea meel, et neid noori on ainult alla 100, kui võtta tüdrukud ja poisid kokku. Kui sinna lisada eeluurimise all olevad noored, keda on kümnekond, ja mõned vanglanoored veel juurde, ka siis me räägime väga väikesest osast noortest. Me peaksime leidma konkreetsema lahenduse, mitte tegelema kemplemisega. Kooli sisejuurduse süüdistamise asemel tuleks tõepoolest anda sisulist tuge ja saata sinna abiväge, et seal oleks inimesi, kes oleksid öövalves kõige raskemate noorte, vanglakogemusega noorte ruumides. Kui veel lubatakse sellel kollektiivil normaalselt suhelda ka spetsialistidega väljastpoolt, siis kindlasti oleksime juba sammukese edasi astunud. Tõepoolest, tegemist ei ole vanglaga. Tegemist on erikooliga, kuid mitte ka tavakooliga. Õpetajad ja kasvatajad vajavad siin erituge.

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Mailis Repts! Rohkem kõne-soove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

3. Vaba mikrofon

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid, nüüd on kõikidel peale minu haamrilööki võimalik registreerida ennast esinemiseks vabas mikrofonis. Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Jaanuari lõpus sain ma kaks kirja. Vaadates tänast päevakorda, kus olid kirjas arupärimised nendelsamadest teemadest, millest räägitakse nendes kirjades, pidasin ma vajalikuks need kirjad ette lugeda.

Esimene kiri on selline: "Olen kolme last üksi kasvatav vallasema. Minu vanem laps õpib ülikoolis. Kui kuulsime, et tuleb tasuta

kõrgharidus, olime väga eevil ja uskusime, et ka tema õppimine saab kergem olema. Kõige noorem laps käib alles lasteaias ja keskmine õpib gümnaasiumis. Mõlemad vanemad lapsed on koolis õppinud vaid väga headele hinnetele. Nüüd siis riigist ja abist. Töötan kahe kohaga, et kuidagi toime tulla. Vajaduspõhist üliõpilastoetust meie pere ei saa, sest tuleb välja, et oleme 13 euro võrra rikkamad, kuna 2012. aasta jõulupreemia muutis tuludeklaratsioonis meie andmed selliseks, et septembris 2013 ülikooli õppima asunud tütar toetust ei saa. Ei saa ka vana süsteemi järgi toetust, nn stipendiumi väga edukalt õppimise eest, sest ülikoolis sellised vahendid puuduvad. Vajaduspõhist peretoetust me samuti ei saa, sest kolmas laps, kes vajab küll kulusid ja toetust endiselt pere arvel, on täisealine. Toimetulekutoetust ka mitte. Jälle olen süüdi, et töötan. Talvekuudel, detsembris, üritasin seda taotleda. Selgus, et olen 25 euro võrra rikkam, vaatamata sellele, et novembris olin haiguse tõttu töölt ära. Ei saa taotleda ka vajaduspõhist peretoetust omavalitsusest, olen jälle rikkas. Miks on nii, et peaminister, sotsiaalminister ja justiitsminister arupärimistele vastates rõhutavad seda, et küsijad liialdavad, tegelikult on statistika ja Eurostati järgi kõik kõige paremas korras? Miks on aga nii, et palgapäeval maksan arved, gümnaasisti koolitoidu, lasteaiakoha ja toidu eest ning üliõpilase üürikulud ja pean võtma appi kõik oskused, nipid ja kavalused, kuidas peret ja ka üliõpilast toita? Kui ma ei õmbleks öösel endale ja lastele riideid, kui ma ei kasvataks ise linnalähedasel maalapil porgandeid, kartuleid ja muud köögivilja, kui ma ei rabeleks kahel kohal töötada, siis ma toime ei tuleks. Ma ei ole laisk ega soovi kindlasti olla abivajaja ja, käsi pikal, abi otsimas käia. Aga uskuge, oma lastele soovin paremat elu ja hetkel tundub, et see on küll mujal riigis. Minu lapsed on tulevikus kellegi pensionimaksjad. Miks siis täna on nad olukorras, et riik nende kasvamist ei toeta? Minu töökollektiivis on mitmed naised, kes juba aastaid ootavad kohtuotsuse alusel oma abikaasalt elatisraha. Kui kuulsin, kuidas justiitsminister elatisrahafondi teemadel rääkides rõhutas, et tema pole nõus, et ausad maksumaksjad peavad maksma fondi, mis laste kasvatamist toetab, siis tundus kummaline, et vangide ülalpidamise eest maksame me kõik, ausad maksumaksjad, ja keegi ei küsi, kas

oleme nõus. Mina ei ole nõus, et jälle teeb valitsus kingituse ja 21% asemel hakkab tulumaks olema 20%. Põhjendatakse sellega, et igauks teeb ise oma rahaga, mida tahab. Mida ma saan endale lubada 3.80 eest kuus rohkem, kui näiteks riigikogulane, minister või peaminister saavad 40 eurot kuus rohkem kätte? Miks ei mõelda, mida tegelikult, õiglustunnet arvestades, inimesed ootavad?"

Proua Aime Kuum Viljandimaalt on kirjutanud kirja, mis on pealkirjastatud "Suhtumise muutmisest". See puudutab 23. jaanuari Riigikogu infotundi. Selle tekst on järgmine: "Hiljutises Riigikogu infotunnis rõhutas peaminister, et riigi abi vastava fondi näol ei ole võluvits, mis aitaks elatusraha maksimisest kõrvalehoidjate tõttu kitsikusse sattunud lapsi, vaid põhiline on muuta kõigi suhtumist neisse, kes oma vanema- (enamasti isa-) kohustusi ei täida. Ilmselt ei ole toetuseta jäänud lastele sellest arvamusel suurt abi loota, rohkem aitaks ikka kindla rahasumma laekumine. "Abistame neid, kes ennast ise aidata suudavad" on kaua olnud seisukoht, millest lähtutakse meie riigis. Nähtavasti on aeg ka seda suhtumist revideerida. Ja kas ei peaks valitsus probleemide eiramise asemel muutma suhtumist ja alustama endast, otsides võimalusi aidata neid, kes seda ise ei suuda? On ju lapsed meie tulevik." Tänan!

Esimees Ene Ergma

Tänan! Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Jätkan sealt, kus kolleeg lõpetas. Oleme harjunud ütleva, et lapsed on meie tulevik, aga vaat ei tea, kas ikka on, sest üks valitsuskoalitsiooni-erakond kohe kindlalt nii ei arva. Kõige pehmem, mida ma nende kohta kuulnud olen, on see, et nad on ikka parajad mölakad, need IRL-ikad. Jutt on sellest samast haridussüsteemist.

Eelmisel nädalal nimelt kõlas Aurora kahuripauk. Seda vist keegi ei märganud, omavalitsustes ainult võpatati, kui saadi kätte haridusministeeriumi kiri, milles selgitati, milline on sel ja järgmisel õppeaastal koolide finantseerimise süsteem. Lugupeetud kolleegid! Need ebameeldivad küsimused, millele vastamise eest haridusminister siin saalis nii mis hirmus

kõrvale hiilis ja need maha vaikis, selleks et rahu oleks majas, on lõppude lõpuks otsustatud nii, nagu nemad seda tahtsid.

Praegu näitavad esimesed arvutused seda, mida me kartsime. Lähiajal on üle poole gümnaasiumidest väga suurtes rahastamisraskustes ja tõenäoliselt need koolid suletakse. Tänapäeva maailmas saab edukalt hakkama ainult hästi haritud inimestega riik. Aga mida praegu tehakse? Gümnaasiumid hakkavad üksteise järel kaduma. See, mis üle terve riigi juba toimub, saab lisatempot juurde. Selle asemel et kindlustada igale lapsele võimalus gümnaasiumiharidust saada, võetakse see võimalus väga-väga paljude valdade ja linnade lastelt lihtsalt ära. Nad pannakse valiku ette, kas piirdudagi põhiharidusega või kolida oma koduvallast või-asulast ära. See on lihtsalt uskumatu.

Kuidas saab üks erakond, ma mõtlen IRL-i, nii oma riiki ja rahvast vihata? Minu arvates on see kujutlematu. Muuseas, siin on üks naljakas külg ka. IRL on hariduse eest juba pikki aastaid vastutanud. Praegu luuakse sellised finantstingimused, et kogu Eestis hakatakse gümnaasiume kinni panema. Mina isiklikult ennustan, et sellel aastal kaob umbes 50 gümnaasiumi. Need arvutused on ammu läbi tehtud. Samal ajal needsamad IRL-i esindajad esitavad Tallinna volikogus arupärimisi selle kohta, et Tallinn on sunnitud mõned gümnaasiumid ühendama. See tähendab lihtsalt seda, et mõned koolinimed kaovad. Ühe käega võtab IRL raha ära, aga siis hakkab õigust nõudma ja küsib, miks koole kinni pannakse.

Mul pole sugugi lõbus siin seista ja seda teile rääkida. Mulle tundus sügisel, et IRL on aru pähe võtnud, lõppude lõpuks on aru saadud, et Eesti on olemas nii kaua, kui on olemas omavalitsus. Aga omavalitsus saab olla ainult siis, kui keset seda küla või asulat seisab kool. Kool on selle alus, kusjuures mitte vangla ega erikool, millest siin täna räägiti, vaid tavaline põhikool koos gümnaasiumiga. Ja gümnaasium peab olema. Lihtsalt põhikool ei saavuta mitte kunagi sellist taset nagu see kool, kus on nii põhikooli- kui ka gümnaasiumiaste. Seda on tuhat korda räägitud ja sadu kordi tõestatud.

Jätame meelde selle veebruari, selle Aurora kahuripaugu. Ma arvan, et kõik negatiivsed protsessid, mis Eestis praegu toimuvad, saavad kiirendust juurde. Sellest kõigest ei tule mitte midagi positiivset, ainult negatiivset. Jah, 2%

SKT-st läheb riigikaitsele. Annaks jumal, et 20, 30 või 40 aasta pärast oleks, mida kaitsta, sest kui haridussüsteem hakkab niiviisi muutuma, siis tõenäoliselt seda ei ole. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Head kolleegid! Möödunud nädalal sai käidud rääkimas kohalike omavalitsuste ametnikega. Kõigil neil on üks väga suur mure. See on seotud sellega, et Rahandusministeerium on esitanud Vabariigi Valitsusele määruse "2014. aasta riigieelarve seaduses kohaliku omavalitsuse üksustele määratud tasandus- ja toetusfondi jaotus ning jaotamise ulatus, tingimused ja kord" eelnõu. Kohalike omavalitsuste juhtidele, nendele inimestele, kes omavalitsustes töötavad ja on seotud finantsteemadega, ei ole selge, kuidas omavalitsused saavad hakkama õpetajatele töötasu ja klassijuhatajatasu maksimisega. Riiklikult kehtestatud uue miinimumpalga määra alused ei anna võimalust teha seda sellises ulatuses, nagu varem oli õpetajatele lubatud. Me mäletame, et kui me siin saalis arutasime ja kinnitasime riigieelarvet, siis hariduskulud pidid võimaldama tõsta õpetajate palka 12%. Kui me aga nüüd neid arve vaatame, siis näeme, et selleks piisab raha ainult neljandikul omavalitsustel.

Ma võtsin välja arvud Kohtla-Järve kohta. Personalikuludeks ette nähtud summad küll suurenesid 41 800 euro võrra eelmise aastaga võrreldes, aga meie linnale tähendab see alla 1% kasvu. See tähendab, et 2014. aastal on tõesti suur mure, kuidas edasi minna.

Võib kindlalt öelda, et määruse põhjal otsustades puuduvad vahendid koolieelsete lasteasutuste pedagoogide täienduskoolituste, õpilaskogude, keelekümblusklasside õpetajate kõrgema palgaastme ning vene õppekeele klasside eesti keele rühmatundide jaoks. Kõige huvitavam on see, et Rahandusministeeriumi andmetel on need vahendid üle viidud Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala eelarvesse. Kohalikes omavalitsustes ei ole selge, millises ulatuses ja kuidas on võimalik neid vahendeid saada. Vahendite jaotamise süsteem ei ole läbipaistev.

On veel üks suur küsimus. Milleks oli vaja see süsteem nii keeruliseks teha? 2013. aastal oli vahendite jaotus selge igale kohalikule omavalitsusele ja koolidirektorile. Minu arvates peaksid ministrid ning Haridus- ja Teadusministeeriumi ja Rahandusministeeriumi ametnikud hoolega mõtlema, kuidas viia ellu neid lubadusi, mis ministrid on siit puldist õpetajatele andnud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Head kolleegid, istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 16.25.

Istungi kestus 1 tund ja 25 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 11. veebruar 2014

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Kaitseliidu seaduse, kaitseväeteenistuse seaduse ja kaitseväeteenistuse seaduse rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (579 SE) esimene lugemine

2. Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu rahutagamissmissioonil Kesk-Aafrika Vabariigis" eelnõu (583 OE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärku neljanda töönädala teisipäevast istungit. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, Urve Palo!

Urve Palo

Proua eesistuja! Tere hommikust, head kolleegid! Viimasel ajal on sagenenud juhtumid, kus erateesid müüakse eratee omanikust kinnisvarahaldaja pankrotistumise korral kasumi teenimise eesmärgil. Avalik huvi selle tõttu kannatab. Sotsiaaldemokraadid ei pea õigeks, et me oleme Eestis oma äärmuslikus liberalismis nii kaugele jõudnud, et meie seadused enam inimesi ei kaitse. Sestap annan Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel üle seaduseelnõu, mille tulemusena sellises olukorras, kus eratee omanik läheb pankrotti ja tee, mille puhul on mängus suur avalik huvi, läheb müüki, oleks ostueesõigus kohalikul omavalitsusel. Notar oleks kohustatud kolme päeva jooksul kohalikku omavalitsust müügi-soovist informeerima. Loodan väga, et me saame oma ettepanekule suure toetuse, sest see eelnõu teenib tõesti avalikke huve. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem eelnõusid ega arupärimisi üle anda ei soovita. Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud ühe eelnõu. Juhatus otsustab selle menetlusse võtmise vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele.

Nüüd annan edasi teated. Kolmapäeval, 12. veebruaril osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus ning haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo. Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole ning sotsiaalminister Taavi Rõivasele.

Nüüd, head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks on registreerunud 83 Riigikogu liiget, puudub 18.

1. Kaitseliidu seaduse, kaitseväeteenistuse seaduse ja kaitseväeteenistuse seaduse rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (579 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme tänase päevakorra juurde. Esimene punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Kaitseliidu seaduse, kaitseväeteenistuse seaduse ja kaitseväeteenistuse seaduse rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 579 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli kaitseminister Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Austatud Riigikogu aseesinaine! Austatud Riigikogu liikmed! Käesolev seaduseelnõu, mille valitsus esitab parlamendile arutamiseks ja otsustamiseks, kajastab valitsuse heakskiidetud Kaitseväe ja Kaitseliidu veteranide poliitikat. Oleme ette näinud neli praktilist sammu, mille eesmärk on toetada välismis-

sioonidel teeninud kaitsevälasi, samuti Eesti Kaitseväe teenistuses vigastada saanud kaitsevälasi ja langenud kaitseväelaste omakseid.

Eelnõuga nähakse ette järgmised praktilised muudatused. Esiteks, kaitsevälase ja Kaitseliidu liikme töövõimetuse korral makstakse hüvitis välja ühekordselt. Kuna Kaitseväe teenistuses tekkiv tervisekahjustus on tihti püsiva iseloomuga ja isiku võime tööga elatist teenida ei taastu endisel tasemel, ei ole põhjendatud ja õiglane ettenähtud hüvitise mitmes osas maksimine, nagu see praegu käib. Teiseks, rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osalemise eest suurendatakse tegevteenistuspensionile. Missioonil osalenud tegevvälasel suurendatakse tegevteenistuspensionile 1% võrra iga missiooni eest. Kui tegevvälasel on kogunenud näiteks 20 aastat tegevteenistusstaazi, siis tekib tal 50-aastaselt õigus tegevteenistuspensionile, mille suurus on 50% tema pensioni suuruse arvutamise aluseks olevast ametikoha palgaastmestiku keskmisest.

Aeesimees Laine Randjärv

Vabandust, ettekandja! Head kolleegid, saalis on liiga suur summin. Palun jätkake!

Urmas Reinsalu

Iga aasta eest, mille võrra tegevvälase tegevteenistusstaaz ületab 20 aasta pikkust tegevteenistusstaazi, lisandub 50%-le 2,5%. Tavaliselt kestab üks missioon kuus kuud. Kui võtta aluseks, et üks tegevteenistusstaazi aasta suurendab pensioni 2,5%, siis annab üks missioon ümardatult juurde 1%. Kokku võttes suurendab see meede paljudel pensioni umbes 2%, sest enamasti on veteranid osalenud rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel kaks korda.

Kolmandaks, töövõimetuspensionile suurendamine. Isikul, kes on kaotanud teenistuskohustuste täielikult või osaliselt töövõime, tekib kehtiva kaitseväeteenistuse seaduse alusel õigus töövõimetuspensionile. Eelnõuga suurendatakse töövõimetuspensionile arvestamise baassummat ja viiakse see sõltuvusse Statistikaameti avaldatud poolteisekordsest keskmisest brutokuupalgast kalendriaastas. Keskmise kaitseväelastele makstud töövõimetuspension 2012. aastal oli 353 eurot kuus. Uue süsteemi alusel oleks töövõimetuspension 100%-lise töövõimetuse korral 1064

eurot kuus ja kui töövõime kaotus on 50–90%, siis 798 eurot kuus. See muudatus on oluline, et anda kaitseväelastele kindlam tunne, et nad tulevad majanduslikult toime ka siis, kui vigastuse tõttu ei suudeta enam korralikku palga teenida. Tähtis on ka põhimõte, et uue süsteemi alusel on kõik kaitseväelased töövõimetuspensionile saamisel võrdsed. Varasem süsteem arvestas ametikohta, viimast sissetulekut, uue süsteemi alusel on kõik vigastada saanud kaitseväelased võrdsed. Arvestuse aluseks on vigastuse ulatus ja keskmine brutokuupalk.

Neljas muudatus on eelmisega seotud: sarnasele mudelile üleminekuga on seotud ka toitjakaotuspensionile suurendamine. Seni on surma saanud kaitseväelaste senistele ülalpeetavatele makstava toitjakaotuspensionile suuruse arvestamise aluseks olnud kaitsevälase viimane palk, nüüd viiakse see samuti sõltuvusse poolteisekordsest riigi keskmisest brutokuupalgast. Kaitseväes on teenistusülesannete täitmisel ühtekokku hukkunud 33 kaitsevälast. Veteranipoliitika põhimõte on, et riik pakub nende omastele arvestatavat toetust. Eelnõu kohaselt on toitjakaotuspension ühe seda pensioni saava isiku kohta 35% aluseks võetavast baassummast ehk 465 eurot kuus, kahe isiku kohta 55% baassummast ehk 731 eurot kuus.

Kokku võttes võib öelda, et need muudatused teenivad veteranipoliitikas seatud sihti: kaitseväelastel peab olema kindlustunne, et riik täidab oma kohust hoolitseda nii vigastada saanud sõjameeste kui ka nende eest, kes jäävad toeta, kui kaitsevälane Eesti riigi ülesannete täites teenistuses hukub.

Ette on nähtud, et seadus jõustub selle aasta 1. oktoobril. Ma palun parlamendil seda eelnõu arutada ja toetada! Aitäh!

Aeesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, kaitseminister! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli riigikaitsekomisjoni aseesimehe Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Proua eesistuja! Hea minister! Head kolleegid! Tegemist on tõepoolest eelnõuga, millel on Eesti riigi jaoks märgiline tähendus. Riigikaitsekomisjon arutas seda enne esimesele lugemisele saatmist oma 27. jaanuari istungil. Sellel istungil osalesid eelnõu algataja esinda-

jatena kaitseminister Urmas Reinsalu ning Kaitseministeeriumi ametnikud. Kuna minister andis eelnõu olemusest küllalt põhjaliku ülevaate, siis ma ei hakka seda siinkohal üle kordama. Kuid lühidalt võib öelda, et tegemist on Eesti riigis välja töötatud veteranipoliitika põhimõtete viimisega õigusaktidesse, mis tõepoolest suurendab kaitseväelaste ja kaitseliitlaste turvatunnet. Nad võivad kindlad olla riigi toetuses, kui nendega peaks midagi tõsist juhtuma.

Riigikaitsekomisjon otsustas oma 27. jaanuari istungil konsensusega teha Riigikogu juhatusel ettepaneku lülitada arutluse all olev eelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu 11. veebruari istungi päevakorda ja teha ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada. Ettekandjaks otsustati määrata siinkõneleja. Lisaks otsustas komisjon konsensusega teha Riigikogu esimehele ettepaneku määrata eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva, nagu Riigikogu kodu- ja töökorra seadus ette näeb. Tähtaeg on seega 26. veebruar kell 17.15. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanekul tuleks eelnõu 579 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määratud eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 26. veebruari kell 17.15.

2. Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu rahutagamissioonil Kesk-Aafrika Vabariigis" eelnõu (583 OE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane teine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu rahutagamissioonil Kesk-Aafrika Vabariigis" eelnõu 583 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli kaitseminister Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Austatud istungi juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Eesti on olnud aastaid täieõiguslik Lääne ruumi osa maailmas. Meie liikmesus NATO-s ja Euroopa Liidus on toonud kaasa olukorra, kus võime kindlalt öelda, et mitte kunagi varem ajaloos pole Eesti julgeolek olnud tagatud paremini kui praegu. See olukord ei ole aga iseenesest mõistetav. Hüvede nautimine tähendab ka vastutamist kollektiivse, st läänemaailma julgeoleku tagamise eest. Praegusel 21. sajandil tähendab vastutamine lisaks konventsionaalse sõja rünnakuks valmistumisele ka muude ohtudega tegelemist, nende hulgas on küberrünnakud, terrorism ja genotsiidioht kriisikolletes. Maailmas saab tõenäoliselt alati olema rohkem kriisikoldeid, kui on riikidel tahet ja võimet neid likvideerida. See aga ei tähenda, et Eesti peaks oma kasinatele võimalustele ja puudevatele elulistele huvidele viidates kõrvale hoidma. Vastupidi, Eesti peab kaaluma oma võimalusi anda jõukohane panus seal, kus seda on hädasti vaja, kus meie panus on nii märgilise tähendusega kui ka annab sisulist lisaväärtust.

Nüüd olukorrast Kesk-Aafrika Vabariigis lähemalt. Sealne kriis on üks maailma põletavaimaid. Pole kahtlust, et ka Eesti abi on väga oodatud. Kesk-Aafrika Vabariik on umbes Ukraina-suuruse pindalaga ja 4,5 miljoni elanikuga riik. See on hajusa asustusega maa, kus riigivõimu toimimine on ohtu sattunud. Kahe kogukonna vahel eskaleerunud konflikti ei ole võimalik lahendada ilma välise sekkumiseta. Praeguseks on Séléka-nimelise, peamiselt moslemitest koosneva ja neile vastukaaluks tekkinud, peamiselt kristlasi koondavate rühmituste kokkupõrgetes hukkunud tuhandeid inimesi. 2,4 miljonit elanikku ehk pool elanikkonnast vajab arsti- ja humanitaarabi. Ligi miljon elanikku ehk neljandik rahvast on põgenikud, kes on vägivalla kartuses oma kodust lahkunud. Seetõttu on kahe kogukonna vaenutegevuse maandamise kõrval võtmeküsimus humanitaarabi toimetamine abivajajateni. See on tõeline logistiline ja julgeolekuline väljakutse.

Kõike seda arvestades otsustas rahvusvaheline üldsus eesotsas Prantsusmaaga läinud aasta detsembris konflikti otsustavalt sekkuda. ÜRO Julgeolekunõukogu tegi vaenutegevuse lõpetamise ja humanitaarabi kohaletoimetamise

miseks tingimuste loomise ülesandeks Aafrika Liidu vastavale rahuvalvemissioonile ja seda toetavatele prantslastele. Humanitaarabiks ja elementaarsete teenuste taastamiseks eraldasid Euroopa Liit, ÜRO, Ameerika Ühendriigid ja teised organisatsioonid jaanuaris enam kui 500 miljonit dollarit. Eesti toetas Kesk-Aafrika Vabariiki 2013. aastal kokku 130 000 euroga. Sel aastal on Välisministeerium lubanud vägivalla all kannatavate sisepõgenike olukorra leevendamiseks anda 100 000 eurot.

Olgu lisatud, et nii Välisministeeriumi rahaline abi kui Kaitseministeeriumi plaanitud sõjaline abi Euroopa Liidu missiooni raames pole vastuolus Välisministeeriumi eestvedamisel koostatava Eesti Aafrika-strateegiaga. Eesti oluline liitlane Prantsusmaa palus rahvusvahelist õigust järgides humanitaarsetel, moraalsetel ja julgeoleku kaalutlustel Euroopa Liidu teistelt riikidelt abi ÜRO seatud eesmärkide täitmiseks. Eesti oli esimene, kes oma abipakkumise avalikult välja ütles. Ma arvan, et see oli positiivne eeskugu teistele Euroopa Liidu riikidele. Me avaldasime sellega ka selget poliitilist toetust Prantsusmaale.

Nagu juba kuu aega tagasi arvata võis, ei jää Prantsusmaa ja Eesti ainsateks Euroopa Liidu Kesk-Aafrika Vabariigi missiooni panust andvateks riikideks. Rootsi, Suurbritannia ja Poola on teatanud, et toetavad õhutranspordil, Leedu pakub logistilist toetust ning Soome kavatses missiooni panustada kaitseväelastega. Lisaks on veel pikk nimistu teistest riikidest, kes oma panust kaaluvad või on asja juba ära otsustanud, kuid pole sellest avalikkust veel teavitanud.

On teada tõsiasi, et koostöö operatsioonidel tugevdab riikide liitlassuhteid. Meie huvides on tugevdada kahepoolset sidet riigiga, kelle keskne roll Euroopa ja Atlandi-ülestes asjades on viimastel aastatel veelgi kasvanud. Prantsusmaa on üks ÜRO Julgeolekunõukogu viiest alalisest liikmest, tuumariik ja sõjaliselt Euroopa võimekaimaid jõude. Mis olulisemgi: Prantsusmaa on viimastel aastatel korduvalt tõestanud, näiteks Liibüas ja Malis, et tal jätkub poliitilist tahet seda jõudu ka rakendada. Siinkohal on paslik meelde tuletada, et Balti õhuturbemissioon, mille raames liitlaste lennukid kaitsevad meie õhuruumi, on sisuliselt samuti sõjaline operatsioon. Prantsusmaa on alates missiooni käivitamisest aastal 2004 käinud

meie õhuruumi turvamas neljal korral. Rohkem on siin käinud ainult Saksamaa – kokku viis korda.

Nüüd veidi õiguslikust raamistikust ja Euroopa Liidu missioonist. Praegu on konfliktipiirkonnas ligi 4600 Aafrika Liidu mandaadiga sõjaväelast, Prantsusmaa operatsiooni Sangaris raames aga 1600 Prantsuse sõdurit-ohvitseri. Nendest üksustest jääb olukorra stabiliseerimiseks väheks. ÜRO Julgeolekunõukogu võttis 28. jaanuaril vastu resolutsiooni nr 2134, millega anti Euroopa Liidule mandaat alustada kuue kuu pikkust missiooni Kesk-Aafrika Vabariigis ja kasutada seejuures kõiki vajalikke meetmeid julgeolekuolukorra stabiliseerimiseks. Jaanuaris saatis Kesk-Aafrika Vabariigi ajutiseks presidendiks valitud Catherine Samba-Panza Euroopa Liidule ametliku abipalve konflikti sekkuda.

Eesti sõjalise panustamise aluseks saab olla Riigikogu otsus kaitseväelaste kasutamise kohta Euroopa Liidu missioonil Kesk-Aafrika Vabariigis, mis tugineb ÜRO resolutsioonile ja eilsele Euroopa Liidu Nõukogu otsusele Euroopa Liidu sõjalise operatsiooni kohta Kesk-Aafrika Vabariigis. Euroopa Liidu missiooni eesmärk on toetada kuue kuu vältel Aafrika Liidu ja Prantsusmaa operatsioone, et luua turvaline julgeolekuolukord pealinnas Banguis ja selle lähiümbruses, seda eelkõige eesmärgiga tagada humanitaarabi kättesaadavus. Lõplik eesmärk on, et pärast missiooni lõppu saaks Aafrika Liidu juhitud missioon AFISM-CAR hakata tegutsema stabiilses julgeolekukeskkonnas. Euroopa Liidu missioon annab Aafrika Liidu loodavale missioonile aega täisvõimsuse saavutamiseks.

Nüüd julgeolekusituatsioonist ning kaitseväelaste ettevalmistusest võimalikuks missiooniks. Kesk-Aafrika Vabariik on ebastabiilne ja vägivaldne kriisipiirkond. Taoliste missioonide korral ei saa kunagi välistada erakorraliste olukordade teket. Samas peame mees pidama, et Eesti kaitseväelaste roll Kesk-Aafrika Vabariigis kujuneb teistsuguseks, kui nad on viimase kümne aasta jooksul harjunud Afganistanis täitma. Afganistanis on Eesti kaitseväelaste ülesanne toetada Afganistani keskväimu ja julgeolekujõude võitluses mässulistega. Eesti kaitseväelaste ülesanne Kesk-Aafrika Vabariigis oleks julgestus- ja toetusoperatsioonide läbiviimine, et võimaldada Prantsusmaa

ning Aafrika Liidu rahuvalveoperatsiooni MISCA üksustel teisi operatsioone läbi viia. See haakub enne öeldud Euroopa Liidu peamise eesmärgiga, milleks on tingimuste loomine humanitaarabi tagamiseks pealinnas Banguis ja selle lähiümbruses.

Olgu lisatud, et Kesk-Aafrika Vabariigi elanikud ei suhtu praegu võõrvägedesse tõrjuvalt. MISCA ja Prantsusmaa üksuste vastu ei ole ilma ühe selge erandita otseseid rünnakuid toimunud. Selleks erandiks on MISCA raames riigis viibivad Tšaadi üksused, keda on seostatud konflikti ühe osapoollega. Tegu on MISCA osaliste hulgas ainukese islamiriigiga, mistõttu neid üksusi peetakse erapoolikuks. Aga nagu öeldud, üldiselt on kohaliku elanikkonna suhtumine võõrvägesid toetav, kuna just nemad tagavad humanitaarabi turvalise kohalejõudmise ning aitavad kaasa vägivalla ärahoidmisele.

Ma rõhutan, et konflikt on eelkõige kohalike vaenupoolte vahel, kes üldiselt väldivad võrreldamatult parema väljaõppe ja relvastusega võõrüksusi. Eesti kaitseväelastel on suurepärane väljaõpe ning ka varasemad operatsioonipiirkondades teenimise kogemused olemas. Ettevaatava planeerimise raames on missioonile siirduv üksus praeguseks komplekteeritud ja alustatud on missiooneelset väljaõpet. Tegemist oleks Scoutspataljoni jalaväerühmaga ja neid toetava väikese logistikauksusega, kellest enamiku moodustavad 2012. aasta novembris Afganistani missioonilt naasnud elukutselised kaitseväelased, kes võtaksid väekaitse huvides kaasa ka Pasi soomukid.

Olenemata julgeolekukorra võimalikust paranemisest või halvenemisest jäävad alles terviseriskid, nagu näiteks malaaria ja muud regioonispetsiifilised haigused. Neid riske saab maandada nii vaksineerimisega kui ka meditsiinilise ja hügieenilise profülaktikaga. Sellele on võimaliku missiooni ettevalmistamise käigus mõeldud ning ka vastavad abinõud tarvitusele võetud. Üksus on võimeline oma võitlejatele esmatasandi arstiabi osutama, keerukama abi tagab Euroopa Liidu missioon.

Kuna kriisile on vaja kiirelt reageerida, on Eesti üksus valmis Riigikogu positiivse otsuse korral siirduma Kesk-Aafrika Vabariiki nii pea, kui Euroopa Liidu missioon selleks õiguslikud ja muud tingimused loob. Kaitsevägi on valmis üksuse välja saatma märtsi alguses.

Eesti ei planeeri pikaajalist Kesk-Aafrika Vabariigi missioonil osalemist. Jalaväerühma missioon oleks ühekordne ning kestaks neli kuud alates missioonile siirdumisest. Riigikogu otsuse eelnõus on kirjas, et missioonile võib saata maksimaalselt 55 kaitseväelast. Ka jätaks see võimaluse nelja kuu möödudes ning Euroopa Liidu missiooni võimaliku jätkumise korral saata missiooni staapi kuni viis staabi-ohvitseri. See, millal täpselt Euroopa Liidu missioon algab ja täielikult rakendub, selgub lähinädalatel.

Veidi ka missiooni kuludest. Esialgsetel hinnangutel kujuneb Eesti missiooni maksumuseks kuni 2,7 miljonit eurot, mis kaetakse Kaitseministeeriumi valitsemisala tänavusest eelarvest. Kuigi Kesk-Aafrika Vabariik näib meile kauge ja meisse mittepuutuv paik, on seosed meiega ilmselged. Eesti on osa lääne kultuuri- ja väärtusruumist, seega me püüame võimaluste piires aidata kaasa kriisiolukordade lahendamisele. Oleme osa Euroopa Liidust ning seejuures mitte üksnes selle tarbiv, vaid ka panustav osa. Kui tahame tugevat Euroopa Liitu, kui tahame, et selle liikmesriigid tegutsesid ühiselt, on igati vajalik sellele ka omalt poolt kaasa aidata. Kui jaanalinnu kombel pead liiva alla pannes ignoreerida kriisipiirkondi, on vaid aja küsimus, millal sealsed probleemid kanduvad kui mitte meie enda hoovi, siis vähemalt Euroopa ühisesse tagaõue, näiteks põgenikevoolu ja kõige sellega kaasneva näol. Parem lahendada probleemid eos ja kiiresti kui tegelda pikka aega nende tagajärgedega.

Toon siinkohal kaks näidet. Üks on Afganistan, mille pikaajaliste probleemide lahendamisele on rahvusvaheline kogukond panustanud rohkem kui kümme aastat kestnud sõjalise missiooniga. Teine positiivne näide on Mali, kus varases faasis samuti Eesti osalusel on rahvusvaheline kogukond suutnud kriisi eskaleerumise ära hoida.

Lõpetuseks kõige olulisem. Me peame väärtustama inimõigusi ning reageerima nende rikkumisele ja ka sellele viitavatele varastele ohumärkidele. 1994. aasta jaanuari algul saatis Kanada kindral Roméo Dallaire, kes juhtis ÜRO vägesid Rwandas, ÜRO peakorterisse faksi, kus ta selge sõnaga hoiatas peatse genotsiidi puhkemise eest. Teda ei võetud kuulda.

Sama aasta aprillis alanud genotsiidis hukkus pea miljon tsiviilisikut.

Ma palun Riigikogul seda missiooni arutada ja valitsuse esitatud otsust toetada. Aitäh teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Asume küsimuste juurde. Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud minister! Ütlesite, et meie üksuse ülesanne on tagada humanitaarabi kohalejõudmine. Palun teid olla konkreetsem! Mis on meie tegevälaste ülesanne Kesk-Aafrikas, kus nad tegutsevad ja millised on nende volitused ehk kui suured on nende õigused kohapeal tegutseda ja reageerida?

Urmas Reinsalu

Esiteks, meie üksus ja kogu Euroopa Liidu kontingent hakkab tegutsema pealinnas Banguis ja selle lähiümbruses. Teiseks, mis puutub volitustesse, siis Rules of Engagement on universaalne reeglistik, mis puudutab kaitsevälaste volitusi lahinguolukorras, ja need on saladus. Miks need on riigisaladus? Need on riigisaladus sellepärast, et tagada kaitsevälaste julgeolek. Kui vastane teab, millised on kaitsevälase õigused relva kasutada või üldse konfliktis käituda, siis see on potentsiaalne risk ja kujutab reaalselt ohtu meie kaitsevälastele. Seetõttu ma sellele konkreetsele küsimusele vastata ei saa.

Mis puutub kaitsevälaste ülesandesse, siis tõepoolest, kogu selle missiooni eesmärk on tagada humanitaarabi kohalejõudmine. Selleks, et humanitaarabi kohale jõuaks ja seda saaks kasutada, on vajalik, et riigivõim toimiks ja valitseks avalik kord. Avaliku julgeoleku tagamine ongi selle missiooni ülesanne. Meie rühma ülesanne pannakse paika konkreetset Euroopa Liidu missiooni raames. Praeguse n-ö raamriigi ehk Prantsusmaa esindajatega peetud läbirääkimistel on võimalike funktsioonidena välja pakutud teatud kohtades patrullide julgeoleku tagamine – see on siis turvamisroll – ning ka võimalikud reageerimiskohustused. Millised need täpselt on, see sõltub juba missiooni konkreetse ülesande püstitusest ja korraldusest. Planeerijad panevad ülesanded paika, lähtudes sõjalisest otstarbest missiooni

rakendamisel, ning meie kaitsevälaste rühm asub neid täitma vastavalt oma pädevusele, väljaõppele ja varustusele.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Ma ei eita sugugi, et konflikt vajab reguleerimist ja vältimaks selle igasugust laienemist, tuleb sellesse oma panus anda. Aga miks siis kindlasti sõjaliselt? Enamik Euroopa riike, sh suured riigid nagu Saksamaa, on teatanud, et nad oma üksusi ei saada sinna. Miks Eesti on alati nagu väike kuri mops? Kus on võimalik sõdima hakata, sinna kohe sõdurid kohale! Ka oma ettekandes te ütlesite, et Eesti oli esimene, kes teatas oma kohaleminekust. Miks me peame alati sõdurid kohale saatma? On ju palju muid abistamise võimalusi.

Urmas Reinsalu

Ma põhjendasin oma ettekandes motiive, mille alusel me oleme oma otsused langetanud. Keskne motiiv ei lähtu mitte kurjusest, vaid, vastupidi, kurja tõrjumisest, soovist inimkannatusi ära hoida. Need inimkannatused on mõõdetavad realselt inimeste elusid päästa. Tegemine on olukorraga, kus pole tõhus pakkuda humanitaarabi lahus julgeolekuabi pakkumisest. Õigemini see pole mõeldavgi.

Loomulikult me osutame vastavalt Eesti riigi võimalustele ka humanitaarabi. Ma eespool viitasin eelmisel aastal antud ja tänavugi plaanitavale abile. Kuid praegu on seal olukord, kus tuleb pakkuda ka julgeolekuabi. Meie riigi poliitika lähtub seisukohast, et olukorras, kus on vaja tegutseda ja kus liitlased, eelkõige meie hea partner Prantsusmaa, vajavad abi, ei tohi Euroopa Liidu kogukond jääda kõrvalt vaatama. Ma ei jaga sugugi seda filosoofiat, et väike riik ei saa olla suur riik. See on põhimõtteline küsimus, kas me Euroopa Liidu väikeriigina tohime oma arvates või julgeme langetada poliitilisi valikuid ja kujundada avalikku arvamust ka meile sõbralikes riikides. Selle otsusega me oleme seda teinud. Ma ei arva, et me oleme tegutsenud valesti.

Meie huvi on, et Euroopa Liit tegutseks ühiselt, tegutseks reaalses olukorras jõuliselt ega piirduks vaid retoorikaga.

Selle Euroopa Liidu missiooni rakendamine on olnud pretsedenditult kiire. Kui me vaatame asjaomast ajagraafikut, siis näeme, et detsembri lõpul, vahetult enne jõule ülemkogu arutas seda küsimust. Ka meie peaminister avaldas toetust võimalikule Euroopa Liidu missioonile. Nüüd, veebruari algul oleme jõudnud juba otsesesse rakendusfaasi. See on kindlasti märk sellest, et Euroopa Liidu julgeoleku-, välis- ja kaitsepoliitiline dimensioon areneb ning see ongi olnud üks Euroopa Liidu poliitika põhilisi eesmäärke. Humanistlikud kaalutlused on julgeolekuabi pakkumisel kindlasti kesksed. Selle kõrval on oma roll partnerlussuhetel. Ollakse huvitatud, et Euroopa Liit oleks võimeline kriisisituatsioonides nii enda territooriumil kui ka mujal kiirelt ja otsustavalt tegutsema. See on mõttekäik, millest lähtuvalt valitsus selle eelnõu algatas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud kaitseminister! Ka minu küsimus puudutab meie kaitseväelaste sekkumise volitusi. Paar nädalat tagasi jõudis ajakirjandusse Kaitseministeeriumist tulnud info, et need volitused on universaalsed ja kehtivad kõigile Euroopa Liidu jõududele. Umbes samal ajal aga teatas BBC, et nende ajakirjanikud läksid Bangui lennujaama juurde ja nägid seal lennujaama kaitsemeeskonda, prantslasi, kes ei sekkunud, kui kohalikud matšeetodega teiseusulisi ründasid. Ühel teisel juhtumil lasksid Prantsuse sõjaväelased küll hoiatuslaske õhku, aga samuti ei sekkunud. Kas te võite kinnitada, et Eesti kaitseväelased ei satu seda missiooni täites olukorda, kus nad näevad ohtu inimesele, näevad inimeste tapmist, aga ei saa sekkuda, sest neil ei ole selleks volitusi?

Urmas Reinsalu

Ma ei hakka siin kommenteerima konkreetseid asjaolusid ega konkreetseid artikleid. On selge, et nii kaitseväelaste volituste kui ka üldse inimeste tegutsemise puhul kehtivad teatud universaalsed põhimõtted. Esiteks, enesekaitse põhimõte ning teiseks, avaliku korra ja

julgeoleku tagamine, mis selle missiooni eesmärk laiemas plaanis ongi. Kohalolek ja ülesanded, mis missiooni puhul on seatud, toetavad avalikku korda ja julgeolekut reaalselt. Niisugune on Kesk-Aafrika Vabariigi praeguste juhtide arusaam ja niisugune on ka rahvusvahelise kogukonna arusaam. Kuidas konkreetsel juhtumitel Prantsuse sõjaväelased tegutsesid, kas nad reageerisid oma volituste piires või mitte, seda ei saa ma situatsiooni teadmata kommenteerida.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Aitäh! Austatud minister! Palun öelge, mitu Euroopa Liidu riiki ja konkreetset mis riigid on veel teada andnud, et osalevad vähemalt jalaväerühmaga sõjalisel missioonil Kesk-Aafrika Vabariigis!

Urmas Reinsalu

Ma loetlesin riike, kes on ühel või teisel moel oma panuse andnud. Lisaks nendele, keda ma oma sõnavõtus nimetasin, on rida riike, kes on panustamise otsustanud, aga ei ole soovinud seda avalikustada. Osa riike aga alles kaalub seda ega ole lõplikku otsust langetanud. Mul ei ole volitust lugeda ette konkreetset riiki, kes panustavad vähemalt jalaväerühmaga. Küll võin öelda seda, et loomulikult osaleb märkimisväärse üksusega raamriik Prantsusmaa. Need riigid, kes kaaluvad panustamist, on lisaks juba nimetatutele Austria, Belgia, Hispaania, Itaalia, Kreeka, Leedu, Läti, Luksemburg, Poola, Rootsi, Sloveenia ja Soome. Peale selle on kaalutud ka kolmandate riikide ehk Euroopa Liidu väliste partnerriikide panust. Näiteks arutavad seda Kanada, Norra, Türgi ja Gruusia. Usun, et need riigid langetavad oma otsused lähitulevikus. Oleme riigikaitsekomisjonis kokku leppinud, et kohe, kui nad on oma seisukoha ametlikult formuleerinud, edastame selle informatsiooni ka riigikaitsekomisjonile.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Austatud kaitsemister! Kahtlemata tuleb toetada ja aidada, olgu rahaga või muul viisil. Aga öelge palun, kui see ei ole riigikaitse- või mingi muu saladus, mida ei tohi avalikustada, milline on siiski Eesti sõduri tegutsemisjuhis! Kui tema silme all tapetakse või vägistatakse või tema vastas on teda tappa ähvardav lapssõdur, mida ta tegema peab? Väga paljud emad on mures oma poegade pärast. Selge, et täiskasvanud mehed otsustavad ise sinna mineku, aga need küsimused on ühiskonnas õhus ja kui neile ei ole selgeid vastuseid, on väga keeruline ka meil seda otsust langetada.

Urmas Reinsalu

Siin saavad vastused olla selged. Mis puudutab väekaitset ehk missioonil olevate üksuste kaitset, siis enne kui me oma ettepaneku Riigikogule esitasime, oli üks põhilisi tegureid otsuse kujundamisel just nimelt väekaitse analüüs. See oli põhjus, miks meie julgeoleku-eksperdid käisid Kesk-Aafrika Vabariigis ja ka Prantsusmaal – eesmärk oli saada ülevaade Prantsuse missiooni senisest kulgemisest. Me viisime läbi üsna põhjaliku väekaitset puudutanud julgeolekuanalüüsi. See puudutas nii varustust kui ka väekaitse korraldamise ettevalmistusi. Kordan veel kord, et enesekaitseõigus ülesannete täitmisel on sõltumata konkreetsetest lahingureeglitest universaalne põhimõte. See kehtib kõikides riikides ja seda kohaldatakse proportsionaalselt nagu muudski eluvaldkondades üldise õigusliku põhimõttena.

Kui konfliktide käigus konkreetsete ülesannete täitmisel leiab aset vägivald, siis käituvad meie kaitsevälased vastavalt reeglitele, mis selliseks puhuks kehtivad. Te küsisite, et mida meie kaitsevälased teevad, kui leiab aset vägivallaakt. Paraku ei saa ma seda, ma veel kord rõhutan, meie kaitsevälaste julgeoleku huvides kommenteerida. Kui küsida, mismoodi reageeritakse Afganistanis või ükskõik millisel muul välismissioonil, kui on rünnak või rünnakukahtlus või otsene konflikt, siis vastus on, et igal missioonil on kehtestatud oma lahingureglid ja nende alusel tegutsetaksegi. Loomulikult on keskseks eesmärgiks seatud väekaitse, see, et ohud oleks maandatud, nii

palju kui neid konkreetsetes situatsioonides on võimalik maandada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rein Randver!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Riigikaitse planeerimine ja koostöö liitlastega nõuab väga suurt tööd ja mõttearendust. Kui kaalumisel oli võimalik tulevane missioon Kesk-Aafrika Vabariigis, siis kindlasti tehti korralik eeltöö, et teada ja arvestada sealset poliitilist ja majanduslikku olukorda ning ka sõjalist võimekust. Sellele tööle tuginedes on langetatud ka otsused. Arvata võib, et lõpuks on Eesti oma isikkoosseisu suuruselt esimese kolme seas, kes sellel Euroopa Liidu missioonil osaleb. Aga peale sõjalise panuse on ka humanitaarpool. Kas sedagi küsimust arutati väga tõsiselt, et võib-olla panustaks hoopis humanitaarabisse rohkem? Sealne valitsus ei toimi, humanitaarabi jagamine on problemaatiline ja kindlasti on palju teisigi hädasid.

Urmas Reinsalu

Need ei ole vastanduvad panused ja valitsuse soov ongi kindlasti mõlemat teha. Eesti riik on juba toetanud humanitaarabiga ja valitsus leiab, et selle kriisi võimalikult varases faasis on mõistlik pakkuda ka julgeolekuabi, et ära hoida genotsiidi ja üldse humanitaarkatastroofi. Meil on need võimalused olemas ja me oleme selle abi osutamiseks määratlenud enda jaoks ajalised raamid. See on üks jala väerühm nelja kuu jooksul. See on meie reaalne panus, mitte lihtsalt deklaratiivne või sümbolise väärtusega panus. Kas Eesti saab olema Euroopa Liidu jõududes üksuse suuruselt esikolmikus, ei oska praeguse seisuga küll öelda. Ma olen kindel, et ka mitmed meile väga lähedased riigid kaaluvad enam-vähem sama suurte reaalselt maastikul tegutsevate üksuste saatmist kohapeale.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Jüri Morozov!

Jüri Morozov

Aitäh! Austatud minister! Kahtlemata on olukord Kesk-Aafrika Vabariigis keeruline ja me võib-olla ei teagi, kui keeruline see seal

tegelikult on. Mul tekkis küsimus, mida võiks sellest järeldada, et Rahvusvahelise Kriminaalkohtu prokurör alustas 7. veebruaril juurdlust, mis käsitleb genotsiidi Kesk-Aafrika Vabariigis.

Urmas Reinsalu

See annab tunnistust sellest, et Kesk-Aafrika Vabariik on äärmiselt ebastabiilne riik, kus riigivõimu suutlikkus hoida kontrolli oma territooriumi üle ja tagada julgeolek on ilmselgelt ebapiisav. See juurdlus on märk sellest, et genotsiidi iseloomuga rünnakuid, inimeste tapmist ja muud vägivalda, mis rahvusvahelises õiguses on käsitatav genotsiidina, on aset leidnud. Nagu ma rõhutasin, see riik on praegu massilise genotsiidi äärel. Alati võib sündmuste arengut prognoosides küsida, kas see võib nii minna või see ei pruugi nii minna, aga tänase päeva seisuga on kogu rahvusvahelise kogukonna üldine arusaam selline, et sekumine on Kesk-Aafrika Vabariigi praeguse valitsuse palvel vajalik. See on vajalik, et genotsiidi vältida. Ma viitasin siin 20 aasta tagusele Rwanda juhtumile. Seal toimunu jääb inimkonna südametunnistusele. Sekkumine varasemas faasis oleks aidanud ära hoida mitte sadade või tuhandete inimeste surma, vaid miljoni inimese surma.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Selle missiooni puhul on niisugune tunne, et oleme Prantsusmaale kõvasti võlgu. Aga küsimus on niisugune. Palun täpsustage, kui palju sõdureid on Prantsusmaal ja kui palju selle riigi sõjaväelasi sellest missioonist osa võtab!

Urmas Reinsalu

Prantsusmaal on väga palju sõdureid. Ma tean, et nende operatsioonil Sangaris Kesk-Aafrika Vabariigis osaleb 1600 Prantsuse sõjaväelast. Prantsusmaal on Aafrika kontinendiga muidugi ajaloolistel põhjustel eriline seos, aga Prantsusmaa on üldse ennast näidanud riigina, kes on valmis kiirelt sekkuma, kui julgeolekulokord seda nõuab. Meie saime Prantsusmaaga koostööst head kogemused Malis. Eesti kaitseväelaste jaoks ei oleks eelseisev teenistus

Aafrika mandril seega pretsedent. Juba eelmise aasta kevadest osalevad meie kaitseväelased Euroopa Liidu väljaõppemissiooni koosseisus ja samuti ÜRO missiooni koosseisus Malis, kus julgeolekulokorra stabiliseerimisele eelnes samuti Prantsuse missioon n-ö interventsoonina ja seejärel rakendus Euroopa Liidu väljaõppemissioon. Tahan Prantsusmaa panust eraldi esile tõsta. Kui jutt on partnerlussuhetest, siis Prantsusmaa oli suurim panustaja ka läinud sügisel korraldatud NATO õppusel Steadfast Jazz: sellest võttis osa 1200 sõjaväelast. Õppuse tähtsust Eesti riigi julgeolekule on võimatu ülehinnata, kuna selle stsenaarium sisaldas kollektiivkaitse rakendumist sõjalise rünnaku korral Eesti Vabariigi vastu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Te rääkisite väga palju solidaarsusest Lääne-Euroopa riikidega, kuigi Kesk-Aafrika Vabariik Lääne-Euroopas küll ei asu. Aga ma küsin selle kohta, et Eesti kaitsekulud moodustavad võrreldes SKT-ga 2% ja me oleme väga tublid – maailmas on vähe riike, kes seda eesmärki suudavad täita. Kas Prantsuse riigi kaitsekulud moodustavad 0,8% või 1% SKT-st? Kas sa täpsustaksid, kui suur see protsent on?

Urmas Reinsalu

Õige on see, et neli NATO liikmesriiki suudavad seda 2% eesmärki täita, nende hulgas ka Eesti. Õige on ka see, et Euroopa Liidu riikide osakaal julgeoleku tootmises ehk siis sõjalisse kaitseesse panustamises NATO blokis on võrreldes Ameerika Ühendriikide osakaaluga viimase kümnendi jooksul pidevalt vähenenud. See on meie jaoks probleem, aga see ei ole meie jaoks põhjendus oma iseseisva kaitsevõime või ka kollektiivkaitseesse panustamise vajadusest mööda vaadata. See on meie jaoks väga tõsine probleem, millele tuleb tähelepanu juhtida, ja seda vahekorda tuleb püüda erinevaid võimalusi kasutades tasakaalustada, olgu Ameerika Ühendriikide suurema võimaliku kohalolekuga meie regioonis või liitlассuhete arendamisega põhipanustajate ja Eesti Vabariigi vahel. Nii et ma kindlasti ei kavatse vabandusena viidata tõsiasjale, et ka Euroopa

Liidu suuremad riigid ei panusta NATO vaatevinklist riigikaitseks piisavalt. See tõsiasi on meie jaoks suur probleem.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austatud kaitsemister! Kuuldavasti on meie missioonile minev jalaväerühm juba vaksineeritud. Kes ja mis alusel andis korralduse vaksineerida? Riigikogu heakskiitu sellele missioonile ju veel ei ole. Vägisi jääb mulje, et asjad on ette ära otsustatud ja Riigikogule jääb jälle kummitempli roll.

Urmas Reinsalu

Kaitseväelaste ülesanne on tegutseda ja anda ka sõjalist nõu, mida nad ongi selle missiooni puhul andnud. Meil tuli esitada oma pakkumine, mida meie kaitsevälased on võimalised missioonil tegema. Kui mul oli vestlus Prantsuse kaitseministri ja, siis ma palusin, et nende relvajõudude juhataja võtaks ühendust meie Kaitseväe juhatajaga, et nad neid võimalusi täpsustaksid. Ühelt poolt, milline võiks Prantsusmaa arvates meie panus olla, ja teiselt poolt, millised võimalused meil üldse on. See andis aluse plaani kallal edasi töötada. Kui Eesti pool ei oleks üldse ettevalmistusi teinud, siis ei saaks me praegu siin Riigikogus selle üksuse saatmise üle otsustada. Saata inimesed ette valmistamata rahvusvahelisele missioonile oleks vastutustundetu nii valitsuse kui ka ükskõik millisel muul tasandil otsustaja poolt.

Kaitsevägi on tõesti läbi viinud vajalikud ettevalmistused, sh vaksineerimise, ka treeningud on käimas. Kui Riigikogu otsustab seda missiooni mitte kohale saata, siis seda ka ei tehta. Kaitsevälased jätkavad oma teenistust teisi ülesandeid täites. Kaitsevägi ise seda otsust loomulikult ei langeta ja ka valitsus mitte, selle otsuse saab langetada Riigikogu. Aga Riigikogus on vaja õige otsuse tegemiseks selgelt teada, milline on meie tegevväe rühma tegelik võimekus. Vaksineerimine ei ole seejuures sugugi vähetähtis ettevõtmine. Nagu näitas regioonist tulenevate ohtude analüüs, on terviseriskid ühed tõenäolisemad praktilised probleemid, millega seal silmitsi seista tuleb.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Ma jätkan mingil määral oma kolleegi küsimust. Te olete rääkinud sellest, et meil on kogemusi Afganistanist, varasemaid ka Iraagist. Malis on meilt küll olnud ainult mõni inimene, nende kogemus kindlasti 55 inimese peale otseselt üle ei kandu. Seetõttu on vajalik väljaõpe. Siit ka minu küsimus. Too väljaõpe, mis ilmselt erineb seni tehtust, on kindlasti kallis. Te räägite väljaõppest ja vaksineerimisest, on see siis selle 2,7 miljoni euro sees või ei ole. Aga kas see 2,7 miljonit on teie eelarves juba olemas, planeeritud enne Riigikogu otsust, või kavatsete selle võtta kuskilt mujalt mingite teiste tegevuste arvel, mis Kaitseväele on ette nähtud?

Urmas Reinsalu

Kaitseväe eelarves loomulikult ei ole seda eraldi missioonina 2014. aastal planeeritud. Esiteks ei ole selleks õiguslikku alust ja teiseks ei olnud see ju teada, kui riigieelarve eelnõu parlamendile esitati. Mida ma saan kinnitada, on see, et need summad tulevad Kaitseministeeriumi valitsemisala üldistest tegevuskuludest. Kas see seab ohtu mingite riigikaitse arengukavas kinnitatud ülesannete täitmise? Ei, seda ohtu ei ole. 2014. aasta mais lõpeb ära meie Afganistani missioon kompanii tasemel ning üksus naaseb Eestisse. Kui arvestada kompanii suurust, siis meie missioonikoormus tegelikult leeveneb.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Selline suurepärase Aafrika tundja nagu Suurbritannia osaleb missioonil transpordilennukitega ja mitte sõjaväelastega. Ka Saksamaa osaleb logistikaga ja Soome, vana missioonidel käija, staabiohvitseridega. On olnud jutt, et Eesti osaleb võimaluste piires. Tegelikult me saadame 10% lisanduvast elavjõust sinna missioonile. Kas see ei ole ebaoproportsionaalne lähenemine? Tundub küll, et seda on ikka päris palju.

Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma ei hakka praegu arvudega spekulierima ega ühine väitega, et Soome just staa-biohvitseridega panustab. Lähiajal saab selgeks, mis riigid mismoodi panustavad. Kui küsida, kas Eesti panus *per capita*, kui võrdleme kas või Euroopa rahvastiku või sisemajanduse kogutoodanguga, on suurem kui tinglik keskmine, siis vastus on kahtlemata jaatav. See on meie poliitiline valik. Kui me soovime asju mõjutada, soovime anda selge signaali, et oleme valmis oma partneritega koos panustama, siis ongi mõistlik seda teha. Meie soov on nähtavam, kui meie panus on reaalne. Ma ei ühine kindlasti nendega, kes väidavad, et üks jalaväerühm ei kujuta endast selles missioonis tegelikku võimekust. Kujutab küll! Eesti rühm on missiooni oluline osa ja selle kasutamisel on kindlasti tähtsus ka sõjalise planeerimise vaatevinklist. Meie ees on valik, mille sisu on väga lihtne: kas me tahame olla riik, kes kriisisituatsioonis, olukorras, kus liitlased, meie partnerid abi vajavad, on valmis panustama. Ma olen täiesti kindel, et lisaks selle humanitaarkriisi lahendamisele toodab see meile ka poliitilist usaldusväärust ja häid partnerlus-suhteid, sh Prantsusmaaga. Loomulikult teenib see missioon Eesti riigikaitse, julgeoleku-poliitilisi ja välispoliitilisi huve.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud minister! Oma sissejuhatuses te põhjendasite Eesti missioonil osalemist sellega, et me soovime tugevamat Euroopa Liitu. Ometigi on siin saalis kõlanud, et suurriigid sinna elavjõuga eriti ei panusta. Meie oleme üks vähestest ja see hind võib meile küllaltki kallis olla. Miks siis suurriigid oma elavjõudu sinna ei saada?

Urmas Reinsalu

Kõigepealt ma ütlen veel kord, et ma ei hakka mõtteid arendama teemal, kui palju ja mis riigid panustavad. Seda ma aga tean, et juba alates 6. detsembrist osaleb kriisi lahendamisel elavjõuga üks Euroopa Liidu suurriike, see on Prantsusmaa. Nii et pole õige väita, et suurriigid vaatavad kõrvalt. Kui rääkida sellest, kas meie huvides on tugev Euroopa

Liit, kas me soovime näha kriiside puhul, mis leiavad aset kas Euroopa Liidu piirialadel või ka väljaspool Euroopa Liitu, kogu liidu otsustavamalt reageerimist, siis jah, see on meie eluline julgeolekuhuvi. Ütlen siin selle selgelt välja. Euroopa Liidu mehhanism ja üldine poliitiline kultuur on selline, et riikide poliitilise kultuuri ja sõna kaal oleneb sellest, kui palju ollakse valmis panustama, kas ollakse valmis konstruktiivseid lahendusi pakkuma ka küsimustes, mis ei puuduta enda vahetut ukseesist. Meie huvides on, et Eesti riigi mõju ja osakaal oleks suurem. Usun, et selle missiooni kiirel rakendamisel on mänginud oma osa ka see, et Eesti toetas seda Euroopa Ülemkogus läinud aasta detsembris ja väljendas avalikult oma valmisolekut sinna panustamist kaaluda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tõnu Juul!

Tõnu Juul

Austatud aseesimees! Lugupeetud ettekandja! Arsti elukutse esindajana on mul teatavad eetilised küsimused iseendale ja teistele, enne kui ma siin nupule vajutada saan. Sa tõid välja rea positiivseid momente, aga sellega kaasneb alati teatav eneseõigustus. Kas sa tooksid välja ka negatiivse poole, mis selgus, kui te Kaitseministeeriumis meie väekontingendi saatmist Kesk-Aafrika Vabariiki arutasite? Millised olid need negatiivsed momendid?

Urmas Reinsalu

Ega ei ole ju mõtet salata, et Aafrika on meile kauge kant, nii ruumiliselt kui ka kultuuriliselt. See on ajakirjanduses ja kogu Eesti ühiskonnas teatud küsimusi tekitanud. Ja Aafrika asjatundjaid Eestis ülemäära – ütleme viisakalt nii – ei ole. Tundmatusest tulenev ebamäärasus tekitab alati küsimärke ja kõhk-lusi, see on täiesti mõistetav. Nii ongi kõigega kurssi saamine olnud viimase kuu-poolteise jooksul meie luureekspertide ja väekaitsega tegelevate ekspertide põhitõid.

Olen luureohvitseridega ka ise vestelnud. Järeldusi on kahesuguseid. Ühelt poolt need, mis puudutavad reaalselt ohtu. Kui me vaatame telepilti seal toimuvast, siis see mõjub vahel ehmatavalt – on näha vägivallatsemist. Meie julgeolekueksperdid lendasid sinna liinilennukiga, sõitsid taksoga ja elasid tavalises hotellis.

Tsiviilelu Banguis, Kesk-Aafrika Vabariigi pealinnas, täiesti toimib. Mis puudutab võimalikke inimtegevusest tulenevaid riske meie kaitseväelastele, siis nende tõenäosus on võrreldes selle analüüsi alustamise ajaga kahanevad.

Kuid kliimast tulenevad terviseriskid on loomulikult tõsised. Sealsed tingimused on palju karmimad kui Afganistanis. Aafrika kuumus ja üldse kliima, tolle regiooni haigused – sellesse tuleb suhtuda tõsiselt. See oligi üks eraldi teemaplokk, mida me analüüsisime koos Prantsuse sõjaväelastega, st mis haigused on nende mehi tabanud, milliseid kaitsemeetmeid nad on tarvitusele võtnud ja kuidas nad neid hindavad. Abinõusid, mida on võimalik rakendada, kindlasti meie missioonimeeskonna kaitseks rakendatakse. Aga jah, just nimelt kliima tõttu on see füüsiliselt väga raske teenistusülesanne. Seetõttu on tehtud otsus, et kuigi tavaline missiooni rotatsiooniperiood on Eestis kuus kuud, seda ka Afganistani puhul, on kõnealuse missiooni pikkus neli kuud. Lange tasime selle otsuse, arvestades nii meie üldist võimekust kui ka rühma liikmete füüsilist vastupidavust.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Suur tänu! Mul on kaitseministrile lihtne, kuid meie debati seisukohalt printsiipaalne küsimus. Kas te vastaksite ei või jaa järgmisele küsimusele: kas Euroopa Liidu sõjaline missioon on Eesti jaoks liitlaskohustus või pigemini hea tahte avaldus, mis ei tähenda edaspidi meie julgeolekuriski silmas pidades suurt midagi?

Urmas Reinsalu

Kuidas nüüd vastatagi? Esimesele küsimuse osale saan vastata jah, teisele osale ei. Te palusite vastust jah- või ei-vormis.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urbo Vaarmann!

Urbo Vaarmann

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Ütlesite oma ettekandes, et esialgsel hinnangutel võib kogu see missioon maks-

ma minna 2,7 miljonit eurot. Samas jäi selge mulje, et see summa ei pruugi lõplik olla. Mida siis veel on oodata ja kui suureks see kulu võib kujuneda?

Urmas Reinsalu

See summa võib väiksemaks osutada. See 2,7 miljonit eurot on maksimum, kõigi kulude teoreetiline summa. Suure osa sellest, ligi kolmandiku moodustab transport teise maakera otsa, sh ka soomukite transport. Praegu arutatakse, kes liitlastest panustavad sellesse missiooni strateegilise transpordivõimega ehk siis pakuvad oma transpordilennukeid. Kui selgub, et meil on võimalik kasutada liitlaste lennukeid, võib missiooni kulu kõvasti väheneda. Me saame tugineda sellele, kui mingi liitlane ütleb, et üks osa tema panusest on see, et ta pakub transporti ka Eestile. Oleme sellel teemal läbirääkimisi pidanud mitme riigiga, aga mingeid lõppotsuseid veel ei ole. Paljud asjaolud on alles lahtised. Eelkõige sõltub kõik loomulikult sellest, kas Riigikogu annab missiooniks loa – seni saavad kaitsevälased läbirääkimisi pidada tingimuslikult. Ja kui Riigikogu annab loa, siis sõltub paljugi sellest, millal on planeerimise mõttes otstarbekas meie rühm sinna saata ja kas just sellel ajal saab mingi riik meile pakkuda õhutransporti. Kokku võttes on 2,7 miljonit meie praeguse arusaama järgi lagi ja me loodame, et see summa kaaneb, kui me saavutame partneritega transpordikokkulepped.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud kaitseminister! Minu küsimus puudutab seda perioodi, mis algas detsembrikuus, kui peaminister käis Euroopa Ülemkogu istungil, ja kestab kuni tänase päevani. Te ütlesite õigesti, et väljaspool Eesti Vabariiki meie kaitsevälaste kasutamiseks on vaja Riigikogu mandaati. Kuidas sellest lähtudes seda protsessi hinnata? Kaitseminister korraldab koos Kaitseväe juhatajaga 16. jaanuaril pressikonverentsi, kus ta räägib sellest, et Eesti saadab 55 tegevälast neljaks kuuks Aafrikasse. Samas ei ole kaitseminister sellega veel Riigikogu ette tulnud. Kas see on parlamentaarses riigis teie arvates normaalne, kui enne

nii põhimõtetlike küsimuste otsustamist ei peeta nõu Riigikoguga, vaid antakse üldsusele teada, et me nüüd varsti läheme kuhugi?

Urmas Reinsalu

Ma arvan, et üks suur väärtus ühes väikeses riigis, aga ka igas ühiskonnas on läbipaistvus. Meie jaoks oli tegelikult kaks alternatiivi. Üks võimalus oli hetkeni, kuni valitsus on lõpliku otsuse langetanud ja eelnõu parlamendile esitanud, sellest plaanist üldse mitte rääkida. Sellisel juhul oleks kogu diskussioon tühjusest esile kerkinud kui asi iseeneses. Me valisime teise tee. Eesti avalikkus on kõigi otsuse kujundamise tahkude osas avalikus arutelus kaasa rääkida saanud. Ma arvan, et see on ühiskonna normaalseks toimimiseks väga vajalik. Loomulikult ei saa avalikult kõnelda julgeolekutehnilistest aspektidest ja nüanssidest.

Aga muidugi on kõige alus põhimõte, et rahvaesindus otsustab relvastatud jõu kasutamise väljaspool riigi territooriumi. Siin ei saa üldse olla mingit kaksipidi mõtlemist. Samas on selge, et valitsusel lasub kohustus oma seisukohti selgitada. Sellest kohustusest ei ole võimalik ühelgi valitsusel mööda hiilida. Ja mida olulisem on otsus, seda vajalikum on oma seisukohti selgitada.

Sellest lähtuvalt olen minagi pidanud otsustamiseks seletada, mis on selle ettepaneku sisu. Asi, mida on võimalik avalikkusele seletada, saabki olla ettepanek, mitte otsus, sest otsust saab langetada üksnes parlamendi täiskogu. Detsembris esitas Prantsusmaa selle palve. Esialgne palve oli toetada Prantsusmaa missiooni, kuna Euroopa Liidu missioon polnud otsustatud. See informatsioon anti meie avalikkusele teada veel enne seda, kui ametlik otsus esitati Riigikogu täiskogule arutada. Kaitsevägi korraldas брифingu ja andis ülevaate riigikaitsekomisjonile. Ma seda ütlesin ka riigikaitsekomisjonis, et seni on riigikaitseasjade arutamisel valitsenud hea sidusus, kuigi Kaitseministeeriumi poolt vaadatuna on selles ka arendamisruumi, et pakkuda vahetut infot kõigile poliitilistele jõududele, vahet tegemata, kes on võimul ja kes opositsioonis. Et seda paremini teha, olen ma kindlasti valmis asjaajamist edasi arendama, et otsustajatel oleks olemas igakülgne info, mida otsuste langetamiseks vaja on.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Härra minister! Genotsiidi on muidugi vaja ära hoida, aga rahumissioonidel juhtub nii mõndagi. Küllap on paljudel silme ees, kuidas sõjahelikopter Iraagis tsiviilisikutest ajakirjanikke tulistas. Mul on siin mõned pildid. Need on tapetud lapsed Kandaharis – üks narkojoobes Ameerika sõdur tappis ühel päeval 16 inimest, nende hulgas üheksa last. Siin sõdurid kusevad tapetud vaenlaste peale. Siin on ehted, mis on tehtud tapetud inimeste küüntest ja hammastest. Kas te olete ikka kindel, et see kogemus, mille seal saavad meie kaitsevälased, on kogemus, mida neil on vaja? Kas te olete uurinud asja seda külge?

Urmas Reinsalu

Need viited, mis te tõite, on küll täiesti asjakohatud ja inimlikus mõttes täiesti sobimatud. Ma lükkan ühemõtteliselt tagasi sellisuunalised mõttearendused. Eesti kaitsevälased on mehed ja naised, kes on Eesti Vabariigi teenistuses ja kaitsevad Eesti Vabariiki nii väljaspool Eestit kui Eesti pinnal. Mingeid meelevaldseid mõttearendusi, mis puuduvad neid konkreetseid juhtumeid, ei maksa nende missioonidega seostada.

Rahvusvaheliste missioonide puhul on keskne põhimõte, et täidetakse seadusi. Sõjavälased on ka missioonidel allutatud seadustele ja õiguskorrale. Kui konkreetsetel juhtudel on aset leidnud õigusrikkumisi, siis kuuluvad need loomulikult menetlemisele ja asjaosalised saavad karistatud. Üks omaette teema, mida me veteranipoliitika väljatöötamisel käsitlesime, on missioonijärgne stress. Missioonil olles langeb inimesele tohutu koormus ja see sise-mine pinget, stress, võib paljudel tunda anda just nimelt pikema aja jooksul pärast missiooni. Arutasime seda psühholoogidega, kui veteranipoliitikat paika panime. Praktiline järeldus sellest on, et missioonilt naasnud veteranidele tuleb abi pakkuda. Meil on juba üle 2000 missioonil käinud mehe ja naise. Peame neid asjaolusid kindlasti arvesse võtma. Nõustamine – missioonieelne, missiooni ajal ja ka pärast seda antav psühholoogiline abi, sh perekondadele – on väga tähtis. Kaitsevägi sellega

veteranipoliitika raames tegelebki ja ma pean seda äärmiselt oluliseks.

Kuid ükskõik milline kuritegu, mille paneb toime üks inimene mis tahes inimkoosluses, ei anna alust kahtluse alla seada rahvusvaheliste missioonide humaanset ja rahvusvahelise kogukonna huve teenivat eesmärki. Ma selle väite lükkan küll ühemõtteliselt tagasi. Kindlasti osales ka vabadussõjas mõni inimene, kes sel ajal kriminaalkuriteo toime pani. Kuid see ei sea vabadussõja eesmärki ja aateid ning sinna panustanud inimeste üldist pingutust kuidagi kahtluse alla.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson, teine küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud kaitseminister! Me oleme olukorras, kus endine emamaa Prantsusmaa on läinud appi Kesk-Aafrika Vabariigile ja otsib väga pingsalt endale üksikute Euroopa Liidu riikide näol liitlasi. Samas on Euroopa Liidul juba aastast 2007 valmiduses lahingugrupp, mis ongi mõeldud sellisteks kiirreagerimisteks. Mis on põhjus, et Euroopa Liit seda oma seitse aastat tagasi moodustatud lahingugruppi kasutada ei saa?

Urmas Reinsalu

See eeldab lahingugruppi panustanud riikide valmisolekut, eeldab kõigi Euroopa Liidu riikide valmisolekut niisugune otsus vastu võtta. Seni on läinud nii, et säärast otsust lahingugrupi eksistentsi ajal ei ole vastu võetud. Eesti on riik, kes toetab lahingugrupi praktilist kasutamist – ei ole otstarbekas mingit teoreetilist võimekust sahtlis hoida. Paraku pole õnnestunud konsensusliku otsuseni jõuda. Analoogiline olukord on tegelikult ka NATO kiirreagerimisjõududega. Eesti arvates võiks neid ka tsiviilkriiside lahendamiseks paindlikumalt kasutada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud minister! See otsuse eelnõu on lühikene ja selle on ette valmistanud Vabariigi Valitsus. Riigikaitsekomisjon tegi selles mõned korrektiivid ja eemaldas praagi, see aga

tähendab, et otsuse eelnõu tuli siia saali juba muudetud kujul. Otsuse eelnõu põhineb Eesti Vabariigi põhiseaduse §-l 128. Kuna ma riigikaitsekomisjoni ei kuulu, siis vaatasin seda paragrahvi. See ütleb: "Riigikogu kuulutab Vabariigi Presidendi ettepanekul välja sõjaseisukorra, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni ning otsustab kaitseväge kasutamise Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel." Eesti keelt osates loen ma siit välja, et siin peab teatud roll olema ka Vabariigi Presidendil. Vabariigi President peab tegema ettepaneku. Kas te olete küsinud põhiseaduskomisjoni arvamust, ega siin ei ole tegu põhiseaduse riivega?

Urmas Reinsalu

Aitäh, Inara! Ma alguses mõtlesin, et sa pärid, kas me presidendilt oleme luba küsinud. Aga Riigikaitse Nõukogu arutas samuti seda Kesk-Aafrika Vabariigi missiooni ja sai sellest ülevaate. Mis puutub selle paragrahvi tõlgendusse, siis tõepoolest on küsimus, kas selles olev sõna "ning" tähendab ühtlasi ka, et lause esimene pool on seotud pärast sõna "ning" oleva osaga. Vastan, et lisaks põhiseaduse lingvistilisele tõlgendamisele on võimalus tõlgendada seda ka teleoloogiliselt ehk eesmärgipäraselt. 20 aasta jooksul, kui 1992. aasta põhiseadust on rakendatud, on seda sõna "ning" järel olevat osa tõlgendatud selliselt, et see ei eelda presidendi ettepanekut. Ma möönan, et puhtlingvistiliselt võiks selle üle diskuteerida, aga seni on Eesti riik 20 aasta jooksul kohaldanud põhiseaduse § 128 lõiget 1 sel ühel moel.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud minister! Kuuldavasti Scoutspataljoni sõdurid kibelevad missioonile minema, sest 657-eurose palgaga ju peret ära ei toida. Kui suur on Eesti sõduri palk välismissioonil?

Urmas Reinsalu

Eesti sõduri palk välismissioonil on tema ametikohapalk ja lisaks missioonitasu. See kindlasti ei ole mitte 650 eurot. Nii palk on suurem kui ka missioonitasu on märksa suurem. Kindlasti ei ole mõtet siin eitada, et

kutseliste sõjaväelaste jaoks on missioonidel käimine omaette väljakutse – seda professionaalse kogemuse saamise mõttes, aga loomulikult on üks motivaator tegevväelaste jaoks ka suurem sissetulek. Seda sugugi ei eitata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesinaine! Lugupeetud minister! Kui vaadata EUFOR-i mandaati, mille on andnud Euroopa Liidu Nõukogu, siis näeme, et selle ülesanne on tagada pealinna ja selle lennujaama turvalisus. Vaatamata sellele ühehäälele otsusele on, kui uskuda ajakirjandust, Suurbritannia, Saksamaa ja Itaalia tänaseks siiski oma eitava seisukoha välja öelnud. Nad ei saada oma mehi Aafrikasse, kuna missioon on nende arvates liiga riskantne. Kas teile on viimase 24 tunni jooksul laekunud mingit uut informatsiooni? Te siin just ütlesite, et Itaalia on otsustanud sarnaselt Eestiga. Palungi teid Itaalia osalust täpsustada!

Urmas Reinsalu

Ükski Euroopa Liidu liikmesriik ei ole selle missiooni suhtes eitaval positsioonil. Euroopa Liit on otsustanud konsensusega need missioonid moodustada. Omaette küsimus on, millised liikmesriigid millise võimekusega on valmis panustama. Oma kõnes ma lugesin teatud riigid ette ja tõepoolest, Itaaliat ei ole nende seas, kes on avalikult teatanud, mida nad kavatsevad teha. Eesti on teatanud oma ettepanekust parlamendile, kui kasutada täpset formuleeringut. Nagu ma ütlesin, osa riike kaalub, mida teha, osa on otsustanud mingi võimekusega panustada, aga ei ole seda avalikustanud. Ma lugesin nendegi riikide nimistu ette ja sinna kuulub ka Itaalia. Aga kordan: kohe, kui meile laekub info, et mõni riik on oma panuse ametlikult deklareerinud, edastame selle otsemaid riigikaitsekomisjonile, nagu kokku lepitud on.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marianne Mikko, teine küsimus!

Marianne Mikko

Suur tänu! Ka mina jätkan nende n-ö panustavate riikide teemal. Kuulasin väga tähelepanelikult, mis riigid te ette lugesite. Ma ei kuulnud nende hulgas olevat ühte sellist Aafrikat väga hästi tundvat riiki nagu Portugal. Portugal võiks välja panna 400–500-mehelise koosseisu ja minna Aafrikasse. Miks nad seda ei tee? Mis on teie arvamus?

Urmas Reinsalu

Ma ei hakka siin Portugali eest kommenteerima, kui palju nad võiksid mehi Aafrikasse saata, kui suur on nende võimekus konkreetset praegu, milline saab olema nende poliitiline otsus ja kuidas nad selle kujundavad. Kindlasti ma olen teiega nõus, et Portugalil on juba oma asendist ja minevikust tulenevalt hea Aafrika mandri analüüsimise võimekus. Ja seoses võimaliku täiendava põgenikelaviiniga ja rahvusvahelise kuritegevuse ohuga on eesliinil just nimelt Euroopa Liitu kuuluvad Vahe-mere riigid.

Aseesimees Jüri Ratas

Jevgeni Ossinovski, palun!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Ma pöördun tagasi oma esimese küsimuse juurde ja juhin lihtsalt repliigi korras tähelepanu valitsuse ja Riigikogu koostööle selles küsimuses. Kindlasti ei süüdistata ma teid selles, et te liiga vara kutsusite kokku pressikonverentsi. Süüdistan teid selles, et te liiga hilja rääkisite sellest Riigikoguga. Need fraktsioonid, kellel ei ole esindajat Riigikaitse Nõukogus, lugesid sellest ajalehest ja minu meelest ei ole see parlamentaarses riigis normaalne. Minu küsimus puudutab neid panustajaid. Ma saan väga hästi aru, miks te ei taha öelda selget vastust väga paljude kolleegide küsimustele selle kohta, kes on siiski need panustavad riigid. Minu arvates on Riigikogul enne otsustamist väga oluline teada, kes on tänaseks öelnud, et nad panustavad sellesse operatsiooni tegevväelastega – mitte transpordilennukitega, mitte luurajatega, mitte staabiohvitseridega, vaid konkreetset tegevväelastega, kes realselt põllul tegutsema hakkavad.

Urmas Reinsalu

Soome Vabariik on ka teatanud, et kavatseb missiooni panustada sõjaväelastega. Eesti Vabariik on seda teatanud, Leedu on teatanud logistilisest toetusest. Aga veel kord: riikide nimekiri, kes panustavad või kaaluvad panustamist, on märksa pikem. Ma lugesin selle nimistu ette. Ja kohe, kui mõni riik on ametliku informatsiooni edastanud, saame sellest teada anda ka Riigikogule. Ma loodan, et see juhtub lähiajal.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnu Juul, palun!

Tõnu Juul

Austatud aseesimees! Lugupeetud ettekandja! Eesti Vabariik on Euroopa Liidu sees pisikene ja suhteliselt vaene riik. Kas sinus kui kaitseministri ja suure poliitilise jõu juhina toimus otsustades mingi sisemine heitlus? Kaitseväge jaoks on see 2,7 miljonit ikkagi väga suur raha, mida saaks kodumaal süsteemi edasiarendamiseks kasutada. Vahest võiks selle kulutada meie ajateenijate heaks, kasarmute väljaehitamiseks, riigis endas sõjaväe potentsiaali suurendamiseks?

Urmas Reinsalu

Ma ei vastanda neid kahte asja. Me kaitseme Eestit iseseisvat kaitsevõimet kasutades – see on meie kaitsefilosoofias keskne. Me arendame seda välja nõnda, et tõepoolest selle aasta lõpuks peavad kõigil ajateenijatel olema normaalsed elamistingimused. Seda eesmärki see otsus kuidagi ei kahjusta. Kuid keskne heidutuselement, mis Eestit peab kaitsma, on kollektiivkaitse rakendumine võimaliku sõjalise kriisi korral. Kollektiivkaitse toimimine ja rahvusvaheline, nii Euroopa Liidu kui NATO suutlikkus julgeolekuabi pakkuda on väga oluline ning sellesse panustamine on Eesti kaitset silmas pidades määrava tähtsusega.

Selle 2,7 miljoni euro kulutamise konkreetne siht on, nagu ma ütlesin, ära hoida genotsiidid, säästa inimelusid. Aga peale humaansete eesmärkide silmas pidamise saab seda käsitada ka investeringuna meie riigikaitseks. See on otstarbekas kulutus ka Eesti riigikaitse seisukohalt. See raha ei lähe kuhugi tühja kohta, see läheb meie kaitseväelaste paljaks, meie üksuse toimimiseks, kaitseväelased saavad seal

väljaõpet, saavad seal kogemusi. Kui juhtub nii, et me mõne aja pärast peame kõnelema juba järgmisest missioonist Aafrika territooriumil – see on tõesti ainult hüpotees, aga neid võib ka tulevikus aset leida –, siis on hea, kui meil neidki kogemusi on. See otsus kindlasti ei tule meile kahjuks ja selle raha kulutamine ei ole sõjaväelise praktika seisukohast vaadates mõttetut kulutus.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Kahjuks ei vastanud te minu esimesele küsimusele. Te kuulsite kuskil sisimas vist mingit muud küsimust ja hakkasite sellele vastama, kusjuures panite minu suhu väited, mida ma öelnud ei ole. Filoloogina pean teile ütleva, et kui me räägime, siis me kasutame leksikaühikuid, sõnu, ja nendel on oma tähendus. Kui me ütleme mingi lause, siis sel on mingi konkreetne mõte sees. Isegi kaitseminister, isegi teie võiks aru saada sellest mõttest, mis ma panin oma küsimusse – seda enam, et me räägime eesti keeles. Ja mõte on selline: kas te ei karda, et nendes tingimustes teenimine – nendel missioonidel ju kogu aeg rikutakse seadusi, ja seda ei tee mitte meie sõdurid, vaid teiste armeede sõdurid – mõjutab meie kaitseväelasi ja tekitab meile tulevikus probleeme?

Urmas Reinsalu

Õige on see, et sõnad vahel üksnes illustreerivad või lihtsalt täiendavad sümboleid. Te näitasite mingeid kopteripilte – teie väitel tulistati lapsi – ja asetate need konteksti, millest peaks sõltuma meie otsus rahvusvahelises missioonis osaleda või mitte. Minu reageering oli ühemõtteline: ma ei mõistnud seda konteksti või seda paralleeli, mida te soovisite tõmmata. Missioonid, mis aset leiavad, leiavad aset selge eesmärgiga, ning kõik riigid, kõik üksused on allutatud juriidilistele raamidele, milles nad tegutsevad. On paraku tõde, et sõjaolukorras, nii nagu ka elus üldse, võidakse neid reegleid rikkuda. Võidakse toime panna kuritegusid, sh sõjakuritegusid. Need konkreetsed teod peavad saama menetletud ja peavad saama karistatud. Te väitsite, et neid tegu-

sid tehakse pidevalt, *et cetera*. Niisuguse väitega ma kindlasti ei ole nõus. Kui rääkida Afganistanist, missioonist ISAF, siis eesmärgid on ikkagi legitiimsed. Need ei ole sugugi suunatud mingite kuritegude pidevale sooritamisele, nagu te osutasite.

Kas sellistes situatsioonides – sõjategevuses ning ka humanitaar- või julgeolekuabi pakkuvates missioonides – tekib kriisiolukordades stress, mis võib inimesele tulevikuski tervist ohustavat sisemist pinget tekitada? Ma mõnan, et see oht on olemas, ja seda tuleb arvestada kaitseväelaste ja veteranide toetamisel. Kaitsevägi tegeleb sellega. Meie kaitsevälased kindlasti sellist tuge vajavad ja väärivad.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Minister! Missiooni eesmärk on tagada riigis rahu ja saada olukord kontrolli alla. Ütlesite, et Eestil ei ole plaani rahutagamissioonil pikaajaliselt osaleda. Praegu on tähtaeg 31. august. Kas te saate kinnitada, et te ei tule enne 31. augustit uuesti parlamendi ette, et missiooni pikendada? Ja mis annab teile alust arvata, et 31. augustiks ehk nelja kuu pärast on seal rahu tagatud ja olukord kontrolli all? Kas me lähemegi lihtsalt niimoodi ainult alguses kaasa lööma või on meil siiski pikaajalised plaanid?

Urmas Reinsalu

Kõigepealt, kui võtate ette missiooni otsuse eelnõu, siis näete, et 31. august on tagumine kuupäev. Valitsuse ettepanek ja kavatsus on, nagu ka valitsuse seletuskirjas öeldud, rühma näol panustada neljakuulise rotatsiooniperioodiga ja mitte seda pikendada. Millal konkreetselt see Euroopa Liidu missioon täies mahus rakendatud saab, on kuupäevaliselt paika panemata. Kõik sõltub planeerimisfaasist, sellest, milline on missioonijuhtide otsus. Meie valmidus on, nagu ma ütlesin, alates märtsi algusest. See võib ka nihkuda, ja mitte sõltuvalt meist, vaid sõltuvalt sellest, kuidas peetakse otstarbekaks üksusi missiooni asukohta saata.

Nagu ma ütlesin, me ei ole pikendamist otsustanud, aga see vajadus võib tekkida, mistõttu me palume parlamendilt heakskiitu mitte üksnes kõnealuse üksuse saatmiseks missioo-

nile, vaid ka hiljem kuni viie tegevvälase kasutamiseks seal. Peame silmas staabiohvitseri, kes võiks vajaduse korral missioonis osalemist jätkata. Mingeid kokkuleppeid meil selleks praegu ei ole. Euroopa Liidu missiooni mandaat on ette nähtud kestma kuus kuud, aga võimalik, et seda pikendatakse.

Küsimus on selles, kas me juba praegu kavatsame pikendada üksuse neljakuulist missiooni. Ei, me ei kavatse. Selle põhjuseks on esiteks meie võimekus. Kaitsevägi suudab pakkuda just sellist võimekust, et me osaleme rühmaga nelja kuu jooksul. Punkt. Kas me pärast seda peame otstarbekaks ühe või kahe staabiohvitseriga jätkata, sõltub sellest, kas see vajadus on, milline on konkreetne olukord.

Nüüd siis küsimus, kas Eesti suudab nelja kuuga n-ö toota julgeolekut nõnda, et Kesk-Aafrika Vabariigis on probleemid lahendatud. Kahtlemata mitte. Me suudame anda oma panuse ja ma arvan, et see panus on reaalne, mitte üksnes deklaratiivne. Ja see panus on suurem, kui arvestades meie *per capita* võimet Euroopa Liidus võiks eeldada. Arvan, et me käitume n-ö julgeolekut tootva riigina vastutustundlikult, kui selle panuse anname. Kas me suudame kõiki küsimusi lahendada? Me suudame küsimusi lahendada selles ulatuses, kui palju tuleneb meie reaalsest võimekusest, mis meil välja panna on.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Suur tänu! Austatud härra kaitseminister! Mina palun pisut põhjalikumalt kommentaari ühe suurima Prantsuse ajakirja seisukohale, et Eesti sõdurite saatmine Kesk-Aafrika Vabariiki on pigem poliitiline, sümboolse tähendusega otsus ja tegelikult see kriisikoldes olukorra leevendamiseks midagi juurde ei anna. Ja miks ikkagi sellised suurriigid nagu Suurbritannia ja Saksamaa sinna oma sõjaväelasi ei saada?

Urmas Reinsalu

Kõigepealt väidetest, mis ajakirjanduses on toodud. Ma lugesin ka seda Prantsuse lehte. Ja Eesti Päevalehes on avaldatud intervjuu ühe Aafrika eksperdiga, Norra välispoliitika instituudi teadlasega, kellele meie ajakirjanik esitas küsimuse, kas me suudame tolle Euroopa

Liidu missiooniga kriisis pöörde saavutada. Norra teadlane nendib, et pööret ei suudeta loomulikult sellise sõjalise jõuga saavutada, aga me suudame lähimas tulevikus tagada, et paljud inimesed jäävad tapmata. Seegi on juba väga hea. Teiseks ta rõhutab seda, et rahvusvaheline kohalolek võib tekitada kaitstud ruumi poliitiliseks aruteluks, kuidas olukorrast välja tulla. Tänu sellele kohalolekule võivad ka paljastuda poliitikud, kes vägivallaga manipuleerivad. See teadlane ütleb, et kui jääda olukorda lihtsalt pealt vaatama, siis võib see viia ulatusliku sisekonfliktini, mis võib valguda üle riigi piiride. Seega keegi rahvusvahelisest kogukonnast peab seal kohal olema.

Nüüd küsimus, miks osa riike on valmis panustama jalaväelastega, osa oletatavasti staabiohvitseridega, osa aga strateegilise transpordiga. See sõltub riikide otsustest. Ma rõhutan, et ükski Euroopa Liidu riik ei ole selle missiooni vastu olnud, missioon on heaks kiidetud ühel häälel. Teie viidatud Saksamaa kaalub panustamist. Tõsi, mul ei ole informatsiooni, et ta kaalub panustamist üksustega, kuid teatud ulatuses panustamist ta kaalub. Suurbritannia on valmis toetama logistiliselt. Miks konkreetne riik langetab just sellise valiku, nagu ta langetab? Eks kõik sõltub võimekusest ja poliitilistest otsustest, mis ühes või teises riigis tehakse.

Aseesimees Jüri Ratas

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, härra juhataja! Austatud minister! Missiooni eelarve on teie väitel 2,7 miljonit eurot. Kuulates teie vastust Priit Toobali küsimusele, selgus, et õhus võib olla ka jätkamise vajadus. Kas te olete seoses selle missiooniga planeerinud ka mingi lisaeelarve? Kui te olete, siis kui suur see võiks olla?

Urmas Reinsalu

Ei, me ei ole mingit lisaeelarvet planeerinud. Kaitseväl paluti koostada n-õ maksimaalkalkulatsioon, kui palju meil nii suure võimekuse väljapanemisel sellise aja jooksul tuleb raha kulutada. Nagu ma ütlesin, kui meil õnnestub saavutada kokkulepped ja kui osa riike panustab transpordiga – sellist panust ei maksa kuidagi halvustada, see ei ole sugugi

vähetahtis –, siis see tähendab meile realselt kulu vähenemist.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Täna, härra juhataja! Austatud minister! Kriisiolukorras on üksteisemõistmine väga oluline, seda nii Prantsuse ja Eesti sõjaväelaste omavahelises suhtlemises kui ka Eesti sõjaväelaste ja kohalike elanike vahelises suhtlemises. Milline on meie sõdurite ettevalmistus tegutsemiseks prantsuskeelses keskkonnas?

Urmas Reinsalu

Missiooni ettevalmistamisel on see küsimus saanud selge vastuse. Meie üksus on suuteline tegema koostööd nii Prantsuse sõjaväelastega kahepoolset kui ka – missioon ei saa ju olema kahepoolne, see on Euroopa Liidu egiidi all käivitata missioon – teiste riikide sõjaväelastega. Meie kaitseväelaste arvates keeleprobleem või üldse suhtlemisprobleem endast missiooni eduka toimimise takistust või lausa turvalisusriski ei kujuta. Sellele on leitud selge lahendus.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalvi Kõva, palun!

Kalvi Kõva

Aitäh, istungi juhataja! Hea minister! Enne kui ma küsimuse juurde lähen, avaldan oma nõrdimust. Eesti panusest kõnealuses missioonis lugesin ka mina ajalehest. Seda oleks tõesti võinud enne rahvasaadikutega rohkem arutada, nii riigikaitsekomisjonis kui ka muudes debattides. Aga minu küsimus on niisugune. On teada, et me tõesti EUFOR RCA ehk Euroopa Liidu sõjalise operatsiooni raames sellele missioonile läheme. Kas viimasel ajal on Euroopa Liidu Nõukogult laekunud värsket informatsiooni mingite täpsemate otsuste kohta, mida teie juba teate ja mida võiksime ka meie siin teada? Kas Euroopa Liidu Nõukogu on äsja vastu võtnud mingeid otsuseid selle operatsiooni kohta?

Urmas Reinsalu

Euroopa Liidu Nõukogu võttis eile vastu otsuse alustada täies mahus Euroopa Liidu

sõjalist missiooni Kesk-Aafrika Vabariigis ehk EUFOR RCA-d. Sellist missiooni käivitatakse etapiti. Algul on initsiatiiv, siis on esialgne ettepanek ja seejärel täielik kinnitamine, mis ongi nüüd aset leidnud. Võime öelda, et see missioon on juriidilise isikuna olemas. Sellele järgneb vägede koondamine, milleks riigid peavad tegema oma ettepanekud, millise võimekusega nad panustavad. Edasi tulevad missiooni plaani paikapaneke ja järgmise sammuna praktiline kava, kuidas missioon esialgu rakendub. Ja siis järgneb juba missiooni täielik käivitamine. Need viimased otsused langetab missiooni juhtkond, seega juba sõjaväelased, need ei ole enam poliitilised otsused.

Mis puutub parlamendi osalusse, siis ma olen kaugel sellest, et väita, et debatt on piisav olnud. Kui parlamendiliikmed arvavad, et informeerimine oleks võinud parem olla, siis järelikult on probleem olemas. Ma võtan selle täitsa omaks ja loodan, et tulevikus on see paremini ja laitmatult korraldatud. Saan enesekaitseks ainult öelda, et me tegutsesime heas usus. Tõsiasi on, et enne kui valitsus ametliku otsuse langetas, üks брифинг riigikaitsekomisjonis toimus. Pärast seda saatis valitsus oma ametliku ettepaneku parlamendile.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud minister! Täna hommikul lugesin sellest, et õpetajad tahavad streiki ma hakata. See missioon võtab meilt 27 miljonit. Ma mõtlen, et te pole mitte ainult kaitseminister, vaid ka suure erakonna esimees. Eile me küsisime kolleegiga haridusministrilt, kuidas need õpetajate palgatõusu lubadused täidetud saavad. Teile ongi mul praegu selline küsimus: missugune sõnum on teil tänasel päeval õpetajatele?

Urmas Reinsalu

Mul on teile hea uudis: missioon läheb maksma 2,7 miljonit, mitte 27 miljonit. Tahaksin aga hoiduda sellest, et ma hakkasin rääkima, et õpetajate miinimumpalga tõus, mille haridusminister on tänavust eelarvet paika pannes ette näinud, saab täies mahus tagatud. See on positiivne uudis. Teie küsimuse alltekst on erinevate kulude omavaheline vas-

tandamine. Ma palun sellega mitte kaasa minna, see on ühe või teise kulu mehaaniline vastandamine. Paraku me näeme, et seda on teinud paljud Euroopa Liidu riigid, ja tagajärg on olnud selline, et üldjoones on kaotajaks jäänud nende riikide julgeolek, riigikaitse.

Me peame olema valmis panustama riigikaitse ja Eesti ongi seda teinud äärmiselt tõhusalt. See annab tunnistust konsensusest, mis laias laastus on valitsenud nii Eesti ühiskonnas kui ka parlamendis. Mul on küll palve, et me niisuguses konsensus vaimus edaspidigi jätkaksime. Üksikküsimustes võib loomulikult vaielda, jääda erinevatele seisukohtadele, see on igati normaalne, aga üldist valmisolekut panustada riigikaitse võiks hoida.

Tahan teid ka informeerida, et minu kolleeg Soome kaitseminister on pikaajalist riigikaitse sihti silmas pidades kokku kutsunud töörühma, kuhu kuuluvad kõigi parlamendiparteide esindajad. Sellele töörühmale antakse informatsiooni riigikaitse valdkonna küsimustest ja palutakse mõelda ka konkreetsete erakondade riigikaitseprogrammide üle. Hüpotetiliselt võib ju igast selle töörühma liikmest saada kaitseminister ja üldist konsensus vaimu püütakse hoida. Ka meie võiksime riigikaitsekomisjonis niisugust konsensusvalmidust otsida, kui pikaajalisi riigikaitse sihte arutame.

Aga haridusvaldkonnas on asjad korras. Kindlasti leiavad kesksed teemad, sh õpetajate ootused haridusministri poolt käsitlemist.

Aseesimees Jüri Ratas

Helmen Kütt, palun!

Helmen Kütt

Täna, härra eesistuja! Austatud kaitseminister! Umbes kaks nädalat tagasi väideti küll ajakirjanduses, et Eesti sõduritel puudub prantsuse keele oskus ja kui see kellelgi on, siis on ta ise seda õppinud. Kolleeg Kalev Kotkasele vastates te väitsite, et prantsuskeelses keskkonnas suhtlemine pole probleem. Kas kasutatakse kohapealseid tõlke või kuuluvad tõlgid meie missioonile minevate inimeste hulka?

Urmas Reinsalu

Ma ei öelnud tegelikult, et see missioon saab olema prantsuskeelne. Kaitseväelased saavad töökeelena kasutada ka inglise keelt. See ei ole sugugi takistuseks. Ma võin täie

kindlusega väita, et Prantsuse sõjaväelased ei oska eesti keelt ja Eesti kaitseväelaste hulgas osatakse prantsuse keelt märksa vähem kui inglise keelt. Ennekõike on missiooni töökorraldus ingliskeelne.

Aseesimees Jüri Ratas

Jüri Morozov, palun!

Jüri Morozov

Aitäh! Austatud minister! Me oleme siin täna kuulnud, et käib tõsine ja kibekiire valmistumine missiooniks. Kas te olete juba Väliministeeriumist saanud selle n-ö Kesk-Aafrika strateegia paberi ja olete sellega tutvunud? Kui mitte, siis millal te sellega tutvute?

Urmas Reinsalu

Minu arvates on see hea, et Eesti mingeid teemasid ei ignoreeri või ei ütle, et see pole meie teema, kuna meil pole sellega meie erikaalu või vahetu puutumuse puudumise tõttu seost. Seegi tuleneb tollest loogikast, et me oleme Euroopa Liidu liikmena osa rahvusvahelisest institutsioonist. Seetõttu on loogiline, et me tahame olla aktiivne ja positiivne riik, kelle seisukohtadega arvestatakse ja kelle seisukohad on ka sisulised, mitte lihtsalt loosunglikud. Meil on need läbi mõtestatud ja Aafrika-strateegia on üks sellise mõtteviisi element. Ma ei ole päris viimase asjade seisuga kursis, kuidas selle strateegia kavandamine on läinud. Aga ma tean, et varasemates aruteludes on jutuks olnud, kas see missioon langeb kokku meie ettevalmistatava Aafrika-strateegia eesmärkidega. Kinnitan teile, et ma palusin seda eraldi analüüsida, ega seal mingit vastuolu ei ole. Ühemõtteline vastus on, et Aafrika-strateegia n-ö töödokumendiga see missioon mingis vastuolus ei ole.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid teie ettekande eest ja vastuste eest! Rohkem küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks riigikaitsekomisjoni esimehe Mati Raidma! Vabandust, Mati Raidma! Inara Luigasel on protseduuriline küsimus. Palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Mul on selline küsimus. Kui me alustasime selle

otsuse eelnõu menetlemist, siis ei olnud kõiki materjale siin saalis. Kui ma vaatan otsuse eelnõu, siis ma loen, et seletuskirja punktis 3 on viide: vaata lähemalt Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse (583 OE) eelnõu seletuskirja. On viide rakendusaktidele, aga neid rakendusakte ei olnud saalis ja neid ei saanudki lugeda. Kui ma lugesin seda otsuse eelnõu ja nüüd toodi siia mingi paber, siis näen, et siin on täielik vastuolu. Minister räägib rahutagamissioonist, siin on aga pool lehekülge juttu Euroopa Liidu sõjalisest missioonist. Kas see on seesama paber? Kas te võtaksite vaheaja ja vaataksite, kas meile on ikka õiged paberid jagatud?

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh küsimuse eest! Ma näen, et teie lähedal istuvad riigikaitsekomisjoni teenistujad. Ma usun, et nad aitavad teid selles küsimuses. Kui te vastust ei saa, siis andke uuesti protseduurilise küsimusega märku. Võtan siis kindlasti vaheaja. Palun riigikaitsekomisjoni teenistujaid Riigikogu liiget selles küsimuses aidata! Aga palun nüüd, Mati Raidma!

Mati Raidma

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne esimesele lugemisele esitamist oma 30. jaanuari istungil. Istungil osalesid eelnõu esitaja esindajatena kaitseminister Urmas Reinsalu, kaitsepoliitika asekancler Sven Sakkov, NATO ja Euroopa Liidu osakonna nõunik Hestrid Tedder, nõunik Andres Järv ning Kaitseväe Peastaabi operatiiv- ja väljaõppeosakonna ülem kolonelleitnant Rain Jano.

Täpsustuseks Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse eelnõu 583 esimese lugemise seletuskirjale märgime, et lisaks Euroopa Liidu Nõukogu 20. jaanuari otsusele toetada sõjalist missiooni Lõuna-Aafrikas võttis ÜRO Julgeolekunõukogu s.a 28. jaanuaril vastu resolutsiooni nr 2134, mille alusel omakorda 10. veebruaril s.a otsustas Euroopa Liidu Nõukogu (otsus nr 2014/73/ÜVJP), et alustab Euroopa Liidu rahutagamissiooni Kesk-Aafrika Vabariigis. Euroopa Liidu missiooni ingliskeelne lühend on EUFOR RCA, mis inglise keeles tähendab European Union military operation in Central African Republic. Missioon on täienduseks ja toetuseks Kesk-

Aafrika Vabariigis tegutsevatele Aafrika Liidu rahuvalveoperatsioonile.

Tsiteerin Euroopa Liidu Nõukogu eilse otsuse teksti: "Missioon. Kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonis 2134 (2014) esitatud mandaadiga ja keskendudes Bangui piirkonnale, viib liit läbi sõjalise üleminekuoperatsiooni Kesk-Aafrika Vabariigis (edaspidi EUFOR RCA), et aidata kaasa turvalise ja ohutu keskkonna loomisele, ning annab oma operatsiooni üle Kesk-Aafrika Vabariigi toetusmissioonile (AFISM-CAR) nelja kuni kuue kuu jooksul pärast täieliku operatsioonivõime saavutamist." Viimati nimetatu on Aafrika Liidu sõjaline missioon.

Euroopa Liidu riigina on Eesti jaoks oluline panustada Euroopa Liidu ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika elluviimisele, milleks on ka eelnõu punkti 1 kohane osalemine Euroopa Liidu rahutagamissioonil Kesk-Aafrika Vabariigis.

Tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 98 lõikele 1, otsustas riigikaitsekomisjon eelnõu esitaja nõusolekul konsensussega esitada eelnõu esimesele lugemisele muudetud kujul koos seletuskirjaga. Muudatused on eelkõige täpsustava iseloomuga. Näiteks liideti eelnõu punktid 1 ja 2, millega korrastati missiooni ajaraamistikku. Täpsustati, et missioonil osalevad vaid kutselised tegevälased. Veel lisati Euroopa Liidu rahutagamissiooni nimetus, mis enne puudus, ehk siis EUFOR RCA. Eelnõu esitamisel ei olnud see veel teada. Eesti jalaväerühma ülesandeks saavad tõenäoliselt julgestus- ja toetusoperatsioonid eesmärgiga vabastada Prantsusmaa ning Aafrika riikide üksused teiste operatsioonide läbiviimiseks.

Eelnõuga oli seotud ka riigikaitsekomisjoni 10. veebruari istung, kus komisjon sai Kaitseväe esindajatelt ülevaate Eesti Kaitseväe osalusega rahvusvaheliste missioonide piirkondades toimuvast, sh olukorrast Kesk-Aafrika Vabariigis ning meie tegevälaste valmisolekust osaleda sellel Euroopa Liidu sõjalisel missioonil.

Riigikaitsekomisjon otsustas oma 30. jaanuari istungil konsensussega teha Riigikogu juhatajale ettepaneku lülitada arutluse all olev eelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu tänase istungi päevakorda. Ettekandjaks määrati siinkõneleja. Ühtlasi otsustas riigikaitsekomisjon

konsensussega teha Riigikogule ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada. Tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 99 lõikele 1, otsustas komisjon konsensussega teha Riigikogu esimehele ettepaneku määrata eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 17. veebruar kell 10.30. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Eesti sõjalise missiooni saatmine Kesk-Aafrika Vabariiki humanitaarkriisi reguleerima on valitsuse otsus, mida on avalikkusele vähe selgitatud. Või siis ei ole seda selgitatud piisavalt. Sotsiaaldemokraadid seisavad vastu Eesti sõjalise missiooni saatmisele Aafrikasse. Valitsus on püüdnud meile müüa mõtet, et Prantsusmaa palvele vastutulek ja üheskoos Kesk-Aafrika Vabariiki Euroopa Liidu rahutagamissioonile minek kannab sedasama ideed mis NATO lepingu artikkel 5: üks kõigi, kõik ühe eest. Teisisõnu, tegemist on liitlaskohustusega. Seda kordas kaitseminister siinsamas meie ees seistes. Aga ei ole nii! Euroopa Liidu sõjalisele missioonile minek on solidaarsuse näitamine. Selle tulemusena ei käivitu stsenaarium, et kui Tallinna vallutatakse, tõttab Pariis ummisjalu meile, Eestile appi. Veel kord: Euroopa Liidu kaitse- ja julgeolekupoliitika ei kätke sellist NATO lepingu artikli 5 taolist tugevat klauslit mitte üheski oma dokumendis.

Millegipärast kaitseminister sahmib ja kiirustab. Kui tõele silma vaadata, siis on tal välisministrilt Aafrika-strateegia paber saamata. Ega seda ei saagi ju veel saada, sest strateegia väljatöötamine alles käib. Kaitseminister tegutseb kui taktik, aga Eesti julgeoleku- ja välispoliitika nõuab ennekõike strateegiat, strateegilist mõtlemist. Seda teab Euroopas iga tipp-poliitik, aga millegipärast mitte Reinsalu. Piltlikult öeldes tuiskame Aafrikasse, ilma et teaksime, mida meil Aafrikast oodata-tahta on.

Eesti andis kuuldavasti oma jah-sõna kohe, kui Prantsusmaa seda detsembris küsis. Tänase seisuga pole mitte ükski teine Euroopa Liidu

riik peale Prantsusmaa andnud kindlat sõna, et saadab oma jalaväekontingendi Kesk-Aafrika Vabariiki. Sotsiaaldemokraatidele on teada eri riikide lubadused anda selleks transpordilennukeid. Tore on. Aga, *gentlemen, good excuse!* Tegelikult loeb ikkagi see, kas riik saadab oma inimesi, sõdureid humanitaarkriisile silma vaatama n-ö põllul.

Küsigem, milleks on tarvis Eesti sõjameestel, relv käes, tundma õppida niisket vihmametsa. Millist Eesti kaitsmise elementi me seal täpsemalt juurde õpiksime? Võime ju loota, et meie mehed jäävad kaitsma Bangui lennujaama 100 000 põgenikuga, aga kriisiolukorras võib võitluse raskuskese kiiresti mujale kanduda.

Rahvusvahelise Kriminaalkohtu prokurör Fatou Bensouda alustas reedel, 7. veebruaril juurdlust genotsiidi kohta Kesk-Aafrika Vabariigis. Mis on see hädavajadus, et meie sõdur peaks kokku puutuma subekvatoriaalse mussoonikliimaga? Kas selles on peen õppetund, kuidas hakkama saada kollatõve, A- ja B-hepatiidi, kõhutüüfuse, malaaria ja veel paljude teiste Aafrika haigustega? Muide, paljud vaktsiinid vajavad teatud aega, enne kui keha muutub Musta Mandri tõvede suhtes immuunseks. Me kuulsime kaitseministrilt, et vaktsineerimine on tehtud. Kui see on tõesti nii, siis on see ülimalt tähtis fakt ja meil on tarvis teada, kes andis vastava korralduse. Sest tuleme meelde, et parlament otsustab, kas ta annab või ei anna mandaadi missioonile minekuks.

Kesk-Aafrika Vabariik oma tänasel kujul tähendab humanitaarkriisi, mille puhul iga viies riigi elanik on mässuliste ees hirmu tundes kodunt lahkunud. Iga neljas elanik aga vajab selleks, et mitte surra, välisabi. Asjaajamine käib prantsuse keeles. Küsigem kohe, milline on Eesti sõduri prantsuse keele oskus. On see B1 või B2 tase? Kas te tõesti tahate väita, et me laseme meestel minna koos tõlgiga keevalisse kohta, kus õhus on mitte tunda, vaid igal hetkel ka näha surma? See ei tööta ju! Lubage küsida, kes meie meestest ja kas üldse keegi valdab kohalikku sango keelt.

Jätkan küsimustega maa ja rahva kohta. Ehkki lõviosas on seal katoliiklased, pole karnibalism Kesk-Aafrika Vabariigis tundmatu. Lapssõdureid on seal arvult sama palju kui kogu Eesti Vabariigi kaitseväes teenijaid. Kas

me oleme moraalselt sellisteks kokkupõrgeteks valmis?

Palun lisaiega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaks.

Marianne Mikko

Kas me oleme valmis reageerima, kui tegu on naiste massilise vägistamisega? Mida teeb Eesti sõdur, kui on tunnistajaks massilisele tapmisele või massivägistamisele? Me ei saanud meie ees seisnud kaitseministrilt selget vastust.

Valitsus tahab vägisi Eestit muuta globaalseks politseinikuks. Sõjalise missiooni saatmise asemel Kesk-Aafrika Vabariiki võiks välisminister jõuliselt tõsta arenguabi sellisele tasemele, nagu soovib ÜRO. Meie arenguabi on praegu 0,12% SKT-st, paari aasta pärast oleme lubanud jõuda 0,17%-ni. Tõsistel riikidel moodustab Aafrikale eraldatav arenguabi 0,7% SKT-st – see on kuus korda suurem näitaja kui meil.

Rutuga eraldasime jaanuaris 100 000 eurot Kesk-Aafrika Vabariigile. Sotsiaaldemokraadid pakkusid peaministrile võimalust anda too Kesk-Aafrika Vabariigi missioonile üleöö leitud 2,7 miljonit eurot arenguabiks. Ta ei võtnud seda mõtet omaks. Ei saa aru, miks me ei võiks sõjalises mõttes usaldada Aafrika Liitu ja aafriklastest sõjamehi Kesk-Aafrika Vabariigis. Miks ei tõstatanud valitsusjuht Brüsselis peetud kaitseteemalisel ülemkogu istungil, kus arutati ka Euroopa Liidu sõjalisi missioone, küsimust niimoodi: kui liikmesriik on valmis käima välja sõjamehed, kas Euroopa Liit ei võiks rahastada seda missiooni ühisest julgeoleku- ja kaitserahast? Ah et sellist raha ei olegi!? Siis peaks oma maksumaksjatest hooliv peaminister tegema ettepaneku selline fond luua. Kas peaminister tõstatas detsembris sellise küsimuse? Muidugi mitte. Vastupidi, ta andis välja katteta vekslid, et Eesti on valmis solidaarselt Prantsusmaaga minema Aafrikasse ja ka maksma selle sõjalise missiooni eest ise.

See 2,7 miljonit eurot tähendab vanas rahas, et Eesti maksab Euroopa Liidu sõjalisel missioonil osalemise eest helde käega 10 miljonit Eesti krooni kuus, nelja kuu eest kokku aga 40 miljonit krooni. Näiteks portugallased, kes tunnevad Aafrika olusid ja inimesi hästi, ei

kiirusta oma sõjamehi Kesk-Aafrika Vabariiki saatma just sellepärast, et peavad ebaõiglaseks, kui sõjamehi saatev riik peab ise ka sellega kaasneva rahakulu kandma. Milles seisneb siis see ühine vastutus? Riigid, kes ei kavatse Euroopa Liidu sõjalisele missioonile sõjamehi saata, pole kohustatud isegi mitte raha selle jaoks andma. Teisisõnu, riigid, kes on solidaarsed, on topeltsolidaarsed, ja riigid, kellel on solidaarsustunne vähem arenenud, ei pea midagi tegema. Ja üldiselt ei juhtu midagi.

Palun minust mitte valesti aru saada! Sotsiaaldemokraadid on igati solidaarsuse poolt, ent solidaarsusel ja solidaarsusel on vahe. Rääkimata sellest, kui solidaarsust alla kriipsutades aetakse tegelikult mingeid omi asju, millest avalikkust pole teavitatud. Seega on sotsiaaldemokraatide jaoks küsimusi rohkem kui vastuseid. Sotsiaaldemokraadid ei kavatse hakata ummisjalu toetama sõjalisi missioone, mille puhul põhjendused seisavad savijalgadel ja milles meie riigi osalus on ilmselgelt eaproportsionaalne. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Inara Luigas, protseduuriline küsimus, palun!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud istungi juhataja, ma konsulteerisin ka Jüri Ratasega. Ta ütles, et mul on

õigus esitada protseduuriline küsimus. Kuna siiski otsuse eelnõu on praak – selles ei ole viidatud rakendusaktidele –, siis palun istungi juhatajal võtta vaheaeg ja viia otsuse eelnõu vastavusse nõuetega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Istungi juhataja võtab 15 minutit vaheaega. Palun juhatusel kokku tulla!

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Pikendan juhataja vaheaega kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Pikendan juhataja vaheaega 30 minutit ja kuna istungi aeg saab sellega läbi, siis on istung lõppenud.

V a h e a e g

Istungi lõpp kell 13.00.

Istungi kestus 3 tundi.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 12. veebruar 2014
Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Ida-Virumaa tegevuskava 2010–2014
2. Kohalike omavalitsuste hariduskulude toetus
3. C2-taseme keelenõuded
4. Hariduse rahastamine
5. Haridusliku erivajadusega laste toetamine

Istungi rakendamine

1. Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu rahutagamissmissioonil Kesk-Aafrika Vabariigis" eelnõu (583 OE) esimese lugemise jätkamine

2. Riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (542 SE) esimene lugemine

3. Karistusseadustiku ja kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (468 SE) kolmas lugemine

4. Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse ning Euroopa Liidu kodaniku seaduse muutmise seaduse eelnõu (444 SE) kolmas lugemine

5. Riigikogu otsuse "'Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020" heakskiitmine" eelnõu (553 OE) teine lugemine

6. Korteriomandi- ja korteriühistuseaduse eelnõu (462 SE) teine lugemine

7. Korrakaitseaduse muutmise ja rakendamise seaduse eelnõu (424 SE) teise lugemise jätkamine

8. Riigieelarve seaduse eelnõu (513 SE) teise lugemise jätkamine

9. Raudteeseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (482 SE) teine lugemine

10. Elektriturseaduse muutmise seaduse eelnõu (557 SE) esimene lugemine

11. Maagaasiseaduse muutmise seaduse eelnõu (556 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu liikmed! Tere päevast, austatud peaminister ja ministrid! Alustame tänast infotundi. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 40 Riigikogu liiget, puudub 61.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, keskonnaminister Keit Pentus-Rosimannus ning haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo.

1. Ida-Virumaa tegevuskava 2010–2014

Esimees Ene Ergma

Asume küsimuste juurde. Kuna täna on viis eelnevalt registreeritud teemat, siis saab iga teema kohta jällegi esitada ainult kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Jaak Allik, küsimus peaminister Andrus Ansipile!

Jaak Allik

Lugupeetud härra peaminister! Hiljuti võis ajakirjandusest lugeda, et Reformierakonna Ida-Viru maakonnaorganisatsiooni värske esimees Deniss Boroditš lubas, et Reformierakond tuleb varsti, st enne parlamendivalimisi välja uue Ida-Virumaa arengukavaga ning investeringute plaaniga. Sellega seoses meenus mulle, et enne eelmisi parlamendivalimisi, 9. septembril 2010, võttis Vabariigi Valitsus vastu Ida-Virumaa tegevuskava aastateks 2010–2014, tõi küll, ilma investeringute plaanita. Kas Vabariigi Valitsus on teinud vahet vahet selle kava täitmisest? Viimase aasta n-ö lõpupingutus on ju äsja alanud. Kas on üldse kavas selle arengukava täitmise kokkuvõtte teha ja see enne järgmisi valimisi ka avaldada?

Andrus Ansip

Aitäh! Valitsus saab igal aastal ülevaate Ida-Virumaa arengukava täitmisest ja jooksva aasta plaanidest. Sel aastal seisab see arutelu kõige lähemal ajal ees. Valitsuskabinetile on materjalid juba komplekteeritud. Millal täpselt see arutelu toimub, on raske öelda, aga see on pigem paari nädala kui kuude küsimus. Arengukava täitmine on üldjoontes sujunud hästi. Seda kirjeldavad ka arengud Ida-Virumaal. Näiteks on tööpuudus kõige kiiremini vähenenud just Ida-Virumaal, kui võrrelda tööpuuduse tipu aastaga, 2010. aastaga.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Allik, esimene täpsustav küsimus!

Jaak Allik

Aitäh! Selles kavas ettenähtust on kindlasti mõndagi tehtud, aga mõndagi on ka tegemata. Samas ei tahaks ma teiega hästi nõus olla. Objektiivsed arengunäitajad ja tendentsid, mis põhjustasid 2010. aastal sellise üsna erakorralise meetme, pole ju võrreldes teiste maakondadega muutunud, kardinaalset pööret Ida-Virumaa sotsiaal-majanduslikus arengus pole toimunud, ükskõik kas me räägime siis tööpuuduse määrast, spetsialistide puudumisest (juristid, õpetajad, arstid) või sellest, et just Narva ja Kohtla-Järve elanike arv on teiste linnadega võrreldes kõige rohkem vähenenud. Võib-olla ütlete konkreetsemalt, kuidas te hindate arengukava tegelikku efektiivsust. Õigemini on minu küsimus selles, mida siis selle Ida-Virumaaga teha.

Andrus Ansip

Tuleb jätkata seda, millega seni on tegeldud. Ida-Virumaa tegevuskava on mõeldud eelkõige selleks, et koordineerida ministri- ja institutsioonide tegevust Ida-Virumaal. Minu meelest on Ida-Virumaal tegevuskavast kasu olnud. Kui me vaatame statistilisi näitajaid, siis näeme, et need on Ida-Virumaal paranenud kiiremini kui Eestis tervikuna. Näiteks on Ida-Virumaa SKT kasvu poolest elaniku kohta Eesti piirkondade hulgas olnud esimeste seas. On täiesti loomulik, et seal, kus on probleeme olnud, toimub ka kriisist väljumine suurema efektiga. Aga tuleb siiski öelda, et Ida-Virumaa on SKT kasvu poolest elaniku

kohta, võrreldes 2005. aastaga, Järva ja Jõgeva maakonna järel Eestis kolmandal kohal. SKT suuruse poolest elaniku kohta on Ida-Virumaa neljandal kohal. Kui võrrelda protsentuaalselt SKT-d elaniku kohta Eesti keskmisega, siis 2005. aastal oli Ida-Virumaal see näitaja 60,7% ja 2012. aastal 71,7% ehk selle järgi tõusis Ida-Virumaa 2005. aastaga võrreldes Eesti maakondade hulgas kaheksandalt kohalt neljandale kohale. Minu meelest on see päris hea trend. Kui nii jätkub, siis on Ida-Virumaal loota head tulevikku.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Allik, teine täpsustav küsimus!

Jaak Allik

Aitäh! Tulen härra Boroditši lubatu juurde, et Reformierakond ilmutab uue Ida-Virumaa tegevuskava. Ma meenutan, et kehtiv ja valitsuse kinnitatud kava tehti tihedas koostöös Ida-Viru omavalitsuste ja maavalitsusega. 20. septembril 2012 kinnitas ka Ida-Viru Maavalitsus Ida-Viru maakonna arengukava aastateks 2014–2020. Kas praegu kavandatav on uus riiklik ja valitsuse algatus pikemaks perioodiks või on tegemist puhtpoliitilise parteilise dokumendiga, mille puhul investeringukava tähendab ainult valimiseelseid lubadusi?

Andrus Ansip

Valitsus uut tegevuskava koostama asunud veel ei ole, aga ilmselt on nii heale küsijale kui ka idavirumaa lastele selge, et selle temaatikaga tuleb ka tulevikus tegelda, sest Ida-Virumaa on mingite parameetrite järgi Eestis erilises staatuses. Kui Eestis keskmiselt elab linnades 68% elanikest, siis Ida-Virumaal on linnastumise näitaja koguni 89%. Me teame, et Lätis ja Leedus elab linnades 67% elanikest, Eestis 68%, Soomes 84%, Rootsis 85%, Taanis 86% ja Ida-Virumaal 89%. See, et omal ajal ei seotud sealset tööstust klastritesse teiste Eesti tööstusettevõtetelega, on Ida-Virumaale jälgi jätnud ja neist ei ole võimalik väga kiiresti üle saada. Praeguseks on Ida-Virumaa tööstus muutunud Eesti tööstuse orgaaniliseks osaks. Riik on teinud väga suuri investeeringuid energeetikasse ja põlevkivi kaevandamisse ning on arendanud tööstusparke. Ida-Virumaa tööstus

on viimastel aastatel päris hästi arenenud, aga see ei tähenda, et sellele piirkonnale ei peaks ka pärast seda, kui Ida-Virumaa tegevuskava kehtimise aeg lõpeb, rohkem tähelepanu pöörama. Ma olen härra Boroditšiga ühel meelel, et valitsus peab koostama uue tegevuskava uueks perioodiks.

Esimees Ene Ergma

Nüüd saab esitada kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra peaminister! Viis-kuus aastat tagasi lubasid koalitsiooni tippoliitikud luua Ida-Virumaale tuhandeid töökohti. Kas on teada täpne arv, kui palju neid töökohti sai riigi tasemel viie aastaga loodud? Ei tahaks kuulda üldist vastust, et on tehtud ja teeme. Kas te täpset arvu teate või ei?

Andrus Ansip

Vaevalt et sellele küsimusele saab läheneda nii lihtsustatult, nagu teie selle praegu püstitasite, et mitu töökohta riik lõi. Siis peaks lugema ilmselt kokku uued töökohad vangla-teenistuses või muudes riigiasutustes, sest need on otseselt riigi loodud. Ma arvan, et riigi panus ka eraettevõtluses töökohtade loomisesse on olnud väga suur, arvestades seda, et riik on soodustanud tööstusparkide arengut ja on sellesse investeerinud. Riik on otseselt investeerinud ka energeetikasse, ka selles valdkonnas on töökohti loodud. Ma juba korra nimetasin, et tööpuudus Ida-Virumaal on vähenenud, võrreldes tööpuuduse tippajaga, 2010. aastaga. Päris esimene selle vähenemise poolest ta ei ole, aga ta on Lääne, Rapla, Järva ja Jõgeva maakonna järel viiendal kohal Eestis. 2012. ja 2013. aasta võrdluses vähenes tööpuudus Ida-Virumaal Eesti piirkondadest kõige kiiremini. Kui Eestis keskmiselt vähenes tööpuudus sel ajal 0,9%, siis Ida-Virumaal koguni 2%. Eks see ole ikkagi lõppkokkuvõttes erasektori ja avaliku sektori ühispingutuse tulemus, et tööpuuduse vähenemise tendentsid Ida-Virumaal on lootustandvad.

Esimees Ene Ergma

Viimase kohapeal registreeritud küsimuse esitab kolleeg Priit Toobal.

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud peaminister! Ma olen mõistnud ja teada saanud, et Reformierakonnal on plaanis selleks, et anda nii Ida-Virumaa kui ka terve Eesti arengule uus hoog, vahetada esimeest ja seega ka peaministrit. Meedias kõlanud info kohaselt on küsimus vaid ajas. Kas te oskate täna öelda, millal on teil plaanis minna lahkumisavaldusega Kadriorgu ja millal on plaanis Reformierakonnale valida uus esimees?

Andrus Ansip

Aitäh! Kas see oli nüüd Ida-Virumaa tegevuskava küsimus?

Esimees Ene Ergma

Ma tahtsin ka küsida, et kus seal Ida-Virumaa sisse tuleb.

Andrus Ansip

Aga iseenesest pole see ju mingi uudis, et minul on see viimane peaministri ametiaeg. Ma teatasin juba kaks aastat tagasi avalikult, et ma ei kavatsen enam ka Riigikogu valimistel peaministrikandidaadina kandideerida. Kui selle koalitsiooni koostöötähe peaks raugema veel enne järgmisi valimisi, siis mina uut koalitsiooni ei moodusta. Selles mõttes uudist ju ei ole. Millal see toimub? Aeg näitab. Te küsitate, kas ma tean seda. Aus vastus on, et ei tea, sest erakond alles arutab asja. Küllap erakonna juhatus ja volikogu ning fraktsiooni liikmed valivad õige ajastuse ja teevad õige otsuse.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Kohalike omavalitsuste hariduskulude toetus

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise küsimuse juurde. Palun, kolleeg Kadri Simson, küsimus haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud haridusminister! Mõõdunud aasta lõpus, kui Riigikogu arutas käesoleva aasta riigieelarvet, oli selge, et haridus-

ministeeriumi eelarveraal ei ole piisavalt raha, et täita teie lubadust tõsta õpetaja palka 12%. Toona te ütlesite, et kõhklejad eksivad ja palgatõus tuleb. Nüüd, jaanuari lõpus on Vabariigi Valitsus vastu võtnud määruse, mille ühes lisas on toodud omavalitsuste kaupa jaotatud hariduskulude toetus. Sellest tabelist võivad kõik omavalitsused, kus praegu on gümnaasium, näha gümnaasiumiõpetajate palgafondi. Need palgafondid küll erinevad, aga valdavalt omavalitsused palgafondi raha kaotavad. See tekitab palju küsimusi, sest need arvud on lihtsalt kuskilt võetud, selgeid arvutusi seal taga ei ole. Mis põhjusel enamikus Eesti omavalitsustes, kus on gümnaasium, väheneb gümnaasiumiõpetajate palgafond, mistõttu omavalitsused ei saa täita teie antud palgatõusulubadust?

Jaak Aaviksoo

Aitäh, hea küsija! Kõigepealt pean ma teema vigade paranduse. Ma ei mäleta, et ma oleksin lubanud, et 2013. aastal tõuseb õpetaja palk 20%. Niisugust lubadust ei oleks ma saanud kuidagi anda, sest see ei ole realistlik ega ole sellist tõusu ka kunagi kavandatud. Küll aga tuleb tõdeda, et veel kaks aastat tagasi oli õpetaja miinimumpalk 644 eurot kuus. 644 eurot kuus! Mul on hea meel öelda, et need andmed, mis kohalikud omavalitsused 2013. aasta kohta on esitanud, lubavad mul täna siin väita, et 2013. aastal oli õpetaja keskmine kuupalk 936 eurot ja 2012. aastal 814 eurot. Õpetaja palk on kohalikes omavalitsustes ühe aasta jooksul seega tõusnud 15%. Ma arvan, et see on märkimisväärne tõus, aga ma nõustun teiega, et õpetaja palk peab endiselt tõusma, see peab tõusma 2014. ja ka 2015. aastal. Kui suur võiks olla õpetaja palga tõus 2014. ehk käesoleval aastal? Riigieelarvest on eraldatud palgatõusuks lisaraha 5,4%. Mitte üheski omavalitsuses eraldised õpetajate palgaks ei kahane, 90 kohalikus omavalitsuses suurenevad palgavahendid üle 10%. Ma arvan, et kui kõik kohalikud omavalitsused, nii nagu enamik kohalikke omavalitsusi juba on teinud, omalt poolt palgatõusu panustavad, siis ületab õpetaja palk selle aasta lõpuks 1000 euro piiri.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, esimene täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud haridusminister! Ma võtan ühe konkreetse näite. See on mulle südamelehedasest Pärnu linnast. Kui vaadata seda tabelit, siis on näha, et Pärnus väheneb hariduskulude toetuse hulgas olev gümnaasiumiõpetajate töjõukulu komponent 9%, gümnaasiumiõpetajate palgaraha väheneb 9%. Samal ajal õpilaste arv gümnaasiumiastmes ei ole vähenenud ja Pärnu Koidula Gümnaasium saab riigigümnaasiumiks alles järgmisel eelarveaastal. Millest tulenevalt on valitsus vähendanud Pärnule eraldatavat gümnaasiumiõpetajate töjõukulu komponenti ja kuidas saab 9% väiksema palgaeraldisega sellel aastal palku tõsta?

Jaak Aaviksoo

Aitäh, hea küsija! Jälle alustan sellest, et selgitan tegelikku olukorda. Vabariigi Valitsus ei ole seda määrust kinnitanud. Rahandusministeerium on selle ette valmistanud, lähtudes väljatöötatud palgamudelidest. See määrus on kooskõlastusringil. Me ootame ettepanekuid selles määruses olevate punktide muutmiseks, eelkõige ootame neid kohalike omavalitsuste liitudelt. Aga ma juhin tähelepanu, et on erinevaid kohalikke omavalitsusi. Osas on koolikorrastamisreform läbi viidud, osas ei ole. See tõttu ei ole võimalik konkreetset öelda, missuguseid samme tuleks astuda, et viia koolivõrk vastavusse vajadustega. Me oleme ka Pärnu puhul neid arutelusid pidanud. Ma loodan, et koolivõrgu korrastamine aitab olulisel määral tõsta õpetaja palka ka siis, kui riiklik rahastus ei kasva niisugusel määral, nagu soovitakse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, teine täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud haridusminister! Mulle tundub küll, et väiksema palgarahaga ei ole võimalik palku tõsta. Aga üks oluline komponent on haridustoetuses veel, see on täiendus- ja koolituseks mõeldud raha. Ma näen sellest tabelist, mis teie sõnade kohaselt on alles kooskõlastusringil, ka seda, et näiteks Pärnus väheneb õpetajate täienduskoolituse rahastus viiendiku võrra ehk 20%. Suur langus on ka Tartus (-17%) ja Rakveres (-12%). Kas Haridus- ja

Teadusministeerium ei pea õpetajate täienduskoolitust enam oluliseks? Kuidas on plaanis edaspidi õpetajate teadmised hoida vajalikul tasemel, sest maailm meie ümber muutub iga päevaga, aga midagi alternatiivset ei ole teie ministeerium ju veel pakkunud?

Jaak Aaviksoo

Aitäh, hea küsija! Täienduskoolituse raha on arvutuslikult üsna lihtsal moel saadud. See on arvestatud protsendina õpetajate palgafondist ja seda on täpselt 1%. Nii et kui õpetajatele ette nähtud palgaraha jagada sajaga, siis me saame täienduskoolituseks ettenähtud raha. Kui selles rehkenduses peaks mingeid vigu olema, siis me kindlasti kontrollime arvutused üle. Vabariigi Valitsus niisuguseid vigu, ma loodan, läbi ei lase.

Esimees Ene Ergma

Nüüd saab esitada kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Teie suur eesmärk on tõsta õpetaja palk riigi keskmisele tasemele ja veel kõrgemalegi. Kuidas see võimalikuks osutub? Kuuldavasti väheneb järgmisel aastal Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarve suurusjärgus 14 miljonit eurot. Kuidas saab olukorras, kus eelarve väheneb, tõsta õpetaja palka? Kas me peaksime veel koole kinni panema?

Jaak Aaviksoo

Hea küsija! Mina küll ei arva, et Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarve 2015. aastal on väiksem kui 2014. aastal. Niisugust perspektiivi mina kuskil ei näe. See, et rahandusminister on välja saatnud oma käskkirja, kus ta palub lähtuda vähendatud kululagedest, on ka mulle teada. Kindlasti on mul selle käskkirja kohta väärikas ettepanek Haridus- ja Teadusministeeriumi nimel meie 2015. aasta eelarvet silmas pidades. Ma usun, et olukorras, kus majandus kasvab ja kasvavad ka hinnad, ei ole põhjust arvata, et Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarve peaks järgmisel aastal vähenema.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Härra minister! Selle määruse kohaselt, mis praegu on veel kooskõlastusringil, tehti Narvas arvutused. Selgus, et meil tekib sel aastal 403 593 eurot defitsiiti. See tähendab, et me peaksime leidma selle raha linna eelarvest või vallandama 35–40 õpetajat, et täita teie lubadus tõsta teatud protsendi võrra õpetajate palka. Mis on teie hinnang? Kui me selleks, et vältida sellist olukorda ja sellist valusat valikut, esitame Rahandusministeeriumile oma ettepanekud selle määruse kohta, kui suur on siis tõenäosus, et need ettepanekud leiavad toetust?

Jaak Aaviksoo

Hea küsija! Ka Narva on üks kohalik omavalitsus, kus on pikka aega arutatud koolikorralduse reforme. Ma loodan, et need arutelud päädivad ühel hetkel vastutustundlike otsustega, mis arvestavad Narva õpilaste õigust saada kvaliteetset haridust ning vajadust mõistlikult ja säästlikult kasutada neid vahendeid, mis on eraldatud kas kohaliku omavalitsuse eelarvest või riigieelarvest, muu hulgas õpetajate palgaks. Kui Narva võimud teevad ettepanekuid seda määrust täiendada, soovides seal mingeid muudatusi teha, siis kindlasti neid kaalutakse. Kuid nagu me isegi aru saame, ümberjaotamine saab tulla ainult teiste omavalitsuste arvel. Ma ei ole veendunud selliste otsuste otstarbekuses, kui raha tuleb ära võtta neilt, kes on reformi vastutustundlikult ära teinud või seda praegu teevad.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. C2-taseme keelenõuded

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on Jevgeni Ossinovskilt haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole.

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud minister! Vabariigi Valitsuse seaduse järgi kuulub keelepoliitika Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalasse. Minu küsimus puudutab C2-keeletaseme nõudmist Eestis. Teatavasti ei korraldata meil C2-tasemel keeleksamit. Tasemeeksa-

mite korraldaja SA Innove kodulehel on kirjas: "Nii kõrget eesti keele kui võõrkeele oskuse taset ei tohi Eestis nõuda ühelgi töökohal ja seepärast ei korraldata ka C2-taseme eksamit." Sellest lähtuvalt pöördusin ma eelmise aasta lõpus rahandusministri poole. Rahandusministeeriumis on laialdaselt kehtestatud keeleoskuse nõue C2, teiste hulgas autojuhile. Oma vastuses rahandusminister küll tõdes, et mõne ametikoha puhul tuleb keelenõuet leebemaks muuta, kuid ütles, et tema hinnangul on võimalik edaspidigi sätestada C2-tasemel keelenõue. Kas te võite öelda, kas teie arvates võib Eestis mõnel töökohal nõuda eesti keele oskust tasemel C2?

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Minule teadaolevalt ei ole Eestis C2-tasemel riigikeeleoskuse nõuet kehtestatud ja seega puudub sellel nõudel seaduslik alus. Selle üle, kas C2-tase võiks olla otstarbekas, võib arutleda, kuid Haridus- ja Teadusministeerium, kes riikliku keelepoliitika eest vastutab, ei ole siamaani seda otstarbekaks pidanud, ehkki arutleda selle üle võib ja niisuguseid nõudeid on teistes riikides kehtestatud. Nii et kui mõnel ministeeriumil on põhjendatud argumendid rangema keelenõude kehtestamiseks, siis võib seda arutada, aga praegu niisugust nõuet minule või Haridus- ja Teadusministeeriumile teadaolevalt kehtestatud ei ole. Seetõttu puudub ka vajadus niisugust keeleeksamit sisse seada. See on ühest küljest keelepoliitiline otsus, aga see lähtub ka otstarbekusest. Niisugused eksamid vajavad ressursse. Kui puudub riiklik vajadus niisuguseid keeleoskustõendeid välja anda, siis ilmselt ei ole otstarbekas kulutada riigieelarve vahendeid selle eksamisüsteemi loomiseks. Minu arvates taandub see otstarbekusele, sellele, kas meil on vaja riigiametnikele ja ka teistele töötajatele niisuguseid nõudeid esitada. Nagu juba öeldud, oleme Haridus- ja Teadusministeeriumis seda meelt, et see ei ole otstarbekas.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jevgeni Ossinovski, esimene täpsustav küsimus!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Ma sain teie vastusest aru, et seaduslikku alust C2-taset nõuda ei ole. Kuidas on

siis võimalik, et Vabariigi Valitsuse seaduse alusel avaliku teenistuse arendamise eest vastutav minister sellega ei nõustu ja oma kirjalikus vastuses mulle ütleb, et on võimalik sätestada ka C2-taset, kuna neil on selleks seaduslik õigus olemas? Kuidas sellest olukorrast välja tulla, kui haridusminister, kes vastutab ka keelepoliitika eest, on seisukohal, et C2-taset ei tohi nõuda, aga rahandusminister, kes vastutab avaliku teenistuse edendamise eest ja juhib seda protsessi, sellega ei nõustu? Kuidas on teie arvates võimalik sellest olukorrast välja tulla, et kõigil oleks üheselt selge, kas tohib või ei?

Jaak Aaviksoo

Mul ei ole rahandusministri kirja ja seetõttu tsiteerin mälu järgi. Ma sain aru, et rahandusministri arvates võib C2-taseme nõude kehtestada. Ka mina väidan, et niisuguse C2-taseme nõude võib kehtestada, aga seda siamaani tehtud ei ole. Kui selline nõue kehtestatakse – ma veel kord ütlen, et see on poliitiline otsus, millele ma vihjasin –, siis loomulikult peab riik sisse seadma ka C2-taseme keeleeksami. Mina ei näe siin vastuolu. Siamaani seda kehtestatud ei ole, aga seda on võimalik teha. Meie ei ole veendunud, et selle kehtestamine oleks otstarbekas, aga seda võib arutada. Kui see osutub otstarbekaks ja see nõue kehtestatakse, siis loomulikult kaasneb sellega kohustus luua süsteem C2-taseme keeleoskuse tunnistuste väljaandmiseks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jevgeni Ossinovski, teine täpsustav küsimus!

Jevgeni Ossinovski

Teie seisukoht, et juhul kui mingisugused nõuded on kehtestatud, siis peab olema reaalne võimalus neid täita, on mulle väga sümpaatne. Küll aga on probleem selles, et need nõuded on Rahandusministeeriumis juba kehtestatud, C2-tase on seal ametijuhenditesse sisse kirjutatud. Rahandusministri vastusest sain ma aru, et ehkki taset mõnel ametikohal langetatakse, on nende hinnangul Eestis siiski võimalik seadustest lähtudes nõuda C2-taset ka praegu, kui seda eksamit veel ei ole. Kuidas seda olukorda lahendada? Kas haridusminister on valmis seda arutama kas valitsuse tasandil või

rahandusministriga? Meile kõigile võiks ikkagi olla selgelt arusaadav, et niikaua kui C2-taseme eksamit ei ole võimalik anda, töökohtadel seda keeletaset nõuda ei tohiks.

Jaak Aaviksoo

Minu käsutuses olev materjal ütleb, et ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded on kehtestatud Vabariigi Valitsuse 20. juuni 2011. aasta määrusega ja need on kehtestatud A2-, B1-, B2- ja C1-tasemel. Seega, Vabariigi Valitsuse määrusega C2-tasemel keeleoskuse nõuet kehtestatud ei ole. Ma ei ole veendunud, et ükski ametkond saaks ilma seadusliku aluseta, tuginedes omaenda pädevusele niisuguseid nõudeid kehtestada. Minu arusaam riigi toimimisest on selline, et kui kehtestatakse nõuded, aga riik ei ole loonud võimalust keeleoskustunnistuse omandamiseks, siis on see kehtestamine tühine. Aga ma usun, et oleks mõistlik, kui te osutaksite konkreetsele õigusaktile, olgu see ametijuhend, korraldus, käskkiri või mis iganes dokument, mille kohta me saaksime seisukoha võtta ja vastata teile pärast siinset arutelu. Mul lihtsalt ei ole dokumentaalset alust selle teema pädevaks käsitlemiseks.

Esimees Ene Ergma

Nüüd saab esitada kohapeal registreeritud küsimusi. Kolleeg Mihhail Stalnuhhin.

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Härra minister! Mul on puhttehniline küsimus. Te ütlesite, et on olemas võimalus, et ühel toredal hetkel kehtestatakse C2-tasemel keeleoskuse nõue ja tekib vajadus neid eksameid korraldada. Siis tekib küsimus, kes hakkab neid eksameid ette valmistama ja kes hakkab seal vastuseid hindama, sest eksamineerijal peab tavaliselt olema kõrgem teadmiste tase kui sellel, kelle teadmisi ta kontrollib. Kas siis ei teki vajadus C3-taseme järele ja nii lõpmatuseni? Kes hakkab neid inimesi kontrollima, kes taotlevad C2-tasemel keeleoskuse tunnistust?

Jaak Aaviksoo

Aitäh, hea rahvasaadik! Teie mure eestlaste keeleoskuse pärast on mulle sümpaatne. Ma usun aga, et meil pädevate kontrollijate leidmi-

sega probleeme ei ole, see ei valmista meile muret. Pigem, nagu ma juba ütlesin, on küsimus selles, kas eksisteerib praktiline vajadus niisuguse eksami järele. Kui me jõuame arusaamale, et seda on vaja, küll me leiame siis ka inimesed, kes on pädevad eksameid korraldama ja vastu võtma. Selle koha peal ei ole meie mure riigikeele arengu pärast kõige põhjendatum.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esinaine! Hea minister! Kui me vaatame seda Vabariigi Valitsuse määrust, millele te täna olete viidanud, siis näeme, et seal on tõepoolest õigusliku tõlgendamise ruumi ja seda on juristid teinudki. Riik kehtestab küll ametialased nõuded kuni tasemeni C1, aga saab tõlgendada ka nii, et tööandjal võib olla vajadus rangemate keelenõuete järele. Selline õiguslõtk on sinna sisse kirjutatud. Sellest tulenevalt ongi mul küsimus, millal haridus- ja teadusminister teeb valdkonda juhtiva ministrina ettepaneku Vabariigi Valitsuse määrust täpsustada, et ametkondades ei saaks seda tõlgendada nii, et võib tõepoolest lõpuks absurdini jõuda. Võib olla ju ka C2-st kõrgemaid tasemeid, kui selline säte on sinna määрусesse sisse kirjutatud.

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Teatavasti on õigus alati täis tõlgendamisruumi ja suure rahakotiga saab tellida seisukoha, mis tõlgendab nii, nagu tellija soovib. Aga ma arvan, et mõistlik on lähtuda ühest teisest printsipist: kui reaalses elus ei ole tekkinud probleeme või konflikte ka potentsiaalse tõlgendusvõimaluse tõttu, siis ei ole vaja tormata parandama masinat, mis töötab. Aga Jevgeni Ossinovski väitis, et probleem on olemas. Selle konkreetse kaasuse lahendamise käigus oleme kindlasti valmis õigusselguse suurendamiseks ka täiendusi tegema. Aga veel kord ütlen, et kirglik võitlemine erinevate tõlgenduste vastu tegelikult elu paremaks ei tee, see raiskab lihtsalt energiat ja seetõttu jäävad lahendamata olulisemad küsimused. See on peamine põhjus, miks me ei ole hakanud seda

määrust muutma ega ka kehtestama rangemaid nõudeid, olgu see tase siis C3 või C35.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Hariduse rahastamine

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Mailis Repsilt ning jälle haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole. Palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esinaine! Hea minister! Tulen nüüd üldhariduse rahastamise ja 2014. aasta 31. jaanuari määruse juurde, mis on kooskõlastusringil. Kohalikel omavalitsustel ja nendel, kes tahavad ennast hariduseluga kursis hoida, on olnud võimalik rahastamisandmete tabel välja võtta ja sellega tutvuda. Täna te siin vastasite, et kui me jätame riigi-gümnaasiumid kõrvale, siis võib öelda, et enamikus gümnaasiumides on rahastamine üsnagi drastiliselt vähenenud, kohati lausa üle 10%. Te ütlesite, et see on loogiline, sest te nõuate koolivõrgu ümberkorraldust. Kuidas on seda võimalik teha keset kooliaastat?

Jaak Aaviksoo

Hea küsija! Kui te lugesite tähelepanelikult seda dokumenti, mis, tõsi, on üsna nõudlik ja keerukas, siis te panite tähele, et Rahandusministeerium on seda määrust koostades lähtunud sellisest printsiibist, et käesoleva aasta esimesed kaheksa kuud ehk praeguse õppeaasta jooksul rahastatakse koole täpselt samadel alustel kui 2013. aasta nelja kuu jooksul. Seetõttu on minu paremat arusaama pidi tagatud õiguskindlus või õigusselgus ja vajalik stabiilsus õppeaasta kestel. Kõik muudatused, mis Rahandusministeerium on määruuses teinud, puudutavad rahastamist minu parema teadmise järgi – ei ole ilmselt kohatu märkida, et selle määruse eelnõu ei ole ette valmistanud Haridus- ja Teadusministeerium, vaid Rahandusministeerium – ainult 2014. aasta septembris, oktoobris, novembris ja detsembris. Kui see niimoodi ei ole, siis me võtame teie tähelepanu juhtimise arvesse ja täname teid selle eest.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Reps, esimene täpsustav küsimus!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esinaine! Lugupeetud minister! Loomulikult on tabelite lugemine täpsust nõudev protsess, aga kinnitan teile, et ma ei ole olnud ainus, kes on suutnud need tabelid lahti murda. Siin ei ole väga keeruline vaadata linnade ja valdade kaupa. Te olete ju ise ministrina andnud korralduse, et põhikoolide ja gümnaasiumide palgaarvestus käiks erinevalt, kohalike omavalitsuste kaupa. Neid omavalitsusi, kus palgafond õpilase kohta suureneb 12%, nii nagu peaks olema, on ka. Aga kui me võtame eraldi põhikoolid ja gümnaasiumid, siis näeme, et sellel real, kus on gümnaasiumiaste, on neid tervelt kolm. Sellest tulenevalt tekib küsimus, et kui me peame õpetajatele palga maksmisel kooliastmeid eraldi käsitlema, siis peab gümnaasiumiastmes juba keset kooliaastat toimuma väga selge koolivõrgu korrastumine, muidu ei ole õpetajate palgafond piisav.

Jaak Aaviksoo

Hea küsija! Ma jälle selgitan natuke. Miinimumpalk ja keskmine palk on kaks eri asja. Miinimumpalk jooksva aastal on 800 eurot kuus ja võrreldes 715 euroga, nagu see oli eelmisel aastal, on tõus tõepoolest 12%. See ei tähenda, et keskmine palk peab samamoodi tõusma 12%. Seda ei ole keegi väitnud ega eesmärgiks seadnud. Kogu aeg on Haridus- ja Teadusministeeriumi ning valitsuse seisukoht olnud, et keskmine palk võiks olla 20% kõrgem kui miinimumpalk. Kui miinimumpalk on 800 eurot, siis tuleb see 800 korrutada 1,2-ga ja saame 960 eurot kuus täiskohaga õpetaja kohta. See palgafond, mis on ette nähtud riigieelarve seaduses, võimaldab kõigile õpetajatele, kelle kohalikud omavalitsused olid 10. novembri seisuga EHIS-esse kandnud, maksta palka 967 eurot, mis 7 euro võrra kuus ületab lubatud 20%-list erinevust miinimumpalgaga võrreldes. Kui te teete endale selgeks selle vahe, mis on miinimumpalga ja mis keskmise palga tõus, siis saate ka lahenduse oma murele, kuidas seda palgatõusu riigi toetuse abil tagada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Reps, teine täpsustav küsimus!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esinaine! Lugupeetud minister! Loomulikult on tore teha vigade parandust sellisest vaatenurgast, nagu just teie soovite. Kindlasti on meil täna aga vaatajaid ja kuulajaid, kes teavad haridusest vähemalt niisama palju kui teie. On selge, et te mõne minuti eest püüdsite vett segada, võrreldes miinimumpalka, mis 2012. aastal oli 644 eurot, ja keskmist palka. Samal ajal teavad kõik, kes on haridusega veidigi seotud, et keskmine palk hõlmab ületunnitasa, klassijuhatajatasu ja väga paljusid muid asju. Üldsus on aru saanud, et te olete lubanud 12%-list palgatõusu. Inimesed on aru saanud nii, et see tähendab 715 euro asemel 800 eurot ja see summa peab olema välja makstud. Kui samal ajal tuleb aga määrus (praegu on see küll veel eelnõu, aga te Narvast rääkides juba ütlesite, et ei kavatseda seda muuta), kus on ette nähtud – 12%, –14% ja –30%, siis kust tuleb see 12%-line palgatõus?

Jaak Aaviksoo

Miinimumpalk tõuseb 12% ja keskmine palk hakkab olema vähemalt 20% miinimumpalgast suurem. Ma julgen arvata, et kui me kohtume aasta pärast siin saalis, siis saame tõdeda, et õpetaja keskmine palk 2014. aastal oli üle 1000 euro. Konkreetsed näited omavalitsuste kohta vajavad täpsemat arutelu, kui on võimalik kaheminutilise vastuse jooksul. Ma ei ole kordagi eksinud selle vastu, et jagada põhipalka põhipalgaga ja keskmist palka keskmise palgaga. Eelmisel aastal tõusis keskmine palk 15%. Sellel aastal, ma loodan, on keskmise palga tõus kindlasti suurem kui riigi eraldatud palgafondi kasv, mis on 5,4%. Juhin tähelepanu, et 5,4% ja see kasv on oluliselt suurem kui eeldatav majanduskasv, oluliselt suurem kui inflatsioon ja oluliselt suurem kui kõikide teiste riigisektori töötajate palga tõus. Ma usun, et kui me liigume edasi õpetaja palga ennaktõstmisega 2014. ja ka 2015. aastal, siis võime tasapisi, kui me teeme ka reforme ja kui koolipidajad kasvatavad oma panust, saavutada olukorra, mille me oleme eesmärgiks seadnud. Õpetaja palk peab olema võrdne kõrghari-

dusega töötaja keskmise palgaga, mis on hinnanguliselt 20% kõrgem kui riigi keskmine palk.

Esimees Ene Ergma

Nüüd saab esitada kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud haridusminister! Te räägite keskmisest õpetajast, nii nagu kümme aastat tagasi teie parteikaaslane haridusministri toolil rääkis heast õpetajast. Toona lubas ta heale õpetajale topelpalka. Ükski õpetaja topelpalka ei saanud, järelikult ei leidnud teie eelkäija kümme aastat tagasi ühtegi head õpetajat. Ma kardan, et teie ei leia jälle ühtegi keskmist õpetajat. Kui te ütlete, et te panete omavalitsustele kohustuse tõsta palga miinimummäära, siis järelikult on omavalitsustel suuremad hariduskulud. Samas väheneb näiteks Pärnu gümnaasiumiõpetajate palgafond 9%. Selle jaoks, et täita seadusega pandud kohustust miinimumpalka tõsta, tuleb ju ülejäänud õpetajatel palka vähendada. Või kas te näete võimalust, et väiksema palgafondiga saab kõigil õpetajatel palka tõsta? Kui te seda näete, siis palun seletage mulle ka, kuidas see saab võimalik olla!

Jaak Aaviksoo

Hea küsija! Kohalikud omavalitsused on koolivõrgu korraldamisel ja õpetajate palgamisel vabad. Ma arvan, et see on õige ja hea printsiip. Eestis on väga palju suurepäraseid näiteid selle kohta, et kohalikud omavalitsused panustavad õpetaja palka võrdselt riigi toetusega. Kui te küsite minu käest, missugused kohalikud omavalitsused need on, kes riigi toetusele lisa pakuvad, siis ma võin teile paar fakti ette lugeda. Üle terve Eesti eraldati õpetajatele keskmiselt 915 eurot kuus, kohalikud omavalitsused lisasid sellele keskmiselt 21 eurot. Tegime analüüsi, kes ja mis põhjusel eraldas oma tuludest rohkem lisaraha ja kes vähem. Kõik Eesti vallad said eelmisel aastal riigi käest toetust 833 eurot kuus, mis on oluliselt väiksem summa kui Eesti keskmine, aga omalt poolt panustasid nad 55 eurot kuus, mida on Eesti keskmisest palju rohkem. Viis suuremat linna, vastupidi, said riigilt 1005 eurot toetust, kuid maksid välja ainult 988

eurot ehk 17 eurot iga õpetaja kohta igas kuus kulutasid muudeks eesmärkideks. Väiksemaid väljamakseid tegid ka Tallinn ja Pärnu linn. Ma arvan, et omavalitsuste erinev suhtumine haridusse väärib ka arutelu ja tähelepanu. Nii et, head kolleegid, on omavalitsusi, kes on saanud hakkama, ja on neid, kus me peaksime ühiselt lahendusi otsima.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Selge on see, et õpetajate palka on võimalik tõsta selle abil, kui me liidame klasse ja sulgeme kooli. Kas haridus- ja teadusminister ei võiks selleks, et ei tekiks spekulatsioone, avalikkusele välja käia skeemi, mis vastab sellele, et õpetajatele kindlustatakse 10%-line palgatõus? Miks seda ei ole tehtud?

Jaak Aaviksoo

Ma arvan, et see on kõige sisulisem küsimus, mida küsima peaks. Aga vastust ei saa anda üksnes haridusminister. Sellele küsimusele saavad vastuse anda kolm osapoolt koos: koolipidajad, -direktorid ja riik. Ma olen kogu aeg rääkinud, et õpetajate palga tõus saab tugineda ja peab tuginema kolmele sambale. Riigi lisarahastamine on üks kolmandik vajalikust ressursside kasvust. Teine kolmandik tuleb koolivõrgu korrastamisest. Mida ma silmas pean? Jah, ma pean silmas ka õpetajate arvu vähendamist, sest õpilaste arv on kahenenud juba üle 40%, aga õpetajate arv kaugeltki mitte nii palju, see ei ole peaaegu üldse kahenenud. Ma usun, et kui Eestis oleks iga õpilase kohta niisama palju õpetajaid kui Soomes, siis me suudaksime tagada õpetuse täiesti kvaliteetse ja tänapäevase taseme. See on koolikorralduslik küsimus, mille lahendamisel ma loodan tuge kõikidelt koolipidajatelt. Pean tunnistama, et väga paljudelt koolipidajatelt ma ka saan seda tuge. Väga paljudes kohalikes omavalitsustes on need otsused langetatud. Meil ei ole põhjust arvata, et nendes kohalikes omavalitsustes ja koolides on hariduse tase langenud. Pigem vastupidi: võrrelda näiteks Tallinna ja Tartut. Nüüd kolmas samm. Ma olen korduvalt rõhutanud, et seda arvestades on 10% täiesti realistlik eesmärk. Kui meie kooli-

tame kogu koolile eraldatud rahast alla 40% õpetaja palgaks ja ülejäänud raha läheb muudeks kuludeks, näiteks ülemääraste õppehoonete kütmiseks või sellise koolimaja ülalpidamiseks, kus ei õpi ühtegi õpilast, siis ei saa seda mõistlikuks majandamiseks pidada. Koolidirektoritel on piisavalt vabadust arutada, kuidas kasvatada õpetajate palgafondi vahendeid ja vähendada muid kulutusi.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Ka selle küsimuse arutelu on lõppenud.

5. Haridusliku erivajadusega laste toetamine

Esimees Ene Ergma

Meil on jäänud arutada üks teema. Kolleeg Heljo Pikhof esitab veel kord küsimuse haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole. Palun!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud minister! Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse kohaselt on haridusliku erivajadusega õpilased lisaks nendele, kelle erivajaduse on tinginud puue või tervise seisund, ka need, kellel on õpiraskused, käitumis- või tundeeluhäired, kes on pikka aega koolist puudunud või kes ei valda piisavalt kooli õppekeelt. Hariduse infosüsteemis on kirjas enam kui 20 000 haridusliku erivajadusega last. Eriti hull on olukord Jõgeva, Lääne-Viru ja Põlva maakonnas. Te olete teinud reforme ja selle tagajärjel ei rahastata tugispetsialiste enam riigieelarvest. Kuidas tagatakse haridusliku erivajadusega õpilastele koolis vajaduse korral eripedagoogiteenus, sh logopeedi-, psühholoogi- ja sotsiaalpedagoogiteenus?

Jaak Aaviksoo

Aitäh, hea küsija! Hea, kui on endal pedagoogitaust. See võimaldab rahulikult, nii palju kui parasjagu mõistmiseks vaja on, seletada, missugune on Eesti õigusruum ja kuidas rahastatakse Eestis üldharidussüsteemi, sh tugispetsialistiteenust. Eesti taasiseseisvumise järel on koolide rahastamine, ka tugispetsialistiteenuse rahastamine, olnud koolipidaja ülesanne. Nii oli see kaks aastat tagasi ja nii oli see viis aastat tagasi. Riigikoolides katab kõik kulud riik, kohaliku omavalitsuse koolides

kohalik omavalitsus ja erakoolides erakooli-
pidaja. Seaduse kohaselt toetatakse koole
kulude katmisel ning aidatakse katta õpetajate,
direktorite ja õppealajuhatajate töötasu. Kahel
aastal oli seaduses võimalus kulutada õpetajate
palgaraha ka tugispetsialistide tasustamiseks.
See tõi kaasa olukorra, kus õpetajate palk hak-
kas riigi keskmise palgaga võrreldes äärmiselt
kiiresti langema. See on kahetsusväärne. See-
pärast oleme viimasel kahel aastal leidnud ja
leiame ka praegu, et õpetaja palk peaks jõud-
ma õpetaja kätte. Kindlasti on võimalik aruta-
da ka tugispetsialistiteenuse rahastamise täiel
määral riigi kohustuseks tegemist. Seni me
seda teinud ei ole. Küll aga võin teile kinni-
tada, et haridusliku erivajadusega laste vaja-
duste arvestamiseks on 2014. aastal õpetajate
palgaks eraldatud 12% rohkem raha kui eel-
misel aastal. Samuti oleme koolide toetami-
seks loonud maakondlike keskuste süsteemi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heljo Pikhof, esimene täp-
sustav küsimus!

Heljo Pikhof

Praxise 2011. aasta uuringu põhjal eelista-
vad koolide ja lasteaedade juhid ning õpetajad
seda, et tugispetsialist oleks olemas just laste-
aias või koolis. Maakonna tasemel pakutavaid
eripedagoogi-, sh logopeedi- ja psühholoogi-
teenuseid ei peeta vajalikuks, sest juhtumi-
põhine lähenemine ei ole tõhus ega efektiivne.
Need spetsialistid ei suuda analüüsida kesk-
konda, kus suhtlemis-, käitumis- ja õpirasku-
sed tekivad, ega iga kooli ja kogukonna argi-
elu. Selgunud on näiteks ka see, et nõusta-
miskeskuse spetsialisti ootejärjekord võib ula-
tuda mitme kuuni, aga konfliktolukord on vaja
lahendada kohe ja praegu. Nõustamiskeskustes
toimub ju teise astme nõustamine. Miks te
eelistate toetada teise astme nõustamist, kui
vajadus on esimese astme nõustamise järele?

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Vajadus on nii esimese kui ka teise
astme nõustamise järele. Keegi ei ole muutnud
koolipidajate kohustust pakkuda tugiteenuseid
kõikides koolides, nii nagu see on olnud vii-
mased 20 aastat. Me ei kaota üht süsteemi ära,
vaid loome lisasüsteemi juurde. Haridus- ja
Teadusministeeriumi ning mitmete ekspertide

hinnangul on eelkõige väiksemates koolides
ligipääs kvaliteetsetele tugiteenustele tagasi-
hoidlik. Te võite küsida, miks me siis ei pane
spetsialiste nendesse väikestesse koolidesse
tööle. Aga mõelgem natuke tegeliku olukorra
peale, tõuskem paberitest veidi kõrgemale.
Ligipääs tugiteenustele on kõige nõrgem nen-
des koolides, kus võib-olla töötabki ainult üks-
kaks õpetajat. Ei ole ilmselt reaalne, et me saa-
me sinna kooli lisaks ühele või kahele õpetaja-
le palgata tööle eripedagoogi, logopeedi,
psühholoogi või sotsiaalpedagoogi. Sellepärast
on otsitud lahendusi ja leitud – muuseas, kau-
geltki mitte omast tarkusest, vaid analüüsides
teiste riikide üsna rikkalikku kogemust –, et
üle kohaliku omavalitsuse piiride ulatuvate
keskuste loomine koos vastutusvaldkondade ja
teenindusstandardite kindlaksmääramisega on
mõistlik lahendus. Veel kord ütlen, et me lõime
midagi juurde ega ole mitte midagi ära võtnud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heljo Pikhof, teine täpsustav
küsimus!

Heljo Pikhof

Aitäh! Tegelikult te riigi raha eraldamata
jätmisega ikkagi võtsite midagi ära. Põhikooli-
ja gümnaasiumiseaduse kohaselt lähtutakse
haridusliku erivajadusega õpilase õppe korral-
damisel kaasava õppe põhimõttest, mille järgi
ta õpib üldjuhul elukohajärgse kooli tavaklas-
sis. Haridusliku erivajadusega õpilasi tava-
kooli kaasanud Vanalinna Hariduskollegiumi
direktor Kersti Nigesen on tõdenud, et selline
õppevorm on viinud kooli pankroti äärele. Ma
soovingi teada, kuidas motiveerida koole kaa-
sama haridusliku erivajadusega lapsi tavaõp-
pesse, kui seda täiendavalt ei rahastata. Veel
üks asi. Ma ei mõelnud, et ühe-kahe lapsega
koolis peaksid kõik eripedagoogid olemas ole-
ma. Neid spetsialiste saab ju koolide vahel
jagada, lisaks on ühe-kahe lapsega koole väga
vähese, võib-olla lausa üks.

Jaak Aaviksoo

Siis me jõudsime mulle üsna sümpaatselt ju
samale järeldusele, et see keskuses töötav
spetsialist ongi see spetsialist, kes teenindab
mitut kooli. Selle arusaama eest teile aitäh!
Mis puudutab nende koolide toetamist, kes on
kaasava õppega kaasa läinud, siis ma sisse-

juhatuseks ütlen, et me peaksime endale aru andma, et haridusliku erivajadusega lapsed, kes kaasava õppe kaudu osalevad tavakoolis ja tavaklassis, ei ole mitte üksikud erandid, vaid neid on 17%, tähendab, iga kuues laps. Kui klassis on 24 last, siis iga kuues – jällegi statistiliselt võttes, aga kuidagi peab seda ju väljendama – on haridusliku erivajadusega. Igas Eesti täismahuga klassis on seega umbes neli haridusliku erivajadusega last. Kui need neli last kooli pankrotti viivad, siis ma arvan, et midagi on meie arusaamistes valesti. Mis puudutab neid koole, kes tegelevad raskemate juhtumitega ja kus on vaja eritingimusi, siis ma juba ütlesin, et nende koolide toetamisele oleme pööranud erilist tähelepanu. 2014. aasta eelarves on just haridusliku erivajadusega laste õppe toetamiseks eraldatud vahendid kasvanud 12%. Nagu juba öeldud, üldine vahendite kasv on 5,6%, haridusliku erivajadusega laste puhul on see kasv 12%. Nii et seda, millele te tähelepanu juhtisite, oleme rahastamispoliitika kavandamisel silmas pidanud.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid, infotunni aeg hakkab läbi saama. Kolleegid, suur tänu küsimuste esitamise eest! Lugupeetud peaminister ning haridus- ja teadusminister, suur tänu vastamise eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu liikmed! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu neljanda töönädala kolmapäevast istungit. Head kolleegid, nüüd on võimalus anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Eesti Keskerakonna fraktsiooni nimel annan üle reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu käsitleb tarbijakrediidi reklaamituru ehk, nagu me oleme harjunud rahvakeeli nimetama, kiirraenu reklaamituru korrastamist. Me soovime keelustada finantsteenuse väli-, tele- ja raadioreklaami, selleks et välistada olukorda, kus suur hulk tarbijaid võib sattuda oma teadmatuse, kogenematuse või lihtsalt hetke-

emotsiooni ajel tehtud otsuse tõttu makseraskustesse ja isegi laenuorjusesse. Me teame, et inimesi, kes on kiirraenu võtnud, aga ei suuda seda tagasi maksta, on umbes 50 000. Meie eelnõu järgi oleks finantsteenuse reklaam lubatud ainult laenuteenuse pakkuja asukohas, selle teenuse vahendaja asukohas või teenuse pakkuja veebilehel. Lisaks toome sisse Euroopa Komisjoni märkuste alusel tehtud muudatused. Euroopa Komisjon on andnud teada, et Eesti vastu algatatakse ametlik rikkumismenetlus. Leiame, et kui me Riigikogus kunagi jõudsime kokkuleppele kasiinoreklaami ja tubakatoodete reklaami keelustamises, osaliselt ka alkoholi- reklaami piirangutes, siis ohtlike kiirraenude tele-, raadio- ja välireklaami võiksime samuti keelustada. Teleintervjuudest oleme näinud, et selle idee poolehoidjaid on ka koalitsiooni liikmete seas. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatus nimel olen vastu võtnud ühe seaduseelnõu. Kui see vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, otsustab juhatus selle menetlemise kolme tööpäeva jooksul.

Nüüd, kolleegid, on mul teile mõned teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Vabariigi Valitsuse 10. veebruaril algatatud maksuasjades vastastikuse haldusabi konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon. Teiseks, Vabariigi Valitsuse 10. veebruaril algatatud välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on kultuurikomisjon. Kolmandaks, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni 11. veebruaril algatatud teeseaduse § 22² täiendamise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on majanduskomisjon.

Kolleegid, palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 87 Riigikogu liiget ja puudub 14.

1. Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu rahutagamissioonil Kesk-Aafrika Vabariigis" eelnõu (583 OE) esimese lugemise jätkamine

Esimees Ene Ergma

Läheme edasi. Eile jäi meil pooleli Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu rahutagamissioonil Kesk-Aafrika Vabariigis" eelnõu 583 esimene lugemine. Kuid kuna Inara Luigasel tekkis protseduuriline küsimus, siis enne seda, kui ma kutsun kõnepulti kolleeg Kadri Simsoni, head kolleegid, püüan ma rahulikult rääkida, kuidas me eile seda küsimust juhatuses arutasime. Tunnistan üles, et 11 aasta jooksul oli see minul esimene kord sellist küsimust arutada. Nii et aitäh, kolleeg Inara Luigas, et sa osutasid niisugusele huvitavale rikkumisele!

Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 98 lõike 1 kohaselt võib juhtivkomisjon eelnõu algataja või esitaja nõusolekul esitada eelnõu esimesele lugemisele muudetud kujul. Seda võimalust ongi riigikaitsekomisjon kasutanud. Kooskõlas Riigikogu menetlustavadega on riigikaitsekomisjon esitanud otsuse eelnõu 583 muudetud teksti juurde ka oma seletuskirja. Seletuskirjas on teave eelnõu menetluse käigu kohta ja eelnõu muudetud kujul esitamise põhjendused. Riigikaitsekomisjoni esitatud seletuskirja punktis 3 sisalduv sõna "rakendusaktid" ei ole asjakohane. Veel kord tänu Inarale! Rakendusaktidest on asjakohane rääkida seaduseelnõude seletuskirjades, et anda ülevaade, milliseid valitsuse või ministri määrusi seaduse alusel anda tohib. Otsuse eelnõu 583 puhul ei saa rakendusaktidest juttu olla, sest otsuse alusel määrusi ei anta. Ka valitsuse esitatud otsuse eelnõu n-ö algses seletuskirjas rakendusakte mainitud ei ole. Riigikaitsekomisjon on paraku võtnud seletuskirja koostamisel eeskujuks seaduseelnõu juurde koostatud seletuskirja struktuuri ja koos sellega on automaatselt kasutanud ka terminit "rakendusaktid". Sellele ebakõlale tähelepanu juhtimine on õigustatud.

Ma veel kordan: suur tänu kolleeg Inara Luigasele! Võib-olla on meil ka enne niisuguseid imelikke asju juhtunud, aga tema oli esimene, kes sellele tähelepanu juhtis. Samas ei ole see selline asjaolu, mis takistaks eelnõu arutelu ja otsuse tegemist, kas eelnõu esimene lugemine lõpetada või mitte. Aitäh teile!

Palun kõnepulti kolleeg Kadri Simsoni! Kes seal veel on? Palun, kolleeg Inara Luigas! Esitage ainult protseduuriline küsimus, sest ma rohkem ei oska midagi rääkida sellest, mille pärast siin protseduuri rikkumine toimus. Ma tunnistan üles, et rikkumine oli, aga mitte juhataja süül. Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh pika selgituse eest, aga see mind ei rahulda. Kuna Vabariigi Valitsus esitas seaduseelnõu riigikaitsekomisjonile ja riigikaitsekomisjon ...

Esimees Ene Ergma

Ta ei esitanud riigikaitsekomisjonile, vaid Riigikogule.

Inara Luigas

Riigikogule, vabandust! Riigikaitsekomisjon tegi muudatused ja esitas otsuse eelnõu muudetud kujul Riigikogu saali. Kui seda otsuse eelnõu hakati siin saalis lugema, siis ei olnud Riigikogu liikmed materjale kätte saanud. Täiesti võimatu oli aru saada, millist otsuse eelnõu menetleti, kas ainult riigikaitsekomisjoni esitatut või ka Vabariigi Valitsuse esitatut. Vabariigi Valitsuse eelnõus sisalduvad andmed on vastuolus nende paragrahvidega, mis on riigikaitsekomisjoni eelnõus. Sellest tulenevalt tekib küsimus, kas rakendussätted kuuluvad selle otsuse juurde või mitte. (Juhataja annab kella.)

Esimees Ene Ergma

Oot-oot, Inara, ma ei luba sul ikka nii palju rääkida! Üks minut võib rääkida.

Inara Luigas

Aga seaduse järgi ...

Esimees Ene Ergma

Ei saa. Nii, järgmine küsimus. Inara, ma püüan vastata. Asi on selles, et Vabariigi Valitsuse otsus oli saadaval internetis ja paberil

samuti. Teiseks, kui te palusite, siis tehti lisaeksemplare juurde. Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Mul on protseduuriline küsimus. Kui ma esimest korda palusin Riigikogu aseesimehel võtta aeg maha ja olukorda täpsustada, siis aeg jooksis, aga materjale ei olnud. Miks Riigikogu juhatus ei täitnud temale kodukorrasedusega pandud kohustusi?

Esimees Ene Ergma

Asi oli selles, et esimesele lugemisele toodud eelnõu oli juba saalis ja eelnõu algne tekst toodi veel juurde. Mul on väga raske teile vastata, sest mina ei juhatanud eile Riigikogu istungit. Me vaatasime minu meelest need asjad läbi. Ma arvan, et me võime edasi minna. Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Palun vabandust, aga ma juhin veel ühele asjale tähelepanu! Nimelt, see otsuse eelnõu peab tuginema ÜRO Julgeolekunõukogu teatud deklaratsioonidele ja Euroopa Liidu Nõukogu otsustele. Aga kui seda otsuse eelnõu siin saalis menetleti, siis puudus üks väga oluline dokument – Euroopa Liidu Nõukogu otsus. Kas te enne hääletust võtaksite vaheaja, et me saaksime tutvuda ...

Esimees Ene Ergma

Hea Inara! Saage aru, et mina ei saa praegu hakata sisuliselt arutama, mis selles otsuse eelnõus on. Üks moment, kas ma võin seletada? Kui me lõpetame esimese lugemise, siis on teil võimalik riigikaitsekomisjonis arutelul osaleda ja neid asju küsida. See ei ole protseduuriline küsimus, palun saage aru! Protседuuriline küsimus oli see, mille te enne esitasite rakendusaktide kohta. Teil oli selles jumala õigus ja see oli protseduuriline küsimus. Aga öelda, mida teeb ÜRO või Euroopa Liit, selleks, ausalt öeldes, mul võimu ei ole. Palun, Inara!

Inara Luigas

Aitäh! Ma palun vabandust, aga selles kogu asja *point* ongi. Kui meil ei ole Euroopa Liidu Nõukogu otsust, mis on selle meie otsuse alus, siis ei ole kellelgi ju informatsiooni, mille põhjal selliselt üles ehitatud Riigikogu otsuse eel-

nõu üldse vastu võetakse. Nõukogu otsus puudus eelmisel korral ja see puudub ka täna siin saalis. Kas te võtaksite vaheaja ja annaksite meile materjali, mida on iga Riigikogu liige kohustatud lugema, enne kui ta otsuse teeb?

Esimees Ene Ergma

Kas ma võin uuesti selle teema juurde tagasi tulla? Te küsite minu käest seda nii, nagu see oleks protseduuriline küsimus. Aga see ei ole protseduuriline küsimus. Ma palun, saage ometi aru, mis on protseduuriline küsimus ja mis on sisuline küsimus! Ma ütlesin teile, et kindlasti on riigikaitsekomisjon valmis teiega kõigist nendest asjadest rääkima. Juhataja ei saa öelda, kas ÜRO on selleks mandaadi andnud või ei. Riigikaitsekomisjonis on teil esimese ja teise lugemise vahel võimalik need vastused saada. Aga kui me vaatame, mis on protseduuriline küsimus, siis protseduuriline küsimus see ei ole. Me võime lõpmatuseni vaielda. Kui ma ka võtan vaheaja, ega ma siis ei saa teile seda dokumenti ju ÜRO-st siia tuua. (Naer.) Või pean ma ÜRO-sse minema? Hea kolleeg, saage aru, ma pakun teile võimalust sisulist küsimust väga tõsiselt arutada. See on minu meelest väga tõsine küsimus ja teil on õigus seda arutada, aga ei ole vaja praegu rääkida, et see on protseduuriline küsimus. See ei ole protseduuriline küsimus. Riigikogu istungi juhataja neid küsimusi lahendada ei saa. Ma saan aru, et see on teil juba viies küsimus. Palun!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud Ene Ergma! Me täna hommikul rääkisime sel teemal. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonis oli riigikaitsekomisjoni esimees, kes ütles, et tal on olemas need materjalid, millega peaksid tutvuma kõik Riigikogu liikmed. Euroopa Liidu Nõukogu otsus on alusdokument, mille alusel Riigikogu saab üldse sellist otsuse eelnõu koostada. Mul on palve, jagage need materjalid ka Riigikogu liikmetele. See on teie kohustus. Kodukorras on ette nähtud, et Riigikogu juhatus peab andma Riigikogu liikmetele materjale eelnõude kohta.

Esimees Ene Ergma

Vabandust! Juhatus ei tegele sellega, et vaataks ja kontrolliks, mida iga komisjon teeb.

Siis me peaksime ainult sellega tegelemagi. Kui härra Raidma ütles, et need dokumendid on olemas, siis meil on võimalik esimese ja teise lugemise vahel nendega tutvuda. Aga, head kolleegid, läheme edasi. Ma palun, et küsimused, mida te esitate, oleksid protseduurilised küsimused! See ei olnud protseduuriline küsimus. Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud Ene Ergma! Mul on protseduuriline küsimus. Kui me räägime rahvusvahelistest sõjalistest operatsioonidest, siis rahvusvahelise sõjalise koostöö seaduses on ära märgitud, millised on need rakendusaktid, mis tuleb vastu võtta peale seda, kui Riigikogu võtab otsuse vastu. Miks neid rakendusakte ei ole otsuse eelnõuga seotud? Millise seaduse alusel ei ole te neid sellele otsuse eelnõule lisanud?

Esimees Ene Ergma

Hea kolleeg Inara Luigas! Riigikogu juhatuse ei lisa mingisuguseid rakendusakte. Seda teeb valitsus või praegusel juhul oleks seda võinud teha riigikaitsekomisjon. Aga selle arutamine toimub komisjonis, see ei ole protseduuriküsimus. Tulen jälle selle juurde, et see ei ole protseduuriline küsimus. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Mul on protseduuriline küsimus. Kui komisjon langetas otsuse tuua eelnõu täiskogu ette, siis olid ka meil kehtivate seaduste järgi vajalikud otsused Euroopa tasemel veel tegemata. Kas komisjon rikkus kodukorda, kui ta langetas oma otsuse varem, kui ta oleks saanud seda teha või see oleks põhjendatud olnud, ning pani Riigikogu täiskogu sellega fakti ette? Ma jätan puudutamata küsimuse, kas Vabariigi Valitsusel oli sünnis see eelnõu nii kiiresti siia saata.

Esimees Ene Ergma

Hea kolleeg Eiki Nestor! See ei ole muidugi protseduuriline küsimus. Komisjon tegi ettepaneku võtta see eelnõu arutelule ja meie ju usaldame komisjone. Vabandust, aga me ei tegele sellega, et vaatame, mis seal eelnõus kirjas on ja kas kõik on ikka olemas. Me usaldame komisjoni. See, kas komisjoni teguviis

oli õigustatud või ei, ei ole protseduuriline küsimus. Vabandage, see ei ole küsimus, mida lahendab juhatus. Palun, Eiki!

Eiki Nestor

Mul on ka teine protseduuriline küsimus. Arvestades, et selle otsuse tagajärjed võivad tegelikult olla väga tõsised ja me ei tohi siin mitte mingil juhul protseduurireegleid rikkuda, on võib-olla olukorra lahendamiseks parem, kui valitsus võtab eelnõu menetlusest tagasi, mis on neile loomulikult ebameeldiv, ja esitab uuesti siis, kui nad soovivad. Riigikogu võib selle eelnõu esimesel lugemisel ka tagasi lükata, mis oleks valitsusele veelgi ebameeldivam. See on protseduuriline küsimus.

Esimees Ene Ergma

Jah, see on protseduuriline küsimus. Nagu ma olen öelnud, me võime selle otsuse tagasi lükata, kui me hakkame seda eelnõu hääletama. Palun, kolleeg Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Mul on kaheosaline küsimus, millele ma soovin vastust. Esiteks, kas ma saan õigesti aru, et Riigikogu juhatuse ei saa kontrollida seda, milliseid lisadokumente Riigikogu liikmed eelnõude ettevalmistamisel ja enda targaks tegemisel loevad ja mida nad ei loe, kas nad loevad neid internetis või paberilt ja kas nad saavad neid dokumente komisjoni aruteludelt või kuskilt mujalt? See oli küsimuse esimene pool. Teine pool on aga selline. Kas te olete päri sellega, et kõiki parandusi, mida on vaja selles eelnõus teha, on võimalik teha esimese ja teise lugemise vahel, neid on võimalik teha komisjoni arutelu käigus ja jõuda lõpuks lõppotsuseni, mis on aus, ilus ja ilma vigadeta?

Esimees Ene Ergma

Hea kolleeg Kaia Iva! Ma juba ütlesin, et oli jumala õige, et kolleeg Inara Luigas osutas sellele näpukale (vabandust, et ma sellist sõna kasutan). See ebatäpsus tuli kindlasti parandada, aga seda on võimalik teha esimese ja teise lugemise vahel. Muidugi, Riigikogu juhatuse ei tegele sellega, et kontrollida, mida Riigikogu liikmed tahavad teada ühest või teisest seaduseelnõust, aga me teame, et kui parlamendi liikmed on teemast huvitatud, siis võivad nad isegi sel juhul, kui nad ei ole komisjoni liik-

med, minna selle komisjoni istungitele ja aruteludel osaleda. Ma arvan, et siin võib iga Riigikogu liige kaastööd teha. Nüüd annan ma võimaluse esitada veel kolm protseduurilist küsimust, aga siis me läheme edasi. Minu arusaam sellest, mis on protseduuriline küsimus, erineb natuke just kolleeg Inara Luigase omast. Ma ütlen veel üks kord, et kui teile tundub, et see otsuse eelnõu on halb, siis on alati võimalik vastu hääletada ja eelnõu tagasi lükata. Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Austatud Ene Ergma! Kui kogu seda asja kokku võtta, siis on tegelikult ikkagi päris hale vaadata, mis siia Riigikogu saali on toodud: kaks täielikku praakeelnõu, millest Riigikogu liige peab läbi närima. Seletuskirjas on öeldud, et Riigikogu saab otsuse teha õigusliku aluse olemasolu korral. Eile ei olnud meil võimalik Euroopa Liidu Nõukogu otsusega tutvuda, hoolimata sellest, et me seda küsisime. Järelikult, kui me läheme otsuse eelnõu menetlemisega edasi, siis on see poolik töö. Kas te saate aru, et ühel parlamentaarse vabariigi parlamendil ei ole väärikas nii käituda?

Esimees Ene Ergma

Asi on selles, et me võime sellega edasi minna esimese ja teise lugemise vahel. Siis me lahendame kõik need küsimused ära. Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud Riigikogu esimees! Ma olen tundnud ühte spiikrit, kes oleks juba 20 minutit tagasi öelnud, et meie kodu- ja töökorra seaduses ei ole sellist asja nagu protseduuriline küsimus üldse olemas.

Esimees Ene Ergma

Miks ei ole?

Mihhail Stalnuhhin

Kui oleks aega, siis ma loeksin teile ette Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 74 "Protestid ja küsimused istungi läbiviimise korra kohta". Seal on kindlalt paika pandud, kuidas kogu see asi toimub. Mõnikord läheb see vaidlus tõesti pikaks, aga täna see kõik küll

põhjendatud ei ole. Ma ei saa aru, mis toimub. Miks te seda üldse lubate?

Esimees Ene Ergma

Hea kolleeg Mihhail Stalnuhhin! Eks ma pean ikka mõningaid asju lubama, et inimesed natuke maha rahuneksid. Selles on teil jumala õigus, et need ei ole protseduurilised küsimused. Ma luban veel ühe küsimuse, kui see on protseduuriline küsimus, Lauri Vahtre. Kui ei ole, siis ma olen nõus Mihhail Stalnuhhiniga. Ei ole. Selge.

Hea kolleeg Inara Luigas, me jätkame nüüd tööd oma päevakorra punktidega. Ma palun kõnepulti kolleeg Kadri Simsoni Keskerakonna fraktsiooni esindajana!

Kadri Simson

Lugupeetud kolleegid! Hea Riigikogu esimees! Ma olen nõus sellega, et Riigikogu ei peaks otsust, kas saata oma kaitsevälalased välissmissioonile, vastu võtma sellisel viisil, et kui minister on siin kõnetoolis ja vastab küsimustele, siis on saalis vaid mõni neist rahvasaadikutest, kes kavatsevad eelnõu poolt hääletada ehk võtta endale vastutuse Eesti kaitsevälalaste missioonil olemise eest. Seda otsust ei tohiks vastu võtta ka nii, et seletuskiri, mis selle otsuse eelnõu juurde käib, on tõeline käkk.

Aga teisest küljest on see protseduur, mille alusel Euroopa Liit ja liikmesriigid oma kaitsevälalasi Kesk-Aafrikasse saadavad, iga päev pidevas muutumises. Tegelikult ei olnud riigikaitsekomisjonil varem võimalik lisadagi materjalide hulka neid dokumente, mis said valmis alles sellel nädalal. Nii et tõenäoliselt peame leppima sellega, et esimese ja teise lugemise vahel tuleb erinevaid otsuseid ja tuleb juurde ka mitmeid riike, kes ühel või teisel viisil Kesk-Aafrika Vabariigi kriisi lahendamises kaasa löövad.

Eelkõige peaksime seda otsust tehes mõtlema Eesti huvidele ja sellele, millistele tingimustele peab vastama välissmissioon, kuhu Eesti kaitsevälalased saadetakse. Ma arvan, et esimene tingimus, mis peab olema täidetud, on see, et ohus peab olema Eesti riiklik julgeolek. Eile kuulsime kaitseministrilt, et me tema arvates siis, kui saadame 55 Eesti kaitsevälalast Kesk-Aafrika Vabariiki, kaitseme Eesti huvisid. Mina seda nii selgelt ei arva. Kindlasti ei

taga see, et 55 meie kaitseväelast lähevad Vähi pöörijoonest kaugele lõuna poole, seda, et edaspidi on meil telefoniõigus ja me saame võimaliku kriisi ajal helistada ühele või teisele Euroopa suurriigi juhile ja kutsuda selle riigi vägesid niisama kiiresti siia. Pigem ei ole meie Kesk-Aafrika Vabariiki minek seotud riiklike julgeolekuohtude minimeerimisega.

Teine tingimus, mis peab välismissiooni puhul olema täidetud, on see, et meil peab olema selge eesmärk, mille need 55 kaitseväelast nelja kuu jooksul Kesk-Aafrika Vabariigis saavutavad. Eile ütles Reinsalu, et meie eesmärk on anda Aafrika Liidu juhitavale missioonile üle stabiilne julgeolekukeskkond. Kas me tõesti tõsiselt arvame, et need 55 kaitseväelast saavad nelja kuu pärast lahkuda, andes Kesk-Aafrika Vabariigis, mille territoorium on niisama suur kui Prantsusmaal, üle stabiilse julgeolekukeskkonna? Pigem ei.

Kolmandaks peame meie, otsustajad, selgelt ja läbipaistvalt hindama võimalikke riske ja kulusid. Selle missiooni kulud on 2,7 miljonit eurot. See summa on märksa suurem, kui seni maani on välismissioonidele kulutatud. Ruskareegel on olnud see, et üks missioonil olev sõdur maksab aastas miljon krooni. See Aafrikasse minek on mitu korda kallim. Ka sealsed riskid on meile täiesti tundmatud: võimalikud haigused ja ohud meeste vaimule. Lõhkekehad ei kujuta seal endast võib-olla mitte nii suurt ohtu, samuti ei ole seal suurt ohtu kohata hästi relvastatud ja meie vastu suunatud vägesid.

Neljas tingimus, millele missioon peab vastama, on see, et meie inimesed peavad missioonile minekut toetama. Kas me saame väita, et, jah, Eesti maksumaksjad mõistavad, miks me saadame oma kaitsevälased Kesk-Aafrika Vabariiki? Ma ei ole selles nii kindel.

Viies tingimus on kindlasti see, et enne kui me saadame oma kaitsevälased välismissioonile, peab sellele olemas olema selge rahvusvaheline tugi. Kesk-Aafrika Vabariigi missiooniga on olukord selles mõttes muidugi väga palju parem, kui olid omal ajal lood otsusega saata Eesti väed Iraaki. Praegu on olemas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon. Ka Euroopa Liidu välisministrid tegid just äsja, sel nädalal, otsuse, et luuakse EUFOR RCA, mis koosneb 500 kaitsevälasest. Samuti on Kesk-Aafrika Vabariigi ajutine president esitanud abipalve.

Palun kolm minutit lisaaega!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit, palun!

Kadri Simson

Aga mis puudub? Hoolimata kõigest sellest on väga suured ja olulised NATO ja Euroopa Liidu liikmesriigid teatanud, et nemad oma mehi Aafrika pinnale ei saada. Oma jalaväe saatmise Kesk-Aafrika Vabariiki on välistanud Saksamaa ja Suurbritannia. Kuigi minister rääkis eile Itaaliast, ei ole mina mingitest Riigikogu liikmele kättesaadavatest andmetest aru saanud, et Itaalia oma mehi sinna saadaks. Nii et me oleme ka selles küsimuses jälle pühamad kui paavst ise. Mitmed meist sõjalise jõu poolest palju võimekamad riigid on otsustanud kõrvale jääda või panustada kaudselt. Tuleb silmas pidada, et endine emamaa Prantsusmaa suudaks seda probleemi lahendada ilmselt vägagi palju jõulisemalt kui praeguse 1600 kaitsevälasega. Sellele on tähelepanu juhtinud ka ÜRO peasekretär Ban Ki-moon, kes on palunud Prantsusmaal oma panust suurendada. See võiks meilegi olla mõtlemiskoht.

Ma enne rääkisin, et kui me saadame oma mehed tundmatule maale, siis on ka sealsed ohud meile tundmatud. Minister jäi väga ebamääraseks selles suhtes, milline on Eesti kaitsevälaste õigus sekkuda. Me oleme näinud uudistest, et prantslased, kes praegu täidavad neidsamu ülesandeid, mida Eesti kaitsevälased tõenäoliselt täitma hakkavad, ei saa sekku da kohalike inimeste omavahelisse arveteklaarimisse. Prantsuse sõdurid on saanud teha hoiatuslaske, aga ei ole saanud ära hoida kohalike inimeste mõrvu. Selline olukord võib kaasa tuua selle, et nelja kuu pärast jõuab Eestisse tagasi päris mitu murtud vaimu.

Lõpetuseks. See missioon meil nelja kuu pärast ei lõpe. Nagu on öelnud mitmed eksperdid, kui minnakse ühte riiki rahu ja stabiilsust tagama, siis jäädakse selle riigi eest vastutama senimaani, kuni see eesmärk on saavutatud. Kui me seda nelja kuuga ei tee, siis me vastutame selle riigi eest edasi. Ilmselt mitte nii suurel määral nagu omaaegne emamaa Prantsusmaa, aga kui me oleme kord sinna läinud, siis ei ole välja tulla enam nii kerge.

Kõiki neid argumente peaks põhjalikult kaaluma, enne kui hääletatakse kas poolt või

vastu. Ma tunnistan, et on olemas nii poolt- kui ka vastuargumente. Minu arvates on vastuargumente enam kui pooltargumente. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kadri Simson! Palun kõnepulti kolleeg Lauri Vahtre Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindajana!

Lauri Vahtre

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Me arutame täna tõepoolest rasket küsimust. Ma nõustun eelkõnelejaga päris mitmes punktis, kaasa arvatud selles, et meie otsuse ühe- või teistsugusele lahendile on nii poolt- kui ka vastuväiteid. Minu kõrvu on vastuväidetest ulatunud näiteks sellised, et tegemist on lihtsalt ülearu ohtliku ja koleda kohaga, kus võib minna suurteks tapatalguteks. On väidetud, tõsi küll, pigem netikommentaariumides, et meie poisse saadetakse sinna aafriklasti tapma. Kõige rohkem on kuulda olnud vastuväidet, et sellel, kas meie sinna oma 55 meest saadame või ei, ei ole tegelikult tähtsust ja sellest ei sõltu Kesk-Aafrika Vabariigi stabiilsus.

Vaatame nüüd neid vastuväiteid lähemalt. Esimene vastuväide on õige kentsakas. Me ei räägiks missioonist sellisesse riiki, kus ei ole ohtlik. Me ei aruta siin küsimust, kas saata oma sõjalist missiooni näiteks Rootsi, kuigi tõenäoliselt ei ole hirmu, et sealt tuleks tagasi mitu murtud vaimu. Nii et sel kombel arutleda nagu ei saa.

Teiseks, loomulikult ei kavatse keegi minna aafriklasti tapma, vaid ikka tapmist ära hoidma. Me kõneleme riskist ja sellest, et hiljem tuleb võib-olla vastutada iseenda ja teiste inimeste ees oma otsuse pärast, juhul kui see tekitab meie poistele kahju. Aga on olemas ka teistpidine võimalus: me peame vastutama selle eest, kui me kaitsevaelasi sinna appi ei saada ning muudame ennast seega kaudseks kaas-süüdlaseks võib-olla tuhandete tapetute ja vägistatute eest, keda me oleksime võinud aidata.

Lõpuks see, et meie missioonil ei ole tege-likku mõju. See võib olla kõige sügavmõtte- lisem vastuargument. Ma mõtlesin selle üle põhjalikult järele. Mulle meenus Hiina muinasjutt 20 vanamehest, kes said turul kokku ja kellele väga meeldis omavahel juttu ajada. Nad otsustasid nädala pärast uuesti kokku tulla ja igaüks pidi siis teekannutäie viina kaasa

võtma. Edasi keskendus muinasjutt ühele vanamehele, kelle nimi oli, ütleme, Lin Bin. Ta läks koju ja mõtles, et, oot-oot, kui 20 kannu viina valatakse kõik ühte potti kokku, siis ei ole ju aru saada, kui tema on kannu veega täitnud, vahet pole. Ta võttiski viina asemel vett. Said vanamehed kokku, valasid kõik 20 kannutäit ühte potti ja hakkasid koos jooma. Selgus, et see oligi puhas vesi, mida nad jõid. See, mida meile siin soovitatakse, on tegelikult riiklikul tasemel rehepaplus: ah, mis me sinna oma nina topime, ega meie kohalolek nangunii midagi ei muuda! Meie kohalolek on täpselt see Lin Bini kannutäis viina. Sellest üksinda tõepoolest midagi suurt ei olene. Aga kui meie niimoodi mõtleme, kui kõik niimoodi mõtle- vad või kui meie riik omandab harjumuse niimoodi mõelda, siis tasutakse meile samaga. See on juba aga tõsisem küsimus.

Nii et me täna ei otsusta (see otsus ei ole küll mitte lõplik, aga siiski põhimõtteline) mitte seda küsimust, kas me tahame Kesk-Aafrika Vabariiki minna. Muidugi ei taha, kõik oleksid õnnelikud, kui sellist olukorda seal ei oleks. Küsimus on selles, kas me peame või peaksime seda tegema. Eelkõneleja lõpetas sellega, et kui me läheme appi, siis me jääme vastutama selle eest, mis sellest riigist hiljem saab. Mina ütlen, et vabandage väga, aga kui me ei lähe appi, siis me jääme samavõrd või veelgi enam vastutama selle eest, mis sellest riigist saab. Otsus on südametunnistuse küsi- mus. Ma tänan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Lauri Vahtre! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Ku- na Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioo- nilt on tulnud ettepanek eelnõu 583 esimesel lugemisel tagasi lükata, siis ... Vabandust, kol- leeg Jevgeni Ossinovski! Minu teada Sotsiaal- demokraatliku Erakonna fraktsioon juba esi- nes. Protseduuriline küsimus, palun!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Te oleksite võinud lause lõpetada. Mul on protseduuriline küsimus. Siin oli sega- dus seletuskirjadega. Selles seletuskirjas, mis on praegu meile esitatud, eelnõu 583 esime- seks lugemiseks esitatud seletuskirjas, on sel- lest missioonist väga vähe räägitud, küll aga on viidatud Vabariigi Valitsuse esitatud Riigi-

kogu otsuse 583 seletuskirjale, mis on palju põhjalikum. Missuguses ulatuses kehtib see esialgne seletuskiri, mille valitsus esitas? Seda on vaja teada selleks, et me teaksime, kuidas hääletada.

Esimees Ene Ergma

Tänase arutelu aluseks on see seletuskiri, mille on esitanud riigikaitsekomisjon Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse juurde. Me peame läbi hääletama Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni soovi lükata eelnõu 583 tagasi.

Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepaneku lükata esimesel lugemisel tagasi eelnõu 583. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 25 ja vastu 52 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Määrán eelnõu 583 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 17. veebruari kell 10.30. Eelnõu 583 esimene lugemine on lõpetatud.

2. Riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (542 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu 542 esimene lugemine. Palun kõnepultil Riigikogu liikme Mailis Repsil!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu esinaine! Head kolleegid, Riigikogu liikmed! Me pidime seda eelnõu menetlema eile. Neile, kellel on vahepeal tingimata vaja istungisaalist ära minna, tuletan lihtsalt meelde, et kolmapäevase päevakorra punktide arutelu juurde me varsti jõuame.

Hetkel arutame aga riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu 542. Tege mist on eelnõu esimese lugemisega. Seega tutvustan teile eelnõu eesmärgi ja sisu.

Eestis kehtivate peretoetuste eesmärk (see on lausa seaduses välja toodud) on osaliselt hüvitada peredele laste hooldamise, kasvata mise ja õppimisega seotud kulutusi. Eesti vanemahüvitis ja sünnitoetused on mõeldud

väikelapsele, lapse kasvades väheneb riigi toetus perele drastiliselt. Mitmedki lastevanemad on selle rohkem kui kümne aasta jooksul, mil vanemahüvitis on kehtinud, saanud üllatuse osaliseks, sest vanemahüvitis on praeguses mõistes olnud võimalik saada mitme tuhande euro väärtuses, aga pärast selle maksmise lõppemist saadakse lapsetoetust vaid 19 eurot, kui see summa eurodesse ümber arvutada.

Kehtiv universaalne lapsetoetus on ammu ajale jalgu jäänud, esimese lapse toetust tõsteti viimati kümme aastat tagasi. Lihtsalt meeldetuletuseks ütlen, et selle kümne aasta jooksul on tarbijahinnaindeks kasvanud 50,7%, sh toiduainete hinnad 61,6% ja eluasemekulud on suurenenud 2,1 korda ehk enam kui kaks korda. Käesoleva aasta alguses Statistikaameti avaldatud laste heaolu teemalistest artiklikogumikest selgub, et 2011. aastal elas 17% Eesti lastest suhtelises vaesuses ja 9,5% ehk pea-aegu 10% absoluutses vaesuses.

Möödunud aasta kolmandas kvartalis oli Eestis pere esimesi lapsi 157 725, teisi lapsi 69 298 ning kolmandaid ja enamaid lapsi vaid 16 373. Valitsuse senine poliitika on parandanud eeskätt just pere kolmanda lapse ja järgmiste laste olukorda. Nagu te juba aru saite, moodustavad need lapsed kõikidest lastest aga vaid 6,7% ehk kogu lapsetoetuste tõstmise arutelu ja kogu see poliitika on puudutanud vaid alla 7% lastest. Vaesus mõjutab lubamatult suure hulga laste igapäevast toimetulekut.

Üle-eelmisel aastal algatasid koalitsiooni-erakonnad uue peretoetuse liigi – vajaduspõhise peretoetuse. Kahjuks on selgunud, et kuna see on nii väike, siis ei täida see oma eesmärki. 9,59 euro suurune toetus ei aita tõepoolest enamikul vaesuses elavatel perekondadel paremini hakkama saada. Selle toetuse kehtestamisega suurenes kohalike omavalitsuste sotsiaaltöötajate töökoormus ja vastutus toetuste administ reerimise eest. Paljud pered on sellest toetusest loobunud.

Keskerakonna fraktsiooni algatatud riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu eesmärk on toetada lastega perede toimetulekut. Lisaks on seaduseelnõu eesmärk aidata kaasa sündimuse suurenemisele Eestis. Suurim takistus laste saamisel on just nimelt pere mure majandusliku toimetuleku ehk homse päeva pärast. Võitlus pikaajase negatiivse iibe vastu peab aga olema meie riigi selge prioriteet.

Mida riik teha saab? Eelkõige saab riik alustada sellest, mida me praegu pakume: tuleb kindlustada suuremad lapsetoetused ja nii tagada perede heaolu.

Meie eelnõu näeb ette kolmeetapilist lapsetoetuste tõusu. Me oleme lähtunud praegusest üsnagi tagasihoidlikust majandusolukorrast ning näinud just seetõttu koalitsioonile ette täiesti arusaadava, mõistliku ning meie majanduskeskkonnas kättesaadava süsteemi. Esiteks, 2015. aasta 1. jaanuaril tõuseb meie plaani kohaselt pere teise lapse kohta makstav lapsetoetus kuuekordse lapsetoetuse määraneni ehk praeguselt 19 eurolt ja 18 sendilt 57 eurole ja 54 sendile. Selle muudatuse mõju 2015. aasta eelarvele on 31,9 miljonit eurot. Teiseks, 2016. aasta 1. jaanuaril peaks pere esimese lapse kohta makstav lapsetoetus tõusma neljakordse lapsetoetuse määraneni ehk praeguselt 19,18 eurolt 38,36 eurole. Selle muudatuse mõju riigieelarvele on sarnane – 36,3 miljonit eurot. Kolmandaks, 2017. aasta 1. jaanuaril peaks pere esimese lapse kohta makstav lapsetoetus tõusma kuuekordse lapsetoetuse määraneni, mis on 57,54 eurot. Selle muudatuse mõju riigieelarvele – meenutan, 2017. aasta eelarvele – on 36,3 miljonit eurot. Seadusmuudatus suurendab riigieelarve kulusid, kuid neid kulusid on võimalik arvestada etapiviisiliselt 2015., 2016. ja 2017. aasta riigieelarve koostamisel. Loomulikult on meil kõigil lootus, et näeme majanduskasvu tõttu suurenenud riigieelarve tulusid ning küsimus on siinkohal vaid prioriteetides. Kuid kui vaadata üldisi juhtivaid valdkondlikke dokumente, siis on selge, et miski ei saa olla olulisem kui meie tulevik ja lapsed.

Head kolleegid, sellise etapiviisilise lapsetoetuse kohta ei saa keegi öelda, et seda kehtestada ei ole võimalik, see ei arvesta majanduskasvu või reaalselt olukorda. Kauges perspektiivis on see hädavajalik, sest kindlasti ei taha me 2017. aasta riigieelarve vastuvõtmisel tunnustada, et lapsetoetus on endiselt 19 eurot. Loodan südamest, et meil kõigil jätkub soovi ja tahet eelnõu konstruktiivseks aruteluks, sest Eesti perede ja laste hea käekäik peaks olema ju meie kõigi südameasi.

Lubage lõpetuseks viidata tutvustatava eelnõu 542, riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu arutelule Vabariigi Valitsuses. Kindlasti saab ka sotsiaalkomisjoni ette-

kandja sellest rääkida. Vabariigi Valitsus on saatnud sotsiaalkomisjonile üsna mitu huvitava põhjendust, miks valitsus on ettevaatlik lapsetoetuste etapiviisilise tõusuga. Sotsiaalministeerium on otsustanud, et tehakse alushariduse ja lapsehoiuteenuste mõjude analüüs. Selle eesmärk on uurida riiklike peretoetuste, elatisabi ja laste eest saadava täiendava tulumaksuvabastuse, vanemahüvitise ning alushariduse ja lapsehoiuteenuse mõju laste ja lastega leibkondade vaesusele. Nimelt on Sotsiaalministeerium, hoolimata sellest, et esimese ja teise lapse toetus on ju lausa kümme aastat olnud muutmata, otsustanud, et 2014. aasta jooksul katsub ministeerium ühe analüüsi valmis saada. Siis tehakse ka otsus, kas ja millisel määral peaks lapsetoetusi Eesti Vabariigis tõstma ja kas neid üldse sellisel kujul vaja on. Ma loodan siiralt, et Vabariigi Valitsuse põhjendusi eelnõu tagasilükkamiseks ei võeta tõsiselt ja enamik Riigikogu liikmetest saab aru, et 19 euro piisavust ei ole vaja uurida. Loodan, et teile on selge, et see ei ole piisav lapsetoetus, mis aitaks, nagu ma ütlesin, seadusest tulenevalt osaliselt hüvitada lapse hooldamise, kasvatamise ja õppimisega seotud kulutusi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mailis Repts! Teile on küsimusi. Kolleeg Priit Toobal.

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Hea fraktsioonikaaslane! Lapsetoetuste küsimus on kindlasti mõnevõrra laiem kui üksnes see eelnõu, mille meie fraktsioon on menetlusse andnud. Sa ütlesid ka need arvud, kui paljud lapsed elavad vaesuses ja süvavaesuses. Teame ju, et olukord on nii hull, et paljudes peredes on lapsed lausa näljas ja kannatavad tühja kõhutu. Me oleme teinud ettepanekuid seda küsimust komplekssemalt lahendada. Näiteks oleme soovinud, et tasuta toitu saaksid lapsed gümnaasiumi lõpuni ja ka lasteaias viimases ehk kooliks ettevalmistavas osas. Selle kompleksse lahenduse alla kuuluvad ka ringiraha ja suvelaagrid. Alati on valitsuse seisukoht olnud, et nad töötavad välja kompleksse lahenduse. Kas sinu arvates see eelnõu lahendab need küsimused ära või peame edaspidigi tegelema tasuta koolitoidu, suvelaagrite, ringiraha küsimusega jne?

Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Ma usun, et enamik Riigikogu liikmeid ja ka avalikkus, saades järjekordselt kinnitust nendele väga tõsiselt võetavatele arvudele laste suhtelise ja absoluutse vaesuse kohta, küsivad, mida siis teha. Me oleme 20 aastat vabad olnud. Me oleme praegu veel ametis oleva peaministri sõnul statistika poolest absoluutselt kõigile eeskujuks. Kogu Euroopa käib meie jälgedes, sest me oleme väga paljudes asjades üliandekad. Siiski tekib inimestel küsimusi. Ma usun, et kui Eestis oleks kolm last näljas, siis ka seda oleks liiga palju, kindlasti oleks ka 3000 absoluutse vaesuses elavat last liiga palju, aga kui meil on 30 000 absoluutse vaesuses elavat last, siis seda on absurdelt palju. Siin ei ole küsimus enam selles, et kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötaja ei märka või mõni meede, näiteks lapsetoetus, ei jõua abivajaja kätte. Siin on küsimus selles, et puudub riiklik poliitika ja tahtmine teemaga tegelda. Mida siis absoluutse vaesuses elavate laste juures tuleb märgata? Need on lapsed, kes ei saa piisavalt süüa ja kelle elukeskkond ei ole normaalne. Selle talvel jooksul on toodud fakte, et meil ei ole mitte kümnete ega sadade, vaid tuhandete laste kasvukeskkond külm, niiske, rõske ja tervisele väga ohtlik. Mis on need meetmed? Loomulikult ei ole lapsetoetus ainus meede, siin on väga palju muid abinõusid, aga lapsetoetus on üks oluline meede. Kui me tahame jälle Euroopat eeskujuks võtta, siis peame meeles pidama, et Euroopas peetakse lapsetoetust väga oluliseks. Meil ei ole mõtet ennast lohutada sellega, et Lätis on laste vaesuse näitaja veel kehvem, või otsida Ida-Euroopast veel mõni riik, kus ka päris mitu tuhat last elab vaesuses. Meil tuleb vaadata neid riike, kes on meile sotsiaalpoliitikas, hariduspoliitikas ja väga paljudes muudes valdkondades eeskujuks, kelle järgi me joondume, aga ka kelle vigadest me õpime ja kelle vigu püüame kindlasti vältida. Nendes riikides pakuvad toetused üsnagi tugevaid sotsiaalseid garantiisid. Põhjus on väga selge: seal püütakse vältida olukorda, kus lapse sündides kukub pere allapoole vaesuspiiri. Eestis on see kahjuks tõsiasi. Loomulikult tuleb siia lisada meie tahtmatus tegelda üksikvanemateemaga. Meil ei ole astunud ühtegi sammu selles suunas, et riik võtaks elatise maksmise enda peale. Meil ei ole astunud ühtegi sammu, et tugevdada laste

tervishoiugarantiisid, et tekiks midagi sellist, nagu omal ajal oli pediaatrite süsteem. Perearstide süsteem ei garanteeri iga lapse tervisekontrolli. Meil ei ole olnud tahtmist tõsiselt võetavalt tegelda laste toitlustamisega. Jah, tõepoolest, meil on tasuta koolitoit, aga tasuta toitu ei pakuta lasteaias ega gümnaasiumis. Samuti tuleb tagada võimalused laste toitlustamiseks suvekuudel. Nii et siin on väga palju küsimusi. Absoluutsest vaesusest järgmine aste on üldine vaesus. Selle puhul lähevad arvud veel suuremaks ning sinna juurde tulevad huvihariduse ja laste üldise arendamise küsimused ning muud aspektid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud ettekandja! Sa ütlesid, et ega sotsiaaltöötaja ei jõua iga vaesuses elava lapse juurde. Aga isegi kui ta jõuab, siis see vajaduspõhine toetus on nagu naljanumber. Seda kasutab ju ainult iga kümnes. Sa ütlesid siin arve, kui paljud lapsed elavad vaesuses. Kui 30 000-st vaesuses elavast lapsest kasutab seda toetust 3000, siis on seda liiga vähe. Mis sa arvad, mis on need põhjused, miks lapsevanem seda 9 eurot lapse kohta küsima ei lähe?

Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Õnneks ei ole meil enam vaja toetuda ainult ühe või teise inimese arvamusele, sest ajakirjandus on teinud küsitlusi – uuringuid riik kahjuks küll teinud ei ole –, miks on vajaduspõhine lapsetoetus nii visalt rakendunud. Esiteks, selle suurus on 9 eurot. Mida peab pere selle saamiseks aga tegema? Kõigepealt tuleb minna sotsiaaltöötaja juurde, kusjuures ühistranspordiühendus väljaspool keskusi on üldjuhul väga kehv. Sinna tuleb minna koos dokumentidega ja tõestada, et ollakse piisavalt vaene selleks, et vajaduspõhise toetuse saada. Absoluutse vaesuses elavad pered on tihti apaatsed, nad on käega löönud ja arvavad, et niikuinii keegi neile appi ei tule. Kui tegemist ei ole toetusega, mis aitab tõepoolest seda last ja perekonda iga kuu toetada, vaid selle saamiseks peab esitama mingi taotluse, siis väga paljud pered loobuvad sellest. Teiseks, ka ajakirjanduses on räägitud, et on peresid, kes elavad üsna selgelt vaesuses, aga

kelle sissetulek ületab mõne euroga seda piiri, mis on kehtestatud toetuse saamiseks, ja kes seetõttu seda toetust ei saa. Selline info liigub praegu väga kiiresti ja peletab omakorda toetuse vajajaid eemale. Riik ei ole teinud küllalt pingutusi, et inimestele süsteemi selgitada ja kuidagi seda protsessi lihtsustada. Kolmandaks, seda peetakse, ütleme, riigi suhtumise märgiks, kui pärast kogu tohutut reklaami ja jutukampaaniat tõstetakse toetust ainult 9 eurot.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Mailis Reps! Palun ettekandeks kõnepulti sotsiaalkomisjoni liikme Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Nii nagu eelkõneleja juba ütles, on Eesti Keskerakonna fraktsioon esitanud Riigikogu menetlusse riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu, millega soovitakse järk-järgult tõsta pere esimesele ja teisele lapsele makstavat universaalset lapsetoetust, mis on praegu 19,18 eurot kuus. Eelnõu koosneb kahest paragrahvist. Siin on ära toodud kuupäevad, milal siis lapsetoetus tõuseb.

Räägin teile nüüd komisjonis toimunud arutelust. Algatajate nimel tutvustas komisjonis eelnõu Yana Toom. Ta ütles algatuseks, et tegelikult tuli mõte eelnõu esitada siis, kui me istusime sotsiaaldemokraatide algatusel saalis ja arutasime pikalt lapsetoetuse probleeme. Eelnõu kujutab endast Keskerakonna kompromissi. Ta rõhutas, et probleem vajab ju lahendamist ja Keskerakonna eelnõu kohaselt tahtakse tõsta lapsetoetusi järk-järgult. Ta rõhutas ka seda, et vaid 7% lastest elab peres, kus on kolm või enam last. Nende laste toetus on küll tõusnud, kuid ühe ja kahe lapsega pered on jäetud vaeslapse ossa.

Komisjonis esitati küsimusi Sotsiaalministeeriumi ametnikule. Ta ütles, et toetab igati seda, et esimese ja teise lapse toetus tõuseks, aga samas heitis ette, miks ei ole toodud ära, kust see raha tuleb. Valitsuse esindaja selgitas, et nad peavad planeerima selle raha eelarvesse. Ta lubas, et rohelise raamatu analüüsi tulemusel valmistavad nad ette tervikkomplekti, kus on ette nähtud ka toetavad teenused. Teenused ja toetused peaksid käima käsikäes, nii et kui

vanemad peale vanemahüvitise maksmise lõppu tööle lähevad, siis ei jääks nad ainult seda pisikest lapsehooldustasu saama. Nagu eelkõneleja juba ütles, rõhutas valitsuse esindaja lahenduse kompleksisust ja protsessi pikaajalisust. Ta ütles, et ei piisa sellest, kui tõstetakse vaid ühte toetust. Kui tõstetakse ühte toetust, siis tuleb vaadata selle mõju näiteks toimetulekutoetusele. Ta ütles, et valitsus ei taha, et mingi teise toetuse tõstmise tõttu jääksid inimesed toimetulekutoetusest ilma.

Yana Toom tundis huvi, kas vahepealsed muudatused, mida toetas ka Sotsiaalministeerium ja mis puudutasid näiteks vajaduspõhise toetust, ei tuginenudki mingitele uuringutele. Vastuseks saime, et vajaduspõhine toetus on selline teema, ta on selline toimetulekutoetuse ... See lause jäi lõpetamata.

Seejärel tuli küsimus koalitsiooni liikmelt. Ta ütles, et me kõik oleme ju kursis, et vajaduspõhise peretoetuse rakendamine käivitus kohalikes omavalitsustes hästi vaevaliselt, ka põhjuseid me teame. Kui seda rohelist raamatut hakatakse varsti esitama, siis peaksid analüüsid olema kohalike omavalitsuste põhjal tehtud. Ta tundis huvi, kas valitsus on teinud mingeid järeldusi olemasoleva süsteemi muutmise kohta, kas on vaja tõsta vajaduspõhiste toetuste tasandit või teha taotluste esitamine inimestele kuidagi lihtsamaks, et see süsteem ikkagi täielikult käivituks. Kordan, et see oli küsimus koalitsiooni liikmelt. Siia lisati veel, et kümnendik prognoositud sihtgrupist on seda toetust taotlenud ja kui ainult kümnendik on seda teinud, siis see toetus vist ikkagi kõige paremini rakendunud ei ole. Vastuseks ütles valitsuse esindaja sama, mis on kirjas valitsuse seisukohas, et ka vajaduspõhised toetused on analüüsis läbi mängitud ja erinevate stsenaariumide alusel, näiteks nii, et kõik, kes saavad toimetulekutoetust, saaksid automaatselt ka seda toetust, või nii, et jääda leibkondade sissetulekuid kaaluma jne.

Seepeale tundis Yana Toom huvi, et kui sotsiaaldemokraadid teevad valmis eelnõu, siis see valitsusele ei sobi, kui keskerakondlased teevad valmis eelnõu, siis see ei sobi, ja argument on alati see, et valitsus töötab selle teema kallal. Ta küsis ka, kas meie eelnõusid võetakse selles töös ettepanekutena ja kas need arutatakse läbi. Valitsuse esindajalt saime vastuseks, et kogu eelnõu, mitte konkreetselt ainult

need summad, on analüüsis läbi mängitud. Nad on vaadanud, kui palju on peredes esimesi, teisi ja kolmandaid lapsi. Ta ütles ka seda, et toetuste määrad on tõesti ajast ja arust. Yana Toom selgitas oma küsimust ja lisas, et teatud seltskond istub koos ja arutab neid asju, aga samas ei kaasata opositsioonierakondi, kes on teinud selle teema kohta ettepanekuid. Vastuseks saime, et analüüsi ei tee poliitikud, vaid erapooletu Praxis. Niimoodi meie arutelu lõppes.

Komisjoni koosoleku lõpus tehti otsused. Me võtsime vastu otsused, et teeme esiteks ettepaneku saata eelnõu täiskogu päevakorda 11. veebruariks ja teiseks ettepaneku eelnõu tagasi lükata (selle poolt oli 5 komisjoni liiget, vastu 4, erapooletuks ei jäänud keegi). Ettekandjaks määrati Heljo Pikhof. Juhul kui esimene lugemine täiskogu saalis lõpetatakse, on meil ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 26. veebruar kell 17.15. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, hea ettekandja! Teile on küsimusi. Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea kolleeg! Seda vajaduspõhist toetust on hakatud kutsuma vaesuspõhiseks ja eks see nii olegi. Aga valitsus ei toeta kõne all olevat eelnõu ja märgib, et Sotsiaalministeeriumis koostatakse peredele mõeldud toetuste analüüsi, mille eesmärk on uurida riiklike peretoetuste mõju laste ja lastega perekondade vaesusele. Kas siit võib järeldada, et seni on ministeeriumi tasandil puudunud igasugune analüüs peretoetuste mõju kohta laste vaesusele? Mis sa arvad? Sa oled ju ka selle teemaga tegelnud.

Heljo Pikhof

Aitäh! Kõigepealt vajaduspõhisest peretoetusest. Sa ütlesid, et see on vaesuspõhine peretoetus, aga seda võiks veel nimetada riigieelarvepõhiseks peretoetuseks või riigieelarve võimaluste põhiseks peretoetuseks. Komisjonis on aegade jooksul olnud juttu sellest, kust tuli see 9 eurot, milliseid lapse vajadusi peaks see rahuldama, miks see summa nii väike on ja kas on tehtud mingeid uuringuid, mis näitavad, et see summa peaks olema just 9 eurot. Kui

rääkida uuringutest laiemalt, siis loomulikult on neid tehtud, aga meile tundub, et siin on pigem kasutusel venitamistaktika. Me võiksime vaadata Põhjamaade poole. Seal tehakse kõik selleks, et lastega pered ei vajuks vaesusesse, seal on suured lapsetoetused ja muud teenused, millest on ka täna siin juttu olnud, st kättesaadavad on lastehoiuteenus ja lasteaiakohad, koolis on terve hulk tasuta teenuseid jne. Kui rääkida lõunapoolsemate Euroopa riikide kogemustest, siis me näeme, kuhu on viinud välja vajaduspõhine lapsetoetus: sündide arv seal järjest kahaneb. Arvan, et üks põhjus, miks meil sünnib peredesse järjest vähem ka juba esimesi lapsi, on see, et riik lastega peredest piisavalt ei hooli.

Aseesimees Jüri Ratas

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, härra juhataja! Hea kolleeg Heljo! Sa oled pikka aega tegelnud üldse sotsiaalkomisjoni ja sh lapsetoetuste teemaga. Ma küsin üldisemalt. Kas teil on komisjonis olnud juttu praeguse teema arutelu juures või ka varem, et kui pärast seda 435 päeva, mille vältel makstakse vanemahüvitist, ei olda nõus märkimisväärselt suurendama lapsetoetust, kas siis riik on tulevikus, lähitulevikus eelkõige, valmis näiteks suurendama koolilõuna kompenseerimist? Või on riik valmis võtma mingid muud kulud enda kanda, näiteks hakata maksma ranitsatoetust, mida kunagi ka riigieelarvest rahastati? Kas midagi sellist on arutatud?

Heljo Pikhof

Kui eelnõusid on esitatud, siis on neid teemasid arutatud küll. Praegu ongi tekkinud kummaline olukord. Ma ei tea, kui paljud teist on lugenud professor Lauri Leppiku artiklit, mis ilmus eelmisel aastal. Ta kirjutas seal väga selgelt, et universaalsed toetused peaksid olema riigi teema ja vajaduspõhised kohaliku omavalitsuse oma. Aga meil hakkab järjest enam vastupidi kujunema. On terve hulk linnu, kes maksavad vapralt ranitsatoetust kooli alguse puhul, on ka selliseid valdu. On terve hulk linnu ja valdu, kes maksavad esimesse klassi minejatele toetust. Ma võin tuua näite Tartust, kus lepiti kokku, et s.a 1. septembrist hakatakse maksma kooli alguse stardiraha ehk

ranitsatoetust 50 eurot igale lapsele ja järgmise aasta 1. septembrist makstakse seda 1.–3. klassi minejatele ehk minnakse selle toetusega järk-järgult edasi. Tegelikult peaksid need olema riigi meetmed. Aga kui riik seda ei tee, siis hakkavad selliste teemadega tegelema kohalikud omavalitsused. Kui koolitoidu juurde tagasi tulla, siis loomulikult on see summa, mida riik panustab laste koolilõuna kompenseerimisse, ajale jalgu jäänud. Toiduainete hinnad on meil ju kiiresti kasvanud, aga millegipärast arvatakse, et lõuna hind on ikka üks ja seesama, või loodetakse, et portsud lähevad väiksemaks. Ei saagi sellest suhtumisest aru.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud kolleeg! Me teame kõik, et pere esimese lapse toetus tõusis viimati kümme aastat tagasi. Kui me aga räägime pere teisest lapsest, siis nende laste toetus tõusis veelgi rohkem aega tagasi. Kas komisjonis arutati seda, miks nii on juhtunud, kas selline oli poliitiline tahe või on põhjuseks olnud rahapuudus?

Heljo Pikhof

Kas ma sain õigesti aru, et te küsisite, miks ei taheta praegu lapsetoetust tõsta? Pere teise lapse toetus tõusis viimati 2002. ja esimese lapse toetus 2004. aastal. Kõik ei põhjenda ju komisjonis, miks nad otsustavad üht- või teistpidi. Aga eks meil ole erinevaid arusaamu lapsetoetuste kohta üldse. On inimesi, kes toetavad vajaduspõhiseid toetusi ja tahavadki minna rohkem neile üle. On neid, kes ei pea oluliseks universaalsete lapsetoetuste tõstmist, ma pean silmas toetust pere esimesele ja teisele lapsele. Alati saab puggeda selle taha, et meil on olemas laste ja perede arengukava aastani 2020, meil on juba olemas rohelised raamatud ja neid tuleb veel lisaks. Väidetakse, et kui need kõik on läbi töötatud ja sinna kõik kirja pandud, küll me siis hakkame vaatama, mis me teeme.

Aseesimees Jüri Ratas

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Kui pere otsustab, kas saada lapsi, siis üks olulisemaid kartusi on see, et suurem pere ei saa majanduslikult hakkama. Kas komisjonis oli ka jutuks, millised võiksid veel olla riigi meetmed, et seda hirmu leevendada? Kui komisjonis seda ei arutatud, millest oleks midugi väga kahju, siis ma kuulaksin teie kui progressiivse mõttelaadiga inimese ideid sellel teemal.

Heljo Pikhof

Aitäh sulle! Ma alustan sellest, mis on need põhjused, miks inimesed, kes uuringute ja küsitluste järgi otsustades soovivad perre keskmiselt kahte-kolme last, seda head mõtet tihti teoks ei tee. Ühe põhjusena tuuakse materiaalne olukord, st see, et riik toetab vähe. Selle põhjuse tõi 2008. aasta uuringus välja 50% vanematest. Teiseks ei olda kindlad, kas nad saavad lapsele lapsehoiu- või lasteaiakoha. Kolmas põhjus on hirm, et ei suudeta lapsele tagada täisväärtuslikku lapsepõlve ega anda talle korralikku haridust. See, mis on need põhjused, miks lapsi sünnib vähe, miks meie demograafiline olukord on selline ja mida annab ära teha, vajab loomulikult komisjonis laiemalt arutamist. Võib-olla pärast seda arutelu tuleb juurde komisjoni liikmeid, kes hakkavad universaalse lapsetoetuse tõusu toetama.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Nagu arvata võis, ei leidnud Keskerakonna fraktsiooni algatatud riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu sotsiaalkomisjonis heakskiitu. Nüüd hakatakse seda teemat uurima ja analüüsima. Kas komisjon otsis ka mingisuguseid alternatiivseid lahendusi, kuidas laste olukorda parandada ja lapsetoetust tõsta, või hakataksegi ainult analüüsi tegema?

Heljo Pikhof

Nagu ma enne ütlesin, me esitasime valitsuse esindajale küsimuse, kas lapsetoetus ei ole liiga väike, ja ta vastas, et on küll. Praegu ei oska ma rohkemat öelda.

Aseesimees Jüri Ratas

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Ma tänan, härra eesistuja! Hea komisjoni ettekandja! Ma olen küll selle komisjoni aseesimees, aga ma ei mäleta, mitut rohelist raamatut mitmes valdkonnas on meile lubatud nende kolme aasta jooksul, kui me sinuga oleme koos sotsiaalkomisjonis istunud. Võib-olla sina mäletad ja oskad mind aidata.

Heljo Pikhof

Aitäh! Kui mul oleksid meeles kõik need eelnõud, mis me oleme esitanud, siis ma oskaksin seda sulle täpselt öelda. Alati, kui me esitame eelnõu, mis puudutab lapsi, öeldakse meile, et on olemas arengukava aastani 2020 ning tulevad ka rohelised raamatud ja üks roheline raamat on kohe-kohe valmis saamas. Tuleb üles lugeda eelnõud ja siis on teada, kui mitu korda on meile seda lubadust antud.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Ma tahan täpsustada, et mitte eksida. Millised olid ikkagi põhjused ja argumentatsioon, miks seda eelnõu ei hakatud menetlema? See on küsimuse üks pool. Teine pool on see. Te rääkisite, et praegu on ministeeriumi käes analüüs, uuring. Mis sellest edasi saab? Kas nad kavatsevad sellega edasi tegelda sel aastal või millal? Või on sellega nii, nagu Yanagi ütles, et võib olla kolm raamatut, aga võib olla ka kümme?

Heljo Pikhof

Tegelikult võib öelda, et laste ja perede arengukava on tõesti väga hästi koostatud, sellega on kõik komisjoni liikmed nõus. Kui need suunad, mis seal on kirja pandud, ka teoks saaksid, siis oleks Eesti lastel palju kergem elu. Ma loen ette, mida on Vabariigi Valitsus öelnud Keskerakonna eelnõu 542 kohta. Ma ei loe ette kogu arvamust, vaid selle lõpuosa: "Vabariigi Valitsus ei toeta seadusemuudatust, kuna käesoleval ajal on koostamisel peredele mõeldud toetuste ning alushariduse ja lapsehoiuteenuse mõjude analüüs, mille ees-

märgiks on uurida riiklike peretoetuste, elatisabi, laste eest saadava täiendava tulumaksuvabastuse, vanemahüvitise ning alushariduse ja lapsehoiuteenuse mõju laste ja lastega leibkondade vaesusele. Lisaks valmib 2014. aastal peretoetuste skeemi põhjalik analüüs ning koostatakse kontseptsioon lastega peredele suunatud toetuste ja teenuste kohta. Kuni olulised protsessid (uuring ja roheline raamat) on pooleli, ei ole peretoetuste süsteemis muudatuste tegemine otstarbekas. Ühtlasi märgime, et eelpool nimetatud seaduseelnõu elluviimisega kaasnevad märkimisväärsed riigieelarve kulud, kuid sellele, mille arvelt need ressursid leitakse, pole seletuskirjas viidatud."

Aseesimees Jüri Ratas

Jüri Jaanson, palun!

Jüri Jaanson

Aitäh! Jah, sündimuse probleemiga tuleb aktiivselt tegelda, olen sellega täiesti päri. Aga teie eelnõuga kaasnevad lähiaastate jooksul paraku suured väljaminekud riigieelarvest. Kas olete pidanud vajalikuks seda eelnõu ka rahanduskomisjoniga kooskõlastada või nende arvamust küsida?

Heljo Pikhof

Aitäh! Me oleme ju, Jüri, ühes komisjonis. Sa oleksid võinud komisjonis selle ettepaneku teha. See on Keskerakonna eelnõu, see ei ole sotsiaaldemokraatide eelnõu. Me oleksime väga heal meelel arutanud riigi võimalusi, kuidas ühe või teise toetuse tõstmiseks või teenuse arendamiseks täpsemalt raha leida. Sa oleksid võinud komisjonis selle ettepaneku teha. Teinekord palun tee seda!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid ettekande ja vastuste eest! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Soovivad. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Mailis Repsi!

Mailis Reps

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Lubage mul teile meelde tuletada, mida me arutame. Me arutame täna väga olulist teemat. Nimelt, mitte miski ei ole meie

riigi ja rahva tulevikule olulisem kui see, et sünniks id tublid ja toredad inimesed ning meil oleks võimalik Eestimaal rääkida sellest, et meil on olemas tugevad pered ja tugev tulevik. Samal ajal on meil juba mitu aastat olnud väga kurvastav negatiivne iive. Seda hoolimata sellest, et paaril aastal on meil veel palju sünnitusealisi naisi. Alates 2016. aastast jõuavad sünnitusikka aga need tulevased emad, kes on sündinud siis, kui Eestis oli sündimus palju väiksem. Nii et me räägime olukorrast, kus homme on juba hilja. Kui me meenutame neid pikki debatte, mida siin peeti nii varastel hommikutundidel kui ka hilistel öötundidel, siis peamine põhjendus 2014. aasta eelarvet menetledes, miks lapsetoetusi tõsta on võimatu, oli see, et 2014. aastal ei ole selleks riigieelarves vahendeid. Tulles vastu koalitsiooni murele on Keskerakonna fraktsioon teile pakkunud mudeli, mis võimaldab kulud jagada kolme aasta peale: 2015., 2016. ja 2017. aastale. Sealjuures ei ületa mitte ühegi aasta kulutused enam kui poolt sellest summast, mis te 2015. aastal ette näete näiteks ainuüksi tulumaksu langetamisega, mille te olete otsustanud esimeseks prioriteediks seada. Seega on järgmisel kolmel eelarveaastal võimalik lapsetoetuste tõusuks vahendeid leida, kui seda vaid soovitakse. Kohe järgneval hääletusel on küsimus vaid selles, kas te seda tahate. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esinaja Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Austatud istungi juhataja! Head ametikaaslased! Sotsiaaldemokraadid toetavad iga eelnõu, mille eesmärk on tõsta universaalseid lapsetoetusi, nii ka täna arutlusel olevat Keskerakonna eelnõu. Sotsiaaldemokraatide saadikurühm on Riigikogu praeguse koosseisu jooksul esitanud neljal korral lapsetoetuste kolmekordistamise eelnõu ning teinud igal aastal selliseid muudatusettepanekuid ka riigieelarve kohta. Paraku on valitsusliit kõigist meie ettepanekutest teerulliga üle sõitnud. Sotsiaaldemokraatide eelnõu, mille valitsuserakonnad on riulile pannud, näeb ette tõsta pere esimesele ja teisele lapsele makstavat toetust 19,18 eurolt 57,54 eurole. Sotsiaaldemokraadid on seisuko-

hal, et lapsetoetuste kolmekordistamine on lausa karjuvalt hädavajalik olukorras, kus viimastel aastatel on Eestis vähenenud nii laste kui ka sündide arv ja tuhanded meie lapsed elavad kitsikuses. On ju universaalsete lapsetoetuste tõstmine tõhus abinõu, mis aitab kaasa sündimuse suurenemisele ja toetab kõigi laste täisväärtuslikku arengut. Meenutagem, et 1. jaanuaril täitis kümme aastat päevast, mil viimati tõusis pere esimesele lapsele makstav toetus. Teise lapse toetus tõusis veelgi varem ehk aastal 2002. Tekib küsimus, mida sai 19 euro eest aastal 2004 ja mida saab selle raha eest nüüd.

Võib öelda, et 19 euro suurusest lapsetoetusest on saanud Eesti riigi suurim häbiplakk. On häbiväärne, et valitsuserakonnad on aastate jooksul järjekindlalt sellest teravast probleemist mööda vaadanud. Leiame nii nagu ka Keskerakond, et on viimane aeg see ränk viga heastada.

Laste tegeliku toetamise vajaduse teeb veelgi päevakajalisemaks see, et vajaduspõhiste peretoetuste nn reform, mis pidi vähendama vaesuses elavate laste arvu, on sisuliselt läbi kukkunud. Kavandatud enam kui 30 000 pere asemel on seda toetust ehk 9,59 eurot lapse kohta makstud ümmarguselt 3200 perele kuus.

Oleme veendunud, et lapsetoetuse tõus ei ole jäänud ära mitte raha, vaid valitsuse tahte puudumise tõttu. Nagu juba ütlesin, on lapsetoetus püsinud napil 19 eurot juba kümme aastat. Sama aja jooksul on Eesti riigieelarve maht kasvanud 2,5 korda. 2004. aastal oli eelarve maht kolm miljardit eurot, 2014. aastal on see juba ligi kaheksa miljardit eurot. 57,54 euro suurune lapsetoetus on riigile kindlasti jõukohane.

Lõpetuseks. Sotsiaaldemokraadid jätkavad võitlust lapsetoetuse suurendamise eest. Meie eesmärk on astuda reaalseid samme laste vaesuse vähendamiseks ja Eesti kurbade rahvastikunäitajate parandamiseks. Jätkame tööd selle nimel, et luua meie ideid elluviiv valitsus juba 2015. aastal, kui see enne ei õnnestu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 542 esimesel lugemisel tagasi

lükata. Alustame selle hääletuse ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 542 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 45 Riigikogu liiget ja vastu 34, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek leidis toetust.

Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu 542 on esimesel lugemisel tagasi lükatud ja langeb menetlusest välja. (Tabel 16.)

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

3. Karistusseadustiku ja kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (468 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kolmanda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku ja kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu 468 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Head ametikaaslased, tulenevalt sellest, et eelnõu 468 nõuab Riigikogu koosseisu hääletoetust, teeme enne lõpphääletust kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 77 Riigikogu liiget, puudub 24.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 468. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 69 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole.

Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku ja kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu 468 on seadusena vastu võetud. (Tabel 17.)

Kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

4. Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse ning Euroopa Liidu kodaniku seaduse muutmise seaduse eelnõu (444 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume neljanda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse ning Euroopa Liidu kodaniku seaduse muutmise seaduse eelnõu 444 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 444. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 76 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole.

Vabariigi Valitsuse algatatud väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse ning Euroopa Liidu kodaniku seaduse muutmise seaduse eelnõu 444 on seadusena vastu võetud. (Tabel 18.)

Neljanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

5. Riigikogu otsuse "Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020" heakskiitmine" eelnõu (553 OE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume viienda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020" heakskiitmine" eelnõu 553 teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli kultuurikomisjoni esimehe Urmas Klaasi!

Urmas Klaas

Härra juhataja! Austatud kolleegid! Selle eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 2. detsembril m.a. Eelnõu esimene lugemine toimus täiskogus s.a 15. jaanuaril. 29. jaanuariks 2014, kui oli muudatusettepanekute esitamise tähtaeg, ei esitatud ühtegi muudatusettepanekut. Kultuurikomisjon valmistas eelnõu teiseks lugemiseks ette kahel korral: 30. jaanuaril ja 10. veebruaril. 30. jaanuari istungil otsustas komisjon teha eelnõu kohta ühe muudatusettepaneku,

millest allpool paari sõnaga räägin, ning 10. veebruaril kiitis komisjon heaks teise lugemise menetlusdokumendid.

Nagu ma ütlesin, kultuurikomisjon tegi ühe muudatusettepaneku. Me sõnastame kindlas kõneviisis, et mitte Riigikogu ei tee Vabariigi Valitsusele ettepanekut esitada kultuuripoliitika põhialuste elluviimise kohta ettekanne, vaid Vabariigi Valitsus esitab Riigikogule ettekande kultuuripoliitika põhialuste elluviimise kohta, ning sõnastame ka täpsemalt, millal Vabariigi Valitsus selle ettekande esitab. Nimelt, kultuurikomisjoni ettepaneku järgi toimub see alates 2015. aastast Riigikogu täiskogu kevadistungjärgu jooksul. Kultuurikomisjon leidis, et on õige teha seda kevadistungjärgul, sest siis on põhialuste n-ö monitoorimise ja ettekande ettevalmistamise protsessi käigus võimalik välja sõeluda ettepanekud järgmise aasta riigieelarve kohta ning see on sobiv aeg riigieelarve ettepanekute vormistamiseks. See ettekanne toimub alates 2015. aastast.

Kultuurikomisjon otsustas esitada eelnõu 553 teiseks lugemiseks parlamendi täiskogu päevakorda 12. veebruaril ning teha ettepaneku panna eelnõu pärast teise lugemise lõpetamist lõpphääletusele. Komisjoni otsused tehti konsensuslikult. Täna!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, hea ettekandja! Teile on küsimusi. Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud komisjoni esimees! Te ütlesite, et selle otsuse eelnõu kohta ei laekunud ühtegi parandusettepanekut. Protseduuri järgi on neid parandusettepanekuid ka üsna keeruline teha, sest neid saab teha üksnes nn otsustava osa kohta, parlamendil ei ole õigust teha ettepanekuid põhialuste enda kohta. Kas te peate seda protseduuri õigeks? Mis te arvate, kui parlamendil oleks olnud õigus teha ettepanekuid ka põhialuste kohta, kas neid oleks võinud siis laekuda?

Urmas Klaas

Aitäh! Kordamine on tarkuse ema, härra Toobal. Ma kordan umbes seitsmendat korda, et Vabariigi Valitsus ja kultuuriminister Rein

Lang kaasasid Riigikogu kultuurikomisjoni selle otsuse ja ka kultuuripoliitika põhialuste ettevalmistamisse. Me esitasime põhialuste kohta kultuurikomisjoni ettepanekud, kusjuures konsensuslikult. Need ettepanekud läksid Kultuuriministeeriumi kaudu Vabariigi Valitsusse ja neid kõiki arvestati kultuuripoliitika põhialuste lõppteksti väljatöötamisel. Veel enne, kui sina võib-olla asjast teada said, olid need juba selles dokumendis kajastatud. Aga loomulikult oleks parem, kui täiskogu saaks nii põhimõttelise otsuse, nagu seda on kultuuripoliitika põhialused, ettevalmistamisel rohkem kaasa rääkida.

Aseesimees Jüri Ratas

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, härra juhataja! Hea kolleeg, kultuurikomisjoni esimees! Kas kultuuripoliitika arutelu käigus komisjonis oli juttu traditsioonilise Eesti toidu teema lisamisest kultuuripoliitika põhialustesse või kas üldse oli toiduga seondud kõne all?

Urmas Klaas

Täna väga! Kindlasti on toidukultuur väga oluline osa meie kultuurist ja mentaliteedist. (Sumin.)

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma palun vabandust! Austatud ametikaaslased, saalis on väga suur lärm, seda kostab igast pingireast. Palun austame ettekandjat ja neid, kes soovivad kuulata!

Urmas Klaas

Konkreetselt toidukultuuri teema meil üleval ei olnud, küll aga rääkisime väga põhjalikult kultuuripärandist, selle säilitamisest, elujõulisusest ja edasikandmisest. Dokumendi esimeste sätete kohta tegi komisjon sõnastust parandava ettepaneku, et kultuuripärandi säilitamine, selle elujõulisus ja just edasikandmine oleks selgemalt välja toodud. Ma olen kindel, et väga paljud komisjoni liikmed pidasid muu hulgas silmas toidukultuuri ja meie rahvuskööki. Mina isiklikult vähemalt küll.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Mart Meri!

Mart Meri

Head kolleegid! Niisiis, täna toimub kultuuripoliitika põhialuste heakskiitmise lõpphääletus. Olen siin teie ees kahetises rollis: oma saadikurühma volitatud esindajana ja põhialuste koostamise juhtrühma liikmena.

Saadikurühma esindajana on mul hea meel kinnitada, et sotsiaaldemokraadid annavad kultuuripoliitika põhisuundadele oma poolthääle. Oluline on mees pidada, et see dokument ei kao meie vaateväljalt strateegiadokumentide tolmusesse hoidlasse, vaid tuleb ennast vähemalt kord aastas meelde, kui parasjagu ametis olev kultuuriminister esitab meile aruande Eesti kultuuripoliitika olukorrast. Kui täna peaks tõesti juhtuma nii, et põhisuunad leiavad parlamendi üksmeelse toetuse, mida ma loodan, siis see veel ei tähenda, et ministri tulevase aruandeid hakkab tingimata saatma üksmeelne kiidukoor. Selles mõttes jääb täna vastuvõetav dokument aktuaalseks ja elavaks tekstiks, töövahendiks kultuuripoliitika kujundamisel kõige laiemas mõttes, andes kõigile osapooltele võimaluse olla aktiivne.

Üks siht on selle dokumendiga juba saavutatud: põhialuste koostamine sundis kultuurivaldkondade esindajaid end kokku võtma ja läbi mõtlema, mis on nende valdkonnale kõige olulisem. Kuidas see õnnestus, sõltus iga valdkonna valmidusest ühiselt asju arutada ja oskusest see kõige olulisem arusaadaval moel sõnastada. Dokumendi mõningane ebahühtlus peegeldab meie hetkeolukorda ning kultuurivaldkondade erinevat võimekust oma rolli ja asendi kindlaksmääramisel Eesti kultuurimaastikul.

Oleks väärt tõlgendada kultuuripoliitika põhialuseid ühe ministri haldusala tegevuskavana. Põhialuste koostamise käigus õnnestus Kultuuriministri toel teha uurimus "Eesti riigi kultuuripoliitika põhimõisted ja suundumused", mis on teadaolevalt seni kõige ulatuslikum kultuuriuurimus Eestis üldse. Selle peamine järeldus oli, et kultuuripõllul tegutsejad, olgu nad siis loojad või loomingu osasaajad, tajuvad kultuuri avaramalt n-ö

ametlikust tavaarusaamast, mille järgi kultuur on eestlaste tehtav ja riiklikult toetatav professionaalne kunst. Uurimus näitas, et tegelikult tajutakse kultuuri laiemalt, ilma kutseliste, territoriaalsete või rahvuslike kitsendusteta ja koos igameheõigusliku ligipääsuga kultuurile. See tähendab, et Eesti ühiskond tajub loomingu ja sellest osasaamist klassikalise kultuuri-demokraatliku lähenemise vaatepunktist.

Seda järeldust on oluline mees pidada näiteks rahvaraamatukogude rolli arendamisel ja nende võrgustiku hoidmisel, seda mõistagi keskvalitsuse ja kohalike omavalitsuste koostööna, aga ka näiteks loovusõppe arendamisel haridussüsteemis juba koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga. Needki näited viitavad sellele, et kultuuripoliitika põhialuste käsitlemine ühe ministri haldusala dokumendina oleks väärt ja ahendaks dokumendi tegelikku mõjukust.

Juhtrühma liikmena ütlen, et püüdsime kohe alguses kaasata juhtrühma lisaks rahaministeeriumile – see oli kohustuslik – ka teiste ministri esindajaid. Veenda õnnestus üksnes haridusministeeriumi, kelle töötajast oli juhtrühmas ka palju kasu. Tulemata jäi Sotsiaalministeeriumi esindaja, esindamata jäi ka regionaalne tasand.

Ministeeriumide erimeelsuste tõttu kadus dokumendi koostamise lõppjärgus sealt näiteks riigiarhitekti mõiste. Üldine poliitiline kokkulepe oli justkui olemas, aga takistuseks sai otsustamatus määrata, mis ministri haldusalasse ... (Sumin. Juhataja annab kella.)

Palun natuke aega juurde!

Aseesimees Jüri Ratas

Ma lihtsalt proovisin kaasa aidata, et teie kõne oleks saalis paremini kuulda, sest siin on liiga suur lärm. Ma palun vabandust, et segasin! Kolm minutit lisa aega saate ka juurde.

Mart Meri

Üldine poliitiline kokkulepe riigiarhitekti mõiste sissetoomiseks oli enam-vähem olemas, aga takistuseks sai otsustamatus määrata, mis ministri haldusalasse tuleks riigiarhitekti institutsioon tekitada.

Ma soovitan lugeda ka põhialuste seletuskirja, kus leidub vihjeid ja viiteid nii mõnelegi sellisele probleemile, mida põhitekstis lahendada ei õnnestunud.

Lõpetuseks. Täna endist kultuuriministrit Rein Langi, kes sõandas asja ette võtta ja andis juhtrühmale suhteliselt palju vabadust. Jah, mõistagi, dokumendi koostamise lõppjärgus välkus Reinu, ikkagi poliitilise ministri punane pliiats, aga vähemalt tagantjärele tundub, et rahaministeeriumi tsensor oli märksa karmim, sest peaaegu iga jõulisema tegusõna prepareeris ta tekstist välja. Sellest hoolimata on kultuuripoliitika põhialused hea töövahend, seda eeldusel, et kõik osapooled on valmis seda kasutama mõtestatud töö tegemiseks. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Head kolleegid! Veel kord täna endist kultuuriministrit Rein Langi ja samuti Mart Meri, kelle panus kultuurikomisjoni töösse oli märkimisväärne ja kelle kõne iga sõnaga ma täiesti nõustun!

Minu poole on seoses kultuuripoliitika põhialuste dokumendiga viimasel ajal pöördutud peamiselt kolme murega ja ma kasutan seda pulti siin, et neid muresid avalikult selgitada. Esimene mure on inimestel see, miks meie kõige kallimat kultuurivara, eesti keelt ja selle arendamist, niivõrd tähtsas dokumendis ei kajastata. Põhjus on väga lihtne. Nimelt on meil olemas riiklik eesti keele arengukava aastateks 2011–2017, mis on kehtiv dokument. Eesti keele strateegiline arendamine sai alguse juba 1998. aastal. 2000. aastal asutati Eesti keelenõukogu ja esimene arengukava, mis kiideti heaks 2004. aastal, kehtis 2010. aastani. Kehtiva eesti keele arengukava vaatab Eesti keelenõukogu üle vähemalt iga kahe aasta järel. Tõenäoliselt ei piisa sellest, et Eesti keelenõukogu iga kahe aasta järel selle üle vaatab, selleks, et eesti keele areng pälviks laiemat tähelepanu. Kindlasti oleks mõistlik, kui Riigikogu kultuurikomisjon lähiajal tutvuks sellega, milliseid probleeme seoses arengukavaga on ilmnunud ja kas Riigikogul on võimalik või vajalik eesti keele arengule kaasa aidata. Kuna meie töövahend siin on sõna, nii kirjas kui ka kõnes, siis kõige parem, mida me teha saame, on muidugi see, et igaüks ise ilusat eesti keelt hoiaks ja arendaks.

Teised mured puudutavad rahva- või rahvuskultuuri kajastatust või õigemini selle vähest kajastatust selles dokumendis. Täpsemalt öeldes on tekitanud muret, miks ei ole konkreetseid objekte, asutusi või üritusi kultuuripoliitika põhialustes esile toodud. Neid ei ole esile toodud sel põhjusel, et iga peatüki kohta tehakse Kultuuriministeeriumis või teistes ametiasutustes rakenduskava. Nendest kavadest peaks täpselt selguma lähiaastate konkreetne tegevus ja selle eelarve. Mul ongi valdkondade esindajatele üleskutse hoida silm peal rakenduskavade valmimisel ja vajaduse korral sellesse panustada. See täiendus, mille Riigikogu kultuurikomisjon üksmeelselt tegi, et kevadistungjärgul vaadatakse kultuuripoliitika põhialuste täitmine üle ja kuulatakse neid küsimusi siin suures saalis, hõlmab kindlasti ka seda, et me tutvume rakenduskavadega ja kuulame ära osapoolte mured, mis võivad olla tekkinud nende kavade koostamisel või täitmisel.

Seega on loodud õigusselge, avalik ja kõigile hästi ligipääsetav instrument selleks, et iga inimene saaks kultuuripoliitikale ja selle tegemisele kaasa aidata. Rahva- või rahvuskultuuri puudutab see samamoodi, kuna selle edendamiseks on plaanis eraldi rakenduskavad. Ma loodan, et tänu kogu sellele tööle, mis on tehtud, muutub kultuurialane arutelu Riigikogu saalis ja kultuurikomisjonis palju tihedamaks, sisukamaks ja detailsemaks, kui see siiani on olnud. Veel kord täna kõiki, kes on sellesse dokumenti panustanud! Loodame aktiivset koostööd järgnevatel aastatel! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Lauri Vahtre!

Lauri Vahtre

Härra juhataja! Austatud ametikaaslased! Kultuurist kõnelda on kahtlemata palju meeldivam kui võimalikust missioonist Kesk-Aafrika Vabariiki. Sest kes ei armastaks kultuuri? Kõik armastavad kultuuri. Aga kes armastab poliitikat? See on juba raskem küsimus. Poliitikat armastavad vähesed. Nüüd on meil siin koos kultuur ja poliitika. Üldiselt ju öeldakse, et mida vähem poliitikat, seda parem on kultuuril. Aga kui puudub kultuuripoliitika, siis on kultuuriinimesed esimesed, kes tulevad, panevad käed puusa ja küsivad, miks meil puudub

kultuuripoliitika. Nii et ilmselt on see siis ikkagi vajalik. Ühtlasi näeme siin, kuidas sõnal "poliitika" on kaks selget tähendust. See, mida ei taheta, on erakonnapoliitika, ja see, mida tahetakse, on poliitika selle õiges tähenduses. See on riigi, rahva ja ühiskonna asjade ajamine nii hästi, kui need ajajad seda teha suudavad.

Miks peaks kultuuripoliitika kui selline üleüldse paberina, dokumendina vajalik olema? Aga eks ikka sellepärast, et oleks, mille kallal iriseda, et oleks mingisugune alus, mingisugune noodijoonestik või koordinaatteljestik, millele toimuvat saaks asetada ja kas või tuvastada, kas graafiku suund on üles- või allapoole või kuidaspidi seda graafikut üldse joonistama peaks. Tõsi, nagu siin ka eespool välja tuli, mitmel põhjusel on valminud tekst, kultuuripoliitika põhialuste enda tekst, küllaltki teravusteta, kui leebelt öelda. Mina lugesin ta läbi ja mõtlesin, et see on nagu üks suur angerjas, mul ei ole mitte kuskilt õieti kinni võtta, ta lipsab mul peost. Tõsi, ma pisut liialdan. Seal oli ka karedamaid kohti, mida luges mu süda rõõmustas, nähes, et nüüd tõepoolest öeldi midagi. Näiteks öeldi filmikunsti kohta, et filme peaks tehtama nii palju, et säiliks Eesti oma filmikoolkond. See eesmärk on mulle igati mõistetav ja ma pean väga kiiduväärseks, kui me endale sellise eesmärgi seame. Teises kohas öeldakse selgelt, milline on meie kultuuripoliitiline hoiak Eesti vähemusrahvuste suhtes. Nüüd on seda tõepoolest võimalik ellu viia ja vastuargumendina välja tuua, kui jälle esitatakse täiesti jaburaid ja alatuid, laimavaid süüdistusi Eesti riigi ja rahva hoiakute kohta, nagu ühes eilses ajalehes, kus väideti, et siin vähemusrahvustest ei hoolitavat. Nii see kahtlemata ei ole, nagu seal väideti.

Tõin ainult mõne näite, neid võiks tuua veel. Aga me peame aru saama, et kultuur – me muidugi kõik saame sellest aru, aga peame seda ikka endale ja teistele meelde tuletama – on palju-palju-palju laiem. Kultuuri on selles dokumendiski küllalt laialt käsitletud, aga tegelikult on see veel laiem. Iga rahva kultuur on nagu üks tohutu ookeaniaurik, mis sõidab võrdlemisi aeglaselt ja muudab suunda väga aeglaselt. Jumal hoidku muidugi selle eest, aga kui ta uppuma hakkab, siis isegi seda teeb ta võrdlemisi aeglaselt. Kultuur on suhtlus. Kultuur on suhtlus ühel ajal elavate inimeste vahel, s.o horisontaalne suhtlus, ja kultuur on

suhtlus põlvkondade vahel, s.o vertikaalne suhtlus. Sellest järeldub, et näiteks parim keelepoliitika on positiivne iive.

Ma palun kolm minutit lisaaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit.

Lauri Vahtra

Ka parim kunstipoliitika on positiivne iive ja parim hariduspoliitika on positiivne iive. See on minu *ceterum censeo*, ma ei saa midagi parata, et ma sellega ka sellel arutelul välja tulen. Ma tahan sellega ainult öelda, et see paber, mis on küll vajalik, ja kultuuripoliitika, mis on küll vajalik, on siiski sekundaarsed, võrreldes meie enda eksistentsi kui sellisega. Aga see dokument seda kahjuks või õnneks ei reguleeri ega üritagi reguleerida.

Kokku võttes tuleb öelda, et see dokument ei tee kahju ja see on juba väga suur saavutus. Küll aga oleks ilmselt väga kahjulik ja rumal, kui me ta mingil seletamatul põhjusel tagasi lükkaksime. Nii et võetagu ta siis vastu, ütlen mina. Aga pidagem alati siiski meeles poliitika ja kultuuri vahekorra filosoofiat. See, kui kunsti- ja kultuuriinimesed küsivad, miks riik ei sekku, tähendab, et olukord on halb, aga kui kunsti- ja kultuuriinimesed küsivad, miks riik sekkub, siis on olukord veel palju halvem. Nii et püüdgem pidada piiri. Ma tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Rein Langi!

Rein Lang

Lugupeetud juhataja! Kõigepealt, sõber Lauri, angerjas on üks pagana hea kala! Aga mind ajendas sõna võtma isiklik vajadus kiita kultuurikomisjoni ning väga tänada teda konstruktiivse töö ja suhtumise eest valitsuse initsiatiivi! Riigikogu eelmine koosseis võttis oma viimasel istungil vastu õiguspoliitika arengusuunad, mille vastuvõtmise heaks oli toonane justiitsminister töötanud neli aastat. Alles Riigikogu viimasel istungil õnnestus need arengusuunad heaks kiita. See, et kultuuripoliitika põhialuste, ma loodan, heakskiitmiseni jõutakse aasta enne Riigikogu volituste lõppu, näitab seda, et kultuurikomisjon on teinud oma tööd väga hästi. Nii et tänan veel üks kord!

Ma tänan kultuurikomisjoni ka selle eest, et minu initsiatiiv muuta muuseumiseadust läks nii, nagu ta läks. See tähendab, et need asjad arutati kultuurikomisjonis läbi ja edaspidine oli tegelikult õigusliku vormistamise küsimus.

Aga et see sõnavõtt ei muutuks tühjaks sõnakõlksuks, ütlen ma, et kui me peaksime kultuuripoliitika põhialused heaks kiitma, siis võiks kultuurikomisjon arutleda selle üle, kas Eesti vajab ka kultuuri riikliku rahastamise seadust, riigieelarvelise rahastamise seadust. Meil on olemas seadus ettevõtluse toetamise riikliku tagamise kohta, aga meil ei ole kultuuri riikliku toetamise seadust. Seda on põhjendatud sellega, et meil on olemas kultuurkapital ja Eesti Kultuurkapitali seadus. Aga me oleme jõudnud Eestis nii kaugemale, et meie riigi rikkus võimaldab kultuuri toetada lisaks kultuurkapitalile ka Kultuuriministeeriumi eelarvest. Selle ümber tekib pidevalt kirgi ja pidevalt sõimeldakse. See reflekteerus natuke ka selles debatis, mis käis kultuuripoliitika põhialuste ümber. Väga paljud inimesed ütlesid, et see dokument ei ole mitte midagi väärt, sest selles ei ole must valgel kirjas, kui palju nemad aastal 2020 raha saavad. Nii et mul on kultuurikomisjonile ja selle esimehele ettepanek kõige lähemal ajal arutleda selle üle, kas niisugust seadust oleks Eestis vaja. Ma juba tean, et Kultuuriministeerium on valmis selle eelnõu kirjutama. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Head ametikaaslased, asume eelnõu 553 muudatusettepanekuid läbi vaatama. On laekunud üks muudatusettepanek, selle on esitanud juhtivkomisjon. Oleme muudatusettepaneku läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 553 teisel lugemisel peaks toimuma eelnõu lõpphääletus. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 553. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 72 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole.

Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020" heakskiitmine" eelnõu 553 on otsusena vastu võetud. (Tabel 19.)

Viienda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

6. Korterimandi- ja korteriühistuseaduse eelnõu (462 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kuuenda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud korterimandi- ja korteriühistuseaduse eelnõu 462 teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni liikme Siim Kabritsa!

Siim Kabrits

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Riigikogu õiguskomisjon valmistab korterimandi- ja korteriühistuseaduse eelnõu 462 teist lugemist ette kuuel istungil: 9., 16. ja 17. detsembril m.a, 21. ja 27. jaanuaril s.a ning 10. veebruaril s.a. Lisaks eelnõu koostajatele kaasasime arutellu kõik arutus osaleda soovivad isikud. Kohale olid kutsutud justiitsministri nõunik Madis Timpson, Justiitsministeeriumi õiguspoliitika osakonna eraõiguse talituse juhataja Indrek Niklus ja nõunik Vaike Murumets, Justiitsministeeriumi praktikant Gregor Raudvere, Eesti Pangaliidu tegevdirektor Katrin Talihärm, Swedbanki jurist Annemari Öunpuu, Eesti Korteriühistute Liidu juhatuse liige Urmas Mardi, Eesti Keskerakonna fraktsiooni nõunik Kätlin Joala ning mitmetulundusühingu KETA esindajad. Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks esitasid eelnõu kohta muudatusettepanekuid Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja Keskerakonna fraktsioon, samuti Eesti Pangaliit, Eesti Korteriühistute Liit ja MTÜ KETA. Pöörumisi tuli ka kodanikelt. Mitmed isikud olid probleemidest rääkinud Liisa-Ly Pakostaga ja esitanud talle eelnõu regulatsioone puudutavaid küsimusi. Ta edastas kõik need õiguskomisjonile ja pidas õigeks, et algatamist väärivad ettepanekud oleksid vormistatud juhtivkomisjoni ettepanekutena.

Komisjon otsustas 27. jaanuari istungil arvestada täielikult ühte Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni muudatusettepanekut (loetelus nr 9) ning laekunud pöördumiste pinnalt algatada kuus muudatusettepanekut (loetelus nr 2, 6, 7, 17, 18 ja 19). Räägin paari

sõnaga nendest muudatusettepanekutest, mis pälvivad komisjoni toetuse.

Muudatusettepanek nr 2. Õiguskomisjon algatas MTÜ KETA ettepanekul eelnõu § 10 lõike 2 punkti 3 sõnastuse muutmise. Täiendatud sõnastus võimaldab loodud uue korteriomandi võõrandamisest saadavat tulu jaotada ka korteriomanike vahel lähtuvalt igäühe korteriomandi osa suuruselt, mitte kasutada seda üksnes korteriomandi kaasomandi osa korrashoiuks või parendamiseks, nagu algselt oli ette nähtud. Muudatus tagab normi kooskõla ka põhiseaduse §-s 32 sätestatud igäühe omandipõhiõigusega. Rahvakeeles öeldes tähendab see, et kui korteriühistu otsustab võõrandada katusekorterit, siis tema enda otsustada on, kuidas saadav tulu jaotatakse ja seda kasutatakse.

Muudatusettepanek nr 6. Õiguskomisjon algatas eelnõu § 23 lõikes 2 toodud tähtaegade muudatuse, mille eesmärk on, et korteriühistu korduvat üldkoosolekut ei saa kokku kutsuda enne esmase üldkoosoleku toimumist ja ka mitte liialt kaua pärast seda, kui eelmine üldkoosolek osutus otsustusvõimetuks. See muudatus reguleerib täiendava üldkoosoleku kokkukutsumise korda, nähes ette, et see võib toimuda otsustusvõimetuks osutunud koosoleku toimumisest arvates kümne päeva jooksul, ent mitte varem kui kahe päeva pärast.

Muudatusettepanek nr 7. Õiguskomisjon algatas Riigikogu liikme Liisa-Ly Pakosta initsiatiivil eelnõu § 29 lõikes 3 sätestatud tähtaja muutmise, mis näeb esialgse 30-päevase tähtaja asemel ette, et korteriühistu organi otsuse kehtetuks tunnistamise nõude esitamise tähtaeg on 60 päeva otsuse vastuvõtmisest arvates. Esialgu kavandatud tähtaeg oli ebamõistlikult lühike, kuna pelgalt nõude aluseks olevate dokumentide vormistamise ja kättesaadavaks muutmise aeg on kaks nädalat. Tegemist on juhatuse otsuste kehtetuks tunnistamisega, nende vaidlustamisega.

Muudatusettepanek nr 9. Kui korteriühistel on olemas põhikirja, siis kahtlemata peab korteriomandite eseme valitsemisel lisaks seadusele ja ühistest huvidest kantud kokkulepetele juhinduma ka korteriühistu põhikirja sätetest. Komisjon arvestas ettepanekut täielikult. Alati peab lähtuma põhikirjast, kui see on olemas ja vastu võetud.

Muudatusettepanek nr 17. Õiguskomisjon algatab selle muudatuse Justiitsministeeriumi

ettepanekul. Eelnõu § 51 uus sõnastus väljendab selgemalt, et mitte kõik korteriühistud pole majandusaasta aruande kohustuslased. Eelnõu § 50 lõike 2 kohaselt võib korteriühistu, kus on kuni kümme korteriomandit ja puudub juhatuse, pidada kassapõhist raamatupidamist. Sellisel juhul ei ole raamatupidamise seadusest tulenevalt vaja koostada majandusaasta aruannet ega saa olla ka kohustust esitada aruannet registrile. Seega kehtib nendes kortermajades, kus on alla kümne korteri ja juhatust ei ole, väike erand.

Muudatusettepanek nr 18. Õiguskomisjon täiendab eelnõu eelmisest muudatusettepanekust tulenevalt ka raamatupidamise seaduse muudatusega, mille eesmärk on luua selgem seos eelnõu ja raamatupidamise seaduse vahel, sest kõigi muude isikute raamatupidamise erisused on sätestatud raamatupidamise seaduses endas. Peamine erinevus on eelnõu § 50 lõige 2, mis võimaldab kuni kümme korteriomandiga ja ilma juhatusega korteriühistel pidada kassapõhist raamatupidamist. Raamatupidamise seaduse kohaselt peetakse raamatupidamist tekkepõhiselt ning ainsa erandina on seni saanud kassapõhist raamatupidamist pidada füüsilisest isikust ettevõtjad. Ühtlasi puudub nendel korteriühistel majandusaasta aruande koostamise kohustus.

Viimane muudatusettepanek, mis leidis komisjoni toetuse, on muudatusettepanek nr 19. Tegemist on eelnõu jõustumise sätete tehnilise täpsustamisega. Tulenevalt muudatusettepanekust nr 18 muutus osaliselt eelnõu paragrahvide numeratsioon, mistõttu on vaja korrigeerida ka jõustumissätet.

Juhtivkomisjoni menetluslikud otsused ja ettepanekud olid järgmised. Õiguskomisjon otsustas saata eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 12. veebruari istungiks ja teha ettepaneku teine lugemine lõpetada. Kui teine lugemine lõpetatakse, siis on meil ettepanek saata eelnõu kolmandale lugemisele 19. veebruariks ja me teeme ettepaneku panna eelnõu lõpphääletusele. Kõik need otsused tehti konsensuslikult. Aitäh!

Asesimees Jüri Ratas

Aitäh! Austatud ettekandja, teile on küsimusi. Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Teatavasti on praegu umbes pooltes majades korteriühistud ja pooltes on see teine vorm, korteriomanike ühendus või mis see oli. Algusest peale on olnud mõningane segadus seoses sellega, et selle seaduse alusel muutuvad need kõik aastaks 2018 korteriühistuteks. Seaduses on öeldud, et korteriühistu luuakse kaasomanike vahel sõlmitud eriomandi loomise kokkuleppega või kinnisasja omaniku jagamisavaldu-sega. See kokkulepe vajab kõigi korteriomanike nõusolekut, kui aga seda ei ole või kui nad ei taha ühistut luua, siis ilmselt toimub see jagamisavalduse alusel, tähendab, korteriomanikud saavad sunniviisiliselt korteriühistu liikmeks. Kas te võite seletada, kuidas see protseduur hakkab toimuma sel juhul, kui omanikud kokku ei tule ja juhatust ei vali, ühesõnaga, kui nad ei taha olla ühistu liikmed? Seda küsitakse tavaliselt esimesena, kui sellest seadusest rääkida. Kas te suudate seda mehhanismi veel kord seletada?

Siim Kabrits

Aitäh hea küsimuse eest! Õiguskomisjonis pälvis see teema väga palju küsimusi, kuna need probleemid on keerulised. Me küsisime selle kohta eelnõu autorite käest. Nemad arvasid, et mingi osa korteriühistuid jääb selleks ajaks, kui see seadus täiel määral jõustub, 2018. aasta 1. jaanuariks, vabatahtlikult loomata. Aga riigil on plaanis nendes kortermajades, kus ei ole korteriühistut vabatahtlikult asutatud, see asutada.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Te olete oma komisjonis seda võib-olla arutanud ja kindlasti teie, valmistades ette komisjoni ettekannet, olete analüüsinud, eriti arvestades tulevasi kohustuslikke korteriühistuid, mida teha olukorras, kus korteriühistus on ainult üks-kaks korterit, kus inimesed elavad, ülejäänud korteritel on omanikud, kes ei suuda oma kinnisvara maha müüa ja tegelikult selle kinnisvara omanikud olla ei taha. Mida selles olukorras peaks tegema korteriühistu, riik või omanik ise?

Siim Kabrits

Aitäh hea küsimuse eest! See teema tõsis ka komisjonis üles ja me arutasime, mida sellistel juhtudel on võimalik teha. Seaduseelnõu võimaldab vabatahtlikult korterist loobuda. Küsimus on selles, et loobuda saab kohaliku omavalitsuse kasuks, kes peab need probleemid lahendama. Aga eri majades on erinevad probleemid. Väga paljudes majades on probleem, et kui kahes korteris elatakse ja väga paljud korterid on tühjad, sest inimesed on kas Soome või Rootsi kolinud, siis kuidas nõuda, et täidetaks nõudeid, mis tagavad kinnisasja säilimise, kuidas on neid võimalik täita ja kui neid ei täideta, mis siis teha. Komisjonis leidsid Justiitsministeeriumi esindajad, kes on eelnõu autorid, et on võimalik korterist loobuda ja kohalik omavalitsus saab need probleemid lahendada.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Te tutvustasite neid ettepanekuid, mis leidsid komisjoni toetuse. Aga üks ettepanek, mille tegi Keskerakonna fraktsioon ja mida komisjon ei toetanud, puudutab korteriühistute vaidekomisjoni. Meie idee oli luua töövaidluskomisjoni analoog. Korteriühistutes tekkivad probleemid ei peaks jõudma kõigepealt kohtusse, vaid võiks olla kohtueelne instants, kes neid küsimusi aitaks lahendada. Probleeme on palju ja kui need kõik kohtusse jõuaksid, siis oleks see kohtule päris suur koormus nii aja kui ka finantside mõttes. Üks argument, miks te seda ettepanekut komisjonis ei toetanud, oli see, justkui töövaidluskomisjon ei töötaks korralikult ja vähemalt pooled töövaidluskomisjoni lahendused kaevataks edasi kohtusse. See ei vasta tõele, tegelikult ainult 5% nendest küsimustest, mis töövaidluskomisjonis lahenduse leiavad, jõuavad kohtusse. Mis on tegelik põhjus, miks te ei toetanud Keskerakonna ettepanekut luua korteriühistute vaidekomisjon?

Siim Kabrits

Aitäh küsimuse eest! Kindlasti ei väidetud komisjonis, et töövaidluskomisjon ei tööta. Oli juttu sellest, et väga paljud juhtumid, mis on

töövaidluskomisjonis saanud lõppotsuse, kaevatakse edasi. See on see probleem. Pigem tekitab diskussiooni see, kas see, kui me sellise alternatiivse komisjoni moodustaksime, lahendaks probleemid. Põhjus, miks õiguskomisjon jättis selle ettepaneku arvestamata, oli see, et sellise muudatuse saaks teha ainult siis, kui nimetatud vaidekomisjoni tegevust reguleeriv seadus oleks olemas või kui selle tekst oleks osa muudatusettepanekust. Teatavasti ei leidnud Riigikogus toetust ettepanek kohustada valitsust sellist eelnõu välja töötama. See oli peamine põhjus, miks seda ettepanekut seekord ei toetatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Saare, palun!

Andrus Saare

Aitäh, austatud asejuhataja! Lugupeetud ettekandja! Seaduseelnõu kohaselt on ühistu põhikirja kehtestamine vabatahtlik. Kas komisjon arutas ka võimalust, et see oleks kohustuslik, ja kui arutas, siis mis olid argumentid?

Siim Kabrits

Aitäh küsimuse eest! Esitati mitu muudatusettepanekut, mis nägid ette, et korteriühistu põhikirja võiks teha kohustuslikuks. Miks on praegu jäetud seaduseelnõusse põhikirja kohta sõnad "võib olla"? Põhjus on see, et eelnõu reguleerib nii paarismajas tegutseva korteriühistu kui ka saja või enama korteriga kortermajas tegutseva korteriühistu tegevust, aga on väga keeruline muuta põhikiri kohustuslikuks väikestes paarismajades. See oli põhjus, miks jäeti korteriühistu enda valida, kas tahetakse, et ühistul oleks põhikiri. See vabatahtlikkuse aspekt jäeti siia sisse.

Aseesimees Jüri Ratas

Margus Hanson, palun!

Margus Hanson

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Hea ettekandja! Kas komisjon arutas ka korteriühistute liidu ettepanekut korterites nõutud miinimumtemperatuuri kehtestamiseks?

Siim Kabrits

Aitäh! See küsimus oli arutelul ja ka selline ettepanek meile tuli. Aga me leidsime, et seadusega on väga keeruline fikseerida, mis peaks olema miinimum- või maksimumtemperatuur. Leidsime, et seaduses peaks olema sätestatud, et korteriomanikul tuleb tagada, et korter säiliks. Tihti on kortermajades erinevad tingimused, mõnel majal on paksemad siseseinad, temperatuur võib olla madalam. Selleks, et tagada, et omand säiliks, on eri kohtades vaja kehtestada erinevad nõuded. Seda seadusega täpselt fikseerida on väga keeruline. Seetõttu ei pälvinud see muudatusettepanek komisjoni toetust.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Ma jätkan kolleeg Andrus Saare algatatud teemal, ka mind huvitab korteriühistu põhikiri. Ma näen, et komisjon on toetanud muudatusettepanekut nr 9, mis ütleb, et korterimandite eset valitsetakse seadusest, korteriühistu põhikirjast, korteriomanike kokkulepetest ja korteriomanike huvidest lähtudes. Kuidas te seda tõlgendate selles valguses, et korteriühistul põhikirja olema ei peagi?

Siim Kabrits

Aitäh! Kui muudatusettepaneku teksti lugeda, siis selgub, et selle eesmärk on, et kui korteriühistul on põhikiri olemas, siis tuleb seda järgida. See on sisedokument ja seda peaks järgima. Kui korteriühistul põhikirja ei ole, siis järgib korteriühistu seadust ja ühistest huvidest kantud kokkuleppeid. Seda tähendab see muudatus. Kui põhikiri on olemas, siis tuleb seda järgida.

Aseesimees Jüri Ratas

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh, lugupeetud juhataja! Kas on teada, kui palju on hinnanguliselt selliseid kortermaju, kus on tühjad korterid, mis kuuluvad kas eraisikutele või riigile? Kui palju nende ülalpidamine võiks maksma minna? Kui me soojanormi ei kehtesta, siis võib ju ka kohtusse minna, sest mõistlik temperatuur on ebamää-

rane mõiste, selle mõistlikkuse võib ka koh-
tusse anda ja kohtus võib väga ebamõistlikke
nõudeid esitada. Pool Eestit on ju tegelikult
tühi.

Siim Kabrits

Täna küsimuse eest! Sellist statistikat riik
teinud ei ole. Kindlasti on see väga suur prob-
leem eriti maal, väljapoole maakonnakeskusi
jäävates väikeasulates, kus on kortermajad.
See on, ma arvan, lähiaastatel ees seisev üles-
anne, kuidas tühjenevates küldes lahendada
tekkivad probleemid, kui üks kortermaja on
poolenisti tühi ja ka teine on poolenisti tühi.
Siin tuleb leida mõistlikud lahendused. Võib
näiteks lahendada nii, et mõlema maja elani-
kud koguda kokku ja kütta ühte maja, kus need
inimesed siis elama hakkavad. Inimeste prob-
leemid peavad saama lahenduse. See töö sei-
sab ees ja see on väga aktuaalne küsimus.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Te kahjuks ei vasta-
nud mu esimesele küsimusele. Mind huvitab,
kuidas see jõuga ehk riigi või munitsipaalvõi-
mu tekitatud ühistu toimima hakkab. Kuidas
sinna tekib kas juhatus või valitseja, kui elani-
kud lihtsalt ei tule kokku? Palun vastake sel-
lele küsimusele! Aga teine küsimus on mul ka.
Riigikogus on moodustatud korteriühistute
toetusrühm, mida juhivad kolleeg Hanson ja
mille aseesimees on kolleeg Boroditš. Kas see
toetusrühm oli ka kaasatud selle eelnõu aruta-
misse, kas ta tegi ettepanekuid ja kas nendega
arvestati? Kuidas sellega on?

Siim Kabrits

Aitäh küsimuse eest! Ma vastan kõigepealt
teisele küsimusele. Margus Hanson osales
aktiivselt õiguskomisjoni töös, ta võttis teatud
istungitest osa ning andis oma mõtetega sea-
duseelnõule sisu ja kaalu juurde. Sellest oli
väga palju kasu. Mis puudutab esimest küsi-
must, kuidas riik korteriühistuid loob ja kuidas
see reaalelus tööle hakkab, siis selles eelnõus
on tehtud ettepanek, et igale kortermajale, kes
juhatust ei vali või kus juhatust ei teki, mää-
ratakse valitseja. See on isik, kes hakkab iga-
päeva elus selle korteriühistu probleeme lahenda-

dama. Kas see on juriidiline või füüsiline isik,
on korteriühistu otsustada. Kindlasti oleks
riigil hea näha, kui igas majas tekiks aktiivne
korteriühistu, millel oleks aktiivne juhatus, aga
arvestama peab, et meil ei ole omanikuühis-
kond päris lõpuni välja arenenud. Teatud koh-
tades ühistud ilmselt tööle ei hakka, aga sea-
duseelnõu autorid on ette näinud, et valitseja
määramise abil võiksid need probleemid la-
henduse saada.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Hea kolleeg! Selle seaduseelnõu
paljud paragrahvid arvestavad eelkõige neid
piirkondi, kus korteriturg on rohkem arenenud,
Tallinn, Pärnu, võib-olla ka Tartu. Aga me tea-
me, et pooles Eestis sellist turgu ei eksisteeri.
Me teame ka, kui väikesed sissetulekud korte-
riühistutel on. Aga seadus nõuab audiitorkont-
rolli, nõuab, et kuue kuu jooksul oleksid aru-
anded registrile esitatud. Mis juhtub siis, kui
see töö ei ole kuue kuu jooksul ära tehtud ja
registrile ei esitata neid andmeid, mida seadus
nõuab?

Siim Kabrits

Aitäh! Audiitorkontrolli kohta komisjonile
ühtegi muudatusettepanekut ei tulnud. Mis
puudutab selle seaduseelnõu sisupoolt ja seda,
miks see eelnõu üldse esitati, siis tuleb kõige-
pealt öelda, et praegu reguleerib seda valdkon-
da põhiliselt kolm seadust. Selleks et tekiks
suurem õigusselgus korteriühistute ja -ühisuste
osas, on selle valdkonna seadused kodifitseeri-
tud ja üheks koondatud. Kindlasti on see väga
ambitsioonikas eesmärk – lahendada selle
valdkonna probleemid ära ühes seaduses. Tu-
leb ju arvestada, et see seadus peab käsitlema
paarismaju, aga samuti suuri korterelamuid,
kus võib olla sada korterit, korterelamuid, mis
asuvad Kohtla-Järvel, Abja-Paluoja või Mõis-
akülas, aga ka Tallinnas või Pärnus, kusjuures
korteriite turuväärtus võib erineda kümneid,
isegi sadu kordi. Probleemid on väga erinevad
ja väga keeruline on leida ühisosa. Selle tõttu
on seaduseelnõuga püütud luua raamistik, mis
võiks anda korteriühistutele esialgse võimaluse
edasi minna ja oma probleemidele lahendus
saada.

Aseesimees Jüri Ratas

Helmen Kütt, palun!

Helmen Kütt

Täna, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Kindlasti oli eelnõu ettevalmistamisse kaasatud ka korteriühistute liit. Kas neil oli selliseid ettepanekuid, mis jäid arvestamata? Komisjoni tööst te otsesest ülevaadet ei andnud. Järsku võite välja tuua mõne põhimõttelise ettepaneku, mis nad esitasid ja mille arvestamiseks te komisjonis ei leidnud kas vajadust või võimalust?

Siim Kabrits

Aitäh küsimuse eest! Korteriühistute liidust oli Urmas Mardi aktiivselt eelnõu arutelu juures. Varem on liit mitu aastat püüdnud Justiitsministeeriumiga leida kompromissi, milline see eelnõu võiks välja näha. Seda eelnõu on väga pikalt ette valmistatud ja komisjon on saanud erinevaid ettepanekuid. Korteriühistute liidu peamine ettepanek oli põhikirja kohta, selle kohta, kas korteriühistu põhikiri peaks olema kohustuslik. Probleem oli eelkõige paarisrajades. Kuigi alguses komisjon arvas, et suurtes korterimajades võiks põhikiri olla kohustuslik, aga kuna tegemist on seaduseelnõuga, mis reguleerib nii paariselamuid kui ka kortermaju, kus on sada korterit, leiti, et mõistlik on jätta see vabatahtlikuks.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Ma saan aru, et hinnanguliselt kasvab korteriühistute arv kaks korda. Eeldada võib, et need majad, kus praegu korteriühistut ei ole, on probleemsemad. Komisjon otsustas mitte toetada Keskerakonna ideed vaidekomisjoni kohta. Millised on nende majade võimalused lahendada probleeme väljaspool korteriühistut? Mis võimalused selle seaduse kohaselt selleks jäävad?

Siim Kabrits

Aitäh küsimuse eest! Kõige parem võimalus alati on omavahel kokku leppida. Oleme Justiitsministeeriumi palunud, kui see seaduseelnõu jõustub, selgitus- ja koolitustööd teha, et inimestele seletada, mis asjad mis problee-

me võivad tekitada. Eelkõige on siin infopuudus, on mitmed seadused ja erinevad tõlgendused. Koolitusteema on tegelikult a ja o. Koolitustega tuleks inimesi aidata, et saaks probleeme lahendada. Aga me loodame koolituse ja nõustamisega aidata olemasolevaid ja loodavaid korteriühistuid ning nii kaotada väga palju probleeme.

Aseesimees Jüri Ratas

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh! Ma tulen vaidekomisjoni juurde tagasi. Selle loomist te momendil ei toeta, te leiate, et see ei ole õige. Aga oletame, et mina olen korteriomaniik, minu korteriühistu tahab võtta laenu ja mina olen sellele vastu. Kui kaua see protsess aega võtab, et ma saan selle asja kohtusse anda, ja kui palju on lootust, et ma üldse saan midagi teha? Äkki sa tood need tähtajad välja ja ütled, et tegelikult vist ei saagi midagi teha.

Siim Kabrits

Aitäh! Komisjonis otseselt sellist muudatusettepanekut ei olnud, vaidekomisjonist räägiti küll. Isiklikult toetan ma küll eelkõige lepitusmenetlust või lepituskomisjoni, et nõustamisega korteriühistuid rohkem aidata ja jõuda nii probleemide lahendamiseni. Praegu on meil tihti nii, et võtame seaduse vastu ja paneme inimesed omavahel vaidlema. Küsimus on aga selles, mis saab peale vaidluse lõppu. Kui üks pool saab õiguse, siis teine pool tihti tahab ikkagi näidata, et just temal on õigus, ja seda vaidlust ei suudetagi ära vaielda. See on pigem see probleem. Eelkõige oleks vaja lepitust. Tuleks leida lahendus, kuidas maju soojustada ja neid probleeme lahendada. Kui mingi otsus vastu võetakse, siis see laen, mis on võetud maja soojustamiseks, peab minema õigesse kohta, et maja saaks korda ja probleemid lahenduse.

Aseesimees Jüri Ratas

Margus Hanson, palun!

Margus Hanson

Aitäh! Ma tulen seaduse jõustumise tähtaja juurde. Seaduses on kirjas, et käesolev seadus jõustub 2018. aasta 1. jaanuaril. Selleni on ter-

venisti kolm täiseelarveaastat aega. Kui minister sügisel seda eelnõu esimesel lugemisel meile tutvustas, avaldas ta arvamust, et kui eelnõu menetlemine Riigikogus läheb suhteliselt kiiresti, siis on võib-olla võimalik jõustumistähtaega ettepoole tuua. Nüüd on menetlemine üsna kiiresti ka läinud. Seetõttu ongi mul küsimus, kas komisjonis arutati jõustumise ettepoole toomist ja mis asjaoludel jäädi selle tähtaja juurde.

Siim Kabrits

Suur tänu hea küsimuse eest! See küsimus kerkis ka õiguskomisjonis üles. Küsisime justiitsministri käest, miks on selline pikk jõustumistähtaeg ette nähtud. Minister vastas, et põhipõhjus on selles, et üks osa seaduseelnõust käsitleb korteriühistute elektroonilist registrit, mille loomine võtab aega ja nõuab eelarvevahendeid. Praegu ei ole neid vahendeid ette nähtud, need on ette nähtud aastaks 2018. Loodame, et kui see seaduseelnõu seadusena vastu võetakse, siis nähakse need vahendid varem ette, korteriühistute registri loomine toimub kiiremini ja see tähtaeg nihkub oluliselt ettepoole. Võib-olla ka tähtaega muudetakse ja tuuakse see ettepoole. Ma ei välista, et nende kolme aasta jooksul võib veel muudatusettepanekuid tulla, kuna õhus on nii palju probleeme, mida kõiki see seaduseelnõu kindlasti ära ei lahenda. Näiteks on väga palju probleeme kortermajades, mille alumistel korrustel on äripinnad. Praegu oleme keskendunud ainult üldistele asjadele, et leida kompromissi suuremate probleemide lahendamiseks.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud ettekandja! Te vastasite kolleeg Jaak Alliku küsimusele, et nendele korteriühistutele, kus juhatust ei valita, nimetatakse valitseja. Kas ma saan õigesti aru, et selle valitseja määraja või nimetaja on kohalik omavalitsus? Kas kohalik omavalitsus on selle ülesandega nõus olnud ehk kas te olete pidanud läbirääkimisi linnade liidu ja maaomavalitsuste liiduga? Kui sellega tegelemine toob kohalikele omavalitsustele kaasa lisakohustusi, kas siis riik tagab,

nii nagu põhiseadus nõuab, kohalikele omavalitsustele selleks ka ressursid?

Siim Kabrits

Aitäh küsimuse eest! Tegelikult on eesmärk ikkagi see, et korteriühistu määraks endale valitseja. See kohustus on pandud korteriühistu üldkoosolekule.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid ettekande ja vastuste eest! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove on, avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Yana Toomi!

Yana Toom

Härä eesistuja! Austatud kolleegid! Ma ei hakka siin pikalt rääkima sellest, kui hea see seadus on. Tõepoolest, selles seaduses on häid asju ja ta lahendab nii mõnegi probleemi. Kuid selles on ka puudujääke, millega ei saa kuidagi rahul olla.

Esimene puudujääk Keskerakonna fraktsiooni silmis on see, et ei ole arvestatud meie ettepanekut moodustada korteriühistute vaidekomisjon. Austatud komisjoni ettekandja rääkis, et piisab lepitusmenetlusest. See ei vasta tõele, sest selleks, et kedagi lepitada, on teatavasti vaja konflikti mõlema osapoole nõusolekut. Kui mõlemad osapooled on nõus, siis konflikti aga sisuliselt ei ole. Nii et korteriühistute puhul lepitusmenetlus paraku ei tööta. See üldse väga hästi ei tööta, ausalt öeldes, aga korteriühistute puhul kohe üldse mitte.

Me kõik teame, et korteriühistud on päris suur konflikti allikas. Konflikte on igasuguseid. Ma mäletan seda oma ajakirjanikuaegadest. Igas ajalehetoimetuses on üks ajakirjanik, kes hommikust õhtuni tegeleb korteriühistute probleemidega. Ühistutest tuleb väga palju kaebusi, küll naabrite omavaheliste konfliktide kohta, küll üldkoosoleku reeglite rikkumise kohta, küll laenuvõtmise kohta või mille kohta tahes. Inimeste ainuke võimalus kaitsta oma õigusi on pöörduda kohtusse, mis esiteks ei ole odav ja teiseks nõuab väga palju aega. Isegi kui sa saavutad kohtus võidu, siis rong on juba läinud, laenu on majal peal ja otsus vastu võetud. Enamgi veel, kui sa tuled kohtuotsusega võidukalt üldkoosolekule, siis pole sugugi välistatud, et järgmisel päeval kutsutakse kok-

ku järgmine üldkoosolek, mis sisuliselt tühistab selle kohtuotsuse ära. Teine aspekt on see, et need kohtuvaidlused koormavad meie kohtusüsteemi, mis on niigi väga aeglane. Kui me arutasime seda probleemi meie fraktsioonis härra Pikamäega, siis ka tema oli selle poolt, et selline vaidekomisjon tuleks moodustada. On väga kahju, et valitsus ja komisjon seda ettepanekut ei toetanud. Meile toodi vastuargumentiks see, et töövaidluskomisjon ei tule sisuliselt oma ülesannetega toime. Väideti ka, et töövaidluskomisjoni otsuseid väga tihti vaidlustatakse kohtus. See ei vasta tõe. Tegelikult tuleb töövaidluskomisjon oma tööga suurepäraselt toime ja vaidlustatakse keskeltläbi vaid 5% selle otsustest. Uskuge mind, esimese astme kohtud on väga õnnelikud selle üle, et töövaidluskomisjon eksisteerib. Siin võib vabalt paralleeli tõmmata.

Teine asi, millele tahan selle eelnõu puhul tähelepanu juhtida, on see, et me tekitame sunni viisil juurde tuhandeid korteriühistuid, kusjuures just nendes majades, kus tänini pole korteriühistut moodustatud. Seda pole tehtud seetõttu, et inimesed ei ole suutnud omavahel kokkuleppele jõuda. Selge on see, et see tekitab omajagu konflikte, mis jällegi suurendab survet esimese astme kohtutele.

Järgmine aspekt, millest tasub rääkida, on see, et Eestis ei ole mitte ainult suured linnad, nagu Tallinn, Tartu ja Pärnu, vaid ka kõikvõimalikud endised kolhoosid ja sovhoosid, kus on päris palju kortermaju. Me oleme kõik näinud maju, kus on 20 korterit, aga ainult ühes korteris elab mingisugune eidekene. Tema siis hakkab moodustama korteriühistut iseendaga ja tervet maja haldama. Me veeretame tema kaela sisuliselt kogu selle majapidamise, selle asemel, et osutada talle mingisugust abi.

Ma vaatan, et mu aeg hakkab otsa saama. Pikemalt ma ei räägi. Seoses ülaltooduga teeb Keskerakonna fraktsioon ettepaneku korterimandi- ja korteriühistuseaduse eelnõu 462 teine lugemine katkestada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Margus Hansonil!

Margus Hanson

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Selle üle on tõsiselt hea meel, et kaua etteval-

mistatud, osapooltega korduvalt läbivaieldud ja mitmel kooskõlastusringil olnud seaduseelnõu on Riigikogus küllalt tempokalt edasi liikunud ning jõudnud teisele lugemisele siia saali. Parandusettepanekute arutamine ja vaagimine õiguskomisjonis on olnud põhjalik. Tõenäoliselt on valitsuse ettevalmistatud eelnõu saanud veelgi paremaks ning korterimandike ja korteriühistute tegutsemisnormid ja tegevuspiirid, aga samuti õigused, kohustused ja vastutus on täpsemalt ning eri huvipooli arvestavamalt seaduspügalasse vormitud.

Peatun seetõttu vaid ühel muudatusettepanekul, mille esitas Eesti Korteriühistute Liit. See käsitleb eluruumide sisetemperatuuri miinimumnõuet. See küsimus on praegu eelnõus lahendatud nii, et tuleb tagada kaasomandi eseme säilimine ning teiste eriomandite esemete kasutamine nende otstarbe kohaselt ja ilma ülemääraste kulutusteta.

Sellele küsimusele saab läheneda väga mitmest aspektist, näiteks majakarbi kahjustamise, naaberkorterite küttearvete ning miks mitte ka keskkonna ja energiasäästu aspektist, aga võib-olla veel mõnest teisestki küljest. Ehk tulekski siin erinevalt läheneda eluruumina kasutatavale korterimandile ja mitteiluruumina kasutatavale korterimandile, näiteks garaažile.

Mõistagi ei tohi kütmata külm eluruum põhjustada veetorude külmumist või muu ühisvara riknemist ühistumajas, aga selle vältimiseks ei ole vaja naaberkorteris nõuda pidevalt 18-kraadist toasooja, piisab ka vähemast, näiteks 5 kraadist. Samas on selge, et külma korterit kütavad naabrid ja nende küttearved on selle võrra suuremad. Tallinna Tehnikaülikooli teadlaste uuringu kohaselt algab näiteks paneelmajas soojaülekanne läbi betoonseina juba tubade temperatuuride paarikraadise erinevuse korral. Sooja tarbimise praeguste arvestuspõhimõtete tõttu on seepärast õiglane nõuda eluruumides teatud temperatuuri hoidmist. Nimelt tuleks hoida sellist temperatuuri, mis on võimalikult lähedal keskmisele temperatuurile. Täiesti kütmata, paneelmaja keskel asuvas korteris ei lange ju ka kõige karmima ilma puhul toatemperatuur alla nulli, võib-olla isegi mitte alla kümne kraadi, järelikult kütavad seda korterit naabrid.

Kui aga muuta keskküttega ühistumajades küttekulu arvestamise põhimõtted ruutmeetri-

põhisest temperatuuripõhiseks, siis polekski temperatuurinõuet vaja kehtestada. Temperatuuripõhise arvestuspõhimõtte kohaselt mõõdetakse küttekulu iga eluruumi kohta eraldi ja selle eluruumi termomeetri näidu põhjal, mitte aga selle järgi, kui palju sooja radiaatorist eraldub, nagu üldiselt uute arvestussüsteemide puhul. Sellisel juhul ei teki korteriomanikul mingit probleemi ka sellest, kui soojus tema toast külma naaberkorteri kütmiseks läheb, sest tema maksab ju ikkagi selle järgi, milline temperatuur talle tema oma korteris mugav on, olgu see siis 20 või 25 kraadi. Sellise mõõtmisüsteemi sisseseadmine peaks keskkonnasäästlikult mõtlemaid korteriomanikke stimuleerima energiat kokku hoidma, ühistuid peaks aga soojakulude õiglase jaotamise eesmärgil panema mõtlema uue mõõtesüsteemi hankimisele, mis aitab küttekulusid kokku hoida. Seejuures võidab terve ühiskond, sest energiasääst on ju ilmne.

Küll aga tahaksin arutleda selle üle, kuidas seaduses tagada, et ahjuküttega korterites kompanseeritaks naabritele tühjalt ja külmalt seisva korteriga kaasnevad, nn ülemäärased kulutused. Aga sellest tõenäoliselt edaspidi. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Head ametikaaslased, alustame eelnõu 462 muudatusettepanekute läbivaatamist. On laekunud 19 muudatusettepanekut. Esimene muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh, juhataja! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen hääletusele esimese muudatusettepaneku, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 26 ja vastu 30 Riigikogu liiget, 1 jäi erapooletuks. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 2 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 3 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Riigikogu koduja töökorra seaduse § 106 lõike 2 alusel ei kuulu ettepanek hääletamisele. Muudatusettepaneku nr 4 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon ei ole seda ettepanekut arvestanud. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Alustame hääletuse ettevalmistamist.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 4, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 25 ja vastu 33 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 5 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Muudatusettepaneku nr 6 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 7 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 8 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 8, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 23 ja vastu 33 Riigikogu liiget, 1 jäi erapooletuks. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 9 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda ettepanekut

tuleks täielikult arvestada. Muudatusettepaneku nr 10 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Muudatusettepanek nr 10. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Palun muudatusettepanekut nr 10 hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 10, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 20 Riigikogu liiget ja vastu 36, erapooletuks ei jäänud keegi. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 11 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun ka seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 11, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 25 ja vastu 33 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 12 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Meie kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõike 2 kohaselt ei kuulu see ettepanek hääletamisele. Muudatusettepaneku nr 13 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele 13. muudatusettepaneku, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 27 ja vastu 34 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 14 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Meie kodu- ja töökorra seaduse kohaselt ei kuulu see ettepanek hääletamisele. Muudatusettepaneku nr 15 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Palun 15. muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele 15. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 30 ja vastu 32 Riigikogu liiget, 2 jäid erapooletuks. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 16 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon ei ole seda ettepanekut arvestanud. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Palun 16. muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Alustame hääletuse ettevalmistamist.

Panen hääletusele 16. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 29 ja vastu 34 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 17 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 18 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 19 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepanekuid rohkem ei ole.

Head ametikaaslased! Riigikogu juhatusel on teinud ettepaneku Eesti Keskerakonna fraktsioon. Eesti Keskerakonna fraktsioon teeb ettepaneku korteriomandi- ja korteriühistuseaduse eelnõu 462 teine lugemine katkestada. Juhtivkomisjoni ettepanek on teine lugemine lõpetada. Tulenevalt meie kodukorrast peame Keskerakonna fraktsiooni ettepanekut hääletama. Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku korteriomandi- ja korteriühistuseaduse eelnõu 462 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 31 ja vastu 36 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku teine lugemine lõpetada. Eelnõu 462 teine lugemine on lõpetatud ja kuuenda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

7. Korrakaitseaduse muutmise ja rakendamise seaduse eelnõu (424 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume seitsmenda päevakorrapunkti juurde. Jätkame Vabariigi Valitsuse algatatud korrakaitseaduse muutmise ja rakendamise seaduse eelnõu 424 teist lugemist. Ma palun Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni aseesimehe Kalle Laaneti!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Ajaloo huvides mainin ära, et selle seaduseelnõu ehk rakendusseaduse ettevalmistamist alustati Justiitsministeeriumis mitu-mitu aastat tagasi, aastanumber oli siis 2007. Nüüd on juba aasta 2014. See näitab, kui palju võib ühe seaduseelnõu ettevalmistamine aega võtta, rääkimata sellest, kui palju see paradigma muutus aega võtab ja mida endaga kaasa toob.

Õiguskomisjon valmistas eelnõu teise lugemise jätkamist ette kolmel istungil: 13. jaanuaril, 20. jaanuaril ja 10. veebruaril. 10. veebruaril osalesid istungil Kalle Laanet, Andres Anvelt, Igor Gräzin, Jüri Morozov, Kalle Jents, Marika Tuus-Laul, Peeter Võsa, Siim Kabrits ja Margus Hanson, kes oli Valdo Randpere asendusliige ja lahkus kell 11.40, ning komisjoni ametnikud Linnar Liivamägi ja Raini Laide. Kohale oli kutsutud ka Hanno Pevkur. Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks ei laekunud ühtegi muudatusettepanekut, aga Justiitsministeeriumist ja Siseministeeriumist tuli õiguskomisjoni teatud hulk ettepanekuid. Pidasime arutelusid ning pärast Riigikogu alaliste komisjonide ametnike tehnilist kooskõlastamist tehti teatud vigade parandust. Õiguskomisjon algatas pärast seda kokku 14 muudatusettepanekut.

Räägin teile põgusalt olulisematest muudatusettepanekutest. Üks tulisemaid diskussiooni kohti oli see, millal võib korrakaitseorgan viia joobeseisundis täisealise isiku tema elu- või ööbimiskohta või kainenema politsei arestimajja või arestikambrisse. Seaduseelnõus oli varem ettepanek, et see võib toimuda vahetu olulise ohu tõrjumise puhul. Õiguskomisjonis peetud tõsiste diskussioonide käigus otsustati jätta "vahetu" välja, sest "vahetu oht" tähendab olukorda, kus korrarikkumine juba leiab aset või on suur tõenäosus, et see kohe-kohe pihta hakkab. Me arvasime, et juhul, kui me jätame selle sõna "vahetu" sisse, annab see korrakaitseorganile võimaluse teatud hetkel, kui saabub informatsioon näiteks telefonile 110 või 112, reageerimata jätta.

Muudatusettepanekud nr 3, 4, 10 ja 14 on omavahel seotud ning teenivad lastekaitse tõhustamise eesmärgi. Praegu näeb seadus ette, et kui laps on ohus, siis on eelkõige korrakaitseorganil kohustus reageerida ja pöörduda sotsiaaltalituse töötaja poole, et see võtaks lapse kuni ohu möödumiseni oma valve alla. Kuid me teame, et öösel või nädalavahe-tustel on ääretult keeruline sotsiaaltalituse töötajaga ühendust saada. Seadusmuudatuse eesmärk on anda korrakaitseorganile kohustus reageerida ja viia laps ohutusse kohta. Samas jääb loomulikult alles kohustus pöörduda sotsiaaltöötaja poole, et see asuks oma ülesandeid täitma. Eriti oluline on seadusega reguleerimine siis, kui me räägime lapse toimetamisest

perest eemale. See on seotud olulise põhiõiguste riivega ja seda on kindlasti tark reguleerida seaduse tasemel.

Viienda muudatusettepaneku eesmärk on anda kohalikule omavalitsusele õigus määratleda kohad, kus alkoholi tarbimine loetakse nende kohtade kasutamise eesmärgist tulenevalt sobimatuks. See annab võimaluse seadust paindlikumalt rakendada. Õiguskomisjon oli ühiselt seisukohal, et see on oluline.

Kuues muudatusettepanek on seotud suuresti kaubandusettevõtetega. Alkoholiseaduse §-d 68 ja 69 keelavad joobnud olekus isikule alkoholi müüa. Väljend "joobnud olek" on alati küsimusi tekitanud, ei ole selge, kuidas müüja suudab kindlaks teha, kas isik on joobnud või mitte. Otsustati võtta kasutusele termin "joobeseisundile viitavate tunnustega".

Üheksas muudatusettepanek tuleneb Põllumajandusministeeriumi ettepanekust, et politsei kui korrakaitseorgan oleks loomakaitseaduse mõttes riikliku järelevalve tegija. Kuid komisjoni seisukoht oli, et kui on tegemist õigusrikkumisega, näiteks looma väärkohtlemisega, siis igal juhul sekkub korrakaitseorgan viivitamatult. Seega ei ole põhjust teha seaduses muudatust, mille järgi oleks politsei loomakaitseaduse mõttes riikliku järelevalve tegija.

11. muudatusettepanek käsitleb reklaamiseaduse § 29 muutmist. See puudutab tarbijakrediididirektiivi ülevõtmist. Komisjonis tekkis küsimus, miks see peab selle eelnõu raames arutlusel olema. Kuid kuna Euroopa Komisjon on juba rikkumismenetluse algatanud ja selle eelnõuga muudetakse ka reklaamiseadust, siis oli tark see säte siia seadusesse muudatusettepaneku abil sisse võtta.

Muudatusettepanekud nr 12 ja 13 käsitlevad riikliku järelevalve küsimusi ja just nimelt seaduse kehtima hakkamist.

Mida siis komisjon otsustas? Õiguskomisjon otsustas kõiki neid muudatusettepanekuid täielikult arvestada. Eelnõu 424 menetluslike otsuste puhul otsustati jääda õiguskomisjoni 27. jaanuari istungil tehtud otsuste juurde ning saata eelnõu teisele lugemisele täiskogu päevakorda kolmapäevaks, 12. veebruariks, ettepanekuga eelnõu teine lugemine lõpetada. Kui teine lugemine lõpetatakse, siis on meie ettepanek teha eelnõu kolmas lugemine kolmapäeval, 19. veebruaril. Meie ettepanek on panna

eelnõu siis lõpphääletusele. Need otsused tehti konsensuslikult. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalle Laanet! Asume küsimuste juurde. Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud kolleeg! Seaduses on tehtud üle 150 paranduse. Võib öelda, et see on väike revolutsioon selles sfääris. Kas sa ei leia, et 1. juulini, seaduse jõustumise ajani jäävast kolmest-neljast kuust jääb väheks? Kõik, kes peaksid seda seadust täitma ja ellu viima, ei saa võib-olla hästi aru, mis siia on kirjutatud, ja nii võivad tekkida väiksed äpardused.

Kalle Laanet

Aitäh selle küsimuse eest! Eks ka minul tekkis komisjonis ausalt öeldes selline kerge kahtlus ja kõhklus. Ma esitasin selle küsimuse Justiitsministeeriumi esindajatele. Aga ma tean, et Justiitsministeeriumis ja Siseministeeriumis on kokku pandud väike rühmakene, kes hakkab juhtima nende uute seaduste, nii korrakaitseaduse kui ka selle rakendamise seaduse lahtiseletamist nendele ametkondadele, kes nende seadustega hakkavad kokku puutuma. Ausalt öeldes olen ma teinud Sisekaitseakadeemia pakumise (see ei ole vist väga tavapärane), et ma olen nõus minema sealsetele õpetajatele lahti seletama neid diskussioone, mis on siin parlamendis toimunud, ja otsuste tagamaid, et oleks lihtsam aru saada, mis oli seadusandja mõte ühe või teise seadusäte kirjutamisel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Kahtlemata on §-s 1 tehtud muudatus, mis puudutab lastekaitsetemat, äärmiselt oluline ja vajalik. Samas on võimalused ja tingimused üle Eesti täiesti erinevad. Koostöö politseiga on näiteks minu kodulinnas Viljandis suurepärane. Aga mõtleme nädalavahetustele väikeses vallas või asulas, kus puuduvad turvakodud, laste varjupaigad jms. Kui reaalne on, et üle Eesti seda nõuet suudetakse täita ja on,

kuhu seda last paigutada? Omavalitsuste lastekaitsetöötajad abistavad heal meelel, aga neil peab olema koht, kuhu last paigutada. Kui reaalne on, et see ettepanek ka tegelikult ellu viiakse?

Kalle Laanet

Aitäh selle küsimuse ja kommentaari eest! Ma ei oska täna vastata, kui reaalne see on. Eks praktika peab seda näitama. Kuid kindlasti teenib see muudatusettepanek just nimelt seda eesmärki, et laps ei jääks ohuolukorda, et ta kindlasti toodaks sellest olukorrast välja ja ta saaks nii kaua, kuni see on hädavajalik, viibida korrakaitstajate valve all. See on selle muudatusettepaneku eesmärk. Ma küll väga loodan, et ka teistes maakondades on hea korrakaitseorganite, turvakodude, mittetulundusühingute ja kohaliku omavalitsuse koostöö ja need probleemid saavad lahendatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud ettekandja! Kui seadus võetakse vastu, aga alles siis peab hakkama seda kõike mõtestama, lahti seletama, õpetama, jne, kas see seadus on siis ka kvaliteetne? See ongi minu küsimus.

Kalle Laanet

Ausalt öeldes on selle seaduse väga paljud sätted ja mõtted juba üle viidud politsei ja piirivalve seadusesse. Sellesse seadusesse, mis hakkas 2010. aastal kehtima, on väga palju sätteid üle viidud. Alati on oht, et üks või teine isik tõlgendab seadust oma suvast tulenevalt. Aga eks meie kõigi ülesanne ole seda seadust seletada õpetajatele ja õpetajatel on vaja seletada seda töötajatele. See on meie ühine ülesanne, ma arvan nii.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Kalle Laanet! Avan läbirääkimised ja kutsun kõnepulti kolleeg Marika Tuus-Lauli.

Marika Tuus-Laul

Istungi juhataja! Head kolleegid! Tulin siia, et rääkida ühest parandusettepanekust, mis puudutab tarbijakrediidi reklaami ja kaudselt

kiirraenuturu reguleerimist ning millega muudetakse hoopis reklaamiseadust. Loomulikult tekib küsimus, mis on sellel tegemist korrakaitseadusega. Õigustatult küsite, sellepärast et ei olegi. Lisaks sellele, et korrakaitseaduse eelnõu kohta, mis ministriumist eelmisel suvel komisjoni jõudis ja eelmisel nädalal jälle päevakorrast välja võeti, on tehtud kokku 152 parandusettepanekut, on siin tegemist omal moel järjekordse kobareelnõuga, kus me parandame teiste seaduste vigu, võib öelda, et teadlikult tehtud vigu. Nimelt menetlesime aasta eest õiguskomisjonis Euroopa Liidu vastutustundliku laenamise direktiivi, mis puudutab muu hulgas tarbijakrediidi reklaami. Me võtsime selle direktiivi üle nii, et Eesti kehtestas tarbijakrediidi reklaamile ehk kiirraenude reklaamile hoopis lõdvemad nõuded, kui Euroopa direktiiv meilt nõudis. Me oleme trotsinud tarbijaid kaitsvate reklaaminõuete täitmist. Teame, et paljud Eesti inimesed on end kiirraenude võtmisega lõhki laenanud. Tuhandesse ulatuvad röövellikud protsendid, mida laenuandja kliendilt võtab, on viinud paljud pered laenuorjusesse. Kuna me ei võtnud seda direktiivi nõuetekohaselt üle ja lubasime endale hoopis liberaalsemat käsitlust, siis algatas Euroopa Komisjon hiljuti Eesti vastu ametliku rikkumismenetluse.

Kehtivas reklaamiseaduses on kirjas, et igas reklaamis, millega teavitatakse valmisolekust anda tarbijakrediiti või vahendada selliseid lepinguid, tuleb ära näidata krediidi kulukuse määr tüüpilise näite kujul. Euroopa Komisjon on asunud seisukohale, et seaduse selline sõnastus on liiga üldine ning on vastuolus Euroopa Liidu Nõukogu direktiiviga. Eestilt nõutakse, et edaspidi sisaldaksid reklaamid tarbija jaoks väga konkreetset infot, et laenuvõtjal oleks kergem orienteeruda. Peab olema ära toodud täpne intressimäär, kasutusse võetava krediidisumma ülempiir, krediidi kulukuse määr, lepingu kestus, teenuse konkreetne hind nii kohe tasudes kui ka järelmaksu puhul ja veel palju muudki ning seda tüüpilise näite kujul.

Seega, praegu on finantslaenude reklaamile kehtestatud minimaalsed nõuded ja selle muudatusega neid karmistatakse, mis on muidugi väga hea, kuid kahju, et seda varem ei tehtud. Nüüd on Justiitsministeeriumil tuli takus. Selleks et vältida või pehmenendada rikkumisme-

netlusega kaasnevaid negatiivseid tagajärgi, tuleb kiirkorras riigisisest õigust muuta. Asjaga on sedavõrd kiire, et minister Pevkur palus neid muudatusi menetleda juba mõne menetluses oleva eelnõu raames, mitte eraldi seaduseelnõuga. Olukord tuleb tuttav ette. Mäletan, kui palju sai nendel teemadel suvel komisjonis vaieldud. Keskerakonna fraktsioon tegi ka oma parandusettepanekud, mis läbi ei läinud, aga nüüd tehakse kiirkorras vigade parandust, st me parandame teadlikult tehtud praaki ja seda hoopis teise eelnõu raamides, seekord küll mitte soolise võrdõiguslikkuse seaduses, vaid korrakaitseaduse kontekstis. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Lugupeetud eesistuja! Austatud kolleegid! Me oleme seda korrakaitseaduse eelnõu keerutanud ringi nagu leiget suppi, ühtepidi ja teistpidi. Ma ei oska öelda, kas praegune tulemus nüüd ikka nii hea on. Kui tõmmata selline paralleel, et paadimeistri head tööd tunnend sellest, et ta esimese korraga paneb kokku paadi, mis vett peab, siis kas me võime seadusloomesse samamoodi suhtuda? Me oleme kõvasti vaeva näinud, aga ei saanud seadust esimesel korral vettpidavaks, ei saanud ka teisel korral vettpidavaks. Kuulge, natuke räägib enda eest ikka ka see, et esitati peaaegu paarsada muudatusettepanekut ja praegu on neist lauale jäänud 141. (E. Ergma vahelehuüü: Mis 141? 14 ju!) Seda ei saa mitte kuidagi kvaliteetseks tööks nimetada. Ma saan aru küll, et kiirustati. Aga kas siis peab niimoodi kiirustama? Kas peab kvaliteedi ohvriks tooma? Võiks natuke usinamalt kaasata spetsialiste, siis saaks võib-olla väheke kergema vaevaga kokku ühe korralikult toimiva seaduse, mis ka vett peab.

Ma arvan, et spetsialistide puudus on siin peamine põhjus. Kui ministriumid ja ametkonnad mehitatakse kas parteibroileritega või lihtsalt võimuparteile lojaalsete isikutega ja muid isikuomadusi peetakse väheoluliseks, siis umbes samasugust soga me hakkame siin edaspidigi arutama. See on põhjus, miks see seadus nii nigel on: pidev kiirustamine, spetsialiste pole kaasatud. Kui me võtame selle seaduse vastu ja peame hakkama käima ini-

mesi õpetamas, peame eri seadustest otsima, kuidas seletada lahti ühte seadust, mis peaks olema enam-vähem kõigile lugejatele üheselt arusaadav ja mõistetav, siis, andke andeks, on asi kvaliteedist igal juhul kaugel. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Kolleeg Kalle Laanet.

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Ma tuln siia rääkima sellest kiirustamisest. Ma enne saali ukse taga härra Langiga vesteldes tuletasin meelde, millal üldse alustati korrakaitseaduse ehk selle teema põhilise seaduse arutamist. Minu allikad ütlesid, et see oli aastal 1997, ja Rein ütles, et see oli aastal 2003. Kui me üksipuha kumba varianti vaatame või vaatame rakenduseadust, millega tegelemist alustati 2007. aastal, siis kiirustamisest väga juttu ei saa olla. Loomulikult, ühiskond areneb, tekivad uued probleemid, mida on ka parandada vaja, see on kõik õige. Aga paradigma muutusel, mille tingib korrakaitseadus ja selle rakendamise seadus Eesti korrakaitstes, peab ühel heal päeval joon all olema, et saaks rakendajatele selgeks teha vähemalt selle asja, mis on kaante vahele saanud. Ma küll loodan, et me oleme edukad ja Eesti on tulevikus veelgi turvalisem. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, Kalle Laanet! Rohkem kõne-soove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Läheme muudatusettepanekute juurde. Seaduseelnõu kohta on esitatud 14 muudatusettepanekut, vaatame need järjekorras läbi. Esimene muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud. Teine ja kolmas muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud. Neljas, viies, kuues ja seitsmes muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud. Kaheksas, üheksas ja kümnes muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud. 11., 12., 13. ja 14. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud ja täielikult arvestatud.

Head kolleegid! Me oleme kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud. Eelnõu 424 teine lugemine on lõpetatud.

8. Riigieelarve seaduse eelnõu (513 SE) teise lugemise jätkamine

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde. Jätkub Vabariigi Valitsuse algatatud riigieelarve seaduse eelnõu 513 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnepulti rahanduskomisjoni esimehe Sven Sesteri!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Ma annan teile ülevaate riigieelarve seaduse eelnõu 513 teise lugemise jätkamisega seonduvast informatsioonist.

Uue riigieelarve seaduse eelnõu andis Vabariigi Valitsus Riigikogule üle 21. oktoobril 2013. aastal ja jõustumise ajaks oli sel hetkel sätestatud 1. jaanuar 2014.

Eelnõu sellisel kujul esitamise tingisid järgmised põhjused. 2011. aasta detsembris jõustunud Euroopa Liidu Nõukogu direktiiv 2011/85/EL on seadnud liikmesriikidele kohustuse määrata kindlaks valitsussektori ühtsete reeglite rakendumine, et tagada valitsussektori eelarvedistsipliini. Direktiivi järelmeetmes, nn fiskaalleepingus, sätestatakse valitsussektorile eelarve tasakaalu reegel ja automaatne korrigeerimismehhanism, mis käivitub automaatselt, kui kaldutakse kõrvale Euroopa Liidu õigusest tulenevatest kriteeriumidest ehk keskpika perioodi eelarve-eesmärgist või selle saavutamisele suunatud kohandamiskavast. Lepingu kohaselt tuleb eelarve tasakaalu reeglid fikseerida eelistatavalt riigi põhiseaduses või seaduses, mille alusel võetakse vastu igaaastaseid eelarveid. Direktiivi ülevõtmiseks riigisisisesse õigusesse on vaja muuta kehtivat riigieelarve seadust, kuna eelmine riigieelarve seadus võeti vastu aastal 1999, põhjalikumalt muudeti seda viimati aastal 2003 ning seetõttu on regulatsioon aegunud ja eelarvestamise arenduste elluviimise võimalused piiratud. Seoses sellega koostati uus riigieelarve seaduse ehk nn baasseaduse eelnõu, et valdkonda terviklikult ja ajale vastavalt reguleerida ning riigi finantsjuhtimist korraldada.

Korraks peatun seaduse eesmärkidel. Nimelt on eesmärk kehtestada eelarvereglid, arvestades valitsussektori struktuurse eelarvepositsiooni tasakaalunõuet, seada kohaliku omavalitsuse üksusele erakorraline laenupii-

rang tulenevalt valitsussektori eelarvepositsioonile Euroopa Liidu seatud piiridest ning arendada majandusprognoosi ja rahandusprognoosi regulatsioone. Riigi eelarvestrateegia koostamisel nähakse ette kululagede kinnitamine, täpsustatakse eelarvestrateegia sisunõudeid ja rahastamiskava, korraldatakse strateegilist juhtimist ning luuakse eeldused tegevuspõhise eelarve kasutusele võtmiseks. Eesmärk on ka täiendada ja ühtlustada rahavoo juhtimise regulatsiooni, koondada riigi lühiajaliste ja pikaajaliste võlakohustuste piirmäärasid ning ajakohastada kassareservi ja stabiliseerimisreservi regulatsioone.

Edastan teile info eelneva menetluse kohta Riigikogus. Eelnõu esimene lugemine toimus 6. novembril. Selle järel laekus 34 muudatusettepanekut Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, samuti tulid arvamused Riigikontrollilt, Eesti Tööandjate Keskliidult, põhiseaduskomisjonilt ja Euroopa Keskpangalt ning ettepanekud Rahandusministeeriumilt. Nende põhjal tehti eelnõus mitmeid muudatusi, millest olulisemad puudutasid strateegiliste arengudokumentide regulatsioone (muu hulgas lisati põhiseaduslike institutsioonide kohta erand valitsemisala arengukava koostamisel), riigi eelarvestrateegia esitamist Riigikogule viivitusest pärast kinnitamist Vabariigi Valitsuses, põhiseaduslike institutsioonide iseseisvat otsust tegevuspõhise eelarve kasutusele võtmiseks, stabiliseerimisreservi allikate täiendamist riigi konsolideerimata rahavoolise ülejäägiga ning tasandusfondi ja toetusfondi aluseks olevate arvnäitajate väärtuste määramist riigieelarvega.

Eelnõu teine lugemine toimus siin saalis 15. jaanuaril 2014. Rahanduskomisjon otsustas teise lugemise katkestada, et arutada eelnõuga seonduvaid probleeme edasi ja koostada uusi muudatusettepanekuid. Rahanduskomisjon valmistas eelnõu teise lugemise jätkamist ette 28. ja 30. jaanuaril ning lisaks veel 10. ja 11. veebruaril.

Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 23. jaanuariks, laekus Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt ja komisjonidelt kokku 29 muudatusettepanekut, sh Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt 22, Riigikogu liikmetelt Andres Herkelilt 4 ning Riigikogu liikmetelt Neeme Suurelt ja Rannar Vassiljevilt 3. Rahanduskomisjonile laekus eelnõu kohta

pärast teise lugemise katkestamist täiendav arvamus põhiseaduskomisjonilt, sh kohaliku omavalitsuse üksusi puudutavate sätete põhi-seaduspärasuse kohta, kiri põhiseaduskomisjonilt avalik-õiguslike juriidiliste isikute eelarve menetlust puudutavatest probleemidest, kultuurikomisjoni arvamus eelnõu § 84 kohta ning Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsi-osakonna arvamus eelnõu kohta.

Lähtuvalt laekunud muudatusettepanekute, arvamustest ja kirjadest ning enne teist lugemist komisjonis arutlusel olnud probleemidest koostas rahanduskomisjon eelnõu teise lugemise jätkamiseks 38 muudatusettepanekut. Ettepanekute selgitused on toodud muudatusettepanekute loetelus. Eelnõus on pärast teist lugemist tehtud ka keelelisi ja tehnilisi muudatusi. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepanekud suures osas kattusid ettepanekutega, mis nad olid esitanud eelnõu teiseks lugemiseks.

Kui vaadata kõiki 29 esitatud muudatusettepanekut, siis võib nentida, et rahanduskomisjon arvestas kahte neist täielikult ja viit sisuliselt või osaliselt. Ülejäänud muudatusettepanekud jättis komisjon arvestamata põhjustel, millest olulisemad on järgmised.

Muudatusettepanek nr 5. Tasakaalureegel kujutab endast valitsuse ja teiste valitsussektori institutsioonide tegevuse olulist piirangut. Ettepaneku arvestamisel tekiks seaduses konkreetse arvulise nõude asemel ebamäärane konstruktsioon: vajaduse korral piiratakse teiste institutsioonide tegevust, lähtudes mitte seaduse konkreetsest nõudest, vaid eelarvestraategias valitsuse seatud eesmärgist.

Muudatusettepanek nr 6. Keskvalitsuse juriidilisel isikul ei ole oma keskpika perioodi eelarve-eesmärki. Ettepanek eeldaks igale asutusele eelarvepositsiooni eesmärgi seadmist, mis oleks mõttetult keeruline.

Muudatusettepanek nr 7. Eelnõuga nähakse ette, et seadusega või seaduse alusel tuleb keskvalitsuse juriidilistele isikutele kehtestada netovõlakooormuse ja finantsplaani esitamise nõuded. Paragrahvi 2 lõike 2 kohaselt ei ole sotsiaalkindlustusfondid keskvalitsuse juriidilised isikud. Haigekassa ja töötukassa kuuluvad sotsiaalkindlustusfondide hulka ja neile ei laiene netovõlakooormuse ja finantsplaani esitamise nõuded. Isikute kuulumist või mittekuulumist ühte või teise gruppi ei määra kindlaks

käesolev eelnõu, vaid § 2 lõikes 1 viidatud määruse kohaselt Statistikaamet. Eelnõu § 5 lõigetest 2 ja 3, §-st 9 ning §-st 10 tulenevalt tuleb reeglite keskvalitsuse juriidilistele isikutele kohaldamiseks sätestada need reeglid vastava isiku tegevust reguleerivas seaduses. Eesti Haigekassa ja Eesti Töötukassa tegevust reguleerivad nende kohta käivad seadused, kuhu nimetatud reegleid sisse ei viida.

Muudatusettepanek nr 8. Ettepaneku sõnastus ei muuda protsessi, otsuse teeb Vabariigi Valitsus, analüüsi esitab rahandusminister.

Muudatusettepanek nr 9. Kompenseerimismehhanismi leevendamine toob kaasa defitsiidi kompenseerimise perioodi liigse pikenedamise. Aastaseks kompensatsiooninõudeks on eelnõus võetud seesama 0,5% SKT-st, mille võrra eelarvepositsiooni parandamist aastas nõuab stabiilsuse ja kasvu pakt riigilt siis, kui see ei ole veel oma keskpika perioodi eelarve-eesmärki saavutanud.

Muudatusettepanek nr 13. Rahalised otsused on koondatud riigi eelarvestraategia ja riigieelarve protsessi, kus tasakaalustatakse arengukavades esitatud vajadused ja riigi tulude võimalused. Otsustamine üksikute arengukavade kohta ei tagaks, et kõik kuluotsused tehakse samal ajal. Samaaegne otsustamine võimaldab kulualternatiive võrrelda. Arengukavad on pikema perspektiiviga kui riigi eelarvestraategia. Neljast aastast pikemad rahastamismahud on küsitavad. Eelnõus on sätestatud arengukava maksumuse prognoos kogu arengukava kehtimise ajaks. Lisaks tuleb samal ajal esitada rakendusplaan esimeseks neljaks aastaks kooskõlas kehtiva riigieelarve seaduse võimalustega.

Muudatusettepanek nr 14. Valitsemisalade arengukavad on Vabariigi Valitsuse enesekorralduse küsimus. Rahalised kulutused on ka praegu toodud valitsemisala arengukava finantsplaanis ehk riigi eelarvestraategia taotluses.

Muudatusettepanek nr 16. Ettepanek teeks kõigi valdkondade arengukavade kinnitajaks Vabariigi Valitsuse asemel Riigikogu, mis ei ole kooskõlas võimude lahususe põhimõttega. Valdkondade arengukavad käsitlevad poliitika elluviimist, mis on Vabariigi Valitsuse pädevuses. Rahanduskomisjoni ettepanekuga sätestatakse, et Riigikogu ülesanne on strateegilise arengudokumendina koostada ja vastu võtta poliitika põhialused. Poliitika põhialused

on arengudokument, milles määratakse kindlaks poliitikavaldkonna visioon, üleriigiline eesmärk ja prioriteetsed arengusuunad.

Muudatusettepanek nr 19. Arengukavade täitmise aruannete arutelu Riigikogus ei välista ka praegune regulatsioon. Riigi tegevuse kohta esitatakse ülevaade riigi majandusaasta aruannetes, mis katavad kogu riigi tegevuse, sh arengukavades sisalduva.

Muudatusettepanek nr 20. Valitsemisalade arengukavad on ministrite tööinstrumendid ja neid viiakse ellu tegevuskavade abil. Tegevuskava tervikuna kinnitab Vabariigi Valitsus.

Muudatusettepanekud nr 21 ja 22. Kehtiv regulatsioon, et seda valdavalt reguleerib ühe määrusega Vabariigi Valitsus, on piisav.

Muudatusettepanek nr 26. Riigieelarve peab põhiseaduse § 115 kohaselt sisaldama kõiki riigi kogutavaid tulusid, olenemata sellest, kas need antakse edasi või mitte. Tulumaksuseadus ja maamaksuseadus kasutavad väljendit "laekub kohaliku omavalitsuse üksusele", mis tähendab, et kohalik omavalitsus on raha lõppsaaja. See ei välista, et need maksud on riigieelarves toodud edasiantavate maksudena.

Muudatusettepanek nr 47. Stabiliseerimisreservi ümberkujundamine toimub eesmärgiga kasutada seda kriisiolukordade rahastamiseks, sest riigil ei pruugi kriisiolukorras olla võimalik kiiresti ja sobivas mahus võlakohustusi võtta. Riigi kõik olulised investeeringud tuleb kajastada riigieelarves ning nende finantseerimine tagatakse riigieelarve vahenditest, sh vajaduse korral laenu võttes.

Muudatusettepanekud nr 50, 63 ja 64. Kuupäev on valitud selliselt, et suvises majandusprognoosis ehk eelarveprotsessis oleks võimalik haigekassa ettepanekuga arvestada. Mitteametlikult esitatakse suvise majandusprognoosi tulemused haigekassale augusti alguses, mis jätab haigekassa nõukogule piisava ajavaru esitada oma ettepanek eelarvepositsiooni kohta.

Rahanduskomisjon esitas koostöös Rahandusministeeriumiga eelnõu teise lugemise jätkamiseks mitmeid muudatusi. Olulisemad neist on järgmised. Eesti Panga juurde luuakse eraldi nõuandekoguna eelarvenõukogu, et mitte panna eelarvenõukogu ülesandeid Eesti Pangale. Muudatus tuleneb Euroopa Keskpanga arvamusel eelnõu kohta.

Strateegilise arengudokumendi liigina sätestatakse ka poliitika põhialused. Tegemist on Riigikogu tasandi arengudokumendiga, mis on oma olemuselt kõige pikaajalisem, riiklikke väärtusi kandev, pikaajalise vaatega ja terviklik arengudokument, mis kirjeldab riigi arenguvisioni prioriteetsetes valdkondades ning mille vastuvõtmise ainuõigus on Riigikogul.

Sätestatakse, et põhiseaduslikud institutsioonid ei ole kohustatud koostama strateegilisi arengudokumente. Lisatakse säte, et riigieelarve seaduses ei saa esitada muu seaduse muutmise või kehtetuks tunnistamise sätteid. Tagatakse, et tasandusfondi jaotamise aluseks olevate arvnäitajate väärtused määratakse riigieelarvega. Kohaliku omavalitsuse üksuste rahastamise stabiilsuse suurendamiseks kehtestatakse kohaliku omavalitsuse finantsjuhtimise seaduses tasandusfondi valem. See põhimõte jõustub 2017. aastal. Sätestatakse, et kõik kohalike omavalitsuste riiklike ülesannete kulud peavad olema funktsioonipõhiselt eristatud Riigikogus vastuvõetud riigieelarves.

Põhiseaduslike institutsioonide sõltumatuse tagamiseks tuuakse eelnõusse sisse erand, mille kohaselt on nad ministeeriumidega sarnaselt kululae 50%-ga seotud vaid juhul, kui Riigikogu ei ole riigieelarvega teisiti määranud. Sätestatakse, et häirete või piirangute korral riigieelarvest väljamaksete tegemisel peavad olema tagatud väljamaksed põhiseaduslikele institutsioonidele. Taastatakse rahandusministri võimalus ajutiselt piirata väljamaksete tegemist, kui riigieelarve tulud laekuvad kavandatust väiksemas mahus. Muudetakse finantskontrollisüsteemi regulatsiooni, jättes iga asutuse juhile õiguse otsustada, milliste konkreetsete meetmete abil finantskontrollisüsteem üles ehitada.

Sellest eelnõust jäetakse välja § 84 punktid 7–12. Need on sätted, millega suurendatakse Eesti Rahvusringhäälingu nõukogu koosseisu ühe liikme võrra, kelle nimetab kultuuriminister ja kes peab eelnõu kohaselt olema kultuurivaldkonna rahastamise asjatundja. Eelnõus pole nõukogu koosseisu muudatustega kaasnenud sisulisi mõjusid välja toodud ega analüüsitud.

Eelnõusse viiakse sisse mitmed kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse muudatused, mis korrastavad finantsreeglite süsteemi.

Sätestatakse, et Riigikogule esitatav riigieelarve eelnõu peab vastama avaldatud seadustele ja enne riigieelarve esitamist Vabariigi Valitsuses Riigikogus algatatud eelnõudele. Sätestatakse, et riigieelarve eelnõu kohta esitatud muudatusettepanek peab sisaldama kõiki muudatustega kaasnevate riigieelarve eelnõu muudatuste täpseid sõnastusi ja omavahel seotud muudatused riigieelarve eelnõu tuludes, kuludes, investeeringutes või finantseerimistingutes esitatakse ühe muudatusettepanekuna.

Täpsustatakse töötuskindlustuse seaduse muudatusi töötuskindlustusmaks määrade muutmise osas.

Komisjoni ülejäänud muudatused täpsustavad sõnastust ja viiteid, ühtlustavad ning loovad õigusselgust, samuti on tehtud muudatusi eelnõu struktuuris ja normitehnilisi muudatusi.

Nüüd annan lühidalt informatsiooni komisjonile laekunud arvamuste kohta. Põhiseaduskomisjonilt tuli täiendav arvamus strateegilise planeerimise süsteemi regulatsiooni kohta riigieelarve seaduse eelnõu teise lugemise tekstis. Ta tõi oma arvamuses välja vajaduse näha eelnõus ette kõik strateegiliste dokumentide tasandid, mis tagaks tervikliku pildi Riigikogu ja valitsuse rollist strateegilisel planeerimisel. Kõik järgneva tasandi strateegilised dokumendid peaksid lähtuma eelneva tasandi dokumentides sätestatust ning lisaks tuleks eelnõus sätestada poliitika põhialuste heakskiitmine, mis peaks kuuluma Riigikogu pädevusse. Nende väljatöötamine võib jääda Vabariigi Valitsuse ülesandeks. Nagu ma mainisin, need muudatused me eelnõus ka tegime.

Lisaks tuli põhiseaduskomisjonilt kiri eelnõu sätete vastavuse kohta põhiseadusele kohaliku omavalitsuse üksuste põhiseaduslike tagatiste arvestamise aspektist lähtuvalt. Põhiseaduskomisjoni kiri käsitles avalik-õiguslikke juriidilisi isikuid riigieelarve eelnõu menetluses. Sellest eelnõust põhiseaduskomisjoni arvamuse kohaselt ei selgu, millised on ministri õigused ministeeriumi valitsemisala eelarve kujundamiseks ning avalik-õiguslike juriidiliste isikute eelarvete täitmise kontrollimiseks. Põhiseaduskomisjon teeb ettepaneku, et eelnõu edasisel menetlemisel võiks kaaluda võimalusi, kuidas täpsustada ministri õigusi avalik-õiguslike juriidiliste isikute rahastamise vajaduse üle peetavatel läbirääkimistel ja eel-

arve täitmise kontrollimisel või kuidas muuta juriidiliste isikute eelarve täitmise korda muul viisil ja selliselt, et eelarveläbirääkimiste käigus oleks tagatud nende konkreetsete rahavajaduste sisuline kaalumine. Need muudatusettepanekud leidsid rahanduskomisjonis heakskiidu.

Ka kultuurikomisjon saatis oma arvamuse, nagu ma enne mainisin. Ta tegi ettepaneku jätta eelnõust välja § 84 punktid 7–12, mis suurendaksid Eesti Rahvusringhäälingu nõukogu koosseisu ühe liikme võrra, kelle nimetaks kultuuriminister ja kes peaks eelnõu kohaselt olema kultuurivaldkonna asjatundja. Selle muudatuse me ka tegime.

Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakond esitas arvamuse §-de 17 ja 18 põhiseaduspärasuse kohta, mida me olime palunud, ja nende kooskõla kohta Riigikogu kodu- ja töökorra seadusega. See informatsioon on ära toodud seletuskirjas. Võtan õigus- ja analüüsiosakonna arvamuse kokku lausega, et §-d 17 ja 18 ei riku Riigikogu ja Vabariigi Valitsuse põhiseaduslikku pädevust, vaid peavad kinni põhiseadusest tulenevatest raamidest.

Nüüd lisainfo komisjonis kõne all olnud teemade kohta. Põhiküsimusi ma muudatusettepanekutest rääkides juba puudutasin. Lisaks oli kõne all valdkondade arengukavade arutelu Riigikogus. Riigieelarve seaduse kohaselt esitab Vabariigi Valitsus enne kinnitamist arengukava Riigikogule arutamiseks. Arengukava arutelu Riigikogus reguleerib Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 156, mis näeb ette protseduuri, kuidas toimub arutelu ja esitatakse Riigikogu seisukohad Vabariigi Valitsusele. Kui Riigikogu soovib oma seisukohti arengukava kohta lisaks juhtivkomisjoni hinnangule ja teiste poliitiliste jõudude esindajate arvamusele kirjalikult fikseerida, on tal see Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 154 kohaselt võimalik, kui ta võtab vastu otsuse ja esitab valitsusele oma ettepaneku.

Komisjonis oli meil juttu ka riigi eelarvestrateegia kululagedest. Riigi eelarvestrateegia esitab Vabariigi Valitsus pärast kinnitamist viivitamata Riigikogule. Praegu seda baasseaduses sätestatud ei ole, see on täiesti uus meede, mis baasseadusesse juurde tuleb. Eelarve kasutamise aruande sisukuse teema oli ka komisjonis kõne all. Riigikogu-poolse järelevalve tagamiseks on Riigikontroll soovitanud

riigieelarve seadusega kehtestada täpsed nõuded valitsuse esitatavale tegevusaruandele ja lisada olulised aruande struktuuri puudutavad nõuded seadusesse. Siin toimub koostöö Rahandusministeeriumiga. Nende selgituse kohaselt on riigieelarve täitmise aruande vorm kinnitatud riigi raamatupidamise üldeeskirja lisaga nr 7 "Raamatupidamise aastaaruande vorm" ja riigieelarve täitmise aruande koostamise kohta on olemas ka juhend, mis on avaldatud Riigi Tugiteenuste Keskuse kodulehel.

Lõpuks võttis juhtivkomisjon vastu otsused ja ettepanekud. Rahanduskomisjon teeb ettepaneku võtta eelnõu teise lugemise jätkamiseks täiskogu päevakorda 12. veebruaril ehk täna (see otsus oli konsensuslik). Komisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada (poolt oli 6 ja vastu 4 komisjoni liiget, erapooletuks ei jäänud keegi). Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Sven Sester! Asume küsimuste juurde. Palun, kolleeg Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austet ettekandja! Nagu ma juba varem kahe eelnõu menetlemisel olen tähelepanu juhtinud, on see eelnõu kirjutatud mingis kummalises rahandusametnike slängis, mitte eesti keeles. Kuna te komisjonis sotsiaaldemokraatide muudatusettepanekuid väga tõsiselt ei võta, siis ma palun sul kolmandat korda mulle lahti seletada eelnõu § 5 lõige 2, mis väidab, et eelarveaasta põhitegevuse tulude ja kulude vahe peab olema tasakaalus või ülejäägis. Minu arusaama järgi saavad tasakaalus olla tulud ja kulud, aga tulude ja kulude vahe on üks absoluutväärtus. Millega see asi peab tasakaalus olema? Tasakaal on suhteline mõiste. Palun seleta lahti!

Sven Sester

Aitäh! Ma alustan küsimuse esimesest poolest. Te väitsite, et me niikuinii ei võta sotsiaaldemokraatide muudatusettepanekuid arvesse. Teil on valeinformatsioon, see nii ei ole, pigem on vastupidi. Sotsiaaldemokraate tuleb väga kiita osalemise eest selle eelnõu menetlemise protsessis ja seda ma siit Riigikogu kõnepuldist ka teen. Te olete väga aktiiv-

selt selle eelnõu menetlemise protsessist osa võtnud, olete teinud hulgaliselt muudatusettepanekuid, millest mitmed on sisuliselt, osaliselt või ka täielikult arvestamist leidnud. Nii et teie esimene väide oli oma olemuselt vale. Aga nüüd eelnõu juurde. Te nentisite eelnõu § 5 lõike 2 kohta, et ei saa täpselt aru, mida tähendab tasakaalus ja ülekaalus olemine. Mina jälle saan sellest aru. Kuidas teile seletada, et kaks pluss kaks on neli? Uskuge mind, on neli. Võin teile öelda nii, et kui te võtate tulud ja kulud, siis ühte teisest lahutades saate mingi arvu. Tasakaal tähendab seda, et see arv ei ole negatiivne. Ülejääk tähendab seda, et arv on positiivne. Tasakaal tähendab seda, et tulemus peab olema vähemalt nullis.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh! Lugupeetud komisjoni esimees! Põhiseaduse § 154 ütleb, et kohalikud omavalitsused on oma tegevuses iseseisvad ja autonoomsed. Ka kohaliku omavalitsuse eelarve koostatakse autonoomselt ja kohalikul omavalitsusel on õigus otsustada, kuidas seda koostada, sh ta otsustab ise laenuvõtmise. Kuidas sa hindad seda, et tegelikult on mitmeks aastaks kehtestatud kohalikele omavalitsustele laenuvõtmise piirang? Minu arvates on see põhiseaduse tuntav riive või on see piirang lausa põhiseadusega vastuolus. Ka tulevane uus baasseadus näeb ette, et rahandusministril on õigus laenuvõtmise piirang kehtestada, kui olukord on keeruline. Kas sina näed siin vastuolu põhiseadusega, põhiseaduse riivet või mitte kumbagi neist?

Sven Sester

Aitäh! Ma saan tugineda professionaalide aruteludele. Kohalikud omavalitsused on pöördunud Riigikogu põhiseaduskomisjoni poole, et teada saada, kas teatavates baasseaduse punktides on tegemist põhiseaduse riivega. Põhiseaduskomisjon, kuhu vaieldamatult peaksid kuuluma Riigikogu parimad eksperdid, on öelnud, et riivet ei ole. Selline on vastus teie küsimusele. Mis puudutab seda, kas finantsautonoomiat vähendatakse või kitsendatakse, siis tuletan meelde aega, kui kohalike omavalitsuste raha hakkas käima riigieelarve kaudu.

Sisuliselt võttis Rahandusministeerium ehk riigi keskvalitsus endale eelarve menetlusega sellise rolli (ta oli tegelikult varemgi selles rollis), et ta oli selle, kes makse tegi, ja kohaliku omavalitsuse, kes makse sai, vahendaja. Siis räägiti ka sellel teemal, kas tekib võimalus, et riik peab näiteks raha kinni ja finantsautonoomia väheneb selles mõttes, et seda raha kasutada ei saa. Need hirmud põhimõtteliselt siis kaotati. Ma veel kord kinnitan teile teadaoleva informatsiooni baasil, et praegu nenditakse, et ei ole riivet ja ei või öelda, et baasseadus läheb põhiseadusega vastuollu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kotkas, teine küsimus!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austet ettekandja! Ma palun, et sa võtaksid lahti eelnõu § 5 lõike 2! Räägime siis stiilis "kaks pluss kaks on neli", nagu sa pakkusid. Minu arusaama järgi on eelarve tasakaalus siis, kui tulud on näiteks kümme ühikut ja kulud on kümme ühikut. Kui tulud on kümme ühikut ja kulud on kaheksa ühikut, siis tuleb on kaks ühikut. Ma küsingi, millega need kaks ühikut siis tasakaalus saavad olla.

Sven Sester

Aitäh teile! Kui tulud on kümme ühikut ja kulud on kaheksa ühikut, siis on tuleb kaks ühikut, järelikult on tegemist ülejäägis oleva eelarvega. Ma ei oskagi rohkem öelda. Ma püüdsin teile oma sõnadega selgitada, kuidas mina saan aru mõistetest "tasakaal" ja "ülejäak". Ma võin veel korra rääkida. Tasakaalus eelarve puhul, ma saan nii aru, on tulud ja kulud tasakaalus. Ülejäägi puhul, ma saan nii aru, ületavad tulud kulusid. Kui te leiate, et üks või teine nendest mõistetest ei tähenda seda, mida ma ütlesin, või koguni leiate, et tegelikult ei peaks olema seaduses selliselt reguleeritud, eelarve võiks olla näiteks puudujäägis või võiks kõne alla tulla mingi kolmas variant, siis on teil olnud võimalik teha muudatusettepanekuid. Mina aga tõesti leian, et siin ei ole probleemi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud komisjoni esimees! Mind huvitab, kas ei peaks kuidagi fikseerima, kui suur võib olla Vabariigi Valitsuse reservfond. Reservfondist võib Vabariigi Valitsus teha peaaegu kõiki kulutusi: investeringuid, finantseerimistehinguid jms. Sisuliselt tekitatakse paralleelelarve, mida Riigikogu ei kontrolli. Kas ei peaks kuidagi fikseerima, kui suur reservfond võib olla?

Sven Sester

Aitäh! See on arutelu teema. Meil on mitmeid reserve: valitsuse reserv, riigireserv jm. Kas nende suurus fikseerida, see on arutelu teema. Kui te minu arvamust küsite, siis mina läge ei seaks. Tuletagem meelde aastaid, kui me olime sügavas kriisis ja riigireserv aitas meid. Kui me oleksime olnud fikseerinud mingi lae ja see lagi oleks kätte jõudnud, siis oleksid meil olnud kindlasti suuremad probleemid. See on poliitilise tahte küsimus. Valitsev koalitsioon on öelnud, et kui peaks tekkima olukord, kus tulud ületavad kulusid, siis lisaelarvet ei tehta, vaid raha suunatakse reservi. Võib aga muidugi teha lisaelarve ja ülelaekunud raha ära kulutada. Kui te küsite minu isiklikku arvamust, siis mina arvan, et mingit läge ei peaks sätestama.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Sõerd!

Aivar Sõerd

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Riigieelarve seadus toob sisse uue mõiste – struktuurne eelarvetasakaal. See tasakaal, eriti majanduse tsüklilise komponendi arvutamine, aga põhineb hinnangutel. Struktuurse tasakaalu nõudega peab arvestama ka Riigikogu, kui ta teeb parandusi valitsuse esitatud eelarve eelnõus. Kuidas ikkagi see regulatsioon rakendub näiteks olukorras, kus Riigikogu hindab, et tegemist on ühekordse, erakorralise kuluga, mida võib katta ühekordse tuluga, aga valitsusel või Rahandusministeeriumil on teistsugune hinnang? Millest me lähtume sellises olukorras, kus Riigikogu hinnang struktuursetele arvestustele erineb valitsuse omast?

Sven Sester

Aitäh! See teema oli, hea küsija, nagu sa tead, meil mitmel koosolekul kõne all. Seda ei arutanud mitte ainult poliitikud omavahel, nendel aruteludel osalesid ka Rahandusministeeriumi ametnikud. Meil oli kõne all kaks teemat. Esiteks see, mille kohta sa küsisid, teiseks see, millise tegeliku struktuurse positsiooni me peaksime aluseks võtma. Ka see küsimus oli kõne all, kuna struktuursed positsioonid, mida on pakkunud riik ehk Rahandusministeerium ja mis on tulnud Euroopast, on viimase aasta kohta erinevad. Me reguleerisime selle ära ja panime ka baasseadusesse kirja, et sellisel juhul võetakse alati aluseks riigi rahandusprognos. Teiseks küsisid sa, kuidas saab muudatusettepaneku tegija arvestada, kas tegemist on struktuurset tasakaalu muutva positsiooniga või mitte. Nendest aruteludest, mis rahanduskomisjonis toimusid, jäi mulle küll mulje, et rahanduskomisjoni liikmete finantskirjaoskus peaks olema selline, mis võimaldab aru saada, kas tegemist on struktuurset tasakaalu muutva ettepanekuga. Kindlasti, kui tekib olukord, et me mingil põhjusel täpselt ei saa aru, kas see ettepanek võib tasakaalu rikkuda või mitte, siis me saame seda küsida. Ma arvan, et see ei ole häbiasi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal, teine küsimus!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud ettekandja! Kõigepealt kommentaar minu eelmise küsimuse vastusele. Vähemalt kohaliku omavalitsuse finantsautonoomia küsimuses jäin mina põhiseaduskomisjonis komisjoni seisukohaga võrreldes eriarvamusele. Aga minu teine küsimus puudutab avalik-õiguslikke isikuid, konkreetsemalt Eesti Rahvusringhäälingu eelarve kujunemist, kuna ma ringhäälingu nõukogu liikmena tunnen muret rahvusringhäälingu hea käekäigu pärast. Siin on väga palju olnud juttu ringhäälingu nõukogu ja eelarve teemal. Palun aita mind järje peale! Kui see eelnõu saab seaduseks, siis kuidas Eesti Rahvusringhäälingu eelarve läbirääkimised tulevikus toimuma hakkavad?

Sven Sester

Aitäh! Nagu te teate ja nagu ma ka siit kõnepuldist olen öelnud, on üks lähenemine, mis oli lisaklauslina sätestatud, ehk võimalik lisaliige, nüüd eelnõust välja võetud. Baasseaduses on eelarve menetlemise protsessi toodud sisse üks oluline nüanss. See puudutab valdkonna eest vastutavat ministrit, teie näite puhul kultuuriministrit. Kui varem oli tal võimalus teha eelarve täitmise n-ö järelkontrolli, siis nüüd tekib tal võimalus hinnata eelarvet juba eelnevalt. Enne talle seda õigust otseselt seaduses antud ei olnud, mis tekitaski huvitava võimuvaakumi või menetlusvaakumi. Nüüd tuuakse sisse hindamiskriteerium ehk valdkonnaministril on võimalik eelarvet hinnata. Protsess peaks olema selline, et juhatuse valmistas eelarve ette ja kaitseb seda nõukogus (praegusel juhul rahvusringhäälingu nõukogus). Nõukogu omakorda suhtleb valdkonnaministriga konsultatsiooni tasandil ja lõpuks kaitseb minister seda eelarvet Vabariigi Valitsuses. Selline peaks olema struktuur selle arusaama järgi, mis on leidnud kinnitust baasseaduses. Ma loodan, et ma ei eksi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Lugupeetud komisjoni esimees! Kas eelnõu tagab, et tulevikus ei planeerita riigieelarvesse tulusid, mis pole saanud seaduse jõudu, nagu on juhtunud näiteks selle aasta eelarvega?

Sven Sester

Aitäh teile! Ka see teema oli mitmel rahanduskomisjoni koosolekul aktuaalne. Praeguse baasseaduse sõnastus ei reguleeri riigieelarve kontekstis seda, mis hetkel võiksid võimalikud maksuseaduste eelnõud Riigikogu menetlusse tulla. Me fikseerisime olukorra, laual oli mitmeid variante. Me fikseerisime, et riigieelarve seaduse eelnõu peab üleandmise hetkel vastama nendele seadustele, mis on selleks päevaks vastu võetud, ja nendele seaduseelnõudele, mis on selleks päevaks menetlusse antud. Peale riigieelarve seaduse eelnõu menetlusse andmist ei ole võimalik enam anda menetlusse ühtegi eelnõu, millega muudetakse riigieelarve võimalikke tulusid ja kulusid. Vabariigi Valitsuselt ei võeta võimalust anda ka peale sep-

tembri lõppu menetlusse maksumuudatusi ettenägevaid eelnõusid, aga ta ei saa nende muudatustega arvestada juba arutatavas riigieelarves.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Mina ja kolleeg Rannar Vassiljev tegime ettepaneku, et kohalike omavalitsuste toetusfond oleks riigieelarves koondatud ühele reale, selleks et oleks võimalik selle suurust jälgida ja riigi eelarvestrateegiat rakendada. See ettepanek ei läinud läbi. Selle tagajärjel on nüüd niimoodi, et toetusfond jaguneb eri eelarveridade vahel ja seda ei ole võimalik ühe arvuna jälgida. Mis argumentidega see ettepanek tagasi lükati? Kas komisjon tõesti arvas, et riigieelarve parem loetavus on kuidagi kahjulik?

Sven Sester

Ma tõin oma ettekandes välja, mis olid ühe või teise muudatusettepaneku arvestamata jätmise põhjused. Teie ettepanekul oli üks huvitav nüanss, mida te võib-olla ise ei tea, kuna te sel hetkel, kui teie muudatusettepanekuid komisjonis hääletati, ei olnud kohal. See oli väga huvitav muudatusettepanek. Te olite andnud seaduses võimaluse teha kas nii- või naapidi – ju see oli jäänud apsakana sisse – ja kuna te ise ka täpselt ei teadnud, kumba pidi võiks teha, siis te panite sinna kaldkriipsu vahele. Selles mõttes oli seda ettepanekut väga huvitav menetleda. Me ei saanud seda arvestada, kuna seadusandjal ei ole võimalik anda ühiskonnale signaali, et tehke kas nii- või teistpidi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua eesistuja! Austatud rahanduskomisjoni esimees! Ma jätkan Priit Toobali esitatud küsimust. Riigieelarve baasseaduses on ette nähtud, et eelarveläbirääkimisi Rahandusministeeriumiga peab minister, aga Eesti Rahvusringhäälingu seadus ütleb, et eelarveläbirääkimisi peab nõukogu. Kumb siis on ülimuslik või kummast variandist peaks lähtuma?

Sven Sester

Baasseaduses on eraldi punkt selle kohta, et ministriga peab eelarveläbirääkimisi nõukogu ja minister peab eelarveläbirääkimisi juba Vabariigi Valitsuses.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur, teine küsimus!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Te tõite välja muudatusettepaneku esitajate põhimõttelise vea, et me oleme jätnud ettepanekusse murrujoonega eraldatuna kaks sõna – "terviklikuna/ühtsena" – ega ole nende vahel ise valikut teinud, vaid oleme mõelnud, et äkki komisjon valib parema sõna välja. Need on tegelikult kaks sünonüümi. Kas see ongi sisuline puudus, millele te just äsja siin vihjasite, mille pärast see ettepanek toetust ei leidnud?

Sven Sester

Aitäh! Mitte ainult rahanduskomisjon, vaid ka kõik muud komisjonid saavad võtta aluseks ainult selle muudatusettepaneku teksti, mis on esitatud. Me ei saa meelevaldselt muudatusettepanekust mingeid sõnu välja võtta. Rahanduskomisjon võib alati teha oma ettepanekuid, aga me ei saa öelda, et võtame ühe sõna välja ja kiidame teie muudatusettepaneku heaks. Me saame hääletada ikka ainult seda, mida teie olete meile laua peale pannud. Rahanduskomisjon võib muidugi teha täiendavaid muudatusettepanekuid oma nime all, võttes aluseks mingid teie tekstid. Ma tahan teid kiita, sest, nagu ma ka varem ütlesin, väga mitmed muudatusettepanekud tulid sotsiaaldemokraatidelt ja väga mitmed neist leidsid sisulist või osalist toetust. Suur tänu ka meie korüfeele Eiki Nestorile, kes pakkus komisjonis nauditavat debatti! Eelnõu menetluse käigus sai baasseadus palju täpsemaks. Aitäh teile!

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Sven Sester! Kas kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada? Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Head kolleegid! Ma palun ka lisaaga!

Esimees Ene Ergma

Kaheksa minutit.

Eiki Nestor

Kõigepealt aitäh kolleeg Sesterile heade sõnade eest, aga ka selle eest, et komisjonis toimus selle eelnõu tõsine arutelu! Valitsuse esialgne plaan oli see niimoodi vurriga siit läbi lasta, aga komisjon sai aru, et nii seda asja teha ei tohi. Tõesti, meie arutelud on olnud sisulised, me ei ole suutnud niivõrd palju tähelepanu pöörata sõnastusele. Seetõttu on siin eelnõus ka need kohad, millele kolleeg Kotkas tähelepanu juhtis. Vaadake, ma olen nii vana inimene, et ma mäletan, et kui 1960. aastate lõpul tekkis psühhedeelne rokkmuusika ja *underground*, siis ansamblid püüdsid leida endale hästi absurdse nime, et tähelepanu saada. Nüüd on see stiil uuesti moes. Selle eelnõu tekstist võiks pakkuda sellist absurdset ansamblinime nagu Tasakaalus Vahe. Sellist asja on keeruline ette kujutada, aga rokkbändile sobib see nimi hästi.

Kui nüüd eelnõu juurde minna, siis seal on hulk kohti, mis ei ole nii olulised, aga on väga sisulised. Toon paar näidet. Näiteks, kui stabiliseerimisreserv loodi, siis selle põhiülesanne oli rahastada pikaajalisi, ühiskonnale kasu toovaid projekte. Juurde lisati, et seda raha võib kasutada ka majanduskriisi korral. Nüüd jääb pikaajaliste projektide rahastamise võimalus üldse siit välja ja ma arvan, et see on viga. Kas me seda võimalust kasutame või mitte, see on üks asi. Aga seadus peaks selle võimaluse andma. Või teine näide, kus eelnõu sõnastus ei ole mitte kõige parem. Kui eelarveaasta jooksul selgub, et eelarve prognoos ei vasta tegelikkusele ja olukord on halvem, siis meie ettepaneku alusel peaks valitsus otsustama, kas tehakse midagi või ei tehta, kuna eelarve on valitsuse dokument. Selle sõnastuse järgi siin informeerib rahandusminister valitsust ja vajaduse korral teeb ettepaneku midagi teha. Mõni rahandusminister võib leida, et see ei ole vajalik. Tegelikult peaks olema siiski valitsuse otsustada, kas midagi teha.

Need on selle eelnõu nüansid, aga nüüd ma räägin südameilt ära kõige tähtsama. Eelmisel korral, kui siin toimus teine lugemine, püüdsin ma Riigikogu veenda selles, et pikaajaliste arengukavade seis on nigel ja ka selle eelnõuga ei ole midagi paremaks muudetud. Oluline

on seaduseelnõu muuta nii, et valdkondade arengukavad ning ka ministeeriumide arengukavad ja programmid oleksid elavad dokumendid. Praegu on eelnõusse tulnud sisse ainult üks muudatus, mille suutis komisjonile edukalt selgeks teha Riigikontroll. Nüüd on arengukavadele lisandunud poliitika põhisuunad, mille võtab vastu Riigikogu. Tõesti, poliitika põhisuundade algatamise õigus on jäänud ka Riigikogule, aga iseenesest ei erine nende menetlemise kord palju sellest, kuidas neid pikaajalisi dokumente praegu arutatakse. Ühte me arutasime ka täna. Riigikogu saab arutada, vaielda ja noogutada, aga parandada mitte midagi ei saa. See on põhimõtteliselt vale lähenemine. Meie ettepanekute sisu on lühidalt öeldes järgmine. Kui seda nõuab seadus või kui nii otsustab valitsus, siis kuuluvad valdkondade arengukavad kinnitamisele Riigikogus, kusjuures sellisel moel, et esitatakse otsuse eelnõu, komisjon arutab seda ja toimub otsuse eelnõu esimene lugemine suures saalis ning hiljem on valitsusel menetluse ajal õigus arengukava muuta. Komisjon saab arengukava parandada tegelikult koostöös valitsusega ja teisel lugemisel kiidab Riigikogu selle dokumendi heaks. Kõigi nende arengukavade kohustuslik osa on finantsplaan. Igal aastal esitatakse aruanne Riigikogule ja ka muudetakse seni tehtud kavu, kui seda peetakse vajalikuks. Seda teeb kas valitsus ise või tehakse seda Riigikogus aruandmise käigus. Ainult nii saame nendest dokumentidest töötavad dokumendid. Pikaajaliste kavade tegemine on mõistlik ja õige, aga mitte sellisel kujul, et me teeme näo, nagu need oleksid olemas, Riigikogu arutab ilusaid arengukavasid, mille väljatöötamiseks on kulutatud palju aega ja raha, sinna on kirja pandud palju mõtteid, need inimesed, kes neid koostasid, on ise kindlasti rahul, minister on rahul ja ka tema avalike suhete osakond on rahul, sest nad said teha ühe pressikonverentsi või paar huvitavat uudist. Ja ongi kõik. Kui pressikonverentsid on läbi, siis jäävad need arengukavad kuskile riiulisse ja paari aasta pärast ei mäleta enam keegi, et sellised üldse olemas on.

Mul on natukene ka kahju. Sõiduautode sisendkäibemaksu mahaarvamine ajas ühiskonna pöördesse. See on küll ka tähtis küsimus, aga see eelnõu, mis on selle Riigikogu koosseisu minu arvates siimaani kõige täht-

sam dokument, mida me üldse oleme arutanud, ei ole äratanud avalikkuses mingit huvi. Seda hoolimata sellest, et see seadus käsitleb seda, kuidas sellised sõiduautode sisendkäibemaksu mahaarvamisega tegelevad seaduseelnõud sündida saavad või ei saa ja kas neid saab üldse selliselt koostada. Ju ta siis on, ma ei tea, liiga keeruline.

Lõpuks tahan ühineda kolleeg Aivar Sõerdiga. Me oleme püüdnud komisjonis struktuurse ja nominaalse tasakaalu teemat tõstatada. Ma kardan, et selle seaduse sellisel kujul vastuvõtmise korral hakatakse vaidlema põhiliselt selle üle, kas struktuurse tasakaalu nõuded on täidetud või mitte, aga mitte eelarve enda üle. Selleks et seadus saaks veelgi paremaks, austatud juhatus, teeb meie fraktsioon ettepaneku eelnõu teine lugemine katkestada, peale muudatusettepanekute hääletamist loomulikult, siis, kui see kodukorra järgi võimalik on.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Aivar Sõerd!

Aivar Sõerd

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Minu ettepanek on küll selle eelnõu menetlemist mitte katkestada ja see seadusena vastu võtta, sest tegemist on ikkagi päris tähtsa asjaga.

Euroopa Liit on kriisist väljudes rakendanud senisest tuntavalt rangemaid eelarvereegleid ja tegevuskavvu, et tagada majanduse usaldusväärsus ja jätkusuutlikkus. Sellega koos on vaja suurendada ka euroala stabiilsust ja muuta teda tugevamaks. Nüüd on Euroopa Liidul olemas need regulatsioonid, millega tagatakse euroala riikide eelarvete koordineerimine. See on väga tähtis etapp usaldusväärsema rahanduse suunas liikumisel, mis aitab ära hoida tulevase kriise.

Ilmselt on liikmesriikide prioriteet praegu kokkulepitud regulatsioone riigisisestes seadustes rakendada. Ma rõhutan, et meil on sellega päris kiireks läinud. Põhiline aspekt, millele siin tuleks tähelepanu pöörata, on see, et me võtame riigisisesse õigusesse üle kokkulepitud eelarve tasakaalu ja automaatse korrigeerimismehhanismi reegli, mis on paljudel liikmesriikidel juba oma seadustesse lisatud. Põhimõte, et me kehtestame seadusega nõude koostada riigieelarve selliselt, et valitsussek-

tori struktuurne eelarvepositsioon oleks vähemalt tasakaalus, on tähtis meile riigisiselt, aga ka Euroopa Liidu kui terviku konteksti arvestades. Muidugi on väga tähtis, et kui liikmesriik tasakaalureeglist märkimisväärselt kõrvale kaldub (ka meie puhul kehtib see põhimõte edaspidi, kui me selle seaduse vastu võtame), tuleb võtta eelarvepositsiooni parandavaid meetmeid, kuni struktuurne eelarve tasakaal on saavutatud.

Uudne on struktuurse tasakaalu põhimõtte rakendamine praktikas. Ma küsisin selle kohta komisjoni esimehelt. Tegemist on uue mõistega. Ma arvan, et Riigikogul on kaunis keeruline struktuurse tasakaalu hindamise metoodikat mõista ja sellest aru saada. Ühekordsetest meetmetest saame päris hästi aru. Näiteks see, kas dividend, mille me võtame riigile kuuluvast äriühingust, on tavapärane või tavapärasest suurem, on igäihele mõistetav. Aga see, kuidas arvutada majandustsükli mõju ...

Kolm minutit, palun!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit.

Aivar Sõerd

... on päris keeruline, ma võin teile öelda. Pealegi võivad hinnangud päris suuresti erineda. Ma palusin Euroopa Komisjonilt põhjendusi, miks nad hindasid näiteks tänavust eelarvepositsiooni tervelt 0,7 protsendipunkti võrra teistmoodi kui Rahandusministeerium. Tõesti, komisjon hindas erinevalt majandustsükli mõju, aga ta hindas erinevalt ka ühekordsete meetmete mõju. Kui näiteks Rahandusministeeriumi hinnangul on Eesti SKT sel aastal allpool potentsiaalset taset, siis komisjoni hinnangul on see ülalpool potentsiaalset taset. See tähendab põhimõttelist hinnangute erinevust. Sellepärast juhtisin ma ka oma küsimuses tähelepanu sellele, et kui me hakkame seda põhimõtet praktikas rakendama, eriti parandusettepanekuid esitades, siis võivad erinevad hinnangud tekitada probleeme. Minu arusaam on see, et Euroopa reeglitesse tervikuna tuuakse struktuurse tasakaalu kõrval sisse ka nominaalse tasakaalu mõiste. Objektivsuse huvides ei näe ma küll võimalust, et nominaalse tasakaalu põhimõtet ei arvestata. See on ilmselt ikkagi vajalik, selleks et liikmesriikide eelarvetele objektiivset hinnangut anda.

Aga muidugi teen ma ettepaneku seda eelnõu toetada. Meil on sellega tõesti päris kiire. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Aivar Sõerd! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised ja läheme muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. Nagu öeldud, on eelnõu kohta tehtud 67 muudatusettepanekut. Vaatame need läbi. Esimene ettepanek on juhtivkomisjonilt, teine on juhtivkomisjonilt, kolmas on juhtivkomisjonilt, st need kõik on täielikult arvestatud. Neljas ettepanek on juhtivkomisjonilt. Viienda ettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Kuues ettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Seitsmenda ettepaneku on esitanud juhtiv..., sotsiaalkomisjon, ... erakond, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Ma ei saanud küll aru, kes selle ettepaneku esitas, aga palun seda ikkagi hääletada!

Esimees Ene Ergma

Ma parandasin, et Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, mul läks keel natukene sõlme. See on seitsmes muudatusettepanek. Läheme hääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele seitsmenda muudatusettepaneku, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida juhtivkomisjon ei ole arvestanud. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 20 Riigikogu liiget ja vastu 36, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Kaheksanda muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Kolleegid, kas me võime hääletada? Tundub, et keegi vastu ei ole.

Head kolleegid, panen hääletusele kaheksanda muudatusettepaneku, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 19 ja vastu 36 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Üheksanda muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Hea meelega. Panen hääletusele üheksanda muudatusettepaneku, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on otsustanud, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 19 ja vastu 35 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

10. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 11. muudatusettepaneku on esitanud kolleeg Andres Herkel, juhtivkomisjon on seda ettepanekut sisuliselt arvestanud. 12. muudatusettepaneku on samuti esitanud kolleeg Andres Herkel, juhtivkomisjon on seda ettepanekut sisuliselt arvestanud. 13. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon ei ole seda muudatusettepanekut arvestanud. 14. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon ei ole seda ettepanekut arvestanud. 15. muudatusettepanek on kolleeg Andres Herkelilt, juhtivkomisjon on seda ettepanekut osaliselt arvestanud. 16. muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon ei ole seda ettepanekut arvestanud. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele 16. muudatusettepaneku, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida juhtivkomisjon ei ole arvestanud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 20 ja vastu 35 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 17 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 17, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 19 ja vastu 35 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 18 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 18, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 19 ja vastu 35 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 19 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Nii! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 19, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 18 ja vastu 34 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 20 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Muudatusettepanek nr 21 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Muudatusettepanek nr 22 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Muudatusettepanek nr 23 on juhtivkomisjonilt, st on täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 24 on juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 25 on juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepaneku nr 26 on esitanud kolleegid Neeme Suur ja Rannar Vassiljev, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Muudatusettepanek nr 27 on juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 28 on juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 29 on juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 30 on juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 31 on täielikult arvestatud, juhtivkomisjon on selle esitanud. Muudatusettepaneku nr 32 on esitanud juhtivkomisjon, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 33 on juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 34 on kolleegidelt Neeme Suurelt ja Rannar Vassiljevilt, on jäetud arvestamata. Muudatusettepanek nr 35 on juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 36 on juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepaneku nr 37 on esitanud juhtivkomisjon, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 38 on juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 39 on juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 40 on juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 41 on juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepaneku nr 42 on esitanud kolleegid Neeme Suur ja Rannar Vassiljev, juhtivkomisjon on seda ettepanekut täielikult arvestanud. Muudatusettepaneku nr 43 on esitanud

juhtivkomisjon, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 44 on juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 45 on juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 46 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, see ettepanek on sisuliselt arvestatud. Muudatusettepanek nr 47 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, see ettepanek on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda ettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Hea Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 47, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida juhtivkomisjon ei ole arvestanud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 19 ja vastu 34 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 48 on esitanud juhtivkomisjon, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 49 on juhtivkomisjonilt. Muudatusettepaneku nr 50 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, see ettepanek on jäetud arvestamata. Muudatusettepaneku nr 51 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 52 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on seda ettepanekut osaliselt arvestanud. Muudatusettepaneku nr 53 on esitanud kolleeg Andres Herkel, juhtivkomisjon on seda ettepanekut täielikult arvestanud. Muudatusettepanek nr 54 on juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepaneku nr 55 on esitanud juhtivkomisjon, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 56 on juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 57 on juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 58 on juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 59 on juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 60 on juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 61 on juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 62 on juhtivkomisjonilt, arvestatud täielikult. Muudatusettepanek nr 63 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, see ettepanek on arves-

tamata jäetud. Muudatusettepanek nr 64 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, see ettepanek on arvestamata jäetud. Muudatusettepanek nr 65 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, see ettepanek on arvestamata jäetud. Muudatusettepanek nr 66 on juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 67 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, see ettepanek on arvestamata jäetud.

Head kolleegid, me oleme läbi vaadanud kõik muudatusettepanekud. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon on saatnud meile toreda palve. Nad teevad ettepaneku eelnõu 513 teine lugemine katkestada. Meil tuleb see ettepanek läbi hääletada.

Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 513 teine lugemine katkestada. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 19 ja vastu 34 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Seaduseelnõu 513 teine lugemine on lõpetatud.

9. Raudteeseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (482 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud raudteeseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 482 teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnepulti majanduskomisjoni liikme Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Proua esimees! Head kolleegid! Ma räägin nüüd seaduseelnõust 482, sellest, mis selle eelnõu esimese ja teise lugemise vahel komisjonis toimus. Nagu me mäletame, algatas Vabariigi Valitsus selle eelnõu m.a 16. septembril. Esimene lugemine toimus 22. oktoobril. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oli 6. novembril ja ühtegi muudatusettepanekut ei esitatud. Koostöös eelnõu algatajate esindajatega valmistati ette kokku 33 ettepanekut eelnõu teksti muutmiseks. Teiseks lugemiseks esitatud tekst on ka keeletoimetatud. 6. no-

vembril m.a ja 30. jaanuaril s.a pöördusid komisjoni poole ettepanekute ning märkustega advokaadibüroo Raidla Lejins & Norcous ja Edelaraudtee Infrastruktuuri AS. Majanduskomisjoni töörühmas kohtuti eelnõu muudatusettepanekute ettevalmistamise käigus mitmel korral eelnõu algataja esindajatega Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist ning Tehnilise Järelevalve Ameti spetsialistidega. Majanduskomisjon külastas Eesti suurimat raudteeinfrastruktuuri ettevõtjat AS Eesti Raudtee. Mina juhtivkomisjoni esindajana kohtusin mitme suurema raudteeveo valdkonnas ettevõtja esindajaga, nende hulgas oli infrastruktuuri ettevõtete, veofirmade ja ka kaubafirmade juhte ja omanikke.

Majanduskomisjon arutas eelnõu enne teisele lugemisele saatmist kahel korral. Esimest korda 23. jaanuaril, kui vaadati läbi 32 muudatusettepanekut, millest valdav osa oli tehnilise ja korrastava sisuga. Ma ei hakka neid ükshaaval lahkama. Ma olen raudteega päris palju kokku puutunud, aga pean ütleva, et ma ei saaks neid nii väga lihtsalt seletada, sest siin on niisuguseid juriidilisi termineid, mis valmistavad mulle teatud hetkedel raskusi. Vaadates, kui palju inimesi on saalis ja kui paljud nendest raudteesjadega kursis on, tundub mulle, et ei ole mõtet meie aega raisata. Kõik need ettepanekud on kirjas ning ka nende arutelu ja järeldused on paberi peal olemas. Selle on meie nõunikud siin välja toonud, aga selle paberipaki siin koos läbivaatamine ei anna minu arvates midagi sellele eelnõule juurde.

Komisjoni istungil, kui me neid ettepanekuid läbi vaatasime, olid kohal Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi spetsialistid. Lisaks sellele käsitles komisjon advokaadibüroo Raidla Lejins & Norcous vanempartneri vandeadvokaat Jüri Raidla kirjas sisalduvaid ettepanekuid. Seda tehti nii töörühmas kui ka komisjoni istungil. Advokaat vahendas oma kliendi ettepanekuid raudteeseaduse mõne sätte muutmise kohta, mis võimaldanuks vedajatele parema juurdepääsu raudteeveole üle Eesti-Vene piiri. Samuti nägid need ettepanekud ette nõuete leevendamist kolmandate riikide vedurimootorite lubamisel Eesti territooriumile. Ma rääkisin, et need muudatusettepanekud, mida me esimese ja teise lugemise vahel vaatasime, olid tehnilise ja korrastava sisuga. Need ettepanekud, mis tulid väljastpoolt Riigi-

kogu, võiks aga põhimõtteliselt jagada kaheks või isegi kaheks ja pooleks. Esiteks, Jüri Raidla ettepanek piiri, just Vene piiri ületamise kohta. Teiseks, ettepanek leevendada Eesti territooriumil vedurimootorite tehnilisi nõudeid. Ma rääkisin aga kahest ja poolest. Nimelt, eelmisel nädalal tegi Edelaraudtee ettepaneku, mis sisuliselt puudutas raudtee infrastruktuuri kasutamise hinna määramist. Praegu määrab selle hinna Tehnilise Järelevalve Amet. Edelaraudtee ettepanek oli, et Tehnilise Järelevalve Amet seda ei teeks. Komisjon arutas ettepanekut nii töörühmas kui ka oma istungil. Meie jääme seisukohtade juurde, mida selle eelnõu piiris on pakkunud algataja ja komisjon ise.

Me kuulasime ära Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajate seisukohad. Ka nemad olid seda meelt, et nende muudatustega selle eelnõu raamides kaasa minna ei saa. Aga samal ajal olime kõik arvamusel, et järgmine kord, kui raudteeseadust arutatakse, tuleme ilmselt nende sisuliste asjade juurde tagasi.

Juhtivkomisjon otsustas teha ettepaneku teine lugemine lõpetada. Ettepanek hääletati läbi ja kõik olid konsensuslikult selle poolt. Teine ettepanek oli saata eelnõu siis, kui teine lugemine lõpetatakse, kolmandale lugemisele, 13. veebruaril. Ka see otsus tehti konsensusel. Kolmas otsus oli teha ettepanek panna eelnõu lõpphääletusele. See oli samuti konsensuslik otsus. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Lembit Kaljuvee! Küsimus on kolleeg Ester Tuiksool!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud kolleeg, komisjoni ettekandja! Kas te selle eelnõu arutelu käigus arutasite ka toetusõigusliku maa teemat? Kui raudtee tarvis ostetakse maad ja see maa on toetusõiguslik põllumajandusmaa, mis siis sellest saab ja kas selle kohta andis arvamuse ka Põllumajandusminister?

Lembit Kaljuvee

Aitäh, hea küsija! Kahjuks pean tõdema, et me seda teemat komisjonis ei arutanud. Ma ei julge praegu seda juriidiliselt siit puldist kommenteerida.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Seoses Rail Balticu projekti arendamisega kehtestatakse kitsam raudteekaitsevöönd: 50 meetri asemel on see 30 meetrit. Millest see tuleneb? Kas sellest, et riik peaks nende maade eest tulevikus vähem raha välja käima?

Lembit Kaljuvee

Esimesel lugemisel oli sellel teemal siin saalis juttu. Aga meeldetuletuseks ütlen, et need arvud tulenevad Euroopa raudtee tehnilistest nõuetest. See ei ole seotud sellega, et me tahaksime kuskil hakata kokku hoidma ja nägime ilusa Rail Balticu puhul head võimalust.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Lembit Kaljuvee! Kas kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Läheme muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. On esitatud 33 muudatusettepanekut. Hakkame otsast peale. Esimese, teise, kolmanda, neljanda ja viienda ettepaneku on esitanud majanduskomisjon, neid ettepanekuid on täielikult arvestatud. Kuues, seitsmes, kaheksas, üheksas ja kümnes ettepanek on majanduskomisjonilt ja täielikult arvestatud. 11., 12., 13. ja 14. ettepanek on majanduskomisjonilt ja täielikult arvestatud. 15., 16., 17., 18., 19., 20. ja 21. ettepanek on majanduskomisjonilt ja täielikult arvestatud. 22., 23., 24., 25. ja 26. ettepanek on majanduskomisjonilt ja täielikult arvestatud. 27., 28., 29., 30. ja 31. ettepanek on majanduskomisjonilt ja täielikult arvestatud. 32. ja 33. ettepanek on majanduskomisjonilt ja täielikult arvestatud. Lugupeetud kolleegid, me vaatasime läbi kõik muudatusettepanekud.

Seaduseelnõu 482 teine lugemine on lõpetatud.

10. Elektriturseaduse muutmise seaduse eelnõu (557 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud elektriturseaduse muutmise seaduse eelnõu 557 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnepulti majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Valitsus esitab elektriturseaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle eelnõu algatamise põhjus on see, et Euroopa Komisjon algatas eelmise aasta aprillis kohtuvaidluse Eesti Vabariigi vastu. Komisjon on palunud kohtul tuvastada, kas Eesti Vabariik on täies mahus üle võtnud elektrituredirektiivist tulenevad sätted. Eesti Vabariik Euroopa Komisjoni seisukohtadega ei nõustu, kuid praktilistest kaalutlustest lähtuvalt ja selguse huvides oleme koostanud selle seaduseelnõu, et täpsustada elektriturseaduse sõnastust, et langeksid ära kõikvõimalikud vaidlused ja kahtlused, kas see direktiiv on Eestis üle võetud või mitte. Lisaks oleme eelnõusse lisanud sätted, mis puudutavad Euroopa Liidu otsekohalduvat määrust energia hulгимүүгитuru terviklikkuse ja läbipaistvuse kohta ning komisjoni teavitamist energeetika infrastruktuuri investimisprojektidest. Kuna kõik need muudatused on tehnilist või juriidilist laadi, st neil ei ole otsest praktilist mõju elektrituru toimimisele, siis ma ei hakka aja kokkuhoiu mõttes seletuskirja ette lugema. See on kõigile huvilistele kättesaadav ja eeldan, et Riigikogu liikmed on sellega tutvunud.

Mis puudutab eelnõuga seotud kulutusi, siis me oleme kavandanud Konkurentsiametile 70 000 eurot lisaülesannete täitmiseks. See puudutab registri loomist andmete edastamiseks Euroopa Komisjonile tulenevalt infrastruktuuri investimisprojektidest. Samas tuleb märkida, et nimetatud registri loomiseks vajalikud alusandmed on Euroopa Komisjonil kehtestamata. Me arvame, et need kehtestatakse selle aasta lõpuks, siis on võimalik täpselt hinnata Konkurentsiameti ülesannete mahtu.

Eelnõu on planeeritud seadusena jõustuma üldises korras. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Teile küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks kõnepulti majanduskomisjoni liikme Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Austatud juhataja! Head kolleegid! Majanduskomisjon arutas seda eelnõu 27. jaanuaril. Komisjoni istungile olid kutsutud majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts ning ministeeriumi energeetika osakonna ekspert Viive Šavel ja õigusosakonna peaspetsialist Hindrek Allvee. Nad esitasid ülevaate eelnõu eesmärkidest ja sisust ning vastasid küsimustele. Arutelu ajal tõstati ühe teemana jaotusvõrgu ettevõtja eraldamine tootjast. Saime teada, et Euroopa elektri siseturu toimimise põhimõtetes otseselt kõigi jaotusvõrgu ettevõtjate eraldamise nõuet ei ole. Seega on see, kas kõik jaotusvõrgu ettevõtjad peaksid olema omandiliselt tootjatest ja müüjatest eraldatud, riigisisene küsimus. Direktiiv nõuab jaotusvõrgu ettevõtja juriidilist eraldamist tootmisest ja müügist, kui tal on üle 100 000 kliendi. Jaotusvõrgu ettevõtja omandilise eraldamise nõuet pole ning juriidiline eraldamine on piisav. Komisjon otsustas saata eelnõu täiskogu päevakorda 12. veebruariks. Meie ettepanek on esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 27. veebruar kell 17. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Toomas Tõniste! Ka teile ei ole küsimusi. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määrati eelnõu 557 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 27. veebruari kell 17.

Eelnõu 557 esimene lugemine on lõpetatud.

11. Maagaasiseaduse muutmise seaduse eelnõu (556 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Meie viimane päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud maagaasiseaduse muutmise seaduse eelnõu 556 esimene lugemine. Ette-

kandeks palun veel kord kõnepulti majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts!

Juhan Parts

Austatud Riigikogu juhataja! Austatud arvukas kuulajaskond! Valitsus esitab maagaasiseaduse muutmise seaduse eelnõu. Me algatasime selle eelnõu samal põhjusel nagu just äsja arutatud elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõu. Nimelt on Euroopa Komisjon esitanud Euroopa Kohtule Eesti vastu hagi, mis käsitleb gaasiturudirektiivi täielikku ülevõtmist. Selleks et tarbetut kohtuvaidlust vältida, esitame seaduseelnõu, mille sõnastus väga täpselt järgib direktiivi sõnastust. Lisaks oleme direktiivist tulenevalt eelnõusse lisanud mõne otseselt gaasiturgu puudutava muudatuse, mis on tehnilist laadi. Näiteks, kui seni oli süsteemihalduril kohustus esitada kümneaastane arengukava Konkurentsiametile kooskõlastamiseks, siis eelnõu näeb ette, et see kava esitatakse teadmiseks. Samuti täpsustatakse eelnõus ühikuid, mis peavad olema märgitud gaasitarbija lõpparvele. Eelnõu esitab viis uut mõistet: hoidlatevõrgu haldur, veeldatud gaasi terminali haldur, kaitsetu tarbija, vertikaalselt integreeritud ettevõtja ja jaotusvõrguettevõtja. Eelnõuga täiendatakse hoidlatevõrgu halduri ja veeldatud gaasi terminali halduri tegevuse regulatsiooni ja antakse Konkurentsiametile lisaõigusi, et saaks tagatud gaasituru efektiivne toimimine. See ongi kõik kõige olulisem selle eelnõu kohta.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Küsimusi ei ole. Mul on tunne, et ma pean võtma kolm minutit juhataja vaheaega. Jätkame kell 18.57.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Juhataja vaheaeg on läbi. Palun ettekandeks kõnepulti majanduskomisjoni liikme Arto Aasa!

Arto Aas

Austatud kolleegid! Majanduskomisjon arutas seda eelnõu neljapäeval, 30. jaanuaril 2014. Lisaks komisjoni liikmetele olid päevakorrapunkti arutelule kutsutud majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts ning ministeeriumi energeetika osakonna juhataja Timo

Tatar, ekspert Rein Vaks ja õigusosakonna peaspetsialist Ulla Saar. Eelnõu 556 sisust minister ülevaate juba andis, mina räägin nüüd mõne sõna sellest, millest komisjonis juttu oli.

Ministri käest küsiti, kui kaugele on jõudnud põhivõrgu lahutamine tarnijast. Vastati, et Eesti Gaas on teinud oma struktuuris olulisi muudatusi. Väidetavalt on tehtud kõik ettevalmistused, et põhivõrk saaks tarnijast eraldatud. Seega võib väita, et Eesti Gaas on seadust korrektselt täitnud, hoolimata kõikidest probleemidest, mis selle seaduse vastuvõtmisega seoses toona esile kerkisid. Kõne all on veel üks küsimus, mis puudutab Venemaa ja Läti vahelise torujuhtme väikest osa, mis asub Eesti territooriumil. Selle probleemi lahendamiseks väidetavalt tegeldakse. Küll aga ütles minister, et tal puudub täpne info, kuidas on praegu seis aktsiate müümisega. See etapp peab olema läbi 1. jaanuariks 2015 ja loodetavasti kõik laabub.

Teiseks küsiti ministeeriumi esindajatelt, kas Elering on gaasipõhivõrgu potentsiaalne huviline. Vastati, et ei ole. Ei ole tehtud ühtegi siduvat ametlikku otsust, et riik peaks sinna investeerima. Küll aga tuletati meelde, et uuele aktsionärile peab heakskiidu andma nii Konkurentsiamet kui ka Siseministeerium, mis peaks tagama, et uus omanik, kes tahes ta on, on sõltumatu praegustest tarnijatest.

Lühidalt on see eelnõu kohta kõik. Enamik tehtud muudatusi tuleneb otseselt direktiivist.

Siin ei ole olnud väga palju võimalusi läbi rääkida turuosalistega ega nendega, kes on muudatusettepanekuid esitanud, sest Euroopa Komisjon soovib, et direktiiv võetaks üle väga täpselt.

Lõpetuseks räägin komisjoni otsustest. Esiteks tegime ettepaneku võtta eelnõu täiskogu päevakorda 12. veebruaril 2014, teiseks on meil ettepanek esimene lugemine lõpetada ja kolmandaks teeme ettepaneku määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 19. veebruar kell 17. Kõik otsused langetati konsensuslikult. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määrati eelnõu 556 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 19. veebruari kell 17.

Eelnõu 556 esimene lugemine on lõpetatud ja istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 19.01.

Istungi kestus 6 tundi ja 1 minut.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 13. veebruar 2014

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Raudteeseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (482 SE) kolmas lugemine

2. Märgekirjale ja selgitustaotlusele vastamise seaduse ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (518 SE) teine lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame täiskogu VII istungjärgu neljanda töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi! Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Hea juhataja! Austatud Riigikogu! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon esitab menetluse Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu. Ma arvan, et kiirlaenuturul toimuv on tekitanud rohkelt muret kõigile Riigikogu liikmetele, eriti aga neljale Riigikogu komisjonile: rahandus-, majandus-, õigus- ja sotsiaalkomisjonile. Enamvähem on ka selge, mis suunas need asjad liiguvad. Riigikogus on suhteliselt lihtne algatada eelnõusid, mis teevad neid reegleid konkreetsemaks või karmimaks, aga on üks temaatika, millega Riigikogu ise mitte kuidagi toime ei tule. See on järelevalve tõhustamise niisugune meede, mille sisu oleks järelevalve ülandmine Finantsinspeksioonile. Meie ei tule sellega toime eelkõige seetõttu, et Finantsinspeksioon on institutsioon, mis asub Eesti Panga ja Vabariigi Valitsuse vahel, ja teiseks ka seetõttu, et tema eripära on selles, et turuosalisel ise rahastavad tema tegevust. Seetõttu meie ettepanek on, et Vabariigi Valitsus esitaks

Riigikogule eelnõu, mille alusel kiirlaenuturu järelevalve läheks üle Tarbijakaitseametilt Finantsinspeksioonile. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Rohkem kõnesoove ei ole. Olen Riigikogu juhatause nimel vastu võtnud ühe eelnõu ning vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele otsustab Riigikogu juhatus selle edasise menetlemise.

Läheme edasi teadete juurde. Head ametikaaslased, täna pärast täiskogu istungi lõppu toimub siin istungisaalis Haapsalu raudtee toetusrühma moodustamine. Toetusrühma kokukutsuja on Riigikogu liige Lauri Luik.

Head ametikaaslased, viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 85 Riigikogu liiget, puudub 16.

1. Raudteeseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (482 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Asume nüüd tänase päevakorra juurde. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud raudteeseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 482 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Läbirääkimissoovi ei ole, seega võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde. (Sumin saalis.) Vabandust, kas ma kuulsin valesti ja on läbirääkimissoovi? Ei ole. Lihtsalt nii suur lärm on saalis, et ei kuule, kas on või ei ole. Ma palun olla vaiksemalt! Võime minna lõpphääletuse juurde.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 482. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 71 Riigikogu liiget, vastuolijaid 1 ja erapooletuid 2. Vabariigi Valitsuse algatatud raudteeseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 482 on seadusena vastu võetud. (Tabel 20.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

2. Märgekirjale ja selgitustaotlusele vastamise seaduse ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (518 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi teise päevakorrapunkti juurde, milleks on põhiseaduskomisjoni algatatud märgekirjale ja selgitustaotlusele vastamise seaduse ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu 518 teine lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste! (Sumin saalis.) Head ametikaaslased, ma palun olla saalis vaiksemalt, austame ettekandjat! Ma tänan teid!

Rait Maruste

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Märgekirjale ja selgitustaotlusele vastamise seaduse ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu ... (Sumin saalis.)

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma palun väga vabandust! Nii teie saalis kui ka hetkel eeskätt mina segame väga kõvasti Riigikogu istungit. Ma palun nii teil kui ka endal olla tasa, et Riigikogu saaks oma tööga edasi minna!

Rait Maruste

Eelnõu 518 teise lugemise arutelu toimus põhiseaduskomisjonis kahel korral: esimest korda tänavu 21. jaanuaril ja teist korda 27. jaanuaril. Esimese arutelu juures olid Kristen Kanarik, Justiitsministeeriumi avaliku õiguse talituse nõunik, Tõnis Roots, Siseministeeriumi õigusnõunik, ja Liia Hänni, E-riigi Akadeemia programmijuht, pluss komisjoni liikmed.

Esimesel istungil me arutasime muudatusettepanekuid, mille tähtaeg oli 10. jaanuar.

Muudatusettepanekud tulid Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ning ka Vabariigi Valitsus esitas oma soovitusel ja ettepanekud. Lisaks esitas eelnõu kohta arvamuse MTÜ Radikaaldemokraadid.

Esimese arutelupunktina oli meil jutuks eelnõu sõnastus, mis ei olnud otseselt seotud selle nn petitsiooniõigusega, aga kuna tegu oli märgekirjale ja selgitustaotlusele vastamise seaduse tekstiga, siis sotsiaaldemokraadid tõstatasid küsimuse, kas ikka on õige asendada olemasolev formuleering "agressiivse käitumisega võib ohustada iseennast või teisi isikuid" teistsuguse tekstiga. Eelnõus pakuti formuleeringut, et märgekirja või ettepaneku võib jätta läbi vaatamata, kui selle esitaja käitub heade kommete vastaselt või ilmselgelt kuritarvitab õigust olla ära kuulatud. See tekitas meil vaidluse ja mõttevahetuse, mille tulemusena leidsime, et kehtiv sõnastus "agressiivse käitumisega võib ohustada iseennast või teisi isikuid" on rohkem nagu karistusõiguslik väljendusviis ja võiks võtta kasutusele natuke pehmema formuleeringu ehk "käitub heade kommete vastaselt või on ilmselgelt kuritarvitanud oma õigust olla ära kuulatud". Selline sõnastus on Eesti õiguses juba kasutusel. Heade kommete kategooriat tuntakse tsiviilõiguses ja miks ei võiks see olla kasutuses ka avalikus õiguses. Selline mõiste nagu "ilmselgelt oma kaebeõiguste kuritarvitamine" on aga kirjas Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklis 35 ja see akt on Eesti õiguskorra osa. Kuna me päris ühele meelele ei jõudnud, siis toimus hääletamine. Me leidsime, et pakutud uus tekst oleks siiski parem. Selle poolt oli 7 hääletanut, vastuolijaid oli 2, erapooletuid 1.

Teine vaidlusküsimus, mille sotsiaaldemokraadid tõstatasid, oli juba sisulisem, otseselt seotud petitsiooniõiguse kui sellisega. Eelnõu nägi ette, et peaks olema 1000 toetusallkirja. Sotsiaaldemokraadid pakkusid, et piisaks, kui sellele kollektiivsele pöördumisele oleks kogutud 500 toetusallkirja. Arutelu käigus meenuvati, et see 1000 allkirja on hinnanguline suurus, mille üle meil tekkis vaidlus ka seoses esimese lugemisega. Mart Nutt viitas, et see on kokkuleppeline suurus, ja me leidsime, et see on optimaalne hulk. Ka kohal olnud Liia Hänni leidis, et elektroonilises keskkonnas ei ole olulist vahet, kas koguda 500 või 1000 allkirja, pigem on küsimus allkirjade ühis-

kondlikus mõjususes. Kui see arv on suurem, siis tekitab see Riigikogule võib-olla tugevama ühiskondliku surve. Kuna me ühele meelele ei jõudnud, siis panime sellegi ettepaneku hääletusele. Poolt oli 7 komisjoni liiget, vastu 2 ja erapooletuid 1. Leidsime, et toetusallkirjade nõutav arv võiks siiski olla 1000. Kui vajadus tekib, võime seda hiljem muuta.

Kolmas sotsiaaldemokraatide ettepanek oli, et asjaomane komisjon peaks kutsuma pöördumisel märgitud kontaktisiku või tema esindaja komisjoni istungile. Eelnõu nägi ette, et seda võiks teha vajaduse korral. Me leidsime, et ettepaneku tegija kohustuslik istungile kutsumine oleks igati asjakohane. On ju üks õigusriikluse aluspõhimõtteid, et igäuhel on õigus olla ära kuulatud. Komisjon võttis selle ettepaneku üksmeelselt arvesse.

Me jätkasime oma arutelu 27. jaanuaril, kui käsitlesime põhiliselt Vabariigi Valitsuse ettepanekuid ja soovitusi, mis olid valdavalt redaktsioonilis-stilistilised. Mitmed neist võttis komisjon arvesse ja esitas oma ettepanekutena. Märgin veel seda, et 27. jaanuaril oli kutsutud Liia Hänni asemel kohal Hille Hinsberg, Poliitikauuringute Keskuse Praxis valitsemise ja kodanikuühiskonna programmi ekspert. Proua Hinsberg tõstas küsimuse, kas ei oleks õigem vaadata seda petitsiooniõigust, kollektiivse pöördumise korda natuke laiemalt ja mitte arvestada ainult seaduseelnõude algatamise aspekti. Tulenevalt sellest, et Riigikogu arutab ka muid riigielu olulisi küsimusi, võiks kollektiivse pöördumise objekti vaadata veidi laiemalt ja näha ette võimalus teha ettepanekuid ka muudes riigielu küsimustes. Komisjon leidis, et see on asjakohane märkus ja see vaatenurk vajab eelnõus kajastamist. Komisjon otsustas algatada sellekohase ettepaneku. See on tabelis muudatusettepaneku nr 1 all.

Teine teema tollel teisel arutelul oli ettepanek täpsustada petitsiooni esitama õigustatud isikute või subjektide ringi. Leidsime, et on asjakohane lisada loetellu Euroopa Liidu petitsiooniõiguses olev isikutering, mis hõlmab ka Eestis elavaid Euroopa Majandusühenduse liikmesriikide ja Šveitsi Konföderatsiooni kodanikke, kellel on siin alaline elamisõigus, ning Eestis elavaid välismaalasi, kellel on pikaajalise elaniku elamisluba või alaline elamisõigus. Komisjon toetas seda täpsustust. See

on meie muudatusettepanekute tabelis ettepanek nr 5.

Kolmandana oli jutuks kollektiivse pöördumise õiguse andmine ka mittetulundusühingutele. See ettepanek tuli Siseministeeriumilt. Peale mõttevahetust leidsime, et see ei ole eelnõu eesmärkidega päris kooskõlas, sest mittetulundusühingutesse võivad üksikisikute kõrval kuuluda ka teised organisatsioonid ja ühendused. Samuti tekib küsimus, et kui mittetulundusühingu juhtkond on avaldanud toetust, kas see laieneb siis ka kõikidele mittetulundusühingu liikmetele või mitte. Kogu kontrollimine muutub keerulisemaks ja segaseks. Sellepärast otsustasime jätta selle ettepaneku kõrvale, kollektiivse pöördumise saavad esitada siiski ainult füüsilised isikud.

Veel oli jutuks, kas kasutada selles eelnõus mõiste "toetusallkirja" asemel mõistet "toetusavaldus". See terminoloogiline küsimus oli tingitud Euroopa Liidu petitsiooniõiguse regulatsioonist ja seal kasutusel olevast vormist. Me siiski leidsime, et asjakohasem ja selgemini kontrollitav on, kui räägime eelnõus allkirjast. See on ka levinud meie asjaajamises ja ID-kaardi kasutamisel. Nii et lihtsam on jääda toetusallkirja mõiste juurde, et asju mitte segamini ajada.

Edasi oli jutuks, et praeguses tekstis on segaselt väljendatud, mis juhtub 30 kalendripäeva jooksul. Tekst ütleb, et 30 kalendripäeva jooksul tehakse otsus menetlusse võtmise kohta, aga kas langetatakse ka otsus pöördumise sisu suhtes? Leidsime, et seda ebaselget lõiku võiks täpsustada, ja pakume välja, et 30 päeva jooksul tuleb teha protseduuriline otsus, mida pöördumisega edasi teha. Nii et 30 päeva sees otsustatakse, kas võtta pöördumine menetlusse või lükata tagasi. Sellise täpsustusega olime nõus ja komisjon otsustas teha muudatusettepaneku, mis on muudatusettepanekute tabelis nr 6 all.

Oli ka üks redaktsiooniline täpsustus, kuidas vormistada pöördumist, missugustele tingimustele peaks see vastama. See parandus on muudatusettepanekute tabelis nr 8 all, näete seda sealt.

Veel tõstatati küsimus, millise aja jooksul peaks pöördumine saama sisulise hinnangu. Eelnõus oli algselt, et see tuleks anda kolme kuu jooksul. Vabariigi Valitsus aga osutas, et kolmekuuline tähtaeg võib olla liialt lühikene

juba protseduurilistelgi põhjustel. Pöördumine võib Riigikogusse laekuda näiteks vahetult enne suvevaheaega. Teisest küljest võib kolmekuuline tähtaeg olla liialt lühike ka situatsioonis, kus on vaja teha ulatuslikumaid analüüse ja konsultatsioone pidada. Leidsime, et pikem periood oleks asjakohane ja võiks sätestada kuus kuud. Kuue kuu jooksul peab pöördumise adressaat langetama sisulise otsustuse, mis sellest pöördumisest edasi saab. Jääb siis kuus kuud. See muudatusettepanek on tabelis nr 9 all. Selle otsuse me tegime konsensuslikult.

Arutasime ka, kas pöördumise menetleja peaks ka pöördujatele teada andma, missugused otsustused on tehtud. Leidsime, et teavitamiskohustus peaks menetlejal lasuma, ja niimoodi sai ka uude teksti pakutud. See on muudatusettepanekute tabelis nr 11 all. Pöördujal või tema nimetatud kontaktisikul on õigus teada, mis laadi seisukoha komisjon on võtnud.

Lõpetuseks. Kui pöördumine on sisult selline, et see ei kuulu otseselt Riigikogu pädevusse, aga probleem on ometigi olemas, siis on Riigikogu asjakohasel komisjonil kohustus edastada pöördumine pädevale institutsioonile seisukoha võtmiseks. Täpsustatakse ka, et pädev institutsioon peab kujundama seisukoha selle ettepaneku suhtes. Leidsime asjakohase olevat ka ettepaneku, et komisjon, kes otsustab pöördumise menetluse algatada, saadab selle edasi lahendamiseks kas Vabariigi Valitsusele või teisele pädevale institutsioonile seisukoha kujundamiseks ja pöördumisele vastamiseks ning teavitab kujundatud seisukohast ka Riigikogu komisjoni. Seegi ettepanek oli konsensuslik ja on tabelis nr 12 all.

Komisjon otsustas teha ettepanekud võtta eelnõu teiseks lugemiseks täiskogu istungi päevakorda 13. veebruariks ehk tänaseks ja teine lugemine lõpetada. Mõlemad olid üksmeelsed otsused. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud ettekandja! Teile on ka küsimus. Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh, härra juhataja! Eelnõu seletuskirjas on viidatud Euroopa Parlamendi petitsiooni-mehhanismile, kus on kirjas, et Euroopa Parla-

mentide petitsiooni esitamiseks peab koguma vähemalt miljon toetusallkirja. Kas on teada, mitu petitsiooni koos miljoni allkirjaga on Euroopa Parlamendile esitatud ja kuidas nende menetlemine on kulgenud?

Rait Maruste

Mul täpset ülevaadet ei ole. Oleks ma seda küsimust ette teadnud, oleks vastuse välja uurinud. Minu teada vähemalt üks on tehtud, kui ma ei eksin. See on pöördumine sel teemal, et Euroopa Parlamendi istungite kohaks muuta alaliselt Brüssel, mitte pidada neid vaheldumisi Brüsselis ja Strasbourgis. See on tõesti ebamõistlik. Aga kas see on ainuke pöördumine, sellele ma ei tihka siin praegu kohe vastata. Ma ei tea seda, pean kontrollima.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Avan läbirääkimised. Palun Neeme Suure Riigikogu kõnetooli!

Neeme Suur

Härra juhataja, ma palun ka kolm minutit lisa-aega!

Aseesimees Jüri Ratas

Jaa, loomulikult. Kaheksa minutit.

Neeme Suur

Head kolleegid! Kuningas Midas oli selline tore mees, kelle puudutusest muutus kõik kullaks. Ega see tema tervisele hästi ei mõjunud, aga tähelepanuväärne ikka. Teinekord mulle tundub, et meie koalitsioonipoolega on lood vastupidi kui kuningas Midasel: kõik, mida puudutatakse, muutub millekski muuks, igatahes mitte kullaks.

Liia Hänni tegi rahvakogule ettepaneku, mille sisu on järgmine. Põhiseaduse § 46 sätestab: "Igaühel on õigus pöörduda märgukirjade ja avaldustega riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja nende ametiisikute poole. Vastamise korra sätestab seadus." Seni on seadusega täpsustamata, millisest korrast juhitudes peab kodanike märgukirjadele vastama Riigikogu. Selle tõttu ei saa rahvas sisuliselt kasutada põhiseaduses sätestatud petitsiooni-õigust. Viimane aeg on see lünk põhiseaduse rakendamisel kõrvaldada. Eeskujusid on võtta

paljudest maailma riikidest, kaasa arvatud Läti, kus on juba kasutusel ka e-petitsiooni süsteem. Petitsiooniõiguse seadustamine looks võimaluse rahvakogu platvormil esitatud ideid edasi arendada seaduseelnõudeks ja neid teatud arvu toetusallkirjade olemasolu korral märgukirjadena Riigikogule esitada. Ettepanek sai 123 poolt- ja 0 vastuhäält. Pisut enam kontsentreeritult, kuid sarnasel kujul esitas president ettepaneku ka Riigikogule.

Mis sellest ettepanekust saanud on? Sellest on saanud tõesti parlamendile märgukirja esitamise võimalus. Paraku, jah, märgukirja esitamiseks on tarvis koguda vähemalt 1000 toetusallkirja koos isikukoodidega. Me oleme jõudnud Riigikogus peaaegu et ühele meelele selles, et erakonda võiks registreerida 500 allkirjaga. Selleks, et Riigikogu komisjon rahva ettepanekut ametlikult arutaks ja ametlikult ka vastaks, nõuame aga 1000 allkirja koos isikukoodidega!

Ega Euroopa Parlament meile selles vallas head eeskju ei anna. Euroopa Parlamendile petitsiooni esitamiseks on vaja koguda lausa üks miljon allkirja. Tõesti oleks huvitav teada saada, kui palju petitsioone on Euroopa Parlamendile juba esitatud ja kuidas neid on menetletud.

Kuidagi liiga palju oli komisjonis hirmu võimalike vaimuhäiretega kodanike ees, kes kõik hakkaksid massiliselt märgukirju koostama ja Riigikogu komisjone oma kahtlaste algatustega ummistama. Kas tõesti on vaja 1000 inimest selleks, et Riigikogu juhatus pöördumise üle vaataks ja komisjon teema ametlikult päevakorda võtaks? Kelle eest me ennast kaitseme? Kas sellesama rahva eest, kes meid on valinud?

Väga murelikuks teeb sotsiaaldemokraate asjaolu, et eelnõule tekkis veel üks lisa. See ei puuduta märgukirju, vaid kodaniku suulist pöördumist ametniku poole. Vastavalt eelnõule ei pea riigi- ja kohaliku omavalitsuse üksuse või mõne muu avalik-õigusliku juriidilise isiku asutuse ametnik kodanikku vastu võtma, kui too käitub heade kommete vastaselt või siis ilmselgelt kuritarvitab õigust olla ära kuulatud. Mida see muudatus küll tähendaks? Kas see on samm ametnikuvõimu täiustamise poole? Ametnikul endal on õigus sisustada mõiste "head kombed". Kui senine seaduse tekst kasutab määratlust, et isiku vastuvõtmisest võib

keelduda, kui too käitub agressiivselt, ohustades ennast või teisi isikuid, siis peale muudatust saab määravaks "heade kommete vastu eksimine" ja ametnik ise otsustab, millised need head kombed on. Ametnik otsustab ka, millal inimene ilmselgelt kuritarvitab õigust olla ära kuulatud. Mida see tegelikult tähendab? Kas kolmandat korda pöördumine on juba ilmselgelt kuritarvitamine või ei ole veel ilmselgelt kuritarvitamine? Kas seda saab otsustada asjaomane ametnik? Need mõisted on eelnõus ilmselgelt sisustamata. Sisuliselt on tegemist võimalusega ametnikule ebameeldiv isik ukse taha saata. Sellest sõnastusest vaatab meile vastu ametnikeriigi kaitserefleks. Kelle eest? Sellesama rahva eest, kes neile palka maksab.

Sotsiaaldemokraadid toetavad ja kaitsevad kodanikeriigi põhimõtteid. Me ei ole rahul sellise lähenemisega, kus üks küll tehakse nagu lahti, aga lävepakule kuhjatakse igaks juhaks nii palju kola, et keegi sisse ei mahu. See puudutab märgukirja esitamiseks seatud tingimusi. Me ei lepi sellega, et eelnõule aretatakse külge punktid, mis sisuliselt likvideerivad teenistuses olemise tegeliku mõtte Eesti avaliku sektori kõnepruugist. Kelle teenistuses siis meie avalik sektor on – kas ülemuste, ametkonna, partei või siiski rahva teenistuses? Praegu pakutud sõnastuse kohaselt kõike muud kui rahva teenistuses.

Meil on ettepanek eelnõu teine lugemine katkestada ning eelnõu tekst uuesti läbi arutada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Head ametikaaslased, alustame eelnõu 518 muudatusettepanekute läbivaatamist. Esimene muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt. Teise muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon ei ole seda arvestanud. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 2, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 27 Riigikogu liiget, vastu 46, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 3 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 4 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see tuleks jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Alustame hääletuse ettevalmistamist.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 4, mis on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 22 Riigikogu liiget, vastu 45, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 5 on juhtivkomisjoni esitatud. Muudatusettepanek nr 6 on juhtivkomisjoni esitatud. Muudatusettepanek nr 7 on juhtivkomisjoni esitatud. Muudatusettepanek nr 8 on juhtivkomisjoni esitatud. Muudatusettepanek nr 9 on juhtivkomisjoni esitatud. Muudatusettepanek nr 10 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud ja

juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda tuleks arvestada täielikult. Muudatusettepanek nr 11 on juhtivkomisjoni esitatud. Muudatusettepanek nr 12 on juhtivkomisjoni esitatud. Muudatusettepanek nr 12 on eelnõu viimane muudatusettepanek, rohkem neid ei ole. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Austatud Riigikogu! Riigikogu juhatusele on tulnud ettepanek, mille sisu on selline: "Teeme ettepaneku eelnõu 518 SE teine lugemine katkestada." Selle on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Alustame selle ettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 518 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 18 Riigikogu liiget, vastu 47, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Head ametikaaslased! Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 518 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud ja teise päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

Head ametikaaslased! Täna istung on lõppenud. Ma täna teid ja soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 10.36.

Istungi kestus 36 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 17. veebruar 2014
Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine kaitseministri avalduste kohta (nr 375)
2. Arupärimine keskkonnatasude tõstmise põhiseadusvastasuse kohta (nr 377)
3. Arupärimine raudteel reisijateveo korraldamise kohta (nr 374)
4. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu! Austatud peaminister! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu viienda töönädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Annan üle arupärimise sotsiaalminister Taavi Rõivasele. Tegemist on väga delikaatse küsimusega. Nimelt sai Narva linn teada, et 1. märtsist pannakse kinni töövaidluskomisjon. See tähendab, et suuruselt kolmandas Eesti linnas ei ole enam nii tähtsat asja nagu seesama komisjon. Kus need vaidlused hakkavad toimuma? Kuidas on prognoositud, mitukümmend või mitusada inimest aastas hakkab käima kas Jõhvis, Rakveres, Tallinnas või jumal teab kus? Kuidas hüvitatakse sõidukulud ja kuidas üldse selline mõte pähe tuli? Tegemist on siiski linnaga, kus on 24 000 ja parimatel aegadel on olnud kuni 27 000 töötajat ning töövaidlusi, selge see, on piisavalt. Kõigest sellest tahaks rääkida sotsiaalministriga, kuigi lootust, et seda äärmiselt rumalat ja kahjulikku otsust muuta õnnestub, kahjuks enam ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Proua eesistuja! Head kolleegid! Mul on Keskerakonna fraktsiooni liikmete nimel anda üle arupärimine sotsiaalminister härra Taavi Rõivasele. Selle teemaks on tervishoiutöötajate eesti keele oskuse kontroll. Keeleinspeksiooni 2013. aasta tegevusaruandest saime teada, et tervishoiu ja sotsiaalhoolekande valdkonnas kontrolliti 725 töötaja keeleoskust. Kontrolli käigus tuvastati 519 ilma nõutava keeleoskusega töötajat, kusjuures 77-le määrati hoiatustrahv ja 37-le kiirmenetluse korras rahatrahv kogusummas 3655 eurot.

Vaadates Keeleinspeksiooni aruandeid, on näha, et tervishoiutöötajate keelekontroll on muutumas üha aktiivsemaks. Nimelt kontrolliti ainuüksi aastal 2013 sama paljusid tervishoiutöötajaid kui eelmise kolme aasta jooksul kokku. Ka tervishoiutöötajate suhtes algatatud väärteomenetluste hulk oli mullu rekordiline – 114 väärteomenetlust. Võrdluseks: aastal 2012 oli neid 33, aastal 2011 kokku 27 ja aastal 2010 ainult 8. Arvestades Eestis valitsevat arstide ja meditsiiniõdede puudust ja asjaolu, et meie tervishoiutöötajad otsivad endale aktiivselt rakendust välismaal, palume vastust mitmele küsimusele. Ma ei hakka neid kõiki ette lugema, aga mõned siiski. Meid huvitab nimelt, kas Keeleinspeksioon kooskõlastab oma kontrollreide ministeeriumiga. Ja peamine küsimus on, mida on kavas teha sotsiaalministril, et parandada meditsiinitöötajate keeleoskust, enne kui seda teeb tema eest Soome riik.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Sven Sester!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Eesti Reformierakonna fraktsiooni ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepanekul annan üle eelnõu, mis kannab nimetust "Koduomanike maamaksuvabastust laiendav maa-

maksuseaduse muutmise seadus". Selle eelnõu eesmärk on laiendada kehtivat koduomanike maamaksuvabastust kahes punktis. Üks nendest on seotud ühise asja kaasomanikega. Nimelt kohtleb kehtiv seadus korteriomandite omanikke ja kaasomanikke erinevalt, lähtudes omandivormist. Selle seaduseelnõu eesmärk on kohtlemist ühtlustada. Teine muudatusettepanek, mis selles seaduseelnõus on, on seotud nn liitsihtotstarbega maadega. Kuna praegu on seaduses määratletud maksuvabastus elamumaa või maatulundusmaa õuema kōlviku puhul, siis on need inimesed, kes elavad liitsihtotstarbega või muude sihtotstarvetega maadel, nagu näiteks ärimaa, sunnitud maksuma ärimaa eest täiendavat maamaksu. Et eba võrdsust ja erinevusi ära kaotada, ongi tehtud muudatusettepanekud. Aitäh teile!

Aseesimees Laine Randjārv

Aitäh! Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud ühe eelnõu. Riigikogu juhatus otsustab selle menetlusse võtmise vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele. Samuti olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud kaks arupärimist. Kui need vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses sätestatud, esitan need viivitamatult adressaadile.

Nüüd teadete juurde. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid: Eesti Panga Nõukogu esimehe s.a 12. veebruaril esitatud Riigikogu otsuse "Eesti Panga Nõukogu liikmete nimetamine" eelnõu, juhtivkomisjon on rahanduskomisjon; Eesti Keskerakonna fraktsiooni s.a 12. veebruaril algatatud reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on majanduskomisjon; Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni s.a 13. veebruaril esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu, juhtivkomisjon on majanduskomisjon.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsusele s.a 14. veebruaril esitatud Euroopa Komisjoni korraldatud autoriõiguse regulatsiooni läbivaatamist puudutava avaliku konsultatsiooni dokumendid Euroopa Liidu asjade komisjonile. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja konsultatsioonidokumentide kohta arvamust andma kultuurikomisjoni ja õiguskomisjoni. Arva-

muse esitamise tähtaeg on s.a 27. veebruar kell 16.

Head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks on registreerunud 87 Riigikogu liiget, puudub 14.

Lähme käesoleva nädala päevakorra kinnitamise juurde. Teie ees on Riigikogu täiskogu VII istungjärgu viienda töönädala päevakord.

Head kolleegid, panen selle päevakorra hääletusele. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 84 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine kaitseministri avalduste kohta (nr 375)

Aseesimees Laine Randjārv

Läheme arupärimiste juurde. Esimene on Riigikogu liikmete Priit Toobali, Kalev Kallo, Enn Eesmaa, Peeter Vōsa, Vladimir Velmani, Valeri Korbi, Mihhail Stalnuhhini, Ester Tuiksoo, Yana Toomi, Viktor Vassiljevi ja Urbo Vaarmanni 13. jaanuaril 2014. aastal peaminister Andrus Ansipile esitatud arupärimine kaitseministri avalduste kohta (nr 375). Ma palun arupärijate nimel kõnetooli Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Härra peaminister! Selle aasta alguses esines kaitseminister Urmas Reinsalu Washingtonis Rahvusvahelises Strateegiliste Uuringute Keskuses kõnega, kus ta käsitles NATO võimekuse arengut ja probleeme. Reinsalu tõi oma kõnes korduvalt välja, et Balti riikides ei ole NATO jõuline tasakaal mitte alliansi, vaid teiste riikide kasuks. Teiste riikidena nimetas minister "meie head sõpra Venemaad" (see on tsitaat). Veel meenutas ta USA viimase tanki lahkumist Euroopast möödunud kevadel ning nentis (jällegi tsitaat): "Me igatseme selle tanki järele". Lisaks sellele kõnele on siinkohal paslik meenutada kaitseministri varasemat sõnavõttu enne Gruusia parlamendivalimisi. Toona ütles härra minister avalikult välja, et opositsioonilise koalitsiooni Gruusia Unistus loonud Bidzina Ivanišvili olevat Venemaa marionett. Eesti on siiani lähtunud põhimõttest, et iga riik otsustab ise rahva poolt hääletatud siseriikliku poliitilise suuna üle. Sellise seisukoha väljen-

damine tundub väga selge kohtumõistmisena teise riigi sisepoliitika üle. Mainitud väljaütlemine oli teadaolevalt toimunud Eerik-Niiles Krossi ja Mart Laari nõustamisel. (Sumin saalis.)

Aseesimees Laine Randjärv

Palun vabandust, ettekandja! Saalis on liiga suur lärm. Palun jätkake!

Mihhail Stalnuhhin

Kõik on juba selle arupärimise tekstiga tutvunud, pähe õppinud ja mis neil ikka kuulata. Eeltoodust tulenevalt on meil, allakirjutanutel, peaministrile neli küsimust. Kui härra peaminister loeb need ette, siis ma ei hakka praegu aega raiskama. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma palun kõnetooli peaminister Andrus Ansipi!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad, vastan teie küsimustele.

Esimene küsimus: "Kas Washingtoni kõnes väljatoodud seisukohad olid kooskõlastatud presidendi, peaministri ja välisministriga või nii nagu Gruusia riiki puudutavas kõnes üksnes Krossi ja Laariga?" Välisministeeriumi hinnangul on kõnes esitatud seisukohad tasakaalus ja kooskõlas meie seni kehtinud julgeoleku- ja kaitsepoliitika seisukohtadega.

Teine küsimus: "Kas Washingtoni sõnavõtu puhul oli Teie hinnangul tegemist valitsuse, ministri, ministeeriumi või hoopis IRL-i kui erakonna seisukohaga?" USA kohalolek Euroopas on ka Eesti selge julgeolekupoliitiline huvi. See on meie huvides, et mitmete praktiliste sõjaliste ühistegevuste kaudu, nagu näiteks ühisoperatsioonide ja -õppustega, kõrgetasemeliste visiitide ja ühisavaldustega pööratakse meie piirkonnale tähelepanu.

Kolmas küsimus: "Kas peaminister nõustub minister Reinsalu avaldusega, et Eesti vajab tugevamat USA sõjalist kohalolekut Eesti Vabariigis, või piisaks heast läbisaamisest ja teadmisest, et oleme tugevad liitlased?" Kaitseminister märkis Washingtoni sõnavõtus, et kõige olulisem oleks mitmesuguste ühistegevuste kogum, mida võiks nimetada näiteks ka USA kohalolekuks. Põhimõtteliselt läheb see

kokku meie kaitse- ja julgeolekupoliitika seisukohtadega, st Eesti jaoks näitavad USA kohalolu eeskätt praktilised ühistegevused operatsioonidel, õppustel, Balti õhuturbes ja muus koostöös, sh küberkaitstes. Me ei ole USA kohaloleku all kunagi silmas pidanud alaliste baaside olemasolu meie riigis rahuajal. Praegune NATO õhuturbe rotatsioon Balti riikides on Ameerika Ühendriikide kanda näiteks juba neljandat korda. Ameerika Ühendriikide spetsialist on kohal NATO küberkaitsekeskuses ning Ameerika Ühendriigid on regulaarselt panustanud ja panustavad ka praegu Balti Kaitsekolledžisse. Kõik see näitab USA soovi olla kohal meie piirkonnas ja ka meie riigis.

Neljas küsimus: "Palun andke oma hinnang, kuidas seesugused avaldused mõjuvad meie suhetele teiste riikidega, sh Venemaaga!" Mis puudutab Venemaad, siis ei ole alust arvata, et kaitseminister Reinsalu kõne meie suhteid Venemaaga kuidagi mõjutaks. Muide, ka NATO-Vene suhete alusaktis on kokku lepitud, et NATO tagab kollektiivkaitse ja muud julgeolekuvajadused uutes liikmesriikides eelkõige vajaliku infrastruktuuri, koostegutsemisvõime ja täiendavate tegevuste abil. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Härra peaminister! Mõni aeg tagasi liikusid Riigikogus ringi Gruusia parlamendiliikmed, meil käis siin terve delegatsioon. Kui mu mälu ei peta, käis Eestis ka härra Ivanišvili. Ma ei ole selles sõprusrühmas ja erilist huvi selle vastu ei tunne, aga tundub, et tegu oli üsna kõrgete isikutega. Kas te siis, kui te nendega siin Riigikogus kohtusite või vahest kohtusite kellegagi neist eraldi, ikka ütlesite välja selge seisukoha, et nemad on Venemaa marionetid, või jäi sellest rääkimata? Esimesele küsimusele vastates te ütlesite, et see lause on kooskõlas meie välispoliitika põhisuundadega.

Andrus Ansip

Aitäh! Teie küsimus puudutas Urmas Reinsalu kõnet Washingtonis, see ei puudutanud artiklit mõnes ajalehes. Ma vastasin esitatud küsimusele konkreetselt. Teie mälu ei peta

teid, härra Ivanišvili, endine Gruusia peaminister, käis tõepoolest Eestis ja ma kinnitasin endisele Gruusia peaministrile, et Eesti on huvitatud suhete arendamisest demokraatliku Gruusiaga. Ilma liigsete sõnadetagi on selge, et me teeme koostööd selle Gruusia valitsusega, selle Gruusia presidendiga, kelle Gruusia rahvas on demokraatlikel valimistel valinud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Suur tänu! Härra peaminister! Põhiseaduse järgi on Eesti Vabariik parlamentaarne riik. Kuidas te peaministrina kommenteerite fakti, et parlamentaarses riigis kõlab kaitseministri avaldus näiteks Kesk-Aafrika rahutagamismisiooni kohta kõigepealt ajakirjanike, mitte parlamendi ees? Kuidas sellist praktikat silmas pidades saab uskuda, loota ja tahta, et kaitsepoliitika on jätkuvalt konsensuslik, kui fraktsioonide esimehed kuulevad printsiipialsetest kaitsepoliitilistest sammudest meedia vahendusel, mitte otse kaitseministrilt?

Andrus Ansip

Mina olen alati olnud suurema avalikustamise pooldaja ja ma ei mõista teie kibestumist selle pärast, et teie polnud esimene, kes kaitseministri mõtetest kuulis. Eesti on parlamentaarne riik ja parlament on see, kes annab või ei anna volitust Eesti piiratud kontingendi kasutamiseks mis tahes välisriigis. Seda õigust ei saa ära võtta ühegi isiku avaldus, mingis lehes ilmunud artikkel või mis tahes muu argument. Parlamendil on õigus otsustada ja parlamentaarset demokraatiat ei tohi kindlasti mõista nii, et mis tahes isik, isegi siis, kui ta on minister, peaks kõigepealt oma mõtetest ja ettepanekutest rääkima komisjonide esimeestega ning alles seejärel antakse talle sõnavabadus suhelda ka meediaga. See oleks meedia-vabaduse ilmselge piiramine ja ma soovin, et Eesti Vabariigis ei tekiks sellist olukorda mitte kunagi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud peaminister! Olete pikalt olnud koalitsioonis IRL-iga ja seega peaksite nende hingeelu paremini tundma. Kas te oskate öelda, mis neil kogu aeg sügeleb, kui jutt on Venemaast, olgu see siis Gruusia presidendile hinnangu andmine, USA tanki teema, Interpol või viimane teema, kui härra peaminister külastas Sotši olümpiamänge? Kas Sotši olümpiamängude külastamine oli teie arvates suur viga?

Andrus Ansip

Sotši olümpiamängude külastamine ei olnud kindlasti viga, viga oleks olnud olümpiamängude mittekülastamine. Kõik ümberkaudsed riigid olid olümpiamängudel esindatud kõrgel tasemel. Me teame, et Soomet esindas avatseremoonial ja olümpiamängude esimeses osas president, lõputseremoonial osaleb kindlasti peaminister. Eile nägime televiisorist Rootsi kuningapaari kaasa elamas oma teateneliku võidule. Väga kõrgetasemeline esindus oli Norrast – kuningas ja peaminister. Lätist oli kohal president, Leedust peaminister, Islandilt president ühes abikaasaga. Julgen väita, et mitte mingisugust boikotti muidugi ei olnud. Minu meelest ei ole niisugune poliitika ja olümpiamängude segamini ajamine mitte kuidagi aktsepteeritav. Minu jaoks ei ole arusaadav ega mõistetav, kuidas võib mingeid olümpiamängu osiseid teistest lahutada. Kuidas on võimalik öelda, et 15 kilomeetri klassikatehnikas sõitu ma ei boikoteeri, aga näe, teatesõitu boikoteerin, või et suusahüpped normaalmäelt on täiesti aktsepteeritavad, aga hüppeid suurelt mäelt tuleks boikoteerida või midagi muud taolist?

Olümpiamängude avatseremoonia on olümpiamängude lahutamatu osa. Juba olümpia hartast tulenevad teatud elemendid, mida avatseremoonia peab kindlasti sisaldama, sh olümpiatule süütamine, olümpialipu heiskamine, sportlaste, kohtunike ja treenerite vande andmine jne. Nii nagu enamiku Euroopa demokraatlike riikide valitsusjuhid, leidsin ka mina, et sportlastega tuleb koos olla, ka siis, kui ootused heaks esituseks on kaduvväikesed või medalilootust ei ole peaaegu üldse. Nii heas kui ka halvas peavad juhid olema koos oma inimestega, omade keskel.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, peaminister! Avame läbirääkimised. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mina sain nendest vastustest, mis praegu kõlasid, aru ainult seda, et olümpiamängude teemal on palju meeldivam arutleda kui Reinsalu ütluste teemal. See peaministri vastus oli nagu öökulli saladuslik lend pimedas metsas: sa oleksid nagu midagi näinud ja kuulnud, aga tegelikult mitte midagi konkreetset. Hästi lühikesed ja udused vastused ja ega suurt midagi muud ei osanudki oodata. Mingeid järeldusi ei saa ju nendest vastustest teha.

Ma tuln lihtsalt avaldama austust härra peaministrile. Ma arvan, et inimene, kes peab mingi aja oma elust veetma sellise mehe nagu Reinsalu kõrval, temaga ühes ruumis, väärib austust. See on midagi kangelasteo taolist. Tema hullumeelne pilk, tema täiesti ebaadekvaatsed ütlused kord ühel teemal, kord teisel, kord ta räägib Stalnuhhinist, kord ta räägib Venemaast, kord mõlemast teemast korraga ja kogu aeg aina mööda, mööda ja mööda. Noh, üsna tavaline asi, ütleks isegi, et viimastel aastatel üsna tavaline kaitseministri jaoks. Ma olen siin kord välja öelnud, et meie politsei väärib parimat, näiteks et seda juhataks, et minister oleks ametialalt politseinik. Viimaste aastatega olen ma jõudnud järeldusele, et meie Kaitsevägi väärib parimat. Juba ammu on aeg leida neile ministriks mõni ohvitser, aga mitte selline kuju nagu eluaegne poliitik Urmas Reinsalu.

Veidi tõsisemalt tahaks veel öelda, et me oleme ju kõik kuulnud ja lugenud sellest, et Mart Laaril ei olnud Saakašvili juures mitte ainult nõustamiskohustus, vaid ka mingi väike äri, et Eerik-Niiles Krossil oli ka mingi nõustamiskohustus, aga mälu järgi oli temalgi mingi äri tekkinud. Ja kui inimesed, kes on materiaalselt seotud ühe või teise poliitikuga, hakkavad laimama või lihtsalt hinnangut andma tema poliitilistele vastastele, kuidas saab siis Vabariigi Valitsus või tema esindaja ministri näol lähtuda nendest seisukohtadest? Seal, kus on raha sees, ei ole tegelikult mitte mingit objektiivsust.

Aga aitäh veel kord ja minu poolt austusavaldus peaministrile – jumal tänatud, et mina ei pea Reinsaluga nii palju ühes ruumis viibima kui tema. Nii et julge mees!

Aseesimees Laine Randjärv

See teema on käsitletud.

2. Arupärimine keskkonnatasude tõstmise põhiseadusvastasuse kohta (nr 377)

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme järgmise arupärimise juurde, milleks on Riigikogu liikmete Kalev Kallo, Tarmo Tamme, Enn Eesmaa, Peeter Võsa, Lauri Laasi, Vladimir Velmani, Valeri Korbi, Mihhail Stalnuhhini, Aivar Riisalu, Mailis Repsi, Ester Tuiksoo, Viktor Vassiljevi, Urbo Vaarmanni ja Priit Toobali 15. jaanuaril 2014. aastal peaminister Andrus Ansipile esitatud arupärimine keskkonnatasude tõstmise põhiseadusvastasuse kohta. Arupärijate nimel palun kõnetooli Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Austatud peaminister! Lugupeetud kolleegid! 2009. aastal tõstis Vabariigi Valitsus vee erikasutusõiguse ja maa-vara kaevandamisõiguse tasu määrasid etteulatuvalt aastateks 2010–2015. Sellega anti valdkonna ettevõtjatele selge signaal, et järgmiseks viieks aastaks on tasumäärad fikseeritud. Aga 2012. aasta oktoobris otsustas valitsus määrusega nr 83 tasumäärasid muuta, tõstes neid 2009. aastal kavandatust kiiremini ning suuremas ulatuses. Esialgse plaani kohaselt oleks perioodil 2013–2015 mainitud keskkonnatasusid tõstetud kahel korral umbes 5% ulatuses. Muudatuse tulemusena oleksid tasud tõusnud igal aastal 20% võrra.

Õiguskantsler Indrek Teder edastas juba 2013. aasta aprillis valitsusele seisukoha, et selline tegevus on põhiseadusvastane, ning tegi ettepaneku viia keskkonnatasude määrad põhiseadusega kooskõlla. Paraku valitsus ei reageerinud sellele ettekirjutusele, mistõttu õiguskantsler oli sunnitud pöörduma Riigikohtu poole.

Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium tegi 16. detsembril otsuse asjas, milles võttis seisukoha, et etteulatuvalt kind-

laksmääratud keskkonnatasude määrade ootamatu tõstmine valitsuse poolt 2012. aastal on põhiseadusvastane. Riigikohtu hinnangul oli tasude tõstmise eesmärk küll legitiimne, kuid see ei kaalunud üles ettevõtjate õiguspärasust.

Keskkonnaministeeriumi hinnangul peab riik pärast Riigikohtu otsust ettevõtjate ettemaksukontodele tagasi maksuma 4,8 miljonit eurot. Lisaks jääb prognoosi kohaselt eelmise aasta eest riigil saamata 5,3 miljonit eurot, käesoleval aastal 12 miljonit eurot ning 2015. aastal eeldatavalt 17 miljonit eurot. Seoses sellega on meil peaministrile neli küsimust, millele jääma ootama vastust. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma palun kõnetooli peaminister Andrus Ansipi!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad, vastan teie küsimustele.

Esimene küsimus: "Tegemist ei ole esimese korraga, kus valitsus halvendab oluliselt ettevõtluskeskkonda. 2009. aasta suvel tõsteti vaid paarinädalase etteteatamisega käibemaksu määrat. Miks valitsus järjekindlalt tahab ettevõtjate olukorda Eestis halvendada?" Kõigile on teada, et kehtivad keskkonnatasud ei kompenseeri keskkonnale tekitatud kahju. Keskkonnatasude määrade tõstmise eesmärk on suunata ettevõtjaid loodusressursse säästvamalt kasutama. Lisaks toovad kaevandamine ja vee väljapumpamine kaasa olulise kahju, mis tuleb kohalikele elanikele ja riigile hüvitada. Vabariigi Valitsuse põhimõte keskkonnatasude määramisel on olnud see, et saastaja maksab. Ei ole õiglane panna keskkonnale tekitatud kahju korvamine kellegi teise õlule.

Teine küsimus: "Õiguskantsler juhtis valitsuse tähelepanu probleemile juba eelmise aasta kevadel, kui oleks olnud võimalik olukorda ilma suuremate kahjudeta parandada. Miks valitsus ei võtnud õiguskantsleri seisukohta kuulda?" Vabariigi Valitsus koostöös Keskkonnaministeeriumi, Rahandusministeeriumi ja Justiitsministeeriumiga analüüsis õiguskantsleri ettepanekut ning ühiselt jõuti järeldusele, et keskkonnatasude määrade langetamine 2009. aastal kehtestatud tasemele on ebaõiglane, sest need määrad ei kompenseeri kesk-

konnale tekitatud kahjusid. Otsuse tegemisel lähtuti ministeeriumide analüüsist, keskkonnatasude seadusest ja muudatuse majanduslikest mõjudest.

Kolmas küsimus: "Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium otsustas, et keskkonnatasu määrade ootamatu tõstmine oli valitsuse poolt põhiseadusvastane, mistõttu jääb käesoleval aastal riigil saamata umbes 12 miljonit eurot. Kuidas on plaanis antud auk eelarves katta?" Vabariigi Valitsus kehtestas 2009. aasta majanduskriisi oludes suhteliselt madalad keskkonnatasud ja nende suurus fikseeriti aastate kaupa kuni 2015. aastani. Peale õiguskantsleri tähelepanujuhtimist tehti täiendav analüüs ning veenduti muudatuse põhiseaduspärasuses. Riigikohus leidis, et vaidlusaluste tasumäärade tõstmine on sobiv ja vajalik abinõu, suunamaks ettevõtjaid loodusressursse säästvalt kasutama ja suurendamaks riigieelarve tulusid. Kuid Riigikohus pidas oluliseks, et valitsuse tasemel on kehtestatud keskkonnatasude suurenemise aegrida 2015. aastani, mis tekitas ettevõtetes õigustatud ootuse.

2013. aasta 18. detsembril olen Riigikogu infotunnis öelnud, et hoolimata küllalt märkimisväärsest keskkonnatasude kasvust on kaevandamine märgatavalt intensiivistunud. Kui intensiivistumine jätkub samasuguses tempos, siis suuremas mahus kaevandamine katab ära ka tariifi alanemisest saamata jääva tulu. Riigieelarve 2014. aasta tegelikud laekumised selguvad aasta lõpuks ning alles siis saab hinnata tulude ala- või ülelaekumist. Tulude oodatust väiksema laekumise korral võib tekkida vajadus võtta kasutusele riigi reserve.

Neljäs küsimus: "Keskkonnaministeerium teatas juba enne kohtuotsust, et juhul kui otsus tuleb riigi seisukohast negatiivne, siis ei juhtu suurt midagi ning lihtsalt 2016. aastal toimuv keskkonnatasude tõus on veelgi suurem. Kas valitsusel on mingisuguseid arvutusi, mis tõestavad keskkonnatasude tõusu vajaduse, või on eesmärgiks vaid riigieelarve aukude täitmine?" Keskkonnaministeeriumi hinnangul on vee erikasutusõiguse tasud karjäärdest ja kaevandustest vee väljapumpamise eest praegu oluliselt madalamad kui samast kihist põhjavee võtmise eest muudel eesmärkidel. Üle 80% Eestis väljapumbatavast põhjaveest tuleb just väljapumpamisest karjäärdest ja kaevandustes. Uute tasumäärade kehtestamise eesmärk on kaotada

ebavõrdne olukord ning nõuda põhjavee kasutamise ja tekkivate keskkonnakahjude eest võrreldavat tasu. Pealegi kaasnevad maavarade kaevandamisega nii kohalikele elanikele kui ka keskkonnale arvestatavad kahjud, mille kompenseerimiseks peab kaevandaja tasuma õiglast hinda. See on Vabariigi Valitsuse pikaajaline poliitika, et kõrgema keskkonnatasu nõudmisega suunatakse ettevõtjaid taastumatu loodusvarasid säästlikult kasutama. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud peaminister! Peaaegu kõigile küsimustele kõlas ühetüübiline vastus, et keskkonnatasud ei kata keskkonnale tehtavaid kahjusid. Aga kui 2009. aastal kehtestati etteulatuvalt tasumäärad aastateks 2013–2015, tehes võib-olla tagasihoidlikuma arvutuse, kui vaja oleks olnud, siis midagi maksab ikka ka suhtumine ettevõtjatesse ja õigustatud ootus. Kui valitsus või mõni ministerium tegi selle näpuka, siis oleks võinud ju elada 2015. aastani ja sealt edasi tõsta neid määrasid märgatavalt rohkem kui nüüd. Miks niisugune antud sõna või valitsuse otsus ei ole teie arvates väärtus?

Andrus Ansip

Aitäh! Küllap ta on väärtus, kuid keskkonnatasude suurendamist ei tuleks vaadata eraldi valitsuse otsusest loobuda nn rojalti kehtestamisest põlevkiviressursile. Teatavasti on küllalt järjekindlalt kõlanud ettepanekud maksustada täiendavalt eriti just põlevkiviressursi tasuga, mis oleks sõltuvuses naftasaaduste maailmaturuhindadest. Eestis on tehtud väga erinevaid arvutusi, missugused peaksid olema keskkonnatasud, mis tõepoolest korvaksid keskkonnale tekitatud kahju. Üldiselt näevad need arvutused ette keskkonnatasude tõusu tervelt suurusjärgu võrra, sest praegu me katame keskkonnale tegelikult tekitatud kahjusid ainult kümnendiku ulatuses.

Üks ettepanek, mille enne eelmisi Riigikogu valimisi esitasid mitu erakonda, oligi just põlevkiviressursile täiendava maksu kehtestamine. Me kaalusime valitsuses väga põhjalikult võimalust kehtestada Eestis nn rojalt ja

leidsime, et Eesti oludes ei ole mõistlik maksustada põlevkivi kasutamist õli tootmiseks enamal määral, kui maksustatakse põlevkivi energia tootmiseks. Ei oleks mõistlik maksudega suunata ressursi kasutamist ebaefektiivsuse teele. Seetõttu loobus valitsus täiendava maksu ehk rojalti kehtestamisest ja otsustas selle asemel suurendada varem avalikkusele teada antud maksemäärasid. See oli valitsuse põhjalikult kaalutletud otsus. Meie eeldasime, et õigustatud ootus oli olemas mõlemal juhtumil, oli nii sellest varakult teada antud aegreast tulenev õigustatud ootus, et maksemäärad jäävad madalaks, kui ka näiteks koalitsioonilepingust tulenev rojalti kehtestamise ootus. Me otsustasime ühest täiendavast maksest loobuda. Seega on küllalt loogiline samm suurendada selle arvel teisi keskkonnamakse, sest olgu veel kord öeldud, et saastaja peab maksma, ja Eestis praegused keskkonnatasud ei korva keskkonnale tegelikult tekitatud kahjusid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud peaminister! Küsimus ei ole ju keskkonnatasude suurus, vaid kehtestamise kiiruses. Kas Eestis ei oleks aeg kokku leppida, et ükski maksumuudatus ei hakka kehtima enne, kui selle jõustumisest on möödunud vähemalt aasta? Siis teaksid ettevõtjad vähemalt arvestada, millised kohustused neile juurde tulevad.

Andrus Ansip

Aitäh! Ideaalis olen ma teiega nõus. Nii ju võiks olla, et ettevõtjad saavad uutest maksumääradest vähemalt aasta ette teada. Praegusel juhtumil tahtis valitsus ettevõtjatele veelgi pikemaks perioodiks kindlustunnet anda ja sai selle eest sisuliselt karistada. See vähendab oluliselt tulevaste valitsuste motivatsiooni nii pikalt ettevõtjatele teada anda, missugused võivad juba kehtivate maksude määrad tulevikus olla, sest alati võib juhtuda, et kavandatud uut maksu ei kehtestatagi ja seetõttu tuleb juba kehtivate maksete määrasid tõsta. Olgu öeldud, et mingit erilist katastroofi riigieelarvele see kohtuotsus endast ei kujuta. Lõviosa sellest maksust maksab riigile kuuluv äriühing ja

riigieelarve seisukohast pole väga suurt vahet, kas saada tulusid dividendidest või keskkonnatasudest, ehkki mõistlik oleks ikkagi ka keskkonnakahju tekitajal endal teada, mil määral ta on suuteline tekitatud kahju korvama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra peaminister! Keskkonnatasude määrad on kehtestatud 2015. aasta lõpuni. Sisuliselt on järgmise aasta lõpuni veel natuke aega. Ettevõtete juhid küsivad, mis saab edasi aastal 2016. Mida me võime nendele lubada, millal toimuvad läbirääkimised valitsuses ja parlamendis, et neil oleks 2016. aastaks selge pilt, mis juhtub keskkonnatasudega?

Andrus Ansip

Keskkonnatasud peavad korvama keskkonnale tekitatud kahju. Põhimõte "saastaja maksab" on Eestis üks maksustamise alusprintsipi ja ei praegune ega tulevased valitsused kindlasti ei loobu sellest. Küllap tehakse kõige lähemal ajal ümberarvutused ja ettevõtjatele antakse teada, missugused saavad olema keskkonnatasude määrad 2016. aastal. Selge see, et tõus tuleb. See tõus peab kompenseerima vahepealsete aastate väga madalaid maksemäärasid, mil lõhe keskkonnale tekitatud kahju ja kahju hüvitamiseks tehtud maksete vahel on kasvanud, mitte kahanenud.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi peaministrile ei ole. Suur tänu, Andrus Ansip! Kuna arupärijate nimel esines Kalev Kallo, siis ma igaks juhuks täpsustan, kas te olete nõus, et Lembit Kaljuvee võtab läbirääkimistel esimesena sõna. Jah, palun, Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Proua juhataja! Hea peaminister ja minister! Head kolleegid, ma palun vabandust! Ma vaatasin, et Kalev Kallo ei vajuta nuppu, ja siis oli minu nupp juba alla vajutatud. Nii et ma ei tahtnud ette trügida.

Pulti ajendas mind aga tulema see osa meie peaministri vastustest, mis mulle rõõmu tegi. Peaminister kinnitas üle, et valitsus on läinud

seda teed, et põlevkivi n-ö kahest otsast ei maksustata. Maksustatakse ressursi. Selge see, et ressursi tuleb maksustada, ja kuigi ettevõtted on maksude vastu, saavad nad ressursimaksust teatud mõttes aru. Ressursimaks peab olema, sellepärast et me kasutame ju meie oma vara ja seda ei tohi tasuta teha. Nüüd on küsimus selles, kas see maks on õiglane – me tahame ju õigusriigis õiglaselt tegutseda. Ma olen üle paarikümne aasta ehitussektoris tööd teinud ja võin öelda, et minu eakaaslased ja nooremad mehed tegelevad ehitusettevõtlusega, mis annab 7% meie SKT-st. Seda ei ole sugugi vähe. Seal on mitu tuhat töökohta, sellist töökohta, kus midagi tehakse. Ma rõhutan: tehakse ja toodetakse. Nii et me peame seda sektorit tõsiselt jälgima.

Ma ei ole oma tuttavate ettevõtjate seas kuulnud pahandamist selle üle, et ressursimaks olemas on. Riik on viimase seitsme-kaheksa aasta jooksul kahel korral selles mõttes väga õigesti tegutsenud, et viie aasta maksutõus on ette teada antud. Aga solvunud või pahased ollakse sellepärast, et graafik on koostatud küll viie aasta peale, aga paari aasta pärast tullakse ja väänatakse maksu juurde. Nii oli 2008. aastal ja nii oli 2012. aastal. Ettevõtted on pahased või solvunud, et kaks korda on lubadust murtud. Mille pärast see asi kohtusse läks? Sellepärast, et riik oli öelnud, et viis aastat on sellised maksud ja iga aasta suureneb maks nii palju, aga kahe aasta pärast vaadati, et raha on juurde vaja, ja otsustati, et üks siis võtame. Muudeti maksumäära. Mina isiklikult olen sellest puldist teinud ettepaneku suurendada põlevkivi ressursimaksu. Ma olen seda meelt, et põlevkivi tuleb ühest otsast maksustada ja et praegune ressursimaksu määr on madal, arvestades seda, mis põlevkivist teha saab, millised võimalused ja oskused meil on. Põlevkivi on üks maavara, see on energeetikaressurss, teised materjalid on midagi muud ja neid tuleks käsitleda natuke teisest aspektist.

Mis ma tahan veel öelda? Kordan üle, et ressursimaks peab olema, see peab olema pikaajaliselt ette öeldud, ja kui see etteütlumine on toimunud, siis ei tohi maksu vahepeal muuta. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun kõnetooli Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Austatud peaminister ja lugupeetud minister! Lugupeetud kolleegid! Siin puldis ei saa mina nii nagu Mihhail Stalnuhhin avaldada suurt vaimustust peaministri kangelastegude üle, et kellegagi ühes ruumis viibimine pidavat olema kangelastegu. Kuigi küsimused olid mõnevõrra erinevad, oli vastus põhiliselt üks: meie keskkonnatasud ei kata keskkonnale tehtavaid kahjusid. Aga kas siis 2009. aastal, kui need arvutused ja see otsus tehti, tõesti ei teatud, et tasud peavad korvama kahjud? Või ei oska meil tõesti mitte keegi kahjude suurust või muud taolist üle paari aasta ette arvutada? Ju siis ka arvutati ikka põhjalikult, kui see otsus tehti. Seetõttu tuli niisugune ringitegemine, nagu eelkõneleja siin ütles, muidugi ettevõtjatele külma dušina. Eks nemadki pea oma strateegiaid, investeeringuplaane jne tegema ette pikema aja peale kui kaks aastat. Kui valitsus nii äkiliselt käitub, siis on neil raske oma firmat püsti hoida. Vastused ei veennud küll mitte kuidagi, miks seda otsust äkki muuta oli vaja. Loomulikult oleme nõus, et maksud peavad kahju korvama, aga eks need arvutused tule siis õigel ajal teha.

Samuti oli hämmastav vastus selle 12 miljoni euro kohta, mis puudu jääb: ei olegi hullu midagi, kaevatakse rohkem ja see katab ära. Kuigi küsimuses oli ka öeldud, et tagastada tuleb 4,8 miljonit varem kogutud maksu ja möödunud aasta eest jääb 5,3 miljonit eurot saamata – kuidas need kulud kaetakse, selle kohta ei kuulnud me midagi. Selle aasta raha selguvat aasta lõpul. See on seda hämmastavam, et kui opositsioonil on mõni ettepanek, olgu kas või matusetootuse kohta, mille kulu on kindlasti tunduvalt väiksem kui 12 miljonit, siis kostab ikka suur hädakisa, et nüüd on eelarvega täielik jama ja seda raha pole kuskilt võtta. Kui aga ise tehakse näpukas ja selgub, et 12 miljonit jääb puudu, siis see ei ole üldse mingi probleem – küll raha laekub rohkem ja küll me sügisel otsad kokku saame. Eks võib ju teha ka muid kulutusi, et võib-olla käibemaksu maht kasvab, raha laekub rohkem ja küll me välja tuleme. Üldiselt laekub raha rohkem ja mingit puudujääki ei teki siis, kui on tarvis maksta 30 või 60 miljonit ESM-i või kui on tarvis kinni maksta 12-miljonilisi valitsuse näpukaid, siis on raha alati ja jääb ülegi. Aga kui opositsioonil on mõni eelnõu inimeste aita-

miseks, kus oleks vaja 3 või 5 miljonit, siis seda raha ei ole kunagi. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Päevakorrapunkt on ammen-dunud.

3. Arupärimine raudteel reisijateveo korraldamise kohta (nr 374)**Aseesimees Laine Randjärv**

Tänane kolmas arupärimine on Riigikogu liikmete Jaan Öunapuu, Urve Palo, Rainer Vakra, Neeme Suure, Karel Rüütli, Indrek Saare, Jüri Morozovi, Helmen Küti, Sven Mikseri, Heljo Pikhofi, Eiki Nestori, Rannar Vassiljevi, Jaak Alliku, Kalev Kotkase, Rein Randveri, Kalvi Kõva, Andres Anvelti, Jevgeni Ossinovski, Marianne Mikko, Inara Luigase, Lembit Kaljuvee ja Mart Meri 13. jaanuaril 2014 majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile esitatud arupärimine raudteel reisijateveo korraldamise kohta. Arupärijate nimel palun kõnelema Jaan Öunapuu!

Jaan Öunapuu

Austatud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud vähesed kolleegid! Austatud minister! Tõepoolest, 13. jaanuaril s.a esitasid 22 Riigikogu liiget majandus- ja kommunikatsiooniministrile arupärimise, mis puudutab reisirongiliikluse korraldamist. Ma arvan, et paljud inimesed, kes selle aasta alguses rongiga sõitsid, mäletavad neid segaseid aegu. Kakskümmend kaks arupärijat on seisukohal, et aasta alguse rongiliikluse hädades on suuresti süüdi majandusministeerium, kes sõlmis riigi nimel Elroniga lepingu, mis kubiseb vigadest. Raudtee-ettevõtjale on pandud kohustused, mis on väga pealiskaudsed ja kohati ka üksteisega vastuolus. Näiteks rongide väljumiste arv ja nõuded reisijasalongile hakkavad kehtima alles aprillis, kuigi rongid hakkasid sõitma kolm kuud varem. Paraku ei arvestanud ministeerium riigi tellimuse esitamisel rongide suurema täitumusega tipptundidel, mistõttu rongid on tipptundidel puupüsti täis ja inimesed peavad pikalt püsti seisma. Saan seda oma kogemusest kinnitada, kuna ma olen nädalalõppudel sõitnud Tartu–Tallinna rongiga nii päevasel kui ka õhtusel ajal.

Kohati tundub, et minister pole aru saanud, et raudteel käib inimeste ja kaupade vedu erinevate reeglite järgi. Ministeeriumil oli võimalus sõlmida Elroniga leping, mis oleks vastanud reisijate tegelikele vajadustele, seda aga kahjuks ei tehtud. Nüüd hakati ette teada olnud probleeme lahendama alles pärast ajakirjanduslikku turmtuld.

Sellest tulenevalt on meil hulk küsimusi. Miks kehtivad Elroni rongides väga tagasihoidlikud reisijateveo miinimumnõuded ja miks need ei jõustunud juba 1. jaanuaril? Kui oli teada, et osa uusi ronge saabub Eestisse alles suvel, siis miks ei tehtud mõne teise vedajaga pooleks aastaks või mingiks muuks ajaks lepingut puudujäävate mahtude osas? Härra ministril tuleb selgitada, miks ta kohe riigifirma juhte korrale ei kutsunud, kui sai teada, et Elron ei täida ka olemasolevat lepingut. Küsime, kas regionaalpoliitika uus suund on arvestada ainult suuremate keskustega ning maal elavad inimesed peavad kehva rongi- ja bussiliiklust trotsides ise hakkama saama. Kokku on meil kümme küsimust ja ma loodan, et minister vastab nendele väga ammendavalt. Pean siin kõnepuldil veel möönma, et tulenevalt sellest, kuidas Riigikogu arupärimistele vastamise kord on seatud, on kõige kuumem aeg selle teema puhul võib-olla küll mööda läinud, aga ma arvan, et nende kümne küsimuse hulgas on piisavalt selliseid, mis on senini väga aktuaalsed. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun kõnetooli majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi!

Juhan Partsi

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Austatud Riigikogu liikmed ja lugupeetud arupärijad! Vastan teie küsimustele. Sissejuhatavalt niipalju, et ma kuulasin lugupeetud härra Õunapu, tema ekstsellentsi hinnanguid. Eks nad natuke meelevaldsed ole, kui õige pehmelt väljenduda.

Esimene küsimus: "Miks kehtestasite Elroniga sõlmitud lepingus väga tagasihoidlikud reisijateveo miinimumnõuded?" Elroniga sõlmitud lepingus ei ole tagasihoidlikud reisijateveo miinimumnõuded. Kui me võrdleme nende nõuetega, mis olid varasematel aegadel ja mille järgi me oleme peaaegu aastakümne jagu

rongiga sõitnud, siis on nõudeid isegi juurde tulnud – on elektroonilised infotablood, rongide reaajas jälgimise infosüsteem, 11 peatuskohas on ette nähtud ootesaalid. Mis puudutab istekohtade arvu, siis juhin tähelepanu, et riik kui tellija on esitanud miinimumnõuded. Elron on ettevõtte ja ettevõtte loomulik huvi ja elementaarne tegutsemisprintsip on reageerida nõudlusele. Elroni huvi on loomulikult reisijate arvu kasv ja järelkult on vaja paremini reageerida ka nõudlusele meie riigisisises rongiliikluses.

Teine küsimus: "Miks kvaliteedi miinimumnõuded diiselrongidele ei hakanud kehtima juba 1. jaanuarist 2014, vaid alles kolm kuud hiljem?" Kvaliteedi miinimumnõuded diiselrongidele hakkasid kehtima alates 1. jaanuarist 2014. Kehtima ei hakanud ainult kiirrongide, kiirliinide tootlustusnõue, mis peab rakenduma hiljem, lepingu järgi alates 1. aprillist. Muud reisijasalongi kvaliteedinõuded on Elron täitnud.

Kolmas küsimus: "Kui ministeerium teadis, et osa soetatud diiselrongidest saabub Eestisse suvel ja olemasoleva veeremiga ei suudeta reisijaid vajalikul tasemel teenindada, siis miks ei tehtud vähemalt pooleks aastaks mõne teise vedajaga lepingut puudujäävate mahtude osas?" Ministeerium pöördus *circa* pool aastat enne lepingu lõpetamist Edelaraudtee poole ja tegi ettepaneku rääkida läbi võimalused jätkata 2014. aasta esimesel poolel teenuse osutamist väiksemas mahus. Edelaraudtee keeldus sellise võimaluse arutamisest. Edelaraudtee soovis kindlalt jätkata 2014. aastal täismahus teenindamist, mis ei sobinud valitsusele, riigile, sest see oleks tähendanud, et uusi ronge ei hakata kasutama ja Edelaraudteele riigieelarvest makstavale toetusele lisandub uute rongide liisingumaksetena 7,7 miljoni eurone kulu. Muid alternatiivseid vedajaid, kelle poole pöörduda, meie turul ei ole. Kommentaarina ütlen selle küsimuse juurde, et rongipargist, mis ettevõtte käes tegelikult oli, piisas enam-vähem ka tiptundide koormuse jaoks, rääkimata sellest, et uute rongide kogumahus Eestisse tarnimise tähtaeg ei ole mitte suvi, vaid neid tuuakse siia järjepanu ja võib öelda, et Elroni partner Stadler on rongide tarnimist kiirendanud.

Neljas küsimus: "Miks minister, teades, et Elron rikub riigiga sõlmitud lepingut, ei kutsu

riigifirma juhte korrale?" Avaliku teenindamise lepingus on ette nähtud sanktsioonid lepingu rikkumise eest ja vajaduse korral ministeerium neid sanktsioone ka rakendab. Samas võime öelda, et mingit ulatuslikku lepingu rikkumist Elroni poolt ei ole olnud.

Viies küsimus: "Tehnilise Järelevalve Ameti peadirektor kehtestas 20.12.2013 käskkirjaga nr 1-11/13-236 Stadler FLIRT diiselrongidele Edelaraudtee Infrastruktuuri AS raudteevõrgustikul täpselt samad jaamade läbimise ajad kui varem reisijaid teenindanud DR1 tüüpi diiselrongidele. Kuidas on võimalik pakkuda reisijatele uute rongidega Edelaraudtee infrastruktuuril senistest rongidest kiiremaid ühendusi?" Sõiduaegade samaks jäämine ei vasta tõele. Kui näiteks Edelaraudtee kõigi peatustega rong sõitis Balti jaamast Raplasse tund ja 17 minutit, siis Elroni rongi sõiduaeg on tund ja 1 minut. Viljandisse sõidab Elroni kõigi peatustega rong kaks tundi ja 21 minutit, st sama kaua, kui sõitis Edelaraudtee kiirrong. Elroni kiirrong sõidab 15 minutit kiiremini.

Vahemärkusena ühest avalikkuses tekkinud küsimusest, miks üldse oli vaja sõiduplaane muuta. Sõiduplaane oligi vaja muuta sellepärast, et uued rongid on kiiremad. Arvestades reisijate huve, oleks olnud lihtsalt lühinägelik või arusaamatu, kui ei kasutataks ära nende rongide tehnilisi võimalusi. Seetõttu tuli ka sõiduplaane alates 1. jaanuarist kohendada.

Kuues küsimus: "Kas riigi regionaalpoliitika uus suund on arvestada ainult suurte keskustega, samal ajal kui maal elavad inimesed, trotsides kehva rongi- ja bussiliiklust, peavad ise hoolitsema, kuidas tööle, kooli ja arsti juurde saada?" Nagu ma olen öelnud, on kogu see rongiinvesteeringute ja raudtee infrastruktuuri programm üks väga suur regionaalpoliitika. Ma ei vastandaks siin, nagu te oma küsimuses ütlete, suuri keskusi ning väiksemaid külasid ja aleveid. Uus sõiduplaan arutatakse tavaliselt läbi kõigi piirkondlike kogukondadega ning püütakse leida kompromiss nn suurte keskuste ja väiksemate kohtade vahel. Ma julgen öelda, et pigem on ka väiksemad kohad võitja poole peal. Kindlasti võib välja tuua, et Tartu–Koidula, Tartu–Valga ja Lelle–Pärnu vaheline ühendus on oluliselt paremaks läinud, võrreldes ajaga enne uute rongide liinile tulemist. Aga ma arvan, et üks keerulisemaid küsimusi on siin see, kui tartlane soovib

kiiresti Tallinna saada ja kõik Tartust väljuvad rongid peaksid peatuma igas peatuses. Sellisel juhul Tartu ja Lõuna-Eesti regionaalpoliitika kaotab. Kompromissi otsimine nõudluse, ettevõtete huvide ja avaliku võimu vahel on päris keeruline. Praegu käib muide suvise graafiku koostamine, siin saavad jälle kõik sõna sekka öelda.

Seitsmes küsimus: "Te olete öelnud avalikkuse ees, et Edelaraudtee nõudis kahekordset dotatsiooni, vastasel juhul lubas reisijateveo peatada. Sisuliselt välja pressides Eesti riigilt täiendavat raha, ähvardades seisata elutähtsa teenuse toimepidevuse, milleks reisijatevedu hädaolukorra seaduse § 34 lg 2 p 7 kohaselt on. Kui selline julgeolekuoht tekkis, millised olid teie tegevused?" Ministeerium pöördus kohe – see oli aastal 2008 – Elektriraudtee poole, kes saavutas ka vajalikud eelkõkkulepped alternatiivsete diiselrongide hankimiseks põhiliselt Riia tehastest, et siis vajaduse korral ise jätkata Eestis diiselrongiliiklust.

Kaheksas küsimus: "Kas Te teavitasite sellest vahejuhtumist Siseministeeriumi kui elutähtsa teenuse koordineerijat?" Sellist otsest vajadust ei tekkinud. Nagu ma eelmisele küsimusele vastates ütlesin, jõudis Elektriraudtee võrdlemisi lühikese ajaga kokkuleppele rongide suhtes, millega oleks saanud elutähtsat teenust osutada. Seejärel oli ka võimalik jätkata läbirääkimisi Edelaraudteega ja me saavutasime kokkuleppe piisava ajavaruga enne lepingu lõppemist.

Üheksas küsimus: "Kas olete tekkinud julgeolekuohust teavitanud pädevaid asutusi [---]?" Tagantjärele on selge, et Edelaraudtee ei ole rikkunud elutähtsa teenuse osutaja kohustusi. Risk kaotada teenuse osutamise õigus Elektriraudtee AS-ile ilmselt motiveeris Edelaraudtee AS-i mõistlikult käituma ja lõpptulemusena tegi Edelaraudtee riigile jõukohase pakkumise reisirongiliikluse jätkamiseks 2009. aastast kuni 2014. aastani. Jõukohasus tähendab seda, et dotatsioon jäi samasse suurusjärku, nagu ta oli enne 2009. aastat.

Kümnes küsimus on pigem retooriline küsimus. Jätan teile õiguse seda omakeskis arutada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Asume küsimuste juurde. Palun, Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Aitäh! Austatud minister! Teadaolevalt on majanduskomisjoni laual juba päris mitu kuud olnud ühistranspordiseaduse muudatused, kus on üks punkt, mis puudutab raudtee otselepingute sõlmimist. See asi on meil seisma jäänud ja ma saan aru, et ministeeriumi soov on otselepingute sõlmimine eelnõusse sisse jätta. Kuid praegune tegu on ju tehtud. Ma ei ole siin küsimust esitades kellegi advokaat, veel vähem selle advokaat, kes enne oli vedaja. Mul on teile selline küsimus: kas ministeerium oli täiesti üheselt kindel, et otselepinguid saab sõlmida, ja leping sõlmiti Elroniga? Milline on see summa, mida Edelaraudtee soovib praegu kohtu kaudu riigi käest saada?

Juhan Parts

Ma julgen öelda, et kui oli diskussioon selle üle, et reisirongiliikluse kohta ei saa otselepinguid sõlmida – see on üks paljudest küsimustest, kus Edelaraudtee on alustanud vaidlust riigiga –, siis ei olnud see mitte ainult ministeeriumi seisukoht, vaid ka kõik Riigikogu tahet väljendavad dokumendid, sh Riigikogu ja Riigikogu komisjonide seisukohad mitmesuguste Euroopa Liidu õigusaktide eelnõude arutamisel, kinnitavad, et Eesti realsust arvestades on reisirongiliikluse otselepingud hädavajalikud. Küsimus ei ole selles, et kellegi ei meeldi konkurss, vaid on täiesti selge, et otselepingud on mõttekad ennekõike siis, kui turg on nii väike, et sisulist konkurentsi konkursi puhul ei ole. Sealt tuleb see loomulik põhjus ja seda seisukohta on minu arust esindanud kõik valitsused.

Me oleme seoses selle vaidlusega läinud tagasi aastani 2000, kui praegune ühistranspordiseadus suures plaanis kehtestati. Rääkimata mitmesugustest Euroopa õigusaktidest on otselepingud Eesti realses turuolukorras mõistlikud. Kui valitsuskabinet seda küsimust, kas teha konkurss või mitte, rohkem kui aasta tagasi arutas, siis esitati seal ka väga põhjalikud õiguslikud arvamused. Sisuline arutelu käiski selle üle, kas on mõtet teha konkurssi, kui sinna tuleb üks osaleja. See on väga koormav tegevus ja paneb paratamatult kõik riskid

maksumaksja õlule. See on see vastus. Samas on otselepingute võimaldamine ja kehtiva ühistranspordiseaduse paragrahvide tõlgendus koosmõjus Euroopa Liidu määrustega kohtuvaidluse objekt. Ma loodan, et kohtuvaidlus annab siin oma tõe. Sõltumata kohtuvaidlusest on valitsus oma seisukohta veel kord kinnitanud asjaomase seaduseelnõu esitamisega Riigikokku, et Riigikogu oma tahet *expressis verbis* kinnitaks. Ma arvan, et see on hädavajalik, sest vastasel juhul me peaks ju tegema konkursi, kus tegelikult konkurentsi ei teki. Ma arvan, et seda ei taha ükski maksumaksja ja see ei ole ka mõistlik.

Teine küsimus oli Edelaraudtee vaidluste kohta. Edelaraudteel on mitu vaidlust riigi vastu. Nad nõuavad ka kompensatsiooni, ma jätan praegu selle summa ütlemata. Kordan veel kord üle, et riik ja Edelaraudtee sõlmisid 2009. aastal sellesama juhtumi puhul, millele te oma arupärimise seitsmendas ja üheksandas küsimuses viitate, pärast seda, kui Elektri-raudtee oli leidnud n-ö postsovetlikust areaalist minimaalselt vajaliku rongipargi kaugdistantside opereerimiseks, viieaastase lepingu. Leping sõlmimisel oli väga palju arutelu ja vahetati ka palju kirju selles küsimuses, kuidas toimub lepingu ülesütlemine, kui leping öeldakse üles enne tähtaja lõppu. 2008. aastaks oli selge, et Edelaraudtee mitmel põhjusel uutesse rongidesse ei investeeritud, vanad rongid aga kaua vastu ei pea, nii et see oli selline hädapikendus. Oli põhjalik jutt, kuidas toimub lepingu ülesütlemine. Majandusministeeriumi juristide hinnangul on see riigi ja Edelaraudtee vahelises lepingus piisavalt reguleeritud, on määratud etteteatamise tähtaeg. Seda kõike on riik ilusti järginud. Edelaraudtee oli teadlik, et lepingu varasem võimalik lõpetamine on seotud uute rongide saabumisega, riigi poolt ei ole siin mingit läbipaistmatut või arusaamatut käitumist. Juhul, kui leping öeldakse varem üles, on riik kohustatud hüvitama otsese varalise kahju. Kui palju Edelaraudtee arvab olevat sellist otsest varalist kahju, meie ei tea täpselt.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Mainisite oma vastuses Tartu–Koidula, Tartu–

Valga ja Lelle–Pärnu lõiku. Ma küsin Lelle–Pärnu kohta. Tõenäoliselt saabub meil lähitulevikus või sellises keskpikas lähitulevikus olukord, kus TJA paneb Lelle–Pärnu lõigu lihtsalt kinni, sellepärast et seda on vaja oluliselt rekonstrueerida. Mis saab siis, kui see aeg kätte tuleb? Kas me rekonstrueerime Lelle–Pärnu lõigu või ütleme pärnakatele, et sinna kõrvale tuleb Rail Baltic ja siis te hakate selle rongidega sõitma, või mis siis saab?

Juhan Parts

Aitäh! Selle küsimuse peaks esitama Edelaraudteele. Te teate ju suurepäraselt, et Lelle–Pärnu infrastruktuur kuulub Edelaraudteele. See on selles mõttes kergelt karikatuurne olukord, et olulised regionaalpoliitilised ühendused, olgu need Viljandi või Pärnu suunal, kuuluvad eraettevõttele, teie aga küsite ministrilt, kas minister kavatses need riigi raha eest korda teha. Jah, 2008. aastal tekkis meil võimalus päästa Türi ja Viljandi vaheline liin. Aga veel kord: aus oleks ikkagi esitada küsimus omanikule. Selline olukord meil praegu on, see liin kuulub omanikule ja omanik peaks ütlema, mis ta sellega teha kavatses. Loomulikult tuleb omanik ja küsib riigi käest, kui palju riik kavatses talle raha anda. Kas see on mõistlik olukord? Ma arvan, et see on kaugel mõistlikkusest.

Kuidas niisugune olukord on tekkinud? Me võime vaadata 1990. aastate lõppu. Minule eriti ei meeldi ajaloos kaevata. Sisuliselt on vastus selline: see lõik tuleb korda teha, juhul kui Rail Balticu rajamine Pärnu suunal jääb venima. Kui meil õnnestub Rail Balticu Pärnu suund korda teha, siis investeerida nii palju, nagu me investeerisime Viljandi suunal, 85% ulatuses – ma arvan, et me ei ole lihtsalt nii rikkad. Me peame praegu leppima sellise mõneti ebamäärase olukorraga. Aga ma arvan, et mida kiiremini me saame lõpliku selguse Rail Balticu teostatavuse osas, seda kiiremini võiks Edelaraudtee Infrastruktuuri AS-i esindajatega maha istuda ja otsida mingisuguseid investeringu optimeerimise lahendusi. Kogu mahus investeerida on väga kallis. See oleks üsna ettevaatamatu, kui näiteks kümne aasta pärast on seal hoopis teine infrastruktuur, mis rahuldab täielikult regionaalset Tallinna–Pärnu ühendust. See on praegune seisukoht.

Aga küsimus on õige. Te olete väga võimekad inimesed, sotsiaaldemokraadid, kohtuge Edelaraudtee Infrastruktuuri AS-iga ja küsige, mis omanikul plaanis on! Ärme sekku me omaniku tegevusse, eraettevõtte tegevusse! Las nad selgitavad Eesti rahvale, mis mõtted neil selles küsimuses on.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Lugupeetud minister! Teie vastused olid pigem kriitilised arupärijate suhtes kui enesekriitilised selles osas, et järsku ikka läks teie juhitud ministeeriumis midagi valesti. Esimesel jaanuarinädalal, sõites Viljandist Tallinna hommikul tipp-tunnil, kui Rapla inimesed hakkasid tööle minema, nägin, et Raplast alates oli istekohti väga raske leida. Istekohtade probleem oli kuni Raplani ka tagasisõidul. Kas midagi oleks võinud ka teisiti teha, et sellist olukorda poleks tekkinud? Tõepoolest, tänaseks on olukord normaliseerunud, Raplasse on pandud sõitma lisarong. Aga see algus – kas teile tõesti tundub, et kõik sai tehtud väga õigesti, mitte midagi ei oleks saanud teisiti teha? Millest siis tekkisid need emotsioonid inimestel, kes pidid rongis tund aega püsti seisma?

Juhan Parts

Aitäh! Kui te lugesite minu vastustest välja kriitikat teie aadressil, siis te olete minust kindlasti valesti aru saanud. Ma tunnustan arupärimise esitajaid ja olen väga nõus sellega, mida ütles härra Öunapuu, st mina oleksin hea meelega vastanud arupärimisele tund pärast seda, kui te olite selle sisse andnud. Võib-olla peakski olema Eesti parlamendis selline kord, et minister kutsutakse siia ja ta annab aru, me ei peaks siis vehkima ringi ega otsima ajalehetoiimetust, kes oleks valmis meid ära kuulama. Aga see selleks, ärme lähme libedale teele! Lõpuks me saime ju juba jaanuaris piisavalt rääkida ja ma olen ka väga kriitiline. Ütlen veel kord: ettevõtte kinnitas, et nad suudavad tagada perfektse ülemineku kõikides asjades. Meil pole mõtet nüüd veebruari keskel siin tagantjärele vehkida, aga et te saaksite minust õigesti aru, siis loomulikult häiris mind samamoodi, et nii oluline investering minu meelest

kogu Eesti arengusse andis võimaluse kas või paar päeva sedalaadi kriitikat teha.

Muide, enne siia teie juurde tulekut ma uurisin järele, et nõudlus kasvab. Ei ole sugugi enam nii, et kõik inimesed saavad jälle istuda, aga see nõudluse kasv on ju see, mida me tegelikult tahame. Viljandi suunal, eriti Raplast Tallinna sõidul, on nõudlust juurde tulnud, samamoodi Tartu suunal. On jälle tekkinud ronge, kus inimesed peavad arvestama, et kogu sõidu ajal ei pruugi nad istuda saada. See on aga alati signaal ettevõttele. Sellepärast ongi rongipark hajutatud väiksemateks rongideks, kahevagunilisteks rongideks, et vastavalt nõudmisele, vastavalt müüdü piletite arvule oleks võimalik ronge suuremaks teha. Ma olen teiega nõus, et sellist lauskriitikat pole enam vaja, olukord on ettevõtetel kontrolli all. Ma tahan küll loota ja näha, et rongid on täis, aga nii, et inimesed tunneksid ennast hästi teenindatuna – see on selle asja mõte. Ärge unustage, et transpordi arengukavas me oleme täitsa siiralt kavandanud rongireisijate arvu kahekordsenä. Kust see reisijate arv siis tuleb? Ja kui kavandatu sellisel kujul realiseerub, siis jääb ikkagi nii, et kõik rongid kõikidel kellaaegadel ei ole 100%-lise täituvusega.

Õudsem pilt oleks see, kui me oleksime edasi sõitnud nende vanade rongidega. Suur rong sõidab tööpäeva õhtul Viljandisse ja ta ei ole mitte pooltühi, vaid peaaegu täitsa tühi. Kas siis ei hakka veri vemmeldama, mõeldes, kui palju me oleme sellele rongile tegelikult peale maksnud, kuhu me oleme oma raha loopinud? Te olete siin ju alati võidelnud sotsiaalvaldkonna parema rahastamise ja kõige muu sellise eest. Kas selle peale ei hakka veri vemmeldama, kui raudteel sõidab Vene Hruštšovi aegne õudukas, paar reisijat on sees ja me muudkui maksame eelarvest raha peale? Aga see selleks.

Kokkuvõtvalt ütlen, et muidugi häiris see olukord mind väga, aga ma pean tunnistama, et avalikkuse reaktsioon, selline nagu see oli, andis ettevõttele kõvasti indu juurde. Mulle meeldis see reaktsioon selles mõttes, et me näitame, kui nõudlikud inimesed meil on, et mingisugust kehvat kvaliteeti ei saa ka pooleldi avalik sektor endale lubada. See on selline päris hea indikaator.

Igaks juhuks veel arvudest. Jaanuari esimesel nädalal tagas see ettevõtte ju ka 52 välju-

mist päevas ja vähemalt ettevõtte statistika järgi, mis tugines müüdü piletite arvule ja rongisaatjate infole, oli sel nädalal püstiseisjaid 12 väljumisel. See näitab veel kord ka proportsioone. See ei õigusta, et püstiseisjaid oli mingil hetkel väga palju, aga see näitab, et 52 väljumist oli tegelikult suures ulatuses normaalne.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jüri Morozov!

Jüri Morozov

Aitäh! Hea minister! Ühistranspordi korraldamine üle riigi on päris tõsine teema, seda enam, kui ühte transpordiliiki, rongiliiklusesse, on oluliselt investeeritud ja püütud seda paremaks teha. Kas teil on mingeid esialgseid indikatsioone, mis nüüd bussiliikluses juhtunud on? Ühelt poolt on korraliku raudteeühenduse, -liikluse olemasolu korral ju kuidagi vaja ka sinna rongi peale saada, st tähtsad on kohalikud liinid. Teine küsimus on, kuidas see on mõjunud näiteks Võru–Tallinna kiirliinide täitumusele. Kas seoses sellega, et osa reisijaid läheb Tartust juba rongi peale, võetakse liine vähemaks?

Juhan Parts

Aitäh! Tõenäoliselt on mingeid põhjapanevaid järeldusi teha veel liiga vara. Oleme meediast lugenud mõningate bussiettevõtete reaktsioonist, et reisijaid on vähem ja nende konkurentsiseis on keerulisem. Kindlasti on õige see, mis te oma küsimuse alguses ütlesite. Siin on omavalitsustel, Elronil ja majandusministeeriumil ning kõigil ühistranspordi korraldajatel maakondades üksjagu tööd teha, et ühendus linnade vahel, sh ühendus Tallinnaga, oleks parem, ajakohasem, kiirem ja mugavam. Kasutan võimalust veel kord öelda, et meil on järgmiseks aastaks, kaheks-kolmeks aastaks planeeritud eraldi vahendid, lausa 15 miljonit eurot, et toetada selliseid kohalikke projekte, mis aitaksid kohendada infrastruktuuri, et eri transpordiliike oleks lihtsam ühendada, kaasa arvatud era- ja rongitransport. Vaatame, kas sellel on ka mingi mõju, et eri transpordiliigid hakkaksid paremini haakuma, et ei oleks tehnilisi ja infrastruktuuralaseid takistusi. Praegu on vara mingeid põhjapanevaid järeldusi teha. Selge on see, et konkurents tiheneb, seda võib

eeldada. Esimese kuuga on rongireisijate arv kasvanud. Kui ma täna hommikul küsisin ettevõtte käest, milline on seis veebruarikuus, siis nende andmed näitavad ikka kasvu. Kohati ei ole andmed võib-olla mitte väga hästi võrreldavad selle tõttu, et võrdlusbaas on möödunud aasta, kus oli hoopis teine olukord. Ma arvan, et reaalselt pilti me hakkame järjest kokku panema.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rein Randver!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Tõsi, reisirongiliikluse korraldamine ja toimimine on läinud paremaks. See on hea, et need asjad pikapeale paika loksuvad. Loodame, et te edaspidi arvestate ka kohalike inimeste ja organisatsioonide huve, kui on vaja reisirongiliikluse graafikud veel üle vaadata. Minu küsimus puudutab aga lähiaastatel või kümnete aastate jooksul väga suurt avaliku raha paigutamist, teatavasti 1,5 miljardit eurot. Sellest Eesti riigi avalikust rahast läheb võib-olla 500 miljonit Rail Balticu trassile ja siis toimub ka reisijate ümberjagamine Eesti ühelt raudteetrassilt teisele. Kas meil on koostamisel või juba olemas terviklik lahendus, kuidas korraldada reisirongiliiklust siis, kui on juba olemas Rail Baltic, või ka lähiaastatel? Kas on peetud mingit plaani lähinaabritega, kuidas panna tööle Tartu–Valga–Riia liin?

Juhan Parts

Rail Balticu ettevalmistused on sellises faasis, et natuke vara on veel koostada piisava detailsusastmega riiklikku ühistranspordi programmist dokumenti, millel oleks ka mingi kasutegur. Praegu ei ole ju sugugi kindel, et me Rail Balticu puhul jõuame investeerimistsuseni. Loodetavasti jõuame. Mis puudutab Tartu–Valga–Riia liini, siis transpordi arengukavas, mis tuleb Riigikogus kinnitamisele, kajastub meie tahe leida sinna toimiv majandus- või ärimudel atraktiivse rongiühenduse kas taastamiseks või loomiseks. Kas see õnnestub, sõltub nii meist kui ka Läti kolleegidest. Me oleme teinud selle kohta ka uuringuid. Võtme küsimus on, kuidas see asi äriselt ära tasub, ja kui ei tasu, kuidas siis seda toetada jne. Kindlasti on siin veel see küsimus, et infrastruktuu-

ritasud on riikides erinevad. Aga see on üks Eesti ja Läti transpordiministriumide koostöö teema ja me tegeleme sellega. Ma ei tahaks praegu anda lubadust, millal see ühendus võiks reaalselt taastuda.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu! Asume läbirääkimiste juurde. Palun, Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Austatud aseesimees! Lugupeetud kolleegid! Hea minister! Ma ei taha, et selle arupärimise juures jääks kõlama meiepoolne lauskriitika. Annan endale aru, et sõidutingimused on kindlasti paranenud, rongisõit on muutunud mugavamaks. Kuid selge on ka see, et alguses olid kõik Elroni tegevused puudulikud – selles ei ole mingit kahtlust. See, et inimesi ei suudetud õigeaegselt teavitada sõidugraafikutest, ei suudetud õigeid graafikuid välja panna, on kindlasti väga negatiivne ja tegemata töö.

Tiptundidel on rongid ülerahvastatud, sellest on siin mitu korda juttu olnud. Inimesed on pidanud sõidu ajal kas püsti seisma või võimaluse korral vahekäikudes istuma. Olen seda ise kogenud. Tartu–Tallinna rongis jäävad inimesed juba Jõgevast alates püsti, Tamsalust ja Tapast rääkimata. Poolteist tundi Jõgevast kuni Tallinnani püsti seista ei ole vanematel inimestel kuigi mugav. Samuti ei jõua piletimüüjad tihedalt inimesi täis vagunitesse ja mis seal salata, väga suured probleemid on olnud – ma ei oska öelda viimase nädala kohta, aga enne seda küll – ka kaardimaksetega. Trassil ei ole mõnes kohas võimalik kaardimakset teha ja siis tuleb see vaene teenindaja kuskil järgmises peatuses uuesti inimese juurde, et võib-olla nüüd saame makse ära teha. Seda kummalisem on, kui firma, kelle omatulu ei küüni 30%-ni, suhtub tulu teenimisse natuke pinnapealselt.

Nii minister kui Elroni nõukogu esimees Toivo Promm on väitnud, et selline ebaõnnestunud rongiliikluse korraldamine ongi regionaalpoliitika. Ma olen selle väite võtnud mõlema eespool nimetatud isikuga intervjuudest. Võib öelda, et ainult reisijate arvu kasv ei taga kvaliteetset teenust. Sõitjad omakorda on rahulolematud, kuna tippaegadel väljuvad rongid on tehtud kiirrongideks, mis väikestes koh-

tades ei peatu. Minu poole on pöördunud väga paljud omavalitsusjuhid. Nad on avaldanud rahulolematust, et nende ettepanekuid ei ole sõidugraafikute puhul arvestatud. Ehk saab suve hakul uute graafikute koostamisel neid ettepanekuid paremini arvestada.

On selge, et alguses oli tegemist kasvuraskustega. Olen kindel, et tiptundidel on vaja rongidele vaguneid lisada, Tartu–Tallinna suunal kindlasti kaks lisavagunit, teistel suundadel üks või kaks juurde. Ma vaatasin täna neid arve, mis Elron on välja toonud. Nad on rõõmsad selle üle, et võrreldes Edelaraudteega on reisijate arv jaanuari- ja veebruarikuu jooksul oluliselt kasvanud. Ma arvan, et tegelik reisijate arv võis olla isegi veel suurem, kõikidele lihtsalt ei jõutud pileteid müüa.

Kuna härra minister viimast küsimust ette ei lugenud, siis loen selle stenogrammi huvides siiski ette, et midagi ei jääks saladuseks: "Härra Parts, Teie ministriks oleku ajal on olnud üks skandaal teise otsa, Te ei ole suutnud ministriumini haldusala hallata. Rahulolematust on nii Riigikogus, kuid mis kõige tähtsam, ka need, kes Teid end teenima on kutsunud, pole Teiega rahul. Kas ei ole aeg üle jõu käivast ametist loobuda ja meie hulka tagasi tulla?" Aitüma!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove ei ole. Selle punkti arutelu on ammendunud. Suur tänu, minister Parts!

4. Vaba mikrofoni

Aseesimees Laine Randjärv

Peale haamrilööki on nüüd võimalik registreeruda vaba mikrofoni sõnavõtuks. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Möödunud reedel toimus Narvas Eesti Keskerakonna Narva piirkonna juhatuse koosolek, millest võtsid osa ka linnapea ja volikogu juhtkond. Me arutasime haridussüsteemi finantseerimist lähtuvalt määruse eelnõust, mis kaks nädalat tagasi saadeti Eesti omavalitsustele. Seoses õpetajate palkade ja koolisüsteemiga tekib pidevalt küsimus, milline kool jääb, millised pannakse kinni, millised ühendatakse jne.

Küsimusi tekib pidevalt. Tihti on see informatsioon, mis ilmub lehtedes, teles ja raadios, täiesti ebaadekvaatne. Arvestades selle küsimuse delikaatsust, palus Narva piirkonna juhatust mul teile ette kanda esimesed otsused, mis me sellel teemal vastu võtsime.

Kui Vabariigi Valitsus võtab vastu selle määruse, millega muudetakse rahajagamise süsteemi, siis suureneb Narvas veidi põhikooli rahastamine. Kui meie mitmetunnine arutelu ja arvutused kokku võtta, siis on meil kokku seitse põhikooli, kus praegusele õpetajate koosseisule on tagatud 12%-line palgatõus. Ma ütlen seda stenogrammi huvides, sest seda hakatakse nagunii vaatama: need on põhikoolid, mis asuvad Narva Kesklinna Gümnaasiumis, Narva Kreenholmi Gümnaasiumis, Narva 6. koolis, Pähklimäe gümnaasiumis, Soldino gümnaasiumis, humanitaargümnaasiumis ja täiskasvanute koolis. Kokku tuleb seal 275 normkoormust, st umbes 300 õpetajat 560-st.

Mõne nädala jooksul peale seda, kui Vabariigi Valitsus selle määruse kinnitab, tehakse lepingusse muudatused ja nähakse ette palgatõusud. Kuid isegi põhikoolile jääb selle mudeli järgi raha napiks. Ei ole mingit võimalust palka tõsta, kuna nendes põhikoolides, mis asuvad Narva Eesti Gümnaasiumis, Narva Peetri Koolis ja Narva Paju Koolis, on väga vähe õpilasi. Eriti traagiline olukord on Narva Eesti Gümnaasiumis, kus on 173 õpilast. Ka Narva Paju Koolis on alla 200 lapse, seal on nii haiged lapsed kui ka need, kes vajavad täiendavat sotsiaalhooldust. Nimelt tehti seal kunagi Mailis Repsi ministriks oleku ajal õpilaskodu.

Mis puudutab Narva gümnaasiume, siis praegust süsteemi muutmata ei ole võimalik haridusministri lubadust täita. Kõik peavad teadma, et tema lubaduse täitmiseks tuleb koolidest vallandada 35, 36 või 37 õpetajat. Teisiti ei tule välja. Nii et meie Narvas mõtleme praegu, kuidas saaks teha nii, et õpetajaskond ise otsustaks, mida nad tahavad. Kas nad tahavad minister Aaviksoo lubatud 12%-list palgakasvu, millega kaasneb umbes 36 nende kolleegi töölt vallandamine, või lepivad nad väiksema palgakasvuga, aga soovivad säilitada selle skeemi, mis praegu on.

Reedel võtsime vastu veel ühe otsuse. Alates selle aasta 1. septembrist hakkame gümnaasiumiklasse avama ainult sel juhul, kui seal

on minimaalselt 35 õpilast. Enam ei ole jaksu aastast aastasse kannatada seda jama, mida Aaviksoo meile korraldab. Kergem on üle minna uuele süsteemile. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Lugupeetud kolleegid! Meie kolleeg Mailis Reps kirjutas möödunud nädalal päris palju sellest, kuidas meil on asjad õpetajate palga tõusuga, vaatamata sellele, et haridusminister Jaak Aaviksoo räägib, et õpetajate palk on kasvanud päris heas tempos ja kasvab veelgi. Tuli välja, et õpetaja palk on keskmiselt 976 eurot. Nädalavahetusel ma võtsin kätte ja arutasin. Meil on üle 14 000 õpetaja ja 976 eurot on keskmine palk, korrutasin 12-ga ja arvestasin veel kõiki makse, 1,34 on koefitsient. Tuli välja, et meie eelarves on selleks, et kõik õpetajad saaksid keskmist palka, vaja 220 miljonit, natuke vähem. Ma palun vabandust, et mõned arvud lähevad võib-olla natuke teistmoodi, kui statistika räägib. Kui võtsin sell sama meetodi ja hakkasin õpetajate palka korrutama mitte 14 000, vaid 10 000-ga, 970 keskmiselt ja 12 kuud, koefitsient 1,34, siis sain 157 ja natuke rohkem miljonit, mis ongi enam-vähem meie eelarves olemas. Mõte ongi selles, et selle vahe, natuke rohkem kui 50 miljonit, oleksime pidanud lisama kohe, kui me möödunud aasta novembris siin saalis kinnitasime eelarve. See on tõeline palk.

Aga mis tuleb välja? Tuleb välja, et selle vahe katte peavad kuskilt leidma kohalikud omavalitsused, et koole mitte kinni panna. Mõned asjad on juba läinud nii, et mõni vallavanem räägib, et paneme kõik lukku, paneme vallavalitsuse kinni, maksame õpetajatele palka, ise läheme kuhugi, ma ei tea kuhu, puhkusele või kuskile mingit teist tööd tegema. Palju aastaid on räägitud sellest, et kohalikud omavalitsused saavad riigilt päris hästi toetust. Me räägime teedest, me räägime aktsiisidest, kõigest sellest, kus rahad peaksid kohalikul omavalitsusel kõvasti kasvama. Aga ma saan aru nii, et õpetajate palgaga on meil kahjuks samad lood. Siin on kohe näha, kuidas riik mõtleb, kuidas ministeerium, minister mõtleb meie hariduse tulevikust. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel kõnesoove? Ei ole. Siis on kõik päevakorrapunktid arutatud ja tänane istung on läbi saanud. Soovin kõikidele kaunist õhtu jätku ja kohtumiseni homme!

Istungi lõpp kell 16.39.

Istungi kestus 1 tund ja 39 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 18. veebruar 2014

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikohtu liikme Saale Laose ametivanne

Istungi rakendamine

2. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise" eelnõu (587 OE) esimene lugemine

3. Pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu (568 SE) teine lugemine

4. Kaitseliidu seaduse muutmise seaduse eelnõu (458 SE) teise lugemise jätkamine

5. Tulumaksuseaduse § 4 muutmise seaduse eelnõu (548 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud Riigikogu, head ametikaaslased, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu viienda töönädala teisipäevast istungit.

1. Riigikohtu liikme Saale Laose ametivanne

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, meil on täna meeldiv võimalus kuulata ära Riigikohtu liikme Saale Laose ametivanne. Ma palun teda tulla Riigikogu kõnetooli seda vannet andma!

Saale Laos

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Töotan jääda ustavaks Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale. Töotan mõista õigust oma südametunnistuse järgi kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseaduse ja seadustega. Aitäh!

(Aplaus.)

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Palun nüüd kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi! Kõigepealt Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Härra eesistuja! Head kolleegid! Mul on üle anda Keskerakonna fraktsiooni liikmete arupärimine sotsiaalministrile, mis puudutab vanaduspensioniealistele inimestele makstavate puudetoetuste määrasid. Nimelt on nende arvutamise aluseks puudega inimeste sotsiaaltoetuse määr, mis käesoleval aastal on 25,57 eurot. Kergema puude korral makstakse sellest 50%, raske puude korral 105%, seega vastavalt 12,79 eurot ja 26,85 eurot. Katsu sa sellega ära elada! Eks igaüks elab, kuidas oskab.

Aga sellesisulise arupärimise aluseks on meie valijate soovid. Ma loen ette väljavõtte ühest kirjast, mis on tulnud. Kirjutab Maie, 63-aastane, ja kirjutab nii: "Vähe sellest, et olen vana, mul on ka puue ja ma pole üldse kindel, kas ma tahan selle asjaga enam tegeleda. Elada pole sellega võimalik. Kas oleksite nii kaastundlik, et tuletaksite ministrile meelde, et praegune 26 eurot raske puude toetus on isegi väiksem, kui krooniaegne oli. Nii lihtsalt edasi enam ei saa. Isiklikult mina nutan patja ja palvetan. Aga kas sellest ka abi oleks? Iga homme päev on eilsest mustem ja kas muudab seda Jumal taevas või keegi? Aga tuletage ministrile meelde!" Selline kiri. Ja meil on siin kolm küsimust, mis puudutavad pensioniealistele puudega inimestele makstavate toetuste suurst. Palume sotsiaalministrilt vastust! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Inara Luigase!

Inara Luigas

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Annan Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel üle arupärimise sotsiaalminister Taavi Rõivasele. Arupärimine on riigi tegevuse kohta tervise infosüsteemi rakendamisel. Riik on alustanud 2006. aastal e-tervise infosüsteemi loomist nelja põhiprojektiga: digilugu, digiresept, digiregistratuur ja digipilt. Kogu selle infosüsteemi juurutamise peamised eesmärgid on olnud tervishoiusüsteemi tõhustamine, ravikvaliteedi parandamine ja patsiendikesksuse suurendamine. Riigikontroll auditeeris riigi tegevust e-tervise infosüsteemi loomisel ning hindas, kas e-tervise puhul püstitatud eesmärgid – kvaliteetsem tervishoiuteenus ja efektiivsem tervishoiukorraldus – on täidetud. Auditi tulemusel tegi Riigikontroll järelduse, et e-tervise eesmärki pole saavutatud, kuna süsteemis olevaid andmeid ei ole võimalik kasutada ei ravitöök, riikliku statistika tegemiseks, registreerimiseks ega järelevalveks. Aktiivselt kasutatakse vaid digiresepti, aga digiloo ja pildiviida kasutamine on jäänud tagasihoidlikuks ning digiregistratuur pole samuti käivitunud. Riigikontrolli hinnangul on e-tervise nõrga käivitumise taga Sotsiaalministeeriumi eesmärgistamata ja juhuslik tegevus. Ministeerium peab esindama riigi huvisid, kuid e-tervise juhtimisel on ta olnud pigem kõrvaltvaataja.

Tulenevalt tervishoiuteenuste korraldamise seadusest, kus kõikide nende projektide puhul on vastutavaks töötajaks sätestatud Sotsiaalministeerium, on meil sotsiaalministrile kuus küsimust. Sellele arupärimisele on alla kirjutanud ka minu hea pinginaaber Lembit Kaljuvee. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Olen juhatusel nimel vastu võtnud kaks arupärimist, vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele otsustab juhatus nende edasise menetlemise.

Läheme nüüd teadete juurde. Homme, s.o kolmapäeval, 19. veebruaril osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder ja rahandusminister Jürgen Ligi. Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise sotsiaalminister Taavi Rõivasele.

Viime nüüd läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 86 Riigikogu liiget, puudub 15.

Head ametikaaslased, tulenevalt meie kodu- ja töökorra seaduse § 73 lõikest 1 ei ava istungi juhataja täna esimese päevakorrapunkti arutelu, sest eelnõu esitaja poolne ettekandja ei viibi saalis. Seega Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu 543 esimest lugemist ei toimu.

2. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmine" eelnõu (587 OE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume teise päevakorrapunkti juurde, milleks on väliskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmine" eelnõu 587 esimene lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli väliskomisjoni liikme Margus Hansonil!

Margus Hanson

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Riigikogu 2011. aasta 10. mai otsusega moodustati Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsioon, milles on kolm põhiliiget ja kolm asendusliiget. Põhiliikmed on delegatsiooni juht Andres Herkel, liikmed Margus Hanson ja Mailis Reps ning asendusliikmed Paul-Eerik Rummo, Indrek Saar ja Ester Tuiksoo. 2013. aasta 16. aprilli otsusega nimetati Paul-Eerik Rummo asemele delegatsiooni asendusliikmeks Maret Maripuu.

Seoses sellega, et fraktsioonid on delegatsiooni esitanud uued kandidaadid, arutas väliskomisjon oma 28. jaanuari istungil assamblee Eesti delegatsiooni koosseisu muutmist järgmiselt: Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepanek oli esitada fraktsioonist lahkunud Andres Herkeli asemel delegatsiooni juhiks Liisa-Ly Pakosta ning Eesti Reformierakonna fraktsioon esitas Maret Maripuu asemele, kes on Riigikogust lahkunud, delegatsiooni asendusliikmeks Rait Maruste. Väliskomisjon otsustas neid ettepanekuid toetada ning määras

muudatusettepanekute tähtajaks 7. veebruari kell 4 pärastlõunal. Muudatusettepanekuid selleks tähtajaks ei esitatud. Väliskomisjon arutas 10. veebruaril seda küsimust taas ja otsustas konsensusega teha Riigikogu juhatusel ettepanek võtta see eelnõu teisipäeva, 18. veebruari istungi päevakorda, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja eelnõu otsusena ka vastu võtta. Väliskomisjoni ettekandjaks nimetati siinkõneleja. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, hea ettekandja! Teile on vähemalt üks küsimus. Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Mina olen Andres Herkelit juba paarkümmend aastat aktiivse poliitikuna teadnud. Kindlasti on tegemist inimesega, kellel on süda õige koha peal ja kes on Eesti asja ajanud ikka väga hingega. Millega ta siis nüüd hakkama sai, et ta on vaja sellelt auväärselt kohalt, kus teda ka rahvusvaheliselt aktsepteeritakse, täna, Eestile väga vastuolulisel päeval, tagasi kutsuda? Kas siin on põhjust otsida mingeid märke või on ta tõepoolest millegagi hakkama saanud, et enam ei kõlba seda ametit pidama?

Margus Hanson

Mingisuguseid märke täna otsida ei maksa. Tegu on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepanekuga, kuna Andres Herkel on nende fraktsioonist lahkunud.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Kas Euroopa Nõukogu Parlamen-taarne Assamblee nõuab, et kõik riikide delegaadid peavad kuuluma mõnda erakonda?

Margus Hanson

Ma usun, et see on meie sisemise elukorralduse küsimus ja meie siin Riigikogus saame ise otsustada oma delegatsiooni koosseisu.

Aseesimees Jüri Ratas

Väino Linde, palun!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Ilmselt on päris sobiv hetk meil kõigil mälu värskendada ja täpsustada, millega Eesti delegatsioon selles Euroopa Nõukogu Parlamen-taarses Assamblees tegeleb. Millised võiksid seal tema ülesanded olla?

Margus Hanson

Meie ülesanne on Eesti riiki selles väärikas organisatsioonis väärilt esindada. Meie delegatsiooni kolm põhiliiget ja kolm asendusliiget on olnud keskmisest aktiivsemad. Seda on teiste delegatsioonide liikmed kinnitanud. Eri aegadel on meie aktiivsus küllap erinev olnud. Kui olid pöördelised ajad, oli vaja igal hetkel valvel olla. Praegu see enam nii oluline ei ole, aga siiski. Ja tõepoolest, Andres Herkel on silma paistnud ja väga hästi meie delegatsiooni juhtinud. Kuid aeg läheb edasi ja tulevad uued väljakutsed nii uutele kui vanadele juhtidele.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Andres Herkel, palun! Kas teil on mõne fraktsiooni volitus?

Andres Herkel

Ei, mul ei ole fraktsiooni volitust. Aga kuna minu nime nimetati, siis ma saan kohalt sõna võtta.

Aseesimees Jüri Ratas

See on nii läbirääkimistel. Aga läbirääkimistel sinu nime ei nimetatud, nimetati küsimustes-vastustes. Kahjuks ma ei saa sulle sõna anda. Läbirääkimisi ei avata. Eiki Nestor, protseduuriline küsimus, palun!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Andres Herkel esineb Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana. Kui see teile sobib, siis ma kirjutan kohe volituse.

Aseesimees Jüri Ratas

Ma küsisin Andres Herkeli käest, kui ta siia Riigikogu kõnetooli tahtis tulla, kas tal on mingi fraktsiooni volitus neid esindada. Andres Herkel ütles, et tal ei ole seda volitust. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Jaa, siis ei olnud, nüüd on. (Naer.)

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ametikaaslane, sa kuulsid, et ma sulgesin läbirääkimised. Sel hetkel, kui Andres Herkel siia tuli, ma küsisin, kas tal on volitus. Ta ütles, et tal ei ole volitust. Aivar Riisalu, palun! Kui teil ei ole mikrofoni, siis Eiki Nestor, palun! (Naer.)

Aivar Riisalu

Mul on nüüd mikrofon. Mul on väga selge protseduuriline küsimus. Me võime siin ...

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Riisalu, ma andsin praegu Eiki Nestorile sõna, palun väga vabandust! Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Hea juhataja! Ma jõudsin käe püsti tõsta hetk enne seda, kui te läbirääkimised sulgesite. Vabandust, et ma ei reageerinud piisavalt ruttu!

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh! Ma ei ole sugugi rahul sellise parlamentaarse praktikaga, et fraktsiooni mitte kuuluv inimene ei saa ka teda ennast puudutavas küsimuses kõneleda isegi siis, kui üks Riigikogu fraktsioon on leidnud võimaluse anda talle volitus sõna võtta. Täna, Eestile väga murrangulisel päeval me peaksime oma elule otsa vaatama ja andma inimestele vaba voli kõneleda vähemalt siis, kui tegu on teemaga, mis puudutab neid endid. Kui mitte, siis ma kardan, et Eesti demokraatia on suures ohus.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teil on võimalus homme istungi alguses kell kaks anda sisse Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise eelnõu, et see seadus paremaks teha. Andres Herkel, palun!

Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! See on protseduuriline küsimuse tõstatus, kuna minu nime nime-tati. Ma arvan, et selline piirang ei ole asja-

kohane, et eelnõu ainsal esimesel lugemisel fraktsioonitu Riigikogu liige sõna ei saa. Kasutan juhust, et öelda väga lühidalt seda, mida ma tahan öelda.

Ma tahan tänada IRL-i eelmist fraktsiooni ja kunagist Isamaaliidu fraktsiooni usalduse eest, mida nad on minu suhtes üles näidanud. Ma olen kümme ja pool aastat täitnud kohustusi Euroopa Nõukogu Parlamentaarses Assamblees, sellest enamiku aega Eesti delegatsiooni esimehena. Täna ka kõiki delegatsiooni liikmeid, nii endisi kui ka praegusi, ning kindlasti delegatsiooni sekretäri Tanja Espet.

Meil oli eile väliskomisjonis ka arutelu Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee delegatsiooni töö üle. Marko Mihkelson võttis selle väga kenasti kokku: see on välisdelegatsioon ja see on assamblee, mille puhul kired on kõige enam ülal. Seal tehakse eraldi raporteid riikide kohta ning see tekitab ka väga teravat vastuseisu. Sellest tulenevalt ongi assamblee töö tihti pingeline. Me ei näe seda siin, kuid demokraadid nendes riikides, kellega meil on koostöö – Ukraina, Gruusia jt –, näevad seda väga hästi. Kutsun ka fraktsioonide juhte üles seda tööd hindama ning aru saama, et Riigikogu liikmetel on kohustusi täita ka väljaspool Eestit. See on meie partneritele Ukrainas ja Gruusias ning demokraatidele ka Venemaa Föderatsioonis ja teistes idapoolsetes riikides äärmiselt tähtis. Eesti delegatsioon on seda rolli hästi täitnud ning ma olen üsna kindel, et täidab ka edaspidi. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh selle protseduurilise küsimuse eest! Ma ei tea nüüd, hea ametikaaslane Eiki Nestor, mis ma teen. Teie ametikaaslane sai ära öelda, mida ta protseduurilise küsimuse raames soovis. Teie taotlus on siin, kas võtate selle tagasi või mis me teeme? (Eiki Nestori vastus ei ole kuuldav.) Aitäh! Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku viia esimese lugemise käigus läbi ka lõpphääletus. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist. Eelnõu 587 muutmiseks ettepanekuid ei laekunud. Kas võime minna hääletuse juurde?

Panen lõpphääletusele otsuse eelnõu 587. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 56 Riigikogu liiget, 1 on vastu, erapooletuid ei ole. Väliskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Euroopa

Nõukogu Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise" eelnõu 587 on otsusena vastu võetud. (Tabel 21.)

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

3. Pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu (568 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi kolmanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu 568 teine lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks keskkonnakomisjoni liikme Valeri Korbi!

Valeri Korb

Head kolleegid! Pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu algatas Vabariigi Valitsus tänavu 13. jaanuaril. Esimene lugemine toimus siin saalis 29. jaanuaril ning muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 6. veebruar kell 10. Muudatusettepanekuid ei esitatud.

Esimese ja teise lugemise vahelisel perioodil on eelnõu käsitletud komisjoni istungil ühel korral: esmaspäeval, 10. veebruaril arutas Riigikogu keskkonnakomisjon seda küsimust. Päevakorra kolmas punkt oli "Pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu teisele lugemisele saatmiseks". Keskkonnaministeeriumi asekancler härra Liiv ja jäätmeosakonna peaspetsialist Marika Siht olid kutsutud komisjoni istungile. Pärast istungit, kus küsimusi ei olnud, otsustas komisjon esitada eelnõu täiskogu 18. jaanuari istungi päevakorda, teha ettepanek teine lugemine lõpetada ning kui teine lugemine lõpetatakse, saata eelnõu kolmandale lugemisele 20. veebruariks 2014 ja viia siis läbi ka lõpphääletus. Kõik need otsused tehti konsensusega. Aitäh tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Seega võiksime minna eelnõu 568 muudatusettepanekute läbivaatamise juurde, aga neid ei laekunud. Juhtivkomisjoni seisukoht on teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud ja kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

4. Kaitseliidu seaduse muutmise seaduse eelnõu (458 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi neljanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud Kaitseliidu seaduse muutmise seaduse eelnõu 458 teise lugemise jätkamine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Lauri Vahtre!

Lauri Vahtre

Lugupeetud härra juhataja! Austatud Riigikogu! Arutluse all oleva eelnõu algatas Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon möödunud aasta 20. juunil. Esimene lugemine lõpetati möödunud aasta 7. novembril. Teise lugemise katkestas eelnõu algataja 12. detsembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, mis oli 31. detsember 2013 kell 13, väljastpoolt juhtivkomisjonile ettepanekuid ei esitatud. Komisjon ise esitas juhtivkomisjonina eelnõule kaks muudatusettepanekut.

Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne teisele lugemisele esitamist oma 28. jaanuari ja 10. veebruari istungil. 28. jaanuari istungil osales eelnõu algataja esitajana Riigikogu liige Neeme Suur. Osalesid ka Kaitseliidu Peastaabi üldosakonna juhataja Lea Vainult ning brigaadikindral Meelis Kiili, kes tutvustas Kaitseliidu ettepanekut, mille kohaselt ka mittekodanikest 16–18-aastased noored saaksid kuuluda Kaitseliidu noorteorganisatsioonide ridadesse. Seda ettepanekut toetasid ka Noorte Kotkaste keskkogu, Kodutütarde keskkogu ja Kaitseliidu keskkogu.

Riigikaitsekomisjoni 28. jaanuari istungil täpsustati, et Eesti kodakondsuseta noored saaksid kuuluda vaid Kaitseliidu noorteorganisatsioonide ridadesse. Nimelt tuvastati, et aset on leidnud teatav möödarääkimine. Vahepealises arutelus jäi komisjon muretsema võimaliku lahenduse üle, et Eesti kodakondsuseta noored, olles eelnõu algataja ettepaneku kohaselt noorteorganisatsiooni liikmed, saavad ühtlasi õiguse olla Kaitseliidu maleva, küberkaitseüksuse või Naiskodukaitse liikmed, kes osalevad otseselt juba riigikaitstes. See vastuolu lahendati sellega, et leiti viis, kuidas need noored, kes ei ole Eesti kodanikud, saavad siiski kuuluda

väljenduse eest, aga nagu ütleb professor, vet-supotist alla ja tõmbame endale ise vett peale.

Te võite mõelda, et poliitik muidugi demagoogitseb jälle. See ei ole nii – arvud räägivad enda eest. Head kolleegid, te teate väga hästi, et meil kui Riigikogu liikmetel, rahva esindajatel ei saa olla ühtegi tähtsamat ülesannet kui seista selle eest, et Eesti riik, keel, kultuur siin Eestimaal püsiks ja areneks, et me oleksime siin olemas ka aastakümnete, saja ja enama aasta pärast.

Me kuuleme väga sageli ütlust, et me ei saa praegu tegeleda inimestega, lastega, enne tuleb majandus korda teha. Majandust on korda tehtud ka kõik need viimased üheksa aastat sellest ajast, kui professor meid hoiatas. Ometi ei ole majandust korda saadud. Eesti majandus eelmise aasta viimases kvartalis langes, seda vastupidi meie naaberriikide Läti ja Leedu tõusule. Kas ei näita see ilmekalt, et majandust ei olegi võimalik korda teha, kui ei ole "korras" inimesed? Kui me ei investeerime inimestesse, ei hooli neist, ei mõtle selle peale, kas on koha-peal töökohti, kas on peredel kindlustunne, et võib lapsi sünnitada, siis ei arene ka majandus.

Väga tihti me kuuleme, kuidas öeldakse, et me ei saa ju mitte midagi teha, kui inimesed ei sünnita, ja armastust ei saa osta, lapsed aga sünnivad armastusest. Jah, tõsi, lapsed sünnivad armastusest, vähemalt nii peaks see olema. Aga kas mitte seesama majandus- ja sotsiaalpoliitika, mis sunnib inimesi Eestist lahkuma, et igapäevane leib oleks laual, ei ole takistuseks, et armastus võiks olla premeeritud ka laste sünniga? Ametlikult elab Soomes juba üle 30 000 Eesti inimese. Kas see ei tähenda seda, et nendes peredes on kas jäänud lapsed sündimata või on neid vähem, kui soovitakse. Sest puudub kindlustunne, et pereisa ka homme Soomest tagasi tuleb. Pered elavad lahus ja see loomulikult perede kindlustundele kaasa ei aita. Ning arvestada tuleb, et need rohkem kui 30 000 inimest – ja ma räägin ainult Soomest, teistest riikidest veel mitte – on suures osas sünnituseas naised ja parimas elujõus mehed.

Riik saab ka armastusele kaasa aidata. Meil küsitakse inimeste käest, miks ikkagi lapsi ei sünni, kuigi soov saada üle kahe lapse on Eestis endiselt olemas. See on Euroopas suhteliselt unikaalne, et pered soovivad keskmiselt rohkem kui kaht last. Paljudes Lõuna-Euroopa riikides ja ka Venemaal ei ole enam seda soo-

vigi. Vaat soovile kaasa aidata on raske, aga kui on olemas soov, siis aidata kaasa, et see võiks realiseeruda, on suhteliselt kerge. Peab vaid olema hea tahe.

2008. aastal tellis rahvastikuministri büroo uuringu "Sündimust mõjutavad tegurid Eestis". Hiljem ei ole sel teemal uuringut tehtud ja ega olukord ei ole ka kuigi palju muutunud. Kui inimeste käest küsiti, mis on need tegurid, mis mõjutaksid neid kas lapsi saama või neid rohkem saama, toodi selgelt välja kolm põhitegurit. 50% vastajatest ütles, et suurim takistus on liiga väike riigipoolne materiaalne toetus. Teiseks toodi välja kartus, et ei ole piisavalt laste-aiakohti. Inimesed soovivad töö- ja pereelu ühitada ka Eestis. Ja kolmandaks toodi välja kartus, et ei suudeta anda lastele võimete-kohast haridust.

Paar nädalat tagasi rääkisin ma infotunnis peaministrile, et just need tegurid on takistuseks ja et Eesti riik saaks sündimuse suurendamisele päris lihtsalt kaasa aidata. Peaminister võttis kinni ainult kolmandast põhjusest. Ta ütles end mitte uskuvat, et takistav tegur võib olla inimeste kartus, et ei suudeta tagada head haridust. Meil on ju nii head tulemused PISA testis. Kas peaminister ei tahtnud mõista või ta tõesti ei mõista? Mõlemal juhul on olukord hull. Asi ei ole PISA testides. Asi on selles, kas inimene tunnetab, et jah, ma saan oma lapsele tagada parima, ta saab käia huviringis. Huviharidus on osa haridusest, paraku käib see praegu suures osas lapsevanema rahakoti peal. Kas laps saab koolis kõhu täis? Kas ma jõuan talle osta riided ja muu vajaliku, et koolis käia? Kas ta saab koos oma klassikaaslastega käia sünnipäevadel ja ekskursioonidel? See on kõik üks pakett, kui jutt on haridusest.

Teine argument, millele Eestis viidatakse, on see, et mujal ju ka lapsi palju ei sünni. Justkui see oleks vabandus. Ning see ei ole tõsi, õigemini see on pooltõsi. Jah, Lõuna-Euroopa riikides, endise Nõukogude Liidu vabariikides on sündimus ka väike. Aga kui me vaatame, millised on seal perepoliitilised meetmed ja kas neid üldse on, siis näeme, et need on sellised, kuhupoole meie siin ka liigume: kogu ühiskond ei soosi töö- ja pereelu ühitamist. Ent sealgi soovivad naised laste kõrvalt tööl käia.

On paradoksaalne, et riikides, kus naiste tööhõive on suurem, sünnib ühe naise kohta keskmiselt rohkem lapsi. Lihtne seletus: naised

tahavad siduda töö- ja pereelu ning kui nad seda teha ei saa, siis jääb teine või kolmas laps, võib-olla ka esimene sündimata.

Tulen tagasi lasteaiakohtade juurde. Eestis oleks vaja ainult 10 miljonit eurot aastas, et taaskäivitada programm "Lasteaiakoht igale lapsele". 10 miljonit! Meie riigieelarve on 8 miljardit. Ma küsin, kas meil ei ole selleks vahendeid või meil ei ole tahet. Me leidsime Eestis võimaluse suurendada kaitsekulud 2%-ni majanduse kogutoodangust, sest meil oli see tahe. Samas me ei leia raha, et suurendada lapsetoetust. Praegu on nii, et üks laps saab kuus 19,18 eurot. See summa on püsinud sama kümme aastat! Isegi jõuluvana viskas siinsamas kõnepuldis aasta lõpus esinedes sellel teemal nalja, öeldes, et vaat kui tore, et elus on vähemalt midagi, mis üldse ei muutu. Aga muidugi oli see ironia.

Eestis moodustavad peredele suunatud toetused majanduse kogutoodangust pool protsenti – 0,5%. Kui me paneme juurde vanemahüvitise, mida küll klassikaliselt peretoetuseks ei peeta, siis saame 1,5%. Samal ajal nendes riikides, kus on märksa suurem sündimus kui Eestis, näiteks Põhjamaades – Soome, Norra, Taani, Rootsi, Island –, ka Prantsusmaal ja Iirimaa on peredele suunatud toetuste osakaal SKT-s 3% kandis. Sõltuvalt riigist on see kas natuke vähem või natuke rohkem kui 3%. Aga mida oleme meie teinud selle viimase üheksa aasta jooksul pärast seda, kui professor Rein Taagepera meid hoiatas? Tõsi on, et kõik need üheksa aastat on fertiilses eas naiste arv suur olnud. Ka soov saada perre üle kahe lapse on olemas. Veel ei ole hilja! Aga varsti on need naised fertiilses eas väljas ja peale tulevad põlvkonnad, kes on sündinud pärast 1990-ndaid, on iga aasta 10 000 võrra väiksemad.

Nimetan mõned arvud. Enne 1990-ndaid sündis iga aasta 23 000 – 24 000 last. Pärast 1990-ndaid hakkas see järjest kahanema. Praegu sünnib aastas ligi 10 000 last vähem: umbes 14 000. Neile, kes enne 1990-ndaid sündisid ja siiani fertiilses eas on, võiks riigi poliitika veel mõju avaldada.

Mida me oleme teinud üheksa aasta jooksul? Me oleme ära kaotanud ranitsatoetuse, lapse haigestumise korral hüvitatakse varasema 100% asemel 80% lapsevanema töötasust. Gümnaasiumilapsed ei saa endiselt riigi kulul tasuta süüa. Lõpetatud on programm "Laste-

aiakoht igale lapsele". Huvihariduse ehk ringiraha ei ole vaatamata lubadustele antud. Endiselt seisab paigal lapsetoetus pere esimesele ja teisele lapsele. Ning lapsetoetus on oma olemuselt muudetud vaesustoetuseks. Selleks, et saada esimese ja teise lapse jaoks natuke rohkem kui 19 eurot kuus, peab pere enne langesse vaesusesse ja siis seda tõestama iga kolme kuu tagant. Siis saab pisku ehk 9 eurot juurde. Mingist kindlustundest me siin rääkida paraku ei saa.

Selle pärast teevad sotsiaaldemokraadid oma seaduseelnõus ettepaneku jätta järgmine aasta plaanitud üksikisiku tulumaksu alandamine 1% võrra ära. Selle tulemusena võidak- sime riigieelarvesse *circa* 80 miljonit eurot. See on lahendus kõigile neile, kes ütlevad, et tõesti tahaks lapsi toetada, aga raha ei ole. Raha ei ole maailmast ega Eesti riigist otsa saanud. Võimalusi oleks teisigi, et lastele suunatud meetmeid parandada. Ma olen kokku arvutanud, et kui ära teha kõik – kolmekordistada lapsetoetus, maksta huviringitoetust ühele lapsele, taastada lasteaegade programm ja maksta gümnaasiumi lõpuni koolitoit kinni –, oleks riigil vaja aastas lisaks umbes 150 miljonit eurot. 150 miljonit 8-miljardilise eelarve juures!

Tulen tagasi meie eelnõu juurde. Niisiis, ma teen ettepaneku jätta tulumaks protsendi võrra langetamata, et sellesama rahaga oleks võimalik suurendada pere esimese ja teise lapse toetus 19,18 eurolt 42–48 euronit kuus. Tulumaksu alandamisest 1% võrra võidab alampalga saaja 1 euro, õpetaja *circa* 6 eurot, Riigikogu liige keskmiselt 31 eurot ja peaminister 48 eurot kuus. Kas seda lisatulu ikka on Riigikogu liikmele ja peaministrile vaja? Tulumaksu alandades teeme kingitusi eelkõige kõrgepalgalistele, nagu sellest rehkendusest näha on. Lapsetoetust makstes toetame kõiki lapsi võrdselt, kõik lastega pered võivad ühtemoodi. Tulumaksu alandamisest võidavad eelkõige suure sissetulekuga inimesed. Lapsetoetuse kasv 48 euroni kuus lapse kohta tooks kahe lapsega perre tänasega võrreldes üle 57 euro kuus lisaks. Kokku täieneks kahelapselise pere eelarve ligi 700 euro võrra aastas.

Head parlamendiliikmed! Lapsetoetused ei ole suurenenud juba kümme aastat mitte sellepärast, et raha ei ole, vaid sellepärast, et ei ole olnud tahet. Palun näidake üles head tahet

ja toetage seda eelnõu! Selle tulemusena oleks võimalik suunata 80 miljonit eurot lastega perede heaolu tõstmisesse. Nagu ma alguses ütlesin, rahvasaadikute jaoks ei tohiks olla midagi tähtsamat kui Eesti riigi hea käekäik ja elujõulisus ka tulevastel aastakümnetel, aga ilma inimesteta ei ole seda elujõulisust, ei arene majandus. Teen ettepaneku jätta 2015. aastal üksikisiku tulumaks alandamata ja tänu sellele säästetav raha suunata lastega perede hüvanguks! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Me läheme küsimuste esitamise juurde. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Te ei kujuta ette, kui sügavalt ma teile kaasa tunnen, aga üks asi segab mind lõpuni koos teiega olla. Ma vaatan seda seaduseelnõu. See koosneb kahest lehest, teine neist on seletuskiri. Seletuskirjas on küll juttu peretoetuste suurendamisest, ma näen siin ühte graafikut jne. Aga loeb ainult see esimene leht. Kui hääletamine lõpetatakse, siis see teine leht läheb prügikasti. Esimesel lehel kirjas olev läheb heakskiitmise korral aga seadusse, valitsus saab 80 miljonit eurot ja otsustab ise, mida sellega teha. Miks ma ei näe siin lastearmastuse seadust või iibe kasvu seadust või midagi muud, mis tõendaks, et tõesti see raha läheb selleks, millest te rääkisite? Siin seda sisu ei ole.

Urve Palo

Ma usun, et lastearmastuse või positiivse iibe seaduse eelnõu võib lugupeetud rahvasaadik esitada, teil on see võimalus olemas. Minu toetus saab sellel arvatavasti olema, aga muidugi pean sellega enne tutvuma. Mis puutub meie fraktsiooni eelnõusse, siis seaduse järgi see lihtsalt niiviisi on, et siia ei saa kirja panna, kuhu see raha täpselt suunata. Seda saab öelda seletuskirjas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Sõerd!

Aivar Sõerd

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Lastega perede toetused on kahtlemata

tähtis osa riigieelarve kuludest ning nende praegusel tasemel hoidmist tuleb oluliseks pidada ja vajadusel toetusi ka suurendada. Aga mul on teile selline küsimus. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon tegi ettepaneku tõsta tulumaksuvaba miinimumi. See oleks olenevalt aastast maksma läinud 70–120 miljonit eurot ja te nägite katteallikana sedasama tulumaksu langetamisest loobumist, mis on praegugi päevakorral. Ma olen selle kohta konkreetset teilt ka varem küsinud ja te olete vastusest kõrvale hiilinud. Küsin nüüd uuesti: kas te olete otsustanud, kuhu te selle nn tulumaksuraha õieti suunata tahate?

Urve Palo

Praegu me käsitleme tulumaksuseaduse § 4 muutmise seaduse eelnõu ja seletuskiri ütleb selle eesmärgi väga selgelt. Me soovime, et üksikisiku tulumaks jääks 1% võrra langetamata ja nii tekkiv raha suunataks lastega perede heaolu suurendamiseks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Nagu ma juba ütlesin, see teine osa teie soovist ei maksa mitte midagi. Pakkuda siin saalis oma kolleegidele, et kui te tahate meie soovi täita, siis tehke niisugune seadus – see on mingi kummaline loogika. Ma ei hakka sellel teemal arutama, aega on vähe. Tahan teilt küsida, kas te teadsite seda või on see teie jaoks uudis, et asja võinuks korraldada niiviisi, et oleks esitatud tulumaksuseaduse § 4, sotsiaalkindlustuse seaduse, peretoetuste seaduse ja muude seaduste muutmise eelnõu. Selline võimalus oli teil olemas. Siis poleks mina oma küsimustega välja roninud, kõik oluks selge. Miks te tulite välja eelnõuga, mis üldse ei vasta sellele, mida te siin 15 minuti jooksul oma kõnes rääkisite?

Urve Palo

Kõigepealt aitäh, et olite saalis ja kuulasite! Olen selle eest väga tänulik! Nagu näha, on suurem osa parempoolsest saaliast tühi. Te kuulasite väga tähelepanelikult, ma panin tähele. Ma olen väga tänulik selle eest ja ka teie näpunäite eest! Praegu on alles seaduse esime-

ne lugemine. Kõigil on võimalik teha parandusettepanekuid ja see võiks olla üks nendest.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Urve Palo! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Aivar Sõerdi!

Aivar Sõerd

Austatud juhataja! Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse § 4 muutmise seaduse eelnõu oma 11. veebruari istungil. Komisjoni istungil tutvustas eelnõu algatajate esindajana Eiki Nestor. Ta selgitas, et eelnõu eesmärk on tühistada 2015. aastast kavandatud tulumaksu määra langetamine ja selle tulemusena vabanevate riigieelarve summadega peretoetusi suurendada. Vabariigi Valitsuse arvamust tutvustas ja valitsuse positsiooni kohta esitatud küsimustele vastas Rahandusministeeriumi maksupoliitika osakonna peaspetsialist Elo Madiste.

Annan nüüd ülevaate komisjoni arutelust. Kõigepealt tutvustas Elo Madiste Vabariigi Valitsuse 2013. aasta 19. detsembri istungil tehtud otsust seda eelnõu mitte toetada. Valitsuse põhiargumendid on järgmised.

Tulumaksu langetamine on olnud pikaajaline maksupoliitiline eesmärk, mis kirjutati tulumaksuseadusse juba 2006. aastal. Seda lubadust on tulnud majanduskriisi tõttu edasi lükata, kuid sellest loobumine oleks praeguses olukorras sõnamurdlik ja võiks tähendada õiguskindluse põhimõttega vastuollu minekut. Teiseks, maksumäära langetamine vähendab kõigi maksumaksjate maksukoormust ja aitab seeläbi kaasa ka lastega perede toimetulekule. Riiklike peretoetuste suurendamise vajadust ja võimalusi hinnatakse ka edaspidi ning sobivate katteallikate olemasolul neid ka suurendatakse.

Komisjoni arutelu käigus peatuti järgmistel teemadel. Kõigepealt tekkis küsimus, kuidas on kavandatud peretoetusi suurendada, kui konkreetset selle eelnõuga neid muudatusi ette nähtud ei ole. See on põhimõtteliselt sama küsimus, mille esitas siin äsja kolleeg Mihhail Stalnuhhin. Algataja selgitas, et need on kavas kehtestada eraldi seadusega. Veel käsitles komisjon õiguskindluse ja õiguspärasuse printsiipi. Arutelu keskmes oli küsimus, millistel

tingimustel on võimalik juba kavandatud regulatsiooni muuta, ilma et see tunduks normi-adressaadi suhtes sõnamurdlik. Põgusalt peatuti ka Riigikohtu sellesisulisel praktikal. Siinkõneleja esitas küsimuse selle kohta, et meie naaberriigid on hiljuti jõuliselt tulumaksu langetanud ja kuidas võiks selline asjade areng mõjuda meie konkurentsipositsioonile. Küsimus oli ka selle kohta, kuidas eelarve mõju 80 miljonit eurot on arvatud.

Arutelu tulemusel tegi rahanduskomisjon ettepaneku võtta eelnõu täiskogu päevakorda täna ja määrata ettekandjaks siinkõneleja. Mõlemad otsused olid konsensuslikud. Kolmandana tegi rahanduskomisjon ettepaneku eelnõu tagasi lükata. Selle poolt oli 5 ja vastu 4 rahanduskomisjoni liiget, erapooletuid ei olnud. Tänan tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Läheme küsimuste esitamise juurde. Palun, Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud ettekandja! Mul on teile kui tunnustatud rahanduseksperdile küsimus. Te küsisite enne Urve Palo käest lapsetoetuste rahastamise kohta ja ütlesite muu seas ka, et neid toetusi võiks suurendada. Vaatame laste ja perede arengukava aastani 2020 ning vaatame rohelist raamatuid, mis selle alusel on tehtud! Minu küsimus lähtub riigi eelarvestrateegiast 2014–2017. Nüüd on Riigikogu menetlusse tulemas lastekaitseaduse eelnõu. Rahandusminister ei kooskõlastanud seda, lisades märkuse, et selleks pole raha. Kust siis lastele raha võetakse, kui riigieelarves kuni 2017. aastani lastele rohkem raha ette nähtud ei ole?

Aivar Sõerd

Riigi eelarvestrateegiat uuendatakse igal aastal ja seda tehakse ka tänavu peale seda, kui välja on tulnud kevadine rahandusprognos. Aga raha nii peretoetuste kui ka muude toetuste suurendamiseks tuleb nii nagu muudekski sotsiaalkuludeks ikkagi majandusest. Eelnõu esitaja siin enne kõneles, et majandus ei ole nagu üldse tähtis, et räägime ainult kulutamisest. Aga nii ei saa olla, et raha lihtsalt tuleb kuskilt. Raha tuleb ikkagi maksumaksjatelt, tuleb meie majandusest. Ning kulutusi saab suurendada tulenevalt meie majanduse aren-

gust ning selle käigus loodud lisandväärtusest ja võimalustest.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja! Ettevõtluse seisukohalt üksikisiku tulumaksu langetamine ühe protsendi võrra ei mõjuta küll mitte kuidagi ettevõtete rahalist seisu ja ettevõtluskeskkonda. Aga ma küsin, Aivar, sinu käest: kas sinu maailmavaatega klapiks selline otsus, et jätkaks selle tulumaksuprotsendi langetamata ja samal ajal tõstaks tulumaksuga maksustatava tulu määra, mis teeks summana umbes 80 miljonit? Kas see sulle sobiks?

Aivar Sõerd

Minu arusaamine maailmamajandusest ja ka meie majanduse perspektiividest on selline, et me peame arvestama, millises konkurentsiolukorras me oleme. Te väitsite, et 1% võrra tulumaksu määra alandamine ei tähenda ettevõtjatele mitte midagi. Tähendab küll! Ja mind teevad väga murelikuks arengud, mis on toimunud riikides, mida me tihti endale eeskujuks seame. Mõtlen meie lähinaabreid Rootsit ja Soomet. Need on riigid, kus tehti otsus – ja ma olen üsna kindel, et just majanduse elavdamise eesmärgil – ettevõtete tulumaksu määra langetada, ja langetada jõuliselt, koguni 4% võrra. See on kindlasti argument, et me peaksime jääma varem tehtud otsuse juurde alates aastast 2015 tulumaksumäära langetada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Ma tänan, proua eesistuja! Hea ettekandja! Te mainisite lausa mitu korda õigustatud ootust, inglise keeles *legitimate expectation*. Ilmselt tähendab see seda, et menetlusosalised heas usus investeerivad ja suunavad oma majandustegevust vastavalt oma ootustele. Ja nende ootusi ei tohiks nagu teatud mõistliku aja jooksul riivata. Meil on praegu veebruar 2014. Kas oleks väga ebamõistlik aeg, kui me aastast 2015 ei langetaks seda tulumaksu määra?

Aivar Sõerd

Aitäh küsimuse eest! Ma mainisin õiguspärast ootust sellepärast, et ma olen komisjonipoolne ettekandja ja seda küsimust komisjonis käsitleti. Aga ma võin viidata ühele Riigikohtu lahendile, kus on öeldud, et "õiguspärase ootuse põhimõte laieneb ka vastuvõetud ja avaldatud reservatsioonideta, kuid veel mitte kohaldatavale regulatsioonile. Õiguspärase ootuse põhimõte ei tähenda riigivõimule üksnes piirangut, vaid võimaldab sel ennast siduda nii, et isikutele antakse tulevikus kehtima hakkavate normide suhtes lubadus ja kindlus ning isikuid suunatakse sellega oma tegevust pikaajaliselt plaanima, sh julgustatakse investeerima." See on Riigikohtu lahend 3-4-1-27-13. See on Riigikohtu kodulehelt kättesaadav ja ma soovitan teil sellega tutvuda, kui see küsimus teile suurt huvi pakub.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Te tõepoolest nimetasite vastuolu õiguskindluse põhimõttega, mis selle seadusega tekiks. Samas ei olnud see sugugi takistuseks, kui lõpetati õppelaenu kompenseerimine. Aga minu küsimus on niisugune. Kuidas teile isiklikult tundub, kas õigluse ja solidaarsuse põhimõttega läheb kokku, et meie, Riigikogu liikmed, hakkame peagi saama 40 eurot kuus rohkem? Kas komisjonis oli sellestki juttu?

Aivar Sõerd

Kui ma kunagi küsisin Urve Palolt ühe katteallika kohta, et kust nad võtavad raha järjekordse toreda asja jaoks, siis Urve Palo vastas, et me ei aruta siin praegu riigieelarvet. Ma vastan teile ka niimoodi, et me ei aruta praegu nende tasudega seotud küsimusi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Palo!

Urve Palo

Suur aitäh, proua eesistuja! Hea esineja, kõigepealt aitäh minu tsiteerimise eest, ma tunnen ennast kohe tähtsamana! Aga ma küsin sellist asja. Teie toote ja valitsus toob ühe

põhjusena, miks ei saa lapsetoetust suurendada ja jätta tulumaks protsendi võrra langetamata, et meil on töötajumaksud Eestis suured. Tõsi on see, et mitte tulumaksu määr ei ole Eestis üksikisikul kõrge, vaid sotsiaalmaks on suur. Ning kui me lastesse ei investeerime ja kui lapsi ei sünni, kas ei ole siis nii, et tulevikus on meil pensionimakseteks veel vähem raha ja sotsiaalmaksu määr hoopis tõuseb? Kas ei ole nii, et enne muna ja siis kana?

Aivar Sõerd

Aitäh selle küsimuse eest, aga sellele vastamine väljub minu ettekande formaadist. Ma ei saa siinkohal tugineda komisjoni arutelule, kuna me sellest aspektist teie eelnõu ei käsitlenud. Aga töötajumaksud on meil tõesti suured. See on probleem ja tõsine murekoht meie konkurentsivõime seisukohast. Veel kord: tulumaksu langetamine 20% tasemele vähendab töötajumaksukoormust ja natuke seda probleemi lahendab.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh! Te ütlesite, et kui majanduses loodud lisandväärtus kasvab, siis võiks mõtlema hakata universaalsete lapsetoetuste suurendamise peale. Selle aja peale on kindlasti väga paljud Eesti pered koos lastega Soome läinud. Kas teile on teada, et Soome riik maksab praegu suures osas ka Eesti lastele lapsetoetust? Näiteks kui isa töötab Soomes ja ema Eestis ei tööta, siis Soomest makstakse perele lapsetoetust. Ja on veel üks teine mudel, mille puhul makstakse kinni vahe Eesti lapsetoetuse ja Soome lapsetoetuse vahel. Mis te arvate, kui me nüüd kohe praegu ei tegutse, siis ehk mõne aja pärast ei olegi meil enam seda pinda, kus tegutseda?

Aivar Sõerd

Aitäh! Küsimus oli mitmeosaline, ma alustaksin algusest. Teie sissejuhatus oli eksitav, ma ei ole propageerinud universaalseid lapsetoetusi. Aga jah, sotsiaalkomisjoni liikmena on teil kindlasti hea ettekujutus sellest, millised on lastetoetuste süsteemid ja määrad meie naaberriikides, sh Soomes. Nii et oskate eri riikide süsteeme võrrelda. Eesti riik maksab

peretoetusi vastavalt oma võimalustele. Kindlasti tuleb nende toetuste piisavust pidevalt hinnata ning vajaduse ja võimaluse korral toetusi suurendada, selles ei ole mingit kahtlust.

Tarmo Tamm

Aitäh! Hea kolleeg Aivar, võib-olla sa harid mind natukene. Täpsusta, palun, kuidas üksikisiku tulumaksu vähendamine protsendi võrra mõjutab ettevõtte rahalist seisut? Kas sa oskad seda kuidagi kommenteerida? Ma arvan, et palju efektiivsem oleks, kui me vähendaks ettevõtte tulumaksu määra. Näiteks naabritel lätlastel on see 15% ja seda maksavad ka pangad. Kas see ei oleks palju efektiivsem?

Aivar Sõerd

Aitäh, hea küsija! See eelnõu, mida me praegu arutame, tegelikult soovib tõsta 1% võrra aastast 2015 nii üksikisiku tulumaksu määra kui ka ettevõtte tulumaksu määra. Igal juhul see mõjutab ettevõtteid. Võrdleme meie seisut naaberriikide omaga olukorras, kus Soome langetas ettevõtte tulumaksu määra tasemele 20% ehk 4% võrra ja Rootsi samuti 4% võrra tasemele 21%. See on igal juhul tõsiasi, mida me peame oma maksupoliitika kujundamisel arvestama, kui tahame, et Eesti oleks atraktiivne riik, kus on sobiv ja soodus investeeringuid teha ning töökohti luua.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Ma saan aru, et Vabariigi Valitsuse seisukohtades selle seaduseelnõu kohta toodi välja õiguskindluse põhimõte. Kuidas sulle, hea Aivar Sõerd, tundub, kuidas on Vabariigi Valitsusel, kes siin väga selgelt põhiõiguste kaitsja rolli üritab mängida, endal aastate jooksul õnnestunud seda põhimõtet järgida?

Aivar Sõerd

Ma ei sea üldse kahtluse alla seda väidet, milles viidatakse vastuolule õiguskindluse põhimõttega. Kui teie eelnõu peaks Riigikogus läbi minema, tekiks see probleem kindlasti. Siin on ilmselge vastuolu kehtivate Riigikohtu lahenditega. Nii palju asja õiguslikust poolest. Mis puutub sisse, siis te olete ju rahandusko-

misjoni liige ja suhtlete ettevõtjatega ning teate, et ettevõtjatel on olemas äriplaanid. Oletame, et ettevõtte tegutseb siin Eesti turul ja on arvestanud sellega, et aastast 2015 on tulumaksumäär 20%. Kui nüüd riik äkki muudab mängureegleid, siis ettevõtte äriplaan ju ei teostu. See on sisuline probleem ning rahanduskomisjoni liikmena peaksite seda mõistma.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jüri Morozov!

Jüri Morozov

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Te selgitasite oma ettekandes, et üksikisiku tulumaksu määra langetamine protsendi võrra on pikalt planeeritud, inimesed ootavad seda ja neid ootusi on vaja täita. Niisama põhimõttekindel ei ole teie ega ka Reformierakond olnud siis, kui tegu on olnud maksude tõstmisega. Seda on tehtud vaat et üleöö. Tuletan meelde näiteks käibemaksu tõstmist. Kas selline rapsimine ja täielik ebajärjekindlus poliitikas näitab seda, et teil on mõistus otsas, kuidas Eestis maksundust korraldada? Või milles probleem on?

Aivar Sõerd

Ei ole mõtet hakata praegu võrdlema eri maksuseadusi, eri aegadel ja erinevates olukordades tehtud otsuseid. See arutelu ja nende otsuste selgitamine läheks hästi pikale ja väljuks komisjoni ettekande formaadist. Ent igal juhul eelnõu 548, mida me praegu arutame, on vastuolus õiguskindluse põhimõttega. See on üks probleem, mida me komisjonis käsitlesime, ja ka üks põhjus, miks on otsustatud eelnõu mitte toetada. Aga neid põhjusi, miks seda eelnõu mitte toetada, on palju rohkem kui see õiguslik argument.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Austatud kaasettekandja! Kui neid Riigikohtu lahendeid lugeda, siis seal on kirjas, et õigustatud ootusi ei tohiks rikkuda selline maksumuudatus, mis on tehtud vähemalt üks aasta enne selle kehtima hakkamist, aga teatud erijuhtudel võiks see aeg olla vähemalt kuus kuud. Kas kaasettekandjal on teada mingeid

teisi Riigikohtu lahendeid, mis nendest erinevad? Kui see seadus kehtel vastu võtta, siis mahub see täpselt Riigikohtu õigusliku lahendi alla, et kuus kuud enne kehtima hakkamist saab maksusid muuta.

Aivar Sõerd

Austatud küsija! Ma soovitan teil neid Riigikohtu lahendeid paremini analüüsida. Pärin nii ikkagi ei ole, nagu te ütlesite. Igal juhul oleks tegu õiguskindluse riivega, ma olen selles üsna kindel. Veel kord: see puudutab eelkõige ettevõtjaid, aga muidugi ka kõiki üksikisikutest maksumaksjaid. Aga ettevõtja seisukohast on nii, et kui ikkagi äriplaan on tehtud selle arvestusega, et meie maksumäär on järgmisest aastast 20%, siis äriplaan praktikas enam ei toimi, kui maksukeskkonda on muudetud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rannar Vassiljev, teine küsimus!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Lähen edasi sellesama teema juurest, mis puudutab õiguskindlust, mida maksumuudatustega kuidagi riivata ei tohi. Te mainisite ettevõtjate äriplaani. Tegelikult kõnealune tulumaks puudutab äriplaan suhteliselt vähe. See mõjutab neid märksa vähem kui näiteks käibemaks. Ja väga paljusid ettevõtteid puudutavad mitmesugused ressursitasud, samamoodi sisendkäibemaks sõiduautode puhul. Tulumaks tuleb praeguse maksusüsteemi puhul mängu alles siis, kui dividende jaotama hakatakse. Äriplaanile see fundamentaalset põntsu küll kuidagi panna ei saa. Aga minu küsimus on tolle ajalise raami kohta, mille piires makse muutes õiguskindluse printsiipi ei rikutaks. Ega see ometi tähenda seda, et kõik, mis on seaduses, peab alatiseks samamoodi jääma?

Aivar Sõerd

Aitäh küsimuse eest! Ma ei ole teiega nõus, et 1% maksumäära alandamist ei tähenda mitte midagi. Täheb ikka küll. Ja dividendid, mida te mainisite, on meil maksustatud kõrgemalt kui meie lõunanaabrite juures. Lätis on dividendide maksumäär minu teada 15%, mis on märksa madalam. Praegu on meil kehtiva seaduse järgi olukord ikkagi säärane, et mak-

sumäär 20% mõjutaks ka dividendide suurust. Mis puutub sellesse võrdlusesse – te tõite võrdluse käibemaksu ja automaksudega –, siis mina tugineks ikkagi autoriteetsetele OECD hinnangutele, mille kohaselt pärsivad ettevõtlust kõige enam just kõrged tulumaksud. Sellel skaalal tulevad järgmisena tööjõumaksud, siis kaudsed maksud ja keskkonnatasud. Selle skaala otsad ei ole ühesuguse kaaluga ning tulumaksu peetakse kõige enam ettevõtlust ja üldse majandust takistavaks maksuks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Palo, teine küsimus!

Urve Palo

Aitäh! Hea ettekandja! Teid kuulates jääb mulje, et meie valitsuskoalitsioon on valikuliselt põhimõttekindel. Te ütlete, et ei ole võimalik jätta tulumaks 1% võrra langetamata, kuna nii on otsustatud ja otsuseid ei muudeta. Samal ajal oli valitsusliidul koalitsioonileppesse kirjutatud, et aastast 2014 rakendub laste huviringide raha. Ometi otsustati eelmise aasta sügisel eelarvet kokku pannes, et ringiraha siiski ei eraldata. Kuidas te seda kommenteerite? Ühes asjas olete põhimõttekindel, teises asjas ei ole. Millest see tuleb?

Aivar Sõerd

Kahjuks räägivad arvud teie esitatud eelnõu vastu – päris pikk loetelu on argumente, mis teie eelnõu ei toeta. Asjaomane varasem otsus on seadusesse kirjutatud ja maksumaksjad lähtuvad sellest. Ringirahast võime eraldi rääkida, see ei ole praeguse arutelu teema. Aga kordan: argumente, miks teie eelnõu mitte toetada, on rohkem, kui siin üksikult on välja toodud. Ma lisaksin siia kogu globaalse konteksti: praegu alandavad riigid oma konkurentsivõime säilitamiseks ja tugevdamiseks just otseseid makse, riigieelarve tasakaalustatakse pigem kaudsete maksude abil. Me peame seda üldist tausta arvestama, kui tahame, et Eesti oleks konkurentsivõimeline, et siin investeeritaks ja siin oleks töökohti, millelt laekuvate maksudega oleks tulevikus võimalik toetusi suurendada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma tulen tagasi ettevõtte tulumaksu juurde. Te rõhutate, et põhjus eelnõu vastu olla on eelkõige see, et ettevõtte tulumaksu määra võimalik mittelangetamine raskendab äriplaanide elluviimist. Samas on teada, et ei Rootsis, Soomes ega Lätis, millest me siin oleme rääkinud, ei ole reinvesteeritud tulu tulumaksust vabastatud. See on ainult Eestis niimoodi ja see tähendab, et tulumaksu maksab ettevõtte ainult juhul, kui tulu viiakse ettevõttest välja, seda ei kasutata ettevõtte äriplaani elluviimiseks. Kuidas te saate väita, et tulumaksu mittelangetamine halvendab ettevõtte võimalusi oma äriplaani ellu viia? See on ju hoopis midagi muud – ettevõtte äriplaani ja ettevõtte omaniku isiklik kasumiplaani on kaks eri asja.

Aivar Sõerd

Aitäh küsimuse eest! Me peame vaatama kogu ahelat alates investeringu tegemisest kuni kasumi jaotuseni välja. Igal juhul maksu määra langetamine 1% võrra mõjutab ka jaotatava kasumi maksustamist. Kui Soome ja Rootsi langetavad oma üldist ettevõtete tulumaksu määra, siis see teeb soodsamaks ka dividendide maksustamise. See on igal juhul oluline aspekt, millega me peaksime arvestama. Selle kaudu avaldub ka mõju äriplaanidele. See on ilmselge.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor, teine küsimus!

Eiki Nestor

Aitäh! On selline spordiala nagu kergejõustik, seal hüpatakse nii kaugust kui teivast. Väita, et keegi tubli mees hüppas 5 meetrit ja 10 sentimeetrit kaugust ning et keegi loru mees hüppas ainult 5 meetrit teivast, on ilmselgelt rumal. Mu küsimus on selline. Kas on mõtet võrrelda meil kehtivaid ettevõtete tulude maksustamise protsente ja mujal kehtivate süsteemide maksuprotsente? See on sama rumal kui kaugushüppe ja teivashüppe tulemuse võrdlus. Süsteemid on ju erinevad, miks neid protsente üldse võrrelda?

Aivar Sõerd

Kahjuks tuleb võrrelda. Need võrdlused on asjakohased ja vajalikud ning neid asju ka

võrreldakse. Ma olen selles täiesti kindel. Küsimus on üldises ettevõtjate maksukoormuses. Veel kord: kui Rootsi ja Soome on otsustanud tunduvalt langetada ettevõtte tulumaksu, siis see teeb soodsamaks ka dividendide ehk jaotatava kasumi maksustamise nendes riikides. Te teete ettepaneku tõsta üldist tulumaksumäära 1% võrra. See teeb meil jaotatava kasumi maksustamise ju kulukamaks. See suurendab maksukoormust ja konkreetset minu näite puhul dividendide maksukoormust. Nii et võrdlus kaugushüppe ja teivashüppega ei ole päris kohane.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jüri Morozov, teine küsimus!

Jüri Morozov

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Praegu arutatava eelnõu põhisisu on selles, kuidas tagada Eesti rahvastiku areng ja ka Eesti majanduse areng. See väitlus on siin aga lausa demagoogiliseks muutunud. Te püüate iga-suguste arvude ja lihtsalt demagoogiliste võtete taha peituda. Mul on tekkinud tunne, et te olete tõsine Eesti rahvastiku ja majandus-arengu vastane või te lihtsalt ei salli lapsi.

Aivar Sõerd

Teie küsimus on küll demagoogia muster-näide. Veel kord: lapsetoetused on tähtis osa eelarve kuludest ja neid ka suurendatakse vastavalt riigi võimalustele. Aga teie esitatud eelnõu ei näe ette, et konkreetset need 75 või 80 miljonit eurot kuhugi suunatakse. Te lihtsalt tõstate tulumaksu, ja kogu lugu. Arvestades seda, et meie majanduskasv ei ole päris selline, nagu võiks olla, on tulumaksu tõstmise mõju majandusele täpselt vastupidine sellele, mis oleks vaja saavutada. Oleks vaja majandust edendada. Tulumaksu määra langetamist võib käsitada ühe meetmena majanduse elavdamisel.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt, teine küsimus!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Ma tahan nüüd küsida ühe sisulise küsimuse, mis puudutab eelnõu menetlemist komisjonis. Kui rahanduskomisjon seda arutas,

kas oli ka jutuks, et nõnda olulise ja tegelikult Eesti elu nii sotsiaalselt kui majanduslikult mõjutava eelnõu võiks saata ka sellistesse komisjonidesse nagu majanduskomisjon ja sotsiaalkomisjon? Või lihtsalt otsustati, et selle on esitanud sotsiaaldemokraadid ja hääletame ta välja, ei ole mõtet sellega sisuliselt tegelda?

Aivar Sõerd

Sellist ettepanekut komisjon ei teinud, et suunata eelnõu ka teistesse komisjonidesse. Aga täna on võimalik hääletada eelnõu poolt ja vastu ning saalis on ka teiste komisjonide esindajad olemas. Ent sellist ettepanekut rahanduskomisjon ei teinud, et suunata eelnõu veel kuhugi laiemaks aruteluks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom, teine küsimus!

Yana Toom

Ma täna, proua eesistuja! Hea ettekandja! Mul on suur kiusatus laiendada seda õigustatud ootuse põhimõtet ka lastega peredele, kuigi see ei ole nagu päris reeglitega kooskõlas. Aga ma siiski proovin. Vaadake, üks võimul olev erakond lubas lastega peredele tasuta kooliringe või huvikooles, aga mingil põhjusel seda lubadust murti. Kas teie hinnangul on see õigustatud ootuste rikkumine? Ja kuidas üldse võiks iseloomustada tänapäeva Eestis ühe lastega pere õigustatud ootuste valemite? Millele nad võivad loota, kui me jätkame sellist poliitikat?

Aivar Sõerd

Ringiraha ja teisi selliseid toetusi me selle eelnõu kontekstis ei arutanud. Nii et komisjoni esindajana ei saa ma oma positsioonist tulevalt teid praegu aidata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud ettekandja! Mina räägin ka õigustatud ootustest. Ma arvan, et kui see seaduseelnõu siin saalis läbi läheb, siis peale sotsiaaldemokraatide rõõmustate ka teie, sest riigieelarve tulud suurenevad, ja mitte just vähe – tervelt 80 miljoni euro võrra. See raha suunatakse peretoetuste suurendamiseks, seda

on ka siin saalis räägitud. Ma toon teile ühe näite. Täna läks mu lapselaps kooli ja pani koolikotti 0,5 liitrit piima, tuunikalakonservi, peterselli, paki võid, riivsaia ja veel midagi, sellepärast et ta pidi täitma koolikohustust – tal oli tööõpetuse raames kokandustund. Tahan sellega öelda, et Eesti riigis päris tasuta kooliharidusest ei saa enam rääkida. Mujal maailmas võidakse küll tulumaksu määra langetada, aga samas on seal kuidagi tagatud laste ja perede toimetulek. Kas te ei arva, et rahva ootused on pigem sellised, et tulumaksu määra langetamine ikkagi tühistatakse?

Aivar Sõerd

Ei, ma ei ole teiega nõus. Üldine maksukoormuse vähendamine on kõigi maksumaksjate huvides, nii ettevõtjate kui ka üksikisikute huvides. Tulumaksu määra langetamine jätab inimestele rohkem raha kätte. Hinnanguga, et riik sellest hirmsasti võidaks, ma ei ole nõus. Prognoose võib teha, korrutades maksumäära vastava arvu maksulaekumistega läbi, aga prognoosijatel on üsna raske hinnata selliste muudatuste mõju majanduskeskkonnale tervikuna. Kui me ikkagi keskkonna halvenedes kaotame töökohti ja investeeringuid, siis võime kaugemas perspektiivis olla suuremad kaotajad, kui praegu neid konkreetseid arve vaadates tundub.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, kolleeg Inara Luigas, teine küsimus!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud ettekandja! Ma olen teiega täiesti nõus, et inimestele jääb rohkem raha kätte. Kordan siinkohal veel üle: alampalga saajal jääb kätte 1 euro rohkem, enam-vähem õpetajate palka saavatele inimestele jääb kätte 6 eurot, Riigikogu liikmele jääb kätte 31 eurot ja peaminister saab võitu 48 eurot. Kui ma tulen nüüd tagasi selle juurde, mis mu lapselaps täna hommikul koolikotti toppis, siis, andke andeks, aga õpetaja laps ei saaski tööõpetuse tundidest aktiivselt osa võtta. Peaminister ja Riigikogu liikmed saaksid küll oma lapsed kooli saata. Kas teile ei tundu, et sellised võrdlused ei ole päris kohased?

Aivar Sõerd

Aga teie teete ju neid võrdlusi! Neid võrdlusi võib muidugi teha, aga me räägime praegu erinevas keeles. Teie arvate, et raha lihtsalt tuleb kuskilt ja seda on võimalik laiali jaotada. Aga ei, ta ei tule lihtsalt niisama, ta tuleb ikkagi majandusest, tuleb maksumaksjatelt. Raha, mida te ümber tahate jaotada, tuleb ettevõtlastest. Te vaatate ainult seda, kuhu raha oleks võimalik kulutada või mismoodi seda ümber jagada, mina aga soovitan silmas pidada sedagi, kuidas majanduskeskkonda parandada ja luua tingimusi, et riigi tulud kasvaksid, et oleks raha, mida ringi jagada.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Aivar Sõerd! Avan läbirääkimised. Palun, Rannar Vassiljev Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel! Kaheksa minutit.

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Seda praegu veel tegemata tulumaksu 1% võrra langetamist võib nimetada kingituseks kõige jõukamatele. Miks ma nii ütlen? Üks asi on loomulikult see, kuidas see 80 miljonit eurot Rahandusministeeriumi prognoosi järgi ühiskonnas jagunema hakkab, kes ja kui palju sellest tulu saab. Seda on siit puldist räägitud, aga võib-olla on paslik üle korrata, et alampalga saaja võidab sellest 2 eurot kuus, jõukamad palju enam: mõni meist siin 40 eurot või natuke rohkem, peaminister 48 eurot. Igal juhul on see jaotus ebaoproportsionaalne.

Aivar Sõerd on siin puldis öelnud ning tegelikult kogu Reformierakond ja ka tema koalitsioonipartner IRL on viidanud selle muudatuse puhul eelkõige aspektile, et see parandab tunduvalt meie majanduskeskkonda ja kindlasti tuleb tööjõumakse langetada. Inimestel on ikka erinevad arvamused ja need on pahatihti subjektiivsed, eriti kui neid ei panda objektiivsesse konteksti. Ma üritan seda natuke objektiivsemalt kajastada.

Kui me vaatame meie tööjõumakse ja tulumaksu töötaja seisukohalt, siis Eestis ei ole suur mitte tulumaks, vaid sotsiaalmaks. Ja milleni see viib? Ennekõike selleni, et kuna meil on tulumaksuvaba miinimumi määr väike, kuna meil on teadupärast proportsionaalne tulumaks ja ka sotsiaalmaks ei progresseeru kuidagi

gi, vaid kehtib kõigile proportsionaalselt, siis ei ole meie tööjõumaksud kõrged mitte jõukamatele, vaid just väiksema sissetulekuga inimestele. Kui ühiskondlikku ja majanduslikku konteksti arvestades otsustada, kuhu see võidetak 80 miljonit eurot suunata, siis tööjõumaksu probleemi lahendamiseks oleks kahtlemata mõistlikum kasutada seda raha hoopis maksuvaba tulu määra tõstmiseks. See aitaks palju paremini lahendada probleeme, mis on Eestis Euroopa kontekstis aktuaalsed.

Niisiis ei saa rääkida tulumaksu 1% võrra alandamisest kui ideest, mille abil saaks jõuda suurte tööjõumaksude probleemi lahendamiseni. Eriti tasub siinjuures esile tuua, et teadupärast kehtib meil Eestis juba mõnda aega n-ö varjatud tulumaks, ja seda just IRL-i ja Reformierakonna aktiivsel toetusel. Millest ma räägin? Sellest, et töötuskindlustusmaks hoiakse põhjendamatult suur. Selle maksu abil mitte ei finantseerita töötukassat selleks, et kehvematel aegadel inimestele töötuskindlustushüvitist välja maksta, vaid selle abil tasakaalustatakse riigieelarvet. Teisisõnu on see nagu tulumaks, millel ei ole otsesest seost ei väljamaksete ega sellega, millised on töötukassa reservid.

Tegelikult tundub, et IRL ja Reformierakond on pantvangid. Reformierakonna puhul saab rääkida n-ö pantvangidraamast tema varasemate valimislubaduste tõttu, IRL-i puhul aga pantvangidraamast, mille puhul pantvangis hoidja ehk Reformierakond on ise omakorda pantvang. Tegelikult 80 miljonit eurot maksuma minevaks maksumuudatuseks veenvaid argumente ei ole.

Kui nüüd rääkida ettevõtte tulu maksustamisest, siis tõesti, Eesti maksusüsteemi puhul teatud määral mõjutab ettevõtteid ka tulumaksu määra 1% võrra alandamine, kuna jaotatud kasumilt võetav maks on sel juhul mõnevõrra väiksem kui seni. Loomulikult on ettevõtte kontekstis teatud ülekantud mõju ka töötajate tulumaksul, aga siinkohal tuletaksin meelde täna juba räägitud juttu, et tegelikult tajuvad paljud ettevõtted oma konkurentsiprobleeme. Kindlasti on palju sellest, millises ahelas oma tööjõukuludega ollakse. Suurem mure on ilmselt ettevõtetel, kes pakuvad sellist toodangut või teenust, mille puhul palgakulud on pigem väikesed ja kes on teiste riikidega võrreldes rohkem maksustatud. Aga nagu kolleeg

Eiki Nestor mainis, pole ettevõtete puhul õige uurida ainult maksumäärasid. Tõesti, kui vaatame põhjanaabreid, siis, nagu ka Aivar Sõerd viitas, nende ettevõtte tulumaksu osa SKT-s on kaks korda suurem kui Eestis. See, et meil on maksustatud ainult jaotatud kasum, neil aga ka raamatupidamislik kasum, millest on võimalik teatud investeringute puhul mahaarvamisi teha, muudab pildi hoopis teistsuguseks. See-ga, ainult arve kõrvutades väita, et soomlased jõuavad kasumi jaotamisel tulumaksu määraga meist allapoole, st nende ettevõtted on tulu teenides justkui madalamalt maksustatud, on kindlasti äärmiselt pealispindne ja lihtsameelne.

Kui palju mul veel aega on?

Aseesimees Laine Randjärv

Teil on aega 55 sekundit.

Rannar Vassiljev

Hästi, olen siis oma aja peaaegu ära kulutanud. Kokkuvõtteks tahan öelda, et kui me räägime maksude kogumise loogikast, siis minu meelest tundub väga mõistlik, et makse kogutakse vastavalt sissetulekule, aga nõnda kogutud raha ei jaotata mitte ainult lähtuvalt sissetulekust, vaid ka sellest, millised on objektiivsed vajadused. Pean silmas just laste arvu. Kui on näiteks kaks inimest, kes teenivad 3000 või 2000 eurot, mis on Eesti kontekstis väga korralik palk, ning ühel neist on kaks last, teisel ei ole kahte last, siis minu meelest on väga mõistlik, et nende tulumaks on sama suur, aga osa sellest rahast makstakse lähtuvalt laste arvust tagasi. Eriti mõistlik on see siis, kui see ei suurenda meil halduskoormust ja -kulusid. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel kõnelema Lauri Vahtre!

Lauri Vahtre

Austatud kolleegid! Ehkki ma ei viibinud saalis, kuulasin ma ettekandjat tähelepanelikult. Jutt oli räägitud südamest ning ma igati jagan Urve Palo muret Eesti rahva iibe pärast. Aga mulle jäi suures osas arusaamatuks kogu selle õige või vähemalt südamest tuleva jutu seos kõnealuse eelnõuga. Nüüd me kuulsime sotsiaaldemokraatide fraktsiooni esindajat

kõnelemas majanduskeskkonnast ja raha liikumisest ning see on tõepoolest selle eelnõuga seotud. Aga kui lihtsalt deklareerida, et me kavatsame kasutada selle raha lapsetoetuste suurendamiseks, siis sel jutul puudub regulaatiivne iseloom. Sama hästi oleks võinud öelda, et kavatsete selle raha suunata Eesti suusaspordi arengusse, ja siis me oleksime siin pikalt ja laialt arutanud, kas Eestile on suusaspord tähtis, ja kui on, siis mil määral ja mis raha eest seda arendama peab.

Mina tuln pulti, kuna kõneldi iibest. Nagu võib-olla mõni on tähele pannud, ei jäta ma iial kasutamata võimalust kõnelda iibest ja teen seda ka nüüd. Seejuures ma ei taha lihtsalt iibest rääkida, vaid tuln pulti sellepärast, et ei ole õige, kui saalis jääb mulje, et need, kes on selle eelnõu suhtes kriitilised, on justkui Eesti rahva iibe vastu.

Teiseks, ma ei taha, et jääks kõlama seisukoht, nagu võiks iivet märksa parandada raha abil. Esimest korda inimkonna ajaloos on praegu arenenud riikides olukord, kus lastetud pered on paremas olmelises olukorras, elavad paremini kui need, kellel on lapsed. Inimkonna ajalugu on mitme miljoni aasta pikkune ja kogu aeg on olnud eelis neil, kellel on lapsed. Lapsi ei ole saadud mitte sellepärast, et kuskil kiviajal olid ülihead valitsused, kes jagasid nii suuri lastetoetusi, et vanematel oli võimalik lapsi soetada. Ei, lapsi oli vaja saada. Kes lapsi ei saanud, ei olnud päris täisväärtuslik ühiskonnaliige. Aeg oli julm. Ja see oli julm kuni üsna viimase ajani, mil seda suhtumist on hakatud revideerima. Ning nüüd oleme jõudnud kvalitatiivselt täiesti uue olukorran – see algas umbes 50 aastat tagasi –, kus võib ka lapsi mitte saada ja elada ikkagi rõõmsalt. Ka vanast peast saab käia välisreisidel ja pidada peenikest naeru nende üle, kes rassivad laste või lastelastega.

Sellist asjade seisu rahaga väärata ei ole võimalik. Rahaga saab seda küll leevendada, ma mõnan. Raha abil saab osta paljusid asju, raha abil saab ehitada lasteaedu ja üldse vähendada vanemate koormat. Kuid me peame selle probleemiga tegelemisel ikka ja alati meeles pidama, et laps ei vaja ainult raha, vaid ka aega ja vaeva. Me võime lapsevanema kui tahes hästi kinni maksta, aga see ei võta temalt rõõmu ja kohustust tõusta öösel üles, et oma nutvat last kussutada või tal mähkmeid vahe-

tada. Ütleme siis niimoodi: kõige lihtsam on last sigitada, last sünnitada on juba palju raskem, aga kõige suurem töö on lapse üleskasvatamine. Ja see ei sünni ainult raha abil.

Ma palun natuke lisaiega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit juurde.

Lauri Vahtre

Me peame mõtlema hoopis selle peale, kuidas anda lapsevanematele aega. Kogu inimsugu on konstrueeritud niimoodi, et viljakas ja töövõimelises eas emad ja isad ei kulutagi laste peale oma põhiaega. Neid aitavad laste kasvatamisel väga palju vanavanemad, jättes täistööjõus vanematele selle võrra rohkem aega tegelda laste kõrval tööga, eneseteostusega.

Meil tuleb tunnistada, et teisiti meie rahvas ei kesta kui ainult sel juhul, kui kehtestub printsiip: kui sa ei kasvata oma lapsi, siis kasvatad kellegi teise omi. Ja kui me kaotame ära selle võimaluse, et ma lapsi ei hangi, sest mul on niimoodi mugavam. Me peaksime maha istuma ja läbi arutama, kuidas leida üles inimesed, kes võiksid aidata, mitte rahaliselt, vaid oma isikliku muu panusega perekondi, kellel on kaks last, kolm last või neli last. Kus on vanaemad? Kus on vanaisad? Kus on vabatahtlikud vanaemad ja vanaisad, kes appi tuleksid? Lasteaiad – jah, lasteaedade arendamine on, ma ei vaidle vastu, väga oluline. Aga see ei ole ju kõik, on muud ka.

Ma usun, et ma ei ütle siin midagi uut, aga minu arvates me oleme jälle langenud oma vanasse illusiooni, oma vanasse lõksu, et me arutleme mingisuguse konkreetse summa üle, 70 või 80 miljonit, ja vaidleme, kas see päästab Eesti rahva väljasuremisest või mitte. Niimoodi me ei päästa oma rahvast mingil juhul. Või kui inglispärast väljendit kasutada, me haugume vale puu all. Aga võib-olla pole siiski veel hilja ja me oskame leida vahendid, kuidas meie kehvake iibenumbr paremaks muuta. Muuseas, näiteks Prantsusmaa kogemus näitab, et iibele mõjub väga hästi just see, kui antakse emadele aega, mitte niivõrd raha. Nii palju siis tulumaksu määrast seekord. Ma tänan!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek oli eelnõu 548 esimesel lugemisel tagasi lükata. Peame seda hääletama. Valmistume hääletamiseks.

Head kolleegid, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 548 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 41 Riigikogu liiget, vastu oli 30, erapooletuid ei olnud. Juhtivkomisjoni ettepanek on vastu võetud ja eelnõu 548 esimesel lugemisel tagasi lükatud. (Tabel 22.)

Head kolleegid, tänane päevakord on ammendunud. Suur tänu kõigile aktiivse osalemise eest! Kena päeva jätku, kohtumiseni homme!

Istungi lõpp kell 11.54.

Istungi kestus 1 tund ja 54 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 19. veebruar 2014

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Gümnaasiumide sulgemine
2. Eesti Energia investeeringud
3. Maaelu arengukava
4. Vabariigi Valitsuse määruse "2014. aasta riigieelarve seaduses kohaliku omavalitsuse üksustele määratud tasandus- ja toetusfondi jaotus ning jaotamise ulatus, tingimused ja kord" eelnõu
5. Muud küsimused

Istungi rakendamine

1. Riigieelarve seaduse eelnõu (513 SE) kolmas lugemine
2. Korteriomandi- ja korteriühistuseaduse eelnõu (462 SE) kolmas lugemine
3. Korrakaitseaduse muutmise ja rakendamise seaduse eelnõu (424 SE) kolmas lugemine
4. Riigikogu otsuse "Transpordi arengukava 2014–2020" kinnitamine" eelnõu (560 OE) teine lugemine
5. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu rahutagamissmissioonil Kesk-Aafrika Vabariigis" eelnõu (583 OE) teine lugemine
6. Isikut tõendavate dokumentide seaduse, riigilõivuseaduse ja riigipiiri seaduse muutmise seaduse eelnõu (550 SE) teine lugemine
7. Sotsiaalhoolekande seaduse, tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (471 SE) teine lugemine
8. Ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (532 SE) teine lugemine
9. Reklaamiseaduse § 22 muutmise seaduse eelnõu (584 SE) esimene lugemine
10. Rahvusvahelise energiaprogrammi kokkuleppega ühinemise seaduse eelnõu (576 SE) esimene lugemine
11. Protokoll nr 15 inimõiguste ja põhi- vabaduste kaitse konventsiooni muutmise koh-

ta ratifitseerimise seaduse eelnõu (581 SE) esimene lugemine

Infotund

Aseesimees Laine Randjärv

Tere päevast, austatud Riigikogu! Austatud peaminister ja ministrid! Alustame 19. veebruari infotundi. Täna osalevad infotunnis peaminister Andrus Ansip, põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder ja rahandusminister Jürgen Ligi. Kõigepealt teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 31 ja puudub 70 Riigikogu liiget.

1. Gümnaasiumide sulgemine

Aseesimees Laine Randjärv

Asume küsimuste juurde. Kadri Simson soovib küsida peaminister Andrus Ansipi käest gümnaasiumide sulgemise teemal. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Möödunud nädala reedel ütles haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo Raadio Kuku saates, et gümnaasiumide arv Eestis peab kahanema. Ta ütles, et see peab kahanema pigem kolm kui kaks korda. See tähendab, et praeguse 218 keskkooli ja gümnaasiumi asemel peaks Eestisse jääma umbes 73 gümnaasiumi. Kas te jagate haridusministri seisukohta ja kas gümnaasiumide arvu kolmekordne vähendamine on valitsuskoalitsiooni ühine hariduspoliitiline eesmärk?

Andrus Ansip

Gümnaasiumipidaja on kohalik omavalitsus ja gümnaasiumi kas avamine või sulgemine on eelkõige tema otsus. Eestis on praegu pisut alla 20 000 gümnaasisti ja umbes 200 gümnaasiumi,

täpsemalt öeldes, 198 gümnaasiumiastmega kooli. Ühes gümnaasiumis õpib keskmiselt 100 õpilast. Samas teame, et on gümnaasiume, kus on üle 250 õpilase. Hugo Treffneri Gümnaasiumis on kogunisti 540 õpilast ja see kuulub Eesti kõige paremate gümnaasiumide hulka. Me teame ka seda, et meil on hulganisti selliseid gümnaasiume, kus ühes klassis õpib alla kümne lapse. Kui gümnaasium on väga pisikene, siis ei ole võimalik sinna palgata väga hea ettevalmistusega aineõpetajaid kõigi ainete õpetamiseks. See tähendab, et õppekvaliteet kindlasti kannatab. Ma olen haridus- ja teadusministriga sama meelt selles, et gümnaasiumiharidus peab olema kvaliteetne ja kvaliteedi tagab ka gümnaasiumi suurus. Väikese gümnaasiumi ülalpidamine on üksjagu kallid. Kohalik omavalitsus peaks gümnaasiumile väga palju juurde maksma, et oleks võimalik seal tööl hoida häid õpetajaid. Meie koolihariduse alus on kodulähedane põhikool, kuid gümnaasium ei pea ilmingimata olema kodu lähedal.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Kadri Simson, esimene täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Ma sain teie esimesest vastusest aru, et te toetate haridusministri plaani sulgeda väikesed gümnaasiumid. Minister Aaviksoo hinnangul on väikestel gümnaasiumidel probleeme kvaliteetse hariduse pakkumisega, aga samas julgustavad head riigieksamitulemused maagümnaasiume säilitama. Ma toon näite kahe väikese gümnaasiumi viimaste riigieksamate tulemuste kohta: Lääne-Virumaal Vinni-Pajusti Gümnaasiumis saadi matemaatika riigieksamil keskmiselt 83 punkti ja Saaremaal Leisi Keskkoolis inglise keele riigieksamil keskmiselt 82,2 punkti 100-st. Ka koolide üldtabelis on piisavalt kõrgetel kohtadel pisikesi maagümnaasiume. Seega, kas eranditult iga väikese maagümnaasiumi eelarveline surveamine on teie arvates õigustatud ja õige?

Andrus Ansip

Aitäh! Ma olen pettunud, et ma vastasin teie esimesele küsimusele nii segaselt, et sellest oli võimalik välja lugeda toetust gümnaasiumide

sulgemisele. Ma ütlesin sõnaselgelt, et gümnaasiumide sulgemine ja avamine on kohaliku omavalitsuse, s.o koolipidaja otsustada. See ei ole Vabariigi Valitsuse, peaministri või haridus- ja teadusministri otsustada. Küll aga pean ma mõistlikuks anda meie noortele inimestele maailma parim gümnaasiumiharidus. Ma leian, et seda on võimalik anda sellistes gümnaasiumides nagu Hugo Treffneri Gümnaasium, kus õpib meie pere kolmas tütar ja kus, nagu ma ütlesin, on 540 õpilast.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson, teine täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Lugupeetud peaminister! Te ütlesite, et see on omavalitsuste otsustada, aga ometi survestab valitsus omavalitsusi eelarveliste vahenditega. Jaanuari lõpus avalikustati Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu, mille alusel käesoleval eelarveaastal tasandusfondi jagatakse. Seal on kirjas ka koolide haridustoetused. Määruses seisab, et õpetajate tööjõukulude lisatoetust arvestatakse neile kohaliku omavalitsuse üksustele, kes on aastatel 2010–2013 teinud otsuseid gümnaasiumivõrgu korrastamiseks. 76 linna ja valla gümnaasiumiõpetajate palgafond väheneb. Kas see tähendab, et tagantjärele karistatakse neid valdu ja linna, kes nimetatud aja jooksul ei võtnud vastu gümnaasiumiastme sulgemise otsuseid?

Andrus Ansip

Aitäh! Mina tean päris kindlalt seda, et peара kasvab koguni 8%. Mina tean päris kindlalt ka seda, et absoluutmahus hariduskulud eelarves kasvavad. Seega ei saa ma nõustuda teie väitega, justkui ministeerium survestaks ja kusagil vahendeid kärbiks. Jah, vastab tõele, et õpilaste arv on jäänud väiksemaks. Vastab tõele ka see, et riigigümnaasiumid on väga hästi tööle hakanud, õpilaste tung neisse on märkimisväärne. Loomulikult, kui õpilased mõnest pisikesest gümnaasiumist lahkuvad tugevasse riigigümnaasiumisse, siis võib seda käsitada surve avaldamisena, aga see on noorte inimeste ja nende vanemate vaba valik. Ma arvan, et vabaduse poolt me oleme kõik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud peaminister! Valitsus on kehtestanud tasuta kõrghariduse, aga nüüd te lasete kehtestada tasulise gümnaasiumihariduse. Nimelt toob maagümnaasiumide sulgemine ja kodust kaugemal gümnaasiumihariduse omandamine perele kaasa märkimisväärseid kulutusi: tasu transpordi ja üüripinna eest ning võib olla muidki kulutusi. Kas te ei leia, et selline koolireform ilma õpilaskodude küsimuse lahendamiseta võib maapiirkondades tekitada gümnaasiumihariduse kättesaadavuse probleeme?

Andrus Ansip

Aitäh! Ma olen teiega täiesti päri, et õpilaskodude probleem tuleb lahendada ja kõigil õpilastel peab olema võimalik saada Eesti oludes parim gümnaasiumiharidus, sõltumata perekonna rahalistest võimalustest.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud härra peaminister! Minu küsimus puudutab ikka õpetajate töötasu. Me teame, et õpetajate palk ei ole tegelikult tõusnud 12%. Me teame ka, et õpetajate koormus on suurenenud, hoolimata sellest, et töötasu on jäänud samaks. Palgatõusust saab rääkida vaid miinimumpalga puhul, nendel, kelle palk oli natuke suurem, ei ole palk tõusnud. Kuidas te suhtute teie valitsuse ministri Aaviksoo sõnadesse, et need õpetajad, kelle palk pole tõusnud, peaksid pöörduma politseisse?

Andrus Ansip

Aitäh! Nagu ma juba siit kõnepuldist olen öelnud, valitsus on järgmiseks aastaks eraldanud hariduskuludeks suuremad summad, ka pearaha on märgatavalt suurenenud. Seetõttu on põhjendatud eeldada, et õpetajate palk peab olema tõusnud. Miinimumpalga tõus on olnud märkimisväärne: möödunud aastal oli õpetaja miinimumpalk 715 eurot, sel aastal on 800 eurot. Vahendid õpetajate palga tõusuks on olemas, need peavad suurendama iga õpetaja

palka. Täna avaldas Haridus- ja Teadusministeerium pressiteate õpetajate möödunud aasta palga kohta. Sellest saime teada, et kohalikud omavalitsused on hakanud hariduskuludest õpetajate palgaks ettenähtud vahendeid märksa suuremas ulatuses sihipäraselt kasutama ja neid palgana välja maksma. Tõsi, on probleeme, eriti mõnes suuremas linnas. Ma loodan, et need probleemid õige pea lahenevad ja õpetajad saavad nende palga tõusuks ettenähtud vahendid ka palgana kätte.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Eesti Energia investeeringud

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme järgmise küsimuse juurde. Urve Palo küsib rahandusminister Jürgen Ligilt Eesti Energia investeeringute kohta. Palun, Urve Palo!

Urve Palo

Suur aitäh, proua eesistuja! Lugupeetud minister! Te olete juba mõnda aega olnud Eesti Energia üldkoosoleku rollis. Ma usun, et te olete jõudnud ennast Eesti Energia investeeringute teemaga kurssi viia. Seetõttu küsin teie käest järgmist. Eesti Energia USA tütarettevõtte juht Rikki Hrenko on kinnitanud, et ettevõtte plaanib Utah'sse investeerida miljardeid dollareid. Samal ajal on teada, et USA valitsus süsinikurikka energia tootmist ei poolda. Tegelikult puudub Eestil praegu ka tehnoloogia selleks, et Utah's kivisütt kaevandada ja sellest energiat toota. Kuidas te suhtute Eesti Energia investeeringutesse USA-s? Kas meil ei ole võib-olla aeg sealt ära tulla?

Jürgen Ligi

Aitäh! Hea kolleeg minu kõrval soovitan Partsu kaela ajada. Aga ma ei taha seda teha. Välisprojektid on olnud tõesti Eesti Energia majandustegevuse agressiivne osa. Ma kiidan selle selles mõttes heaks, et Eesti põlevkivi-energeetika *know-how* on unikaalne. Paratamatult on vajalikud otsingud selles vallas, kus me saaksime seda rakendada ja müüa. Utah' projektile on väga vara hinnangut anda, aga mul on olemas hinnang Jordaania projekti

kohta, mille suhtes tuleb lähiaegadel olla ilmselt jutukam. Praegu võin Utah' projekti kohta öelda, et on tehtud mitmeid kooskõlastusi ja uuringuid. Mingitest suurtest, miljarditesse ulatuvatest Eesti Energia investeeringutest siin juttu ei ole. Investeeringute tase hoitakse nii madalal kui võimalik, enne kui saab selgeks, kui kõlblik on kohalik põlevkivi meie tehnoloogia jaoks. Aga töö selle projektiga käib ja ei saa kuidagi öelda, et kohapeal poleks sellele toetust. Kohalik omavalitsus ja kuuldavasti ka avalik arvamus toetavad tuliselt, et sinna selline investeering tuleks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Palo, esimene täpsustav küsimus!

Urve Palo

Aitäh! Minu teada on Utah'sse investeeritud umbes 60 miljonit eurot. Teie teate täpsemalt ja saate seda veel täpsustada. See summa ei ole väike ja sinna plaanitakse teha ka lisainvesteeringuid ikkagi miljonites eurodes, mitte kümnetes tuhandetes eurodes. Ma eeldan, et te võiksite selle teemaga juba täna rohkem kursis olla. Ma saan muidugi aru, et need otsused tehti teie eelkäija ajal, aga nüüd otsustatakse ju uusi asju. Nii et soovin konkreetsemat vastust. Mis puudutab vastuseisu, siis tõesti, kohalik omavalitsus loomulikult soosib seda projekti, sest nad loodavad, et äkki tekib seetõttu uusi töökohti. Aga USA föderaalvalitsus ei poolda süsinikurikast tootmist. Millal te olete selle teemaga rohkem kursis, et sellest põhjalikumalt rääkida?

Jürgen Ligi

Aitäh! Üks asi on see, kas ma olen sellega kursis, teine asi on see, kas äriprojektide avalik arutelu on üldse praktiline. Sel puhul on vaja alati olla oma sõnades väga täpne. Teie nimetatud summat, 60 miljonit eurot, ma ei kinnita. Ma arvan, et see ei ole täpne, aga loomulikult pean ma oma teadmisi värskendama. Igal juhul on praegu see projekt staadiumis, kus kulutada püütakse võimalikult vähe ja valikuliselt. Aga otsus tehti aastaid tagasi. Ma ei pea mõistlikuks, kui Eesti Energia hoiaks kogu oma tarkuse põlevkivi kohta ainult endale. Ta võiks küll seda eksportida. Aga konkreetne projekt vajab hinnangu andmiseks aega. Ma ei kiirus-

taks hinnanguga, aga ma ei kipuks levitama konfidentsiaalsel informatsiooni äri kohta, sest see on alati delikaatne küsimus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Palo, teine täpsustav küsimus!

Urve Palo

Aitäh! Eks ma küsin siis mõne aja pärast uuesti. Aga tuleme Eestisse. Eesti Energia lubas juba kaks aastat tagasi, et käivitab uue põlevkiviõlitechase Enefit 280. Hinnanguliselt tähendab iga kuu seisakut nelja miljonit eurot kulu kuus. Siinemaani ei ole see tehas käivitud. Kas te olete uurinud, millal võiks meie uus põlevkiviõlitechas tööle hakata?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei saa anda inseneriteaduslikke lubadusi, aga Enefit 280 töötab 50–80%-lise võimsusega, kuigi mitte stabiilselt. Nii et õli sealt tuleb. Aga loomulikult on ootused seal kõrged, sest see on tulus viis põlevkivi väärindada, Eestil on see *know-how* olemas ja arendada tuleb seda igal juhul. On olnud pettumusi ja tagasilööke, aga selliste innovatsioonide puhul on raske ette kujutada, et kõik libedalt läheb. Enefit 140 oli kaks korda väiksem seade, aga seda arendati ikka mõõtnatult kauem. Nüüd toodab ta tulu. Me tahtsime, täpsemini öeldes, Eesti Energia tahtis ju teha suuremat seadet, see on peamine muutus, ja lisada sinna kõik need tarkused, mis vahepeal on vana seadme arendamisel saadud. See on teatud mõttes äririsk ja väga paljus tehnoloogiaküsimus. Võib öelda, et tagasilöögid ei ole sellistes asjades vältimatavad, aga perspektiivid tunduvad sellest hoolimata head olevat.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun kohapeal registreeritud küsimus, Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Kui ma olen vaadanud Eesti Energia viimase viie aasta investeeringuid ja nende mahtu ning tulemusi, mis selle raha investeerimise eest saadud on, siis on mul juba pikka aega olnud tunne, et Eesti Energias on raha rohkem kui mõistust. Te mainisite tagasilööke seoses Enefit 280-ga

ning teise ja kolmanda projektiga. Kes vastutab rumaluse või saamatuse eest, kui investeringud ei käivitu nii, nagu planeeritud oli?

Jürgen Ligi

Aitäh! Rumaluse ja saamatuse eest vastutab loomulikult ettevõtte juhtkond. Vastutuse aeg praegu küll veel käes ei ole, nii nagu ei ole ka aeg väita, et firma on oma arendustega läbi kukkunud. Ei ole läbi kukkunud. On halvemaid ja paremaid uudiseid ning küllap on mul ka lähiajal selle teema kohta mõni positiivsem uudis. Ma ei tahaks ettevõtte juhtkonna kohta midagi lõplikku öelda, minu arust on tegemist võimeka meeskonnaga. Kuid vastus teie otsele küsimusele on see, et kui tuleb suuri tagasilööke, siis läheb juhtkonna vastutus lõpuks kaalumisele. Ma loodan, et kõik läheb hästi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Teine kohapeal registreeritud küsimus. Tarmo Tamm.

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma küsin veel juhtkonna kohta. Lisaks ebaõnnestunud investeeringutele kaotab Eesti Energia ka järjekindlalt turgu. Kas ei oleks aeg juhtkonna vahetuse peale mõelda?

Jürgen Ligi

Aitäh! Juhtkonda jõuab alati vahetada, seda võib teha kas regulaarselt või ebaregulaarselt. Ma täpselt ei püüdnud kinni, mis teie arvates see kõige kriitilisem küsimus on. Kui veel Enefit 280-st rääkida, siis siin on ju ka väga positiivseid arenguid. See uus seade peab hakkama põlevkivi palju efektiivsemalt töötlemiseks ja tootma elektrienergiat näiteks vabanevast gaasist. Veel kord ütlen, et ma ei kujuta ette, miks Eesti, kus on olemas selline looduslik ressurss ja *know-how*, peaks loobuma ühes või teises vormis põlevkivienergeetika innovatsioonist ja katsetest seda eksportida. Ma arvan, et põhiprintsiibis on Eesti Energia õiges suunas liikunud. Kas ta on kohati liiga palju riskinud ja lootnud, seda me jõuame veel hinnata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse arutelu.

3. Maaelu arengukava

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme kolmanda küsimuse juurde. Ester Tuiksoo küsib põllumajandusminister Helir-Valdor Seederilt maaelu arengukava kohta. Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud põllumajandusminister! Maaelu arengukavast oleme juba palju rääkinud ja maaelusektori ootused on hästi suured. Aga ometi on seal päris palju lahtisi otsi ka sektori arvates. Kas te olete seoses maaelu arengukavaga aastateks 2014–2020 defineerinud aktiivse põllumajandustootja mõiste? Nagu öeldud, sellest räägitakse palju, aga ometi on jäänud segaseks, keda aktiivse põllumajandustootja all mõeldakse.

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Tõepoolest, maaelu arengukavaga on tegeldud aktiivselt kaks aastat ja nüüd on jõutud lõpusirgele. Ma loodan, et lähinädalatel saab valitsus lõplikku varianti arutada ja teha otsuse, kas arengukava tuleks veel täiendada ja muuta või võiks selle lõplikult heaks kiita. Seejärel saame Euroopa Komisjoniga alustada läbirääkimisi arengukava kinnitamise üle.

Aktiivse põllumajandustootja mõiste on praegugi arutelu all. Seda on reguleeritud ka Euroopa Liidu tasemel õigusaktidega. Nimelt on komisjon võtnud hoiaku, et minimaalse, üle Euroopa kehtestatud definitsiooni järgi on teatud maa-alad, mille puhul seni oli võimalik põllumajandustoetusi taotleda, arvatud välja taotlusõiguslike maade hulgast ja neid alasid ei loeta enam aktiivses põllumajanduskasutuses olevaks maaks. Need on näiteks golfiväljakute all olev maa, raudteemaa, spordiväljakute all olev maa, samuti näiteks lennuväljade alad, mis seni on olnud teatud tingimustel abikõlblikud, kuid tulevikus on see välistatud. Lisaks käib praegu Brüsselis arutelu, kas liikmesriikidel eraldi on võimalik spetsiifiliselt defineerida, kes on aktiivne ja kes passiivne põllumajandustootja. Eesti riik toetab seisukohta, et liikmesriigil võiks see õigus olla. Kui see õigus meile jääb, siis me kavatseme seda kindlasti ka kasutada. Nii et arutelud käivad. Ma väga loodan, et me suudame tegelikud toidu-

tootjad eristada nendest, kes tegelevad vaid maa hooldamise ja heina niitmisega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo, esimene täpsustav küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna, proua juhataja! Austatud minister! Te ei öelnud, kui kaua võib teil selle definitsiooni loomine aega võtta. Aga mind huvitab veel selline asi. Põllumehed on teile korduvalt teinud ettepanekuid muuta investeeringumeedet nii, et abikõlblikud oleksid ettevõtted, mille aastakäive on vähemalt 16 000 eurot, mitte 4000 eurot, nagu on praegused plaanid. Neid ettevõtteid saaks siis arvestada kui maksu maksjaid, kes on panustanud ka töötajamaksudesse. Mis te sellest olete arvanud?

Helir-Valdor Seeder

Eelmise vastuse jätkuks räägin veel sellest, millal võiks selguda aktiivse tootja mõiste. Seda ei oska praegu lõplikult öelda. See sõltub sellest, millal Brüsselis jõutakse kokkuleppele, kas liikmesriikidele jääb õigus aktiivse põllumajandustootja mõistet iseseisvalt defineerida. Ma loodan, et lähikuudel Euroopa Komisjon ja Euroopa Liidu Nõukogu sellele otsusele jõuavad. Alles seejärel saame vastu võtta oma otsused. See mõiste peab olema defineeritud hiljemalt siis, kui meetmemäärus on heaks kiidetud. Seda saab teha peale maaelu arengukava kinnitamist Euroopa Komisjonis, mis toimub eeldatavasti selle aasta lõpus, mitte enne.

Te küsisite, milliselt tasemelt algab põllumajandusinvesteeringute abikõlblikkus, kas käive peab olema 4000 või 16 000 eurot. Jah, siin on põllumajandustootjatel erinevaid ettepanekuid. Väiketootjad ja nende esindusorganisatsioonid toetavad põhimõtet, et käive võiks olla 4000 eurot, suurtootjad aga seda põhimõtet, et käive oleks 16 000 eurot. Tegelikult on ettepanekute palett veel kirjum. On ka ettepanek siduda abikõlblikkus näiteks makstavate maksudega või töötajate olemasoluga ja selle pealt makstavate maksudega. Nii et ettepanekud on väga erinevad. Me proovime leida kuldse kesktee, et toetust saaksid need, kes tegelikult toodavad, aga ka maksavad riigile makse ja loovad töökohti. Kindlasti tahame silmas pidada mõlemat külge. Me teame, et on

tootjaid, kellel töötajate eriti ei olegi ja kes võib-olla alati kõiki riigimakse korralikult ära ei maksa. Me tahame, et sellised tootjad oleksid toetusesaajate hulgast kindlasti välistatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo, teine täpsustav küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna, proua juhataja! Austatud minister! Te olete asunud MES-i haldusalasse moodustama finantsinstrumenti, tehes seda MAK-i ja, nagu eile selgus, ka kalandusfondi vahendite arvel. Nii et tagastamatu raha muudetakse tagastatavaks rahaks. Millised hakkavad sel juhul olema peamised taotlemise tingimused ja kas ka teised riigid on asunud selliseid finantsinstrumente moodustama?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Jah, selliseid finantsinstrumente on eri riikidel, neid on peaaegu kõikidel riikidel Euroopa Liidus. Tõsi, nende allikad on erinevad. Mitte kõik riigid ei loo finantsinstrumente maaelu arengukava vahenditest, vaid neil on selleks olemas muud riigieelarvelised vahendid ja fondid. Aga ma julgen kinnitada, et valdaval osal liikmesriikidel on selline finantsinstrument põllumajandustootjate jaoks loodud. Meil sellel finantsperioodil seda loodud ei olnud. Selle perioodi jooksul me muutsime kalandusfondi rahaliste vahendite kasutamise põhimõtteid. Me oleme kalandusfondist juba sellel perioodil Maaelu Edendamise Sihtasutusse finantsinstrumendi tarbeks raha suunanud ja selle instrumendi loonud. See on end õigustanud ja andnud meile kindlustunde, et mõistlik oleks ka põllumajandustootjatele selline võimalus luua. Üldine hoiak Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumis ning Rahandusministeriumis on see, et me peame kõikide meetmete puhul – mitte ainult põllumajandusmeetmete, vaid ka muude abimeetmete puhul – liikuma selles suunas, et tagastamatu abi asemel kasutada tagastatavat abi. See on üldine suund ja ma arvan, et see on ka õige suund. Nii me suudame laiendada nende tootjate ringi, kes abi saavad. Lisaväärtus on veel see, et tagasilaekuv raha jääb liikmesriigi enda kasutada ning selle kasutamisele ei sea Euroopa Liit hiljem enam piiranguid ega nõudeid,

vaid liikmesriik saab ellu viia juba oma poliitikat. Selles mõttes on see finantsinstrument n-ö korduvkasutusega ja annab suuremad võimalused tulevikuks. Millised need tingimused on, selle üle vaidlus käib. Selle teemaga tegeleb Maaelu Edendamise Sihtasutus. Ma usun, et ettevõtjad ja asjaosalised on saanud MES-i käest piisavalt informatsiooni ja saavad seda tulevikus veelgi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt, kohapeal registreeritud küsimus!

Helmen Kütt

Täna, austatud eesistuja! Lugupeetud põllumajandusminister! Eelmise nädala lõpus kogunes Paidesse suur hulk mesinikke üle Eesti, kes avaldasid suurt muret selle pärast, mis mesinduses toimub. Neile teeb muret see, et mesilased massiliselt surevad. Nad ei pea õigeks, et põllukultuure päeval taimekaitsevahenditega pritsitakse. Mida te olete plaerinud teha või mis on järgmised sammud, et mesinike muret natuke leevendada? Kas te näete siin üldse probleemi?

Helir-Valdor Seeder

Jah, see on väga aktuaalne ja tõsine probleem nii Eestis kui ka üle maailma. Küsimus ei ole ainult mesilastes, mesindussektoris ja meetootmises, vaid see puudutab põllumajandust ja keskkonda laiemalt. Täpset põhjust, miks mesilaste suremus on üle maailma suur, miks mesilasi nii palju hukkub, ei olegi teada saadud. Vettpidavaid, teaduslikult tõestatud põhjendusi leitud ei ole. Ka suured ja võimekad riigid tegelevad nende küsimustega. Möödunud aasta lõpus keelustas Euroopa Komisjon neonikotinoidide kasutamise, sest arvatakse, et nende kasutamisel on seos mesilaste hukkumisega. Tõsi, selle üle on vaieldud ja see otsus on seatud kahtluse alla, aga vastu see otsus võeti ning Eesti toetab praegu neonikotinoidide keelustamist. Eks tulevased uuringud näitavad, kas see otsus oli põhjendatud ja kas tulevikus võib neid jällegi kasutusse lubada. Aga praegu saan ma kinnitada, et selle probleemiga tegeldakse aktiivselt nii Euroopa Liidus kui ka väljaspool seda. Me peame kindlasti tõhustama ka riigisisest järelevalvet just põllumajandustootjate üle. Mesinike etteheited, et

kõiki taimekaitseteid ei tehta nii, nagu õigusaktid ette näevad, on tõepoolest põhjendatud. Neid teid tuleb teha tuulevaikselt ajal ja sellisel ajal, kui mesilased ringi ei lenda, st öösel, nendest töödest tuleb ette teatada jne. Kõiki seadusega kehtestatud piiranguid, mis peaksid olukorda turvalisemaks muutma, lihtsalt ei järgita. Nii et me peame tõhustama ka riigisisest järelevalvet.

Aseesimees Laine Randjärv

Teine kohapeal registreeritud küsimus. Rein Randver.

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Olles Euroopa Liidu liikmesriik, oleme võtnud kohustusi ka keskkonna valdkonnas. Nende täitmiseks on planeeritud mitmesuguseid tegevusi, üks neist on MAK ehk maaelu arengukava. See arengukava tegeleb ühelt poolt põllumajandustootmise ja toidutootmise jätkusuutlikkusega, aga teiselt poolt keskkonnaga. Kuidas te hindate praegu, kui MAK on lukku minemas, selle keskkonnameetmeid? Kas on veel vaja huvigruppidega midagi läbi rääkida või on kõik saavutatuga rahul? Kuidas me paistame välja võrdluses naabritega?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Teie küsimusest on tunda, et teile on kunagi kuulunud keskkonnaministri portfelli. Ma võin kinnitada, et kõige suurema osa maaelu arengukavast moodustavadki keskkonnameetmed. Kui vaadata rahalisi proportsioone, siis on näha, et keskkonnaga seotud meetmed moodustavad kõige suurema osa. Ka Euroopa Komisjon on seadnud kõikidele liikmesriikidele prioriteediks, et maaelu arengukava peab eelkõige silmas pidama keskkonnasäästlikkust ja jätkusuutlikku ressurside kasutamist. Me olemegi sellest lähtunud.

Kas kõik on rahul? Ei, kaugeltki mitte. Kas arutelud on lõppenud? Ei, seda ka mitte. Nagu ma ütlesin, me ei ole veel valitsuses maaelu arengukava heaks kiitnud. Arutelu valitsuses seisab veel ees ja sellest tulenevalt võib tekkida vajadus sihtrühmadega uuesti läbi rääkida. Kindlasti peame sihtrühmadega läbi rääkima ka peale seda, kui maaelu arengukava on valitsuses heaks kiidetud. Sellele järgneb ju uute, maaelu arengukavast tulenevate meetmete väl-

jatootamine. Neid on mitukümmend. Sihtrühmade kaasamine meetmete väljatootamisse on vältimatu ja seda me peame kindlasti tegema.

Maaelu arengukava ettevalmistavas juhtkomisjonis konsensust arengukava heakskiitmisel muidugi saavutatud ei ole. Sihtrühmadel on erinevad huvid ja soovid, nii nagu tänagi siin saalis kuulda oli. Väiketootjatel on üks arusaam, suurtootjatel teistsugune, keskkonnanorganisatsioonidel on omad soovid, põllumajandustootjatel jälle teistsugused. Siin on hästi palju huvirühmi ning konsensust ja rahulolu küll olla ei saa. Aga ma arvan, et maaelu arengukava, mille me valitsusse esitame, on siiski püüdnud arvestada erinevaid huve ja on tasakaalus sellisel moel, nagu praegu võimalik on.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Vabariigi Valitsuse määruse "2014. aasta riigieelarve seaduses kohaliku omavalitsuse üksustele määratud tasandus- ja toetusfondi jaotus ning jaotamise ulatus, tingimused ja kord" eelnõu

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme neljanda küsimuse juurde. Tarmo Tamm esitab rahandusminister Jürgen Ligile küsimuse "Vabariigi Valitsuse määruse "2014. aasta riigieelarve seaduses kohaliku omavalitsuse üksustele määratud tasandus- ja toetusfondi jaotus ning jaotamise ulatus, tingimused ja kord" eelnõu kohta. Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Eelmise nädala infotunnis väitis haridus- ja teadusminister, et kõne all oleva Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on ette valmistanud Rahandusministeerium, lähtudes väljatootatud palgamudelidest. Kuidas sündisid määruse eelnõu lisas toodud haridustoetuse eraldised? Kas saite sisendi haridusministrilt või on see Rahandusministeeriumi looming, nagu väidab haridusminister?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei kuulnud haridusministri esinemist ega tea täpselt, mis ta ütles. Teie öeldut

on mul raske täpselt kommenteerida. Aga kõigis sellistes valdkondades toimub kahe ministeeriumi koostöö. Hariduspoliitilise sisendi annab alati haridusminister ja Rahandusministeeriumi põhiroll on jälgida, et omavalitsusi koheldaks võrdselt ning tagataks nende tulubaasi vastavus kohustustele. Nii see asi sünnib. Mingil juhul ei ole Rahandusministeerium see, kes siin muudatusi dikteerib. Küll aga oleme pidanud päris tuliseid vaidlusi selle üle, kas uutes ettepanekutes on arvestatud seda põhimõtet, et kohustustel peab olema rahaline kate. Meil on erinev roll. Koostöö on praegu jõudnud sinna staadiumisse, et oleme kohe arutama seda teemat valitsuskabinetis.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, esimene täpsustav küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud minister! Kõne all olev määruse eelnõu tehti avalikuks alles jaanuaris. See määrus survestab omavalitsusi koole sulgema. Kui omavalitsused said sellest teada alles jaanuari lõpus või veebruari alguses, kuidas on neil siis võimalik selle aasta jooksul koole sulgeda? Kust leitakse selle jaoks vahendeid ja kas selliseid otsuseid peaks omavalitsus ikka tegema nii suure kiirusega? Kas see on ikka konstruktiivne lähenemine?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kõigepealt, raha jaotamise põhimõtted on olnud teada juba suve lõpust või vähemalt sügisest. Siin ei ole toimunud mingisugust suurt muutust. See, et määrus ilmub aasta alguses, ei ole erand. On mitmeid asjaolusid, miks ei olnud võimalik määrust varem läbi arutada ja vormistada. Aga niipalju võin ma öelda, et ühegi omavalitsuse töajookulid vähendatud ei ole ja need otsused langetab ikkagi omavalitsus. Ei saa väita, et siinkõneleja survestab mõnda omavalitsust kooli sulgema. Ka haridusminister on rääkinud ikkagi sellest, et Eesti väga suured hariduskulud peaksid minema pigem õpetuse kvaliteedi parandamise ja õpetajate palga tõstmise heaks, selle asemel et ehitada selle raha eest rohkem kinnisvara.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, teine täpsustav küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh! Kui võrrelda 2014. ja 2013. aastal kohalikele omavalitsustele gümnaasiumiõpetajate jaoks eraldatud summat, siis näeme, et see on vähenenud peaaegu kõikides omavalitsustes. Kuidas selles olukorras on võimalik gümnaasiumiõpetaja palka tõsta? Kas te oskate, härra minister, sellele vastust anda?

Jürgen Ligi

Ma arvan, et te ei räägi õigust. Hariduse eelarve suurus otsustatakse riigieelarves ja need arutelud on meil veel ees. Ma ei ole infotunnis kunagi valmis selleks, et igasuguseid arve ja väiteid kinnitada või ümber lükata. Kui te tahate täpsemat ülevaadet, siis võin öelda, et arupärimisele vastates võin ma oma hinnangutes täpsem olla.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Läheme kohapeal registreeritud küsimuste juurde. Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Tõesti, Aaviksoo vastas meile, et see on projekt, mis on saadetud kooskõlastusringile. Sellele eelnõule lisatud tabelist selgus, et mõnel kohalikul omavalitsusel vähenes gümnaasiumiosa rahastamine 40% ja isegi rohkem. See näitab selgelt, et mingi palgatõstmine ei tule kõne allagi. Aga samas väitis minister infotunnis, et see eelnõu on projekt ja seal võidakse teha muudatusi, enne kui see lõplikuks dokumendiks muutub. Siit küsimus. Täna on juba veebruari lõpp, aga see ei ole lõplikuks dokumendiks muutunud. Millal see määrus siis lõplikult läbi vaieldakse ja alla kirjutatakse? Kuidas saab suhtuda niimoodi, et palk peaks tõusma juba aasta algusest, aga dokumenti alles tehakse?

Jürgen Ligi

Aitäh! See on, ütlen veel kord, hariduskulude puhul üsna tavapärane, et aasta alguses jagatakse palka eelmise aasta proportsioonide järgi ja muutused toimuvad pigem sügisel, õppeaasta alguses. Jah, tegemist on projektiga,

mitte mingil juhul eelarvega. Eelarvevaidlused, riigi eelarvestrateegia vaidlused ja ka selle määruse vaidlused on kõik alles ees. Need ei ole lõplikud summad. Jaotuse puhul tuleb vaadata õpilaste arvu omavalitsuses. Muutused ju toimuvad, arendatakse riigigümnaasiume, kes osa kulusid enda kanda võtavad. Nii et üks sellest tabelist ilmselt tõde välja ei loe.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun teine kohapeal registreeritud küsimus, Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Me oleme siin aastaid rääkinud haridusreformist ja püüdnud seda suunata. Siin on kaks tähtsamat märksõna: õpetajate palk ja koolivõrk. On selge, et omavalitsused arusaadavatel põhjustel ei saa koolivõrgu reorganiseerimise või kokkutõmbamisega hakkama. Kas teil ei ole tunnet või kas valitsus ei ole arutanud, et võib-olla peaks riik koolivõrgu kokkutõmbamisse jõulisemalt sekkuma? Kas see ei oleks õige ja tark tegu, sest siis laheneks ka palgaprobleem?

Jürgen Ligi

Aitäh! Tavaliselt on seda küsimust esitatud etteheitena, et valitsus sulgeb koole või survestab neid sulgema. Sellele küsimusele on täna juba vastatud, et eks need ole omavalitsuse otsused, kuni riigi ülesehitus on selline, nagu see on. Ei saa eitada, et omavalitsuste võimekus on erinev, aga lõppkokkuvõttes nad otsuseid langetama ju peavad. Riik on siin riigigümnaasiumi projektiga appi tulnud. Aga lihtsalt see protsess mingil juhul ei lähe. Kui õpilaste arv on mõnes piirkonnas drastiliselt vähenenud, siis ei ole pääsu sellest, et tuleb langetada otsuseid ka koolivõrgu kohta. Aga need on ikkagi omavalitsuste otsused. (Sumin. Vahele hüüe: "Neljas minister on saabunud.")

Aseesimees Laine Randjärv

Head külalised rõdul, palun olla natukene tasemini! Ma ei teagi, kus kohas räägitakse. Kas see tuleb raadiost? Palun olla vaiksemalt, sest ministri vastus ei ole enam kuulda! Palun, minister, kas teil on veel midagi lisada? Minister on lõpetanud. Suur tänu! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Muud küsimused

Aseesimees Laine Randjärv

Nüüd on võimalik esitada ministritele veel küsimusi. Palun nimetage, kellele te küsimuse esitate ja mis teemal! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Mul on küsimus lugupeetud peaministrile. Teatavasti on lähipäevadel Eestil jälle sünnipäev, 96. nimelt. On tavaks saanud, et 23. veebruaril peab peaminister Tartus kõne. Kas teie kõne on juba valmis kirjutatud? Te teatate pühapäeval oma tagasiastumisest, nagu ma Delfist loen. Kas kõne see lõik on teil valmis ja kas te pühapäeval Tartus sellise avalduse esitate või ei?

Andrus Ansip

Kõne on peaaegu valmis, aga päris valmis saab ta siis, kui ta ette kantud on. Ma lugesin praegu siin istudes selle Delfi artikli läbi. Kindlasti ei vasta tõele väide, et Reformierakonna üldkogul 2. märtsil valitakse Reformierakonnale uus esimees. See ei ole põhimõtteliselt võimalik. Reformierakonna protseduuri-reeglid näevad ette, et üldkogu päevakord teatatakse kuu aega enne üldkogu toimumist. Päevakorras uue esimehe või juhatuse valimist ei ole, seega on Delfi vähemalt selles küsimuses küll eksiteele sattunud. Mida muud huvitavat selles kõnes on või ei ole, sellest saab rahvas teada 23. veebruaril. Ma olen muidugi rõõmsalt üllatunud, et minu kõnet oodatakse. Need kõned on alati olnud väga head, kõik need kaheksa korda. Iseäranis hea oli kahe aasta tagune kõne, mis leidis ka laialdast vastukaja. Möödunud aastal oli tugev, hästi kirjutatud kõne. Vahel ei tule välja, aga seekord tuli mul välja. Kuid resonants oli suhteliselt tagasihoidlik. Tundub, et seda kõnet ei loetud või vähemalt ei resoneeritud. Kõne oli suhteliselt kriitiline, seda ka mõne ajakirjaniku suhtes. Ootame!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Minu küsimus on rahandusminister Ligile. See puudutab hindu. Hiljuti avaldas majandusdoktor Ivar Soone ajalehe vahendusel

tabelid, mis näitavad, et hinnad Eestis on väga kõrged. (Ma vaatan, et peaminister annab seal juba nõu.) Ivar Soone ütleb oma artiklis, et elu Eestis on üle 5,7 korra kallim kui Saksamaal. Keskmiselt on kaubad Eestis nimelt 66% ehk kaks kolmandikku kallimad kui Saksamaal. Kui arvestada ka inimeste väikseid sissetulekuid ja võrrelda ostukorvi maksumust, siis selgubki, et elu Eestis on 5,7 korda kallim kui Saksamaal. Võime öelda, et Eesti paigutub praegu elatustaseme poolest vaesemate arenguriikide hulka. Mis te sellest arvate?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ilmselt ei ole juhus, et selle staari artikkel ilmus Õhtulehes. Mulle sattus see näppu Brüsseli lennukis. Põgus pilk sellele artiklile ütles, et majandusdoktor see inimene nüüd küll ei ole. Kui inimene võrdleb juhuslikult valitud kauplusekettide hindu, kusjuures vaatab Saksamaal spetsiifilise Saksa vorsti või veini hinda ja siis tuleb vaatama, mis see asi Eestis maksab, ning siis leiab, et oi-oi, Eestis maksab see rohkem, siis on see inimene eksiteel. Brüsseli meeleolus jätkates võin öelda, et ma tean täpselt, et Belgia õlu, mis on minu lemmikõlu, on Eestis väga kallis. Lihtsalt, Saksa toiduainete hinnad Eestis on tõepoolest kõrgemad kui Saksamaal, kuid keskmised hinnad on Saksamaal kõrgemad. Samas võib Saksamaad kiita selle eest, et sealsed hinnad on Euroopa mõistes päris mõõdukad. Üks tugev argument on siin nähtavasti tarbijaskonna struktuur. Eriti Ida-Saksamaal on madalalpalgaliste inimeste arv hästi suur, võrreldes näiteks Põhjamaadega, ja see surub hinnataset alla. Aga jah, Saksamaal on hinnad kõrgemad. Ma loodan, et doktorikraadi lattu Eestis on tulevikus kõrgemal.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Mul on ka küsimus rahandusministrile. Viimasel ajal on palju juhtuks olnud pankade peaaegu olematu tulumaks ja Eestist välja voolav kasum, ka see, et firmad oma kontsernisestest tehingutega, näiteks laenudega, viivad kasumi Eestist välja ja me seda ei maksusta. Kolleeg Sõerd pakkus, et pangad

võiksid vabatahtlikult tulumaksu maksta. Kas teil on äkki parem lahendus?

Jürgen Ligi

Aitäh! Eks pankadesse võib suhtuda mitut moodi. Neid võib võtta eelkõige kui riigieelarve rahaallikat. Meie arvates on pangad õnneks olnud pigem majanduse tugi. Meil on olnud õnn saada Eesti pangandusse rohkesti välisinvesteeringuid, väga head *know-how*'d ja juhtimist. Loomulikult soodustab meie tulumaksusüsteem seda, et pangad oma tugevusvaru kasvataksid, ja seda nad on ka teinud. Mis on selle tulemus olnud? Selle tulemus on ülejäänud Euroopaga võrreldes väga erinev olukord. Meie maksumaksja, seesama, kes tahaks pankadelt maksu saada, ei ole pidanud pankadesse raha panema. Me ei ole pidanud päästma ühtegi kohalikku panka, meie pangad on olnud hästi kapitaliseeritud ja juhitud. See on tähtsam kui maks. Aga see raha, mida pankadest saadakse tööjõumaksude kujul, on oluline. Ka on pankades olnud kasumi jagamisi, mis on meie eelarvesse jõudnud. Maksusaladuse detaile ei saa ma kahjuks omapäi siin esitada. Aga pankadest tuleb maksu, kuid eelkõige saame neilt tuge majandusele ja kaudset tuge ka riigieelarvele.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh! Mina küsin ka rahandusminister Jürgen Ligilt. Ma küsin selle aasta riigieelarve seisu kohta. Kas lugupeetud rahandusminister magab rahulikult või kardab ta seda, et selle aasta riigieelarve ei täitu planeeritud mahus? Teatavasti pandi riigieelarve kokku siis, kui majanduskasvu prognoos oli 3,6%, aga praegu on majanduskasv minimaalne, nullilähedane. Kas te usute, et riigieelarve täitub planeeritud mahus?

Jürgen Ligi

Aitäh! Meil on praegu käes ainult jaanuari laekumised ja need olid ebaharilikult suured. Ka põhjused on enam-vähem teada ja need on sellised, mis ei pruugi tulevikus korduda. Üldiselt on stabiilsemad maksud laekunud stabiilselt, aga ettevõtte tulumaks on laekunud eba-

harilikult hästi. Kuid mina ühe kuu laekumiste järgi oma unerežiimi ei säti.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Mul on küsimus peaministrile ja see on seotud, ütlen ausalt, korralagedusega Kaitseministeeriumis. Viis kuud teenis sõbra asemel aega teine mees. Mul ongi küsimus teile, härra peaminister. Kuidas te hindate Kaitseministeeriumi olukorda kaadriküsimustes? Kes saab karistada loo pärast, mida sugugi plussmärgiga märkida ei saa?

Andrus Ansip

Aitäh! Juhtum on ülimalt kahetsusväärne. Ma ei ole küll ajakirjanduses käsitletud tähelepanelikult jälginud, olen seda teinud üksnes pealkirjade tasemel, aga olen aru saanud, et petturist kaitsevaelane on praeguseks avastatud ja teda ootab karistus. Ju tuleb edaspidi isikumasuse tuvastamisele veelgi suuremat tähelepanu pöörata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Mul on küsimus põllumajandusministrile. Meil on praegu kirjutatud palju artikleid karusloomakasvatuse, looduskaitse ja majanduse teemadel. Hiiumaal on olemas hea kogemus, mismoodi Euroopa naaritsat taasasustatakse. Keskkonnaministeerium on liikumas selle poole, et keelustada minkide ehk Ameerika naaritsate kasvatus. Milline roll, kui oluline või mitteoluline, karusloomakasvatusel Eesti põllumajanduses teie arvates on? Kas valitud suund ei põhjusta lõpuks seda, et Eestis ei kasvatata enam ka tšintšiljasid või rebaseid? Kuhu see välja jõuab?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Põllumajandusministeerium ei ole oma lõplikku seisukohta selles küsimuses veel kujundanud. Me teame, et Keskkonnaministeerium tegeleb teemaga intensiivselt ja teeb lähitulevikus oma ettepanekud selle kohta. Ka ministeeriumide vahel praegu läbirääkimised

käivad, Põllumajandusministeeriumi ja Keskkonnaministeeriumi ametnike tasemel läbirääkimised toimuvad. See on väga keeruline küsimus, sest Euroopa Liidus puudub ühtne praktika ja poliitika. On liikmesriike, kus karusloomakasvatus on väga piiratud, ja on liikmesriike, kus see on suhteliselt vaba. Eestis on karusloomakasvatus realselt olemas. Te rääkiste minkidest ja Euroopa naaritsatest. Alles hiljuti muudeti karusloomakasvatuse nõudeid õigusaktidega rangemaks, aga karusloomade kasvatamist ei keelustatud. Kui me soovime midagi keelustada, siis peame kehtestama piisavalt pika tähtaja praegustele ettevõtjatele, et see kõik oleks majanduslikult mõistlik ja põhjendatud, kui, ma rõhutan, sellele teele üldse minnakse. Teiseks tuleks siis põhjendada, miks me valisime selle tee, et kõigepealt kehtestame rangemad nõuded, mis eeldasid tootjatelt lisainvesteeringuid, ja seejärel, kui nõuded olid kehtestatud ja investeeringud tehtud, tegime otsuse, et see tootmisharu tuleks üldse ära keelata. Kindlasti tuleks siis leida vastused ka niisugustele küsimustele. Põllumajandusministeerium tegeleb selle teemaga. Praegu meil veel lõplikku seisukohta ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Infotund on lõppenud. Suur tänu ministritele ja küsijatele!

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere päevast! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu viienda töönädala kolmapäevast istungit. Nüüd on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, Mati Raidma!

Mati Raidma

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Riigikaitsekomisjoni s.a 18. veebruari otsuse kohaselt algatab riigikaitsekomisjon Eesti lipu seaduse § 6 muutmise seaduse eelnõu. Eelnõuga muudetakse Eesti lipu seaduse § 6 lõiget 1 ja nähakse veteranipäeva, 23. aprilli lipupäevana. Eesti lipu seaduse § 6 lõike 1 kohaselt on lipupäevad näiteks isadepäev, hõimupäev, teadmispäev ja emakeelepäev. Eelnõu menetlemisel Riigikogus on riigikaitsekomisjoni esindaja Lauri Vahtre. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Austatud juhataja! Head kolleegid! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon annab täna üle mitu seaduseelnõu, millel on valdavalt üks ja seesama eesmärk. See eesmärk on muuta poliitiline süsteem avatumaks ja läbipaistvamaks, kaasata valijaid ja huvirühmi poliitiliste otsuste langetamisse ka valimiste vahel, mitte teha seda üksnes valimiskampaaniate ajal, ning anda valija häälele valimistel suurem kaal. Me mäletame, et hiljuti menetlesime siin saalis rahvakogu protsessist alguse saanud erakonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu, mis paraku Riigikogu menetluse käigus põhi-seaduskomisjoni juhtimisel taandus üksnes erakonnaseaduse kosmeetiliseks muutmiseks. Muudatused olid sedavõrd kosmeetilised, et sotsiaaldemokraadid ei pidanud võimalikuks seda eelnõu lõpphääletusel toetada.

Esimese eelnõuna sellest paketist on mul au üle anda erakonnaseaduse § 12⁷ muutmise seaduse eelnõu. See korrastab ja muudab erakondade rahastamise korda selliselt, et igakuisest eelarvelisest eraldisest 50% jagatakse võrdselt kõigi Riigikokku valituks osutunud erakondade vahel ja ülejäänud proportsionaalselt saadud häälte arvuga kõigi Riigikogu valimistel osalenud erakondade vahel, kes kogusid vähemalt 2% häältest. Erakonnad, kes ei ületanud valimiskünnist, küll aga kogusid valimistel vähemalt 1% häältest, saavad riigieelarvest 10 000 eurot aastas. Me leiame, et see on oluline samm, mis aitab erakondlikku mänguvälja võrdsustada ja on selge positiivne vastus süüdistustele parlamendierakondade kartelistumises. Me arvame, et kokku võttes tuleks see Eesti erakondlikule demokraatlikule protsessile kasuks ja oleks mõistlik.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mul on au Sotsiaaldemokraatliku Erakonna nn demokraatiapaketi üle anda teine eelnõu, Riigikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle eelnõuga teeme ettepaneku muuta seadust selliselt, et kautsjonit ei peaks tasu-

ma erakond, kelle registrisse kandmisest ei ole möödunud nelja aastat. Samuti teeme ettepaneku, et üksikkandidaat saaks mandaadi ka juhul, kui tema häälte arv moodustab vähemalt 75% lihtkvoodist ehk üksikkandidaate käsitletaks ringkonna tasemel samaväärsena erakondadega. Kolmandaks on meil n-ö riiklike nimekirjade avatuks tegemise ettepanek ehk üleriigilises nimekirjas reastatakse kandidaadid lähtudes nende kogutud häälte suhtest ringkonna lihtkvooti. See välistaks selle, et Riigikogusse saavad kompensatsioonimandaadiga väga väikese häälte arvuga kandidaadid. Ka juhul, kui valimisringkonnas on saadud kokku vähemalt 10% lihtkvoodist, võiks kautsjoni tagasi maksta. Samuti on meil ettepanek vähendada üleriigilist valimiskvooti 5%-st 4%-ni. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Ka see eelnõu kuulub samasse paketti, kusjuures see pole mitte meie nn demokraatiapakett, vaid lihtsalt meie demokraatiapakett. Annan üle eelnõu, mis paneb käe ette reklaamirahale. Leiame, et pool miljonit eurot aastas on piir, mida meie, sotsiaaldemokraadid, suudame taluda. Mõõdutundetu raha tuulde lennutamine partei promomiseks on sotsiaaldemokraatide meelest üks räige raiskamine. Sestap paneme siia piiranguks ette 500 000 eurot. Kõik, mis on üle selle, klassifitseerub keelatud annetuseks ja tuleb kanda tagasi riigieelarvesse. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Jüri Morozov!

Jüri Morozov

Proua juhataja! Head kolleegid! Annan Riigikogu Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel üle eelnõu, mis muudab kahte kehtivat seadust ja teeb võimalikuks selle, et Riigikogu liige saab pärast kohaliku omavalitsuse volikogu valimistest osavõtmist osaleda ka volikogu töös, kui ta on selles seni edukas olnud. Populaarses vormis öeldes tahame muuta seadusi, mis on teinud Riigikogu liikmest ainult seetõttu, et ta on kasutanud oma põhi-

õigust, vältimatult peibutusparadi. Leiame, et kohaliku omavalitsuse volikogu liikme ametikoha käsitlemine riigiametina pole õige. Meie tubli kolleeg Kaja Kallas on eelnevates aruteludes tabavalt öelnud, et üks inimene ei ole automaatselt riik. Põhiseadus eristab kohaliku omavalitsuse ju selgelt täidesaatvast riigivõimust. Mina ja vahest keegi meist ei taha olla peibutuspart lihtsalt sellepärast, et on võetud vastu vildakas seadus. Igauhel peab olema võimalus ilma takistuseta otsustada, kas ta osaleb kohaliku omavalitsuse volikogu töös või mitte. Riigikogu liikme takistuseta osalemine kohaliku omavalitsuse volikogu töös tugevdab demokraatiat, vähendab riigi ja kohaliku tasandi vastandumist ning võimaldab sisulist debatti probleemide lahendamisel. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Annan Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel üle kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Hoolimata praegu seaduses sätestatud üldpõhimõttest, et igal volikogu liikmel on õigus kuuluda vähemalt ühte komisjoni, on esinenud juhtumeid, kui volikogus enamuse saanud poliitilised jõud on teinud takistusi vähemuse esindajate soovikohasele osalemisele komisjonide töös, mistõttu on vähemuse esindajad olnud oma õiguste tagamiseks sunnitud pöörduma koguni halduskohtu poole. Eelnõu sätestab komisjonidesse kuulumise õiguse alusena volikogu liikme isikliku sooviavalduse, mida tasakaalustab nõue, et valituks osutunud erakondade ja valimisliitude nimekirjad on komisjonides proportsionaalselt esindatud. Vähemuse esindajate demokraatlikumaks kaasamiseks komisjonide juhtimisse sätestab eelnõu kohalike omavalitsuste volikogude komisjonide esimeeste ja aseesimeeste valimiseks sarnase korra, nagu kehtib Riigikogu komisjonide esimeeste ja aseesimeeste valimistel. Selle kohaselt valitakse komisjoni esimees ja aseesimees või aseesimehed volikogus ühel ajal. See kord, mis on ennast igati õigustanud Riigikogu tegevuses, tagab üldjuhul selle, et komisjoni aseesimehe koht kuulub volikogus vähemuses olevate poliitiliste jõudude esindajaile.

Eelnõu eesmärk on seega paremini tagada omavalitsusüksuse võimuorganite demokraatliku moodustamise põhimõttest kinnipidamist volikogude tegevuses ning kindlustada kõigi volikogudesse pääsenud valimisnimekirjade proportsionaalne esindatus volikogude komisjonides ja nende võimalus aktiivselt osaleda komisjonide tegevuse planeerimisel ja juhtimisel. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Palo!

Urve Palo

Tere päevast, head kolleegid! Kuna riigi osalusega ettevõtted on sageli väga suured, mastaapsed ettevõtted, kelle tegemised või tegemata jätmised mõjutavad väga paljusid Eesti inimesi, siis on väga oluline, et otsused, mida nendes ettevõtetes ja nende juhtorganites vastu võetakse, oleksid pädevad. Sellepärast teeme ettepaneku, et edaspidi ei määrataks riigi osalusega ettevõtete nõukogudesse inimesi mitte lihtsalt ministri käskkirjaga, vaid see otsustusprotsess peaks olema märksa laiapõhjalisem ja läbipaistvam ning oma heakskiidu peaks andma hoopiski Riigikogu komisjon, kelle haldusalasse ettevõtte kuulub. Lisaks sellele peame õigeks, et parlamendiliikmed ei kuuluks riigi osalusega ettevõtete nõukogudesse. See aitaks tagada tasakaalustatuse ja võimude lahususe. Sellest tulenevalt annan Sotsiaaldemokraatliku Erakonna nimel üle seda teemat käsitleva seaduseelnõu. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud kolleegid! Euroopa Komisjoni liige, keda rahvasuus kutsutakse Euroopa volinikuks, on üks kõrgemaid ametnikke, kes Euroopa Liitu juhib. Seda ametit pidava isiku pädevusest ja võimekusest sõltub suurel määral Euroopa Liidu kui terviku edukus. Seepärast on nii iga liikmesriik kui ka kogu Euroopa Liit kindlasti huvitatud sellest, et sellele positsioonile saaks parim võimalik kandidaat. Eestis on volinikukandidaadi esitamine täidesaatva võimu ehk valitsuse ainupädevuses, avalikusel ja Riigikogul puudub sisuline võimalus selles küsimuses kaasa rääkida. See teeb või-

malikuks, et valitsus ei lähtu kandidaadi esitamisel mitte alati ja ilmingimata kandidaadi kompetentsusest Euroopa asjades, vaid minigitest teistest parteilistest või erahuvideist. Eelnõu algatanud sotsiaaldemokraadid on seisukohal, et volinikukandidaadi nimetamise õigus peaks parlamentaarses riigis kuuluma Riigikogule. See tagaks avaliku diskussiooni kandidaadi sobivuse üle ning võimaldaks kandidaadil endal parlamentaarse debati raames demonstreerida oma pädevust Euroopa asjades ja pühendumust neile. Annan Riigikogu menetlusse sellesisulise seaduseelnõu. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Hea juhataja! Austatud Riigikogu! Annan Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel üle Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu. See annab tööd põhiseaduskomisjonile. Vahel öeldakse mõne eelnõu kohta, et kui selle esimene lugemine ka juhtumisi lõpetatakse, siis jääb see komisjoni riuilile. Me oleme selleteemalise eelnõu, nagu me täna esitame, korra juba menetlusse andnud, selle esimene lugemine lõpetati ja mul on kahtlus, et see eelnõu ei ole enam isegi mitte põhiseaduskomisjoni riuilil. Sellel lihtsal põhjusel, et me ei ole jõudnud ära teha isegi nii lihtsat asja, et komisjoni koosoleku protokollis kajastuks, kuidas Riigikogu liikmed komisjonis hääletasid, mille poolt või vastu. Nii me teeme teist korda ettepaneku muuta Riigikogu kodu- ja töökorra seadust, et komisjonide töö oleks avatum ja avalikum ning sinna oleksid kaasatud ka teada-tuntud kodanikuühendused. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem eelnõusid ega arupärimisi üle anda ei soovita. Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud üheksa eelnõu. Riigikogu juhatuse otsustab nende menetlusse võtmise Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt.

Nüüd läheme teadete juurde. Riigikogu juhatuse on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Riigikohtu esimehe 17. veebruaril esitatud Riigikogu otsuse "Riigikohtu liikme Lea Laarmaa kohtunikuametist vabastamine" eel-

nõu, mille juhtivkomisjon on põhiseaduskomisjon. Teiseks, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ning Eesti Reformierakonna fraktsiooni 17. veebruaril algatatud koduomanike maamaksuvabastust laiendav maamaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon.

Riigikogu juhatus on määranud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni 13. veebruaril esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu 594 uueks juhtivkomisjoniks rahanduskomisjoni.

Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimised sotsiaalminister Taavi Rõivasele.

Riigikogu liikmed on moodustanud Haapsalu raudtee toetusrühma.

Nüüd, head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Hetkel on kohalolijaks registreerunud 87 Riigikogu liiget ja puudub 14.

1. Riigieelarve seaduse eelnõu (513 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme tänase päevakorra punktide käsitlemise juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud riigieelarve seaduse eelnõu 513 kolmas lugemine. Kuna see eelnõu vajab seadusena vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu hääletenamust, siis me teeme veel kord kohaloleku kontrolli. Palun teeme kohaloleku kontrolli! Vabandust, aga kohaloleku kontrolli pole vaja teha. See oli väga õige märkus. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Avan läbirääkimised. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Hea juhataja! Kohaloleku kontroll on küll vajalik, aga natuke hiljem.

Minu võib-olla subjektiivse arvamuse järgi on tegemist selle Riigikogu nelja aasta töö kõige tähtsama seaduseelnõuga. See on äärmiselt keeruline ja tähtis seaduseelnõu, sest selle teema on kogu riigieelarve kujundamise, läbiarutamise, muutmise ja parandamise protsess. Minu arvates ei ole eelnõu iseenesest niivõrd poliitiline, kuivõrd sisuline. Seetõttu oleks arutelu, mis komisjonis oli väga tõsine ja tõine, võinud ka Riigikogu saalis aktiivsem olla. Aga see selleks.

Meie fraktsioon hääletab selle eelnõu vastu. Seda peamiselt ühel põhjusel. Põhjus on see, et üks väga oluline küsimus riigi kulutuste kavandamisel – pikaajalised arengukavad ja nende rahastamine – jääb eelnõus lõpliku lahenduseta. Miks ma seda räägin? Teades, et Rahandusministeerium sellist eelnõu ette valmistab, loobus meie fraktsioon kehtiva seaduse vastava peatüki muutmise ja asjakohaste paragrahvide parandamisest. Te teate ju isegi, et alati öeldakse, et kohe tuleb valitsusest komplekssem lahendus ja seaduse uus täielik tekst ning ei ole mõtet vaid ühte paragrahvi parandada. Praegusel juhul oleks see märkus olnud sisuliselt õige, sest kogu eelarve tegemine on natuke tõsisem ja sisulisem asi kui ainult paari paragrahvi muutmine.

Me ei soovi teha valdkondade arengukavade elavaid dokumente, kus peale heade mõtete ja kavatsuste oleksid sees ka kohustused neid ellu viia ja tagada seejuures nende rahastamine. Seetõttu jääb puudu see, et me seadusandjatena võtaksime Riigikogus õiguse otsustada, mis nendes arengukavades tegelikult kirjjas on, ega piirduks mingite poliitiliste avalduste arutamisega. Puudu jääb see, et meil oleks regulaarne ja selge kontroll nende teemade üle. See on põhjus, miks meie fraktsioon selle eelnõu vastu hääletab.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Järgmisena palun kõnepulti Aivar Sõerdi!

Aivar Sõerd

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Riigieelarve seaduse eelnõu on tõesti üks olulisemaid eelnõusid, mida me käesoleval hooajal menetleme. Rahanduskomisjon on alates eelmise aasta sügisest selle eelnõuga väga põhjalikku tööd teinud. Kindlasti väärrib rahanduskomisjoni töö ja panus esiletõstmist.

Head kolleegid! Möödunud majandus-, finants- ja võlakriisi õppetunnid on toonud kaasa vajaduse muuta kehtivat eelarvereealistikku. Euroliidus viimasel kolmel aastal kokku lepitud uuendused ja regulatsioonid on pretsedenditud. Kokku on lepitud uued eeskirjad eelarvepoliitika paremaks koordineerimiseks, korrapärased järeelmeetmed ja kiired sanktsioonid eelarvereealiste rikkumise korral. Möödunud kriiside õppetunnid näitasid selgelt,

et euroala ühe liikmesriigi raskused võivad levida teistesse liikmesriikidesse, mistõttu on vaja rakendada lisajärelevalvet, et tegelda probleemidega enne, kui need süsteemseks muutuvad. Suunda muutev uuendus oli Euroopa Ülemkogus kokku lepitud ja ka Riigikogus kinnitatud fiskaallepe, samuti eelarveraamistiku direktiivi kinnitamine. Fiskaallepeest tulevalt peame ka meie kinnitama tasakaalus eelarve koostamise nõude riigieelarve seaduses, samuti sätestama valitsusele kohustuse esitada ettepanekuid eelarvepositsiooni parandamiseks, juhul kui sellest tasakaalunõudest kõrvale kaldutakse. Kui tekib struktuurne puudujääk, tuleb võtta eelarvepositsiooni parandavaid meetmeid ja puudujääk järgmistel aastatel valitsussektori eelarvetes sama suures ulatuses ülejäägiga korrigeerida.

Fiskaallepe ja sellest tulenevalt ka käesoleva seaduseelnõu regulatsioonid on põhilises osas üles ehitatud struktuursele tasakaalule. Aga koos struktuurse tasakaaluga tuleb jälgida nominaalse tasakaalu näitajaid, et saada rahanduse seisust kõikehõlmav pilt. Struktuurne tasakaal on suuresti hinnanguline, seda on keeruline mõõta, eriti keeruline on mõõta majandusliku komponendi.

Uue riigieelarve seaduse vastuvõtmine on usaldusväärsema rahanduse suunas liikumise vundament, sellega luuakse alus tulevaste kriiside ärahoidmiseks. Senisest tuntavalt rangeamad eelarvereglid peavad tagama majanduse usaldusväärse ja jätkusuutlikkuse ning suurendama euroala tugevust ja stabiilsust tervikuna. Kokkulepitud regulatsioonid aitavad liidul väljuda kriisist tugevamana ja kindlustada liikmesriikide liikumist usaldusväärse riigirahanduse suunas.

Võetud meetmed ja uued reeglid on juba reaalseid tulemusi andnud. Käesoleval aastal langeb prognooside järgi valitsussektori eelarvedefitsiit nii euroalal kui ka Euroopa Liidus tervikuna allapoole 3% taset SKT suhtes ja võlakoormus stabiliseerub euroalal tervikuna 96% ja Euroopa Liidus tervikuna 90% tasemel SKT suhtes. Aga suur võlakoormus on siiski probleem. See koormus näitab, et riskid ei ole lõplikult maandatud ja paljude riikide rahanduse stabiliseerimisel on veel pikk tee käia. Nüüd on kõikide liikmesriikide prioriteet needsamad regulatsioonid ellu rakendada.

Käesoleva riigieelarve seadusega võtamegi riigisisesele õigusesse üle valitsussektori eelarve tasakaalu reegli automaatse korrigeerimise mehhanismi. Täna vastuvõetava seaduse eesmärk on kindlustada ja säilitada ka meie rahanduse ja majanduse stabiilsust ning toetada ühiskonna ja majanduse arengut tervikuna.

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit juurde.

Aivar Sõerd

Euroala seisab kindlamal alusel, aga läheb muidugi aega, enne kui majanduskasvus ja tööhõives avaldub senini euroala stabiliseerimiseks tehtud jõupingutuste mõju. Usalduse taastumine võtab aega. Isegi kui usaldus on kord taastunud, reageerib reaalmajandus sellele alati ajanihkega.

Kõike eelnenut kokku võttes tahan öelda, head kolleegid, et eelnõu väärrib kindlasti toetamist. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Sester! Kaheksa minutit.

Sven Sester

Head kolleegid! Ühinen kõigi eelkõnelejatega selles, et eelnõu, mis täna hääletusele läheb ja milles on viimaste kuude jooksul päris palju muudatusi tehtud, on väga oluline. Ma lugesin eile ühte mitme aasta vanust pressiteadet. Nimelt leppisid IRL-i ja Reformierakonna esindajad 13. septembril 2010. aastal koalitsiooni eestseisuse koosolekul kokku, et riigieelarve tasakaal peaks olema seadustatud riigieelarve baasseaduses. "Me oleme ühisel arusaamal, et eelarvetasakaalu põhimõte on mõlema erakonna ühine väärtus ja eesmärk, mille saavutamise poole tuleb liikuda," ütles IRL-i tollane esimees Mart Laar. "Eelarvetasakaal on jätkuvalt meie prioriteet, me kavatsime sellega jätkuvalt tegeleda. Oleme rahul, et eelarve tasakaalu nõuded, mida IRL on esitanud, leiavad kajastust riigieelarve baasseaduses," rääkis IRL-i esimees.

Aeg läks ja nüüd oleme olukorras, kus Euroopa Liidu Nõukogu direktiiviga on liikmesriikidele seatud kohustus määrata valitsussektorile kindlaks ühtsed reeglid, tagamaks valitsussektori eelarvedistsipliini. Direktiivi järelmeetmes, nn fiskaalleppes, sätestatakse

valitsussektori eelarve tasakaalu reegel ja automaatne korrigeerimismehhanism, mis käivitub Euroopa Liidu õigustest tulenevatest kriteeriumidest kõrvalekaldumise korral automaatselt. Lepingu kohaselt tuleb eelarve tasakaalu reegel fikseerida eelistatavalt riigi põhiseaduses või seaduses, mille alusel võetakse vastu igaaastased eelarved. Meie näite puhul on selleks riigieelarve baasseadus. Selle eelnõuga võetakse meie riigisisesse õigusesse üle Euroopa Liidu Nõukogu direktiiv liikmesriikide eelarveraamistiku miinimumnõuete kohta. Eelnõu tulemusena fikseeritakse Eesti õiguses majandus- ja rahaliidu stabiilsuse koordineerimise ja juhtimise lepingus sätestatud valitsussektori eelarve tasakaalu reegel ja automaatne korrigeerimismehhanism.

Peab tunnustama, et selle eelnõu menetlemine Riigikogus ei läinud väga lihtsalt. Eelnõu jõudis siia oktoobris. Dialoogi oli vaja pidada päris mitme osapoolega, keda see eelnõu puudutab. Partnereid oli alates Riigikontrollist, kohalike omavalitsuste liitudest ja põhiseaduskomisjonist kuni Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonna ning tööandjate keskliiduni välja. Nii et veel Riigikogu menetluse ajal tuli mitmesuguseid ettepanekuid. Vahepeal oli ka jutt, et võib-olla peaks selle eelnõu lahutama kaheks: üks osa oleks seotud eurodirektiiviga ja teine riigisisese regulatsiooniga. Nentisime siiski, et pigem läheme edasi ühe eelnõuga. Oluline on kindlasti see, et vahepeal tuli eelnõu lugemine katkestada, selleks et lõppresultaat paremini settiks. Võin julgelt öelda, et eelnõu, mis valitsusest Riigikogusse saabus, ja eelnõu, mis siit Vabariigi Presidendi lauale läheb, erinevad teineteisest väga. Samas on seaduseelnõu nüüd valmis seadusena jõusse astuma.

Mida me selle aja jooksul Riigikogus siis tegime? Esitan teile paar märksõna, et oleks võimalik mõista Riigikogu rolli eelnõu ümbertegemisel. Esiteks, me kaotasime piirangud keskvalitsuse juriidilise isiku asutamisel, ümberkorraldamisel ja lõpetamisel. Me määrasime tähtaja, mille jooksul Rahandusministeerium peab selgitama Eesti Panga hinnangu mitteametust, ja täiendasime strateegiliste arengudokumentide regulatsiooni, sh lisasime erandi põhiseaduslikele institutsioonidele valitsemisala arengukava koostamise kohta. Me suurendasime selgust, sätestades, et valitsus

esitab riigi eelarvestrateegia Riigikogule viivitusest pärast selle kinnitamist. Sellist regulatsiooni varem ei olnud. Me täiendasime eelnõu sättega, et põhiseaduslikud institutsioonid otsustavad iseseisvalt tegevuspõhise eelarve kasutusele võtmise. Tulenevalt vajadusest tagada struktuurne eelarvepositsioon täiendasime muudatusettepanekute esitamise nõudeid ning tagasime tasandusfondi ja toetusfondi aluseks olevate arvnäitajate väärtuste määramise riigieelarvega. Määrasime kindlaks aksepteeritava riskitaseme kohalikele omavalitsustele ja nendest sõltuvatele üksustele vabade vahendite paigutamiseks. Eesti Panga juurde loime eraldi nõuandekoguna eelarvenõukogu, et mitte panna eelarvenõukogu ülesandeid Eesti Pangale. Lisasime seadusesse sätte, et riigieelarve seaduses ei saa esitada muu seaduse muutmise või kehtetuks tunnistamise sätteid. Põhiseaduslike institutsioonide sõltumatuse tagamiseks sätestame seaduses erandi, et nad on nagu ministriumidki seotud kululäe 50%-ga vaid juhul, kui Riigikogu ei ole riigieelarvega teisiti määranud. Häirete või piirangute korral riigieelarvest väljamaksete tegemisel peavad väljamaksed põhiseaduslikele institutsioonidele olema tagatud. Me muudame finantskontrollisüsteemi regulatsiooni, jättes iga asutuse juhile õiguse otsustada, milliste konkreetsete meetmete abil see süsteem üles ehitatakse. Teeme mitmeid muudatusi kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduses, mis korrastavad finantsreeglite süsteemi. Sätestame, et Riigikogule esitatav riigieelarve eelnõu peab vastama avaldatud seadustele ja enne riigieelarve esitamist Vabariigi Valitsuse poolt Riigikogus algatatud eelnõudele. Sätestame ka, et riigieelarve eelnõu kohta esitatud muudatusettepanek peab sisaldama kõiki muudatusega kaasnevate riigieelarve eelnõu tulude, kulude, investeringute ja finantseerimistehingute muudatuste täpset sõnastust ja omavahel seotud muudatused esitatakse ühe muudatusettepanekuna. Me täpsustame töötuskindlustusmakse muudatusi. Me sätestame strateegiliste arengudokumentide liigina poliitika põhialused. See on väga oluline. Seda ei olnud kirjas eelnõus, mis tuli valitsusest parlamenti, kuid me lisasime selle siin Riigikogus. Tegemist on Riigikogu tasandi arengudokumentidega, mis on oma olemuselt riiklikke väärtusi kandev, pikaajalise vaatega ja terviklik aren-

gudokument, mis kirjeldab riigi arenguvisioni prioriteetsetes valdkondades ja mille vastuvõtmise ainuõigus on vaid Riigikogul.

IRL-i fraktsioon on seisukohal, et kui me täna uue baasseaduse vastu võtame, siis parandame ühelt poolt tunduvalt kogu riigisisest regulatsiooni, mis on seotud riigieelarve, riigi strateegiliste arengudokumentide menetlemise ja finantsdistsipliini järgimisega. Teiselt poolt seadustame selged eelarve tasakaalu reeglid, ütleksin isegi, et selged mängureeglid. Nende tõttu ei ole tulevikus ei meil ega teistel parlamendierakondadel võimalust ega teki meil ka kiusatust riigieelarvet koostades üle oma võimete elada. IRL toetab riigieelarve seaduse eelnõu menetluse lõpetamist ja eelnõu lõpphääletusel seadusena vastuvõtmist. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin! Kaheksa minutit.

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Tavaliselt, kui valitsus toob siia eelnõu, et mõnes seaduses muudatusi teha, siis on piltlikult öeldes tegemist haigega, keda me peame ravima. Kui sellest eelarveseaduse eelnõust rääkida, siis tuleb öelda, et meile toodi siia laip. Teda ei ole võimalik ravida ega elustada. Ta oli selline juba eelmise aasta suvel, kui toimusid kooskõlastusringid ning tohutult palju kriitikat laekus igast ministeeriumist-ametist, kes selle eelnõuga tegelema oli hakanud.

Siis hakati asja parandama. Millisele tulemusele me oleme jõudnud? Kui te arvate, et paks laps on ilus laps, siis teeb teile vist heameelt see, et võrreldes kehtiva seadusega on uus seadus märksa paksemaks muutunud: 52 paragrahvi asemel on 126 ja 13 lehekülje asemel 45. See selleks. Asi ei ole ainult selles, et seaduse maht on drastiliselt suurenenud. Vaadake, kehtivast riigieelarve seadusest võib lugeda näiteks selliseid lauseid, et eelarve klassifikaatori kehtestab rahandusminister, summade ülekandmine toimub rahandusministri kehtestatud korras või korra kehtestab rahandusminister või Vabariigi Valitsus. Siin on kuus sellist viidet. Seega, selleks et kehtivat dokumenti täiel määral kasutada, on teil lisaks vaja kuut korda või määrust. Kas keegi on uurinud, mitut määrust ja korda on vaja sel-

leks, et kasutada seda uut dokumenti? 21 ehk kolm ja pool korda rohkem. See tähendab, et on märksa suurem oht, et nende määruste tõttu, mida me praegu ju lugeda ei saa, tekib uusi vastuolusid ja probleeme. Aga see selleks, bürokraatia peab ka millestki elama.

See seaduseelnõu kubiseb imelikest asjadest. Vaatame järjekorras. Paragrahv 2 "Valitsussektor ja keskvalitsuse allsektor". Kui te hakkate seda paragrahvi lugema, siis selgub, et neid allsektoreid on kolm. Pealkirjas ei ole neid mainitud. Kuidas ma peaksin seda võtma? Kas on olemas ainult keskvalitsuse allsektor või on siiski olemas ka kaks üsna tähtsat allsektorit, mis puudutavad kohalike omavalitsuste sotsiaalelu?

Paragrahvis 4 tuuakse sisse selline asi nagu eelarvenõukogu. (Ma räägin nii kaua, kui mul aega on, kuid märkusi on mul peaaegu kogu eelnõu kohta.) Nagu te aru saate, Eesti Panga seaduses sellist asja ei ole, sellepärast muudetakse §-s 85 Eesti Panga seadust. Eelarvenõukogu koosneb kuuest liikmest, kellel peab olema laitmatu reputatsioon. See on juba naljakas. Öelge mulle suvaline ilus poisinimi ja andke mulle tund aega! (Vahelehuüie saalist: "Mihhail!") Parem siis juba Sven või Marko. Ühe tunniga leiab Google'ist väga palju. Eestis ei ole laitmatu reputatsiooniga majandustegelasi ega poliitikuid. Neid lihtsalt ei ole looduses olemas! See selleks, see on stiiliküsimus.

Eelarvenõukogu või selle liikmete kulude katmise ja tasustamise reeglid paneb paika Eesti Panga Nõukogu. Samas on siin öeldud, et see nõukogu peab olema täiesti sõltumatu. Huvitav, kuidas saavad need inimesed, kelle teie tööle panete ja kellele teie palgatingimused määrate, teist sõltumatud olla?

Selliseid asju on eelnõus rohkemgi. Näiteks on vanas seaduses § 37³ "Stabiliseerimisreservi nõukogu". Selle punkt 7 ütleb, et nõukogu liikmetele ei maksta nõukogu tegevuses osalemise eest tasu. Seda sätet uues seaduses ei ole. Vaikselt muudetakse töö palgaliseks, kord tehakse seda mõnes vanas organis, kord mõnes uues, et vajalikke tulemusi veidi teist teed pidi saavutada.

See seaduseelnõu kubiseb sellistest asjadest nagu § 6 punkt 2: "Seadusega või seaduse alusel peab olema tagatud, et keskvalitsuse juriidilise isiku eelarve koostatakse ja kinnitatakse selliselt, et eelarveaasta põhitegevuse

tulude ja kulude vahe (edaspidi põhitegevuse tulem) on tasakaalus või ülejäägis." Mina võtan seda imperatiivina. Seaduses on ju sees selline säte, mille te ise olete sinna eraldi punktina pannud, et see vahe peab olema tasakaalus või ülejäägis. Järgmises punktis aga kirjutatakse lahti tingimused, millal see vahe võib tasakaalus mitte olla. Milleks selliseid asju teha? Milleks kirjutada "tasakaalus", kui järgmises punktis on kirjas, et kavandatav põhitegevuse tulem võib olla puudujäägis kuni 30% ulatuses eelarveaasta põhitegevuse tuludest? Selliseid kohti on siin üsna mitu.

Minu arvates on kõige tähtsam, et uus baasseadus ei lahenda ühtegi kohaliku omavalitsuse rahastamise probleemi, mitte ühtegi. Siin ei ole ühtegi sätet, mis vastaks Euroopa kohaliku omavalitsuse hartale ja mis kinnitaks, et kui riik paneb kohalikule omavalitsusele mingi kohustuse, siis ta garanteerib, et seda rahastatakse täies ulatuses. Siin ei ole sätteid, mida vajab Eesti Vabariik ja iga kohalik omavalitsus ning mis kindlustavad, et riik ei tee järjekordset rumalust, vähendades finantseerimist või alustades mõnda reformi poole päeva pealt.

Me otsustasime veel eelmisel aastal pärast pikka arutelu, et sellise jama kohta me muudatustettepanekuid tegema ei hakka. See on võimalik, kergem oleks uus seadus kirjutada. See on täielik praak, mida hakatakse parandama, ma arvan, paari kuu pärast, kui eelarve tegemiseks läheb. Eesti Keskerakonna fraktsioon ei toeta seda eelnõu ja hääletab selle vastu. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Sulgen läbirääkimised. Asume lõpphääletuse ettevalmistamise juurde. Head kolleegid, enne kui asume hääletuse juurde, teeme kohaloleku kontrolli.

Hetkel on kohalolijaks registreerunud 86 Riigikogu liiget, puudub 15.

Nüüd, head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud riigieelarve seaduse eelnõu 513. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 53 ja vastu 33 Riigikogu liiget, 1 jäi erapooletuks.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 23.)

2. Korteriomandi- ja korteriühistuseaduse eelnõu (462 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme järgmise päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud korteriomandi- ja korteriühistuseaduse eelnõu 462 kolmas lugemine. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Palun, Marika Tuus-Laul! Kaheksa minutit. (Sumin.) Palun saalis vaikust!

Marika Tuus-Laul

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Esmalt toon välja selle positiivse, mida uus seadus kaasa toob. Kõigepealt see, et nüüd hakkab olema üks ühine seadus. Seda lugedes saab inimene, kes elab korteris, ennast kurssi viia tema omandit reguleerivate normidega ehk korteriomandiseaduse, korteriühistuseaduse, mittetulundusühingute seaduse ja asjaõiguseaduse sätted on koondatud ühte seadusesse. Lisaks lahendab see seadus mitmeid Riigikohtu lahenditega seonduvaid probleeme, mis on tekitanud palju küsimusi ja mille puhul ka kohtunikud on olnud eri arvamusel. Teiseks toob see seadus kaasa, et tulevikus – kahju küll, et mitte kohe, vaid alles tulevikus – luuakse ühtne korteriühistute register, kust näiteks korteri ostja saab informatsiooni muu hulgas ka ühistu kohustuste kohta (seda üle kümne korteriga majade puhul). Ka korteriühistu pandiõigus peaks kaitsma korteriühistu liikmeid mõne kaasomaniku võlgade tasumise eest, juhul kui võlaga korteril on näiteks hüpoteek finantsasutuse kasuks ja korter sundrealiseeritakse. Seega on korteri sundmüügi korral esmajärjekorras just ühistul õigus saada 5% jaotamisele minevast tulemist.

Ent see seadus toob kaasa ka väga palju küsimusi, millele ei minister ega komisjoni ettekandja ei ole osanud vastata. Need küsimused on endiselt õhus. Probleeme ei ole mitte niivõrd suurte linnade suurtes kortermajades, kus ühistud on ju põhiliselt loodud, vaid just väikeasulate ja maapiirkondade väikestes korterelamutes. Eestis on kokku 21 400 korterimaja, kuid ainult 45%-s nendest on korteriühistu loodud. Korteriühistute ligikaudne arv on 10 000. Korteriühistud on loomata just väiksema korterite arvuga elamutes. Põhiliselt on need väikesed majad pooltühjad ja üsna

amortiseerunud. Oma korteri on elanikud suutnud korras hoida, aga maja tervikuna mitte. Suuresti elavad seal vanemad inimesed. Väga sageli on korteri omanikuks surnud vanemate lapsed, kel pole mitu aastat õnnestunud korterit maha müüa ja kes elavad kusagil mujal. Neilgi on võlad tekkinud, sest küttekulud on maal suuremad kui suurtes linnades. Pealegi ei ole nad huvitatud välja käima suuremaid summasid, et seda maja remontida ja soojustada ning nendesse majadesse ei olegi otstarbekas suurt summat investeerida. Paljude korterite omanikud on välismaal tööl ning teenivad endale uue ja parema elamispinna raha. Utopiline on ka mõte need inimesed pooltühjadest majadest ühte majja suvalistesse korteritesse kokku panna, nagu siin saalis on pakutud. Kes siis loobuks oma elamispinna, kus remont on tehtud ja kodukulud tasutud ning mis on tema omand?

Me ju tahtsime väga olla omanike riik. Siin ei saa midagi jõuga teha ja ka juriidiliselt on see võimatu. Kui omanik loobub oma varast, siis pole omavalitsusel nende tühjaks jäänud, sageli võlgades korteritega mitte midagi peale hakata, sest tema tulubaasi on niigi kärbitud ja tal pole raha, et neid kortereid hallata, kütta ja nende võlgu tasuda.

Kuid me pole ikkagi saanud vastust siin saalis korduvalt kõlanud küsimusele, kuidas saab riik sundkorras ühistut luua, kui inimesed seda ei taha, nad ei tule kokku ja juhatust valida ei saa. Seaduse § 66 ütleb, et kui 2018. aastaks ei ole korteriühistut moodustatud, siis koos selle seaduse jõustumisega korteriühistu tekib. Aga kuidas see juriidiliselt toimub, me aru ei saa. Seda ei ole keegi seletanud ja seda mehhanismi ei ole seadusesse kirjutatud. Samal ajal on maal ka paljud omanikuga korterid tühjaks jäänud ja neid ei saa samuti ei riik ega vald automaatselt üle võtta. Seaduses peaks olema toodud võimalus, kuidas seda teha, aga seda loomulikult teha ei saa ja ka kinnistusraamatusse kannet teha ei saa, sest see ei ole peremeheta vara. Mis see siis olekski, kas sundvõõrandamine, riigistamine või mis? Alles me peaaegu sundkorras erastasime kortereid, nüüd hakkame n-ö tagasi võtma!

Veel tuleb rääkida sellest, et seadusesse on sisse kirjutatud kümne korteri piir. Ei saa aru, miks korteriühistute liit pakkus selle piirina välja just kümme korterit. Maal on põhiliselt

kuue, kaheksa ja kaheteistkümne korteriga majad, kümne korteriga maju on väga vähe.

Minister ütles siin saalis, et seda seadust on kaua tehtud ja see on hea seadus, mis on käinud lausa kolmel suurel kooskõlastusringil. Aga meie küsime, miks ei ole seda eelnõu inimestele rohkem tutvustatud, puudutab see ju umbes miljonit inimest Eestimaal. Miks meid üldse ei huvita rahva arvamus?

Me oleme siin saalis korduvalt kuulnud soovitusi kohtusse pöörduda. Seda soovitatakse teha siis, kui ühistu juhatuse keeldub näiteks mingite andmete andmisest, või siis, kui korteriühistu on sõlminud mingi kokkuleppe ega ole inimesi sellest teavitatud. Ma arvan, et see on päris jabur, sest kust inimesed võtavad selle raha ja kust riik võtab need kohtunikud. Oleks mõistlikum luua Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku järgi mingi komisjon, olgu selle nimi siis mis tahes, kas vaidekomisjon või midagi muud, või näiteks Tööinspektsiooni tüüpi asutus. Kui te ütlete, et selleks puudub raha ja see komisjon või asutus läheb kalliks, siis küsin, kas kohtuistungite pidamine on odavam. Nii et selline komisjon võiks olla suuremates omavalitsustes, just linnades, aga ka maal, näiteks maavalitsuste juures, muidugi senikaua, kuni need eksisteerivad.

Me leiame, et inimesed on jäetud oma probleemidega üksinda. Eesti Keskerakonna fraktsioon arvab, et nii toorest seadust ei saa vastu võtta. Meie hääletame selle vastu. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Margus Hanson!

Margus Hanson

Proua eesistuja! Head kolleegid! Täna on hea meel tõdeda, et üks pikalt tehtud eelnõu on lõpphääletusele jõudnud. Korteriomandi- ja korteriühistuseadust on ette valmistatud juba alates aastast 2006. Eelnõu leidis esialgu nii Eesti Korteriühistute Liidu kui ka korteriühistute endi vastuseisu. Enne eelnõu Riigikokku saatmist toimus aga tervelt kolm kooskõlastusringi valitsusasutustes ja on olnud palju kohtumisi partneritega. Eelnõu oli ka ehk üks ajend, miks 2011. aasta kevadel kutsuti Riigikogus kokku korteriühistute toetusrühm. Seda tehti ikka selleks, et vaielda muudatusettepanekud osapooltega läbi ja püüda veel enne eelnõu

Riigikogu menetlusse jõudmist kaasa aidata ühisosa leidmisele ja erimeelsuste kaotamisele.

Erimeelsusi siiski ju oli. Isegi kolmandale kooskõlastusringile laekus Eesti Korterühistute Liidult 67 parandusettepanekut ja menetlemise käigus Riigikogu õiguskomisjonile 40 ettepanekut või küsimust, mis kõik komisjonis üksipulgi läbi arutati. Paljusid muudatusettepanekuid on menetluse eri etappides ka arvestatud ja seadus on selle võrra paremaks saanud.

Seadusega muutub korteriomandi ja korteriühistu tegevusega seonduv seadusraamistik märksa tänapäevasemaks. Seadus on muutunud lihtsamaks, inimesed, st korteriomaniigid, ei pea enam otsima õigust mitmest seadusest ja ka kohtulahenditest. Seaduse jõustumise korral kantakse kõik korteriühistud ja nende kohustused avalikku korteriühistute registrisse. Nagu eelkõneleja rääkis, see annab võimaluse näiteks korterit ostes saada avalikest allikatest mugavalt infot ühistu kohustuste kohta.

Korteriühistu pandiõigus on teine uus lähenemine selles seaduses. See peaks kaitsma korteriühistut ja tema liikmeid mõne kaasomaniku võlgade tasumise eest juhul, kui võlaga korteril on hüpoteek finantsasutuse kasuks ja korter realiseeritakse.

Oluline täiendus on otsuste tegemise selgem reguleerimine, sh laenuvõtmise ja hoone ajakohastamise reeglid. Samuti on nüüd reguleeritud korteriühistute maksejõuetusega seonduv, aga veel paljud muudki probleemid.

Seaduse jõustumise ajaks on määratud 1. jaanuar 2018. Selline pikk aeg tuleneb justiitsministri sõnul vajadusest teha ettevalmistustöid, sh selliseid, mis nõuavad valitsuselt rahalisi vahendeid. Raha on vaja näiteks registri jaoks tarkvara väljatöötamiseks. Ma siiski loodan, et Vabariigi Valitsus otsib ja ka leiab võimaluse e-riigi programmi raames korteriühistute registrit juba varem rakendada. See tõttu oleks võimalik tulevikus ehk muudatusi teha ja seaduse jõustumise tähtaega ettepoole tuua.

Reformierakonna fraktsioon igal juhul toetab korteriomandi- ja korteriühistuseaduse vastuvõtmist. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kabrits!

Siim Kabrits

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! IRL-i fraktsioon toetab eelnõu seadusena vastuvõtmist. Seaduse vastuvõtmisega viiakse elamusuhted korterelamutes ühtsetele alustele. Senise kahe seaduse asemel tekib üks, selge ja "õhuke" raamistik, mis annab heas usus tegutsesjatele võimaluse oma probleeme lahendada. Kui kõik valdkonna probleemid seadusesse kirjutada, siis võiks koostada väga paksu seaduse. Aga me ei suuda kõiki probleeme ette näha ega saa neid kõiki ka lahendada. Seda seadust hakati ette valmistama 2006. aastal. Nende seitsme-kaheksa aasta jooksul tuli leida kompromisse. Tuli leida kahe korteriga paaris-maja ja Lasnamäe saja korteriga korterelamu ühishuvid. Tuli leida Abja-Paluoja, Viljandis, Tartus, Pärnus ja Tallinnas asuvate korter-majade ühishuvid, kusjuures korterite väärtus nendes majades võib erineda kuni sada korda.

Kui tihti seaduste puhul soovitakse, et *vacatio legis* oleks pikem, siis selle seaduseelnõu puhul on asi otse vastupidi. Seaduse jõustumise aeg on 2018. aasta 1. jaanuar ja on soovitud, et see aeg võiks olla lühem. Kuid see on piisav aeg selleks, et seaduseelnõu autor saaks eelnõu tutvustada neile inimestele, kes soovivad korteriühistu probleeme lahendada, ja rääkida neile, kuidas seaduseelnõu lahendusi näeb ning mis võimalusi ta annab.

Seaduses on tehtud mõni uuendus. Me kaitseme rohkem korteriühistute huve. Selleks on loodud korteriühistu eelispani institutsioon. Samuti luuakse korteriühistute registrit.

Kuid seadusega ei saa kõike reguleerida. Kuigi menetluse käigus oli soov reguleerida ning seaduses fikseerida korteri temperatuuri ja kõike muud sellist, siis tuleb arvestada, et seadus ei ole mõeldud päris selleks, et korter-majas kõike reguleerida, naabrite ärkamise aja ja söögiaegadeni välja. Samuti jäi kõlrama teatud rahvasaadikute selline suure juhi ihalus, et oleks keegi, kes kõike otsustab ja kõik vaidlused ära vaidleb. See oli see nn vaidluskomisjoni teema. Me peame aga liikuma omanikuühiskonna poole ja see on kokkulepete ühiskond. Kõigil meil on oma õigused ja kohustused ning meil tuleb leida kompromisse. Me oleme oma riigi omanikud ja oleme ka korteriühistu omanikud, meie endi kätes on parema elukeskkonna loomine.

Seaduseelnõu seadusena vastuvõtmine anab selleks kõik võimalused. Nagu eelnevalt öeldud, IRL-i fraktsioon toetab eelnõu seadusena vastuvõtmist. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Alustame hääletamise ettevalmistamist. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 462 tuleks panna lõpphääletusele. Eelnõu vajab seadusena vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu hääaltenamust.

Head kolleegid, kõigepealt teeme kohaloleku kontrolli.

Hetkel on kohalolijaks registreerunud 76 Riigikogu liiget, puudub 25.

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud korteriomandi- ja korteriühituseaduse eelnõu 462. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 55 ja vastu 16 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 24.)

3. Korrakaitseaduse muutmise ja rakendamise seaduse eelnõu (424 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane kolmas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud korrakaitseaduse muutmise ja rakendamise seaduse eelnõu 424 kolmas lugemine. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Head kolleegid! Tavaliselt, kui ministrid siin Riigikogu saalis mõnd seaduseelnõu esitlevad, ütlevad nad juurde, et tegemist on hea seaduseelnõuga. Justiitsminister Hanno Pevkur ütleb seda peaaegu alati. Selle eelnõu kohta mainis ta veel, et kaua tehtud kaunikene. Kaua on seda eelnõu tõepoolest tehtud. Pisut vähem kui aasta tagasi algas selle töö viimane järk, kui tehti eelnõu, mis täna laual on, kuid selle rakenduseaduse ettevalmistamist alustati Justiitsministeeriumis ju aastaid tagasi. Aasta oli siis 2007. Korrakaitseaduse põhitekst võeti vastu 2011. aastal. Kui ajas veel rohkem tagasi minna, siis tuleb öelda, et selle eelnõuga tahtakse lõpule viia 1990. aastate lõpus alustatud korrakaitseriform Eestis. Tekib küsimus, et kui

üht seaduseelnõu on tehtud nii palju aastaid, millest tuleb siis see, et selle töö lõppetapp ministeeriumis osutus nii suureks praagiks, et komisjonis ja ministeeriumides tuli seda eelnõu muuta, uuendada ja parandada. See, et ka teised ministeeriumid tegid palju parandusi, näitab, et eelnõu ei kooskõlastatud korralikult. Isegi siit saalist võeti eelnõu korra tagasi.

Seda vastuolulisem tundub ministri aastatagune sõnavõtt siin saalis, kui ta eelnõu üle andis. Tema sõnumi põhirõhk oli siis sellel, et debatt korrakaitseõiguse tervikliku ja süsteemse kujundamise üle olevat ära peetud juba siis, kui arutati korrakaitseaduse põhiteksti, ja selle üle ei peaks enam pikemalt rääkima ega arutlema. No kuulge, see, et eelnõu teksti koostajad ise esitasid üle 150 muudatusettepaneku, näitab õigusloome halba kvaliteeti ja seab kahtluse alla ka seaduse eesmärgi täitmise. Kuigi, jah, eks me kõik siin saalis saame aru, et korrakaitseaduse rakendamise seadust on ju vaja, aga selle eelnõu enda n-ö sisemine kord on tõesti kõvasti soovida jätnud.

Lisaks kõigele muule tuleb mainida, et Justiitsministeerium lisas eelnõusse finantsteenuste reklaami käsitlevad sätted. Euroopa Komisjon ja Euroopa Parlament on Eesti vastu algatanud ametliku rikkumismenetluse just nimelt finantsteenuste reklaamiga seoses. Meeldetuletuseks ütlen, et me käsitlesime aasta tagasi õiguskomisjonis Euroopa Liidu direktiivi vastutustundliku laenamise kohta, sh tarbijakrediidireklaami kohta. Me kehtestasime siis tarbijakrediidireklaamile, täpsemalt öeldes kiirraenude reklaamile, hoopis lõdvemad nõuded, kui direktiiv ette nägi ning trotsisime tarbijaid kaitsvate nõuete sätteid. Seepärast rikkumismenetlust alustatigi. Ma arvan, et kui eelmisel aastal oleks õiguskomisjonis kuulda võetud Keskerakonna fraktsiooni märkusi, siis ei oleks suure tõenäosusega olnud vaja rikkumismenetlust alustada. Selleks et vältida või pehmendada rikkumismenetlusega kaasnevaid tagajärgi Eestile, palus minister need sätted kiirkorras vastu võtta, koos mingi teise seadusega, mitte selleks eraldi seaduseelnõu esitada. Nüüd torgatigi need sätted korrakaitseaduse eelnõusse. Nii et tegemist on veel ka kobareelnõuga.

Kui aga rääkida korra tagamisest üldisemalt, siis me võime ju rääkida headest või vähem headest seadustest, kuid nende kasu-

tegur on tegelikult null, kui puuduvad inimesed, kes neid seadusi rakendavad, kui puuduvad politseinikud ja me korda tagavate ametnike arvu ei suurenda ega nende palka ei tõsta. Alles siis, kui me seda oleme teinud, saame rääkida inimeste põhiõiguste paremast kaitsesest. Keskerakonna fraktsioon on seisukohal, et ka täna lõpphääletusele minev eelnõu ei lõpeta korrakaitseõiguse reformi, kuna eelnõus on palju arusaamatut ja siin puudub sisemine kord. Selle teemaga tuleb veel pikalt edasi tegelda. Meie ei saa oma poolthäält sellele seaduseelnõule anda. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marko Pomerants!

Marko Pomerants

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Tahan teile kinnitada, et olukord ei ole nii traagiline. Ma olen alati Edgar Savisaarele öelnud, et Marika Tuus-Laul on väga tarmukas kolleeg õiguskomisjonis ja tubli inimene, aga praegu pean ütleva, et need 150 muudatusettepanekut ei olnud seotud millegi muuga kui lihtsalt uue järelevalveliidiga ehk haldusjärelevalve sissetoomisega. Eelnõu arutamine oli rahulik. Soovitan seda kõigil ilma igasuguse mureta toetada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 424 tuleks panna lõpphääletusele. Valmistume lõpphääletuseks. Kuna ka see eelnõu nõuab seadusena vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis teeme kohaloleku kontrolli.

Hetkel on kohalolijaks registreerunud 75 Riigikogu liiget, puudub 26.

Head kolleegid, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud korrakaitseseaduse muutmise ja rakendamise seaduse eelnõu 424. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 64 Riigikogu liiget ja vastu 1, erapooletuks ei jäänud keegi.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 25.)

4. Riigikogu otsuse "Transpordi arengukava 2014–2020" kinnitamine" eelnõu (560 OE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane neljas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Transpordi arengukava 2014–2020" kinnitamine" eelnõu 560 teine lugemine. Ma palun ettekanadeks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Otsuse "Transpordi arengukava 2014–2020" kinnitamine" eelnõu algatas Vabariigi Valitsus m.a 11. detsembril. Esimene lugemine toimus s.a 22. jaanuaril. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oli 5. veebruaril, kuid selleks ajaks ei laekunud komisjonile ühtegi muudatusettepanekut.

Majanduskomisjon arutas eelnõu teisele lugemisele saatmist oma 10. veebruari istungil. Komisjonis avaldati arvamust, et arengukava ülesehitus on ebauhtlane: kohati on kava väga detailne, aga mõnes teises kohas puuduvad viited mahukate investeeringute kohta. Näitena toodi Saaremaa süvasadama arendamine ristluslaevasadamast kaubasadamaks, mille kohta arengukavas viited puuduvad. Avaldati seisukohta, et ehkki komisjonil oli arengukava ettevalmistamise käigus võimalus ettepanekuid esitada, mida ka tehti, arvestati vaid osa neist arengukavas täielikult.

Komisjon tegi oma ettepanekud. Me otsustasime teha ettepaneku saata eelnõu täiskogu päevakorda 11. veebruariks (see otsus tehti konsensuse alusel) ning otsustasime ka teha ettepanekud teine lugemine lõpetada ja panna eelnõu lõpphääletusele (ka konsensuse alusel). Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ettekandjale on küsimusi. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Lihtsalt palun meelde tuletada, kas selles kavas on välja toodud, kuidas lähiaastatel kütuseaktsiisi kasutatakse.

Kalev Kallo

Selle kohta oli üks ettepanek, mis esitati ministeeriumile enne arengukava kinnitamist. Komisjon leidis, et seda ei peaks arengukavas fikseerima, sest siis oleks võimalik jaotust kohalike omavalitsuste teede ja riigiteede vahel edaspidi muuta. Aga ministeerium komisjoni ettepanekut ei arvestanud ja arengukavas on nüüd fikseeritud, et kohalikele teedele läheb 10% kütuseaktsiisist.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peep Aru!

Peep Aru

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Teie lühikokkuvõtte oli päris huvitav, kuulsime hulga kriitilisi aspekte. Kas majanduskomisjonis selle arengukava kohta midagi head ka öeldi, lisaks sellele, et otsustati eelnõu lõpphääletusele saata?

Kalev Kallo

Ma kandsin siin ette komisjonis arutatut. Kuna muudatusettepanekuid ei laekunud, siis enne eelnõu teisele lugemisele saatmist pikeimat arutelu ei toimunud.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Kalev Kallo! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Palun, Kalev Kallo, kõnepult on teie!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Ma räägin sellel teemal veel kord. Nüüd aga alustan arengukava positiivsest poolest. Positiivseks saab kindlasti pidada seda, et arengukava toodi majanduskomisjoni arutelule enne valitsuses kinnitamist, see toimus eelkõige komisjoni esimehe initsiatiivil. Majanduskomisjon sai arengukava kohta teha asjakohaseid ettepanekuid. Neid oli kokku kuus. Kõik ettepanekud, mis komisjon esitas, hääletati läbi ja ettepanekutena läksid kirja vaid need, mis leidsid komisjoni enamuse toetuse. Kui arengukava oli valitsuses kinnitatud ja laekus Riigikokku juba ametlikule menetlusele, siis selgus, et üks majanduskomisjoni muudatusettepanekutest oli jäetud arvestamata. See oli ettepanek arengukavas mitte fikseerida, et kütuseaktsii-

sist laekuks kohalikele omavalitsustele konkreetne protsent ehk 10%. Teadaolevalt ei võimalda selline eraldis kohalike omavalitsuste teedevõrku korda teha, kuna vahepeal oli alafinantseerimine, 5%, ja seetõttu on teehoiuga tekkinud suured raskused. Seda eraldist oleks vaja võimaluse korral suurendada. Just selle punkti jättis aga ministeerium arvestamata. Nagu komisjonis võis aru saada, oli tegemist ametnike küünilise suhtumisega majanduskomisjoni. Kui ma esitasin komisjonis selle kohta küsimuse enne eelnõu esimesele lugemisele saatmist, siis sai minister esialgu vist veidi teisiti aru ja hakkas selgitama, miks seda protsenti üldse ei peaks seal kavas olema ja miks see eraldis peaks lahtiseks jääma. Kui aga ametnik talle näitas, et 10% on kavasisse kirjutatud, siis tegi minister kiiresti 180-kraadise pöörde ning hakkas tõestama, kui hea on, et see 10% on seal fikseeritud. Julgen öelda, et see on selles arengukavas nagu tõrvatilk meepotis. Kui arengukava tervikuna võtta, siis on see üsna põhjalikult läbi töötatud. Alati võiks ju paremini, aga komisjonile ei laekunud väga palju ettepanekuid partneritelt, transpordiorganisatsioonidelt, mis ka näitas, et kava on võrdlemisi hästi läbi töötatud. Aga see on, jah, selle kava tõrvatilk, et kuni aastani 2020 on fikseeritud, et kohalikele teedele ei ole võimalik kütuseaktsiisist eraldada rohkem kui 10%. Võib rääkida muidugi igasuguseid jutte, näiteks et kui on parem aasta ja raha rohkem, siis võib ka suurema protsendi eraldada, aga üldiselt on praktikast teada, et alati hakatakse viitama arengukavale, kus on fikseeritud 10%, ja rohkem ei saa eraldada.

Lähtudes sellest, et see tõrvatilk meepoti ikkagi ära rikkus, on Keskerakonna fraktsioon seisukohal, et arengukava ei saa toetada ega fikseerida kohalike omavalitsuste teede alarahastamist kuni 2020. aastani. Meie fraktsioon hääletab selle arengukava vastuvõtmise vastu. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Muudatusettepanekuid eelnõu kohta ei laekunud. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 560 tuleks panna lõpphääletusele. Valmistume lõpphääletuseks.

Aseesimees Jüri Ratas

Panen lõpphääletusele eelnõu 560. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 57 ja vastu 9 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi.

Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse ""Transpordi arengukava 2014–2020" kinnitamine" eelnõu 560 on otsusena vastu võetud. (Tabel 26.)

Neljanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

5. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu rahutagamissmissioonil Kesk-Aafrika Vabariigis" eelnõu (583 OE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume viienda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu rahutagamissmissioonil Kesk-Aafrika Vabariigis" eelnõu 583 teine lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli riigikaitsekomisjoni esimehe Mati Raidma!

Mati Raidma

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Arutluse all oleva eelnõu esitas Vabariigi Valitsus s.a 27. jaanuaril. Eelnõu esimene lugemine lõpetati 12. veebruaril. Juba varem, 30. jaanuaril, oli riigikaitsekomisjon üksmeelselt otsustanud, et juhul kui eelnõu esimene lugemine lõpetatakse, toimub eelnõu teine lugemine 19. veebruaril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 17. veebruaril kella 10.30-ks, eelnõu kohta ühtegi muudatusettepanekut ei esitatud. Seetõttu on eelnõu teise lugemise tekst identne eelnõu esimese lugemise tekstiga, mis esitati muudetud kujul. Eelnõu algataja esindajad toetavad eelnõu sõnastust.

Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne teisele lugemisele esitamist oma 17. veebruari istungil. Sellel istungil osalesid eelnõu algataja esindajatena Kaitseministeeriumi kaitsepoliitika asekancler Sven Sakkov, poliitika planeerimise osakonna juhataja asetäitja Erkki Tori, NATO ja Euroopa Liidu osakonna nõunik

Hestrid Tedder, õigusosakonna nõunik Kalle Kirss, Kaitseväge Peastaabi operatiiv- ja väljaõppeosakonna ülem kolonelleitnant Rain Jano ning Kaitseväge Luurepataljoni esindaja. Eelnõu algataja esindajad andsid riigikaitsekomisjonile ülevaate Kesk-Aafrika Vabariigis toimuvast ja Euroopa Liidu missiooni senistest arengutest. Oma 17. veebruari istungil kiitis riigikaitsekomisjon konsensuslikult heaks eelnõu seletuskirja ja teise lugemise teksti.

ÜRO Julgeolekunõukogu võttis s.a 28. jaanuaril vastu resolutsiooni nr 2134, mis andis aluse Euroopa Liidu rahutagamissmissioonile Kesk-Aafrika Vabariigis. Info selle kohta esitas riigikaitsekomisjon esimesele lugemisele muudetud kujul esitatud otsuse eelnõu seletuskirjas ning eelnõu esimese lugemise ettekandes. ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonile tuginevalt otsustas Euroopa Liidu Nõukogu 10. veebruaril oma otsusega nr 2014/73/ÜVJP, et alustab Euroopa Liidu rahutagamissmissiooni Kesk-Aafrika Vabariigis. ÜRO Julgeolekunõukogu ja Euroopa Liidu Nõukogu nimetatud õigusaktid on kättesaadavad nende institutsioonide kodulehekülgedel ning pabereksemplarid on olemas ka riigikaitsekomisjonis. Euroopa Liidu Nõukogu otsuses määratakse kindlaks missiooni eesmärgid, ulatus, üldised tingimused, operatsiooni ülem, peakorter, ühiskulud jms. Missiooni juhtstaapidele on määratud ülemad, koostatakse operatsiooniplaani ja alustatud on väeloomeprotsessi.

Euroopa Liidu Nõukogu missiooni otsusega anti ühtlasi alus alustada ettevalmistusi missioonipiirkonnas. Ettevalmistavas etapis võib operatsioonipiirkonda saata neid üksusi, mida operatsiooniülem peab seal vajalikuks. Esialgse hinnangu kohaselt võiksid esimesed üksused ettevalmistavas faasis Kesk-Aafrika Vabariiki jõuda selle aasta veebruari lõpus, mis oleks Euroopa Liidu missioonide senist planeerimist arvestades pretsedenditult kiire tegutsemine.

Euroopa Liidu missiooni väeloomeprotsess on alanud. Järgmine väeloomekonverents toimub selle aasta veebruari lõpus. Praegu on teada, et panustamist üksuse, staabiohvitseride või logistilise toetusega kaaluvad Austria, Belgia, Bulgaaria, Eesti, Hispaania, Kreeka, Leedu, Läti, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Rootsi, Rumeenia, Saksamaa, Soome ja Suurbritannia.

Üksusega on valmis panustama ka Gruusia, kes Euroopa Liitu ei kuulu.

ÜRO ja Euroopa Liidu liikmesriigile Eestile on oluline panustada Euroopa Liidu ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika elluviimisse, sh osaleda eelnõu punktis 1 mainitud Euroopa Liidu rahutagamissmissioonil EUFOR RCA ehk European Union military operation in Central African Republic.

Tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 109 otsustas riigikaitsekomisjon 17. veebruaril 2014 teha Riigikogule ettepaneku otsuse eelnõu teine lugemine lõpetada, panna eelnõu lõpphääletusele ja Riigikogu otsusena vastu võtta. Täna!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on küsimusi. Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Te lugesite ette nende riikide nimekirja, kes on n-ö logistiliselt otsustanud seda missiooni toetada, kas siis staabiohvitseridega või muul moel. Aga palun täpsustada, millised on need riigid, kes on tänase seisuga otsustanud saata sinna konkreetselt väekontingendi, olgu see kuitahes suur, kas 20 või 50 sõjaväelast, kui me jätame välja staabiohvitserid, lennutranspordi jms!

Mati Raidma

Aitäh! Ma võin vastuses välja tuua need riigid, kelle kohta on täna olemas avalik info. Asi on kõikjal otsustamisel. Nii nagu meil, nii ka teistes riikides nõuab see missioon parlamendi otsust. Loomulikult osaleb sõjaväelastega Prantsusmaa ja kui meie täna otsuse vastu võtame, siis osalevad seal meiegi kaitsevälased. Poola on rääkinud 140–150 jalaväelasest, Rumeenia 50-st, Läti kuni 50-st, Portugal jalaväerühmast, Hispaania 40–50 sõjaväelasest koosnevast üksusest, Soome eri hinnangutel 20–100 sõjaväelasest. Rootsi arutab kuni kompaniisuuruse üksuse saatmist, eeldatakse, et parlamendi otsus tuleb lähiajal. Nende Euroopa Liidu riikidega ma hetkel piirdun, kuid ka teised riigid võivad mingil hetkel täpsete arvudega välja tulla.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Sellele küsimusele ei tahtnud kaitseminister esimesel lugemisel täpselt vastust anda, tema vastus oli vastukäiv. Kui Eesti saadab Kesk-Aafrika Vabariiki 55 kaitseväelast, kas siis neil kehtib samasugune sekkumise piirang nagu kõigil teistel Euroopa Liidu sõjaväelastel? Kui see piirang on samasugune, siis kas te ei selgitaks, milline see piirang on?

Mati Raidma

Suur tänu! Eesti läheb Kesk-Aafrika Vabariiki Euroopa Liidu missiooni koosseisus. Konkreetsed juriidilised põhimõtted on kirjas selles nõukogu otsuses, mida ma mainisin. Seal on detailsed vastused olemas. Aga üldine vastus on see, et me peame järgima Euroopa Liidu reeglistikku.

Aseesimees Jüri Ratas

Margus Hanson, palun!

Margus Hanson

Aitäh! Teadupärast on see missioon ingliskeelne. Need inimesed, kes vaatavad esmapäeva õhtul filmi Kesk-Aafrikast, teavad, et kindlasti tuleb seal kasuks prantsuse keele oskus, kui meie üksusel tekib otsene kontakt kohalike elanikega. Kas seda tekib ja milliseid ülesandeid meie üksus seal täitma hakkab?

Mati Raidma

Suur tänu! Kohapeal on olukord tõepoolest keeruline, aga, esiteks, Euroopa Liidu missiooni planeerimise protsessis kindlasti jälgitakse missiooni panustajate geograafilist ja keelelist eripära. Teiseks, tuleb silmas pidada seda põhimõtet, mille tõttu me selle ideega üldse väga positiivselt kaasa läksime. Nimelt, kui prantslased saavad pealinnas Euroopa Liidu missiooni toetuse, siis saavad nad oma jõude viia pealinnast välja muudesse kriisipiirkondadesse. Just nendest piirkondadest see dokumentaalfilm rohkem pajataski. Praegu ei ole ei ministeeriumil ega Kaitseväe Peastaabil infot, et Eesti oma ülesandeid täites peaks n-ö põllule suunduma. Pigem on tõenäoline, et meie kaitseväelastele jääb staabikaitse funktsioon.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud ettekandja! Te lugesite meile seletuskirjast olulised lõigud ette. Kui te lugesite 2. lehekülje esimest lõiku, siis te jätsite ühe minu arvates olulise lause ette lugemata: "Missioon käivitatakse Euroopa Liidu Nõukogu otsusega, mis eeldatavalt tehakse k.a märtsi alguses." Kas ma võin sellest järelduse teha, et vastu võtmata on tähtis dokument, millega just antaksegi korraldus missioon käivitada? Kas see tähendab, et teatud mõttes liigub Eesti oma tegutsemisega ajast ees?

Mati Raidma

Aitäh! Seda kolmandat otsust ei saagi tulla, kui ei ole missioonil osalejaid. Otsuste järjekord oli järgmine. Kõigepealt tehti – ka Eesti meediast käis see läbi – välisministrite kogunemisel Brüsselis põhimõtteline otsus. Seejärel tuli Euroopa Liidu Nõukogu otsus missiooni alustada, mida ka seletuskirjas mainiti. Praegu toimub, nagu ma oma sõnavõttus mainisin, riikide panustamise protsess ehk otsustatakse, kui palju ja mida osalised välja saavad panna. See protsess sisaldab ka seda, et igas riigis tuleb missioonil osalemiseks mandaat saada. See toimub eri riikides erinevalt. Eestis on see parlamendi pädevuses, mõnes teises riigis aga toimub see teisiti. Kui on olemas mandaadi saanud liitlasjõud ja otsus seda missiooni alustada, siis tuleb rakendusotsus. See, millest on räägitud ka seletuskirjas, ongi rakendusotsus, mida ei saa vastu võtta enne, kui on olemas need jõud, kes on mandaadi saanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Hea kolleeg! Üleeile õhtul näidati televisioonis päris pikka filmi sellest, mis Kesk-Aafrika Vabariigis toimub. Olukord on seal tõesti halb. Pärast filmi vaatamist uurisin ma natuke selle riigi ajalugu. Tuli välja, et juba 110 aastat tagasi kirjutasid Belgia ja Prantsusmaa alla esimese lepingu, mis tõestab seda, et Prantsusmaal olid seal oma huvid ka 110 aastat tagasi. Seoses sellega soovingi teada, kes on

süüdi, et seal praegu selline olukord on, ja miks peavad teised seda olukorda parandama.

Mati Raidma

Aitäh! Ma tulen tagasi ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni mõtte juurde. Mis on Euroopa Liidu rahutagamissiooni ülesanne ja eesmärk? Toetada ÜRO missiooni, mille lühend on BINUCA ja ingliskeelne nimetus United Nations Integrated Peacebuilding Office in Central African Republic. Tegelikult on ÜRO see, kelle peamine ülesanne ja mandaat on üles ehitada see kriisidest räsitud ja praeguseks kaosesse vajunud riik. Rahutagamissioonid ja sõjalised operatsioonid on mõeldud selleks, et seda protsessi saaks efektiivselt alustada ja edasi viia, mitte selleks, et lahendada kõik probleemid Kesk-Aafrika Vabariigis. Ma annan vastuse sellisest vaatenurgast. Kes on süüdi? Süüdi on karm ajalugu.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud ettekandja! Selle otsuse eelnõu pealkiri on "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu rahutagamissioonil Kesk-Aafrika Vabariigis". Otsuse tegemise alusena on viidatud rahvusvahelise sõjalise koostöö seaduse §-le 8. See § 8 räägib aga kaitseväge kasutamisest muus rahvusvahelises sõjalises operatsioonis. Ka § 6 räägib osalemisest rahvusvahelises sõjalises operatsioonis. Otsuse eelnõu pealkirjas on räägitud rahutagamissioonist. Kas see on võrdväärne sõjalise operatsiooniga või kas me teeme midagi prantslastest erinevat?

Mati Raidma

Aitäh teile! Sõjaline operatsioon on üldmõiste. Näiteks jaotatakse Euroopa Liidus rahvusvahelised missioonid kaheks: tsiviilmisioonid ja sõjalised missioonid. Sõjalised missioonid omakorda on rahutagamissioonid, rahuvalvemissioonid, treeningmissioonid jne. Eelnõu tekstis on väljend "sõjaline missioon" kasutuses üldmõistena. Hea tava ja traditsiooni kohaselt ei ole Riigikogu seda mõistet eelnõudes tõesti palju kasutanud. Ühe oletatava põhjuse võib leida ajaloost. Sõnal "sõda" on eesti

keeles kaks tähendust: *war* ja *military*. Eestlasele on väljenditel "*military operation*" ja "sõjaline missioon" võib-olla natuke erinev taust. Riigikogus on missioonidele mandaadi andmisel olnud hea tava, et me oleme kasutanud rahutagamissiooni, rahuvalvemissiooni või treeningmissiooni mõistet. Need ei ole sõjalise missiooni mõistega vastuolus, sest üks on üldmõiste ja teised näitavad missiooni spetsiifikat.

Aseesimees Jüri Ratas

Ülo Tulik, palun!

Ülo Tulik

Aitäh, istungi juhataja! Lugupeetud riigikaitsekomisjoni esimees! Minu küsimus on ajendatud kolleeg Margus Hansoni küsimusest kogukonnaga suhtlemise kohta. Riigikaitsekomisjonis oli korraks kõne all, et meie kaitsevaelasi saadavad kolm prantsuse tõlki. Kas see on ka praegustel andmetel nii?

Mati Raidma

Komisjon oligi viimane koht, kus see debatt käis, sealt on see informatsioon tulnud. Ma arvan, et tõlkide arv sõltub missiooni ülesandest. Konkreetse ülesande seadmiseks on aga veel aega ehk missioon ei ole veel mandaati saanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Peep Aru, palun!

Peep Aru

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Kas sa võid meile rääkida ka sellest, kuidas kaitsevägi planeerib missioonile lähetatavate kaitsevaelaste piirarvu raames tegelda üksuse komplekteerimisega? Kas prevaleerib käsuliin või vabatahtlik, sõjamehele omane lähene mine?

Mati Raidma

Aitäh! Ma räägin täpsustavalt piirarvust. Ka ajakirjandus on küsinud, miks 55 kaitsevaelast, järsku oleks 32 parem arv olnud. Nendel operatsioonidel on oluline üksusekeskne lähene mine, see panebki selle piirarvu paika. Mis puudutab kaitsevaelaste ettevalmistust ja seda, kas nad lähevad missioonile vabatahtlikult, siis kõigil rahvusvahelistel missioonidel osalevad

kaitsevaelased vabatahtlikult ja missioonidel käivad kutselised kaitsevaelased. Kaitseväes on välja kujunenud kutseliste kaitsevaelaste kontingent, kellel on tugev missioonikogemus. Rahvusvahelise sõjalise koostöö eri vormid on lahutamatu osa Eesti riigi kaitsest ja kaitseväe ülesannetest. Ei ole tõsi, et kaitsevägi on keskendunud ainult iseseisvale kaitsevõimele. Kollektiivkaitse ja sellest tulenevate rahvusvaheliste kohustuste täitmine on kaitseväe loomulik ülesanne.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnu Juul, palun!

Tõnu Juul

Austatud aseesimees! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus puudutab logistikat, mis Kesk-Aafrika Vabariigi ja Eesti vahelist kaugust arvestades läheb väga kulukaks. Prantsusmaal on logistika alal suuri võimeid ja ta on ka asjast huvitatud pool. Kas ta on meile logistika ja transpordi alal abistava käe ulatanud?

Mati Raidma

Aitäh, hea kolleeg! Mainin kõige värskemaid uudiseid. Olin esmaspäeval Brüsselis NATO Parlamentaarse Assamblee komisjoni istungil. Koridoris kohtasin seal Eesti kaitsevaelasi, kes praegu peavad neil teemadel läbirääkimisi nii Prantsuse kolleegidega kui ka teistega, kes hakkavad sellesse missiooni panustama.

Aseesimees Jüri Ratas

Mart Nutt, palun!

Mart Nutt

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Mõni päev tagasi pöördus Amnesty International hulga maailma riikide poole palvega hoida ära humanitaarkatastroof Kesk-Aafrikas või aidata selle ärahoidmisele kaasa. Kas Eesti võimude või lausa riigikaitsekomisjoni poole on otse pöördunud Amnesty International või mõni teine organisatsioon või on need kõik olnud üldised pöördumised?

Mati Raidma

Aitäh! Need on olnud üldised pöördumised. Aga kuna siin sai humanitaarkatastroofi mainitud, siis tahan välja tuua selle, et Eesti ei piirdu

ainult oma kaitseväelaste panustamisega. Eesti on Välisministeeriumi kaudu juba eraldanud ja eraldab veelgi finantsvahendeid just humanitaarorganisatsioonidele. Ma kuulsin tänagi, et on tulnud mitmeid pakkumisi meie tsiviilametnike kaasamise kohta, vaadates BINUCA operatsiooni Kesk-Aafrika Vabariigis laiemalt. Nii et kindlasti ei ole ainult 55 kaitseväelast need, kellega Eesti selle kriisi lahendamisse panustab.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud ettekandja! Nagu me teame, panustavad riigid kaitsekulutustesse erinevalt. Eesti panustab teatavasti 2% SKT-st, Prantsusmaa aga 1%. Miks Eesti peaks toetama neid riike, kes ise ei taha oma kaitsekulutustesse küllalt panustada?

Mati Raidma

Aitäh! Me toetame seda ja panustame sellesse, et Euroopa võtaks ühist kaitse- ja julgeolekupoliitikat tõsiselt. Sellest distantseerumine ei ole sugugi Eesti julgeolekupoliitika huvides. See, et käivitunud on protsess, mille käigus Euroopa Liidu liikmed suudavad küllaltki kiiresti välismissiooni panustada, annab aluse lootale, et ka Euroopa raamistikus saab kaitse- ja julgeolekupoliitika ergutava süsti.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid ettekande ja vastuste eest! Rohkem küsimusi ei ole. Soovitakse läbirääkimisi pidada. Avan läbirääkimised ja palun Riigikogu kõnetooli Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Sotsiaaldemokraadid on vastu Eesti rahutagamissmissiooni saatmisele Kesk-Aafrika Vabariiki. Selleks on hulk põhjusi. Nädal tagasi arutasime siinsamas põhjalikult Kesk-Aafrika Vabariiki minemise tagamaid. Kümnetele küsimustele saime kaitseministri suust põhjalikumaid või pealiskaudsemaid vastuseid. Peab aga tunnistama, et põhiline küsimus jäi vastamata. Miks just meie ja miks just nüüd tahame

sellele erakordselt keerulisele missioonile õlga alla panna?

Et asi oleks puust ja punaseks tehtud, siis ütlen, et korduv väide, nagu oleks tegemist liitlaskohustuse täitmisega, ei vasta tõele. Andrus Ansipi juhitud valitsus on püüdnud meile müüa mõtet, et Prantsusmaa palvele vastutulek ja üheskoos Kesk-Aafrika Vabariiki sõjalisele missioonile minek tähendab sedasama mis artikkel 5 ehk "Üks kõigi eest, kõik ühe eest" NATO-s. Teisisõnu, tegemist on liitlaskohustuse täitmisega. Aga ei ole. Kordan veel kord: ei ole. Euroopa Liidu sõjalisele missioonile minek on solidaarsuse näitamine ja selle tulemusena ei käivitu stsenaarium, et kui Tallinna vallutatakse, siis tõttab Pariis ennastsalgavalt Eestile appi.

Teiseks, kus on Aafrika-strateegia? Kui seda pole, siis mis on see jõud, mis sunnib meid panustama just Kesk-Aafrika Vabariiki? Must Mander on oma kümnete riikidega mitu korda värvilisem kui see ekvaatori juures paiknev endine Prantsusmaa koloonia, mida otsesõnu nimetatakse nurjunud riigiks. Piltlikult öeldes tuiskame prantslaste kutsel Aafrikasse, ilma et teaksime, mida meil endil tegelikult Aafrikast oodata ja tahta on. Küsigem otse: kumb on tähtsam, kas strateegia või taktika? Miks on enne hüpe ja siis alles mõte?

Kolmandaks, Euroopa Liidu välispoliitika juht Catherine Ashton ütles neil päevil, et Euroopa Liidu sõjalise missiooni suurus ei peaks nüüd olema juba mitte enam 500, vaid 1000 inimest. Sellele järgnes uudis Euroopa Liiduga lõputuid liitumiskõnelusi pidava Türgi võimaliku kontingendi kohta. Valmisolekut osaleda on üles näidanud ka Gruusia.

Kui me räägime Euroopa Liidu rahutagamissmissioonist, siis loeb tegelikult ikkagi see, kas riik saadab oma inimesi n-ö põllul humanitaarkriisile silma vaatama. Nüüdseks oleme kuulnud, et üks kolmandik Euroopa Liidu liikmesriikide valitsustest on lubamas oma maaväge ühel või teisel kujul Aafrikasse saata. Üks kolmandik! Esmaspäevasel riigikaitsekomisjoni istungil ei saanud sotsiaaldemokraadid selgust, kes kohe algusest peale ehk märtsis prantslaste ja eestlaste kõrval, relv käes, rahu tagamas oleks. Mõni riik jõuab n-ö põllule alles mais, teised pole veel oma parlamendilt mandaati saanud, seda kinnitas ka Mati Raidma. Seega on üks kolmandik oma osalust luba-

mas. Teeme sellest järelduse, et kaks kolmandikku operatsioonis siiski ei osale. Sellised suurriigid nagu Suurbritannia ja Saksamaa on tagaplaanil ja nende sõdurid "põllul" rahu ei taga. Soome kohta räägitakse, et jalaväelased peaksid osalema, samas on endine kaitseminister Elisabeth Rehn otsekoheselt öelnud, et Soome jalaväelaste oskamatus prantsuse keeles suhelda on suur takistus Kesk-Aafrika Vabariigi missiooni formeerimisel.

Lubage küsida, kes meie meestest valdab sango keelt, mida kohalikud räägivad? Prantsuse keelt osatakse meil niisama vähe nagu Soomes, ainult et meie kaitseminister arvab, et inglise keelega saab ka Kesk-Aafrikas suurepäraselt hakkama. Nagu esmaspäeval Eesti Televisioonis linastunud Prantsuse dokumentaalfilm näitas, ei ole keeleoskus mitte lihtsalt vajalik, vaid hädavajalik, see on enam-vähem elu ja surma küsimus.

Sotsiaaldemokraadid pakkusid peaministrile võimalust anda Kesk-Aafrika Vabariigi missiooni jaoks üleöö leitud 2,7 miljonit eurot arenguabiks. Ta ei võtnud seda mõtet omaks. Ei saa aru, miks me ei võiks Kesk-Aafrika Vabariigis sõjalises mõttes usaldada Aafrika Liitu ja aafriklastest sõjamehi. Miks me tõrgume panustamast staabiohvitseridega, nagu me teeme Malis? Miks me soovime, et meie sõdur mängiks globaalset politseinikku Aafrikas, kui samal ajal tema lapsel kodus puudub lasteaiakoht?

Palun lisaiega!

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit.

Marianne Mikko

Miks sõdurist isa jaoks leiab valitsus kiiresti vanas mõistes 40 miljonit neljaks kuuks, kui samal ajal Eesti laste lasteaiakoha probleemi lõplikuks lahendamiseks kolm korda suuremat summat ei suudeta ega soovita eraldada? Kas see ongi tänapäeva Eesti, kus mees peab teenima välismissioonil ränka raha, et kinni maksta oma lapse eralasteaiakoht? *Grand old lady* Madeleine Albright on oma mälestusraamatus kriitiline nii Somaalia kui ka Rwanda operatsiooni suhtes. Ta tuletas meelde, kuidas kümme Belgia rahuvalvajat surnuks raiuti. See tähendas mõistagi Belgia kiiret loobumist

Rwanda operatsioonist. Kuidas käitume meie, kui noad-kirved käiku lähevad?

Sotsiaaldemokraatide arvates jäi liiga palju küsimusi vastamata. Öönsaid vastuseid solidaarsusest saime kaitseministrilt seevastu kamaluga. Sotsiaaldemokraadid ei toeta põhjendamatu sõjalisi missioone, neid, mille puhul võime sattuda olukorda, mis pole lõppkokkuvõttes midagi muud kui verine kodusõda, kus me oleme endale aru andmata poole valinud. Kutsume üles Eesti sõdureid mitte Kesk-Aafrika Vabariiki saatma!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Head kolleegid! Kesk-Aafrika Vabariigi missiooni kohta on peetud juba mitmeid kõnesid, neid peeti ka esimesel lugemisel. Seletan teile lühidalt, miks Keskerakonna fraktsioon otsustas täna hääletusel mitte osaleda.

Me ei hääleta Kesk-Aafrika Vabariigi missiooni vastu, kuna sellel missioonil on ÜRO Julgeolekunõukogu mandaat ja tegemist on Euroopa Liidu missiooniga.

Me ei hääleta ka selle missiooni poolt, kuna Eesti ei ole nii võimas sõjariik, et suudaks oma mehi saata igasse maailma kriisipiirkonda. Kas te panite tähele, et me saadame sinna niisama palju kaitseväelasi kui 46 miljoni elanikuga Hispaania? Me saadame oma kaitseväelased missioonipiirkonda, kuhu ei saada jalaväelasi suuremad riigid, näiteks Saksamaa, Suurbritannia või Itaalia. Me ei saa selle eelnõu poolt olla ka seetõttu, et kaitseminister vingerdab vastuste andmisel selle kohta, mis meie kaitseväelasi sellel missioonil ees ootamas on. Riigikaitsekomisjoni esimees Mati Raidma ütles, et jõu kasutamise reeglid hakkavad olema ühtsed. Neid jõu kasutamise reegleid Euroopa Liidu Nõukogu 10. veebruaril veel ei otsustanud. Öeldi, et need määratakse kindlaks töö käigus. Sellist selget vastust me kaitseministrilt eelmisel nädalal mäletatavasti ei saanud. Seega, me ei tea, milliste volitustega meie kaitseväelased Banguisse lähevad, me ei tea, mida neil on võimalik seal nelja kuuga saavutada, ja me ei tea, kuidas need 55 kaitseväelast saavad endale sisendada seda, et nende sekkumine

Kesk-Aafrika Vabariigis on tõesti mõtestatud ja toob kaasa vajaliku muutuse.

Seetõttu Keskerakonna fraktsioon sellest hääletusest osa ei võta. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud kolleegid! Selle eelnõu toetamiseks on kindlasti mitmeid argumente ja kindlasti on ka mitmeid argumente selle vastu. Minus tekitavad küsimusi mitmed välispoliitilised eesmärgid, mis sellele missioonile on seatud. Partnerlus Prantsusmaaga ja temaga liitlassuhete tugevdamine on kindlasti olulised, aga ma ei ole päris veendunud, kas sellisel viisil selles missioonis osalemine on kõige efektiivsem viis neid välispoliitilisi eesmärgi saavutada. Mis puudutab sõjalist aspekti, siis ma ei ole selles küsimuses, pean tunnustama, spetsialist, aga mulle on jäänud mulje, et kui me tahaksime sisuliselt panustada Kesk-Aafrika Vabariigi kriisi lahendamisse, siis tuleks aru saada, et üks neljakuuline ja rangelt piiritletud rotatsioon tõenäoliselt ei ole see, mis selle olukorra lõpuni positiivselt lahendaks.

Küll aga olen ma kindel selles, et parlamentaarses riigis nagu Eesti, kus kaitsevälased ilma Riigikogu mandaadita väljapoole riigi piire ei lähe, ei tohiks menetleda neid eelnõusid sellisel viisil, nagu seda eelnõu siin on menetletud esimesel ja teisel lugemisel ning tegelikult ka enne seda. Hea kolleeg Inara Luigas on juba juhtinud tähelepanu selle eelnõu tehnilistele puudujääkidele. Minu meelest hakkasid tegelikud probleemid peale juba varem.

Me oleme üldiselt positiivse asjana taotlenud seda, et olulisemates välis- ja kaitsepoliitilistes küsimustes saavutataks parlamendis konsensus. See eeldab ka Vabariigi Valitsuselt teatud käitumismustrit. 16. jaanuaril kutsusid kaitseminister ja kaitseväge juhataja kokku avaliku pressikonverentsi, kus nad rääkisid sellest, et 55 Eesti sõdurit koos tehnikaga lähevad Kesk-Aafrika Vabariiki ja mida kõike nad seal tegema hakkavad. See toimus enne, kui sellest sisuliselt teavitati Riigikogu, ja enne, kui seda teemat olid arutanud riigikaitsekomisjon ja väliskomisjon. Minu arvates selline tegevus

parlamentaaarsesse riiki ei sobi. Ma arvan, et see on kindlasti üks olulisimaid põhjusi, miks opositsiooni esindajatel tekkis esimesel ja teisel lugemisel nii palju küsimusi, millele me ei ole tänaseni vastust saanud. Ma loodan, et tulevikus, kui valitsus toob sedavõrd kaalukaid otsuseid Riigikogu ette, järgitakse normaalset parlamentaarse demokraatia tava ja enne suurte avalduste tegemist siiski konsulteeritakse ka Riigikogu asjaomaste organitega. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised.

Nüüd vaatame läbi eelnõu 583 muudatusettepanekud. Neid ei ole aga laekunud. Seega võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde. Juhtivkomisjon on nimelt palunud panna eelnõu teisel lugemisel lõpphääletusele.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 583. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 43 ja vastu 14 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi.

Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu rahutagamissmissioonil Kesk-Aafrika Vabariigis" eelnõu 583 on otsusena vastu võetud. (Tabel 27.)

Viies päevakorrapunkt on käsitletud.

6. Isikut tõendavate dokumentide seaduse, riigilõivuseaduse ja riigipiiri seaduse muutmise seaduse eelnõu (550 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kuuenda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud isikut tõendavate dokumentide seaduse, riigilõivuseaduse ja riigipiiri seaduse muutmise seaduse eelnõu 550 teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Rein Langi!

Rein Lang

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Eelnõu 550 eesmärk on pikendada mobiil-ID vormis digitaalse isikutunnistuse kehtimise aega kolmest aastast viie aastani. Samuti nähakse eelnõus ette, et Eesti kodanikul, kes

elab või viibib välisriigis, oleks võimalus taotleda endale sõrmejäljekujutiseta Eesti kodaniku passi. Eelnõu eesmärk on ka lihtsustada muus riigis elavate või viibivate Eesti kodanike võimalusi reisidokumenti taotleda. Eelnõu algataja on Vabariigi Valitsus.

Komisjonis oli eelnõu esimest korda arutelul m.a 9. detsembril. Esimene lugemine Riigikogu suures saalis toimus 18. detsembril, esimene lugemine lõpetati ja muudatusettepanekute tegemiseks anti aega kümme tööpäeva. Muudatusettepanekuid Riigikogu liikmetelt ei laekunud.

Põhiseaduskomisjon arutas eelnõu teise lugemise ettevalmistamist kahel korral: s.a 28. jaanuaril ja 10. veebruaril. 28. jaanuaril konstateerisime, et muudatusettepanekuid Riigikogu liikmetelt ei olnud laekunud, aga algataja esindaja Siseminister oli saatnud komisjonile pika-pika kirja, milles ta tegi ettepaneku eelnõu põhjalikult muuta. Ruth Annus siseministri esindajana selgitas, mis oli selle põhjus. Ta ütles, et algul oli tõepoolest eesmärk anda mobiil-ID vormis digitaalseid isikutunnistusi välja kehtivusajaga viis aastat. See tugines Siseministeri kõige paremale teadmisele, sest mobiiltelefonide SIM-kaardid võimaldavad viieaastase kehtivusajaga isikutunnistusi. Aga vahepeal sai valmis Riigi Infosüsteemi Ameti AS-ilt Cybernetica tellitud krüptograafiliste algoritmide kasutusvaldkondade ja elutsükli uuring, mis käsitleb peale mobiil-ID kõiki turvalisi lahendusi, mida meie riigis kasutatakse. Tegemist on uuringuga, mis prognoosib, millised tehnilised lahendused on turvalised ning millise aja jooksul. Siseminister sai teada, et olemasolevate mobiil-ID vormis digitaalsete isikutunnistuste kehtivuse aega ei tohi turvalisuse võtmete tõttu pikendada.

Tekkis kentsakas olukord. Selleks et seda kõike seadusesse kirja panna, oleks tulnud kirjutada lehekülge teksti, millest arusaamisega oleks olnud suuri raskusi ka spetsialistidel. Seetõttu tekkis komisjonis aramus, et kogu mobiil-ID regulatsiooni ei pea me kirjutama mitte seadusesse, vaid me võiksime anda delegatsiooninormi ka Vabariigi Valitsusele, kes võiks need regulatsioonid kehtestada määruse tasemel. See seisukoht tundus Siseministeri esindajale pisut uudsena, aga ta ei väelunud sellele ka vastu. Nii juhtuski, et andsime

siseministri esindajale ja komisjoni ametnikele ülesande volitusnorm valmis kirjutada ning vaadata, mis sellest asjast välja tuleb.

Esmaspäeval, 10. veebruaril, kogunes komisjon uuesti ja vaatas eelnõu muudatusettepanekuid. Komisjon leidis, et need on väga head muudatusettepanekud ja oli nendega igati nõus. 10. veebruaril otsustati põhiseaduskomisjonis konsensuslikult viis küsimust. Kõigepealt otsustasime heaks kiita komisjoni algatatud muudatusettepanekud, mida oli kaks. Teiseks otsustasime teha ettepaneku saata eelnõu täiskogu päevakorda 19. veebruariks ehk tänaseks ja teha ettepaneku teine lugemine lõpetada. Meie kolmas ettepanek on saata eelnõu juhul, kui teine lugemine lõpetatakse, kolmandale lugemisele ja panna 27. veebruaril 2014. aastal lõpphääletusele. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, teile on küsimusi. Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, austatud eesistuja! Austatud ettekandja! Olukord on muutunud. Need ettepanekud, mis tegi minister, saadeti neile tagasi. Teiseks võeti menetluse ajal vastu otsus delegeerida ministriumile volitus koostada allnormatiivakt, kas määrus või mingi muu. Mul on küsimus protseduuri kohta. Kas eelnõu juures peab olema ka selle määruse eelnõu või ei pea? Me ju ei tea, kuidas see reguleerimine toimub.

Rein Lang

Aitäh! Hea küsimus. Minu arvates ei pea. Ma kohe üritan argumenteerida, miks. Vaadake, mobiil-ID on olemuslikult eraisiku leping telekommunikatsioonifirmaga. Telekommunikatsioonifirma peab selleks, et müüa oma kliendile SIM-kaarti, mille abil saab teha mobiil-ID rakenduse, täitma teatavaid nõudeid. Need nõuded on tehnilist laadi ja äärmiselt keerukad. Küsimus on regulatsiooniastmes, mida valitsus mobiilioperaatorilt nõuab, selleks et kogu see värk oleks turvaline. Nii või teisiti ütleb seadusandja, et kõik mobiilioperaatorite pakutavad tehnilised lahendused peavad olema RIA ehk Riigi Infosüsteemi Ametiga kooskõlastatud. Nad ei saa pakkuda midagi, mis ei ole selle ametiga kooskõlastatud.

Aga selleni jõudmine eeldab tehnilist tegevust. Minu arvates peab reguleerimine toimuma ministri määruse tasemel. Ma ei näe mingit lisaväärtust selles, kui see määrus jõuaks Riigikogu liikmete lauale menetlemiseks. Ma kinnitan teile, et ei mina ega tõenäoliselt ka teie ei saaks sellest mitte midagi aru. Nii et sellel lihtsalt ei oleks mõtet. Meie lähtusime komisjoni debatis sellest loogikast. Aga omalt poolt ütlen, et Eestis on hästi paljud tehnilised regulatsioonid viidud seadusesse, mis põhjustab alatasa seaduste muutmise seadusi, mille eelnõusid 101 Riigikogu liiget peavad menetlema. Sellel ei ole sisulist mõtet. Ma arvan, et me leidsime põhiseaduskomisjonis väga mõistliku lahenduse. See, et selline lahendus on ka võimalik, valitsuse esindajat teataval määral üllatas. Loodetavasti hakatakse neid volituskorrektureid edaspidi rohkem küsima, mis minu meelest oleks väga praktiline.

Aseesimees Jüri Ratas

Mart Nutt, palun!

Mart Nutt

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Mõni päev peale meie komisjoni istungit, kus me võtsime vastu menetluslikud otsused, pöördus minu poole üks asjatundja, kes oli üllatunud, et see kolme aasta küsimus üldse tõstatatus. Ta kinnitas, et turvalisusega ei ole ka viie aasta jooksul probleeme. Ma olen täpselt niisama vähe turvalisusküsimuste ja tehniliste lahenduste asjatundja ilmselt kui sina, aga ma küsin mälu värskendamiseks. Kas praegu arutelul olevasse eelnõusse jäi sisse selline delegatsioon, mis võimaldab käsitleda kehtimise aega viieaastasena, või on see kolme aastaga piiratud?

Rein Lang

Mina sain aru, et on küll võimalik viieaastasena käsitleda. Ma avaldasin komisjonis arvamust, et ma ei usu kinnitust, et mingi krüptograafiline algoritm kestab viis aastat, see on soovunelm. Väga suure tõenäosusega tekiavad probleemid enne viie aasta möödumist ja siis on väga praktiline, kui riik astub jõulisi samme ning nõuab mobiilioperaatoritelt SIM-kaartide uuendamist. Ei ole mingit mõtet seda protsessi takerdada sellega, et selleks on vaja kõigepealt seadust muuta, mis võtab ju tohutu

aja ja sellel muudatusel on tõesti tehniline iseloom.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Ma tahan täpsustada. Kas ma sain õigesti aru, et see delegeerimine ei piira inimeste õigusi, see on ühelt poolt tehniline küsimus ja teiselt poolt piirab rohkem operaatoreid, et nad ei paneks lisakoormust nendele, kes hakkavad oma dokumente vahetama?

Rein Lang

Ei, mitte päris. Ma kordan veel üks kord seda mõttekäiku. Mis puudutab isikutunnistusi, milleks on ID-kaardid, siis neid annab välja riik. Seal on küsimus, kui palju seadusandja delegeerib kogu seda tehnilist protsessi Vabariigi Valitsusele. Selleks aga, et saada mobiil-ID-d, tuleb kõigepealt pöörduda eraõigusliku firma poole. Keegi teine mobiil-ID-d välja ei anna. Eesti riik seda ei väljasta, ta ei väljasta SIM-kaarte, selleks on telekommunikatsiooniettevõtte. Aga et telekommunikatsiooniettevõtte saaks seda teha, peab ta viima oma tegevuse kooskõlla Riigi Infosüsteemi Ameti nõuetega. Kuna tegemist on avalik-õigusliku suhtega, siis peab see olema reguleeritud õigusega ja seda ei ole mingit mõtet teha seaduse tasemel.

Aseesimees Jüri Ratas

Arto Aas, palun!

Arto Aas

Aitäh! Kuna meie ülekannet jälgivad ilmselt sajad tuhanded inimesed, siis kasutan võimalust ja ütlen, et mobiil-ID on minu hinnangul üldse üks kõige mugavamaid e-teenuseid Eesti riigis ja universumis. Kas ka teie kasutate mobiil-ID-d, härra Lang?

Rein Lang

Aitäh! Seda komisjonis ei arutatud, härra Aas. Aga jah, kasutan küll mobiil-ID-d. Ma kasutan tegelikult rohkem ID-kaarti, aga ma kasutan ka mobiil-ID-d. See on tõesti väga hea asi. Ei maksa aga arvata, et riik võib ütelda, et kõik mobiil-ID-ga seotud lahendused peavad

selle ühe SIM-kaardiga töötama viis aastat. See oleks mõttetu, sest kui ilmnevad probleemid, siis peab riik saama vahepeal sekkuda. Ei saa anda iseenesestmõistetavat garantiid, et kõik need lahendused ja krüptogrammid kehtivad viis aastat.

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita.

Eelnõu 550 kohta on laekunud neli muudatusettepanekut, kõik need on juhtivkomisjonilt. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada.

Teine lugemine on lõpetatud ja kuues päevakorrapunkt käsitletud.

7. Sotsiaalhoolekande seaduse, tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning puuetega inimeste sotsiaal-toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (471 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume seitsmenda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalhoolekande seaduse, tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning puuetega inimeste sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 471 teine lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Hea juhataja! Head kolleegid! Vabariigi Valitsus algatas 2013. aasta 9. septembril sotsiaalhoolekande seaduse ja puuetega inimeste sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 471, mille esimene lugemine lõpetati 23. oktoobril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 6. november 2013 kell 17.15. Nimetatud tähtajaks ei esitatud ühtegi muudatusettepanekut. Küll aga pöördusid komisjoni poole oma ettepanekute ja märkustega Sotsiaalministeerium ja AS Hoolekandeteenused.

Sotsiaalkomisjon arutas eelnõu teise lugemise ettevalmistamist kolmel istungil: 28. jaanuaril, 10. veebruaril ja 17. veebruaril. Esimesel istungil tutvusid sotsiaalkomisjoni liikmed

Sotsiaalministeeriumi ettepanekutega. Istungil osales Sotsiaalministeeriumi esindaja Bärbel Vapper. Sotsiaalministeeriumi pöördumises toodud üheksast ettepanekust leidis sotsiaalkomisjoni toetuse kaheksa. Toetuseta jäeti ettepanek, millega sooviti muuta riikliku järelevalve praktikat ja anda Sotsiaalkindlustusametile õigus teha järelevalvet ilma 24-tunnise etteteatamisajata. Põhjus oli see, et kuna Riigikogu menetluses on ka korrakaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu, millega tunnistatakse sotsiaalhoolekande seaduse § 38¹ kehtetuks, siis ei pidanud sotsiaalkomisjoni liikmed õigeks lühiajaliselt riikliku järelevalve tegemist muuta. Seda tehakse teise seadusega niikuinii.

10. veebruaril tutvustas AS-i Hoolekandeteenused juhatuses esimees Maarjo Mändmaa nende esitatud ettepanekuid. Sotsiaalkomisjoni liikmed toetasid ettepanekuid, mis olid seotud sellega, et isikutele, kellele osutatakse majutusega teenust, jäetaks ümberkolimiseks pikema aega, samuti ettepanekuid erihoolekandeteenuste järjekordade reguleerimise kohta.

Võtan kokku olulisemad muudatused. Järjekordade pidamist hakatakse 2015. aasta jaanuarist reguleerima ministri määrusega, seda ei tehta enam seadusega. See annab võimaluse järjekordi kergemalt ja paindlikumalt reguleerida.

Pikendatakse üleminekuaega haridusnõuete puhul. Näiteks AS-is Hoolekandeteenused on juba tekkinud pikk tegevusjuhendajate koolituste järjekord. Selle muudatuse tegime reaalsest vajadusest lähtudes.

Vähendatakse ruumidega seotud kulusid, et suurendada teenuste kättesaadavust ning võimaldada kogukonnas elamise teenust ja ööpäevaringset erihooldusteenust osutada ka väiksemates ruumides. Näiteks on siin mõeldud kuni viieliikmeliste perekondade loomist. Eesmärk on osutada teenust paindlikult.

Sotsiaalkomisjon otsustas 2014. aasta 28. jaanuari istungil saata eelnõu teisele lugemisele Riigikogu täiskogu päevakorda 19. veebruariks. 17. veebruari istungil toimus muudatusettepanekute arutelu ja hääletamine ning langetati menetluslikud otsused. Me otsustasime teha ettepaneku teine lugemine lõpetada. Kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, siis on meil ettepanek teha kolmas lugemine ja panna eelnõu lõpphääletusele 26. veebruaril. Kõik need otsused olid konsensuslikud.

Tahan tähelepanu juhtida veel sellele, et muudatusettepanekute tabelis on muudatusettepanek nr 8 juures jäänud tabelisse kandmata komisjoni ettepanek. Komisjon teeb ettepaneku seda muudatusettepanekut täielikult arvestada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Eelnõu 471 kohta on laekunud 17 muudatusettepanekut. Alustame nende läbivaatamist. Kõik muudatusettepanekud on juhtivkomisjonilt: 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16. ja 17. muudatusettepanek. Aitäh abi eest! Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada.

Teine lugemine on lõpetatud ja seitsmenda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

8. Ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (532 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kaheksanda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu 532 teine lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Hea juhataja! Head kolleegid! Sajad tuhanded ülekande jälgijad! Ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõuga 532 võetakse Eesti õigusruumi üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2012/26/EL, millega muudetakse seoses ravimiohutuse järelevalvega direktiivi 2001/83/EÜ. Sotsiaalkomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu enne teisele lugemisele saatmist kolmel istungil: 10. veebruaril, 11. veebruaril ja 17. veebruaril. Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 29. jaanuaril 2014 kell 17.15 muudatusettepanekuid ei esitatud. Eelnõu kohta esitas muudatusettepanekuid Sotsiaalministeerium. Eesti Apteekide Ühendus saatis komisjonile oma pöördumise seoses ohutusdirektiivi 2012/26/EL ülevõtmisega.

Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakond koostas eelnõu kohta arvamuse.

10. veebruari komisjoni istungil oligi oma ettepanekuid tutvustamas Eesti Apteekide Ühenduse juhatuse liige Tanel Teras. Sotsiaalministeeriumi esindajana oli kohal Dagmar Rüütel, kes kommenteeris Eesti Apteekide Ühenduse väiteid ja selgitas eelnõu algataja seisukohti. Tulenevalt sellest suurepärasest koostööst tekkisid kaks muudatusettepanekut, mis on eelnõule lisatud ja mida ma siin pike-malt ei tutvusta. Mõlemad muudatusettepanekud said komisjoni toetuse.

Sotsiaalkomisjon otsustas üksmeelselt saata eelnõu teisele lugemisele 19. veebruariks 2014 ning teha ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada. Kui teine lugemine lõpetatakse, siis on komisjonil ettepanek saata eelnõu kolmandale lugemisele 26. veebruariks 2014. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Eelnõu 532 kohta on laekunud kaks muudatusettepanekut ja mõlemad on juhtivkomisjonilt. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada.

Teine lugemine on lõpetatud ja kaheksanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

9. Reklaamiseaduse § 22 muutmise seaduse eelnõu (584 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume üheksanda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud reklaamiseaduse § 22 muutmise seaduse eelnõu 584 esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Valitsus esitab reklaamiseaduse § 22 muutmise seaduse eelnõu. Selle sisu seisneb selles, et patsiendil on edaspidi tervishoiuteenuse osutajate vahel valides võimalik arvestada ka teenuse hinda, mis kaitseb tema majandushuve. Kui praegu on reklaamiseaduse § 22 kohaselt tervishoiuteenuse rek-

laam keelatud, siis eelnõu lubab tervishoiuteenuse osutajal avalikustada ka oma hinnakirja. Hinnakirja avalikustamist ei peeta edaspidi tervishoiuteenuse reklaamiks. Eelnõuga ei muudeta reklaamiseaduse ülesehitust ega loogikat, mille kohaselt valdkondliku reklaami keeldude puhul sätestatakse teave, mida on lubatud avalikustada ning mida ei käsitleta reklaamina. Eelnõu mõjust rääkides võib öelda, et hindade avalikustamine loodetavasti elavdab konkurentsi ja loob võrdsed võimalused uutele turule tulijatele. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu, minister! Küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni liikme Arto Aasa!

Arto Aas

Austatud kolleegid! Eelnõu põhilise sõnumi andis minister juba edasi. Alustuseks pean ütleva, et tegemist on hea näitega selle kohta, kuidas erialaliidud, Riigikogu ja ministeerium koostööd teevad. Eelnõu sai tõuke sellest, et majanduskomisjonis käisid Eesti Tervise Fondi ja teised tervishoiusektori esindajad, kes rääkisid ebakõlast seadustes ja sellest probleemist, et teenuste hindu ei ole võimalik avaldada. Näiteks võib kehtivat seadust tõlgendades öelda, et ka teenusepakujate veebilehel hindade avalikustamine on seadusega vastuolus, mis on ju tegelikult absurd.

Majanduskomisjon arutas eelnõu teisipäeval, 11. veebruaril 2014. Koosolekult puudusid Kalev Kallo, Tiina Lokk-Tramberg, Tõnis Palts ja Urve Palo. Eelnõu tutvustajatena olid kohal Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi siseturuosakonna kaubandustalituse juhataja Anne Laar ja peaspetsialist Doris Teiv, kes tutvustasid eelnõu eesmärke ja rääkisid lahti selle sisu.

Komisjoni arutelul tunti huvi mitme valdkonna vastu. Esiteks pakkus huvi seesama hinnakirjade avaldamine veebis, mis praegu on väidetavalt seaduse mõttega vastuolus. Edaspidi on see lubatud. Lubatud on hinnakirja avaldada ka televisioonis, ajalehtedes ja teistes meediakanalites. Uuriti, kuidas erialaliidud reklaami reguleerivad. Eestis seda ei tehta, küll tehakse aga mujal Euroopas. Mujal ongi üldiselt tavaks, et tervishoiuteenuste reklaam on lubatud, aga kehtivad teatud arstieetikast tule-

nevad piirangud ja ka erialaliitude omad piirangud selle kohta, kuidas võib reklaami teha ja hindu avalikustada. Seda teed läheb nüüd ka Eesti. Komisjonis esitati küsimus, kuidas teha vahet reklaamil ja teabel ning kas seda on vaja. Näiteks on olemas ju mitmesuguseid teavituskampaniaid vaktsineerimise kohta. Vastus kõlas, et teavitada on lubatud, aga kampania ei tohi kutsuda teenust ostma. Oluline on sealjuures järelevalve roll. Eks see piir, mis asi on teave ja mis asi reklaam, ongi õhkõrn. Toodi näide, et maovähenduse reklaam on keelatud, aga Sotsiaalministeeriumi on lubatud inimesi üles kutsuda osalema nakkushaiguste vastu vaktsineerimisel, sest seda tõlgendatakse sotsiaalreklaamina, mis peaks suunama isiku käitumist avalikes huvides.

Küsiti, kas tervishoiuteenuste loetelu ja hinnakirja alla kuulub ka teenuse juurde boonuse pakkumine, näiteks see, kui puusaproteesiga saab kaasa hambaproteesid. Tekkis küsimus, kas selline reklaam on edaspidi lubatud. Vastus oli, et sellisel kombel teenuseid komplekteerida ei ole lubatud. Teenuseid võib koos pakku- da, aga igal juhul peab igal teenusel olema eraldi hind ja selle kohta tuleb avalikustada teave.

Nüüd räägin komisjoni otsustest. Esiteks otsustati teha ettepanek saata eelnõu täiskogu päevakorda 19. veebruariks 2014. Teiseks otsustati teha ettepanek esimene lugemine lõpetada. Kolmandaks otsustati teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 6. märts 2014 kell 17. Kõik komisjoni otsused langetati konsensuslikult. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrati eelnõu 584 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 6. märtsi kell 17.

Esimene lugemine on lõpetatud ja üheksas päevakorrapunkt käsitletud.

10. Rahvusvahelise energia-programmi kokkuleppega ühinemise seaduse eelnõu (576 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kümnenda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud rahvusvahelise energiaprogrammi kokkuleppega ühinemise seaduse eelnõu 576 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi!

Juhan Parts

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Valitsus esitab heakskiitmiseks rahvusvahelise energiaprogrammi kokkuleppega ühinemise seaduse eelnõu. Selle kokkuleppe ratifitseerimise korral ühineb Eesti Rahvusvahelise Energiaagentuuriga. Rahvusvahelises Energiaagentuuris osalevate riikide kohustused on suuremad, kui meile tuttavad Euroopa Liidu õigusaktid nõuavad. Seetõttu suudavad Rahvusvahelise Energiaagentuuri liikmed energiakriisi olukorras efektiivsemalt tegutseda.

Rahvusvahelise Energiaagentuuri liikmena avaneb Eestil võimalus ligi pääseda põhjalikele turuanalüüsidele ja andmetele, mida saame kasutada Eesti energeetikat puudutavate pikaajaliste küsimuste lahendamisel ja poliitikate kujundamisel. Osalemine Rahvusvahelise Energiaagentuuri töögruppides annab Eestile suurema võimaluse kaasa rääkida ka ülemaailmse energiapoliitika teemadel. Arvestades, et Rahvusvahelise Energiaagentuuri seisukohad energiapoliitika küsimustes on olulised ka Euroopa Liidu energiapoliitika kujundamisel, saame rohkem mõjutada protsesse, mis on hilisemate Euroopa Liidu õigusaktide kujundamise aluseks. Kuna Rahvusvaheline Energiaagentuur peab energeetilise varustuskindluse tagamisel tähtsaks tahkeid fossiilseid kütuseid, sh põlevkivi, tekib Eestil suurem võimalus tutvustada põlevkivi põletamise ja põlevkiviõli tootmise tehnoloogia arenguid. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni liikme Olga Sõtniku!

Olga Sõtnik

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Käesolev seaduseelnõu oli majanduskomisjoni istungil arutelul 27. jaanuaril, esmaspäeval. Minister Juhan Parts andis sellest seaduseelnõust ülevaate. Istungil osales ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi energeetika osakonna ekspert Rein Vaks. Komisjoni liikmetel küsimusi selle eelnõu kohta ei olnud. Me tegime konsensuslikud otsused saata eelnõu päevakorda 19. veebruariks ning teha ettepanekud esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 27. veebruar 2014 kell 5 õhtul. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on küsimusi. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Nagu ma aru sain, komisjonis arutelu õieti ei olnud. Aga kas algataja kõnes toodi ka mõni näide selle kohta, milline võiks olla praktiline kasu, kui me selle dokumendiga ühineme? Aastas maksame sellele organisatsioonile – summa on muidugi pisike – kuni 30 000 eurot. Aga milline positiivne mõju sellel ühinemisel võib olla?

Olga Sõtnik

Aitäh! Nagu ka härra minister mainis, osalemine selles organisatsioonis annab meile suurema võimaluse kaasa rääkida ülemaailmse energiapoliitika kujundamisel, saada kõige uuemat teavet selles valdkonnas ja anda oma osa selle poliitika kujundamisse. Kui me võtame osa töörühmadest, kuhu võivad kuuluda nii ametnikud kui ka spetsialistid, siis me saame ise rohkem teavet ja saame ka oma informatsiooni teistega jagada.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Selge. Tähendab, millestki sellisest juttu ei olnud. Aga kas teile vähemalt räägiti, kes on

need inimesed, kes hakkavad mööda maailma ringi sõitma ja nendest üritustest osa võtma? Kui tihti need üritused toimuvad, kus riikides jne?

Olga Sõtnik

Täna küsimuse eest! Seda me komisjonis ei arutanud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma täna teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrän eelnõu 576 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 27. veebruari kell 17.

Esimene lugemine on lõpetatud ja kümenda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

11. Protokoll nr 15 inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni muutmise kohta ratifitseerimise seaduse eelnõu (581 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 11. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud protokoll nr 15 inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni muutmise kohta ratifitseerimise seaduse eelnõu 581 esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi! Ütlen teile, head ametikaaslased, et Vabariigi Valitsuselt on tulnud kiri palvega, et täna esineks eelnõu 581 esimesel lugemisel valitsuse esindajana ettekandega Juhan Parts, mitte välisminister Urmas Paet, nagu oli varem teatatud. Palun, minister!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Valitsus on esitanud Riigikogule protokoll nr 15 inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni muutmise kohta ratifitseerimise seaduse eelnõu. Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon avati Euroopa Nõukogu liikmesriikidele allakirjutamiseks 1950. aastal. Viimane konventsiooni muutev protokoll, s.o 14. protokoll, jõustus

1. juunil 2010. 14. protokolliga jõustunud muudatused aitasid tõhustada Euroopa Inimõiguste Kohtu tööd ja vähendada selgelt vastuvõetamatute kaebuste jääki. Praegugi tekitab aga Euroopa Inimõiguste Kohtu menetluses olevate potentsiaalselt põhjendatud kaebuste suur arv tõsist muret.

Et tagada konventsioonisüsteemi tõhusus ka tulevikus, leppisid Euroopa Nõukogu liikmesriigid Brightonis 20. aprillil 2012 toimunud kohtureformi konverentsil vastuvõetud deklaratsioonis muu hulgas kokku uue konventsiooni muutva protokoll põhimõtetes. Need põhimõtted sisalduvadki kõnealuses 15. protokollis, mille põhieesmärk on vähendada kohtumenetluse pikkust ja vähem tähtsate kaebustega tegelemist Euroopa Inimõiguste Kohtus.

15. protokolliga lisatakse konventsiooni preambulisse läbipaistvuse eesmärgil viide subsidiaarsuse põhimõttele ja kaalutusõiguse doktriinile. Inimõiguste kohtu subsidiaarsus tähendab, et rikkumisi tuleb kohaste seaduste, konventsiooni ja kohtupraktikaga kooskõlas olevate meetmetega riigisiselt ennetada. Juba toimunud rikkumiste heastamiseks peavad paigas olema kättesaadavad ja tõhusad riigisiselised menetlused ning tuleb tagada, et korduvad kaebused kohtusse ei jõuaks. Riikide kaalutusõiguse piirid on välja kujundatud inimõiguste kohtu praktikas ja kaalutusõiguse teostamise üle teeb järelevalvet inimõiguste kohus.

Protokolliga kaotatakse kohtunike senine vanusepiirang 70 aastat. Uus piirang on seotud kandideerimisvanusega. Kandidaat võib olla kuni 65-aastane ja kohtunik võib ametis olla ettenähtud üheksa aastat.

Et kiirendada kohtuasjade menetlemist ja tagada ühtlasem kohtupraktika, kaotatakse kohtuasja poole õigus vaielda vastu 7-liikmelise koja pädevuse üleandmisele 17-liikmelisele suurkojale. Praktikas on riigid juba seda aktsepteerinud ning hea tava on pädevuse üleandmisele mitte vastu vaielda. Ka inimõiguste kohus ise oma reeglites on sätestanud kodadele kohustuse teatud juhtudel, kui koja seisukoht oleks vastuolus senise kohtupraktikaga, pädevus üle anda.

Arvestades tehnoloogia arengut ja riigisisestes menetlustes kehtivaid tähtaegu, lühendatakse inimõiguste kohtule kaebuse esitamise tähtaegu kuult kuult neljale kuule. Kaebajate

õiguste tagamiseks on selle sätte jõustumiseks ette nähtud piisav üleminekuajag. Nimelt kohaldatakse lühendatud tähtaega alles kuus kuud pärast protokollide jõustumist. Seda ei kohaldata kaebuste, mille esemeks on riigisisene lõplik otsus, mis on tehtud enne uue reegli jõustumist.

Protokolliga muudetakse vähetähtsate kaebuste vastuvõetavuse kriteeriumi, et oleks võimalik vastuvõetamatuks tunnistada suurem arv selliseid kaebusi, millega ei ole kaebajale tekitatud märkimisväärset kahju. Seni ei ole inimõiguste kohus saanud tunnistada vastuvõetamatuks vähetähtsaid kaebusi, mida riigi kohus ei olnud nõuetekohaselt läbi vaadanud. See nõue oli ebaloogiline, kuna kui riigi kohus leiab, et ta sellise vähetähtsa asjaga ei pea tegelema, siis veel vähem peaks sellega tegelema inimõiguste kohus.

See oli eelnõu sisu lühikene ülevaade.

15. protokoll avati allkirjastamiseks 24. juunil 2013. aastal. 2014. aasta veebruari seisuga on protokollide allkirjastanud 34 liikmesriiki ja ratifitseerinud 5 riiki: Iirimaa, San Marino, Montenegro, Monaco ja Liechtenstein. Eesti Vabariigi suursaadik Euroopa Nõukogu juures allkirjastas protokollide 22. oktoobril 2013. Protokoll tuleb ratifitseerida, kuna sellega muudetakse Riigikogus ratifitseeritud välislepingut – inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni. Seadus jõustub üldkorras. Protokoll jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele kuupäevast, kui selle on jõustanud kõik Euroopa Nõukogu liikmesriigid. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, küsimusi ei ole. Aitäh teile! Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste!

Rait Maruste

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Kõnesolev eelnõu oli põhiseaduskomisjonis arutelul teisipäeval, 28. jaanuaril 2014. Kohal olid komisjoni liikmed, puudusid Deniss Boroditš, Neeme Suur ja Priit Toobal. Kohale oli kutsutud Maris Kuurberg, Välisministeeriumi juriidilise osakonna rahvusvahelise õiguse büroo vanemjurist, valitsuse esindaja Euroopa Inimõiguste Kohtus. Proua Kuurberg selgitas

kokkuvõtvalt, mida protokoll nr 15 tähendab ja mispärast on see üldse kavandatud. Minister võttis täna eelnõu sisu hästi kokku ja mul ei ole tarvis seda üle korrata. Kui keegi tahab veel midagi selle kohta lugeda, siis eelnõu seletuskirjas on kõik ilusasti kirjas.

Annan väikese ülevaate arutelust, mis komisjonis toimus. Siinkõneleja märkis, et osalisriikide jaoks tähendab see muudatus seda, et Strasbourgi kohus muutub aina enam Euroopa konstitutsioonikohtuks inimõiguste valdkonnas. Seda näitab taotlus rakendada laiemalt subsidiaarsuse põhimõtet, samuti kasutada edaspidi *de minimis* (vähese tähtsuse) reeglit. On selge, et kohtu efektiivsuse säilitamiseks on see ainuvõimalik tee. Sellest on Strasbourgis aastaid juttu olnud. Liikmesriikidele tähendab see seda, et osalisriigid peavad hästi tundma Strasbourgi kohtu praktikat. Ja mitte ainult seda, mis puudutab neid endid, vaid ka teiste riikide suhtes kujundatud kohtupraktikat, sest need lahendid, mis Strasbourgist tulevad, muutuvad aina enam ja enam pretsedenditähenduslikuks. See toob kaasa vajaduse kohtupraktikat ja doktriini sügavamalt tunda just õiguskaitseorganites (politseis, prokuratuuris ja kohtus) ning see eeldab suurema rõhu panekut koolitusele. Siinkõneleja leidis kokkuvõtvalt, et need ettepanekud on väga head ja õige suunaga.

Vahetult kõiki Eesti inimesi puudutab see, et on oluline selgitada, et kaebuse esitamise tähtaeg, mis seni oli kuus kuud, lüheneb neljale kuule. Seega on peale oma riigis lõpliku otsuse saamist igapäev aega neli kuud, et esitada pöördumine Strasbourgi kohtusse.

Mart Nutt küsis, kas vähese tähtsuse kriteerium ei tekita raskusi ja selektiivset lähenemist liikmesriikidele. Jah, see oht on olemas. See oli ka üks põhjus, miks esimesel korral, kui seda reeglit taheti kehtestada, ei leidnud see aktsepteerimist. Kuid seda tuleb teha põhjusel, et vältida kohtus n-ö viieeuroste kaebuste arutamist. Seda ei peaks ju rahvusvaheline kohus tegema. Ka selleks, et säilitada kohtu efektiivsus, oleks see väga tervitatav arendus.

Veel oli meil jutuks see, mis võiks olla protokollide jõustumise tähtaeg. Proua Maris Kuurberg pakkus paari aastat. Arvestades seda, et Euroopa Nõukogus on 47 osalisriiki, leidsime, et see oli optimistlik seisukoht, sest rahvusvahelise konsensususe saavutamine sellise

delikaatse teema puhul ei pruugi olla kerge. Kokkuvõtvalt leidsime, et need on korralduslikud raskused ja meil ei ole ühtegi vastuargumendi kavandatud muudatustele. Komisjoni otsustas üksmeelselt ehk konsensuslikult saata eelnõu täiskogu päevakorda 19. veebruariks ehk tänaseks, teha ettepaneku esimene lugemine lõpetada (ka see ettepanek oli konsensuslik), määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 6. märts s.a kell 17.15 (seegi oli üksmeelne otsus) ja üksmeelselt otsustati määrata ettekandjaks siinkõneleja. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on küsimusi. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Lugupeetud komisjoni esimees! Soov vähendada kohtuasjade arvu, et ei tuleks tegelda mingi olematu probleemiga, on arusaadav. Aga minu teada ei võta inimõiguste kohus kaugelgi igat asja menetlusse. Menetlusse võetavate asjade protsent on marginaalne, ma olen kuulnud, et see on alla 2% esitatud kaebustest. Kas sellest ei piisa? Kas on vaja lisameetmeid selleks, et seda arvu veel vähendada?

Rait Maruste

Aitäh! See on hea ja sisuline küsimus. Kriteeriumi kehtestamine ei ole lisameede või abinõu selleks, et kaebusi tagasi lükata. Pigem on see tegeliku praktika legaliseerimine. Sinna kohtusse laekub ka näiteks selliseid kaebusi, mis on, ütleme, liiklustrahvi tasandil või kaebus selle pärast, et kellegi garaažiuks on rikutud. Selleks et oleks konventsioonipõhine alus vähem olulisi kaebusi tagasi lükata, on see kriteerium kehtestatud. Praegu toimub see n-ö praktika põhjal.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Kas algataja on äkki rääkinud, mitu Eestist pärit kaebust on praegu inimõiguste kohtu menetluses ja millise protsendi need moodustavad laekunud kaebuste üldarvust? Kuidas see arv võib muutuda peale seda, kui me selle protokolliga ratifitseerime?

Rait Maruste

Meil ei olnud sellest eraldi juttu. Maris Kuurberg aga mainis oma esitluses, et pöördumiste arv on praegu – ma mälu järgi ütlen – vist 570. See arv on läinud viimase aasta jooksul väiksemaks ja prognoosi kohaselt väheneb pöördumiste arv veelgi. Muud statistikat meil komisjonis tol korral arutlusel ei olnud.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Soovi ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 581 esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrati eelnõu 581 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 6. märtsi kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud ja 11. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

Head ametikaaslased, tänane istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 16.48.

Istungi kestus 3 tundi ja 48 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 20. veebruar 2014

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu (568 SE) kolmas lugemine

2. "Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018". 2013. aasta täitmise aruanne

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu viienda töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Kõnesoove ei ole. Teateid meil ka täna ei ole. Seega viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 82 Riigikogu liiget, puudub 19.

1. Pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu (568 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Asume tänase päevakorra juurde. Esimene punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu 568 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, seega võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 568. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 88 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu 568 on seadusena vastu võetud. (Tabel 28.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

2. "Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018". 2013. aasta täitmise aruanne

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi teise päevakorrapunkti juurde, milleks on "Kriminaalpoliitika arengusuundade aastani 2018" 2013. aasta täitmise aruanne. Ettekandja on justiitsminister Hanno Pevkur. Lubage mul lühidalt tutvustada ka selle päevakorrapunkti menetlemise korda. Kõigepealt on justiitsministri ettekanne kuni 20 minutit, seejärel saab talle küsimusi esitada. Iga Riigikogu liige võib ettekandjale esitada ühe suulise küsimuse. Peale küsimuste vooru on läbirääkimiste voor, mille käigus saavad sõna võtta fraktsioonide esindajad. Arutelu lõppemisel Riigikogu otsust vastu ei võta. Mul on suur au tervitada Riigikogu kõnetoolis justiitsminister Hanno Pevkurit. Palun!

Hanno Pevkur

Austatud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Enne, kui ma asun kriminaalpoliitika elluviimist tutvustama, lubage mul teid tänada kümne aasta jooksul tehtud töö eest! Eile vastu võetud korrakaitseaduse koostamine on Eesti riigis aega võtnud ei vähem ega rohkem kui ligi kümme aastat. Selle taga, et see protsess lõpule jõudis ja 1. juulist Eestis korrakaitseõigus uutal alustel seisab, on suur töö ja aitäh teile selle eest!

Aga nüüd kriminaalpoliitika juurde. Nagu teada, justiitsminister seisab kord aastas teie ees, et anda ülevaade kriminaalpoliitikas toimuvast. Enne aruande juurde asumist pean tähtsaks märkida, et 2013. aasta oli karistusõiguse suurte muudatuste ettevalmistamise aeg. Ligi kolm aastat tööd ja vaeva nõudnud karistusõiguse revisjon päädis eelnõuga, mis on parlamendis juba läbinud esimese lugemise.

On selge, et kui karistusõiguse reformiga suureneb väärteomenetluste osakaal, siis tuleb tähelepanu pöörata ka sellele menetlusliigile,

mida võiks kujundlikult nimetada kriminaalmenetluse väikevennaks või -õeks. Mul on hea meel tõdeda, et eelmise aasta lõpus jõudis Riigikokku ka väärteomenetluse seadustiku eelnõu. Seda koostades seadsime eesmärgiks kiire, tõhusa ja kvaliteetse väärteomenetluse, mis vähendaks nii menetleja kui ka väärteoga seotud isikute ajakulu ja bürokraatiat.

Oleme juba ajakirjanduseski arutlenud ja ilmselt arutleme ka edaspidi, kumb on mõistlikum: kas karistada kedagi kuriteo või väärteo eest. Kokku võttes on ju küsimus selles, mis nimetus on mingile teole mingil ajajärgul antud. Näiteks peeti omal ajal kuriteoks eraettevõtjalikku tegevust ning kas või seda, kui kariloomadele või kodulindudele osteti leiba või muid toiduaineid riigi või kooperatiivi kauplustest. Arusaamad muutuvad aja jooksul. Nii oligi nüüd, rohkem kui kümme aastat pärast karistusseadustiku kehtima hakkamist, paras aeg teha põhjalik karistusõiguse revisjon.

Kui rääkida kuri- ja väärtegedest, tasub kindlasti mõelda ka rahakotile. Kuritegusid on riigil suhteliselt kallis menetleda. Näiteks Eesti keskmise palga eest saab menetletud vaid umbes kaks poevargust. Sama asja väärteomenetlus on neli kuni viis korda odavam. Ja kui poevargale on tagajärg enamasti sama ehk ta maksab karistuseks raha või on lühikest aega kinnipidamisasutuses, siis tasub mõelda, kas nii palju kallim menetlus, nagu kriminaalmenetlus on, ikka annab meile märkimisväärselt parema tulemuse või mitte.

Nüüd aga ülevaade kriminaalpoliitika eesmärkide täitmisest. Kuna aeg on piiratud, keskendun vaid peamisele. Detailsema ülevaatega saab tutvuda Justiitsministeeriumi kodulehel. Alustuseks räägin kuritegevuse üldisest tasemest, mille kohta saate lugeda ka Justiitsministeeriumi statistikakogumikest, mis on teile kättesaadavad eelnõude riiulil.

Registreeritud kuritegude arv langes mullu esmakordselt alla 40 000: 2013. aastal registreeriti 39 631 kuritegu, mis on 3% vähem kui 2012. aastal ning 31% vähem kui kümme aastat tagasi. Ka Justiitsministeeriumi ohvriuuring, Eurobaromeeter ja Statistikaameti sotsiaaluuring kinnitavad, et inimeste turvalisus on paranenud ja turvatunne tugevnenud.

Nüüd aga kõige raskematest kuritegedest, sh tapmistest. Vägivalla tagajärjel hukkunud inimeste arv vähenes eelmisel aastal märkimis-

väärselt ja jõudis uue iseseisvusaja madalaimale tasemele. 1994. aastal tapeti Eestis veidi üle 400 inimese ja näiteks 2012. aastal 64 inimest. 2013. aastal oli tapetuid 42. Langus on olnud kiire – 20 aastaga kümme korda. Samas on tapmisi praegugi liiga palju. Muret tekitab perevägivallaga seotud tapmiste osakaal, mis moodustab kõikidest tapmistest 31%. Et jõuda tapmiste suhtarvu poolest Euroopa keskmise lähedale, peaks tapmiste arv vähene-ma veel kaks korda.

Süüdimõistetute arv vähenes mullu Eestis 4%, vahistatute arv aga ligi viiendiku ehk 18%. Aastavahetuse seisuga oli Eestis 684 vahistatut, seda on kaks korda vähem kui kümme aastat tagasi. Siiski ei ole põhjust rõõmusta-tada, sest paari kuu eest Justiitsministeeriumis valminud analüüs näitab, et vahistuse ajad on endiselt ülearu pikad: vahistus kestab keskmiselt kuus kuud ja seda on ilmselgelt liiga palju. Mullu analüüsisid nii Justiitsministeerium kui ka Tartu Ülikool vahistamist ja sellega seoses kriminaalmenetlust eelkõige põhiõiguste taga-mise aspektist. Ma olen kindlalt seda meelt, et vahistamise, samuti läbiotsimise ja jälitustege-vuse regulatsiooni tuleb muuta veel sel aastal. Valmistame praegu ette asjaomast seaduseel-nõu ja ma väga loodan, et valitsus esitab selle Riigikogule juba enne jaanipäeva.

Kriminaalpoliitika esimene prioriteet on võitlus alaealiste kuritegevuse vastu. Selle tase on viimastel aastatel olnud stabiilne. Kuigi Eestis pole tõsiseid probleeme noortejõukude organiseeritud suurte avalike korratustega, annab olukorda märkimisväärselt parandada. Jätan praegu kõrvale pereprobleemid, sõltu-vusainete tarvitamise ja koolist väljalangemi-se, mis on alaealiste kuritegevust soodustavad ühiskondlikud murekohad, ja keskendun ala-ealistega tegelevatele asutustele.

Erikoolide probleemid on Tapal toimunu tõttu taas päevavalgele tõusnud. 2008. aastal lugesime uudiseid Puiatu Erikoolis valitsenud vägivallast, 2009. aastal toimus seal midagi samasugust nagu hiljuti Tapal ning sama aasta septembris oli Puiatu kool juba suletud. Tapa Erikooli ei saa sulgeda, kuid kindlasti saab te-ha süsteemi nn taaskäivituse. Erikoolis viibi-vaid, enamjaolt ebasoodsatest kasvutingimus-test pärit lapsi ei tohi käsitada kui kurjategijaid ning neid koole kui karistusasutusi, kus töö-tajad täidavad vangivalvuri ülesandeid. Mullu

teie ees seistes ütlesin, et erikool peab muutuma rohkem rehabilitatsiooniasutuseks, täna olen selles veelgi enam kindel. Rõhutan, et piisav hulk professionaalseid töötajaid on sellise asutuse toimimiseks hädavajalik, kuid ilmselt peab esimese hooga panustama koolide renoveerimisse, sest nende praegune aegunud arhitektuurne lahendus soosib vägivalda ja loomulikult ka korratusi. Erikoolide renoveerimise tähtaegu on kahjuks edasi lükatud mitte kuude, vaid aastate kaupa. Loodan, et Haridus- ja Teadusministeeriumi hiljutised lubadused peavad vett ning juba lähiajal avatakse uue näoga koolid.

Siit on sobiv edasi minna küsimusega, kes vastutab riskilastega tegelemise eest, kui perekond, tavakool ja omavalitsus enam hakkama ei saa. Erinevalt paljudest teistest riikidest on Eestis see ülesanne eelkõige erikoolidel ja alaealiste komisjonidel. Samas on uue lastekaitse seaduse eelnõus tehtud ettepanek suurendada sotsiaalsüsteemi osatähtsust selliste laste abistamisel. Omavalitsuse lastekaitseüsteemi kõrval tekib riiklik lastekaitseüsteem. Seega hakkab riik mõne aja pärast tegelema samade laste ja peredega paralleelselt nii haridus- kui sotsiaalsüsteemis. Kas selline lähenemine enast õigustab, näitab aeg. Näiteks meie põhjanaabrite juures veavad erikoole sotsiaal- ja haridusministeerium koos. Minu hinnangul võiks kaaluda ka alaealiste komisjonide sidumist riikliku lastekaitseüsteemiga, et süsteem oleks tõesti harmoneeritud ja toimiks.

Kriminaalpoliitika teine prioriteet on korduvkuritegevuse ennetamine. Eestis oli aastavahetuse seisuga 3123 vangi. Kui vaadata, kuidas need inimesed on vanglasse jõudnud, kui pikad on karistused ja mil määral me toetame nende õiguskaualekat elu pärast vabanemist, siis ei saa öelda, et oleksime saajaprotsendiliselt täitnud arengusuundade eesmärgi vangistada vaid ohtlike kalduvustega kurjategijaid. Euroopa keskmisele tasemele jõudmiseks peaks Eestis olema praegusest umbes kaks korda vähem vange.

Tõsiasi on ka see, et 76% vangistatuist kannab oma karistuse lõpuni. See tähendab, et teisel pool vangla väravat ei oota neid tugi ega järelevalve. Kohus jätab need inimesed enne tähtaega vabastamata eelkõige ilmselt kaalutlusel, et nad võivad toime panna uusi kuritegusid. See on inimlikult mõistetav, kuid sellel on

hind: kuritegevuse kool vanglas kestab kauem, toetavad perekondlikud ja ühiskondlikud sidemed katkevad ning vabanenul pole võimalust harjuda uue eluga järk-järgult. Seepärast ütlen, et meie kriminaalhooldussüsteem on valmis täitma palju rohkem neid ülesandeid, milleks see on ellu kutsutud, ning ei maksa anda käest võimalust korduvkuritegevust vähendada.

Aga kriminaalhooldaja pole ainus, keda vabanev vang kuritegevusest hoidumiseks ja oma elu rööbastele seadmiseks vajab. Eelmisel aastal rääkisin vabatahtlikest tugiisikutest, kes toetavad vabanejaid. Seda tuge on saanud 213 vabanevat või juba vabanenud kinnipeetavat. Neist on vanglasse tagasi sattunud alla kümne inimese. Võrreldes üldise retsidiivsusega on see tulemus märkimisväärne. Näiteks 38% 2012. aastal vanglast vabanenutest pani aasta jooksul toime uue kuriteo. Meenutan, et tugi-teenust saanud 213 inimesest vaid kümme sattus vanglasse tagasi. Veel on vara täie veendumusega öelda, et tugiisikute abi kasutanud inimesed suudavad õiguskaualekat toime tulla elu lõpuni, aga me jälgime asjade seisutähelepanelikult ja anname tulemustest kindlasti Riigikogule teada.

Korduvkuritegevuse vähendamise juurest lähen järgmise kirgi kütva teema juurde: isikuvastased kuriteod. Ennekõike räägin täna preevängivallast. 2013. aastal registreeriti 2752 preevängivalla kuritegu ehk kasv oli 23%. Preevängivall moodustab veidi üle kolmandiku kõigest vägivallakuritegudest. Samal ajal on tegu ikkagi ääretult latentse kuriteoliigiga. Naiste varjupaikade statistika järgi pöördus politsei poole vaid 11% ohvritest. Muret tekitab ka alaealiste ohvrite osakaal ja nende laste hulk, kes näevad oma kodus vägivalda. Veel olgu öeldud, et vähemalt 1% preevängivalla juhtumite puhul oli ohver lapseootel ja peaaegu sama palju juhtumeid oli seotud tapmistega ja mõrvadega.

Et tagada nende juhtumite õigeaegne ja tulemuslik lahendamine, peame saama ühise mõttemütsi ja tegevuskava alla kohalikud sotsiaal- ja lastekaitsetöötajad, politseinikud, prokurörid, ohvriabi töötajad, tervishoiutöötajad, naiste varjupaigad ning lastega seotud juhtumite puhul ka haridustöötajad. Sel eesmärgil loodigi 2013. aastal Justiitsministeeriumi eestvedamisel ja mitme asutuse koostöös Pärnemaal esimene preevängivallavastane võrgustik,

mille eesmärk on senisest kavakindlamalt juhtumeid menetleda ja ohvreid toetada. Kuigi ohvrite ja vägivallatsejatega tegelevad spetsialistid seisavad sama asja eest, oli vaja tõuget, mis aitaks neil mõista igapäevase koostöö tähtsust. Projekti meeskond koondas spetsialistid selgemalt ühe eesmärgi nimel tegutsema ja aitas neil mõista, kes on nende peamised partnerid ja mis on iga osalise ülesanne juhtumite lahendamisel. Samalaadsed võrgustikud on plaanis luua edaspidi üle Eesti.

Märkimist väärib seegi, et Justiitsministeerium toetas 50 000 euroga perevägivallatsejatele mõeldud programmi. Me peame mõistma lihtsat tõde: et vägivalda ära hoida, tuleb tegeleda mõlema poolega, nii ohvri kui ka vägivallatsejaga.

Lõpetuseks räägin korruptsioonist. 2013. aasta oli eriline aasta. Esiteks meenutan, et kevadel jõustus uus korruptsioonivastane seadus, mis on võrreldes eelkäijaga märksa sisulisem. Näiteks kohaldub seadus huvide konflikti vältimise piirangutega kõigile neile, kes ükskõik millisel moel täidavad avalikke ülesandeid. Nii ei saa enam puggeda juriidilise vormi või seaduslõnga taha, et teha huvide konflikti maiguga tehinguid.

Eelmisel aastal kinnitas valitsus uue korruptsioonivastase strateegia aastani 2020. Vahelapana olgu öeldud, et see on aasta, kui toimuvad Tokyo suveolümpiamängud. Ja prognooside kohaselt saab selleks ajaks Hiina jüaan euro ja dollari kõrval kolmandaks peamiseks vahetusvaluutaks. Kui tõsisemalt rääkida, siis peaks see olema ka aasta, kui strateegia eduka rakendamise kaasabil jõuab Eesti kõige vähem korrumpeerunud riikide hulka. Ütlus, et me upume strateegiate merre, on saanud kriitikamalakaks, mille järele on kerge haarata. Aga küsimus ei ole ju selles, kas strateegiaid on palju või vähe, küsimus on selles, kas need töötavad. Korruptsioonivastane strateegia on planeeritud olema elav ja formaalsusi vältiv tegevuskava. Vähendame võimalusi, mis korruptsiooni soodustavad, tõstame teadlikkust ja suurendame protsesside läbipaistvust. Soovime jõuda nii ettevõtjate kui ka noorteni. Ning kuigi tegu on valitsuse strateegiaga, soovitan teilgi, head Riigikogu liikmed, heita pilk sellele lühikesele ja konkreetsele dokumendile. Neile, kes veel ei ole seda lugenud, võib vihjeks öelda, et seal räägitakse ka poliitikutest.

Eelmisel aastal lõppes Eestile edukalt GRECO hindamise kolmas voor. Naljaga pooleks võib isegi öelda, et tänu Eesti erakondade rahastamise hindamisele teab meie avalikkus Euroopa Nõukogu korruptsioonivastast ühendust GRECO nüüd paremini kui kreeka päritolu Hispaania renessansikunstnikku El Grecot. Mida GRECO meile ütles? Tähtis on, et tunnustatakse meie erakonnaseaduse muudatusi, mis vastavad peaaegu kõigile hindamisaruande soovitudele. Erakondade ja valimiskampaaniate rahastamine on saanud kindlama ja läbipaistvama raamistiku. Et me aga selle paituse soojuses unelema ei jääks, siis toonitan, et teistel teemadel hindamine jätkub, sh ka parlamendiliikmete huvide konflikti ärahoidmise teemadel.

Lugupeetud Riigikogu liikmed, panen teile südamele: kasutage enda moodustatud korruptsioonivastast komisjoni ja nõudke neilt veel enne sooja suve koolitusi ja kirjalikke näidiskaasuseid, mis aitaksid huvide konflikti vältida! Teie saate targemaks ja loodetavasti on rahul ka GRECO, kes hindab Eesti tegevusi juba sel suvel. Tasub meenutada ka asja avaldatud Euroopa Komisjoni korruptsiooniaruannet ja selle soovitusi Riigikogule. Veel margin, et Eesti koht Transparency Internationali korruptsiooni tajumise indeksis paranes. Eesti sai 68 punkti ja maandus sellega riikide edetabelis kõrgel 28. kohal. Eesti hea positsiooni taga tundub olevat järjekindel nihe paremuse poole. Meile antud hinnangud tervikuna on paranenud. Kui suudame veel kaheksa kohta ülespoole rühkida, siis oleme 20 parema hulgas, mis oleks 177 võrreldava riigi seas märkimisväärne tulemus.

Nüüd kommenteerin seda, et korruptsioonikuritegude arv on suurenenud. Kindlasti vaatate teile antud statistikakogumikust jahmatusega, et võrreldes 2012. aastaga kasvas korruptsioonikuritegude arv kaks korda. Siin tuleb aga arvestada, et registreeritud korruptsioonikuritegude arv sõltub peamiselt kolmest tegurist: seadusmuudatused, õiguskaitsjate töö ja korduvus ehk ühe isiku samad kuriteod. 2013. aastat iseloomustab just suur kordunud kuritegude arv. Üks suurem juhtum on seotud Maanteametiga Haapsalu eksamineerijaga, kes võimaldas vähemalt 33 inimesel teooriaeksami läbi teha altkäemaksu eest. Selles loos oli päris palju altkäemaksu andjaid. Teine suurem lugu

oli Keskkonnainspeksioonis, kus inspektor jättis meelega eest kontrollkohustuse täitmata ning jagas ametkondlikku infot. Ilm nende kahe skeemita ei oleks korruptsiooni-kuritegude arvus erilist muutust toimunud.

Head Riigikogu liikmed! Riigiasutuste ja nende partnerite koostöös on tehtud palju, et muuta Eesti turvalisemaks. Ent palju seisab veel ees. Lisaks parlamenti juba jõudnud seadusmuudatustele seisab sel aastal ees, nagu ma mainisin, kriminaalmenetluse korrastamine, et tagada parem põhiõiguste kaitse. Samuti tuleb seada uued sihid, mida järgida, kui aasta lõpul saab läbi vägivalda vähendamise arengukava rakendamise aeg. Loodan teie kõigi koostööle ja konstruktiivsele kaasamõtlemisele nii täna kui ka edaspidi. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, suur tänu! Teile on ka küsimusi. Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Härra minister! Mis te arvate, kas krooniline kauplusevaras, kes vargusest ka elatub, kardab rohkem kriminaalmenetlust või väärteomenetlust? Mida te prognoosite: kui me nüüd karistuse rahalist piiri tõstame, kas see toob vargusi juurde või vähendab neid?

Hanno Pevkur

Aitäh! Varguste arvu eelmine muudatus eriti ei mõjutanud. Kui me võtame 2002. aasta ja pärast seda tehtud muudatused, siis kui otsustada küsitluste järgi, mis Justiitsministeerium on läbi viinud, ja muude uuringute järgi, siis ei lähtu vargad mitte niivõrd vara väärtusest, kuivõrd sellest, kui lihtne on ühte või teist eset varastada. Sellest tulenevalt ma arvan, et üldine varguste arv ei kasva. Mis puutub kroonilistesse varastesse, nagu te neid sissejuhatuses nimetasite, siis korduvvargus saab edaspidigi kriminaalkorras karistatud, sõltumata sellest, kui suur on varastatud kraami väärtus. Ma usun, et suurt nihet siin ei tule. Süütegude arv jääb ilmselt enam-vähem samaks, aga süütegude sees toimub kindlasti nihe selles suunas, et väärtegude arv kasvab ja kuritegude arv kahaneb. Aga see oli samamoodi ka eelmine kord, kui karistusseadustik vastu võeti.

Aseesimees Jüri Ratas

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh, härra juhataja! Kriminaalpoliitika arengusuunad näevad ette koostööd kohalike omavalitsustega kuritegevuse ennetamiseks. Ehk härra minister kirjeldaks pisut täpsemalt, kuidas eelmisel aastal koostöö kohalike omavalitsustega õnnestus? Mis valdkondades seda tehti ja mis valdkondades peaks rohkem tege-ma? Kuidas see suund areneb?

Hanno Pevkur

Koostööd tehakse nii omavalitsuste kui ka maavalitsustega. Võib-olla parim näide on Pärnumaa, nagu ma oma kõnes mainisin. Aga omavalitsustega teevad korrakaitseasutused pidevalt koostööd, eelkõige otseselt politsei tasandil. Politsei asjaomaste üksuste ja omavalitsuste ühine ennetustöö on päris tõhus olnud. Küsimuse teine pool oli, mis tööloik võiks olla parem või kuhu me võiksite suunduda. Ma keskendaksin tähelepanu eelkõige kahele siht-rühmale: need on noored ja perevägivald. Omavalitsuse sotsiaalsüsteem peaks olema selline, et seda saaks usaldada. Inimesed peavad teadma, et kui peres tekivad probleemid, siis vajaduse korral saab omavalitsusest tuge ja abi. Kui aga omavalitsusse ei julgeta minna, siis peaks abi saama kas või nendesamade naiste varjupaikade kaudu, mis enamasti igas maakonnas olemas on. Nii saaksid perevägivalda juhtumid ka rohkem teadvustatud. Nagu ma ütlesin, naiste varjupaikade läbiviidud uuringu kohaselt jõudis ainult 11% perevägivalda juhtumitest politseini. See on liiga väike arv. Kui me tahame perevägivalda juhtumitega tõsiselt tegelda, siis peame lootma, et ohvrid nendest teada annavad. Mis puutub koostöösse omavalitsustega, siis selles ma näen tõesti kahte suunda: esiteks, noored ja lapsed, kuna koolid on ju enamasti omavalitsuste hallata, ja teiseks siis perevägivald.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Justiitsministeeriumi ülesanne on õiguspoliitika kavandamine ja Eesti õiguse süsteemne arenda-

mine. See töö on seotud inimestega. Ütleme ausalt, et suurem osa nendest tulemustest, millest te rääkisite, sõltub sellest, kuidas Siseministeeriumi rahvas töötab, mitte Justiitsministeeriumi oma. Nende teravamad probleemid on teada. Me räägime politseitöötajatest, nende palkadest, me räägime politseikaadri voalavusest jne. Mul on teile küsimus: kui tihti teie ja siseminister arutate koos oma kolleegidega neid asju seoses ülesannetega, mis seisavad Justiitsministeeriumi ees?

Hanno Pevkur

Arutame seda kolleegidega väga tihti. Meil on selline ametlikus vormis traditsioon kaks korda aastas omavahel kokku saada, nii et kaasatud on ka politsei ja prokuratuuri juhid. See koostöö on väga tihe. Me lepime igaks aastaks eraldi kokku, millised on kuritegevusvastase võitluse prioriteedid. Suurtes piirides on need kokku lepitud juba Laulasmaa deklaratsiooniga kahe praeguse lugupeetud Riigikogu liikme poolt, kes tollal olid ministrid. Need on Rein Lang ja Kalle Laanet.

Kui nüüd vaadata teie küsimuse püstitust, siis ma natukene tahaksin seda ümber sõnastada, ja seda just eile vastuvõetud korrakaitse-seaduse valguses. Kui te korrakaitse-seaduse lahti võtate, siis te näete sealt, kes on avaliku korra eest vastutav isik. Avaliku korra eest vastutav isik on igapäevane. Kuritegevuse poole pealt lähenedes on muidugi nii, et kui inimene kuritegu toime ei pane, siis kuritegu ei ole. Loomulikult on võitlus kuritegevuse vastu ja kuritegude lahendamine riigi ülesanne. Selle täitmisel mängivad rolli väga paljud asjaolud, mitte ainult palk, millele te viitasite, vaid kindlasti väga paljud muudki tegurid.

Ennetustöö aga on selline, kuhu ressursi suunamisel on tulemused märkimisväärsed. Ma saan näiteks tuua kinnipeetavate vabastamise. Kui me oleme suunanud vangid kriminaalhoolduse alla ja neile on õnnestunud ka tugiisiku abi tagada, siis, nagu ma ütlesin, umbes 200 endisest kinnipeetust on vaid kümme pannud toime uue kuriteo. Keskmise üldise retsidiivsuse näitaja aga oli aastal 2012 tervelt 38% – see on siis isikute puhul, kes on vabanenud tähtaegselt. Nii et kindlasti aitab tõhus koostöö, sh ka kuritegude ennetamisel, kuritegevust vähendada. Kui me räägime nende inimeste abistamisest, kes on kuriteo toime

pannud ja saanud oma karistuse, ning karistus on olnud selline, et nad on saadetud kinnipidamisasutusse, siis minu soov on kindlasti näha, et me kriminaalhooldust ja seeläbi ka ennetähtaegset vabastamist Eestis rohkem rakedaksime. Me ei tohiks seda peljata, nagu me seda praegu kahjuks pelgame.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud minister! Minu küsimus on maksudest kõrvalehoidmise ja maksukelmuse kohta. Kui vaadata joonist, mis kajastab registreeritud kuritegude arve, siis näeme, et aastal 2008 oli 35 suuremat maksimisest kõrvalehoidmise kuritegu. Aastate lõikes on see küll natuke vähenenud, aga mullu jõudsimme enam-vähem samale tasemele. On teada, et maksupettusi on Eesti riigis palju, seejuures on ka nii, et mitte ainult raha ei jää riigile maksmata, vaid seda petetakse ka riigilt välja. Paljud ettevõtted kasutavad teatud lünkasid Eesti seadustes. Ning need ei ole mitte kümned miljonid eurod, vaid sajad miljonid eurod, mis on jäanud saamata. Miks valitsus teatud seaduste muutmiseks nii aeglaselt tegeleb? Ja milliseid ettevõtmisi on oodata, et selliste kuritegude arv vähemaks jääks?

Hanno Pevkur

Maksukuriteod ja ka ametialased kuriteod on kindlasti väga latentse iseloomuga. Need on varjatud kuriteod ja nende vastu on raske võidelda. Kui te vaatate statistikat, siis see ei näita tegelikku pilti. Statistikas me näeme registreeritud majanduskuritegude arvu ja see oleneb suures osas sellest, kui paljud on teada andnud, et on toime pandud kelmus. Sellise signaali peale asutakse asja uurima.

Kui me räägime maksupettustest, siis nende puhul viib uurimisasutusena menetluse enamasti läbi Maksu- ja Tolliamet. Tema tuvastab pettuse. Nüüd me oleme tõesti maksupettuste osas hakanud vaikselt jõudma näitajateni, mis iseloomustasid asjade seisu majanduskriisi ajal. Eelkõige tähendab see seda, et Maksu- ja Tolliameti tööd on tõhustatud ja amet suudab rohkem pettusi avastada. Kordan veel, et maksupettuste avastamisel ja selleks eraldatud ressursil on väga selge seos. Asjaomaste seadus-

tega meil praegu probleeme ei ole. Maksupetusi puudutav regulatsioon nii karistusõiguses kui ka maksuseadustes on täiesti piisav selleks, et inimesi vastutusele võtta. Eelkõige on ikkagi küsimus selles, kui hästi suudetakse maksukäitumist muuta ja ka maksupetusi avastada. Ka rahandusminister on korduvalt öelnud, et kui Maksu- ja Tolliameti rahaline võimekus kasvab, on võimalik rohkem pettureid vahele võtta. 2013. aastal tegi valitsus selge otsuse ning eraldas Maksu- ja Tolliametile märkimisväärse lisasumma, et ameti uurimisvõimekust suurendada.

Aseesimees Jüri Ratas

Helmen Kütt, palun!

Helmen Kütt

Täna, härra eesistuja! Austatud minister, kõigepealt suur tänu ülevaate eest! Mul on hea meel, et te endise sotsiaalministrina teate väga hästi sotsiaalsüsteemi probleeme ja hoiate silma peal ka lastekaitse seadusega tehtaval. Aga üks mure on selline, et naiste varjupaikade rahastamine on projektipõhine. See ei anna väga pikas perspektiivis võimalusi töö piisavaks planeerimiseks. Koolist välja langenud õpilased, perevägivald – kõik see ju soodustab kuritegevust. Varjupaigategenuste pakkujate ebakindlus tuleviku ees on päris tihti tulnud jutuks nõupidamistel, kus seda muret on koos sotsiaaltöötajatega vaetud. Kas te oskate öelda, kas selles rahastamises on midagi kindlamat tulemas?

Hanno Pevkur

Ma väga loodan, et Sotsiaalministeerium võtab eeskujuks Justiitsministeeriumis sel aastal tehtud otsused. Me kuulutasime välja kaheks aastaks tasuta õigusabi konkursi. See abi on suunatud inimestele, kellel on raske endaga toime tulla. Seegi on projektipõhine, aga asutustele ja MTÜ-dele, kes teenust osutavad, on niisugune kindlus väga oluline. Tänu sellele nad saavad teha pikemaajalisi lepinguid. Samad lood on ka naiste varjupaikadega. Kui ma vaatan Justiitsministeeriumis korraldatud konkursi üle eile allkirjastatud tulemusi, siis näen, et raha saanute hulgas ei ole mitte ainult näiteks juristide liit ja MTÜ Õigusabikeskus, vaid nende hulgas on ka puuetega inimeste ning kutsehaigetega tegelevaid organisatsioone.

Minu ainuke soovitus on see, et meie õiguskeskkond lubab sõlmida raamlepinguid ning seda teed võiks minna. Kui päris kolmekseljaks aastaks ei taha, siis paari aasta peale võiks küll. Paar aastat on päris pikk tähtaeg. Justiitsministeerium on eeskuju näidanud, loodame, et teised ministeeriumid järgivad seda.

Aseesimees Jüri Ratas

Olga Sõtnik, palun!

Olga Sõtnik

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Mina soovin küsida teie käest narkokuritegude kohta. Kui ma vaatan statistikat, mis siin toodud on, siis näen, et narkokuritegude arv ei ole viimasel ajal kahanenud, pigem on see hoopis kasvanud. Samuti on narkootikumide tarvitajate arv vägagi suur. Sellest tulenevalt on mul küsimus: mis te arvate, kas meie väga range poliitika annab tulemusi, mida me tahame näha? Narkokuritegevus ja tarvitajate arv pole ju vähenenud. Teised riigid on hakanud minema teist teed, katsetavad muid meetmeid, kuidas narkokuritegevusega võidelda. Näiteks ilma Majandusfoorumi kogunemisel oli viimati üks diskussioon, kus osales ka Kofi Annan, kes ütles, et ta usub, et narkootikumid on hävitanud palju inimesi, kuid valitsuste poliitika on hävitanud veelgi rohkem. Sellest ka minu küsimus: kas me teie arvates peaksime midagi meie narkovastases poliitikas muutma?

Hanno Pevkur

Aitäh! Võitluses narkootikumidega seotud kuritegevuse vastu on paari viimase aasta jooksul tegelikult olulisi muutusi juba toimunud. Ressurssi on sinna kõvasti juurde suunatud. Aga toon teile naljaga pooleks näite tervishoiust. Inglismaal arutati, et statsionaaris on voodipäevade arv liiga suur ning kuidas selle vastu võidelda. See näitaja saadi ühe aastaga väga kiiresti alla, nimetades statsionaarse ravi voodid ambulatoorse ravi vooditeks. Statistika läks pilt väga ilusaks. Naljaga pooleks võiks ju tuua paralleeli, et nimetame asjad ringi: narkootikum ei ole enam narkootikum, ja narkokuritegude arv kukubki. Aga see ei ole mingitki moodi aktsepteeritav lahendus. Võitluses narkootikumide ja kuritegevuse vastu, mis nendega seondub, peab vaieldamatult fookus olema eelkõige tarneahelate lõhkumisel.

Väikediilerite tänavalt kõrvaldamine annab kindlasti ühekordset efekti, aga tagajärg on see, et Eesti vanglates on praegu 25% kinni- peetavatest uimastitega seotud inimesed. Kui me tahame tõesti sisulisest ja tõhusast narko- vastasest võitlusest rääkida, siis on vaja tarne- ahelad ära lõhkuda.

Kui tulla konkreetselt teie küsimuse juurde, siis ma arvan, et viimase aja muudatused on olnud üsna vajalikud. Kui ma teist valesti aru sain, siis andke andeks, aga kui te mõtlete muudatuste all õiguskorras näiteks mõne lee- bema narkootikumi legaliseerimist või midagi muud niisugust, siis seda ma kindlasti ei toeta. Näiteks kanepi tarvitamisest edasi tuleb astuda väga väike samm, et jõuda tugevate narkoo- tikumideni.

Aseesimees Jüri Ratas

Rannar Vassiljev, palun!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Hea minister! Ma sain su jutust aru, et mis puutub maksupettustesse, siis meil on seadustega kõik korras. Pigem on küsimus maksuameti võimekuses ja väiksevõitu ressurs- sis, et pettusi avastada ja nende hulka vähenda- da. Kas ma teen sellest mõttekäigust õige järeld- use, et selles kontekstis võiksime menetlusest välja lükata käibemaksuseaduse ja raamatu- pidamise seaduse muutmise seaduse eelnõu, mis räägib vähemalt 1000-euroste arvete dek- lareerimise vajadusest, samuti pole vaja sõidu- autode sisendkäibemaksu puudutavaid põhi- mõtteid muuta? Kas neid muudatusi tegelikult selles kontekstis vaja poleks?

Hanno Pevkur

See ei ole õige järeldus. Neid on ikka vaja, need on ju suunatud eelkõige maksukäitumise parandamisele. Mõlema teema puhul ma karis- tusõiguslikult ja kriminaalmenetluslikult väga suurt seost ei näe. Kui isikud jätavad kuritege- likult maksud maksmata, siis karistusõigusli- kult ja kriminaalmenetluslikult on võimalik neid karistada, miski ei takista seda menete- mast. Kõnealused kaks seadusmuudatust on eelkõige suunatud sellele, et parandada ini- meste maksekäitumist, aga karistusõiguslikult ja kriminaalmenetluslikult on võimalused sel- liste rikkumiste avastamiseks ja menetlemiseks olemas.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Jents, palun!

Kalle Jents

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea mi- nister, aitäh asjaliku ettekande eest! Sa märki- sid muu hulgas suurt vahistatute arvu ja pikki keskmisi tähtaegu. Viitasid ka, et on plaanis seadusmuudatused, millega õige pea parla- menti tullakse. Kas sa mõne lausega komment- teeriksid, milles need seadusmuudatused seis- nevad? Kas need puudutavad ainult vahi all hoidmise tähtaegu või on diskussiooniobjek- tiks ka eeluurimise tähtaeg kui selline?

Hanno Pevkur

Oleme moodustanud töörühma, kuhu kuu- luvad väga lugupeetud kriminaalõiguse ja kri- minaalmenetluse spetsialistid. Sinna kuuluvad meie palutud analüüsi läbi viinud Jaan Ginter, kes on Tartu Ülikooli õigusteaduskonna de- kaan, samuti advokatuuri esindajad. Ülikoolist on veel inimesi, aga kuna rühm on päris suur, siis ei hakka ma kõiki üles lugema.

Küsimusele, mis täpselt välja pakutakse, praegu lõplikku vastust ei saa anda. Saan öelda oma subjektiivse arvamuse, kuhu umbes me võiksime sellega jõuda. Ma usun, et ka Jaan Ginteri analüüsist tuli väga selgelt välja, et vahi all hoidmise maksimaalset lubatud pik- kust tuleks lühendada. Praegu on see kuus kuud. Seaduse sõnastus on ebaõnnestunud: seadus ütleb, et isik võetakse vahi alla kuni kuueks kuuks. Vahistamise otsustes reeglina ei ole märgitud, kui pikaks ajaks inimene vahi alla võetakse. Kohus ei märgi, et on lubatud võtta isik vahi alla näiteks ainult kaheks kuuks. Kõik sõltub eeluurimise pikkusest ja üldse eel- uurimise protsessist, kas isik on võimalik enne kuue kuu täitumist vabastada. Sellest tulene- valt on esimene samm kindlasti see, et üldine vahi all hoidmise tähtaeg lühendatakse vähe- malt nelja kuuni.

Küsimus on ka, kas teha vahi all hoidmise tähtajad mitmeetapiliseks. Ma usun, et seda võiks tõsiselt kaaluda. Mitmeks etapiks jaga- mine tähendaks seda, et üldjuhul võib isiku vahi alla võtta kõigepealt kaheks nädalaks või üheks kuuks – sõltuvalt sellest, kuidas me siin saalis kokkuleppele jõuame. Sealt edasi on prokuröri kohustus minna ja taotleda pikenda- mise luba. Kui see on põhjendatud, saab vahi

all hoidmist kuni neljaks kuuks pikendada. Ja kui on eriti rasked juhtumid, siis on ka õigus taotleda peaprokuröri loal veel pikemat vahi all hoidmist. See on vaidluse koht, kas neljast kuust veel edasi minna või mitte. Aga eeluurimise tähtaegade probleemi saaks nõnda sisuliselt ära lahendada. Kui me toome seadusse säärase etappideks jagamise sisse, siis tekib menetlejal ja prokuröril kohustus esimese kahe nädala või kuu ajaga selgeks teha, kas vahistamine on põhjendatud või ei ole. Nii saab ka selgeks, kas isiku põhiõigusi on alust riivata nii palju, et teda peab pikalt vahi all hoidma, või on õigem ta vahi alt vabastada. Surve eeluurimise kiirele lõpetamisele kindlasti kasvab märksa ja võib-olla siis ei ole vaja eeluurimisele eraldi tähtaega määrata. Aga ma kindlasti ei välista ka seda. Vahest ikkagi tuleb kehtestada ka eeluurimise tähtaeg, nii nagu see kunagi Eestis on olnud. Seda tuleb kaaluda.

Aseesimees Jüri Ratas

Rein Lang, palun!

Rein Lang

Aitäh, juhataja! Hea Hanno, kõigepealt täistunnustus selle kokkuvõtliku raamatu eest, mis on ülimalt ülevaatlik. Ja suur aitäh sulle, et sa oma ettekandes puudutasid erikoolide teematikat! Ma ise olin sunnitud sellega kuus aastat tegelema ja see tegelemine seisnes haridusministeeriumi pidevas veenmises, et nad midagi ette võtaksid. Paraku oli tulemuseks ainult Tartus saadud parkimistrahv. Palun püüa nüüd hajutada minu kahtlust, et erikoolid ei ole ka praegu haridusministeeriumis üldse mitte tegevuse prioriteet! Ning juhul, kui mu kahtlus on alusetu, äkki kirjeldad, mis samme nad on olukorra parandamiseks ette võtnud.

Hanno Pevkur

Usun, et hiljutised sündmused Tapa Erikoolis on, seda küll kahjuks väga ebameeldival moel, erikoolide temaatika haridusministeeriumi fookusse tõstnud. Miks ma julgen seda öelda? Selle aluseks on hea kolleegi rahvusringhäälingus välja öeldud lubadus, et Tapa Erikool renoveeritakse.

Nagu ma oma kõnes ütlesin, ei piisa selleks, et erikooli noortega edukat tööd teha, ainult headest spetsialistidest. On vaja ka normaalset füüsilist keskkonda ja selle loomisest võib-olla

tulekski alustada. Me oleme Tapa puhul vaieldamatult jäänud liiga kauaks komistama selle mure otsa, et sealne füüsiline keskkond ei kutsu grammi eestki noori ümber kasvama. Projekti pilte rahvusringhäälingus näidati, öeldi isegi kuupäevad, millal võiks uued majad valmis saada. Kuidas hakkab toimuma ja kas üldse järgneb ka sisuline töö, eks seda näitab aeg, see on järgmine etapp. Too järgmine etapp peaks ühel või teisel moel väljenduma uues alaealise mõjutusvahendite seaduses ja uues lastekaitse seaduses. Need kaks komponenti töötatakse välja koos – lastekaitse seadus, mis loodetavasti jõuab parlamendi lauale veel tänavu, ja alaealise mõjutusvahendite seadus. Ma loodan, et haridusministeerium on oma töödega graafikus ja nad suudavad nendega välja tulla. Nii et tuleb muuta õiguskeskkonda ja füüsilist keskkonda. Edasi on juba küsimus selles, kui palju saab Tapal praeguse personaaliga jätkata ja mida on vaja õppetöös muuta, et teistegi erikoolide olukord paraneks. Aga peame olema optimistid.

Aseesimees Jüri Ratas

Väino Linde, palun!

Väino Linde

Aitäh, juhataja! Minagi täna ministrit hea ettekande eest! Küsin aga selle taustal, et meil on käsil kuritegude revisjon – mõtlen sanktsioone ja kuriteokoosseise. Suund on täiesti õigustatult leevendamise poole. Meie fraktsioonis oli täna hommikul koosolek, kus osalesid nii maksuameti esindajad kui ka mitmed äriühingute juhid. Seal koorus välja, et tänapäeval ei ole maksukuritegude karistused sageli niisugused, et annaksid otsese signaali, et ei maksa neid tegusid toime panna. Mõnesaja euro suurune trahv ei pruugi inimest õigele teele juhtida. Kas on tõsiselt mõeldud, et äkki on maksukuritegevuse puhul vaja hoopis sanktsioone karmistada?

Hanno Pevkur

Usutavasti sa tead väga hästi, et karistusõiguse revisjoni käigus püüti kõik valdkonnad süsteemselt üle vaadata. Eesmärk oli, et võrreldavad kuriteod oleksid võrreldavalt karistatud. Väga paljudel juhtudel karmistati juriidiliste isikute karistusi, nii et piir tõsteti 32 000 euron. Seal on küsimus väärteto ja kuriteo

piiris. Eesti õigust arendades me oleme sunnitud mõtlema sellele, kas tuleks luua mingisugune vahevariant, mille puhul asi oleks menetletav kiiresti ja efektiivselt, nagu väärteo puhul on, aga sanktsioon süüteo eest oleks väga suur trahv. Karistusõiguse revisjon selle probleemi tõstatab. Kuna me ei tahtnud selle takistuse tõttu karistusõiguse revisjoni seisma panna, siis leppisime kokku, et karistusõiguse revisjon tuleb parlamenti ning finants- ja konkurentsisektorit puudutavate sanktsioonide mehhanism saab tänavu Justiitsministeeriumis läbi vaieldud. Loota on, et selle aastaga me suudame töö ära teha. Vahest jõuame nende muudatustega ikka praeguse parlamendikoosseisu ette. Kui ei jõua, siis jääb asi järgmisele koosseisule arutada. Aga minu hinnangul vajab finants- ja konkurentsisektor sellist vahevarianti kiire menetluse ja karmide finantskaristuste näol.

Seda nõuab tegelikult ka Euroopa Liit. Praegu me oleme Euroopa Liiduga selles mõttes mõningases kollisioonis, et Euroopa Liidu ettenähtud rahalised karistused teatud finantskuritegude eest on karmimad, kui meil on maksimaalne väärteo karistus. Aga need juhtumid on käsitatavad kui väärteod ja sellest tulenevalt oleks vaja sellist vahevarianti. Ma ise tuliselt pooldan seda, et meil oleks tõhusad finants- ja konkurentsisektorit puudutavad karistumäärad, aga neid juhtumeid menetletaksa märksa kiiremini, kui on pikad ja lohisevad kriminaalmenetlused.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma väga tänan teid ettekande ja vastuste eest! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Marko Pomerantsi!

Marko Pomerants

Tere päevast, hea eesistuja! Head kolleegid! Lisaiega ma ei palu, aga mõnel märksõnal siiski peatun. Kõigepealt tahan öelda, et justiitsministri ettekanne oli igav, aga seda heas mõttes. Olukord lihtsalt areneb poliitikate rakendamise mõjul oma rada mööda, aga teisest küljest ei saa vähemasti selles valdkonnas olla nõus inimestega, kes arvavad, et Eesti seisab paigal.

Kui vaadata sedasama statistikaraamatut "Kuritegevus Eestis 2013" ning seda, mis 20 aasta või 10 aasta jooksul on juhtunud, siis võib öelda, et ilmselgelt on olukord paremaks läinud. Inimesed püsivad rohkem elus, käituvad korralikumalt. Samas tuleb sellest statistikaraamatust väikeste arvude puhul välja selliseid huvitavaid kurioosumeid, et kõige viksimad lapsed on Saaremaal ja kõige suuremad kraaded Hiiumaal. Ilmselt see on selline üheaastane hälve. Aga hea meel on tõdeda, et Lääne-Virumaal ja Rakveres on ka olukord paremaks läinud.

Nüüd paarist-kolmest seaduseelnõust, mille minister juba peatus. Oli küsimus, mis puudutas karistusseadustiku eelnõu edasist käekäiku. Probleemid, mis peale esimest lugemist on komisjoni ees tõusnud, jagunevad laias laastus viide gruppi. Me oleme otsast alustanud ja üldosa muudatustega seonduv on enam-vähem läbi vaadatud, mis ei tähenda aga seda, et me oleme mingisuguse põhimõttelise otsuse juba formuleerinud. Järgmine arutelu aga tuleb meil sellesama väärteo piiri üle: kui palju on paras. Kutsume osapooled kohale. Üks komplekt probleeme võiks kanda märksõna varia. Ma julgen öelda, et igal ametkonnal on oma haldusalas muresid ja me käime selle varia korruga läbi. Kirgi on kütnud intellektuaalset omandit ja konkurentsikuritegusid puudutavad küsimused. Loodetavasti aprillikuus me jõuame selleni, et võtame konkurentsikuritegude osas hetkeseisu kokku.

Väärteomenetluse seadustikust nii palju, et nagu te mäletate, selle esimene lugemine on lõppenud. Õiguskomisjon väisas eelmisel suvel Riigikohtu rahvast ja me leppisime kokku, et selliste menetlusseadustike puhul me vaatame asjale koos otsa, ja lähitulevikus see väärteomenetluse seadustikku analüüsid ka ees seisab.

Valeri on küll vahepeal jõudnud minna muid asju ajama, aga nii temale kui teistele teadmiseks nii palju, et kõik Siseministeeriumi valdkonnas toimuv on meie ees järgmisel nädalal, kui Eesti Vabariik on saanud aastakese vanemaks. Siseminister räägib tegevuskava "Eesti turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015" raames sellest, missugused olid 2013. aasta tulemused. Nii et seadke ennast selleks aruteluks valmis.

Mis puutub kriminaalmenetluse seadustiku aruteludesse, siis töögrupp kuuluvad inimesed kalduvad arvama, et tuleks koostada uus teraviktekst. Samas on seal peale pikki arutelusid ka järeldatud, et põhimõtteliselt üht või teist aspekti muuta võiks, aga olemasolev variant ka töötab. Loomulikult on kriminaalmenetluse seadustikku uuendades meie kõige suurem vaenlane aeg – mitte küll Raivo Aeg, kes ei ole kunagi mingi vaenlane olnud. Mõtlen seda, kui kaugele jõutakse nende probleemide aruteludega ja mida on võimalik veel selle Riigikogu koosseisu ajal siin menetleda. Me oleme alustanud vahistamise temaatikaga, kui kaugele jõuame, seda näitab aeg. Ilusat nädalavahetust! Uuel nädalal seisab siis ees turvalisuspoliitika arutelu.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esindaja Igor Gräzini!

Igor Gräzin

Austatud juhataja! Lugupeetud härra minister! Kallid kolleegid! Kui sulle esitatakse nii süstemaatiline ülevaade, siis ükskõik kui palju sa ka ei pinguta, ikka on sinu oma anarhiline, süsteemitu ja segane. Ma ei ole võimeline sellest midagi süsteemsemat välja mõtlema. Sellepärast juhin lihtsalt tähelepanu mõningatele punktidele, millest põhiettekandes juttu oli, ja kordan ühtlasi ka seda, millest rääkis kolleeg Rein Lang. See raamatuke on mahult väike, aga intellektuaalselt ja sotsioloogiliselt on see tegelikult ääretult võimas teos, mis annab ammendava pildi probleemidest, mida me täna arutame.

Ma küsin igaks juhuks ka kolm minutit juurde.

Aseesimees Jüri Ratas

Jah, palun, kolm minutit!

Igor Gräzin

Ma nimetan paari momenti. Üks teema, millest võiksime kohe alustada, puudutab kohtueelse ja kohtuliku menetluse tähtaegu. Minister vastas küsimusele, aga ta ei juhtunud tähelepanu ühele aspektile, mis on õiguskomisjoni seisukohalt siiski tähtis. Tõepoolest, eeluurimise ja kohtueelse menetluse tähtsajad

on rangelt seotud sellega, kui kauaks võib inimese tsugundri peale panna, ilma et sa temaga midagi üldse teeksid. Praegu saab kinni panna kuueks kuuks ja need kuus kuud on uurijale ja menetlejale ülemine piir. Selle aja jooksul peab midagi tegema. Ja tavaliselt tehaksegi pärast seda, kui viis kuud ja kolm nädalat on möödas.

Eeluurimise ja menetluse pikkade tähtaegade mõte ei ole ometi selles, et hoida inimesi kinni ja rikkuda nende inimõigusi. Need on kehtestatud, et politsei, prokuratuur, riigi korraldus- ja uurimisasutused korralikult tööle panna. Ei pea iga kord inimest kinni panema, ei pea teda kuus kuud kinni hoidma. On olemas ka kõikvõimalikud muud tõkendid ja vahendid.

Kui me räägime tähtaegade lühendamisest, siis me ei pea silmas probleemi, et inimene istub kuus kuud kinni, vaid et inimene on teinekord kümme aastat kohtu all. Tõenäoliselt püstitab selles vallas rekordi Villu Reiljan. Kusjuures, ma rõhutan, Villu Reiljanile inkrimineeritav kuritegu on uurimise seisukohalt tõenäoliselt üks lihtsaimaid kogu Eesti ja üldse tsivilisatsiooni ajaloos. Piisaks kahest-kolmest nädalast, ja kõik oleks selge. Aga lihtsalt ei viitsitud, kirjutati Eesti Ekspressi artikleid, ja sinna nahka see asi läks.

Nüüd üks sellega seotud teema. Tõepoolest on väga ohtlik ja kehv, et meil on vange keskeltläbi kaks korda rohkem, kui võiks olla. Hea küll, selline on olnud meie kriminaalpoliitika. Aga hullem on see teine arv, mis Hanno ütles: et 76% neist istub n-ö kellast kellani. See tähendab tegelikult seda, et ühel päeval, kui inimene on vangla värava taga, on ta uuesti selles maailmas, milles ta elada ei osanud. Tal ei ole perekonda, tal ei ole tõenäoliselt enam kodu, kuhu minna, ta ei oska tööd otsida, tema sissetulekud ehk rahalised võimalused on ülimalt piiratud. See on situatsioon, milles ainult ingel ei muutu retsidivistiks. Ja samas puudub meil igasugune kriminaalhooldus ja sotsiaalne abi, et aidata selliseid inimesi rehabiliteerida maailmas, kus on normaalselgi inimesel väga raske elada, eriti väljaspool Tallinna. Mingit abi nad ei saa.

Veidi ka isikuvastastest kuritegudest. Jutt oli sellest, et isikuvastaste kuritegude puhul on üheks levinud kuriteoliigiks muutunud perevägivald. Tõsi, meil on naiste varjupaigad.

Nädal aega tagasi avaldas BBC ühes oma saates, et Londonis on 1200 naiste varjupaika, kuhu nad ööseks võivad minna, kui neile keegi kallale ähvardab minna. Londonis on 1200 naiste varjupaika ja vähem kui 800 meeste varjupaika! Ma kardan, et samasugune suhtarv võib iseloomustada ka Eesti olukorda – täpne teave selle kohta puudub. Tähendab, meestel, keda ei peksta üldse vähem kui naisi, pole kuhugi minna. Pubid on kinni, jalgpalli ei ole ja nii nad jäävadki tänavale. Me võtame perevägivalda justkui ainult ühest aspektist.

Teine liik perevägivalda, millest ma olen mitme konstaabliga rääkinud, eriti siin Tallinna kandis, on düsfunktsionaalsed perekonnad. See on see nn Kalevipoegade teema. Mees sõidab kaheks või kolmeks nädalaks Soome, tuleb siia tagasi, joob end täis. Esimesed kaks ööd on naisega kõik korras, aga pärast seda taastuvad tavalised suhted ja siis ta peksab teda nii et aitab. See on täiesti teistsugune sotsiaalne situatsioon, kus tegu ei ole mitte standardse koos elava pere vägivallaga, vaid vägivald on tingitud sellest, et perekonnas puuduvad normaalsed abielusuhted. Üks pereliige on tegelikult võõras, kes aeg-ajalt kohal käib ja kellele see osa perekonnast, kes kodus püsib, kipub närvidele käima.

Ja viimaseks – kaks minutit on jäänud. Juttu oli korruptsioonist ja huvide konfliktist. Need ei pruugi eksisteerida kuigi karmil moel. Korruptsioon ja huvide konfliktid on paraku rohkem levinud, kui me märkame. Ma võin hakata asutuste ja maakondade kaupa minema ning näiteid tuua. Milline on tüüpiline, standardne korruptsiooni-*case*? Näiteks üks riigiametnik, eeskätt inspektor või mingisugune spetsialist, hakkab koolitama just selles valdkonnas, mida ta kontrollib. Kui tahad, et tuletrjeinspektor võtaks vastu sinu ehitusobjekti, pead sa tellima temalt kolm loengut Tallinna tuletrje puhkpilliorkestri ajaloost ja ei tea millest veel. Kõik käib kuidagi nurga tagant. Kõige nipikam kogu selle asja juures on see, et sa ei telli loengut mitte tema käest, vaid kuskilt firmast. Aga õhtul, kui sa lähed loengut kuulama, siis sa näed, et see on ju sama mees, kes päeval juba korra sinu juures käis. Tegelikult on see palju massilisem probleem, kui tundub. Seegi on üks korruptsiooni liikidest, kuigi mitte väga karm. Ma ei ütle, et need on nii õudsed inimesed vms, aga see on ka korruptsioon, mis

õonestab minu arust riigi, eriti riigi inspeksioonide autoriteeti praegu kõige rohkem.

Ma võiksin veel kaheksa minutit rääkida, aga mul on aeg otsa saanud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu! Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Lugupeetud eesistuja! Austatud kolleegid! Kriminaalpoliitikast rääkides tahan peatuda lühidalt kolmel teemal. Need on juriidilise isiku ehk ettevõtte kriminaalvastutus, kriminaalmenetlus üleüldiselt ja alaealiste kriminaalpoliitika.

Alustan juriidilise isiku kriminaalvastutusest. Eesti võttis juriidilise isiku kriminaalvastutuse omaks karistusseadustiku jõustumisega 1. septembril 2005. Selle ajani sai kuriteo toimepanijaks olla vaid füüsiline isik. Kehtiva karistusseadustiku § 14 kohaselt vastutab juriidiline isik seaduses sätestatud juhtudel teo eest, mis on toime pandud tema organi, selle liikme, juhtivtöötaja või pädeva esindaja poolt juriidilise isiku huvides. Praktikas on nende isikute ring väga lai, ulatudes mis tahes inimeseni, kellel on õigus esindada juriidilist isikut suhetes kolmandate isikutega. Kehtiva seaduse alusel on juriidilist isikut võimalik vastutusele võtta ligi 170 kuriteokoosseisu puhul. Muudatusega see arv kasvab. Samas, nagu on öelnud ka õigusteadlane Jaan Sootak ja Riigikohtu nõunik Elina Elkind ühes oma kirjutises, tuleb silmas pidada seda, et juriidilise isiku olemusest ja tema vastutusest rääkides jõuame paratamatult tõdemuseni, et juriidilisel isikul puuduvad käed, et näiteks sokutada ametniku taskusse pistist või midagi muud säärast teha. Seega süüteo faktiline toimepanemine jääb ikkagi lisaks juriidilise isiku vastutusele täiesti tavalisele lihast ja luust inimesele. Juriidilise isiku vastutus ei välista süüteo toime pannud füüsilise isiku vastutust. Praktiseerivad advokaadid ja teised õigusega kokku puutuvad isikud on tulevikus tekkivat olukorda kommenteerinud kui sisulist rahapumpamismehhanismi, millega hakatakse täitma riigikassat. Siinkohal võib iga saalis olev rahvasaadik ise mõelda, miks koalitsioonierakonnad sellise otsuse vastu võtsid.

Teine teema, millel põgusalt peatun, on kriminaalmenetlus. Nimelt, 2012. aastal andis Keskerakond Riigikogus sisse mahuka eelnõu, kus olid välja toodud Eesti kriminaalmenetlust puudutavad seisukohad ja vastuolud Euroopa Inimõiguste Kohtu mitme lahendiga. Kuigi eelnõu on leidnud oma lõpu koalitsioonisaadikute sügavates sahtlites, on sellest natukene kasu ka olnud. Nimelt, Justiitsministeerium on kokku kutsunud kriminaalmenetluse töörühma, kus on esindatud eri ametit pidavad inimesed alates prokuröridest ja lõpetades advokaatidega. Käsitatud on mitmesuguseid Eesti kriminaalmenetluse teemasid.

Nüüd aga kirjeldan ma teile lühidalt ühte sündmust, mis iseloomustab meie praegust kriminaalpoliitikat teatud vaatevinklist. Nimelt, üks sügavalt usklik IT-spetsialist võttis oma auto peale hääletajad. Hääletajad varastasid IT-spetsialisti auto tagaistmel olnud süle- ja tahvelarvuti. Varguse ohvriks langenud inime ne teatas sellest politseile. Kuna ta töötas sertifitseerimiskeskuses, polnud tegu pelgalt asja vargusega, vaid nendes arvutites oli tema jaoks oluline informatsioon, mis oli vaja kiiremas korras tagasi saada. Kahjuks peab tõdema, et politsei uurimisveskid töötavad aeglaselt. Just sel põhjusel oli isik nõus varastelt tahvelarvuti tagasi ostma. Tagasiostmisest teavitas kannatanu loomulikult ka politseid. Politsei reageering oli üllatav: tekkis hoopis vastupidine olukord. Selle asemel et kulutada ressursi varaste leidmisele, algatati isiku enda vastu kriminaalmenetlus. Tehti läbiotsimine tema kodus, mis asub kloostriks. Lisaks kõik muu sinna juurde kuuluv, täpselt nagu filmis – käeraud, kumminui, kahtlustatavana peeti kinni 48 tunniks. Seega, üht Eesti kriminaalpoliitika

suunda võib iseloomustada järgmiselt: vahet ei ole, kedagi peab süüdi mõistma. Samuti nähtub sellest juhtumist asjaolu, et kõik, mis ei ole uurijatele keelatud, on neile nende arvates lubatud. Päris nii see ei ole.

Kolmandaks ja lõpetuseks tahan rääkida Tapa Erikooli juhtumist. Me ei saa enam pead liiva alla panna ja teha nägu, et kõik on korras. Ei ole ju! Meil on vaja kiiremas korras uut erikooli koos tubli personaliga. Teoorias räägime, et lapsi, kes on toime pannud süüteo, ei tohi kohelda selliselt nagu patustanud täiskasvanuid, vaid tuleb pöörata erilist rõhku nende harimisele. Nõustun sellega. Kuid Eesti Vabariigis puudub praegu selline koht, kus oleks võimalik selliseid erilist kohtlemist vajavaid lapsi harida. Sellega lõpetan.

Need kolm on tõsised teemad, mille üle tuleks mõelda ja diskuteerida nii opositsiooni kui koalitsioonisaadikutel. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Kindlasti edastan ka tänu justiitsministrile, ministeeriumile ja meie õiguskomisjonile selle ülevaate eest. Teise päeva korrapunkti käsitlemine on lõppenud.

Head ametikaaslased, meie istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 11.09.

Istungi kestus 1 tund ja 9 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees